Central Sinama
2008 NT

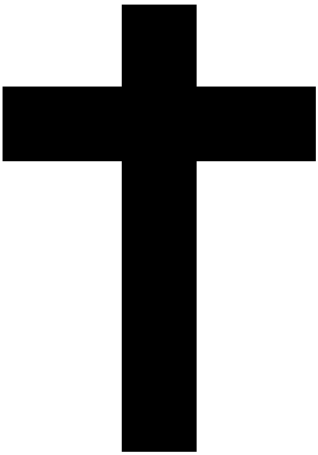

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

Central Sinama 2008 NT

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Central Sama

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2025 from source files dated 3 Jul 2025
b089ff01-1037-5fdd-b89e-8fab443a2f8a

Contents

PANAGNA'AN 1
PAGLAPPAS 68
MAGHUHUKUM 124
RŪT 153
1 SAMWEL 158
ESTER 198
KALANGAN 208
YUNUS 228
MATIYU 231
MARKUS 280
LUKAS 311
YAHIYA 362
KAHINANGAN 398
RŌM 444
1 KURINTU 465
2 KURINTU 485
GALATIYA 498
EPESOS 505
PILIPI 512
KOLOSSA 517
1 TESSALONEKA 522
2 TESSALONEKA 527
1 TIMUTI 530
2 TIMUTI 536
TITUS 541
PILIMUN 544
HIBRANI 546
YAKUB 562
1 PETROS 568
2 PETROS 574
1 YAHIYA 578
2 YAHIYA 583
3 YAHIYA 584
JUDAS 585
PAMABUKISAN 587

PANAGNA'AN

Pahati pasal Jūd itu

In Jūd Panagna'an itu palbahagi'an Kitab Tawrat, ‘Genesis’ ōnna ma bahasa Ingglis. Tasalsila ma jūd itu pasal kapamapanjari dunya maka langit maka bangsa manusiya'. Tasalsila isab maitu pasal panagna'an dusa maka ba'anan kasusahan ya kalabayan manusiya' ma babaw dunya itu. Pinahati isab kita pasal kajarihan Tuhan maka bowahanna bang takdil ni manusiya'.

Itiya' maitu saga salsila pasal si Mbo' Adam maka Sitti Hawa, si Kabil maka si Habil, nabi Nū maka Latap Aheya, Luma' Alanga ma lahat Babilon. Itiya' isab sugsugan ma ba'anan palbangsa-bangsahan ya patubu' min nabi Ibrahim, buwat bangsa Arab, bangsa Kana'an maka bangsa Isra'il. Abantug nabi Ibrahim itu ma sabab pangandolna maka pameya'na ma Tuhan. Pasunu', aniya' salsila pasal anak-mpu si Ibrahim, tinagna'an min nabi Isa'ak, bo' nabi Yakub ya anak si Isa'ak, bo' anak si Yakub l'lla kasangpū' maka duwa. Anakna si Yusup ya landu' abantug ma jūd itu ma sabab kat'nna'na ma lahat Misil. Ma katapusanna, palain si Yakub magtali'anak bo' maglahat maina'an.

Aheka bissala pasal manusiya' ma Jūd Panagna'an itu, saguwā' Tuhan maka kahinanganna ya pinagmuna-muna. Tata'uta min jūd itu pasal Tuhan ya tag-kapatut angahukum maka aminasa ma manusiya', maka iya ya magka'inagon ma sasuku angandol ma iya.

JŪD PANAGNA'AN

Palbahagi'an Kitab Tawrat

Tagna'an Dunya itu

1 Ma tagna'anna to'ongan, Tuhan ya bay amapanjari dunya maka langit.
2 Na, ma waktu kapamapanjari, in dunya halam gi' aniya' pangluwahanna maka halam gi' aniya' ai-aina. Aheya kal'ddoman ma sakalibutna maka alimun e' bohe' tegob-tegoban. Ina'an isab Rū* Tuhan magpehē'-pi'itu min diyata' bohe' inān.
3 Na angallam Tuhan, yukna, “Subay aniya' sawa.” Magtūy paniya' sawa.
4 Pag'nda' Tuhan ma sawa inān, kasulutan iya. Puwas e' pinasaddī e'na sawa maka l'ddom.
5 Ya pangōnna ma sawa ‘llaw’, ati ya pangōnna ma l'ddom ‘sangom’. Puwas pa'in sangom bo' llaw na, ya na tagna'an llaw.
6-7 Puwas e' angallam Tuhan pabīng, yukna, “Subay aniya' pagtonga'an ma llot bohe' min deyo' maka bohe' min diyata'.” Magtūy paniya'.
8 Na, ya pangōn Tuhan ma pagtonga'an e' ‘langit’. Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw karuwana na.
9 Angallam na isab Tuhan, yukna, “Ya bohe' ma deyo'an langit subay pinagtimuk ma dakayu' pat'nna'an supaya aniya' tana' atoho'.” Magtūy paniya'.
10 ‘Tana’’ ya pangōn Tuhan ma gintana'an, ati ‘tahik’ ya pangōnna ma bohe' pinagtimuk e'. Pag'nda' Tuhan ma hinangna inān, kasulutan iya.
11 Manjari itu, angallam na Tuhan, yukna, “Subay patomo' ai-ai ma tana' itu, kaginisan tinanom magbibinhi'† maka kaginisan kayu magbubuwa', ya taga-binhi' isab.” Magtūy aniya' paltomo'-tomo'an indaginis ma gintana'an,
12 saga tinanom magbibinhi' maka saga kakayuhan magbubuwa' ma ginis-ginisanna. Pag'nda' Tuhan, kasulutan iya.
13 Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw kat'lluna na.
14 Angallam isab Tuhan, yukna, “Subay aniya' saga sawa ma diyata' langit pamasaddī llaw min sangom, manjari aniya' pamandogahan llaw maka tahun maka musim‡.
15 Saga sawa he' subay asinag ma diyata' langit supaya amasawa dunya.” Magtūy paniya' sawa.
16 Aniya' tahinang e' Tuhan duwa sawa a'aslag, ya na mata llaw maka bulan. Mata llaw ya akosog amuwan sawa ma waktu llaw, bo' bulan ya amuwan sawa ma waktu sangom. Tapaniya'na isab saga bitu'un.
17 Manjari saga sawa itu pinat'nna' e' Tuhan ma diyata' langit supaya pamasawa dunya
18 ma waktu llaw maka ma waktu sangom, bo' aniya' pagbidda'an sawa maka l'ddom. Na, pag'nda' Tuhan ma bay hinangna itu, kasulutan iya.

---

* **1:2 1:2** Rū Tuhan: ‘Nyawa Tuhan’ bang ma kasehe'an. † **1:11 1:11** Magbibinhi' atawa magbibigi. ‡ **1:14 1:14** Musim: tonga' tahun.

19 Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw ka'mpatna na.
20 Angallam isab Tuhan, yukna, “Ya tahik maka bohe' subay ap'nno' e' ginisan sattuwa anahut-a'aslag. Subay isab aheka ginisan manuk-manuk magleyangan ma tonga'an ayan.”
21 Manjari itu pinapanjari e' Tuhan saga sattuwa aheya ya maglahat ma tahik, maka ai-ai maglangihan atawa maglelehan ma tahik maka ma bohe'. Pinapanjari isab e'na kamemon ginisan manuk-manuk magleyangan. Na, pag'nda' Tuhan, kasulutan iya.
22 Manjari itu binarakatan e' Tuhan bay pinapanjari e'na inān kamemon. Yukna ma ai-ai ma tahik, “Bang pa'in kam paheka supaya ap'nno' e'bi tahik ilu.” Yukna isab ma saga manuk-manuk, “Bang pa'in kam paheka.”
23 Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw kalimana na.
24 Angallam Tuhan, yukna, “Subay aniya' ba'anan kaginisan ma deya, saga hayop ni'ipat maka saga sattuwa talun, maka ai-ai isab maglelehan ma tana'.” Magtūy paniya' na.
25 Hatina tahinang e' Tuhan saga kasattuwahan talun maka kahayopan maka ba'anan ai-ai ya maglelehan ma tana'. Pag'nda' Tuhan ma bay tahinangna, kasulutan iya.
26 Manjari angallam isab Tuhan, yukna, “Papanjarita manusiya' pinasali' ni kita. Sigām ya pinapagbaya' ma ai-ai kamemon ma kaluha'an dunya itu, ma saga daing, ma saga ai-ai magleyangan, ma saga hayop maka sattuwa, maka ma sasuku isab maglelehan ma tana'.”
27 Manjari pinapanjari manusiya' e' Tuhan ma buwat kajarihanna.
Pinas'ppu sigām ni iya,
nihinang sigām l'lla maka d'nda.
28 Binarakatan sigām e' Tuhan. Yukna ma sigām, “Anganak kam paheka bo' pasaplag panubu'bi ma kaluha'an dunya ilu. Jari ka'am ya subay magbaya' ma dunya. Pagbaya'inbi saga daing maka saga manuk-manuk, sampay ai-ai kamemon ya taga-napas ma kareya-reyahan.”
29 Angallam lagi' Tuhan, yukna, “Na, buwananta kam takakanbi saga tinanom magbibinhi' maka saga kayu magbubuwa', ya taga-binhi' isab.
30 Pamuwanku isab kaparangan maka dahun kayu takakan e' saga sattuwa talun maka saga manuk-manuk sampay sasuku maglelehan ma tana'.” Magtūy tahinang buwat bay panoho'an Tuhan e'.
31 Manjari pag'nda' Tuhan ma kamemon bay pinapanjari e'na, kasulutan to'ongan iya. Puwas pa'in sangom bo' llaw, llaw ka'nnomna na.

2

1 Buwattē' bay pamapanjari dunya maka langit maka kamemon ai-aina.
2 Ta'abut llaw kapitu'na, aubus na Tuhan ma kamemon hinangna ati pahali na iya.
3 Binarakatan e' Tuhan llaw kapitu' he', minulliya e'na, sabab ya he' llaw bay kahalina min hinangna amapanjari ma kamemon ai-ai.

Si Mbo' Adam maka si Sitti Hawa

4 Na, buwattē' ya pamapanjari langit maka dunya.
Tagna' bay kapamapanjari PANGHŪ' Tuhan* ma langit maka dunya,
5 halam gi' aniya' tinanom patomo', halam gi' aniya' pasaha', sabab halam gi' aniya' ulan bay pinabeya' e' PANGHŪ' Tuhan ni dunya. Halam gi' aniya' manusiya' isab angisbat ma tana' pagtanoman,
6 sagō' abase' tana' e' bohe' ya patubud min deyo'.
7 Manjari itu aniya' tana' niā' e' PANGHŪ' Tuhan, kinompol e'na nihinang baran a'a. Ninapasan e'na napas kallum ni ūng a'a inān ati tahinang iya manusiya' taga-napas na.
8 Na aniya' kabbun bay pinatomo' e' PANGHŪ' Tuhan ma lahat Eden, tampal ni sobangan. Manjari in manusiya' bay hinangna inān tapat'nna' e'na maina'an ma kabbun.
9 Aniya' isab pinatomo' e' Tuhan ma kabbun inān kamemon ginisan kayu ya ahāp ni'nda' maka ahāp kinakan buwa'na. Ina'an isab ma t'ngnga' kabbun dampo'on kayu ya makabuwan kallum, maka ina'an isab dampo'on kayu makabuwan pangita'u pasal kahāpan maka kala'atan.
10 Aniya' sapa' anasahan min lahat Eden amohe'an kakayuhan ma kabbun. Paluwas pa'in min Eden, in sapa' inān magsanga mpat.

---

* **2:4 2:4** PANGHŪ' Tuhan: atawa ‘Tuhan Yawe.’ Yawe itu dī ōn Tuhan, sagō' mbal agon kasandalan kawasana angkan mbal tak'bbat e' bangsa Yahudi. PANGHŪ' ya pamaganti' sigām bang amassa Kitab.

11 Dakayu' sangana inān, ya na sapa' Peson, anasahan pehē' tudju ni kaluha'an lahat
Habila. Aniya' dī bulawan ma lahat ina'an-i
12 maka aniya' du isab maina'an saga palmata maka bulitik kayu pahamut.
13 Ya sanga karuwana, ya na sapa' Gehon, anasahan pehē' ni kaluha'an lahat Kūs.
14 Sanga kat'lluna, ya na sapa' Tigris, anasahan pehē' tudju ni lahat Assiriya min
bihingna tampal ni sobangan. Maka sanga ka'mpatna inān, ya na sapa' Alpurati.
15 Sakali in manusiya' binowa e' PANGHŪ' Tuhan bo' pinat'nna' ma lahat Eden. Sinō'
iya maghuma maka angisbat kabbunna.
16 Magpanoho'an PANGHŪ' Tuhan ma iya, yukna, "Makajari ka amangan buwa' kayu
ai-ai kabaya'annu mailu.
17 Ya sadja mbal takakannu buwa' kayu ya makabuwan pangita'u pasal kahāpan maka
kala'atan. Ebot-ebot to'ongan, da'a ka amangan. Ya llaw kapamangannu, ya na llaw
kamataynu."
18 Manjari ah'lling PANGHŪ' Tuhan, yukna, "Mbal ahāp bang l'lla itu karangan-
danganan. Hinanganku iya limbang makatōp ma iya bo' aniya' sehe'na makatabang."
19 Jari binowa e' PANGHŪ' Tuhan kamemon saga hayop maka sattuwa maka kamemon
saga manuk-manuk ya bay hinangna min tana'. Binowa e'na pehē' ni l'lla inān supaya
kinata'uwan bang ai pangōnna ma ba'anan sattuwa, hayop maka manuk-manuk e'.
Manjari ai-ai pangōnna ma sasuku taga-napas inān, ya na he' ōnna.
20 Sakali kaōnan e' l'lla inān kamemon saga sattuwa maka hayop maka saga manuk-
manuk, malaingkan halam aniya' minsan dakayu' makatōp ma iya.
21 Angkan pinatuli a'a itu e' PANGHŪ' Tuhan. Ahaluk pa'in tulina, niā' e' Tuhan dakayu'
gusukna, ati tinaplok pabīng maka isi ya bay pangā'an gusuk.
22 Jari aniya' d'nda nihinang e' PANGHŪ' Tuhan min gusuk l'lla, ati binowa e'na pehē'
ni l'lla.
23 Angabtang magtūy l'lla, yukna,
"Ndū', itiya' na sali'ku.
Bokog† sin bokogku,
isi sin isiku.
Ōnanku iya 'd'nda'
sabab bay iya ningā' min l'lla."‡
24 Ya ilu sababanna angkan l'lla pabutas min okoman ina'-mma'na bo' parakayu' ni
h'ndana. Manjari tahinang sigām dabaran.
25 Na, in l'lla maka d'nda itu anantang sali'-sali', sagō' halam sigām aiya'.

3

Tagna' Manusiya' Magdusa ni Tuhan

1 Na, ma kamemon sattuwa bay pinapanjari e' PANGHŪ' Tuhan, sowa ya ataha'
akkalna. Manjari atilaw sowa inān ma d'nda, yukna, "B'nnal bahā'? Bay kam nilāng e'
Tuhan, sinō' da'a amangan buwa' kayu ai-ai ma kabbun ilu?"
2 Ya sambung d'nda, "Makajari kami amangan min saga buwa' kayu ma kabbun itu,
3 sagō' aniya' pangalāngan kami e' Tuhan. Sinō' kami da'a amangan buwa' kayu ya
ma t'ngnga' kabbun itu. Minsan hal ni'ntanan buwa' inān, na amatay kami."
4 Yuk sowa, "Ā! Mbal du kam amatay.
5 Angkan buwattē' pamissala Tuhan, sabab kata'uwanna asal bang kam ganta'
makakakan, makata'u kam kahāpan maka kala'atan, hatina tahinang kam sali' Tuhan."
6 Sakali itu, pag'nda' d'nda ni buwa' kayu-i, kalingkatan iya. Buwa'na inān ahāp
kinakan, ahāp isab pangā'an pangita'u. Jari ang'ttu' iya buwa' min kayu inān bo' kinakan
e'na. Binuwanan isab e'na h'llana, ati kinakan e'na.
7 Aubus pa'in sigām amangan, magtūy aniya' panayu sigām in sigām anantang
sali'-sali'. Manjari angā' sigām dahun kayu igira* tinuhug-tuhug e' sigām nihinang
panambun.
8 Na, akohap-kohap pa'in lahat, takale e' sigām bahonos PANGHŪ' Tuhan pal'ngngan
min deyom kakabbunan e'. Magtūy sigām patapuk karuwangan ma deyom kakayu-
kayuhan supaya mbal ta'nda' e' Tuhan.
9 Sagō' angalingan PANGHŪ' Tuhan ma l'lla, yukna, "Maingga na ka?"
10 Ya sambung l'lla, "Takaleku bahonosnu mailu ma kabbun ati tināw aku ma sabab
anantang aku. Angkan aku patapuk."

---

† **2:23 2:23** Bokog atawa to'olang. ‡ **2:23 2:23** D'nda: 'ISHA' ma bahasa Hibrani. L'lla 'ISH'. * **3:7 3:7** Igira: ginis po'on kayu taga-buwa' ahāp kinakan.

11 Atilaw Tuhan, yukna, “Sai bay amata'u ka'a ya ka'a ilu anantang? Bay ka makakakan
bahā' min buwa' kayu, ya bay pangalānganku ma ka'a?”
12 Yuk sambung l'lla, “O'o, ya d'nda bay pamalimbangnu aku, iya ya bay amuwanan
aku, angkan aku bay makakakan.”
13 Tinilaw d'nda isab e' PANGHŪ' Tuhan, yukna, “Angay ka makahinang buwattilu?”
Ya sambung d'nda, “O'o, ya sowa e'. Pinarupang aku e'na, ya angkan aku makakakan.”
14 Manjari amissala PANGHŪ' Tuhan ma sowa he', yukna,
“Pagka tahinangnu ina'an-i, ka'a ya taluwa' mulka'
labi lagi' min kamemon sattuwa maka hayop.
Sat'ggolnu allum
palele du ka maka b'ttongnu,
bagunbun isab ya pagkakannu.
15 Pagbantata ka maka d'nda itu.
Panubu'nu maka panubu'na
magbanta du saumul-umul.
Kōknu ya gini'ikan e' panubu'na,
maka buli' tape'na ya tanghabnu.”
16 Amissala isab Tuhan ma d'nda, yukna,
“Na, buwattitu panganggantа'ku ma ka'a,
ganapanku to'ongan kasusahannu bang ka ab'ttong,
kap'ddi'an to'ongan ka bang ka anganak.
Daipara minsan buwattē',
h'llanu ya kabilahiannu na pa'in,
maka iya ya makapagbaya' ma ka'a.”
17 Ya pamissala Tuhan ma l'lla, “Ka'a isab, ma sabab kapameya'nu ma lling h'ndanu,
ati kakannu buwa' kayu ya bay pangalānganku ka'a,
Na, sapdahanku tana' ma sababannu.
Subay ka kahunitan to'ongan amiha kalluman min tana'
sat'ggolnu allum.
18-19 Patomo' kasagmotan indaginis ma tana'nu,
kasagmotan aheka itingna.
Jari maghulas-sangsā' du ka
supaya aniya' takakannu
sampay ni llaw pamole'nu ni deyom tana'.
Tana' asal bay pamapanjarihan ka'a,
maka tana' ya pamole'annu.”
20 Manjari ya pangōn si Adam† ma h'ndana ‘Hawa’‡.
21 Na, aniya' kuwit hayop nihinang s'mmek e' PANGHŪ' Tuhan panambun baran si
Adam maka h'ndana.
22 Manjari angallam PANGHŪ' Tuhan, yukna, “In manusiya' itu sali' kita na, pagka
makata'u na ahāp-alaʻat. Mbal iya makajari ama'abut tanganna ang'ttu' buwa' kayu ya
makabuwan kallum. Mbal iya subay pinarūl allum salama-lama.”
23 Angkan na disi Adam pinaluwas e' PANGHŪ' Tuhan min kabbun Eden. Sinō' iya
maghuma ma tana' bay pangahinangan iya.
24 Tapaluwas pa'in, aniya' mala'ikat taga-pikpik pinat'nna' e' Tuhan ma bihing
kabbun Eden inān tampal ni sobangan. Aniya' isab pinat'nna' maina'an dakayu' kalis
magsuleyab keyatna. Maglabad sadja, supaya halam aniya' palabayan tudju ni po'on
kayu ya makabuwan kallum salama-lama.

4

Si Kabil maka si Habil

1 Na, maghulid na si Adam maka h'ndana si Hawa, jari ab'ttong iya ati anganak l'lla,
ōnna si Kabil.* Ya lling si Hawa, “Min tabang-tulung PANGHŪ'-Yawe kabuwanan aku
anak l'lla.”

---

† **3:20 3:20** Ya ōn Adam itu, hatina bang ma bahasa Hibrani ‘manusiya’’. Pa'anggil isab ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina ‘tana’’. ‡ **3:20 3:20** Ya ōn Hawa itu, hatina ma bahasa Hibrani ‘llum’ sabab ina' iya ma bangsa manusiya' kamemon. * **4:1 4:1** Ya ōn Kabil itu pa'anggil ma dakayu' lapal Hibrani, hatina ‘kaniya'an.’ ‘Cain’ ōnna ma bahasa Ingglis.

2 Puwas e' ab'ttong si Hawa pabīng ati anganak isab l'lla, ōnna si Habil.† Na,
asangpot pa'in sigām, si Habil tahinang a'a magi'ipat bili-bili, bo' si Kabil ya tahinang
a'a maghuhuma.
3 Na, ta'abut pa'in ajatu tanoman si Kabil, aniya' saga buwa' binowa e'na panukbalna
ni PANGHŪ'.‡
4 Ya tinukbal e' si Habil dakayu' bili-bili ya bay dahū nianakan ma ba'anan bili-
bilina. Sinumbali' e'na bo' yampa tukbalanna ni PANGHŪ' isina ya ahāp to'ongan. Na,
kasulutan PANGHŪ' ma hinang si Habil buwattē' ati tinaima' tutukbalanna.
5 Malaingkan si Kabil maka saga buwa' ya tutukbalanna halam tinaima' e' Tuhan. Jari
akagit magtūy atay si Kabil, ala'at isab s'mmuna.
6 Manjari ah'lling PANGHŪ' ma si Kabil, yukna, "Otō', angay akagit ataynu? Angay
angkan ala'at s'mmunu?
7 Bang taluwa' hinangnu tantu du aku kasulutan ma ka'a. Damikiyanna bang mbal
taluwa', na, ilu mailu dusa angagad anasat ma ka'a. Ya kabaya'anna subay ang'ntanan
ka'a, sagō' subay atuhannu."
8 Manjari itu ah'lling si Kabil ma siyalina si Habil, yukna, "Otō', sūng kita pehē' ni
huma." Ma huma pa'in, binono' si Habil e' si Kabil pinapatay.
9 Atilaw PANGHŪ' ma si Kabil, yukna, "Maingga siyalinu?"
Ya sambung si Kabil, "Sitta'a. Angay? Hinangku bahā' anganjagahan danakanku?"
10 Manjari ah'lling PANGHŪ', yukna, "Angay angkan tahinangnu ilu-i! Sumbang ko'
ilu! O'ō, ilu laha' siyalinu sapantun a'a mikibalos ma aku min deyom tana'.
11 Na, taluwa' sapda du ka. Mbal na ka makabāk kalluman min tana' ilu sabab
kasobsoban na e' laha' siyalinu.
12 Minsan buwattingga pagtuyu'nu maghinang ma tana', mbal ajatu tinanomnu.
Maglunsulan sadja ka pi'ingga-pi'ingga ma dunya itu, sagō' mbal ka makabāk lahat
pat'ttogannu."
13 Ah'lling si Kabil ma PANGHŪ', "Arōy! Abuhat makalandu' ya paniksa'nu ma aku!
14 Itiya' aku pala'annu min tana' bay paghuma'anku, maka palawaknu aku min
matahannu. Halam du aniya' lahat pat'ttoganku ma dunya itu, tahinang aku a'a
magsampig-manampig sadja. Bang aku ganta' talanggal e' sai-sai, binono' du aku
pinapatay."
15 Sagō' ya sambung PANGHŪ' ma iya, "Mbal du. Bang aniya' amono' ka'a subay iya
binalosan min pitu'." Magtūy aniya' gindan pinat'nna' e' PANGHŪ' ma si Kabil supaya
iya takilā e' sai-sai makalanggal ma iya. Hatina mbal iya makajari binono'.
16 Manjari itu ala'an na si Kabil min alopan PANGHŪ' pehē' ni lahat Nōd§ ma dambila'
Eden tampal ni sobangan, ati mahē' iya pat'nna'.

Saga Panubu' si Kabil

17 Na, magdakayu' si Kabil maka h'ndana ati angiram iya. Maka'anak iya l'lla ōnna si
Idris. Manjari si Kabil ya bay makahinang kauman, niōnan e'na Idris buwat ōn anakna
he'.
18 Si Idris itu taga-anak l'lla, ōnna si Irad ya mma' si Mihuja'il. Si Mihuja'il taga-anak
isab l'lla, ōnna si Mitusail ya mma' si Lamek.
19 Si Lamek itu duwa h'ndana, si Ada maka si Silla.
20 Manjari anganak si Ada l'lla, ōnna si Jabal. Si Jabal itu panagna'an saga manusiya'
magi'ipat hayop maka magluma' tolda ma masa awal e'.
21 Aniya' isab siyali si Jabal ōnna si Jubal. Si Jubal ya panagna'an manusiya' apanday
magsuling maka maggitara.*
22 Na, si Silla isab anganak l'lla, ōnna si Tubal-Kabil. Apanday iya magsasal tumbaga
maka basi' nihinang kapanyapan kaginisan. Aniya' isab siyali si Tubal-Kabil d'nda, ōnna
si Na'ama.
23 Manjari amissala si Lamek ma saga h'ndana, yukna,
"O Ada, O Silla, ka'am h'ndaku, kalehunbi kabtanganku.
Bay aku makapatay subul
ma sabab kapangalagutna ma aku.
24 Na, bang bineya' bissala Tuhan ma si Kabil
in iya subay binalosan min pitu',
ya lagi'na bang aniya' amono' aku,

---

† **4:2 4:2** Habil: 'Abel' ma bahasa Ingglis. ‡ **4:3 4:3** PANGHŪ' : atawa Yawe, ya dī ōn Tuhan. § **4:16 4:16** Ya kabtangan Nōd itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'magsampig-manampig.' * **4:21 4:21** Suling: 'flute' bang ma bahasa Ingglis. Gitara: Gitara sigām ma masa ina'an-i niōnan 'harp' ma bahasa Ingglis.

a'a inān subay binalosan min pitumpū' maka pitu'."

Si Sēt maka anakna si Enos

25 Jari maghulid isab si Adam maka h'ndana, ati kabuwanan na isab sigā anak l'lla.
Yuk si Hawa, "Itiya' aku pinasuku'an anak l'lla e' Tuhan, pangangganti' ma si Habil ya
bay binono' e' si Kabil." Sakali niōnan e'na Sēt.†
26 Na, si Sēt taga-anak l'lla ōnna si Enos. Masa si Enos e', ya na masa panagna'an
manusiya' anabbut ōn Yawe‡ pagtuhanan sigām.

5

Kapanubu'an si Mbo' Adam

1 Ya na itu salsila panugsugan si Adam. Ma waktu pamapanjari Tuhan ma manusiya'
bay sigām pina'anggil ma iya.
2 Pinapanjari sigām e'na d'nda maka l'lla. Binarakatan sigām e'na ati manusiya' ya
pangōnna ma sigām.
3 Na, pagabut dahatus maka t'llumpū' tahun umul si Adam, aniya' anakna l'lla an'ppu
iya, ōnna si Sēt.
4 Aubus pa'in min bay panganak ma si Sēt, aniya' gi' walu' hatus tahun umul si Adam,
maka aniya' gi' anakna d'nda-l'lla.
5 Manjari pagabut siyam hatus maka t'llumpū' tahun umul si Adam, awapat* na iya.
6 Na si Sēt isab, dahatus pa'in maka limantahun umulna, aniya' anakna l'lla, ōnna si
Enos.
7 Aubus pa'in min bay panganak ma si Enos e', aniya' gi' walu' hatus maka pituntahun
umul si Sēt, maka aniya' gi' anakna d'nda-l'lla.
8 Jari pagabut siyam hatus maka sangpū' maka duwantahun umul si Sēt, amatay na
iya.
9 Na, si Enos isab, pagabut siyampū' tahun umulna, taga-anak iya l'lla, ōnna si Kenan.
10 Aubus pa'in min bay panganak ma si Kenan, aniya' gi' walu' hatus maka sangpū'
maka limantahun umul si Enos, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla.
11 Na, pagabut siyam hatus maka limantahun umul si Enos, amatay na iya.
12 Si Kenan isab, pagabut umulna pitumpū' tahun, aniya' anakna l'lla, ōnna si
Mahalalel.
13 Aubus pa'in min bay panganak ma si Mahalalel, aniya' gi' walu' hatus maka mpatpū'
tahun umul si Kenan, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla.
14 Jari pagabut siyam hatus maka sangpū' tahun umul si Kenan, amatay na iya.
15 Si Mahalalel isab, pagabut nnompū' maka limantahun umulna, taga-anak iya l'lla,
ōnna si Jared.
16 Aubus pa'in min bay panganak ma si Jared e', aniya' gi' walu' hatus maka t'llumpū'
tahun umul si Mahalalel, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla.
17 Jarina, pagabut walu' hatus maka siyampū' maka limantahun umul si Mahalalel,
amatay na iya.
18 Na, si Jared isab, pagabut dahatus maka nnompū' maka duwantahun umulna, aniya'
anakna l'lla, ōnna si Idris.
19 Manjari aubus pa'in min bay panganak ma si Idris, aniya' gi' walu' hatus tahun umul
si Jared, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla.
20 Manjari pagabut siyam hatus maka nnompū' maka duwantahun umul si Jared,
amatay na iya.
21 Si Idris isab, pagabut umulna nnompū' maka limantahun, taga-anak iya l'lla, ōnna
si Mitusala.
22-24 Puwas e', ma deyom t'llu hatus tahun, magda'atay si Idris maka Tuhan. Aniya'
gi' isab saga anakna d'nda-l'lla. Sakali itu, ta'abut pa'in t'llu hatus maka nnompū' maka
limantahun umulna, palanyap sadja iya pagka niā' e' Tuhan.
25 Na si Mitusala isab, pagabut umulna dahatus maka walumpū' maka pituntahun,
taga-anak iya l'lla, ōnna si Lamek.
26 Aubus pa'in min bay panganak ma si Lamek, aniya' gi' pitu' hatus maka walumpū'
maka duwantahun umul si Mitusala, maka taga-anak lagi' iya d'nda-l'lla.
27 Jari ta'abut pa'in siyam hatus maka nnompū' maka siyam tahun umul si Mitusala,
amatay na iya.

---

† **4:25 4:25** Ya ōn Sēt itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'pinasuku'an.'

‡ **4:26 4:26** Si Yawe, ya dī ōn Tuhan.

* **5:5 5:5** Awapat: hatina 'amatay', kabtangan tinōp ma a'a bangsahan.

28 Si Lamek isab, pagabut umulna dahatus maka walumpū' maka duwantahun, taga-
anak iya l'lla.
29 Ya pangōnna ma iya Nū ati aniya' pagkallam si Lamek ma pasalna. “Onde' itu,”
yukna, “amowa kahāpan du luwas min tana' ya bay sinapdahan e' PANGHŪˈ,† jari
kabuwanan kitam pahalian min hulas-sangsā'tam.”
30 Aubus pa'in min bay panganak ma si Nū, aniya' gi' lima hatus maka siyampū' maka
limantahun umul si Lamek, maka aniya' gi' anakna d'nda-l'lla.
31 Manjari pagabut pitu' hatus maka pitumpū' maka pituntahun umul si Lamek,
amatay na iya.
32 Na, in si Nū itu, aniya' na lima hatus tahun umulna bo' yampa iya taga-anak. Manjari
t'llu anakna l'lla, ya na si Sēm, si Hām maka si Japet.

6

Nilatapan Katibu'ukan Dunya

1 Manjari itu, salta' angaheka na bangsa manusiya' ma deyom dunya, aniya' isab anak
sigām budjang.
2 Ta'nda' pa'in saga budjang itu e' kal'llahan ya ngga'i ka a'a dunya, na, kalingkatan
sigām. Jari sasuku budjang kinabaya'an e' saga l'lla inān, ningā' h'nda e' sigām.*
3 Manjari angallam PANGHŪˈ-Yawe, yukna, “Mbal na pataptap Rū-ku ma saga
manusiya' itu, subay sigām buwananku ganta'an. Mbal na pinalabi umul sigām min
dahatus maka duwampū' tahun.”
4 Na, ma waktu he'-i sampay ma tahun damuli gi' minnē', aniya' maitu ma dunya saga
a'a kosogan maka alanjang, ya niōnan bangsa Nipilim. Aesog sigām maka abantug ma
kalahat-lahatan. Panubu' asal sigām min saga l'lla ngga'i ka a'a dunya ya bay makah'nda
budjang a'a dunya.
5 Na, in binangsa manusiya' ma dunya itu ta'nda' e' PANGHŪˈ ap'nno' e' dusa maka
ala'at lullun hona'-hona' sigām.
6 Pag'nda'na, magkarukka'an iya ati magsusun na ma pasal pamapanjarina manusiya'
maitu ma dunya.
7 Angkan angallam PANGHŪˈ, yukna, “Pahalamku na binangsa manusiya' ya bay
papanjariku. Pahalamku sigām sampay ba'anan sattuwa maka hayop, pahalamku isab
ai-ai maglelehan maka manuk-manuk magleyangan. Sababna magsusun to'ongan aku
ma bay papanjariku.”
8 Daipara pag'nda' PANGHŪˈ ma si Nū, kasulutan iya.

Si Nabi Nū

9-10 Ya itu salsila panugsugan si Nū. T'llu du anakna l'lla, ya si Sēm, si Hām maka si
Japet. Luwal si Nū halam dusahan ma waktu he'-i, magda'atay isab iya maka Tuhan.
11 Malaingkan saga pagkahina manusiya' kumarukan kala'atan sigām ma matahan
Tuhan. Ap'nno' deyom dunya e' kajahulaka'an sigām.
12 Angkan ta'nda' e' Tuhan in dunya itu alumu' na ma sabab kasabulan ya nihinang e'
saga manusiya' kamemon.
13 Manjari magkallam Tuhan ma si Nū, yukna, “Pahalamku na saga manusiya'
kamemon ma sabab kajahulaka'an sigām maingga-maingga ma dunya. Pagmulka'anku
na sigām kamemon, maka lubuku isab sampay baran dunya.
14 Na, angahinang na ka adjung† ma ka'am,” yukna ma si Nū. “Subay kayu apagon ya
pangahinangnu. Hinangin saga bilik ma deyom, bo' kitlanun lullun deyom-luwasanna.
15 Ya sukuranna subay buwattitu: taha'na pitumpū' maka limand'ppa, luhana sangpū'
maka duwand'ppa maka tonga', maka langkawna subay pitund'ppa maka tonga'.
16 Hinangin olangan duwa h'kka langana ma llot diyata' dinding maka bihing atop.
Hinangin t'llu angkap, angkap deyo', angkap t'ngnga' maka angkap diyata'. Hinangin
isab dakayu' lawang ma bihingna.
17 Hatiun pahāp,” yuk Tuhan. “Itiya' na aku song amaniya' latap ma kaluha'an dunya
itu pamahalamku kamemon indaginis, sasuku taga-napas. Manjari kamemon ai-ai ma
dunya itu amatay du.

---

† **5:29 5:29 PANGHŪˈ : hatina ‘Yawe’, ya dī ōn Tuhan.** * **6:2 6:2** Kal'llahan ya ngga'i ka a'a dunya: bang ma bahasa Hibrani ‘saga anak Tuhan’. Mbal kita makatantu bang ai hatina, sagō' makajari bang sinalin ni ‘I'lla ngga'i ka a'a dunya.’ Makajari isab ‘saga panubu' si Sēt, ya ahāp kasuddahanna.’ Maka kabudjangan itu, ya na panubu' si Kabil anak si Adam ala'at kasuddahanna. † **6:14 6:14** Adjung: ginis pameya'an ma tahik bay awal.

18 Malaingkan pat'nna'anta ka paljanji'an, in ka'am magtai'anak sampay ayuwannu
d'nda pariyata' du ni adjung ya hinangnu ilu.
19-20 Subay duwa'nu isab min ba'anan ai-ai taga-napas bo' pinakallum sambeya' maka
ka'am. Patimuk du ni ka'am kamemon ginisan manuk-manuk, kamemon ginisan
sattuwa maka hayop, sampay ginisan ai-ai maglelehan ma tana'. Magbeya' du sigām
duwa-ruwa maglimbang.
21 Bowahun isab takakan indaginis. Tau'un pagkakanbi maka pagkakan saga sattuwa
maka hayop maka kamanuk-manukan."
22 Manjari bineya' e' si Nū kamemon bay panoho'an Tuhan ma iya.

7

1 Na, aubus pa'in nihinang adjung e', magsuwala PANGHŪ'-Yawe ma si Nū, yukna,
"Pariyata' na kam magtai'anak, sabab hal ka'a ya ta'nda'ku halam dusahan ma kaluha'an
dunya.
2 Pasambeya'un ma ka'am kamemon ginisan hayop halal, pitu' l'lla pitu' d'nda ma
ginis-ginisanna. Bang sattuwa ya mbal tahalal, duwa-ruwa sadja ya niruwa', dakayu'
l'lla dakayu' d'nda maglimbang.
3 Damikiyanna du isab ginisan manuk-manuk, pitu' l'lla pitu' d'nda ma ginis-ginisanna.
Hinangun buwattilu supaya aniya' anatas allum min ginisan binangsa ai-ai kamemon
bo' angaheka du pa'in pabalik ma kaluha'an dunya.
4 Pitung'llaw minnitu patumbukku ulan alandos ma deyom mpatpū' ng'llaw, mpatpū'
bahangi. Jari pahalamku na kamemon taga-napas ya bay papanjariku."
5 Na, bineya' e' si Nū kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
6 Ta'abut pa'in kapangalatap dunya, aniya' na nnom hatus tahun umul si Nū.
7 In iya maka anak-h'ndana sampay ayuwanna d'nda bay pariyata' ni adjung bo' mbal
ta'abut e' latap.
8-9 Manjari patimuk ni si Nū kamemon ginisan hayop maka sattuwa, halal maka ngga'i
ka halal, sampay saga manuk-manuk maka kamemon maglelehan ma kuwit tana', duwa-
ruwa maglimbang. Pariyata' na kamemon ni deyom adjung e' buwat bay panoho'an
Tuhan ma si Nū.
10 Sakali itu, ta'abut pa'in pitung'llaw minnē', yampa patumbuk ulan.
11 Pagabut pa'in nnom hatus tahun si Nū, bulan karuwana, sangpū' maka pitu'
kasobangan ma tahun ina'an, abustak kamemon tuburan bohe' ya asal ma deyom tana'.
Taukab isab taplok langit bo' patumbuk ulan alandos.
12 Halam aniya' hondonganna ma deyom mpatpū' bahangi.
13 Ma llaw katagna' ulan inān, ina'an asal disi Nū ma deyom adjung, iya maka h'ndana
sampay saga anakna t'llungan si Sēm, si Hām maka si Japet sampay h'nda sigām.
14 Tabeya' isab ma sigām kamemon ginisan sattuwa maka hayop aheya-ariki', sattuwa
talun maka hayop ni'ipat, sampay saga maglelehan ma tana'. Tabeya' isab kamemon
ginisan manuk-manuk maka ai-ai magleyangan.
15 Manjari aniya' patipun ni si Nū l'lla maka d'nda maglimbang min binangsa kaginisan
kamemon sasuku taga-napas, pinariyata' ni adjung.
16 Ya na ina'an panoho'an Tuhan asal ma si Nū inān. Na, mahē' pa'in sigām kamemon
ma deyom adjung, magtūy sigām tinambolan lawang e' PANGHŪ'-Yawe.
17 Ma deyom mpatpū' bahangi pasōng na pa'in latap e', pasōng palalom bohe', sampay
pagūng na adjung e'.
18 Pasōng palalom bohe' sampay talaran na adjung.
19 Palalom na pa'in bo' palalom bohe', sampay aletop na kamemon saga kabūd-būran.
20 Palalom na pa'in bohe' sampay pa'abut saga mpat d'ppa lalomna min diyata' saga
pussuk būd.
21 Manjari maglembohan to'ongan sasuku bay taga-napas ma dunya, ba'anan
kamanuk-manukan, kasattuwahan talun, kahayop-hayopan maka ai-ai maglelehan ma
tana'. Magpatayan kamemon sampay binangsa manusiya'.
22 Kamemon ai-ai bay taga-napas ma gintana'an wa'i magpatayan lullun.
23 Alaglag sasuku taga-napas kamemon, saga manusiya', kasattuwahan, kamanuk-
manukan maka saga ai-ai maglelehan ma kuwit tana'. Ya du takapin allum si Nū maka
saga kamemon bay ameya' ma iya ma deyom adjung.
24 Na, in latap inān halam bay pakō' ma deyom dahatus maka limampū' bahangi.

8

Pakō' na Latap

1 Malaingkan nientom e' Tuhan disi Nū sampay saga sattuwa maka hayop ya ma
deyom adjung, ati aniya' baliyu akosog pinatiyup e' Tuhan, manjari pakulang bohe' he'.
2 Tinambol pabīng e' Tuhan saga bohe' bay min deyom tana' maka bohe' min langit
bo' pahondong na angulan.
3 In bohe' latap-i pakō'-kō' na pa'in ma deyom dahatus maka limampū' bahangi.
4 Sakali itu, ta'abut pa'in bulan kapitu'na ma tahun e'-i, sangpū' maka pitu' kasobangan,
yamboho' sumanglad* adjung e' pehē' ni dakayu' būd ma jadjahan Ararat.†
5 Pakō'-kō' na pa'in bohe' sampay ni panagna'an bulan ma bulan sangpū' he', jari
ta'nda'an di-na na saga pussuk kabūd-būran.
6 Na, palabay pa'in mpatpū' bahangi min bay katuwa' pussuk būd e', niukab e' si Nū
tandawan bay tahinangna ma adjung
7 bo' paleyangna dakayu' owak ni luwasan. Jari paleyang na pa'in owak e' pi'ingga-
pi'ingga sampay aniya' katoho'an pat'ppakanna.
8 Mbal at'ggol pinaleyang na isab e' si Nū dakayu' assang bo' kata'uwanna bang pakō'
na bohe' min kareyahan.
9 Sagō' masi aletop e' bohe', maka assang e' mbal makabāk pat'ppakanna. Manjari
paleyang pabīng ni adjung. Na niabut e' si Nū assang e' labay min tandawan bo' pinasōd
pabīng ni deyom adjung e'.
10 Angagad lagi' si Nū pitumbahangi bo' yampa paleyangna assang e' pabīng.
11 Pagkohap pa'in, na, ilu na assang pabalik ni iya, ananga' dahun kayu jaitun baha'u
bay k'ttu'na. Minnē' kinata'uwan agtūy e' si Nū ya bohe' latap pakō' na.
12 Angagad gi' iya pitumbahangi bo' yampa paleyangna assang e' pabīng. Jari ma
l'ngngan itu halam na makabīng ni adjung.
13 Ta'abut pa'in nnom hatus maka dantahun umul si Nū, bo' sahali bulan ma bulan
dakayu' ma tahun e'-i, pakō' na latap. Manjari nila'anan e' si Nū sapaw adjung e'.
Ang'nda' iya paluwas ati ta'nda'na atoho'-toho' na kuwit tana'.
14 Ta'abut pa'in ni t'llu kamatayan bulan ma bulan karuwana, atoho' na to'ongan.
15 Manjari magkallam Tuhan ma si Nū, yukna,
16 "Pareyo' na kam magtai'anak maka saga ayuwannu.
17 Pareyo'un isab ma ka'am saga kamanuk-manukan kamemon maka kahayop-
hayopan, maka ai-ai maglelehan ma tana', supaya anganak paheka ma kaluha'an dunya
itu."
18 Manjari magdeyo'an na si Nū maka anak-h'ndana sampay ayuwanna.
19 Pareyo' du isab saga kahayop-hayopan maka saga kamanuk-manukan sampay ai-ai
maglelehan ma tana'. Pareyo' sigām daginis maka daginis.
20 Manjari amangkat batu si Nū nihinang pagkukulbanan ni PANGHŪ'-Yawe. Pagubus,
angā' iya hayop maka manuk-manuk halal daginis maka daginis. Sinumbali' e'na bo'
yampa tinunu' ma pagkukulbanan.
21 Kasulutan PANGHŪ' ma hamut kukulbanan inān, manjari yukna ma deyom atayna,
"Mbal na pagmulka'anku pabalik dunya itu ma sababan manusiya', minsan ala'at asal
hona'-hona' sigām sangay min kanahut sampay ni kaheya sigām. Mbal na paka'atku
pabīng kamemon ya sasuku taga-napas buwat bay hinangku itu.
22 Sat'ggol anatas dunya itu,
sat'ggol isab mags'lle'-s'lle' musim maka waktu,
musim pagtanom maka musim pagani,
waktu haggut maka waktu pasu',
pang'llaw maka pangulan,
llaw maka sangom."

9

Paljanji'an Tuhan maka si Nū

1 Manjari si Nū maka saga anakna l'lla binarakatan na e' Tuhan. Magkallam iya ma
sigām, yukna, "Anganak kam paheka supaya ap'nno' e'bi kaluha'an dunya ilu.
2 Ka'am ilu kinatāwan du e' kamemon sattuwa maka hayop, manuk-manuk maka ai-
ai maglelehan ma tana', sampay saga daing. Buwananta kam kapatut magdūl-baya' ma
sigām.
3 Manjari takakanbi na ai-ai taga-napas ilu. Ma waktu dahū inān, tinanom ya bay
pamuwanku ma ka'am, sagō' buwattitu pamuwanku na kamemon.

---

* **8:4 8:4** Sumanglad: 'sum'llad' bang ma Sama kasehe'an. † **8:4 8:4** Ya kabūran Ararat itu, mahē' ma lahat Turkey buwattina'an.

4 “Saguwā' aniya' pangalānganku ma ka'am subay mbal kakanbi, ya na sumbali'an
halam tapaluwas laha'na, sabab laha' ya pameya'an nyawa.
5 Damikiyanna laha'bi manusiya', pameya'an nyawa isab angkan subay tinungbasan
to'ongan. Sai-sai a'a amahuddud laha' pagkahina manusiya' sampay amatay, tung-
basanku du. Minsan sattuwa, bang aniya' amapatay ma manusiya', subay du papatayku.
6 Sabab aku ya bay amapanjari manusiya' pina'anggil ni aku,
angkan na bang aniya' a'a amahuddud laha' pagkahina,
binalosan du a'a inān, pinahuddud isab laha'na e' pagkahina manusiya'.
7 Na, ka'am ilu subay anganak paheka supaya asaplag kaluha'an dunya e' saga panubu'bi
magsuring-magsaingsing.”
8 Manjari itu magkallam isab Tuhan ma si Nū maka saga anakna l'lla, yukna,
9 “Itiya' aku amat'nna' paljanji'anku ma ka'am sampay ma saga panubu'bi magpangkat-
mamangkat.
10 Ya du ai-ai taga-napas kamemon ya bay tabeya' ma ka'am ma adjung e', talapay du
isab pinat'nna'an paljanji'an, ai-na ka manuk-manuk, ai-na ka hayop, ai-na ka sattuwa.
11 Ya na itu pagkallamku pasal paljanji'anku ma ka'am: tinagna'an minnitu in dunya
itu mbal na taluwa' latap pabalik, maka ai-ai taga-napas kamemon mbal du alaglag e'
latap.
12 Aniya' isab tanda' palsaksi'an pat'nna'ku ma ka'am magtubu'-manubu' sampay ma
sasuku taga-napas kamemon.
13 Pat'nna'ku biradaliku* ma kagabunan, bo' aniya' paltanda'an pamaentom saga
manusiya' ma pasal paljanji'anku ma kamemon ya ma dunya.
14 Bang pa'andomku lahat bo' aniya' biradali patuwa' min deyom andom,
15 entomku du paljanji'anku ma ka'am saga manusiya' sampay ma kamemon taga-
napas mailu ma dunya. Janji'anta kam, halam na aniya' latap makalaglag pabīng.”
16 Yuk Tuhan isab, “Bang patuwa' biradali ma kagabunan sumiyan-sumiyan, nda'ku
maka entomku paljanji'anku ma ai-ai taga-napas ma babaw dunya, paljanji'an anatas
ni kasaumulan.”
17 Buwattē' pagkallam Tuhan ma si Nū, yukna, “Ya na ina'an tanda' sin paljanji'an ya
tahinangku ma sasuku taga-napas mailu ma dunya.”

Si Nabi Nū maka saga Anakna

18 Na, saga anak si Nū ya bay sehe'na ma adjung e', ya na disi Sēm, si Hām maka si
Japet. (Si Hām ya mma' si Kana'an.)
19 In anak si Nū kat'llungan itu, ya na pang'mbo'an ma kamemon manusiya' ya
pasaplag ma kaluha'an dunya.
20 Na si Nū itu a'a maghuhuma asal, jari anagna' iya magtanom anggul.†
21 Manjari itu, aniya' inuman makalango nihinang e' si Nū min bohe' anggul e'.
Paginumna, nilango iya ati ahurusan di-na saga s'mmekna. Ati pabahak iya anantang
ma deyom tolda ya pagluma'anna.
22 Mahē' pa'in iya pabahak, makasōd pehē' anakna si Hām, ya mma' si Kana'an.
Manjari tapandang e'na harapan mma'na. Pagpandangna itu, magtūy iya paluwas anuli-
nulihan saga danakanna
23 si Sēm maka si Japet. Sigā duwangan itu bay angā' s'mmek magtūy. Pinasablay ma
baha sigā bo' yampa pasōd dahū bukut anambunan mma' sigā. Halam sigā palingi' bo'
mbal ta'nda' kaiya'anna.
24 Na, pagsayu si Nū min bay kalangona, bo' kata'uwanna bay hinang anakna
kasiyalihan ma iya,
25 magtūy pabukaganna. Yukna,
“Si Kana'an itu t'kkahan sukna'.
Tahinang iya ata ma deyo'an saga danakanna.”
26 Ah'lling isab si Nū,
“Pudjiku PANGHŪ! ya pagtuhanan si Sēm!
Bang pa'in pa'ata ni iya si Kana'an sampay panubu'na.
27 Si Japet isab, bang pa'in angaluha paglahatan saga panubu'na.
Bang pa'in sigām palamud sangkahāpan ma saga panubu' si Sēm.
Bang pa'in isab pa'ata ni sigām si Kana'an maka panubu'na.”
28 Na, damuli pa'in min latap e' aniya' gi' t'llu hatus maka limampū' tahun kallum si
Nū.

---

* **9:13 9:13** Biradali: ‘salindugu’’ atawa ‘bāngaw’ bang ma kasehe'an. † **9:20 9:20** Anggul: ‘grape’ bang ma bahasa Ingglis. Buwa'na ahāp kinakan, bohe'na ahāp ni'inum. Nihinang binu-anggul isab.

29 Ta'abut pa'in siyam hatus maka limampū' tahun umulna, awapat na iya.

10

1 Ya na itu salsila panugsugan si Sēm, si Hām maka si Japet, ya anak si Nū. Aniya' na anak sigām puwas bay min latap.

Kapanubu'an si Japet

2 Na, ya na itu saga anak si Japet l'lla, maka ōn bangsa isab ya patubu' min sigām: si Gomer, si Magog, si Maday, si Jaban, si Tubal, si Mesek maka si Tiras.
3 Tubu'an si Gomer ya na saga a'a Askenas, a'a Ripat maka a'a Togarma.
4 Tubu'an si Jaban ya na saga a'a Elisa, Tarsis, Kīt, maka Rodan.
5 Manjari tubu'an si Jaban tahinang saga bangsa ya maglahat ma bihing tahik maka ma kapū'-pū'an. Kaniya-kaniya sigām magsaddī-saddī lahat maka bahasa sigām.

Kapanubu'an si Hām

6 Na, ya na itu saga anak si Hām l'lla, maka ōn bangsa isab ya patubu' min sigām: si Kūs, si Misil, si Pūt maka si Kana'an.
7 Tubu'an si Kūs, ya na saga a'a Seba, Habila, Sabta, Ra'ama maka Sabteka. Tubu'an si Ra'ama isab ya na saga a'a Seba maka Dedan.
8 Aniya' isab anak si Kūs dakayu', ōnna si Nimrud. In si Nimrud itu dahū min a'a kamemon akosog angagaw lahat maitu ma dunya.
9 Abantug isab iya ma sabab kosogna magpana' sattuwa. Angkan na pinagbahasa h'lling itu, "Bang pa'in ka pasali' ni si Nimrud ya akosog magpapana' ma sabab tabang min PANGHŪ'-Yawe."
10 Na, ya tagna'an da'ira* pinagbaya'an e' si Nimrud itu, ya na Babilon, Erek, Akkad maka Kalne, ya bay mahē' ma lahat Babilon.
11 Pinaluha isab pagnakura'na sampay ni lahat Assiriya ati mahē' iya amahinang da'ira Niniba maka Rehobot-Ēl maka Kala.
12 Bay pahinangna isab da'ira Resen ma tonga'an Niniba maka Kala, ya da'ira aheya ōnna.
13 Manjari panubu' si Misil isab, ya na saga a'a Lūd, Anam, Lehab, Naptu,
14 Patrus, Kaslu maka Kiriti. A'a Kiriti† itu ya na paluwasan bangsa Pilistin.
15 Si Kana'an taga-anak l'lla, si Sidun ya siyaka, bo' pasunu' si Hīt.
16 Si Kana'an isab ya pang'mbo'an saga a'a Jibus, Amor. Gilgas,
17 Hīb, Arka, Sīn,
18 Arbad, Semar maka Hamat. Pasaplag asal saga bangsa paltubu'an si Kana'an itu,
19 min lahat Sidun sampay ta'abut lahat Gerar ya ma kasekotan lahat Gasa. Pasampay isab sigām tudju ni lahat Sodom, Gomora, Adma maka Seboyim, ya ma kasekotan lahat Lasa.
20 Na, ya du ilu saga panubu' si Hām ya tahinang palbangsa-bangsahan. Kaniya-kaniya sigām magsaddī-saddī lahat maka bahasa.

Kapanubu'an si Sēm

21 Na, si Sēm isab, siyaka si Japet, ya na pang'mbo'an si Eber sampay panubu'na kamemon.
22 Saga anak si Sēm l'lla ya na si Elam, si Assur, si Alpaksad, si Lūd maka si Aram.
23 Saga panubu' si Aram ya na saga a'a Ūs, Hūl, Geter maka Mesek.
24 Manjari si Alpaksad ya mma' si Sela, bo' si Sela ya mma' si Eber.
25 Si Eber itu duwa anakna l'lla. Ya pangōn ma anakna dangan inān si Peleg‡ sabab binangsa manusiya' bay abahagi' ma deyom masana. Si Joktan ya danakan si Peleg.
26 Manjari ya panubu' si Joktan ya na saga a'a Almodad, Selep, Hasamabet, Jera,
27 Hadoram, Usal, Dikla,
28 Obal, Abimail, Seba,
29 Opir, Habila, maka Jobab. Panubu' si Joktan asal sigām kamemon itu.
30 Ya paglahatan sigām ma lahat Mesa sampay ta'abut lahat Separ, ya lahat kabūd-būran tampal ni sobangan.
31 Ya na ina'an saga panubu' si Sēm. Kaniya-kaniya sigām magsaddī-saddī lahat maka bahasa.
32 Na, panubu' si Nū saga a'a kamemon ya tasabbut inān, kaniya-kaniya sigām magsaddī-saddī panugsugan. Lāgi, damuli pa'in min latap, pasaplag ma dunya saga kabangsa-bangsahan kamemon, luwas min panganak si Nū.

---

* **10:10 10:10** Da'ira: 'lungsud' bang ma Sama kasehe'an. † **10:14 10:14** A'a Kiriti: atawa a'a Kaslu. ‡ **10:25 10:25** Ya ōn Peleg itu, hatina bang ma bahasa Hibrani 'abahagi''.

11

Luma' Landu' Alanga ma Lahat Babilon

1 Na, ma masa awal e' dakayu' du bahasa pah'lling saga manusiya' kamemon ma
sakalingkal dunya.
2 Maglatun-latun na pa'in sigām ma lahat sobangan sampay ta'abut e' sigām karatagan
aluha ma lahat Babilon.
3 Maina'an pa'in, magisun-isun sigām, yuk-i, "Sūng kitam angahinang tisa'* paheka,
tinapa ma api bo' patuwas." Ngga'i ka batu ya ginuna e' sigām pangahinang luma' sagō'
tisa' pinagpikit maka kitlan.
4 Yuk sigām isab, "Gom na kitam maghinang da'ira taga-luma' pamantawan.
Pamantawan itu subay alangkaw to'ongan sa'agon-agon maka'abut langit. Manjari
abantug kitam, maka mbal tapulak-palik ni mpat pidju alam."
5 Manjari pareyo' PANGHŪ'-Yawe pina'an ang'nda' da'ira maka luma' pamantawan ya
nihinang e' saga a'a inān.
6 "Na," yukna, "Dabangsa asal manusiya' itu kamemon, maka bahasa sigām dakayu'
du isab, ya angkan sigām makarapat angahinang da'ira buwattitu. Tagna'anna sadja ko'
itu, gana-gana angahinang du sigām ai-ai kamaksuran sigām.
7 Gom gi' kita patulun pehē' amapaglamud-lamugay bahasa sigām pakaniya-kaniya
supaya sigām mbal maghati-hiyatihi dansehe'an."
8 Manjari kinanat-kanat e' PANGHŪ' saga manusiya' kamemon ni mpat pidju alam ati
pahali sigām maghinang da'ira he'.
9 Ya he' sababna angkan lahat inān niōnan Babel† sabab ya ina'an lahat paglamud-
lamugayan bahasa saga manusiya', lahat isab pagkanat-kanatan sigām e' PANGHŪ' ni
kalahat-lahatan ma mpat pidju alam.

Kapanubu'an si Sēm

10 Na, balikta salsila panugsugan si Sēm. Duwantahun palabay min bay latap ma
dunya, bo' dahatus tahun na umul si Sēm, aniya' anakna l'lla ōnna si Alpaksad.
11 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Alpaksad aniya' gi' lima hatus tahun umul
si Sēm, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
12 Na si Alpaksad isab, pagabut t'llumpū' maka limantahun umulna, aniya' anakna l'lla
ōnna si Sela.
13 Palabay pa'in min kapaganak ma si Sela, aniya' gi' mpat hatus maka t'lluntahun
umul si Alpaksad, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
14 Na si Sela isab, pagabut t'llumpū' tahun umulna, aniya' anakna l'lla ōnna si Eber.
15 Puwas e', aniya' gi' mpat hatus maka t'lluntahun umul si Sela, maka aniya' lagi'
anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
16 Na si Eber isab, pagabut t'llumpū' maka mpat tahun umulna, taga-anak iya l'lla
ōnna si Peleg.
17 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Peleg, aniya' gi' mpat hatus maka t'llumpū'
tahun umul si Eber maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
18 Na si Peleg isab, pagabut t'llumpū' tahun umulna, taga-anak iya l'lla ōnna si Riyu.
19 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Riyu, aniya' gi' duwa hatus maka siyam
tahun umul si Peleg, maka aniya' lagi' anakna d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
20 Na si Riyu isab, ta'abut pa'in umulna t'llumpū' maka duwantahun, taga-anak iya
l'lla ōnna si Serog.
21 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Serog, aniya' gi' duwa hatus maka
pituntahun umul si Riyu. Taga-anak lagi' iya d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
22 Na, ta'abut pa'in t'llumpū' tahun umul si Serog, aniya' anakna l'lla ōnna si Nahor.
23 Palabay pa'in min bay kapaganak ma si Nahor, aniya' gi' duwa hatus tahun umul si
Serog. Taga-anak lagi' iya d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
24 Na si Nahor isab, ta'abut pa'in umulna duwampū' maka siyam tahun, aniya' anakna
l'lla ōnna si Tera.
25 Manjari min bay kapaganak ma si Tera, aniya' gi' dahatus maka sangpū' maka siyam
tahun umul si Nahor. Taga-anak gi' iya d'nda-l'lla bo' yampa iya amatay.
26 Na si Tera itu, pitumpū' tahun umulna bo' yampa iya taga-anak. Si Ibram ya anakna
siyaka, bo' pasunu' si Nahor, bo' si Haran ya kasiyalihan.

Kapanubu'an si Tera

---

* **11:3 11:3** Tisa': sali' haloblāk, sagō' tana' ya pangahinang iya. † **11:9 11:9** Babel: atawa Babilon. Ya ōn Babel itu pa'anggil ni dakayu' kabtangan bahasa Hibrani, hatina 'lamud-lamugay.'

27 Na, ya na itu salsila pasal si Tera maka saga panubu'na. Si Tera itu mma' disi Ibram,
si Nahor maka si Haran. Si Haran itu aniya' anakna ōnna si Lōt.
28 Saguwā' ma allum lagi' mma'na si Tera, amatay na si Haran ma lahat Uru, ya lahat
paglahatan bangsa Kaldiya, lahat bay kapanganakan iya asal.
29-30 Na si Ibram maka si Nahor taga-h'nda karuwangan. Si Saray ya h'nda si Ibram,
sagō' halam aniya' anak sigā sabab si Saray mbal to'ongan maka'anak. Si Milka anak si
Haran ya h'nda si Nahor. Aniya' danakan si Milka niōnan si Iska.
31 Manjari magla'anan na disi Tera min Uru ya bay paglahatan bangsa Kaldiya. Tabeya'
ma iya anakna si Ibram maka mpuna si Lōt anak si Haran. Tabeya' isab ayuwanna si
Saray h'nda si Ibram. Ya tinudju e' sigām lahat Kana'an sagō' at'kka pa'in sigām ni da'ira
Haran, mahē' sigām maglahat.
32 Na, kat'ddasan sigām ma Haran sampay amatay na si Tera, duwa hatus maka
limantahun umulna.

12

Panoho'an Tuhan ma si Ibram

1 Na aniya' palman PANGHŪ'-Yawe ma si Ibram, yukna, "Ala'an ka min lahatnu
luggiya' ilu. Ala'an ka min saga lūng-kampungnu maka min okoman mma'nu bo' ka
pehē' ni lahat dakayu' ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.
2 Hinangta ka po'onan bangsa aheya maka abantug.
Buwananta ka kahāpan maka pabantugku ōnnu.
Saga pagkahinu manusiya' isab kabuwanan kahāpan ma sababnu.
3 Sasuku anabbut ōnnu ni kahāpan buwananku isab kahāpan.
Sasuku anabbut ōnnu ni kala'atan pagmulka'anku du.
Manjari saga kabangsa-bangsahan kamemon maitu ma dunya pinasuku'an kahāpan ma
sababnu."
4 Sakali ta'abut pa'in pitumpū' maka limantahun umul si Ibram, ala'an iya min lahatna
Haran tudju ni lahat Kana'an, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya. Ameya' isab si
Lōt.
5 Manjari ya binowa e' si Ibram h'ndana si Saray, kamanakanna si Lōt, sampay saga ata
bay b'llina ma lahat Haran. Binowa isab pangalta'na kamemon bay tausahana mahē'.
6 Na pagt'kka sigām ni lahat Kana'an, nilanjalan na pa'in l'ngngan sigām sampay
ta'abut kayu pagduwa'ahan ma More, ma tongod lahat Sekem. (Kabangsa-bangsahan
Kana'an ya tag-lahat ma masa inān.)
7 Manjari magpa'nda' PANGHŪ' ma si Ibram bo' magkallam ma iya, yukna, "Ma
sinosōng pamuwanku lahat Kana'an itu ma saga panubu'nu." Magtūy si Ibram
angahinang tambak batu panukbalanna kulban tudju ni PANGHŪ', ya bay magpa'nda'
ma iya.
8 Puwas e' palanjal iya tudju ni kabūran ma jadjahan Betel tampal ni sobangan. Mahē'
iya pahanti' ma tonga'an kauman Betel maka kauman Ayi. Aniya' isab panukbalan
kulban tahinangna maina'an pagsumbahanna ni PANGHŪ'.
9 Puwas e' pauntas na si Ibram tudju ni lahat Negeb.

Si Ibram maka si Saray ma Lahat Misil

10 Na aniya' gotom maina'an ma lahat Kana'an, asigpit to'ongan, angkan palūd disi
Ibram ni lahat Misil bo' pahanti' mahē'.
11 Manjari itu, song pa'in sigām at'kka ni lahat Misil, ah'lling si Ibram ma h'ndana si
Saray, yukna, "Saray, ka'a ilu ahāp d'nda.
12 Bang ka ganta' ta'nda' e' saga a'a Misil, kinata'uwan e' sigām in ka'a h'ndaku. Jari
pinapatay aku e' sigām bo' ka'a ya pinakallum.
13 Gom na yuknu ma sigām magdanakan kita, supaya aku kinahāpan e' sigām ma
sababnu. Manjari aku itu mbal ni'inay."
14 Na, pagt'kka sigām ni lahat Misil, bo' pag'nda' saga a'a maina'an ma si Saray, b'nnal
alingkat.
15 Ta'nda' pa'in iya e' saga a'a pangandolan Pira'un,* magtūy sigām angahaka pehē' ni
Pira'un-i pasal kalingkatna. Sakali binowa si Saray pehē' ni deyom astana'.
16 Bo' si Ibram ya kinahāpan e' Pira'un ma sabab si Saray. Binuwanan iya ba'anan
bili-bili, kambing, sapi', kura' maka unta', sampay isab saga ata d'nda-l'lla.

---

* **12:15 12:15** Ya kabtangan Pira'un itu, bahasa Misil pangangg'llal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'i ka ōn pangōn sultan dangan.

17 Sagō' in Pira'un pinat'kkahan saki aheya e' PANGHŪ' ma sabab pangā'na ma si
Saray. Talapay isab saga a'a kamemon ma deyomanna.
18 Angkanna pinalinganan si Ibram e' Pira'un bo' tilawna bang ai sababna. "Angay
aku putingannu?" yuk Pira'un. "Angay aku halam pata'unu in iya h'ndanu?
19 Yuknu ma aku in si Saray ilu danakannu, angkan iya arak ta'ā'ku h'nda. O'o, h'ndanu
itu, ā! Ngā'un iya pabalik bo' kam ala'an minnitu!"
20 Manjari magpanoho'an Pira'un ma saga tendogna ma pasal disi Ibram. Sinō'
iya pinala'an ma sigām min lahat Misil, iya baranna maka h'ndana sampay ai-aina
kamemon.

13

Kapagokat si Ibram maka si Lōt

1 Manjari ala'an na disi Ibram min lahat Misil bo' pabīng ni Negeb mahē' ma lahat
Kana'an. Ameya' isab h'ndana maka pangalta'na kamemon sampay isab kamanakanna
si Lōt.
2 Magkarayahan na to'ongan si Ibram. Aheka to'ongan ba'anan kahayop-hayopanna
maka aheka isab pamulawanna indaginis.
3 Manjari palintas sigām min Negeb bo' maglatun-latun tudju ni kauman Betel, ni bay
pahanti'an sigām tagna' ma tonga'an Betel maka da'ira Ayi.
4 Asal aniya' bay maina'an pagtukbalan kulban bay tahinang e' si Ibram ma waktu
palabay. Maina'an isab iya anabbut ma ōn Yawe.
5 Na si Lōt isab, ya sehe' si Ibram maglatun-latun, aniya' anak-h'ndana maka saga
sosoho'anna. Aheka isab kahayopanna, saga kambing, bili-bili maka sapi'.
6 Jari aheka sidda kahayopan sigām karuwangan, angkan mbal s'ddong ma ka-
parangan lahat inān bang masi na pa'in sigām dambeya'an.
7 Ya he' sababna angkan magsasaw saga magi'ipat hayop si Ibram maka saga a'a
magipat hayop si Lōt. Masi isab aniya' saga a'a bangsa Kana'an maka bangsa Peres
maglahat maina'an ma masa disi Ibram inān.
8 Sakali si Ibram bay amowa si Lōt maggara', yukna, "Otō', dalaha' du kita angkan aku
mbal bilahi bang aniya' pagsasawan, ai-na ka ma kita, atawa ma saga tendogta.
9 Gom kita magokat sabab aluha lahat itu. Ka'a ya amene' maingga-maingga
kabaya'annu paglahatan. Bang kabaya'annu tana' tampal ni gibang, ma aku na tampal
ni kowan. Bang kabaya'annu tana' tampal ni kowan, ma aku na tampal ni gibang."
10 Na amantaw si Lōt ni kapantayan ma bihing sapa' Jordan tobtob ni lahat Sowar.
Pag'nda'na ma kapantayan inān, na, aheka bohe'na, buwat lahat Eden ya bay pinaniya'
e' PANGHŪ' ma awal jaman. Dahāp isab maka lahat Misil. (Ma waktu ītu halam gi' bay
minulka'an e' PANGHŪ' da'ira Sodom maka Gomora.)
11 Manjari ya tapene' e' si Lōt palsuku'anna tana' kapantayan kamemon ya ma bihing
sapa' Jordan. Pagubus, papinda na iya pehē' tudju ni sobangan. Na buwattē' ya
kapag'bba si Ibram maka si Lōt.
12 Si Ibram ya pat'nna' maina'an ma kabūran lahat Kana'an, bo' si Lōt ya pat'nna' ma
kapantayan asekot ni da'ira Sodom. Mahē' na iya amat'ngge tolda pagluma'an sigām.
13 Na, saga a'a Sodom itu asal jahulaka' maka lumandu'an dusa sigām ni si Yawe.

Kapaglain disi Ibram ni Kauman Hebron

14 Makala'an pa'in si Lōt, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Ibram, yukna, "Ang'nda' ka
ni katilibutnu ilu.
15 Ya kaluha'an lahat ta'nda'nu ilu, pamuwanku du ma ka'a sampay ma saga panubu'nu
salama-lama.
16 Buwananta ka tubu' paheka, mbal taitung, sapantun heka gusung ma gintana'an.
17 Na, pehē' na ka, latagun kaluha'an lahat ilu, sabab pamuwanku du ma ka'a ma
sinosōng."
18 Jari papinda si Ibram pehē' ni Hebron, ati mahē' iya maglahat ma tongod saga
kakayuhan Mamre, ya pagduwa'ahan a'a kasehe'an. Aniya' isab pagtunu'an kulban
nihinang e' si Ibram maina'an panumbahanna ni PANGHŪ'.

14

Si Lōt Nilappas e' si Ibram

1-3 Na, ma masa he', aniya' mpat sultan magbono' maka lima pagkahi sigām sultan. Ya
itu ōn mpat sultan maka lahat bay pagnakura'an sigām: si Amdapel sultan min lahat
Babilon, si Areyok sultan min da'ira Ellasal, si Kedollomer sultan min Elam, maka si
Tidal sultan min Goyem. Aniya' isab lima sultan saddī ya kuntara sigām: si Bera sultan

min da'ira Sodom, si Bilsa sultan min da'ira Gomora, si Sinab sultan min Adma maka si
Semeber sultan min Seboyim. Kalimana sultan min kauman Bela (hatina Sowar). Na,
lima sultan itu bay amatimuk kasundaluhan sigām ma Kapantayan-Siddim, ya niōnan
isab Tahik Ma'asin.
4 Sangpū' maka duwantahun ya t'ggol sigām ma pang'ntanan sultan Kedollomer, sagō'
ta'abut pa'in sangpū' ka t'lluntahun, anawakkal sigām angatu ma iya.
5 Na, ta'abut pa'in sangpū' maka mpat tahun, at'kka pina'an si Kedollomel maka saga
sultan ya gapi'na. Jari tara'ug e' sigām bangsa Repa ma lahat Asterot Karnaim, tara'ug
bangsa Sūs ma lahat Hām, maka bangsa Ēm ma Kapantayan Kiriyataim.
6 Tara'ug isab bangsa Hōr ma kabūd-būran lahat Se'er ati taturul sigām sampay ta'abut
jadjahan Elparan ya ma bihing lahat paslangan.
7 Puwas e', pabīng isab saga sundalu disi Kedollomel inān pehē' ni lahat Kades, ya
bay pinagōnan En-Mispat ma waktu tagna'. Tara'ug isab e' sigām bangsa Amalek, ati
ta'agaw kaluha'an lahat sigām. Ya du bangsa Amor ya maglahat ma da'ira Hasason-
Tamar, ka'agawan isab.
8 Na, balikta sultan lima hekana, hatina sultan min da'ira Sodom, min Gomora, min
Adma, min Seboyim maka min Bela. Bay sigām magtimuk ma Kapantayan-Siddim
magbono'
9 maka si Kedollomel sultan Elam maka saga sultan ya gapi'na. Ya na si Tidal sultan
Goyem, si Amdapel sultan ma lahat Babilon, maka si Areyok sultan Ellasal. Hatina lima
sultan min dambila', mpat isab min dambila'.
10 Aheka asal lowang ma Kapantayan-Siddim e', ap'nno' e' kitlan. Na, maglahian pa'in
sultan Sodom maka sultan Gomora min pagbono'an, aniya' saga tendog sigām bay ahūg
ni deyom lowang e', maka aniya' isab bay makalahi pehē' ni kabūd-būran.
11 Manjari itu, anganda'ug pa'in saga sultan mpat hekana he', ta'agaw e' sigām
kamemon pangalta' maka balanja' bay ma deyom da'ira Sodom maka da'ira Gomora.
Pagubus, magla'anan sigām minnē'.
12 Tabowa isab e' sigām si Lōt kamanakan si Ibram, iya baranna sampay alta'na
kamemon, pagka da'ira Sodom ya paglahatanna.
13 Sakali itu aniya' a'a makal'ppa min pang'ntanan disi Kedollomel amowa lapal ni si
Ibram, ya bangsa Hibrani*. Ina'an iya maglahat ma tongod kakayuhan pagduwa'ahan,
ya ma si Mamre a'a bangsa Amor. Aniya' isab danakan si Mamre, si Eskol maka si Aner.
Pagapi' asal sigām magdanakan itu ma si Ibram.
14 Na, pagta'u si Ibram wa'i tasaggaw kamanakanna si Lōt, magtūy iya amatipun saga
tendogna ya bay asal ma deyomanna, a'a ata'u magbono'. T'llu hatus maka sangpū'
maka walu' puhu' ya heka sigām. Atimuk pa'in, magtūy sigām paturul ni mpat sultan
inān sampay ta'abut lahat Dān.
15 Sangom pa'in, pinagbahagi' e' si Ibram saga tendogna bo' parugpak ni kuntara
sigām. Aga'os disi Ibram inān ati anurul saga kuntara sigām sampay ni kauman Hoba,
ya ma dambila' da'ira Damaskus tampal ni uttala'.
16 Ta'abut pa'in kauman Hoba, magtūy ta'ā' pabalik saga pangalta' kamemon bay
tataban e' mpat sultan e'. Ta'ā' isab pabīng e' si Ibram kamanakanna si Lōt maka alta'na,
sampay saga kar'ndahan maka a'a kasehe'an ya bay tasaggaw inān.
17 Sakali tara'ug e' si Ibram sultan Kedollomel maka saga sultan gapi'na. Ma labayan
pa'in iya tudju amole', bo' ta'abut L'bbak Sabe, ya pinagōnan isab L'bbak sin Kasultanan,
sinampang iya e' sultan min da'ira Sodom.

Si Ibram Niamu'-amu'an Kahāpan e' si Malkisadik

18 Sinampang isab iya e' si Malkisadik, sultan ma lahat Salem maka imam maghinang
ni Tuhan Mahatinggi. Aniya' tinapay maka binu-anggul binowa e'na pangalabotna ma
si Ibram,
19 bo' yampa angamu'-amu'an iya kahāpan, yukna,
"Bang pa'in si Ibram kabuwanan kahāpan
e' Tuhan Mahatinggi,
ya magpapanjari dunya maka langit!
20 Pudjiku Tuhan Mahatinggi,
ya bay anukbal saga bantanu
ni deyom pang'ntanannu!"

---

* **14:13 14:13** Hibrani: ōn bangsa maka ōn bahasa. Si Ibram bangsa Hibrani asal, sagō' in panubu'na luwas min si Yakub maumu kaōnan bangsa Isra'il atawa bangsa Yahudi. Parahāl Hibrani ya bahasa sigām kamemon.

Manjari saga alta' bay ta'agaw pabīng e' si Ibram, binahagi' e'na pasangpū', ati dabahagi' he' pangahulmatna ma si Malkisadik.
21 Ah'lling isab sultan min da'ira Sodom ma si Ibram, yukna, “Ma ka'a na kamemon pangalta'ku ilu. Sagō' amu'ku pole'in sadja ni aku saga tendogku ya bay tabowanu pal'ppa ilu.”
22 Ya sambung si Ibram, “Saksi'ku si Yawe, ya Tuhan Mahatinggi bay magpapanjari dunya maka langit. Bay aku makasapa ma iya,
23 mbal aku anaima' ai-ai palsuku'annu, minsan la'a dalamba salbannu atawa engkot taumpa'nu bo' mbal ka makapah'lling ka'a ya bay makaparaya ma aku.
24 Mbal aku anambut ai-ai min ka'a, luwal ya bay panganggastu saga a'aku. Sagō' aniya' a'a bay makarapit ma aku amono', ya na disi Aner, si Eskol maka si Mamre. Patut sigām pinahampitan.”

15

Paljanji'an Tuhan ma si Ibram

1 Pagubus ina'an-i, takale e' si Ibram suwala PANGHŪ'-Yawe magkallam ma iya hinabuna atuli, yuk-i,
“O Ibram, da'a ka tināw.
Aku ya anampanan ka'a, sali' hantang taming.
Ahāp to'ongan panungbasku ma ka'a.”
2 Anambung si Ibram, yukna, “O Yawe, ka'a Panghū'ku, ai pūsna bang aku tungbasannu bo' halam aniya' anakku? Ya pinusaka'an alta'ku ya na si Ele'eser, a'a Damaskus.
3 Halam aku bay buwanannu anak, angkan dakayu' ipatanku itu ya pinasuku'an pusaka'.”
4 Na, takalena suwala PANGHŪ' pabīng, yukna, “Ngga'i ka ipatannu ya pa-musaka'annu, sagō' anaknu lissi.”
5 Sakali binowa iya e' Tuhan paluwas min luma'na bo' ah'lling ma iya, yuk-i, “Pahangad ka ni diyata' langit, sulayin ni'itung saga bitu'un ilu. Saheka-heka taitungnu ilu, ya isab heka panubu'nu.”
6 Na, am'nnal to'ongan si Ibram ma pangallam PANGHŪ' e'. Jari minnē', min pam'nnalna, kasulutan Tuhan ma iya ati ni'itung iya a'a abontol.
7 Magkallam isab Tuhan ma si Ibram, yukna, “Aku si Yawe, ya Tuhan bay amowa ka'a pi'itu min Uru lahat bangsa Kaldiya bo' supaya pamasuku'ku lahat itu ma ka'a.”
8 Atilaw gi' si Ibram ma PANGHŪ', yukna, “O Yawe, ka'a Tuhanku, buwattingga e'ku makatantu in lahat itu ma aku du?”
9 Anambung PANGHŪ', yukna, “Angā' ka dakayu' sapi' d'nda, dakayu' kambing d'nda maka dakayu' bili-bili l'lla, t'llu-t'llun tahun pangumulanna. Angā' ka isab dakayu' manuk-manuk malapati maka dakayu' anak assang ati bowahun pi'itu ni aku.”
10 Jari binowa saga hayop itu ni Tuhan e' si Ibram. Binila' duwa bo' yampa pinapagalop bila'anna. Sagō' halam binila' saga manuk-manuk, hal pinat'nna' sadja.
11 Sakali aniya' saga belle' pat'ppak ma sumbali'an inān arak amangan, daipara tin'ggal e' si Ibram.
12 Pags'ddop mata llaw tatuli si Ibram, ahaluk to'ongan tulina. Kal'ddoman iya sidda maka sinōd tāw aheya.
13 Manjari angallam PANGHŪ' ma iya, yukna, “Ma tahun sinōng in panubu'nu tahinang a'a liyu ma lahat ngga'i ka lahat sigām. Tahinang sigām banyaga' ma lahat e' ati pinissoko' sigām to'ongan ma deyom mpat hatus tahun.
14 Saguwā',” yuk Tuhan, “pat'kkaku mulka' ma bangsa ya amanyaga' sigām. Ta'abut pa'in waktu katulak sigām min lahat inān, makabowa du isab sigām alta' lumandu'an hekana.
15 Sagō' in pasalnu, Ibram, pataha'ku du umulnu ati amatay du ka ma deyom kasannangan, maka takubul ka pahāp.
16 In pasal panubu'nu isab, subay palabay mpat masa* bo' yampa sigām pabīng ni lahat Kana'an itu sabab in paldusahan bangsa Amor subay pinajukup dahū.”
17 Manjari, pas'ddop pa'in llaw bo' angal'ddom na lahat, aniya' sali' hantang lapohan maka suwariyan palabay ma tonga'an saga sumbali'an bay pinagdambila' inān. Maghumbu asal lapohan maka arokot suwariyan.

* **15:16 15:16** Masa: atawa ‘pangkatan’.

18 Magtūy ma waktu ina'an, aniya' paljanji'an pamat'nna' e' PANGHŪ' ma si Ibram,
yuk-i, “Pamuwanku du katibu'ukan lahat itu ma saga panubu'nu, tobtob min sapa' lahat
Misil sampay ni sapa' Alpurati ya sapa' aheya.
19 Tabeya' isab tana' saga bangsa Kēn, Kenes, Kadmon,
20 Hīt, Pirissi, Repa,
21 Amor, Kana'an, Gilgas maka Jibus.”

16

Si Hajara maka si Isma'il

1 Na, si Saray h'nda si Ibram halam anakan. Sagō' aniya' ipatanna d'nda Misil, ōnna
si Hajara.
2-3 Manjari itu, ta'abut pa'in sangpū' tahun kapaglahat si Ibram ma Kana'an, ah'lling
ma iya si Saray, yukna, “Kahandak min PANGHŪ' ya angkan aku mbal maka'anak. Bang
bahā' hulidnu ipatanku itu. Kalu aniya' anakku labay min iya.”
Kasulutan isab si Ibram ma h'lling si Saray. Jari binowa e' si Saray ipatanna si Hajara
pamah'ndana ma h'llana.
4 Manjari maghulid si Ibram maka si Hajara ati angiram na iya. Makananam pa'in si
Hajara in iya angiram na, magtūy pareyo'-deyo'na si Saray.
5 Anumbung magtūy si Saray ma si Ibram, yukna, “Dusanu ya angkan aku pinareyo'-
deyo' e' si Hajara itu. Ya b'nnalna, aku ya bay amuwan iya ma ka'a. Sagō' pagta'una
ab'ttong na iya, mbal na iya magaddat ma aku. Na, baya'-baya' si Yawe angahukum ma
kita duwangan.”
6 Anambung si Ibram, yukna, “Ipatannu ko' ilu, baya'-baya'nu na minsan ai hinangnu
ma iya.” Manjari alahi si Hajara pagka kinabigsi'an e' si Saray.
7 Sakali itu, hinabu si Hajara ma lahat paslangan, tabāk iya e' mala'ikat PANGHŪ' ma
atag dakayu' tuburan bohe', ina'an ma labayan tudju ni lahat Sūr.
8 Ya lling mala'ikat ma iya, “O Hajara, ka'a ipatan si Saray, bay ka minningga? Maka
pi'ingga isab ka?”
Ya sambung si Hajara, “Itiya' aku alahi min si Saray ya bay pagipatanku.”
9 Yuk mala'ikat-i, “Subay ka amole' pehē' ni nakura'nu magpa'ata ma iya pabīng.”
10 Ah'lling isab mala'ikat ma si Hajara, yukna, “Buwananta ka tubu' paheka, mbal
taitung hekana.
11 Ilu ka ab'ttong, jari anganak du ka l'lla. Si Isma'il* ya pangōnnu iya sabab takale e'
PANGHŪ' kasusahannu.
12 Malaingkan anaknu ilu tahinang sali' kura' talun mbal tasoho'. Pinagsagga' e'na
saga pagkahina manusiya', maka anagga' isab saga a'a kamemon ma iya. Jari mbal iya
makapagdakayu' lahat maka saga kakampunganna.”
13 Yuk si Hajara ma deyom atayna, “Arī! Masi bahā' aku allum minsan ta'nda'ku
Tuhan?” Manjari ya pangōnna ma PANGHŪ' ya bay ah'lling ma iya, “Tuhan ya
Maka'nda' ma aku.”
14 Angkan na tuburan bohe' inān pinagōnan Be'er-Lahai-Ruwi, hatina ‘Bohe' Tuhan
ya Maka'nda' ma aku.’ Bohe' itu, ina'an ma tonga'an lahat Kades maka kauman Bered.
15 Na anganak na si Hajara, angkan aniya' anak si Ibram l'lla. Si Isma'il ya pangōn si
Ibram ma iya.
16 Walumpū' maka nnom tahun ya umul si Ibram ma waktu panganak si Hajara ma
si Isma'il-i.

17

Pagislam ya Tanda' sin Paljanji'an Tuhan

1 Manjari pagabut siyampū' maka siyam tahun umul si Ibram, magpa'nda' PANGHŪ'-
Yawe ma iya. “Aku ya Tuhan Sangat Kawasa,” yukna. “Beya'un panoho'anku, maka
pabontolun isab hinangnu kamemon,
2 ati tumanku paljanji'anku ma ka'a. Pahekaku to'ongan isab paltubu'annu.”
3 Na, pasujud magtūy si Ibram. Ya palman Tuhan ma iya,
4 “Buwattitu ya paljanji'anku ma ka'a, hinangta ka pagmatto'ahan ma kabangsa-
bangsahan.
5 Maka pindahanku isab ōnnu. Puwas itu ngga'i ka na si Ibram ya pangōn ka'a, sagō'
si Ibrahim* na, sabab hinangta ka pagmatto'ahan saga bangsa kaginisan.

---

* **16:11 16:11** Ya ōn Isma'il itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘takale e' Tuhan.’ * **17:5 17:5** Ya ōn Ibram itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘Mma' ya pinaheya.’ Maka ōn Ibrahim isab, hatina ‘Mma' ma kabangsa-bangsahan.’

6 Aho', pahekaku to'ongan saga panubu'nu ati tahinang sigām kabangsa-bangsahan.
Ma sinosōng isab aniya' saga sultan patubu' min ka'a.
7 Pahogotku to'ongan paljanji'anku itu ma ka'a sampay ma saga panubu'nu
magpangkat-mamangkat. Janji' itu mbal magbaluba ni kasaumulan. Aku ya Tuhannu,
maka pagtuhanan saga panubu'nu.
8 In katibu'ukan lahat Kana'an itu, ya paghanti'annu ma buwattina'an, pamuwanku
du ma ka'a sampay ma saga panubu'nu saumul-umul. Aku ya pagtuhanan sigām."
9 Magkallam isab Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Na ka'a isab, subay bogbogannu
paljanji'anta itu, damikiyanna isab saga panubu'nu magpangkat-mamangkat salama-
lama.
10 Buwattitu ya pamogbogbi ma janji' pagsulutanta itu, kamemon kal'llahan ma
deyomanbi subay ni'islam.
11 Ya du ilu tanda' ma paljanji'an ya pagsulutanta itu, in ka'am kal'llahan subay
ni'islam.
12-13 Puwas min waktu itu sampay ma waktu sinōng, in l'lla kamemon ya nianakan
ma deyomanbi tahun ni tahun, ai-na ka anakbi, ai-na ka isab anak ata, subay ni'islam
bang ta'abut walung'llaw ma luwasan. Ya du isab saga ata bay b'llinu min a'a liyu subay
ni'islam isab. Aho'," yuk Tuhan, "kamemon kal'llahanbi ilu subay ni'islam, manjari
aniya' pangilāhan ma baranbi in janji' pagsulutanta itu kakkal saumul-umul.
14 Saguwā' sai-sai l'lla halam taislam, mbal iya taitung suku'ku sabab halam
bogboganna paljanji'anku itu."
15 Magkallam lagi' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Na, ya pasal h'ndanu si Saray, ngga'i
na ka si Saray ya pangōnnu iya puwas itu, sagō' si Sara† na.
16 Buwananku iya kahāpan bo' aniya' anaknu l'lla min iya. Aho', tantu iya buwananku
kahāpan manjari tahinang iya ina' ma kabangsa-bangsahan. Aniya' isab saga sultan
luwas min panubu'na."
17 Na, pasujud magtūy si Ibrahim maka e'na anittowa. Yukna ma baranna, "Arī!
Makabuwan tubu' gi' bahā' bang a'a dahatus tahun umulna? Maka'anak bahā' si Sara
minsan siyampū' tahun umulna!"
18 Yukna isab ma Tuhan, "O Tuhan, bang pa'in mura-murahan pagka'inagonannu
anakku si Isma'il!"
19 Anambung Tuhan ma si Ibrahim, "Aho', makajari. Sagō' aniya' du anaknu l'lla min
h'ndanu si Sara. Si Isa'ak ya pangōnnu iya‡. Pahogotku paljanji'anku ma iya sampay ma
paltubu'anna salama-lama.
20 Na, ya pasal si Isma'il, takaleku isab bay pangamu'nu-i. Buwananku iya kahāpan,
pahekaku panganakna bo' aheka to'ongan saga panubu'na. Manjari aniya' sangpū' a'a
min panubu'na makapagdatu' ma sinosōng. Saga panubu'na isab nihinang e'ku bangsa
ga'osan.
21 Saguwā' anaknu si Isa'ak ya pahogotanku janji'ku. Nianakan du iya e' si Sara ma
tahun balik sali' bulan itu."
22 Aubus pa'in e' Tuhan amalman ma si Ibrahim, magtūy iya ala'an.
23 Na ma llaw ina'an-i, bineya' e' si Ibrahim panoho'an Tuhan ma iya. Taislam e'na
anakna si Isma'il sampay kal'llahan kamemon ma deyomanna. Ya du isab saga ata bay
nianakan ma deyomanna sampay saga ata bay tab'llina.
24 Ya umul si Ibrahim ma waktu pagislam ma iya maka si Isma'il, siyampū' maka siyam
tahun.
25 Ya umul si Isma'il sangpū' maka t'lluntahun.
26 Jari magdongan si Ibrahim maka anakna si Isma'il ni'islam ma dang'llaw du.
27 Tabeya' isab ni'islam ma llaw ina'an-i saga atana kamemon, a'a bay nianakan ma
deyomanna sampay ata bay tab'llina.

18

Paljanji'an Tuhan ma si Ibrahim maka si Sara

1 Manjari aniya' llaw magpa'nda' PANGHŪ'-Yawe ma si Ibrahim ma tongod kakayuhan
pagduwa'ahan, ina'an ma tana' si Mamre. Alanga na llaw, maka ina'an si Ibrahim
aningkō'-ningkō' ma bowa' lawang luma'na tolda.
2 Na, ta'nda' e'na t'llungan a'a an'ngge-n'ngge ma dahuanna. Pag'nda'na itu, magtūy
iya magdai'-dai' anampang sigām, maka e'na pasujud.
3 Yukna ma sigām, "Saga tuwan, pahapit gi' kam ni luma' kami minsan mbal na apatut.

† **17:15 17:15** Ya ōn Sara itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'dayang-dayang.' ‡ **17:19 17:19** Ya ōn Isa'ak itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'anittowa.'

4 Pabowahanta kam bohe' pangose' tape'bi bo' kam pahali-hali ma sindungan kayu itu.
5 Bowahanta pa'in kam saga pagkakan isab minsan mbal na apatut. Subay na ahāp palasahanbi pabīng bo' yampa kam palanjal ni pal'ngngananbi."
Ya sambung sigām ma si Ibrahim, "Aho', magsukul."
6 Na, magdai'-dai' si Ibrahim pasōd ni deyom luma' tolda angalinganan si Sara. "Dāng," yukna, "angā' ka tirigu ahāp, t'llu t'ppongna, bo' ka angahinang tinapay. Dai'-dai'un pa'in."
7 Pagubus, magdai'-dai' si Ibrahim pehē' ni buluyan hayopna amene' dakayu' anak sapi' ahāp isina. Sinoho' sinumbali' ma sosoho'anna bo' niadjal saru'un-du'un.
8 Jari asakap pa'in kamemon, binowa e' si Ibrahim gatas maka sapi' pangalabotna ma saga a'a-i. Hinabu sigām amangan, si Ibrahim magbaran amuhatan sigām ma lindung kayu.
9 Na, tinilaw e' sigām si Ibrahim, "Ma'ai h'ndanu si Sara?"
Ya sambung si Ibrahim, "Ina'an ma deyom."
10 Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe, "Ma tahun sinōng ilu, buwat bulan itu, pabalik du aku pi'itu. H'ndanu si Sara anganak du, l'lla ya anakna."
Na maina'an asal si Sara pakale-kale ma bukut lawang.
11 Ato'a iya, mbal na pinaglaha'. Maka si Ibrahim isab, ato'a na asal.
12 Angkanna, pagkale si Sara ma bissala inān, tatittowa iya ati yukna ma deyom atayna, "Ē, buwattingga lagi' pagkōg kami maglakibini pagka ato'a na kami sali'-sali'?"
13 Sakali angallam PANGHŪ' ma si Ibrahim, yukna "Angay si Sara tatittowa? Angay buwattē' llingna, ya yukna, 'Buwattingga e'ku anganak pagka aku ato'a na?'
14 Aniya' bahā' ahunit ma si Yawe? Pahati ka, pagabut bulan bay pangahakaku ma ka'a pabalik du aku pi'itu, bo' h'ndanu si Sara anganak l'lla."
15 Na, tināw si Sara angkan iya maglimbung, yukna, "Halam aku bay atittowa."
Sagō' anambung Tuhan, yukna, "Allā! Bay ka anittowa."

Pasal Lahat Sodom

16 Sakali itu palanjal na a'a t'llungan e'. Tinūran e' si Ibrahim sampay taromol e' sigām lahat Sodom.
17 Manjari ah'lling PANGHŪ', yukna, "Mbal limbunganku min si Ibrahim ya song hinangku ma lahat Sodom.
18 Sababna in iya po'onan bangsa aheya maka abantug. Buwananku isab kahāpan saga bangsa manusiya' kamemon labay min iya.
19 Tapene'ku iya supaya iya amandu'an saga anak-mpuna ameya' ma kabaya'anku. Subay sigām angahinang ni kahāpan maka ni kabontolan, manjari tumanku to'ongan paljanji'anku ma iya."
20 Manjari amissala PANGHŪ' ma si Ibrahim, yukna, "Aniya' takaleku sumbungan pasal saga a'a ma da'ira Sodom maka Gomora, lumandu'an kono' la'at dusa sigām.
21 Subay aku pehē' ang'nda' bang b'nnal saga sumbungan e'. Jari kata'uwanku bang b'nnal ka atawa mbal."
22 Sakali palanjal na duwangan min sigām-i pehē' ni lahat Sodom, sagō' pa'bba gi' Tuhan maina'an ma si Ibrahim.
23 Na pasekot si Ibrahim pehē' ni PANGHŪ', yukna, "O Panghū'ku, palamudnu bahā' a'a halam aniya' dusana pinagmulka'an sali'-sali' maka a'a taga-dusa?
24 Bang saupama," yukna, "aniya' limampū' a'a abontol ma lahat e', pagmulka'annu bahā' kamemon? Mbal bahā' ka ma'ase' ma lahat inān ma sabab limampū' a'a abontol maina'an?
25 Bang pa'in du mbal pagsali'nu a'a halam aniya' dusana maka a'a taga-dusa, bang pa'in sigām mbal pagmulka'annu. Ka'a ya maghuhukum ma saga manusiya' kamemon ma deyom dunya, maka hukumannu subay abontol sadja."
26 Manjari ya sambung PANGHŪ' ma si Ibrahim, "Aho', bang aniya' tabākku ma lahat Sodom ilu limampū' a'a halam aniya' dusana, mbal du pagmulka'anku lahat ilu ma sababan sigām."
27 Manjari angallam si Ibrahim pabīng, yukna, "O Panghū'ku, manusiya' du aku, halam aniya' kawasaku, sagō' anawakkal aku angamu' ma ka'a pabīng.
28 Bang saupama aniya' mpatpū' maka lima a'a abontol ma lahat inān, pagmulka'annu lagi' bahā' ma saukat kulang lima min heka a'a bay amu'ku-i?"
Anambung isab PANGHŪ', "Bang aniya' tabākku mpatpū' maka lima a'a abontol, mbal pagmulka'anku lahat ilu."

29 Na, ah'lling si Ibrahim pabalik, yukna, “O Panghū'ku, bang saupama aniya' mpatpū' du?”

Ya sambung PANGHŪ', “Aho', ma sabab mpatpū' a'a abontol, mbal pagmulka'anku lahat ilu.”

30 Angamu' lagi' si Ibrahim, “Ndū' Panghū'ku, da'a akagit ataynu, dūlin aku angamu' pabīng. Bang saupama aniya' du t'llumpū' a'a tabāknu abontol, pagmulka'annu bahā'?”

Ya sambung Tuhan, “Bang aniya' tabākku t'llumpū' a'a abontol, na, mbal pagmulka'anku lahat ilu.”

31 Manjari angamu' na pa'in si Ibrahim, “Ampunun lagi' aku, O Panghū'ku, anawakkal gi' aku angamu' ma ka'a pabīng. Bang saupama aniya' tabāknu duwampū' du a'a halam magdusa, pagmulka'annu lagi' bahā'?”

Ya sambung Tuhan, “Ma sabab duwampū' a'a abontol ilu, mbal du pagmulka'anku lahat ilu.”

32 Manjari ya katapusan niamu' e' si Ibrahim, yukna, “O Panghū'ku, ndū', da'a akagit ataynu, ya sadja itu amu'ku ma ka'a. Bang saupama aniya' sangpū' sadja tabāknu mailu halam magdusa?”

Na, ya sambung Tuhan, “Ma sabab sangpū' a'a, sagarin na, mbal na pagmulka'anku lahat ilu.”

33 Manjari aubus pa'in kapagbissala PANGHŪ' maka si Ibrahim, ala'an na iya minnē'. Amole' isab si Ibrahim.

19

Taluwa' Mulka' Lahat Sodom maka Gomora

1 Na, song na sangom, at'kka na duwa mala'ikat e' ni da'ira Sodom, hinabu si Lōt aningkō'-ningkō' ma atag lawang da'ira. Pag'nda' si Lōt ma duwangan itu, pasampang iya ma sigām maka e'na pasujud.

2 Yuk si Lōt, “Saga tuwan, pahapit lagi' kam pi'itu ni luma'ku minsan mbal na apatut. Ngā'anta kam bohe' pangose' tape'bi. Labotta kam, ati maitu na kam atuli. Subay na subu bo' yampa kam palanjal.”

Ya sambung sigām, “Sagarin na, maitu sadja kami atuli ma halaman itu.”

3 Sagō' pinogos sigām e' si Lōt subay pinasōd ni luma'na, manjari ameya' na sigām. Magpanoho'an si Lōt ma saga sosoho'anna, sinō' magadjal sampay angahinang tinapay halam pinasuligan pangalabot ma sigām. Atahak pa'in, amangan na sigām.

4 Na, halam lagi' sigām atuli, alibut na luma' si Lōt e' saga kal'llahan kamemon onde'-matto'a min sakalibutan da'ira Sodom inān.

5 Angalingan sigām ma si Lōt, yuk sigām, “Oy, Lōt! Ma'ai na saga a'a bay bowanu ni luma'nu insini'-i? Paluwasun sigām pi'itu ni kami. Bilahi kami angusiba'an sigām duwangan.”

6 Pagkale si Lōt, magtūy iya paluwas min luma'na. Tinambol e'na lawang

7 ati yukna ma kal'llahan inān, “Saga tuwan, angamu' aku junjung ma ka'am. Da'a kam maghinang jahulaka' ilu.

8 Pakale lagi' kam. O'o, itiya' duwangan anakku budjang. Soho'ku sigām paluwas pi'ilu ati baya'-baya'bi na. Da'a sadja saga a'a itu sabab itiya' sigām ma deyomanku, subay sigām halli'anku.”

9 Saguwā' ya sambung saga kal'llahan Sodom e' ma si Lōt, yuk-i, “Pasebog ka minnilu! Sai sa ka'a ilu amituwa ma kami? Ka'a ilu ngga'i ka a'a minnitu. Na, bang ka mbal pasebog minnilu, hinang kami ma ka'a akalap lagi' min duwangan a'a ilu.” Magtūy nijudjalan si Lōt e' sigām ni bihing lawang, song to'ongan nilarak e' sigām tambolna inān.

10 Daipara ya duwangan ma deyom-i makaukab lawang supaya tahella' si Lōt pareyom. Ma deyom pa'in, tinambol magtūy e' sigām lawang.

11 Manjari saga l'lla kamemon ma luwasan luma', ai-na ka onde'-onde', ai-na ka matto'a, bay kasilawan e' a'a duwangan-i bo' mbal makabāk lawang.

12 Manjari atilaw duwangan mala'ikat e' ma si Lōt, yuk sigām, “Aniya' lagi' kampungnu maitu ma lahat Sodom, anaknu d'nda-l'lla ka, atawa ayuwannu? Bang aniya', subay sigām bowanu alahi min da'ira itu

13 sabab lubu kami lahat itu. Takale asal e' PANGHŪ'-Yawe sumbungan pasal kala'atan saga a'a Sodom, makalandu' na to'ongan. Angkan kami sinoho' pi'itu e'na amaka'at katibu'ukan lahat itu.”

14 Magtūy pehē' si Lōt ni duwangan l'lla ya tunang anakna budjang ati yukna, “O,
pal'kkas kam, ala'an kam minnitu sabab lahat itu song nilubu e' PANGHŪ'.” Saguwā'
mbal sigām am'nnal ma si Lōt. Pangannal sigām in iya hal maglata.
15 Pagdai' llaw pinogos si Lōt e' saga mala'ikat-i, yuk sigām, “Pal'kkas ka magmomos.
Bowahun anak-h'ndanu ala'an min lahat itu bo' supaya kam mbal talapay pinagmulka'an
e' Tuhan.”
16 Saguwā' magduwa-ruwa lagi' si Lōt angkan iya arak taluwa' mulka', daipara
ma'ase' PANGHŪ' ma iya. Niambit iya e' mala'ikat, iya baranna sampay h'ndana maka
duwangan anakna budjang. Jari binowa sigām paluwas min da'ira he'.
17 Ma luwasan pa'in, ah'lling mala'ikat dangan, yukna, “Anginosog kam paragan bo'
kam mbal magmula. Da'a kam pahogga' ma kapantayan ilu. Da'a kam minsan palingi'.
Alahi sadja kam pehē' ni kabūd-būran supaya kam mbal talapay amatay.”
18 Sagō' aniya' pah'lling si Lōt ma iya. “Oy da'a saga tuwanku,” yukna.
19 “Aheya pagsukulanku ma ka'am, tatabangbi ginhawa baranku. Sagō', ndū', alawak
makalandu' kabūran e'. Marai' mbal tasampayku ati ta'abut mulka' aku.
20 Nda'un ba kauman inān, anahut asal maka asekot pi'itu. Bang bahā' tugutannu aku
alahi pina'an, sabab ta'nda'nu kanahutna. Manjari asalamat du aku.”
21 Na, ya sambung mala'ikat ma si Lōt, “Aho', makajari kam pina'an. Mbal du
paka'atku kauman ina'an-i.
22 Saguwā' paragan kam pahāp. Subay kam at'kka pehē' bo' yampa lanjalanku
hinangku.” Manjari ya kauman kapē'an disi Lōt inān, kaōnan Sowar* ma sabab bissala
si Lōt, ya yukna anahut-nahut kono'.
23 Na, pagt'kka disi Lōt ni Sowar yamboho' pasobang mata llaw.
24 Lahat Sodom maka lahat Gomora he' pinatumbukan ulan api e' PANGHŪ'-Yawe.
25 Manjari kamulka'an e'na duwa lahat e'. Talapay isab saga kaluma'an ma kaluha'an
kapantayan inān sampay manusiya'na kamemon sampay isab paltomo'-tomo'anna
kamemon.
26 Sagō' bay palingi' h'nda si Lōt ni buli'anna ati tahinang iya magtūy batu asin.
27 Na, pagsalung dakayu' bo' subu-subu lagi', magdai'-dai' si Ibrahim pabīng pehē' ni
bay pat'nggehanna ma matahan PANGHŪ'.
28 Niromolan e'na karatagan lahat Sodom maka Gomora. Humbu sadja ya ta'nda'na
maina'an, sali' humbu tapahan aheya makalandu'.
29 Daipara kinannal si Ibrahim e' Tuhan hinabuna amat'kka mulka' ma saga da'ira bay
paglahatan si Lōt. Hatina si Ibrahim ya sababna angkan si Lōt pinapuwas e' Tuhan min
mulka'.

Pasal si Lōt maka saga Anakna Budjang

30 Na, si Lōt maka duwa anakna budjang inān tināw maglahat ma lahat Sowar.
Manjari ala'an sigām pehē' ni kabūd-būran ati mahē' na sigām pat'nna' ma deyom
dakayu' songab batu.
31 Dakayu' llaw magsuli-suli anak si Lōt karuwangan. Yuk siyaka ma siyali, “Nneng,
ato'a na si Mma' maka halam na aniya' l'lla ma lahat itu tahinangta h'lla buwat
kabiyaksahan manusiya'.
32 Gom lagi' palangota si Mma', jari maghulid kita maka iya bo' supaya aniya' tubu'ta.”
33 Na pagsangom pa'in, pinalango si Lōt e' anakna-i ati pabihing ni iya anakna siyaka.
Halam tasayu e' si Lōt sabab nilango iya.
34 Pag'llaw, amissala siyaka ma siyali, yukna, “Aku ya bay ma bihing si Mma' dibuhi'.
Na, sangom ilu, palangota iya pabīng ati ka'a na ya pabihing atuli. Manjari,” yukna,
“sali'-sali' kita makabāk tubu' min mma'ta.”
35 Sakali itu pagsangom pa'in, pinalango si Lōt e' duwangan anakna bo' pabihing ni
iya anakna siyali. Halam du isab aniya' ai-ai tasayu e' si Lōt sabab nilango iya.
36 Manjari ab'ttong e' si Lōt duwangan anakna.
37 Siyaka anganak l'lla ati ōnanna Mowab.† Si Mowab itu ya na po'onan saga bangsa
Mowab buwattina'an.
38 Ya du anak si Lōt siyali, anganak isab l'lla ati niōnan e'na Bin-ammi.‡ Manjari si
Bin-ammi itu, ya na po'onan saga bangsa Ammon buwattina'an.

---

* **19:22 19:22** Sowar: ōn lahat pa'anggil ma dakayu' kabtangan ma bahasa Hibrani, hatina ‘nahut.’ † **19:37 19:37** Ya ōn Mowab itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘min mma'ku.’ ‡ **19:38 19:38** Ya ōn Bin-ammi itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘anak min kampungku.’

20

Pasal si Ibrahim maka si Abimelek

1 Na, maglain disi Ibrahim min lahat Mamre tudju ni Negeb ma lahat Kana'an bo'
pahanti' ma tonga'an Kades maka Sūr. Puwas e', palanjal sigām ni da'ira Gerar, ati ma
Gerar pa'in,
2 angahaka si Ibrahim pasal h'ndana si Sara, in iya danakanna kono'. Manjari pagta'u
itu e' si Abimelek, ya sultan ma lahat Gerar, pinabowa e'na si Sara bo' hinangna h'nda.
3 Pagsangom pa'in, pinauppihan si Abimelek e' Tuhan. Yuk Tuhan ma iya ma deyom
uppina, "Amatay ko' ka'a ilu sabab d'nda bay ta'ā'nu ilu taga-h'lla asal."
4 Na, halam gi' makabihing si Abimelek ni si Sara, angkan iya anambung ma Tuhan,
yukna, "O Panghū'ku, papataynu aku bahā', sampay saga a'aku, ma halam aniya'
dusaku?
5 Bay aku nihaka'an e' si Ibrahim ya d'nda itu danakanna kono'. Ya du d'nda-i, bay
angahaka isab in sigām magdanakan kono'. Tu'ud aku a'awam, halam kata'uwanku in
iya taga-h'lla, maka halam aku makahinang ala'at."
6 Manjari ya sambung Tuhan ma si Abimelek ma deyom uppina, "Aho', kata'uwanku
a'awam ka. Angkan ka bay sagga'ku bo' mbal makasekot ni iya, maka mbal isab
makahinang dusa ma aku.
7 Na, papole'un na d'nda ilu pehē' ni h'llana. Nabi asal iya ati angamu'-ngamu' iya ni
aku ma pasalnu supaya ka mbal amatay. Sagō' bang saupama mbal papole'nu, tantu du
ka amatay sampay saga a'a ma deyomannu kamemon."
8 Pagsubu-subu pa'in, pinatimuk e' si Abimelek kamemon saga tendogna supaya
pata'una sigām pasal bay tumaluwa' ma iya inān. Magtūy aheya tāw sigām.
9 Si Ibrahim isab sinō' patampal ni si Abimelek bo' tilawna, yukna, "Ala'at pahāp
hinangnu ma kami! Ai dusaku ma ka'a ya angkan kami maka bebeya'anku katōngannu
dusa landu' aheya itu? Mbal manjari!
10 Ai po'onanna ya angkan ka makahinang buwattilu?"
11 Na, ya sambung si Ibrahim, "Tuwan sultan, pangannalku halam aniya' ma lahat itu
tināw ma Tuhan. Angkanna ya ma deyom atayku binono' du aku bo' ta'ā' h'ndaku.
12 B'nnal isab, magdanakan kami, da'mma', duwa ina'. Jari tahinangku iya h'nda.
13 Na, ma masa bay panoho' Tuhan ma aku subay palawak min deyoman mma'ku, bay
sa yukku ma h'ndaku, 'Bang ka sab'nnal-b'nnal ma'ase' ma aku, pi'ingga-pi'ingga lahat
kat'kkahanta angahaka ka in kita magdanakan.' "
14 Na, pagkale lling itu e' si Abimelek, pinapole' e'na si Sara ni si Ibrahim. Aniya' isab
saga bili-bili, saga sapi' maka saga ata d'nda-l'lla pamuwan e' si Abimelek ma si Ibrahim.
15 Amissala lagi' iya ma si Ibrahim, yukna, "Nda'un luha lahatku itu. Amene' ka
maingga-maingga kabaya'annu pat'nna'an."
16 Yukna isab ma si Sara, "Itiya' buwananku danakannu dangibu pilak dī pilak
pangandiyat kasā'anku, paltanda'an in ka'a halam bay makahinang dusa minsan ai."
17-18 Na, saga kar'ndahan kamemon ma okoman si Abimelek bay pinatigangan
kandang e' PANGHŪ'-Yawe ma sabab kapangā'na ma si Sara h'nda si Ibrahim. Jari
angamu'-ngamu' si Ibrahim ni Tuhan ma pasalan disi Abimelek, ati nirūlan pangamu'-
ngamu'na. Hatina kauli'an si Abimelek maka h'ndana sampay saga ipatanna d'nda ati
maka'anak sigām pabīng.

21

Kapanganak ma si Isa'ak

1 Na, tinuman e' PANGHŪ'-Yawe bay panganjanji'na ma si Sara, kabuwanan iya
kahāpan.
2 Hatina ab'ttong iya ati anganak iya l'lla. Jari taga-anak na si Ibrahim ma kato'ana.
Ya waktu kapanganak si Sara ya na waktu asal bay pangallam Tuhan.
3 Manjari si Isa'ak ya pangōn si Ibrahim ma anakna min si Sara.
4 Ta'abut pa'in walumbahangi si Isa'ak ma luwasan, magtūy iya ni'islam e' si Ibrahim
buwat bay panoho'an Tuhan ma iya.
5 Dahatus tahun na umul si Ibrahim ma waktu kapanganak ma si Isa'ak e'.
6 Sakali ang'bbat si Sara, yukna, "Itiya' aku kabuwanan kakōgan maka pagtittowahan
e' Tuhan. Sasuku isab makakale ma pasal itu-i magbeya' du magtittowa maka aku."
7 Yukna lagi', "Ma waktu dahū halam aniya' a'a makatawakkal ah'lling ma si Ibrahim
in aku itu makaparuru' gi'. Sagō' itiya' aku kabuwanan anak minsan ato'a na h'llaku."

Kalahi si Hajara maka si Isma'il

8 Na, aheya-heya pa'in si Isa'ak, nilutas iya min ina'na. Manjari aheya jajamuhan
pinasakap e' si Ibrahim ma llaw kalutas onde' inān.
9 Pagubus, ta'nda' e' si Sara anakna si Isa'ak pinagtittowahan e' onde'-onde' ya anak si
Ibrahim min si Hajara ya bangsa Misil.
10 Sakali ah'lling si Sara ni si Ibrahim, yukna, “Tuwanku, pala'anun banyaga' itu maka
anakna si Isma'il. Mbal iya subay binahagi'an alta' ya pamusaka'nu ma anakta si Isa'ak.”
11 Na, pagkale si Ibrahim ma lling h'ndana-i, landu' iya asusa sabab anakna du isab si
Isma'il.
12 Saguwā' magsuwala Tuhan ma si Ibrahim, yukna, “Da'a ka asusa pasal onde' ilu
maka ina'na ya atanu. Beya'un sadja pah'lling si Sara ma ka'a, sabab si Isa'ak ya po'onan
paltubu'annu.
13 Ya pasal anak si Hajara, pahekaku panubu'na sampay sigām tahinang bangsa, sabab
anaknu du iya.”
14 Sakali pagsalung, subu-subu pa'in, aniya' sinakap e' si Ibrahim kinakan maka kuwit
kambing isihan bohe'. Pinatanggung e'na ma baha si Hajara bo' yampa pinatulak e'na,
iya maka anakna si Isma'il. Jari pal'ngngan-l'ngngan sigām ma paslangan lahat Be'erseba
bo' halam sali' aniya' patudjuhan sigām tantu.
15 Na, aubus pa'in bohe' bay lutu' sigām, ka'bbahan e' si Hajara anakna ma lindung
kayu areyo'-deyo'.
16 Paokat iya saga limampū' d'ppa lawakna aningkō'. Ya ma pikilanna, “Arōy, mbal
aku makasandal ang'nda' bang amatay anakku.” Jari magdohon iya pagtingkō'na ma
tongod ina'an.
17 Daipara takale tangis onde'-onde' inān e' Tuhan. Magtūy aniya' suwala mala'ikat
min deyom sulga' ah'lling ni si Hajara, yuk-i, “O Hajara, angay ka asusa? Da'a ka tināw
sabab takale e' Tuhan pagtangis anaknu hinabuna palege ma dambila' ilu.
18 Bangunun iya bo' ambitun pahāp, sabab ma sinosōng hinangku paltubu'anna
bangsa ga'osan.”
19 Sakali itu aniya' bohe' pama'nda' Tuhan ma si Hajara. Magtūy iya pehē' anauk bo'
pin'nno'an kuwit kambing ya bay bowana, ati pamainum e'na ma anakna inān.
20 Manjari si Isma'il itu halam bay pinasagaran e' Tuhan hinabuna pasulig. Ina'an iya
maglahat ma Paslangan Paran. Apanday asal si Isma'il magpana' hayop talun.
21 Mahē' pa'in sigām ma lahat Paran, aniya' d'nda niā' min lahat Misil e' si Hajara
pamah'ndana ma si Isma'il.

Paljanji'an si Ibrahim maka si Abimelek

22 Na ma masa ina'an-i, pinehē' si Ibrahim e' sultan Abimelek maka si Pikul, nakura'
kasundaluhanna. Yuk si Abimelek ma si Ibrahim, “Tuwan, kata'uwanku in ka'a tinabang
sadja e' Tuhan ma ai-ai hinangnu.
23 Manjari aniya' maksudku ni ka'a. Anapa ka maitu ma matahan Tuhan in ka'a mbal
angakkal ma aku sampay ma anak-mpuku tubu'-manubu'. Bay aku amogbogan ka'a,
manjari ka'a isab subay amogbogan aku sampay saga a'a kamemon ma deyom lahat ya
pahanti'annu itu.”
24 Anambung si Ibrahim, yukna, “Aho' tuwan, anapa aku.”
25 Sakali itu aniya' palkala' pagdugalan si Ibrahim ma si Abimelek. Aniya' kono' bohe'
kali si Ibrahim bay niagaw e' saga tendog si Abimelek.
26 Ya sambung si Abimelek, “Tuwan, mbal kata'uwanku bang sai magkahinangan ya
yuknu ilu. Halam aku asal bay pata'unu, yamboho' takaleku ma buwattina'an.”
27 Manjari aniya' saga bili-bili maka sapi' binowa e' si Ibrahim pamuwanna ma si
Abimelek bo' aniya' kapagsulutan sigām ahogot.
28 Aniya' isab pitu' anak bili-bili, d'nda lullun, pinasaddī pa'ataganna min ba'anan bili-
bilina kasehe'.
29 Magtūy iya tinilaw e' si Abimelek, yukna, “Pamagaynu anak bili-bili pitu' hekana ya
pasaddīnu ilu?”
30 Ya sambung isab si Ibrahim, “Tuwan sultan, taima'un kono' pitu' anak bili-bili itu
paltanda'an in aku bay amakali bohe' he'.”
31 Ya he' sababna angkan lahat inān kaōnan Be'erseba*, sabab bay pagsapahan si
Ibrahim maka si Abimelek.
32 Aubus pa'in sigām maghinang paljanji'an maina'an ma lahat Be'erseba, amole' na
disi Abimelek maka si Pikul ni lahat sigām bangsa Pilistin.

---

* **21:31 21:31** Ya ōn Be'erseba itu, hatina ma bahasa Hibrani, ‘k'ppong pagsapahan’ atawa ‘k'ppong kapitu'an.’

33 Na aniya' po'on kayu tamaris tinanom e' si Ibrahim ma lahat Be'erseba-i ati maina'an
iya anabbut ma ōn Yawe, ya Tuhan kakkal salama-lama.
34 Manjari at'ggol kapaglahat disi Ibrahim ma lahat bangsa Pilistin e'.

22

Sinulayan e' Tuhan si Ibrahim Pasal Anakna si Isa'ak

1 Na, at'ggol-t'ggol pa'in, sinulayan si Ibrahim e' Tuhan. Nilinganan iya, "O Ibrahim!"
Magtūy anaul si Ibrahim, yukna, "Itiya' aku."
2 Ya lling Tuhan ma iya, "Bowahun anaknu tunggal ilu, si Isa'ak ya kalasahannu
to'ongan, pehē' ni lahat Muriya. Tō'anta ka būd ya pamowahannu iya. Jari pagt'kkabi
pehē', sumbali'un iya bo' tunu'un pagkulbannu ma aku."
3 Dai' llaw pa'in, abati' na si Ibrahim an'tta' kayu panunu' sumbali'an. Niruwa' magtūy
ni kura'na maka binowa isab anakna si Isa'ak maka duwa sosoho'anna. Jari palintas
sigām tudju pehē' ni atag bay panoho'an Tuhan ma iya.
4 Ta'abut pa'in kat'llu llawna, ta'nda' e' si Ibrahim būd ya patudjuhan sigām min
kalawakan lagi'.
5 Yuk si Ibrahim ma duwangan sosoho'anna, "Angagad kam maitu maka kura' ilu. Aku
maka onde' itu palanjal gi' ni atag e' maghinang ni Tuhan. Pabīng du kami pi'itu bang
aubus na."
6 Manjari nihawas e' si Ibrahim kayu panunu' kukulbanan, ati pinatanggung e'na ma
baha si Isa'ak. Si Ibrahim ya amowa lahut maka baga pangapi ati magbeya' sigā patukad.
7 Pasalta', ah'lling si Isa'ak ni mma'na, yukna, "Mma'!"
Anambung si Ibrahim, "Ai, Otō'?"
Ya lling si Isa'ak, "Mma', ilu ma ka'a baga pangandokot api, maka itiya' ma aku saga
kayu. Sagō' maingga bahā' anak bili-bili ya sinumbali' maka tinunu' pagkulbanta?"
8 Anambung magtūy si Ibrahim, yukna, "Otō', Tuhan du ya amaniya' bili-bili
pagkulbanta." Manjari palanjal na sigā karuwangan.
9 Na, makat'kka pa'in sigā ni būd bay panō' Tuhan ma si Ibrahim e', magtūy iya
anambak batu pagtunu'an kulban. Aubus pa'in, pinat'nna' kayu ma diyata'na ati
niengkotan anakna si Isa'ak bo' yampa palegena ma diyata' kayu.
10 Puwas e' niā' bari' e' si Ibrahim panumbali' anakna.
11 Malaingkan aniya' mala'ikat PANGHŪ' angalingan min deyom sulga', yukna
"Ibrahim! O Ibrahim!"
Anaul magtūy si Ibrahim, "Itiya' aku."
12 Ah'lling mala'ikat-i, "Da'a sumbali'un anaknu! Da'a iya inayun! Kata'uwanku na in
ka'a magmahaltabat sab'nnal-b'nnal ma Tuhan. Sabab minsan anaknu tunggal halam
ka'llogannu, gom pa'in tukbalannu ni Tuhan."
13 Na palingi' si Ibrahim ati aniya' ta'nda'na dakayu' bili-bili l'lla sumagnat tandukna
ma kayu. Magtūy ningā' e'na bo' yampa sinumbali'. Jari tinunu' pagkulban ni Tuhan,
pangangganti' baran anakna.
14 Ya pangōn si Ibrahim ma lugal inān 'Yawe-Yiri,' hatina, 'Pinaniya'an kitam e'
PANGHŪ'.' Sampay isab ni kabuwattituhan ya pangōn a'a ma lahat inān, yuk sigām,
"Ma būd si Yawe kitam pinaniya'an e'na."
15 Nilinganan si Ibrahim pabīng min deyom sulga'. Mala'ikat PANGHŪ' ya angalingan,
kaminduwana na.
16 Yukna, "Ibrahim, aku itu si Yawe* ya angallam itu ma ka'a, maka ōnku luggiya' ya
pamahogotan janji'ku. Bay ka ameya' ma panoho'anku ati halam ka'llogannu anaknu
tunggal, gom pa'in tukbalannu ni aku.
17 Ya he' sababna angkan aku amat'nna'an ka'a lidjiki' aheya, lidjiki' tuman. Pahekaku
du panubu'nu, sali' heka bitu'un ma diyata' langit atawa heka solagan gusung ma bihing
tahik. Anganda'ug sadja saga panubu'nu ati ta'agaw e' sigām lahat bay suku' kabantahan
sigām.
18 Manjari bangsa kamemon ma deyom dunya angamu' kahāpan du min aku pinasali'
ni kahāpan ya pamuwanku ma panubu'nu. Angkan buwattē', sabab bay ka ameya' ma
panoho'anku."
19 Puwas e' pabalik na disi Ibrahim ni saga sosoho'anna. Jari magbeya' sigām amole'
pehē' ni lahat Be'erseba ati mahē' sigām pat'nna'.

Panubu' si Nahor

* **22:16 22:16** Si Yawe: dī ōn Tuhan ya pamabukisna ma nabi Musa.

20 Na at'ggol-t'ggol pa'in, kahaka'an si Ibrahim pasal danakanna si Nahor. Aniya'
anakna min h'ndana si Milka, walu' hekana.
21 Ya siyaka to'ongan si Ūs, ya pasunu' si Būs, bo' si Kimuwil mma' si Aram.
22 Puwas si Kimuwil si Kesed, bo' si Haso, bo' si Pildas, bo' si Jidlap, bo' kasiyalihan
to'ongan si Bituwil
23 ya mma' si Ripka. Ya na ina'an saga anak l'lla si Milka h'nda si Nahor danakan si
Ibrahim.
24 Aniya' isab kalu'a si Milka, ōnna si Rema. Taga-anak isab iya mpat. Ya siyaka si
Teba, pasunu' si Gaham, bo' si Tahas, bo' si Ma'aka ya kasiyalihan.

23

Kamatay si Sara

1 Na si Sara, ta'abut pa'in dahatus maka duwampū' maka pituntahun umulna,
2 amatay na iya ma lahat Kana'an, ma kauman Hebron, ya kaōnan Kiriyat-Aba ma
waktu bay palabay. Manjari pareyom si Ibrahim anangisan h'ndana.
3 Aubus pa'in, pabuhat iya min bihing mayat h'ndana bo' paluwas amowa saga bangsa
Hīt maggara'. Yukna ma sigām,
4 "Saga tuwan, aku itu a'a liyu maglihan sadja ma deyomanbi. Ya amu'ku ma ka'am,
amab'lli kono' kam tana' bo' aniya' pangubulanku h'ndaku."
5 Anambung saga a'a bangsa Hīt ma si Ibrahim, yuk-i,
6 "Tuwan, kalehun kono'. Bang ma kami ka'a ilu a'a alanga, patut pinagaddatan.
Kubulun h'ndanu ma deyom tampat kami ya katapusan ahāp. Amene' ka kono' maingga-
maingga kabaya'annu pangubulan. Halam aniya' min kami makapagin'mbal ma ka'a."
7 Na, pakuru' magtūy si Ibrahim ma dahuan saga a'a Hīt, ya bangsa tag-lahat, bo'
yukna ma sigām,
8 "Bang aku parūlbi angubul h'ndaku maitu, magpati'llot kam ma aku maka si Epron
anak si Sohar.
9 Suli-sulihinbi iya pasal songab batu ya ma tōng tana'na, ya ma jadjahan lahat
Makpela inān. Bang iya bilahi amab'lli, na, b'lliku du minsan pila pangahalga'na ma
aku, jari hinangku pagkubulan. Maitu du aku magbayad ma dahuanbi kamemon."
10 Na maina'an asal si Epron samatingkō' maka kasehe'anna bangsa Hīt ya patimuk
ma atag lawang pagsōd-luwasan da'ira inān. Magtūy sambunganna si Ibrahim ma
pagkalehan sigām kamemon, yukna,
11 "Tuwan, kalehun kono' pah'llingku itu. In tana' ilu sampay songab batuna
pamuwanku du ma ka'a. Saksi'ku saga lūng-kampungku itu. Na, taima'un kono'
pangubulannu h'ndanu."
12 Na, pakuru' si Ibrahim pabīng ma dahuan sigām bangsa Hīt.
13 Ah'lling iya ma si Epron ma pagkalehan sigām kamemon, yukna, "Tuwan, kalehun
aku. B'lliku tana' ilu kamemon. Bayaranta ka pila-pila halga'na. Taima'un kono' bayad
itu supaya aku makakubul mayat h'ndaku mahē'."
14 Anambung magtūy si Epron, yukna,
15 "Tuwan, ya halga' tana' ilu mpat hatus pilak sadja. Saguwā' pamagayta ilu-i?
Kubulun na h'ndanu pehē'."
16 Na kasulutan si Ibrahim ma bay pangahalga' si Epron ma pagkalehan saga a'a inān
kamemon. Tinimbang e' si Ibrahim mpat hatus pilak tibu'uk ma buwat pagtimbang saga
palilitu ma waktu ina'an-i, ati bayaranna na.
17 Manjari palsuku'an si Ibrahim na tana' si Epron, ya ma jadjahan Makpela ma
bihing lahat Mamre. Palsuku'anna na tana' maka songab batu, sampay kakayu-kayuhan
kamemon isab ya ma deyomna.
18 Manjari kasaksi'an e' a'a bangsa Hīt kamemon ya magtimuk maina'an ma
pagsosōran da'ira, in si Ibrahim na tag-dapu tana' inān.
19 Aubus pa'in, kinubul e' si Ibrahim h'ndana si Sara ma deyom songab batu inān ma
lahat Kana'an.
20 Na, ya na he'. Ya tana' maka songab batu bay ma a'a bangsa Hīt palsuku'an na ma
si Ibrahim, pagkubulanna.

24

Si Isa'ak maka si Ripka

1 Na, ato'a na to'ongan si Ibrahim. Aheka asal kahāpan bay pamuwan iya e' PANGHŪ'-
Yawe ma ai-ai hinangna.

2 Manjari aniya' dakayu' llaw ah'lling si Ibrahim ma dakayu' sosoho'anna, ya tag-
ntanan pangalta'na kamemon. Yukna, “Dai' ka. Pat'nna'un tangannu ma llotan pa'aku*.
3 Anapa ka ma ōn Yawe, ya Tuhan tag-sulga' maka dunya, da'a pah'nda'in anakku si
Isa'ak ni d'nda min bangsa Kana'an, ya tag-lahat pat'nna'anku itu.
4 Pehē' ka gom pa'in ni saga kakampunganku mahē' ma lahatku porol, ati piha'in si
Isa'ak d'nda minnē' pamah'nda ma iya.”
5 Manjari tinilaw si Ibrahim e' sosoho'anna-i, yukna, “Tuwan, bang saupama mbal
bilahi d'nda ameya' ma aku pi'itu ni lahat itu, ai subay hinangku? Bowaku anaknu
pehē' bahā', ni bay lahatnu tagna'?”
6 Ya sambung si Ibrahim, “Oy da'a! Amay-amay, da'a bowahun anakku pehē'.
7 Si Yawe ya Tuhan tag-sulga' bay amapi'itu aku min lahatku porol maka min
kakampunganku. Aniya' isab janji' pagkallamna ma aku. Lahat itu kono' pamuwanna
du ma saga panubu'ku. Tantu du Tuhan itu amabeya' mala'ikatna parahū min ka'a
anakap ai-ai supaya ka makapiha d'nda minnē' pamah'nda ma anakku si Isa'ak.
8 Malaingkan,” yuk si Ibrahim, “bang d'nda ilu mbal bilahi ameya' ma ka'a pi'itu,
puwas na ka min palkala' ya pagsapahanta itu. Ya sadja pangamay-ngamayku ma ka'a,
da'a bowahun anakku pehē'.”
9 Magtūy anapa sosoho'an si Ibrahim pasal ina'an-i, maka pinat'nna' tanganna ma
deyo' pa'a nakura'na.
10 Pagubus, sinakap e'na unta' si Ibrahim sangpū' hekana, niruwa'an ginisan alta'
bo' aniya' kasampangan. Jari pauntas iya tudju pehē' ni kauman si Nahor ma lahat
Mesopotami.
11 Palabay pa'in daka pilang'llaw, at'kka na sosoho'an si Ibrahim pehē' ni kaluma'an
si Nahor, ati pinatingkō' e'na saga unta' ma atag bohe' ya ma luwasan kaluma'an. Abay
kohap na lahat, waktu pagā' bohe' e' saga kar'ndahan.
12 Manjari angamu'-ngamu' iya ma Tuhan, yukna, “O Yawe, ya pagtuhanan nakura'ku
si Ibrahim, tabangin aku llaw itu bo' ta'ā'ku maksudku. Pa'nda'in isab lasanu maka
ase'nu ma nakura'ku he'.
13 Itiya' aku an'ngge ma tongod pagbohe'an, maka ilu na isab saga kabudjangan pi'itu
min kaluma'an supaya angā' bohe'.
14 Na, bang sigām ganta' palūd pi'itu, ya pah'llingku ma dakayu' min sigām, ‘Arung,
painumun lagi' aku bohe' min kibutnu ilu.’ Na, bang iya ina'an d'nda ya asal
tapene'nu pamah'nda ma sosoho'annu si Isa'ak, na, mura-murahan bang pa'in buwattitu
panambungna: ‘Aho' tuwan, anginum ka, maka ngā'anta lagi' ka bohe' pamainum saga
unta'nu.’ Na, bang hati' buwattē', magtūy kata'uwanku in kasi-lasanu ma nakura'ku
aheya to'ongan.”
15 Manjari itu, halam gi' aubus pangamu'-ngamu'na, aniya' budjang palūd pina'an
magtanggung kibut, ōnna si Ripka. Na, mma' si Ripka itu si Bituwil, anak si Nahor maka
si Milka. Si Nahor itu magdanakan maka si Ibrahim.
16 Ahāp d'nda si Ripka, alingkat to'ongan, maka halam bay makalabay l'lla. Palūd iya
ni bohe' angisihan kibutna bo' yampa patukad pabalik.
17 Pal'kkas magtūy sosoho'an si Ibrahim anampang iya, yukna, “Arung, painumun lagi'
aku bohe' min kibutnu ilu.”
18 Ya sambungna, “Aho', Tuwan, anginum na ka.” Magtūy pinareyo' kibutna supaya
makainum a'a-i.
19 Aubus pa'in e'na anginum, yuk budjang ma iya, “Angagad gi' ka, tuwan, ngā'anku
lagi' bohe' pamainum saga unta'nu sampay sigām asso.”
20 Magtūy tinuwangan isi kibutna pehē' ni pagi'inuman saga hayop, ati magkuwat-
kuwat iya angā' bohe' sampay tapainumna kamemon.
21 Halam ah'lling sosoho'an-i. Hal ang'nda'-ng'nda' maka e'na maghona'-hona' bang
kalu ta'ā'na maksudna sabab tabang min PANGHŪ'.
22 Aubus pa'in anginum saga unta' inān, aniya' kasampangan nihawas e' sosoho'an-i
min duwa'anna: dakayu' singsing ahalga' maka duwa gallang aheya, bulawan lullun, ati
pamuwanna ma budjang-i.
23 Puwas e' atilaw iya ma budjang, yukna, “Arung, sai mma'nu? Makajari kami atuli
ma luma'bi sangom ilu? S'ddong bahā'?”
24 Yuk sambung budjang, “Mma'ku si Bituwil, mbo'ku si Nahor maka si Milka.
25 Aheka parang-parang kami pamakan saga unta'nu, aniya' isab kapantayan paghali-
halian. Maka luma' kami aheya du isab.”

---

* **24:2 24:2** Pat'nna'un tangannu ma llotan pa'aku: addat bangsa Hibrani ma masa awal, paltanda'an in sapana mbal to'ongan amaluba.

26 Magtūy pakuru' sosoho'an inān amudji PANGHŪ'.
27 Yukna, “Pudjiku si Yawe ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim, pagka itiya' pa'nda'anna lasana maka ase'na ma iya. B'nnal-b'nnal katō'an aku e'na lān tudju ni kakampungan nakura'ku.”
28 Sakali itu magdai'-dai' budjang-i parahū amole' ni pagluma'an ina'na. Kasuli-sulihan sigām kamemon pasal bay kahālanna inān.
29-30 Na aniya' danakan si Ripka l'lla ōnna si Leban. Pagkale si Leban itu ma sulisuli si Ripka, maka pag'nda'na isab singsing ma ūngna maka gallang ma l'ngngonna karuwambila', magtūy iya magdai'-dai' pehē' ni bohe'. Ta'nda'na a'a bay panuli-nuli e' danakanna an'ngge maina'an ma bihing saga unta'na.
31 Yuk si Leban ma iya, “O tuwan, ka'a binarakatan e' Tuhan. Angay ka paddas maitu? Sūng kita pehē' ni luma'. Sakap na ma ka'a maka aniya' isab palegehan kaunta'annu.”
32 Manjari pehē' a'a-i ni luma', ati nihawasan saga duwa'an min bukut saga unta'na e' si Leban. Pinakan isab unta' he' maka pinat'nna'an parang-parang pabahakan. Aniya' isab bohe' binowahan sosoho'an si Ibrahim maka saga sehe'na pangose' tape' sigām.
33 Pagbuhat pa'in lalabotan ma sosoho'an si Ibrahim-i, ah'lling iya, yukna, “Mbal lagi' aku amangan, tuwan. Subay paluwasku gawiku dahū.”
Yuk si Leban, “Na aho', paluwasun kono'.”
34 Jari ah'lling na, yukna, “In aku itu sosoho'an si Ibrahim.
35 Aheya kahāpan tapamuwan si Yawe ma iya, manjari dayahan na. Ya pamuwan Tuhan ma iya ba'anan hayop kaginisan, angkan jukup iya ma bili-bili, kambing, sapi', unta' maka kura'. Aheka isab bulawan kaginisan, aheka isab atana d'nda-l'lla.
36 Na h'ndana si Sara bay anganak l'lla ma kato'ana, ati pamusaka' na e' si Ibrahim ma anakna itu karayana kamemon.
37 Manjari aku itu bay binowa magsapa e' nakura'ku he'. Yukna ma aku, ‘Da'a pah'nda'in anakku si Isa'ak d'nda minnitu min lahat Kana'an.
38 Subay ka pehē' ni kakampunganku, ni dī kausbahanku bo' supaya ka amiha d'nda maina'an pamah'nda ma anakku.’
39 “Magtūy tilawku nakura'ku, yukku, ‘Bang saupama aniya' d'nda tapihaku sagō' mbal bilahi ameya' ma aku pi'itu ni lahat itu, painay?’
40 Ya sambungna ma aku, ‘Ya PANGHŪ' pagbeya'anku, tantu iya anoho' mala'ikatna anehe'an ka'a supaya ta'ā'nu maksudnu. Tantu aniya' d'nda min kakampunganku tabowanu pamah'nda ma anakku.
41 Malaingkan,’ yuk nakura'ku-i, ‘bang ka saupama pehē' ni saga kausbahanku bo' ka mbal tinaima', apuwas na ka min palkala' ya pagsapahanta itu.’ ”
42 Anuli-nuli gi' sosoho'an si Ibrahim, yukna, “Na, makat'kka pa'in aku ni bohe' insini', angamu'-ngamu' aku. Yukku, ‘O Yawe, ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim, tabangin aku supaya ta'ā'ku maksudku.
43 Itiya' aku ma bihing bohe'. Jari bang aniya' budjang pi'itu angā' bohe', angamu' du aku pinainum bohe' min kibutna.
44 Na Tuhan, bang ya na d'nda ya asal tapene'nu pamah'nda ma anak nakura'ku, na, bang pa'in buwattitu panambung budjang-i ma aku, “Aho' tuwan, anginum ka. Ngā'anta ka bohe' isab pamainum saga unta'nu.” ’
45 “Sakali itu,” yuk a'a-i ma disi Leban, “halam gi' aubus e'ku angamu'-ngamu' ni Tuhan ma deyom atayku, ina'an si Ripka patuwa' magtanggung kibut. Palūd iya magtūy angā' bohe'. Aubus pa'in, yukku ma iya, ‘Arung, makajari aku painumnu bohe'?’
46 “Pinareyo' kibut magtūy min bahana. Yukna ma aku, ‘Aho' tuwan, anginum na ka. Painumku isab saga unta'nu.’ Jari anginum na aku, maka pinainum isab unta'ku.
47 “Bay iya tilawku isab, ‘Sai mma'nu?’ Ya sambungna ma aku, ‘Aku itu anak si Bituwil, mbo'ku si Nahor maka si Milka.’ Manjari tuwan,” yuk a'a, “bay sangonanku singsing ilu ni ūngna maka pasulugku isab gallang ma l'ngngonna karuwambila'.
48 Pagubus, pakuru' aku magtūy amudji si Yawe ya pagtuhanan nakura'ku si Ibrahim. Aheya pagsukulanku ma iya sabab katuli'an aku e'na pi'itu ni saga lahasiya' si Ibrahim. Tapihaku na anak sigām budjang pamah'nda ma anak nakura'ku, bang hati aniya' dapat.
49 Na, bang aniya' lasabi ma nakura'ku pagka kam maglahasiya' du, haka'inbi aku sab'nnal-b'nnal bang taima'bi maksudku itu atawa mbal. Bang hati' mbal, na maghona'-hona' lagi' aku bang ai subay hinangku.”
50 Anambung si Leban maka si Bituwil, yuk sigām, “Ya palkala' ilu min kabaya'an PANGHŪ' du, jari halam aniya' kapatut kami angaho' atawa magin'mbal.
51 Itiya' si Ripka, bowahun iya pasambeya' ma ka'a tudju ni pamole'anbi. Pah'nda'un iya ma anak nakura'nu. Tu'ud kahandak PANGHŪ' ko' ilu.”

52 Na, pagkale sosoho'an si Ibrahim ma sambung disi Leban-i, magtūy iya pasujud
magsarang-sukul ma PANGHŪ'.
53 Puwas e', pinaluwas e'na saga s'mmek maka pamulawan dī bulawan bo' yampa
pamuwanna ma si Ripka. Aniya' isab kasampangan ahalga' pamuwanna ma disi Leban
sampay ma ina' si Ripka.
54 Na aubus pa'in ina'an-i, magkakanan maka maginum sosoho'an si Ibrahim maka
saga sehe'na bo' yampa sigām atuli.
Pag'llaw dakayu' bo' magbati'an na sigām, ama'id sosoho'an e' min disi Leban. Yukna,
"Amuhun lagi' aku amole' ni nakura'ku."
55 Saguwā' mbal bilahi danakan si Ripka maka ina'na, yuk sigām, "Tuwan, bang bahā'
minaitu gi' si Arung saga sangpū' bahangi. Pagpuwas, ameya' du iya ma ka'am."
56 Malaingkan yuk sosoho'an, "Ndū' ampunun aku, sagō' ahāp kami da'a taggahinbi.
Ta'ā'ku na in maksudku ma sabab tabang min PANGHŪ', manjari papole'unbi na aku
bo' pabīng ni nakura'ku he'."
57 Ya sambung sigām, "Lingananta gi' si Ripka. Tilawta iya bang ai kabaya'anna."
58 Sakali nilinganan si Ripka bo' tinilaw. Yuk-i, "Na buwattingga? Bilahi ka ameya' ma
a'a itu?"
Ya sambung si Ripka, "Aho', ameya' aku."
59 Manjari pinatulak kakasi sigām si Ripka ameya' ma a'a inān sampay saga sehe'na.
Pinabeya' isab ma iya matto'a d'nda ya bay angipat iya min kariki'-diki'na gi'.
60 Niamu'-amu'an isab iya duwa'a min Tuhan e' disi Leban. Yuk pangamu' sigām,
"Arung, mura-murahan bang pa'in laksa'an heka panubu'nu!
Bang pa'in ta'agaw e' panubu'nu lahat kabantahan sigām."
61 Puwas e' magsakap na si Ripka maka saga sehe'na d'nda ati pakura' sigām ni saga
unta' bo' ameya' ma tendog si Ibrahim e'. Jari pauntas sigām kamemon ni pal'ngnganan
sigām.
62 Na in si Isa'ak, wa'i na pat'nna' ma lahat Negeb (lahat tampal ni satan min lahat
Kana'an). Yamboho' iya makapole' min bohe' niōnan Be'er-Lahai-Ruwi.
63 Manjari itu, abay kohap pa'in lahat, hinabuna maglunsul-lunsul ma kaparangan,
aniya' ta'nda'na saga unta' magt'kkahan.
64 Ahā, ta'nda' isab si Isa'ak e' si Ripka. Pag'nda'na, magtūy iya pareyo' min unta'
65 bo' tilawna sosoho'an si Ibrahim. Yukna, "Sai bahā' l'lla ma kaparangan inān, ya
pal'ngngan tudju pi'itu ni kita?"
Ya sambung sosoho'an si Ibrahim, "Si Isa'ak ko' inān, ya nakura'ku." Magtūy niā' e' si
Ripka turungna panambunna ma baihu'na.
66 Makasampay pa'in sigām ni si Isa'ak, nihaka'an iya e' sosoho'an e' pasal kamemon
bay kalabayanna.
67 Pagubus, binowa si Ripka e' si Isa'ak tudju ni deyom kamalig bay pagluma'an ina'na
si Sara. Gana-gana tahinangna h'nda. Alasa to'ongan si Isa'ak ma si Ripka, manjari
kauli'an karukka'anna min kamatay ina'na.

25

Saga Panubu' si Ibrahim

1 Manjari si Ibrahim makapagh'nda na pabīng, ōn h'ndana si Kitura.
2 Nnom anakna l'lla min si Kitura. Ya siyaka si Simran, pasunu' si Joksan, bo' si Medan,
bo' si Midiyan, kalimana si Isbak bo' si Suwa ya kasiyalihan.
3 Si Joksan itu ya na mma' si Seba maka si Dedan. Manjari saga panubu' si Dedan, ya
na bangsa Assur, bangsa Litus maka bangsa Leyom.
4 Aniya' isab saga anak si Midiyan l'lla. Ōn sigām si Epa, si Eper, si Hanok, si Abida
maka si Elda. Na, iya na ina'an panubu' si Ibrahim min h'ndana si Kitura.
5-6 Si Isa'ak ya pamusaka'an e' si Ibrahim suku'na kamemon. Daipara sasangna allum
lagi', aniya' alta' pamuwanna ma saga anakna min saga h'ndana saddī min si Sara.
Sinoho' sigām maglahat ma lahat dakayu' tampal ni sobangan bo' supaya sigām alawak
min anakna si Isa'ak.
7-8 Na ataha' to'ongan umul si Ibrahim, dahatus maka pitumpū' maka limantahun.
Manjari amatay na iya ma deyom kasannangan ati pinapagtimuk iya maka ka'mbo'-
mbo'anna.
9-10 Kinubul iya e' anakna si Isa'ak maka si Isma'il ma deyom songab batu ma tana'
si Makpela tampal ni sobangan min tana' si Mamre. Songab batu itu asal ma tana' bay
bin'lli e' si Ibrahim min si Epron anak si Sohar bangsa Hīt. Jari kinubul si Ibrahim ma
bihing h'ndana si Sara.

11 Na, pagka amatay na si Ibrahim, si Isa'ak ya pas'lle' binuwanan kahāpan na pa'in
e' Tuhan. Maglahat si Isa'ak ma tongod bohe' Be'er-Lahai-Ruwi.

Saga Panubu' si Isma'il

12 Ya na itu saga panubu' si Isma'il, anak si Ibrahim min si Hajara a'a bangsa Misil, ya
bay ipatan si Sara.
13 Ya itu ōn saga anak si Isma'il magsunu'-sunu': si Nebayot ya kasiyakahan, pasunu'
si Kedar, bo' si Abbe'el, bo' si Mibsam.
14 Ya pasunu' ma si Mibsam si Misma, bo' si Duma, bo' si Massa.
15 Bo' si Hadad, bo' si Tema, bo' si Jetor, bo' isab si Napis, kasiyalihan si Kedema.
16 Na saga anak si Isma'il itu tahinang po'onan sangpū' maka duwa tumpuk. Maka ōn
sigām tahinang ōn lahat isab, ya pat'nna'an ba'anan katumpukan itu.
17 Ta'abut pa'in umul si Isma'il dahatus maka t'llumpū' maka pituntahun, amatay na
iya ati pinapagtimuk maka ka'mbo'-mbo'anna.
18 Manjari saga panubu' si Isma'il itu ina'an maglahat ma tonga'an lahat Habila maka
Sūr, ma bihing lahat Misil tampal ni sobangan. Magsaddī asal pat'nna'an sigām min
saga panubu' si Ibrahim kasehe'an.

Si Yakub maka si Esaw

19 Ya na itu salsila pasal si Isa'ak, anak si Ibrahim.
Si Ibrahim ya mma' si Isa'ak.
20 Mpatpū' tahun ya umul si Isa'ak waktu pah'ndana ma si Ripka danakan si Leban,
anak si Bituwil. (Si Bituwil itu a'a Aram min lahat Mesopotami.)
21 Sakali itu, pagka halam maka'anak si Ripka minsan at'ggol na pagpūn sigām,
angamu'-ngamu' si Isa'ak ni PANGHŪ'-Yawe bang pa'in pinapangiram h'ndana. Manjari
pinarūl pangamu'na e' PANGHŪ' ati ab'ttong si Ripka.
22 Ya kinab'ttongan e' si Ripka k'mbal, sagō' ma halam lagi' paluwas tananamna
sigām magkosog-kosogan ma deyom b'ttongna. Yuk si Ripka, "Angay bahā' buwattitu
pagb'ttongku?" Jari angaru iya ni PANGHŪ'-Yawe.
23 Ati yuk PANGHŪ' ma iya,
"Ya ma deyom b'ttongnu ilu, duwa onde'-onde',
manjari tahinang sigām duwa bangsa mbal to'ongan magsulut.
Sababna dakayu' ilu akosog min dakayu',
maka anaknu siyaka ilu pinagbaya'an du e' siyali."
24 Manjari ta'abut na bulanan si Ripka, k'mbal l'lla anakna.
25 Ya dahū paluwas, akeyat-keyat kuwitna maka bahibuan baranna kamemon sali'
kahantang kakana' akasap. Angkan iya niōnan Esaw.*
26 Ya paluwas damuli wa'i amalut pahogot ma buli' tape' si Esaw. Angkanna iya niōnan
si Yakub.† Nnompū' tahun asal umul si Isa'ak ma waktu kapanganak ma anakna k'mbal
itu.

Pinab'llihan e' si Esaw Kapatutanna Anak Siyaka

27 Manjari asangpot pa'in umul duwangan k'mbal itu, si Esaw ya a'a magpapana',
apanday to'ongan angā' hayop talun. Ya katagihanna subay ma luwasan sadja. Saddī
kajarihan si Yakub. Ahantap iya, ya katagihanna subay pataptap ma kauman.
28 Na, aheya lasa si Isa'ak ma si Esaw sabab asōb iya amangan susumbali'an ya tapana'
e' si Esaw. Sagō' si Yakub ya kalasahan si Ripka.
29 Manjari dakayu' llaw, hinabu pa'in si Yakub itu maghinang sayul batung keyat
niloho'an, makapole' si Esaw min pagpana'an. Lingantu to'ongan iya,
30 angkan yukna ma si Yakub, "Buwanin aku min loho' keyat ya b'llanu ilu. Sidda aku
pinunung!" Ya he' sababanna angkan iya niranglay si Edom, hatina 'keyat.'
31 Ya sambung si Yakub, "Aho', sagō' buwanin aku kapatutannu dahū, ya pamusaka'
anak siyaka."
32 Ya sambung isab si Esaw, "Na, pehē'un na, ma ka'a na kapatutan e'. Pamagayku
bang aku arai' na patay otas?"
33 Yuk si Yakub ma iya, "Subay ka anapa dahū, in kapatutan pamusaka' ma ka'a
pamuwannu na ma aku sab'nnal-b'nnal." Magtūy sinapahan e' si Esaw, jari pamuwanna
pusaka'na ma siyalina.

---

* **25:25 25:25** Ya ōn Esaw itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'bahibuan.' † **25:26 25:26** Ōn Yakub itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'amalut ma buli' tape'.' Ya hantang hatulanna isab, 'pangangakkal.'

34 Pagsapa si Esaw, binuwanan iya tinapay maka loho' keyat e' k'mbalna. Na, amangan
na iya sampay anginum bo' na paluwas. Halam to'ongan pinahalga' e'na kapatutanna
ya pamusaka' ma anak siyaka.

26

Pasal si Isa'ak maka si Abimelek

1 Sakali itu aniya' gotom ma lahat Kana'an e', saddī min gotom bay kalabayan disi
Ibrahim ma waktu dahū. Jari maglain disi Isa'ak pehē' ni Gerar, ya lahat pagsultanan si
Abimelek sultan bangsa Pilistin.
2 Bay na magpa'nda' asal PANGHŪ' ma si Isa'ak maka e'na ah'lling, yuk-i, "Isa'ak, da'a
ka pehē' ni lahat Misil. Ya paglahatannu subay lahat song panō'ku ma ka'a.
3 Sagō' pahanti' ka buwattina'an ma jadjahan ya pat'nna'annu ilu. Taptap du aku mailu
ma ka'a amuwanan ka'a kahāpan. Saga lahat kamemon ma jadjahan itu-i pamasuku'ku
ma ka'a sampay ma saga panubu'nu. Tumanku isab bay paljanji'anku ma mma'nu si
Ibrahim.
4 Buwananta ka paltubu'an aheka, buwat saga bitu'un ma diyata' langit ya heka sigām.
Pamuwanku du isab katibu'ukan lahat ilu ma sigām. Manjari kabangsahan kamemon
ma deyom dunya angamu' kahāpan du min aku bang pa'in pinasali' ni kahāpan ya
pamuwanku ma saga panubu'nu.
5 Aho', buwananta ka kahāpan ma sabab kapameya' si Ibrahim ma panoho'anku. Bay
kabogbogan e'na sara' maka panoho'an bay pamat'nna'ku ma iya."
6 Manjari mahē' na si Isa'ak pahanti' ma lahat Gerar.
7 Na, tinilaw pa'in iya e' saga l'lla minna'an pasal si Ripka, ya sambungna ma sigām,
"Danakanku ko' ilu." Halam bay bontolna in si Ripka h'ndana du, sabab tināw iya.
Pangannalna in iya binono' e' saga a'a inān bo' ta'ā' si Ripka e' sigām pagka ahāp d'nda
sidda.
8 Sakali itu, at'ggol-t'ggol pa'in kamahē' disi Isa'ak ma lahat Gerar, aniya' dakayu' llaw
amantaw sultan Abimelek min tandawanna. Ta'nda' e'na si Isa'ak anapu-napu si Ripka.
9 Magtūy pinalinganan si Isa'ak e' si Abimelek, sinō' patampal ma iya. Yukna,
"Halam aniya' pagduwa-ruwana, h'ndanu ko' ilu. Angay kami putingannu in iya kono'
danakannu?"

Ya sambung si Isa'ak, "Tuwan sultan, tu'ud aku tināw binono' bang aku angahaka
sab'nnal-b'nnal in iya h'ndaku."
10 Yuk si Abimelek, "Angay kami tala'atnu buwattilu? Bang saupama aniya' a'aku bay
makabihing atuli ma iya, na, ka'a ya sababna bang kami kat'kkahan dusa."
11 Angkanna sinanggupan e' si Abimelek saga tendogna kamemon, yukna, "Sai-sai
angala'at a'a itu atawa h'ndana, pat'nna'anku iya hukuman ni kamatay."
12 Manjari itu, ma Gerar pa'in si Isa'ak maglahat, maghuma iya ati ahāp to'ongan buwa'
tinanomna ma tahun inān. Maghatusan buwa'na dampo'on maka dampo'on ma sabab
lidjiki' min PANGHŪ'.
13 Pak'nnop na pa'in alta' si Isa'ak sampay aheya to'ongan karayana.
14 Na, pagka aheka to'ongan bili-bilina, kambingna maka sapi'na, maka aheka isab
saga sosoho'anna, nijingki iya e' bangsa Pilistin.
15 Ya he' sababna angkan nirasokan tana' saga pagbohe'an kamemon bay kinali e' saga
sosoho'an mma'na si Ibrahim ma masana allum lagi'.
16 Angkanna si Abimelek bay amowa si Isa'ak maggara', yukna, "Tuwan, subay kam
papinda ni lahat saddī, sabab aga'os na kam min kami."
17 Sakali pauntas disi Isa'ak pehē' ni L'bbak Gerar ati mahē' na sigām pat'nna'.
18 Aniya' saga pagbohe'an asal ma tongod ina'an-i bay kinali ma masa lagi' mma'na si
Ibrahim, sagō' amatay pa'in si Ibrahim bay nirasokan tana' e' saga a'a Pilistin. Manjari ya
bohe' inān bay pinakali pabīng e' si Isa'ak, pinat'nna'an isab ōn bay pangōn e' mma'na-i.
19 Puwas e' aniya' pagbohe'an baha'u bay kinali e' saga sosoho'an si Isa'ak ma l'bbak
inān ati makabāk sigām bohe' ahāp.
20 Sagō' magsagga' saga a'a Gerar maka saga a'a magi'ipat hayop si Isa'ak. Yuk a'a
Gerar e', "Kami dapu bohe' ilu." Ya he' sababna angkan bohe' inān niōnan 'Esek' e' si
Isa'ak, hatina 'Pagsagga'an.'
21 Na angali gi' saga sosoho'an si Isa'ak pagbohe'an saddī, jari ya du ina'an tahinang
pagsasawan e' saga a'a Gerar, angkan niōnan e' si Isa'ak Sitna, hatina "Pagbantahan."
22 Palawak gi' disi Isa'ak minnē' bo' yampa angali bohe' saddī. Na halam na aniya'
pagsagga'an ma pagbohe'an itu angkan niōnan Rehobot, hatina "Kaluhaya'an." Yuk si

Isa'ak, “Itiya' kitam pinaluhaya e' PANGHŪ'-Yawe pat'nna' to'ongan ma lahat itu. Tantu kitam makabāk kahāpan maitu.”
23 Na, patukad sigām minnē' tudju ni lahat Be'erseba.
24 Pagt'kka sigām pehē' bo' sangom na, magpa'nda' PANGHŪ' ma si Isa'ak magsuwala, yuk-i, “Aku ya Tuhan pagtuhanan mma'nu si Ibrahim. Da'a ka tināw sabab taptap du aku mailu ma ka'a. Buwananta ka kahāpan, pahekaku panubu'nu ma sabab sosoho'anku si Ibrahim.”
25 Aniya' pagtunu'an kulban nihinang e' si Isa'ak maina'an, bo' ana'at iya ma ōn si Yawe.* Jari maina'an iya pat'nna', maina'an isab saga sosoho'anna bay angali pagbohe'an.

Pagsulutan si Isa'ak maka si Abimelek

26 Na aniya' dakayu' llaw pinehē' si Isa'ak e' si Abimelek, ya sultan ma lahat Gerar. Ya sehe' si Abimelek si Ahussat, ya bagayna pangandolan, maka si Pikul, ya nakura' saga kasundaluhanna.
27 Atilaw si Isa'ak ma sigām, yukna, “Tuwan sultan, ai gawinu pi'itu? Bay aku pala'anbi min lahatbi inān maka aheya kab'nsibi ma aku. Na, ai maksudbi ma aku?”
28 Ya sambung sigām, “Aho' tuwan, saguwā' kata'uwan kami in ka'a tinabang sadja e' si Yawe, angkan yuk kami subay aniya' pagsulutantam. Manjari ya maksud kami itu mikisapa ma ka'a,
29 supaya ka mbal angala'at kami. Bistahun, sat'ggol kam bay ma lahat kami kahāpan sadja ya tahinang kami ma ka'am. Maka ta'abut waktu isab kala'anbi, pinatulak kam ma deyom kasannangan. Tantu ka kabuwanan kahāpan na pa'in e' si Yawe.”
30 Pagkale si Isa'ak, magpajamu iya pangahulmatna ma disi Abimelek ati magsalu sigām amangan maka anginum.
31 Pagsubu pa'in magjanji' sigām min karuwambila', magsapa in sigām mbal na magbono' dansehe'an. Pagubus, pinaba'id disi Abimelek e' si Isa'ak ati amole' sigām magatay pote'.
32 Na, ma llaw ina'an-i, pina'an ni si Isa'ak saga sosoho'anna angahaka'an iya pasal pagbohe'an yamboho' kinali e' sigām. “Makabāk kami bohe'!” yuk sigām.
33 Ya pangōn si Isa'ak ma bohe' inān Siba'. Ya he' sababna angkan kauman inān kaōnan Be'erseba sampay ni kabuwattituhan.†
34 Na, in pasal si Esaw, ta'abut pa'in mpatpū' tahun umulna, makapagh'nda iya duwa d'nda bangsa Hīt, ya na si Judit anak si Be'ere maka si Basemat anak si Elon.
35 Aheya isab kasukkalan si Isa'ak maka si Ripka, ya matto'a si Esaw, ma sabab duwangan d'nda itu.

27

Pangakkal si Yakub

1 Na palabay pa'in daka pilantahun, ato'a na si Isa'ak, mbal na maka'nda'. Jari aniya' llaw pangalinganna ma si Esaw, ya anakna siyaka. Yukna ma iya, “Otō'.”
Ya sambung si Esaw, “Oy, Mma'.”
2 Yuk si Isa'ak, “Otō', ta'nda'nu aku itu ato'a na. Sōng-sōng na ta'abut ganta'anku, angkan aniya' amu'ku ma ka'a.
3 Bowahun pana'nu pehē' ni kareya-reyahan amiha'an kita hayop susumbali'an.
4 Adjalin aku pagkakan ahāp nanamna ya kasōbanku. Bowahun pi'itu bo' kakanku ati amu'-amu'anta ka ni Tuhan bang pa'in ka pinasuku'an lidjiki'. Pang'bbaku ma ka'a sasangku masi allum.”
5 Na, hinabu pa'in si Isa'ak magsuli-suli maka si Esaw, ina'an si Ripka pakale-kale. Jari makalanjal pa'in si Esaw kaleya amana',
6 magtūy ah'lling si Ripka ni si Yakub, yukna, “Otō', yamboho' takaleku mma'nu ah'lling ma siyakanu, yukna,
7 ‘Piha'in kita susumbali'an ma deya. Adjalun pahāp bo' aniya' palaukku ahāp nanamna. Aubus pa'in aku amangan, amu'-amu'anta ka kahāpan ni Tuhan bang pa'in ka pinasuku'an lidjiki' ya kapatutan pamasuku' ma anak siyaka. Ya du ina'an pang'bbaku ma ka'a sasangku masi allum. Si Yawe ya saksi'ku.’
8 Na, Otō',” yuk si Ripka, “kalehun aku. Beya'un panoho'anku itu.

---

* **26:25 26:25** Si Yawe, atawa PANGHŪ'. † **26:33 26:33** Ya kabtangan Siba' itu duwa hatina bang ma bahasa Hibrani. Kaissana ‘sapa’, karuwana ‘pitu'.’ Manjari ya ōn Be'erseba itu, hatina ‘bohe' pagsapahan’ atawa ‘bohe' kapitu'.’

9 Pehē' na ka ni buluyan hayopta. Pene'un duwa anak kambing ahāp l'mmokna ati
bowahun pi'itu ni aku. Aku ya angadjalan mma'nu lauk alanab ya kasōbanna to'ongan.
10 Atahak pa'in lauk e', ka'a ya amowa pehē' ni mma'nu ati ka'a ya amakan iya. Manjari
ka'a ya niamu'-amu'an kahāpan min Tuhan e' mma'nu sasangna masi allum lagi'."
11 Yuk si Yakub ni ina'na, "Oy, Ina', bahibuan asal si Esaw. Aku ngga'i ka, alanu'
kuwitku.
12 Painay bahā' bang aku sinanaw e' si Mma', bo' kata'uwanna magtūy in aku
amarupang ma iya. Bang buwattē' ngga'i ka kahāpan ya ta'ā'ku, saguwā' sukna'."
13 Na ya sambung ina'na ma iya, "Mbal, Otō'. In sukna' inān subay papelleng ni aku,
ngga'i ka ni ka'a. Pehē' na ka, ngā'in kita kambing."
14 Sakali pehē' na si Yakub angā' duwa anak kambing. Binowa e'na pehē' ni ina'na bo'
adjalanna lauk ya kasōban si Isa'ak kinakan.
15 Pagubus, pinaluwas e' si Ripka badju' si Esaw ahāp to'ongan, ya bay ma deyom
tau'an. Jari pasulugna na ma anakna siyali, ya si Yakub.
16 Niā' isab e' si Ripka kuwit kambing bay ta'adjal inān ati pangalapis e'na ma bukut
tangan si Yakub sampay ma buli' k'llongna supaya iya bahibuan sali'.
17 Aubus pa'in e'-i, ni'nde'an e' si Ripka ni si Yakub lauk ahāp nanamna, maka tinapay
baha'u bay hinangna.
18 Sakali pehē' na si Yakub ni mma'na, yukna, "O Mma'!"
Yuk si Isa'ak, "Aho', Otō'. Sai sa ka'a ilu?"
19 Ya sambung si Yakub, "Si Esaw, anaknu siyaka. Tahinangku na bay panoho'annu
ma aku. Itiya' na lauk bay adjalanku ka'a. Papunduk ka amangan bo' aku yampa amu'-
amu'annu kahāpan ni Tuhan."
20 Ah'lling gi' si Isa'ak ma si Yakub, yukna, "Al'kkas pahāp kapihanu susumbali'an ilu.
Angay bahā'?"
Ya sambung si Yakub, "Tu'ud aku tinabang e' si Yawe, ya pagtuhanannu."
21 Yuk si Isa'ak isab, "Otō', pasekot ka kono'. Sanawta ka bang ka b'nnal-b'nnal anakku
si Esaw."
22 Manjari pasekot na si Yakub ni mma'na bo' tasanaw e'na. Yuk si Isa'ak, "Lagamnu
sali' lagam si Yakub, malaingkan tangannu itu sali' tangan si Esaw."
23 Na, halam takilāna in a'a inān si Yakub, sabab tasanawna tanganna bahibuan, dasali'
maka tangan si Esaw. Na, arai' pa'in si Isa'ak angamu'-ngamu' kahāpan tudju ni Tuhan,
24 tinilaw e'na si Yakub pabīng, yukna, "B'nnal bahā'? Ka'a ilu anakku si Esaw?"
"Aho', Mma'," yuk si Yakub. "Halam saddī."
25 Sakali ah'lling si Isa'ak, yukna, "Ndiya na lauk bay adjalannu aku-i. Amangan na
aku bo' yampa ka amu'-amu'anku kahāpan tudju ni Tuhan."
Magtūy iya binowahan lauk maka binu-anggul e' si Yakub.
26 Aubus pa'in, nilinganan iya. Yuk mma'na ma iya, "Otō', pi'itu ka kono', siyumun
aku."
27 Manjari pasekot na si Yakub ni mma'na aniyum iya. Sakali itu, tahamut pa'in
s'mmekna e' si Isa'ak, hamut si Esaw to'ongan, magtūy iya niamu'-amu'an kahāpan ni
Tuhan. Ya pagkallam si Isa'ak ma iya,
"Ya hamut anakku itu sali' hamut tana' paghuma'an
kabuwanan kahāpan e' si Yawe.
28 Bang pa'in binusugan tana'nu e' Tuhan
maka alu' min diyata' langit.
Bang pa'in isab pinajatu e'na tanomannu,
supaya aheka buwa'na pagkakannu maka paginumnu!
29 Bang pa'in kapagbaya'annu saga kabangsa-bangsahan,
bang pa'in sigām pasujud ma ka'a.
Bang pa'in ka magnakura' ma kakampungannu kamemon,
bang pa'in isab pasujud ma ka'a kapanubu'an ina'nu.
Bang pa'in kataluwa'an mulka'
sasuku anabbut ōnnu ni kala'atan.
Bang pa'in binuwanan kahāpan
sasuku anabbut ōnnu ni kahāpan."
30 Manjari itu, aubus pa'in pangamu'-ngamu' si Isa'ak, bo' yamboho' paluwas si Yakub,
ina'an na si Esaw at'kka min deya.
31 Magtūy du iya angadjal lauk ahāp nanamna bo' yampa bowana pehē' ni mma'na.
Yukna, "O Mma', itiya' na lauk bay adjalanku ka'a. Papunduk ka amangan bo' yampa
aku amu'-amu'annu kahāpan ni Tuhan."
32 Tinilaw iya magtūy e' si Isa'ak, "Arī, sai sa ka'a ilu?"

Ya sambung si Esaw, “Aku itu si Esaw, anaknu siyaka.”
33 Agsai takuddat si Isa'ak, amidpid to'ongan baranna. Yukna, “Sai sa a'a bay
amowahan aku palauk insini'. Susumbali'an kono' bay tapana' e'na! Yamboho'
takakanku ma waktu kat'kkanu itu. Baha'u du iya bay amu'-amu'anku kahāpan ni
Tuhan. Pangannalku ka'a, sagō' kahāpan ilu mbal kapindahan sabab makalagtik na
d'lla'ku.”
34 Na, pagkale si Esaw ma lling mma'na he' magtūy iya anangis pakosog kabowa kagit
atayna. Yukna, “Arōy, aku isab Mma', amu'-amu'in aku kahāpan isab!”
35 Ya sambung si Isa'ak, yukna, “Arōy, Otō'. Bay aku tarupang e' siyalinu. Ta'ā'na na
kahāpan ya arak pamasuku'ku ma ka'a.”
36 “Ā,” yuk si Esaw, “tinōp iya niōnan Yakub*, sabab min duwa na aku ka'akkalan e'na.
Ta'agaw e'na pusaka' ya kapatutanku pagka aku anak siyaka. Maka ma buwattina'an
isab, ta'ā'na kahāpan min Tuhan ya subay pamasuku' aku. Mma', halam bahā' aniya'
lidjiki' bay kapinannu aku?”
37 Anambung si Isa'ak, yukna, “Bay na amu'-amu'anku si Yakub kahāpan bang pa'in
iya tahinang nakura'nu. Maka kampungna kamemon subay tahinang sosoho'anna.
Ta'amu'-amu'ku isab bang pa'in iya binalanja'an kinakan ahāp e' Tuhan maka binu-
anggul paginumna. Hatina, Otō', si Yakub ya pinasuku'an kamemon, ati halam aniya'
tahinangku ma ka'a.”
38 Sakali angamu' na pa'in si Esaw, yukna, “Mma', min t'dda sadja ka bahā' angamu'-
ngamu' kahāpan ni Tuhan? Mbal bahā' kaisaban? Ndū' Mma', amu'-amu'in aku
kahāpan isab.” Jari aheya tangisna.
39 Manjari magkallam si Isa'ak ma si Esaw, yukna,
“Paglahatannu alawak du min huma
ya taptap pinajatu e' Tuhan.
Mbal ka pinasuku'an tana'
ya binusugan maka alu' min diyata' langit,
tana' akansang buwa'na.
40 Magbono' du ka bo' aniya' tatabannu pagkallumannu,
sagō' siyalinu ya pagnakura'annu na pa'in.
Malaingkan bang ka mbal makasandal pinagbaya'an e'na,
angatu du ka ati makal'ppa min komkomanna.”

Kalahi si Yakub
41 Sakali ab'nsi sidda si Esaw ma si Yakub ma sabab kahāpan ya pamasuku' ma iya e'
mma' sigām. Ya minohot e' si Esaw ma deyom atayna, “Mbal at'ggol amatay du si Mma'
ati papatayku si Yakub itu.”
42 Daipara kahaka'an si Ripka pasal kamohotan si Esaw. Makata'u pa'in iya, magtūy
linganana si Yakub, yukna, “Otō', pakale ka. Agara' si Esaw amalosan ka'a.
43 Na, buwattitu panganggara'ku ma ka'a, Otō'. Ala'an ka magdai'-dai' pehē' ni kauman
Haran, ni danakanku si Leban e'.
44 Subay ka pahanti' ma deyomanna sampay alungay na kab'nsi siyakanu ma ka'a.
45 Jari bang ahāp-hāp na atayna ni ka'a, bo' alungay min pangentomna bay hinangnu
ma iya, na, tambukuhanta pa'in ka bo' ka makapole' pi'itu. Tu'ud aku mbal bilahi
kalungayan duwa anak ma dang'llaw.”
46 Sakali aniya' pah'lling si Ripka ma si Isa'ak, yukna, “Ab'nsi aku ma saga d'nda bangsa
Hīt buwat h'nda si Esaw itu. Bang si Yakub ganta' magh'nda isab ma bangsa Hīt, na,
ahāp lagi' aku amatay.”

28

1 Manjari halam gi' makauntas si Yakub, pinalinganan iya e' si Isa'ak. Maina'an pa'in,
sinagina iya maka niamay-amayan. Yuk mma'na ma iya, “Otō', da'a ka magh'nda d'nda
Kana'an.
2 Pehē' ka gom pa'in ni lahat Mesopotami, ni tumpuk si Bituwil ya mbo'nu min ina'.
Pene'un d'nda ngā'nu h'nda min ka'anakan bapa'nu si Leban.
3 Mura-murahan, bang pa'in ka binuwanan kahāpan e' Tuhan Sangat Kawasa, bang
pa'in pinaheka panubu'nu bo' ka tahinang pag'mbo'an ma kabangsa-bangsahan.
4 Bang pa'in pinasampay ni ka'am dapanubu'an ya kahāpan bay panganjanji' Tuhan
ma mma'ku si Ibrahim. Hatina ka'am iya tahinang tag-dapu lahat pahanti'antam itu, ya
lahat bay pamuwan asal e' Tuhan ma mma'ku.”

* **27:36 27:36** Ya ōn Yakub itu pa'anggil ma kabtangan bahasa Hibrani, hatina ‘amalut ma buli' tape''. Ya hantang hatulanna isab, ‘pangangakkal.’

5 Aubus pa'in e' si Isa'ak ah'lling ma si Yakub, pinatulak na iya bo' pauntas tudju ni
lahat Mesopotami, ni kauman si'itna si Leban. Ya si Leban itu anak si Bituwil a'a Aram.
6 Manjari tata'u e' si Esaw pasal si Isa'ak bay angamu'-ngamu'an si Yakub kahāpan. Bay
patulakna isab pehē' ni lahat Mesopotami amiha d'nda ngā'na h'nda. Niamay-amayan
iya sinō' da'a magh'nda d'nda bangsa Kana'an.
7 Ya takale isab e' si Esaw in si Yakub kono' bay ameya' ma panoho'an matto'ana,
hatina wa'i na pal'ngngan tudju ni lahat Mesopotami.
8 Na minnē' kinata'uwan na e' si Esaw in mma'na si Isa'ak mbal to'ongan kasulutan
ma saga d'nda bangsa Kana'an,
9 angkan iya pehē' ni si'itna si Isma'il anak si Ibrahim. Maina'an pa'in, makah'nda iya
ni si Mahalat anak si Isma'il, danakan isab si Nebayot. Manjari t'llu na h'nda si Esaw.

Panguppi si Yakub ma Lahat Betel

10 Na, pauntas na si Yakub min lahat Be'erseba bo' pal'ngngan tudju ni kauman Haran.
11 Manjari makasampay pa'in iya ni dakayu' pa'atagan, pahanti' iya maina'an sabab
pas'ddop na llaw. Angā' iya dakayu' batu paū'anna bo' yampa pabahak atuli.
12 Jari anguppi iya. Ya ta'nda'na ma deyom uppina haronan bay pinat'ngge min tana'
tudju ni diyata' langit. Aniya' isab ta'nda'na saga mala'ikat magdeyo'-diyata'.
13 Ina'an isab PANGHŪ' an'ngge min diyata'na maka e'na magsuwala. Yukna, "Aku itu
si Yawe ya pagtuhanan mbo'nu si Ibrahim maka mma'nu si Isa'ak. Ya tana' pabahakannu
ilu pamuwanku ma ka'a sampay ma saga panubu'nu.
14 Pahekaku du tubu'nu, ya heka sigām sali' solagan gusung ma gintana'an. Paheka
du sigām ma kaluha'an lahat itu, min sobangan sampay ni s'ddopan. Maka kabangsa-
bangsahan kamemon maitu ma dunya buwananku kahāpan du ma sababannu maka
ma sababan saga panubu'nu.
15 Na, taptap du aku mailu ma ka'a, jagahanta ka pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganannu,
sampay ni waktu pamowata ka'a pabīng ni lahat itu. Mbal ka bbahanku, maka
tumananku to'ongan ya paljanji'anku itu ma ka'a."
16 Jari abati' na si Yakub maka e'na amikilan. "Sab'nnal-b'nnal, itiya' PANGHŪ' ma
lahat itu, sagō' halam bay kata'uwanku."
17 Sinōd iya tāw angkan yukna, "Ag'mma sumangatku ma tongod itu-i! Pagluma'an
Tuhan ko' itu. Itiya' isab maitu lawang pagsosōran sulga'."
18 Pagsubu-subu pa'in, binuhat e' si Yakub batu bay paū'anna sangom-i bo' pinat'ngge
e'na sali' hāg. Tapat'ngge pa'in, binase' maka ns'llan bo' nihinang e'na tampat
pangentoman.
19 Manjari Betel* ya pangōn si Yakub ma lahat inān. (Lūs ya ōn kauman ma atag
ina'an ma masa awal lagi'.)
20 Sakali magnajal si Yakub ni Tuhan, yukna, "Bang ka'a-i sab'nnal-b'nnal pataptap
anganjagahan aku ma l'ngngananku itu, bang ka amuwanan aku pagkakan maka
tamongon,
21 maka bang aku papole'nu isab ni luma' mma'ku ma deyom kasalamatan, na, si Yawe
ya Tuhanku, halam aniya' saddī.
22 Ya batu tapat'nggeku itu ibarat luma' pagsusumbahan ni ka'a. Tukbalanku isab ma
ka'a bahagi' sangpū' min ai-ai kamemon ya pamasuku'nu ma aku."

29

Kat'kka si Yakub ni Si'itna si Leban

1 Pal'ngngan na pa'in si Yakub sampay ta'abutna lahat sobangan.
2 Maina'an pa'in, bo' ma tongod kaparangan, aniya' ta'nda'na bohe' kali tinambolan
asal maka batu aheya. Aniya' isab bili-bili t'llu ba'ananna pahali-hali ma tongod ina'an
angagad pinainum.
3 Sagō' ya kabiyaksahan saga a'a magi'ipat bili-bili maina'an, subay atipun ba'anan
bili-bili kamemon bo' yampa sigām angaligiran batu sampay amainum. Jari aubus pa'in
pinainum ba'anan bili-bili kamemon, magtūy tinūran batu-i ni baina.
4 Manjari itu atilaw si Yakub ma saga a'a magi'ipat inān, yukna, "Saga tuwan,
minningga sa ka'am ilu?"
Ya sambung saga a'a inān, "Kami itu min Haran, tuwan."
5 Yuk si Yakub isab, "Magkata'u kam bahā' maka si Leban, mpu si Nahor?"
Ya sambung sigām, "Aho' tuwan, kata'uwan kami."
6 Atilaw gi' si Yakub, yukna, "Ahāp isab ginhawa baranna?"

* **28:19 28:19** Ya ōn Betel itu, bang ma bahasa Hibrani, hatina 'luma' Tuhan.'

"Aho' tuwan", yuk a'a-i, "Ahāp du. O'o, ilu'un na anakna si Rakiya maka ba'anan bili-bilina."
7 Yuk si Yakub, "Nda'unbi ba, masi alanga llaw. Mbal gi' waktu pamapole' hayop ni deyom sasak. Bang bahā' painumbi buwattina'an bo' yampa bowabi ni kaparang-parangan pinakan pabīng."
8 Ya sambung saga a'a he', "Mbal makajari, tuwan. Subay atimuk pi'itu kaba'anan bili-bili kamemon bo' yampa ligiran kami tambol batu itu. Makajari pinainum bang maitu na kamemon."
9 Na, hinabu pa'in si Yakub magsuli-suli itu maka saga a'a magi'ipat inān, at'kka na si Rakiya maka ba'anan bili-bili mma'na. Tu'ud hinangna angipat bili-bili.
10 Jari pag'nda' si Yakub ma kakina si Rakiya maka bili-bili si'itna si Leban, magtūy niligiran e'na batu min bowa' bohe' bo' painumna saga bili-bili ya suku' si'itna.
11 Aubus pa'in, siniyum e'na si Rakiya maka e'na anangis ma sabab kakōganna.
12 Yuk si Yakub ma iya, "Aku itu si Yakub, kamanakan mma'nu. Ina'ku si Ripka, ya danakan mma'nu." Na, pagkale si Rakiya, magtūy iya paragan amole' angahaka'an mma'na.
13 Manjari itu, makata'u pa'in si Leban pasal kat'kka kamanakanna si Yakub, magtūy iya magdai'-dai' pehē' anampang. Ginapus e'na si Yakub, siniyum isab ati binowa pehē' ni luma'. Pagka ma deyom luma' na, sinuli-sulihan si Leban e' si Yakub pasal kamemon bay kalabayanna.
14 "Ā," yuk si Leban ma iya, "lahasiya'ta ka sab'nnal-b'nnal, magdalaha' magdaisi." Manjari dambulan ya kahanti' si Yakub ma deyoman disi Leban.

Pasal Pagh'nda si Yakub

15 Palabay pa'in dambulan-i, ah'lling si Leban ma si Yakub, yukna, "Otō', minsan kita magdalaha', bang ka ganta' maghinang ma aku mbal apatut bang halam aniya' tongodna. Subay ka gadjihanku. Haka'in aku bang pila kabaya'annu?"
16 Na, aniya' duwa anak si Leban budjang. Ya ōn siyaka si Leya maka si Rakiya ya ōn siyali.
17 Bulahaw asal mata si Leya, sagō' si Rakiya ya alingkat, ahāp pamarananna.
18 Jari kinabilahian si Rakiya itu e' si Yakub ati yukna ma si Leban, "Bapa' bang ka'a-i asulut, maghinang aku maitu ma ka'a pituntahun, minsan aku mbal gadjihannu. Ya sadja amu'ku ma ka'a bang pa'in pamah'ndanu ma aku anaknu si Rakiya."
19 Ya sambung si Leban, yukna, "Ā, gom lagi' ka'a ya pamah'llaku ma iya, da'a a'a saddī. Maitu na ka ma deyomanku."
20 Manjari pituntahun ya paghinang si Yakub ma si Leban supaya tah'ndana si Rakiya, sagō' halam tabistana t'ggolna ma sabab kaheya lasana ma si Rakiya.
21 Na, palabay pa'in pituntahun e', yuk si Yakub ma si Leban, "Bapa', ta'abut na waktu, kawinun kami maka si Rakiya bo' kami makapagdakayu' na."
22 Angaho' si Leban ati magsakap iya jajamuhan. Pinata'u e'na saga a'a kamemon ma lahatna, sinō' paluruk ni pagkawinan.
23-24 Saguwā' pagsangom e', ngga'i ka si Rakiya ya ni'nde'an e' si Leban ni si Yakub sagō' si Leya. (Aniya' isab ipatan si Leban ōnna si Silpa bay pamuwanna ma si Leya nihinang ipatan.) Jari si Yakub maka si Leya magbihing na atuli.
25 Na, pagk'llat pa'in llaw dakayu', yamboho' tasayu e' si Yakub in si Leya bay sehe'na sangom inān! Pehē' iya magtūy ni si Leban. "Bapa'," yukna, "angay buwattilu hinangnu ma aku? Jukup na pituntahun ya paghinangku ma ka'a bo' supaya si Rakiya ta'ā'ku h'nda. Angay aku angkan akkalannu?"
26 Ya sambung si Leban, "Otō', ya addat kami maitu, mbal makajari bang siyali pinah'lla'an dahū min siyaka.
27 Tangguhanta dapitu' lagi'. Subay na aubus paglami-lami ma si Leya itu bo' yampa ka pakawin kami maka si Rakiya. Saguwā' aniya' tongodna. Ya paghinangnu maitu ma aku subay sinugpatan pituntahun lagi'."
28 Na, kasulutan si Yakub. Aubus pa'in dapitu' iya paglami-lami sigām ma si Leya, pinakawin si Yakub e' si Leban ma anakna si Rakiya.
29 Damikiyanna du isab, aniya' ipatan d'nda pamuwan si Leban ma si Rakiya, ōnna si Bilha.
30 Sakali itu magdakayu' na si Yakub maka si Rakiya. Aheya sidda lasana ma si Rakiya, labi-labi min lasana ma si Leya. Jari pituntahun gi' ya paghinang si Yakub ma deyoman si Leban.

Saga Anak si Yakub

31 Na, ta'nda' pa'in e' PANGHŪ' ariki' asal lasa si Yakub ma si Leya, aniya' kahāpan
pamuwanna ma iya. Jari si Leya ya makapangiram du, sagō' si Rakiya mbal maka'anak.
32 Jari ab'ttong na si Leya ati anganak iya l'lla. Yukna, "Ta'nda' kasusahanku e'
PANGHŪ'. Tantu aku kinalasahan na e' h'llaku." Manjari Rubin* ya pangōnna ma
anakna he'.
33 Manjari ab'ttong iya pabīng ati l'lla du isab anakna. Yukna, "Ya anak itu pamuwan
PANGHŪ' ma aku sabab takalena pasal aku mbal kinalasahan." Angkan Simiyun† ya
pangōnna ma onde'.
34 Na, ab'ttong iya pabīng ati l'lla isab anakna. Yukna, "Na, tantu h'llaku pat'ttog na
ma aku sabab t'llu na anak l'lla ya pamuwanku ma iya." Manjari Libi ya pangōnna ma
onde' itu.‡
35 Anā, ab'ttong si Leya pabīng, ka'mpatna na, l'lla du isab. Yukna, "Pudjiku na
PANGHŪ' buwattina'an." Angkan ōnanna anakna si Yahud.§ Na minnē' pahondong
si Leya maganak.

30

1 Na si Rakiya itu, pagka tasayuna in iya mbal to'ongan makabuwanan si Yakub anak,
angimbū na ma siyakana si Leya. Ah'lling iya ma si Yakub, yukna, "Buwanin aku anak.
Bang aku mbal maka'anak, gom gi' aku amatay."
2 Apasu' magtūy atay si Yakub ma si Rakiya, yukna, "Pangannalnu aku itu Tuhan
bahā', makapagbaya' amuwanan ka'a anak maka mbal?"
3 Ya lling si Rakiya ma iya, "O'o, ipatanku si Bilha itu. Pahulid ka ma iya supaya iya
anganak ganti' min aku, ati taga-tubu' aku min iya."
4 Jari sinōngan e'na ipatanna si Bilha ma si Yakub pamah'ndana. Magbihing sigām
atuli,
5 ati ab'ttong si Bilha maka anganak l'lla.
6 Ya lling si Rakiya, "Kabogbogan aku e' Tuhan in aku patut taga-anak. Takalena bay
pangamu'-ngamu'ku ma iya, ati kabuwanan aku anak l'lla." Manjari Dān* ya pangōnna
ma iya.
7 Ab'ttong na isab si Bilha pabīng ati aniya' gi' anak si Yakub l'lla min iya, karuwana
na.
8 Ya pah'lling si Rakiya, "Aheya paggaggud kami maka siyakaku, sagō' ma aku
da'ugan." Manjari Naptali ya pangōnna ma onde'.†
9 Na si Leya isab, pagka tasayuna in iya mbal na anganak, manjari pamuwanna isab
ipatanna si Silpa ma si Yakub pamah'ndana.
10 Ab'ttong isab si Silpa ati anganak l'lla.
11 "Ahāp sukudku!" yuk si Leya. Jari Gād‡ ya pangōnna ma anakna he'.
12 Damuli pa'in minnē', anganak pabīng si Silpa itu, jari duwa na anak si Yakub min
iya.
13 Ya pah'lling si Leya, "Aheya kakōganku! Pinagsuli-sulihan du aku e' saga
kar'ndahan in aku itu d'nda akōd." Angkan na Aser§ ya pangōn si Silpa ma anakna.
14 Na ma musim pagani lagi', ina'an si Rubin anak si Leya maglunsul ma huma. Aniya'
tabākna buwa' kayu* tapagtambal pamapangiram, jari binowa e'na pehē' ni ina'na si
Leya. Ah'lling magtūy si Rakiya ni si Leya, yukna, "Kaka', buwanin aku min buwa' kayu
ya tabāk e' anaknu ilu."
15 Ya sambung si Leya, "Ē, mamarahi pahāp ka'a ilu! Bay ta'agawnu h'llaku ati agawnu
lagi' buwa' kayu anakku?"
Yuk si Rakiya, "Bang aku buwanannu, tugutanku si Yakub pabihing ma ka'a sangom
ilu."
16 Manjari itu, pagt'kka si Yakub min huma abay kohap na, sinampang iya e' si Leya.
Yukna ma si Yakub, "Subay ka pabihing ma aku atuli sangom ilu. Makapagisun kami
maka si Rakiya insini'. Bay iya buwananku saga buwa' kayu ya tapuwa' e' anakku si

---

* **29:32 29:32** Ya ōn Rubin itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'ta'nda' kasusahanku.' † **29:33 29:33** Ya ōn Simiyun itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'takale.' ‡ **29:34 29:34** Ya ōn Libi itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'at'ttog.' § **29:35 29:35** Ya ōn Yahud (atawa Yuda) itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan Hibrani, hatina 'pudji' atawa 'pabantug.' * **30:6 30:6** Ya ōn Dān itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'binogbogan ma hukuman.' † **30:8 30:8** Ya ōn Naptali itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'pagda'ug-da'ugan.' ‡ **30:11 30:11** Ya ōn Gād itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'ahāp sukud.' § **30:13 30:13** Ya ōn Aser itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'kinōgan.' * **30:14 30:14** Ya ōn buwa' kayu itu 'mandrake' bang ma bahasa Ingglis.

Rubin, manjari pinatuli ka ma aku.” Manjari pabihing si Yakub ma si Leya ma sangom
inān.
17 Na nirūlan si Leya e' Tuhan. Ab'ttong iya ati anganak l'lla. Manjari lima na anak si
Yakub l'lla min h'ndana si Leya.
18 Yuk si Leya, “Katungbasan aku e' Tuhan ni kahāpan ma sabab kapamuwanku
ipatanku ma h'llaku.” Angkanna Issakar† ya pangōnna ma anakna itu.
19 Angiram isab si Leya pabīng, paganakna l'lla. Manjari nnom na anak si Yakub l'lla
bay min si Leya.
20 “Na,” yuk si Leya, “ahalga' to'ongan ya pamuwan Tuhan ma aku. Tantu aku
pinaheya na e' h'llaku ma sabab nnom na anakna l'lla min aku.” Manjari Sibulun‡
ya pangōn si Leya ma anakna itu.
21 Na, mbal pa'in at'ggol, ab'ttong si Leya pabīng ati anganak iya d'nda. Dina ya
pangōnna ma iya.
22 Na, in si Rakiya isab, taentom du e' Tuhan. Takale bay pangamu'-ngamu' si Rakiya
ma iya, ati nirūlan iya bo' makapangiram na.
23 Manjari ab'ttong si Rakiya ati anganak iya l'lla. Ah'lling iya, yukna, “Kala'anan na
kaiya'anku e' Tuhan sabab itiya' aku kabuwanan anak.
24 Mura-murahan bang pa'in aniya' gi' anakku l'lla pinasunu' e' PANGHŪ' ni onde'
dakayu' itu.” Manjari Yusup§ ya pangōn si Rakiya ma anakna-i.

Magkarayahan si Yakub

25 Manjari itu, bay pa'in nianakan si Yusup, binowa e' si Yakub mato'ana si Leban
magisun. Yuk si Yakub, “Bapa', paba'irun aku sabab bilahi na aku amole' ni lahatku.
26 Pabeya'un ma aku saga anak-h'ndaku, ya tausahaku maitu ma deyomannu.
Kata'uwannu du ya katuyu'ku maghinang ma ka'a.”
27 Sagō' ya sambung si Leban ma si Yakub, “Otō', da'a gi'. Aniya' pamowahanta ka'a
magsuli-suli. Ta'nda'ku ma putika'an ka'a iya sababna ya angkan aku nilidjiki'an e'
PANGHŪ'.
28 Ah'lling sadja ka. Gadjihanta ka pila-pila kabaya'annu.”
29 Anambung si Yakub, yukna “Kata'uwannu du bang buwattingga e'ku maghinang
maitu ma ka'a. Angahāp sadja kahayopannu ma deyom kapagipatku.
30 Ma halam gi' aku maitu, kulang asal pangalta'nu. Malaingkan aheka na ma
buwattina'an. Minsan maingga-maingga paghinanganku ma deyomannu, nilidjiki'an
sadja ka e' PANGHŪ'-Yawe. Bang ma aku ta'abut na waktu pamas'lle' ma aku, bo' supaya
aniya' palsuku'an ma kami sampay anak-h'ndaku.”
31 Atilaw si Leban ma iya, yukna, “Na, subay pila panganggadji ma ka'a?”
Ya sambung si Yakub, “Ngga'i ka gadji ya kabaya'anku. Bang pagsulutanta, subay aku
parūlnu angipat ba'anan hayopnu buwat bay dahū. Saguwā' aniya' amu'ku ma ka'a.
32 Tugutin aku angaliling ba'anan hayopnu ma llaw itu to'ongan. Ingga aniya'
bili-bili ettom atawa kambing kabang-kabang, ma aku na palsuku'anku. Ya du ilu
pangangganti'nu gadjiku.
33 Manjari ma sinosōng, bang ka ganta' bilahi angitung bang pila panambanu ma
aku, kata'uwannu magtūy bang aku kapangandolan atawa mbal. Bang saupama aniya'
ta'nda'nu ma aku kambing ngga'i ka kabang atawa bili-bili ngga'i ka ettom, takilānu du
bay tangkawku min ka'a.”
34 Ya sambung si Leban, “Aho', sulut. Buwattē' na.”
35 Malaingkan karahūan si Yakub e' si Leban ma llaw ina'an-i. Pinasaddī e'na
pat'nna'an saga kambingna l'lla jali'-jali' maka kambing d'nda kabang-kabang maka bili-
bili ettom-ettom isab. Pinaipat kamemon ma saga anakna e' si Leban,
36 ati palawak sigām min si Yakub saga t'llung'llaw nil'ngngan. Si Yakub ya ta'bba
maina'an angipat kaheka'an hayop si Leban ya halam binowa.
37 Na pagka buwattē' akkal si Leban, aniya' saga sanga kayu nilabas e' si Yakub min
kayu t'llungginis.* Kinupas-kupasan kuwitna supaya magjali'-jali' ettom maka pote'.
38 Kakupasan pa'in, pinat'nna' e'na ma deyom pagbohe'an saga hayop bo' ta'nda' e'
sigām pasalta' anginum pehē'. Bang ta'abut timpu pagd'nda saga hayop,

---

† **30:18 30:18** Ya ōn Issakar itu bang ma bahasa Hibrani, hatina ‘tungbas ni kahāpan.’ ‡ **30:20 30:20** Ya ōn Sibulun itu pa'angil ma kabtangan Hibrani, hatina ‘pagpaheya.’ § **30:24 30:24** Ya ōn Yusup itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, ‘bang pa'in aniya' k'nnopna.’ * **30:37 30:37** In t'llungginis kayu itu, bang ma bahasa Ingglis ‘poplar’, ‘almond’ maka ‘plane’.

39 magd'nda du ma dahuan saga sanga kayu jali'-jali' he'. Manjari tapangā'an lihi e'
kambing d'nda maka bili-bili d'nda ati jali'-jali' maka kabang-kabang maka b'ttikan ya
nianakan e' sigām.
40 Na, ya anak hayop e' pinasaddī na pa'in e' si Yakub. Saguwā' ya hayop asangpot
pinaharap e'na tudju ni saga hayop jali'-jali' maka ettom-ettom ya suku' si Leban. Minnē'
pinapagsaddī ba'anan hayop si Yakub maka ba'anan hayop si Leban.
41 Tiyap-tiyap aniya' hayop d'nda ahāp baranna ya magd'nda, pinat'nna' e' si Yakub
saga sanga kayu nijali'-jali' ma deyom paginuman bo' supaya magd'nda ma kasekotan
saga sanga-i.
42 Saguwā' bang hayop kulang ahāp ya magd'nda, mbal pinat'nna'an kayu-kayu. Ya
kat'kkahanna, in hayop kulang hāpna pinasuku' ma si Leban. Malaingkan ya pinasuku'
ma si Yakub anak hayop ahāp sadja baranna.
43 Ya kat'kkahanna, paheka na pa'in bo' paheka karaya si Yakub. Gana-gana aheka na
ba'anan bili-bili maka kambingna. Aheka isab saga unta'na maka kura'na. Ya du saga
sosoho'anna d'nda-l'lla, aheka du isab.

31

Ala'an si Yakub min Deyoman si Leban

1 Na, kahaka'an si Yakub in iya pinah'llingan ala'at e' saga ipalna anak si Leban. Yuk
sigām, "Saga kahayop-hayopan mma'ta wa'i ta'ā' e' si Yakub. Ya angkan iya dayahan ma
sabab pangalta' bay suku' si Mma'."
2 Ta'nda' isab e' si Yakub apinda na addat si Leban ma iya, ngga'i ka na buwat bay
tagna'.
3 Magkallam PANGHŪ' ma si Yakub, yukna, "Pabīng ka pehē' ni lahat kamatto'ahannu,
ni kakampungannu. Pataptap du aku ma ka'a ma l'ngnganannu."
4 Anambuku magtūy si Yakub ma disi Rakiya maka si Leya. Sinō' sigām kaleya ni iya,
ni tongod pagipatanna hayop.
5 Makat'kka pa'in sigām pehē', yukna ma sigām, "Saga dayang, tasayuku apinda na
pamaihu'an mma'bi ma aku, ngga'i ka buwat bay dahū. Daipara tatabang aku e' Tuhan
ya pagtuhanan mma'ku.
6 Makata'u kam bay pagsangsā'ku maghinang ma deyoman mma'bi.
7 Sagō' minsan na, parupangna sadja aku pagka pinagpinda-pinda e'na gadjiku. Ngga'i
ka hal min t'dda, min sangpū'. Daipara halam aku bay tainay e'na sabab mbal bilahi
Tuhan.
8 Bang saupama aniya' h'lling si Leban ma aku, yukna, 'saga hayopan b'ttikan ya
panganggadjiku ma ka'a,' na, b'ttikan lullun ya nianakan e' saga hayop inān. Ya du
bang pindahanna llingna bo' yukna, 'hayop jali'-jali'an ya panganggadjiku ma ka'a,' na,
jali'-jali' na pa'in ya nianakan e' saga hayop kamemon.
9 Hatina Tuhan ya bay angala'anan karaya mma'bi bo' pamuwanna ma aku."
10 Anuli-nuli gi' si Yakub, yukna. "Aniya' bay tauppiku ma waktu pagd'nda saga
kambing. Kabang-kabang maka jali'-jali'an lullun saga kambing l'lla ya ta'nda'ku
magd'nda ma deyom uppiku.
11 Jari aniya' pah'lling mala'ikat Tuhan ma aku, yukna, 'O Yakub!'
"Ya sambungku, 'Oy, itiya' aku.'
12 Agsai angabtang mala'ikat-i, yukna, 'Ang'nda' ka pehē'. Saga kambing l'lla
ya magd'nda ilu, kabang lullun maka jali'-jali'an. Min kabaya'anku ko' ilu, sabab
kata'uwanku bay pamarupang si Leban ma ka'a.
13 Aku ya Tuhan bay magpa'nda' ma ka'a ma lahat Betel. Ya na lahat bay
pamat'nggehannu batu pangentomannu ma aku, lahat isab bay pagnajalannu. Na,'
yukna, 'magsakap na ka buwattina'an bo' ka amole' pehē' ni lahatnu porol.' "
14 Na anambung disi Rakiya maka si Leya. Yuk sigām ma si Yakub, "Tuwan, halam
aniya' pusaka' taholat kami min si Mma'.
15 Tahinang kami sali' a'a liyu, ngga'i na ka anakna lissi. Bang pinagbahasa, in kami
itu sali' dagangan pinab'llihan e'na, sagō' aubus e'na b'llihanna.
16 Ya kataluwa'anna, in pangalta' bay kala'anan e' Tuhan min si Mma' palsuku'an na
ma kami maka ma saga ka'anakantam. Angkan na, tuwan, beya'un sadja ai-ai panoho'an
Tuhan ma ka'a."
17-18 Manjari itu magsakap na si Yakub amole' pehē' ni mma'na ma lahat Kana'an.
Pinakura' e'na anak-h'ndana ma saga unta', maka pinal'ngngan saga ba'anan hayopna

kamemon dahū min iya. Binowa isab ai-aina kamemon ya bay tausahana t'ggolna bay
ma lahat Mesopotami*.
19 Na, alikut pa'in si Leban magguntingan bulbul saga bili-bilina, tinangkaw saga ta'u-
ta'u pagtutuhananna e' anakna si Ripka.
20 Jari si Leban bangsa Aram bay kalimbungan e' si Yakub, pagka halam pinata'u pasal
mohot si Yakub ala'an na amole' ni lahatna.
21 Jari magdai'-dai' si Yakub ala'an maka e'na amowa ai-ai palsuku'anna kamemon.
Pauntas iya ni dambila' sapa' Alpurati bo' patudju pehē' ni kabūd-būran ma lahat
Giliyad.

Anurul si Leban ma si Yakub

22 Manjari makalabay pa'in t'llumbahangi, kahaka'an si Leban pasal kala'an disi Yakub.
23 Tinurul iya magtūy e' si Leban maka saga kampungna, pitumbahangi ya t'ggol
kapanurulna. Yamboho' ta'abutna disi Yakub ma kabūd-būran lahat Giliyad.
24 Jari ma sangom e' aniya' pah'lling Tuhan ma si Leban ma deyom uppina. Yuk Tuhan
ma iya, "Amay-amay, da'a sanggupin si Yakub, ai-na ka ahāp, ai-na ka ala'at."
25 Na, ina'an disi Yakub pahanti' ma kabūd-būran lahat Giliyad pagabut si Leban ma
iya. Pahanti' isab si Leban maka saga kampungna ma tongod ina'an-i.
26 Manjari itu ah'lling si Leban ma si Yakub, yukna, "Otō', angay aku akkalannu?
Angay buwattilu pamowanu ma saga anakku? Bā'nu d'nda tasaggaw!
27 Angay ka ala'an patapuk, halam minsan ama'id min aku? Bang ka bay ama'id, bay
du pa'in kam tapatulakku ma deyom paglami-lamihan maka saga kalangan. Bay ka isab
kabiyulahan maka katambulan.
28 Angay aku halam minsan pasiyumnu ma saga anak-mpuku bo' kami mag'bba
sangkahāpan? Dupang-dupang ka maghinang buwattilu!
29 Aniya' kapatutku angala'at ma ka'a, daipara talāng aku dibuhi' e' Tuhan ya
pagtuhanan mma'nu, da'a sinō' ananggupan ka'a.
30 Kata'uwanku du bang ai sababna ya angkan ka ala'an. Tu'ud ka angentom lahatnu
maka kakampungannu. Sagō' iya paginu-inuhanku, angay tangkawnu saga ta'u-ta'uku?"
31 Anambung si Yakub ma si Leban, yukna, "Bapa', angkan aku halam ama'id min ka'a
sabab tināw aku. Pangannalku in saga anaknu d'nda itu niagaw min aku.
32 Sagō' in pasal saga ta'u-ta'unu, Bapa', sitta'aku. Bang hati tabāknu ma deyom
duwa'an kami, minsan ma sai-sai, subay iya pinapatay. Itiya' kakampunganta anaksi'.
Na, piha'un to'ongan. Bang aniya' tapihanu maitu ai-ai palsuku'annu, ngā'un na." Tu'ud
awam si Yakub, halam tasayuna in si Rakiya bay anangkaw saga ta'u-ta'u ya pagtuhanan
mma'na.
33 Manjari tolda si Yakub ya pamiha'an si Leban dahū. Pasunu', tolda si Leya, bo'
ni deyom tolda duwangan ipatan d'nda. Sagō' halam tabāk maina'an saga ta'u-ta'u.
Pagpuwas, pasōd na isab iya ni deyom tolda si Rakiya.
34 Na in ta'u-ta'u itu bay tinapukan asal e' si Rakiya ma pakol unta'na bo' tiningkō'an
e'na. Makasōd pa'in si Leban, agsai binulangkayat e'na duwa'an kamemon ya ma deyom
tolda inān, sagō' halam aniya' tapihana.
35 Ah'lling si Rakiya ma mma'na, yukna "Mma', da'a pa'in ala'at ataynu ma aku.
Ampunun aku, sabab itiya' aku binulan, ya po'on aku mbal makat'ngge ma kamaitunu."
Na, minsan buwattingga e' si Leban amiha ta'u-ta'una inān, halam to'ongan tabāk
maina'an.
36 Manjari akalintaw si Yakub, angkan yukna ma mato'ana, "Ai dusaku? Sara' ai bay
talanggalku ya angkan aku turulnu pi'itu?
37 Tajagjagnu duwa'anku kamemon. Aniya' bahā' suku'nu tabāknu mailu? Bang
hati aniya', paluwasun kono' pi'itu ma pang'nda'an saga lahasiya'ta itu ati sigām ya
maghukum ma kita duwangan bang sai magsab'nnal, ka'a ka atawa aku.
38 "Duwampū' tahun," yuk si Yakub, "bay t'ggolku ma deyomannu. Halam aniya' bili-
bilinu atawa kambingnu kapulakan. Maka halam aku bay makakakan minsan dakayu'
kambingnu l'lla.
39 Tiyap-tiyap bang aniya' hayop tatanggal e' sattuwa talun, halam bay bowaku ni
ka'a. Sagō' akuhanku sinambi'an minsan ngga'i ka suku'ku. Maka bang aniya' hayopnu
tinangkaw sumiyan-sumiyan, llaw ka atawa sangom, patanggungnu na pa'in ma aku,
soho'nu ginanti'an ma aku.
40 Buwattē' na pa'in bay kahālanku. Kapasu'an aku sidda ma ka'llawan, kahaggutan
ma waktu sangom. Ai na ka llaw, ai-na ka sangom, halam ahāp e'ku atuli.

---

* **31:17-18 31:17-18** Mesopotami, atawa Paddan-Aram.

41 Buwattē' sadja kahālanku ma deyomannu duwampū' tahun t'ggolna. Sangpū'
maka mpat tahun isab ya t'ggolku maghinang ma ka'a supaya ta'ā'ku h'nda duwangan
anaknu itu. Nnom tahun isab ya kapaghinangku ma ka'a supaya aniya' saga hayop ma
aku. Aheya asal untungnu min aku, sagō' minsan na, min pila bay pagpinda-pindanu
panganggadjinu ma aku.
42 Daipara nientom aku e' Tuhan, ya pagtuhanan mbo'ku si Ibrahim, ya pagmatāwan
mma'ku si Isa'ak. Bang aku halam bay bogboganna, arak aku bay patulaknu ma halam
aniya' ai-ai tabowaku. Saguwā' ta'nda' e' Tuhan katiksa'anku sampay lu'ug-liksa'ku ma
deyomannu. Ya he' sababna angkan ka'a nilāng e'na dibuhi'."
43 Ya sambung si Leban ma si Yakub, "Aku ya tag-dapu ma ai-ai kamemon ilu. H'ndanu
ilu, anakku du. Anaknu ilu, mpuku du. Kaba'anan hayop ilu, aku ya tag-dapuna.
Saguwā' minsan na, halam na aniya' dapatku angokoman saga anakku maka ka'anakan
sigām.
44 Manjari Otō', in kita itu subay magjanji' buwattina'an. Subay kita amangkat batu
isab pangentoman supaya mbal takalipatta."
45 Magtūy aniya' batu dansolag pinuwa' e' si Yakub niosol maina'an.
46 Yuk isab si Yakub ma saga a'ana, "Angahangkut kam batu pinatumpuk pi'itu."
Pagubus, mahē' na sigām amangan ma bihing tumpukan batu he'.
47 Na ya pangōn si Leban ma tumpukan batu he' bang ma bahasa sigām, Jegar
Sahaduta. Ya pangōn si Yakub, ma bahasana isab, Gale'ed.†
48 Ya pamissala si Leban ma si Yakub, "Ya tumpukan batu itu paltanda'an in kita
duwangan bay makapagjanji' ma llaw itu." Angkanna tumpukan e' kaōnan Gale'ed.
49 Niōnan Mispa‡ isab ma sabab kabtangan si Leban, ya yukna, "Bang pa'in kita
pineyanan e' si Yawe sat'ggolta magsaddī lahat."
50 Aniya' gi' lling si Leban, yukna, "Bang ka saupama aminjala' saga anakku itu atawa
magh'nda ma d'nda saddī, entomun to'ongan, ilu du Tuhan ang'nda' ma kita minsan
halam aniya' makata'u.
51 "Nda'un isab," yuk si Leban, "tumpukan batu itu maka batu bay osolanta.
52 Paltanda'an ko' itu ma kita duwangan ma pasal paljanji'anta dakayu'. In aku itu
mbal paliyu min tumpukan batu itu angala'at ma ka'a. Damikiyanna isab, in ka'a ilu
mbal paliyu min batu itu angala'at ma aku.
53 Na, mura-murahan bang pa'in kita nihukum e' Tuhan ya pagtuhanan mbo'nu si
Ibrahim maka pagtuhanan mbo'ku si Nahor."
Manjari anapa na si Yakub ma ōn Tuhan ya pagmatāwan e' mma'na si Isa'ak. Ya
pagsapana in iya amogbog ma paljanji'an sigām.
54 Sakali itu, aniya' hayop sinumbali' e' si Yakub maina'an pagkulbananna ni Tuhan.
Nilinganan isab saga kakampunganna sinō' magjamu. Jari maina'an sigām magtulihan
ma bihing būd inān.
55 Pagdai' llaw pa'in siniyum e' si Leban saga mpuna maka saga anakna. Niamu'-
amu'an isab sigām kahāpan bo' yampa iya amole' ni lahatna.

32

Magsakap si Yakub Magbāk maka si Esaw

1 Ya du si Yakub bay pauntas ni patudjuhanna. Sakali itu, ma labayan pa'in, aniya'
saga mala'ikat min Tuhan anampang iya.
2 Ya lling si Yakub pag'nda'na ma sigām, "Kilāku, pat'nna'an kasundaluhan Tuhan ko'
itu." Ati Mahanaim* ya pangōnna ma lahat inān.
3 Manjari aniya' panoho'an si Yakub ma saga a'ana, yukna, "Parahū kam min aku ni
danakanku si Esaw, ina'an ma jadjahan Se'er, ma lahat Edom.
4 Ya llingbi ma iya subay buwatittu, 'Tuwan, aniya' itu lapal min atanu si Yakub.
Yuk lapal itu, "At'ggol aku bay maglahat ma deyoman si'itta si Leban. Halam aku bay
magla'an-la'an minnē'.
5 Aheka na hayop palsuku'anku, buwat saga sapi', kura', bili-bili, maka kambing.
Aheka na isab saga sosoho'anku d'nda-l'lla. Manjari, tuwan, ya angkan pabowaku lapal
itu ni ka'a, bang pa'in aku taima'nu magatay pote'." ' "
6 Sakali itu, makabīng pa'in saga a'a bay pamabowahan lapal si Yakub, aniya'
pangahaka sigām ma iya, yuk-i, "Tuwan, bay kami patampal pehē' ni danakannu si

† **31:47 31:47** Ya ōn Jegar Sahaduta itu, bahasa Aram, hatina 'tumpukan pangentoman.' Ya ōn Gale'ed, sali' du isab hatina sagō' ma bahasa Hibrani. ‡ **31:49 31:49** Ya ōn Mispa itu, bahasa Hibrani, hatina 'tongod pagpeyanan.'
* **32:2 32:2** Ya ōn Mahanaim, hatina 'duwa tumpukan.'

Esaw, maka ilu'un na iya pasampang ma ka'a. Aniya' ma iya saga tendogna mpat hatus hekana.”
7 Na, sinōd tāw magtūy si Yakub, aheya to'ongan kasusahanna, angkan binahagi' duwa saga a'a ya bebeya'anna. Ya du ba'anan hayopna sampay saga unta'na, binahagi' duwa isab.
8 Ya ma deyom pikilan si Yakub, bang si Esaw ganta' pina'an amono' sigām, makal'ppa sigām dabahagi'.
9 Jari angamu'-ngamu' si Yakub ni Tuhan, yukna, “O Tuhanku, ka'a ya pagtuhanan mbo'ku si Ibrahim maka mma'ku si Isa'ak, angamu' aku tabang ma ka'a. O Yawe, ka'a ya bay anoho' aku subay amole' ni lahatku maka ni kakampunganku. Bay aku janji'annu isab in aku buwanannu kahāpan ma ai-ai hinangku.
10 Atanu aku, a'a mbal tinōp subay nihāp e'nu. Sagō' minsan na, aheya ase' maka lasanu ma aku. Waktu lagi' kauntasku ni dambila' sapa' Jordan, halam aniya' tabowaku, luwal la'a dakayu' tungkud ma tanganku. Saguwā' ma buwattina'an itiya' na aku magduwa tumpukan ma labayan tudju amole'.
11 O Tuhan, tabangin aku sabab aheya kagawahanku ma siyakaku si Esaw. Pi'itu iya arai' amono' aku sampay saga anak-h'ndaku.
12 Entomun lagi' bay paljanji'annu ma aku, in aku buwanannu kahāpan, maka buwanannu aku tubu' mbal taitung hekana, sapantun heka solagan gusung ma bihing tahik.” Ya na he' pangamu'-ngamu' si Yakub ma Tuhan.
13 Manjari pahanti' iya maina'an dambahangi. Pagsubu, amene' iya hayop aheka pamasampangna ma si Esaw.
14 Ya tapene'na duwa hatus kambing d'nda maka duwampū' kambing l'lla, duwa hatus bili-bili d'nda maka duwampū' bili-bili l'lla,
15 t'llumpū' unta' d'nda taga-anak masi anganduru', mpatpū' sapi' d'nda maka sangpū' sapi' mandangan, duwampū' kura' d'nda maka sangpū' kura' l'lla.
16 Jari pinagbahagi' magba'an-ba'an saga hayop itu e' si Yakub ati patunggu'anna ma saga a'ana. Ya panoho'anna ma sigām, “Pauntas kam dahū min aku. Paglawak-lawakunbi isab saga hayop ilu damba'an maka damba'an.”
17 Aniya' isab pamandu'na ma sosoho'anna dakayu' ya parahū min kamemon, yukna, “Bang ka saupama talanggal e' siyakaku, bo' yukna ma ka'a, ‘Pi'ingga ka, maka sai nakura'nu, maka sai isab tag-dapu saga hayop ilu?’
18 Ya panambungnu ma iya subay buwattitu. Yuknu, ‘Tuwan, atanu si Yakub ya tag-dapu itu kamemon. Sinō' binowa pi'itu ni ka'a kasampangan. Ilu'un na iya paturul min buli'an.’ ”
19 Ya du panoho'an si Yakub ma saga a'ana magsunu'-sunu' ya tag-tunggu'an saga hayop kasehe'. Yukna, “Bang kam ganta' talanggal e' siyakaku si Esaw, ya pangahakabi ma iya subay buwattitu,
20 ‘Aho' tuwan, ilu'un du atanu si Yakub paturul min buli'an.’ ” Ya ma deyom pikilan si Yakub, bang aniya' kasampangan pinabeya'an si Esaw dahū gi' min kapaglanggal sigām, kalu ahāp atayna tudju ni si Yakub ati magkahāp sigām pabīng.
21 Manjari pinarahū e' si Yakub kasampanganna inān kamemon. Sagō' si Yakub baranna angagad gi' ma pahanti'an sigām dambahangi.

Magkosogan si Yakub maka Tuhan ma Lahat Peniyēl

22 Na, ma sangom inān, papunduk si Yakub min patulihanna. Niā' h'ndana karuwangan maka ipatan sigām, sampay anakna l'lla kasangpū' maka dda. Ni'nde'an sigām e'na pehē' ni dambila' sapa' Jabbok.
23 Ma dambila' pa'in saga anak-h'ndana, pinauntas isab e' si Yakub kaniya'na kamemon.
24 Sagō' in iya baranna pat'nna' dangan-danganna ma tongod ina'an. Sakali aniya' magpasalupa ma si Yakub amowa iya magkosogan sampay asekot ni karai'-llawan
25 Na, pagnanam e' a'a inān in si Yakub mbal tara'ugna, magtūy tibu'na ma pangkulna ati magsā' lo'atanna.
26 Ya yuk a'a-i ma iya, “Bbahin aku, marai' na llaw.”
Anambung si Yakub, yukna, “Ē, mbal ka bbahanku. Subay ka amuwanan aku barakat dahū.”
27 Manjari tinilaw si Yakub bang sai ōnna. “Si Yakub,” yukna.
28 Angabtang a'a inān, yukna, “Ngga'i ka na Yakub ya pangōn ka'a puwas minnitu, sagō' si Isra'il† na, ma sabab kapagkosognu maka Tuhan maka ma pagkahinu manusiya'. Bay tara'ugnu sali'-sali'.”

† **32:28 32:28** Ya ōn Isra'il itu, hatina ‘magkosogan maka Tuhan.’

29 Ah'lling gi' si Yakub, “Tuwan, pahati'un aku kono' bang sai ōnnu.”
Anambung a'a-i, yukna, “Oy, angay tilawnu ōnku?” Manjari barakatanna si Yakub.
30 Ya pah'lling si Yakub, “Arī, magharap aku maka Tuhan, bo' pa'in itiya' aku masi allum.” Angkanna lahat inān niōnan Peniyēl‡ e' si Yakub.
31 Yamboho' paluwas mata llaw ma waktu kalanjal si Yakub min lahat Peniyēl e'. Magpengka'-pengka' isab iya ma sabab dambila' lo'atan pangkulna magsā'.
32 Ya he' sababna angkan bangsa Isra'il mbal to'ongan amangan ugat sumbali'an ya ma lo'atan pangkul. Ya ina'an addat sigām sampay ni kabuwattituhan, tu'ud nientom mbo' sigām si Yakub bay waktu kapanibu' pangkulna.

33

Kapagsampang si Yakub maka si Esaw

1 Manjari itu, maka'nda' pa'in si Yakub ni dahuanna, ilu na si Esaw maka saga tendogna mpat hatus puhu'. Magtūy pinapagtumpuk e' si Yakub saga onde'-onde' maka kaina'an sigām magkaniya-kaniya.
2 Ya pinarahū e'na si Bilha maka si Silpa sampay saga anak sigām. Pasunu' disi Leya maka saga anakna, ati karamulihan si Rakiya maka anakna si Yusup.
3 Si Yakub baranna ya parahū min kamemon. Na, asekot-sekot pa'in iya ni si Esaw, magtūy iya pasujud min pitu' pagaddatna ma siyakana.
4 Malaingkan si Esaw paragan anampang si Yakub. Anganggapus iya maka aniyum, ati magtangis sigām karuwangan.
5 Pag'nda' si Esaw ma saga kar'ndahan maka saga onde'-onde', atilaw iya ma si Yakub, yukna, “Sai kasehe'annu ilu?”
Ya sambung si Yakub, “Kaka' tuwan, ya na itu ka'anakan bay pangalidjiki' Tuhan ma aku, ya atanu itu.”
6 Manjari pasōng isab saga ipatan si Yakub maka ka'anakan sigām, ati pasujud ma dahuan si Esaw.
7 Pasunu' isab si Leya maka saga anakna, karamulihan si Rakiya maka anakna si Yusup, pasujud sigām kamemon.
8 Atilaw gi' si Esaw, yukna, “Pamagay ba'anan tumpukan hayop bay talanggalku ma lān ina'an? Ai kagunahanna?”
Ya sambung si Yakub, “Ya kagunahanna, Kaka' tuwan, pamuwanku ma ka'a pamahāp ataynu tudju ni aku.”
9 Yuk si Esaw, “Otō', da'a na. Aheka du ma aku. Mailuhun na ma ka'a.”
10 Yuk si Yakub, “Ndū', Kaka' tuwan, bang sab'nnal-b'nnal ahāp na ataynu ma aku, taima'un kasampanganku itu ma ka'a. Ya pagharapku maka ka'a llaw itu, sali' hantang pagharapku maka Tuhan, sabab ahāp sidda pamaihu'annu ma aku.
11 Taima'un, Kaka' tuwan, ya kasampanganku itu ma ka'a, sabab aheya kahāpan ya bay pamuwan Tuhan ma aku. Halam aniya' kulang ma aku.” Jari tinaima' na e' si Esaw pagka tapogos e' si Yakub.
12 “Na,” yuk si Esaw, “Sūng na kitam. Sehe'anta kam.”
13 Sagō' mbal si Yakub. Yukna, “Kaka' tuwan, kata'uwannu du. Alamma saga onde'-onde' itu. Maka pagsusahanku isab saga bili-bili maka saga sapi' taga-anak duru'an lagi'. Bang puspusanta pal'ngngan minsan dang'llaw sadja, marai' magpatayan du kamemon.
14 Ndū', Kaka',” yuk si Yakub ma si Esaw, “parahū gi' ka min kami. Kami maka saga anakku sampay saga ba'anan hayop itu subay paturul min damuliannu. Painut-inut sadja kami pal'ngngan sampay ka ta'abutku mahē' ma lahat Se'er.”
15 “Na aho', Otō',” yuk si Esaw. “Bbahanku isab saga a'aku pagapi' ma ka'am.”
Yuk si Yakub, “Minsan mbal na, Kaka' tuwan. Ya sadja aheya ma aku bang pa'in ahāp na ataynu ma aku.”
16 Manjari ma llaw ina'an-i magpamole' na disi Esaw ni lahatna Se'er.
17 Sagō' si Yakub iya pehē' gom pa'in ni lahat Sokkot. Ma Sokkot pa'in, angahinang iya luma' pat'nna'anna maka saga anak-h'ndana. Angahinang isab iya saga kamalig pasindungan ba'anan kahayopanna. Ya he' sababna angkan lahat inān niōnan Sokkot.*
18 Ya hatulanna, makapole' pa'in si Yakub min lahat Mesopotami, at'kka na ni lahat Kana'an ma halam aniya' baya-baya. Tat'kkana da'ira Sekem ati maina'an iya magpat'ngge tolda pagluma'an sigām, ina'an ma anggopan da'ira.
19 Manjari ya tana' pat'nna'an sigām inān bay bin'lli e'na min saga panubu' si Hamor mma' si Sekem, dahatus pilak tibu'uk ya pam'llina.

---

‡ **32:30 32:30** Ya ōn Peniyēl itu, hatina ‘magharap maka Tuhan.’ * **33:17 33:17** Ya ōn Sokkot itu, hatina ma bahasa Hibrani, ‘pasindungan.’

20 Aniya' isab pagtunu'an kulban nihinang e' si Yakub ma tana' ina'an. El-Elohe-Isra'il† ya pangōnna ma pagkukulbanan inān.

34

Niusiba'an si Dina

1 Na, aniya' anak si Yakub maka si Leya budjang, ōnna si Dina. Dakayu' llaw pal'ngngan si Dina itu anibaw saga bagayna d'nda, a'a Kana'an.
2 Jari ta'nda' iya e' si Sekem anak si Hamor, ya pagbebeya'an ma lahat inān. (A'a bangsa Hīb disi Hamor itu.) Pag'nda' si Sekem ma si Dina, magtūy saggawna bo' yampa usiba'anna.
3 Sagō' ka'amuhan iya ma si Dina he' maka sinōd lasa. Jari bissalahanna pahāp-hāp, kalu tabowa alasa isab ma iya.
4 Yuk si Sekem ma mma'na si Hamor, "Mma', pah'nda'un ma aku d'nda itu."
5 Sakali itu, makata'u pa'in si Yakub pasal pangusiba' itu ma anakna si Dina, halam aniya' tapah'llingna pasal palkala' itu. Subay na bay makapole' saga anakna min kaparangan, min hinang sigām anunggu' kahayopan.
6 Manjari si Hamor, ya mma' si Sekem-i, pehē' ni si Yakub amowa iya maggara'.
7 Maina'an isab saga anak si Yakub l'lla baha'u bay at'kka min deya. Kahaka'an pa'in sigām pasal palkala' itu, magtūy sigām astolan makalandu' ma sabab pangusiba' si Sekem ma danakan sigām si Dina. Mbal to'ongan manjari, talapay saga a'a Isra'il kamemon nihinangan kaiya'an.
8 Ah'lling si Hamor ma si Yakub maka saga anakna-i, yukna, "Ndū' tuwan, in anakku si Sekem itu aheya to'ongan baya'na ma anaknu si Dina. Taima'un iya, pah'nda'un ma anaknu.
9 Ahāp kitam magpikit-pikiti d'nda maka l'lla.
10 Bang hati buwattē', makapaglahat du kam maitu maingga-maingga kabaya'anbi pat'nna'an. Aluhaya du kam angusaha maitu, makajari isab am'lli tana'."
11 Ah'lling isab si Sekem ma mma' si Dina sampay ma saga danakanna, yukna, "Ndū', saga Tuwan, bang pa'in aku makasulut ataybi. Ai-ai amu'bi ma aku pamuwanku du ma ka'am.
12 Haka'inbi aku bang pila ungsudna maka sokatna ati akuhanku du, bang aku pakawinbi ma si Dina."
13 Sagō' angakkal saga anak si Yakub ma si Sekem maka mma'na si Hamor, ma sabab pangusiba'na ma danakan sigām si Dina.
14 Yuk sigām, "Ē, mbal makajari. In danakan kami itu mbal tapah'lla ma l'lla halam bay taislam. Kaiya'an ko' ilu ma kami.
15 Magsulut du kitam bang pa'in ni'islam kal'llahanbi kamemon, buwat pagislam ma kami.
16 Jari magpikit-pikiti du kitam. Magdalahat kitam magdabangsa.
17 Malaingkan bang kam mbal ameya' ma gara' kami itu, pagka mbal bilahi magislam, na, ngā' kami na danakan kami d'nda itu bo' ala'an minnitu."
18 Manjari kasulutan si Hamor maka anakna si Sekem ma gara' bay nihūgan sigām e' saga anak si Yakub e'.
19 Mbal pa'in at'ggol, bineya' e' si Sekem gara' sigām ma sabab baya'na ma si Dina anak si Yakub. Si Sekem ya pinagaddatan asal labi min kakampunganna kasehe'an.
20 Manjari pehē' na iya maka mma'na si Hamor ni tongod pasōran da'ira bo' amowa magisun saga l'lla ya magtipun maina'an.
21 Yuk sigām, "Saga tuwan, in bangsa Isra'il itu patibagayun asal. Ahāp bang sigām tugutanta maglahat maitu maka magusaha isab ma deyom kaluhaya'an, sabab aluha asal lahattam. Ahāp isab bang tugutantam saga anak sigām subul-budjang magkawin-kiyawani maka anaktam.
22 Saguwā' mbal gi' sigām makajari magdalahat-magdabangsa maka kitam. In kitam kal'llahan subay magislam dahū buwat kapagislam ma sigām.
23 Manjari bang beya'ta addat sigām e', in hayop sigām kamemon maka pangalta' sigām kamemon ma kitam du ma waktu sinōng. Jari patut bahā' bang kitam magsulut supaya sigām maglahat maitu ma kitam?"
24 Manjari kasulutan saga l'lla ma da'ira inān kamemon. Bineya' e' sigām gara' si Hamor maka anakna si Sekem ati magislam sigām kamemon.

---

† **33:20 33:20** Ya ōn El-Elohe-Isra'il itu, hatina ma bahasa Hibrani, 'Tuhan ya pagtuhanan si Isra'il.'

25 Na, palabay pa'in t'llumbahangi min bay pagislam e', bo' halam gi' kauli'an, pina'an
na duwangan anak si Yakub l'lla, si Simiyun maka si Libi ya langgung si Dina. Pasōd
sigām magtakos kalis ni deyom da'ira inān ma halam aniya' pangalab-ngalab saga a'a
maina'an. Jari nilagut pinapatay saga l'lla inān kamemon e' sigām karuwangan.
26 Talapay isab si Hamor maka anakna si Sekem pinapatay. Si Dina iya niā' e' sigām
min deyom luma' si Sekem.
27 Magpatayan pa'in saga a'a itu, paturul isab saga anak si Yakub kasehe'an anaban
kamemon ai-ai bay ma deyom da'ira. Ya he' pamalos sigām ma kaiya'an danakan sigām
budjang.
28 Tinaban e' sigām pangalta' kamemon ma deyom-luwasan da'ira inān, buwat saga
kambing, bili-bili, sapi' maka kura', hatina ai-ai taga-guna.
29 Tinaban pangalta' kamemon bay ma deyom luma', sinaggaw isab saga d'nda maka
kaonde'an kamemon.
30 Na, kinata'uwan pa'in e' si Yakub hinang si Simiyun maka si Libi itu, magtūy
pah'llinganna sigām. Yukna, "Arōy! Aheya kasusahan ya pamuwanbi itu ma aku.
Binantahan du aku e' saga bangsa Kana'an maka bangsa Pirissi sampay bangsa a'a
kamemon ma lahat itu. Ariki' du kitam. Bang sigām ganta' magdakayu' pi'itu
angandugpak, tantu kitam alaglag kamemon magtai'anak."
31 Ya sambung si Simiyun maka si Libi, "Pasagaranta bahā' bang danakan kami si Dina
tahinang sali' d'nda pinagtatambahan?"

35

Pabīng Si Yakub ni Lahat Betel

1 Na aniya' panoho'an Tuhan ma si Yakub, yukna, "Patukad ka ni Betel bo' ka
maglahat mahē'. Hinangun pagtunu'an isab mahē' pagkulbanannu ma aku, ya Tuhan
bay magpa'nda' ma ka'a waktu lagi' kalahinu min siyakanu si Esaw."
2 Ah'lling si Yakub ma saga anak-h'ndana sampay ma saga a'a bebeya'anna kamemon,
yukna, "Timaninbi saga ta'u-ta'u kamemon ya pagtutuhananbi ilu. Sussihunbi baranbi
pahāp bo' yampa kam magsalinan badju' al'ssin.
3 Pagubus, patukad kitam ni Betel ati angahinang aku pagkulbanan maina'an
pangarapan ni Tuhan ya bay anabangan aku ma waktu kasukkalanku. Ginapi' na pa'in
aku e'na pi'ingga-pi'ingga bay pal'ngngananku."
4 Manjari bineya' lling si Yakub e' saga a'ana inān ati sinōngan ni iya saga ta'u-ta'u
sigām kamemon sampay saga aretes* bay ma tainga sigām. Jari kinubul kamemonna e'
si Yakub ma tongod po'on kayu pagduwa'ahan ya ma Sekem.
5 Pagubus, pasalta' pa'in disi Yakub atulak minnē', pinat'kkahan tāw aheya saga a'a
ma kakauman Sekem angkan sigām mbal makatawakkal anurul disi Yakub amalos.
6 Manjari itu magt'kkahan na si Yakub sampay saga a'ana kamemon ni Lūs, ya
pinagōnan Betel ma tahun damuli itu. Ma lahat Kana'an ko' inān.
7 Aniya' pagtunu'an kulban nihinang e' si Yakub mahē'. El-Betel† ya pangōnna ma
lahat inān, sabab ya na lahat bay pagpa'nda'an Tuhan ma iya waktu bay kalahina min
siyakana.
8 Amatay na si Debora, ya d'nda bay angayurahan si Ripka min kariki'-diki'na gi'.
Takubul iya ma tongod dakayu' po'on kayu ya ma lūran lahat Betel. Allon Bakut (hatina
Kayu Pagkarukka'an) ya pangōn a'a ma kayu inān.
9 Na, ma waktu kapamole' si Yakub min lahat Mesopotami, bay magpa'nda' Tuhan ni
iya pabalik maka amuwanan iya kahāpan.
10 Ya pangallam Tuhan ma iya, "Ōnnu si Yakub‡ sagō' puwas itu ngga'i ka na si Yakub
ya pangōn ka'a, sagō' si Isra'il§ na." Hatina Tuhan to'ongan ya bay angōnan iya si Isra'il.
11 Manjari angallam na isab Tuhan ma iya, "Aku itu Tuhan Sangat Kawasa. Anganak
ka paheka, manjari ma waktu sinōng aniya' kabangsa-bangsahan patubu' min ka'a. Lāgi
aniya' saga sultan isab luwa' min panubu'nu.
12 Ya lahat bay pamuwanku ma mbo'nu si Ibrahim maka mma'nu si Isa'ak pamuwanku
isab ma ka'a sampay ma saga panubu'nu."
13 Pagubus, ala'an na Tuhan min lugal bay pagsuli-sulihanna maka si Yakub.

---

* **35:4 35:4** Aretes itu marai' bay nihinang e' sigām hadjimat, atawa bay tinaban e' sigām min da'ira Sekem. † **35:7 35:7** Ya ōn El-Betel itu, hatina bang ma bahasa Hibrani, 'Tuhan Lahat Betel.' ‡ **35:10 35:10** Ya ōn Yakub itu pa'anggil ma dakayu' kabtangan, hatina 'amalut ma buli' tape'.' Ya hantang-hatulanna, 'pangangakkal.' § **35:10 35:10** Ya ōn Isra'il itu, hatina, 'magkosogan maka Tuhan.'

14 Na maina'an, ma tongod bay pangallaman Tuhan ma iya, aniya' batu niosolan e'na.
Taosol pa'in, binusug e' si Yakub binu-anggul maka ns'llan jaitun* ma diyata'na panukbal
ni Tuhan.
15 Manjari Betel† ya pangōn si Yakub ma lahat ina'an-i.

Kamatay si Rakiya

16 Pagpuwas, palanjal na si Yakub maka saga anak-h'ndana min Betel inān. Na alawak-
lawak lagi' sigām min kauman Eprata, ta'abut na bulanan si Rakiya anganak. Kahunitan
iya to'ongan.
17 Jari itu, pagka makalandu' hunitna, yuk panday ma iya, "Ndū', Rakiya, da'a ka tināw,
l'lla ko' itu."
18 Song pa'in ab'kkat napasna, si Benoni (hatina 'anak kasusahanku') ya ōn pang'bba
si Rakiya ma anakna. Manjari amutawan na iya. Saguwā' Benjamin‡ ya pangōn si Yakub
ma onde'-onde' he'.
19 Pagka amatay na si Rakiya, kinubul iya ma bihing lān tudju ni kauman Eprata, ya
pinagōnan Betlehem ma tahun damuli itu.
20 Jari aniya' batu lakit niosolan e' si Yakub, batu panganggindanan kubul si Rakiya.
Ina'an du isab sampay ni buwattina'an.
21 Pagpuwas, palanjal na disi Yakub (ya pinagōnan isab si Isra'il) ati magpat'ngge tolda
pagluma'an sigām ma liyuhan Migdal-Eder.§
22 Sakali itu, waktu lagi' disi Isra'il pat'nna' ma liyuhan Migdal-Eder inān, makapag-
bihing anakna si Rubin maka h'nda-h'ndana si Bilha. Kahaka'an si Yakub pasal ina'an-i
angkan akagit atayna.
Na, si Yakub itu, sangpū' maka duwa anakna l'lla.
23 Ya itu saga anakna min si Leya:
si Rubin ya pagsiyakahan,
bo' si Simiyun, si Libi, si Yahud, maka si Issakar,
si Sibulun ya kasiyalihan.
24 Saga anak si Yakub min si Rakiya:
si Yusup ya siyaka, bo' si Benjamin.
25 Anakna isab min si Bilha ya ipatan si Rakiya:
si Dān maka si Naptali.
26 Anakna isab min si Silpa ya ipatan si Leya:
si Gād maka si Aser.
In sangpū' maka duwa anak si Yakub l'lla itu bay nianakan ma lahat Mesopotami.

Kawapat si Isa'ak

27 Manjari at'kka na si Yakub ni mma'na si Isa'ak ma lahat Mamre (hatina lahat
Hebron), ya na lahat bay paglahatan si Isa'ak maka si Ibrahim.
28 Na, ta'abut pa'in dahatus maka walumpū' tahun umul si Isa'ak,
29 awapat na iya ma deyom kasannangan, ati pinapagtimuk iya maka ka'mbo'-
mbo'anna. Takubul iya e' anakna karuwangan si Esaw maka si Yakub.

36

Saga Panubu' si Esaw

1 Ya na itu salsila panugsugan saga panubu' si Esaw, ya pinagōnan isab si Edom.
2 Min lahat Kana'an h'ndana kat'llungan. H'ndana dakayu' si Ada anak si Elon, a'a
bangsa Hīt. Karuwana si Oholebama anak si Ana anak si Sebeyon, a'a bangsa Hīb.
3 Kat'lluna si Basemat anak si Isma'il, ya magdanakan maka si Nebayot.
4 Si Elepas ya anak si Esaw min si Ada, si Ruwil iya anakna min si Basemat.
5 Saga anakna min si Oholebama, ya na si Jiyus, si Jalam maka si Kora. In itu kamemon
bay nianakan ma si Esaw ma lahat Kana'an.
6 Manjari aniya' waktu pabutas na si Esaw min siyalina si Yakub, maglain ni lahat
saddī. Tabeya' ma iya saga anak-h'ndana sampay saga tendogna kamemon. Tabowa
isab kahayopanna sampay pangalta'na kamemon bay tausahana ma lahat Kana'an.
7 Ya angkan si Esaw pabutas min si Yakub, sabab aheka makalandu' ba'anan hayop
ya suku' sigā karuwangan, mbal s'ddong ma tana' bay paglahatan sigā he'. Mbal na sigā
makapagdakayu' lahat.

---

* **35:14 35:14** Ns'llan pin'gga' min buwa' kayu jaitun. † **35:15 35:15** Ya ōn Betel itu bahasa Hibrani, hatina 'luma' Tuhan.' ‡ **35:18 35:18** Benjamin, hatina 'anak taga-kawasa' atawa 'anak ahāp sukudna.' § **35:21 35:21** Migdal-Eder itu bahasa Hibrani, hatina 'luma' pamantawan hayop.'

8 Manjari si Esaw, hatina si Edom, pehē' na ni kabūd-būran lahat Se'er bo' maglahat
mahē'.
9 Ya na itu isab salsila panugsugan panubu' si Esaw, ya pang'mbo'an bangsa Edom, a'a
kabūd-būran Se'er.
10 Saga anak si Esaw l'lla:
Si Elepas ya anakna min h'ndana si Ada, si Ruwil ya anakna min h'ndana si Basemat.
11 Saga anak si Elepas l'lla:
si Teman, si Omar, si Sepo, si Gatam maka si Kenas.
12 Aniya' h'nda-h'nda isab si Elepas, ōnna si Timna,
ya bay anganakan l'lla, ōnna si Amalek. Ya du ina'an saga mpu si Esaw min h'ndana si
Ada.
13 Saga anak si Ruwil l'lla:
si Sera, si Samma maka si Missa. Ya du ina'an saga mpu si Esaw min h'ndana si Basemat.
14 Aniya' gi' anak si Esaw l'lla min h'ndana si Oholebama anak si Ana, mpu isab si
Sebeyon:
si Je'us, si Jalam maka si Kora.
15 Itiya' na saga datu' bay patubu' min si Elepas anak si Esaw siyaka:
si Teman, si Omar, si Sepo, si Kenas,
16 si Kora, si Gatam maka si Amalek. Si Ada h'nda si Esaw ya mbo' saga a'a magdaratu'
itu ya bay panubu' si Esaw.
17 Saga datu' isab bay patubu' min si Ruwil ya anak si Esaw dakayu':
si Nahat, si Sera, si Samma maka si Missa. Si Basemat h'nda si Esaw ya mbo' sigām.
18 Saga anak si Esaw isab min h'ndana si Oholebama anak si Ana:
si Je'us, si Jalam maka si Kora, a'a magdaratu' kamemon.
19 Manjari ya du ina'an saga bangsa maka ba'anan datu' sigām ya bay patubu' min si
Esaw (ya pinagōnan isab si Edom).
20-21 Na, in pasal saga bangsa porol ma lahat Edom, si Se'er bangsa Hōr ya pang'mbo'an
sigām. Saga anak si Se'er ya tahinang datu', ya na si Lotan, si Sobal, si Sebeyon, si Ana,
si Disun, si Eser maka si Disan.
22 Saga anak si Lotan:
si Hore maka si Homan. Si Timna ya danakan si Lotan d'nda.
23 Saga anak si Sobal:
si Alban, si Manahat, si Ebal, si Sepo maka si Onam.
24 Saga anak si Sebeyon isab:
si Aya maka si Ana. Si Ana itu bay makabāk bohe' amukal-mukal ma lahat paslangan,
hinabuna magipat saga kura' mma'na.
25 Saga anak si Ana:
si Disun ya anakna l'lla, si Oholebama ya anakna d'nda.
26 Saga anak si Disun:
si Hemdan, si Esban, si Itran maka si Keran.
27 Saga anak si Eser anak si Se'er:
si Bilhan, si Sa'aban maka si Akan.
28 Saga anak si Disan:
si Ūs maka si Aran.
29-30 Itiya' na isab ōn saga a'a pagdatu'an kabangsa-bangsahan Hōr ya bay maglahat ma
lahat Se'er:
si Lotan, si Sobal, si Sebeyon, si Ana, si Disun, si Eser maka
si Disan.

Saga Sultan ma Lahat Edom

31 Na, ya na itu saga a'a magsusultan ma lahat Edom masa halam gi' aniya' sultan ma
bangsa Isra'il.
32 Si Bela anak si Beyor tahinang sultan ma bangsa Edom. Dinhaba ya ōn da'ira
pagsultananna.
33 Amatay pa'in si Bela, si Johab anak si Sera' ya pas'lle' aningkō' magsultan. A'a iya
min lahat Bosla.
34 Amatay pa'in si Johab, ya pas'lle' magsultan si Husam a'a min jadjahan bangsa
Teman.
35 Amatay pa'in si Husam, ya pas'lle' magsultan si Hadad anak si Bedad. Abit iya ōn
da'ira pagsultananna. Si Hadad itu bay makara'ug ma bangsa Midiyan ma deyom lahat
Mowab.
36 Amatay pa'in si Hadad, ya pas'lle' magsultan si Samla min lahat Masleka.

37 Pagmatay si Samla, ya pas'lle' magsultan si Sa'ul, a'a min lahat Rehobot ma bihing
sapa' aheya.
38 Na, amatay pa'in si Sa'ul, ya pas'lle' magsultan si Ba'al-Hanan anak si Akbor.
39 Amatay pa'in si Ba'al-Hanan anak si Akbor, ya pas'lle' magsultan si Hadad. Pau ya
ōn da'ira pagsultananna. Si Mehetabel anak si Matered, mpu si Mesahab, ya h'nda si
Ba'al-Hanan itu.
40 Itiya' na isab ōn saga datu' bay patubu' min si Esaw, kaniya-kaniya sigām magsaddī-
saddī lahat maka bangsa: si Timna, si Alba, si Jetet,
41 si Oholebama, si Ela, si Pinun,
42 si Kenas, si Teman, si Mibsar,
43 si Magde'el maka katapusan si Iram. Saga panubu' si Esaw itu kamemon bay datu'
ma lahat Edom kaniya-kaniya ma paglahatan sigām.
Na, ya na ina'an salsila pasal paltubu'anan si Esaw, ya po'onan bangsa Edom.

37

Si Yusup maka Panguppina

1-2 Ya na itu salsila pasal si Yakub maka anak-mpuna. Maglahat asal iya ma Kana'an,
ya lahat bay paghanti'an mma'na si Isa'ak.
Manjari itu, ya anakna si Yusup wa'i angipat saga hayop sigām, beya' isab saga
danakanna l'lla min saddī ina', min si Bilha maka si Silpa. Sangpū' maka pituntahun
umul si Yusup ma waktu ina'an-i. Jari sinumbung e' si Yusup saga danakanna itu ni
mma' sigām. Aniya' kono' hinang sigām mbal taluwa'.
3 Na, aheya lasa si Yakub ma si Yusup. Salasa-lasa iya ma anakna kasehe', alasa gi' ma
si Yusup sabab anak ma kato'ana. Jari pinatahi'an e'na si Yusup juba alingkat.
4 Kinata'uwan pa'in e' saga dauranakan kaheya lasa si Yakub ma si Yusup, labi-labi
min lasana ma sigām kasehe'an, magtūy sigām ab'nsi ma iya. Mbal na sigām amissala
sangkahāpan ma iya.
5 Manjari itu, aniya' waktu anguppi si Yusup. Kahaka'an pa'in dauranakanna pasal
uppina, gom pa'in ab'nsi sigām ma iya.
6 Yukna ma sigām, "Ā, kalehunbi bay tauppiku.
7 In kitam kamemon bay ma huma magp'kkos pai, manjari ya p'kkosan pai bay ma
aku magtūy an'ngge pabontol. Ya du saga p'kkosan pai bay ma ka'am, an'ngge isab bo'
patilibut ni p'kkosanku ati pasujud."
8 Sinambungan si Yusup e' danakanna, yuk sigām, "Ē! Ka'a ilu magsultan bahā' ma
kami? Pagbaya'annu kami?" Pasōng gom pa'in kab'nsi sigām ma iya ma sabab uppina
maka suli-sulina he'.
9 Pinauppihan na isab si Yusup pabalik ati suli-sulihanna isab saga danakanna. Yukna
ma sigām, "Kalehunbi pasal uppiku dakayu' itu. Tauppiku llaw maka bulan sampay saga
bitu'un sangpū' maka ssa hekana pasujud ni aku."
10 Anuli-nuli isab si Yusup ma mma'na pasal uppina itu. Magtūy iya pinah'llingan
e' mma'na, yuk-i, "Oy! Uppi ai ilu? Pikilnu bahā' in aku maka ina'nu sampay saga
danakannu subay pasujud ni ka'a?"
11 Manjari akagit atay saga danakan si Yusup ma iya. Sagō' kinannal e' mma'na palkala'
inān.

Pinab'llihan si Yusup bo' Binowa ni Lahat Misil

12 Manjari dakayu' llaw, pagka maina'an saga danakan si Yusup ma lahat Sekem
angipat ba'anan kahayopan ya suku' mma' sigām,
13 aniya' panoho'an si Isra'il (hatina si Yakub) ma si Yusup. Yukna, "Otō', kata'uwannu
asal, ina'an saga danakannu ma Sekem angipat hayop. Bilahi aku anoho' ka'a pehē'."
Ya sambung si Yusup, "Aho', Mma', pehē' aku."
14 Yuk mma'na isab, "Na, pehē' na ka. Tibawun danakannu inān bang ahāp du kahālan
sigām maka saga hayopta bo' ka amole' isab pi'itu angahaka'an aku." Jari pinatulak iya
min kapantayan Hebron tudju ni lahat Sekem.
Pagt'kkana ni Sekem,
15 hinabuna amiha saga danakanna ma kaparang-parangan, aniya' a'a makalanggal
ma iya. Yukna, "Otō', ai pihanu ilu?"
16 Ya sambung si Yusup, "Ya pihaku, tuwan, saga danakanku. Maitu kono' sigām
angipat kahayopan kami. Kata'uwannu bahā' tuwan bang maingga sigām?"
17 Yuk a'a inān, "Ā, halam na sigām maitu. Takaleku sigām magsuli-suli, ni lahat Dotan
kono'."

Manjari paturul si Yusup ni saga danakanna sampay ta'abutna sigām ma tongod Dotan.
18 Na, alawak-lawak gi' si Yusup, ta'nda' iya he' saga danakanna. Magtūy iya pinagisunan pinapatay e' sigām.
19 Yuk sigām dansehe'an, “O'o, nda'unbi. Ilu na si Pangunguppi.
20 Sūng, bono'ta iya ati timananta baranna ni deyom lowang bay pagtau'an bohe' itu. Ya pangahakata ma pasalna in iya bay pinapatay maka kinakan e' sattuwa talun. Nda'ta minnē' bang ai kapūsan uppina.”
21 Na, pagkale pagisun itu e' siyaka sigām si Rubin, magtūy iya amikil bang buwattingga e'na anabang si Yusup bo' mbal kinala'atan e' saga danakanna. Yukna ma sigām, “Ndū', da'a iya papatayhunbi.
22 Hūgta sadja iya ni lowang itu. Halam aniya' a'a maglahat maitu. Saguwā' da'a iya inay-inayunbi.” Angkan buwattē' lling si Rubin sabab magmaksud iya angā' si Yusup pabalik bo' pinapole' ni mma'na.
23 Ahā, pagt'kka si Yusup pehē' ni saga danakanna, magtūy iya sinaggaw e' sigām bo' niurusan jubana alingkat e'.
24 Puwas e', binowa iya nihūg ni deyom lowang halam bohe'na sabab atigang na.
25 Sakali itu, hinabu saga danakan si Yusup aningkō' amangan, na, aniya' ta'nda' e' sigām saga a'a bangsa Isma'il. Ina'an sigām magturul-turul min lahat Giliyad tudju ni lahat Misil. Aniya' isab dagangan paruwa' ma saga unta' sigām, saga ginisan bulitik pahamut maka ginisan pamapā.
26 Ah'lling magtūy dakayu' danakan sigām ōnna si Yahud, “Ai untungna bang bono'ta siyalita itu bo' limbunganta kamatayna?
27 Gom lagi' iya pab'llihanta ni saga a'a Isma'il itu. Da'a sadja iya mulata sabab danakanta du iya, dalaha' maka kitam.” Manjari kasulutan saga danakan si Yahud ma llingna he'.
28 Manjari itu, makasekot pa'in saga a'a magdaragang e',* nihella' si Yusup paluwas min deyom lowang bo' yampa pinab'llihan ma saga bangsa Isma'il e'. Ya b'llihanna duwampū' pilak tibu'uk.† Pagb'lli pa'in, tabowa iya pehē' ni lahat Misil.
29 Na, pabalik si Rubin ni lowang bay pangahūgan si Yusup arak angā' iya. Pagdomolna halam maina'an si Yusup, agsai gineret e'na badju'na tanda' sin pagdukkana.
30 Pabīng iya magdai'-dai' ni tongod saga danakanna bo' yukna, “Arōy! Halam maina'an si Yusup! Daka painay hinangku!”
31 Jari, anumbali' sigām kambing ati niledje juba si Yusup maka laha'na.
32 Binowa juba inān amole' bo' pina'nda'an ni mma' sigām. Ya yuk sigām, “Ndū' Mma', nda'un ba bay tabāk kami. Juba si Yusup bahā'?”
33 Takilā magtūy e' si Yakub. “Aho',” yukna. “Ma si Yusup ko' ilu! Kilāku aniya' sattuwa talun bay angā' iya anagpe' baranna. Arōy! Anakku si Yusup!”
34 Magtūy gineret e' si Yakub badju' ma baranna bo' yampa magbinadju' karut,‡ tanda' ma pagkarukka'anna. Jari at'ggol to'ongan pagdukka si Yakub ma anakna.
35 Pina'an ni iya saga anakna d'nda-l'lla bahasa amauli' karukka'anna, saguwā' mbal iya, subay pasangdan magdukka. Angabtang iya, yukna, “Mbal ala'an pagdukkaku ma anakku sampay aku amole' ni ahirat.” Manjari kasangdanan si Yakub magdukka ma anakna si Yusup.
36 Pasalta', si Yusup bay binowa ni lahat Misil e' saga magdaragang.§ Ma Misil pa'in, pinab'llihan iya ni dakayu' kapitan pangandolan Pira'un,* ōnna si Putipar. Pagnakura'an iya ma saga jaga ma deyom astana' Pira'un.

38

Si Yahud maka si Tamar

1 Na, ma waktu ina'an pabutas na si Yahud min saga danakanna bo' pehē' ni da'ira Adullam pat'nna' ma luma' si Hira.
2 Mahē' pa'in si Yahud, makapagkilā iya maka budjang, anak si Suwa bangsa Kana'an. Jari tahinangna h'nda.

---

* **37:28 37:28** A'a magdaragang: bangsa Isma'il min lahat Midiyan. † **37:28 37:28** Ya duwampū' pilak tibu'uk itu, ya na halga' ata l'lla bang pinab'llihan ma masa ina'an. Ya timbang pilak e' labi-labi 200 gram. ‡ **37:34 37:34** Karut: Ya addat saga bangsa Hibrani bang magkarukka'an subay magsin'mmek akasap buwat saga karut. § **37:36 37:36** Hatina a'a min lahat Midiyan. * **37:36 37:36** Ya kabtangan Pira'un itu bahasa Misil panganggʼllal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'i ka ōn pangōn ma sultan dangan sadja.

3 Anganak iya l'lla ati si Ēr ya pangōn si Yahud ma iya.
4 Angiram h'ndana pabīng bo' anganak isab l'lla. Onan ya pangōnna ma iya.
5 Ma lahat Keseb pa'in, anganak gi' iya pabīng, l'lla isab. Sela ya pangōnna ma iya.
6 Na palabay pa'in daka pilantahun, si Yahud bay amah'nda'an anakna siyaka, ya si Ēr, ma si Tamar.
7 Sagō' lumandu'an ala'at kajarihan si Ēr ma pang'nda' PANGHŪ'-Yawe, angkan iya magtūy minomos.
8 Manjari ah'lling si Yahud ma si Onan ya anakna pasunu'. "Otō'," yukna, "ipalnu si Tamar abalu na. Subay ka magpūn maka iya supaya aniya' tubu' siyakanu. Ya na addat bang aniya' amatay ma halam aniya' anakna."
9 Sagō' kinata'uwan asal e' si Onan bang si Tamar ganta' ab'ttong e'na bo' anganak, in anak inān mbal taitung anakna. Taitung anak siyakana. Angkanna si Onan itu, sakahaba' iya magbihing maka si Tamar, mbal tino'ongan e'na supaya halam aniya' tubu' ma siyakana ya bay amatay he'.
10 Ala'at isab hinang si Onan inān ma pang'nda' PANGHŪ' angkan amatay isab iya.
11 Na, aniya' lling si Yahud ma ayuwanna si Tamar, yukna, "Amole' na ka ni okoman mma'nu. Da'a ka magh'lla saddī, lagarin gi' anakku si Sela. Subay na iya asangpot bo' kam magpūn." Angkan buwattē' lling si Yahud sabab ahalli' iya ma si Sela. Kalu iya amatay buwat duwangan siyakana he'. Jari amole' na si Tamar ni matto'ana.
12 At'ggol-t'ggol pa'in, amatay isab anak si Suwa ya h'nda si Yahud. Ataptap pa'in pangatayan si Yahud itu min bay kamatay h'ndana, magbeya' iya maka bagayna si Hira a'a Adullam. Amaklay sigām karuwangan pehē' ni lahat Timna, ni lugal pagguntingan bulbul saga bili-bili si Yahud.
13 Manjari aniya' makahaka ma si Tamar in mato'ana song at'kka ni Timna angangguntingan saga bili-bilina.
14 Na pagta'u si Tamar, magtūy iya analinan s'mmekna balu. Tinambunan isab baihu'na maka sulban bo' mbal takilā, ati aningkō' iya ma tongod pagsosōran ni deyom kauman Inaim, ya ma bihing kalsara tudju ni Timna. Kinata'uwan asal e' si Tamar in si Sela asangpot na, sagō' halam gi' tapamah'lla ma iya.
15 Na, ta'nda' e' si Yahud si Tamar e' sagō' halam takilāna. Pangannalna d'nda pinagtatambahan sabab magtambun baihu'na.
16 Manjari itu, pagka halam kinata'uwan e' si Yahud in d'nda inān ayuwanna, pina'an si Yahud ni tongodna ma bihing lān. Yukna ma iya, "Bilahi ka ameya' ma aku?"
Yuk si Tamar, "Ai panambanu aku?"
17 Ya sambung si Yahud, "Pabeya'anta ka dakayu' anak kambing min ba'anan kambingku."
"Na," yuk si Tamar, "makajari. Sagō' subay aniya' sanda' pang'bbanu ma aku."
18 Atilaw si Yahud, "Ai pang'bbaku?"
Yuk d'nda, "Ā, engkot k'llongnu ilu maka tungkudnu." Na sinōngan magtūy e' si Yahud ati magbihing na sigā maka angiram iya.
19 Puwas e' amole' na si Tamar bo' yampa nila'anan sulban bay panambun baihu'na ati magsin'mmek iya balu pabīng.
20 Na, si Yahud itu bay amabeya' kambing ma bagayna si Hira. Sinō' e'na angā' ai-ai bay pang'bbana ma d'nda he', sagō' halam tabāk e'na.
21 Aniya' isab saga a'a Inaim bay tinilaw e' si Hira bang maingga d'nda pinagtatambahan ya bay ma bihing lān.
Ya sambung saga l'lla he', "Tuwan, bay min katagna' lagi' halam aniya' d'nda pinagtambahan maitu."
22 Pabalik si Hira pehē' ni si Yahud angahaka'an iya. Yukna, "Tuwan, halam tabākku. Yuk isab saga l'lla maina'an halam kono' aniya' d'nda pinagtambahan maina'an min katagna'."
23 "Na," yuk si Yahud, "ya niyatku subay anambahan iya dakayu' anak kambing, sagō' halam ya tabāknu. Ma iya na ai-ai bay pang'bbaku. Pasagarin na bo' kita mbal pagtunggīngan e' a'a."
24 Sakali itu, palabay pa'in saga t'llumbulan, aniya' a'a makahaka ma si Yahud, yukna, "Ayuwannu si Tamar ala'at kajarihanna magusaha'an baranna, maka ab'ttong na iya."
Magpanoho'an si Yahud, yukna, "Bowahunbi iya paluwas min kauman itu. Tunu'unbi bo' amatay."
25 Hinabu si Tamar binowa paluwas bahasa tinunu', bay iya amabeya' lapal ni mato'ana. Yuk lapalna, "Ab'ttong aku e' a'a ya tag-dapu engkot k'llong maka tungkud itu. Nda'un pahāp, kalu takilānu."

26 Takilā magtūy e' si Yahud. Yukna, “Abontol iya labi-labi min aku. Tinaikutan e'ku
addattam pagka halam bay pamah'llaku ma iya anakku si Sela.” Jari puwas minnē'
halam iya bay makasekot pabalik ni ayuwanna si Tamar e'.
27 Na, ta'abut pa'in bulan panganak si Tamar, k'mbal l'lla ya nianakan e'na.
28 Ang'ddon pa'in iya, amaluwas tanganna k'mbal dakayu'. Magtūy niengkotan e'
panday maka salban keyat. “Ya itu,” yukna, “k'mbal siyaka.”
29 Sagō' sinuhutan tanganna. Jari ya k'mbal pasunu' paluwas dahū. Yuk panday isab,
“Mamarahi pahāp ka'a ilu pa'agaw paluwas dahū!” Jari si Peres* ya pangōn onde'-onde'
dahū paluwas e'.
30 Puwas e', paluwas na k'mbal ya taga-salban keyat ma tanganna, l'lla du isab, ati
niōnan iya si Sera.†

39

Si Yusup maka H'nda si Putipar

1 Na, in si Yusup bay na tabowa ni lahat Misil e' saga a'a bangsa Isma'il. Pinab'llihan
iya e' sigām ni si Putipar, ya pagnakura'an saga jaga ma deyom astana' Pira'un.
2 Manjari itu, ahāp sadja kat'kkahan ai-ai nihinang e' si Yusup hinabuna pat'nna' ma
luma' nakura'na si Putipar a'a Misil. Tu'ud iya tinabang na pa'in e' si Yawe.
3 Ta'nda' isab e' si Putipar in si Yusup tinabang asal e' si Yawe, maka ahāp kasōngan
hinangna kamemon.
4 Manjari kasulutan si Putipar ma si Yusup ati tahinang iya pangandolanna. Bin-
uwanan iya kapatut magnakura' ma a'ana kamemon sampay ma pangalta'na kamemon.
5 Na, tinagna'an min waktu ina'an-i, si Putipar a'a Misil bay nilidjiki'an e' PANGHŪ'
ma sabab si Yusup. Paheka na pa'in palsuku'anna, ai-na ka ma deyom luma', ai-na ka
ma humana maka ma kabbunna.
6 Angandol to'ongan si Putipar ma si Yusup, angkan pangandolna ma iya pangalta'na
kamemon. Halam aniya' pagsusahan si Putipar, luwal pagkakanna.
Na, si Yusup itu dakayu' l'lla ahāp luwana maka pamarananna.
7 Sakali itu, mbal isab at'ggol, kinabilahian iya e' h'nda si Putipar. Yukna ma si Yusup,
“Pi'itu ka ni deyom bilik, maghulid kita.”
8 Sagō' mbal si Yusup. Ya llingna ma d'nda he', “Oy, aku itu pangandolan e' nakura'ku,
ya na h'llanu. Mbal pamagayna ai-ai pangalta'na ma deyom luma' itu pagka pangandolna
ma aku.
9 Bang binista, in kapatutku daheya du maka kapatutna ma deyom luma' itu. Pagdūl-
baya'anku kamemon, luwal du ka'a sabab h'ndana ka. Angkan aku mbal makahinang
la'at ya yuknu ilu, sabab dusa ko' ilu ni Tuhan!”
10 Na minsan buwattē' lling si Yusup, masi-masi du iya nilogos e' h'nda si Putipar,
saguwā' mbal to'ongan iya ameya' maghulid maka iya. Mbal minsan pasekot ni
tongodna.
11 Sakali aniya' dakayu' llaw, makasōd pa'in si Yusup ni deyom luma' maghinang ai-ai
kabiyaksahanna, halam aniya' sosoho'an saddī ma deyom luma'.
12 Pagsōdna, magtūy iya tahella' ma tōng badju'na e' h'nda si Putipar. Yukna ma iya,
“Dai' na ka. Maghulid kita.” Daipara makakawas si Yusup min balutanna maka e'na
alahi paluwas. Ka'bbahan badju'na ma tangan d'nda.
13 Na, pag'nda' h'nda si Putipar ma si Yusup paragan paluwas, maka badju' bay
ka'bbahan e'na,
14 magtūy lingananna saga sosoho'anna. “Nda'unbi,” yukna, “a'a Hibrani bay
pinapi'itu e' h'llaku angahina' kitam. Bay iya anōd bilikku, arak aku niusiba'an e'na,
manda' aku angolang saru'un-du'un.
15 Na, pagolangku itu,” yukna, “alahi iya paluwas magdai'-dai'. O'o, badju'na bay
bbahanna ma bilikku.”
16 Manjari d'nda inān bay ang'nna' badju' si Yusup ma bihingna sampay at'kka h'llana.
17 Na, at'kka pa'in si Putipar magtūy iya sinuli-sulihan e' h'ndana. Yukna, “O, ya
atanu Hibrani bay bowanu pi'itu, bay makasōd ni deyom bilikku insini' amuwanan aku
kaiya'an.
18 Daipara angolang aku saru'un-du'un. Pagolangku, magtūy iya alahi magdai'-dai'
paluwas. Sagō' ta'bba badju'na ma bihingku.”
19 Na, pagkale pa'in si Putipar ma sumbungan h'ndana pasal bay tahinang kono' e'
atana he', magtūy akagit sidda atayna,

* **38:29 38:29** Ya ōn Peres itu, hatina ‘angagaw paluwas.’ † **38:30 38:30** Ya ōn Sera' itu, hatina ‘b'ttik keyat.’

20 ati soho'na si Yusup sinaggaw bo' pinakalabusu ma deyom luma' pagkumbisan saga
pilisu bay makalanggal sara' Pira'un.
Kasangdanan si Yusup ma deyom kalabusu,
21 malaingkan halam bay pinasagaran e' PANGHŪ'. Taptap iya pinat'kkahan lasa maka
ase', ya angkan iya makasulut atay nakura' kalabusu inān.
22 Si Yusup kabuwanan e'na kapatut magbaya' ma saga pilisu kasehe'an, maka
pangandolna isab ma iya kahinangan ai-ai maina'an ma kalabusu.
23 Manjari itu, pagka si Yusup ya a'a pangandolan ma deyom kalabusu, halam aniya'
pagsusahan nakura' inān sabab aheya tabang PANGHŪ' ma si Yusup. Ai-ai hinangna
ahāp sadja kasōnganna.

40

Si Yusup Angama'anahan Uppi*

1-2 Na at'ggol-t'ggol pa'in, aniya' duwa sosoho'an Pira'un makarusa ma iya. Dakayu' itu
bay pagnakura'an saga a'a magbubuhat inumanna, maka dakayu' ya pagnakura'an saga
a'a maghinang tinapayna. Angastol Pira'un ma sigām karuwangan itu,
3 ati pinakalabusu sigām ma deyom luma' kapitan saga jaga, hatina luma'
pangumbisan si Yusup.
4 Maina'an pa'in sigām, aniya' hinang pamat'nna' kapitan jaga ma si Yusup. Sinō' iya
anabangan a'a duwangan-i ma ai-ai kagunahan sigām.
Na, at'ggol-t'ggol pa'in sigām ma deyom kalabusu, ma dasangom du,
5 aniya' tauppi e' duwangan pilisu itu, ya bay pagnakura'an ma deyom astana' Pira'un.
Magsaddī uppi sigām dangan maka dangan, maka saddī isab ma'anana.
6-7 Pagsubu, pasekot si Yusup ni duwangan sosoho'an Pira'un ya sehe'na ma deyom
kalabusu itu. Ta'nda'na magtūy aniya' pagsusahan sigām angkan tilawna. "Asusa pahāp
pamaihu'anbi ilu. Angay bahā'?"
8 Ya sambung sigām karuwangan, "Aniya' uppi kami dibuhi', sagō' halam aniya' maitu
ata'u angama'anahan iya."
"Ā," yuk si Yusup, "dakayu'-kayu' du Tuhan makabuwan pangita'u magma'ana.
Haka'in aku kono' ya bay tauppibi ilu."
9 Manjari ah'lling a'a dangan ya pagnakura'an saga a'a magbubuhat inuman Pira'un,
yukna, "Ya ta'nda'ku ma deyom uppiku dampo'on bahan anggul
10 t'llu sangana. Paguplutna, magtūy anumping. Pagsumping itu, magtūy patahak
buwa'na.
11 Na, ina'an asal sawan pagi'inuman Pira'un ma tanganku, jari k'ttu'ku buwa' anggul
e' bo' yampa p'gga'ku ni deyom sawan. Puwas e', bay sōnganku bohe'na pehē' ni Pira'un.
Na, halam na."
12 Yuk si Yusup, "Ya na itu ma'ana uppinu ilu. Ya t'llu sanga ilu, hatina t'llung'llaw.
13 T'llung'llaw gi' minnitu in ka'a pinaluwas du e' Pira'un min deyom kalabusu.
Pinabīng du ka ni bay hinangnu dahū magbubuhat inumanna.
14 Sagō' aniya' pangamu'ku ma ka'a," yuk si Yusup. "Bang ka ma deyom kasannangan
na, ndū', entomun pa'in aku sangkahāpan. Sabbutun kahālanku ma munda'an Pira'un
supaya aku makaluwas min deyom kalabusu itu.
15 Sabab ya b'nnalna, in aku itu bay tasaggaw min lahatku porol, ya lahat bangsa
kami Hibrani. Damikiyanna isab maitu ma lahat Misil, takalabusu aku ma halam aniya'
sababna."
16 Na, takale pa'in kahāp ma'ana itu e' nakura' dakayu' ya maghihinang tinapay Pira'un,
magtūy iya amaluwas uppina ma si Yusup. Yukna, "Ya du aku taga-uppi dibuhi'. Ma
deyom uppiku in aku baranku bay angandurung t'llu ligu magbangkat-bangkat.
17 Aniya' ginisan tinapay maka bāng-bāng ma ligu diyata', arak pangalabot Pira'un,
sagō' pinagtittuk e' saga manuk-manuk. Na, ya du ilu uppiku."
18 Manjari ah'lling si Yusup ma nakura' maghihinang tinapay, "Ya ma'ana uppinu ilu,"
yukna "buwattitu. Ya t'llu ligu sapantun t'llung'llaw.
19 Jari t'llung'llaw minnitu in ka'a-i pinaluwas du e' Pira'un min deyom kalabusu bo'
yampa paponggolanna kōknu. Pagpuwas, pinasagnat bangkaynu ma diyata' hāg bo'
pinagtittuk isina e' saga manuk-manuk."
20 Na, t'llung'llaw pa'in damuli minnē', ta'abut na llaw pagmahaltabat kapaganak ma
Pira'un. Pinagjamuhan e'na kamemon saga tendogna ya pagnakura'an, maka soho'na
pinaluwas min kalabusu ya nakura' magbubuhat inumanna inān sampay nakura'
maghihinang tinapayna. Pinatampal sigā ni matahan ba'anan nakura' inān.

* **40:** Angama'ana: atawa 'amahati' bang ma Sama kasehe'an.

21 Ya nakura' magbubuhat inuman pinabalik e' Pira'un ni bay hinangna.
22 Saguwā' in nakura' maghihinang tinapay inān sinō' pinasagnat bangkayna ni hāg.
Jari taluwa' bay pagma'ana si Yusup ma pasal panguppi duwangan itu.
23 Malaingkan halam taentom e' nakura' magbubuhat inuman ya bay tambuku si
Yusup ma iya. Takalipatna na.

41

Si Yusup Angama'anahan Uppi Pira'un

1 Na, aniya' saga duwantahun palabay, anguppi isab Pira'un. Ma deyom uppina, ina'an
iya an'ngge-n'ngge ma bihing sapa' Nīl.
2 Jari aniya' pitu' sapi' al'mmok maka alanu' patukad min deyom sapa' e' bo' amangan
ma kaparangan.
3 Pagpuwas, aniya' pitu' sapi' saddī patukad min sapa', angagkag lullun maka ahigtal.
Jari pasekot saga sapi' damuli itu ni sapi' al'mmok ya ma bihing sapa' e'.
4 Ahā, saga sapi' al'mmok kinakan magtūy e' saga sapi' angagkag. Na, makabati' na
Pira'un min uppina.
5 Pagtulina pabīng, anguppi na isab iya. Ya tauppina pitumbatang pai ahāp isina maka
asambu, patomo' asal min dampo'on.
6 Mbal at'ggol, aniya' isab pitumbatang pai saddī patomo' min po'onna. Ak'ppes isi
paina maka alūs e' baliyu apasu'.
7 Manjari tin'llon magtūy e' pai ak'ppes in pai asambu inān. Na, pagbati' pa'in Pira'un
e', tasayuna in iya bay anguppi.
8 Pagsubu, aheya kasusahanna angkan palingananna saga a'a ilmu'an maka kamemon
a'a bal-akkal ma kaluha'an lahat Misil. Maina'an pa'in sigām ma Pira'un, nihaka'an
sigām e'na pasal uppina, malaingkan halam aniya' min sigām makapahati iya bang ai
ma'anana.
9 Manjari aniya' lling nakura' magbubuhat inuman ma Pira'un. Yukna, "Tuwan
Pira'un, yamboho' taentomku ma llaw itu, aniya' kasā'an bay tahinangku.
10 Ma waktu kakagit ataynu ma aku maka ma nakura' maghihinang tinapay, bay kami
pakalabusunu ma luma' kapitan saga jaga.
11 Manjari dakayu' sangom makauppi kami karuwangan, bo' saddī ma'anana.
12 Na, aniya' a'a Hibrani bay sehe' kami ma deyom kalabusu, subul lagi', sosoho'an
kapitan jaga. Bay iya haka'an kami pasal bay tauppi kami. Pagkalena, magtūy
mina'anahan e'na pakaniya-pakaniya.
13 Ya kaluwasanna, tatuman ai-ai kamemon bay pagma'anana ma kami. Aku itu bay
pinabīng ni bay hinangku. Ya a'a maghihinang tinapaynu bay soho'nu pinapatay."
14 Angkan na pinalinganan magtūy si Yusup e' Pira'un ati pinaluwas iya magdai'-
dai' min deyom kalabusu. Aubus pa'in e'na amagongan p'ngngotna sampay analinan
badju'na, paharap iya pehē' ni Pira'un.
15 Yuk Pira'un ma si Yusup, "Makauppi aku sagō' halam aniya' minsan dakayu'
makapahati aku ma pasalna. Na kahaka'an aku pasal ka'a. Bang aniya' uppi a'a
takalenu, ata'u ka kono' angama'anahan iya."
16 Ya sambung si Yusup ma Pira'un, "Tuwan sultan, ngga'i ka min pangita'uku. Tuhan
dakayu'-kayu' ya makabuwanan ka'a ma'ana ahāp."
17 Ya lling Pira'un ma si Yusup, "Ma deyom uppiku, ina'an aku an'ngge-n'ngge ma
bihing sapa' Nīl.
18 Manjari aniya' ta'nda'ku pitu' sapi' al'mmok maka alanu' patukad min deyom sapa'
amangan ma kaparangan.
19 Puwas e', aniya' patukad pitu' sapi' saddī, angagkag maka ahigtal. Yamboho' aku
maka'nda' sapi' buwattē' la'atna minsan ma'ingga-ma'ingga ma lahat Misil.
20 Sakali itu, in sapi' al'mmok inān kinakan magtūy e' saga sapi' angagkag.
21 Malaingkan halam apinda baran saga sapi' bay amangan. Bā'nu halam bay
makakakan ai-ai sabab masi angagkag. Na halam na, makabati' magtūy aku.
22 "Pagtuliku pabīng, anguppi na isab aku. Ya ta'nda'ku ma deyom uppiku damuli itu,
pitumbatang pai patomo' min dampo'on. Ahāp isi paina, asambu lullun.
23 Puwas e', aniya' patomo' pitumbatang pai saddī, min dampo'on du isab. Ak'ppes isi
paina maka alūs e' baliyu apasu'.
24 Oy na, ya pai asambu inān tat'llon magtūy e' pai ak'ppes. Na, iya na he' tauppiku.
Manjari haka'anku saga a'a ilmu'an pasal bay tauppiku he', sagō' halam aniya' minsan
dakayu' min sigām makapahatian aku bang ai ma'anana."

25 Yuk si Yusup ma Pira'un, “Tuwan Pira'un, ya duwa uppinu ilu dama'ana du. Tu'ud ka pinata'u e' Tuhan bang ai hinangna ma sinosōng.
26 Ya pitu' sapi' al'mmok ilu, maka pitumbatang pai asambu, sapantun pituntahun ahāp to'ongan anihanna.*
27 Buwattē' isab pitu' sapi' angagkag ya patukad ma karamulihan, maka pitumbatang pai ya alūs e' baliyu, sapantun pituntahun gotom.
28 “Buwat bay pangahakaku ma ka'a, Tuwan Pira'un, in ka'a pinata'u na e' Tuhan bang ai nihinang e'na ma sinosōng.
29 Hatina, ma deyom pituntahun ya song pat'kka itu, ajatu to'ongan saga tinanom ma katilibut lahat Misil, magdayas-dayas ma kinakan.
30 Pasunu' isab pina'an pituntahun gotom, jari in lahat Misil itu magkasigpitan, ati takalipat e' saga a'a kamemon bay timpu pagdayas-dayas e'.
31 Alungay timpu kahāpan min pangentom manusiya' ma sabab kabisa paggotom ya makasunu'.
32 Tuwan, ya angkan ka pinauppihan min duwa e' Tuhan, sabab ahogot niyatna. In pakaradja'an bay tauppinu ilu marai' na pinat'kka e'na.
33 “Da'a busung, Tuwan Pira'un, bang bahā' aku angahūgan ka'a gara'? Subay ka amiha dakayu' a'a bal-akkal, a'a alalom pangita'una, pinapagnakura' e'nu ma katilingkal lahat Misil.
34 Subay ka amat'nna' saga mandul isab maka subay aniya' kapatut sigām angā' bahagi' lima min ai-ai pinagani ma deyom pituntahun ya aheka anihanna.
35 Subay aniya' isab kapatut sigām deyo' min Pira'un amatipun kamemon anihan inān sat'ggol ahāp tahunanna, maka subay tinau' pahogot ma deyom saga da'ira.
36 Ya kinakan tatipun itu subay tinagama pagbalanja' manusiya' ma timpu gotom ya song pat'kka ni lahat Misil. Manjari mbal sigām patay otas.”

Kasulutan Pira'un ma Gara' si Yusup

37 Na, kasulutan Pira'un maka kamemon saga tendogna ma bay panganggara' si Yusup e'.
38 Angkan yuk Pira'un ma sigām, “Mbal na kitam makapiha a'a saddī makasali' ni si Yusup itu. In iya dakayu' a'a katulunan pikilan alalom e' Tuhan.”
39 Angabtang Pira'un ma si Yusup, yukna, “Pagka ka'a ya bay kabuwanan pangita'u maka pikilan alalom e' Tuhan, mattan halam aniya' angatu ma ka'a ma akkal maka pamikil.”

Si Yusup Gin'llal Gubnul ma Lahat Misil

40 Ah'lling gi' Pira'un ma si Yusup, yukna, “Itiya' aku angangg'llal ka'a pagmakōkan ma pagsultananku itu. Ai-ai panoho'annu subay bineya' sadja e' saga a'aku kamemon. Luwal kawasaku ya aheya min kawasanu, sabab Pira'un aku.
41 Buwattina'an g'llalta na ka gubnul ma sakalingkal lahat Misil.”
42 Manjari niurusan e' Pira'un singsingna taga-gindan pagsultanna, ati pasulugna ma tangan si Yusup. Pinasulugan iya juba ahalga' kakana'na isab, maka engkot k'llong bulawan.
43 Puwas e' binuwanan iya dakayu' kalesa, ya pamasuku' a'a bangsahan ya pasunu' ma Pira'un. Aniya' isab jaga sinō' parahū min kalesana amasimay saga a'a bo' aluhaya palabayanna. Manjari si Yusup ya pinapaggubnul ma kaluha'an lahat Misil.
44 Ah'lling Pira'un ma si Yusup, yukna, “B'nnal, aku ya sultan maitu ma Misil, sagō' halam aniya' a'a ma katilibut lahat Misil itu makatawakkal maghinang ai-ai bang ngga'i ka min panoho'annu.”
45-46 Jari aniya' ōn saddī pamuwan Pira'un ma si Yusup ma bahasa Misil. Niōnan iya Sapenat-Paneya. Pinah'nda'an isab iya e' Pira'un ma si Asenat anak si Potepera, dakayu' imam ma da'ira Ūn.† T'llumpū' tahun ya umul si Yusup ma waktu katagna'na maghinang ma deyoman Pira'un ya magsultan ma lahat Misil. Makaluwas pa'in iya min deyom astana', nilibut e'na kaluha'an lahat.
47 Manjari itu ma deyom pituntahun ahāp, aheka to'ongan buwa' tinanom ya niani ma lahat e'.
48 Pinatau' e' si Yusup ma saga da'ira pakaniya-pakaniya ya ingga-ingga bay ta'ani min kahuma'an ya ma katilibut saga da'ira inān. Buwattē' na pa'in hinang si Yusup ma deyom pituntahun ya ahāp pagani.

---

* **41:26 41:26** Ani, anihan: kabtangan pasal kinakan ya ningā' min tinanom, buwat saga buwas, gandum, tirigu, dawa maka buwa' kayu ya ni'llawan supaya tatau' ma tahunan. † **41:45-46 41:45-46** Da'ira Ūn: pinagōnan isab da'ira Heliyopolis.

49 Tinipun bo' tinipun sampay palasay min pagtau'an. Angkan pinahondong e' si Yusup
saga sosoho'anna inān angitung t'pponganna. Tu'ud aheka makalandu', buwat ibarat
gusung ma bihing tahik mbal taitung.
50 Na, ma halam lagi' ta'abut waktu gotom, aniya' duwa anak si Yusup l'lla min h'ndana
si Asenat ya anak si Potepera imam ma da'ira Ūn.
51 Si Manasse‡ ya pangōn si Yusup ma anakna siyaka inān. Ya pangabtang si Yusup,
"Min Tuhan ya angkan aku kalungayan pangentom ma kakampunganku kamemon,
sampay kabinasahan kamemon bay kalabayanku."
52 Manjari si Epra'im§ ya pangōnna ma anakna pasunu'. Angabtang isab si Yusup,
yukna, "Kabuwanan aku tubu' ma lahat ya bay makabuwanan aku kabinsana'an."
53 Na, ta'abut na tobtoban pituntahun ya aheka anihanna ma lahat Misil,
54 ati anagna' pituntahun gotom buwat bay pangahaka si Yusup. Taluwa' gotom
kalahat-lahatan inān kamemon, malaingkan aniya' kinakan ma sakalingkal lahat Misil.
55 Kakulangan pa'in balanja' saga a'a Misil e', angamu' sigām ni Pira'un. Angkan na
aniya' panoho'anna ma saga a'a inān kamemon, sinō' sigām pehē' ni si Yusup bo' ameya'
ma ai-ai pamat'nna'na ma sigām.
56 Pasōng na pa'in gotom sampay pa'abut ni kaluha'an lahat Misil. Jari magpanoho'an
si Yusup, sinō' niukab saga bodega panau'an kinakan bo' yampa pinab'llihan ma saga
a'a Misil.
57 Damikiyanna saga a'a ma kamemon kalahat-lahatan, kasigpitan sidda ma sabab
gotom. Angkan na sigām pehē' ni lahat Misil am'lli balanja' min si Yusup.

42

Kapehē' saga Danakan si Yusup ni Lahat Misil

1 Na, makata'u pa'in si Yakub mma' si Yusup aniya' balanja' tab'lli ma lahat Misil,
ah'lling iya ma saga anakna l'lla. Yukna, "Angay kam hal aningkō'?
2 Takaleku aniya' balanja' tab'lli mahē' ma Misil. Pehē' kam, b'llihinbi bo' kitam mbal
patay otas."
3 Manjari pehē' na saga siyaka si Yusup sangpū' puhu' am'lli balanja' ni Misil.
4 Ya halam pinabeya' e' si Yakub anakna kasiyalihan si Benjamin, ya langgung si Yusup.
Nihalli'an iya e' mma'na bo' mbal t'kkahan la'at ma l'ngnganan.
5 Manjari pa'abay na saga anak si Yakub ma a'a kasehe'an pehē' ni lahat Misil am'lli
balanja', sabab kaluha'an lahat Kana'an inān talapay gotom isab.
6 Na, pagka si Yusup ya gubnul ma lahat Misil, taga-kapatut iya magpab'lli balanja' ma
sai na. Sakali itu, at'kka pa'in saga danakan si Yusup pina'an, magtūy sigām pasujud ma
dahuanna.
7 Magtūy sigām takilā e' si Yusup, sagō' magbau'-bau' sadja iya in sigām mbal
kata'uwanna. Akasla isab llingna ma sigām, yukna, "Oy, minningga kam?"
Ya sambung sigām, "Min lahat Kana'an, tuwan. Bay kami pi'itu am'lli balanja'."
8 Minsan takilā e' si Yusup saga danakanna, in iya halam takilā e' sigām.
9 Jari taentom e' si Yusup bay tauppina ma masa palabay pasal saga danakanna inān,
angkan yukna, "Ā, mata-mata ko' ka'am ilu bay pi'itu ang'nda'-ng'nda' lahat kami bang
tongod ai ya aluhay sinōd."
10-11 Ya sambung saga danakanna, "Arōy tuwan, kami itu ngga'i ka mata-mata.
Halam aniya' maksud kami ala'at. Sosoho'annu du isab kami bay pi'itu am'lli balanja'.
Magdanakan kami, a'a asaltun lullun."
12 "Ē!" yuk si Yusup. "Mbal aku am'nnal. Ya gawibi pi'itu ang'nda'-ng'nda' bang tongod
ai ya aluhay sinōd ma lahat kami."
13 Ya sambung sigām ma si Yusup, "Tuwan Gubnul, in kami sosoho'annu itu bay
sangpū' maka duwa magdanakan. Mma' kami ina'an ma lahat Kana'an, maka ina'an
ma iya danakan kami kasiyalihan. Aniya' isab danakan kami amatay na."
14 "Ā," yuk si Yusup, "B'nnal ya yukku insini', in ka'am ilu mata-mata. Ala'at maksudbi.
15 Sulayanta kam bang b'nnal llingbi. Ya danakanbi kasiyalihan e' subay pinapi'itu.
Bang hati' mbal, na sapahanta kam min ōn Pira'un, in ka'am mbal to'ongan makala'an
minnitu.
16 Dangan min ka'am subay pehē' angā' siyalibi he'. Kasehe'anbi subay tinahan maitu
ma deyom kalabusu sampay tata'u bang b'nnal llingbi atawa mbal. Bang mbal, mattan
du in ka'am mata-mata. Ōn Pira'un ya pagsapahanku."

‡ **41:51 41:51** Ya ōn Manasse itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani hatina 'takalipat.'
§ **41:52 41:52** Ya ōn Epra'im itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina 'binuwanan anak min duwa.'

17 Manjari pinakalabusu na sigām e' si Yusup t'llung'llaw t'ggolna.
18 Na, ta'abut pa'in llaw kat'lluna, ah'lling na si Yusup ni saga danakanna, yukna, “Aku
itu magmatāw ma Tuhan. Mbal kam papatayku bang pa'in kam ameya' ma pamat'nna'ku
itu.
19 Bang kam b'nnal asaltun, ahāp maksudbi, subay aniya' mattanna. Dakayu' a'a min
ka'am ta'bba maitu ma deyom kalabusu, bo' kasehe'anbi ilu tinugutan amole' amowa
balanja' ma saga anak-h'ndabi ya agon-agon patay otas.
20 Pagubus, bowahunbi siyalibi pi'itu ni aku. Bang buwattē' hinangbi kamattanan aku
in llingbi ma aku b'nnal to'ongan. Jari mbal na kam papatayku.” Na, kasulutan sigām
magdanakan ma lling si Yusup.
21 Magsuli-suli sigām pakaniya-pakaniya, yuk-i, “Na, tantu kitam katongoran ma bay
tahinangtam ma siyalitam e'. Bay ta'nda'tam kasigpitanna waktu kapangamu'na ase'
ma kitam. Sagō' halam asiptam. Ya he' sababanna angkan kitam t'kkahan sigpit
buwattina'an.”
22 Ah'lling isab si Rubin, yukna, “Bay na sa yukku ma ka'am da'a binasahunbi onde'
e', sagō' halam aku bay beya'bi. Na, itiya' kitam binalosan pasal kamatayna.”
23 Tahati asal e' si Yusup ai-ai pamissala sigām, saguwā' halam kinata'uwan e' sigām
sabab kahaba' sigām anuli-nuli ma si Yusup aniya' magsasalin bahasa sigām ni bahasa
Misil.
24 Pagkale si Yusup ma pamissala sigām, tatangis iya ati pataikut min sigām.
Pahondong pa'in tangisna bo' makasuwala pabīng, pabaihu' iya ni dauranakanna.
Pinene' e'na si Simiyun, bo' soho'na niengkotan ma matahan sigām.
25 Na, arai' pa'in amole' saga danakan si Yusup kasehe'an, magpanoho'an si Yusup ma
saga tendogna, sinō' pin'nno'an balanja' saga karut sigām pakaniya-pakaniya. Sinō' isab
ni'isi ni karut sigām sīn bay pamayad sigām dangan maka dangan. Pinalutu'an lagi'
sigām bo' aniya' takakan-kakan sigām ma labayan.
26 Kaniya-kaniya sigām anganduwa' ni kura' sigām saga balanja' bay tab'lli sigām.
Pagduwa' itu, palanjal na sigām amole'.
27 Sangom pa'in, pahondong sigām ma pahanti'an. Sakali itu, aniya' dangan min sigām
angukab karutna bahasa angā' gandum pamakan kura'na. Pagukabna, na, aniya' sīn ma
bowa' karut e'.
28 Agsai lingananna saga danakanna, yukna, “Oy, itiya' sīnku bay pinabīng ni karutku.”
Na taluwa' sigām sukkal aheya, jari magpamidpid sigām ati magtilaw-tilawan
dansehe'an, yuk-i, “Ai sa ya pamat'kka kitam itu e' Tuhan?”
29 Manjari itu, at'kka pa'in sigām ni lahat Kana'an maka ni si Yakub ya mma' sigām,
sinuli-sulihan iya pasal kamemon bay kalabayan sigām.
30 Yuk sigām, “Mma', binissalahan kami e' Gubnul ya pagnakura'an lahat Misil, akasla
sidda. Tinuna'an kami e'na angamata-mata kono' ma lahatna.
31 Ya sambung kami, ‘Tuwan, ngga'i ka kami saga mata-mata. A'a abontol kami, ahāp
sadja maksud kami.
32 Sangpū' maka duwa kami magdanakan, da'mma' kamemon. Dakayu' danakan kami
wa'i na amatay. Maka danakan kami kasiyalihan ina'an tabba ma mma' kami ma lahat
Kana'an.’ Ya he' bay pah'lling kami ma Gubnul e'.
33 “Ya sambungna ma kami, ‘Nda'ku na bang kam b'nnal a'a abontol. Tahanku maitu
a'a dangan min deyomanbi. Jari in ka'am kasehe'an makajari amole' bo' amowa balanja'
ma anak-h'ndabi ya mbal makasandal otas.
34 Malaingkan,’ yuk gubnul-i, ‘ya siyalibi subay bowabi pi'itu ni aku. Minnē'
kamattanan aku in ka'am ngga'i ka mata-mata bay pi'itu amiha lugal aluhay sinōd. Jari
nde'anku ni ka'am danakanbi bay tahanku ati aluhaya na kam magusaha ma lahat itu.’
Na, buwattē' lling gubnul inān ma kami.”
35 Sakali itu, hinabu sigām angukab karut sigām pakaniya-pakaniya bo' anumpahan
isina, allā! Ya putusan sīn bay pamayad sigām balanja', ina'an ma deyom karut. Pag'nda'
sigām magtūy sigām sinōd tāw. Ya du si Yakub ya mma' sigām, sinōd tāw isab.
36 Yukna ma sigām, “Arōy, kalungayan aku anak ma sababanbi. Halam na si Yusup,
halam na si Simiyun, ati kabaya'anbi subay amowa si Benjamin? Aku ya marasahi
magkarukka'an.”
37 Manjari yuk si Rubin ma mma'na, “Mma', pangandolun si Benjamin ma aku. Bang
saupama mbal tabowaku pabalik ni ka'a, makajari papataynu anakku l'lla karuwangan
ilu.”
38 Saguwā' mbal tapogos si Yakub. Yukna, “Mbal makabeya' ma ka'am anakku
kabungsuhan itu. Wa'i na amatay langgungna, hal iya takapin allum. Bang aniya'

makamula ma iya ma l'ngnganan, paheya gom pa'in karukka'anku ati tabowa aku amole' ni ahirat, sabab ato'a na aku."

43

Ni Misil saga Danakan si Yusup, Kaminduwana

1 Na, karuhunan gotom ma lahat Kana'an.
2 Ya balanja' bay tab'lli e' saga anak si Yakub ma lahat Misil aubus na kamemon. Manjari ah'lling si Yakub ma saga anakna, yukna, "Pabalik kam pehē' ni Misil am'lli balanja' minsan mbal aheka."
3 Sagō' yuk si Yahud ma iya, "Mma', bay kami sinanggupan e' gubnul ma lahat-i, yukna bang kami mbal amowa siyali kami pehē', mbal kami makajari paharap ni iya.
4 Bang hati pabeya'nu siyali kami itu, na, pehē' du kami am'lli balanja'.
5 Sagō' bang iya mbal pabeya'nu, in kami itu mbal pehē' pagka mbal tinugutan paharap ni gubnul."
6 Ya sambung si Isra'il (hatina si Yakub), "Angay kam bay makahaka'an a'a inān aniya' gi' danakanbi saddī? Kasusahan sadja ya pamat'kkabi ma aku."
7 Ya sambung sigām, "Tu'ud mbal pahali a'a inān anilosa kami ma pasal kaukampungan kami. Tinilaw kami e'na pasal mma' kami bang masi allum, maka bang aniya' danakan kami saddī? Manjari, Mma', mbal kami makapagin'mbal ma panilawna. Maka halam isab bay makani-pikilan kami in siyali kami sinō' binowa pina'an ni iya."
8 Manjari si Yahud ya ah'lling, yukna, "Mma', pangandolun onde' ilu ma aku bo' kami pehē' magtūy am'lli balanja' supaya halam aniya' min kitam patay otas.
9 Paglilla'ku baranku angakuhan iya min ai-ai makamula. Bang aniya' tum'kka ni iya, aku ya binīngan. Bang iya s'lle'-bale puhu' mbal tabowaku amole' pi'itu ni ka'a ma halam baya-baya, aku ya kasusunan sat'ggolku allum.
10 Mma', bang kami halam bay taggahannu, bay du kami magpehē'-pi'itu min duwa na."
11 Yuk si Isra'il ya mma' sigām, "Na, bang buwattē', subay kam amowa kasampangan pangahulmatbi ma gubnul e'. Isihunbi ni karutbi ai-ai ya katapusan ahāp min lahatta itu, saga bulitik ahamut maka gula' buwani minsan sadja dangkuri', maka ginisan pamapā isab, maka saga kinakan ahāp nanamna buwat bigi-pistasyo* maka bigi-almon.
12 Bowahunbi isab sīn nilipat duwa min bay pam'llibi tagna' he', kalna' in sīn bay tabākbi ma bowa' karut subay pinabalik ni sigām. Arai' aniya' bay makasā'.
13 Na, bowahunbi na siyalibi bo' kam magdai'-dai' pehē' ni gubnul.
14 Bang pa'in iya pinat'kkahan atay ahāp e' Tuhan Sangat Kawasa supaya aniya' ase'na amabīng ni ka'am si Benjamin maka danakanbi dakayu'. Malaingkan bang aku saupama kalungayan anak, na, magsabal aku."
15 Sakali itu, palanjal na saga ka'anakan si Yakub maka e' sigām amowa kasampangan maka sīn nilipat duwa min bay dahū e'. Tabowa isab si Benjamin. Pagt'kka sigām ni Misil, pehē' sigām paharap ni si Yusup.
16 Manjari, pag'nda' si Yusup ma si Benjamin, magtūy soho'na sosoho'an ya ang'ntan kapatut ma luma'na. Yukna, "Bowahun saga a'a itu pehē' ni luma'ku. Pasumbali'un hayop maka pa'adjalin pagkakan. Magsalu kami amangan ugtu llaw ilu."
17 Bineya' e' sosoho'an inān bay panoho'an si Yusup ma iya, ati binowa saga dauranakanna pehē' ni luma'.
18 Sakali itu, sabu pa'in sigām binowa ni luma', t'kkahan sigām tāw. Ma hona'-hona' sigām, "Ya angkan kitam binowa pi'itu ma sabab sīn ya bay pinabīng ni deyom karuttam tagna' kitam bay am'lli balanja'. Marai' bahā' pataggaha' kitam nirugpak, ati sinaggaw kitam nihinang ata. Niagaw isab saga kura'tam."
19 Angkan na, pagabut sigām ni bowa' lawang, pasekot sigām ni a'a ang'ntan kapatut ma luma' si Yusup amowa iya magbissala. Yuk sigām,
20 "Tuwan, da'a busung, aniya' pah'lling kami ma ka'a. Bay kami makapi'itu mint'dda am'lli balanja'.
21-22 Sagō' makahanti' pa'in kami ma l'ngnganan tudju amole', taukab kami saga karut pakaniya-pakaniya. Pagukab itu, ta'nda' kami ma bowa' karut sīn bay pamayad kami balanja', jukup to'ongan. Daka sai bay amat'nna' sīn inān ni deyom karut kami. Angkan na itiya' kami amowa sīn e' pinapole' ni ka'am. Maka aniya' itu sīn saddī pam'lli kami balanja' ma l'ngngan itu."

---

* **43:11 43:11** Pistasyo maka almon: Ginis kayu landu' ahāp bigi-buwa'na.

23 Ya sambung a'a ang'ntan kapatut e', “Da'a kam asusa. Da'a kam tināw. Tuhanbi, ya pagtuhanan mma'bi, bay makaisi sīn inān ni deyom karutbi. Bay du tasambutku bayadbi.” Puwas e' pinaluwas e'na si Simiyun ni'nde'an ni sigām.
24 Na, binowa na saga danakan si Yusup ni deyom luma'na e' sosoho'anna he'. Binuwanan sigām bohe' pangose' tape' sigām maka binuwanan isab pagkakan saga kura' sigām.
25 Makata'u pa'in sigām binowa sigām amangan ma luma' si Yusup, sinakap ba'anan kasampangan pangahulmat sigām ma iya pagt'kkana ni luma' ugtu llaw.
26 Manjari pagt'kka si Yusup ni luma', pasujud sigām ma dahuanna maka e' sigām amuwanan iya saga kasampangan bay binowa e' sigām ni deyom luma'.
27 Tinilaw sigām e' si Yusup pasal kahālan sigām. Yukna, “Painay na mma'bi ya bay pangahakabi ma aku ato'a na? Masi iya allum?”
28 Ya sambung sigām, “Aho' tuwan, ahāp masi mma' kami maka alasig.” Pasujud na isab sigām ni si Yusup pagaddat sigām ma iya.
29 Na, pag'nda' si Yusup ma langgungna si Benjamin, yukna, “Ā, ya na ka itu siyalibi, ya bay panuli-nulibi ma aku? Bang pa'in ka binuwanan kahāpan e' Tuhan, Otō'.”
30 Agon-agon ahansul pangatayan si Yusup pag'nda'na ma langgungna. Angkan iya parai'-dai' paluwas sabab mbal tasandal bohe' matana am'ttak. Jari pasōd iya ni deyom bilikna anangis maina'an.
31 Pagpuwas, akula'up iya bo' pabalik ni saga danakanna. Sinandalan e'na bohe' matana maka e'na anoho' saga a'ana amat'nna' kinakan sigām.
32 Pinat'nna'an si Yusup dangan-danganna. Saga danakanna pinat'nna'an ma pamanganan saddī, sigām-sigām sadja. Saddī isab ma saga bangsa Misil ya magkakan maina'an. Mbal sigām makapagsalu maka bangsa Hibrani, sabab asammal bang ma sigām.
33 Jari pinatingkō' saga danakan si Yusup ma anggopanna, maka pinagsunu'-sunu' isab tingkō'an sigām min siyaka ni siyali. Pag'nda' sigām ma pagpatingkō' ma sigām buwattē', magtūy sigām mag'nda' mata tabowa e' kainu-inuhan sigām.
34 Manjari aniya' palauk pangalabot ma sigām bay min lamisahan si Yusup, sagō' ya pangalabot si Benjamin nilipat lima min bay pangalabot saga danakanna. Na magjamu sigām maka si Yusup, maginum sampay maglami-lami.

44

Pasal Sawan Alungay

1 Manjari aniya' panoho'an si Yusup ma a'a ang'ntan kapatut ma deyomanna, yukna, “P'nno'in balanja' karut sigām ilu kamemon, pila-pila ya takaya binowa e' sigām. Pole'in isab sīn bay pamayad sigām pakaniya-pakaniya, pat'nna'un ma diyata' balanja' ya ma deyom karut sigām.
2 Ngā'un isab ya sawanku dī pilak bo' pat'nna'un pehē' ni deyom karut kasiyalihan e', pabeya'un ma sīn bay pamayadna.” Na bineya' e' a'a inān bay panoho'an si Yusup ma iya.
3 Pagsubu-subu lagi', pinapole' na saga dauranakan e' maka saga kura' ya pagduruwa'an sigām.
4 Sakali itu, ma halam lagi' sigām makalawak min da'ira bay kamahē'an sigām-i, ah'lling si Yusup ma a'a tag-kapatut ma deyomanna. “Pal'kkas ka,” yukna. “Turulun saga a'a inān. Pagabutnu, tilosahun sigām. Yuknu, ‘Ē, ka'am ilu! Kabuwanan kam kahāpan ati kala'atan ya panungbasbi!
5 Angay tatangkawbi sawan pilak ya suku' nakura'ku? Sawan panginumanna ko' ilu, sawan isab pagputika'anna. Langgal sara' to'ongan ya tahinangbi ilu!’ ”
6 Na, maka'abut pa'in sosoho'an si Yusup-i ni sigām magdanakan, magtūy isabanna kabtangan bay pah'lling si Yusup ma iya.
7 Ya panambung saga magdanakan ma iya, “Tuwan, angay kami pah'llingannu buwattilu? Makabusung ko' ilu bang kami makahinang buwat yuknu ilu.
8 Entomun sīn ya bay tabāk kami ma bowa' karut kami. Bay tabowa kami min lahat Kana'an bo' tinūran ni ka'a. Jari pangannalnu bahā' in kami makatangkaw pilak atawa bulawan min deyom luma' nakura'nu?
9 Tuwan, bang sawan ilu ganta' tabāk ma sai-sai min kami, a'a inān subay papataynu, maka kami kasehe'an subay magpa'ata ma ka'a.”
10 Ya sambung a'a si Yusup-i, “Sulut na,” yukna, “sagō' ya sadja hinangku ata, bang ma sai kabākan sawan ilu. Malaingkan ka'am kasehe'an puwas min palkala'.”

11 Magtūy sigām magdai'-dai' amareyo' duwa'an sigām bo' yampa angukab karut pakaniya-pakaniya.
12 Manjari pinaglungkad to'ongan saga karut sigām magdanakan e' sosoho'an si Yusup. Tinagna'an min siyaka tudju ni siyali. Allā, tabākna in sawan pilak ma deyom karut si Benjamin.
13 Pagbāk itu, magtūy gineret e' saga dauranakan si Yusup saga badju' sigām ma sabab kaheya susa sigām. Taparuwa' pa'in ai-ai sigām ma saga kura', pehē' na sigām pabalik ni da'ira.
14 Pagt'kka si Yahud maka saga danakanna ni luma' si Yusup, ina'an iya masi. Magtūy sigām pak'ppang ni tana' ma dahuanna.
15 Yuk si Yusup ma sigām, "Angay kam makahinang buwattē'? A'awam kam bahā'? Bang a'a buwat aku ata'u ang'nda' putika'an, halam aniya' kalimbungan min aku."
16 Ya sambung si Yahud, "Daka ai pangabtang kami ma ka'a, tuwan. Halam aniya' panganda'awahan kami in kami itu asaltun. Tapabukis na dusa kami e' Tuhan. Atanu na kami itu kamemon, ngga'i ka sadja ya a'a dangan bay kabākan sawannu."
17 Ya sambung si Yusup, "Ā, mbal. Mbal aho'anku ya yuknu ilu. Ya sadja hinangku ata ya a'a bay kabākan sawanku. Ka'am kasehe'an ilu makajari na amole' pehē' ni mma'bi ma deyom kasalamatan."
18 Sakali si Yahud pasekot ni si Yusup maka e'na ah'lling, yukna, "Tuwan, da'a aku busung, aniya' pamowahanta ka magsuli-suli. Da'a isab ap'ddi' ataynu ma aku, sabab bang ma aku in ka'a sali' Pira'un.
19 Tuwan," yuk si Yahud, "bay kami tatilawnu bang aniya' lagi' mma' kami atawa danakan kami saddī.
20 Ya sambung kami ma ka'a, aniya' mma' kami sagō' ato'a na. Maka aniya' gi' siyali kami l'lla bay nianakan ma kato'a si Mma'. Duwangan sigām maglanggung sagō' amatay na langgung siyaka. Manjari hal iya la'a takapin min sigām da-ina', angkan iya kinalasahan to'ongan e' si Mma'."
21 Ah'lling gi' si Yahud, yukna, "Manjari, tuwan, bay soho'nu kami amowa siyali kami pi'itu ni ka'a supaya iya ta'nda'nu.
22 Ya sambung kami ma ka'a, 'Onde' he' mbal makabutas min mma'na, sabab bang iya abutas, arakala' amatay si Mma'.'
23 Sagō' ya llingnu in kami mbal makapagharap maka ka'a pabalik, luwal bang tabeya' pi'itu siyali kami.
24 Na manjari tuwan, pagbīng kami pehē' ni si Mma', magtūy iya kahaka'an pasal bay pangabtangnu ma kami.
25 "Na, mbal at'ggol, sinoho' na isab kami e' si Mma' pi'itu pabalik am'lli balanja' mbal aheka.
26 Ya sambung kami ma iya, 'Mma', bang mbal pabeya'nu si Benjamin mbal kami makapehē', sabab mbal tinugutan paharap ni gubnul e' bang halam tabeya' danakan kami kasiyalihan.'
27 "Ya sambung si Mma' ma kami, 'Kata'uwanbi asal, duwa du anakku l'lla min h'ndaku si Rakiya.
28 Dakayu' e' halam na. Marai' iya bay tasagpe' e' sattuwa talun, sabab halam iya ta'nda'ku pabīng sangay min llaw bay kala'anna.'
29 Yukna isab ma kami, 'Bang pabutasbi si Benjamin min aku bo' aniya' kamulahan pataluwa' ma iya, na, pat'kkahanbi aku karukka'an mbal kasandalan e' a'a to'a. Ati tabowa aku amatay e' karukka'an.' "
30-31 Ah'lling gi' si Yahud ma si Yusup. "Bang pinagbahasa, tuwan, onde' itu ya kapangā'an lasig si Mma'. Bang aku ganta' amole' bo' ta'nda' e' si Mma' in onde' halam tabeya' ma aku, piligdu, amatay du iya magkarukka'an.
32 Paligay aku itu, tuwan," yukna, "bay angakuhan kallum onde' itu. Yukku ma si Mma', 'Bang iya mbal tabowaku pabīng pi'itu ni ka'a, aku iya kasusunan sat'ggolku allum.'
33 "Ndū' tuwan," yuk si Yahud, "bang pa'in tugutannu aku magpa'ata ma ka'a ganti' siyaliku. Paronganun iya ma saga danakanna kasehe'an amole' pehē' ni si Mma'.
34 Daka painay e'ku amole' pehē' ni mma'ku bang halam ma aku onde' itu. Mbal aku makasandal ang'nda' ma pagkarukka'an si Mma'."

45

Magpakilā si Yusup ma Saga Danakanna

1 Manjari mbal na kasandalan e' si Yusup kahansul atayna angkan soho'na paluwas
minna'an saga a'a Misil bay ma deyom luma'na. Na, halam pa'in aniya' a'a saddī
maina'an, magpakilā na iya ma saga danakanna.
2 Akosog pagtangis si Yusup, takale isab e' saga a'a Misil. Jari pinasampay habalna
pehē' ni astana' Pira'un.
3 Yuk si Yusup ma saga danakanna, "Aku na ko' itu si Yusup. Masi allum si Mma'?"
Na, pagkale llingna itu e' saga danakanna, magtūy sigām sinōd tāw, kapam'ngngangan.
4 Na amissala si Yusup ma sigām, yukna, "Pasekot kam pi'itu." Jari pasekot na sigām.
Yuk si Yusup isab, "Aku na ko' itu si Yusup, ya danakanbi bay pab'llihanbi bo' binowa
ni Misil.
5 Na, da'a kam asukkal. Da'a isab pagsusuninbi baranbi pasal pamab'llibi ma aku. Ya
angkan aku makapi'itu, sabab Tuhan ya bay amapi'itu aku, ngga'i ka ka'am. Tu'ud aku
pinarahū e'na min ka'am supaya kalappasan bangsa manusiya' min gotom.
6 Ma buwattina'an yampa duwantahun paggotom ma lahat, jarina aniya' gi' liman-
tahun halam aniya' tinanom, halam aniya' buwa' niani.
7 Bay aku pinapi'itu e' Tuhan dahū min ka'am supaya kam kalappasan ma sabab
kawasana makainu-inu, bo' aniya' du pa'in panubu'bi maitu ma dunya.
8 "Hatina," yuk si Yusup, "ngga'i ka ka'am ya bay amapi'itu aku, sagō' Tuhan. Min
kahandakna ya angkan aku sali' sapantun pag'mma'an Pira'un angahūgan iya gara'.
Tahinang aku pagmakōkan ma deyomanna, maka gin'llal aku nakura' ang'ntanan
sakalingkal lahat Misil.
9 Na, pal'kkas na kam amole' ni si Mma'. Pasampayunbi ni iya lapalku itu. 'Min
kahandak Tuhan ya angkan aku (yuk si Yusup) tahinang pagnakura'an ma sakalingkal
lahat Misil. Palūd ka pi'itu saru'un-du'un, da'a ka ananggu.
10 Maitu na ka pat'nna' ma lahat Gosen supaya asekot ni aku. Bowahun pi'itu saga
anak-mpunu kamemon, sampay saga kahayopannu, bili-bili ka, kambing ka, sapi' ka.
Bowahun isab pangalta'nu kamemon.
11 Bang ka maina'an na ma Gosen aku ya angupiksa' ka'a. Aniya' gi' limantahun t'ggol
gotom itu. Mbal aku bilahi bang ka'am magtai'anak atawa ba'anan hayopnu patay otas.'
" Ya du ina'an lapal si Yusup ma mma'na si Yakub.
12 Ah'lling gi' si Yusup ma saga danakanna, yukna, "Benjamin, ta'nda'nu na aku itu
langgungnu. Maka ka'am ilu kamemon ta'nda'bi na, aku na ko' itu.
13 Suli-sulihinbi si Mma' pasal kawasaku maitu ma lahat Misil. Suli-sulihinbi pasal
kamemon ya ta'nda'bi maitu. Jari pasa'ut kam amowa iya pi'itu."
14 Magtūy ginapus e' si Yusup siyalina si Benjamin. Ginapus isab si Yusup e' si
Benjamin, jari tatangis sigām karuwangan.
15 Siniyum e'na danakanna kamemon dakayu' maka dakayu', maka e'na anangisan
sigām. Pagubus, magsambung-siyambungi sigām magbissala.
16 Na, makasampay pa'in ni astana' Pira'un habal pasal kat'kka saga danakan si Yusup,
akōd to'ongan Pira'un maka saga tendogna pagnakura'an.
17 Yuk Pira'un ma si Yusup, "Soho'un saga dauranakannu angamomos saga kura' sigām
bo' pabalik ni lahat Kana'an.
18 Sō'un sigām angā' mma'bi sampay anak-h'nda sigām kamemon bo' binowa e' sigām
pi'itu waktu kapabalik sigām. Buwananku sigām tana' landu' ahāp maitu ma Misil,
supaya sigām maglabi-labi ma kalluman."
19 Amissala gi' Pira'un, yukna, "Soho'un sigām amowa saga karitun minnitu pameya'an
saga anak-h'nda sigām pi'itu, ya lagi'na mma'bi.
20 Da'a na kinabimbangan palsuku'an sigām ta'bba ma lahat, sabab ma sigām na ai-ai
ya ahāp to'ongan maitu ma Misil."
21 Manjari bineya' panoho'an Pira'un inān e' saga anak si Yakub. Binuwanan sigām
saga karitun e' si Yusup ma buwat bay pah'lling Pira'un ma iya. Binuwanan sigām
balanja' isab palutu' sigām ma l'ngnganan.
22 Aniya' isab dapangampu'an s'mmek ahalga' pamuwan sigām pakaniya-pakaniya.
Malaingkan ya pamuwan si Yusup ma si Benjamin, lima pangampu'an s'mmek
pagsalinanna maka t'llu hatus pilak.
23 Mma'na ya pinabowahan e' si Yusup sangpū' kura' l'lla ap'nno' e' ai-ai ahāp hinangan
Misil, maka sangpū' kura' d'nda ap'nno' e' balanja' maka saga tinapay maka ginisan
takakan-kakan pamalutu' iya ma l'ngngananna tudju ni Misil.
24 Manjari itu, pinalanjal na saga danakanna e' si Yusup. Yukna ma sigām, "Ebot-ebot,
da'a kam magkalukassa ma pal'ngngananbi."
25 Na, ala'an na sigām min Misil bo' pabalik pehē' ni lahat Kana'an. Pagt'kka sigām,
magtūy sigām angahaka ma mma' sigām, yuk-i,

26 “Mma', masi allum si Yusup! Pagnakura'an iya buwattina'an ma sakalingkal
lahat Misil.” Magtūy tak'bbal atay si Yakub, sali' alungay pangannalna, mbal agon
makapam'nnal ma bay pangahaka ma iya e' saga anakna.
27 Malaingkan pagkalena kamemon bay panambuku si Yusup ma sigām, maka
pag'nda'na isab saga karitun bay pinabeya'an iya e' si Yusup pameya'anna tudju ni Misil,
magtūy pabalik pangannalna.
28 Yuk si Yakub, “Kamattanan na aku. Allum du anakku si Yusup. Halam aniya'
angutku saddī, bang pa'in aku makapehē' ang'nda' iya dahū sat'ggolku masi allum.”

46

Si Yakub Maglain ni Lahat Misil

1 Na, palintas na disi Isra'il (hatina si Yakub) min lahat Kana'an maka e' sigām amowa
ai-ai sigām kamemon. Tat'kka pa'in e' sigām lahat Be'erseba, anumbali' iya hayop
pagkulbanna tudju ni Tuhan ya pagtuhanan mma'na si Isa'ak.
2 Jari itu, sangom pa'in, takale e' si Isra'il itu suwala Tuhan angalinganan iya. “Yakub,
O Yakub,” yukna.
Ya sambung si Yakub, “Oy, itiya' aku.”
3 Ya lling suwala-i, “Aku itu Tuhan ya pagtuhanan mma'nu. Da'a ka tināw palain ni
lahat Misil, sabab mahē' aku angahinang saga panubu'nu bangsa akosog.
4 Pataptap du aku ma ka'a, maka bowaku isab panubu'nu pabalik pi'itu ni lahat itu
ma sinosōng. Bang ta'abut na waktunu awapat, ina'an du si Yusup ma bihingnu.”
5 Manjari palanjal na disi Yakub min Be'erseba tudju ni lahat Misil. Si Yakub
ya pinariyata' e' saga anakna ni karitun bay min Pira'un pameya'an sigām. Ya du
pinariyata' isab saga anak-h'nda sigām.
6 Bay binowa e' sigām ba'anan kahayopan sigām maka palsuku'an bay tausaha sigām
maina'an ma lahat Kana'an bo' na palūd ni lahat Misil. Binowa e' si Yakub saga tubu'na
kamemon.
7 Tabeya' ma iya kamemon saga anak-mpuna l'lla maka d'nda.

Saga Panubu' si Yakub

8 Ya na itu salsila ma kapanubu'an si Isra'il (hatina si Yakub) bay tabeya' ma iya waktu
kapaglainna ni Misil:
Si Rubin ya kasiyakahan.
9 Anak si Rubin l'lla, ya na disi Hanok, si Pallu, si Hesdon maka si Karmi.
10 Pasunu' si Simiyun maka saga anakna l'lla,
ya na disi Jamuwal, si Jamin, si Hūd, si Yakin, si Sohar maka si Sa'ul. Si Sa'ul itu
anakna min d'nda bangsa Kana'an.
11 Pasunu' isab si Libi maka saga anakna l'lla,
ya disi Gerson, si Kohat maka si Merari.
12 Pasunu' si Yahud maka saga anakna l'lla,
ya disi Sela, si Peres maka si Sera.
Aniya' isab duwa anak si Yahud l'lla bay amatay ma lahat Kana'an lagi', ya na si Ēr
maka si Onan.
Aniya' isab saga anak si Peres l'lla,
ya na si Hesdon maka si Hamul.
13 Pasunu' isab si Issakar maka saga anakna l'lla,
disi Tola, si Puwa, si Jasub, maka si Semlon.
14 Kasiyalihan si Sibulun. Ya itu ōn anakna l'lla,
disi Sered, si Elon maka si Jahale'el.
15 Jari ya na ina'an saga anak si Yakub min h'ndana po'on si Leya, ya bay nianakan
mahē' ma lahat Mesopotami. Aniya' isab anakna d'nda si Dina. Jari t'llumpū' maka t'llu
ya heka panubu' si Yakub min h'ndana po'on si Leya.
16 Ya anak si Yakub siyaka min h'nda-h'ndana si Silpa,
ya na si Gād. Ya itu ōn anakna l'lla,
disi Sepon, si Haggi, si Suni, si Esbon, si Iri, si Arod maka si Arili.
17 Pasunu' si Aser maka anakna l'lla,
ya disi Imna, si Isba, si Isbi, si Biriya,
maka dakayu' d'nda isab si Sera.
Aniya' isab anak si Biriya l'lla duwa hekana, si Heber maka si Malki'il.
18 Jari sangpū' maka nnom ya heka panubu' si Yakub min si Silpa, ya d'nda ipatan bay
pamuwan e' si Leban ma si Leya waktu kapagpūnna maka si Yakub.
19 Saga anak si Yakub l'lla isab min h'ndana si Rakiya,

ya na si Yusup maka si Benjamin.
20 Si Manasse isab maka si Epra'im, ya anak si Yusup l'lla bay nianakan ma lahat Misil
e' si Asenat anak si Potipero imam ma da'ira Ūn.
21 Na, si Benjamin du isab maka saga anakna l'lla,
ya na disi Bela, si Beker, si Asbel, si Gera, si Na'aman, si Ihi, si Rōs, si Muppim, si
Huppim maka si Harid.
22 Ya du ina'an saga tubu' si Yakub min h'ndana si Rakiya, sangpū' maka mpat puhu'.
23 Ya anak si Yakub siyaka min h'nda-h'ndana si Bilha,
ya na si Dān. Ya anak si Dān l'lla si Husim.
24 Pasunu' si Naptali, maka anakna l'lla,
disi Jasil, si Guni, si Jeser maka si Sillim.
25 Ya du ina'an saga tubu' si Yakub pitu' puhu' hekana min si Bilha, ya d'nda ipatan bay pamuwan ma si Rakiya e' mma'na si Leban.
26 Manjari nnompū' maka nnom ya heka panubu' si Yakub lissi bay tabeya' ma iya pehē' ni Misil, halam talapay ni'itung saga ayuwanna d'nda.
27 Pak'nnop isab duwangan anak si Yusup ya bay nianakan ma Misil. Manjari pitumpū' ya heka sigām kamemon.
28 Manjari si Yahud ya sinō' e' si Yakub parahū min sigām ni tongod si Yusup, bo' aniya' magmalim ma lahat Gosen. Pagt'kka pa'in sigām pehē',
29 bo' kinata'uwan e' si Yusup, magtūy pinasakap e'na kalesana. Jari parai'-dai' iya ni Gosen amāk mma'na. Magbāk pa'in, magtūy ginapus si Yusup ma mma'na maka e'na anangis pat'ggol.
30 Ya lling si Isra'il ma si Yusup, "Ndū' anakku, allum du hati ka! Lilla' na aku amatay pagka ka'a-i ta'nda'ku na."
31-32 Puwas e', ah'lling si Yusup ma saga danakanna sampay ma lahasiya'na kamemon ya ma deyoman mma'na. Yukna, "Patut aku subay paharap ni Pira'un amata'uwan iya in dauranakanku sampay lahasiya'ku kamemon magt'kkahan na min lahat Kana'an. Itiya' na kam ma aku. Pata'uku isab iya pasal pagusahabi magipat bili-bili maka sapi', ya angkan tabowabi pi'itu ba'anan kahayopan maka pangalta' bay suku'bi ma lahat Kana'an.
33 Jarina, bang kam sinō' patampal ni Pira'un bo' kam tinilaw bang ai pagusahabi,
34 sambungunbi iya buwattitu, yukbi, 'Ya kami sosoho'annu itu, a'a magi'ipat hayop asal min jaman kaonde'-onde' kami. Ang'ntan kami bay pagusaha ka'mbo'-mbo'an kami.' Na, bang buwattē' panambungbi, tinugutun du kam pat'nna' ma lahat Gosen. Sababna ya addat bangsa Misil mbal magdalahat maka a'a magi'ipat hayop, asammal kono' ma pang'nda' sigām."

47

1 Na, pehē' si Yusup ni Pira'un. Yukna ma iya, "Tuwan sultan, ilu na mma'ku maka saga danakanku at'kka min Kana'an. Tabowa e' sigām ba'anan saga kahayopan maka pangalta' sigām kamemon. Ina'an sigām ma jadjahan Gosen buwattina'an."
2 Manjari aniya' lima danakanna pinene' e' si Yusup pinakilā ma Pira'un.
3 Tinilaw sigām e' Pira'un, "Ai usahabi?"
Ya sambung sigām, "Tuwan Pira'un, in kami sosoho'annu itu a'a magi'ipat bili-bili, buwat bay ka'mbo'-mbo'an kami.
4 Bay kami pi'itu arak maglahat maitu sabab asigpit na gotom ma lahat Kana'an. Halam aniya' minsan sagmot pagkakan saga hayop kami. Angkan ko' kami parahing ni ka'a, Tuwan, bang pa'in kami tugutannu pat'nna' ma Gosen."
5 Angabtang Pira'un ma si Yusup, yukna, "Na, pagka ilu na mma'-danakannu ma ka'a,
6 makajari na sigām maglahat maingga-maingga kabaya'an sigām ma kaluha'an lahat Misil. Piha'in sigām tana' umbul-satu paglahatan sigām ma Gosen. Maka bang aniya' a'a kata'uwannu min sigām taga-kapandayan, pat'nna'un iya magmandul ma saga a'a ya magi'ipat ba'anan hayopku."
7 Pagpuwas ina'an, binowa e' si Yusup mma'na si Yakub pinakilā pehē' ni Pira'un. Ati angamu'an si Yakub pahala' ma Pira'un pangahulmatna ma iya.
8 Jari aniya' patilaw Pira'un ma iya, yukna, "Pilantahun na umulnu, tuwan?"
9 Ya sambung si Yakub, "Tuwan sultan, dahatus na maka t'llumpū' tahun ya paglunsul-lunsulku maitu ma dunya. Aheka isab kasukkalan bay kalabayanku. Sagō' mbal sakit at'ggol, ngga'i ka buwat bay paglunsul-lunsul kamatto'ahanku."
10 Na niamu'-amu'an Pira'un kahāpan isab e' si Yakub bo' yampa ama'id paluwas minnē'.

11 Manjari pinatuntul pahāp e' si Yusup paglahat mma'na maka saga danakanna maina'an ma lahat Misil. Bineya' e'na panoho'an Pira'un angkan disi Yakub kabuwanan tana' ahāp to'ongan ma jadjahan da'ira Ramisis.
12 Jari amalanja' na pa'in si Yusup ma mma'na maka ma saga danakanna sampay ma lūng-kampungna kamemon. Talapay isab saga kamanahutan.

Si Yusup maka Gotom Asigpit

13 Pasōng na pa'in kasigpit gotom sampay halam na to'ongan aniya' kinakan minsan maingga-maingga. Jari saga a'a kamemon ma kalahat-lahatan Misil maka Kana'an magkalammahan na e' punung.
14 Magb'lli na pa'in sigām balanja' pehē' ni si Yusup. Tinipun e'na kamemon sīn pam'lli sigām bo' yampa bowana ni deyom astana' Pira'un.
15 Na, apuppus pa'in saga sīn kamemon ma kalahatan Misil maka lahat Kana'an, pina'an ni si Yusup saga a'a Misil parahing. Yuk sigām, "Arōy, tuwan, buwanin kami pagkakan! Halam aniya' sīn kami pam'lli. Da'a pa'in kami pasagarin amatay e' punung itu!"
16 Ya sambung si Yusup, "Bang hati' halam aniya' sīnbi, na, bowahun pi'itu saga hayopbi panambi' kinakan."
17 Manjari binowa saga hayop sigām, saga kura', bili-bili, kambing maka sapi'. Binowa e' sigām pehē' ni si Yusup panambi' pagkakan. Jari aniya' kinakan pamalanja' sigām e' si Yusup ma deyom dantahun inān, panambi' saga hayop sigām.
18 Aubus pa'in dantahun e', pabalik na isab sigām pehē' ni si Yusup. Ya lling sigām, "Tuwan, mbal kalimbungan kami min ka'a, halam na aniya' sīn kami maka ilu ma ka'a isab saga hayop kami kamemon. Halam aniya' takapin pamuwan kami ma ka'a, luwal baran kami maka tana' kami.
19 Ndū' tuwan, da'a kami pasagarin pinunung. Kaugun isab tana' kami bang halam aniya' makapajatu iya. B'llihun baran kami sampay tana' kami panambi' kinakan. Minsan kami pina'ata ma Pira'un, minsan tana' kami pinasuku' ma iya, bang pa'in kami mbal amatay gotom. Buwanin kami isab binhi' tinanom bo' mbal kaugun tana' kami."
20 Na, pagka buwattē' kabisa gotom, tab'lli e' si Yusup tana' kamemon bay suku' saga a'a Misil pakaniya-pakaniya. Manjari Pira'un na tag-tana' kamemon,
21 ati saga a'a kamemon ma lahat Misil tahinang atana ma sabab hinang si Yusup.
22 Ya sadja halam tab'lli e' si Yusup tana' saga kaimaman. Aniya' balanja' sigām min Pira'un sakahaba' llaw, angkan halam bay tapab'lli saga tana' sigām.
23 Manjari aniya' pamissala si Yusup ma saga a'a inān kamemon, yukna, "Na buwattina'an, pagka tab'lliku ka'am sampay tana'bi bo' kam suku' Pira'un na, na, itiya' na saga binhi' pananombi ma deyom tana'.
24 Malaingkan, bang kam magani buwa' tinanombi, ya buwa'na subay binahagi' palima. Dabahagi' ilu subay pinasuku' ma Pira'un, ya mpat bahagi' takapin subay ma ka'am bo' aniya' pananombi pabīng maka aniya' takakanbi magtai'anak."
25 Ya sambung sigām "Tuwan, kalappasan kami min kamatay sabab ka'a. Bang pa'in ahāp sadja ataynu tudju ni kami, kami itu magpa'ata na ma Pira'un."
26 Manjari aniya' sara' pinat'nna' e' si Yusup ma lahat Misil, subay pinasuku' ma Pira'un bahagi' lima min ai-ai pinagani ma deyom lahat. Bineya' sara' inān sampay ni kabuwattina'anan. Luwal tana' saga kaimaman halam bay pinasuku' ma Pira'un.

Si Yakub Ang'bba Bissalana Katapusan

27 Manjari maglahat na bangsa Isra'il ma Gosen, ma deyom lahat Misil. Pasōng heka puhu' sigām, pasōng isab heka pangalta' sigām.
28 Sangpū' maka pituntahun ya paglahat si Yakub mahē' ma Misil sampay dahatus maka mpatpū' maka pituntahun umulna.
29 Manjari itu, song pa'in ta'abut waktuna, nilinganan e'na anakna si Yusup. Yukna, "Bang ka'a-i alasa du ma aku, pat'nna'un lagi' tangannu ma llotan pa'aku bo' yampa ka magsapa in janji'nu ma aku mbal binalubahan. Janji'in aku in aku mbal kubulnu maitu ma lahat Misil.
30 Bilahi aku kinubul ma pangubulan saga ka'mbo'-mbo'anku. Angkan na bang aku amatay, bowahun bangkayku paluwas min Misil itu ati kubulunbi aku ma bay pagkubulan sigām."

Ya sambung si Yusup, "Aho' Mma', beya'ku llingnu ilu."
31 "Magsapa ka," yuk si Yakub e'. Agsai pinagsapahan e' si Yusup. Manjari mahē' na si Yakub patukku' ma pabahakanna angamu' duwa'a ni Tuhan.

48

Si Epra'im maka si Manasse

1 Palabay pa'in waktu, kahaka'an si Yusup pasal mma'na alamma na, angkan iya
patibaw pehē'. Binowa isab e'na karuwangan anakna si Manasse maka si Epra'im.
2 Pagta'u si Yakub ilu na at'kka si Yusup, magtūy iya pakulasog papunduk.
3 Ah'lling iya ma si Yusup, yukna, "Waktu kamahē'ku lagi' ma Lūs ya ma lahat Kana'an,
bay magpa'nda' ma aku Tuhan Sangat Kawasa. Aniya' kahāpan pamuwanna ma aku,
4 yukna, 'Pahekaku panubu'nu sampay sigām tahinang kabangsa-bangsahan. Pa-
muwanku isab lahat Kana'an ilu palsuku'an saga panubu'nu sampay ni kasaumulan.'
"
5 Magsibahat na pa'in si Yakub ma si Yusup, yukna, "Yusup, in pasal anaknu, ya bay
nianakan ma lahat Misil dahū gi' min kapi'ituku, in sigām karuwangan subay pamasuku'
ma aku. Aho', si Epra'im maka si Manasse subay ni'itung anakku luggiya' buwat si Rubin
maka si Simiyun.
6 Malaingkan bang aniya' gi' anaknu liyu min sigām duwangan itu, suku'nu na. Maka
tana' pamusaka' sigām subay niā' min bahagi' tana' ya pamasuku' ma si Epra'im maka
si Manasse.
7 Ina'nu si Rakiya ya sababanna angkan sigām ni'itung anakku. Landu' aheya dukkaku
ma kamatayna. Ma l'ngnganan pa'in kami pabīng ni Kana'an min lahat Mesopotami,
alawak-lawak gi' min kauman Eprata, amatay na iya. Jari takubulku iya mahē' ma
bihing lān tudju ni Eprata." Eprata itu, ya na Betlehem ma buwattina'an.
8 Manjari pag'nda' si Yakub ma saga anak si Yusup, atilaw iya, "Sai saga onde' itu?"
9 Ya sambung si Yusup, "Mma', ya na ko' itu anakku l'lla bay pamuwan Tuhan ma aku
maitu ma Misil."
Yuk si Yakub, "Pasōngun sigām pi'itu supaya sigām kapangamu'anku kahāpan min
Tuhan."
10 Na si Yakub itu, mbal agon maka'nda' sabab ato'a na iya to'ongan. Angkan pinasekot
e' si Yusup saga anakna. Magtūy sigām ginapus e' si Yakub sampay siniyum.
11 Yuk si Yakub ma si Yusup, "Halam aku bay makaholat ang'nda' ka'a pabīng, daipara
kahandak min Tuhan itiya' ka ta'nda'ku sampay isab anaknu."
12 Pagpuwas, pinala'an e' si Yusup anakna min gibahan mma'na bo' yampa iya pasujud
ma dahuanna.
13 Manjari binalutan e' si Yusup anakna duwangan bo' pinasekot ni si Yakub. Si
Epra'im ya pinasekot ni tangan si Yakub gibang, si Manasse ni tanganna kowan.
14 Saguwā' pinagsaliyu e' si Yakub tangan mma'na bo' pinat'nna' tanganna kowan ma
kōk si Epra'im minsan iya siyali. Maka tanganna gibang pinat'nna' ma kōk si Manasse,
ya siyaka.
15-16 Pagbuwattē', niamu'an duwa'a disi Yusup e' si Yakub, yukna,
"Bang pa'in saga onde' itu binuwanan kahāpan e' Tuhan
ya pameya'an mbo'ku si Ibrahim maka mma'ku si Isa'ak.
Bang pa'in sigām pinat'kkahan lidjiki' e' Tuhan,
ya bay angupiksa' aku min kanahutku sampay ni kabuwattituku,
Bang pa'in nianughala'an duwangan onde' itu e' Mala'ikat
ya bay amapuwas aku min kamulahan kamemon.
Bang pa'in sigām pas'lle' amowa ōnku
maka ōn mma'ku si Isa'ak sampay ōn mbo'ku si Ibrahim.
Bang pa'in paheka to'ongan isab
saga panubu' sigām maitu ma babaw dunya itu."
17 Na, pag'nda' si Yusup ma mma'na amat'nna' tanganna kowan ma kōk si Epra'im,
halam iya kasulutan. Binalutan e'na tangan mma'na kowan, arak pinat'nna' ma kōk si
Manasse.
18 Yukna ma mma'na, "Mma', asā' ko' ilu! Ya itu siyaka, ya subay pinat'nna'an
tangannu kowan."
19 Sagō' mbal bilahi si Yakub, yukna, "Aho' Otō', kata'uwanku du. Si Manasse ilu
b'nnal paheka panubu'na tahinang bangsa ga'osan. Malaingkan siyalina ya labi akosog
min iya. Saga panubu' si Epra'im itu subay paheka to'ongan sampay sigām tahinang
aheka bangsa gaga'osan."
20 Manjari niamu'-amu'an sigām kahāpan ma llaw ina'an-i. Yuk si Yakub,
"Ma tahun sinōng, bang aniya' a'a Isra'il angamu'an kahāpan ma sai-sai, ōnbi ya
panabbutanna.
Buwattitu ya pangamu' sigām, 'Bang pa'in kam binuwanan kahāpan e' Tuhan

buwat bay ma si Epra'im maka si Manasse.’ ”
Buwattē' pah'lling si Yakub, pagka paheyana si Epra'im labi min si Manasse.
21 Puwas e', ah'lling isab si Yakub ma anakna si Yusup, yukna, “Nda'un, asekot na
waktuku. Saguwā' mbal kam pinasagaran e' Tuhan. Pagapi' du iya ma ka'am bo' kam
tabowana pabīng ni lahat ka'mbo'-mbo'anbi.
22 Ma deyom saga anakku, ka'a ya pusaka'anku tana' lahat Sekem, ya tana' ahāp ma
kabūd-būran bay ngā'ku min bangsa Amor. Ya bay pangā'ku iya pakokosku kalis maka
pana'.”

49

Saga Kabtangan Pang'bba e' si Yakub

1 Manjari nilinganan e' si Yakub saga anakna kamemon. “Pasekot kam,” yukna,
“patipun kam ni aku. Haka'anta kam dangan maka dangan bang ai ya kasōnganbi
ma tahun damuli.
2 Patipun kam saga anak si Yakub,
pakale kam ma pangabtang ya pang'bbahan ka'am e' mma'bi si Isra'il.
3 Ka'a Rubin, anakku kasiyakahan,
anak min kosogku, paltanda'an pagkal'llaku.
Min kamemon saga anakku,
ka'a ya pagmakōkan akosog maka abantug.
4 Saguwā' ya salla'nu, bay pakaiya'nu mma'nu
pagka hulidnu h'ndana dakayu'.
Napsunu ilu sali' dunuk mbal katiyara'an,
angkan ka mbal na makalanga min dauranakannu.
5-6 Ka'am Simiyun maka Libi, dalimbang du kam.
Mbal aku bilahi palamud ma pagisunanbi,
mbal pasōd ni deyom palhimpunanbi.
Asapat kam angahublut pakokosbi
ma saukat apasu' pangatayanbi.
Bang kam niastolan, magtūy kam amono' a'a,
tapengkolbi saga sapi' mandangan ma halam sababna.
7 Bang pa'in kam pinat'kkahan mulka'
ma sabab pangastolbi mbal tasangsang.
Pinapulak-palik saga panubu'bi
ma katilibutan lahat Isra'il.
8 Na, ka'a Yahud,* pinudji du ka e' saga dauranakannu.
Pasujud sigām pagmahaltabat ma ka'a.
Tara'ugnu du palbantahannu.
9 Ka'a ilu ibarat halimaw asangpot kosogna.
Bang aubus e'na an'kkob hayop maka amangan
magtūy pah'nnat atuli ma tongod ina'an.
Halam aniya' makatawakkal pasekot anasat iya.
10 Saga panubu'nu, Yahud, sinusultan salama-lama.
Mbal alungay kapatutnu kapagsultan
sampay at'kka a'a dangan ya apatut pinaghulmatan.
Kapagbaya'anna saga kabangsa-bangsahan.
11 Kaengkotan kura'na ni batang anggul,
ya ahāp suliganna min kamemon.
Ajatu to'ongan ba'anan buwa' anggulna,
landu' aheka bohe'na bang tap'gga',
manjari pangandakdakan s'mmekna.
12 Matana arokot keyatna min bohe' anggul,
emponna apote' sidda min gatas.
13 Na, anakku si Sibulun, bihing tahik ya paglahatanna,
manjari paglalayohan kappal.
Aluha isab tana'na, maka'abut sampay ni lahat Sidun.
14 Na, si Issakar, sali' sapantun kura' akosog baranna,
pabahak sadja ma t'ngnga' duwa'anna.
15 Pagsayuna ahāp pabahakanna,

* **49:8 49:8** Yahud (atawa Yuda), ōn pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina ‘pudji’ atawa ‘bantug’.

magtūy iya amuspus kosogna angahangkut.
Pagsayuna ahāp paglahatanna,
magtūy iya lilla' pina'ata maghulas-magsangsā'.
16 Anakku si Dān, amat'nna' hukuman abontol
ma saga a'ana, pagka dapanubu' sigām ma bangsa Isra'il.
17 Ibarat iya sowa abisa pat'nna' ma bihing lān.
Bang aniya' palabay minna'an a'a magkura',
tinanghab e'na kura' inān ma buli' tape'na
supaya pahantak ni buli'an a'a angura' he'.
18 O Yawe, lagaranku waktu pangalappasnu ma aku.
19 Na, anakku si Gād isab,
nilangpasan ko' ka'a ilu e' saga mundu,
sagō' taturulnu sigām sampay ka'atuhannu.
20 Si Aser isab, alanab kinakan ya niā' min tana'nu,
kinakan ahāp nanamna patut pagkakan sultan.
21 Si Naptali isab,
sali' sapantun usa d'nda bay pinal'ppa min sasak.
Alingkat isab saga anakna.
22 Na, anakku si Yusup,
sali' hantang po'on kayu ajatu to'ongan buwa'na,
ya patomo' asal ma bihing bohe'.
Palabung saga sanga sampay parambila' sasak.
23 Nirugpak iya e' saga a'a magtakos pana',
nijingki iya e' sigām.
24 Malaingkan atotog l'ngngonna, ahogot e'na ang'ntan pana'
ma sabab tabang min Tuhan Sangat Kawasa,
ya Tuhan pagtuhanan si Yakub.
Niupiksa' iya e' Tuhan, ya Batu-Lakit pasindungan bangsa Isra'il.
25 Tinabang du si Yusup e' Tuhanku ya pagtuhanan mma'nu,
binarakatan ka e' Tuhan Sangat Kawasa.
Kabuwanan ka kahāpan,
ulan min diyata' langit, bohe' min deyom tana',
kahāpan panganak maka kahāpan pamaruru'.
26 In lidjiki' pangamu'-ngamu'anku ka'a itu
labi ahāp min lidjiki' kabūd-būran, lidjiki' bay min awal.
Mura-murahan, bang pa'in saga lidjiki' itu kamemon makani-si Yusup,
ya tapene' e' Tuhan pinaliyu min dauranakanna.
27 Anakku isab si Benjamin,
a'a aesog iya, sali' sapantun ero' talun.
Subu-subu amangan ai-ai bay papatayna.
Abay kohap amahagi' ai-ai bay tatabanna ma pagbono'an."
28 Na, ya du ina'an saga bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa. Ya ina'an kabtangan bay pang'bba e' si Yakub ma anakna kasangpū' maka duwa, ya makatōpan sigām dangan maka dangan.

Kawapat si Yakub maka pagkubul ma iya

29-30 Manjari aniya' panoho'an pang'bba e' si Yakub ma saga anakna he', "Itiya' aku arai' na patipun ni ka'mbo'-mbo'anku. Bang aku ta'abut na, kubulunbi aku ma deyom songab batu bay pangubulan ka'mbo'-mbo'anku. Ina'an ma lahat Kana'an, ma tana' Makpela ya ma anggopan Mamre. Songab batu inān sampay tana'na bay tab'lli e' mbo'ku si Ibrahim min si Epron bangsa Hīt.
31 Ina'an maina'an pagkubulan si Ibrahim maka h'ndana si Sara, mma'ku si Isa'ak maka ina'ku si Ripka. Ina'an isab pagkubulanku h'ndaku si Leya.
32 Ya tana' maka songab ilu bay tab'lli min saga bangsa Hīt."
33 Aubus pa'in e' si Yakub ang'bba panoho'anna inān ma saga anakna, magtūy iya pabahak bo' yampa ab'kkat napasna. Hatina magtipun na iya maka kamatto'ahanna.

50

1 Awapat pa'in si Yakub, magtūy iya ginapus pahogot e' anakna si Yusup. Tinangisan iya, siniyum isab baihu'na.
2 Pagpuwas, magpanoho'an si Yusup ma saga panday ya tendogna, sinō' kinapul bangkay mma'na.

3 Manjari aniya' mpatpū' llaw ya t'ggol sigām magkapul. Addat Misil ko' inān. Pitumpū'
llaw isab ya paghinang saga a'a Misil pagdukka sigām ma iya.
4 Atammat pa'in paghinang e', ah'lling si Yusup ma saga tendog Pira'un, yukna, “Bang
makajari, pasampayunbi lapalku itu pehē' ni Pira'un, yukbi,
5 ‘Tuwan sultan, marai' pa'in waktu mma'ku, bay aku pinasapa e'na. Bangkayna kono'
subay kinubul ma lahat Kana'an, ma pagkubulan bay tagamahanna ma baranna. Jari
makasapa aku, ya angkan subay beya'ku na. Angamu' aku ma ka'a, Tuwan, bang pa'in
aku tugutannu pehē' ni Kana'an angubul mma'ku.’ Pabalik du aku pi'itu bang aubus
na.”
6 Ya sambung Pira'un ma si Yusup, “Makajari,” yukna. “Pehē' na ka angubul mma'nu.
Beya'un bay pagsapahannu maka iya.”
7 Manjari palanjal na si Yusup angubul mma'na. Pabunyug isab ma iya kamemon saga
tendog ya pagnakura'an ma okoman Pira'un, ma deyom astana' ka atawa ma kaluha'an
lahat Misil.
8 Ya du pabunyug ma si Yusup saga dauranakanna maka saga a'a kamemon ya ma
deyomanna. Tabeya' isab saga a'a bay ma deyoman mma' sigām. Ya sadja halam tabeya'
kamanahutan maka ba'anan hayop sigām. Tabba maina'an ma Gosen.
9 Aniya' pagapi' ma sigām saga a'a magkakaritun sampay saga a'a magkukura'. Jari
landu' aheka sigām bay maglurukan angubul mma' si Yusup.
10 Ta'abut pa'in sigām paggi'ikan pai ma Atad, ma bihing sapa' Jordan, magkarukka'an
sigām ma mma' si Yusup. Akosog sidda pagdukka sigām. Jari pitumbahangi ya t'ggol
paghinang si Yusup ma mma'na ma atag ina'an.
11 Na pag'nda' paghinang itu e' saga bangsa Kana'an ya maglahat maina'an, yuk sigām,
“Kaheya du pa'in karukka'an saga bangsa Misil e'.” Angkan kaōnan lahat inān Abel
Misraim.*
12 Na, bineya' e' saga anak si Yakub buwat bay panoho'anna ma sigām.
13 Binowa bangkayna ni lahat Kana'an bo' kinubul e' sigām ma deyom songab batu
ma tana' Makpela ya ma anggopan Mamre. Tana' inān bay tab'lli asal e' si Ibrahim min
si Epron bangsa Hīt bo' pagkubulan.
14 Na, takubul pa'in, pabalik na disi Yusup ni lahat Misil, iya maka saga danakanna
sampay sigām kamemon bay amunyugan mma'na he'.

Pinasannang e' si Yusup Pangatayan saga Danakanna

15 Na, pagka amatay na mma' sigām, magisun-isun saga danakan si Yusup. Yuk sigām,
“Kalu aniya' akon-akon tatau' e' si Yusup ma deyom atayna pasal kala'atan kamemon
bay tahinangtam ma iya. Painay bang kitam binalosan e'na?”
16 Manjari anambuku sigām pehē' ni si Yusup, yuk-i, “Tuwan, ma halam lagi' amatay
Mma'tam, aniya' bay panoho'anna.
17 Sinō' ka tinambukuhan buwattitu: ‘Ampunun dauranakannu ma pasal dusa maka
kala'atan bay tahinang sigām ma ka'a.’ Ya du ilu panambuku si Mma' ma ka'a. Manjari,
Tuwan, itiya' kami parahing ma ka'a bang pa'in kami ampunnu, pagka in kami itu ata
Tuhan ya pagtuhanan mma'tam.” Na, pagkale lapal itu e' si Yusup, magtūy iya tatangis.
18 Puwas e', patampal saga danakanna ni si Yusup bo' yampa sigām pak'ppang ni tana'
ma munda'anna. Ya lling sigām ma iya, “Tuwan, itiya' kami magpatiata ma ka'a.”
19 Sagō' ya sambung si Yusup ma sigām, “Da'a kam tināw ma aku. Ngga'i ka aku ya
magbaya', luwal Tuhan.
20 B'nnal, ala'at asal bay maksudbi, sagō' kahāpan ya pangangganti' e' Tuhan, ya
angkan tahinang hinangku itu angalappasan manusiya' aheka min kamatay.
21 Angkan yukku ma ka'am, da'a kam agawa. Akuhanku balanja'bi sampay saga
ka'anakanbi.” Sakali asannang na pangatayan sigām ma sabab kahanunut bissala si
Yusup e'.

Kawapat si Yusup

22 Manjari maina'an na pa'in si Yusup pat'nna' ma lahat Misil maka saga a'a kamemon
bay ma okoman mma'na. Allum iya sampay dahatus maka sangpū' tahun umulna.
23 Ta'abutna saga anak-mpu si Epra'im, maka tagibana isab mpu si Manasse min
anakna si Makil.
24 Na, angabtang na si Yusup ma saga danakanna, yukna, “Aku itu arai' na ta'abut,
sagō' ka'am ilu tinabang du e' Tuhan. Ma waktu sinōng binowa kam e'na paluwas min
lahat itu tudju ni lahat bay panganjanji'na ma kamatto'ahantam disi Ibrahim, si Isa'ak
maka si Yakub.”

---

* **50:11 50:11** Ya ōn Abel Misraim itu pa'anggil ma kabtangan Hibrani, hatina ‘saga a'a Misil magkarukka'an.’

25 Jari pinasapa e' si Yusup saga pagkahina panubu' si Isra'il (ya kaōnan isab si Yakub).
“Sapahinbi aku,” yukna, “in to'olangku bowabi du bang ta'abut waktu panabang Tuhan
ma ka'am paluwas min lahat itu.”
26 Manjari awapat na si Yusup maina'an ma Misil, dahatus maka sangpū' tahun
umulna. Kinapul bangkayna bo' yampa ni'isi ni deyom lalungan.

PAGLAPPAS

Pahati pasal Jūd itu

"Exodus" ya ōn jūd itu ma bahasa Ingglis maka Girīk, hatina "Pagla'an" sabab sinalsila maitu pasal kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil, ya bay pamanyaga'an sigām. "Paglappas" ōnna ma bahasa Sinama sabab aheya paglappas Tuhan ma saga panubu' si Ibrahim ya tapene'na nihinang bangsana sussi.

Aniya' mpat bahagi' ma jūd itu. Kaissana, pasal kaluwas bangsa Isra'il (ya panubu' si Ibrahim labay min si Yakub) min komkoman Pira'un. Karuwana, pasal kahanti' sigām ma lahat paslangan mpatpū' tahun t'ggolna. Kat'lluna, pasal paljanji'an ya pamuwan Tuhan ma bangsana waktu kamaina'an sigām ma tape'an būd Turusina. Ka'mpatna, pasal pangahinang luma' pangarapan ni Tuhan maka pamakay imam.

Muna-muna, tasalsila ma jūd itu pasal bay tahinang e' Tuhan ma saga a'a suku'na waktu kapangalappasna sigām min kasigpitan bo' tahinang bangsana arakayu'. Nabi Musa ya bay magmunda'an sigām paluwas min Misil. Tasulat isab ma jūd itu Sangpū' Sara'-Panoho'an ya pamuwan Tuhan ma manusiya' supaya ahāp kahālan maka kajarihan sigām (ma Bāb 20).

JŪD PAGLAPPAS

Palbahagi'an Kitab Tawrat

Kabinasahan Bangsa Isra'il

1 Na, ya na itu saga anak nabi Isra'il l'lla ya bay ameya' ma iya papinda ni lahat Misil
maka anak-h'nda sigām.
2 Ōn sigām si Rubin, si Simiyun, si Libi maka si Yuda,
3 si Issakar, si Sibulun maka si Benjamin,
4 si Dān, si Naptali, si Gād maka si Aser.
5 Pitumpū' ya heka saga panubu' si Isra'il kamemon ma waktu ina'an-i, sagō' anakna
si Yusup halam bay taitung sabab wa'i asal ma Misil.
6 Manjari palabay pa'in patahunan, amatay na disi Yusup magdauranakan sampay
anak-mpu sigām.
7 Malaingkan saga tubu' sigām anganak paheka sampay asaplag na ma lahat Misil.
Makalandu' na heka sigām.
8 Manjari itu, ma masa damuli gi', aniya' sultan saddī aningkō' magsultan ma lahat
Misil, sultan a'awam ma pasal bay kahālan si Yusup.
9 Yuk sultan itu ma saga a'ana, "Nda'unbi na saga a'a Isra'il ilu, makalandu' to'ongan
heka sigām, mbal na ka'atuhantam.
10 Jari in kitam itu subay maggara' pahāp. Bang pasagaranta sigām paheka, bo'
aniya' bantatam ganta' parugpak pi'itu, piligdu. Pagapi' arai' bangsa Isra'il itu ma saga
bantatam. Magdakayu' sigām amono' kitam ati makaluwas sigām min lahat Misil itu."
11 Ya he' sababna angkan aniya' saga a'a Misil bay gin'llal amanyaga' ma saga a'a Isra'il.
Abuhat makalandu' ya hinang pamahinang e' saga bag'llal itu ma saga a'a Isra'il angkan
sigām mbal na aholat nilappasan. Aniya' duwa da'ira nihinang e' sigām pagtau'an
ba'anan anihan tinanom ya suku' Pira'un.* Pitum maka Ramisis ya pagōn saga da'ira
he'.
12 Sagō' minsan buwattingga e' saga a'a Misil amanyaga' ma bangsa Isra'il, luhūy
pasōng heka sigām sampay pasaplag na ma kaluha'an lahat. Angkan sigām kinagawa-
han e' saga bangsa Misil,
13 manjari gom pa'in pinabuhatan saga hinang ya pamahinang e' saga a'a Misil ma
bangsa Isra'il e'.
14 Pinahunitan sidda kahālan sigām, mbal agon kasandalan. Sinō' sigām angahinang
saga luma' tisa'† maka sinō' maghinang abuhat ma kahuma-huma'an. Jari ab'ngngis saga
a'a Misil, mbal to'ongan ma'ase'.
15 Manjari itu ma dakayu' llaw pa'in, aniya' panoho'an sultan Misil ma si Sipra maka
si Puwa, duwangan panday ya magpa'anak ma saga d'nda Hibrani‡.

---

* **1:11 1:11** Pira'un: bahasa Misil pangangg'llal ma sasuku pinatingkō' magsultan ma kaluha'an lahat Misil ma masa he'-i. Ngga'i ka ōn pangōn sultan dangan. † **1:14 1:14** Tisa', sali' haloblāk, sagō' tana' ya pangahinang iya. ‡ **1:15 1:15** 'Hibrani', ōn dakayu' pangōn bangsa Isra'il.

16 Ya panoho'an sultan ma sigām, “Ka'am ilu,” yukna, “bang kam ama'anak ma saga
kar'ndahan Hibrani bo' ta'nda'bi l'lla ya anakna, papatayhunbi saru'un-du'un. Bang
d'nda, pasagarinbi allum.”
17 Sagō' saga panday inān magmatāw asal ma Tuhan angkan halam bineya' e' sigām
bay panoho'an sultan e'. Halam pinapatay saga onde'-onde' l'lla bay nianakan.
18 Na, pagka buwattē', pinalinganan pabalik saga panday itu e' sultan bo' tinilaw e'na.
“Angay,” yukna, “halam beya'bi panoho'anku? Angay pakallumbi saga onde'-onde' l'lla
bay nianakan?”
19 Anambung sigām ma Pira'un, yuk-i, “Tuwan sultan, ya b'nnalna, in d'nda Hibrani
kaluhayan sidda bang maganak, ngga'i ka buwat saga d'nda Misil. Pagt'kka panday ni
luma', ina'an na asal ma luwasan onde'-onde'.”
20-21 Manjari nihāp duwangan panday inān e' Tuhan ma sabab pagaddat sigām ma
iya, ati kabuwanan sigām tubu'. Maka ba'anan bangsa Isra'il isab gom pa'in paheka.
22 Ya katobtobanna aniya' panoho'an Pira'un ma saga a'ana kamemon. Yukna, “Bang
aniya' onde'-onde' l'lla baha'u nianakan ma bangsa Hibrani, timaninbi ni sapa' Nīl supaya
amatay kamemon. Sagō' bang onde'-onde' d'nda, da'a inayunbi.”

2

Kapaganak ma si Musa

1 Na, aniya' dakayu' l'lla bangsa Isra'il panubu' si Libi makah'nda ni pagkahina tubu'
si Libi.
2 Manjari, ab'ttong d'nda itu sampay anganak l'lla. Ta'nda'na pa'in ya kahāp luwa
onde'-onde' bay nianakan e'na, na, tinapukan e'na ma deyom t'llumbulan bo' mbal tabāk
e' a'a Misil.
3 Sagō' ta'abut pa'in mbal na katapukan, in d'nda itu bay angā' ambung nihinang min
batang parang. Bay pininta maka kitlan bo' mbal ang'mman, ati pinalege onde' ma
deyomna bo' yampa pinagūng ma deyom kaparangan alangkaw ya patomo' ma bihing
sapa' Nīl.
4 Ina'an asal siyakana d'nda an'ngge min kalawak-lawakan anganjagahan onde'-onde'
inān bang ai tum'kka ni iya.
5 Sakali itu makapina'an dayang-dayang anak Pira'un amandi ma sapa'. Ina'an isab
saga ipang-ipangna* anusul-nusul min bihing sapa'. Manjari ta'nda' e' dayang-dayang
ambung e' pagūng ma bihing sapa', ma kaparangan. Pag'nda'na, magtūy sinoho' e'na
dakayu' ipang-ipangna palūd pina'an angā'.
6 Ta'ā' pa'in ambung e', niukab magtūy e' dayang-dayang ati ta'nda' e'na onde'-onde'
l'lla ma deyomna anangis. Jari sinōd iya ase' ma iya. “Ndū',” yukna, “anak Hibrani ko'
itu.”
7 Manjari pina'an d'nda-d'nda ya siyaka onde' bo' atilaw ma dayang-dayang ya anak
sultan e'. “Dayang-dayang,” yukna, “bilahi ka bahā' bang aku amiha'an ka'a d'nda
Hibrani amaruru' onde'-onde' ilu?”
8 Ya sambung dayang-dayang, “Aho', arung. Pehē' ka amiha.” Magtūy iya pehē' angā'
ina'na.
9 Pagt'kka ina' onde', yuk dayang-dayang ma iya, “Ā, onde'-onde' itu. Bowahun iya
amole' ni luma'bi bo' paruru'in aku. Tambahanta pa'in ka angipat iya.” Manjari onde'-
onde' inān binowa amole' e' ina'na pinaruru' maka ni'ipat pahāp.
10 Na, aheya-heya pa'in onde'-onde' itu, ni'nde'an na e' ina'na pehē' ni dayang-dayang
ati tahinang sali' anakna luggiya'. Ya ma pikilan dayang-dayang e', “Ōnanku iya Musa,†
sabab bay iya paluwasku min deyom bohe'.”

Si Musa Alahi ni Lahat Midiyan

11 Asangpot pa'in kasubul si Musa,‡ pehē' na iya ni atag paghinangan saga pagkahina
bangsa Hibrani. Ta'nda'na sigām ma deyom kabinasahan pagka pinahinang abuhat e'
bangsa Misil. Aniya' isab dakayu' a'a Misil ta'nda' e' si Musa angandaplosan dakayu'
pagkahina bangsa Hibrani.
12 Na, maglingi'-lingi' si Musa. Pag'nda'na halam aniya' a'a saddī maina'an, magtūy
binono' e'na a'a Misil e' bo' yampa l'bbonganna bangkayna ma deyom gusung.

---

* **2:5 2:5** Ipang-ipang, hatina d'nda ya sosoho'an dayang-dayang. † **2:10 2:10** Musa: pa'anggil ni dakayu' kabtangan Hibrani, hatina ‘ningā' atawa nihella' paluwas.’ ‡ **2:11 2:11** Ya umul si Musa ma waktu kalahina kulang-labi mpatpū' tahun.

13 Pagsalung pa'in, makabalik si Musa ni bay papehē'anna. Sakali aniya' ta'nda'na
maina'an duwangan a'a Hibrani magbono'. Yuk si Musa ma a'a dangan ya taga-dusa,
"Angay la'ugannu pagkahinu Hibrani?"
14 Ya sambung a'a inān ma si Musa, "Ē, sai bay amuwanan ka'a kapatut magbaya'
maka angahukum ma kami! Papataynu isab aku buwat bay pamapataynu a'a Misil e'?"
Magtūy tināw si Musa. Yukna ma deyom atayna, "Tantu tasayu bay hinangku ma a'a
Misil e'."
15 Na kahaka'an pa'in Pira'un pasal palkala' itu, anganiyat iya subay pinapatay si Musa.
Daipara makalahi si Musa tudju ni lahat Midiyan bo' pat'nna' mahē'. Ma dakayu' llaw,
wa'i iya aningkō' ma bihing pagbohe'an.
16 Jari aniya' at'kka pina'an pitu' budjang anak si Jetro ya imam ma lahat Midiyan. Ya
gawi sigām angā' bohe' bo' tinumpahan ni paginuman saga kahayopan ya suku' mma'
sigām.
17 Sagō' saga budjang inān bay nilāng e' saga a'a kasehe', ya magi'ipat ba'anan bili-bili
sigām. Jari itu, pagka mbal pinasauk saga kabudjangan e', an'ngge si Musa angandapitan
sigām. Anauk iya bohe' isab pamainumna ma saga bili-bili sigām.
18 Manjari itu, pagpole' saga kabudjangan itu ni si Jetro ya mma' sigām, tinilaw sigām.
Yukna, "Al'kkas pahāp kam at'kka llaw itu! Angay bahā'?"
19 Ya sambung saga anakna, "Sabab kami bay tinabangan e' dakayu' a'a Misil pagka
kami nila'at e' saga a'a magi'ipat bili-bili. Lāgi, sinaukan kami bohe' e'na maka bay
pinainum e'na saga kambing maka bili-bilitam."
20 Ya lling matto'a he', "Maingga na iya? Angay iya pasagaranbi mahē'? Ngā'unbi iya
pehē' bo' magsalu maka kitam."
21 Na, kasulutan si Musa maglahat maina'an, ati pinapagā' iya e' si Jetro maka anakna
si Sippura.
22 At'ggol-t'ggol pa'in, anganak l'lla si Sippura. Gersom§ ya pangōn si Musa ma iya,
sabab yukna, "Aku itu a'a liyu ma ngga'i ka lahatku."
23 Palabay pa'in daka pilantahun, amatay na sultan Misil e'. Malaingkan bangsa Isra'il
masi du magaruhuy ma sabab pamanyaga' bangsa Misil ma sigām. Angandahing na
pa'in sigām ni Tuhan bang pa'in sigām tinabangan.
24 Jari takale e' Tuhan pangandahing sigām. Nientom e'na bay paljanji'anna ma disi
Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, ya pag'mbo'an sigām.
25 Ta'nda' isab e' Tuhan kabinasahan sigām ati kina'ase'an sigām e'na.

3

Magpa'nda' Tuhan ma si Musa

1 Na aniya' waktu kapangipat si Musa ma saga kambing maka bili-bili mato'ana si
Jetro, ya imam ma lahat Midiyan. Binowa e'na ba'anan hayop e' pauntas ni dambila'
lahat paslangan. Jari pasampay iya ni Būd Horeb,* ya pinagōnan isab Būd Tuhan.
2 Maina'an pa'in, magpa'nda' ni si Musa mala'ikat si Yawe† min t'ngnga' po'on kayu
areyo', magpasalupa api asuleyab. Pag'nda' si Musa ma po'on kayu inān halam atunu'
minsan arokot,
3 amikil-mikil gi' iya, yukna, "Oy! Pabidda' pahāp po'on kayu itu, asuleyab sagō' halam
atunu'. Angay bahā'? Sekotku gi' bo' lilingku."
4 Na, pag'nda' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pasekot pehē' angaliling, magtūy nilinganan
e'na min deyom po'on kayu he'. Yukna, "Musa, O Musa!"
Anambag si Musa yukna, "Oy, itiya' aku."
5 Yuk Tuhan, "Da'a ka pasekot pi'itu. La'anin taumpa'nu, sabab mahasussi tana' ya
pan'nggehannu ilu."
6 Ah'lling gi' iya yukna, "Aku itu Tuhan ya pagtuhanan ka'mbo'-mbo'anbi si Ibrahim,
si Isa'ak maka si Yakub." Takale pa'in e' si Musa, magtūy tampananna baihu'na sabab
tināw iya patampal ni Tuhan.
7 Angallam lagi' PANGHŪ' yukna, "Ta'nda'ku kabinasahan ya kalabayan saga a'a
suku'ku maina'an ma Misil. Takaleku isab pangandahing sigām ma sabab saga a'a ya
amanyaga' sigām. Aho', asusa isab aku ma pasal kabinasahan sigām.
8 Angkan na aku makatulun pi'itu amuwasan sigām min komkoman saga bangsa Misil.
Bowaku sigām paluwas min deyom lahat Misil tudju ni lahat ahāp maka aluha, ap'nno'

§ **2:22 2:22** Ya ōn Gersom itu, hatina bang ma bahasa Hibrani 'a'a liyu.' * **3:1 3:1** Būd Horeb: ya būd pagpa'nda'an Tuhan ma nabi Musa. Būd Turusina ōnna dakayu'. † **3:2 3:2** Yawe: dī ōn Tuhan. Nda'un lagi' ma ayat 3:14.

isab e' kalluman landu' ahāp. Lahat itu kapaglahatan asal e' bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa Amor, bangsa Pirissi, bangsa Hīb maka bangsa Jibus."
9 Ah'lling gi' Tuhan yukna, "Itiya' pasampay ni aku pangandahing bangsa Isra'il.
Ta'nda'ku isab paminasa saga bangsa Misil ma sigām.
10 Angkan ka soho'ku pehē' ni Pira'un bo' supaya ka amowa saga a'aku bangsa Isra'il
paluwas min lahat Misil. Na, pehē' na ka."
11 Sagō' aniya' pah'lling si Musa ma Tuhan, yukna, "Ya Tuhanku, sai sa aku itu, ya
angkan aku soho'nu paharap ni Pira'un amowa bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil?"
12 Anambung Tuhan yukna, "Tantu du aku anehe'an ka'a. Buwananta ka paltanda'an
supaya ka makata'u in aku bay anoho' ka'a. Jari bang tabowanu na saga a'aku paluwas
min lahat Misil, anumba du kam ni aku ma būd itu."
13 Yuk si Musa ni Tuhan, "Bang aku saupama pehē' ni saga a'a Isra'il bo' haka'anku
sigām, 'In Tuhan pagtutuhanan saga ka'mbo'-mbo'anbi bay anoho' aku pi'ilu ni ka'am.'
Na bang aku ganta' tinilaw e' sigām bang sai ōn Tuhan ya bay anoho' aku, ai bahā'
panambungku ma sigām?"
14 Anambag Tuhan ma si Musa, yukna, "Aku itu si Yawe,[‡] ya Tuhan-asal-Tuhan. Ya
pah'llingnu ma saga a'a Isra'il subay buwattitu, 'Tuhan-asal-Tuhan bay anoho' aku pi'itu
ni ka'am.' "
15 Aniya' gi' pah'lling Tuhan ma si Musa. Sinō' iya angahaka'an saga a'a Isra'il in si
Yawe, ya pagtuhanan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, bay anoho' iya ni sigām.
Yuk Tuhan isab, "Si Yawe ya ōnku salama-lama, ōn panabbutan aku e' saga a'a Isra'il
magpangkat-mamangkat.
16 Pehē' na ka," yuk Tuhan ni si Musa, "patimukun saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il
bo' ka amissala ma sigām. Yuknu, 'Bay magpanyata' ni aku si Yawe, ya pagtuhanan
ka'mbo'-mbo'antam si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. Aheya pagka'inagonna ma
ka'am, maka ta'nda'na isab paminjala' saga bangsa Misil ma ka'am.
17 Ya he' sababna angkan iya anganjanji' ma ka'am, in ka'am lappasan min deyom
katiksa'an ya kalabayanbi ilu ma lahat Misil. Binowa kam e'na ni lahat ahāp, lahat
ap'nno' e' kalluman landu' ahāp. Ya na paglahatan saga bangsa Kana'an, bangsa Hīt,
bangsa Amor, bangsa Pirissi, bangsa Hīb maka bangsa Jibus.' "
18 Yuk Tuhan isab ma si Musa, "Bin'nnal bissalanu e' saga pagmatto'ahan a'a Isra'il.
Subay ka magbeya' maka sigām paharap pehē' ni sultan Misil. Ya yukbi ma iya,
'Tuwan sultan, si Yawe, ya pagtuhanan kami bangsa Hibrani, bay magpakilā di-na ni
kami. Manjari itiya' kami ama'id min ka'a pehē' ni lahat paslangan t'llung'llaw t'ggolna.
Magkulban kami ni si Yawe ya pagtuhanan kami.'
19 Sagō'," yuk Tuhan ma si Musa, "kata'uwanku asal, in sultan bangsa Misil inān mbal
amatugut, luwal bang tananamna kasangat kawasaku.
20 Angkan subay pa'nda'ku kawasaku amat'kka saga bala' makatāw-tāw ma bangsa
Misil. Pagubus, tinugutan du kam pal'ngngan paluwas min lahat.
21 "Palunukku du isab pangatayan saga a'a Misil ni ka'am bangsa Isra'il," yuk Tuhan.
"Jari aniya' pangalta' tabowabi bang kam paluwas na min lahat Misil.
22 Saga d'nda Isra'il kamemon subay angamu' alta' min saga kar'ndahan Misil, ai-na
ka d'nda ma kauman, ai-na ka d'nda paokom ma luma' sigām. Jari ya pamulawan maka
s'mmek pamuwan sigām subay pinasulug ma ka'anakanbi d'nda-l'lla. Minnē' tabowabi
pangalta' bangsa Misil bang kam magla'anan min lahat e'."

4

Si Musa Kawakilan e' Tuhan

1 Anambung si Musa ma Tuhan yukna, "Painay bang mbal magkahagad saga a'a Isra'il
maka mbal isab angasip ma pangahakaku? Bang saupama yuk sigām ma aku, 'Ē, mbal
kami magkahagad in PANGHŪ'-Yawe bay magpanyata' ni ka'a!' "
2 Na, atilaw PANGHŪ' ma si Musa yukna, "Ai ma tangannu ilu?"
"Tungkud," yuk sambung si Musa.
3 Ah'lling gi' PANGHŪ' yuk-i, "Hantakin ni tana'." Paghantakna pa'in, tahinang sowa
ya bay tungkud e'. Magtūy alahi si Musa.
4 Magpanoho'an gi' PANGHŪ' ma iya, "Abutun sowa ilu maka tangannu. Ntanin ma
togelna." Jari niabut sowa e' si Musa bo' ni'ntanan. Magtūy tahinang tungkud pabalik.

[‡] **3:14 3:14** Yawe: 'Yahweh' ma bahasa Hibrani, dī ōn Tuhan bay pamabukisna ma si Musa, ya yuk-i, "EHYEH asher EHYEH". Hatina ma Sinama: "In Aku-asal-aku."

5 Ah'lling lagi' PANGHŪ', yukna, "Hinangun buwattilu ma saga a'a Isra'il supaya sigām
makapam'nnal in ka'a bay pinagpanyata'an e' si Yawe, ya pagtuhanan saga ka'mbo'-
mbo'anbi si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub."
6 Pagubus, yuk PANGHŪ' ma si Musa, "Pasōrun dambila' tangannu ni deyom
badju'nu." Magtūy pinasōd e'na. Pagpaluwasna pa'in, na, kinamuti' tanganna,
makalandu' apote'.
7 Yuk Tuhan isab, "Pasōrun pabīng." Magtūy pinasōd pabīng ni deyom badju'na.
Pagpaluwasna pa'in, kauli'an tanganna, al'ssin na buwat bay ka'ina tagna'.
8 "Sagō'," yuk PANGHŪ', "bang sigām saupama mbal am'nnal ma bissalanu, maka
mbal isab kamattanan ma tungkud bay tahinang sowa, kalu sigām tabowa am'nnal bang
ka makahinang paltanda'an karuwana itu.
9 Malaingkan, bang sigām mbal am'nnal ma paltanda'an duwa hekana ya bay
tahinangnu, maka mbal isab am'nnal ma bissalanu, na, anauk ka bohe' min sapa' Nīl
bo' bu'usin ni tana'. Pagbu'usnu, bohe' ilu tahinang laha'."
10 Sagō' ya lling si Musa ma si Yawe, "Ya Panghū'ku, aku itu," yukna, "min kariki'-
diki'ku sampay ni waktu kapamissalanu itu ma aku, halam aniya' kapandayanku
amissala ma mairan. Alallay e'ku ah'lling, tamamang aku."
11 Magsuwala lagi' PANGHŪ', yukna, "Sai ya angahinang bowa' manusiya'? Sai isab
amaumaw maka sai amabisu? Sai amuwan pang'nda' maka sai amabuta? Luwal aku,
si Yawe.
12 Angkan ka soho'ku pehē'. Tabanganta ka amissala, maka pandu'anta ka bang ai
subay pah'llingnu."
13 Sagō' angamu' lagi' si Musa, yukna, "Ndū', Panghū'ku, bang makajari amiha na ka
a'a saddī soho'nu."
14 Pagka buwattē' sambung si Musa, akagit atay PANGHŪ'-Yawe ma iya. Yukna, "Bang
bahā' danakannu si Harun ya tubu' si Libi? Kata'uwanku in iya apanday magbissala.
Ilu na iya ma labayan tudju pi'itu anampang ka'a. Akōd du iya pag'nda'na ma ka'a.
15-16 Bowahun iya magsuli-suli. Pata'uhun iya bang ai subay pamissalana, sabab
iya ya ganti'nu amissala ma kaheka'an saga a'a Isra'il. Hatina in iya sali' sapantun
bowa'nu amissala, maka ka'a ya sapantun pagtuhananna. Tabanganta kam karuwangan
magbissala maka pandu'anta kam bang ai subay hinangbi.
17 Bowahun tungkudnu ilu pangahinangnu saga paltanda'an makainu-inu ma saga
a'a." Ya na ina'an pamalman Tuhan ma si Musa.
18 Puwas e', amole' na si Musa pehē' ni mato'ana si Jetro bo' ama'id min iya. "O Bapa'," yukna, "dūlin lagi' aku pabīng ni lahat Misil ang'nda' saga kampungku bang sigām allum lagi'."

Magtūy iya pinaba'id e' si Jetro, yukna, "Aho', pehē' na ka. Bang pa'in ka mura-
murahan asalamat."

Si Musa Pabalik ni Lahat Misil

19 Manjari itu, hinabu lagi' si Musa ma lahat Midiyan, aniya' bay pangallam PANGHŪ'-
Yawe ma iya, yukna, "Pabalik ka pehē' ni Misil, sabab wa'i na magpatayan saga a'a
kamemon ya bay arak amapatay ka'a."
20 Angkan pinasakat e' si Musa h'ndana maka duwangan anakna ni kura' bo' yampa
sigām pauntas tudju ni lahat Misil. Binowa isab e'na tungkud ya bay min Tuhan.
21 Magsuwala PANGHŪ' ma si Musa pabīng yukna, "Pagt'kkanu ni Misil, subay
ka angahinang ma matahan Pira'un saga hinang makainu-inu kamemon ya bay
pamahinangku ma ka'a. Hinangun min kawasa bay pamuwanku ka'a. Sagō' patuwasku
kōk Pira'un bo' mbal tugutanna saga a'a Isra'il paluwas min Misil.
22 Pagka buwattē', subay pasampaynu lapal itu ni Pira'un. Yuknu ma iya, 'Palman itu
bay min si Yawe. In bangsa Isra'il sapantun anakna l'lla kasiyakahan.
23 Bay ka soho'na anugutan sigām paluwas min lahatnu supaya sigām makapagpudji
ma iya. Sagō' mbal ka bilahi, angkan papatayna anaknu l'lla kasiyakahan.' " Ya du
ina'an lapal ya sinō' pinasampay ni Pira'un.
24 Na, ma paghanti'an pa'in disi Musa hinabu sigām pal'ngngan tudju ni Misil, niharap
iya e' si PANGHŪ'. Arak bin'kkat nyawana,
25 daipara h'ndana si Sippura bay angā' batu atalom bo' yampa angislam anakna l'lla.
Pagubus, ya kuwit bay niutas e' pina'abut e' si Sippura ni tape' h'llana. Ya llingna ma si
Musa, "B'nnal to'ongan, in ka'a h'llaku kapehē'an laha' du pa'in."
26 (Angkan buwattē' pah'lling si Sippura ma sabab pagislam e'.) Manjari si Musa halam
tainay e' PANGHŪ'.

27 Sakali aniya' panoho'an PANGHŪ' ma si Harun, yukna, “Pehē' ka ni lahat paslangan
anampang danakannu si Musa mahē'.” Jari tasampang si Musa e' si Harun ma atag Būd
Tuhan. Tasiyumna isab.
28 Puwas e', nihaka'an si Harun e' si Musa pasal kamemon bay panoho'an ma iya e'
PANGHŪ' subay pinasampay ni Pira'un. Nihaka'an isab pasal saga paltanda'an makainu-
inu ya pamahinang Tuhan ma iya.
29 Pagt'kka si Musa maka si Harun ni lahat Misil, pinatimuk e' sigā saga pagmatto'ahan
bangsa Isra'il kamemon.
30 Pinata'u sigām e' si Harun pasal kamemon bay pangallam PANGHŪ' ma si Musa.
Tahinang isab e'na saga paltanda'an ma matahan sigām,
31 manjari am'nnal na sigām. Makata'u pa'in sigām ma pasal aniya' pagka'inagon
PANGHŪ' ma sigām, maka ma pasal pang'nda'na ma kabisa katiksa'an sigām, magtūy
sigām pasujud anumba.

5

Kapaharap disi Musa ma Pira'un

1 Puwas e', paharap na si Musa maka si Harun pehē' ni Pira'un. Yuk sigā ma iya,
“Tuwan sultan, ya na itu palman min si Yawe, ya pagtuhanan kami a'a Isra'il. Ya yuk
Tuhan itu ma ka'a, ‘Tugutin saga a'aku paluwas ni lahat paslangan inān supaya sigām
maghinang ma aku.’ ”
2 Agsai anambung Pira'un, yukna, “Sai sa si Yawe? Angay iya subay beya'ku? Angay
subay tugutanku saga a'a Isra'il paluwas min lahat itu? Mbal kata'uwanku si Yawe. Mbal
isab tugutanku saga a'a Isra'il paluwas minnitu.”
3 Yuk disi Musa maka si Harun, “Ya Tuhan kami bangsa Hibrani bay magpakilā di-na
ma kami. Bang pa'in kami patugutannu pal'ngngan t'llung'llaw sadja ni lahat paslangan
inān supaya kami makapagkulban ni si Yawe, ya Tuhan kami. Bang kami saupama mbal
tugutannu, na, aniya' saki makapatay atawa bono' pinat'kka e' Tuhan ni kami.”
4 Saguwā' ya panambung sultan Misil ma si Musa maka si Harun. “Angay bowabi saga
pagkahibi Isra'il pahali maghinang tisa'? Pabīng kam ni hinangbi!”
5 Aniya' gi' pah'lling Pira'un yukna, “Bistahun saga bangsa Hibrani ilu, aheka na
makalandu', ati bowabi sigām ang'bba min hinang ya pamahinang sigām.”
6 Manjari itu, ma llaw ina'an-i, aniya' panoho'an Pira'un ma saga a'a Misil magba-
banyaga' maka saga a'a Isra'il ya pinat'nna' magkapatas.
7-8 Yuk panoho'an e', “In bangsa Isra'il angalisu' na maghinang, ya angkan sigām
angamu' na pa'in subay paluwas min Misil itu bo' magkulban ni Tuhan sigām. Jari
soho'ta kam da'a subay amuwanan sigām batang bay paganihan* pangalamud sigām
ma pisak ya nihinang tisa'. Puwas minnitu in sigām subay amiha'an di-sigām. Sagō' ya
tisa' pamahinangbi ma sigām subay mbal kinulangan hekana minsan dansolag.
9 Maka itu gi', ya pamahinangbi ma sigām subay gom pa'in pinabuhat min bay dahū
supaya halam aniya' halian sigām, jari halam aniya' waktu sigām akale ma saga bissala
kaputingan.”
10 Manjari paluwas minnē' saga tag-soho'an ata maka saga kapatas Isra'il bo'
magpasampay lapal sultan e' ni saga Isra'il kamemon. Yuk lling sigām, “Mbal na kam
pinaniya'an batang bay paganihan pamapagon tisa'.
11 Subay kam amiha'an di-bi na, maingga-maingga kapamiha'anbi. Malaingkan ya
heka tisa' hinangbi subay mbal pakulang min bay tahinangbi tagna'.”
12 Na pagka buwattē', alatag sakalibut lahat Misil e' saga a'a Isra'il pamiha'an sigām
batang pangalamud sigām tisa'.
13 Nilogos na pa'in sigām e' saga a'a Misil tag-soho'an ata. Yuk-i, “Talusunbi hinang ya
pamahinang ka'am kahaba' llaw minsan kam mbal na binuwanan batang.”
14 Jari niraplosan na saga kapatas Isra'il e' saga tag-soho'an ata, maka tinilaw isab. Yuk
sigām e', “Ya tisa' tahinangbi di'ilaw maka llaw itu akulang hekana min bay hinangbi
tagna'. Angay bahā'?”
15 Pagubus, pehē' magtūy saga kapatas Isra'il mikitabang ma Pira'un ma pasal palkala'
itu. Yuk sigām, “Tuwan sultan, angay buwattitu hinangnu ma kami saga sosoho'annu?
16 Halam kami kabuwanan batang paganihan, sagō' masi-masi na pa'in kami sinoho'
angahinang tisa'. Pinagdaplosan na pa'in kami parahāl ngga'i ka kami ya taga-sā'. Sagō'
saga tendognu iya.”

---

* **5:7-8 5:7-8** Ya pisak nihinang tisa' subay aniya' lamudna kaparangan atawa batang bay paganihan supaya apagon.

17 Ya sambag sultan ma sigām, “Ē, lisu'an pahāp ka'am ilu! Ahuskaw kam maghinang,
angkan du kam mbal pahali ama'id min aku subay tinugutan paluwas min Misil bo'
magkulban ni si Yawe.
18 Pabalik kam pehē' ni kahinanganbi! Mbal kam binuwanan batang paganihan, sagō'
ya heka tisa' tahinangbi subay mbal pakulang min bay dahū.”
19 Takale pa'in panoho'an Pira'un itu e' saga kapatas Isra'il, magtūy tasayu in kasusahan
sigām aheya to'ongan. Sinō' sigām angahinang tisa' llaw-llaw ma halam aniya' kulangna
min bay tagna'.
20 Na hinabu saga kapatas itu magla'anan min astana', tasampang e' sigām si Musa
maka si Harun sabab bay maina'an asal angalagaran sigām.
21 Ah'lling saga kapatas e' ma si Musa maka si Harun, “Bang pa'in kam ni'nda' e'
PANGHŪ' bo' kam tinungbasan e'na. Kinab'nsihan na kami e' Pira'un maka saga wakilna
sabab min ka'am. Maka ka'am ya bay amuwanan sigām sababan amapatay kami.”
22 Magtūy pabīng si Musa paharap ni PANGHŪ'-Yawe, yukna, “O Panghū'ku, angay
tat'kkanu kasusahan ma bangsa kami itu? Ai maksudnu ya angkan aku soho'nu pi'itu?
23 Sampay min waktu kapehē'ku ni Pira'un amasampay lapalnu, mbal iya pahali
aminjala' saga bangsa Isra'il itu. Halam isab aniya' panabangnu ma saga a'a suku'nu
minsan dangkuri'.”

6

1 Magtūy anambung PANGHŪ' ma si Musa yukna, “Sōng na ta'nda'nu bang ai hinangku
ma Pira'un. Min kosog kawasaku, ya angkan iya anugutan saga a'a Isra'il paluwas. Aho',
min kosog kawasaku ya angkan sigām tin'ggal e'na pala'an min lahatna.”
2 Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, “Aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan.
3 Bay aku magpakilā di-ku ma disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, in aku Tuhan
Sangat-Kawasa. Sagō' ōnku Yawe halam bay pata'uku ma sigām ma waktu ina'an-i.
4 Bay pat'nna'ku isab paljanji'anku ma sigām t'llungan. Yukku in sigām subay
pinasuku'an lahat Kana'an, ya lahat bay paglihanan sigām.
5 Na,” yuk Tuhan, “takaleku na pagaruhuy saga a'a Isra'il ya tahinang ata ilu e' bangsa
Misil. Entomku isab paljanji'an bay pat'nna'anku sigām.
6 Angkan ka soho'ku amasampay lapalku itu ma sigām. Buwattitu ya pah'llingnu
ma sigām deyo' min aku, ‘Aku itu si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan, jari paluwasku ka'am
min kasigpitan ya pamasigpit ka'am e' bangsa Misil. Aku ya angalappas ka'am min
deyom pamanyaga'an. Aku ya angal'kkat ka'am min pang'ntanan saga a'a Misil pagka
patuwa'ku na kosog kawasaku maka mulka'ku landu' abisa.
7 Ka'am ya tahinangku bangsa suku'ku, maka aku ya Tuhanbi. Jari makata'u du kam
sab'nnal-b'nnal in aku si Yawe ya Tuhanbi, bang kam kalappasanku na min komkoman
saga bangsa Misil.
8 Bowata du kam,’ yukna, ‘pehē' ni lahat bay panganjanji'ku tuman ma saga ka'mbo'-
mbo'anbi disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. Buwananta kam lahat inān palsuku'anbi.
Aku itu si Yawe.’ ”
9 Ya du ilu lapal Tuhan bay panganasihat si Musa ma saga bangsa Isra'il, sagō' halam
iya kinale e' sigām. Tu'ud asukkal pangatayan sigām pagka halam aniya' pangasa-ngasa
sigām pinaluwas min pamanyaga'an ab'ngngis makalandu'.
10 Sakali itu angallam PANGHŪ'-Yawe pabalik ni si Musa, yukna,
11 “Pehē' ka, haka'in sultan Misil in iya subay anugutan saga bangsa Isra'il paluwas
min lahatna.”
12 Sagō' anambung si Musa ma PANGHŪ', yukna, “Akale bahā' Pira'un ma aku? Minsan
saga pagkahiku bangsa Isra'il mbal akale pagka halam aniya' ta'uku amissala.”
13 Malaingkan angalogos gi' PANGHŪ' ma si Musa maka si Harun. Kinallaman sigā
subay amasampay lapalna ni saga a'a Isra'il sampay ni sultan Misil, hatina in sigā
duwangan sinō' amowa bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil.

Panugsugan si Musa maka si Harun

14 Ya na itu saga a'a pagnakura'an bangsa Isra'il, tinagna'an min tumpuk si Rubin
sampay ni tumpuk si Libi.
Dahū si Rubin, ya anak aymulla Yakub siyaka. Mpat anakna l'lla, si Hanok, si Pallu, si
Hesdon maka si Karmi. Buwattē' isab ōn saga tumpuk ya panubu' min si Rubin.
15 Pasunu' si Simiyun ya anak si Yakub karuwana. Saga anak si Simiyun l'lla si
Jamuwal, si Jamin, si Ohad, si Jakin, maka si Sohar. Katapusan si Sa'ul anak d'nda
bangsa Kana'an. Buwattē' isab ōn saga tumpuk ya panubu' min si Simiyun.

16 Pasunu' isab si Libi. Saga anakna l'lla si Gerson, si Kohat maka si Merari. Awapat
pa'in si Libi, umulna dahatus maka t'llumpū' maka pituntahun.
17 Si Gerson, duwa anakna l'lla, ōnna si Libni maka si Simi. Buwattē' isab ōn tumpuk
ya panubu' min iya.
18 Si Kohat, aniya' mpat anakna l'lla. Ōn sigām si Imran, si Isahar, si Hebron maka si
Usil. Na, awapat pa'in si Kohat, umulna dahatus maka t'llumpū' maka t'lluntahun.
19 Si Merari, duwa anakna l'lla, ōn sigām si Mali maka si Musi. Ya du ina'an saga
tumpuk panubu' si Libi, bang sinalsila isab.
20 Si Imran (mpu si Libi) bay makah'nda ni danakan mma'na, ōnna si Jokebet. Duwa
anak si Imran min si Jokebet itu, ya na si Harun maka si Musa. Awapat pa'in si Imran,
umulna dahatus maka t'llumpū' maka pituntahun.
21 Si Isahar, t'llu anakna l'lla, ōn sigām disi Kora, si Nepeg maka si Sikri.
22 Si Usil isab, t'llu anakna l'lla, ōn sigām si Misail, si Elsapan, maka si Sitri.
23 Manjari si Harun bay makah'nda ni si Eleseba, anak si Aminadab maka danakan
isab si Nason. Taga-anak sigām mpat l'lla, ya na si Nadab, si Abihu, si Eleyasar maka si
Itamar.
24 Si Kora (anak si Isahar) taga-anak l'lla, ya na si Assir, si Elkana maka si Abiyasap.
Ya ina'an isab ōn saga tumpuk panubu' si Kora.
25 Si Eleyasar anak si Harun bay makah'nda ni dakayu' anak si Putil. Si Pinihas ya
anakna.
Na, iya na ina'an ōn saga a'a ya pag'mbo'an ba'anan saga tumpuk kapanubu'an si Libi.
26 Na, in si Harun maka si Musa ya sinalsilahan itu, ya na a'a bay kawakilan e'
PANGHŪ'-Yawe sinō' amowa saga a'a Isra'il magtumpuk-manumpuk paluwas min lahat
Misil.
27 Sigām duwangan itu bay amasampay lapal Tuhan ni Pira'un, hatina sultan Misil,
pasal bangsa Isra'il subay tugutanna paluwas min Misil.

Si Harun ya Bibissalahun Paganti' min si Musa

28 Manjari itu, ma waktu kapah'lling PANGHŪ' ma si Musa mahē' lagi' ma Misil,
29 buwattitu pah'llingna, “Aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan. Pasampayun ni sultan
Misil kamemon pangahakaku itu ma ka'a.”
30 Sagō' ya sambung si Musa ma PANGHŪ', “Akale bahā' Pira'un ma aku? Sali' aku
tamamang bang amissala?”

7

1 Anambung PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Musa, hinangta ka buwat ibarat
tuhan ma pang'nda' Pira'un. Maka siyakanu si Harun isab ibarat nabi ya soho'nu
amaluwas lapalnu.
2 Pata'uhun si Harun ai-ai kamemon ya pangallamku ma ka'a, ati iya ya amasampay
panoho'anku ni Pira'un, in saga a'a Isra'il subay tugutanna paluwas min lahatna.
3 Sagō' patuwasku kōk Pira'un. Jari minsan pat'kkaku saga bala' makatāw-tāw pila-pila
hekana ma lahat Misil,
4 mbal iya akale ma ka'am. Buwattē' pa'in, pananamanku iya kosog kawasaku.
Pat'kkaku mulka' ma lahat Misil bo' bowaku paluwas minnē' saga a'aku bangsa Isra'il
magtumpuk-manumpuk.
5 Pagnanam saga a'a Misil ma kawasaku, magtūy kinata'uwan e' sigām in aku si Yawe
ya Tuhan-asal-Tuhan bang pat'kka na mulka'ku ni lahat sigām, maka bang paluwasku
na saga a'a Isra'il.”
6 Na, tahinang e' si Musa maka si Harun kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma sigā.
7 Manjari ma waktu kapaharap sigā ma Pira'un walumpū' tahun na umul si Musa,
maka si Harun walumpū' maka t'lluntahun umulna.
8 Sakali itu, ah'lling gi' Tuhan ma sigā karuwangan, yukna,
9 “Bang kam saupama tinukas e' Pira'un subay maghinang saga hinang makainu-inu,
soho'un si Harun angahantak tungkudna ma dahuan sultan-i bo' tahinang sowa.”
10 Jari pehē' na si Musa maka si Harun paharap ni Pira'un ati tahinang e' sigā bay
panoho'an si Yawe ma sigā. Kahantakan e' si Harun tungkudna ma dahuan Pira'un
maka saga wakilna ati tahinang sowa magtūy.
11 Pag'nda' Pira'un, pinalinganan e'na saga a'ana ilmu'an maka saga a'a ata'u
maghinang-hinang. Jari tahinang e' sigām buwat bay tahinang si Harun e', pagka ginuna
ilmu' sigām.
12 Paghantak sigām saga tungkud sigām magkaniya-kaniya, manjari tahinang sowa,
sagō' tin'llon ba'anan tungkud sigām e' tungkud si Harun.

13 Malaingkan minsan buwattē', masi na pa'in magmatuwas kōk Pira'un. Mbal
to'ongan pakale ma disi Musa, buwat bay pangahaka asal e' PANGHŪ'.

Bala' Dakayu': Bohe' Tahinang Laha'

14 Sakali itu, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabīng, yukna, "Atuwas na kōk
Pira'un. Mbal to'ongan tugutanna saga bangsa Isra'il paluwas min lahatna.
15 Angkan ka subay paharap ni iya salung subu, hinabuna palūd ni sapa' Nīl. Lagarin
iya maina'an. Bowahun isab tungkud bay tahinang sowa ilu.
16 Makasampang pa'in ka ni Pira'un, subay buwatittu pangahakanu ma iya, yuknu,
'Si Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani, bay anoho' aku amasampay llingna ma ka'a. Sinō'
ka anugutan saga a'a suku'na paluwas min Misil itu bo' maghinang ni iya ma lahat
paslangan. Saguwā' halam tabeya'nu panoho'anna itu sampay ni kabuwattituhan.'
17 Manjari ya na itu pamalman si Yawe ma ka'a, yukna, 'Kamattanan ka in aku Tuhan-
asal-Tuhan ma sabab paltanda'an ya hinangku itu. T'bba'anku bohe' sapa' Nīl maka
tungkud ya balutanku itu. Jari tahinang laha' bohe'na.
18 Amatay ba'anan karaingan ma deyom sapa'. Bauwan isab, mbal tainum bohe'na.' "
19 Yuk PANGHŪ' isab ma si Musa, "Soho'un si Harun amabantang tungkudna tampal
ni kabohe'-bohe'an Misil kamemon, ai-na ka kasapa'-sapa'an, ai-na ka saga bohe' kali.
Manjari in bohe' kamemon ma kaluha'an lahat Misil tahinang laha', sampay bohe' ma
deyom ba'anan pangisihan."
20 Na, tahinang e' si Musa maka si Harun bay panoho'an PANGHŪ' ma sigā.
Tapabantang e' si Harun tungkudna ma matahan Pira'un maka saga wakilna ati t'bba'na
bohe' sapa' Nīl. Manjari laha' na kabohe'-bohe'an kamemon.
21 Magkamatay lullun saga daing bay ma deyom sapa' e' ati abau sidda, angkan mbal
tainum bohe'na e' bangsa Misil. Jari laha' sadja minsan maingga-maingga ma sakalingkal
lahat Misil.
22 Sagō' bineya'an hinang disi Harun e' saga a'a Misil ilmu'an pagka ginuna pangilmu'
sigām. Magmatuwas na pa'in kōk Pira'un buwat bay pah'lling PANGHŪ' ma pasalna.
Mbal to'ongan iya pakale ma si Musa maka si Harun.
23 Halam tapagmagayna kahālan ina'an-i, gom pa'in iya pataikut min sigā bo' pasōd
ni deyom astana'.
24 Saguwā' saga a'a Misil kamemon bay magkali saga lowang ma bihing sapa' Nīl inān
pangā'an sigām bohe' ni'inum, sabab bohe' sapa' inān mbal to'ongan tainum.

Bala' Karuwana: Ba'anan Ambak

25 Na palabay gi' pitung'llaw min bay pagmulka' PANGHŪ'-Yawe ma sapa' Nīl.

8

1 Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabalik, yukna, "Pehē' ka ni Pira'un
amasampay lapalku itu ma iya. Yuknu, 'Ya na itu pamalman si Yawe ma ka'a, tugutin
saga a'aku paluwas ni lahat paslangan supaya sigām makapagsumba ma aku.
2 Bang ka mbal, pagmulka'anku du lahatnu kamemon, aliput e' ambak.
3 Angulatap saga ambak aheka to'ongan ma sapa' Nīl. Patukad minnē' bo' pasōd ni
deyom astana'nu maka ni deyom bilik patulihannu, bo' pariyata' isab ni pabahakannu.
Pasōd isab ni kaluma'an saga a'a pangandolannu maka kaluma'an saga a'anu kamemon.
Saga pam'llahanbi maka pagaddunanbi tinapay, sinōd du e' ambak.
4 Ka'a barannu maka baran saga a'a pangandolannu sampay saga a'anu kamemon
kapaglaksu-laksuhan e' saga ambak.' "
5 Angallam gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Soho'un si Harun amabantang
tungkudna paharap ni saga kasapa'-sapa'an maka ni kamemon saga pagbohe'an bo'
supaya patukad ba'anan ambak angaliput kaluha'an lahat Misil."
6 Na pinabantang e' si Harun tungkudna paharap ni kabohe'-bohe'an kamemon ati
paluwas ba'anan saga ambak angaliput kaluha'an lahat inān.
7 Sagō' bineya'an hinang si Harun itu e' saga a'a Misil ata'u maghinang-hinang pagka
ginuna pangilmu' sigām. Tabowa isab saga ambak paluwas min deyom sapa' tudju ni
gintana'an.
8 Sakali pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un. Pagt'kka pa'in, yukna ma sigā,
"Amu'-amu'inbi aku ni si Yawe bang pa'in la'ananna ba'anan ambak itu. Jari tugutanku
saga a'abi paluwas supaya kam makapagkulban tudju ni Tuhanbi si Yawe."
9 Ya sambung si Musa, "Tuwan sultan, ka'a ya pinagbaya' bang sumiyan waktu ya
pangamu'ku duwa'a ma kahālanbi, hatina ma ka'a barannu, ma saga a'a pangandolannu,
sampay ma saga a'anu kamemon. Bang buwattē' halam na aniya' ambak takapin ma
deyom kaluma'anbi, luwal maina'an ma deyom sapa' Nīl."

10 Yuk Pira'un, “Salung.”
Anambung si Musa, “Abeya' pagkallamnu, bo' kata'uwannu halam aniya' tuhan
makasali' ni si Yawe ya Tuhan kami.
11 Pagsalung ala'an saru'un-du'un saga ka'ambakan min ka'a maka min saga luma'bi,
min saga a'a pangandolan maka min saga a'a suku'nu kamemon. Halam aniya' takapin
luwal ma deyom sapa' Nīl ilu.”
12 Makala'an pa'in si Musa maka si Harun min astana' Pira'un, magtūy angamu' junjung
si Musa ni PANGHŪ' bang pa'in la'ananna saga ambak bay pamat'kkana ma Pira'un.
13 Jari nirūlan e' PANGHŪ' pangamu'-ngamu' si Musa itu. Amatay na saga ambak
kamemon, ai-na ka ma deyom kaluma'an, ai-na ka ma halaman, ai-na ka ma saga
kahuma'an.
14 Pinagtumpuk-tumpuk patay ambak inān e' saga a'a Misil, jari angahangsu katilibut
lahat Misil e' bau patay ambak.
15 Sakali, pag'nda' Pira'un in kahālan sigām pagām-gām na, agsai magmatuwas kōkna
pabīng. Mbal na pakale ma disi Musa, buwat bay pangallam asal e' PANGHŪ'.

Bala' Kat'lluna: Ba'anan Hanglop

16 Pagubus ina'an, angallam PANGHŪ'-Yawe pabīng ma si Musa, yukna, “Soho'un si
Harun angahantak tōng tungkudna ni bagunbun, ati bagunbun inān tahinang hanglop
ma sakalingkal lahat Misil.”
17 Magtūy nihantakan e' si Harun tōng tungkudna ni bagunbun e', ati in bagunbun
kamemon ma katilibut Misil tahinang hanglop na. Manjari kapilahan e' hanglop saga
manusiya' kamemon maka kahayopan kamemon.
18 Pasulay isab saga a'a Misil ilmu'an magpaniya' hanglop luwas min ilmu' sigām, sagō'
mbal makakole'. Manjari hanglop angulatapan na pa'in ni manusiya' maka ni hayop.
19 Ah'lling saga a'a ilmu'an inān ma Pira'un, yuk sigām, “Halam pagduwa-ruwana,
min kawasa Tuhan ko' itu.” Sagō' Pira'un iya masi magmatuwas kōkna. Mbal to'ongan
pakale ma disi Musa, buwat bay pangallam PANGHŪ' ma pasalna.

Bala' Ka'mpatna: Ba'anan Langaw

20 Puwas e', angallam PANGHŪ' ma si Musa pabīng, yukna, “Salung subu, dai' llaw
lagi', papunduk ka angaharap Pira'un hinabuna palūd ni sapa' Nīl. Ya pah'llingnu ma
iya subay buwattitu, yuknu, ‘Ya na itu pamalman si Yawe ma ka'a. Sinō' ka anugutan
saga a'aku paluwas min lahatnu supaya makapagsumba ma aku.
21 Bang sigām saupama mbal paluwasnu, pat'kkaku ni ka'am saga ba'anan langaw
patapu' ma ka'a, ma saga a'a pangandolannu sampay ma saga a'anu bangsa Misil
kamemon. Ap'nno' e' langaw saga kaluma'anbi, aliput isab kuwit tana'.
22 Malaingkan mbal lapayku jadjahan Gosen, ya lahat paglahatan saga a'a suku'ku.
Halam du aniya' langaw angulapat maina'an, supaya kata'uwannu in aku si Yawe, itiya'
ma deyom lahat itu.
23 Papagbidda'ku saga a'aku maka saga a'anu. Subay na salung bo' tahinang
paltanda'an makainu-inu itu.’ ”
24 Manjari, aniya' ba'anan langaw aheka makalandu' pinarugpak e' PANGHŪ' ni
astana' sultan maka ni kaluma'an saga a'a kawakilanna. Sa'agon-agon magka'at
sakalibutan lahat Misil ma sabab langaw.
25 Magtūy pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un pabalik. Pagt'kka pa'in,
yukna ma sigā, “Pehē'un na, tukbalinbi pagkulban ni Tuhanbi, bang pa'in ma lahat
itu-i.”
26 “Ā,” yuk si Musa, “mbal makajari. Ya hayop pagkulban kami ni si Yawe ya
Tuhan kami, mbal apatut pinagkulban bang ma addatbi bangsa Misil. Jari bang kami
maghinang kulban bo' asammal ma pang'nda' sigām, tantu kami binantung e' sigām
pinapatay.
27 Subay kami pal'ngngan ni lahat paslangan t'llung'llaw t'ggolna, bo' magsumbali'
saga hayop pagkulban ni si Yawe, ya pagtuhanan kami. Sabab ya na ilu panoho'anna
ma kami.”
28 Yuk Pira'un, “Tugutanta du kam pehē' ni lahat paslangan bo' kam magtukbal hayop
pagkulban ni si Yawe ya Tuhanbi. Sagō' da'a kam palawak minnitu. Amu'-amu'inbi isab
aku duwa'a.”
29 Anambung si Musa, yukna, “Pagluwasku min matahannu, amu'ku duwa'a magtūy
ni si Yawe, bang pa'in magla'anan saga langaw ilu salung, min ka'a maka min saga a'a
kawakilannu maka min saga a'anu kamemon. Sagō' da'a pa'in kami akkalin pabīng,
da'a kami sagga'un pehē' maghinang kulban ni si Yawe.”
30 Pagluwas pa'in si Musa min Pira'un, magtūy iya angamu' duwa'a ni PANGHŪ'-Yawe,

31 ati nirūlan iya ma pangamu'na. Magla'anan na ba'anan langaw inān kamemon min
sultan, min saga a'a kawakilanna maka min saga a'ana kamemon. Halam aniya' langaw
takapin minsan dakayu'.
32 Saguwā' minsan buwattē', masi magmatuwas kōk Pira'un ati halam katugutanna
saga a'a Isra'il palanjal maghinang ni Tuhan.

9

Bala' Kalimana: Kahayopan Taluwa' Musiba

1 Na, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa pabalik. Sinoho' iya paharap ni Pira'un
amasampay lapal deyo' bay min iya. Yuk lapalna he', "Ya na itu pamalman ka'a e' si
Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani. Tugutin saga a'aku paluwas min lahatnu supaya sigām
makapagsumba ma aku.
2 Bang ka pasangdan na pa'in magin'mbal ati mbal tugutannu sigām,
3 na, pinagmulka'an lahatnu e' si Yawe min kosog kawasana. Aniya' musiba* landu'
abisa pamat'kkana ma saga kahayopanbi kamemon, hatina ma kura'bi, unta'bi, sapi'bi,
kambingbi maka bili-bilibi.
4 Sagō' pinapagbidda' e' si Yawe saga hayop bangsa Isra'il maka saga hayopbi bangsa
Misil. Halam aniya' hayop palsuku'an bangsa Isra'il amatay minsan dakayu'."
5 Jari aniya' waktu pangangganta' e' PANGHŪ'. "Subay na salung bo' pat'kkaku bala'
inān," yukna.
6 Pagsalung pa'in, tahinang e' Yawe buwat bay pangallamna. Alaglag saga hayop
bangsa Misil, sagō' halam aniya' amatay minsan dakayu' ma kahayop-hayopan bangsa
Isra'il.
7 Sakali aniya' a'a sinoho' e' Pira'un atilaw bang ai kahālanna ma saga kauman
bangsa Isra'il. B'nnal, halam aniya' hayop sigām amatay minsan dakayu'. Sagō' minsan
buwattē', iya ya na pa'in magmatuwas kōk Pira'un. Mbal to'ongan anugutan saga a'a
Isra'il paluwas.

Bala' Ka'nnomna: Musiba Bautut

8 Puwas e', angallam PANGHŪ' pabīng ma si Musa maka si Harun, yukna, "Angakup
kam abu min pagtunu'an bo' pinasabulakan pariyata' ma si Musa ma munda'an Pira'un.
9 Manjari in abu ilu tahinang sali' bagunbun pasaplag ma kaluha'an lahat Misil. Maka
sasuku kapakpakan bagunbun ilu, maingga-maingga pa'ataganna, manusiya' ka atawa
hayop, taluwa' bautut paluwasan nana'."
10 Manjari itu, aniya' abu ta'akup e' sigā duwangan. Makaharap pa'in sigā pehē' ni
Pira'un, sinabulakan e' si Musa tudju pariyata'. Magtūy aniya' bautut paluwasan nana'
makataluwa' ni saga manusiya' maka ni kahayop-hayopan.
11 Saga a'a Misil ya ata'u maghinang-hinang mbal makapagharap maka si Musa sabab
ya du sigām aliput e' bautut, buwat saga a'a Misil kamemon.
12 Saguwā' kōk Pira'un pinatuwas gom pa'in e' PANGHŪ'-Yawe. Mbal iya pakale ma si
Musa maka si Harun, jari katumanan bay pangallam PANGHŪ' ma pasalna.

Bala' Kapitu'na: Ulan Tigtigan Aes

13 Manjari angallam PANGHŪ' pabalik ma si Musa, yukna, "Salung subu, dai' llaw
lagi', papunduk ka angaharap Pira'un. Ya llingnu ma iya subay buwattitu, yuknu, 'Ya na
itu pamalman ma ka'a e' si Yawe, ya Tuhan bangsa Hibrani. Yukna, tugutin saga a'aku
paluwas min lahat itu supaya sigām makapagsumba ma aku.
14 Bang sigām saupama mbal tugutannu, na tantu du aku amatumbuk mulka'
lumandu'an bisana ma ka'a, ma saga a'a pangandolannu sampay ma saga a'anu bangsa
Misil kamemon, bo' supaya kata'uwannu in aku Tuhan dakayu'-kayu', halam aniya'
sibu'ku ma babaw dunya.
15 Bang aku bay bilahi, bay du aku amat'kka musiba makalaglag ma ka'a maka ma
saga a'anu kamemon, manjari halam aniya' takapin allum.
16 Daipara halam bay kalanjalanku bala' ina'an. Ya angkan ka sabalanku magsultan
sabab aheya maksudku ma ka'a. Ya kabaya'anku subay pama'nda'ku ma ka'a kosog
kawasaku supaya patanyag ōnku ni manusiya' kamemon ma sakalibutan dunya.
17 Malaingkan ka'a ilu mbal pahali anagga' saga a'aku, mbal isab anugutan sigām
paluwas min lahatnu.
18 Angkanna, pagsalung subu, ma waktu buwattē' du, paulananku tigtigan aes ma
lahatnu. Sangay min katagna' bangsa Misil, halam bay aniya' ulan buwattē', yamboho'.

* **9:3 9:3** Musiba itu, hatina saki makalaglag.

19 Soho'un saga tendognu pasa'ut amasindung ba'anan hayopbi maka palsuku'anbi
kamemon bay pat'nna' ma luwasan. Sabab ai-ai ta'bba ma luwasan, manusiya' ka atawa
hayop, bang kaulanan e' tigtigan aes ilu, amatay sadja.' "
20 Manjari saga sosoho'an Pira'un, sasuku tināw ma palman Tuhan, magdai'-dai'
amasindung saga ata maka saga hayop sigām.
21 Sagō' sasuku sigām anaikutan panoho'an PANGHŪ', pinasagaran e' sigām ai-ai sigām
ma luwasan, halam pinasindung.
22 Pagubus, yuk PANGHŪ' ma si Musa, "Pah'nnatun tangannu tudju ni langit bo'
angulan tigtigan aes ni sakalingkal Misil, ni saga manusiya' maka ni saga hayop, sampay
ni tinanom kamemon ya patomo' ma kahuma-huma'an mailu ma lahat Misil."
23 Pagangkat e' si Musa tungkudna paharap ni langit, magtūy aniya' l'ggon maka
tigtigan aes pinatumbuk e' PANGHŪ'. Aniya' l'tte' isab pahūg ni kuwit tana'. Min
PANGHŪ' ko' inān,
24 ulan alandos to'ongan kalamuran aes, maka lāt isab min dambila' maka min
dambila'. Yamboho' aniya' hunus buwattē' kosogna sangay min katagna' bangsa Misil.
25 Taluwa' tigtigan aes saga manusiya' kamemon maka hayop kamemon ya halam
tapasindung ma kaluha'an lahat Misil. Ah'bba' saga tinanom kamemon ma kahuma-
huma'an, maka halam aniya' dahun kayu takapin, magka'at kamemon.
26 Luwal jadjahan Gosen halam bay katumbukan tigtigan aes. Ya na ko' ina'an
paglahatan bangsa Isra'il.
27 Magtūy pinalinganan si Musa maka si Harun e' Pira'un. Pagt'kka itu, yukna ma
sigā, "Tasayuku na, taga-dusa aku. Si Yawe ya tag-da'ugan. Kami maka saga a'aku ya
makasā'.
28 Amu'inbi kami duwa'a kono' ni si Yawe bang pa'in pahali l'ggon itu maka tigtigan
aes, sabab sarang na. Janji'anta kam, tugutanta du kam paluwas minnitu. Mbal na kam
taggahanku maitu."
29 Anambag si Musa, yukna, "Aho', pagluwasku sadja min da'ira itu, sanggaku
tanganku pangamu'ku ni si Yawe. Pahali du l'ggon maka pahalam du isab tigtigan aes
itu bo' supaya kata'uwannu si Yawe sadja ya tag-dapu dunya.
30 Sagō'," yuk si Musa, "kata'uwanku ka'am maka saga a'a kawakilannu, mbal na pa'in
kam tināw ma si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan."
31 Ya tinanom magka'at e' ulan, ya na saga tinanom ajatu maka tinanom yampa
angugbus.
32 Sagō' in ginis tinanom paghinangan tirigu halam bay magka'at sabab halam gi'
angugbus, subay ma bulan sinosōng.
33 Pagpuwas, ang'bba si Musa min Pira'un inān bo' paluwas min deyom da'ira. Ma
luwasan pa'in iya, sinangga tanganna maka e'na angamu' duwa'a ni PANGHŪ'. Agsai
pahali na l'tte' maka tigtigan aes, halam na isab angulan.
34 Na, pag'nda' Pira'un ma l'tte' maka tigtigan aes maka ulan pahali na, magdusa iya
pabalik. Magtuwas-tuwas iya di-na, beya' isab saga a'a kawakilanna.
35 Jari tatuman bay pah'lling PANGHŪ' ni si Musa ma pasal Pira'un. Halam tinugutan
e'na bangsa Isra'il paluwas min lahat Misil.

10

Bala' Kawalu'na: Ba'anan Ampan Dulu

1 Manjari angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Pehē' ka angaharap Pira'un.
Tapatuwasku kōkna maka kōk saga a'a kawakilanna supaya hinangku saga paltanda'an
makainu-inu ma pang'nda' sigām.
2 Manjari aniya' panuli-nulinu ma saga anak-mpunu ma waktu sinōng pasal katiksa'an
ya tapat'nna'ku itu ma saga a'a Misil, maka pasal paltanda'an makainu-inu ya tahinangku
ma deyoman sigām. Minnē' kata'uwanbi in aku si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan."
3 Sakali pehē' disi Musa maka si Harun ni Pira'un. Yuk sigā duwangan ma iya, "Aniya'
itu pamalman ma ka'a e' si Yawe ya pagtuhanan bangsa kami Hibrani. Yukna, 'Sumiyan
lagi' ka pahali magtanggu-tanggu bo' yampa magmalilla' ma aku? Tugutin saga a'aku
ala'an min Misil itu supaya sigām makapagsumba ma aku.
4 Bang ka pasangdan na pa'in magin'mbal ma kala'an sigām, pabowaku saga ampan
dulu ni lahatnu salung.
5 Aliput kaluha'an gintana'an ilu e' ampan dulu pagka aheka makalandu'. Pinagkakan
e' sigām tinanom kamemon maka kakayu-kayuhan kamemon ya takapin allum ma
kahuma-huma'anbi, ai-ai halam bay magka'at e' ulan tigtigan aes e'.

6 Sinōd du isab e' ba'anan ampan dulu astana'nu maka kaluma'an saga wakilnu
sampay luma' saga a'ana bangsa Misil kamemon. Minsan bay waktu kamatto'ahanbi,
halam aniya' katiksa'an buwattitu bisana bay kalabayan sigām sangay min katagna'
sigām maglahat ma tana' Misil itu.' " Na, aubus pa'in pah'lling si Musa buwattē',
pataikut na iya bo' ala'an min matahan Pira'un.
7 Sakali itu, makala'an pa'in si Musa, ah'lling ma Pira'un saga wakilna, yuk-i, "Sampay
sumiyan bahā' ya panasat a'a itu ma kitam? Tugutin bangsa inān ala'an supaya sigām
makapagsumba ni si Yawe ya Tuhan sigām. Halam gi' bahā' kata'uwannu in lahat Misil
itu magka'at na?"
8 Angkan na si Musa maka si Harun tabowa magharap maka Pira'un pabīng. Yukna
ma sigā, "Aho', makajari. Pehē' na kam magsumba ni Tuhanbi si Yawe. Sagō' sai na
pa'in ameya' ma ka'am?"
9 Yuk sambung si Musa, "Magbeya' kami kamemon, onde'-onde' matto'a. Bowa kami
isab saga ka'anakan kami d'nda-l'lla. Damikiyanna saga kahayopan-hayopan kami,
sabab aniya' paghinang pamudji kami si Yawe."
10 Agsai ah'lling Pira'un, "Mattan ko' ilu," yukna, "aniya' maksudbi mbal ahāp.
Haka'anta kam, subay aheya tabang si Yawe ma ka'am bo' yampa aku tabowa anugutan
ka'am paluwas minnitu, beya' isab kar'ndahanbi maka kaonde'-onde'an!
11 Ē! Mbal kam tugutanku. Subay l'lla sadja ya nirūlan paluwas anumba si Yawe,
sabab ya du ina'an pangamu'bi na pa'in." Magtūy pinala'an na si Musa maka si Harun
min matahan Pira'un.
12 Sakali aniya' gi' pangallam PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Pabantangun tangannu
tudju ni lahat Misil supaya angulatup pi'ilu ba'anan ampan dulu bo' amangan saga
tinanom kamemon, ingga-ingga ya halam magka'at e' tigtigan aes."
13 Na, tapabantang pa'in e' si Musa tungkudna tudju ni katana'-tana'an Misil, magtūy
aniya' baliyu akosog pinatumbuk e' PANGHŪ' luwas min sobangan, min llaw ina'an
sampay ni kasubuhan. Ta'abut pa'in subu, ina'an na saga ampan dulu bay tabowa e'
baliyu he'.
14 Manjari sakalingkal lahat Misil maka kahuma-huma'anna kamemon wa'i kat'ppakan
ampan dulu landu' aheka. Sangay min awal sampay ni ahil, halam bay buwattē' hekana.
15 Aettom kuwit tana' pagka aliput e' ampan dulu. Aubus pinagkakan tinanom
kamemon ya takapin min bay hunus tigtigan aes. Beya' na saga buwa' kayu. Halam
aniya' dahun takapin ma saga po'on kayu kamemon maka tinanom kamemon ma
sakalibutan Misil.
16 Pagka buwattē', magdai'-dai' Pira'un amalinganan si Musa maka si Harun. Maina'an
pa'in, yukna ma sigā, "Taga-rusa aku ma si Yawe ya pagtuhananbi. Taga-rusa isab ma
ka'am.
17 Na ampununbi dusaku min t'dda sadja la'a. Maka amu'-amu'inbi aku duwa'a ni
Tuhanbi si Yawe, bang pa'in ala'an min aku bala' makamula itu."
18 Pagubus itu, ang'bba disi Musa min Pira'un bo' angamu' tabang ni PANGHŪ'-Yawe.
19 Na, pinapinda e' PANGHŪ' baliyu min sobangan inān, manjari baliyu min s'ddopan
na landu' akosog makabowa ba'anan saga ampan inān pehē' ni dilaut Tahik Keyat.
Halam aniya' ampan dulu takapin ma lahat Misil, minsan dakayu'.
20 Sagō' ya kōk Pira'un masi pinatuwas e' PANGHŪ', angkan halam tugutanna saga a'a
Isra'il paluwas min lahatna.

Bala' Kasiyamna: Kalendoman

21 Sakali itu, aniya' pangallam PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Pa'angkatun tangannu
tudju ni langit bo' angalendom bitu-bituhan ma sakalibut lahat Misil ilu."
22 Na, wa'i pina'angkat e' si Musa tanganna. Magtūy angalendom ma lahat Misil ma
deyom t'llung'llaw.
23 Mbal na makapag'nda' saga a'a Misil dansehe'an, mbal minsan makala'an min
kaluma'an sigām t'llung'llaw t'ggolna. Sagō' asawa ma jadjahan paglahatan saga a'a
Isra'il.
24 Magtūy pinalinganan si Musa e' Pira'un. Maina'an pa'in, yuk Pira'un ma iya, "Pehē'
na kam anumba ni si Yawe ya Tuhanbi. Makajari isab ameya' sampay anak-h'ndabi,
saguwā' subay ta'bba maitu ba'anan bili-bilibi maka kambingbi maka sapi'bi."
25 Anambung si Musa ma Pira'un, yukna, "Subay kami dūlannu amowa saga hayop
kami bo' aniya' sinumbali' maka tinunu' panukbal ni Tuhan kami si Yawe.
26 Subay ameya' ma kami saga kahayop-hayopan kami kamemon. Subay halam aniya'
ni'bbahan minsan dakayu', sabab kagunahan kami hayop kasehe'an itu pangahulmat

kami ni Tuhan Yawe. Maka mbal gi' kinata'uwan bang hayop ingga ya pinene' pagkulban. Subay na kami at'kka pehē' ni pagsumbahan bo' yampa kinata'uwan."
27 Sagō' pinatuwas e' PANGHŪ'-Yawe kōk Pira'un inān, angkan iya mbal to'ongan anugutan saga Isra'il paluwas min lahatna.
28 Yuk Pira'un ma si Musa, "Ala'an kam min matahanku. Amay-amay, da'a ka pabaihu' ma aku pabīng. Ya llaw paka'nda'nu ma aku, ya na llaw kamataynu."
29 "Aho'," yuk si Musa, "ka'a ya beya'ku. Mbal aku pabaihu' ma ka'a pabalik."

11

Bala' Katapusan: Kamatay Pagsiyakahan

1 Na, aniya' asal bay pangallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, ya yukna, "Dakayu' la'a mulka' takapin pamat'kkaku ma Pira'un sampay ma saga a'ana bangsa Misil, bo' yampa kam tinugutan paluwas minnitu. Tin'ggal kam e'na supaya kam pinala'an pagsakali.
2 Haka'in saga a'a Isra'il d'nda-l'lla," yukna, "in sigām subay angamu' pamulawan ni saga bangsa Misil ya magsekot luma' maka sigām."
3 Min kahandak PANGHŪ' ya angkan ahāp pangatayan saga bangsa Misil tudju ni bangsa Isra'il. Kapagmahaltabatan isab si Musa baranna e' saga wakil sultan maka saga a'a Misil kamemon.
4 Manjari itu, aniya' pamalman Tuhan pamalatun e' si Musa ma Pira'un, yukna, "Ya na itu palman Tuhan Yawe, 'Sangom ilu, tonga' bahangi, palabay du aku min deyom lahat Misil.
5 Ma paglabayku, amatay kamemon saga l'lla pagsiyakahan ma bangsa Misil, tinagna'an min anak Pira'un ya pinusaka'an magsultan, sampay ni anak ata ya maggiling gandum. Damikiyanna isab amatay saga hayop ya dahū bay nianakan
6 Jari landu' akosog ya paglemong saga a'a kamatayan ma katilibut Misil. Min awal sampay ni ahil, halam aniya' pagtangis buwattē' kosogna.
7 Malaingkan in bangsa Isra'il maka ba'anan hayop sigām mbal ainay, mbal minsan tinanghulan e' ero'.' Minnē'," yuk si Musa ma Pira'un, "makata'u kam aniya' pagbidda'an pinat'nna' e' si Yawe ma bangsa Misil maka bangsa Isra'il.
8 Pareyo' du isab ni aku saga wakilnu ilu kamemon angamu'an aku junjung bang pa'in aku ala'an sampay saga bebeya'anku kamemon. Bang ta'abut na ina'an-i, ala'an du aku." Akagit makalandu' atay si Musa, mbal agon kasandalan. Magtūy iya ala'an min matahan Pira'un.
9 Na, aniya' bay pangallam PANGHŪ' ma si Musa, ya yukna, "Pira'un ilu, mbal to'ongan akale ma ka'am bo' supaya paheka lagi' saga hinangku makainu-inu ya paniya'ku ma lahat Misil."
10 Ya katobtobanna, minsan tahinang e' si Musa maka si Harun saga kahinangan makainu-inu itu kamemon ma matahan Pira'un, in kōkna masi na pa'in pinatuwas e' PANGHŪ'. Ya he' sababna angkan mbal tugutanna saga a'a Isra'il paluwas min lahatna.

12

Paglakad ma Bangsa Isra'il

1 Manjari itu, maina'an lagi' si Musa maka si Harun ma lahat Misil, aniya' pamalman PANGHŪ' ma sigā.
2 Yukna, "In bulan itu subay itungbi bulan panagna'an tahun.
3 Pata'uhunbi saga ummat bangsa Isra'il kamemon. Bang ta'abut sangpū' kasobangan ma bulan tagna'an itu, saga l'lla magmakōk ma luma' pakaniya-pakaniya subay angā' anak bili-bili atawa kambing pagkulban sigām.
4 Bang isab aniya' a'a magtai'anak mbal makaubus amangan dakayu' bili-bili, subay sigām magbahagi' maka pagkahi sigām magsekot luma'. Sagō' bistahunbi pahāp puhu'bi bo' supaya atopod e'bi amangan.
5 Ya hayop pene'bi subay hayop l'lla dantahun umulna, halam isab aniya' salla'na, ai-na ka bili-bili, ai-na ka kambing.
6 Jagahinbi saga hayop ya tapene'bi sampay ta'abut sangpū' maka mpat kasobangan ma bulan ilu. Pagabay kohap ma llaw ina'an, ya ka'am ummat bangsa Isra'il kamemon subay magsama-sama anumbali' saga hayopbi.
7 Puwas e', subay kam angā' laha' sumbali'an ilu bo' pahirinbi ni diyata' bowa' lawang maka ni bihingna karuwambila' ma luma' ya pagkakananbi hayop-i.
8 Na, sangom pa'in, ya hayop ilu subay tinapa bo' pinagkakan maka sayul apa'it maka tinapay halam bay pinasuligan.

9 In isi hayop ilu mbal manjari ni'inta' atawa nilaga', subay tinapa ma katibu'ukanna,
beya' na isab kōkna, tape'na sampay pagdayaw baranna.
10 Bang aniya' takapin, da'a tau'unbi sampay ni kasubuhan, subay tinunu'.
11 Ya pagkakanbi subay asapat hinabubi magsakap atulak. Subay kam magbinadju',
magsinontoron, magtinaumpa', magtinungkud. Hinang Paglakad ko' ilu, hinang
pamaheyabi ma aku PANGHŪ'-Yawe.
12 "Ma sangom ilu du," yuk PANGHŪ', "palabay aku min deyom lahat Misil amapatay
saga l'lla pagsiyakahan kamemon, ai-na ka manusiya', ai-na ka hayop. Pagmulka'anku
saga pagtutuhanan bangsa Misil kamemon, sabab si Yawe aku, ya Tuhan-asal-Tuhan.
13 In laha' pamahidbi ma bihing bowa' lawang tahinang paltanda'an ma saga luma' ya
pat'nna'anbi. Jari pag'nda'ku laha' ilu, lakaranta sadja kam, ati halam aniya' kamulahan
pat'kka ni ka'am ma waktu kapangamulka'ku lahat Misil."
14 Angallam gi' PANGHŪ', yukna, "Llaw itu subay pagjamuhunbi sakahaba' tahun
magpangkat-mamangkat pamaentoman bay kahāpku ma ka'am. Hatulan itu subay
taptap bogboginbi.
15 Ma deyom pitung'llaw," yukna, "ya tinapay pagkakanbi subay halam aniya'
pasuligna. Ma llaw tagna'an ma dapitu' inān, sinō' kam angala'anan pasulig kamemon
min deyom kaluma'anbi. Sabab sai-sai makakakan ai-ai taga-pasulig ma deyom dapitu'
he', mbal na taitung bangsa Isra'il.
16 Subay kam magtipun magsambahayang ma llaw tagna'an dapitu' he', damikiyanna
du isab ma llaw kapitu'na. Mbal kam makajari maghinang ai-ai ma deyom duwang'llaw
pagsambahayang e', luwal hinangbi magadjal pagkakan.
17 "Hinangunbi Hinang Tinapay Halam Pasuligna, pangentomanbi llaw bay ka-
pamowaku ka'am magtumpuk-manumpuk paluwas min lahat Misil. Paghinangunbi
llaw ina'an-i sakahaba' tahun sampay ni kasaumulan.
18 Kahaba' bulan panagna'an tahun, subay kam magkakan tinapay halam taga-pasulig,
tinagna'an min waktu abay kohap ma sangpū' maka lima kasobangan sampay ni abay
kohap isab ma duwampū' maka duwa kasobangan.
19 Subay halam aniya' pasulig tabāk ma deyom kaluma'anbi ma deyom pitu' llaw ilu.
Sai-sai amangan ai-ai kalamuran pasulig, ai-na ka a'a liyu, ai-na ka a'a porol bangsa
Isra'il, mbal taitung jama'a bangsa Isra'il.
20 Ma'ai-ma'ai paglahatanbi wajib kam da'a amangan kinakan bay kalamuran pasulig.
Ya sadja takakanbi ma deyom dapitu' subay pagkakan halam aniya' pasuligna."
21 Puwas e', nilinganan e' si Musa saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il kamemon.
Atipun pa'in, magpanoho'an iya ma sigām, yukna, "Ka'am kamemon kaniya-kaniya
subay pasa'ut amene' anak bili-bili atawa anak kambing sinumbali' bo' supaya kam
magtai'anak maghinang Hinang Paglakad.
22 Angā' kam isab dakayu' sanga-sanga jambangan hissup bo' t'nno'inbi ni laha' bay
pasalud ma pinggan. Abase' pa'in, pahirinbi laha' ilu ni bowa' lawang luma'bi, ni
diyata'na maka ni bihingna karuwambila'. Na, ma waktu ina'an subay halam aniya'
min ka'am minsan dangan paluwas min luma' sampay ni kasubuhan.
23 Sabab ma sangom ina'an du, palabay si Yawe min lahat Misil angamulka'an saga
a'a Misil. Sagō' ka'am ilu lakaranna du pagka ta'nda'na laha' ma bihing bowa' lawangbi.
Mbal pasagaranna mala'ikat pangmumulka' pasōd ni deyom luma'bi amapatay ka'am."
24 Yuk si Musa isab, "Saga panoho'an itu wajib subay bogboganbi magpangkat-
mamangkat salama-lama.
25 Bogboginbi isab hinang pagkulban itu bang kam makat'kka na ni lahat ya bay
panganjanji' ma ka'am e' PANGHŪ'-Yawe.
26 Lāgi bang kam saupama tinilaw e' saga ka'anakanbi bang ai sababna ya angkan
kam maghinang buwattē',
27 pandu'inbi sigām. Yukbi, 'Hinang ko' itu pamudji ma PANGHŪ', hinang pangen-
toman bay Paglakadna ma kitam. In ka'anakan siyaka bangsa Misil bay pagmulka'anna,
saguwā' kaluma'antam bangsa Isra'il bay kalakaran e'na. Ya he' sababna angkan kitam
maghinang buwattitu.' " Pagkale saga ummat Isra'il kamemon ma lling si Musa itu,
magtūy sigām pasujud amudji Tuhan.
28 Pagubus, patūy saga a'a Isra'il angahinang buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma si
Musa maka si Harun e'.
29 Manjari itu, ta'abut pa'in tonga' bahangi, pinapatay e' PANGHŪ'-Yawe saga l'lla
kamemon ya anak siyaka ma bangsa Misil. Tinagna'an min anak Pira'un ya pinusaka'an
pagsultanna sampay ni anak pilisu ma deyom kalabusu, sampay isab hayop ya dahū bay
nianakan, wa'i pinapatay kamemon.

30 Makabati' magtūy Pira'un maka saga a'a kawakilanna ma hinabu sangom inān,
sampay saga a'a Misil kamemon makabati' du isab. Aheya paglemong ma sakalibut
lahat Misil sabab halam aniya' luma' sigām ma halam kamatayan.

Magla'anan Bangsa Isra'il min Misil

31 Na, ma sangom ina'an du, magpanoho'an Pira'un ma si Musa maka si Harun subay
paharap ni iya. Makaharap pa'in, yukna ma sigā, "Ē! Ala'an kam min saga bangsaku,
ka'am baranbi sampay bangsabi Isra'il! Ala'an kam pehē' amudji si Yawe buwat bay
pangamu'bi!
32 Bowahunbi saga kahayop-hayopanbi buwat yukbi, bang pa'in kam magla'anan na.
Maka amu'-amu'inbi aku duwa'a."
33 Ya du saga a'a Misil kamemon, akosog e' sigām angamu' ni saga a'a Isra'il subay ala'an
magdai'-dai'. "Sababna," yuk sigām, "bang kam mbal ala'an, tantu kami magpatayan
kamemon!"
34 Sakali itu, pagka mbal makat'ggol, binowa e' saga a'a Isra'il addunan tinapay sigām
ma halam gi' pinalamuran pasulig. Jari pinutus sampay pangisihanna maka s'mmek bo'
yampa tinanggung e' sigām.
35 Bineya' isab e' bangsa Isra'il bay panoho'an si Musa ma sigām, hatina magpangamu'
sigām saga pamulawan maka s'mmek min saga a'a Misil.
36 Ya kat'kkahanna, saga a'a Isra'il bay kabuwanan ai-ai pangamu' sigām ma bangsa
Misil, pagka alunuk pangatayan saga a'a Misil tudju ni sigām, sabab min kawasa
PANGHŪ'. Jarina landu' aheka pangalta' suku' Misil bay ta'ā' e' saga a'a Isra'il.
37 Na, magl'ngnganan bangsa Isra'il min da'ira Ramisis tudju ni kauman Sokkot. Ya
heka puhu' sigām saga nnom hatus ngibu bang hal l'lla ni'itung, saddī kar'ndahan maka
kaonde'-onde'an.
38 Aheka du isab a'a bangsa saddī pasambeya' ma sigām, maka aheka isab katumpukan
bili-bili, kambing maka sapi' tabowa sigām.
39 Makahanti' pa'in, ya addunan bay binowa e' sigām min Misil tahinang tinapay na,
tinapay halam aniya' pasuligna. Addunan inān halam bay kalamuran pasulig sabab
nilogos sigām e' bangsa Misil subay ala'an magdai'-dai'. Halam sigām pinarūl minsan
angamomos kinakan palutu' sigām.
40 Na, mpat hatus maka t'llumpū' tahun ya t'ggol bay kapaglahat sigām bangsa Isra'il
ma lahat Misil.
41 Ajukup pa'in mpat hatus maka t'llumpū' tahun e', ma llaw ina'an du, ya na waktu
kaluwas saga a'a suku' PANGHŪ' magtumpuk-manumpuk min lahat Misil.
42 PANGHŪ'-Yawe ya bay anganjagahan sigām ma sangom e' bo' supaya paluwasna
sigām min lahat Misil. Ya he' sababna angkan saga a'a Isra'il subay magjaga bang ta'abut
sangom ina'an-i sakahaba' tahun sampay ni kasaumulan, pamaheya sigām ma PANGHŪ'.

Kal'ngnganan Pasal Hinang Paglakad

43 Aniya' gi' isab kabtangan PANGHŪ'-Yawe ma si Musa maka si Harun, yukna,
"Buwattitu kal'ngngananna bang kam maghinang Hinang Paglakad. Bang a'a saddī
bangsana, mbal makajari palamud amangan.
44 Makajari du bang a'a bay b'llibi magata, bang pa'in bay taislambi.
45 Sagō' bang a'a liyu ya pahanti' ma ka'am atawa a'a ginadjihan maghinang ma
deyomanbi, mbal makajari.
46 "Bang kam amangan sumbali'an pagkulban, subay ma deyom luma' bay pangad-
jalan iya, mbal makajari binowa paluwas. Da'a isab pōngunbi to'olangna minsan
dakayu'.
47 Wajib isab saga jama'a Isra'il kamemon maghinang pagjamu itu,
48 sagō' sasuku halam taislam, mbal makajari palamud magjamu. Ya balikna, bang
aniya' a'a bangsa saddī bilahi maghinang Hinang Paglakad pamaheyana ma PANGHŪ'-
Yawe, bo' a'a inān at'ggol na asal maglahat mailu ma ka'am, makajari du bang pa'in
iya taislam sampay saga l'lla kamemon ma deyomanna. A'a inān taitung sali' porol a'a
Isra'il.
49 Manjari sali' du panoho'an ya pinat'nna'an ka'am kamemon, porol bangsa Isra'il ka
atawa bangsa saddī ya maglahat asal maina'an ma ka'am." Ya he' kabtangan Tuhan.
50 Na, bineya' e' saga bangsa Isra'il kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa
maka si Harun.
51 Jari ma llaw ina'an du, in bangsa Isra'il magtumpuk-manumpuk tabowa na e'
PANGHŪ'-Yawe paluwas min lahat Misil.

13

Pamasuku' Kasiyakahan ma Tuhan

1 Magkallam isab PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna,
2 "Pamasuku'unbi ma aku saga anak kasiyakahan l'lla kamemon, sabab aku ya tag-
suku' ma kamemon ya dahū paluwas ma ka'am bangsa Isra'il, ai-na ka manusiya', ai-na
ka hayop."
3 Manjari ah'lling si Musa ma saga a'a Isra'il, yukna, "Entomunbi llaw kala'anbi itu
min lahat Misil, lahat bay pamanyaga'an ka'am. Entomunbi pahāp sabab ya na itu llaw
bay kapamaluwas ka'am e' si Yawe sabab min kosog kawasana. Da'a isab kam amangan
ai-ai taga-pasulig ma llaw ītu.
4 Ilu kam magla'anan buwattina'an min lahat Misil, ma Bulan Abib ya bulan
panagna'an tahun.
5 Binowa na kam e' PANGHŪ' ni lahat bay panganjanji'na ma ka'mbo-mbo'antam, ya
lahat paglahatan asal e' saga bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa Amor, bangsa Hīb
maka bangsa Jibus. Ahāp sidda lahat inān, ap'nno' e' kalluman landu' ahāp. Manjari,
bang kam tapasōd na e' PANGHŪ' ni deyom lahat e', subay kam angisbat paghinang itu
pamudjibi Tuhan kahaba'-kahaba' tahun bang ta'abut bulan Abib itu.
6 Manjari ma deyom pitung'llaw paghinang itu, mbal kam makajari amangan ai-
ai taga-pasulig. Ta'abut pa'in llaw kapitu'na, subay kam magpajamu pamaheyabi ma
PANGHŪ'-Yawe.
7 Ma deyom pitung'llaw ilu mbal kam makajari amangan ai-ai taga-pasulig. Subay
halam aniya' pasulig tabāk ma lahatbi ilu minsan maingga-maingga.
8 Ta'abut pa'in waktu paghinang itu, suli-sulihinbi saga anakbi bang ai sababna.
Ya yukbi ma sigām, 'Angkan aku angisbat paghinang itu sabab nientom bay tabang
PANGHŪ'-Yawe ma aku waktu kala'anku min lahat Misil.' "
9 Ah'lling gi' si Musa, yukna, "In kahinangan itu sali' sapantun tanda' binaggot ma
tanganbi maka ma tuktukbi, pamaentom ka'am in sara' panoho'an PANGHŪ' subay
taptap pah'llingbi. Sabab hatina in ka'am ilu bay binowa e' PANGHŪ' paluwas min
lahat Misil sabab min kosog kawasana.
10 Subay sabuhunbi paghinang itu sakahaba' tahun bang ta'abut waktuna."
11 Amissala lagi' si Musa, yukna, "Pinasampay du kam e' PANGHŪ'-Yawe ni lahat
bangsa Kana'an, lahat bay panganjanji'na pinamuwan ma ka'am sampay ma saga
ka'mbo'-mbo'anbi.
12 Makat'kka pa'in kam ni lahat e', subay pasuku'unbi ma PANGHŪ' saga anakbi l'lla
kasiyakahan kamemon. Damikiyanna saga anak hayop ya dahū l'lla nianakan, subay
pinasuku'an PANGHŪ' isab.
13 Sagō' bang saga anak kura' ya dahū nianakan mbal taluwa' kinulban. Gom pa'in
nil'kkat, hatina subay aniya' anak bili-bili atawa kambing sinumbali' ganti'na. Bang anak
kura' mbal l'kkatbi, na subay pinōngan buli'-k'llongna. Saga anakbi l'lla kasiyakahan
isab, subay nil'kkat maka susumbali'an pagkulbanbi ni Tuhan.
14 "Ma sinosōng isab, bang kam ganta' tinilaw e' anakbi pasal paghinang kasiyakahan
ilu bang ai sababna, ya sambungbi subay buwatittu. 'Ma sabab kapamowa PANGHŪ'
ma kami paluwas min lahat Misil, ya lahat amanyaga', maka min kosog kawasana isab.
15 Bay atuwas sidda kōk Pira'un ma waktu inān ati mbal to'ongan anugutan kami ala'an
minnē', pinapatay e' PANGHŪ' saga anak l'lla kasiyakahan kamemon ma kaluha'an
lahat Misil, manusiya' ka atawa hayop. Ya he' sababna angkan subay pamasuku'ku ma
PANGHŪ' saga anak l'lla ai-ai ya dahū paluwas, maka anakku l'lla kasiyakahan subay
l'kkatku maka anak bili-bili atawa kambing.'
16 Ya hinang itu sali' sapantun tanda' binaggot ma tangantam atawa ma tuktuktam
pamaentom kitam pasal bay kapamowa PANGHŪ' ma kitam paluwas min lahat Misil,
min kosog kawasana isab." Minnē' aubus kabtangan si Musa.

Bangsa Isra'il Palintas ni Dambila' S'llang

17 Manjari, tapaluwas pa'in saga bangsa Isra'il e' Pira'un, halam sigām binowa e' Tuhan
palabay min lān tudju ni lahat Pilistin, minsan asekot-sekot. Tu'ud halli'anna bangsa
Isra'il bang sigām agon-agon nirugpak e' saga a'a amowa sigām magbono', marai' al'kkas
apinda pikilan sigām ati bilahi sigām pabalik pehē' ni Misil.
18 Angkan na sigām binowa e' Tuhan labay min lahat paslangan tampal ni Tahik
Keyat.* Magtinakos asal sigām bo' asakap magbono'.

* **13:18 13:18** Tahik Pagtomo'an Kaparangan, bang ma bahasa Hibrani.

19 Pagla'an sigām min Misil, binowa e' disi Musa saga to'olang bangkay si Yusup, sabab
ma waktu allum lagi' si Yusup, bay pasapana saga anakna. Yukna ma sigām, "Tantu kam
tinabang e' Tuhan ma sinosōng bo' kam makaluwas min lahat Misil itu. Amay-amayanta
kam, bang ta'abut waktu kaluwasbi, bowahunbi isab bangkayku."
20 Na, ala'an pa'in bangsa Isra'il itu min lahat Sokkot, pahanti' sigām ma Etam, dakayu'
lahat ma kasekotan paslangan.
21 Manjari ina'an PANGHŪ'-Yawe anganjagahan sigām ma pal'ngnganan. Sakahaba'
llaw ina'an iya ma dahuan sigām amandogahan sigām min deyom gabun-Tuhan.
Sakahaba' sangom ina'an iya ma deyom api-Tuhan amuwanan sigām kasawahan.
Minnē' sigām makal'ngngan llaw-sangom.
22 Mbal ala'an gabun-Tuhan inān min munda'an sigām ma waktu llaw, mbal isab ala'an
api-Tuhan ma waktu sangom.

14

1 Angallam na isab PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna,
2 "Soho'un saga a'a Isra'il palibut bo' pahanti' ma atag kauman Pī-Hahirut, mahē' ma
tonga'an Migdul maka Tahik Keyat, ma anggopan isab kauman Ba'al-Sepon.
3 Sabab bang ta'nda' e' Pira'un bangsa Isra'il magsōng-suhut, pinikil e'na marai' in
ka'am alungay pagka kam maglibut-libut sadja ma lahat paslangan."
4 Angallam gi' Tuhan, yukna, "Patuwasku isab kōk Pira'un bo' soho'na saga sundaluna
angapas* ka'am. Sagō' da'ugku iya sampay kasundaluhanna. Jari in panganda'ugku
inān amuwanan aku kabantugan, lāgi magkahagad saga bangsa Misil in aku si Yawe,
ya Tuhan-asal-Tuhan." Ati bineya' e' saga bangsa Isra'il bay panoho'an Tuhan e'.
5 Sakali itu, kahaka'an pa'in Pira'un pasal bangsa Isra'il wa'i alahi, apinda pikilanna.
Ya du saga wakilna, ati magsusun sigām. "Arōy," yuk sigām, "mbal manjari! Wa'i
pasagarantam saga a'a Isra'il ala'an min lahat itu ati alungay min kitam saga banyaga'
ya bay maghinang ma kitam!"
6 Angkan pinasakap e' Pira'un kalesana pagbobono',† maka sinō' isab saga kasun-
daluhanna magsakap.
7 Binowa e' Pira'un ba'anan kalesana kamemon sampay saga sundalu ya pagmakōkan
kalesa inān pakaniya-pakaniya. Beya' isab saga kalesana ya katapusan ahāp, nnom
hatus hekana.
8 Manjari itu, atuwas na pa'in kōk Pira'un ya sultan lahat Misil sabab min kabaya'an
PANGHŪ', angkan apasna bangsa Isra'il, ya anawakkal paluwas min lahatna ma mata
mairan.
9 Ya magpangapas inān ba'anan kasundaluhan Pira'un, saga sundalu magpangura',
ba'anan saga kalesa pagbobono' sampay kakompol-kompolan sundalu magtape'. Ta'abut
e' sigām bangsa Isra'il ina'an pahanti' ma bihing Tahik Keyat, ma kasekotan kauman Pi-
Hahirut maka Ba'al Sepon.
10 Manjari itu, asekot pa'in pina'an Pira'un maka saga kasundaluhanna, ta'nda' sigām
e' saga a'a Isra'il. Pag'nda' itu, magtūy sigām sinōd tāw ati parahing ni PANGHŪ'-Yawe
angamu' tabang.
11 Amūng-mūng sigām ma si Musa, yuk-i, "Mbal manjari hinangnu itu, atiya' kami
bowanu paluwas min lahat Misil! Halam bahā' aniya' pangubulan ma lahat Misil, ya
angkan kami bowanu pi'itu magpatayan ma lahat paslangan?
12 Bay ka pah'llingan kami ma lahat Misil gi', ya yuk kami ma ka'a, 'Pasagarin kami
maghinang gi' ma bangsa Misil.' Padpad kami amatay ma lahat paslangan itu, gom lagi'
kami magpa'ata ma sigām."
13 Anambung si Musa, yukna, "Da'a kam agawa. Pahogotun pangatayanbi ati ta'nda'bi
bang buwattingga e' Tuhanta Yawe angalappas ma ka'am. Puwas min llaw itu, mbal na
ta'nda'bi pabīng saga a'a Misil ilu.
14 Patotog kam, sabab PANGHŪ' ya ganti'bi amono' sigām."
15 Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Angay ka angamu' tabang na pa'in
ni aku? Soho'un palanjal saga a'a Isra'il ilu.
16 Pabantangun isab tungkudnu paharap ni tahik bo' abahagi' duwa. Manjari paniya'
katoho'an ma t'ngnga' tahik palabayanbi bangsa Isra'il tudju parambila'.
17 Patuwasku du kōk saga a'a Misil bo' supaya sigām tabowa angapas ka'am sampay
ni t'ngnga' tahik. Jari pasōng gi' kabantuganku sabab panganda'ugku min Pira'un maka

* **14:4 14:4** Angapas: 'anurul' bang ma Sama kasehe'an. † **14:6 14:6** Kalesa Misil itu ginis pameya'an pagbono', aniya' saga duwa atawa t'llu sundalu ma diyata'na. Duwa silikanna, maka aniya' kura' angangguyud.

saga kasundaluhanna, ai-na ka sigām ameya' min kalesa pagbono', ai-na ka sigām magpangura'.
18 Paheya gom pa'in kabantuganku ati magparassaya saga bangsa Misil kamemon in aku si Yawe, ya Tuhan-asal-Tuhan, pagka tara'ugku Pira'un maka kasundaluhanna kamemon.”
19 Puwas e' in mala'ikat Tuhan ya bay parahū asal ma munda'an bangsa Isra'il, pasuhut na ni buli'an. Damikiyanna isab gabun-Tuhan ya bay ma dahuan, pasuhut isab ni buli'an.
20 Jari magpati'llot na gabun inān ma saga bangsa Isra'il maka ba'anan kompolan sundalu Misil. Taluwa' kalendoman saga sundalu Misil, sagō' saga a'a Isra'il ma deyom kasawahan na pa'in minsan sangom. Jari halam bay makapagsekot saga a'a Misil maka saga a'a Isra'il waktu sangom inān sampay ni kasubuhan.
21 Sakali itu pinabantang e' si Musa tungkudna paharap ni tahik. Pagpabantangna pa'in, magtūy aniya' baliyu akosog pinat'kka e' PANGHŪ' min sobangan animpus ni kasubuhan. Minnē' aniya' katoho'an ma t'ngnga' tahik. Jari abahagi' duwa tahik
22 bo' aniya' t'bbahan palabayan saga bangsa Isra'il parambila'. Maka tahik inān tahinang sali' dinding min bihing sigām karuwambila'.
23 Magtūy pa'apas saga sundalu Misil ma sigām, beya' isab saga kalesa Pira'un kamemon maka saga a'ana magpangura', paurul ma sigām sampay ni tahik.
24 Na, song pa'in pak'llat llaw, paromol PANGHŪ' min deyom gabun maka api. Ta'nda'na ba'anan kompolan saga sundalu Misil, ati aheya hiluhala' pamat'kkana ma sigām.
25 Pinaloblob e'na saga silikan kalesa sigām ya angkan sigām kahunitan magsōng-suhut. Yuk saga sundalu Misil, “Tinabangan saga bangsa Isra'il itu e' si Yawe, angkan halam aniya' dapattam. Sūng kitam alahi!”
26 Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Pabantangun tangannu bo' palalom tahik pabalik, ati bo' alimun ba'anan saga sundalu Misil, beya' isab saga kalesa sigām maka saga kompolan sundalu magpangura'.”
27 Magtūy pinabantang e' si Musa tanganna paharap ni tahik. Pagk'llat llaw pa'in, pabīng na tahik ni bay baina. Alahi ba'anan a'a Misil inān kalu makapuwas, sagō' nilokoban sigām e' PANGHŪ' maka tahik.
28 Jari makabīng pa'in tahik ni bay baina, alembo kasundaluhan Pira'un kamemon, ya bay angapas saga bangsa Isra'il sampay ni tahik. Talapay saga kalesa sigām maka ba'anan sundalu magpangura'. Halam aniya' takapin allum minsan dakayu'.
29 Sagō' saga bangsa Isra'il, pal'ngngan ma katoho'an sampay pa'abut ni dambila'. Aniya' tahik sali' hantang dinding min bihing sigām karuwambila'.
30 Jari ma llaw ina'an, lappasan saga a'a Isra'il e' PANGHŪ' min pang'ntanan saga bangsa Misil. Ta'nda' e' sigām ba'anan saga bangkay a'a Misil ma bihing tahik.
31 Na, pag'nda' saga a'a Isra'il itu ma kosog kawasa PANGHŪ'-Yawe ya bay pan-ganda'ugna ma saga bangsa Misil e', magtūy sigām magmatāw ma iya. Jari angandol sigām ma iya sampay ma sosoho'anna si Musa.

15

Kalangan si Musa

1 Na, magpangalang disi Musa maka saga bangsa Isra'il pamudji sigām ni si PANGHŪ'.
Ya na itu kalangan sigām:
Magkalangan aku ni Yawe
sabab abantug da'uganna.
Kalarukan e'na saga kura' ni tahik,
talapay isab saga a'a magpangura'.
2 Si Yawe ya amuwanan aku kosog,
in iya pagkalanganku
pagka aku kalappasanna.
In iya Tuhanku, pudjiku iya,
Tuhan isab kamatto'ahanku, paheyaku ōnna.
3 Aesog asal si Yawe ma pagbono'an,
si Yawe ya ōnna.
4 Saga kalesa suku' Pira'un
sampay ba'anan kasundaluhanna
kalarukan e' Tuhan ni tahik.
Saga jiniral Pira'un ya katapusan aesog,

wa'i alembo ma Tahik Keyat.
5 He' na sigām ma t'ngnga' s'llang
sali' hantang batu pat'nde ni kalaloman.
6 O Yawe, ka'a ya Sangat-Kawasa,
kosognu mbal tapula'-pula'.
Tapodjak saga palbantahannu
sabab min kosog kawasanu.
7 Pinahantak sasuku angatu ma ka'a
pagka sigām taluwa' kosog kawasanu.
Atunu' sigām sali' sapantun sagmot
pagka taluwa' mulka'nu.
8 Pabūd tahik sabab min kosog napasnu,
An'ngge goyak sali' hantang dinding,
Akompol isab t'ngnga' s'llang.
9 Yuk pangabbu saga palbantahannu,
"Apasku saga a'a Isra'il sampay saggawku,
Suku'ku pangalta' ya tatabanku min sigām.
Karūlan aku amene' ai-ai kanapsuhanku.
Hublutku kalisku," yuk banta inān,
"bo' papatayku sigām kamemon."
10 Sagō' ka'a, Tuhan, pagtiyupnu mint'dda
alimun magtūy palbantahannu e' tahik.
Pat'nde sigām ma timbang
sali' sapantun tingga'.
11 O Yawe, halam aniya' makasali' ni ka'a
ma deyom katuhan-tuhanan ya pagta'atan manusiya'.
Halam to'ongan aniya' sali'nu.
Ka'a iya sangat mahasussi, sangat asahaya,
sangat akawasa,
sangat makahinang saga hinang makatāw-tāw
ya kainu-inuhan a'a.
12 Pinabantang sadja tangannu kowan,
magtūy aliyaw saga banta kami e' gumi.
13 Ya Tuhan, mbal amaluba kasi-lasanu
ma saga a'a kalappasannu,
angkan sigām malimnu.
Bowanu sigām ni lahatnu mulliya
sabab min kosog kawasanu.
14 Makakale saga bangsa liyu pasal pakaradja'an itu,
kinobla'an sigām sampay amidpid.
Saga a'a Pilistin sinōd tāw mbal kasandalan,
15 Saga datu' bangsa Edom agawa makalandu',
pagbebeya'an bangsa Mowab niumagad.
Saga bangsa Kana'an alanyap sadja,
angorog-ngorog sigām sabab min tāw.
16 Sinōd tāw kamemon saga kabangsa-bangsahan
ma sabab kosog kawasanu.
An'ngge sadja sigām sampay makalabay na saga a'anu,
ya tal'kkatnu min pagbanyaga'an.
17 O Tuhan, tantu kami pasampaynu ni lahatnu
bo' pat'nna' ma būd ya palsuku'annu lissi,
ni pat'nna'an ya tapene'nu,
ni pagluma'an sussi ya tahinangnu.
18 O Yawe, ka'a Tuhan-asal-Tuhan,
makapagbaya' du ka salama-lama.
19 Na, ya na ina'an kalangan disi Musa. Manjari itu, ma waktu kapehē' ni t'ngnga' tahik saga sundalu Pira'un magpangura', maka saga kalesana pagbobono' sampay ba'anan kura'na, alimun sigām kamemon e' tahik ya pinabīng ni baina e' PANGHŪ'. Sagō' in bangsa Isra'il magl'ngnganan ma kat'bbahan sampay makat'kka ni dambila'.
20 Sakali magkalangan si Mariyam, dakayu' nabi ya danakan si Harun d'nda. Angā' iya tambul-tambulna maka e'na angigal. Bineya'an isab iya e' saga kar'ndahan magpamowa tambul-tambul di-sigām maka magpangigal isab.

21 Magkalangan si Mariyam ma ba'anan sehe'na inān, yukna,
“Pagkalanginbi si Yawe pamudjibi ma iya,
sabab abantug da'uganna.
Kalarukan e'na saga kura' ni tahik,
tabeya' isab saga a'a magpangura'.”

Bohe' Apa'it ma Lahat Mara

22 Na, binowa e' si Musa saga bangsa Isra'il ala'an min Tahik Keyat inān tudju ni lahat paslangan ya pinagōnan Sūr. T'llung'llaw ya t'ggol sigām magl'ngngan-l'ngngan ma lahat paslangan e' ma halam aniya' bohe' tabāk sigām.
23 Sakali, maka'abut pa'in sigām ni Mara, mbal tainum bohe' maina'an sabab landu' apa'it. Angkan na lahat inān pinagōnan ‘Mara’, sabab hatina ‘apa'it.’
24 Manjari pinagdugalan si Musa e' saga a'a Isra'il. Yuk sigām, “Arōy! Daka ai na inumtam itu!”
25 Parahing si Musa ni PANGHŪ'-Yawe angamu' tabang ati pina'nda'an iya dambatang kayu-kayu. Niā' kayu itu e' si Musa bo' larukanna ni deyom bohe' apa'it e'. Paglaruk itu, magtūy at'bbag bohe' inān, ahāp ni'inum.
Manjari itu, mahē' pa'in bangsa Isra'il ma lahat Mara he', aniya' sara' pamat'nna' e' PANGHŪ' panulayanna ma sigām bang ameya' atawa mbal.
26 Yukna, “Bang kam pakale to'ongan ma aku, ya Tuhanbi si Yawe, maka bang kam angahinang kabontolan ya makasulut atayku, maka bang kam amogbog isab ma panoho'anku maka pamituwaku kamemon, na, mbal kam pat'kkahanku saga saki ya bay pat'kkaku ma saga bangsa Misil e'. Aku si Yawe ya magpauli' saga sakibi.”
27 Pagubus, palanjal na sigām sampay ta'abut pagbohe'an niōnan Ilim. Sangpū' maka duwa ya heka tuburan bohe' maina'an, maka pitumpū' po'onan hulma.* Jari pahanti' sigām maina'an ma bihing bohe'.

16

Pagkakan min Tuhan

1 Palabay pa'in daka pilang'llaw ya kahanti' bangsa Isra'il ma Ilim, magbeya' sigām kamemon palanjal minnē'. Jari itu, ma bulan karuwana min bay kaluwas sigām min lahat Misil, sangpū' maka lima kasobangan, makasampay na sigām ni lahat Sīn, ya ma olangan Ilim maka Būd Turusina.* Paslangan asal lahat Sīn itu, ahunit pamiha'an kalluman.
2 Sakali itu, mahē' pa'in sigām ma lahat Sīn, magkarugalan kamemon saga a'a Isra'il pasal kulang pagkakan sigām.
3 Ya pah'lling sigām ma si Musa maka si Harun, “Ahāp kami amatay min kahandak PANGHŪ' ma lahat Misil lagi'. Ahāp bay pamangan kami mahē'. Aniya' saga sumbali'an niloho'an maka palauk indaginis, pila-pila ya kabaya'an kami. Sagō' nda'unbi kahālan kami buwattina'an, itiya' kami tabowabi ni paslangan itu bo' patay otas kamemon.”
4 Sakali itu, pagka buwattē' pagmusmud saga a'a Isra'il, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Paniya'anta kam pagkakan sali' sapantun ulan deyo' min langit. Soho'un saga a'a ilu paluwas min kaluma'an sigām amuwa' pagkakan kahaba' llaw. Ya tatimuk e' sigām subay sarang-sarang pagkakan sigām ma dang'llaw sadja. Minnē' kasulayanku sigām bang ameya' ma panoho'anku atawa mbal.
5 Ya ta'adjal e' sigām ma llaw ka'nnomna subay nilipat duwa bo' sarang pagkakan duwang'llaw.” Ya du ina'an pangallam Tuhan.
6 Manjari amissala si Musa maka si Harun ma kamemon bangsa Isra'il. “Abay kohap ilu,” yuk sigā, “kamattanan kam in Tuhanbi si Yawe bay amowa ka'am paluwas min lahat Misil.
7 Pagsalung subu isab maka'nda' kam sahaya si Yawe, sabab takale e'na pagdugalbi ma iya. Ngga'i ka kami ya pagdugalanbi, sabab ngga'i kami ya tag-soho'an.”
8 Yuk si Musa isab, “PANGHŪ'-Yawe ya amuwanan ka'am sumbali'an pagkakanbi kohap, maka tinapay pagkakanbi kahaba' subu, pila-pila ya maka'ssohan ka'am. Sabab hatina takale e' PANGHŪ' pagdugalbi. Maka ngga'i ka kami ya pagdugalanbi sagō' Tuhan. Ngga'i ka kami ya tag-kapatut.”
9 Puwas e' ah'lling si Musa ma si Harun, yukna, “Soho'un saga a'a ilu kamemon paharap ni PANGHŪ' sabab takale e'na pagdugal sigām.”

---

* **15:27 15:27** Hulma itu, ginis buwa' kayu maumu pinagkakan ma jadjahan ina'an-i. ‘Date’ ōnna ma bahasa Ingglis.
* **16:1 16:1** Būd Turusina: Būd Sinay isab pagōnna dakayu'.

10 Sakali itu, sabu pa'in si Harun amissala ma saga a'a inān, na, pa'alop sigām tudju
ni paslangan. Magtūy saru'un-du'un ta'nda' e' sigām sahaya si Yawe asinag min deyom
gabun.
11 Yukna ma si Musa,
12 "Takaleku pagdugal saga a'a Isra'il. Buwattitu ya pangahakanu ma sigām, 'Abay
kohap itu amangan kam isi sumbali'an, maka salung subu amangan kam pagkakan
sampay kam asso na. Minnē' kata'uwanbi in aku si Yawe ya Tuhanbi.' "
13 Na, abay kohap pa'in, ap'nno' magtūy kauman sigām e' saga manuk-manuk ūl-
ūl† landu' aheka. Jari aniya' susumbali'an takakan sigām. Pagsubu isab, abase' e' alu'
sakalibut kaluma'an.
14 Atoho' pa'in, aniya' sali' luwa aes anipis-nipis to'ongan pat'nna' ma kuwit tana'.
15 Pag'nda' saga a'a Isra'il, halam kinata'uwan e' sigām bang ai, angkan sigām magtilaw-
tilaw dansehe'an, yuk-i, "Ai ilu?"
Ya sambung si Musa, "Pagkakan ko' ilu ya pamuwan PANGHŪ' ma ka'am.
16 Sinō' kam e' PANGHŪ' animuk pagkakan ilu pila-pila ya kagunahanbi ma dang'llaw.
Ganta'unbi duwa gantang ma a'a dangan maka dangan sasuku paokom ma luma'bi."
17 Na, bineya' e' saga a'a Isra'il ya bay panoho'an Tuhan e'. Aniya' sigām bay animuk
aheka, aniya' isab bay animuk ariki'.
18 Sagō' pagt'ppong pa'in, saga a'a bay animuk aheka mbal maglabi, maka saga a'a isab
bay animuk ariki' mbal magkulang. Atopod sigām sali'-sali'.
19 Ah'lling gi' si Musa ma sigām, yukna, "Subay kam da'a angapin pagkakanbi salung."
20 Sagō' aniya' sigām kasehe'an mbal ameya' ma pah'lling si Musa-i, ati aniya' kinapin
e' sigām. Pagsalung pa'in, na, niulat na maka bau halu'. Jari akagit atay si Musa ma
sigām.
21 Manjari itu, kahaba'-kahaba' subu, animuk pagkakan saga a'a kamemon, pila-pila
ya kagunahan sigām. Ya halam tatimuk atunaw lullun e' llaw.
22 Sagō' ta'abut pa'in llaw ka'nnomna, nilipat duwa ya tinimuk e' sigām, hatina
mpat gantang ma a'a dangan maka dangan. Sakali itu, makata'u pa'in ba'anan a'a
pagbebeya'an pasal pagtimuk aheka ilu, magtūy sigām anumbung pehē' ni si Musa.
23 Ya sambung si Musa ma sigām, yukna, "Makajari du, sabab aniya' panoho'an
PANGHŪ' pasal llaw kapitu'na, buwattitu. 'Salung ya llaw paghali-hali, llaw mulliya
pagtata'atbi ma PANGHŪ'-Yawe.' Manjari adjalunbi ya bay tatimukbi insini'. Bang
kabaya'anbi angahinang dī tinapay, na hinangunbi. Bang kabaya'anbi kinakan sadja,
b'llahunbi na. Ai-ai takapin subay tinau' pagkakanbi salung."
24 Jari tinau' e' sigām kapinna pagkakan sigām ma llaw kapitu'na, buwat bay pamituwa
si Musa. Halam niulat, halam isab bauwan.
25 Pagka llaw kapitu'na na, ah'lling si Musa ma sigām, yukna, "Kakanunbi na pagkakan
ya tatau'bi ilu, sabab ya na itu llaw kapitu'na, llaw paghali-hali, llaw mulliya pagta'at ni
PANGHŪ'. Mbal kam makapuwa' tinapay ma tana' ma llaw itu.
26 Nnom llaw ya pagtimukbi, sagō' bang ta'abut llaw kapitu'na, ya llaw mulliya pagta'at
ni Tuhan, halam aniya' tatimukbi."
27 Na, ya du isab, minsan buwattē' pamituwa si Musa, aniya' saga a'a paluwas min
kaluma'an arak animuk kinakan ma llaw kapitu', sagō' halam to'ongan aniya' tabāk.
28 Angkan amissala PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Ka'am saga bangsa Isra'il, sumiyan
kam pahali anagga' saga sara' panoho'anku?
29 Entomunbi, aku si Yawe ya amat'nna'an ka'am llaw mulliya itu pagta'atbi ma aku.
Ya he' sababna angkan kam buwananku pagkakan nilipat duwa ma llaw ka'nnomna bo'
makasarangan ka'am duwang'llaw. Subay kam patotog ma luma'bi ma llaw kapitu'na,
da'a kam magluwas-luwas."
30 Manjari pahali-hali saga a'a Isra'il inān ma llaw kapitu'na.
31 Ya pangōn saga bangsa Isra'il ma tinapay inān manna.‡ Luwana sali' binhi' anahut-
nahut walna' pote'. Ahāp nanamna, sali' bāng-bāng lamuran gula' buwani.
32 Yuk si Musa ma sigām, "Ya panoho'an PANGHŪ' isab, subay tau'ta duwa
gantang manna bo' supaya ta'nda' luwana e' panubu'tam magpangkat-mamangkat. Jari
kinata'uwan e' sigām ma sinosōng pasal tinapay ya bay pamuwan Tuhan pagkakantam
ma lahat paslangan, masa lagi' kapamowana kitam ala'an min lahat Misil."
33 Yuk si Musa isab ma si Harun, "Angā' ka garapun bo' isihun duwa gantang manna.
Pat'nna'un ma matahan PANGHŪ' bo' tinau' maina'an pamaentom saga panubu'tam
pangkat-mamangkat."

---

† **16:13 16:13** Manuk-manuk ūl-ūl itu 'quail' ma bahasa Ingglis. ‡ **16:31 16:31** Manna: hatina ma bahasa Hibrani, 'ai ilu?'

34 Bineya' magtūy e' si Harun panoho'an PANGHŪ' itu. Pinat'nna' e'na garapun isihan
manna ma dahuan Ba'ul Paljanji'an bo' tinau' pahāp.
35 Manjari itu, in bangsa Isra'il inān magkakanan manna na pa'in ma deyom mpatpū'
tahun, sampay ni waktu kat'kka sigām ni lahat taga-a'a. Subay bay ta'abut bihing lahat
Kana'an bo' yampa sigām pahali amangan.
36 (Epa ya t'ppongan sigām ma masa awal e', lima gantang ma da-epa.)

17

Bohe' Paluwas min Batu Lakit

1 Na, pauntas na saga bangsa Isra'il kamemon min lahat Sīn bo' angalatun lahat,
pi'ingga-pi'ingga ya panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma sigām. Ta'abut pa'in lahat Repidim,
pahanti' sigām maina'an sagō' halam aniya' bohe'na ni'inum.
2 Jari anoway saga a'a Isra'il ma si Musa. Yuk sigām, "Buwanin kami bohe'."
Anambung magtūy si Musa yukna, "Angay aku panowayanbi? Angay sulayanbi si
Yawe?"
3 Sagō' atoho' to'ongan k'llong sigām, ya angkan sigām angandugal ma si Musa, yuk-i,
"Angay kami bay bowanu ala'an min Misil bo' supaya patay bohe' kami kamemon maka
saga ka'anakan kami sampay isab ba'anan hayop kami?"
4 Na, pagka buwattē' pah'lling sigām, parahing si Musa ni PANGHŪ' angamu' tabang,
yukna, "Ya Tuhanku, inayku saga a'a itu? Agon-agon aku pinagbantung e' sigām."
5 Anambag PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Pal'ngngan ka parahū min saga a'a ilu.
Pabeya'un isab ma ka'a saga kamatto'ahan bangsa Isra'il kasehe'. Bowahun tungkud ya
bay pangalubaknu ma sapa' Nīl. Pehē' na ka," yuk Tuhan.
6 "An'ngge du aku ma matahannu mahē' ma bihing batu lakit ya ma tampalan būd
Horeb. Pagt'kkanu pehē', lubakun batu inān maka tungkudnu, ati aniya' bohe' patubud
minna'an pamainum saga a'a." Bineya' e' si Musa panoho'an Tuhan itu ma matahan
saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il.
7 Ya pangōn si Musa ma atag bohe' inān Massa* maka Mereba, ma sabab kapamūng-
mūng saga bangsa Isra'il maka ma sabab panulayan sigām ma PANGHŪ'-Yawe, ya yuk
sigām, "Itiya' bahā' si Yawe ma kitam? Atawa halam?"

Bangsa Amalek Tara'ug e' Bangsa Isra'il

8 Na, ma Repidim pa'in bangsa Isra'il, nirugpak sigām e' saga bangsa Amalek.
9 Manjari anoho' si Musa ma si Yussa', ya nakura' sundalu. Yuk si Musa, "Pene'in kitam
saga l'lla ati bowahun sigām magbono' maka bangsa Amalek inān. Pagsalung, an'ngge
aku ma diyata' būd ilu maka e'ku ang'ntan tungkud ya bay pamuwan aku e' Tuhan."
10 Bineya' e' si Yussa' panoho'an si Musa he'. Binowa e'na saga a'ana angatu ma bangsa
Amalek. Sagō' si Musa maka si Harun, maka sehe' sigām si Hūr, bay patukad ni diyata'
būd e'.
11 Sat'ggol pina'angkat e' si Musa tanganna karuwambila' anganda'ug saga bangsa
Isra'il. Sagō' bang pinareyo', bangsa Amalek ya anganda'ug.
12 Manjari itu, ta'abut pa'in angalongkoy tangan si Musa, aniya' batu binowahan iya e'
si Harun maka si Hūr pamatingkō'an iya. An'ngge sigām duwangan min bihing si Musa
karuwambila' ama'angkat tanganna, manjari atotog sampay pas'ddop mata llaw.
13 Na, minnē' tara'ug ba'anan sundalu bangsa Amalek e' disi Yussa'.
14 Pagubus, amissala PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Sulatun pakaradja'an itu bo' mbal
takalipat. Pakalehun isab si Yussa', sabab lapnasku bangsa Amalek itu sampay sigām
alungay tūy min pangentom manusiya'."
15 Manjari amangkat batu si Musa nihinang pagkulbanan ni Tuhan. Yawe-Nissi ya
pangōn si Musa ma pagkulbanan-i, hatina "si Yawe ya Panjiku."
16 Yuk si Musa, "Pat'nggehunbi panji si Yawe. Binantahan e'na saga bangsa Amalek
magpangkat-mamangkat."

18

Katibaw si Jetro ni Ayuwanna si Musa

1 Na si Jetro, ya imam ma lahat Midiyan, mato'a isab si Musa, bay makakale pasal
kaheya tabang si Yawe ma disi Musa sampay ma saga bangsana Isra'il. Bay kono' sigām
tapaluwas e'na min lahat Misil.

---

* **17:7 17:7** Ya hati Massa itu 'pagjawab', ya hati Mereba 'panulayan.'

2-3 Si Jetro itu bay angokoman si Sippura h'nda si Musa maka duwangan anakna, waktu
bay kapamapole' iya e' h'llana. Si Gersom* ya ōn anakna dakayu' inān. “Sabab,” yuk si
Musa, “aku itu a'a liyu ma ngga'i ka lahatku.”
4 Si Ele'eser† ya ōn anakna pasunu'. “Sabab,” yuk si Musa, “tinabangan aku e' Tuhan
ya pagtuhanan mma'ku. Kalappasan aku e'na min pang'ntanan Pira'un waktu iya bilahi
amono' ma aku.”
5 Manjari, takale pa'in e' si Jetro pasal kahālan si Musa itu, patibaw iya pehē' ni
pahanti'an disi Musa, ya ma atag būd Tuhan ma lahat paslangan. Ina'an isab ameya'
ma iya h'nda si Musa maka duwangan anakna.
6 Aniya' isab tambuku bay pinabeya' e' si Jetro ni si Musa, yukna, “Pi'ilu aku patibaw
ni ka'a, beya' isab h'ndanu maka duwangan anaknu.”
7 Na, song pa'in at'kka disi Jetro, pehē' si Musa anampang. Pag'nda'na ma mato'ana,
magtūy iya paruku'. Aubus, siniyum e'na mato'ana. Magaddat-iyaddati sigā bo' yampa
pasōd ni deyom luma' si Musa tolda.
8 Sinuli-sulihan si Jetro e' si Musa pasal kamemon bay nihinang e' si Yawe ma Pira'un
maka ma a'a Misil kamemon, sabab min lasana ma bangsa Isra'il. Sinuli-suli isab
pasal kasigpitan ya kalabayan sigām ma l'ngnganan sigām, maka buwattingga kalappas
PANGHŪ'-Yawe ma sigām.
9-10 Makakale pa'in si Jetro pasal kahāpan kamemon ya tahinang e' PANGHŪ'-Yawe ma
saga bangsa Isra'il, kinōgan iya. Yukna, “Pudjita si Yawe, ya bay angalappasan ka'am
min komkoman Pira'un maka saga bangsana. Sanglitanta iya, ya bay amaluwas ka'am
min pagbanyaga'an.
11 Kata'uwanku na, akawasa gi' si Yawe min katuhan-tuhanan kamemon ya pagta'atan
manusiya', sabab tapareyo' e'na saga a'a Misil ya bay amissoko' ka'am bangsa Isra'il.”
12 Puwas e' aniya' dakayu' hayop binowa e' si Jetro mato'a si Musa panukbal ni
Tuhan, tinunu' ma katibu'ukanna. Maka aniya' gi' susumbali'an saddī tinukbal isab.
Jari magtipun si Harun maka kamemon saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il bo' magjamu
maka si Jetro ma matahan Tuhan.
13 Pag'llaw dakayu', ina'an si Musa analassay palkala' ya binowa ni iya e' saga a'a
kamemon. Magabut-abut sigām magtimuk ma sakalibutna min subu-subu sampay ni
kasangoman.
14 Pag'nda' si Jetro ma hinang si Musa itu abuhat makalandu', yukna ma iya, “Angay ka
angkan maghinang buwattilu ma ba'anan a'a ilu! Angay subay ka'a dangan-dangannu ya
analassay ba'anan palkala' sigām, maka sigām ya magt'nggehan ma sakalibutnu sampay
ni kasangoman?”
15 Ya sambung si Musa ma mato'ana, “Bapa', angkan buwattitu, sabab aku ya
pangaruhan sigām pasal kahandak Tuhan.
16 Bang aniya' palkala' pagsagga'an sigām sumiyan-sumiyan, aku ya amituwahan
sigām pasal sara' maka panoho'an Tuhan.”
17 Yuk si Jetro ma iya, “Ā, mbal taluwa' hinangnu ilu.
18 Ahusa' makalandu'. Binale' ka sampay saga a'a ya angalagaran ka'a. Mbal takole'nu
bang halam aniya' anabangan ka'a.
19 Na,” yuk si Jetro isab, “kalehun pahāp, aniya' gara' pangahūganku ka'a, mura-
murahan isab bang pa'in pataptap Tuhan ma ka'a. Ka'a ya subay paharap ni Tuhan
ganti' saga a'a Isra'il bang aniya' palkala' sigām. Ati pasampayun ba'anan palkala' itu ni
Tuhan bo' kinata'uwan bang ai kahandakna.
20 Pata'uhun sigām pasal kasara'an maka panoho'an Tuhan. Pandu'in sigām pasal
addat-tabi'at ya patut bineya' e' sigām maka hinang ya wajib nihinang.
21 Subay ka isab amene' saga a'a min bangsa Isra'il. Ya pene'nu subay a'a taga-
pangita'u, a'a magmatāw ma Tuhan, a'a kapangandolan ya mbal katambahan maka
sīn. Buwanin sigām kapatut magmakōk ma pagkahi sigām dakompolan, sangpū' ka ma
dakompolan, limampū' ka, dahatus ka, atawa dangibu.
22 Pat'nna'un sigām analassay palkala' ma saga a'a Isra'il sakahaba' llaw. Sagō' bang
palkala' landu' ahunit, ya mbal takole' niusay e' sigām, subay pinasampay ni ka'a. Bang
palkala' aluhay-luhay, sigām ya analassay. Minnē' palampung hinangnu pagka aniya'
sehe'nu magtabang.
23 Na, bang beya'nu gara'ku itu, maka bang panoho'an Tuhan du isab, mbal ka sakit
ahusa'. Magpole'an isab ba'anan saga a'a itu ma halam na aniya' makasasaw deyom atay
sigām.”

---

* **18:2-3 18:2-3** Ya ōn Gersom itu, hatina bang ma bahasa Hibrani ‘a'a liyu.’ † **18:4 18:4** Ya ōn Ele'eser itu, hatina ‘Tuhan ya magtatabang.’

24 Manjari bineya' e' si Musa gara' kamemon bay pangahūg mato'ana inān ma iya.
25 Tapene' e'na saga l'lla taga-pangita'u min saga bangsa Isra'il. Pinat'nna' sigām
magmakōk ma kompolan pagkahi sigām, aniya' magmakōk ma sangpū', aniya' ma
limampū', aniya' ma dahatus, aniya' isab ma dangibu.
26 Binuwanan sigām kapatut analassay palkala' kahaba' llaw. Bang palkala' aluhay-
luhay, sigām ya analassay. Sagō' bang palkala' ahunit, pinasampay ni si Musa.
27 Na, pinaba'id si Jetro e' ayuwanna si Musa bo' pinatulak amole' ni lahatna.

19

Ma Būd Turusina

1-2 Na, makauntas pa'in saga bangsa Isra'il min Repidim, at'kka na sigām ni dakayu'
lahat, ōnna Paslangan Turusina. Angahinang sigām paghanti'an maina'an ma deyo'an
Būd Turusina. Sahali bulan ya kat'kka sigām pina'an, ma bulan kat'lluna min bay kala'an
sigām min Misil.
3 Manjari itu patukad si Musa minnē' bo' paharap ni Tuhan, ati nilinganan iya e' si
Yawe min būd, yuk-i, "Ya na itu pamissalanu ma saga a'a Isra'il, hatina saga panubu' si
Yakub.
4 'Bay na ta'nda'bi bang ai bay tahinangku ma saga bangsa Misil maka bang
buwattingga e'ku bay amowa kam pi'itu ni aku. Ya pamowaku ma ka'am sali' sapantun
belle' amowa ba'anan anakna ma pikpikna.
5 Na buwattina'an, aniya' pangalapalku ma ka'am. Bang kam ameya' to'ongan ma
panoho'anku maka amogbog ma paljanji'anku maka ka'am, na, ka'am ya pene'ku
min deyom kabangsa-bangsahan kamemon ma babaw dunya. Manjari ka'am ya
palsuku'anku landu' ahalga' ma atayku. Suku'ku asal katilibut dunya itu,
6 sagō' ka'am ya itungku bangsaku sussi maka tubu'an kaimaman maghinang ma aku.'
Na," yuk Tuhan, "ya du ilu lapal-kabtangan ya pamissalanu ma saga a'a Isra'il."
7 Manjari palūd si Musa minnē' ati soho'na patimuk saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il.
Makatimuk pa'in, pinasampay e'na ni sigām saga lapal-kabtangan kamemon ya sinō' e'
Tuhan pangahakana ma sigām.
8 Na, dauyunan saga a'a Isra'il inān kamemon ati anambung sigām magsama-sama.
"Beya' kami ai-ai panoho'an si Yawe ma kitam." Jari pinasampay e' si Musa ni PANGHŪ'-
Yawe ya panambung sigām.
9 Angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, "Pi'ilu aku ni ka'a min gabun
magdo'om-do'om bo' supaya takale suwalaku e' saga a'a ilu hinabuku magsuli-suli maka
ka'a. Ati tabowa sigām am'nnal to'ongan ma ka'a sampay ni kasaumulan."

Angahaka isab si Musa ma PANGHŪ' pasal bay pah'lling saga a'a he',
10 ati amissala PANGHŪ' ma iya, yukna, "Pehē' na ka ni saga a'a ilu. Pasuku'un sigām
ma aku llaw itu maka salung. Soho'un sigām angandakdakan saga badju' sigām,
11 bo' supaya sigām asakap pagabut simuddai. Sabab simuddai ya llaw katulunku ni
būd Turusina ma pang'nda' sigām kamemon. Si Yawe aku, ya Tuhan-asal-Tuhan."
12 Angallam gi' Tuhan-i. "Pat'nna'un gindan," yukna, "bo' aniya' pangahāran saga a'a,
maka soho'un sigām kamaya'-maya'. Subay halam aniya' min sigām paliyu minna'an bo'
patukad ni būd atawa pa'abut ni deyo'anna. Bang ganta' aniya' a'a pa'abut atawa pagi'ik
ni būd itu, subay iya pinapatay.
13 Ya pamapatay ma iya subay batu atawa pana', mbal iya makajari ni'ntanan maka
tangan. Ai na ka manusiya', ai-na ka hayop, bang pa'abut ni būd, mbal manjari
pinasagaran allum. Malaingkan, bang takale lling tanduk kambing tiniyup, yampa sigām
makajari patukad ni atag būd e'."
14 Puwas e', makalūd pa'in si Musa min būd, pinasuku' e'na ni Tuhan saga a'a Isra'il
kamemon ati nirakdakan saga s'mmek sigām.
15 Amissala gi' si Musa, yukna, "Subay kam angamomos kamemon bo' kam sakap
ma llaw simuddai. Da'a isab kam maghulid l'lla maka d'nda sampay apuwas min llaw
ina'an."
16 Na, pagsimuddai subu pa'in, aniya' l'ggon maka lāt, maka aniya' gabun magdo'om-
do'om ma diyata' būd e'. Aniya' isab tanduk-kambing tiniyup, landu' akosog llingna. Jari
magpamidpid min tāw saga a'a kamemon ya ma pustu inān.
17 Na, minaliman saga a'a inān e' si Musa, binowa paluwas min atag paghanti'an sigām
e' bo' paharap ni Tuhan. Jari ina'an sigām magt'nggehan ma deyo'an būd.

18 Aputus Būd Turusina e' humbu sabab bay patulun pina'an si Yawe ma deyom
keyat api. Pat'bbud humbu inān buwat humbu min lapohan landu' aheya. Ajogjog
isab katibu'ukan būd, akosog jogjogna.
19 Ya pagtiyup tanduk-kambing inān pasōng na pa'in kosogna, bo' pasōng. Amissala
si Musa ati sinambungan iya e' l'ggon, ya na suwala Tuhan.
20 Ina'an asal si Yawe bay patulun ni puttuk Būd Turusina bo' lingananna si Musa sinō'
patukad pehē' ni iya. Jari patukad magtūy si Musa
21 bo' aniya' pah'lling PANGHŪ'-Yawe ma iya. Yukna, "Palūd na ka pehē'. Banda'in
saga a'a inān subay da'a paliyu min gindan ya pangahāran sigām, minsan buwattingga
baya' sigām ang'nda' ma aku. Tantu aheka sigām amatay bang ganta' paliyu.
22 Minsan saga imam, ya biyasa pasekot ma aku, subay anussi di-sigām. Bang sigām
mbal ameya', pat'kkahanku sigām mulka'."
23 Yuk si Musa ni PANGHŪ', "Mbal makatukad saga a'a Isra'il ni Būd Turusina itu sabab
ka'a ya bay anoho' kami amat'nna' jangka'an ma sakalibutna. Būd itu subay nihalli'an
bo' minulliya ma ka'a sadja."
24 Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, "Palūd gi' ka amowa si Harun pi'itu. Sagō' da'a
pasagarin saga kaimaman maka ba'anan saga a'a paliyu min jangka'an bo' pi'itu ang'nda'
ma aku. Bang sigām makaliyu, pat'kkahanku sigām mulka'."
25 Sakali palūd na si Musa ni deyo'an būd bo' pangahakana ma saga a'a ya lapal Tuhan
e'.

20

Sangpū' Sara' Panoho'an Tuhan

1 Manjari buwattitu saga lapal-kabtangan ya pamalman Tuhan,
2 "Aku si Yawe ya Tuhanbi, ya bay amowa ka'am pala'an min lahat Misil, lahat bay
pamanyaga'an ka'am.
3 "Wajib kam da'a magtuhan saddī min aku.
4 "Wajib kam da'a angahinang tuhan-tuhan angaluwa ai-ai ma diyata' langit, atawa
ma gintana'an, atawa ma tahik.
5 Wajib kam da'a pasujud atawa anumba ma ba'anan tuhan-tuhan inān, sabab si Yawe
aku, ya Tuhanbi. Ab'nsi aku niagawan kapagtuhanku e' sai-sai. Pat'kkahanku katiksa'an
sasuku anaikutan aku, papole'ku dusana ni saga anak-mpuna magpangkat-mamangkat
sampay ni mpuna kengkeng.
6 Sagō' sasuku magmalasa ma aku maka ameya' isab ma panoho'anku, pat'kkaku
lasaku tuman ma saga anak-mpuna sampay ni saga panubu'na magibu-ibuhan pangkat.
7 "Wajib kam da'a anabbut ōn si Yawe ya pagtuhananbi ma halam aniya' pūsna tantu,
sabab itungku taga-dusa sasuku anabbut ōnku ma halam kapūsanna.
8 "Bogboginbi Llaw Paghali, pagka Llaw Mulliya tudju ni aku.
9 Makajari kam maghinang atawa magusaha ma deyom nnom llaw,
10 sagō' ya llaw kapitu'na wajib pinagmulliya pamudjibi ma aku ya Tuhanbi si Yawe.
Subay halam aniya' ma ka'am maghinang ai-ai ma llaw ina'an-i. Ai na ka ka'am baranbi,
ai-na ka ka'anakanbi, ai-na ka ipatanbi d'nda-l'lla, ai-na ka hayopbi, subay to'ongan
pahali maghinang. Minsan a'a bangsa liyu ya pahanti' ma luma'bi, subay mbal isab
maghinang.
11 Kalna' aku si Yawe ya Tuhanbi. Nnom llaw ya bay pamapanjariku langit maka
dunya maka tahik, sampay kamemon isina. Sagō' ta'abut pa'in llaw kapitu'na, pahali na
aku maghinang. Angkan minulliya e'ku llaw inān, nihinang llaw pamaheyabi ma aku.
12 "Pagaddatinbi ina'-mma'bi bo' supaya ataha' pangumulanbi ma lahat ya pamuwan
ka'am e' si Yawe ya Tuhanbi.
13 "Wajib kam da'a amono' ma pagkahibi manusiya'.
14 "Wajib kam da'a magjina.
15 "Wajib kam da'a anangkaw.
16 "Wajib kam da'a anaksi' puting pasal pagkahibi manusiya'.
17 "Wajib kam da'a anganapsuhan luma' pagkahibi. Da'a kanapsuhinbi ai-ai suku'
pagkahibi, ai-na ka h'ndana, ai-na ka ipatanna d'nda-l'lla, ai-na ka sapi'na atawa
kura'na."
18 Na, magpamidpid min tāw ba'anan a'a Isra'il, pagka takale e' sigām l'ggon maka
tanduk-kambing pinagtiyup pakosog. Ta'nda' isab e' sigām lāt maka būd angahumbu.
Angagad sadja sigām min kalawakan.
19 Yuk sigām ma si Musa, "Bang pa'in ka'a sadja ya amissala ma kami, ati pakale du
kami. Sagō' da'a papagsuwalahun Tuhan ni kami, sabab makapatay ko' inān."

20 Yuk si Musa ma sigām, “Da'a kam tināw. Sinulayan sadja kam e' Tuhan bang
buwattingga pameya'bi ma iya. Kabaya'anna ma ka'am subay magmatāw ma iya supaya
kam mbal makapagdusa.”
21 Jari angagad-ngagad gi' saga a'a kamemon inān min kalawakan. Luwal si Musa ya
pasekot ni atag karo'om-do'oman ya patulunan Tuhan.

Hatulan pasal Pangarapan ni Tuhan

22 Sakali amalman gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Palatunun palmanku itu ni
saga bangsa Isra'il. Ya yuknu, ‘Kasaksi'anbi na in aku bay ah'lling ni ka'am min diyata'
langit.
23 Da'a pagtuhaninbi saga ta'u-ta'u ya hinangbi min pilak atawa min bulawan. Subay
halam aniya' pagtuhananbi saddī min aku.
24 “ ‘Ya pangarapanbi ma aku subay tana' pinagtambak. Maina'an ya pangulbananbi
saga bili-bilibi maka kambing maka sapi' ya sumbali'bi bo' tinunu' ma katibu'ukanna.
Maka maina'an isab ya pagduwa'ahanbi salamat. Maingga-maingga lugal ya pene'ku
panabbutanbi ōnku, pi'ilu du aku amuwanan ka'am kahāpan.
25 Bang kam saupama anambak batu pangarapanbi ma aku, subay batu halam bay
pinagsapsapan, sabab batu bay kasapsapan asammal ma aku.
26 Lāgi, da'a kam angahinang haronan pariyata'anbi ni tambak batu ilu, sabab ta'nda'
harapanbi hinabubi pariyata'.’ ”

21

1 Na, angallam gi' Tuhan ma si Musa yukna, “Itiya' na ba'anan sara' panoho'anku ya
subay palatunnu ni saga a'a Isra'il.”

Sara' Pasal Pangipat Ata

2 Yuk Tuhan, “Bang kam am'lli pagkahibi bangsa Hibrani nihinang ata, ya t'ggolna
maghinang ma ka'am subay mbal palabi min nnom tahun. Ta'abut pa'in tahun kapitu'na
subay iya paluhaya'unbi ma halam aniya' bayadna.
3 Bang ata halam taga-h'nda ma waktu kasōdna ni pangipatannu, patut iya dangan-
danganna pinaluhaya. Damikiyanna bang ata bay makabowa h'nda, subay amowa
h'ndana isab ma waktu kaluwasna.
4 Bang aniya' isab ata bay pinah'nda'an e' a'a pa'atahanna, ati aniya' anakna d'nda-l'lla
minnē', in anak-h'ndana inān subay taitung suku' a'a pa'atahanna he'. Hal iya dangan-
danganna pinaluwas.
5 Malaingkan, bang ata inān magsubali in iya alasa ma a'a pa'atahanna sampay
ma saga anak-h'ndana, ati mbal bilahi pinaluhaya min pagatahanna, na buwatittu
hatulanna:
6 in a'a inān subay binowa e' nakura'na ni lugal paghukuman.* Maina'an pa'in,
subay iya pinabihing e' nakura'na ni tambol lawang atawa ni hāgna ati bo' nilowangan
taingana. Pagka buwattē', tattap na iya maghinang ma a'a pa'atahanna inān sat'ggolna
allum.
7 “Na, bang aniya' a'a amab'llian anakna budjang nihinang ata, in d'nda inān mbal
tapaluhaya buwat ata l'lla.
8 Bang iya mbal makasulut nakura'na ya bay arak angā' iya h'nda, in matto'a d'nda
he' subay binuwanan lawang angal'kkat iya min pagatahan. Halam aniya' kapatut ma
a'a paipatanna amab'llian iya ni a'a bangsa saddī, sabab kabalubahan bay janji'na ma
iya.
9 Bang saupama aniya' a'a am'lli dakayu' budjang pamah'ndana ma anakna, ya addatna
tudju ni iya subay dasali' maka addatna ni anakna lissi.
10 Bang a'a isab magh'nda'an atana d'nda, bo' aniya' gi' d'nda saddī pagkalu'ana, in
h'ndana po'on inān mbal manjari siniya-siya. Subay iya binuwanan ai-ai kapatutna,
hatina pagkakan, pan'mmek, paghulid maka h'llana.
11 Bang l'lla inān mbal ganta' amuwanan iya ai-ai kapatutna, na, subay iya paluhayana
ma halam aniya' bayadna.

Sara' Pasal Pagbono'

12 “Sasuku angala'ugan pagkahina bo' amatay, a'a inān wajib subay pinapatay.
13 Sagō' bang halam taniyat e' a'a makabono' inān, tu'ud ganta'anna min Tuhan, subay
iya alahi ni lahat patapukan ya song pene'anku ka'am (Tuhan ya ah'lling).

---

* **21:6 21:6** Ni lugal paghukuman: atawa ni luma' pagta'atan ni Tuhan.

14 Sagō' bang a'a anganiyat amapatay a'a dangan bo' tapapatayna, a'a inān subay
pinapatay minsan iya amalut ma tampat pagkulbanan ma aku. La'aninbi iya minnē',
papatayhunbi.
15 "Sai-sai angala'ugan mma'na atawa ina'na subay pinapatay.
16 "Sai-sai ta'abut bay anaggaw pagkahina manusiya' subay pinapatay. Minsan wa'i
pinab'llian a'a bay tasaggawna he', atawa minsan isab masi ma deyomanna, subay
pinapatay.
17 "Sai-sai anukna'an mma'na atawa ina'na subay pinapatay.
18-19 "Bang aniya' duwangan a'a maglugat bo' dangan ya angala'ugan sehe'na, buwat
saga anuntuk atawa am'ppok iya maka batu, a'a inān mbal kasā'an luwal bang amatay
sehe'na he'. Bang iya hal tabowa palege ma pabahakanna, bo' makabungkal du sampay
makal'ngngan na ma luwasan luma' minsan magtungkud-tungkud, na, ya a'a bay
angala'ug inān subay pina'atas amayaran ai-ai pagtambal iya sampay kauli'an to'ongan.
Subay pina'atas isab angangganti' usahana sat'ggolna mbal makausaha.
20 "Bang aniya' a'a angalubakan atana d'nda atawa l'lla, bo' amatay magtūy, subay iya
sinā'an.
21 Sagō' bang ata inān mbal amatay sagō' palege sadja saga duwa ni t'llung'llaw bo'
yampa makabungkal, in a'a bay makalubak mbal kasā'an sabab atana asal, suku'na.
22 "Bang aniya' saga a'a magsuntuk, bo' aniya' d'nda ab'ttong talapay ati tabowa
anganak ma mbal gi' bulananna, sagō' mbal ainay baranna, buwattitu hatulanna: ya
a'a bay anganjudjal d'nda he' subay pinaluwasan pangandiyat, pila-pila ya kabaya'an
h'llana, bang pa'in da'a palabi min diyat ya pangahād e' saga kahuwisan.
23 Malaingkan bang d'nda ilu pali'an aheya, ya pangandiyat subay pinapagtongod
maka pali'na. Bang pali' makamatay, kamatay ya pangandiyat.
24 Bang mata ya magka'at subay mata isab pangandiyat. Bang empon subay empon,
bang tangan subay tangan, bang tape' subay isab tape'.
25 Bang tunu', subay tunu', bang bakat subay bakat, bang alom subay alom.
26-27 "Bang aniya' a'a angala'ugan atana, l'lla ka atawa d'nda, bo' magka'at matana
atawa emponna, in atana inān subay pinaluhaya paluwas min pagatahanna. Ya he'
pangandiyat ma matana atawa emponna.
28 "Bang aniya' a'a amatay tinanduk e' sapi' mandangan, ya sapi' inān subay binantung
sampay amatay. Isina mbal manjari kinakan, sagō' tag-dapu mbal taluwa' sinā'an.
29 Malaingkan bang sapi' he' pananandukk asal, bo' halam bay sinasak atawa
niengkotan e' tag-dapu minsan bay kasanggupan, na, saddī hatulanna. Bang sapi'
pananandukk ya makapatay a'a, subay binantung. Maka tag-dapuna subay pinapatay
isab.
30 Malaingkan bang bilahi saga usba-waris a'a ya patay tanduk e', in tag-dapu sapi'
makajari amuwan kasā'an ganti' baranna supaya mbal pinapatay, pila-pila ya niamu' e'
sigām.
31 Buwattē' du isab bang onde'-onde' l'lla atawa d'nda ya amatay tinanduk e' sapi'.
32 Bang aniya' isab ata a'a amatay e' sapi', ata l'lla ka atawa ata d'nda, ya tag-dapu sapi'
he' subay amayad t'llumpū' pilak tibu'uk.†
33 "Bang a'a angala'anan tambol min lowang pagbohe'an, atawa a'a bay angahinang
lowang aheya bo' halam bay tambunanna, buwatittu hatulanna: bang aniya' hayop,
sapi' ka atawa kura', ahūg pareyom,
34 a'a inān subay amayaran a'a tag-dapu hayop e'. Jari suku' na ma iya in patay hayop
e'.
35 "Bang aniya' sapi' l'lla ya suku' a'a dangan ananduk sapi' l'lla dakayu' bo' amatay,
na buwattitu hatulanna: ya sapi' allum subay pinab'llihan ati b'llihanna subay binahagi'
duwa ma duwangan tag-dapu he'. Ya du isi sapi' amatay he', subay binahagi' duwa.
36 Arapun, bang kinata'uwan in sapi' he' pananandukk asal, bo' halam bay sinasak
atawa niengkotan e' tag-dapuna, a'a inān subay anganggangti'an sapi' amatay. Jari suku'
na ma iya patay hayop e'."

22

Sara' Pasal Tangkawan Alta'

1 Angallam gi' Tuhan yukna, "Bang aniya' a'a makatangkaw sapi' atawa bili-bili
bo' sinumbali' e'na atawa pinab'llihan, na, buwattitu hatulanna: a'a inān subay
pinat'nna'an kasā'an. Bang dakayu' du sapi' bay tatangkawna, subay sapi' lima hekana

† **21:32 21:32** Ya t'llumpū' pilak tibu'uk itu, ya na halga' ata bang pinab'llihan. Ya timbangan t'llumpū' pilak e' saga 300 gram.

ya pangangganti'na ni a'a bay panangkawan. Bang dakayu' du bili-bili, subay mpat
bili-bili isab ya pangangganti'na.
2 “Bang aniya' pananangkaw ta'abut parumpās ni deyom luma' a'a waktu sangom bo'
binono' pinapatay, mbal karusahan a'a bay makabono' iya.
3 Sagō' bang aniya' pananangkaw ta'abut ma waktu llaw bo' yampa binono'
pinapatay, a'a makabono' inān subay katōngan dusa sabab pagtu'uranna amapatay.
Ai-ai tinangkaw subay ginanti'an e' a'a bay makatangkaw, sagō' bang halam ai-
aina pangangganti', in iya baranna subay pinab'llihan nihinang ata, ati b'llihanna ya
pangangganti' ma a'a katangkawan.
4 “Bang aniya' dakayu' hayop tinangkaw, bo' tabāk ma komkoman panangkaw ma
halam bay ni'inay, ya panangkaw inān subay amayad nilipat duwa. Hatina bang dakayu'
sapi' atawa kura' atawa bili-bili ya tinangkaw, subay duwa hekana ya pamayad.
5 “Bang a'a magpakan saga hayopna ma tana' atawa ma kabbun bo' halam jagahanna
pahāp ati wa'i pehē' saga hayop amangan pananom ma huma a'a saddī, na buwattitu
hatulanna. Ya pangangganti' tinanom magka'at e' subay pananom landu' ahāp min
huma tag-dapu hayop e'.
6 “Bang aniya' angandokot api ma tana'na, bo' pasuleyab keyatna ni s'ggit sampay
talapay tatunu' saga tinanom maka anihan ya suku' a'a dakayu', na, buwattitu hatulanna:
ya a'a makarokot tunu' inān subay angangganti' ai-ai bay magka'at.
7 “Bang aniya' a'a amatau' sīn atawa alta' ma sehe'na, ati tatangkaw min luma'
pagtatau'an inān, na, buwattitu hatulanna. Bang tasaggaw a'a bay makatangkaw, ya
kasā'an ma iya subay halga' alta' inān nilipat duwa.
8 Sagō' bang mbal tabāk a'a bay makatangkaw, ya a'a pagtau'an alta' inān subay binowa
ni lugal paghuwisan* bo' pinariksa' pahāp bang iya ya bay angā' alta' he'.
9 Tiyap-tiyap aniya' palkala' pasal pagdapu alta', ai-na ka sapi', ai-na ka kura', ai-
na ka bili-bili, minsan isab badju' atawa ai-ai bay tapuwa', na, buwattitu hatulanna.
Duwangan a'a magdapuhan alta' inān subay binowa ni paghuwisan bo' sinalassay
palkala' sigām. Manjari ya a'a taluwa' hukuman saga huwis e' subay pinat'nna'an
kasā'an. Ya pamayadna ma a'a dangan subay halga' alta' inān nilipat duwa.
10 “Bang aniya' a'a amatau' hayopna ma sehe'na, buwat saga sapi'na, kura'na atawa
bili-bilina, bo' amatay atawa kapali'an ma pagtau'an, atawa sinaggaw e' a'a saddī, na,
buwattitu hatulanna.
11 Ya a'a bay pangandolan subay pinasapa ma matahan si Yawe, in iya halam bay
makainay hayop inān. Maka tag-dapu hayop inān subay ameya' sadja ma panapa
sehe'na he'. Puwas isab iya min kasā'an pagka buwattē' sapana.
12 Sagō' bang hayop inān tatangkaw hinabuna ma deyoman a'a kapangandolan e', na,
a'a inān subay angangganti' sabab iya ya bahala'.
13 Bang saupama hayop inān bay magka'at e' sattuwa, ya kapin patayna subay binowa
pina'nda'an ni huwis. Jari mbal iya sinō' angangganti'.
14 “Bang a'a angindam hayop bo' amatay atawa kapali'an ma halam maina'an tag-
dapuna, hayop inān subay ginanti'an e' a'a bay angindam.
15 Sagō' bang maina'an asal tag-dapu hayop e', mbal pinaganti' a'a bay makaindam.
Ya balikna, bang hayop inān bay sinukayan, subay mbal pinaganti' a'a bay anukay he'.
Panukayna ya taitung bayadna.”

Hatulan Sara' Pasal Pagkahi Manusiya'

16 “Bang a'a amidjakan budjang magbihing maka iya, bo' budjang inān halam gi' taga-
tunang, ya l'lla inān subay pinabayad ungsud. Manjari h'ndana na.
17 Sagō' bang mbal angaho' matto'a d'nda itu maka mbal tabowa magsulut, na, mbal
nilanjalan pagkawin. Ya l'lla inān subay amayad kasā'an, pila-pila ya kataluwa'an
pangungsud budjang.
18 “D'nda maghihinang pantak atawa palkata'an subay pinapatay.
19 “Sasuku magd'nda maka hayop subay pinapatay.
20 “Sasuku magkulban atawa magtukbal ai-aina tudju ni pagtuhanan saddī min aku si
Yawe, a'a inān subay pinapatay.
21 “Bang aniya' a'a bangsa liyu pat'nna' ma lahatbi, da'a jahulaka'unbi sabab bangsa
liyu isab kam waktu bay kapaglahatbi ma lahat Misil.
22 “Da'a kam angakkal ma balu d'nda atawa aniya-niya ma anak ilu'.
23 Bang sigām ganta' tala'atbi bo' angamu'-ngamu' ni aku, tantu sigām tabangku.
24 Apasu' atayku sampay amat'kkahan ka'am mulka'. Pasagaranta kam binono' e' saga
bantabi, manjari tabalu h'ndabi, tailu' anakbi.

---

* **22:8 22:8-9** Atawa ni luma' pagta'atan Tuhan.

25 “Bang kam magpautang sīn ma a'a miskin ya pagkahibi bangsa Isra'il, da'a anakinbi
sīn he'. Da'a kam anengoran saga a'a ya magusaha'an sīn.
26 Bang a'a isab angutang sīn ni ka'am bo' ananda' jubana, juba ilu subay tinūran ni
iya kahaba' kohap, song pa'in pas'ddop llaw.
27 Sababna halam aniya' pak'mmosna saddī. Bang mbal tūrannu ati angamu' iya
tabang ma aku, tantu iya kaleku sabab ma'ase' asal aku.
28 “Da'a to'ongan kam ah'lling pangkal pasal Tuhan. Da'a kam anukna'an pagbe-
beya'anbi bangsa Isra'il isab.
29 “Panukbalinbi aku min tinanom ya ta'anibi, maka min bohe' anggul ya tap'gga'bi.
Da'a kam atakal.
“Pamasuku'unbi ma aku anakbi l'lla siyaka.
30 Ya du isab saga anak l'lla ya dahū pinaganakan ma ba'anan hayopbi. Ai na ka
anak sapi', ai-na ka anak bili-bili, ai-na ka anak kambing, subay pamasuku'bi isab
ma aku. Dapitu' ya pamaruru'bi ma ina'na, sagō' ta'abut pa'in llaw kawalu'na, subay
pagkulbaninbi aku.
31 “Ka'am ya bangsa palsuku'anku, angkan kam mbal makajari amangan isi hayop bay
takeket e' sattuwa talun. Gom pa'in timaninbi pagkakan saga ero'.”

23

Sara' Pasal Kaul-Pi'il Abontol

1 “Da'a kam amasaplag suli-suli ma halam aniya' kab'nnalanna. Da'a kam anaksi'
puting ma munda'an sara' pangandapitbi ma a'a ala'at jaguni'na.
2 Da'a kam ameya' maghinang kala'atan ma saukat ya he' kahinangan kaheka'an. Da'a
kam pauyun anaksi' puting ma kaheka'an a'a ma munda'an sara'.
3 Da'a bogboginbi a'a miskin bang tinandanan ni sara' ma saukat miskin iya, luwal
bang abontol panganda'awana.
4 “Bang kam makalanggal sapi' atawa kura' bay makapuwas min engkotna, subay
tūranbi magtūy ni tag-dapuna, minsan iya bantabi.
5 Damikiyanna isab bang aniya' ta'nda'bi kura' mbal makat'ngge pagka kabuhatan e'
duwa'anna, da'a pasagarinbi. Tabanginbi tag-dapuna minsan ya a'a kab'nsihannu asal.
6 “Da'a pabengkokunbi hukuman ma a'a miskin bang aniya' palkala'na ma sara'.
Pabontolunbi sadja.
7 Bang aniya' pagtuna' ngga'i ka b'nnal, da'a kam palamud. Da'a kam amat'nna'
hukuman kamatay ma a'a halam aniya' sā'na atawa dusana. Sabab mbal papuwasku
a'a min dusana bang iya amat'nna' hukuman abengkok.
8 Ka'am saga a'a amal'ngngan sara', da'a kam anambut tatambahan min a'a pinahukum
ma ka'am. Sabab minsan sara' abontol, bang pagkatambahan mbal ahāp e'na angusay
palkala'. Nirusta' e'na a'a abontol minsan b'nnal saksi'na.
9 “Bang aniya' a'a bangsa liyu pat'nna' ma lahatbi, da'a jahulaka'unbi, sabab bangsa
liyu isab kam, waktu bay kapaglahatbi ma lahat Misil.”

Sara' Pasal Tahun Kapitu'na

10 “Nnom tahun subay pagtanombi kahuma-huma'anbi maka paganibi isab saga
buwa'na.
11 Sagō' ta'abut pa'in tahun kapitu'na, in tana' inān subay pinasagaran na ma
deyom dantahun e'. Da'a araruhunbi, da'a isab tanominbi. Jari ai-ai atomo'an di-na
subay pamuwanbi ma saga pagkahibi miskin. Maka ai-ai halam takakan e' sigām,
pagkakan saga sattuwa talun na. Buwattē' du isab ya saga po'onanbi anggul maka saga
kakayuhanbi jaitun, subay pinasagaran pagkakan saga a'a miskin.
12 “Maghinang kam ma deyom nnom llaw, sagō' ta'abut pa'in llaw kapitu'na subay
kam pahondong maghinang. Minnē' aniya' llaw pamahali saga sapi'bi maka saga kura'bi,
sampay isab saga atabi maka a'a bangsa liyu ya paokom ma ka'am. Jari pahāp palasahan
sigām pabīng.
13 “Beya'unbi pahāp kamemon ya panoho'anku itu ma ka'am. Amay-amay, da'a
ta'atunbi saga pagtuhanan saddī min aku. Minsan ōn sigām subay mbal sabbutbi.”

Saga Paghinang Bangsa Isra'il

14 Angallam gi' Tuhan, yukna, “Subay t'llu paghinang ya isbatbi na pa'in pamaheyabi
ma aku ma deyom dantahun.
15 “Kaissana, Paghinang Tinapay Halam Pasuligna. Hinangunbi paghinang itu ma
bulan Abib, sabab ya na he' bulan bay kala'anbi min lahat Misil. Ma deyom pitung'llaw

ya kapaghinangbi ma hinang itu* subay tinapay halam taga-pasulig ya pagkakanbi,
buwat bay panoho'anku ma ka'am.
"Ebot-ebot, bang kam angarap ni aku sumiyan-sumiyan, subay kam amowa tutuk-
balan.
16 "Karuwana, Paghinang Anihan Dahū†, ya pinaghinang ma waktu paganibi saga
buwa' tinanom ya dahū ajatu.
"Kat'lluna, Paghinang Anihan Damuli, ya pinaghinang song pa'in waktu paghaggut,
waktu pagtimukbi kamemon saga buwa' tinanom.
17 Manjari t'llu waktu ma deyom dantahun ya pangarap kamemon saga kal'llahanbi
ma matahan si Yawe ya panghū'bi."
18 Yuk Tuhan isab, "Bang kam magkulban susumbali'an, da'a pabeya'unbi pagkakan
ai-ai taga-pasulig. Da'a tau'unbi lanab min kukulbanan kakanbi salung.
19 "Bang kam anagna' magani tinanom atawa magpusu' buwa' kayu, pene'unbi ya ahāp
to'ongan bo' bowahunbi ni Luma' Pangarapan ni si Yawe ya Tuhanbi.
"Bang kam anumbali' anak kambing bo' b'llabi, da'a lamurinbi gatas ina'na."

Mala'ikat Pinamalim ma Bangsa Isra'il

20 Angallam gi' Tuhan, yukna, "Na! Itiya' soho'ku dakayu' mala'ikat anganjagahan
ka'am ma l'ngngananbi, ati pinasampay kam e'na ni lahat ya tagamahanku ka'am.
21 Kalehunbi bissalana, beya'unbi isab panoho'anna. Da'a iya sagga'unbi sabab tantu
kam mbal niampun e'na pagka ina'an ma iya kawasaku.
22 Bang iya kalebi pahāp, maka bang beya'bi kamemon panoho'anku ma ka'am,
bantahanku sasuku amantahan ka'am, atuhanku isab sasuku angatu ma ka'am.
23 Parahū min ka'am mala'ikatku bo' kam tabowana tudju ni lahat ya paglahatan saga
bangsa Amor, bangsa Hīt, bangsa Pirissi, bangsa Kana'an, bangsa Hīb maka bangsa Jibus.
Pahalamku saga bangsa inān kamemon.
24 Da'a kam pasujud atawa magsumba ma pagtuhanan saga bangsa inān, da'a kam
palamud ma kahinangan sigām. Paka'atunbi to'ongan saga ta'u-ta'u‡ ya pagtuhanan
sigām, podjakunbi isab saga batu paosol ya minulliya e' sigām.
25 Ta'atunbi aku, ya Tuhanbi Yawe. Jari buwananku kahāpan ma pagkakanbi maka
ma paginumbi. Mbal kam kat'kkahan saki.
26 Halam isab aniya' d'nda kapakpakan ma sakalibut lahatbi, anganak sigām
kamemon. Pataha'ku isab umulbi kamemon.
27 "Parahū aku min ka'am amakitāw saga kabangsa-bangsahan ya talanggalbi ma lahat
inān. Palengogku pikilan sigām supaya sigām mbal maka'atu ma ka'am, gom pa'in sigām
pataikut bo' maglahian.
28 Bowaku saga bangsa Hīb, saga bangsa Kana'an maka saga bangsa Hīt magla'anan
min dahuanbi, buwat sapantun a'a pinagkeket e' tabungay.
29 Sagō' mbal pala'anku saga a'a inān kamemon ma deyom dantahun sabab ariki' gi'
puhu'bi. Bang sigām ganta' tinighan pinala'an, tantu kam mbal makagaga. Ap'nno'
kahuma-huma'anbi e' s'ggit-man'ggit, maka paheka na pa'in ba'anan saga sattuwa talun
angala'at ka'am.
30 Pala'anku saga bangsa inān painut-inut sampay kam paheka na, bo' kam makapag-
baya' ma lahat e'.
31 "Manjari," yuk Tuhan, "paluhaku lahat ya pamasuku'ku ma ka'am. Tinagna'an min
Tahik Keyat sampay ni Tahik Pilistin,§ min lahat paslangan isab tudju ni sapa' Alpurati.
Nde'anku isab ni pagbaya'anbi saga kabangsa-bangsahan ya pat'nna' mahē'. Jari bang
ta'abut na waktuna, ka'am ya an'ggal paluwas min lahat e'.
32 Da'a kam amiha pagsulutan maka saga bangsa inān atawa pagtuhanan sigām.
33 Da'a pasagarinbi saga bangsa inān magdalahat maka ka'am bo' kam mbal tabowa-
bowa e' sigām angahinang dusa ni aku. Tantu kam tajallat palamud anumba saga
pagtutuhanan sigām."

---

* **23:15 23:15** Tinagna'an min sangpū' maka mpat kasobangan sampay ni duwampū' maka dda, ma bulan Abib.
† **23:16 23:16** Aniya' ōn saddī pangōn duwa paghinang itu. Paghinang Anihan Damuli itu kaōnan du isab Hinang Kapitu'an, sabab aniya' na limampū' llaw palabay min bay Hinang Paglakad (Paglappas 12:17). Hinang Anihan Damuli kaōnan isab Paghinang Panggung, sabab nientom e' sigām waktu kapagluma' sigām ma kapanggungan ma lahat paslangan. ‡ **23:24 23:24** Ta'u-ta'u: atawa balhala' bang ma Sama kasehe'an. § **23:31 23:31** Tahik Mediterranean ma bahasa Ingglis.

24

Paljanji'an Tuhan Pinahogot

1 Sakali itu, angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Patukad ka ni aku.
Pabeya'un isab si Harun maka duwangan anakna si Nadab maka si Abihu, sampay saga
pagmatto'ahan bangsa Isra'il pitumpū' hekana. Kaheka'anbi ilu subay anumba ni aku
min katāhan.
2 Ka'a Musa, subay dangan-dangannu sadja makasekot pi'itu ni aku. Mbal makasekot
saga sehe'nu ilu. Ya du saga a'a Isra'il inān, mbal isab makabeya' ma ka'a patukad ni
diyata' būd itu.”
3 Na, palūd pina'an si Musa angahaka ni kaheka'an a'a inān pasal saga sara' maka
panoho'an kamemon bay pamalman e' PANGHŪ'-Yawe. Pagkale sigām, magtūy sigām
magdauyun anambung, yuk-i, “Beya' kami ya pamalman e' si Yawe ilu.”
4 Manjari tasulat e' si Musa saga sara' panoho'an PANGHŪ' inān kamemon.
Pagdai' llaw pa'in, abati' na si Musa bo' paluwas anambak batu ma bihing būd,
nihinang pagtukbalan kulban. Angosol isab iya saga batu sangpū' maka duwa hekana
pamandogahan sangpū' maka duwa bangsa Isra'il.
5 Pagubus, magpanoho'an si Musa ma saga onde' baha'u bangsa Isra'il. Sinō' sigām
pina'an anukbal kulban ni PANGHŪ', saga susumbali'an tinunu' ma katibu'ukanna.
Aniya' isab saga anak sapi' l'lla tinukbal e' sigām pagduwa'a salamat.
6 Sinalud e' si Musa laha' bay sinumbali' he'. Santonga' ni'isi e'na ni saga pinggan
aheya, santonga' isab pinigsikan ni lugal pagkulbanan e'.*
7 Puwas e' niā' e' si Musa Sulat Paljanji'an bo' binassa patanog ma saga ummat inān.
Ya panambung sigām, “Beya' kami ai-ai bay pamalman e' si Yawe, bogbogan kami
panoho'anna.”
8 Na, pagka buwattē' panambung sigām, niā' e' si Musa saga pinggan bay panaluranna
laha' hayop ati pigsikanna ni saga ummat e'. Yuk si Musa, “Laha' itu pamahogot
paljanji'an si Yawe, ya pinat'nna'an ka'am labay min saga panoho'anna itu kamemon.”
9 Pagubus, patukad na disi Musa, si Harun, si Nadab maka si Abihu ni diyata' būd,
tabeya' isab saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il pitumpū' hekana.
10 Ma būd pa'in, ta'nda' e' sigām Tuhan ya pagtuhanan mbo' sigām si Isra'il. Jari aniya'
sali' lantay luwa palmata bilu ta'nda' e' sigām ma deyo'an tape'na, dat'llak maka langit.
11 Sagō' halam ni'inay e' Tuhan saga pagmakōkan bangsa Isra'il e'. Ta'nda' iya e' mata
sigām hinabu sigām magduwa'a salamat.
12 Manjari itu ah'lling PANGHŪ' pabalik ma si Musa, yukna, “Patukad ka pi'itu ni aku
ni diyata' būd itu. Maitu lagi' ka bo' ka buwananku duwa batu amasagi'. Itiya' tasulatku
saga panoho'an ya pamandu'ku ma saga ummat ilu.”
13 Magtūy magsakap si Musa maka tendogna si Yussa' bo' patukad ni būd Tuhan.
14 Yuk si Musa ma saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il, “Lagarinbi lagi' kami maitu
sampay kami makabīng pi'itu. Ilu mailu ma ka'am si Harun maka si Hūr. Sigām ya
analassay bang aniya' palkala'bi.”
15 Na, makatukad pa'in si Musa, katambunan Būd Turusina e' gabun.
16 Patulun isab sahaya si Yawe ni pussuk būd e'. Jari animpus gabun inān nnom llaw
t'ggolna. Ta'abut pa'in pitung'llaw, angalingan PANGHŪ'-Yawe ma si Musa min deyom
gabun.
17 Malaingkan in sahaya si Yawe sali' tunu' aheya makalandu' bang ma pang'nda' saga
bangsa Isra'il.
18 Manjari itu, patukad na si Musa bo' pasōd ni deyom gabun, ati mpatpū' bahangi ya
kat'nna'na ma diyata' būd e'.

25

Luma' Tolda ya Pangarapan ni Tuhan

1 Jari mahē' pa'in ma diyata' būd, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna,
2 “Soho'un saga bangsa Isra'il amowahan aku huhulmatan. Sambutun ai-ai pamuwan
e' sigām bang pa'in hilas min deyom pangatayan sigām dangan maka dangan.
3 Buwattitu saga huhulmatan ya patut sambutnu min saga a'a inān: bulawan, pilak
maka tumbaga,
4 salban walna' bilu, taluk maka keyat, kakana' pote' ahāp hinanganna, maka bulbul
kambing pangahinang kakana'.

---

* **24:6 24:6** Laha' susumbali'an itu aheya kagunahanna ma agama Isra'il. Binu'usan e' nabi Musa ma tampat pagkulbanan pamahogot paljanji'an Tuhan maka saga bangsa Isra'il.

5 Kuwit bili-bili l'lla isab bay nianjibihan keyat, maka kuwit duyung, kayu akasya,
6 ns'llan jaitun ma palita'an, saga pamapā ya pamahamut ns'llan panganggʼllal imam,
maka ginisan pamapā kamanyan,
7 ginisan palmata isab pamalingkat epod maka puyu'-daggaha ya pan'mmek imam
alanga."
8 Yuk Tuhan isab, "Soho'un saga bangsa Isra'il angahinangan aku Luma' Sussi supaya
aku makamailu ma sigām.
9 Ya pangahinangbi luma' itu maka kamemon kapanyapanna subay pasali' ni suntu'an
ya song pa'nda'anku ni ka'a."

Ba'ul Paljanji'an

10 Yuk Tuhan isab, "Soho'un sigām angahinang ba'ul min kayu akasya, lima h'kka*
taha'na, t'llu h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna.
11 Ba'ul itu subay pinutus deyom-luwasanna maka bulawan porol. Kakīranna isab
subay pinalingkat maka gipis bulawan.
12 Hinangunbi mpat gallang bulawan bo' patli'unbi pehē' ni tape' ba'ul inān, duwa
gallang min bihing ba'ul dambila', duwa isab min dambila'.
13 Hinangunbi saga tanggungan min kayu akasya, bo' putusinbi bulawan.
14 Tahinang pa'in, pasulugunbi ni gallang ya ma bihing ba'ul bo' aniya' pananggungan.
15 Ya tanggungan itu mbal manjari nila'anan min panuluganna.
16 Na pagubus, pat'nna'unbi ma deyom Ba'ul Paljanji'an ya paltanda'an song
pamuwanku ma ka'am.
17 "Hinangunbi turung sinasal min bulawan porol, lima h'kka taha'na, t'llu h'kka
lambuna. Turung Pagtaubatan ko' inān.
18-19 Sasalunbi isab duwa mala'ikat pikpikan† min tōng turung karuwa, langkus
bulawanna maka bulawan turung.
20 Saga mala'ikat pikpikan itu subay pinapagharap maka subay angandomolan turung.
In pikpik sigām subay pab'llat pariyata' bo' makalandungan turung ba'ul.
21 Pagubus pa'in, nna'un ma deyom Ba'ul Paljanji'an ilu ya sulat paltanda'an song
pamuwanku ma ka'a, ati turungin.
22 Manjari pasabu aku ma ka'a, Musa, ma llotan duwa mala'ikat pikpikan ya ma turung
Ba'ul Paljanji'an e'. Pi'ilu du aku amasampay ni ka'a saga sara' kamemon ya panoho'anku
ma saga bangsa Isra'il."

Lamisahan Pamat'nna'an Tinapay

23 Magkallam gi' Tuhan ma disi Musa yukna, "Hinangunbi lamisahan min kayu akasya,
mpat h'kka taha'na, duwa h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna.
24 Putusunbi maka bulawan porol, bo' palingkatunbi kīdna ka'mpat maka gipis
bulawan.
25 Hinangunbi paga-paga da'mpāt-tangan lambuna ma sakalibut lamisahan e', bo'
palingkatunbi isab maka bulawan gipis.
26 Hinangunbi mpat gallang bulawan bo' patli'unbi pehē' ni mpat dugu lamisahan e',
ma diyata'an saga tape'na.
27 Pasekotun saga gallang e' ni paga-paga bo' aniya' pamasulugan tanggungan bang
nihangkut pi'ingga-pi'ingga.
28 Saga tanggungan ilu subay nihinang min kayu akasya pinutusan bulawan.
29 Damikiyanna isab saga kapanyapan ma Luma' Pangarapan, hinangunbi min
bulawan porol, buwat saga lai, saga pinggan maka saga pangisihan binu-anggul ya
binu'usan pangahulmat ma Tuhan.
30 Jari lamisahan ilu ya pamat'nna'anbi Tinapay Hadarat‡ bo' aniya' ma matahanku
sakahaba' waktu."

Palita'an ma Deyom Luma' Pangarapan

31 Magkallam gi' Tuhan, yukna, "Anasal kam baran palita'an min bulawan porol,
dalos hinanganna min buli'na sampay ni batangna, beya' isab saga pinggan-pinggan
ya pinagukilan sali' luwa sumping.§

---

* **25:10 25:10** Taha' l'ngngon ya pagsukud bangsa Isra'il ma masa awal e', min tōng tudlu' tudju ni buli' siku. 'Cubit' bang ma bahasa Ingglis. Dataha' asal dakayu' cubit maka duwa h'kkata. † **25:18-19 25:18-19** Mala'ikat pikpikan itu sali' kahantang luwa biradali. 'Kerub' ōnna ma bahasa Hibrani. Ya hinang sigām magpudji na pa'in maka magjaga ma haddarat Tuhan. ‡ **25:30 25:30** Tinapay Hadarat, hatina Tinapay Sussi pamasuku' ma Tuhan Yawe. § **25:31 25:31** Saga sumping itu pasengod ni sumping kayu 'almon', kayu ahāp kinakan bigi buwa'na.

32 In batangna subay magsanga* nnom, t'llu min dambila' batang, t'llu isab min
dambila'.
33 Maka sangana inān subay nihinangan pinggan-pinggan sali' luwa sumping almon,
t'llu hekana ma saga sanga ka'nnom pakaniya-kaniya.
34 Ya du batang palita'an, subay nihinangan pinggan-pinggan mpat hekana sali' luwa
sumping almon.
35 Jari aniya' dakayu' pinggan-pinggan min deyo' saga sanga panagna'an, dakayu' min
deyo' saga sanga t'ngnga'an, dakayu' isab min deyo' sanga ma diyata'. Nnom sangana
kamemon.
36 Subay dalos hinangan palita'an itu kamemon, baranna maka saga sumping-
sumpingna maka saga sangana. Bulawan ponod ya pangahinang iya.
37 "Manjari, angahinang kam saga palita'an maka sumbuhan pitu' hekana. Pagubus,
pat'nna'unbi ma baran palita'an bo' supaya patudju sawana ni dahuan.
38 Hinangunbi isab saga kapanyapan palita'an, buwat saga sisipit pamahāp sumbuhan
maka saga talam-talamna.
39 Ya buhat bulawan pangahinangbi palita'an itu sampay kamemon saga panyapna
subay t'llumpū' maka mpat kilu.
40 Ebot-ebot," yuk Tuhan ma si Musa, "beya'un suntu'an bay pa'nda'anku ma ka'a ma
diyata' būd itu."

26

*Luma' Pangarapan ni Tuhan**

1 Na, amalman Tuhan ma si Musa, yukna, "Buwattitu ya pangahinangbi Luma'
Pangarapan ni aku. Angahinang kam sangpū' sugpat kultina landu' ahāp kakana'na
pinaglamuran salban bilu, salban taluk maka salban keyat bo' ahāp luwana. Pabul-
dahinbi isab luwa mala'ikat pikpikan ma a'a apanday magbubulda.
2 Saga sugpat kultina itu subay dasali' sukuranna kamemon, pitund'ppa taha'na maka
dand'ppa lambuna.
3 Jari lima sugpatna subay tinahi' pinagbihing-bihing bo' tahinang dakayu' kultina
atibu'uk, damikiyanna lima sugpat takapin.†
4-6 Patahi'un tainga-tainga kakana' bilu ma bihing kultina aheya inān karuwa, hatina
lima-limampū' heka tainga-tainga maganggop-anggop. Pahinangun isab limampū'
kakansing bulawan pamarakayu' duwa kultina inān supaya arakayu' deyom Luma'
Pangarapan ilu.
7 "Pagubus, pahinangun saga kultina min bulbul kambing, sangpū' maka dda heka
sugpatna pangalapis kultina deyom.
8 Saga sugpat itu subay dasali' sukuranna kamemon, taha'na pitund'ppa maka tonga',
lambuna dand'ppa.
9 In sugpat bulbul kambing itu subay tinahi' pinagbihing-bihing isab, lima heka sugpat
ma kultina dakayu', nnom heka sugpat ma kultina dakayu'. Ya kultina nnom sugpatna
subay pinasangon ma dahuan luma' tampal ni pagsosōran, maka sugpatna katapusan
subay nilupi' duwa.
10 Patahi'un tainga-tainga kakana' ma tōng kultina karuwa, lima-limampū' hekana.
11 Pahinangun isab limampū' kakansing tumbaga pamarakayu' kultina bulbul kamb-
ing itu karuwa.
12 Na, pagka maglabi asal tōng kultina ya talupi' duwa, subay patontonan di-na ma
kōkan luma'.
13 Ya du tōng kultina ma bihing luma' karuwambila', maglabi isab tonga' sin tonga'
d'ppa. Jari in labina itu subay pa'abut ni tana' bo' katambunan kultina ya ma deyom.
14 Pahinangun duwa ginis turung isab panurung kaluha'an tolda. Kuwit bili-bili
l'lla nianjibihan keyat ya pangahinang turung itu dakayu', maka kuwit duyung ya
pangahinang turung katapusan.‡"

---

* **25:32 25:32** Sanga, atawa senga. * **26:** Ma masa awal in Luma' Pangarapan bangsa Isra'il ni Tuhan sali' luma' tolda. Tapaglangkat saga pagdayawna supaya takole' nihangkut e' sigām bang papinda ni pahanti'an saddī. Bang luma' inān pinat'ngge na, pitund'ppa maka tonga' ya taha'na. Bang tabatuk pagdayawna maka atopna, duwand'ppa maka tonga' luhana, duwand'ppa maka tonga' isab langana. Kōkanna tampal ni s'ddopan, pagsosōranna min sobangan. Atopna sali' atop tolda nihinang min kuwit hayop, maka kultina ya panambol lawangna. Manjari buwattitu hinanganna bang tinugila' kamemon. † **26:3 26:3** Kataha'anna ya pinagbihing, manjari in bay lima hekana tahinang dakayu' kultina aheya, sangpū' d'ppa taha'na, pitund'ppa lambuna. ‡ **26:14 26:14** Ya atop maka dinding Luma' Pangarapan Tuhan itu maglapis mpat. Kultina kakana' ya lapisna deyom, bo' kultina bulbul kambing, bo' kuwit kambing l'lla, bo' kuwit duyung ya katapusanna.

Dinding ma Luma' Pangarapan

15 Angallam gi' Tuhan ma disi Musa yukna, “Angahinang kam saga papagan dinding
min kayu akasya pamarindingan Luma' Pangarapan.
16 Duwand'ppa maka tonga' langkawna, t'llu h'kka lambuna ma dakayu' sugpat.
17 Saga papagan ilu kamemon subay nihinangan lagsak duwa hekana patuwa' min
deyo'anna.
18-21 Pahinangun duwampū' heka papagan dinding ma dambila' luma' maka ma
dambila'. Pasasalun isab mpatpū' durukan hāg min pilak aponod, hatina duwa durukan
ma papagan dakayu' maka dakayu' pamatukan lagsak e'.
22 Hinangunbi isab nnom papagan pangandinding ma tōng luma' tampal ni s'ddopan,
23 maka duwa papagan isab ma duguna karuwa.
24 Papagtapilun saga papagan ma dugu itu min deyo' sampay pariyata'. Diyata'na
subay pinasulug ni dakayu' gallang bo' mbal magpuklas.
25 Manjari walu' heka papagan pangandinding ma kōkan luma', sangpū' isab maka
nnom durukanna nihinang min dī pilak. Hatina duwa durukan ma saga papagan ilu
dakayu' maka dakayu'.
26-27 “Angahinang kam saga batang-batang kayu akasya pamahogot dinding, lima-lima
hekana ma bihing luma' karuwambila', lima isab ma kōkan tampal ni s'ddopan.
28 Ya batang-batang ma t'ngnga' dinding subay pa'abut min tōng luma' dakayu' ni
dakayu'.
29 Putusinbi bulawan saga papagan dinding sampay saga batang-batangna. Angahi-
nang kam saga gallang bulawan isab pamasulugan saga batang-batang e'.”
30 Angallam gi' Tuhan ma disi Musa, “Ya pangahinangbi Luma' Pangarapan ma aku
subay pasali' to'ongan ni suntu'an ya bay pa'nda'anku ka'a ma diyata' būd itu.”

Kultina Pangalikus Luma' Pangarapan Tuhan

31 Yuk Tuhan, “Hinangunbi dakayu' kultina pangalikus deyom Luma' he', tampal ni
kōkan. Kultina itu subay nihinang min kakana' landu' ahāp, pinaglamuran salban
bilu, salban taluk maka salban keyat. Pabuldahin isab luwa mala'ikat pikpikan ma a'a
apanday magbubulda.
32 Hinangunbi hāg mpat hekana min kayu akasya ati pat'nggehun ma mpat durukan dī
pilak. Putusunbi hāg ilu maka bulawan, pē'inbi isab saga sasabit bulawan panagnatan
kultina.
33-34 Pagubus, pasagnatun kultina ilu min deyo' saga kakansing bay pamarakayu' duwa
kultina pangatop. Jari in Luma' Pangarapan tabilik duwa na. Tampat Sussi ya pangōn
bilik tampal ni pagsosōran, Tampat Mahasussi ya pangōn bilik ma liyu kultina tampal
ni kōkan. Maina'an ya pamat'nna'anbi Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an, tinurungan asal
maka turungna.
35 Ya lamisahan bulawan subay pinat'nna' ma luwasan kultina, ma bihing luma' tampal
ni kowan. Ya palita'an pitu' sangana subay pinat'nna' tampal ni gibang, maganggop
maka lamisahan.
36 “Angahinang kam kultina panambol lawang pagsosōran ni Luma'. Hinangunbi min
kakana' ahāp isina, binulda isab maka salban bilu, taluk maka keyat.
37 Hinangunbi lima hāg min kayu akasya pinutusan bulawan. Sasalunbi isab lima
durukan tumbaga pamat'nna'an saga hāg e'. Pagubus, hinangunbi saga sasabit bulawan
panagnatan kultina.”

27

Lamisahan Pagtunu'an Tutukbalan

1 Magpanoho'an lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, “Angahinang kam lapohan pagtunu'an
kulban min kayu akasya. Magpasagi' lambuna maka taha'na sangpū' h'kka sali'-sali',
nnom h'kka langkawna.
2 Hinangunbi pussuk-pussuk kayu ma mpat duguna, sali' luwa tanduk. Kayuna subay
dalos maka kayu ya pangahinangan baran lapohan. Jari putusunbi kamemonna maka
dī tumbaga.
3 Hinangunbi isab ba'anan kapanyapanna min tumbaga, buwat saga undam panaluran
abu, saga kakagis, saga garul pangisihan laha' susumbali'an, saga tutugsuk aheya,
sampay saga pangisihan baga.
4 In lapohan ilu subay nihinangan pangayakan min tumbaga, maka gallang tumbaga
isab ma duguna ka'mpat.
5 Pagubus, pasangonun pangayakan itu ni deyom baran lapohan min deyo' paga-paga
akiput, saga ma tonga'an kīdna.

6 Hinangun tanggungan isab min kayu akasya pinutus maka tumbaga
7 bo' pinasulug pehē' ni gallang ma kīd lapohan karuwambila' bang subay nihangkut.
8 Beya'unbi suntu'an lapohan bay pa'nda'anku ma ka'a maina'an lagi' ma diyata' būd.
Hinangunbi min papan, luwana sali' tu'ung halam turungna."

Halaman ma Luma' Sussi

9-13 Angallam gi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Subay aniya' halaman ma sakalibut Luma'
Pangarapan, taha'na duwampū' maka limand'ppa, luhana sangpū' maka duwand'ppa
maka tonga'. Kultina landu' ahāp kakana'na ya panasak halaman itu, maka hāg
nnompū' hekana panagnatan kultina. Duwa-duwampū' heka hāg min bihingna tampal
ni uttala' maka ni satan, sangpū'-sangpū' isab min bihingna tampal ni sobangan maka ni
s'ddopan. Saga hāg itu kamemon subay nileboran maka pilak, maka subay nihinangan
durukan min dī tumbaga. Pinē'an sasabit pilak isab panagnatan kultina.
14-15 "Ma sasak tampal ni sobangan, pahinangun duwa kultina lima-limand'ppa
taha'na panasak halaman min karuwambila' lalabayan ya pagsōd-luwasan a'a. Subay
t'llu hāg jukup maka durukanna min bihing lalabayan tampal ni kowan, t'llu isab tampal
ni gibang. Hatina kulang-kulang mpat d'ppa ya taha' sasak min karuwambila'.
16 "Hinangunbi kultina panambol pagsosōran halaman, limand'ppa taha'na. Ya
pangahinangbi subay kakana' ahāp binuldahan maka salban bilu, taluk maka keyat.
Subay aniya' hāg panagnatan kultina inān, mpat hekana jukup maka durukanna.
17 Kamemon saga hāg ma sasak inān subay nilebod maka lebod-lebod dī pilak, subay
aniya' sasabitna isab nihinang min dī pilak. Tumbaga ya pangahinang saga durukan
hāg e'.
18 Duwampū' maka mpat d'ppa ya taha' halaman itu, sangpū' maka duwand'ppa
luhana. Dand'ppa maka duwa h'kka ya langkaw kultinana, ahāp isab kakana'na. Aniya'
isab durukan tumbaga ma ba'anan saga hāgna.
19 Jari kapanyapan ai-ai ya ginuna ma Luma' Pangarapan itu nihinang min tumbaga.
Ya du saga bale pangengkotan Luma' Pangarapan maka sasakna, tumbaga isab."

Ns'llan Pang'ns'llan Palita'an ma Luma' Sussi

20 Ah'lling gi' Tuhan ma si Musa yukna, "Soho'un saga bangsa Isra'il amowahan ka'a
ns'llan jaitun* halam aniya' sapalna bo' aniya' pang'ns'llan saga palita'an bo' mbal
magkap'dda keyatna.
21 Wajib si Harun maka saga anakna angayuput saga palita'an ya pat'nna' ma deyom
Tolda Pagsasabuhan† min luwasan kultina ya pangalikus ba'ul isihan Sulat Paljanji'an.
Palita'an ilu subay akeyat na pa'in ma haddarat PANGHŪ'-Yawe min waktu abay kohap
sampay ni kasubuhan. Subay bineya' panoho'an itu e' saga bangsa Isra'il kamemon
magpangkat-mamangkat."

28

Pan'mmek Imam Alanga

1 Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Palinganin danakannu si Harun maka saga
anakna l'lla, ya si Nadab, si Abihu, si Eleyasar maka si Itamar. Pasaddīhun sigām min
pagkahi sigām bangsa Isra'il bo' tahinang imam maghinang ni aku.
2 Pahinangin si Harun saga badju' alingkat ya tōp pan'mmek imam alanga, supaya iya
patut pinagmahaltabatan.
3 Bowahun magsuli-suli ba'anan saga a'a ata'u magtahi' ya bay buwananku kapan-
dayan. Sō'un sigām angahinang saga badju' pan'mmek si Harun, jari pabidda' iya min
kaheka'an a'a ati tag'llal imam maghinang ni aku.
4 Buwattitu saga s'mmek ya pamahinangnu ma saga a'a magtatahi': kaissana puyu'
pat'nna' ma daggaha, karuwana lampik s'mmek ya niōnan epod, kat'lluna juba,
ka'mpatna badju' buldahan, kalimana sulban, katapusanna kambot. Ya du ilu saga
pan'mmek ahalga' ya nihinangan danakannu si Harun maka saga anakna l'lla supaya
sigām tag'llal imam maghinang ni aku.
5 Subay lubid-lubid bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat ya ginuna e' sigām,
maka subay kakana' ahāp t'nnunanna."

Pangahinang Epod

---

* **27:20 27:20** Ns'llan buwa' jaitun: ns'llan aheya gunana ma kalahat-lahatan inān. Pin'gga' min buwa' kayu jaitun, jari ahāp paglamud kinakan, paglandang-landang, pagtambal maka pamakeyat palita'an. 'Olive oil' ōnna ma bahasa Ingglis. † **27:21 27:21** Tolda Pagsasabuhan itu, hatina luma' tolda pagsasabuhan Tuhan maka manusiya'. Pinagōnan isab Luma' Pangarapan atawa Luma' Sussi.

6 “Hinangun epod* min kakana' ahāp isina maka min lubid-lubid bulawan. Salban
bilu, taluk maka keyat isab ya pangangguna e' sigām ya apanday magbulda.
7 Epod itu subay tinahi'an duwa sablayan ma bahana karuwambila' bo' ahāp t'nna'na
ma baran imam.
8 Subay aniya' sambung ahāp hinanganna isab, nihinang min kakana' ahāp maka min
lubid-lubid bulawan, bo' binulda maka salban bilu, taluk maka keyat. Sambung itu
subay dalos asal maka baran epod.
9 “Pagubus, angā' ka saga palmata onek† duwa hekana pangukilan ōn saga anak si
Isra'il‡ kasangpū' maka duwa.
10 Subay pinagsunu'-sunu' pangumulan sigām, nnom ōn sigām ma palmata dakayu',
nnom isab ma dakayu'.
11 Paukilun pahāp ma a'a apanday maghinang palmata maka singsing. Sasalunbi isab
duwa kait§ bulawan pamat'nna'an duwa palmata ilu.
12 Manjari in duwa kait e' subay pinasangon ma diyata' sablayan epod bo' aniya'
pangentoman saga anak si Isra'il. Pagka buwattē', in ōn saga bangsa Isra'il tatanggung
e' si Harun ma hadaratku,” yuk PANGHŪ', “ati taentomku sigām.
13-14 Pasasalun duwa kait bulawan maka duwa kili-kili bulawan, tinabid-tabid sali'
luwa lubid. Jari in kili-kili itu subay pinaengkot ni kait e'.”

Pangahinang Puyu'-Daggaha

15 “Na,” yuk Tuhan, “pahinangun puyu'-daggaha pang'nda'an kahandak Tuhan.
Pahinangun ma a'a taga-kapandayan. Soho'un pinasali' ni bay hinangan epod e', hatina
kakana' ahāp isina pinaglamuran lubid-lubid bulawan, binuldahan isab maka salban
bilu, taluk maka keyat.
16 Kakana' puyu' itu subay nilupi' duwa bo' amasagi' dah'kka taha'na, dah'kka isab
lambuna.
17 Pat'nna'un saga palmata kaginisan* sangpū' maka duwa hekana ma dahuan puyu'.
Saga palmata itu subay pinagtād-tād mpat, t'llu-t'llu hekana ma dantād. Ya ma tād
diyata' subay rubi (palmata alutu' keyatna), topas (palmata kuning), maka berel (palmata
jali'-jali').
18 Ya ma tād pasunu' subay turkwis (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), sappir (palmata
alutu' biluna), maka emeral (palmata alutu' gaddungna).
19 Ma tād pasunu' gi' subay jasint (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), agat (palmata magjali'-
jali' kausun maka pote'), maka amitis (palmata taluk).
20 Ma tād deyo' katapusan subay krisolit (palmata biyaning), onek (palmata kausun
jali'-jali'), maka jasper (palmata intan gaddung). Bulawan ya pamakaitan saga palmata
itu kamemon.
21 Manjari in sangpū' maka duwa palmata itu subay niukilan saga ōn anak si Isra'il
l'lla, sali' hantang ukilan singsing. Ōn a'a dakayu' ma palmata dakayu' pakaniya-kaniya.”
22 Ah'lling gi' Tuhan ma si Musa yukna, “Hinangun duwa kili-kili min bulawan tinabid-
tabid bo' aniya' pangengkot puyu',
23-26 maka hinangun isab mpat singsing bulawan tinahi' pehē' ni mpat dugu puyu',
min bukutna. Pagubus, engkotin tōng kili-kili bulawan inān ni duwa singsing puyu'.
Engkotin tōngna dakayu' isab ni duwa kait ya pamatukan palmata bo' pasangon ni
sablayan epod, min dahuan baha.
27 Hinangun lagi' singsing bulawan saddī, duwa hekana isab, ati tahi'un ni tōng
sablayan epod, ma atag sambungna.
28 In singsing puyu' damuli itu subay niengkotan ni singsing epod maka lubid bilu bo'
supaya mbal angalambe puyu' min baran imam.
29 “Manjari itu,” yuk Tuhan, “sakahaba' waktu kapasōd si Harun ni Tampat Sussi
ma deyom Luma' Pangarapan aku, ina'an ma atag jantungna puyu' ya pang'nda'an
kahandakku. Ina'an isab maina'an saga ōn anak si Isra'il tabowa e'na pamaentoman
aku, si Yawe.
30 Pat'nna'un isab in Urim maka Tummim† ma deyom puyu' inān supaya tabowa ma
atag jantung si Harun bang iya pasōd ni hadaratku sumiyan-sumiyan waktu. Jari aniya'

---

* **28:6 28:6** Epod itu sali' lampik juba. † **28:9 28:9** Onek itu dakayu' ginis palmata jali'-jali' ettom maka pote'. ‡ **28:9 28:9** Si Isra'il: hatina si Yakub, ya pang'mbo'an saga bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa. § **28:11 28:11** Kait: ‘alperel’ bang ma kasehe'an. * **28:17 28:17** Taga-ōn kamemon saga palmata itu ma bahasa Hibrani, sagō' mbal na kinata'uwan patantu bang ai hatina. Ya itu sababna angkan tasulat ōnna ma bahasa Ingglis (ta'ā' min NIV) maka walna'na ma bahasa Sinama. † **28:30 28:30** Mbal kinata'uwan bang ai luwa urim maka tummim itu, batu-batu ka atawa saddī.

ma iya pang'nda'an bo' tata'una bang ai kahandakku," yuk PANGHŪ', "pasal saga bangsa Isra'il."

Kapanyapan Kasehe' ya Pan'mmek Imam

31 Amalman gi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Buwattitu ya pangahinangbi juba
pangalapis epod. Hinangunbi min kakana' bilu halam aniya' lamudna,
32 maka hinangin lowang ma t'ngnga'na bo' aniya' pasulugan kōk a'a. Lowang itu
subay sinulsi pahāp bo' mbal al'kkas agese' bang sinulug.
33-34 Pa'ari-arihun kumpi' juba maka buwa'-buwa' dalima'‡ nihinang min salban bilu,
taluk maka keyat. Subay aniya' bagting-bagting bulawan isab pinag'llot-'llot maka buwa'-
buwa' he'.
35 Wajib si Harun subay magsin'mmek juba itu hinabuna maghinang ni aku, jari
takale lling bagting-bagting inān ma waktu kasōdna ni hadaratku ma Tampat Mahasussi.
Takale isab ma waktu kaluwasna, ati mbal ya pinapatay. Aku si Yawe ya Tuhanbi."
36 Ah'lling gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna, "Amasasal ka dakayu' tapak-tapak dī
bulawan niukilan maka kabtangan itu, 'Sussi-manussi Pamasuku' si Yawe.' Ukilanna
subay sali' ukilan singsing.
37 Pasangonun lubid bilu ma tapak-tapak ilu pamaengkot iya ni dahuan imam.
38 Tapak-tapak inān subay pabatuk ma tuktuk si Harun, jari bang asā' e' saga a'a Isra'il
anukbal ai-ai, tatanggung e' si Harun kasā'an sigām. In tapak-tapak inān subay paddas
ma tuktukna sakahaba' waktu bo' tataima' e' PANGHŪ'-Yawe saga tutukbalan ummat
Isra'il.
39 "Pat'nnunun kakana' ahāp isina nihinang badju' pamadju' si Harun, maka sulban
isab maka sabitan. Sabitanna itu subay binuldahan e' a'a magbubulda.
40 Ya du saga anak si Harun l'lla, subay nihinangan badju' maka sabitan maka porong,
hatina pan'mmek alingkat supaya sigām patut pinagmahaltabatan.
41 Pasulugun saga pan'mmek itu ma danakannu si Harun (yuk Tuhan ma si Musa)
maka ma saga anakna. Pagubus, busugin kōk sigām maka ns'llan jaitun bo' tag'llal
imam. Pasuku'un sigām ma aku sadja supaya sigām makapaghinang ni aku.
42 "Pahinangin sigām sauwal-sauwal isab panambun harapan sigām min hawakan
sampay ni pa'a.
43 Wajib sigām subay magsulug sauwal-sauwal ilu sakahaba' waktu kapasōd sigām ni
deyom Tolda Pagsasabuhan,§ atawa bang sigām pasekot pehē' ni lapohan pagtukbalan
ma Tampat Sussi bo' magimam ni aku maina'an. Bang sigām ganta' pasōd ma halam
asauwal, dusa makapatay ko' inān. Panoho'an itu subay binogbogan e' si Harun maka
saga panubu'na salama-lama tahun."

29

Kapangangg'llal ma Imam

1 Angallam gi' Tuhan ma si Musa, "Buwattitu hatulanna bang pasaddīnu disi Harun
magimam tudju ni aku. Pene'un dakayu' anak sapi' l'lla maka duwa bili-bili l'lla halam
aniya' salla'na.
2 Ngā'unbi isab tirigu pinu halam aniya' pasuligna bo' hinangunbi tinapay maka
mamun anahut kalamuran ns'llan, maka bāng-bāng anipis-nipis pinahiran ns'llan.
3 Nna'un ai-ai itu ni deyom dakayu' ambung bo' yampa tukbalin ni aku, pinapagbeya'
maka sapi' maka duwa bili-bili he'.
4 Pagubus, bowahun si Harun maka saga anakna l'lla pehē' ni atag pagsosōran Tolda
Pagsasabuhan ati pandihun sigām maka bohe'.
5 Aubus pa'in bay pinandi, pas'mmekin si Harun saga s'mmek imam. Dahū badju', bo'
juba, bo' epod isab maka puyu'-daggaha. Pakambotin isab hawakanna maka sambung
ya ahāp hinanganna he'.
6 Pasulbanin kōkna bo' pat'nna'un tapak-tapak ni dahuwan sulban e'.
7 Puwas e', angā' ka ns'llan jaitun ya ginuna pangangg'llal, bo' busugin pehē' ni kōk si
Harun.
8 Bowahun isab saga anak si Harun l'lla bo' pinasulugan saga badju' imam.
9 Paporongin kōk sigām maka pakambotin isab hawakan sigām. Buwattē' ya
pangangg'llalnu disi Harun magimam, iya sampay saga anakna l'lla. Manjari tubu'an
sigām magpangkat-mamangkat ya pinat'nna' magimam sampay ni kasaumulan."

---

‡ **28:33-34 28:33-34** Dalima' itu ōn kayu taga-buwa' ahāp luwana maka ssana. 'Pomegranate' ma bahasa Ingglis.

§ **28:43 28:43** Hatina Luma' Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya', ya niōnan isab Luma' Pangarapan.

10 Ah'lling lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, “Na, ya sapi' l'lla bay pene'nu subay
pinasekot ni pagsosōran Tolda Pagsasabuhan. Bowahun si Harun maka saga anakna
amat'nna' tangan sigām ma kōk sapi' he',
11 bo' yampa sumbali'un ma matahanku ma atag lawang Tolda Pagsasabuhan.
12 Angā' ka laha' min bay tasaludnu bo' pahirun pehē' ni saga dugu lapohan tumbaga.*
Tōng tangannu ya pamahid. Bu'usin isab saga laha' takapin nireyo' lapohan e'.
13 “Pagubus, ngā'un lanab sapi' ilu kamemon, ya lanab amikit ma tina'ina, maka buli'-
atayna, maka kidnina† karuwa jukup maka lanabna. Tunu'un pehē' ni diyata' lapohan
tumbaga.
14 Sagō' ya isi sapi' maka kuwitna maka tina'ina subay tinunu' ma luwasan pustu.
Pagtaubatan ko' inān panganggan ti' paldusahan saga imam.”
15 Angallam lagi' Tuhan, yukna, “Angā' ka dakayu' bili-bili l'lla min bay pene'nu ati
bowahun si Harun maka saga anakna amat'nna' tangan sigām ma kōk bili-bili he'.
16 Sumbali'un magtūy, maka salurun laha'na bo' pigsikun pehē' ni mpat bihing lapohan
tumbaga inān.
17 Pagubus, pagk'llot-k'llotun baran bili-bili he'. Kose'in tina'ina maka saga tape'na bo'
bangkatun ni kōkna maka isina.
18 Manjari in baran bili-bili ilu subay tinunu' ma katibu'ukanna ma diyata' lapohan
tumbaga. Pagkulban tinunu' ko' inān panukbalbi ni aku. Kasulutan isab aku ma
hamutna,” yuk PANGHŪ'.
19 “Angā' ka isab bili-bili dakayu', ati bowahun si Harun maka saga anakna amat'nna'
tangan sigām ma kōkna.
20 Sumbali'un bo' salurun laha'na. Angakup ka dangkuri' laha' bo' peherun pehē' ni
tōng tainga si Harun maka saga anakna, tampal ni kowan. Peherun isab ni dambila'
bokol tangan sigām kowan maka ni bokol tape' sigām, kowan du isab. Pagubus, pigsikun
laha' ni mpat bihing lapohan tumbaga he'.
21 Angā' ka isab laha' min bay pamigsikannu ni lamisahan, beya' isab saga ns'llan
jaitun. Jari pigsikun ni disi Harun maka saga anakna, lapayun isab saga s'mmek sigām.
Minnē' sigām tasussi ma baran maka ma s'mmek, hatina suku' na sigām ma aku.
22 “Angā' ka lanab min bili-bili karuwana sabab bili-bili pangangg'llal imam ko' ilu.
Angā' ka lanab togelna, maka lanab ya amikit ma tina'ina, maka buli'-atayna sampay
saga kidnina karuwa jukup maka lanabna. Pabeya'un isab pa'ana kowan.
23 Amene' ka tinapay min ambung ya pat'nna' ma matahanku. Subay dakayu' tinapay
atibu'uk, dakayu' mamun-mamun kalamuran ns'llan, maka dakayu' bāng-bāng anipis,
halam aniya' pasuligna kamemon.
24 Nde'in saga tinapay ilu maka saga k'llotan bili-bili ni pang'ntanan si Harun maka
saga anakna. Pa'angkatun kamemonna ma sigām pangahulmat ma aku, ya Tuhanbi si
Yawe.
25 Pagubus, sambutun pabalik min tangan sigām bo' tunu'un pehē' ni diyata' lapohan
pagtunu'an, beya' maka susumbali'an ya tinunu' ma katibu'ukanna ati kasulutan aku
ma hamutna. Pagkulban tinunu' ko' inān panukbalbi ma aku, si Yawe.
26 Pagā'nu daggaha bili-bili bay sinumbali' pangangg'llal ma si Harun, angkatun ma
matahanku dahū pangahulmatnu ma aku, jari ma ka'a na.
27 “Pasuku'unbi ma aku dahū saga bahagi' bili-bili ya palsuku'an disi Harun maka saga
anakna, hatina daggaha maka pa'a ya bay niangkat pangahulmat ma aku.
28 Buwattē' l'ngnganannа salama-lama tahun bang aniya' susumbali'an tinukbal
pagduwa'a salamat ni si Yawe e' saga a'a Isra'il. Daggaha maka pa'a subay pamasuku' e'
saga bangsa Isra'il pagkakan si Harun maka anak-panubu'na.
29 “Na, saga s'mmek pagimam si Harun inān subay pamusaka' saga panubu'na,
pan'mmek sigām ma waktu pamat'nna' sigām magimam, waktu isab pamusug kōk sigām
maka ns'llan jaitun.
30 Jari sasuku pinat'nna' magimam pas'lle' min si Harun bo' pasōd ni deyom Tolda
Pagsasabuhan maghinang ni aku ma Tampat Sussi, wajib subay magbinadju' s'mmek si
Harun pitung'llaw t'ggolna.
31 “Manjari angā' na ka isi min bili-bili ya bay sinumbali' pangangg'llal ma disi Harun.
Loho'in ma halaman Luma' Sussi
32 ati pamakanun ma si Harun maka saga anakna ma atag pagsosōran Tolda
Pagsasabuhan. Kapin tinapay bay ma deyom ambung ya palauk.

---

* **29:12 29:12** Ya na lamisahan pagtunu'an kulban. † **29:13 29:13, 22** Kidni: ya ma deyom baran manusiya' maka hayop ma tongod tangkal (saddī atay, saddī p'ddu). ‘Kidney’ ōnna ma bahasa Ingglis, ‘batu’ bang ma Sama kasehe'.

33 Luwal sigām ya taga-kapatut amangan saga pagkakan ilu, sabab bay panukbal ni
aku pagtaubatan dusa sigām ma waktu kapangangg'llal sigām magimam. Suku' Tuhan
ko' inān angkan halam sai-na makajari amangan saddī min disi Harun.
34 Bang isab aniya' isi bili-bili atawa tinapay angapin sampay ni kasubuhan, subay
tinunu'. Mbal manjari kinakan sabab bay pinama-Tuhan.
35 "Na," yuk Tuhan ma si Musa, "beya'un hatulan kamemon ya panoho'anku itu pasal
pangangg'llal ma si Harun maka saga anakna. Paghinang ilu subay pitung'llaw t'ggolna.
36 Anumbali' ka sapi' l'lla kahaba' llaw ma deyom dapitu'. Pagkulban panaubatan dusa
ko' inān, maka pamala'an tamak dusa isab min lapohan pagtunu'an. Busugin isab maka
ns'llan pamasussi bo' pinama-aku sadja.
37 Subay pitung'llaw ya t'ggolbi maghinang saga hinang itu magbalik-balik, hinang
pamala'an tamak dusa maka hinang pamasussi. Manjari asussi sidda lapohan itu, maka
asussi isab ai-ai makasagid pehē'."

Susumbali'an ya Tinukbal Kahaba' Llaw

38-39 Amalman lagi' Tuhan ma si Musa, yukna, "Ya panukbalbi ni aku ma lamisahan
pagtunu'an subay duwa anak bili-bili dantahun umulna. Dakayu' ilu subay tukbalbi ma
aku ma waktu subu, dakayu' isab ma abay kohap. Buwattē' hinangbi sakahaba' llaw.
40 Pabeya'unbi ma bili-bili subu dagantang tirigu pinu kalamuran dalitru ns'llan jaitun.
Tumpahinbi isab dalitru binu-anggul pangahulmatbi ma aku.
41 Damikiyanna bili-bili dakayu' ya tinukbal abay-kohap, subay pinabeya'an tirigu
maka binu-anggul. Pagkulban tinunu' ko' inān ya panukbalbi ma aku, si Yawe, jari
kasulutan aku ma hamutna.
42 "In pagkulban tinunu' itu subay tinukbal ma matahanku kahaba' llaw, ma dahuan
Tolda Pagsasabuhan. Subay tinukiran e'bi magpangkat-mamangkat. Mailu aku pasabu
ma ka'a, Musa, maka e'ku amissala ma ka'a.
43 Mailu du isab aku magsabu maka saga bangsa Isra'il kamemon. Jari asussi
makalandu' atag pagsabuhan inān pagka taluwa' sahayaku.
44 "Pasussiku Tolda Pagsasabuhan ilu sampay lapohan ya pagtunu'an kulban e'.
Pasussiku du isab si Harun maka saga anakna l'lla, supaya sigām tahinang imam
maghinang ni aku.
45 Jari pat'nna' aku ma deyoman saga bangsa Isra'il ati aku ya pagtuhanan sigām.
46 Minnē' sigām makata'u to'ongan in aku si Yawe ya pagtuhanan sigām, ya bay amowa
sigām paluwas min lahat Misil bo' supaya aku pat'nna' ma deyoman sigām. Si Yawe aku,
ya Tuhan-asal-Tuhan."

30

Pagtugtugan Kamanyan

1 Magpanoho'an gi' Tuhan ma si Musa yukna, "Angahinang kam lamisahan min kayu
akasya, pagtugtugan kamanyan.
2 Subay amasagi' duwa h'kka taha'na maka lambuna, mpat h'kka isab langkawna.
Hinangin pussuk-pussuk sali' luwa tanduk ma duguna ka'mpat, dalos asal kayuna maka
kayu ya pangahinangan baran lamisahan.
3 Putusun diyata'na maka bulawan porol, beya' isab kīdna maka pussuk-pussukna
ka'mpat. Pehē'in gipis bulawan isab ma kakīranna pamahāp luwana.
4 Hinangun duwa gallang bulawan pinasangon pehē' ni kīd lamisahan min deyo'an
gipis e', dakayu' min dambila', dakayu' isab min dambila' bo' aniya' pamasulugan
tanggungan.
5 Saga tanggungan itu subay nihinang min kayu akasya pinutus isab maka bulawan.
6 Pat'nna'un lamisahan itu min luwasan kultina ya pangalikus Ba'ul Pagtau'an Sulat
Paljanji'an, bo' min luwasan Turung Pagtaubatan isab. Maina'an aku pasabu ma ka'a.
7 "Na, ya hinang si Harun ma waktu pamahilala'na saga palita'an kahaba' subu, subay
anugtug kamanyan ahamut ma lamisahan inān.
8 Ya du kahaba' abay-kohap, ma waktu panū'na palita'an, subay anugtug kamanyan
isab supaya aniya' pat'bbud ni PANGHŪ' waktu ni waktu salama-lama tahun.
9 Da'a kam anukbal kamanyan saddī min kamanyan halal ma lamisahan panugtugan
ilu. Mbal manjari bang panukbalan saga susumbali'an tinunu', atawa tirigu, atawa binu-
anggul.
10 Lamisahan ilu subay paghinangan taubat e' si Harun mint'dda dantahun bo'
ta'ampun ba'anan karusahan bangsa Isra'il. In pussuk-pussukna ka'mpat subay
pinahiran laha' min hayop ya sinumbali' pagtaubatan dusa min t'dda dantahun.

Bogboginbi paghinang itu kahaba' tahun magpangkat-mamangkat sabab lamisahan landu' asussi ko' ilu, lamisahan suku' PANGHŪ'-Yawe.”

Panungbas Kallum Saga Kal'llahan

11 Na ah'lling gi' PANGHŪ' ma si Musa, yukna,
12 “Bang ka angitung saga kal'llahan bangsa Isra'il, subay aniya' bayad pakaniya-pakaniya min sigām kamemon panungbas kallum sigām. Jari halam aniya' bala' tum'kka ni sigām ma waktu kapangitung e'.
13 Pabayarun tonga' sekel* dī pilak ma sigām pakaniya-kaniya bang sigām ni'itung na, panukbal sigām ni PANGHŪ'. (Timbangan sara' agama ya pagtimbangan e'.)
14 Taluwa' ni'itung saga kal'llahan kamemon ya angabut duwampū' tahun umulna sampay pariyata'. Wajib sigām subay ang'nde'an tutukbalan ni PANGHŪ'.
15 Ya tungbas kallum tinukbal ni PANGHŪ' e' a'a dayahan subay mbal palabi min tonga' sekel. Ya tinukbal e' a'a miskin isab subay mbal pakulang min tonga' sekel.
16 Timukun sīn panungbas kallum itu bo' panganggastuhun ai-ai tahinang ma Tolda Pagsasabuhan. Manjari aniya' pangentoman ma matahan si Yawe, paltanda'an in ka'am bay makatungbas kallumbi.”

Garul Pagailan

17 Pagubus ina'an, ah'lling gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna,
18 “Angahinang kam dakayu' garul tumbaga pagailan saga imam. Hinanginbi isab patinggilan pamat'nna'an iya, tumbaga isab. Ya pamat'nna'anbi garul itu subay ma llotan Tolda Pagsasabuhan maka lamisahan pagkukulbanan. Isihinbi bohe' isab.
19 Si Harun maka saga anakna subay magailan tape'-tangan sigām
20 ma waktu kapasōd sigām ni deyom Tolda Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya'. Jari mbal sigām taluwa' pinapatay. Buwattē' du isab bang sigām pasekot ni lamisahan pagkukulbanan bo' anunu' susumbali'an ni aku,” yuk PANGHŪ'.
21 “Tangan maka tape' sigām subay niailan bo' supaya sigām mbal amatay. Panoho'an itu subay binogbogan e' si Harun maka saga panubu'na magpangkat-mamangkat.”

Ns'llan Pamehed Ai-ai Pinasuku' ma Tuhan

22 Ah'lling isab PANGHŪ' ma si Musa yukna,
23-24 “Angahinang kam ns'llan sussi min ns'llan jaitun mpat litru. Lamurinbi isab mpat ginis pamapā pamahamut iya. Issa, bulitik mūr† masi bohe'an, saga nnom kilu buhatna bang ma timbangan sara' agama. Karuwana, kuwit kayu sinamun‡ ahamut saga t'llu kilu buhatna. Kat'lluna, batang parang ahamut t'llu kilu isab buhatna. Ka'mpatna, kuwit kayu kassiya nnom kilu buhatna, ahamut isab.
25 Papaglamurunbi saga kapanyapan itu kamemon nihinang ns'llan ahamut landu' asussi, bo' aniya' pamehed ai-ai pamasuku' ma Tuhan. Beya'unbi kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut.
26 Gunahun ns'llan sussi itu panussi Tolda Pagsabuhan sampay kamemon saga pagdayawna. Lapayun Ba'ul ya Pagtau'an Sulat Paljanji'an,
27 maka lamisahan pamat'nna'an tinapay sampay kapanyapanna, maka palita'an bulawan beya' isab panyapna, maka lamisahan panugtugan kamanyan.
28 Ya du lapohan pagtunu'an kulban sampay kapanyapanna kamemon, maka garul pagailan isab sampay pat'nna'anna.
29 In itu kamemon subay pinehē'an ns'llan sussi supaya asussi to'ongan, manjari suku'ku na. Bang aniya' isab makasagid ni ai-ai bay tasussi itu, subay suku'ku na.”
30 Yuk Tuhan lagi', “Busugin ns'llan kōk disi Harun maka saga anakna, paltanda'an in sigām ma aku sadja, jari imam na sigām patut maghinang ma aku.
31 Pahati'un saga bangsa Isra'il in ns'llan sussi itu subay aheya kagunahanna ma ka'am sampay ma panubu'bi magpangkat-mamangkat.
32 Da'a pamahirunbi ma baran sai-na saddī min imam, da'a isab sengorinbi hinanganna. Suku' Tuhan ko' ilu, angkan subay halli'anbi.
33 Bang aniya' a'a saddī angahinang ns'llan pahamut buwattitu hinanganna, atawa pamahidna ma a'a saddī min imam, in a'a inān mbal na taitung bangsa Isra'il.”

Kamanyan ma Luma' Pangarapan

34 Angallam lagi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna, “Buwattitu ya pangahinangbi kamanyan. Angā' kam duwa ginis bulitik ahāp isina maka hamutna, maka kuwit kūs-kūs maka kamanyan pote'. Buhatna kaniya-kaniya subay dasali' kamemon.

---

* **30:13 30:13** Tonga' sekel itu, dī pilak saga sangpū' maka lima sussuk. † **30:23-24 30:23-24** Mūr itu, ginis kayu ahamut. ‡ **30:23-24 30:23-24** Sinamun itu, ginis pamapā, ‘cinnamon’ bang ma bahasa Ingglis.

35 Ta'ā'bi pa'in ai-ai itu, beya'unbi kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut.
Paglamurunbi bo' tahinang kamanyan ahāp to'ongan hamutna. Pagubus, asininbi
supaya al'ssin maka asussi.
36 Pipisun kasehe'anna nihinang kamanyan anahut bo' pat'nna'un ma dahuan Ba'ul
Paljanji'an ya ma deyom Tolda Pagsasabuhan. Mailu du aku magsabu maka ka'a.
Kamanyan itu subay taitungbi sussi min sussi sabab suku'ku asal.
37 Wajib kam da'a angahinang kamanyan buwattitu pamahamut baranbi. Niyatunbi
kamanyan sussi ma aku sadja.
38 Sasuku angahinang kamanyan buwattitu lamudna bo' pamahamutna baranna, mbal
na taitung bangsa Isra'il."

31

Saga A'a Tapene' Angahinang Luma' Pangarapan

1 Na, angallam lagi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna,
2 "Pata'u ka. Ya tapene'ku angahinang Luma' Pangarapan ma aku ya na si Besalel anak
si Uri, mpu si Hūr, min panubu' si Yahud.
3 Katulunanku iya kapandayan, akkal maka pangita'u bo' ahāp e'na angahinang ai-ai
ya hinangan tangan.
4 Ata'u iya angangguhit suntu'an ma ai-ai tahinang min bulawan, pilak atawa tumbaga.
5 Ata'u iya anganggaugari' ginisan palmata bo' yampa pat'nna'na ma kait bulawan. Ya
du bang kayu ya pangahinanganna, ata'u isab iya. Hatina ata'u iya angahinang indaginis.
6 Tapene'ku isab si Oholeyab anak si Ahisamak, min bangsa Dān, bo' aniya' sehe' si
Besalel anabangan iya ma hinangna. Aho', buwananku kapandayan kamemon saga a'a
maghihinang supaya sigām makahinang ai-ai bay panoho'anku ma ka'a, ya tasulat ma
lista itu:
7 Tolda Pagsasabuhan, Ba'ul Pagtatau'an Sulat Paljanji'an maka Turungna ya pag-
taubatan dusa, maka kapanyapan ai-ai ya pamapanyap Tolda.
8 Lamisahan pamat'nna'an tinapay maka panyapna, Palita'an Bulawan maka pa-
nyapna, Lamisahan pagtugtugan kamanyan.
9 Lapohan pagtunu'an kulban, beya' isab kapanyapanna. Garul pangailan sampay
patinggilanna.
10 Saga s'mmek mulliya ya tin'nnun pan'mmek disi Harun maka saga anakna ma waktu
kapagimam sigām.
11 Katapusan ya Ns'llan sussi panggng'llal ma saga a'a maghinang ni Tuhan, maka
kamanyan ahamut ya kagunahan ma Luma' Sussi. In itu kamemon subay nihinang e'
saga a'a ya katulunan akkal maka kapandayan. Subay bineya' bay panoho'anku ma ka'a,
Musa."

Sara' Pasal Llaw Paghali

12 Na, angallam PANGHŪ'-Yawe ma si Musa yukna,
13 "Pasampayun palmanku itu ni saga bangsa Isra'il, ya yuk-i, 'Wajib kam amogbog
ma llaw ya ōnanku Llaw Mulliya. Jari in pangammalbi ma llaw mulliya tahinang
pandoga pamaentom ka'am magtubu'-manubu' in aku maka ka'am bay makapagjanji'.
Jari makata'u kam in aku si Yawe, ya makahinang ka'am bangsa sussi, bangsa suku'ku.'
Buwattē' ya pamasampaynu ma sigām."
14 Angallam gi' Tuhan yukna, "Bogboginbi Llaw Paghali, sabab Llaw Mulliya ma ka'am.
Sasuku mbal angammal ma Llaw Mulliya subay pinapatay. Sasuku isab makahinang ai-
ai ma llaw ina'an, subay itungbi sali' a'a liyu, ngga'i ka bangsa Isra'il.
15 Nnom llaw ya pamihabi kalluman ma deyom dapitu', sagō' bang ta'abut llaw
kapitu'na, ya na llaw paghali, Llaw Mulliya pamaheyabi ma aku. Sasuku maghinang
ai-ai ma llaw ina'an, subay pinapatay.
16 In ka'am bangsa Isra'il magtubu'-manubu' subay amogbog ma Llaw Mulliya itu bo'
mbal takalipat paljanji'antam ya anatas salama-lama.
17 In Llaw Mulliya itu sali' pandoga pamaentom ka'am ni kasaumulan in aku maka
ka'am bay makapagjanji'. Sababna nnom llaw ya bay kapamapanjariku dunya maka
langit. Sagō' ta'abut pa'in llaw kapitu'na, pahali na aku min hinangku."
18 Na, aubus pa'in pangallam PANGHŪ' ma si Musa ma diyata' Būd Turusina, magtūy
pamuwanna ma iya duwa batu amasagi' ya bay pangukilanna Sara' paljanji'anna maka
bangsa Isra'il.

32

Sapi' Bulawan

1 Manjari itu, pagka tasayu e' saga a'a Isra'il in si Musa at'ggol halam bay makalūd
min būd, patimuk sigām pehē' ni si Harun. Yuk sigām ma iya, "Tuwan, hinangin kitam
tuhan bo' aniya' magmunda' ma kitam ma pal'ngnganan. Daka maingga si Musa inān,
ya bay amowa kitam paluwas min Misil."
2 Anambung si Harun ma sigām, yukna, "Ā, sō'un nila'anan saga bulawan ya
pangaretes saga h'ndabi maka anakbi l'lla-d'nda. Bowahunbi pi'itu ni aku."
3 Magtūy kala'anan e' sigām kamemon saga aretes sigām bo' binowa pehē' ni si Harun.
4 Tasambut pa'in ba'anan bulawan e', tinunaw e' si Harun bo' yampa hinangna ta'u-
ta'u* sali' luwa sapi' mandangan abata' lagi'. Aubus pa'in, ah'lling saga a'a Isra'il, yuk
sigām, "Owa', ka'am saga a'a Isra'il! Nda'unbi tuhantam, ya bay amowa kitam paluwas
min lahat Misil!"
5 Na, tasayu pa'in lling itu e' si Harun, magtūy iya angahinang pagtunu'an kulban
ma munda'an sapi' bulawan e'. Yukna ma saga a'a, "Maghinang kitam salung, hinang
pamaheya PANGHŪ!."
6 Pagsalung pa'in, waktu subu to'ongan, magbati'an saga a'a kamemon anunu'
susumbali'an panukbal sigām ni Tuhan. Aniya' isab lalabotan tinukbal e' sigām
pagduwa'ahan salamat. Aubus pa'in, magjamu na sigām sampay magkalumu'an d'nda
maka l'lla.
7 Na, magsuwala PANGHŪ! ma si Musa, "Pasa'ut ka palūd," yukna, "sabab saga a'anu,
ya bay bowanu paluwas min Misil, wa'i na maghinang kasabulan.
8 Al'kkas pahāp sigām ang'bba min kal'ngnganan ya bay panoho'anku ma sigām.
Aniya' ta'u-ta'u tahinang e' sigām buwat luwa sapi' mandangan, jari pagsujuran e' sigām
maka pagtukbalan saga susumbali'an. Ya pah'lling sigām, 'O'o, pagtuhanantam bangsa
Isra'il, ya bay amowa kitam paluwas min Misil.' "
9 Magsuwala gi' PANGHŪ! ma si Musa yukna, "Ta'nda'ku saga a'a inān, atuwas to'ongan
kōk sigām.
10 Da'a aku saparun sabab apasu' sidda atayku, maka magniyat aku amahalam sigām.
Jari ka'a maka panubu'nu ya hinangku bangsa aheya."
11 Sagō' angamu' junjung si Musa ni si Yawe ya pagtuhananna, yukna, "O Yawe, da'a
mulahun saga a'a suku'nu itu, ya bay bowanu paluwas min lahat Misil sabab min kosog
kawasanu.
12 Dūlannu bahā' saga bangsa Misil amūng-mūngan ka'a ala'at kono' maksudnu, ya
angkan bowanu bangsa Isra'il paluwas min Misil bo' papataynu sigām ma kabūran.
Luhūy halam aniya' a'a Isra'il takapin ma babaw dunya itu? Ndū', Tuhanku, bang pa'in
pindahannu kapasu' ataynu. Da'a lanjalin niyatnu angamula saga a'a suku'nu itu.
13 Entomun saga sosoho'annu disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. Entomun bay
janji'nu ma sigām, ya bay pagsapahannu ma barannu, ya bay yuknu, 'Pahekaku saga
panubu'bi sampay sigām sali' heka bitu'un ma langit. Pamusaka'ku kaluha'an lahat
Kana'an ma sigām salama-lama, buwat bay panganjanji'ku ma ka'am.' "
14 Na, pagka buwattē' panganjunjung si Musa, halam nilanjalan e' si Yawe niyatna
amahalam saga a'a Isra'il.
15 Manjari palūd na si Musa min būd maka e'na amowa duwa batu amasagi' ya
panulatan sara'-panoho'an bay panganjanji' Tuhan ma bangsa Isra'il. Batu inān bay
pangukilan sara' ma dahuanna maka ma bukutna.
16 Tuhan to'ongan ya bay angahinang duwa batu itu, maka Tuhan ya bay angukil saga
sara'.
17 Na, makakale pa'in si Yussa' ma hidjulan saga a'a Isra'il, yukna ma si Musa, "Sali'
hidjul pagbono' ya takaleku itu!"
18 Ya sambung si Musa,
"Ngga'i ka hidjul panganda'ug ya takaleta,
ngga'i ka isab hidjul min a'a tara'ug,
sagō' hidjul min saga a'a magkalangan."
19 Makasekot pa'in si Musa ni pustu he', bo' ta'nda'na sapi' bulawan maka saga a'a
magpangigal ma munda'an sapi', magtūy arugal sidda atayna. Hantakanna duwa batu
amasagi' ya bay tabowana bo' alopot ma atag ina'an, ma deyo'an būd.

---

* **32:4 32:4** Ta'u-ta'u atawa balhala', hatina tuhan-tuhan pagsusumbahan.

20 Niā' isab e' si Musa sapi' bay tahinang e' saga a'a Isra'il. Aubus bay tinunu',
pinagpipis-pipis e'na bo' binudburan ma kuwit bohe'. Katapusanna, pamainum e'na
ma saga a'a Isra'il.
21 Yuk si Musa ma si Harun, “Ai bay tahinang ma ka'a e' saga a'a ilu ya angkan bowanu
sigām maghinang dusa buwattilu heyana?”
22 Ya sambung si Harun, yukna, “Da'a pa'in akagit ataynu, tuwan. Kata'uwannu saga
a'a itu, aluhay sigām tabowa maghinang kala'atan.
23 Bay sigām amissala ma aku, yuk-i, ‘Hinangin kitam tuhan magmunda' ma kitam ma
pal'ngnganan. Daka maingga si Musa inān, ya bay amowa kitam paluwas min Misil.’
24 Angkan yukku ma sigām, ‘Sai-sai kam taga-pamulawan, la'aninbi.’ Magtūy ni'nde'an
ni aku saga pamulawan sigām ati pehē'ku ni deyom api. Pagtunaw pa'in, paluwas sapi'
mandangan inān!”
25 Na, ta'nda' e' si Musa saga a'a Isra'il wa'i magkangogan, mbal takole' nihawiran e' si
Harun, angkan sigām tahinang pagtittowahan ma saga banta sigām.
26 Jari itu, an'ngge na si Musa ma pagsosōran pustu maka e'na amissala, yukna,
“Sasuku kam bilahi ameya' ma si Yawe, pi'itu kam ni aku.” Magtūy pehē' ni iya
kamemon saga kal'llahan panubu' si Libi.
27 Yuk si Musa ma sigām, “Ya pamah'lling ka'am e' si Yawe Tuhan bangsa Isra'il, in
ka'am subay magtinakos pakaniya-pakaniya. Latagunbi kauman itu min dampōng ni
dampōng amapatay pagkahibi bangsa Isra'il ai-na ka kampungbi, ai-na ka bagaybi.”
28 Na bineya' e' saga panubu' si Libi panoho'an si Musa he' ati magpatayan saga
t'llungibu a'a ma llaw ina'an.
29 Pagubus, yuk si Musa, “Llaw itu, in ka'am saga panubu' si Libi tapasaddī na bo' ma
PANGHŪ'-Yawe sadja, kalna' kam bay magmalilla' amono' saga anakbi maka langgungbi.
Angkan kam kabuwanan kahāpan e' PANGHŪ'.”
30 Pag'llaw dakayu', ah'lling si Musa ma saga a'a inān, yukna, “Aheya to'ongan dusa
bay tahinangbi. Saguwā', minsan buwattē', patukad aku ni būd pabalik angarap ni
PANGHŪ'. Kalu-kalu mura-murahan nirūlan aku angamu'an ka'am ka'ampunan ma
pasal dusabi.”
31 Manjari patukad si Musa pabalik ni PANGHŪ'. Yukna ma iya, “Arōy Tuhanku,
aheya sidda dusa bay tahinang e' saga a'a itu. Bay sigām makahinang tuhan-tuhan min
bulawan panumbahan sigām.
32 Ndū', bang pa'in dūlannu panganjunjungku, ampunun dusa sigām. Malaingkan
bang sigām mbal ampunnu, na, papasin ōnku min kitab ya panulatannu ōn saga a'a
suku'nu.”
33 Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, “Luwal saga a'a bay makarusa ni aku ya
papasanku min kitabku.
34 Na pehē' na ka. Bowahun saga a'a ilu tudju ni lahat ya bay pangahakaku ma ka'a.
Ilu isab mala'ikatku parahū min ka'a ma labayan. Sagō' bang ta'abut waktuna, tiksa'ku
sasuku bay makarusa ilu.”
35 Jari aniya' saki landu' abangat pinat'kka e' PANGHŪ' ma bangsa Isra'il ma sabab
bay kahinangan sigām ma sapi' bulawan ya bay tahinang e' si Harun.

33

1 Na magsuwala PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Patulak kam minnitu, ka'am
maka saga a'a bay bowanu paluwas min lahat Misil. Pauntas kam ni lahat bay
panganjanji'ku ma si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub. Aniya' bay panapaku ma sigām,
ya yukku, ‘Pamuwanku lahat inān ma saga panubu'bi.’
2 Pabeya'ku dakayu' mala'ikat parahū min ka'am. Dūyku isab saga kabangsahan
maglalahat mahē', ya na saga bangsa Kana'an, bangsa Amor, bangsa Hīt, bangsa Pirissi,
bangsa Hīb maka bangsa Jibus.
3 Pauntas kam ni lahat e', ya lahat ap'nno' e' kalluman landu' ahāp. Sagō' in aku itu
mbal pasehe' ma ka'am sabab kalna' atuwas saga kōkbi. Bang kam saupama sehe'anku,
marai' kam paka'atku to'ongan ma labayan.”
4 Na, kahaka'an pa'in saga a'a Isra'il pasal pamissala makasusa itu, magtūy sigām
anagna' magsusun maka halam aniya' min sigām magpamulawan.
5 Sabab aniya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa, yukna, “Haka'in saga a'a Isra'il in
sigām bangsa landu' atuwas. Bang aku pasehe' ma sigām minsan la'a dansasa'at, marai'
sigām mulaku saru'un-du'un. Sō'un sigām angala'anan ba'anan pamulawan ya pamakay
sigām. Kira-kiraku lagi' bang ai hinangku ma sigām.”
6 Manjari itu, makalanjal pa'in saga bangsa Isra'il min atag Būd Horeb (Būd Turusina),
halam na sigām magpamakay saga pamulawan.

Tolda Pagsabuhan Tuhan maka Manusiya'

7 Na ya kabiyaksahan si Musa maingga-maingga pahanti'an sigām bangsa Isra'il,
amat'ngge iya dakayu' luma' tolda alawak-lawak min pustu. “Tolda pagsabuhan Tuhan
maka manusiya'” ya pangōn si Musa ma tolda inān. Jari bang aniya' bilahi angaru ni
PANGHŪ'-Yawe, subay iya paluwas min kauman pehē' ni Tolda Pagsabuhan.
8 Na sakahaba' si Musa paluwas pehē' ni luma' pagsabuhan, magt'nggehan saga a'a
kamemon ma bowa' lawang tolda sigām. Ang'nda' sigām ma si Musa sampay iya pasōd
na ni deyom.
9 Makasōd pa'in iya, pareyo' pina'an gabun-Tuhan* ni dahuan lawang luma' he' bo'
paddas maina'an sat'ggol si Yawe maka si Musa magsuli-suli.
10 Pag'nda' saga a'a ma gabun-Tuhan pat'nna' ma atag pagsosōran luma' tolda,
pabungkal sigām bo' yampa pasujud anumba ni Tuhan, kaniya-kaniya sigām ma bowa'
lawang sigām.
11 Tiyap-tiyap maina'an si Musa ma deyom tolda, magharap PANGHŪ' maka iya
magbissala buwat a'a magsuli-suli maka bagayna. Aubus pa'in, ya kabiyaksahan si Musa
subay pabalik ni deyom kauman, sagō' tendogna si Yussa', ya anak si Nūn, halam bay
paluwas min tolda pagsabuhan e'.

Si Musa maka Kasahaya'an si Yawe

12 Ah'lling gi' si Musa ma PANGHŪ'-Yawe, yukna, “Tasoho'nu aku amowa saga a'a itu
patukad ni lahat e', saguwā' halam aku haka'annu bang sai pasehe'nu ma aku. Yuknu
in aku taitungnu bagaynu lissi, maka kasulutan ka ma aku.
13 Jari bang ka ka'amuhan du ma aku, ndū', pandu'in aku ma pasal kamaksurannu
supaya aku makata'u ma ka'a sampay makasulut na pa'in ma ka'a. Entomun isab bangsa
itu sabab suku'nu asal.”
14 Ya sambung PANGHŪ' ma si Musa, “Sehe'anta du ka, maka buwananta ka
kasannangan atay.”
15 Yuk si Musa, “Ya Tuhanku, bang kami mbal sehe'annu to'ongan, ahāp lagi' kami
mbal palanjalnu min jadjahan itu-i.
16 Sabab bang kami siya-siyanu mbal kinata'uwan e' sai-na in ka'a kasulutan ma aku
maka ma bangsa suku'nu. Bang kami mbal sehe'annu, halam aniya' pagbidda'an kami
maka palbangsahan kasehe' ma sakalibut dunya itu.”
17 Sakali anambung PANGHŪ' ma si Musa, yukna, “Dūlanku ya pangamu'nu ilu sabab
kasulutan aku ma ka'a, maka kata'uwanku ōnnu.”
18 Na, aniya' gi' pangamu' si Musa ma Tuhan, yukna, “Bang pa'in aku pa'nda'annu
sahayanu.”
19 Ya sambung PANGHŪ', “Aho', palamanku kahāpanku kamemon ma matahannu.
Maka sabbutku isab ōnku ma pakalehannu, in aku si Yawe Tuhan-asal-Tuhan. Aku ya
tag-baya'an bang sai ya pinat'kkahan lasaku maka bang sai kina'ase'an.
20 Malaingkan,” yuk PANGHŪ', “mbal ka makajari ang'nda' ma baihu'ku. Sabab
amatay sadja saga manusiya' bang maka'nda' ma aku.
21 “Na,” yukna, “aniya' batu lakit pan'nggehannu ilu, asekot-sekot ni aku.
22 Manjari bang palabay sahayaku ma matahannu, pasindungta ka ma deyom songab
batu itu. Tampananta ka maka tanganku hinabuku palabay min ka'a.
23 Makalabay pa'in, la'ananku tanganku supaya ka maka'nda' bukutku. Sagō' in
baihu'ku mbal makajari ni'nda'.”

34

Papan Batu Lakit Karuwana

1 Manjari angallam gi' PANGHŪ' ma si Musa yukna, “Sapsapin batu amasagi' duwa
hekana, daluwa maka bay dahū. Sulatku mailu saga panoho'an bay ma batu tagna', ya
bay lopotnu.
2 Pasakap ka salung subu bo' ka patukad ni Būd Turusina itu. Pagtukadnu ni pussuk
būd, an'ngge ka ma matahanku.
3 Subay halam aniya' parongan ma ka'a. Minsan maingga-maingga ma sakalingkal
būd itu, subay halam aniya' manusiya' ta'nda', luwal ka'a. Minsan hayop, bili-bili ka
atawa sapi', subay halam aniya' magkakan ma deyo'an būd ilu.”
4 Sakali sinapsapan e' si Musa duwa batu amasagi', daluwa maka bay tagna'.
Pagdai'llaw pa'in, patukad iya ni Būd Turusina' maka e'na amowa duwa batu he'. Hatina
bineya' e'na bay panoho'an PANGHŪ'.

* **33:9 33:9** Gabun-Tuhan maka api-Tuhan: sali' luwa buhawi' patudjak pariyata'.

5 Sakali patulun si Yawe min deyom gabun bo' an'ngge ma atag si Musa. Tapata'u isab
e' Tuhan ōnna si Yawe ya Tuhan-asal-Tuhan.
6 Magsuwala iya hinabuna palabay min alopan si Musa. Yukna, “Aku si Yawe ya
Tuhan-asal-Tuhan. Patitabangun asal aku maka patiase'un. Alallay aku angastol, al'kkas
aku amaluwas lasaku, lasa mbal magkapinda.
7 Taptap lasaku ma saga manusiya' sampay ni kaibuhan pangkat. Ampunku kasā'an
maka karusahan sigām. Ampunku minsan sigām anagga' sara'. Saguwā' bang a'a
makarusa, mbal to'ongan pasagaranku. Papole'ku karusahanna ni anak-mpuna, sampay
ni mpuna tu'ut, sampay ta'abut mpat pangkat.”
8 Na pagkale si Musa ma bissala Tuhan itu, magtūy iya pasujud anumba.
9 Yukna, “O Panghū'ku, bang ka kasulutan sab'nnal-b'nnal ma aku, ndū' Tuhan, bang
pa'in ka pagapi' ma kami. Minsan atuwas kōk saga bangsaku itu, ampunun pa'in
kala'atan maka karusahan kami. Taima'un kami ati hinangun kami saga a'a suku'nu.”
10 Angallam PANGHŪ!-Yawe ma si Musa, yukna, “Nda'un, paniya'ku paljanji'anku
ma ka'a pabīng. Angahinang aku saga hinang makainu-inu ma pang'nda'an saga a'a
bangsanu Isra'il kamemon. Halam to'ongan aniya' bay makahinang buwattē', minsan
ma ai lahat, minsan ma ai bangsa. Song ta'nda' hinangku makatāw-tāw e' saga a'a ya
pat'nna' ma sakalibutnu, ati tasayu e' sigām bang buwattingga panabangku ma ka'a.
11 Beya'un saga sara' panoho'an ya pat'nna'anku ka'am llaw itu. Dūyku min dahuannu
saga bangsa Amor, bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa Pirissi, bangsa Hīb maka bangsa
Jibus.
12 Amay-amay, da'a kam magkahāp maka saga bangsa ya asal maglahat ma lahat ya
song papehē'anbi ilu. Tantu kam pinalabayan kasasatan e' sigām, sapantun jallat ma
tape'bi.
13 Paka'atunbi saga tampat ya pagkulbanan sigām. Lopotunbi saga batu paosol ya
pagsusumbahan sigām. Puwarunbi isab saga hāg pangilāhan si Asera, ya tuhan sigām
d'nda.
14 Wajib kam da'a magta'at ma pagtuhanan saddī min aku, sabab si Yawe aku, ya
Tuhan-asal-Tuhan. Mbal to'ongan aku bilahi aniya' pagtuhananbi saddī min aku.
15 “Amay-amay, da'a kam amiha magkahāp maka saga bangsa ya asal maglahat ma
lahat song papehē'anbi ilu. Sabab kalna', bang kam ganta' magkahāp maka sigām, tantu
kam pinogos e' sigām ang'bba min aku bo' magta'at ni saga pagtuhanan sigām. Tabowa
kam magsalu isab maka sigām ati kakanbi ba'anan susumbali'an bay pangungsud ni
pagtuhanan sigām e'.
16 Lāgi bang aniya' saga anak sigām budjang tapene'bi pamah'nda ma ka'anakanbi
l'lla, tantu sigām kapitnahan e' saga d'nda he' subay palamud ana'at ni saga pagtuhanan
sigām.”
17 Amalman Tuhan, yukna, “Wajib kam da'a magsasal tumbaga nihinang ta'u-ta'u
pagtuhanan.”
18 “Wajib kam maghinang Hinang Tinapay Halam Pasuligna sakahaba' tahun bang
ta'abut bulananna. Subay pitumbahangi ya t'ggolbi magkakan tinapay halam bay
pinasuligan, buwat bay panoho'anku ma ka'am. Hinangunbi ma bulan Abib, ya na
bulan bay kapaluwasbi min lahat Misil.
19 “Pamasuku'unbi ma aku kamemon saga anakbi kasiyakahan l'lla, beya' isab saga
hayop l'lla ya dahū nianakan, ai-na ka bili-bili maka kambing, ai-na ka sapi'.
20 Sagō' mbal taluwa' kinulban bang kura'. Bang aniya' kura' anganak kamint'ddana, in
anak kura' inān subay nil'kkat, hatina subay aniya' dakayu' anak bili-bili atawa kambing
sinumbali' ganti'na. Bang saupama mbal nil'kkat, na subay pinōng buli'-k'llongna
sabab kura' iya. Saga anakbi l'lla kasiyakahan isab, subay nil'kkat maka susumbali'an
pagkulbanbi ni Tuhan. Amay-amay isab, bang kam angarap ni aku sumiyan-sumiyan,
subay kam amowa tutukbalan.
21 “Makajari kam maghinang atawa magusaha ma deyom nnom llaw, sagō' subay kam
pahali maghinang ma llaw kapitu'na. Minsan ma waktu pagararu atawa waktu pagani,
subay kam pahali ma llaw kapitu'.
22 “Hinangunbi Paghinang Kapitu'an* ma waktu paganibi saga buwa' tirigu. Hinan-
gunbi Paghinang Anihan Damuli ma song pa'in waktu paghaggut.†

* **34:22 34:22** Aheka ōn pangōn bangsa Isra'il ma dakayu' paghinang itu: Hinang Kapitu'an maka Hinang Anihan Dahū, maka kaōnan isab Paghinang Limampū' sabab limampū' llaw t'ggolna min bay Hinang Paglakad. † **34:22 34:22** Hinang Anihan Damuli itu kaōnan isab Hinang Panggung, sabab taentom e' saga bangsa Isra'il waktu bay kapagluma' sigām ma deyom kapanggungan ma lahat paslangan lagi'.

23 “Manjari t'llu waktu ma deyom dantahun ya pagtipun kamemon saga kal'llahanbi
ma matahan si Yawe, ya pagpanghū'an bangsa Isra'il.
24 Da'a kabimbanginbi saga tana'bi bang kam alikut magtipun ni aku ya Tuhanbi.
Halam sai-sai anganapsuhan tana'bi sabab paluwasku min dahuanbi saga bangsa Amor,
bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa Pirissi, bangsa Hīb maka bangsa Jibus. Paluhaku
isab lahat ya pat'nna'anbi.
25 “Na bang kam anumbali' hayop pagkulbanbi ni aku, da'a papagbeya'un laha'na
maka tinapay halam pinasuligan. Bang kam maghinang Hinang Paglakad, da'a kapininbi
isi susumbali'an sampay ni kasalungan.
26 “Bang kam anagna' magani tinanom atawa magpusu' buwa' kayu, pene'unbi ya ahāp
to'ongan bo' bowahunbi ni Luma' pangarapanbi ni si Yawe ya Tuhanbi.
“Bang aniya' anak kambing b'llabi, da'a paglamurunbi maka gatas ina'na.”
27 Pagubus, ah'lling PANGHŪ'-Yawe ma si Musa, yukna, “Sulatun saga kabtangan itu
sabab kataddangan ko' itu ma paljanji'antam.”
28 Jari mpatpū' bahangi ya panimpus si Musa maina'an ma atag PANGHŪ', maka halam
aniya' bay takakanna atawa tainumna t'ggolna bay maina'an. Tasulat e'na ma duwa
papagan batu saga kabtangan paljanji'an, hatina Sara' Panoho'an sangpū' hekana.

Sahaya ma Pamaihu'an si Musa

29 Na, palūd si Musa min Būd Turusina' amowa duwa papan batu ya panulatan
paljanji'an Tuhan maka bangsa Isra'il. Paglūd na pa'in, halam tasayu e' si Musa in
baihu'na anahaya asal ma sabab kapagsuli-sulina maka PANGHŪ'.
30 Pag'nda' si Harun maka kamemon saga a'a Isra'il ma sahaya baihu' si Musa, na tināw
sigām pasekot ni iya.
31 Malaingkan nilinganan e' si Musa disi Harun maka kamemon saga pagbebeya'an
bangsa Isra'il. Sinō' sigām pabalik ni atagna bo' sigām bissalahanna.
32 Pagubus, patipun ni si Musa saga a'a Isra'il kamemon ati pinasampay e'na ma sigām
saga sara' kamemon bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma iya ma diyata' Būd Turusina'.
33 Aubus pa'in pamissala si Musa ma sigām, tinambunan e'na baihu'na bo' mbal ta'nda'
sahayana.
34 Sagō' bang aniya' waktuna pasōd ni haddarat si Yawe magsuli-suli maka iya,
nila'anan e'na tambunna he' sampay iya makaluwas pabīng. Pagluwas pa'in, pinalatun
e'na ma saga bangsa Isra'il ai-ai bay panoho'an Tuhan ma iya.
35 Ta'nda' magtūy e' sigām baihu'na anahaya, angkan tinambunan baihu'na pabīng,
sampay ni waktu kapagsuli-sulina maka PANGHŪ'-Yawe pabalik.

35

Hatulan Pasal Llaw Mulliya

1 Manjari itu, pinalinganan e' si Musa kamemon saga bangsa Isra'il, sinō' patipun ma
iya. Yukna ma sigām, “Ka'am saga bangsa Isra'il, ya itu saga hatulan panoho'an ka'am
e' PANGHŪ'.
2 Nnom llaw ya pamihabi ka'lluman, sagō' bang ta'abut llaw kapitu'na, ya na llaw
mulliya, llaw paghali pamaheyabi ma PANGHŪ'. Sasuku maghinang ai-ai ma llaw itu
subay pinapatay.
3 Da'a kam minsan magparokot api ma deyom luma'bi ma Llaw Kapitu'.”

Ai-ai Pangahinang Luma' Pangarapan Tuhan

4 Ah'lling si Musa ma saga jama'a bangsa Isra'il kamemon, yukna, “Buwattitu
panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma ka'am,
5 sinō' kam amowa huhulmatan ni iya luwas min kaniya'bi. Bang isab tapangahilasbi,
bowahunbi ni PANGHŪ' ba'anan saga ai-ai ya tinutat itu: bulawan, pilak maka tumbaga,
6 salban walna' bilu, taluk maka keyat, kakana' pote' ahāp hinanganna, bulbul
kambing pangahinang kakana',
7 kuwit bili-bili l'lla nianjibihan keyat, maka kuwit duyung isab. Bowahunbi kayu
akasya,
8 ns'llan buwa' jaitun ma palita'an, saga pamapā pamahamut ns'llan ya pangangg'llal
imam, maka ginisan pamapā pamahamut kamanyan.
9 Bowahunbi isab ginisan palmata pamalingkat epod (lampik-juba) maka puyu'-
daggaha ya pinakay e' imam alanga.”
10 Yuk si Musa isab, “Sasuku kam taga-kapandayan maghinang, pi'itu kam. Hinan-
gunbi kamemon ya pamahinang e' PANGHŪ'-Yawe ma kitam.

11 Hinangunbi Luma' Pangarapanbi ma iya, apanyap maka toldana sampay turungna
katapusan, ba'anan saga kakansingna, papagan dindingna, batang-batangna, hāgna
maka durukanna isab.
12 Hinangunbi Ba'ul Paljanji'an, beya' isab tanggunganna, maka turungna ya Pag-
taubatan, maka kultina pangalikus.
13 Hinangunbi lamisahan pamat'nna'an Tinapay Hadarat, jukup maka tanggunganna,
maka saga kapanyapanna,
14 palita'an pitu' sumbuhanna ya pamasawa deyom Luma', beya' isab kapanyapanna
maka ns'llan pamakeyat iya.
15 Hinangunbi lamisahan pagtugtugan kamanyan maka tanggunganna, ns'llan sussi
pangangg'llal imam, kamanyan ahamut, maka kultina panambol lawang ya pagsosōran
ni Luma' Pangarapan.
16 Hinangunbi isab lapohan pagtunu'an susumbali'an maka pangayakanna tumbaga,
beya' isab tanggunganna maka saga kapanyapanna kamemon, garul pagailan nihinang
min tumbaga sampay patinggilan ya pamat'nna'an iya.
17 Hinangunbi saga kultina panasak halaman Luma', jukup maka saga hāg pangahāg
sasak maka ba'anan durukan, beya' isab kultina ya panambol pagsosōran ni halaman
e'.
18 Hinangunbi bale pangengkotan tolda ya panurung Luma' Pangarapan sampay
kakultinahan ya panasak halaman, maka ba'anan lubidna.
19 Pagubus, t'nnununbi s'mmek pan'mmek saga imam ma waktu kapaghinang sigām
ma Luma' Sussi, hatina saga s'mmek sussi ya pamakay si Harun maka saga anakna l'lla
hinabu sigām magimam ma deyom Luma' Pangarapan.”
20 Pagubus pamissala si Musa inān, magla'anan na min matahanna saga a'a Isra'il
kamemon.
21 Pabīng isab pina'an saga a'a kamemon ya taga-baya' anukbal kaniya' sigām ni
PANGHŪ', lilla' isab min deyom atay sigām. Binowa e' sigām ba'anan ai-ai pangahinang
Tolda Pagsasabuhan,* maka ai-ai pangahinang s'mmek ya pan'mmek imam.
22 Jari pina'an saga l'lla maka d'nda kamemon sasuku taga-baya' amuwan, binowa
e' sigām kaginisan saga pamulawan, buwat saga kait, aretes, singsing, gallang maka
palmata, bo' niangkat e' sigām pangahulmat ma PANGHŪ'.
23 Saga a'a isab taga-salban walna' bilu, taluk maka keyat, atawa kakana' ahāp
hinanganna, atawa bulbul kambing, atawa kuwit kambing l'lla bay nianjibihan keyat,
atawa kuwit duyung, bay amowa saga palsuku'an sigām pina'an.
24 Saga a'a isab taga-pilak atawa tumbaga aponod, bay amowa alta' sigām e' panukbal
sigām ma PANGHŪ'. Ya du amowa saga a'a taga-kayu akasya ya kinagunahan ma luma'
Tuhan.
25 Kamemon saga kar'ndahan taga-pangita'u isab bay aminsal† salban, ati binowa e'
sigām kakana' ahāp ya bay nihinang e' sigām min salban bilu, taluk maka keyat.
26 Sasuku sigām taga-pangita'u, ya bilahi isab palamud, bay aminsal salban min bulbul
kambing.
27 Saga a'a pagbebeya'an isab bay amowa palmata onek maka palmata indaginis ya
pinat'nna' ma epod maka ma puyu'-daggaha ya pan'mmek imam alanga.
28 Binowa isab e' sigām ns'llan jaitun ya kagunahan pamakeyat palita'an ma deyom
Luma', maka pangangg'llal imam. Binowa isab pamapā pangalamud ma ns'llan e', maka
pamahamut kamanyan.
29 Jari sai-sai taga-baya' ma kaluha'an bangsa Isra'il, l'lla ka atawa d'nda, bay amowa
huhulmatan panukbal sigām ma PANGHŪ', hilas min deyom pangatayan. Tapamuwan
e' sigām ai-ai ya kinagunahan ma saga hinang bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

Si Besalel maka si Oholeyab

30 Na amissala si Musa ma saga bangsa Isra'il, yukna, “Pata'u kam. Tapene' e' PANGHŪ'
si Besalel anak si Uri ya anak si Hūr, min bangsa Yuda.
31 Aniya' pangita'u maka akkal maka kapandayan bay pamatulun e' Tuhan ma iya
supaya iya makahinang ai-ai ahāp maka alingkat.
32 Ata'u iya angangguhit suntu'an ma ai-ai tahinang min bulawan atawa min pilak
atawa min tumbaga.
33 Ata'u iya anganggaugari' ginisan palmata bo' yampa pasangonna ma kait bulawan.
Ata'u isab angukil kayu, maka ata'u angahinang kapanyapan indaginis bo' ahāp ninda'.

---

* **35:21 35:21** Tolda Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya', hatina Luma' Pangarapan Tuhan. Tu'ud duwa ōnna.

† **35:25 35:25** Aminsal: hatina angahinang lubid.

34 Aniya' akkal pamuwan e' Tuhan ma iya maka ma si Oholeyab anak si Ahisamak
min bangsa Dān, supaya sigām makapandu' ma saga a'a kasehe'an.
35 Jari katulunan sigām kapandayan angkan ata'u maghinang kaginisan ai-ai, ata'u
isab magguhit suntu'an. Ata'u isab sigām magbuldahan kakana' pote' maka salban bilu,
taluk maka keyat, ata'u isab angahinang kakana' landu' ahāp isina. Apanday kamemon
saga a'a itu maghinang ai-ai ya kahinangan tangan, alalom isab pikilan sigām magguhit
suntu'an kaginisan."

36

1 "Manjari niamay-amayan si Besalel maka si Oholeyab sampay saga a'a kamemon ya
kabuwanan akkal maka kapandayan e' si PANGHŪ'-Yawe supaya sigām makahinang
Luma' Sussi maka ba'anan kapanyapanna. Sinō' sigām ameya' to'ongan ma bay
panoho'an PANGHŪ' ma sigām."
2 Pagubus, pinalinganan na e' si Musa si Besalel maka si Oholeyab maka saga a'a
kamemon ya kabuwanan kapandayan e' PANGHŪ', beya' isab sasuku taga-kōg maka
baya'.
3 Tasambut he' sigām min si Musa ba'anan saga huhulmatan bay tatukbal e' saga a'a
Isra'il pamapagdayaw maka pamapanyap ma Luma' Pangarapan e'. Aniya' na pa'in saga
huhulmatan pinagbowa e' saga a'a Isra'il inān kahaba' subu,
4 angkan saga a'a ata'u maghinang bay ang'bba min hinang sigām
5 bo' pehē' ah'lling ni si Musa. Ya yuk sigām, "Tuwan, maglabi to'ongan ya pinagbowa
na pa'in e' saga a'a itu. Sarang na makahinangan kamemon bay panoho'an PANGHŪ'."
6 Jari aniya' panoho'an si Musa bay pinasaplag ma kaluha'an kauman, yukna, "Ka'am
kamemon d'nda maka l'lla, sinō' pahali amowa saga huhulmatan paghinangta Luma'
Sussi." Minnē' sigām tabowa pahali ang'nde'an ba'anan bubuwanan sigām labi-
manglabi.
7 Sabab sarang na, maka'abut pangahinang Luma' Pangarapan sampay kamemon
kapanyapanna.

Pangahinang Luma' Pangarapan Tuhan

8 Manjari tahinang Luma' Pangarapan he' saga maghihinang, sasuku sigām alalom
pikilanna. Tahinang e' sigām sangpū' sugpat kultina min kakana' ahāp isina pinaglamu-
ran salban bilu, taluk maka keyat. Aniya' isab sali' luwa mala'ikat pikpikan binulda
pina'an he' saga a'a apanday magbubulda.
9 In ba'anan sugpat kultina itu dasali' sukuranna kamemon, pitund'ppa taha'na maka
dand'ppa lambuna.
10 Lima sugpat kultina bay tinahi' e' sigām pinagbihing-bihing, damikiyanna isab lima
hekana takapin, manjari duwa kultina ataha' na.
11-12 Na aniya' tainga-tainga nihinang min kakana' bilu tinahi' pehē' ni tōng kultina
ataha' inān karuwa, hatina lima-limampū' heka tainga-tainga tahinang maganggop-
anggop.
13 Aniya' isab kakansing bulawan limampū' hekana tahinang pamarakayu' duwa
kultina inān bo' supaya arakayu' deyom Luma' Pangarapan.
14 Pagubus, aniya' kultina bay nihinang e' saga a'a inān min bulbul kambing, sangpū'
maka dda sugpatna pangalapis kultina deyom.
15 Daheya du saga sangpū' maka dda sugpat kultina damuli itu, taha'na pitund'ppa
maka tonga', lambuna dand'ppa.
16 Lima sugpatna bay tinahi' pinagbihing-bihing bo' tahinang dakayu' kultina ataha',
damikiyanna isab nnom heka sugpatna takapin.
17 Puwas e' aniya' tainga-tainga kakana' nihinang e' sigām ma tōng kultina karuwa,
lima-limampū' hekana,
18 limampū' isab kakansing tumbaga pamaralos kultina bulbul kambing e'.
19 Pagubus, aniya' duwa ginis turung tahinang e' saga a'a inān panurung kamemonna.
Dakayu' turung inān bay tahinang min kuwit bili-bili l'lla nianjibihan keyat, dakayu'
isab tahinang min kuwit duyung, ya na turung katapusan.
20 Aniya' isab saga papagan tahinang e' sigām min kayu akasya pamarindingan Luma'
Pangarapan e'.
21 Duwand'ppa maka tonga' ya langkawna, t'llu h'kka lambuna.
22 Tahinang isab lagsak duwa hekana patuwa' min deyo'anna. Buwattē' ya
pangahinang saga papagan dinding kamemon,
23-26 duwampū' hekana min bihing luma' tampal ni satan, duwampū' isab min
bihingna tampal ni uttala'. Aniya' isab saga durukan dī pilak tasasal e' saga a'a

maghihinang, mpatpū' hekana, hatina duwa durukan ma dakayu' papagan bo' aniya' pamatukan lagsak e'.
27 Tahinang isab saga papagan nnom hekana pamarindingan kōkan luma' (tampal ni s'ddopan),
28 maka duwa hekana isab ma duguna karuwa.
29 In duwa heka papagan itu bay pinapagtapil min deyo' sampay pariyata', maka diyata' bay pinasulug ni dakayu' gallang bo' mbal magpuklas.
30 Manjari walu' heka papagan ya tahinang pamarindingan kōkan luma', sangpū' maka nnom isab durukan tahinang min dī pilak.
31-32 Aniya' isab saga batang-batang pamahogot dinding bay tahinang e' saga a'a maghihinang e', lima-lima hekana ma bihing luma' dakayu' maka dakayu', lima hekana isab ma kōkan (tampal ni s'ddopan).
33 Ya batang-batang ma t'ngnga' dinding bay pina'abut e' sigām min tōng dakayu' tudju ni tōng dakayu'.
34 Bay pinutusan bulawan saga papagan dinding itu, beya' isab batang-batangna. Maka aniya' isab saga gallang bulawan tahinang e' sigām pamasulugan ba'anan batang-batang e'.
35 Pagubus, aniya' kultina tahinang pangalikus deyom Luma' Pangarapan, tampal ni kōkan. Tahinang e' sigām min kakana' landu' ahāp isina, pinaglamuran isab salban bilu, taluk maka keyat. Aniya' isab sali' luwa mala'ikat pikpikan binulda pina'an he' a'a apanday magbubulda.
36 Aniya' saga hāg akasya mpat hekana bay tahinang e' saga a'a maghihinang e', pinutus isab maka bulawan. Aniya' isab saga sasabit bulawan tasasal e' sigām panagnatan kultina, maka durukan hāg tasasal min pilak aponod.
37 Pagubus, aniya' kultina tahinang e' sigām panambol lawang pagsosōran ni Luma'. Kakana' ahāp isina ya pangahinang kultina itu, binulda maka salban bilu, taluk maka keyat e' a'a magbubulda.
38 Tahinang isab e' sigām saga hāg lima hekana, jukup maka sasabit. Kōk hāg itu bay pinutus maka bulawan, batangna bay nileboran isab maka bulawan. Aniya' isab durukan tumbaga tahinang e' sigām pamat'nggehan saga hāg.

37

Ba'ul Paljanji'an

1 Na, makahinang ba'ul si Besalel min kayu akasya, lima h'kka taha'na, t'llu h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna.
2 Bay pinutus deyom-luwasanna maka bulawan porol, pinalingkat isab kīdna maka gipis bulawan.
3 Nihinang e'na mpat gallang bulawan pinatli' pehē' ni tape' ba'ul, duwa gallang min bihing ba'ul dambila', duwa isab min dambila'.
4 Pagubus, aniya' tanggungan nihinang e' si Besalel min kayu akasya, pinutus isab maka bulawan.
5 Pinasulug magtūy ni gallang ya ma bihing ba'ul bo' aniya' pananggungan.
6 Tahinang isab e' si Besalel turung ba'ul, ya pinagōnan Turung Pagtaubatan. Tasasal e'na min bulawan porol, lima h'kka taha'na, t'llu h'kka lambuna.
7-8 Pagubus, tasasal e'na duwa mala'ikat pikpikan, dakayu' min dantōng turung ba'ul, dakayu' isab min dantōng. Langkus asal bulawan mala'ikat maka bulawan turung, da-sasalan du.
9 Pab'llat pariyata' pikpik mala'ikat itu makalandungan turung ba'ul. Magharap duwa mala'ikat e', maka e' sigām angandomolan turung.

Lamisahan Pamat'nna'an Tinapay Hadarat

10 Na, bay makahinang lamisahan disi Besalel min kayu akasya, mpat h'kka taha'na, duwa h'kka lambuna, t'llu h'kka isab langkawna.
11 Taputus e' sigām maka bulawan porol, maka pinalingkat mpat kīdna maka gipis bulawan.
12 Aniya' isab paga-paga saga da'mpāt-tangan lambuna tahinang e' sigām ma sakalibut lamisahan e', pinalingkat isab maka gipis bulawan.
13 Pagubus, makahinang sigām saga gallang mpat hekana bo' pinatli' pehē' ni mpat duguna, min diyata' saga tape'.
14 Gallang itu bay pinasekot ni paga-paga bo' aniya' pamasulugan tanggungan bang subay nihangkut.
15 Tahinang isab saga tanggungan min kayu akasya taputus maka bulawan.

16 Manjari tahinang na isab e' disi Besalel saga kapanyapan lamisahan buwat saga lai, saga pinggan, maka saga pangisihan binu-anggul ya binu'usan pangahulmat Tuhan. Ba'anan saga kapanyapan itu bay nihinang min bulawan porol.

Palita'an Bulawan

17 Na, tahinang palita'an he' disi Besalel, sinasal min bulawan porol. Dalos asal hinanganna min buli'na sampay ni batangna, beya' isab saga pinggan-pingganna, ya pinagukilan sali' luwa sumping.
18 In batang palita'an itu magsanga nnom, t'llu min dambila' batang, t'llu isab min dambila'.
19 Saga sanga itu bay kahinangan pinggan-pinggan sali' luwa sumping almon* t'llu hekana ma saga sanga ka'nnom pakaniya-pakaniya.
20 Damikiyanna in baran palita'an, bay kahinangan pinggan-pinggan isab sali' luwa sumping almon, mpat hekana,
21 dakayu' min deyo' saga sanga panagna'an, dakayu' min deyo' saga sanga t'ngnga'an, dakayu' isab min deyo' sanga ma diyata'an, jari nnom sangana.
22 Jari langkus hinanganna kamemon, baran palita'an maka ba'anan sumping-sumpingna maka saga sangana. Bulawan porol ya pangahinang iya.
23 Tahinang isab e' disi Besalel saga palita'an maka pangisihan ns'llan pitu' hekana, jukup maka saga sisipit pamahāp sumbuhan maka saga talam-talamna. Bulawan porol ya pangahinang.
24 Manjari t'llumpū' maka mpat kilu ya buhat bulawan bay pangahinang palita'an maka kamemon kapanyapanna inān.

Pagtugtugan Kamanyan

25 Pasunu', aniya' lamisahan amasagi' tahinang e' sigām min kayu akasya, pagtugtugan kamanyan. Lambuna maka taha'na duwa h'kka sali'-sali', langkawna mpat h'kka. Aniya' pussuk-pussuk sali' luwa tanduk bay tahinang e' sigām ma duguna, dalos asal kayuna maka kayu bay pangahinangan baran lamisahan.
26 Diyata' lamisahan maka saga kīdna, sampay isab saga pussuk-pussukna, bay pinutus maka bulawan porol. Aniya' isab gipis bulawan bay pinehē' ni kakīran lamisahan pamahāp luwana.
27 Bay sigām makahinang gallang bulawan pamasulugan tanggungan. Pinasangon pehē' ni kīd lamisahan min deyo'an gipis e', dakayu' min dambila', dakayu' isab min dambila'.
28 Makahinang sigām saga tanggungan isab min kayu akasya pinutus maka bulawan.
29 Puwas e', bay sigām makahinang ns'llan landu' asussi ya pamehed ai-ai pinasuku' ma Tuhan, maka kamanyan ahamut. Bineya' e' sigām kapandayan saga a'a ata'u angahinang pahamut.

38

Lapohan Pagtunu'an Kulban

1 Pagubus, aniya' lapohan pagtunu'an kulban tahinang e' disi Besalel min kayu akasya. Magpasagi' lambuna maka taha'na, sangpū' h'kka sali'-sali'. Nnom h'kka langkawna.
2 Aniya' saga pussuk-pussuk sali' luwa tanduk bay tahinang ma duguna, dalos asal kayuna maka kayu ya pangahinangan baran lapohan. Jari taputus kamemonna maka dī tumbaga.
3 Tahinang isab min tumbaga ba'anan kapanyapanna, buwat saga undam panaluran abu, saga kakagis, saga garul pangisihan laha' susumbali'an, saga tutugsuk aheya, sampay saga pangisihan baga.
4 Aniya' pangayakan abu tahinang e' sigām min tumbaga bo' pinasangon ni deyom lapohan min deyo' paga-pagana, saga ma tonga'an kīdna.
5 Tasasal mpat gallang tumbaga pinehē' ni dugu pangayakan ka'mpat,
6 maka tahinang isab saga tanggungan min kayu akasya taputus maka tumbaga.
7 In tanggungan itu bay pinasulug ni gallang ya ma kīd lapohan karuwambila' bang nihangkut. Lapohan itu bay tahinang min papan, sali' luwa tu'ung halam aniya' turungna.

Garul Pagailan

* **37:19 37:19** Alingkat sumping almon itu, maka ahāp kinakan bigi-buwa'na.

8 Pagubus, tahinang e' disi Besalel garul pagailan maka patinggilanna. Ya tapagguna e'
sigām saga tumbaga angalinig, ya bay pagsasaminan saga kar'ndahan ya magtatabang
ma atag lawang pagsosōran ni Tolda Pagsasabuhan.*

Halaman ma Luma' Pangarapan

9-15 Pasunu', tahinang e' sigām halaman ma Luma' Pangarapan e', taha'na duwampū'
maka limand'ppa, luhana sangpū' maka duwand'ppa maka tonga'. Aniya' kultina ahāp
kakana'na tahinang e' sigām panasak halaman e', maka ba'anan hāgna isab panagnatan.
Duwa-duwampū' heka hāg min bihingna tampal ni uttala' maka ni satan, sangpū' isab
min tōngna tampal ni s'ddopan. Kamemon hāg itu bay nihinangan durukan min dī
tumbaga maka sasabit pilak isab panagnatan kultina. In baran hāg isab bay nileboran
pilak. Aniya' palabayan pagsōd-luwasan a'a tahinang ma tōng halaman tampal ni
sobangan, maka aniya' kultina min karuwambila' lalabayan itu t'llu-t'llun d'ppa maka
tonga' taha'na. Aniya' isab hāg t'llu hekana jukup maka durukanna pinat'nna' ma
dambila' maka dambila'.

16 Ahāp kakana' ma saga kakultinahan kamemon ya panasak halaman.

17 Tumbaga isab ya pangahinang durukan hāg, bo' dī pilak ya pangahinang saga
sasabitna maka lebod-lebodna. Saga kōk hāg isab bay pinutusan pilak, maka pilak isab
ya pangalebod ma batangna.

18 Manjari kultina ahāp kakana'na ya tahinang e' sigām panambol pagsosōran
halaman e'. Kabuldahan isab kultina itu e' saga a'a magbubulda maka salban bilu, taluk
maka keyat. Lambuna limand'ppa, langkawna dand'ppa maka tonga' sin tonga', hatina
dalangkaw kultina dakayu' itu maka kultina ya panasak halaman.

19 Aniya' mpat hāg bay tahinang e' saga a'a maghihinang panagnatan kultina
panambol itu, maka mpat isab durukanna tahinang min tumbaga. Dī pilak ya
pangahinangan sasabit hāg itu maka lebod-lebodna, maka pilak isab ya pamutus kōkna.

20 Dī tumbaga saga bale ya pangahengkotan Luma' Pangarapan maka ba'anan kultina
ma likusan halamanna.

Listahan Ai-ai ya Pangahinang Luma' Pangarapan

21 Na, ya na itu saga bulawan, pilak maka tumbaga ya tapaglagi e' saga a'a
maghihinang ma Luma' Pangarapan, ya pinagōnan isab Luma' Pagtau'an Paljanji'an.
Bay pinalista hekana e' si Musa ma saga panubu' si Libi. Si Itamar anak si Imam Harun
ya tag-soho'an ma sigām itu.

22 Si Besalel anak si Uri, mpu si Hūr min panubu' si Yuda, ya pagbebeya'an ma saga
a'a maghihinang ma kamemon bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma si Musa.

23 Ya pasehe' ma si Besalel si Oholeyab anak si Ahisamak min panubu' si Dān. A'a ya
apanday magguhit suntu'an maka maghinang ai-ai ya hinangan tangan. Ata'u isab iya
magbuldahan kakana' ahāp maka salban bilu, taluk maka keyat.

24 Na, ya bulawan bay niangkat e' saga a'a Isra'il panukbal sigām ma Tuhan, 29
talen maka 730 sekel.† Ya na bulawan bay pangahinang ba'anan ai-ai ma Luma' Sussi
(Timbangan sara' agama ya pagtimbangan e'.)

25-26 In pilak isab bay ta'ā' min saga a'a Isra'il ma waktu kapangitung heka sigām, saga
100 talen maka 1,775 sekel‡ bang tinimbang. (Timbangan sara' agama ya pagtimbangan
e'.) Ya na pilak bay pamabayad ma kamemon saga kal'llahan Isra'il sasuku sigām
duwampū' tahun umulna sampay pariyata'. 603,550 puhu' ya heka sigām bay taitung,
maka tonga' sekel§ isab ya pamabayad ma sigām magkaniya-kaniya.

27 Manjari, in dahatus talen pilak aponod inān bay pinagguna pangahinang saga
durukan hāg dahatus hekana ma Luma' Sussi maka ma kultinana. Manjari dakayu'
talen dī pilak tahinang dakayu' durukan.

28 Pagubus, ningā' e' saga a'a maghihinang inān ya pilak aponod takapin, 1,775 sekel
buhatna. Aniya' pinagguna e' sigām pangahinang saga sasabit dī pilak ma saga hāg,
aniya' bay pangalebod baran saga hāg, maka aniya' bay pamutus kōk hāg e'.

29 In buhat tumbaga isab bay panukbal e' saga a'a Isra'il, 70 talen maka 2,400 sekel.*

30 Tapagguna e' sigām pangahinang saga durukan hāg ma lawang Tolda Pagsasabuhan,
maka lapohan tumbaga, jukup isab maka pangayakanna tumbaga maka kamemon
kapanyapanna.

31 Tumbaga lullun ya tapangahinang saga durukan hāg ma sasak ya pangalikus
halaman, maka ma labayan pagsōd-luwasanna. Tapangahinang du isab saga bale

---

* **38:8 38:8** Ya na Luma' Pangarapan Tuhan. † **38:24 38:24** Hatina saga 1,000 kilu buhat bang ma bistahan tahun baha'u itu. ‡ **38:25-26 38:25-26** Hatina 3,400 kilu. § **38:25-26 38:25-26** Pisita dī pilak 15 sussuk buhatna.
* **38:29 38:29** Hatina saga 2,400 kilu.

pangahengkotan ba'anan kultina ya pangatop Luma' Pangarapan, maka saga kultina ya pangalikus halamanna.

39

Pan'mmek saga Imam

1 Na aniya' saga s'mmek bay nihinang e' disi Besalel min salban bilu, taluk maka keyat, pan'mmek saga imam ya maghinang ma deyom Luma' Sussi. Aniya' isab s'mmek sussi nihinang e' sigām pamas'mmek si Harun. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma si Musa.

2 Tahinang epod e' sigām min kakana' ahāp, binuldahan bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat.

3 Ya bulawan e' bay tinukul panipis to'ongan bo' pinagsanggi'-sanggi', jari pinalamud sanggi'anna ma salban bilu, taluk maka keyat. A'a apanday ya makahinang.

4 Aniya' duwa sablayan pinatahi' e' sigām ni epod inān ma karuwambila'na bo' ahāp t'nna'na ma baran imam.

5 Aniya' sambung ahāp isab nihinang e' a'a ata'u maghinang. Tahinang min kakana' ahāp bo' binuldahan sanggi' bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat. Magdalos sambung itu maka baran epod. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

6 Pagubus, aniya' duwa palmata onek* bay pinat'nna' ma kait bulawan bo' yampa niukilan maka ōn saga anak si Isra'il† l'lla kasangpū' maka duwa. Landu' anahut ukilanna, sali' ukilan singsing.

7 Aubus pa'in, in palmata onek itu bay pinasangon ma sablayan epod e' saga a'a maghihinang, ma atag bahana, supaya aniya' pangentoman ma saga anak si Isra'il. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

8 Na aniya' puyu'-daggaha tahinang e' a'a taga-kapandayan, sali' du hinanganna maka epod, hatina kakana' ahāp isina binuldahan bulawan maka salban bilu, taluk maka keyat.

9 In kakana' puyu' inān bay nilupi' duwa bo' amasagi', dah'kka taha'na, dah'kka isab lambuna.

10 Na, aniya' saga palmata sangpū' maka duwa hekana bay pinat'nna' e' sigām ma dahuan puyu' he'. Pinagtād mpat, t'llu-t'llu heka palmata ma dantād. Palmata rubi (palmata alutu keyatna), topas (palmata kuning) maka berel (palmata jali'-jali') ya ma tād diyata'.

11 Palmata turkwis (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), sappir (palmata alutu biluna) maka emeral (palmata alutu' gaddungna) ya ma tād pasunu'.

12 Palmata jasint (palmata bilu magb'ttik-b'ttik), agat (palmata magjali'-jali' kausun maka pote') maka amitis (palmata taluk) ya ma tād pasunu' gi'.

13 Palmata krisolit (palmata biyaning), onek (palmata kausun jali'-jali') maka jasper (palmata intan gaddung) ya ma tād deyo' katapusan.

14 Manjari in sangpū' maka duwa palmata itu bay niukilan saga ōn anak si Isra'il l'lla, ōn a'a dakayu' ma palmata dakayu' pakaniya-kaniya. Ya ukilanna sali' hantang ukilan singsing.

15 Pagubus, aniya' duwa kili-kili bulawan tinabid-tabid tahinang e' saga a'a inān pangengkot puyu' ni epod.

16-19 Tahinang isab duwa kait bulawan pinasipit ni sablayan epod min dahuanna, maka mpat singsing bulawan tinahi' pehē' ni mpat dugu puyu', min bukutna. Pagubus, ya tōng kili-kili bulawan bay niengkotan ni duwa singsing puyu', maka tōngna dakayu' isab bay niengkotan ni duwa kait ya pamat'nna'an palmata supaya pasangon ni sablayan epod min dahuan baha.

20 Aniya' isab tahinang e' sigām duwa singsing saddī bo' yampa tinahi' pehē' ni tōng sablayan epod, ma atag sambungna.

21 Ya singsing puyu' damuli itu bay niengkotan ni singsing epod maka lubid bilu bo' mbal angalambe puyu' min baran imam. Jari bineya' e' sigām bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.

22 Pagubus, aniya' juba pangalapis epod tahinang e' saga a'a magt't'nnun min salban bilu halam aniya' lamudna.

23 Juba itu bay nihinangan lowang ma t'ngnga'na, nila'upan bo' mbal al'kkas agese'.

---

* **39:6 39:6** Onek itu dakayu' ginis palmata jali'-jali' ettom maka pote'. † **39:6 39:6** Si Isra'il: hatina si Yakub, ya pang'mbo'an bangsa Isra'il.

24 In kumpi' juba isab bay pina'ari-ari maka buwa'-buwa' dalima'.‡ Salban bilu, taluk
maka keyat ya pangahinang.
25 Aniya' isab bagting-bagting bulawan tahinang e' saga a'a inān, pinag'llot-'llot maka
buwa'-buwa' dalima' ma kumpi' juba.
26 In juba itu maka ari-arihanna wajib subay sinulug e' imam alanga ma waktu
kapagimamna tudju ni PANGHŪ', buwat bay panoho'anna ma si Musa.
27 Manjari itu aniya' saga s'mmek kasehe' tahinang pamadju' disi Harun maka saga
anakna l'lla. Aniya' badju' ahāp kakana' tat'nnun he' a'a apanday magt'nnun.
28 Aniya' saga sulban ahāp kakana'na, maka porong, maka sauwal-sauwal ahāp isab
t'nnunanna.
29 Aniya' isab sabitan tahinang min kakana' pote' binuldahan maka salban bilu, taluk
maka keyat. Jari bineya' bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
30-31 Katapusanna, aniya' tapak-tapak pangorona bay tahinang e' saga a'a magsasasal
min dī bulawan. Bay kaukilan isab kabtangan itu, "Sussi-manussi Pamasuku' si Yawe."
Ukilanna inān sali' ukilan singsing. Pagubus itu, aniya' lubid bilu pinasangon ni korona
inān pamaengkot iya ni dahuan sulban imam, buwat bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma
si Musa.

Si Musa Angaliling Kamemon bay Tahinang

32 Manjari itu, atemos na saga hinang kamemon bay pangahinang Luma' Pangarapan,
hatina Tolda Pagsasabuhan PANGHŪ' maka manusiya'. Tabeya' e' saga a'a Isra'il
kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
33 Tabowa e' sigām pehē' ni si Musa saga pagdayaw Luma' Pangarapan maka ai-aina
kamemon. Tabowa toldana maka kapanyapanna kamemon. Tabowa saga kakansing,
saga papagan dinding, saga babag, saga hāg isab maka ba'anan durukan.
34 Tabowa saga kultina pangatop, ya kultina bay tahinang min kuwit bili-bili l'lla
nianjibihan keyat, maka kultina kuwit duyung, maka kultina ya pangalikus Ba'ul.
35 Tabowa isab Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an, jukup maka tanggunganna maka
turungna bulawan ya pangampunan dusa,
36 tabowa lamisahan pamat'nna'an Tinapay Hadarat, jukup isab maka kapanyapanna.
37 Tabowa palita'an bulawan maka sumbuhanna, jukup maka saga kapanyapan maka
ns'llan pamakeyat ma iya.
38 Tabowa isab lamisahan panugtugan kamanyan, maka ns'llan sussi ya pangangg'llal
ma imam, maka kamanyan ahamut, maka kultina ya panambol pagsosōran ni Luma'
Pangarapan.
39 Tabowa lapohan tumbaga maka pangayakanna, saga tanggunganna maka ba'anan
kapanyapanna, tabowa isab garul pangailan maka patinggilanna.
40 Tabowa isab saga kultina ya panasak ma halaman Luma' maka ba'anan hāg maka
durukanna, tabowa isab kultina ya panambol halaman. Tabowa saga lubid maka bale
pangengkot sasak, ai-ai ya pinagguna he' sigām pamat'ngge Luma' Pangarapan, ya
Pagsasabuhan Tuhan maka manusiya'.
41 Tabowa isab ni si Musa saga s'mmek tin'nnun ya pan'mmek ma saga imam waktu
paghinang sigām ma deyom Luma' Sussi, hatina saga s'mmek sussi ya pamakay imam
Harun maka saga anakna l'lla ma waktu kapagimam sigām.
42 Jari aubus na saga kahinangan kamemon bay tahinang e' saga bangsa Isra'il, buwat
bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
43 Manjari pagliling si Musa ma kamemon kahinangan sigām, bo' ta'nda'na in bay
panoho'an PANGHŪ' tabeya' na to'ongan e' sigām, magtūy iya angamu'-ngamu'an sigām
kahāpan ni Tuhan.

40

Pamat'ngge Tolda ya Pangarapan Tuhan

1 Ajukup pa'in kahinangan inān kamemon, angallam gi' PANGHŪ'-Yawe ma si Musa.
2 Yukna, "Pat'nggehunbi na Luma' Tolda Pagsasabuhanku maka ka'am saga bangsa
Isra'il. Sahali bulan ya llaw pamat'nggebi, ma bulan panagna'an tahun.
3 Tapat'ngge pa'in Luma', pat'nna'unbi Ba'ul Pagtau'an Sulat Paljanji'an ma deyomna
to'ongan, bo' likusin maka kultina.
4 Pareyomunbi lamisahan ya pamat'nna'an tinapay, sinakap isab maka kapanyapanna.
Pareyomunbi palita'an bulawan maka tagamahunbi saga sumbuhanna.

‡ **39:24 39:24** Dalima' itu ginis buwa' kayu ahāp luwana maka ssana.

5 Bowahunbi lamisahan panugtugan kamanyan bo' pat'nna'unbi ma dahuwan Ba'ul.
Pagubus, tambolun bowa' lawang Luma' maka kultina.
6 “Lapohan tumbaga ya pagtunu'an kulban, pat'nna'unbi ma halaman Tolda
Pagsasabuhan ilu, ma anggopan pagsosōranna.
7 Pat'nna'unbi isab garul pagailan ma llotan Luma' maka lapohan pagtunu'an kulban
e' ati isihin bohe'.
8 Ubus, sasakinbi katilibut halaman maka pasangonunbi isab kultina panambol
pagsosōranna.
9 “Na, ngā'unbi ns'llan sussi ati busuginbi Luma' Pangarapan maka kapanyapanna
kamemon supaya pinasuku' ma aku ya Tuhanbi, manjari asussi to'ongan.
10 Busuginbi isab lapohan pagtunu'an kulban maka kapanyapanna bo' pinasuku' ma
aku, manjari mahasussi to'ongan.
11 Ya du garul pagailan maka patinggilanna, busuginbi isab pamasuku'bi ma aku.
12 “Pagubus, bowahun si Harun maka saga anakna l'lla pehē' ni pagsosōran Tolda
Pagsasabuhan bo' pinandi maka bohe'.
13 Pasulugunbi ma si Harun saga s'mmek imam alanga. Busuginbi iya maka ns'llan
sussi ati pasuku'unbi iya ma aku supaya iya tōp magimam ma matahanku.
14 Pabadju'inbi isab saga anakna l'lla,
15 maka busuginbi sigām ns'llan buwat bay pamusugbi ma si Harun ya mma' sigām
e', supaya sigām gin'llal imam maghinang ni aku. Manjari anatas kapagimam sigām
magpangkat-mamangkat salama-lama.” Buwattē' ya pagkallam Tuhan ma si Musa.
16 Na, bineya' e' si Musa kamemon bay panoho'an PANGHŪ'-Yawe ma iya.
17 Sakali itu, in Luma' Pangarapan Tuhan bay pinat'ngge e' disi Musa ma waktu sahali
bulan, bulan panagna'an ma tahun karuwana min bay kaluwas sigām min lahat Misil.
18 Saga durukan hāg ya pinat'nna' e' sigām dahū, bo' yampa saga papagan dinding,
bo' babagna, bo' ba'anan hāg ya pamabatukan kamemon.
19 Bin'llat e' sigām saga kultina maglapis-lapis pangatop kaluha'an luma'. Pagubus, ya
kultina akapal to'ongan. Jari bineya' e' sigām kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma si
Musa.
20 Puwas e', ningā' e' si Musa saga papagan batu bay panulatan palman Tuhan bo'
ninna' e'na ma deyom ba'ul. Binatuk pa'in saga tanggungan ni ba'ul e', tinurungan e'na
maka turung bulawan ya panaubatan dusa.
21 Pagubus, binowa ba'ul e' si Musa ni deyom Luma' Pangarapan, ni deyom Bilik
Mahasussi, ati pinasagnat e'na kultina pamalikus Ba'ul, buwat bay panoho'an PANGHŪ'
ma iya.
22 Puwas e' isab, in lamisahan pamat'nna'an tinapay wa'i pina'atag e' si Musa ma
deyom Tolda Pagsasabuhan tampal ni satan, min luwasan kultina ya angalimbuhan
ba'ul.
23 Jari pinat'nna' pahāp saga tinapay ma diyata' lamisahan itu, ma matahan PANGHŪ'-
Yawe, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
24 Ya du palita'an bulawan, pina'atag e' si Musa ma deyom Tolda Pagsabuhan tampal
ni uttala' bo' maganggop maka lamisahan tinapay.
25 Sakali pinat'nna' e'na palita'an maka sumbuhanna maina'an ma matahan PANGHŪ'-
Yawe, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
26 Aubus pa'in, in lamisahan bulawan bay pinat'nna' e' si Musa ma deyom Tolda
Pagsasabuhan, min dahuan kultina ya angalimbuhan ba'ul.
27 Jari maina'an iya anugtug kamanyan ahamut, buwat bay panoho'an PANGHŪ' ma
iya.
28 Ati pinasangon e' si Musa kultina ya panambol Luma' Pangarapan.
29 Pagubus inān, ya lapohan pagtunu'an kulban bay pina'atag e' si Musa ma
kasekotan lawang Luma' Pangarapan (ya na Tolda Pagsasabuhan) ati maina'an iya
anunu' susumbali'an pagkulban sigām ni Tuhan, pinabeya' isab ginisan tirigu, buwat
bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.
30 Ya garul aheya pagailan isab bay pinat'nna' e' si Musa ma llot Tolda Pagsasabuhan
maka lapohan pagkulbanan, bo' ni'isihan e'na bohe' pagail.
31 Tapagguna bohe' itu e' si Musa maka si Harun sampay isab saga anak si Harun
pangose' tape'-tangan sigām,
32 waktu kapasōd sigām ni deyom Tolda Pagsasabuhan. Ya du ma waktu kapasekot
sigām ni lapohan pagkulbanan, buwat isab bay panoho'an PANGHŪ' ma si Musa.
33 Pagubus inān, sinasakan e' disi Musa halaman ma sakalibutan Luma' Pangarapan
maka lapohan pagkulbanan e'. Pinasangon isab kultina ya panambol pagsosōran ni
halaman. Minnē' atangbus e' si Musa kamemon bay panoho'an PANGHŪ' ma iya.

Kasahaya'an si Yawe

34 Aubus pa'in ina'an, magtūy katambunan Tolda Pagsasabuhan e' gabun-Tuhan,*
maka ap'nno' deyomna e' sahaya si Yawe.
35 Manjari mbal makasōd si Musa sabab ina'an gabun patapu' ni diyata' Luma' maka
ina'an sahaya si Yawe ma deyomna.
36 Na, in bangsa Isra'il, ma waktu kapaglatun-latun sigām min lahat dakayu' ni dakayu',
subay pa'angkat gabun min diyata' Luma' Pangarapan bo' yampa sigām pauntas.
37 Sat'ggol mbal pa'angkat, mbal isab sigām pauntas min bay paglihanan sigām.
38 Ina'an gabun si Yawe ma diyata' Luma' Pangarapan ma waktu llaw, ina'an isab api
ma deyom gabun ma waktu sangom. Jari ta'nda' e' kamemon saga a'a Isra'il pi'ingga-
pi'ingga paglatunan sigām.

* **40:34 40:34** Gabun-Tuhan: gabun patudjak pariyata' sali' luwa buhawi'.

MAGHUHUKUM

Pahati pasal Jūd itu

Tasalsila ma Jūd Maghuhukum itu kahālan kabangsahan Isra'il ma waktu halam aniya' pagnakura'an sigām tantu. Saga mpat hatus tahun t'ggolna, tinagna'an min waktu kat'kka sigām ni lahat Kana'an maka kamatay si Yussa', sampay ni waktu kapagsultan si Sa'ul. Ya sinalsila maitu saga a'a babantugun ya niōnan 'maghuhukum', sagō' ya kaheka'an sigām a'a ata'u magbono'. Si Samson ya landu' abantug ma saga maghuhukum itu, tabassa salsilana ma Bāb 13-16. Aniya' pandu' landu' ahāp ma jūd itu, hatina in bangsa Isra'il mbal makatatas luwal bang sigām angisbat Tuhan magatay pote'. Bang sigām ang'bba min Tuhan sumiyan-sumiyan, tiyap-tiyap sigām magnikala'atan. Malaingkan aniya' pandu' paliyu lagi' minnē', hatina minsan pataikut bangsa Isra'il min Tuhan bo' pinataluwa'an bala', bang sigām ganta' pabīng angisbat, tantu sigām tinaima' e'na.

JŪD MAGHUHUKUM

Palbahagi'an Kitab Jabul

Nirugpak saga Bangsa Kana'an Takapin

1 Na, pagpatay pa'in si Yussa', angaru saga bangsa Isra'il ni si Yawe ya Tuhan sigām, yuk-i, "Sai min kami ya dahū angandugpak ni bangsa Kana'an?"

2 Ya sambung PANGHŪ'-Yawe, "Panubu' si Yuda ya parahū, sabab bay pamuwanku bahagi' lahat ilu ni komkoman sigām."

3 Manjari ah'lling saga a'a bangsa Yuda ni saga kampung sigām bangsa Simiyun, yuk-i, "Gapi'inbi kami pehē' ni paglahat ya pamasuku' kami ati magdongan kitam angandugpak ni bangsa Kana'an. Pas'lle' kami isāb anganggapi' ka'am bang pehē' ni paglahat ya pamasuku' ka'am." Jari tinabangan bangsa Yuda e' bangsa Simiyun.

4 Na, parugpak pa'in saga a'a bangsa Yuda, pinara'ug sigām e' PANGHŪ' min bangsa Kana'an maka bangsa Peres, ati sangpū' ngibu heka a'a bay tapapatay sigām ma lahat Besek.

5 Talanggal isāb maina'an si Adoni-Besek ya pagpanghū'an saga a'a Besek. Binowa iya magbono' ati pinalahi saga bangsa Kana'an maka bangsa Peres.

6 Si Adoni-Besek bay makalahi isab, sagō' tinurul iya e' a'a Yuda sampay tasaggaw. Pagsaggaw itu, pinōngan bokol tanganna maka bokol tape'na karuwambila'.

7 Jari ah'lling si Adoni-Besek, yukna, "Pitumpū' heka sultan bay kapōnganku bokol tangan maka bokol tape' sigām. Ya sadja takakan e' sigām momok kinakan apakpak min lamisahanku. Angkan ma buwattina'an itiya' na aku tinungbasan e' Tuhan ma bay tahinangku ma sigām." Manjari binowa iya e' saga a'a Yuda ni da'ira Awrusalam ati mahē' kamatayanna.

8 Bay tarugpak asal da'ira Awrusalam e' saga a'a Yuda ati ta'agaw e' sigām. Pinapagpatay e' sigām saga a'ana, pinagtautunu' isāb kaluma'anna.

9 Pagubus, palūd saga a'a Yuda bo' angandugpak ni saga a'a Kana'an ya pat'nna' ma lahat kabūran, maka ma lahat Negeb, maka ma kabūd-būran tampal ni s'ddopan.

10 Tat'kka isāb e' sigām bangsa Kana'an ya pat'nna' ma kauman Hebron (ya bay niōnan Kiriyat-Arba ma waktu tagna') ati tara'ug e' sigām disi Sesay, si Ahiman maka si Talmay.

11 Aubus pa'in min Hebron, parugpak sigām ni saga a'a pat'nna' ma kauman Deber (ya bay niōnan Kiriyat-Seper ma waktu tagna'.)

12 Jari ah'lling si Kaleb yukna, "Pamakawinku anakku si Aksa ma l'lla ya makatawakkal angandugpak maka angalongkop* Kiriyat-Seper."

13 Si Otniyel ya makalongkop kauman inān, ati pamakawin ma iya e' si Kaleb anakna si Aksa. Si Otniyel itu siyali si Kaleb, si Kenas ya mma' sigā.

14 Manjari dakayu' llaw pinogos e' si Aksa si Otniyel, sinō' angamu' tana' min mato'ana si Kaleb. Sakali pehē' si Aksa ni mma'na. Makareyo' pa'in iya min kura'na, tinilaw iya e' si Kaleb, yuk-i, "Ai tapanabangku ma ka'a, arung?"

15 Yuk sambung si Aksa, "Dūlin aku ma kabaya'anku. Pagga aku bay buwanannu tana' ma Negeb, buwanin gi' isab aku saga tuburan bohe'." Jari kabuwanan iya saga tuburan bohe' ma kabūd-būran maka ma kapantayan.

---

* **1:12 1:12** Angalongkop: hatina angagaw lahat maka a'ana maka karayana.

16 Na, magbeya' saga a'a Yuda maka saga a'a Kēn ya panubu' mato'a si Musa. Ala'an
sigām min da'ira Kapalmahan bo' papinda ni paslangan Yuda. Pasakaum sigām ma saga
a'a ya asal maglahat maina'an ma Negeb, ma kasekotan kauman Arad.
17 Pagubus, pasehe' saga a'a Yuda ma kaukampungan sigām bangsa Simiyun ati
tarugpak e' sigām bangsa Kana'an ya pat'nna' ma da'ira Sepat. Jari alubu da'ira inān
maka kaluma'anna angkan pinagōnan da'ira Horma†.
18 Kalongkopan isāb e' a'a Yuda saga da'ira Gasa, Askelon maka Ekron, beya' isab tana'
ma sakalingkal saga da'ira inān.
19 Pagapi' na pa'in PANGHŪ'-Yawe ma bangsa Yuda ati ta'agaw e' sigām saga kaluma'an
ma kabūd-būran. Malaingkan halam takole' e' sigām tin'ggal saga bangsa ya maglahat
ma kapantayan, sabab aniya' ma sigām kalesa pagdayaw basi'.
20 In kauman Hebron bay pamasuku' ma si Kaleb buwat bay panganjanji' si Musa, ati
tin'ggal e' si Kaleb t'llungan tumpukan bangsa Annak ya bay pat'nna' maina'an.
21 Bo' arapun in bangsa Jibus ya maglahat asal ma Awrusalam halam bay tapala'an e'
bangsa Benjamin. Angkan sigām duwa bangsa masi magsakaum maina'an.
22 Bay isāb nirugpak e' bangsa Yusup da'ira Betel, pagka sigām ginapi' e' PANGHŪ'.
23 Waktu sigām amapehē' mata-mata ni Betel (ya bay niōnan Lūs waktu tagna'),
24 aniya' l'lla ta'nda' paluwas min da'ira inān. Yuk saga mata-mata ma iya, “Pandu'in
kami bang buwattingga pasōd ni da'ira ilu ati mbal ka inay kami.”
25 Jari tinuli'an sigām pasōd pehē'. Pinapatay e' sigām kamemon a'a ya maglahat ma
da'ira Betel. Saguwā' in l'lla bay anuli'an sigām niliyus magtai'anak e' saga mata-mata.
26 Puwas pa'in he'-i, pehē' a'a inān ni lahat bangsa Hīt ati mahē' iya amaniya' da'ira.
Niōnan e'na Lūs, jari Lūs ya ōnna sampay ni kabuwattituhan.
27 Malaingkan halam bay tat'ggal e' bangsa Manasse saga a'a ya maglahat ma Bet-Sān,
ma Ta'anak, ma Dōr, ma Ebleyam, ma Megiddo, sampay isāb ma ba'anan kaluma'an ya
ma katilibut saga paglahat itu. Tu'ud magniyat bangsa Kana'an mbal ala'an min paglahat
inān.
28 Aga'os pa'in bangsa Isra'il, niata e' sigām bangsa Kana'an, sinō' maghinang abuhat,
sagō' halam bay tapala'an tūy.
29 Damikiyanna isāb bangsa Epra'im, halam bay makat'ggal bangsa Kana'an ya pat'nna'
ma Geser angkan masi na pa'in sigām duwa bangsa magsakaum.
30 Damikiyanna bangsa Sibulun halam du isāb bay makat'ggal bangsa Kana'an ya
pat'nna' ma Kitron maka ma Nahalol. Angkan masi sigām magsakaum maina'an. Sagō'
niata sigām e' bangsa Sibulun sinō' maghinang abuhat.
31 Damikiyanna isab bangsa Aser, halam bay makat'ggal saga a'a pat'nna' ma Akko, ma
Sidun, ma Alab, ma Aksib, ma Helba, ma Apek, maka ma Rehob.
32 Angkan bangsa Aser masi magsakaum maka bangsa Kana'an ya pat'nna' ma
jadjahan inān.
33 Damikiyanna bangsa Naptali halam bay makat'ggal saga a'a pat'nna' ma Bet-Semes
maka ma Bet-Anat, angkan ina'an sigām magsakaum maka bangsa Kana'an ya pat'nna'
asal maina'an. Ya a'a Bet-Semes maka Bet-Anat tahinang ata du isab e' bangsa Naptali.
34 In bangsa Dān isāb bay pinaghāran e' bangsa Amor ma kabūd-būran, mbal
tinugutan pat'nna' ma kapantayan.
35 Ahogot isab pagniyat bangsa Amor in sigām mbal ala'an min Būd Heres, Ayjalon
maka Sa'albim. Saguwā' ta'abut pa'in pasōng ga'os bangsa Yusup, ya du bangsa Amor
nihinang ata.
36 Ya tobtoban tana' bangsa Amor itu anagna' min L'bbak Jalalangking sampay ni lahat
Sela maka paliyu lagi' minnē'.

2

Mala'ikat si Yawe Angalapal

1 Na, in mala'ikat PANGHŪ'-Yawe bay patukad min Gilgal ni lahat Bokim bo' ah'lling
ni bangsa Isra'il, yukna, “Bay kam bowaku paluwas min lahat Misil tudju ni lahat ya bay
paljanji'anku ma saga ka'mbo'-mbo'anbi. Yukku ma waktu ina'an, ‘Mbal balubahanku
janji'ku ya pagsulutanku maka ka'am.
2 Bay kam sohō'ku subay da'a angahinang pagsulutan maka saga a'a porol ma paglahat
ilu. Gom pa'in lubuhunbi saga tampat ya pagpudjihan sigām.’ Saguwā' halam aku bay
beya'bi. Angay bahā'?

---

† **1:17 1:17** Horma: hatina ‘alubu’

3 Angkan haka'anta na kam, mbal t'ggalku saga bangsa inān, angkan sigām sapantun
iting makasulaman kakīranbi. Tajallat isāb kam e' ba'anan tuhan-tuhan ya tina'at e'
sigām.”
4 Aubus pa'in pangallam mala'ikat PANGHŪ' inān, magtūy maglemong anangis
kamemon saga a'a Isra'il.
5 Angkan Bokim* ya pangōn sigām ma lahat inān, ati maina'an sigām angungsuran
tutukbalan ni PANGHŪ'.

Panoway ma Kabaya'an si Yawe

6 Na, bay pa'in tapatulak e' si Yussa' saga a'a Isra'il, palanjal sigām minnē' bo' nirapu
e' sigām saga katana'-tana'an ya pamasuku' katumpukan sigām pakaniya-pakaniya.
7 Jari sat'ggol allum si Yussa', atukid saga a'a Isra'il angisbat si Yawe ya Tuhan
sigām. Angisbat na pa'in sigām sampay magpatayan na saga pagmatto'ahan sasuku
bay maka'nda' saga kahinangan kawasahan ya tahinang e' PANGHŪ'-Yawe ma pasalan
bangsa Isra'il.
8 Jari si Yussa' anak si Nūn, ya pinagōnan ‘Sosoho'an si Yawe’, amatay ma umulna
dahatus maka sangpū'.
9 Takubul iya ma lahat palsuku'anna ma Timnat Heres ya ma kabūd-būran Epra'im,
tampal uttala' min Būd Ga'as.
10 Na, magpatayan pa'in kapanubu'an ina'an-i, aniya' tubu'an baha'u pas'lle', ya mbal
makakilā PANGHŪ'-Yawe, maka halam isāb makata'u ma bay tahinang e'na ma bangsa
sigām Isra'il.
11 Pagga buwattē', tahinang e' bangsa Isra'il kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda'
PANGHŪ',† ati sinumba e' sigām saga Ba'al.
12 Ang'bba sigām min si Yawe ya bay pagtuhanan saga ka'mbo'-mbo'an sigām. In iya
PANGHŪ' bay amowa saga ka'mbo'-mbo'an e' paluwas min lahat Misil, sagō' bineya'
maka sinumba e' sigām saga tuhan-tuhan ya tina'at e' maglalahat ma jadjahan ina'an.
Akagit atay PANGHŪ' ma sigām
13 ma sabab kataikut sigām min iya bo' papinda anumba ni Ba'al maka saga Astoret.
14 Pagka aheya ka'astol PANGHŪ' ma bangsa Isra'il inān, bay pasagaranna sigām
nilangpasan he' saga mundu. Pinasagaran isāb sigām nira'ug e' saga palbantahan ya
ma katilibut paglahat sigām. Mbal sigām maka'atu,
15 sakahaba' waktu sigām angatubang amono', mbal sigām bay pinara'ug e' PANGHŪ'.
Ya na ina'an bay panganjanji'na. Gom pa'in paheya kasukkalan sigām.
16 Na, pagga buwattē' kahālan bangsa Isra'il, aniya' saga maghuhukum bay pinaniya'
e' PANGHŪ' angalappas sigām min ga'osan saga mundu he'.
17 Malaingkan mbal akale bangsa Isra'il ma saga maghuhukum ya magmakōkan sigām,
gom pa'in sigām ang'bba min si Yawe bo' papinda anumba ma saga tuhan-tuhan saddī.
Pabidda' saga bangsa Isra'il itu min bay ka'mbo'-mbo'an sigām tagna', sabab magdai'-dai'
sigām pasiha' min kal'ngnganan saga ka'mbo'-mbo'an e'. Halam bineya' kabiyaksahan
sigām ameya' ma panoho'an PANGHŪ'.
18 Bang aniya' a'a pinaniya' maghukum sumiyan-sumiyan, ginapi' iya e' Tuhan bo'
supaya talappas saga a'a Isra'il min komkoman saga palbantahan sigām. Buwattē' na
pa'in kahālan sat'ggol masi allum a'a maghukum e'. Ma'ase' PANGHŪ' ma bangsa Isra'il
pagka sigām magaruhuy ma sabab pinissoko' maka nijahulaka' e' banta sigām.
19 Saguwā' ta'abut pa'in amatay maghuhukum e', magtūy sigām pabalik maghinang
kala'atan akalap lagi' la'atna min bay kahinangan kamatto'ahan sigām. Tina'at maka
pinudji e' sigām saga tuhan-tuhan saddī. Minsan ni'inay, mbal sigām pataikut min
kahinangan ala'at, maka magmatuwas na pa'in kōk sigām.
20 Angkan landu' akagit atay PANGHŪ' ma bangsa Isra'il. Yukna, “In bangsa itu hal
anagga' ma pagsulutan ya bay janji'ku ma ka'mbo'-mbo'an sigām, mbal isab akale ma
aku.
21 Angkan mbal pala'anku min sigām saga bangsa ya halam bay tara'ug ma waktu
kallum lagi' si Yussa'.
22 Jari gunaku saga bangsa itu panulayan bangsa Isra'il bo' tata'uku bang b'nnal sigām
an'ppu ka'mbo'-mbo'an sigām ameya' ma kabaya'anku.”
23 Angkanna saga bangsa kasehe'an bay pinasagaran pat'nna' ma lahat inān. Halam
sigām bay pinala'an e' PANGHŪ' saru'un-du'un. Halam isāb bay dūlanna si Yussa'
anganda'ug min sigām.

---

* **2:5 2:5** Bokim: hatina ‘pagtangisan’. † **2:11 2:11** Landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ' : hatina ‘makasāk atay PANGHŪ'.’

3

1 Na, ya itu saga bangsa bay pinasagaran e' PANGHŪ'-Yawe panulayna ma saga a'a
Isra'il ya halam bay makalabay pagbono' ma lahat Kana'an.
2 (Subay sigām kapandu'an amono' sabab ya kaheka'an sigām halam bay makalabay
bono' ma waktu tagna'.)
3 Ina'an masi ma lahat Kana'an saga datu' lima hekana ya pagnakura'an bangsa Pilistin,
ina'an isāb saga bangsa Kana'an magtumpuk-manumpuk, maka ina'an isāb bangsa Sidun
maka bangsa Hīb ya pat'nna' ma kabūd-būran Lebanon, min būd Ba'al-Hermon sampay
ni Lebo-Hamat.
4 Tinugutan saga bangsa itu anulay ma saga a'a Isra'il bo' tata'u bang bineya' e' sigām
saga panoho'an PANGHŪ' ya bay pang'bbana ma ka'mbo'-mbo'an sigām labay min si
Musa.
5 Na, pasakaum saga a'a Isra'il ma bangsa Kana'an, bangsa Hīt, bangsa Amor, bangsa
Pirisi, bangsa Hīb maka bangsa Jebus.
6 Magpikit-pikiti isāb bangsa Isra'il maka bangsa saddī inān, ati tabowa anumba ni
saga tuhan-tuhan sigām.

Si Otniyel

7 Jari tahinang e' saga bangsa Yahudi kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda'
PANGHŪ'-Yawe. Takalipat e' sigām si Yawe ya pagtuhanan sigām bo' anumba ni saga
tuhan-tuhan Ba'al maka Astoret.
8 Aheya kakagit atay PANGHŪ'-Yawe angkan pasagaranna bangsa Isra'il nira'ug e'
si Kusan-Risataim ya sultan ma Aram Naharaim. Jari waluntahun t'ggol sigām ma
komkoman sultan e'.
9 Malaingkan parahing pa'in sigām ni PANGHŪ', aniya' a'a pinaniya' e'na angaliyusan
sigām. Ōn a'a itu si Otniyel anak si Kenas, ya siyali si Kaleb l'lla. Jari talappas saga a'a
Isra'il e' si Otniyel.
10 Pahōp Rū si Yawe ma iya ati tahinang iya maghuhukum ma bangsa Isra'il. Aesog
iya ma pagbono'an maka karūlan iya e' PANGHŪ'-Yawe angkan tara'ug e'na si Kusan-
Risataim ya sultan bangsa Aram.
11 Jari aniya' na kasannangan ma lahat inān ma deyom mpatpū' tahun, sampay ni
waktu kamatay si Otniyel anak si Kenas.

Si Ehod

12 Jari pabalik na isāb saga bangsa Isra'il angahinang kala'atan ya asammal ma
pang'nda' PANGHŪ', angkan sigām taga'os e' si Eglon sultan bangsa Mowab, min
kahandak PANGHŪ'.
13 Si Eglon inān bay mikigapi' ma bangsa Ammon maka bangsa Amalek, ati tarugpak
e' sigām bangsa Isra'il bo' kalongkopan e' sigām da'ira Kapalmahan.
14 Sangpū' ka waluntahun ya t'ggol bangsa Isra'il ma komkoman si Eglon sultan bangsa
Mowab e'.
15 Manjari pabalik na isab saga bangsa Isra'il parahing ni PANGHŪ' ati aniya' isāb a'a
bay pat'nna'na angaliyusan sigām min kasigpitan. Ōnna si Ehod anak si Gera, panubu'
si Benjamin, a'a sakap gibang. Jari itu, sinoho' iya e' saga pagkahina bangsa Isra'il
ang'nde'an buwis ni si Eglon ya sultan bangsa Mowab.
16 Na aniya' punyal saga t'llu h'kka taha'na bay tahinang e' si Ehod itu, kaengkotan
e'na ni pa'ana kowan bo' katambunan e' s'mmekna.
17 Pagubus, binowa buwis e' si Ehod ni si Eglon sultan bangsa Mowab. Al'mmok asal
si Eglon.
18 Na, ka'nde'an pa'in buwis itu, pinapole' e' si Ehod saga maghahangkut pilak
pamuwis.
19 Maka'abut pa'in sigām ni saga batu ukilan ya ma tongod kauman Gilgal, si Ehod
bay pabalik pehē' ni sultan Eglon bo' ah'lling ma iya, yuk-i, "Aniya' pah'llingku ma ka'a,
tuwan sultan, ma halam aniya' makakale."
Yuk sultan ma saga sosoho'anna, "Da'a kam asagaw!" Ati paluwas sigām minnē'.
20 Manjari pasekot si Ehod ni sultan e', hinabuna aningkō' karangan-danganan ma
bilik angkap diyata' ya paghayang-hayanganna. Yuk si Ehod, "Aniya' lapal Tuhan
pasampayku ni ka'a, tuwan." Hinabu pabuhat sultan min paningkō'anna,
21 nihublut e' si Ehod punyal bay ma pa'ana kowan. Nihublut e'na maka tanganna
gibang ati pangandugsu'na ni b'ttong sultan.
22 Ā, paloblob punyal sampay puhanna ni b'ttong sultan, palatus pehē' ni bukutna.
Halam tahella' e' si Ehod punyalna inān sabab katambunan e' kal'mmokan sultan.

23 Jari paluwas si Ehod ni saurung luma' bo' kinunsi' e'na saga tambol ma bilik angkap
diyata' inān.
24 Makala'an pa'in iya, pina'an saga sosoho'an sultan ni bilikna inān ati ta'nda' e' sigām
saga tambolna bay kinunsi'. "Ā," yuk sigām, "kalu wa'i gi' ajamban."
25 Sakali angagad-ngagad na pa'in sigām sampay sigām sinōd iya', sagō' halam taukab
tambol e' sultan. Angkan sigām bay angā' kunsi' pangukab. Pagukab itu, ta'nda' e' sigām
panghulu' sigām amatay pahantal ma lantay.
26 Hinabu angagad saga sosoho'an e', wa'i makalahi si Ehod. Talabay e'na saga batu
ukilan bo' patudju ni lahat Se'era.
27 Pagt'kkana pa'in pehē' ni kabūd-būran ya paglahatan panubu' si Epra'im, amah'lling
iya tiyup-tiyup. Sakali patimuk ni si Ehod saga bangsa Isra'il bay min kaburan inān, ati
magbeya' sigām palūd minnē'.
28 "Pi'itu kam ameya' ma aku," yuk panoho'an si Ehod, "sabab saga bantabi bangsa
Mowab pinara'ug e' PANGHŪ' ma ka'am." Angkan sigām paurul ma si Ehod, ati ta'agaw
e' sigām saga kababawan ma sapa' Jordan, ya palabayan ni lahat Mowab. Halam aniya'
minsan sai bay tinugutan e' disi Ehod pauntas parambila' sapa' he'.
29 Jari ma llaw ina'an-i, aniya' saga sangpū' ngibu a'a Mowab tapapatay he' sigām, a'a
bahani maka akosog. Halam aniya' minsan dangan bay makalahi.
30 Ma llaw he'-i du taga'os bangsa Mowab e' bangsa Isra'il ati asannang paglahat inān
ma deyom walumpū' tahun.

Si Samgar

31 Manjari ya pas'lle' ma si Ehod itu si Samgar anak si Anat. Si Samgar itu bay
makapapatay nnom hatus a'a bangsa Pilistin. Luwal tungkud panganjudjal sapi' ya
pakokosna. Bay isāb iya angaliyusan bangsa Isra'il min kasigpitan sigām.

4

Si Debora

1 Amatay pa'in si Ehod, pabalik na isab saga bangsa Isra'il maghinang kala'atan ya
landu' asammal ma pang'nda' si Yawe ya Tuhan sigām.
2 Jari sinōngan sigām e' PANGHŪ'-Yawe ni komkoman si Jabin, sultan bangsa Kana'an
ya amarinta ma da'ira Hasor. Ya magnakura' ma saga sundalu si Jabin itu si Sesera, a'a
pat'nna' ma Haroset Haggoyim.
3 Aniya' ma si Jabin saga kalesa basi' siyam hatus hekana. Nijahulaka' e'na bangsa
Isra'il, pinissoko' ma deyom duwampū' tahun, angkan sigām parahing ni PANGHŪ'
angamu' tabang.
4 Ma waktu inān, si Debora h'nda si Lapidut ya magnakura' ma bangsa Isra'il. Nabi
isab iya.
5 Ya kabiyaksahan si Debora itu bang maghukum ma saga a'a Isra'il subay ma
sindungan kayu ya pinagōnan Palma,* ina'an ma llot Rama maka Betel ya ma kabūran
Epra'im. Pehē' ni iya saga a'a Isra'il amapasalassay ba'anan palsagga'an sigām.
6 Jari aniya' waktu kapanambuku si Debora ma si Barak, anak si Abinowam l'lla ya
pat'nna' ma kauman Kedes ma lahat bangsa Naptali. Ya lapal si Debora ma si Barak, "Si
Yawe ya pagtuhanan bangsatam Isra'il magpanoho'an ma ka'a. Sinō' ka pehē' ni būd
Tabor, beya' isāb saga a'a sangpū' ngibu hekana min bangsa Naptali maka min bangsa
Sibulun.
7 Yuk Tuhan isab, 'Sasatku si Sesera ya pagmakōkan saga sundalu si Jabin, supaya iya
tabowa pehē' ni sapa' Kisun, iya baranna maka saga kalesana basi' sampay ba'anan saga
sundaluna. Ati sōnganku sigām ni ga'osannu.' "
8 Sakali ah'lling si Barak ni si Debora, yukna, "Aho', pehē' aku bang pa'in ka'a ya
anehe'an aku. Sagō' bang ka mbal ameya', na mbal aku."
9 "Ahāp na ko' ilu," yuk si Debora. "Ameya' aku ma ka'a. Sagō' pagka buwattilu
paghona'-hona'nu, halam aniya' kamahaldika'an maka-ni ka'a bang tara'ug si Sesera.
Subay d'nda ya binuwanan da'ugan e' PANGHŪ'." Jari parongan si Debora ma si Barak
pehē' ni Kedes.
10 Ma Kedes pa'in, pinalinganan e' si Barak saga a'a panubu' si Sibulun maka si Naptali,
ati sangpū' ngibu ya heka sigām magbeya' maka iya. Ya du si Debora bay ameya'.
11 Na, ma waktu ina'an du, aniya' a'a niōnan si Heber bay pasaddī min pagkahina
bangsa Kēn. In bangsa Kēn itu panubu' si Hobab, ya bay ipal si Musa l'lla. Jari si Heber

* **4:5 4:5** Palma itu ginis kayu luwa niyug, sagō' hulma' ya buwa'na. 'Date' bang ma bahasa Ingglis.

itu bay amat'ngge luma'na tolda ma atag kayu Sa'anannim, dakayu' po'on kayu aheya asekot ni Kedes.
12 Kahaka'an si Sesera pasal si Barak anak si Abinowam wa'i patukad ni būd Tabor.
13 Angkan tinimuk e' si Sesera saga kalesana basi' siyam hatus hekana maka kamemon kal'llahan ya tendogna, ati soho'na sigām pehē' min Haroset Haggoyim ni sapa' Kisun.
14 Pagka buwattē', ah'lling si Debora ni si Barak, yukna, "Sūng! Ya na itu llaw panukbal si Sesera ni ka'a e' PANGHŪ'! Tuhan ya magmunda' ma ka'am!" Angkan palūd si Barak min būd Tabor maka saga a'a sangpū' ngibu hekana.
15 Manjari itu, makarugpak pa'in disi Barak, pinalengog si Sesera e' PANGHŪ', talapay isāb kamemon saga a'ana magkalesa maka sundaluna. Si Sesera baranna bay pakuppa min kalesana bo' alahi.
16 Saguwā' niapas e' si Barak saga kalesa maka katumpukan sundalu inān sampay ni Haroset Haggoyim. Talagut saga sundalu si Sesera kamemon, halam aniya' minsan dangan takapin allum.
17 Malaingkan si Sesera itu bay makalahi ni luma' tolda ya pat'nna'an si Ja'el h'nda si Heber bangsa Kēn. Magbagay asal si Jabin sultan Hasor maka kakampungan si Heber.
18 Na, paluwas si Ja'el min luma'na anagina si Sesera. Yukna, "Palanjal ka, tuwanku. Pasōd ka pi'itu, da'a ka tināw." Jari pasōd iya ni luma' tolda bo' minantahan e' si Ja'el.
19 Yuk si Sesera ma iya, "Atoho' k'llongku. Bang manjari, buwanin aku bohe'." Ati niukab e' si Ja'el dakayu' pangisihan gatas pamainum iya. Pagubus tinambunan iya pabalik.
20 Ah'lling gi' si Sesera ma si Ja'el, yukna, "An'ngge ka ma bowa' lawang ilu. Bang aniya' pi'itu atilaw bang aniya' gi' a'a saddī maitu, sambungin 'halam'."
21 Saguwā' addok pa'in tuli si Sesera ma sabab kamale'na, niā' tuku tolda maka tukul e' si Ja'el h'nda si Heber inān. Pa'agak-agak iya ni bihing si Sesera. Tinukul e'na tuku inān ni kīd tuktukna, tinukul pahāp bo' palatus parambila' pa'abut ni tana'. Minnē' amatay si Sesera.
22 Na, pina'an isāb si Barak amiha si Sesera ati paluwas si Ja'el amāk iya. "Pi'itu ka," yukna, "pa'nda'anku ka'a ya a'a pihanu." Angkan ameya' si Barak ma si Ja'el pasōd. Ta'nda' e'na si Sesera amatay pahantal, maka masi tuku tolda ma kōkna.
23 Manjari ma llaw he'-i du, in si Jabin sultan bangsa Kana'an inān bay nilongkopan e' Tuhan ma pang'nda' saga a'a Isra'il.
24 Ati bangsa Isra'il itu gom pa'in magsosōng ga'os sigām min sultan Jabin, sampay iya ta'abut magka'at e' sigām.

5

Kalangan si Debora

1 Ma llaw ina'an du, magkalang si Debora maka si Barak ya anak si Abinowam. Yuk pagkalang sigā:
2 "Pudji ni si Yawe!
Saga a'a bangsahan angatas na magmunda' ma pagkahi sigām bangsa Isra'il,
lilla' isāb saga a'a anukbalan baran sigām.
3 Pakale kam, saga sultan! Pakale kam saga a'a bangsahan.
Angalang aku ni si Yawe, angalang aku.
Anukbal aku kalangan pamudji si Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il.
4 O Yawe, pagla'annu pa'in min lahat Se'er,
paglanjalnu min lahat Edom,
ajogjog dunya, alandos makalandu' ulan,
patumbuk ulan min kagabunan.
5 Ajogjog saga kabūran ma kapi'itu si Yawe,
ya Tuhan tag-suku'an būd Turusina.
Aho', ajogjog ma baihu'an si Yawe, ya pagtuhanan bangsa Isra'il.
6 Ma waktu kapaghukum si Samgar anak si Anat,
maka ma waktu si Ja'el,
halam aniya' bay makalabay min lān aheya.
Sasuku magtulakan subay palabay min saga lān kabiklu'-biklu'an.
7 Akulang du bay makapaglahat ma kahuma-huma'an tana' Isra'il,
sat'ggol halam bay patuwa' si Debora,
ya kinilā pagina'an bangsa Isra'il.
8 Ma waktu kapapinda bangsa Isra'il ni saga tuhan-tuhan saddī,
waktu isāb kat'kka bono' ma pagsōran da'ira,

halam aniya' tampan atawa budjak
ma saga l'lla bangsa Isra'il mpat ngibu hekana.
9 Akōg pangatayanku ma saga a'a Isra'il bangsahan,
maka ma saga a'a ya magmalilla' palamud ma pagbono'.
Pudji ni si Yawe!
10 Pakale kam, sasuku kam pakura' ma kura' pote',
ya aningkō' ma lampik pakol alingkat,
beya' isāb ka'am magbabaklay ma lān,
kalehunbi
11 lapal saga magkakalang
ya patimuk ma atag kak'ppongan.
Niusul e' sigām pasal kahinangan PANGHŪ!-Yawe, kahinangan a'adil lullun,
niusul kahinangan saga a'a Isra'il ya aesog amono'.
Maglūran na saga ummat PANGHŪ!
pehē' ni tongod lawang ya pagsōran da'ira.
12 ‘O Debora, pakosog ka bo' pakosog!
Pakosog ka magkalang!
O Barak, pakuyas ka!
O Barak, ka'a anak si Abinowam,
saggawun saga a'a bay anaggaw ka'a.’
13 Sasuku takapin allum ma bangsa Isra'il
bay patipun ni saga pagnakura'an sigām.
Bay patimuk ma aku saga ummat si Yawe,
beya' isāb saga a'a ya aesog amono'.
14 Aniya' sigām kasehe'an bay min lahat Epra'im,
ya bay paglahatan bangsa Amalek ma waktu tagna'.
Ina'an isāb saga panubu' si Benjamin
bay palamud ma saga a'a ya anehe'an ka'a.
Aniya' saga kapitan palūd pina'an bay min Makir.
Aniya' isāb saga a'a Sibulun amowa tungkud kapitan.
15 Saga a'a bangsahan min bangsa Issakar bay parongan ma si Debora.
Aho', ina'an saga panubu' si Issakar parongan ma si Barak,
magdaganan maka iya ni kapantayan.
Saguwā' magduwa-ruwa pikilan bangsa Rubin,
mbal agon makapagdakayu' gara'.
16 Ka'am bangsa Rubin, angay kam bay pat'ddas ma koralanbi,
anaenghog tiyup-tiyup ya pangalingan a'a ma bili-bili sigām?
B'nnal, aheya pagduwa-ruwabi ameya' maka mbal.
17 Saga a'a Giliyad bay magpa'bba ma dambila' sapa' Jordan,
maka bangsa Dān bay angagad sadja ma saga kumpit.
Bangsa Aser isāb bay pat'ddas ma bihing tahik,
halam sigām bay magla'anan min deyom kalo'okan.
18 Malaingkan in bangsa Sibulun bay anawakkalan kallum sigām ni pagbono'an,
damikiyanna isab bangsa Naptali ma kabūd-būran.
19 Sakali magt'kkahan saga sultan bangsa Kana'an.
Pakuyas sigām magbono', apaslod pagdugpak sigām
ma kuta' Ta'anak ya ma bihing bohe' Megiddo,
saguwā' halam aniya' pangalta' bay talangpas sigām.
20 Palamud isāb saga bitu'un amono' ma si Sesera.
Anabang saga mamahi sabu pa'in maguntasan min sobangan ni s'ddopan.
21 Talaran si Sesera maka saga tendogna e' s'llog,
talaran sigām e' sapa' Kisun, ya sapa' bay awal gi'.
Ah'llingan aku di-ku. Paesog ka, yukku, palanjal ka.
22 Jari takale to'ongan tagandak saga kura' si Sesera.
Ina'an saga kura'na aesog magdaganan na pa'in, magdaganan.
23 ‘Sapdahin saga a'a ma kauman Meros,’ yuk mala'ikat si Yawe.
‘Sapdahin sigām to'ongan,
sabab halam sigām bay palamud anganggapi' ma si Yawe,
halam sigām bay pagapi' ma iya angatu ma saga a'a ga'osan.’
24 Bang pa'in binarakatan si Ja'el, h'nda si Heber bangsa Kēn.
Bang pa'in iya binarakatan labi min kamemon kar'ndahan
ya pat'nna' ma luma' tolda.

25 Angamu' pa'in bohe' si Sesera, gatas ya pamuwan e' si Ja'el,
gatas pinapīt ni'isi ma pinggan,
pinggan tōp pagi'inuman a'a bangsahan.
26 Pagubus, pina'abut tanganna dambila' ni tuku tolda,
tanganna kowan ya pang'ntanna tukul.
Jari binono' e'na si Sesera, ap'ssa' kōkna,
nirugsu' iya ma kīd tuktukna bo' alopot kōkna.
27 Ati palukbu' iya ma dahūan tape' si Ja'el.
Pahantal iya maina'an,
jari maina'an kamatayanna.
28 Ina'an ina' si Sesera patīk min tandawan,
ina'an iya ma bilikna maglemong na pa'in.
Magtilaw-tilawan di-na, 'Ai bahā' makat'ggolan kalesana?
Angay halam gi' takaleku tagandak saga kura'na?'
29 Manjari sinambungan iya e' dakayu' tendogna
ya aladju pikilanna min kaheka'an d'nda.
30 Ya du isāb ina' si Sesera ah'llingan di-na, yukna,
'Tantu sigām t'ggolan magbahagi'an pangalta' ya talangpas sigām,
dakayu' atawa duwangan d'nda ma dakayu' l'lla,
saga s'mmek ahalga' pamahampit si Sesera,
saga s'mmek buldahan, s'mmek alutu' durukanna,
pamasalay ma k'llongku.
Tantu aheka tataban e' sigām.'
31 Ya PANGHŪ', bang pa'in alaglag kamemon palbantahannu!
Malaingkan sasuku alasahan ka'a,
bang pa'in sigām asahaya sapantun mata llaw bang pasinag to'ongan."
Sakali aniya' kasannangan ma paglahat inān ma deyom mpatpū' tahun.

6

Si Gidiyun

1 Pabalik na isab saga bangsa Isra'il maghinang kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ'-Yawe, angkan sigām pinasagaran e'na gina'os e' bangsa Midiyan ma deyom pituntahun.
2 Ma sabab kabisa pamissoko' bangsa Midiyan, makalahi saga bangsa Isra'il ni kabūd-būran bo' angahinangan di-sigām kubu'-kubu' ma saga songab batu maka ma saga tapukan ya ahunit sinōd.
3 Tiyap-tiyap sigām ananom, magtūy sinōd paglahat sigām e' saga bangsa Midiyan, bangsa Amalek maka saga bangsa kasehe'an bay min sobangan.
4 Kapagpustuhan e' bangsa liyu inān saga tana' ya pananoman bangsa Isra'il ta'abut sampay ni lahat Gasa. Jari pinaka'at ai-ai bay tinanom e' bangsa Isra'il ati halam aniya' kinapinan pagkakan sigām. Pinagā' isāb kamemon saga bili-bili, sapi' maka saga kura' ya suku' bangsa Isra'il.
5 Angulatap saga bangsa liyu inān pehē' ni tana' Isra'il, sapantun heka ampan dulu. Tabowa saga kahayopan sigām maka ba'anan luma' sigām tolda. Mbal agon taitung heka puhu' maka unta' ya bay pat'kka ni lahat e' bo' supaya ta'agaw ka'lluman a'a Isra'il.
6 Jari magkamiskinan bangsa Isra'il e' bangsa Midiyan angkan sigām parahing angamu' tabang ni PANGHŪ'-Yawe.
7 Pagga sigām bay parahing ni PANGHŪ' ma pasalan bangsa Midiyan,
8 bay sigām pinabeya'an dakayu' nabi. Ah'lling nabi inān, yukna, "Ya itu pangallam si Yawe ya pagtuhananbi, yukna, 'Bay kam bowaku paluwas min lahat Misil, ya lahat bay pamanyaga'an ka'am.
9 Bay kam paluwasku min pang'ntan bangsa Misil maka min komkoman saga a'a amissoko' ka'am. Bay t'ggalku saga bantabi maka bay pamuwanku ni ka'am lahat sigām.
10 Bay sa kam haka'anku, yukku, "Aku si Yawe ya pagtuhananbi. Da'a kam anumba ni saga tuhan-tuhan bangsa Amor, ya bay tag-suku'an lahat pat'nna'anbi ilu." Saguwā' halam aku bay ikutbi.' "
11 Manjari at'kka mala'ikat si Yawe ni lahat Opra bo' aningkō' ma sindungan po'on kayu aheya, ya suku' si Jowas a'a min bangsa Abe'eser. Ina'an isāb anakna l'lla ya niōnan si Gidiyun anganggi'ikan pai-tirigu ma deyom pagp'gga'an buwa' anggul. Mahē' iya maggi'ik bo' mbal ta'nda' e' bangsa Midiyan.

12 Magpa'nda' pa'in mala'ikat ma si Gidiyun, yukna, “Ka'a ya bobono'un aesog maka
akosog, pataptap si Yawe ma ka'a.”
13 Ya sambung si Gidiyun, “Tuwan, bang si Yawe b'nnal pataptap ma kami, angay
kami pinat'kkahan ba'anan saga pakaradja'an itu? Angay kami halam pina'nda'an saga
hinang kainu-inuhan ya pinagsuli-suli e' kamatto'ahan kami? Bay kono' sigām binowa e'
si Yawe paluwas min lahat Misil. Saguwā' ma buwattina'an, siniya-siya kami e' PANGHŪ'
bo' tinugutan ni komkoman bangsa Midiyan.”
14 Palingi' PANGHŪ' bo' ah'lling ni si Gidiyun, yuk-i, “Pehē' na ka, gunahun kosognu
ati lappasun bangsa Isra'il min ga'osan bangsa Midiyan. Aku ya anoho' ka'a.”
15 Atilaw si Gidiyun, yukna, “Aho' panghū', sagō' buwattingga e'ku angalappas bangsa
kami Isra'il? Sabab ma panubu' Manasse, in pangkatan kami ya halam to'ongan aniya'
ga'osna. Maka aku itu areyo' to'ongan ma kakampungan kami.”
16 Ya sambung PANGHŪ', “Pabeya' du aku ma ka'a ati talaglagnu kamemon saga
bangsa Midiyan buwat e'nu amono' a'a dangan.”
17 Anambung si Gidiyun, “Na, bang hati ka kasulutan ma aku, buwanin aku
paltanda'an in ka'a to'ongan amissala ni aku.
18 Da'a busung, da'a lagi' ka ala'an sampay aku makabalik pi'itu amowa tutukbalan
pangahulmatku ka'a.”
Yuk PANGHŪ'-Yawe, “Na, lagaranta pa'in ka sampay ka makabalik pi'itu.”
19 Sakali pehē' na si Gidiyun ni luma' bo' angadjal kambing abata'. Angaddun isāb iya
saga nnom gantang tirigu nihinang tinapay halam pasuligna. Atahak pa'in, ni'isi e'na isi
sumbali'an ma ambung, maka loho'na ni'isi ma kaldero bo' yampa bowana panghulmat
mala'ikat Tuhan ya ma sindungan kayu.
20 Jari yuk mala'ikat ni iya, “Ngā'un isi sumbali'an maka tinapay halam pasuligna bo'
pat'nna'un ma batu itu, ati bu'usin loho'.” Bineya' magtūy e' si Gidiyun.
21 Jari niabut sumbali'an maka tinapay inān maka tōng tungkud ya ma tangan
mala'ikat si Yawe. Saru'un-du'un pasuleyab api luwas min batu inān, ati atunu'
kamemon bay tabowa e' si Gidiyun. Alanyap isāb mala'ikat si Yawe.
22 Tata'u pa'in e' si Gidiyun mala'ikat PANGHŪ' ya bay papa'nda' ni iya, magtūy
iya amanyabut, “Arōy, PANGHŪ' Sangat Kawasa! Bay aku makapagbaihu' maka
mala'ikatnu!”
23 Saguwā' amissala PANGHŪ' ni iya, yuk-i, “Pahantap ka! Da'a ka tināw, mbal du ka
amatay.”
24 Jari aniya' batu tinambak e' si Gidiyun maina'an pagtutukbalan ni PANGHŪ', niōnan
e'na “Si Yawe ya Kasannangan.” Ina'an masi sampay ni buwattina'an ma Opra ya ma
tana' bangsa Ebe'eser.
25 Na, ma sangom he'-i du, amissala PANGHŪ'-Yawe ni si Gidiyun, “Angā' ka dakayu'
sapi' pituntahun umulna min saga sapi' mma'nu ya pasunu' kahāpna min kasehe'an.
Pagā'nu, langkatun pagtutukbalan ya pasumbahan mma'nu ni tuhan-tuhan Ba'al, maka
pōngun isāb hāg si Asera ya ma bihing ina'an-i.
26 Talangkat pa'in, angahinang ka pagtutukbalan ya tōp panumbahan si Yawe ya
pagtuhanannu. Hinangun mailu ma diyata' būd-būd itu. Ngā'un hāg tuhan-tuhan Asera
ya bay pinagpōng-pōng, panunu' sapi' ya pasunu' kahāpna ilu pagkulbannu ni Tuhan.”
27 Angkan si Gidiyun bay amowa sangpū' puhu' ya sosoho'anna bo' bineya' e'na bay
pangallam PANGHŪ' ma iya. Bo' arapun nihinang e'na ma waktu sangom sabab tināw
iya ma saga kampungna maka saga a'a maglahat ma kauman inan.
28 Pagsubu, magbati'an pa'in saga a'a maglahat maina'an, takuddat sigām pagga alubu
na pagtutukbalan ni si Ba'al, maka hāg si Asera ya ma bihingna bay pinuwad, maka in
sapi' karuwana bay na pangungsud ma pagtutukbalan ya baha'u nihinang.
29 Jari magtilaw-tilawan sigām di-sigām, “Sai bay magkahinangan itu?” Tapariksa'
pa'in saga a'a pasal palkala' itu, tata'u na in si Gidiyun anak si Jowas ya bay
magkahinangan.
30 Magtūy pinalinganan si Jowas, sinō' pinaluwas anakna, sabab yuk sigām, “Patut
iya pinapatay sabab talangkat e'na pagtutukbalan ni si Ba'al, maka tapuwad e'na hāg si
Asera ya bay ma bihing pagtutukbalan e'.”
31 Saguwā' sinambungan pakosog e' si Jowas saga a'a bilahi amapatay si Gidiyun,
“Angay dapitanbi si Ba'al? Bilahi kam angalappas iya? Sasuku anganggapi' iya subay
pinapatay salung subu! Bang b'nnal tuhan si Ba'al, makarapitan iya di-na bang aniya'
ganta' amaka'at lugal pagtutukbalan ma iya.”
32 Angkan ma llaw he'-i du in si Gidiyun niōnan e' sigām Jerub-Ba'al ma sabab
pangalangkatna ma lugal pagtutukbalan si Ba'al. Ya sambatan sigām, “Pasagaranta si
Ba'al angandapitan di-na.”

33 Na ma waktu ina'an, magsakaum bangsa Midiyan maka bangsa Amalek maka saga
bangsa kasehe'an ya min lahat sobangan ati pauntas sigām kamemon min dambila' sapa'
Jordan bo' magpustu ma kapantayan Jesde'el.
34 Jari pahōp Rū Yawe ma si Gidiyun, angkan iya bay amah'lling tiyup-tiyup
pangalinganna ma saga panubu' Abe'eser sinō' ameya' ma iya.
35 Aniya' isāb saga sosoho'an bay pinapehē' e' si Gidiyun amasaplag bissala ma bangsa
Manasse, sinō' magtakos. Pinasaplagan isāb bangsa Aser, Sibulun maka Naptali, jari ya
du sigām bay pasakaum ma disi Gidiyun.
36 Yuk si Gidiyun ni Tuhan, "Bang b'nnal in aku gunanu angalappas bangsa Isra'il ma
buwat bay janji'nu,
37 na, amat'nna' aku bulbul bili-bili ma lugal paggi'ikan pai-tirigu. Bang hal bulbul ya
abase' e' alu', ati atoho' tana' ya ma sakalibutna, minnē' kata'uwanku aku ya gunanu
angalappas bangsa Isra'il buwat bay pangallamnu."
38 Jari buwattē' ya kapaniya'na. Pagk'llat subu, dai'-dai' llaw gi', abati' na si Gidiyun.
Piniyutan e'na bulbul bili-bili ati ap'nno' dapinggan e' bohe' alu'.
39 Aniya' gi' pah'lling si Gidiyun ma Tuhan, yukna, "Da'a busung. Da'a pa'in ap'ddi'
ataynu ma aku pagka aniya' gi' amu'ku ni ka'a. Tugutin lagi' aku amiha dakayu'
paltanda'an ma bulbul bili-bili itu. Ma waktu itu, kabaya'anku subay tana' ya abase'
e' alu' ati bulbul bili-bili ya atoho'."
40 Jari ma sangom du he', tahinang e' Tuhan buwat bay pangamu' e' si Gidiyun. Hal
bulbul bili-bili ya atoho'. Ya tana' ma sakalibutna inān abase' kamemon e' alu'.

7

Tara'ug e' si Gidiyun saga A'a Midiyan

1 Jari dai' llaw pa'in, magpustu si Jerub-Ba'al (ya na si Gidiyun) maka kamemon saga
a'ana ma atag dakayu' tigbaw ya niōnan Harod. Ina'an isāb bangsa Midiyan magpustu
tampal ni uttala', ma kapantayan ya asekot ni būd More.
2 Yuk PANGHŪ'-Yawe ni si Gidiyun, "Mbal ka tapara'ugku min bangsa Midiyan sabab
aheka makalandu' saga a'anu. Bang kam ganta' anganda'ug ma buwattilu hekabi, ya
aniya' magmalangkahi kam in kosogbi ya sababan angkan kam anganda'ug.
3 Angkanna ka soho'ku amatanyagan saga a'anu buwattina'an. Ya yuknu ma sigām,
'Sasuku kam tināw maka nileya'-leya' makajari ala'an min būd Giliyad itu bo' amole'.' "
Jari aniya' duwampū' karuwa ngibu saga a'a bay ala'an, ati sangpū' ngibu la'a ya takapin.
4 Saguwā' yuk PANGHŪ' ni si Gidiyun, "Masi gi' kam aheka makalandu'. Bowahun
saga a'anu ilu palūd ni tigbaw, ati mahē' aku amene' bang sai ya ameya' maka mbal.
Bang yukku, 'A'a itu subay ameya' ma ka'a', na ameya' iya. Saguwā' bang yukku, 'A'a itu
subay mbal ameya'', na, da'a pabeya'un."
5 Jari binowa e' si Gidiyun saga a'ana palūd ni tigbaw, ati maina'an iya kinallaman
e' PANGHŪ', yuk-i, "Hinangun sigām duwa tumpuk. Ma tumpuk dakayu' saga a'a ya
anginum min tangan sigām, hatina d'lla' sigām ni bohe' buwat ero'. Ma tumpuk dakayu'
isāb saga a'a ya angōk-tu'ut bo' anginum."
6 Jari t'llu hatus a'a ya angakup bohe' bo' anginum. Ya kasehe'an wa'i angōk-tu'ut
anginum.
7 Pagubus, yuk PANGHŪ' ni si Gidiyun, "Gunaku saga t'llu hatus a'a ya bay anginum
min tangan sigām ilu, ati lappasta kam maka buwananta kam da'ugan min saga a'a
Midiyan. Soho'un saga a'a kasehe'an ilu amole' ni kalahatan sigām pakaniya-pakaniya."
8 Jari tinimuk e' si Gidiyun ba'anan balanja' maka tiyup-tiyup ya bay ma saga bangsa
Isra'il kasehe'an bo' yampa sigām papole'na. Sagō', in t'llu hatus a'a bay magpa'bba ma
iya sampay ya bay tatimuk e'.

Jari ya pustu bangsa Midiyan ina'an ma l'bbak būd ma kapantayan.

9 Ma sangom du inān, yuk PANGHŪ' ma si Gidiyun, "Punduk ka bo' ka pehē' parugpak
ni pustu inān sabab para'ugku ka min sigām.
10 Saguwā' bang ka tināw amono', bowahun tendognu si Pura panehe'.
11 Taenghogin bang ai pagsuli-sulihan sigām. Minnē' ka anawakkal parugpak ni
pustu." Angkanna palūd si Gidiyun maka tendogna si Pura pehē' ni pagjajagahan ma
tōng pustu.
12 Na, angulatap saga bangsa Midiyan maka bangsa Amalek maka ba'anan bangsa
kasehe' ya bay min lahat sobangan. Ina'an sigām ma kapantayan, sali' sapantun ampan
dulu ya heka sigām. Ya unta' sigām isāb mbal ta'ambat ni'itung, buwat sapantun gusung
ma bihing tampe.

13 Pagt'kka pa'in si Gidiyun, magsalta' takalena dangan a'a magsuli-suli maka bagayna
pasal uppina. Yuk dangan itu, “Aniya' dansolag tinapay atibulung bay tauppiku. In
tinapay itu bay pagulung ni t'ngnga' pustu Midiyan bo' parugtul ni luma' tolda. Landu'
akosog hamiyuna angkan abulangkayat tolda inān sampay ah'bba'.”
14 Anambung bagayna, “Ā, tantu halam aniya' ma'anana saddī. Kalis si Gidiyun ko'
ilu, ya anak si Jowas a'a bangsa Isra'il. Pinara'ug iya e' Tuhan min bangsa Midiyan ati
ma iya na pustu itu maka saga a'ana.”
15 Takale pa'in e' si Gidiyun suli-suli itu pasal uppi maka ma'anana, pinudji e'na Tuhan,
ati pabalik iya ni pustu Isra'il maka e'na angalingan, yuk-i, “Magsakap kam! Ma waktu
itu pinara'ug kitam e' PANGHŪ! min bangsa Midiyan ati makani-kitam in pustu sigām.”
16 Jari binahagi' t'llu e' si Gidiyun saga a'ana, dahatus hekana ma datumpuk. Aniya'
isāb tiyup-tiyup tanduk kambing bay pat'nna'na ma saga a'a inān dangan-parangan,
maka kibut halam isihan maka isāb suwariyan.
17 Pagubus, yukna ma sigām, “Nda'unbi aku maka beya'unbi bang ai hinangku.
Pagt'kkaku ni bihing pustu, sengorinbi aku.
18 Libutunbi pustu inān, jari bang takalebi aku maka saga sehe'ku amah'lling tiyup-
tiyup kami, ameya'-meya' kam amah'lling saga tiyup-tiyupbi. Angolang kam pakosog
isāb, yukbi, ‘Ma si Yawe maka si Gidiyun.’ ”
19 Jari atonga' pa'in bahangi, at'kka na si Gidiyun maka saga a'a karahatus hekana
pehē' ni tobtoban pustu, hinabu baha'u bay magganti' saga jaga. Magtūy tiniyup e' disi
Gidiyun saga tiyup-tiyup, maka nilopot isāb saga kibut ya bay bowa sigām.
20 Magsabu in t'llu tumpukan bangsa Isra'il amah'lling tiyup-tiyup maka angalopot saga
kibut. Tangan sigām gibang ya pang'ntan suwariyan, maka tangan kowan ya pang'ntan
sigām tiyup-tiyup. Jari angolang sigām patanog, “Kalis si Yawe! Kalis si Gidiyun!”
21 Sakali itu, hinabu patanam saga a'a Isra'il ma katilibut pustu, maglahian kamemon
a'a Midiyan maka e' sigām magpangolang.
22 Pagh'lling pa'in saga tiyup-tiyup t'llu hatus hekana, pinapagatu e' PANGHŪ!-Yawe
saga a'a Midiyan ma kaluha'an pustu ati magbono'-biyono'i sigām dampagkahian.
Maglahian sigām sampay ni kauman Bet-Sita tampal ni Serera, sampay ta'abut isāb
tobtoban lahat Abel Mehola ya asekot ni Tabat.
23 Jari pinalinganan saga a'a Isra'il ya min bangsa Naptali maka Aser, maka min
kamemon bangsa Manasse, sinō' angapas* bangsa Midiyan.
24 Pagubus, aniya' saga sosoho'an pinapehē' e' si Gidiyun ni kabūd-būran lahat Epra'im
bo' ah'lling ni saga a'a maina'an, yuk-i, “Palūd kam ni sapa' Jordan ma atag kaluma'an
Bet-Bara ati hapa'inbi saga a'a Midiyan bo' mbal makauntas.” Magtūy bineya' panoho'an
si Gidiyun ati maglūran bangsa Epra'im ni sapa' Jordan anunggu'an labayan sampay ni
Bet-Bara.
25 Tasaggaw isāb e' sigām duwa a'a pagnakura'an bangsa Midiyan ya niōnan si Oreb
maka si Se'eb. Si Oreb bay pinapatay e' sigām ma dakayu' batu, ya niōnan Batu si Oreb,
maka si Se'eb bay pinapatay ma pagp'gga'an buwa' anggul, ya niōnan Pagp'gga'an si
Se'eb. Pagubus, tinurul na pa'in saga bangsa Midiyan e' bangsa Epra'im. Pinonggolan e'
sigām kōk si Oreb maka si Se'eb bo' binowa ni si Gidiyun, ya ina'an lagi' ma bihing sapa'
Jordan.

8

Si Seba maka si Salmunna

1 Na, atilaw saga a'a Epra'im ni si Gidiyun, yuk-i, “Angay kami mbal pagaddatannu?
Angay kami halam bay palinganannu ma waktu kapehē'bi magbono' maka bangsa
Midiyan?” Ati sinoway e' sigām si Gidiyun.
2 Saguwā' ya sambungna ni sigām, “Mbal makasali' ai-ai bay tahinangku ni bay
tahinangbi. Aheya lagi' kahāpan ya kapin buwa' anggul tapuwa' ma lahat Epra'im min
kamemon pungutan buwa' anggul ya tak'ttu' e' bangsa Abise'er.
3 Bay kam pinara'ug e' Tuhan ati tasaggawbi si Oreb maka si Se'eb, duwangan nakura'
bangsa Midiyan. Mbal makasali' ya tahinangku ni bay tahinangbi.” Minnē' ala'an kagit
atay sigām ma si Gidiyun.
4 Na, apaya si Gidiyun maka saga a'ana t'llu hatus hekana, sagō' sinandalan na pa'in
e' sigām bang pa'in ta'apas saga banta sigām. Maka'abut pa'in sigām ni sapa' Jordan,
magtūy sigām pauntas parambila'.

* **7:23 7:23** Angapas: ‘anurul’ bang ma kasehe'an.

5 Ma dambila' pa'in, yuk si Gidiyun ni saga a'a Sokkot, “Buwaninbi tinapay saga
sundaluku itu. Apaya sigām sabab masi kami angapas si Seba maka si Salmunna, ya
sultan bangsa Midiyan.”
6 Saguwā' ah'lling saga pagnakura'an ma Sokkot, yuk-i, “Halam gi' tasaggawbi si Seba
maka si Salmunna angkan kami mbal amuwan tinapay ma saga sundalunu.”
7 Angkan anambung si Gidiyun, yukna, “Pagga buwattē', bang aku karūlan na e'
PANGHŪ' anaggaw si Seba maka si Salmunna, gilay-gilayku baranbi maka saga kayu
itingan ya tapuwa' ma paslangan.”
8 Pagla'an minnē', palanjal sigām ni Peniyēl ati binalikan e' si Gidiyun bay pangamu'na
dahū ma a'a Sokkot. Saguwā' ya lling a'a Peniyēl ma si Gidiyun sali' du maka buwat bay
lling a'a Sokkot.
9 Angkan sinambungan saga a'a Peniyēl inān e' si Gidiyun, yukna, “Bang kami
makara'ug, pabalik du kami pi'itu angalubu pamantawanbi itu.”
10 Na, si Seba maka si Salmunna wa'i ma lahat Karkor maka sundalu sigām saga
sangpū' kalima ngibu hekana. Luwal sigām ya takapin ma kamemon saga a'a sobangan.
Aniya' saga dahatus maka duwampū' ngibu a'a sigām magtakos kalis bay tapapatay e'
disi Gidiyun.
11 Jari magtukaran disi Gidiyun labay min lān palabayan saga a'a maglilitu. In lān inān
asal ma jadjahan lahat Noba maka Jogbeya, tampal ni sobangan. Pataggaha', tarugpak
bangsa Midiyan e' disi Gidiyun.
12 Makalahi si Seba maka si Salmunna, ya duwangan sultan bangsa Midiyan, saguwā'
niapas na pa'in e' disi Gidiyun sampay tasaggaw na. Arimpulag isāb ba'anan saga
sundalu sigām.
13 Pagubus, si Gidiyun anak si Jowas pabalik na min pagbono'an labay min lān ma llot
būd, ya niōnan Lān Heres.
14 Aniya' a'a Sokkot, onde' baha'u, tasaggaw e' si Gidiyun maina'an. Sinoho' iya anulat
ōn a'a ya pagnakura'an ma kauman Sokkot. Jari pitumpū' ka pitu' ōn saga pagmatto'ahan
ya tasulat.
15 Pagubus, pehē' si Gidiyun ah'lling ni saga a'a Sokkot, “Itiya' na si Seba maka
si Salmunna ya bay pagtunggīnganbi aku ma bay yukbi, ‘Halam gi' tasaggawbi si
Seba maka si Salmunna, angkan kami mbal amuwan tinapay ni saga sundalunu
magpayahan.’ ”
16 Sakali saga pagmatto'ahan ma kauman Sokkot inān bay niraplosan e' si Gidiyun
maka kayu itingan ya patomo' ma paslangan. Minnē' amintāng saga kal'llahan ma lahat
Sokkot.
17 Nilubu isāb e' si Gidiyun ya pamantawan ma kauman Peniyēl, maka pinapatay isāb
saga kal'llahanna ma kauman inān.
18 Pagubus, tinilaw e'na si Seba maka si Salmunna, “Buwattingga luwa saga kal'llahan
bay tapapataybi ma Tabor?”
Ya sambung sigām, “Kal'llahan buwat ka'a, pangluwahan balbangsa.”
19 Yuk sambung si Gidiyun, “Saga danakanku lissi ko' he', da-ina' kami. Sapahanku
ma ōn si Yawe ya Tuhan kakkal salama-lama, bang sigām halam bay tapataybi, mbal du
kam papatayku.”
20 Magtūy lingi'na si Jeter ya anakna kasiyakahan, “Papatayun sigām itu!” yukna.
Saguwā' halam bay nihublut e' si Jeter kalisna, tu'ud iya tināw sabab masi gi' iya abata'.
21 Yuk si Seba maka si Salmunna ni si Gidiyun, “Dai' ka, ka'a ya amapatay. Kalu
takole'nu bang aniya' isāb kosognu.” Angkan pasōng si Gidiyun ni dahūan amapatay
sigām. Ningā' isāb e'na saga pamulawan ya pama'alti k'llong unta' sigām.

Epod si Gidiyun

22 Yuk saga bangsa Isra'il ni si Gidiyun, “Ka'a na pagnakura'an kami, ka'a maka anak-
mpunu, sabab bay kami lappasnu min komkoman saga a'a Midiyan.”
23 Saguwā' mbal si Gidiyun. Ya sambungna ma sigām, “Mbal kam pagnakura'anku,
damikiyanna isab anakku. PANGHŪ'-Yawe ya magnakura'an ka'am.”
24 Maka yukna gi', “Aniya' dakayu' amu'ku ni ka'am dangan-parangan. Buwaninbi aku
aretes min lalangpasan bay tahampitbi.” (Ya addat saga a'a Isma'il magaretes bulawan.)
25 Ya sambung sigām, “Aho'. Amuwan kami.” Angkan bin'llat e' sigām dakayu' juba,
ati dangan-parangan angalarukan aretes min bay pamahagi' ma iya.
26 Ya buhat saga aretes bulawan bay ta'amu'na, sangpū' ka pitu' hatus sekel, halam
gi' beya' saga pamulawan pangalti maka saga tonton engkot k'llong. Saddī isab saga
kakana' taluk ya pinagpakay e' kasultanan Midiyan, maka saga kili-kili bulawan ya ma
k'llong saga unta' sigām.

27 In kamemon bulawan bay pinahinang epod e' si Gidiyun pinat'nna' e'na ma Opra,
ya kauman palahatanna. Sakali kamemon saga bangsa Isra'il pataikut min Tuhan bo'
anumba pina'an ni epod, ati tahinang itu sasat ma pagtali'anak si Gidiyun.

Kamatay si Gidiyun

28 Buwattē' kahālan bay paniya' ma bangsa Midiyan, tara'ug sigām e' bangsa Isra'il
ati halam na sigām maka'atu pabalik. Ma waktu bay kallum si Gidiyun, aniya' mpatpū'
tahun ya t'ggol kasannangan ma paglahat.
29 Ya katapusanna, si Jerub-Ba'al ya anak si Jowas amole' na ni lahatna.
30 Aheka kah'nda'anna ati aniya' pitumpū' anakna l'lla.
31 Ya h'nda-h'ndana pat'nna' ma Sekem, bay anganak l'lla ati niōnan e'na si Abimelek.
32 Sakali si Gidiyun anak si Jowas, amatay ma kato'ana maka kinubul ma bay
pangubulan mma'na ma kauman Opra ya suku' bangsa Abe'eser.
33 Halam lagi' at'ggol kapatay si Gidiyun, pabalik na isab saga bangsa Isra'il pataikut
min Tuhan bo' pasumba ni saga tuhan-tuhan Ba'al. Ba'al-Berit ya tahinang pagtuhanan
sigām,
34 ati takalipat e' sigām si Yawe ya pagtuhanan sigām luggiya', ya bay angalappas sigām
min pang'ntanan saga palbantahan sigām paruruwambila'.
35 Halam isāb ama'nda' kahāpan ni tautai'-anak si Jerub-Ba'al (ya na si Gidiyun) ma
pasal kamemon kahāpan ya bay tahinangna ma sigām.

9

Si Abimelek

1 Manjari itu, si Abimelek, dakayu' anak si Gidiyun l'lla, bay pehē' ni da'ira Sekem
anibaw saga si'itna ya danakan ina'na l'lla. Amissala iya ni saga si'itna maka ni
kaukampungan ina'na, yuk-i,
2 "Tilawunbi saga a'a lahat Sekem itu bang sai ya kabaya'an sigām magnakura'. Ingga
ahāp magnakura' ma ka'am, saga kapitumpū' anak si Jerub-Ba'al atawa dakayu' a'a
sadja? Entomunbi, in aku itu lissi lahasiya'bi."
3 Na, bay pa'in bissala itu tapangahaka e' saga si'itna ni kamemon saga maglalahat ma
Sekem, si Abimelek ya tapene' pagnakura'an sigām sabab in iya lahasiya' sigām lissi.
4 Jari pamuwan e' sigām ma si Abimelek pitumpū' sekel dī pilak luwas bay min langgal
Ba'al-Beret, ati ginuna itu e'na panamba saga a'a bula'ug tahinang tendogna.
5 Pagubus, pehē' iya ni luma' mma'na ma Opra ati maina'an, ma dakayu' batu,
pinapatay e'na saga danakanna kapitumpū'. Si Jerub-Ba'al ya mma' sigām kamemon.
Malaingkan si Jotam, ya kasiyalihan, bay makalahi patapuk.
6 Sakali magsakaum kamemon saga a'a Sekem maka Bet-Milo ma atag po'on kayu
aheya ma da'ira Sekem inān bo' amat'nna' si Abimelek magsultan ma sigām.
7 Kahaka'an pa'in si Jotam ma pasalan itu-i, patukad iya ni puttuk būd Gerisim ati
angolang ni saga a'a Sekem, yukna, "Owa', ka'am maglalahat ma Sekem ilu, kalehunbi
paralilanku itu bo' supaya kam kinale e' Tuhan.
8 Dakayu' llaw, saga po'on kayu bay maggara' amiha kayu pagsultanan sigām. Yuk
sigām ni po'on kayu jaitun, 'Dai' ka magsultanan kami.'
9 "Saguwā' yuk sambung kayu jaitun, 'Angay? Bbahanku bahā' hinangku maghinang
ns'llanku, ya ginuna pamaheya ma saga tuhan maka ma manusiya', bo' supaya aku
tahinang alanga min ka'am saga kakayu-kayuhan?'
10 "Pasunu', ah'lling saga po'on kayu itu ni dampo'on kayu igira, yuk-i, 'Dai' ka
magsultanan kami.'
11 "Saguwā' yuk sambung kayu igira, 'Angay? Bbahanku bahā' buwa'ku ahāp maka
amamis itu, bo' supaya aku tahinang alanga min ka'am saga kakayu-kayuhan?'
12 "Ah'lling isāb saga po'on kayu itu ni tinanom anggul, yuk-i, 'Dai' ka magsultanan
kami.'
13 "Ya sambung tinanom anggul, 'Angay? Bbahanku bahā' binu-anggulku, ya
makapalasig atay katuhanan maka manusiya', supaya aku palanga min kakayu-kayuhan
kasehe'?'
14 "Ma kahinapusanna, ah'lling saga po'on kayu ni dampo'on kayu itingan, 'Na, ka'a
na ya magsultanan kami.'
15 "Anambung kayu itingan itu, yukna, 'Bang aku to'ongan ya pene'bi magsultanan
ka'am, pi'itu kam pasindung ma lambungku. Sagō' bang ngga'i ka aku, na, bang pa'in
pasuleyab api min saga sangaku bo' magtautunu' saga po'on kayu sidro* ya ma kabūran

* **9:15 9:15** Kayu sidro: po'on kayu ahāp kayuna pangahinang luma' atawa kappal. 'Cedar' bang ma bahasa Ingglis.

Lebanon.’ ”
16 Amissala gi' si Jotam, yukna, “Kira-kirahunbi. Abontol bahā' itikadbi ma
kapangahinangbi si Abimelek magsultanan ka'am? Ahāp ka niyatbi? Taluwa' bahā'
ya bay hinangbi ma mma'ku si Jerub-Ba'al maka saga panganakna? Ahāp bahā'
panungbasbi ma iya ma bay kahinanganna ma ka'am?
17 Marai' halam taentombi bay hinang mma'ku ma pasalanbi, waktu kapangatuna ma
bangsa Midiyan. Bay panūk kallumna supaya kam kaliyusan min komkoman sigām.
18 Saguwā' buwattina'an, bantahanbi panubu' mma'ku pagka papataybi saga anakna
l'lla pitumpū' hekana. Bay papataybi ma dakayu' batu ma saukat si Abimelek ya
kampungbi, ati tahinangbi iya magsultanan saga a'a Sekem. Bo' arapun in si Abimelek
ilu hal anak ata ya bay h'nda-h'nda mma'ku.
19 Na, bang b'nnal to'ongan abontol itikadbi maka asaltun niyatbi tudju ni si
Jerub-Ba'al magtautai'-anak, mura-murahan bang pa'in pagkōg-koyaganbi si Abimelek.
Damikiyanna isāb ka'am ya pagkōganna.
20 Malaingkan bang ala'at maksudbi angkan iya hinangbi sultan, na, bang pa'in aniya'
api paluwas min si Abimelek ilu angalapnas ka'am saga maglalahat ma Sekem maka ma
Bet-Milo! Bang pa'in isāb aniya' api paluwas min ka'am papelleng ni si Abimelek!”
21 Pagubus, alahi si Jotam patapuk ni lahat Be'er ati mahē' iya pat'nna' sabab tināw
iya ma danakanna si Abimelek.
22 Manjari itu, palabay pa'in t'lluntahun kapamarinta si Abimelek ma bangsa Isra'il,
23 aniya' pagsababan pinat'kka e' Tuhan ma si Abimelek maka saga a'a Sekem, ya po'on
sigām magsagga'. Jari mbal na angaku pinagbaya'an e' si Abimelek saga maglalahat ma
da'ira inān.
24 Pinat'kka e' Tuhan palkala' itu supaya kabalosan kamatay saga anak si Jerub-Ba'al
pitumpū' hekana, ya bay pinapatay e' danakan sigām si Abimelek. Jari katungbasan si
Abimelek maka saga a'a Sekem ya bay anabangan iya amono' saga dauranakanna.
25 Pagka in a'a Sekem mbal na angaku pinagbaya'an e' si Abimelek, aniya' min sigām
pehē' ni kabūd-būran angahapa' maka angalangpasan sasuku palabay minna'an. Sagō'
tapata'u si Abimelek ma pasalan itu-i.
26 Na, aniya' a'a niōnan si Ga'al, anak si Ebed, wa'i papinda ni Sekem, beya' isab maka
saga danakanna l'lla, ati pangandolan iya e' saga a'a maina'an.
27 Ta'abut pa'in musim pagk'ttu' buwa' anggul, pehē' na saga a'a Sekem ni kabbun
sigām, ati pin'gga' buwa' anggul nihinang binu. Pagubus, bay sigām amaniya' paglami-
lami ma langgal tuhan-tuhan sigām. Sabu sigām magkakan maka maginum, sinapdahan
e' sigām si Abimelek.
28 Yuk si Ga'al anak si Ebed, “Sai sa si Abimelek, ya angkan kitam a'a Sekem itu subay
magpatireyo' ma iya? Bang aku mbal asā', in iya hal anak si Jerub-Ba'al, maka si Sebol
ya pangandolanna. Ya patut subay paghinanganbi si Hamor, ya pangkatanbi saga a'a
Sekem.
29 Bang sadja saga a'a itu bay kapagbaya'anku, tantu pala'anku si Abimelek. Ya
pah'llingku ma iya, ‘Pasakapun saga a'anu magbobono' bo' kitam makapagatu!’ ”
30 Na, kahaka'an pa'in si Sebol ya gubnul ma da'ira inān pasal bay pah'lling si Ga'al
anak si Ebed he', akagit sidda atayna.
31 Jari aniya' sosoho'an pinapehē' e'na ni si Abimelek ma halam aniya' makata'u. Yuk
lapalna, “Si Ga'al maka saga danakanna l'lla bay papinda pi'itu ni Sekem ati sinūg-sūgan
saga a'a angatuhan ka'a.
32 Angkan ma sangom itu, ka'a maka saga a'anu subay pi'itu patapuk ma kaparangan,
33 ati pagk'llat mata llaw, palanjal kam angandugpak ni da'ira. Makaluwas pa'in si Ga'al
maka saga a'ana magbobono' angatuhan ka'am, hinangun na bang ai kabaya'annu.”
34 Angkanna, pagsangom pa'in, palanjal na si Abimelek maka kamemon saga
sundaluna patapuk ma kasekotan da'ira Sekem. Mpat heka tumpukan sigām.
35 Na, wa'i si Ga'al itu an'ngge ma luwasan lawang ya pagsōran ni da'ira, salta' si
Abimelek maka saga sundaluna paluwas min patapukan sigām.
36 Ta'nda' pa'in sigām e' si Ga'al, jari yukna ni si Sebol, “Nda'un ba, aniya' saga a'a
palūd min saga puttuk būd inān.”
Yuk sambung si Sebol, “Asā' ka, tuwan, lambung būd ko' ilu, ngga'i ka a'a.”
37 Saguwā' ah'lling pabalik si Ga'al, “Nda'un ba, aniya' to'ongan saga a'a palūd min
kabūd-būran. Maka aniya' tumpukan dakayu' lum'ngngan tudju pi'itu min po'on kayu
ya niōnan kayu saga magpuputika'.”
38 Ah'lling si Sebol ma si Ga'al, yuk-i, “Abowa' pahāp ka'a ilu! Bay pagtunggīngannu
si Abimelek pagga yuknu, ‘Sai sa si Abimelek ya angkan kitam subay magpatireyo' ma
iya?’ Ilu na saga a'a ya bay pareyo'-deyo'nu. Na, paluwas na ka pehē' angatuhan sigām!”

39 Jari palanjal si Ga'al amowa saga a'a Sekem magbono' maka disi Abimelek.
40 Niapas sigām e' si Abimelek sampay ni lawang da'ira ati aheka sigām abugtang.
41 Manjari pahanti' si Abimelek ma lahat Aruma, bo' arapun si Ga'al maka saga danakanna l'lla bay tin'ggal e' si Sebol min da'ira Sekem.
42 Pag'llaw dakayu' pa'in, kahaka'an si Abimelek in saga a'a Sekem magluwasan na ni kahuma-huma'an.
43 Angkan iya bay amowa saga a'ana magbahagi' t'llu tumpukan. Sinō' sigām patapuk ma t'ngnga' huma bo' nihapa'an saga a'a Sekem. Sakali pag'nda' si Abimelek aniya' a'a paluwas min da'ira, magtūy iya patanam amono'.
44 Magdai'-dai' iya maka dakayu' tumpukan sundaluna ni lawang da'ira bo' kajagahan labayan pagsōd-luwasan. In duwa tumpukan kasehe' wa'i angandugpak ni saga a'a Sekem ya ma kahuma-huma'an, ati nilaglag kamemon.
45 Magbono' na pa'in sigām sampay ni kakohapan, jari kalongkopan da'ira Sekem e' disi Abimelek. Pinapatay saga a'ana kamemon, nilubu kaluma'anna, maka sinabulakan asin.
46 Makata'u pa'in saga pagnakura'an ya ma pamantawan ma Sekem pasal pakaradja'an itu, magtūy sigām pehē' ni langgal Ba'al-Berit bo' patapuk ma kuta'na ahogot.
47 Kahaka'an pa'in si Abimelek pasal kapehē' saga nakura',
48 magtukaran iya maka saga a'ana ni būd Salmon. Pagmaina'an pa'in, angā' iya kapa pamōngna saga sanga kayu bo' tinanggung e'na. Bay soho'na isāb saga a'ana anengoran iya, yuk-i, “Pakasay kam! Beya'inbi hinangku!”
49 Manjari aniya' sanga kayu pinōng e' kamemon saga sundalu inān. Magpameya' sigām ma si Abimelek ati pinabangkat ba'anan sanga kayu inān ma sakalibut lugal ya patapukan saga a'a Sekem. Tabangkat pa'in, pinarokot na ati magpatayan saga a'a ma deyom pamantawan he'. Dangibu heka a'a d'nda-l'lla bay amatay.
50 Pagubus ina'an, palanjal disi Abimelek ni kauman Tebe bo' nilibut e' sigām. Jari taga'os lahat inān.
51 Saguwā' aniya' pamantawan apagon ma deyom da'ira inān, ati maglahian pehē' kamemon saga a'a Tebe, kal'llahan maka kar'ndahan. Tinambol e' sigām pahogot bo' yampa pariyata' ni karatagan atop.
52 Jari pehē' si Abimelek ni pamantawan bang kalu tarugpak e'na. Sagō' makasekot pa'in iya ni pasōran pamantawan bo' angandokot api panunu' saga a'a ma deyom,
53 aniya' d'nda bay angahūg batu gilingan, landu' abuhat. Taluwa' kōk si Abimelek ati am'kka' peya'-peya' kōkna.
54 Magtūy lingananna sehe'na ya magbobowa pakokosna, yuk-i, “Pakasay ka angahublut kalisnu angandugsu'an aku, bo' mbal tapagsuli-suli e' a'a, ‘In si Abimelek bay pinapatay e' d'nda.’ ” Jari nirugsu'an iya e' sosoho'anna, pinalatus parambila', angkan iya amatay.
55 Tanda' pa'in e' saga a'a Isra'il in si Abimelek amatay na, magpole'an na sigām.
56 Minnē' katungbasan e' Tuhan si Abimelek ma kala'atan ya bay hinangna ma mma'na, pagka tapapatay e'na dauranakanna l'lla pitumpū' puhu'.
57 Katungbasan isāb saga a'a Sekem ma pasal kala'atan ya bay tahinang sigām. Hatina papelleng ni sigām ya bay sapda si Jotam anak si Jerub-Ba'al.

10

Si Tola

1 Na, awapat pa'in si Abimelek, aniya' l'lla niōnan si Tola pas'lle' angalappas bangsa Isra'il. Si Tola itu anak si Puwa, ya Puwa bay anak si Dodo, min panubu' si Issakar. Pat'nna' iya ma kaluma'an Samir ma kabūd-būran Epra'im.
2 Saga duwampū' ka t'llumtahun t'ggol si Tola magmakōk ma bangsa Isra'il. Pagpatayna pa'in, kinubul iya ma Samir.

Si Ja'ir

3 Ya pasunu' ni si Tola si Ja'ir a'a Giliyad. Duwampū' ka duwantahun kapagmakōkna ma bangsa Isra'il.
4 Taga-anak iya l'lla t'llumpū' puhu', ya pakura' ma t'llumpū' kura'. Kapagagihan e' sigām t'llumpū' heka da'ira ma lahat Giliyad, ya pinagōnan Kakauman si Ja'ir sampay ni kabuwattina'anan.
5 Amatay pa'in si Ja'ir, kinubul iya ma Kamun.

Si Jepta

6 Pabalik na isāb saga bangsa Isra'il maghinang kala'atan ya landu' asammal ma
pang'nda' si Yawe. Sinumba e' sigām saga tuhan-tuhan Ba'al maka Astoret, maka ba'anan
tuhan-tuhan ya tina'at e' bangsa Aram, bangsa Sidun, bangsa Mowab, maka bangsa
Pilistin. Kataikutan e' sigām si Yawe ya Tuhan sigām, mbal na magta'at ma iya,
7 angkan akagit atayna ma sigām. Sinōngan sigām e'na ni ga'osan bangsa Pilistin
maka bangsa Ammon,
8 ya angala'ug maka amissoko' ma tahun ina'an. Sangpū' ka waluntahun ya pamissoko'
saga bangsa inān ma bangsa Isra'il ya pat'nna' ma lahat Giliyad. Ina'an sigām ma
dambila' sapa' Jordan tampal ni sobangan, ma paglahat bangsa Ammon.
9 Na, pauntas isāb saga sundalu bangsa Ammon ni dambila' sapa' Jordan tampal ni
s'ddopan bo' magbono' maka bangsa Yuda, bangsa Benjamin maka bangsa Epra'im. Jari
katiksa'an makalandu' in kamemon bangsa Isra'il.
10 Pagka buwattē', parahing sigām ni PANGHŪ'-Yawe, yuk-i, "Bay kami makarusa ni
ka'a. Bay kami pataikut min ka'a ya pagtuhanan kami bo' maghinang ni saga tuhan-
tuhan Ba'al."
11 Anambung PANGHŪ', yukna, "Bay sa kam liyusanku min komkoman saga bangsa
Misil, Amor, Ammon, Pilistin,
12 Sidun, Amalek maka Ma'on. Bay kam parahing ni aku mikitabang waktu
kapamissoko' saga bangsa inān ma ka'am, ati talappas kam e'ku.
13 Saguwā' minsan na, ilu na isāb kam pataikut min aku bo' maghinang ni saga tuhan-
tuhan saddī, angkan mbal na aku bilahi angalappas ka'am pabīng.
14 Pehē' kam parahing ni saga tuhan-tuhan ya tapene'bi. Mikilappas kam ma sigām
bang kam ma deyom kasigpitan!"
15 Saguwā' anganjunjung na pa'in saga bangsa Isra'il ni PANGHŪ', yuk-i, "Bay kami
makarusa. Hinangun ai-ai ya patut kat'kkahan kami, saguwā', ndū', ma waktu itu
lappasun kami."
16 Magtūy ni'bbahan e' bangsa Isra'il saga tuhan-tuhan bangsa liyu bo' angisbat si
Yawe, ati mbal kasandalanna kasukkalan sigām.
17 Na ma waktu inan, bay na pasakap ba'anan sundalu bangsa Ammon bo' magpustu
ma Giliyad. Jari ina'an isāb bangsa Isra'il magtipun maka magpustu ma lahat Mispa.
18 Sakali makapah'lling saga pagnakura'an a'a Giliyad, yuk-i, "Sai-sai makarahū amono'
saga a'a Ammon, iya na ya magmakōk ma kamemon maglalahat ma Giliyad itu."

11

1 Na aniya' a'a Giliyad, ōnna si Jepta, dakayu' magbobono' landu' aesog. Mma'na si
Giliyad, ina'na d'nda pinagtatambahan.
2 Aniya' isab saga anak si Giliyad l'lla min h'ndana po'on. Jari asangpot pa'in saga
kasehe'an anakna, tin'ggal e' sigām si Jepta. Yuk sigām ma iya, "Mbal ka makahampit
pusaka' min matto'a kami, sabab anak ka min saddī ina'."
3 Angkan alahi si Jepta min saga danakanna bo' pat'nna' ma lahat Tōb, ati aniya'
ba'anan a'a bula'ug-bula'ug bay pabeya' ma iya.
4 Palabay pa'in waktu, pagka angandugpak na bangsa Ammon ni bangsa Isra'il,
5 pehē' saga pagmatto'ahan Giliyad ni lahat Tōb bo' angā' si Jepta.
6 Yuk sigām ma iya, "Dai' ka, ka'a ya magnakura'an kami bo' ka'atuhan bangsa
Ammon."
7 Anambung si Jepta ni sigām, yukna, "Ngga'i bahā' ka'am ya bay ab'nsihan aku maka
an'ggal aku min okoman mma'ku? Angay aku pangamu'anbi tabang buwattina'an pagka
kam ma deyom kasigpitan na?"
8 Jari makapah'lling ma iya saga pagmatto'ahan Giliyad, yuk-i, "Aho' b'nnal, sagō' itiya'
kami angamu' tabang ni ka'a ma buwattina'an. Gapi'in kami bo' kitam maka'atu ma
bangsa Ammon. Jari ka'a na ya magnakura'an kamemon saga maglalahat ma Giliyad."
9 Yuk sambung si Jepta, "Bang aku saupama bowabi angatuhan bangsa Ammon, bo'
aku pinara'ug e' PANGHŪ'-Yawe, pagnakura'anbi to'ongan bahā' aku?"
10 Yuk sambung saga pagmatto'ahan inān, "Si Yawe ya saksi'tam, beya' kami to'ongan
bang ai panoho'annu."
11 Angkanna ameya' na si Jepta ma saga pagmatto'ahan Giliyad inān bo' tahinang
pagmakōkan maka pagnakura'an sigām. Ma Mispa pa'in sigām, binalikan e' si Jepta ma
matahan PANGHŪ'-Yawe kamemon bay pah'llingna ma saga a'a Giliyad.
12 Pagubus, aniya' saga a'a sinoho' e' si Jepta amowa lapal ni sultan bangsa Ammon,
yuk-i, "Ai po'on-sababna ya angkan dugpakbi lahat kami?"
13 Yuk sambung sultan inān ni saga sosoho'an si Jepta, "Ma waktu bay kala'an bangsa
Isra'il min lahat Misil, ta'agaw e' sigām tana'ku tinagna'an min sapa' Arnon ni sapa'

Jabbok, sampay isāb ni bihing sapa' Jordan. Angkan yukku ma ka'am, pabalikunbi tana' inān ni aku ma halam palsagga'an.”
14 Jari pinabīng pehē' saga sosoho'an si Jepta, sinō' amowa lapalna dakayu' itu ni
sultan bangsa Ammon.
15 Yuk-i, “Ya itu pangallam si Jepta: In bangsa Isra'il halam bay angagaw tana' bangsa
Mowab atawa bangsa Ammon.
16 Ma waktu kala'an sigām min lahat Misil, in bangsa Isra'il bay at'kka ni Tahik Keyat
labay min lahat paslangan, bo' pasampay isāb ni lahat Kades.
17 Ma Kades pa'in, aniya' sosoho'an bay pinapehē' e' bangsa Isra'il ni sultan bangsa
Edom ama'id min iya bang pa'in dūlanna sigām palabay min lahatna. Saguwā' halam
sigām bay kinale e' sultan Edom e'. Damikiyanna isāb in sultan bangsa Mowab, mbal
amarūl. Angkan bay pat'ttog saga a'a Isra'il ma Kades.
18 “Pagubus, pauntas na sigām minnē' labay min paslangan. Nilibut e' sigām lahat
Edom maka bihing Mowab tampal ni sobangan. Ta'abut pa'in sapa' Arnon, magpustu
sigām ma dambila'na. Halam sigām bay palintas pabalik ni dambila' sapa' bo' pasōd ni
lahat Mowab.
19 Na, maina'an pa'in saga a'a Isra'il ma sapa' Arnon, aniya' saga sosoho'an pinapehē'
e' sigām ni si Sihon ya sultan bangsa Amor. Hesbon ya lahat pagsultananna. Jari ama'id
min iya saga sosoho'an bangsa Isra'il e', yuk-i, ‘Tuwan sultan, bang makajari, tugutin
kami palabay min lahatbi tudju ni lahat kami.’
20 Sagō' mbal bilahi si Sihon sabab mbal angandol ma saga a'a Isra'il. Gom pa'in
pinatimuk e'na ma lahat Jahas kamemon saga a'ana magbono' bo' angandugpak bangsa
Isra'il.
21 Malaingkan si Yawe, ya pagtuhanan bangsa Isra'il, bay amara'ug sigām min si Sihon
maka saga a'ana. Ta'agaw e' saga a'a Isra'il tana' saga a'a Amor ma lahat inān.
22 Kalongkopan e' sigām tana' Amor kamemon, tinagna'an min sapa' Arnon sampay ni
sapa' Jabbok, min lahat paslangan isāb sampay ni sapa' Jordan.
23 “Hatina,” yuk lapal si Jepta ni sultan Ammon, “si Yawe ya Tuhan bangsa Isra'il bay
an'ggal bangsa Amor bo' pamuwanna lahat sigām ni saga a'a suku'na. Jari ai kapatutnu
angā' tana' inān pabalik?
24 Dapuhunbi pila-pila ya pamuwan ka'am e' tuhanbi si Kemos. Damikiyanna kami
itu, dapu kami ai-ai bay pamuwan kami e' si Yawe ya pagtuhanan kami.
25 Angay, paliyu lagi' bahā' ga'osannu min si Balak anak si Sippor, ya sultan Mowab?
Aniya' bahā' bay palsagga'anna maka pagbono'anna maka bangsa Isra'il?
26 Aniya' na t'llu hatus tahun ya t'ggol kat'nna' saga bangsa Isra'il ma Hesbon, ma
Arower maka ma kaluma'an ma jadjahanna, beya' isāb saga kauman ma bihing sapa'
Arnon. Angay halam bay bawi'bi paltana'anbi ma deyom t'llu hatus tahun e'?
27 Halam aniya' kasā'anku ma ka'am, saguwā' ka'am ya makasā' ma aku ma pamowabi
magbono'. Pasalassayta palkala' itu ma si Yawe ya Maghuhukum, ati iya ya amene' bang
sai taga-kapatut, ka'am ka bangsa Ammon atawa kami bangsa Isra'il.”
28 Saguwā' in sultan Ammon mbal angasip ma lapal ya bay pinabeya'an iya e' si Jepta.
29 Jari patongod Rū Yawe ma si Jepta ati pauntas iya min lahat Giliyad maka Manasse,
bo' palabay isāb min Mispa-Giliyad. Palanjal iya minnē' bo' angatuhan bangsa Ammon.
30 Pagubus, anganajal si Jepta ni PANGHŪ'-Yawe, yukna, “Ya Tuhan, bang tugutannu
in bangsa Ammon ni komkomanku,
31 ya itu pagnajalku, ‘Sai-sai paluwas dahū min luma'ku anampang bang aku amole'
na min panganda'ugku min bangsa Ammon, pamasuku'ku du ni ka'a. Tunu'ku isāb
pagkulban ni ka'a.’ ”
32 Na, pehē' na si Jepta magbono' maka bangsa Ammon ati pinara'ug iya e' PANGHŪ'-
Yawe.
33 Taligis e' si Jepta duwampū' kauman ya paglahatan bangsa Ammon, tinagna'an min
Arower sampay ni kasekotan lahat Minnit. Ta'abut isāb lahat Abel-Keramim, tara'ug e'
bangsa Isra'il bangsa Ammon ati halam na ga'osan sigām.
34 Na, makapole' pa'in si Jepta ni pat'nna'anna ma Mispa, anakna d'nda ya paluwas
anampang iya, maka he'na angigal maka angandapu' tambul-tambulna. Anakna
tunggalan ko' inān. Halam aniya' anak si Jepta saddī min iya, d'nda ka atawa l'lla.
35 Pag'nda' pa'in si Jepta ma anakna itu, magtūy gese'na badju'na. Maglemong iya,
yukna, “Allō! Anakku! Arung, asukkal aku ma pasalannu sabab aniya' najalku ni
PANGHŪ'-Yawe mbal kapindahanku.”
36 Ya sambung anakna, “Mma', pagka ka bay makajanji' ni si Yawe, hinangun ma aku
buwat bay tanajalnu. Sabab bay ka pinara'ug e'na min bantanu bangsa Ammon.

37 Na mma', aniya' sadja amu'ku ni ka'a, bang pa'in aku dūlannu angalunsulan kabūd-
būran ma deyom duwambulan. Pehē' aku magdukka maka saga panonku d'nda sabab
aku itu mbal na makapagh'lla."
38 Yuk si Jepta, "Aho' arūng, pehē' na ka." Angkan pinasagaran iya ma deyom
duwambulan. Magbeya' iya maka saga bagayna kabudjangan angalunsul ma kabūd-
būran. Magdukka na pa'in sigām sabab mbal na iya makapagh'lla.
39 Palabay pa'in duwambulan e', pabalik iya ni mma'na ati bineya' e' si Jepta bay
najalna. Budjang lagi' iya.
Ya itu po'on-sababan pangaddatan bangsa Isra'il itu:
40 tahun ni tahun in kabudjangan bangsa Isra'il maglunsulan ma deya ma deyom mpat
llaw pangentoman sigām ma bay pat'kka ni anak si Jepta a'a min lahat Giliyad.

12

Si Jepta maka Bangsa Epra'im

1 Na, pinatimuk e' panubu' si Epra'im saga a'a sigām magbobono' bo' pauntas tudju
ni lahat Sapon. Aniya' lapal pinabeya' e' sigām ni si Jepta, yuk-i, "Angay ka halam bay
mikitabang ma kami, waktu kapehē'bi magbono' maka bangsa Ammon? Tunu' kami
luma'nu sampay ka'am magtautai'-anak."
2 Ya sambung si Jepta, "Bay na kam palingananku tagna' kapagsagga' kami maka
bangsa Ammon e', saguwā' halam kami bay gapi'bi angatu ma sigām.
3 Pagta'uku in ka'am mbal du anabang, bay panūkku ka'llumku angatuhan bangsa
Ammon ma halam aniya' pagapi'. Ati min kahandak si Yawe bay aku anganda'ug. Jari
angay gi' kam pi'itu buwattina'an amowa aku magbono'?"
4 Magtūy pinatimuk e' si Jepta saga a'a Giliyad bo' magbono' maka panubu' si Epra'im,
ati anganda'ug disi Jepta. Minnē' kabalosan saga a'a Epra'im ma bay pagsambatan sigām,
ya yuk-i, "Ē, ka'am saga a'a Giliyad, halam aniya' pūsbi, sapantun kam s'ggit tinimanan
e' pagkahibi panubu' Epra'im maka Manasse."
5 Kapagbaya'an e' a'a Giliyad kababawan sapa' Jordan, ya palabayan tudju ni lahat
Epra'im. Jari bang aniya' a'a Epra'im bay min pagbono'an at'kka ni sapa' he', bo'
mikipalintas parambila', tinilaw iya e' saga a'a Giliyad, yuk-i, "Panubu' si Epra'im ka
bahā'?" Bang yukna "Ngga'i ka,"
6 na, sinulayan iya e' saga a'a Giliyad. Sinō' iya angabtang "Syibolet." Sagō' bang a'a
inān mbal makakabtang pabontol ati yukna "Sibolet," magtūy iya sinaggaw e' a'a Giliyad
bo' pinapatay ma atag sapa' Jordan. Mpatpū' ka duwangibu heka panubu' Epra'im ya
bay tapapatay ma waktu pagbono' he'.
7 Nnom tahun ya t'ggol si Jepta magnakura'an bangsa Isra'il. Amatay pa'in iya, kinubul
iya ma atag kaluma'anna ma lahat Giliyad.

Si Ibsan, si Elon maka si Abdon

8 Manjari, si Ibsan a'a Betlehem ya pasunu' magnakura'an bangsa Isra'il.
9 Taga-anak iya l'lla t'llumpū' puhu', maka t'llumpū' isab anakna d'nda. Pinah'lla'an
e'na saga anakna d'nda ni panubu' saddī. Damikiyanna saga anakna l'lla, bay ningā'an
d'nda min panubu' saddī pamah'nda sigām. Pituntahun ya t'ggol si Ibsan magnakura'
ma bangsa Isra'il.
10 Amatay pa'in iya, kinubul iya ma Betlehem.
11 Si Elon panubu' Sibulun ya paganti' min si Ibsan magnakura' ma bangsa Isra'il.
Sangpū' tahun ya t'ggol kapagnakura'na.
12 Amatay pa'in si Elon, kinubul iya ma Ayjalon ma lahat Sibulun.
13 Amatay pa'in si Elon, si Abdon anak si Hellel, a'a min Piratun, ya paganti'
magnakura'an bangsa Isra'il.
14 Taga-anak iya l'lla mpatpū' hekana, maka mpu l'lla t'llumpū' hekana. In sigām
pitumpū' puhu' itu bay ameya' pakaniya-pakaniya ma kura'. Waluntahun ya t'ggol
kapagnakura' si Elon ma bangsa Isra'il.
15 Jari amatay pa'in iya, kinubul iya ma Piratun-Epra'im, ma kabūran ya paglahatan
saga bangsa Amalek.

13

Kapaganak ma si Samson

1 Pabalik na isab saga a'a Isra'il maghinang kala'atan ya landu' asammal ma pang'nda'
PANGHŪ'-Yawe, angkan sigām tugutanna ni komkoman bangsa Pilistin ma deyom
mpatpū' tahun.

2 Na, aniya' a'a Sora niōnan si Manowa, min panubu' si Dān. Taga-h'nda iya mbal
maka'anak.
3 Sakali magpa'nda' ni d'nda itu mala'ikat si Yawe bo' ah'lling, yukna, “Ka'a ilu, minsan
ka halam bay maka'anak, angiram du ka bo' ka anganak l'lla.
4 Ya pangamay-ngamayku ma ka'a, da'a ka anginum binu atawa ai-ai makalango. Da'a
ka amangan isab saga pagkakan ya mbal tahalal,
5 sabab angiram du ka maka anganak ka l'lla. Bu'unna ilu subay mbal ginuntingan
sabab Nasiri* iya, a'a pinasuku' ni Tuhan min llaw kapaganak ma iya. Tinagna'an e'na
kapangalappas bangsa Isra'il min komkoman bangsa Pilistin.”
6 Jari pehē' na d'nda angahaka ni h'llana, yuk-i, “Aniya' sosoho'an Tuhan bay
magpa'nda' ni aku. Ya pangluwahanna sali' mala'ikat Tuhan, makatāw-tāw. Halam
iya bay tatilawku bang m'nningga, maka halam iya bay angōnan di-na.
7 Saguwā' ya llingna ma aku, ‘Angiram du ka maka anganak ka l'lla.’ Sinō' aku
da'a anginum binu atawa ai-ai makalango, maka sinō' da'a amangan pagkakan mbal
tahalal, sabab in onde' itu Nasiri, pinasaddī min kasehe'an bo' ma Tuhan sadja min llaw
kapaganak ma iya sampay ni waktu kamatayna.”
8 Sakali angamu'-ngamu' si Manowa ni PANGHŪ', yukna, “Bang pa'in tugutannu a'a
Tuhan pabīng pi'itu amandu'an kami supaya kami ata'u pasal pangayuput onde' ya song
nianakan.”
9 Na, kinale si Manowa e' Tuhan ati pabalik mala'ikatna bo' panyata' ni d'nda hinabuna
maghinang ma huma. Sagō' halam maina'an h'llana,
10 angkan iya magdai'-dai' pehē' angahaka. Yukna, “Itiya' l'lla ya bay magpa'nda' ni
aku llaw he'-i.”
11 Pagubus, pabuhat si Manowa bo' paturul ni h'ndana. Pagsekotna pa'in ni a'a inān,
yukna, “Ka'a bahā' ya bay amowa magbissala ma h'ndaku?”
“Aho', aku,” yukna.
12 Atilaw gi' si Manowa, yuk-i, “Bang atuman na ya pangallamnu, ai na pa'in saga
hatulan panunuran kami ma onde' itu ma kapaga'ana?”
13 Yuk sambung mala'ikat Yawe, “Subay bineya' kamemon ya bay pah'llingku ma
h'ndanu.
14 Subay iya mbal amangan ai-ai ta'ā' min tinanom anggul, subay mbal anginum binu
atawa inuman ai-ai makalango, maka subay mbal amangan ai-ai ya mbal halal. Wajib
bineya' e'na kamemon bay panoho'anku ma iya.”
15 Yuk si Manowa ni mala'ikat, “Bang manjari, da'a gi' ka ala'an. Angadjal lagi' kami
dakayu' anak kambing bo' aniya' kakannu.”
16 Yuk sambung mala'ikat inān, “Minsan aku taggahanbi, mbal aku amangan
pagkakanbi. Sagō' bang kam anakap pagkulban tinunu', na, tukbalinbi ni si Yawe.”
(Halam tasayu e' si Manowa in a'a inān mala'ikat si Yawe.)
17 Atilaw isab si Manowa ni mala'ikat, yukna, “Sai ōnnu? Sabab bilahi kami amaheya
ka'a bang tatuman na ya bay pangallamnu ilu.”
18 Yuk sambungna, “Angay tilawnu ōnku? Mbal to'ongan tahati e' manusiya'.”
19 Pagubus, bay angā' si Manowa dakayu' anak kambing, beya' isab maka tutukbalan
tirigu, ati sinumbali' e'na ma diyata' batu pangahulmatna ni PANGHŪ'-Yawe. Pataggaha',
aniya' hinang makainu-inu tahinang e' PANGHŪ' sabu ang'nda' si Manowa maka
h'ndana.
20 Aniya' api pasuleyab min pagtutukbalan inān tudju ni diyata' langit. Pasalta', in
mala'ikat si Yawe ameya' pa'angkat. Pag'nda' si Manowa maka h'nda, magtūy sigā
pasujud.
21 Pagka mala'ikat inān halam na magpa'nda' pabalik ni sigā maglakibini, minnē' tata'u
e' si Manowa mala'ikat Yawe ko' inān.
22 Ah'lling si Manowa ni h'ndana, yukna, “Amatay ko' kita itu, sabab ta'nda'ta Tuhan!”
23 Saguwā' anambung h'ndana, “Bang bay aniya' niyat PANGHŪ' amapatay kita, mbal
tinaima' tutukbalan susumbali'an maka tirigu ya bay ungsuranta ni iya. Mbal kita bay
pina'nda'an saga pakaradja'an itu, maka mbal bay nihaka'an pasal maksudna.”
24 Pagubus, in d'nda itu bay anganak l'lla, ati Samson ya pangōnna ma iya. Pasulig na
pa'in onde' inān maka taptap binarakatan e' PANGHŪ'-Yawe.
25 Anagna' isab Rū Yawe pahōp ma iya hinabuna ma kauman Mahane-Dān, ya ma llot
Sora maka Esta'ol.

---

* **13:5 13:5** ‘Nasiri’ hatina ‘a'a bay panukbal ma Tuhan’

14

Pagh'nda si Samson

1 Asangpot pa'in si Samson, pehē' iya ni kauman Timna ati aniya' budjang bangsa
Pilistin ta'nda'na maina'an.
2 Pagpole'na, angahaka iya ni ina'-mma'na, yukna, “Maka'nda' aku budjang Pilistin ma
Timna. Pah'nda'unbi aku ma iya.”
3 Yuk sambung matto'ana, “Angay, Otō'? Halam bahā' aniya' d'nda ahāp min
kakampunganta atawa min pagkahitam bangsa Isra'il? Angay gi' ka subay magh'nda'an
bangsa Pilistin, bangsa kapil lagi'?”
Saguwā' angalogos si Samson ma mma'na, yuk-i, “Ngā'in aku, mma', sabab iya ya
kabaya'anku.”
4 (Halam kinata'uwan e' matto'a si Samson in baya'na itu min kahandak si Yawe asal,
supaya aniya' pagsababan pangatu bangsa Isra'il ma bangsa Pilistin, sabab saga Pilistin
ya magparintahan bangsa Isra'il ma waktu ina'an.)
5 Dakayu' llaw, pehē' si Samson ni Timna magbeya' maka ina'-mma'na. Sabu sigām
pasekot ni pagtanoman anggul ma atag kauman inan, pataggaha' aniya' halimaw
amanggohong* parugpak ni si Samson.
6 Manjari pahōp Rū Yawe ni si Samson amuwanan iya kosog, angkan tas'kkatna
halimaw itu maka tanganna, buwat pan'kkatna kambing abata'. Saguwā' halam bay
tahaka pakaradja'an itu ni mma'na atawa ina'na.
7 Pagubus, palanjal iya ni Timna anuli-nulihan d'nda he', maka pasōng gom pa'in
baya'na ma iya.
8 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pabalik na si Samson ni Timna bo' angawinan d'nda
he'. Ma labayan lagi', pasiha' iya ang'nda' ni bangkay halimaw. Pag'nda'na, na, angulatap
e' ba'anan buwani maka aniya' isab gula'.
9 Niakup gula' itu e' si Samson bo' kinakan e'na ma pal'ngnganan. Binuwanan isab
saga matto'ana, maka ya du sigā bay amangan. Saguwā' halam sigā bay haka'anna in
gula' buwani inān bay ningā' min bangkay halimaw.
10 Sakali itu, pehē' na mma' si Samson ni luma' d'nda. Aniya' isab paglami-lami
pinaniya' e' si Samson sabab ya na addat sigām bang l'lla song kinawin.
11 Pagt'kka si Samson, pinasehe'an iya t'llumpū' l'lla Pilistin.
12 Yuk si Samson ni saga a'a itu, “Aniya' pamatokodku ma ka'am. Bang tatokodbi ma
deyom pitung'llaw ya paglami-lami itu, buwananta kam t'llumpū' heka kakana' ahāp
maka t'llumpū' pangampu'an s'mmek.
13 Saguwā' bang mbal tatokodbi, ka'am ya subay amuwanan aku t'llumpū' heka
kakana' ahāp maka t'llumpū' pangampu'an s'mmek.”
“Na,” yuk sigām, “pē'un. Bilahi kami akale tokod-tokodnu ilu.”
14 Ah'lling si Samson, yuk-i,
“Min sattuwa magtatanggal, aniya' pagkakan.
Min sattuwa akosog, aniya' kamamisan.”
Jari halam tatokod e' saga a'a itu ma deyom t'llung'llaw.
15 Ta'abut pa'in ka'mpat llawna, ah'lling sigām ni h'nda si Samson, yuk-i, “Pipitin
h'llanu angahaka'an kami pasal tokod-tokod ilu bang ai kataluwa'anna. Bang ka mbal,
tunu' kami kam kamemon ya ma okoman mma'nu. Bay bahā' kami abbitbi pi'itu supaya
langpasanbi?”
16 Angkan pagapus h'nda si Samson ni iya maka e'na anangis. Yukna, “Kab'nsihannu
na aku! Mbal aku kalasahannu. Bay ka amatokod ma saga kampungku sagō' halam aku
haka'annu bang ai kataluwa'anna.”
Yuk sambung si Samson, “Minsan matto'aku halam bay haka'anku, ya lagi'na bahā'
ka'a?”
17 Ati anangis h'nda si Samson animpus ma deyom pitung'llaw paglami-lami. Manjari,
ta'abut llaw kapitu'na, nihaka'an iya pasal tokod-tokod inān sabab sinumu na pinogos si
Samson. Angahaka isab d'nda inān ni saga kampungna pasal kataluwa'an tokod-tokod
e'.
18 Na, abay kohap pa'in ma llaw kapitu'na, ah'lling ni si Samson saga a'a kauman inān,
yuk-i,
“Aniya' bahā' paliyu mamisna min gula' buwani?
Aniya' bahā' akosog min halimaw?”
Ah'lling si Samson ni sigām magparalilan,

---

* **14:5 14:5** Amanggohong: lling halimaw landu' atanog, bang song angandugpak ni hayop atawa a'a.

"Bang halam bay gunabi sapi'ku d'nda pangararubi,
mbal tatokodbi bay pamatokodku ma ka'am."

19 Jari pahōp Rū Yawe ma si Samson ati palūd iya ni da'ira Askelon amapatay saga
kal'llahan t'llumpū' puhu'. Nihurusan e'na kapanyapan maka pan'mmek sigām bo'
pamuwanna ma saga a'a ya bay makatokod he'. Magtūy iya amole' ni luma' mma'na
ma masi akagit atayna.
20 Ati in h'nda si Samson bay pamah'nda ma l'lla ya bay panonna ma pagkawinan.

15

Pamalos si Samson ma saga Bangsa Pilistin

1 Mbal at'ggol, ta'abut pa'in musim pagani pai-tirigu, angā' si Samson dakayu' kambing
abata' bo' pehē' patibaw ni h'ndana. Yukna ni mato'ana l'lla, "Pasōd gi' aku ni bilik
h'ndaku." Saguwā' mbal amarūl mma' d'nda he'.
2 Yukna ni si Samson, "Pangannalku ab'nsi ka ma iya, angkan tapamah'ndaku ni
bagaynu. Sagō' aniya' siyalina alingkat gi' min iya. Ngā'un iya h'nda."
3 Yuk si Samson ni sigām, "Na, aniya' na kapatutku amalos ma ka'am bangsa Pilistin.
Tantu kam mulaku."
4 Jari paluwas iya minnē' anaggaw t'llu hatus heka ero' talun. Niengkotan e'na togel
sigām pinaglingkit duwa. Pagubus, aniya' saga suwariyan binatuk e'na pehē' ni togel
ero' bay pinaglingkit e'.
5 Sinū'an e'na saga suwariyan inān bo' yampa pal'ppana saga ero' ni ba'anan pai-
tirigu ya ma kahuma'an saga Pilistin. Jari tatunu' p'kkosan pai baha'u bay niani maka
pai halam gi' ta'ani. Tatunu' saga pagtatanoman anggul maka kabbun kayu jaitun.
6 Atilaw saga bangsa Pilistin, yuk-i, "Sai bay magkahinangan itu?"

Kahaka'an sigām magtūy, yuk-i, "Si Samson ya ayuwan a'a Timna inān, ma sabab
in h'ndana wa'i pamah'nda ni bagayna." Angkan pehē' saga Pilistin anunu' sampay
amapatay d'nda ya bay h'nda si Samson beya' maka mma'na.
7 Jari ah'lling si Samson ni saga a'a bay anunu' he', yukna, "Pagga buwattē' hinangbi,
mbal aku pahali sat'ggol kam mbal kabalosanku."
8 Minnē' magsabil si Samson bo' angalagut saga Pilistin inān ati aheka sigām amatay.
Pagubus, palūd iya minna'an bo' pat'nna' ma deyom songab batu ya niōnan Etam.
9 Manjari itu, pehē' saga a'a Pilistin magpustu ma lahat Yuda, bo' parugpak ni kauman
Lehi.
10 Tinilaw sigām e' saga a'a bangsa Yuda, yuk-i, "Angay kami bono'bi?"

Ya sambung saga Pilistin, "Bay kami pi'itu anaggaw si Samson supaya iya kabalosan
ma bay hinangna ma kami."
11 Manjari aniya' t'llungibu kal'llahan min bangsa Yuda pehē' ni songab batu Etam bo'
ah'lling ni si Samson, yuk-i, "Halam bahā' kata'uwannu in kitam pinagbaya'an asal e'
bangsa Pilistin? Tantu kitam binalosan ma sabab kala'atan ya tahinangnu he'."

Anambung si Samson, yukna, "Ya tahinangku ma sigām buwat bay hinang sigām ma
aku."
12 Yuk saga a'a Yuda, "Ya maksud kami pi'itu, amaggotan ka'a bo' ka ni'nde'an ni
komkoman saga a'a Pilistin."

"Ā," yuk si Samson, "mikijanji' aku ma ka'am, bang pa'in aku mbal papataybi."
13 Yuk sambung sigām, "Na aho'. Hal ka saggaw kami ati ni'nde'an ni komkoman
bangsa Pilistin. Mbal ka papatay kami." Jari niengkotan iya maka duwa lubid baha'u
bo' binowa patukad min songab batu.
14 Asekot pa'in iya ni lahat Lehi, sinampang iya e' bangsa Pilistin maka he' sigām
angolang. Sakali pahōp Rū Yawe ma si Samson amuwanan iya kosog. Ya lubid ma
l'ngngonna tahinang sali' lanut bay pinasekot ni api, maka ya engkot ma tanganna
magtūy ap'kkalan di-na.
15 Pagubus, aniya' tapuwa'na bokog-langal min kura' baha'u bay amatay, ati ginuna
e'na pamono' saga a'a Pilistin dangibu hekana.
16 Jari angabtang si Samson, yukna,

"Tapaggunaku bokog-langal kura'
ati pabūd patay bantaku.
Tapaggunaku bokog-langal kura'
ati dangibu hekana bay papatayku."

17 Aubus pa'in pangabtangna, tinimanan e'na bokog-langal. Jari Ramat Lehi* ya pangōn
a'a ma lugal inān.
18 Na, pagka sidda atoho' k'llong si Samson, pajunjung iya ni PANGHŪ'-Yawe, yukna,
"Aheya da'ugan bay pamuwannu ma sosoho'annu itu. Pasagarannu bahā' aku patay
bohe', bo' ta'ā' mayatku e' bangsa kapil itu?"
19 Angkan aniya' bohe' pinatubud e' Tuhan min lowang ma tana' Lehi inān. Makainum
pa'in si Samson, pabalik kosogna maka akuyas na iya. Angkan tuburan bohe' inān
kaōnan En Hakkore†. Ina'an masi sampay ni kabuwattituhan.
20 Duwampū' tahun ya kapagnakura' si Samson ma bangsa Isra'il, ma waktu
kapagbaya' saga bangsa Pilistin.

16

Si Samson maka si Delila

1 Dakayu' llaw, pehē' si Samson ni da'ira Gasa. Aniya' d'nda pinagtambahan ta'nda'na
maina'an, jari pahulid iya ni d'nda inān pagsangom.
2 Na, kahaka'an saga a'a Gasa in si Samson ina'an ma deyom da'ira. Angkan sigām
bay angalibutan lugal inān ati pajaga sigām ma lawang pagluwasan da'ira sampay ni
karai'-llawan. Ya yuk sigām, "Papataytam iya pagk'llat llaw."
3 Saguwā' si Samson itu halam bay atuli pat'ggol. Papunduk iya tonga' bahangi bo'
pehē' ni lawang da'ira. Binalutan e'na tambolna maka lusuk-lusukna maka batang-
suladna, bo' nilarut e'na patighan. Pinatanggung ma bahana, ati binowa ni diyata' būd
ya maganggop maka Hebron.
4 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pahōp baya' si Samson ma dakayu' d'nda ya pat'nna'
ma kapantayan Sorek, niōnan si Delila.
5 Pehē' ni si Delila saga pagnakura'an bangsa Pilistin, yuk-i, "Arung, bidjakin si Samson
ilu bo' tahakana bang m'nningga pangā'anna kosogna landu' aheya. Jari ga'os kami
iya bo' supaya kaengkotan pahāp maka kapagbaya'an kami na. Bang tahinangnu,
tinambahan ka dangibu maka dahatus sekel* dī pilak e' kami dangan-parangan."
6 Angkan ah'lling si Delila ni si Samson, yukna, "Haka'in kono' aku m'nningga
pangā'annu kosognu landu' aheya ilu. Bang aniya' saupama bilahi magbabaya'an ka'a,
buwattingga e' sigām anaggaw ka'a bo' ka kaengkotan?"
7 Anambung si Samson, "Bang aku niengkotan maka pitu' engkot kuwit sapi' ya masi
abase', in kosogku tahinang la'a buwat kosog-kosog kasehe'an kal'llahan."
8 Jari saga nakura' bangsa Pilistin inān bay amowahan si Delila pitu' engkot kuwit sapi'
halam gi' bay pina'llawan. Ginuna magtūy e'na pangengkotna ma si Samson,
9 salta' aniya' saga l'lla patapuk ma deyom bilik e'. Nilinganan si Samson e' si Delila,
yukna, "O Samson! Itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!" Sagō' saru'un-du'un du ab'kkat
e'na saga engkot inān, sali' kahantang bannang bay pinasekot ni api. Ya kaluwasanna,
halam tata'u bang m'nningga kosog si Samson.
10 Ma waktu dakayu' ah'lling na isab si Delila ni si Samson, yuk-i, "Hal aku parupangnu
sabab putingannu aku. Ndū', haka'in aku kono' bang buwattingga ka kaengkotan."
11 Anambung si Samson, "Bang aniya' makaengkotan aku maka lubid baha'u halam
bay tapangengkot, in kosogku pinasali' ni kosog-kosog kasehe'an kal'llahan."
12 Angkan angā' lubid baha'u si Delila pangengkotna si Samson. Sakali itu, sabu aniya'
saga a'a patapuk ma bilik, angalingan si Delila. "O Samson, itiya' na saga Pilistin anaggaw
ka'a!" Sagō' ya du, ab'kkat e'na saga lubid ma l'ngngonna sali' salban.
13 Jari yuk si Delila ni si Samson, "Sampay buwattina'an, masi aku parupangnu maka
pagputingannu. Haka'in aku sab'nnal-b'nnal bang buwattingga ka kaengkotan?"
Ya sambung si Samson, "Bang ta'anyamnu pitu' sapiran bu'unku ni kakana' masi ma
papagan panganyaman, maka bang pahogotnu maka sisipit, in kosogku tahinang buwat
kosog-kosog l'lla kasehe'an." Jari itu, makatuli pa'in si Samson, niā' e' si Delila pitu'
sapiran bu'unna bo' nianyam ni kakana'.
14 Pinahogot isab maka sisipit.
Angalingan pabalik si Delila, "O Samson!" yukna. "Itiya' na saga Pilistin anaggaw
ka'a!" Magtūy pabungkal si Samson min pabahakanna ati nihella' e'na sisipit maka
papagan panganyaman, sampay kakana'.

---

* **15:17 15:17** 'Ramat Lehi,' hatina 'Būd-būd Bokog Langal.' † **15:19 15:19** 'En Hakkore,' hatina 'Bohe' Pangajunjungan.' * **16:5 16:5** Hatina saga sangpū' ka t'llu kilu buhatna.

15 Allā, magmahi si Delila ma si Samson, yukna, “Yuknu in aku kalasahannu, saguwā'
mbal aku pangandolannu. Mint'llu na aku parupangnu, sabab halam aku pata'unu bang
m'nningga ya pangā'annu kosognu aheya ilu.”
16 Llaw ni llaw, buwattē' na pa'in pamogos si Delila sampay mbal na kasabalan e' si
Samson.
17 Angkan nihaka e'na bang m'nningga kosogna. Yukna, “Halam to'ongan bay
kaguntingan bu'unku, sabab aku itu Nasiri, a'a bay tapanukbal ni Tuhan min waktu bay
kapaganak ma aku. Bang kaguntingan bu'unku, tantu pahalam kosogku, ati tahinang
la'a aku buwat kosog saga kasehe'an l'lla.”
18 Na, tananam pa'in e' si Delila in pangahaka si Samson inān b'nnal, aniya' lapal
pabeya'na ni pagnakura'an bangsa Pilistin, yuk-i, “Pabalik kam pi'itu min t'dda la'a,
sabab tapangahakana kamemon ma aku.” Jari pabalik pehē' saga nakura' Pilistin maka
e' sigām amowa pilak buwat bay janji' sigām.
19 Tapatuli pa'in si Samson e' si Delila ma pa'ana, aniya' a'a soho'na angangguntingan
kapitu' sapiran bu'un si Samson. Pagka buwattē', yampa tagaga e'na si Samson sabab
pahalam na kosogna.
20 Jari angolang si Delila, “O Samson, itiya' na saga Pilistin anaggaw ka'a!” Makabati'
pa'in iya, pagbā'na dai'-dai' du iya makakuyas buwat bay tagna'. Saguwā' halam tata'una
in PANGHŪ! bay na ala'an min iya.
21 Sakali tasaggaw iya e' bangsa Pilistin ati nilugit matana bo' iya binowa ni Gasa.
Niengkotan iya maka kili-kili tumbaga, ati pinagiling iya tirigu ma deyom kalabusu.
22 Samantala' mahē' pa'in iya, inut-inut na pataha' bu'unna pabalik.

Kawapat si Samson.

23 Jari magtimuk na saga pagnakura'an bangsa Pilistin bo' angungsud tutukbalan ni
tuhan-tuhan sigām si Dagon. Maglami-lami sigām maka e' sigām magsibahat, yuk-i,
“Pinara'ug kitam e' tuhantam, tinugutan bantatam ni komkomantam.”
24 Pag'nda' pa'in saga a'a Gasa inān ma si Samson, magtūy pinudji tuhan-tuhan sigām,
yuk-i,
“Pinara'ug kitam e' tuhantam,
tinugutan ni ga'osantam
ya a'a bay amaka'at lahattam,
ya bay amapatay saga a'atam lipat-manglipat.”
25 Jari itu, hinabu sigām maglami-lami maka maglangohan, angolang sigām, yuk-i,
“Paluwasunbi pi'itu si Samson amalasig kitam.” Jari pinaluwas iya min deyom kalabusu
ati nihinang paglasig-lasigan.
Pagubus pinat'ngge iya ma atag saga hāg luma'.
26 Pasalta', ah'lling si Samson ni sosoho'an ya anonda' iya, yukna, “Pasekotun lagi' aku
ni hāg ya panuku luma' pagtata'atan itu bo' aku makasandig.”
27 Na, aragsok asal luma' inān e' saga a'a l'lla-d'nda maka kamemon saga pagnakura'an
bangsa Pilistin. Aniya' sigām saga t'llu ngibu puhu' ma karatagan atop inān ang'nda'-
ng'nda' ma kahinangan si Samson.
28 Jari angamu'-ngamu' iya ni PANGHŪ!, yukna, “O Yawe, Tuhan Sangat Kawasa,
entomun aku. O Tuhan, pabalikun gi' kosogku minsan hal mint'dda. Bang pa'in aku
makabalos saru'un-du'un ma saga Pilistin ma bay pangalugit sigām ma duwa mataku.”
29 Magtūy ni'ntanan e' si Samson duwa hāg a'aslag ya panuku luma' pagtata'atan ni
Dagon inān. Binalutan e'na karuwa, tanganna kowan ma dakayu' hāg, maka tanganna
gibang isab ma dakayu'.
30 Pagubus, anibahat si Samson, yukna, “Bang pa'in aku magunung amatay maka saga
Pilistin itu!” Magtūy iya amuspusan kosogna bo' tinulak duwa hāg inān. Jari alubu luma'
pagtata'atan e'. Talapay isāb ba'anan pagnakura'an Pilistin maka saga a'a bay maina'an.
Minnē' aheka lagi' tapapatay e' si Samson ma kamatayna min bay tapapatayna ma waktu
gi' kallumna.
31 Jari palūd pina'an saga danakan si Samson l'lla maka saga kakampunganna
min mma', bo' angā' patayna. Binowa iya amole' ni lahatna bo' kinubul ma bay
pangubulan mma'na si Manowa, ya ma llot Sora maka Esta'ol. Duwampū' tahun ya
t'ggol kapagnakura' si Samson ma bangsa Isra'il.

18

Kapaglahat saga panubu' Dān ma Laish

1 Ma waktu he', halam aniya' gi' magsultan ma bangsa Isra'il, ati ma waktu inān in
panubu' Dān amiha lugal kapaglahatan e' sigām, sabab ma saga panubu' bangsa Isra'il
panubu' Dān ya halam lagi' bay makataima' pusaka'.
2 Angkan in saga panubu' Dān bay amapehē' lima a'a aesog min Sora maka min Esta'ol
amantingag palahatan bo' kapaglahatan e' sigām. Ya saga kal'llahan inān, ya ina'an
sapantun magnakura' ma kamemon panubu' sigām. Ah'lling saga a'a inān ni sigām,
"Pehē' na kam maglahat ma tana' he'." In kal'llahan inān bay pehē' ni kaburan Epra'im
ati makat'kka ni luma' si Mika maka mahē' sigām bay amalabay/amapuwas sangom.
3 Asekot pa'in sigām ni luma' si Mika, tabahingaw e' sigām in lagaw/suwala subul ya
panubu' Lebi, angkan tinullus itu e' sigām bo' tinilaw, "Angay ka itiya' ma itu? Sai bay
anoho' ka'a pi'itu? Ai hinangnu ma lugalnu?"
4 Angkan angahaka subul inān ni sigām ma pasal bay tahinang si Mika ma iya maka
yukna, "Bay aku ningā' e'na magimam maka maghinang ma iya."
5 Jari ah'lling ya kal'llahan inān ni iya, "Bang manjari panilawin lagi' ni Tuhan bo'
supaya kinata'uwan bang aniya' kajatuhan kal'ngnganan kami."
6 Ya sambung imam ni sigām, "Da'a kam maghawal-hawal pabeya' du Tuhan ma ka'am
ni papehē'anbi/kal'ngngananbi."
7 Puwas e' ala'an na ya lima puhu' kal'llahan inān ati makat'kka ni Laish. Tanda' e'
sigām in saga a'a maina'an ahāp kat'nna' sigām, buwat saga bangsa Sidun halam aniya'
anasaw sigām maka mbal a'anib. Ma sabab jukup in paglahat sigām, jayak-jayakan in
kalluman sigām. Atā isab in paglahat sigām min pat'nna'an saga bangsa Sidun maka
halam aniya' pasaumbibi saddī a'a min sigām.
8 Pagbalik pa'in sigām ni Sora maka ni Esta'ol, tinilaw sigām he' saga pagkahi sigām,
"Na ai na pa'in bay ta'nda'bi?"
9 Anambung saga ya lima puhu' kal'llahan inān, "Bay kami maka'nda' lahat landu'
ahāp. Da'a na kam magt'ggol-t'ggol, sūng na kam anakay sigām bo' ta'agawtam in lahat
e'.
10 Bang kam makapehē' maka'nda' kam saga a'a ahāp maka lahat aluha halam aniya'
kulang-kabusna ya pamasuku' ma ka'am e' Tuhan."
11 Angkan ya nnom hatus kal'llahan min panubu' Dān ala'an min Sora maka Esta'ol
bo' pehē' anakay.
12 Ma pagpehē' sigām, bay sigām amat'ngge pustu asekot ni Kiriyat Jerim ma Juda. Ya
angkan in lugal inān bay niōnan Manahe Dān sampay ni kabuwattina'anan.
13 La'an minnē' bay sigām palanjal ni lahat ma kaburan Epra'im sampay sigām
makat'kka ni luma' si Mika.
14 Manjari ya lima kal'llahan ya bay angamata-mata ma lahat Laish ah'lling ni saga
sehe' sigām, "Kata'uwanbi ba dakayu' saga kaluma'an maitu taga-epod maka taga-tuhan-
tuhan bay nilangkopan pilak? Ma buwattina'an, kata'uwanbi na bang ai hinangtam."
15 Aubus pa'in sigām bay magpah'lling, pehē' na sigām ni pat'nna'an subul ya panubu'
Lebi ma luma' si Mika supaya anganyata' iya.
16 Manjari ya nnom hatus saga panubu' Dān bay magsakap pakokos sigām pagbono'
an'ngge ma atag lawang pagsosōran.
17 Ati lima puhu' kal'llahan ya bay angispiya ma lugal inān bay pasōd ni deyom angā'
ta'u-ta'u, epod maka kasehe'an kapanyapan tuhan-tuhan maka isab tuhan-tuhan bay
nilangkopan pilak, saguwā' in imam maka ya nnom hatus kal'llahan maka saga pakokos
sigām pagbobono' wa'i an'ngge ma atag lawang pagsosōran.
18 Bay pa'in makasōd in saga kal'llahan inān ni deyom luma' si Mika angā' saga
kapanyapan inān, tinilaw sigām e' imam, "Ai sa hinangbi ilu?"
19 Yuk sambung sigām ni imam inān, "Da'a ka asagaw! Ameya' ka ma kami, ati ka'a na
ya pangaruhan kami maka imam kami. Bang ma ka'a ai ahāp, magimam ka ma panubu'
Isra'il atawa magimam ka ma dakayu' luma' sadja?"
20 Manjari kasulutan in imam inān. Ningā' e'na in epod, kasehe'an saga kapanyapan
tuhan-tuhan maka ta'u-ta'u ati ameya' na iya ma saga a'a inān.
21 Ma pagla'an sigām, bay pinarahū e' sigām in saga ka'anakan sigām, kahayopan
maka saga pangalta' sigām.
22 Ma halam lagi' sigām makatā min luma' si Mika, bay pinalinganan e' si Mika ya saga
kal'llahan pat'nna' ma atag luma'na supaya anurul panubu' Dān.
23 Ma pangolang sigām angalinganan panubu' Dān makabalik itu ah'lling ni si Mika,
"Angay ka ilu, ya angkan kami turulnu maka saga a'anu?"
24 Yuk sambungna, "Bay ngā'bi ya saga tuhan-tuhan bay pahinangku maka in imamku
ati ilu bay lahiyanbi. Ai lagi' takapin ma aku? Ati ta'u lagi' kam atilaw bang angay aku?"

25 Anambung saga panubu' Dan, “Da'a na ka anugat kami bo' ka mbal minula
magtai'anak e' saga kasehe'an pagsehe' kami ya apasu' pagatay sigām.”
26 Angkan palanjal na pal'ngngan in saga panubu' Dān maka tatatab itu e' si Mika
mbal itu ka'atuhan e' sigām, bay na hal sigām amole' pabalik.
27 Manjari bay ningā' e' sigām ya bay nihinang e' si Mika maka imamna ati bo' palanjal
ni saga a'a ma Laish. Pagubus sinakay itu e' sigām binono' maka kalis bo' tinunu' in da'ira
sigām.
28 Halam aniya' minsan dangan bay makatabang ma sigām sabab atā pat'nna'an sigām
min Sidun maka halam aniya' saddī sehe' sigām magsaumbibi. In da'ira inān wa'i ma
kapantayan asekot ni Bet-Rehob. Pagubus he' bay itu pinahāp pabalik e' saga panubu'
Dān ati maina'an na sigām maglahat.
29 Manjari bay sinambi'an e' sigām ya ōn da'ira Laish ni ōn mbo' si Dān ya bay luwas
min panubu' bangsa Isra'il.
30 Pagubus maina'an pinat'ngge e' saga panubu' Dān ya saga tuhan-tuhan pagtuhanan
sigām, ati si Jonatan ya anak si Gersom l'lla mpu si Musa maka saga panubu'na ya
nihinang imam e' saga panubu' Dān sampay ta'abut waktu sinakay in paglahat inān.
31 Palanjal na pa'in sigām anumba saga tuhan-tuhan ya bay nihinang e' si Mika saguwā'
in luma' pagsusumbahan ni Tuhan b'nnal wa'i ma Silo.

19

Panubu' Lebi maka H'ndana

1 Ma waktu he' halam gi' aniya' sultan bangsa Isra'il. Manjari aniya' panubu' Lebi ya
pat'nna' ma kareya-reyahan ma kaburan Epra'im bay makah'nda a'a Betlehem ya ma
Juda.
2 Saguwā' in d'nda inān ala'at magh'lla. Bay ang'bbahan h'llana ati amole' pabalik ni
luma' mma'na ma Betlehem ya ma Juda. Palabay mpat bulan t'ggolna mahē',
3 tinurul d'nda itu he' h'llana supaya binowa amole' pabalik. Angkan pehē' na l'lla inān
magbeya' maka sosoho'anna amowa duwa kura' ariki'. Manjari makat'kka pa'in sigām
pina'an binowa iya e' h'ndana ni luma' mma'na. Ati tanda' pa'in iya e' mma' h'ndana,
tinaima' iya min kakōgan pangatayan mato'ana.
4 Manjari pinogos iya e' mato'ana l'lla mbal gi' iya pinapole', angkan maina'an na iya
ma mato'ana amangan, anginum maka atuli ma deyom t'llung-llaw.
5 Ta'abut ika'mpat llaw, subu-subu gi' abati' na sigām magsakap bo' iya makapole' na.
Saguwā' yuk mma' h'ndana ni ayuwanna l'lla, “Amangan gi' kam bo' yampa kam pehē'.”
6 Angkan aningkō' in duwangan inān bo' sigām magbeya' amangan maka anginum.
Pagubus he' ah'lling na isab mma' d'nda inān, “Bang manjari maitu gi' kam ma sangom
itu ati maglami-lami kitam.”
7 Sōng pa'in iya pabuhat amole', tinaggahan iya e' mat'oana angkan bay sigām patagga
ma pat'nna' maina'an ma sangom inān.
8 Subu pa'in ma ikalima llaw na, abati' na l'lla inān supaya amole' na. Saguwā' yuk
mma' d'nda inān, “Amangan gi' kam. Kohap na kam amole'.” Angkanna amangan na
sigām karuwangan
9 Manjari ala'an pa'in l'lla inān magbeya' maka h'ndana maka isab sosoho'anna,
ah'lling na isab in mato'ana ya mma' h'ndana, “Nda'un ba sōng na sangom. Mbal na
at'ggol angal'ddom na. Maitu na kam amalabay sangom maka maglami-lami. Salung
subu pak'llaw pa'in kam amole'.”
10 Saguwā' mbal na patagga l'lla inān amalabay sangom angkan ala'an sigām tudju ni
Jebus (Awrusalam) magbeya' maka duwa h'ndana maka duwa kura'na ariki' taga-lampik
ma bukut.
11 Abay kohap na sigām asekot ni Jebus, yuk sosoho'an ni nakura'na, “Guru, maitu na
kitam pahanti' ma da'ira bangsa Jebus amalabay sangom.”
12 Yuk sambungna, “Da'a. Mbal manjari kitam pahanti' ma da'ira itu sabab ya saga
a'ana ngga'ika bangsa Isra'il. Palanjal kitam ni Gibeya.”
13 Maka yukna lagi', “Dai' na ka. Anguttam to'ongan makat'kka ni Gibeya atawa ni
Rama ati mahē' kitam pahanti' amalabay sangom.”
14 Angkan palanjal sigām pal'ngngan-l'ngngan ati asekot pa'in ni Gibeya ma Benjamin,
pas'ddop na mata llaw.
15 Ati mahē' sigām bay amalabay sangom. Manjari pehē' sigām aningkō' ni halaman
da'ira, saguwā' halam aniya' minsan dangan bay amaidda sigām ma sangom he'.
16 Ma sangom he' aniya' matto'a l'lla lūd bay min pagumahanna. Iya inān a'a bay min
kaburan Epra'im ati ina'an na pat'nna' ma Gibeya (ya tana' panubu' Benjamin.)

17 Ta'nda' pa'in e'na ma halaman da'ira ya saga a'a liyu, tinilaw itu e' matto'a l'lla inān,
"Pi'ingga kam ilu? Bay kam minningga?"
18 Yuk sambung panubu' Lebi, "Bay kami la'an min Betlehem ma Juda ati amole' na
kami ni kareya-reyahan ya ma kaburan lahat Epra'im. Bay aku min Betlehem ma Juda
ati ma buwattina'an amole' na aku ni luma' Tuhan. Halam aniya' minsan dangan bay
amaidda kami."
19 "Tuwan, kami itu aniya' du tinapay maka i'inuman kami maka h'ndaku beya'na
in sosoho'anku. Damikiyanna aniya' isab pahampean kami maka batang parang ya
pahampean saga kura' kami. Angkan halam aniya' kagunahan kami."
20 "Manjari kam mahē' ma luma'ku." Yuk matto'a inān. "Kajukupanku kam ma ai-ai
kagunahanbi. Da'a sadja kam pahanti' amalabay sangom ma halaman itu."
21 Angkan binowa na sigām e' matto'a inān ni luma'na ati in saga kura' sigām bay
pinakan e'na. Aubus pa'in sigām bay angose'an tape' sigām, ina'an na pat'nna' kinakan
maka inuman sigām.
22 Sabu sigām maglami-lami, aniya' saga a'a ala'at min da'ira inān angalibutan luma'
sigām. Kinuku' in tambol e' saga a'a ala'at maka e' sigām angolang ni matto'a l'lla ya
tag-dapu luma' inān, "Paluwasun ya a'a baha'u bay at'kka ni luma'nu ilu bo' kausiba'an
kami."
23 Paluwas min luma' in matto'a inān ati ah'lling ni sigām, "Da'a saga bagay. Da'a
jahulaka'inbi pagga a'a itu bisitaku, da'a hinanginbi ya hinang ala'at ilu."
24 "Bang kam bilahi itiya' anakku budjang maka h'nda l'lla itu. Bowaku sigām paluwas
ni ka'am buwattina'an, hinangunbi na bang ai kabaya'anbi nihinang ma sigām. Saguwā'
da'a hinanginbi ya hinang ala'at ilu ma l'lla itu."
25 Saguwā' halam iya kinale e' saga kal'llahan inān. Angkan bay pinaluwas e' panubu'
Lebi in h'ndana bo' ni'nde'an ni saga a'a inān. Pagubus, niusiba'an e' sigām ma deyom
dansangom, ati pagdai'llaw pinapole' na e' sigām.
26 Manjari in d'nda inān amole' na pabalik ni luma' pat'nna'an h'llana ati mahē' iya
ah'bba' ma bowa' lawang luma' maka pahagtang mahē' sampay ni ka'llawan.
27 Subu pa'in, pabuhat h'llana min patulian angukab lawang supaya palanjal na amole'.
Ta'nda' e'na pahagtang h'ndana maina'an maka pa'abut gi' tanganna ni deyo' tambol.
28 Ati yukna ni h'ndana inān, "Punduk na ka, pal'ngngan na kita." Saguwā' halam na
anambung. Angkan niruwa' na e'na ni kura'na bo' binowa na amole'.
29 Pagt'kkana pa'in ni lahatna, angā' iya laring bo' kin'llot e'na ni sangpū' karuwa
bahagi' ya lo'atan baran h'ndana. Pinabeya' itu e'na kamemon ni saga panubu' bangsa
Isra'il.
30 Sasuku bay maka'nda' itu makapah'lling, "Sat'ggol saga bangsa Isra'il bay makaluwas
min Misil, halam lagi' aniya' bay tahinang atawa pat'kka buwattitu. Pagpikilinbi kono'
itu! Nda'un kono' bo' kami haka'in bang ai hinangtam!"

20

Pagbono' Bangsa Isra'il maka Panubu' Benjamin

1 Manjari kamemon bangsa Isra'il min lahat Dān sampay ni Be'erseba maka min lahat
Giliyad magsakaum bo' magdakayu' ma Mispa ma matahan Tuhan.
2 In kamemon pagnakura'an ma sakahaba' panubu' bangsa Isra'il ina'an pasakaum ni
saga ummat Tuhan. Saga mpat hatus ngibu heka sundalu maka saga kalis sigām.
3 (Takale e' saga panubu' Benjamin in saga bangsa Isra'il wa'i bay patukad ni Mispa.)
Jari yuk saga bangsa Isra'il, "Buwattingga bahā' bay paniya' kala'atan itu?"
4 Angkan yuk panubu' Lebi ya bay h'lla d'nda bay pinapatay, "Aku maka h'ndaku bay
pahapit ni Gibeya ya sakup panubu' Benjamin supaya pahanti' mahē' amalabay sangom.
5 Jari sangom pa'in, ya saga kal'llahan ma Gibeya bay pehē' angalibutan luma'
pat'nna'anku arak amapatay aku. Saguwā' h'ndaku ya bay niusiba'an e' sigām jari
amatay iya.
6 Angkan bay iya bowaku amole' ati bay pagpōng-pōngku baranna bo' bay pabeya'ku
dag'llot-dag'llot ni pakaniya-kaniya panubu' bangsa Isra'il, sabab bay nihinang e' sigām
ya hinang kala'atan makaiya'-iya' ma Isra'il.
7 Ma buwattina'an, ah'lling kam ka'am saga bangsa Isra'il bang ai ya ma pikilanbi."
8 Sakali magdakayu' an'ngge kamemon in saga a'a bo' ah'lling, "Halam aniya' minsan
dangan ma kitam amole'. Halam aniya' minsan dangan ma kitam amole' pabalik ni
luma'na.
9 Na, ma buwattina'an, buwattitu ya hinangtam: Magko'ot-ko'ot kitam bang sai dahū
anakay pehē' ni Gibeya.

10 Angā' kitam sangpū' kal'llahan min dahatus puhu' ma kamemon panubu' bangsa
Isra'il, ati dahatus min dangibu maka dangibu isab min sangpū' ngibu puhu', bo'
amatuntul ma saga pamalanja' ma sundalu. Ati bang makat'kka na in saga sundalu
ni Gibeya ya sakup panubu' Benjamin, sigām ya makabuwan tungbas ma kamemon
kala'atan bay tahinang e' panubu' Benjamin ma Isra'il."
11 Angkan kamemon kal'llahan Isra'il bay magtimuk magdakayu' anakay da'ira inān.
12 Ya saga panubu' Isra'il bay amapehē' kal'llahan ni kamemon panubu' Benjamin bo'
ah'lling, "Ai sa hinang kala'atan ya bay tahinang e' panubu'bi itu?
13 Ma buwattina'an, nde'inbi ni kami ya kal'llahan Gibeya ya bay angahinang kala'atan
itu supaya tapapatay kami ati tapahalam ma Isra'il ya kala'atan itu." Saguwā' halam bay
kinale e' panubu' Benjamin ya pagkahi sigām bangsa Isra'il.
14 Gom pa'in sigām bay magdakayu' bo' pehē' ni Gibeya supaya angatu magbono' ma
bangsa Isra'il.
15 Ma waktu he'-i du magtimuk sigām duwampū' maka nnom ngibu kal'llahan maka
saga kalis sigām, pangangganap ma pitu' hatus kal'llahan ya bay tapene' ma saga pat'nna'
ma Gibeya.
16 Ma kamemon saga sundalu inān aniya' pitu' hatus kal'llahan bay tapene' ya sakap
gibang ati pakaniya-kaniya ma sigām sidda atudju amitik/amantung minsan lambahan
bu'un taluwa' he' sigām.
17 Ya saga bangsa Isra'il ngga'i ka beya' ma panubu' Benjamin aniya' saga mpat hatus
ngibu kal'llahan ya maka kalis sigām sidda amanday amono'.
18 In saga bangsa Isra'il wa'i patukad ni Betel bo' supaya angaru ni Tuhan. Yuk sigām,
"Sai sa ma kami ya parahū anakay ni panubu' Benjamin?" Ya sambung Tuhan, "Panubu'
Juda ya parahū."
19 Dakayu' llaw pagk'llat subu, in saga bangsa Isra'il wa'i pehē' magpustu asekot ni
Gibeya.
20 Manjari ya kal'llahan bangsa Isra'il pehē' anakay ni panubu' Benjamin maka
angahapa'an sigām patanam amono' ma Gibeya.
21 Pagubus sikaluwasan min Gibeya ya saga panubu' Benjamin ati duwampū' karuwa
ngibu heka a'a bangsa Isra'il ya bay tapapatay e' sigām ma pagbono'an ma llaw he'-i.
22 Saguwā' ya saga bangsa Isra'il gom pa'in magmahogot pangatayan dangan maka
dangan ati pabalik sigām ni atag bay pangahapa'an sigām dahū.
23 Manjari ya saga bangsa Isra'il patukad ni Betel ati anangis ni Tuhan sampay ni
kasangoman maka atilaw sigām ni Tuhan. Yuk sigām, "Pabalik lagi' bahā' kami ni
pagbono'an anakay saga panubu' Benjamin ya pagkahi kami?" Ya sambung Tuhan,
"Pehē' kam pabalik anakay sigām."
24 Ta'abut ikaruwa llawna, sinakay e' sigām pabalik ya saga panubu' Benjamin.
25 Ma waktu inān, paluwas na isab pabalik min Gibeya ya saga panubu' Benjamin
supaya amāk sigām magbono', ati sangpū' kawalu' ngibu na isab tapapatay e' sigām ma
saga bangsa Isra'il. Kamemon inān taga-kalis.
26 Sakali kamemon a'a panubu' bangsa Isra'il, wa'i patukad pabalik ni Betel ati
mahē' sigām aningkō' anangis ni Tuhan. Ma llaw he' bay sigām amuwasa sampay ni
kasangoman maka bay anukbal pagkulban maka angungsud tutukbalan pagheya sigām
ni Tuhan.
27 Ati ya saga bangsa Isra'il bay angaru pabalik ni Tuhan. (Ma waktu he', ina'an gi'
maina'an ya ba'ul Paljanji'an Tuhan.
28 Ati ya magnakura' inān si Pinehas anak si Eliyasar l'lla mpu si Harun.) Yuk patilaw
sigām, "Pehē' lagi' ba kami pabalik anakay panubu' Benjamin ya pagkahi kami atawa
mbal na?" Anambung Tuhan, "Pehē' kam, salung para'ugku sigām ma ka'am."
29 Manjari ya saga bangsa Isra'il patapuk angahapa' ma katilibut Gibeya.
30 Ma ikat'llu llawna, pehē' na isab sigām anakay ni panubu' Benjamin maka angahapa'
ma lugal bay pangahapa'an sigām ma Gibeya.
31 Ati paluwas na isab ya saga panubu' Benjamin amāk sigām magbono' sampay
sigām tagege palawak min da'ira. Buwat du bay dahū, aniya' saga t'llumpū' puhu' bay
tapapatay min saga bangsa Isra'il ma kareyahan maka ma saga labayan ya tudju ni Betel
maka tudju ni Gibeya.
32 Pasuhut pa'in saga bangsa Isra'il, yuk saga panubu' Benjamin, "Tara'ugta na isab
sigām buwat bay dahū." Saguwā' halam tata'u sigām binowa sigām e' bangsa Isra'il
patā min da'ira tudju ni saga labayan.
33 Kamemon bangsa Isra'il ya bay ala'an min lugal sigām bay magtimuk patanam ma
Ba'al Tamar, ati ya saga kasehe'an bay ma tapukan ma lugal tampal ni s'ddopan ma
Gibeya sikaluwasan na amono'.

34 Manjari saga sangpū' ngibu kal'llahan bangsa Isra'il ya bay pinene' to'ongan. Sigām
ya bay paharap anakay Gibeya. Alanat pagbono' sigām, halam tapikil e' panubu'
Benjamin in kala'atan inān sōng na pat'kka ni sigām.
35 Bay pinara'ug in bangsa Isra'il min panubu' Benjamin ati ma llaw he'-i du
makapapatay sigām duwampū' kalima ngibu maka dahatus puhu' saga panubu'
Benjamin ya taga-kalis kamemon.
36 Minnē' tananam e' panubu' Benjamin tara'ug na sigām. Ati in panubu' Benjamin
bay na pamasagad e' kal'llahan bangsa Isra'il ma kasehe'an sigām ya bay angahapa'
amono' ma atag Gibeya.
37 Manjari ya saga a'a bay angahapa' inān anakay na pehē' ni Gibeya bo' magkanat
maka kalis sigām amapatay saga a'a ma katilibut da'ira inān.
38 Aniya' bay paghati'an kal'llahan bangsa Isra'il maka sehe' sigām bay angahapa' inān.
Subay sigām amat'bbud humbu akapal ma da'ira inān.
39 Bo' supaya in kal'llahan Isra'il inān makabalik ni saga sehe' sigām ma pagbono'an.
Ya saga panubu' Benjamin bay na isab makapapatay t'llumpū' puhu' ma saga bangsa
Isra'il, maka yuk sigām, "Tara'ugta na isab sigām buwat bay pagbono' dahū."
40 Saguwā' anagna' pa'in an'bbud pariyata' humbu alibombo' min Gibeya, makalingi'
in panubu' Benjamin maka tanda' e' sigām aniya' humbu an'bbud pariyata' min katilibut
da'ira inān.
41 Pagubus in saga kal'llahan Isra'il anakay na isab ni panubu' Benjamin, angkan tināw
saga a'a inān sabab tapikil e' sigām in kala'atan inān pat'kka na ni sigām.
42 Angkan bay sigām ala'an min bangsa Isra'il tudju ni paslangan saguwā' halam sigām
bay makalahi min pagbono'an. Ati ya saga kal'llahan bangsa Isra'il ya bay sikaluwasan
min da'ira ya ina'an bay amapatay sigām mahē'.
43 Bay sigām nilibutan e' saga bangsa Isra'il tinurul na pa'in sampay sigām al'kkas
tasaggaw ma katilibut Gibeya ya tampal ni sobangan.
44 Sangpū' kawalu' ngibu saga panubu' Benjamin ya tapapatay. Kamemon inān saga
a'a aesog magbono'.
45 Ya saga kasehe'an sigām inān alahi na pa'in ni paslangan tudju ni Batu Rimun,
saguwā' lima ngibu puhu' min sigām ya tapapatay e' bangsa Isra'il ma labayan. Masi na
pa'in sigām tinurul e' ba'anan bangsa Isra'il sampay ta'abut ni Gidom maka makapapatay
gi' sigām duwa ngibu puhu'.
46 Ma llaw he'-i du duwampū' kalima ngibu puhu' panubu' Benjamin ya bay tapapatay.
Kamemon inān saga a'a aesog magbono'.
47 Saguwā' nnom hatus gi' min sigām inān ya bay makalahi ni paslangan tudju ni Batu
Rimun ya na pat'nna'an sigām ma deyom mpat bulan.
48 Pagubus he' bay pabalik in kal'llahan Isra'il ni saga da'ira panubu' Benjamin maka
pinapatay e' sigām ya saga bay takapin mahē' sampay na saga hayop maka kamemon
kaginisan ya ta'nda' e' sigām. Kamemon da'ira bay kalabayan e' sigām bay pinagtunu'.

21

Saga Kar'ndahan pamah'nda ma saga Panubu' Benjamin

1 Mahē' ma Mispa ya saga kal'llahan bangsa Isra'il bay anapa anganjanji', "Halam
aniya' ma sigām amah'lla'an anak sigām ni panubu' Benjamin."
2 Puwas he' pehē' sigām ni Betel ati mahē' sigām aningkō' parahing anangis ni Tuhan
sampay ni kasangoman.
3 Ya pangandahing sigām, "O Tuhan, ya Tuhan bangsa Isra'il, angay itu pat'kka ni
bangsa kami? Ma buwattina'an, angay gi' subay aniya' dakayu' panubu' amutawan min
bangsa Isra'il?"
4 Pagk'llat llaw in saga a'a inān angahinang pagtutukbalan ati maina'an pinat'nna' ya
saga pagkulban maka huhulmatan pagdakayu' sigām.
5 Manjari in saga bangsa Isra'il magtilaw-tilawan di-sigām, "Sai ma saga bangsa Isra'il
ya halam bay palamud ma pagdakayu'tam paharap ni Tuhan?" Sabab bay to'ongan
kapagjanji'an e' sigām mahē' ma Mispa ma matahan Tuhan sasuku ya halam bay
palamud ma pagdakayu' sigām subay to'ongan pinapatay.
6 Sakali magkarukka'an to'ongan in bangsa Isra'il ma pasal panubu' Benjamin ya
pagkahi sigām. Ati yuk sigām, "Ma buwattina'an, dakayu' panubu' abutas min bangsa
Isra'il.
7 Buwattingga kapah'nda'antam ya sasuku bay takapin panubu' Benjamin, sabab
bay na to'ongan kitam makapagjanji' ni Tuhan mbal pamah'ndatam ni sigām ya saga
ka'anakantam d'nda?"

8 Puwas he' magtilaw-tilawan di-sigām, “Sai min saga panubu' bangsa Isra'il ya halam
bay makalamud ma pagdakayu'tam ni Tuhan ma Mispa?” Sakali tata'u e' sigām halam
aniya' minsan dakayu' min panubu' Jabes-Giliyad bay pehē' ni pustu palamud ma
pagdakayu' sigām.
9 Sabab ma waktu sigām magitung saga a'a, tata'u e' sigām halam aniya' maina'an
minsan dangan min panubu' Jabes-Giliyad.
10 Angkan ya tumpukan sigām inān bay amapehē' sangpū' karuwa ngibu kal'llahan
aesog magbono' ya bay tasoho' pehē' ni Jabes-Giliyad amapatay saga a'a pat'nna' mahē'
beya' na saga kar'ndahan maka saga kaonde'-onde'an.
11 Yuk sigām, “Buwattitu ya hinangunbi. Papatayunbi saga a'a l'lla-d'nda liyu sadja
min saga budjang.”
12 Puwas he' makapiha sigām mahē' mpat hatus kabudjangan ya halam lagi' bay
makapagdakayu' maka l'lla, ati binowa itu e' sigām ni pustu ma Silo ya ma Kana'an.
13 Manjari ya saga tumpukan bangsa Isra'il bay amabeya' lapal pagsulutan ni panubu'
Benjamin ma batu Rimun.
14 Angkan ma waktu he' magpole'an na pabalik ya saga panubu' Benjamin ati bay
sigām binuwanan kabudjangan panubu' Jabes-Giliyad ya bay tabowa e' bangsa Isra'il.
Saguwā' kulang gi' itu ma sigām.
15 Magkarukka'an to'ongan ya saga bangsa Isra'il ma pasal panubu' Benjamin ma sabab
min kahandak Tuhan angkan halam na magdakayu' ya saga panubu' bangsa Isra'il.
16 Ati yuk saga pagmatto'ahan ma tumpukan, “Ma pasal magpatayan na ya saga
kar'ndahan panubu' Benjamin, buwattingga kapamah'ndatam saga kal'llahan panubu'
Benjamin ya bay takapin?”
17 Maka yuk sigām lagi', “Ya saga bay takapin allum inān subay taga-kapatut bo' mbal
alungay panubu' sigām min bangsa Isra'il.
18 Mbal manjari tapamah'ndatam ni sigām saga ka'anakantam sabab kitam bangsa
Isra'il bay to'ongan makajanji', ‘Minulka'an sai-sai amah'lla'an anak sigām ni panubu'
Benjamin.’ ”
19 Saguwā' tapikil e' sigām, “Sōng na tahun haylaya paglami-lami ni Tuhan ma Silo ya
tampal ni diyata'an Betel min deyo'an Lebona maka tampal ni sobangan labayan min
Betel tudju ni Sekem.”
20 Angkan pinandu'an e' sigām ya saga panubu' Benjamin, “Pehē' kam patapuk ni
pagtanoman anggul,
21 ati jagahinbi bang palabay na ya saga kar'ndahan Silo supaya palamud amayla,
saggawunbi na min pagtanoman anggul ati dangan maka dangan min ka'am angā' na
kam min sigām hinangbi h'nda ati bowahunbi na ni lahatbi panubu' Benjamin.
22 Bang magpuhun ni kami saga ka'mma'an sigām atawa saga danakan sigām l'lla,
ah'lling kami ni sigām, ‘Angampun pa'in kam. Pasagarinbi na sigām sabab kulang
saga kar'ndahan bay ta'ā'tam ma waktu bay pagbono'. A'awam kam sabab halam bay
pamah'ndabi ma sigām ya saga ka'anakanbi d'nda.’ ”
23 Angkan buwattē' ya bay nihinang e' panubu' Benjamin. Ma sabu magpamayla ya
saga kar'ndahan inān, dangan-parangan l'lla anaggaw dakayu' d'nda bo' binowa amole'
ningā' h'nda e' sigā. Ati pabalik na sigā ni tana' sigām bo' binangun pabalik ya saga
da'ira sigām ati mahē' na pat'nna'.
24 Sakali ala'an na minnē' ya saga bangsa Isra'il bo' amole' na pabalik ni saga panubu'
maka kakampungan sigām pakaniya-kaniya paglahat sigām.
25 Ma waktu he', halam gi' bay aniya' magsultan ma Isra'il. Dangan-parangan ma sigām
makahinang ma ai kabaya'an sigām.

RŪT

Pahati pasal Jūd itu

Tasalsila ma jūd itu pasal dakayu' d'nda bangsa Mowab niōnan si Rūt (‘Ruth’ ma bahasa Ingglis), ya bay makah'lla ni l'lla bangsa Isra'il ma waktu saga maghuhukum ya amarinta ma paglahat Isra'il. Pagpatay h'lla si Rūt, kapa'nda'an e'na kabogbogna ma mato'ana d'nda ma sabab kahogot pagta'atna ma Tuhan ya pagtuhanan bangsa Isra'il. Mahuli minna'an makabāk iya paghola' pabīng min kampung du bay h'llana. Jari ma pasal kapagpūn itu, tahinang si Rūt mbo' tu'ut si Da'ud, ya sultan babantugun ma Isra'il.

Amintāng kitam min saga salsila ya tasulat ma Jūd Maghuhukum pasal kasusahan ya tumaluwa' ni saga a'a suku' Tuhan bang sigām pataikut min iya. Saguwā' kapandu'an kitam ma salsila si Rūt pasal kahāpan ya pinat'kkahan d'nda bangsa liyu pagka papinda magkahagad ma PANGHŪ'-Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il

JŪD RŪT

Palbahagi'an Kitab Jabul

Si Naomi maka si Rūt

1 Ma waktu pa'in aniya' maghuhukum analassay palkala' ma bangsa Isra'il, bay
ginotom lahat sigām. Manjari aniya' dakayu' l'lla min kauman Betlehem magbeya' maka
h'ndana maka duwa anakna l'lla bay papinda ni lahat Mowab.
2 Ya ōn l'lla itu si Elemelek, h'ndana si Naomi, ōn duwangan anakna inān si Mahalon
maka si Kiliyon. Sigām itu tumpuk Eprat min kauman Betlehem ma lahat Yuda. Bay
sigām papinda ni lahat Mowab bo' mahē' maglahat.
3 Na, at'ggol-t'ggol pa'in sigām maina'an, amatay si Elemelek ya h'lla si Naomi, ati si
Naomi la'a maka karuwangan anakna tabba.
4 Makah'nda duwangan anakna inān ni d'nda bangsa Mowab, ya ōn sigām si Orpa
maka si Rūt. Palabay pa'in sangpū' tahun,
5 amatay isab disi Mahalon maka si Kiliyon, jari si Naomi la'a takapin pagka amatay
na anak-h'llana.
6 Masi gi' sigām ma lahat Mowab, kahaka'an si Naomi pasal saga a'a ma lahatna porol,
aheka kono' pagkakan sigām ma sabab kaheya tabang PANGHŪ'.
7 Manjari, ala'an na sigām min lahat bay pat'nna'an sigām inān bo' pabīng ni Yuda ya
lahatna.
8 Ma pal'ngnganan pa'in, ah'lling si Naomi ni saga ayuwanna inān, yukna, “Saga
dayang, amole' na kam pabalik ni saga matto'abi. Mura-murahan bang pa'in kam
binuwanan kahāpan e' PANGHŪ' buwat kahāpan bay tahinangbi ma aku maka saga
kah'lla'anbi he'.
9 Bang pa'in kam isab nirūlan e'na makapagh'lla maka kaniya'an kam kahāpan
ma deyoman sigām.” Jari, siniyum e' si Naomi saga ayuwanna ati anangis to'ongan
duwangan itu
10 maka he' sigām ah'lling ni iya, yuk-i, “Ameya' na kami pabīng ma ka'a ni saga
kampungnu.”
11 Saguwā' anambung si Naomi, yukna, “Saga dayang, magpamole' na kam. Angay
kam subay ameya' ma aku? Mbal na aku makabāk anak tapamah'llaku ma ka'am
pabīng.
12 Pehē' na kam,” yukna, “aku itu ato'a na. Mbal na aku makah'lla. Maka minsan isab
aniya' h'llaku pahulid ni aku sangom ilu bo' aku maka'anak pabalik,
13 makalagad bahā' kam sampay sigām ta'abut asubul? Tantu mbal na. Gom gi' ka'am
ilu saga dayang, da'a na buwat aku itu sabab ahunit landu' ya bay pamat'kka e' PANGHŪ'
ma aku.”
14 Ma pasal pamissala si Naomi he', anangis sigām pabīng. Jari pasiyum maka ama'id
na si Orpa, sagō' si Rūt paunung ma mato'ana.
15 Yuk si Naomi, “O'o, nda'un ba, bilasnu ilu amole' na ni saga matto'ana maka ni
pagtuhananna. Na, pehē' na ka ameya' ma iya.”
16 Sagō' ya sambung si Rūt, “Da'a aku pogosun ang'bba atawa anaikutan ka'a. Pi'ingga-
pi'ingga ka ameya' aku. Maingga-maingga pat'nna'annu mahē' isab aku. In bangsanu
ya na bangsaku, jari in Tuhannu ya na pagtuhananku.

17 Bang ka maingga amatay, mahē' du isab aku amatay maka kinubul. Bang pa'in
aku minulka'an he' PANGHŪ! bang aku pa'bba min ka'a. Luwal la'a bang kamatay ya
makapagbutas ma kita."
18 Tasayu pa'in e' si Naomi lilla' ameya' ma iya si Rūt, pahali na iya amogos.
19 Puwas pa'in he'-i, palanjal na sigām karuwangan sampay sigām makat'kka ni
Betlehem. Pag'nda' ma sigām, takuddat saga a'a ma kauman inān. Jari ah'lling saga
kar'ndahan maina'an, yuk-i, "Si Naomi na bahā' ilu?"
20 Sagō' yuk si Naomi* ni sigām, "Da'a na aku ōninbi maka ōnku, sagō' ōninbi na aku
Mara† sabab bay aku pinat'kkahan e' PANGHŪ! kasukkalan mbal tapula'-pula'.
21 Waktu bay kala'anku minnitu jukup-jukupan gi' aku, sagō' bay aku pinabalik he'
PANGHŪ! pi'itu ma halam na aniya' ai-aiku. Angkan da'a na aku ōninbi Naomi sabab
bay aku pinat'kkahan kasukkalan maka kulang-kabus he' PANGHŪ! Sangat Kawasa."
22 Jari makabalik si Naomi maka ayuwanna si Rūt min Mowab. At'kka sigām ni
Betlehem ma timpu yampa anagna' pagani.

2

Kapagbāk si Rūt maka si Bowas

1 Manjari, aniya' l'lla pinagōnan si Bowas, a'a taga-kaniya' maka ga'osan. Min tumpuk
si Elemelek iya, pamikitan si Naomi min h'llana.
2 Dakayu' llaw, ah'lling si Rūt ni si Naomi, yukna, "Babu', papehē'un gi' aku ni huma
amuwa' kapin bay paganihan ma sai-sai ya bilahi pameya'anku."
Anambung si Naomi, yukna, "Aho', pehē' ka, dayang."
3 Jari lum'ngngan na si Rūt ni huma paturul min buli'an saga a'a maga'ani inān amuwa'
kapin bay paganihan he'. In tag-dapu huma inān ya na si Bowas kampung si Elemelek.
4 Ma waktu ina'an-i, at'kka si Bowas bay min Betlehem ati sinagina e'na saga a'a
maga'ani he', yukna, "Owa'! Bang pa'in PANGHŪ! pabeya' ma ka'am!"
Yuk isab sambung saga a'a inān, "Bang pa'in ka binarakatan e' PANGHŪ!!"
5 Jari atilaw si Bowas ni kapatas saga maga'ani yukna, "Sai sa d'nda inān?"
6 Anambung kapatas itu, yukna, "D'nda ilu a'a bangsa Mowab bay ameya' pi'itu ma si
Naomi min lahat Mowab.
7 Bay iya ama'id min aku bang kono' iya makajari paturul min buli'an saga maga'ani
amuwa' kapin bay paganihan he'. Min abay subu lagi' kapaghinangna ilu. Ya du
halianna ilu pasindung dai'-dai'."
8 Jari ah'lling si Bowas ni si Rūt yukna, "Arung, akale ka pahāp. Da'a na ka paliyu
amuwa' ni huma saddī. Maitu na sadja ka magbeya' maka saga sosoho'anku kar'ndahan
itu.
9 Nda'un bang maingga paganihan saga a'aku ati pasambeya' ka ma saga kar'ndahan
ilu. Bay na banda'anku saga kal'llahan maitu soho'ku ka da'a ni'inay ma sigām. Bang
ka patay-bohe', pehē' pa'in ka angā' min kibut bay ni'isihan e' saga kal'llahan e'."
10 Pagka buwattē' ya bissala si Bowas, magtūy pasujud si Rūt ni tana' ati ah'lling,
yukna, "Tuwan, angay aku pahalga'nu? Aku itu dakayu' sadja a'a liyu."
11 Sagō' anambung si Bowas yukna, "Bay aku kahaka'an ma pasal kahāpan bay
tahinangnu ma mato'anu min bay gi' kamatay h'llanu. Bay kono' bbahannu ina'-mma'nu
sampay lahatnu ati itu ka ameya' pat'nna' ma lahat halam bay kata'uwannu.
12 Bang pa'in ka nilidjiki'an he' PANGHŪ! Sangat Kawasa ma bay tahinangnu ilu. Bang
pa'in ka tinungbasan manglabi-labihan he' PANGHŪ! bangsa Isra'il, ya sapantun pikpik
manuk pasindungannu."
13 Yuk sambung si Rūt, "Bang pa'in aku taptap makasulut pangatayannu, tuwan. Bay
aluknu pangatayanku sabab kahāp sin saga bissalanu ilu minsan aku mbal makasibu'
ni d'nda sosoho'annu."
14 Ta'abut pa'in waktu pagkakan, nilinganan si Rūt he' si Bowas, "Pi'itu ka," yukna,
"pasalu ka ma kami amangan tinapay bo' bahugun ni suka' binu-anggul itu."
Maina'an pa'in ma pagkakanan, nilabot si Rūt e' si Bowas maka pai sinanglag. Jari
amangan iya pahāp sampay asso maka aniya' gi' takapin.
15 Bay pa'in he'-i, an'ngge na iya bo' pabalik ni paghinanganna. Ah'lling si Bowas ni
saga sosoho'anna yukna, "Amay-amay, da'a iya lāngunbi minsan iya amuwa' ma tongod
saga p'kkosan.
16 Gom pa'in ngā'inbi iya min p'kkosan he' bo' pat'nna'unbi ma pamuwa'anna. Dūlinbi
sadja iya."

---

* **1:20 1:20** Naomi: hatina 'koyag.' † **1:20 1:20** Mara: hatina 'pa'it.'

17 Angkan mahē' na pa'in si Rūt ma huma sampay ni kasangoman. Pagt'ppana saga
buwa' pai-tirigu* bay tapuwa'na he', magbuhat saga sangpū' gantang.
18 Manjari binowa e'na amole' ati ta'nda' e' mato'ana bang pila heka bay tatimukna.
Sinōngan isab e'na ni mato'ana ya labi min bay pamangananna he'.
19 Sakali tinilaw iya e' mato'ana, yuk-i, "Maingga ka bay amuwa' llaw ilu? Sai tag-dapu
huma bay paghinangannu? Bang pa'in aheya kahāpan ma a'a bay amaidda ka'a ilu."
Jari nihaka e' si Rūt ma si Naomi pasalan ya tag-dapu lugal bay paghinanganna he'.
"Si Bowas," yukna, "ya ōn a'a bay paghinanganku llaw itu."
20 "PANGHŪ! magbarakat ma si Bowas," yuk si Naomi. "Halam pahali kahāpanna ma
saga allum maka ma saga wa'i na magpatayan†." Ah'lling gi' si Naomi, yukna, "Ya l'lla
ōnannu ilu kampungtam du. Ya ilu taga-kapatut anabangan kita."
21 Ah'lling gi' si Rūt, "Bay isab iya ah'lling ma aku sinoho' gi' aku ameya' ma saga
sosoho'anna sampay sigām aubus magani."
22 Yuk si Naomi ni si Rūt, "Ahāp ko' he' bang ka mahē' ma humana magbeya' maka saga
sosoho'anna kar'ndahan. Sabab bang a'a saddī ya pameya'annu, aniya' arai' angala'at
ka'a."
23 Jari mahē' na si Rūt maka saga sosoho'an si Bowas kar'ndahan sampay aubus musim
pagani. Sagō' masi iya pat'nna' ma mato'ana.

3

Si Bowas maka si Rūt

1 Dakayu' llaw ah'lling si Naomi ni si Rūt, "Dayang," yukna, "piha'anta ka pat'nna'an
atotog bo' aniya' magnapaka ma ka'a.
2 Kampungta asal si Bowas, ya tag-dapu huma bay paghinangan saga kar'ndahan bay
pameya'annu he'. Sangom itu, pehē' iya ni tongod pagt'ppahan bo' magtahap saga bay
niani he'.
3 Amandi ka bo' ka amahamut di-nu. Jari sulugun badju'nu ahāp to'ongan bo' ka pehē'
ni pagt'ppahan. Da'a iya pata'uhun in ka'a wa'i mahē', subay na iya aubus amangan
maka anginum.
4 Bang iya makalege na, gindanin bang ma atag ingga palegehanna. Jari pehē' ka,
laisun mantana bo' ka abahak ma tape'anna. Nihaka'an du ka e'na bang ai subay
hinangnu."
5 Anambung si Rūt yukna, "Beya'ku kamemon panoho'annu ilu, babu'."
6 Manjari bineya' he' si Rūt panoho'an mato'ana ati pehē' na iya ni tongod pagt'ppahan.
7 Aubus pa'in bay amangan maka anginum si Bowas bo' hinabu ahāp palasahanna,
pabahak iya ma tongod pagtau'an pai. Jari tatuli pa'in iya, pasekot pina'an si Rūt
kamaya'-maya' bo' nilais manta min tape' si Bowas ati palege iya ma tape'an.
8 Alalom pa'in bahangi, takuddat si Bowas angkan iya makahimuya, maka aniya' d'nda
tasayuna palege ma atag tape'na.
9 "Sai sa ka'a ilu?" yukna.
Anambung si Rūt, "Aku itu si Rūt, ya sosoho'annu," yukna. "Pagka ka'a ilu kampung
kami taga-kapatut, b'llatun gi' tōng mantanu ma aku."
10 "Mura-murahan bang pa'in ka nilidjiki'an e' PANGHŪ!, dayang," yuk si Bowas. "Ya
kahāpan tahinangnu buwattina'an aheya gi' min bay tahinangnu dahū. Halam ka bay
sinōd baya' ma kal'llahan abata', ai-na ka miskin atawa dayahan.
11 Angkan buwattina'an, da'a na ka asusa sabab beya'ku kamemon pangamu'nu.
Makata'u du isab kamemon lūng-kampungnu in ka'a ilu d'nda abontol.
12 B'nnal ya yuknu ilu, in aku dakayu' kampungnu taga-kapatut anabangan ka'a, sagō'
aniya' gi' kampungnu labi aga'os min aku.
13 Maitu na ka atuli sangom itu. Salung subu, pehē'ku a'a he', kalu niakuhan e'na
amah'nda ka'a. Bang hati' iya angaku, ahāp. Sagō' bang mbal, na saksi'ta PANGHŪ! ya
allum salama-lama in aku itu angakuhan ka'a du. Maitu na ka atuli."
14 Manjari palege na si Rūt maina'an sampay ni kasubuhan. Pagdai' llaw pabangun
na iya ma halam lagi' aniya' makasayuhan iya. Yuk si Bowas ma saga a'ana, "Da'a kam
amata'u ni sai-na saga aniya' d'nda bay makapi'itu ni pagt'ppahan."
15 Ah'lling lagi' si Bowas, yukna, "Bowahun pi'itu se'ob ma barannu ilu bo' b'llatun
maitu." Pagb'llat pa'in se'ob inān, tin'ppongan iya nnom gantang pai-tirigu bay tin'ppa
bo' pinadurung ma iya. Jari amole' na pabīng si Bowas ni kaumanna.
16 Makapole' pa'in si Rūt, tinilaw iya e' mato'ana, yuk-i, "Buwattingga du, dayang?"

---

* **2:17 2:17** Pai-tirigu, hatina pai sigām ya pangahinang tirigu. † **2:20 2:20** Hatina, saga anak si Naomi l'lla ya wa'i na amatay.

Sinuli-sulihan e' si Rūt mato'ana bang ai bay tahinang e' si Bowas ma iya.
17 Maka yukna gi' isab, "Bay aku binuwanan nnom gantang pai-tirigu e' si Bowas,
sabab bang ma iya, sinoho' aku mbal amole' bang halam aniya' tabowaku pamuwan ma
ka'a."
18 Manjari ah'lling si Naomi, "Angagad-ngagad na sadja ka, dayang, sampay tata'unu
bang ai kataluwa'anna. Tantu mbal pahali si Bowas llaw itu bang halam aniya' kajatuhan
palkala' itu."

4

Ningā' H'nda si Rūt e' si Bowas

1 Manjari itu, hinabu magsuli-suli si Naomi maka si Rūt, pehē' si Bowas aningkō'
ma atag lawang ya pagsōran kauman Betlehem e'. Sakali palabay minna'an dakayu'
kampung si Naomi ya bay pinagpa'in e' si Bowas. Magtūy lingananna bo' binowa
magsuli-suli. Yuk si Bowas, "O tuwan, pi'itu gi' ka aningkō'." Na pasekot a'a inān
aningkō'.
2 Sakali pinalinganan e' si Bowas sangpū' pagmatto'ahan ma kauman inān. Yukna ni
sigām, "Aningkō' kam maitu saga tuwan." Jari aningkō' isab sigām.
3 Makatingkō' pa'in sigām kamemon, ah'lling si Bowas ni kampung he', yukna, "Tuwan,
in si Naomi, ya balu si Elemelek, bay na pabīng pi'itu min lahat Mowab maka aniya'
niyatna angandagangan tana' si Elemelek ya bay kampungta.
4 Wajib ka pahatiku, kalu ka bilahi angal'kkat. Bang ka bilahi, atiya' saga
pagmatto'ahanta anaksi', beya' isab saga a'a kasehe'an ya magtingkō'an maitu.
Damikiyanna isab bang ka mbal, haka'in aku bo' kata'uwanku. Sabab halam aniya'
saddī taga-kapatut angal'kkat tana' inān bang ngga'i ka ka'a bo' yampa aku."
"Aho', l'kkatku na," yuk kampung si Bowas inān.
5 Jari ah'lling si Bowas, "Pagka b'llinu na tana' min si Naomi maka ayuwanna si Rūt ya
d'nda Mowab, akuhannu du isab ningā' h'nda si Rūt. Jari mbal alungay ōn si Mahalon
minsan amatay, sabab kaniya'an iya anak min bay h'ndana, maka aniya' na pa'in tubu'
pamusaka'an tana'na."*
6 Anambung kampung inān, yukna, "Bang buwattilu hatulanna, mbal aku maka'aku
angal'kkat tana' ilu sabab mbal du tahinangku pusaka'. Na, ka'a na ya angal'kkat sabab
mbal tagagaku."
7 (Na ya addat ma masa he'-i ma lahat Isra'il, bang aniya' a'a magpal'kkat atawa
magdagang ai-ai pangalta'na, subay niurusan taumpa'na bo' ni'nde'an ni a'a angal'kkat
inān. Ya itu hatulan sara' ma bangsa Isra'il ma takdil l'ngngan kataddangan.)
8 Angkan yuk kampung inān ni si Bowas, "Ka'a na am'lli tana' ilu." Magtūy niurusan
taumpa'na.
9 Buwattē' pa'in, amissala si Bowas ni saga pagmatto'ahan maka saga a'a maina'an,
yukna, "Kasaksi'anbi ma llaw itu aku ya makab'lli min si Naomi kamemon palsuku'an
si Elemelek, si Kiliyon maka si Mahalon.
10 Damikiyanna si Rūt ya d'nda bangsa Mowab, ya bay balu si Mahalon, ta'ā'ku na
h'nda bo' supaya aniya' tubu' pinusaka'an kamemon bay palsuku'an a'a mamatay itu.
Mbal isab takalipat ōnna min pangentom saga kaukampunganna atawa min lahatna.
Saksi' kam llaw itu."
11 Anambung saga pagmatto'ahan maka saga a'a maina'an ma tongod lawang kauman
e'. Yuk-i, "Aho', saksi' kami. Mura-murahan bang pa'in d'nda ya song tah'ndanu ilu
binuwanan kahāpan he' PANGHŪ', pinasali' ni kahāpan bay tapamuwanna ma si Leya
maka si Rakiya ya pagina'an bangsa Isra'il." Yuk sigām gi' isab, "Bang pa'in pasōng
kahaldayanu† ma tumpuk Eprat maka patanyag ōnnu ma Betlehem.
12 Bang pa'in aniya' tubu' pamuwan ka'a he' PANGHŪ' min d'nda itu, bo' pasali'
ka'anakannu ni anak si Peres, ya anak si Yuda min si Tamar."

Pasal Kapangkatan si Da'ud

13 Manjari ningā' na h'nda si Rūt he' si Bowas. Makapagdakayu' pa'in sigā, ab'ttong si
Rūt min kahandak PANGHŪ' ati anganak l'lla.
14 Yuk saga kar'ndahan maina'an ni si Naomi, "Pudjitam PANGHŪ' sabab mbal ka
kasiya-siyahan. Ma llaw itu du aniya' mpunu l'lla taga-kapatut amaruli ka'a. Bang pa'in
atanyag onde' ilu ma katilingkal Isra'il.

---

* **4:5 4:5** Ya addat bangsa Yahudi ma masa ina'an, bang aniya' a'a amatay ma halam gi' taga-anak, in baluna subay niā' h'nda he' danakanna bo' supaya aniya' tubu' ma a'a mamatay he'. Jari mbal alungay ōnna maka taptap aniya' tubu'na pinusaka'an tana' ya bay pamusaka' isab ma iya. † **4:11 4:11** Kahaldaya: atawa karaya.

15 Iya ya amalasig ka'a maka angipat ka'a bang ka ta'abut na ato'a. Sabab ina' onde'
ilu, ya na ayuwannu. Alasa iya ma ka'a, maka aheya halga'na ma ka'a min anak l'lla
pitu' hekana."
16 Ati giniba he' si Naomi onde' inān ati ni'ipat he'na.
17 Yuk saga kar'ndahan ma jadjahan ina'an, "Ahā, aniya' na anak si Naomi!" Jari Obed
ya pangōn sigām ma iya. Na, si Obed itu ya na mma' si Jesse, si Jesse ya na mma' si Da'ud.
18 Ya itu panubu' si Peres:
Si Peres ya na mma' si Hesdon,
19 si Hesdon ya na mma' si Rām.
Si Rām ya na mma' si Aminadab,
20 si Aminadab ya na mma' si Nason.
Si Nason ya na mma' si Salmon,
21 si Salmon ya na mma' si Bowas.
Si Bowas ya na mma' si Obed,
22 si Obed itu ya na mma' si Jesse,
Si Jesse itu ya na mma' si Da'ud.

1 SAMWEL

Pahati pasal Jūd itu

Tasulat ma deyom Jūd 1 Samwel itu pasal saga pakaradja'an bay paniya' min waktu saga maghuhukum ma Isra'il sampay ni katagna' waktu saga magsusultan. Aniya' t'llungan a'a abantug tasabbut ma jūd itu: si Samwel ya maghuhukum katapusan, si Sa'ul ya sultan tagna' ma bangsa Isra'il, maka si Da'ud ya sultan pasunu' ni Sa'ul. Tasalsila pasal bay kalabayan si Da'ud dahū gi' min waktu kapagsultanna.

Ya pinagmuna-muna ma jūd itu pandu' pasal kahālan saga a'a suku' Tuhan bang angisbat iya maka mbal. Bang sigām amogbog ma saga panoho'anna, tantu kaniya'an kahāpan. Malaingkan bang magtumagal tantu t'kkahan bala'. Buwat pangallam Tuhan ni imam Eli, ya yuk-i, "Palangaku na pa'in sasuku magmahaltabatan aku, sagō' pareyo'ku sasuku mbal magaddatan aku." (1 Samwel 2:30)

Tasulat ma jūd itu pasal kaligoto'an ma takdil sin pagsultan. Tuhan ya asal bay ni'itung sultan bangsa Isra'il. Malaingkan, angangut sigām subay mikipat'nna' sultan buwat bangsa kasehe' ya pat'nna' ma katilibut sigām. Ya kaluwasanna nirūlan sigām e' Tuhan maka aniya' sultan pamene'na ma sigām. Tasulat isab ma jūd itu in bangsa Isra'il maka sultan sigām asal ma deyo'an kawasa maka hukuman Tuhan. In kamemon manusiya', ai-na ka miskin atawa dayahan, subay pinapagsibu' buwat tasulat ma sara'-panoho'an Tuhan ma bangsa Isra'il. Ya itu patut subay tinukiran.

JŪD SAMWEL KAISSANA

Palbahagi'an Kitab Jabul

Kapaganak ma si Samwel

1 Na, aniya' dakayu' l'lla niōnan si Elkana maglahat ma kauman Rama ma kabūd-
būran Epra'im. Panubu' Epra'im si Elkana itu, min tumpuk si Sūp. Mma'na si Jeroham
anak si Elihu, mpu si Tohu ya anak si Sūp.
2 Aniya' duwa h'nda si Elkana, ya si Hanna maka si Pennina. In si Pennina taga-anak
bo' si Hanna halam.
3 Kahaba' tahun atulak si Elkana min kaumanna patukad ni Silo supaya pasumba
maka anukbal lalabotan ni si Yawe ya Tuhan Sangat Kawasa. Ya magimam ma Silo inān
si Opni maka si Pinehas, karuwangan anak imam Eli.
4 Sakahaba' waktu magkulban si Elkana, binahagi'an e'na si Pennina maka saga
ka'anakanna.
5 Sagō' labi ahāp bahagi' ya pamuwanna ma si Hanna sabab kaheya lasana ma iya,
minsan iya halam kabuwanan anak min kahandak PANGHŪ'-Yawe.
6 Na pagka halam kabuwanan anak si Hanna, sidda iya nijingki maka pinareyo'-deyo'
e' kalu'ana si Pennina.
7 Tahun ni tahun buwattina'an na pa'in in kahālan. Sakahaba' waktu katukad sigām ni
luma' pagtata'atan ni si Yawe, nijural na pa'in si Hanna e' kalu'ana sampay iya magtangis
maka mbal na amangan.
8 Angkan ah'lling h'llana ni iya, yuk-i, "Oy rāng, angay ka anangis na pa'in ilu? Angay
ka mbal minsan amangan? Ai karukka'annu? Kulang gi' bahā' halga'ku ma ka'a min
sangpū' anak?"
9 Na dakayu' waktu ma Silo, pagubus sigām amangan maka anginum, pabuhat si
Hanna. Ina'an asal imam Eli aningkō' ma bangku' ma atag bowa' lawang luma'
PANGHŪ'.
10 Na, landu' aheya kasukkalan si Hanna angkan iya anangis to'ongan maka e'na
angamu'-ngamu' ni si Yawe.
11 Anganajal iya, yukna, "O Yawe Sangat Kawasa, ummatnu aku. Bang pa'in nda'nu
kasukkalanku bo' aku palulinu pahāp. Bang aku dūlannu ati buwanannu anak l'lla,
tukbalanku iya ni ka'a pabalik bo' maghinang ni ka'a sat'ggolna allum. Anganajal isab
aku in kōkna mbal binagongan."
12 Ma pangamu'-ngamu' si Hanna ni PANGHŪ'-Yawe, ta'nda' bowa'na e' si Eli.
13 Magkimut-kimut sadja bowa'na, halam magsuwala. Pangannal si Eli in iya nilango,
14 angkan yukna ma iya, "Arung, angay ka maglango sadja ilu? Timanin binunu!"
15 "Halam aku nilango, tuwan," yuk sambung si Hanna. "Tu'ud aheya karukka'anku.
Halam aku maginum binu atawa ai-ai makalango, paluwasku sadja kasukkalanku ni si
Yawe.

16 Da'a aku bistahun d'nda ala'at. Angamu'-ngamu' sadja aku sabab mbal kasandalan
karukka'anku itu."
17 Ah'lling si Eli ni iya, "Pehē' na ka amole'," yukna, "bang pa'in ka mura-murahan
asalamat maka kinale pangamu'-ngamu'nu e' Tuhan bangsatam Isra'il."
18 Ya panambung si Hanna, "Magsukul. Bang pa'in ka kasulutan ma aku, dakayu'
sosoho'annu itu." Jari ala'an na si Hanna minnē'. Aniya' isab takakanna ati ahāp na
pamaihu'anna.
19 Pag'llaw dakayu' pa'in, subu-subu lagi', pabangun disi Elkana maka saga anak-
h'ndana bo' anumba ni PANGHŪ'-Yawe. Pagubus, amole' na sigām pabīng ni Rama
ya lahat sigām. Pahulid si Elkana ni h'ndana si Hanna ati nirūlan e' si Yawe bay
pangamu'na.
20 Jari ab'ttong iya ati ta'abut pa'in bulananna anganak iya l'lla. Niōnan e'na Samwel,*
sabab, yukna, "bay iya amu'ku min si Yawe."

Pamasuku' si Samwel ma Tuhan e' si Hanna

21 Na, pagga ta'abut na bulanan Paghinang Taubat, patukad disi Elkana magtai'anak
ni lahat Silo maghinang ni PANGHŪ'-Yawe, ati tatuman isab e' si Elkana bay najalna ma
iya.
22 Sagō' halam ameya' patukad si Hanna. Yukna ni h'llana, "Subay na alutas† onde' itu
bo' bowaku pehē', ati pamasuku'ku iya ni PANGHŪ'. Jari mahē' iya pat'nna' sat'ggolna
allum."
23 "Hinangun bang ai ya makasulut ka'a," yuk si Elkana. "Maitu sadja ka sampay
talutasnu onde' ilu, bang pa'in tatuman bay janji' PANGHŪ' ma ka'a." Jari pa'bba si
Hanna ma luma' amaruru' onde' inān sampay talutas e'na.
24 Manjari talutas pa'in onde' inān, bo' ariki'-diki' lagi', binowa na iya e' ina'na ni luma'
si Yawe ma Silo. Bay isab bowana dakayu' sapi' t'lluntahun umulna maka dakarut tirigu
maka dapangisihan binu-anggul.
25 Tasumbali' pa'in sapi' he', ni'nde'an na si Samwel ni si Eli e' matto'ana.
26 Manjari anibahat si Hanna ma si Eli, yukna, "Sapahanku, tuwan, aku na d'nda ya
bay an'ngge maitu ma bihingnu angamu'-ngamu' ni PANGHŪ'.
27 Bay aku angamu' anak ati nirūlan e'na pangamu'-ngamu'ku.
28 Angkan na buwattina'an, pamasuku'ku na ni iya onde' itu sat'ggolna allum." Puwas
pa'in he'-i, sinumba na si Yawe ma atag ina'an.

2

Sambahayang si Hanna

1 Manjari anambahayang si Hanna, yukna,
"Akōg-koyag pangatayanku ma pasal si Yawe,
Pinajatu kosogku ma sabab si Yawe,
angkan pagtittowahanku saga bantaku,
magkalasigan aku ma sabab da'ugan
ya pamuwannu ma aku, O Tuhan.
2 Halam aniya' manusiya' asussi buwat kasussi si Yawe.
Sapantun iya Batu Lakit pasindungan,
halam aniya' makasibu'an iya.
3 Sasuku kam magmalangkahi subay pahali.
Sasuku kam magabbu-abbu subay pabba,
sabab si Yawe ya makata'u kamemon.
Iya ya angahukum kamemon kahinangan manusiya'.
4 Tara'ug saga sundalu magpapana' ya tamakaesog,
saguwā' sasuku bay lumukbu'
binuwanan kosog labi-labihan.
5 Sasuku bay asso tagna' magpatiata na
bo' aniya' balanja' sigām,
sagō' saga a'a bay patay otas mbal na lingantu.
Sasuku bay mbal maka'anak,
maka'anak na pitu' hekana,
sagō' in bay aheka anakna asiya-siya du.
6 Taga-kapatut si Yawe amakallum maka amapatay,

* **1:20 1:20** Samwel: da'anggil maka kabtangan Hibrani, hatina 'takale e' Tuhan.'
† **1:22 1:22** Alutas: hatina 'abutas min duru'.'

amowa saga manusiya' ni ahirat
maka amangun sigām.
7 Makaparaya iya ba'anan a'a miskin
ati makapamiskin ba'anan a'a dayahan,
makapamareyo' iya maka makapamalanga.
8 Tahaun e'na saga miskin min kasigpitan sigām,
tapaluwas sigām min kaiya'an.
Pinatingkō' sigām magbeya' maka ba'anan kasultanan
bo' supaya sigām pinagmahaldika'.
Si Yawe asal tag-suku'an alam maka po'onanna,
ya pamapanjarihanna dunya maka kapanyapanna.
9 Jagahanna sasuku sigām am'nnal ma iya,
sagō' in a'a jahulaka' amatay ma deyom kalendoman.
Halam aniya' makapanganda'ug bang hal min kosogna.
10 Magmula isab sai-sai anagga' si Yawe.
Pinal'ggonan sigām e'na min langit.
Si Yawe ya angahukum katilingkal dunya.
Aheya kosog pamuwanna ma a'a ya tahinangna sultan,
aheya da'ugan ya pamuwanna ma a'a bay tapene'na."
11 Manjari, amole' na pabalik si Elkana maka si Hanna ni Rama. Sagō' ya si Samwel ta'bba ma Silo maghinang ni PANGHŪ'-Yawe ma deyo'an si Imam Eli.

Paldusahan saga Anak si Eli L'lla

12 Na saga anak si Eli itu ala'at kahinangan sigām, mbal magaddatan PANGHŪ'.
13 Mbal isab sigām ameya' ma kauntulan ya bineya' e' saga kaimaman bang aniya' susumbali'an binowa panukbal ni Tuhan. Ma pam'llahan pa'in isi susumbali'an inān, pinapehē' dakayu' sosoho'an imam amowa tugsukna aheya.
14 Jari ai-ai tatugsuk e' sosoho'an inān, ai-na ka ma kaha' atawa ma kaldero, ya na suku' imam. Buwattē' na pa'in addat kaimaman ma saga bangsa Isra'il waktu kapehē' sigām ni Silo.
15 Sagō' buwattina'an, ma halam lagi' tatunu' lanab sumbali'an, aniya' sosoho'an imam pinapehē' ah'lling ni a'a magtukbal. Yukna, "Pamuwanun ma imam susumbali'an amata' ilu bo' tinapa e'na. Mbal tinaima' e'na bang talaga' na, luwal subay amata'."
16 Bang anambung a'a magtukbal inān, yukna, "Subay atunu' lanabna bo' ka angā' ya ingga kabilahiannu," na, pinah'llingan iya e' sosoho'an imam e'. Yukna, "Hē! Mbal makajari! Sōngin na magtūy sabab bang ka mbal bilahi, agawku sadja min ka'a."
17 Na, landu' asammal ma pang'nda' PANGHŪ' bay kahinangan saga anak si Eli itu sabab talumu' he' sigām lalabotan ya tinukbal ma iya.

Si Samwel ma Silo

18 Malaingkan, ina'an si Samwel maghinang na ni si Yawe minsan iya abata' gi'. Magbinadju' iya epod pangalampik jubana.
19 Tahun ni tahun, nihinangan si Samwel juba he' ina'na, binowahan iya ma waktu katukad si Hanna maka h'llana pehē' bo' maghinang Pagtaubat.
20 Jari, niamu'an barakat disi Elkana maglakibini e' si Eli. Yukna, "Mura-murahan bang pa'in kam kabuwanan anak e' PANGHŪ' min h'ndanu itu paganti' min onde' bay amu'na ma iya ati bay du tukbalanna pabalik ni iya." Pagubus, amole' na sigā.
21 Manjari, pinagka'inagonan si Hanna e' PANGHŪ'-Yawe ati kabuwanan gi' iya t'llu anak l'lla maka duwa anak d'nda. Jari pasulig na pa'in si Samwel hinabuna maghinang ni si Yawe.
22 Na, minsan ato'a na si Eli, takale e'na pasal kamemon kalumu'an ya nihinang e' saga anakna l'lla ma saga bangsa Isra'il. Maka takale du isab e'na pasal paghulid sigām maka saga kar'ndahan ya maghinang ma Luma' Tolda Pagsasabuhan inān.
23 Angkan ah'lling si Eli ni saga anakna, yukna, "Takaleku min saga a'a in kahinanganbi asammal! Angay kam magkahinangan buwattilu?
24 Saga anak, halli'inbi na saga kahinanganbi ilu sabab ala'at kinale suli-suli ya pasaplag inān ma ba'anan jama'a PANGHŪ'."
25 Ah'lling gi' si Eli, yukna, "Bang a'a makarusa ma pagkahina manusiya', makapati'llot Tuhan ma sigām. Sagō' bang a'a makarusa ma PANGHŪ', na sai na gi' magpati'llot ma iya?" Saguwā' mbal ameya' saga anak si Eli ma pami'atna, sabab asal kahandak PANGHŪ' pinapatay sigām.
26 Na, pasōng na pa'in paheya si Samwel maka pasōng ta'una. Pasōng isab iya makasulut atay PANGHŪ' sampay manusiya'.

Hukuman Pamat'kka ni Mata'an si Eli

27 Dakayu' llaw, aniya' a'a sosoho'an Tuhan pinapehē' ni si Eli amasampayan iya lling,
yukna, “Buwattitu ya pangallam si Yawe ma ka'a, ‘Bay aku magpanyata' ma ka'mbo'-
mbo'annu si Harun waktu sigām ma lahat Misil ma deyo'an pagparinta Pira'un.
28 Bay tapene'ku si Harun min kamemon kapanubu'an bangsa Isra'il bo' supaya iya
pinat'nna' imam maghinang ma lugal pagtutukbalan ni aku, maka anunu' kamanyan,
maka amowa epod ma waktu kasōdna ni matahanku. Bay isab buwananku bahagi' ma
saga imam min ba'anan lalabotan ya tinunu'an aku he' bangsa Isra'il.
29 Jari angay halipulubi saga kukulbanan maka lalabotan ya bay soho'ku tinukbalan
ma Luma'ku? Angay paheyanu saga anaknu labi gi' min aku? Sabab ilu pagnapsuhanbi
isi sumbali'an ahāp to'ongan ya ngā'bi min saga kukulbanan kamemon bay panukbal
ma aku e' saga a'aku bangsa Isra'il!’ ”
30 Amissala gi' sosoho'an Tuhan inān, yukna, “Angkan buwattitu pangallam si Yawe
ya Tuhanbi bangsa Isra'il, yuk-i, ‘Tagna', aniya' bay panganjanji'ku ma ka'am panubu' si
Libi, luba'na ka'am ma tumpukan mma'nu, subay magimam ni aku ni kasaumulan. Sagō'
mbal na. Palangaku na pa'in sasuku magmahaltabatan aku, sagō' pareyo'ku sasuku mbal
magaddatan aku.
31 Kalehun pahāp, at'kka du waktu papu'utku umulnu maka umul saga anak-mpunu,
jari halam aniya' ma panubu'nu magkato'a.
32 Angkan magkarukka'an kam ati mbal na takinambi kahāpan ya pamuwanku ma
bangsa Isra'il. Halam na aniya' min panubu'nu maka'abut kato'a sigām.
33 B'nnal aniya' tubu'nu pasagaranku magimam ma matahanku, sagō' binuta iya
sampay makananam karukka'an landu' bisana. Jari in kaheka'an panubu'nu pinatay
bono' ma sinosōng.
34 “ ‘Ya paltanda'an, magdora' amatay karuwangan anaknu, si Hopni maka si Pinehas,
ma dang'llaw.
35 Ati paniya'ku imam dakayu', a'a kapangandolanku, lilla' angahinang kamemon
maksudku maka kabaya'anku. Patumanku saga panubu'na bo' aniya' min sigām
maghinang ma matahan sultan ya pene'ku sampay ni kasaumulan.
36 Manjari, in kamemon takapin ma panubu'nu magpatireyo' ma iya angamu' takakan
maka pilak. Angamu' sigām junjung bang pa'in sigām binuwanan hinang minsan ai-na
ma saga imam, supaya aniya' takakan sigām.’ ”

3

Nilinganan si Samwel e' Tuhan

1 Anubul-nubul pa'in si Samwel, maghinang iya ni PANGHŪ'-Yawe ma deyo'an si imam
Eli. Ma waktu ina'an, alahang si Yawe amissala ni manusiya' maka alahang aniya'
manusiya' pinakalehan suwalana.
2 Dakayu' sangom, ina'an si Eli atuli ma bilikna. Ahawhaw na pang'nda'na, mbal na
agon makapatong pahāp.
3 Si Samwel isab ina'an abahak ma luwasan bilik pagpat'nna'an Ba'ul Tuhan* ya ma
deyom Luma' Pagtata'atan ni PANGHŪ'-Yawe. Ma halam lagi' ap'dda palita'an,
4 nilinganan si Samwel e' si Yawe. Anambung iya, yukna, “Owa', itiya'!”
5 Magtūy iya parai'-dai' pehē' ni si Eli. “Itiya' aku,” yukna. “Bay aku linganannu.”
Sagō' anambung si Eli, yukna, “Halam ka bay lingananku, pehē' ka atuli pabalik.”
Angkan pabalik si Samwel ni pabahakanna.
6 Manjari, angalingan pabalik si Yawe, yukna, “Samwel!”
Magtūy pabungkal si Samwel bo' pehē' ni si Eli, “Itiya' aku,” yukna. “Bay aku
linganannu.”
Ah'lling si Eli ni iya, “Oto',” yukna, “halam aku bay angalingan. Pehē' na ka pabalik
ni patulihannu.”
7 Ma waktu ina'an, akulang gi' pana'u si Samwel pasal PANGHŪ'-Yawe, maka halam
gi' aniya' palman PANGHŪ' bay pamukis ma iya.
8 Jari, angalingan na isab si Yawe ma si Samwel, kat'lluna na. Magtūy iya magdai'-dai'
pehē' ni si Eli maka he'na ah'lling, “Itiya' aku,” yukna. “Bay du aku linganannu.”
Na tasayu e' si Eli, si Yawe ya angalinganan onde' inān.
9 Angkan iya ah'lling ma si Samwel, yukna, “Oto', pabahak ka pehē'. Bang ka
nilinganan pabīng, anambung ka buwattitu yuknu, ‘Ya PANGHŪ', amissala na ka sabab
akale du sosoho'annu itu.’ ” Manjari, pabīng na si Samwel ni pabahakanna.

---

* **3:3 3:3** Ba'ul Tuhan, ya na ba'ul pagtatau'an sulat pasal paljanji'an Tuhan ma bangsa Isra'il.

10 Na, magpanyata' na si Yawe ma si Samwel maka e'na angalingan buwat bay dahū.
Yukna, “Samwel! O Samwel!”
Anambung si Samwel, yukna, “Amissala ka kono', sabab akale du sosoho'annu itu.”
11 Ah'lling si Yawe ma si Samwel, “Kalehun lapal itu!” yukna. “Aniya' hinang
makatāw-tāw song hinangku ma deyom bangsa Isra'il, ati tak'bbal atay sasuku
makakale.
12 Ma waktu ina'an, hinangku du kamemon bay pangallamku ma pasal saga panubu'
si Eli.
13 Bay na iya asal haka'anku pasalan hukuman ya pamat'kkaku ma panubu'na.
Sabab halam nilāng e'na kalumu'an ya bay nihinang e' saga anakna, minsan du bay
kata'uwanna.
14 Angkan aku bay anapa pasal saga panubu' si Eli, yukku, ‘Mbal ta'ampun paldusahan
sigām minsan ai tataubatan atawa lalabotan.’ ”
15 Manjari, tatuli na pabalik si Samwel sampay subu. Pagbati'na pa'in, niukab he'na
lawang Luma' Pagtata'atan ni PANGHŪ'-Yawe he'. Tināw iya amissalahan si Eli pasal
bay takalena min Tuhan,
16 sagō' nilinganan iya e' si Eli. “Samwel! Otō'!” yukna.
Jari anambung si Samwel yukna, “Oy itiya' aku.”
17 Atilaw si Eli yukna, “Ai bay pamissala Tuhan ma ka'a? Da'a limbungin min aku.
Patut ka pinat'kkahan mulka' kaginisan e' Tuhan bang ka ganta' maglimbung ai-ai bay
llingna ma ka'a.”
18 Angkan nihaka kamemon e' si Samwel, halam iya maglimbung. Jari ah'lling si Eli,
“In iya Tuhan-asal-Tuhan taga-kapatut angahinang bang ai kabaya'anna.”
19 Manjari, pataptap PANGHŪ'-Yawe ma si Samwel sampay iya paheya, angkan
atuman kamemon pah'llingna.
20 Takilā iya e' kamemon bangsa Isra'il min lahat Dān sampay ni Be'erseba, in iya nabi
si Yawe.
21 Tinagna'an minnē', magpa'nda' na pa'in PANGHŪ' ma si Samwel ma Silo ati
maina'an iya amakilā di-na labay min lapalna.

4

1 Manjari itu, pasaplag na lapal si Samwel ma kaluha'an bangsa Isra'il.

Ta'agaw Ba'ul Paljanji'an e' Bangsa Pilistin

Na paluwas saga sundalu Isra'il min pustu sigām bo' magbono' maka bangsa Pilistin.
Ina'an bangsa Isra'il magpustu ma atag Ebeneser* ati ma Apek ya pagpustuhan bangsa
Pilistin.
2 Manjari magsakap saga sundalu Pilistin angandugpak bangsa Isra'il. Aheya landu'
bono' ma llaw inān, jari tara'ug bangsa Isra'il, aniya' saga mpat ngibu heka sigām amatay
maina'an ma pagbono'an.
3 Makapole' pa'in ni pustu saga sundalu Isra'il ya takapin allum, tinilaw sigām he'
pagmatto'ahan bangsa Isra'il, yuk-i, “Angay angkan kitam pinasagaran e' PANGHŪ'-
Yawe bo' tara'ug e' ba'anan bangsa Pilistin? Ahāp lagi' kitam pehē' ni Silo angā' Ba'ul
Paljanji'an si Yawe bo' pagapi' ma kitam amuwasan kitam min ga'osan saga bantatam.”
4 Manjari, magpanoho'an sigām saga a'a pehē' ni Silo angā' Ba'ul Paljanji'an si Yawe
Sangat Kawasa, ya aningkō' asal min llot duwa mala'ikat pikpikan, ya ma sa'ob ba'ul
inān. Ina'an isab karuwangan anak si Eli, ya si Opni maka si Pinehas, bay ameya' ma
Ba'ul Paljanji'an e'.
5 Pagt'kka pa'in Ba'ul Paljanji'an si Yawe ni pustu bangsa Isra'il, magtūy sigām
magolang pakosog to'ongan angkan ajogjog sampay tana'.
6 Pagkale saga bangsa Pilistin ma pagolang bangsa Isra'il itu, magtilawan sigām di-
sigām, yuk-i, “Ai bahā' kahiyulan saga Hibrani he'?” Makata'u pa'in saga bangsa Pilistin,
ina'an Ba'ul si Yawe bay binowa ni pustu bangsa Isra'il,
7 magtūy sigām sinōd tāw. “Arōy!” yuk sigām. “Aniya' tuhan maina'an ma pustu.
Mamarahi na kitam itu! Yampa aniya' buwattitu!
8 Magmula na kitam! Halam aniya' angalappas kitam min kawasa saga tuhan ga'osan
itu! Ya na ko' ina'an saga tuhan bay amat'kka bala' kaginisan ma bangsa Misil ma lahat
paslangan he'.
9 Oy! Ka'am saga bangsa Pilistin, pakuyas kam amono'. Paesog kam angatu, sabab
bang mbal, tabanyaga' kitam e' saga Hibrani itu, buwat bay pamanyaga'tam ma sigām!”

* **4:1 4:1** Ebeneser, hatina ‘Batu-tabang’.

10 Angkan amono' pakosog to'ongan saga a'a Pilistin ati tara'ug e' sigām bangsa Isra'il.
Makalandu' aheka abugtang, t'llumpū' ngibu heka sundalu Isra'il amatay. Jari sasuku
bay takapin wa'i maglahian amole' ni pustu sigām.
11 Ta'agaw e' bangsa Pilistin Ba'ul Tuhan min saga bangsa Isra'il maka amatay isab si
Hopni maka si Pinehas, karuwangan anak si Eli.

Kamatay si Eli

12 Na, ma llaw du ina'an, aniya' dakayu' l'lla min panubu' Benjamin bay makalahi min
pagbono'an tudju ni Silo. Gineret e'na badju'na maka kapē'an bagunbun kōkna, tanda'
pagdukkana.
13 Pagt'kkana na ni Silo, ina'an asal si Eli ma tingkō'anna ma bihing lān amantaw,
sabab asusa pangatayanna ma pasalan Ba'ul Tuhan. Manjari paghaka l'lla inān ma bay
paniya' ma pagbono'an, magtūy maglemongan kamemon a'a ma kauman inān.
14-15 Ma waktu inān, siyampū' na maka waluntahun umul si Eli, mbal na maka'nda',
hal amantaw sadja. Jari takale pa'in e' si Eli pagalud inān, atilaw iya, "Angay angkan
magpangalud saga a'a itu?"
Sinekot iya magtūy e' a'a bay makalahi inān.
16 "Tuwan," yukna, "yampa aku alahi pi'itu min pagbono'an."
Atilaw pabalik si Eli, "Oto'," yukna, "ai bay tum'kka ni ka'am?"
17 Ya sambung a'a inān, "Tuwan," yukna, "maglahian saga sundalu Isra'il sabab tara'ug
e' bangsa Pilistin. Kamatayan aheka a'atam ati talapay anaknu si Hopni maka si Pinehas.
Ta'agaw isab Ba'ul Tuhan."
18 Pagkale si Eli ma pasalan ba'ul e', magtūy iya pahantak min paningkō'an maina'an
ma atag pagsosōran ni kauman. Pahantak iya ni buli'an ati apōng buli'-k'llongna.
Jari amatay na iya sabab ato'a na iya maka landu' al'mmok. Mpatpū' tahun bay
kapagmakōkna ma bangsa Isra'il.
19 Na, ma waktu inān, bulanan na ayuwan si Eli, ya h'nda si Pinehas. Pagkale
d'nda itu ma habal pasal Ba'ul Tuhan bay ta'agaw e' bangsa Pilistin, maka wa'i amatay
h'llana maka mato'ana, kap'ddi'an iya sampay anganak. Sagō' kahunitan sidda iya ma
paganakna.
20 Magkamamatay pa'in iya, amūng saga panday, yuk-i, "Ndū' nneng, da'a ka tināw.
Nda'un ba, l'lla ko' anaknu itu." Sagō' halam iya makasambung minsan ai.
21-22 Ma halam lagi' iya amatay, Ikabod ya pangōnna ma onde' inān. "Sabab," yukna,
"wa'i paokat in sahaya Tuhan min bangsa Isra'il." Angkan iya makapah'lling buwattē'
sabab wa'i na bay ta'agaw Ba'ul Tuhan e' bangsa Pilistin, maka in h'llana maka mato'ana
wa'i na amatay.

5

Ba'ul Paljanji'an ma Da'ira Asdod maka Ekron

1 Na, pagga ta'agaw Ba'ul Tuhan e' bangsa Pilistin, binowa na e' sigām min Ebeneser
tudju ni Asdod ya da'ira sigām.
2 Manjari, ma Asdod pa'in, binowa Ba'ul itu ni deyom langgal pagsusumbahan si Dagon
ya pagtuhanan sigām bo' pinapagbihing maka ta'u-ta'una.
3 Pag'llaw dakayu' pa'in, subu-subu lagi', pasōd saga a'a Asdod ni langgal si Dagon inān.
Pagsōd itu, ta'nda' ta'u-ta'una pakutung ma lantay, sali' hantang pasujud ma dahuwan
Ba'ul si Yawe! Jari pinat'ngge ta'u-ta'u inān e' sigām ni asal bay pamat'nna'an iya.
4 Saguwā', pag'llaw dakayu' na isab, wa'i na isab ta'u-ta'u si Dagon pakutung pabalik.
Ya du, sali' pasujud ma dahuwan Ba'ul si Yawe! Magkapōng-pōng kōkna maka tanganna
ina'an ma bowa' lawang. Hal du baranna ya takapin tibu'uk.
5 Ya itu sababanna angkan sampay ni buwattina'an saga imam Pilistin atawa sai-na
ma Asdod mbal pagi'ik ma bowa' lawang bang pasōd ni langgal si Dagon inān.
6 Na, pinat'kkahan e' PANGHŪ'-Yawe bala' mamarahi bisana ma katilibut Asdod maka
saga kauman ma jadjahan ina'an. Kapē'an sigām saga butig a'aslag ma baran sigām.
7 Pag'nda' saga a'a Asdod ma bay tumaluwa' ni sigām inān, ah'lling sigām ni dangan-
parangan, yuk-i, "Halam dapat! Mbal manjari pat'nna' maitu in Ba'ul Tuhan bangsa
Isra'il, sabab itiya' kitam binantahan e'na. Tantu kitam magmula sampay tuhantam si
Dagon."
8 Manjari pinalinganan kamemon pagnakura'an bangsa Pilistin ati tinilaw sigām, yuk-
i, "Ai na hinangtam ma Ba'ul ya suku' pagtuhanan bangsa Isra'il itu?"
Ya sambung sigām, "In ba'ul suku' tuhan bangsa Isra'il ilu subay pinapinda ni da'ira
Gāt." Angkan pinapinda Ba'ul inān.

9 Saguwā', bay pa'in itu pinapinda ni Gāt, pinat'kkahan bala' da'ira inān e' PANGHŪ'-
Yawe. Ahiluhala' katilibut paglahat maina'an sabab bay du isab pinat'kkahan butig
kamemon saga manusiya', min onde'-onde' ni matto'ana.
10 Angkan bay pinalanjal Ba'ul Tuhan inān min Gāt ni da'ira Ekron.
Hinabu binowa pasōd Ba'ul inān ni da'ira Ekron, magpangolang saga a'a maina'an,
yuk sigām, "Arōy! Itiya' na ba'ul sin tuhan bangsa Isra'il binowahan kitam supaya kitam
alaglag!"
11 Manjari, pinatimuk kamemon pagnakura'an ma bangsa Pilistin ati ah'lling saga a'a
Ekron ma sigām, yuk-i, "Pala'anunbi m'nnitu in Ba'ul Tuhan Isra'il ilu ati pabalikunbi
pehē' ni bay asal pat'nna'anna. Mamarahi na to'ongan kitam itu, magkamatay
kamemon!" Angkan buwattē' pah'lling saga a'a inān sabab sinōd tāw makapatay. Tu'ud
landu' abisa in bala' pinat'kkahan sigām e' Tuhan.
12 Na, sasuku sigām halam amatay e' bala', bay kat'kkahan butig aheka. Jari in
pagaruhuy saga a'a ma da'ira inān pa'abut sampay ni langit.

6

Pinabalik Ba'ul Paljanji'an

1 Ta'abut pa'in pitumbulan t'ggol Ba'ul si Yawe ma lahat Pilistin,
2 pinalinganan pina'an saga kaimaman maka saga magpuputika' e' saga a'a Pilistin bo'
supaya pangaruhan e' sigām. Yuk panilaw sigām, "Ai subay hinang kami ma Ba'ul si
Yawe itu? Haka'inbi kami bang buwattingga e' kami amabalik iya ni bay pat'nna'anna
tagna'?"
3 Anambung saga a'a pangaruhan itu, yuk-i, "Ebot-ebot, bang kam anganggara'
amabalik ba'ul ya suku' tuhan bangsa Isra'il, da'a pabalikunbi ma halam aniya' ai-aina
pinabeya'. Pabeya'unbi isab tutukbalan pagtaubatan dusabi bo' kam kauli'an, ati minnē'
kata'uwanbi bang angay kam pinat'kkahan bala' e' Tuhan."
4 Sakali anilaw saga a'a Pilistin, yuk sigām, "Tutukbalan taubat ai ya patut pamuwan
kami ma tuhan itu?"
Anambung saga imam maka saga magpuputika' inān, yuk-i, "Angahinang kam
bulawan pinakaluwa butig maka ambaw. Subay lima-lima hekana buwat du isab heka
saga pagnakura'an bangsa Pilistin. Sabab magsali' du bala' ya makataluwa' ni ka'am
maka ni saga pagnakura'anbi.
5 Angahinang kam bulawan pina'anggil ni butig maka ni ambaw ya angamula
kaluha'an paglahattam itu, ati tukbalinbi ni Tuhan bangsa Isra'il tanda' sin pamaheyabi
ma iya. Kalu iya mura-murahan ma'ase' ma ka'am ati la'ananna bala' ya pamat'kkana
ni ka'am maka ni saga tuhanbi sampay lahatbi.
6 Da'a kam magmatuwas. Da'a kam pasali' ni bay kahinangan Pira'un maka
saga bangsa Misil ma waktu tagna' he'. Subay sadja bay makalandu' kabinsana'an
pinat'kkahan sigām e' Tuhan bo' yampa sigām anugutan saga bangsa Isra'il ala'an
minnē'."
7 Na, magpanoho'an saga imam bangsa Pilistin maka saga magpuputika' inān. Yuk
sigām, "Pasakapunbi karitun baha'u, maka angā' kam duwa sapi' duru'an halam gi' bay
kapangangguyuran karitun. Pahengkotunbi sapi' ilu ni karitun, sagō' pasaddīhun saga
anak-anakna ma deyom kamalig.
8 Jari duwa'unbi Ba'ul si Yawe pehē' ni karitun. Ati pat'nna'unbi isab ma bihing ba'ul ilu
dakayu' tu'ung pangisihan saga tataubatan bulawan ya tukbalanbi ni iya. Taruwa' pa'in,
pal'ngnganunbi saga sapi' angangguyud karitun ilu pi'ingga-pi'ingga patudjuhanna.
9 Sagō' nda'unbi na pa'in. Bang patudjuhanna ilu Bet-Semes ya ma lahat bangsa Isra'il,
minnē' kata'uwantam si Yawe ya bay amat'kkahan kitam bala' itu. Sagō' bang saddī
patudjuhan, na ngga'i ka iya ya bay angamulahan kitam. Tu'ud magsalta' sadja."
10 Jari bineya' e' saga a'a Pilistin panoho'an inān. Ningā' e' sigām duwa sapi' d'nda bo'
pinaengkot ma karitun. Saga anak-anakna bay pinagal ma kamalig.
11 Sakali, pinaruwa' na Ba'ul si Yawe inān ni karitun pinapagbeya' maka tu'ung ya
pangisihan saga bulawan bay pina'anggil ni ambaw maka butig e'.
12 Manjari itu, lum'ngngan na saga sapi' inān magin'ngngong.* Amontolan sigām tudju
ni Bet-Semes ma halam pagbeklo'-beklo'na, ai-na ka ni kowan atawa ni gibang. Ina'an
paurul ma buli'an saga pagnakura'an bangsa Pilistin sampay ni bihing kauman Bet-
Semes.

* **6:12 6:12** Magin'ngngong: atawa 'magilud-ilud' ma kasehe'an. Ya na lling sapi'.

13 Ina'an isab saga a'a Bet-Semes magani pai-tirigu ma kapantayan. Jari pagtongas
sigām, ta'nda' e' sigām Ba'ul Tuhan angkan landu' sigām kinōgan.
14 Makat'kka pa'in karitun inān ni huma si Yussa' a'a Bet-Semes, pahogga' na ma
bihing dakayu' batu aheya. Paghogga' pa'in itu, ningā' e' saga a'a maina'an kayu bay
pangahinang karitun e' bo' tin'tta' pangayu. Sinumbali' isab saga sapi' he' bo' tinunu'
tutukbalan pagtaubat ni PANGHŪ'-Yawe.
15 Nihawas ba'ul e' saga kal'llahan panubu' si Libi†, beya' isab maka tu'ung ya isihan
pamulawan bay pina'anggil ni butig maka ambaw. Tahawas pa'in, bay pinabangkat e'
sigām ni diyata' batu aheya. Jari ma llaw ina'an du, saga a'a kamemon ya pat'nna' ma
Bet-Semes bay anukbal ni PANGHŪ'-Yawe saga susumbali'an pinagtunu' maka lalabotan
pagtaubat.
16 Ta'nda' pa'in kahinangan itu e' saga lima pagnakura'an bangsa Pilistin ya bay paurul
e', magtūy sigām amole' pabalik ni Ekron, ma llaw ina'an du.
17 Na, in butig bulawan ya pinabeya' e' bangsa Pilistin pagtaubat ni si Yawe, bay lima
hekana bo' pinapagkaniya-kaniya ma saga pagnakura'an sigām lima hekana isab. Hatina
dakayu' ma Asdod, dakayu' ma Gasa, dakayu' ma Askelon, dakayu' ma Gāt maka dakayu'
isab ma Ekron.
18 Damikiyanna isab saga ambaw bulawan, pinapagkaniya-kaniya ma saga kuta'
maka kauman ya suku' pagnakura'an bangsa Pilistin lima hekana he'. Ya batu aheya
isab bay pamat'nna'an Ba'ul si Yawe, ina'an masi ma huma si Yussa' a'a Bet-Semes,
pamandogahan ma bay paniya' mahē'.
19 Sagō' aniya' a'a pitumpū' hekana bay pinapatay e' Tuhan ma sabab kapang'nda'
sigām ni deyom Ba'ul e'. Sakali magdukka saga lūng-kampung sigām ma pasalan
hukuman bay pamat'nna' PANGHŪ' ma sigām.
20 Angkan sigām magpangaruhuy, yuk-i, "Sai bahā' taga-kapatut pa'alop ni si Yawe, ya
Tuhan sussi itu? Sai pamabeya'antam Ba'ul itu bo' supaya makala'an min deyomantam?"
21 Angkan sigām bay amapehē' saga sosoho'an patukad ni Kiriyat-Jarim angahaka'an
saga a'a maina'an pasal palkala' itu, yuk-i, "Itiya' pinabalik e' saga bangsa Pilistin in Ba'ul
si Yawe. Bang pa'in kam pi'itu bo' bowahunbi pi'ilu ni lahatbi."

7

1 Manjari, in Ba'ul si Yawe bay ningā' pehē' ni Bet-Semes e' saga a'a min Kiriyat-Jarim,
ati binowa ni luma' si Aminadab maina'an ma būd-būd. Si Eleyasar anak si Aminadab
ya bay pinat'nna' anganjagahan Ba'ul si Yawe.

Kapagmakōk si Samwel ma Isra'il

2 At'ggol kamaina'an Ba'ul Paljanji'an ma Kiriyat-Jarim, aniya' saga duwampū' tahun
t'ggolna. Ma waktu inān, magdohon sidda kamemon saga bangsa Isra'il maka angamu'-
ngamu' na pa'in ni PANGHŪ'-Yawe.
3 Manjari ah'lling si Samwel ma mahadjana'* Isra'il kamemon, yukna, "Bang sab'nnal-
b'nnal kam magtaubat min deyom ataybi bo' kam pabalik to'ongan ni si Yawe, timaninbi
na saga tuhan-tuhan maka ta'u-ta'u si Astoret ya pagtuhanan bangsa liyu. Pabontolunbi
itikadbi ni si Yawe ya Tuhanbi. Ammalunbi iya sadja, ati tantu kam lappasanna min
komkoman saga Pilistin itu."
4 Angkan tinaikutan e' bangsa Isra'il kamemon saga Ba'al maka Astoret ya bay
pagtuhan-tuhanan sigām bo' angisbat ni si Yawe ma halam aniya' tuhan saddī.
5 Sakali ah'lling si Samwel ni saga a'a Isra'il, yukna, "Patimuk kam kamemon ma
kauman Mispa bo' kam amu'-amu'anku ni PANGHŪ'-Yawe."
6 Ma Mispa pa'in, bay sigām angā' bohe' bo' binu'usan ma matahan si Yawe
pangahulmat sigām ma iya. Ma llaw du isab inān magpuwasa sigām kamemon, maka
maina'an isab sigām bay magsab'nnal ma PANGHŪ'-Yawe, yuk-i, "B'nnal taga-dusa kami
ma PANGHŪ'." Manjari maina'an ma Mispa si Samwel ya magmakōk ma bangsa Isra'il.
7 Pagta'u pa'in bangsa Pilistin ina'an saga a'a Isra'il magtipun ma Mispa, magtūy
magsakap saga nakura' sigām bo' palanjal pina'an bahasa angandugpak. Na, takale
pa'in habal itu e' saga a'a Isra'il, magtūy sigām magtāwan ma saga a'a Pilistin.
8 Sakali anganjunjung sigām ni si Samwel, yuk-i, "Palanjalun pangamu'-ngamu'nu ni
si Yawe ya Tuhantam bo' supaya kitam lappasanna min saga Pilistin itu."

---

† **6:15 6:15** Panubu' si Libi: ya na tumpuk magi'imam maka maghihinang ma Luma' Pagtata'atan Tuhan. * **7:3 7:3** Mahadjana': hatina saga a'a kamemon atawa ba'anan a'a ma deyo'an dakayu' pagparintahan.

9 Sakali, aniya' bili-bili halam gi' talutas† bay ningā' e' si Samwel. Sinumbali' e'na bo'
tinunu' pagtukbalna pagtaubatan ni si Yawe. Angamu'-ngamu' na pa'in si Samwel ni
PANGHŪ' ma pasalan saga ummat Isra'il, jari kinale pangamu'-ngamu'na.

Tara'ug Bangsa Pilistin e' Bangsa Isra'il

10 Na, hinabu si Samwel magtukbal tataubatan ni Tuhan, ina'an na pasekot ba'anan
a'a Pilistin amowa magbono' ma saga a'a Isra'il. Saguwā' ma llaw du isab inān, aniya'
l'ggon makalandu' kosogna pinaniya' e' si Yawe ma saga sundalu Pilistin angkan landu'
asasaw pikilan sigām. Tabowa sigām sikalahian ati tara'ug sigām e' bangsa Isra'il.
11 Magluwasan magtūy saga magbobono' Isra'il anurul saga Pilistin e'. Jari pinagpap-
atay sigām e' saga a'a Isra'il ma palabayan sampay makaliyu min kauman Bet-Kār.
12 Manjari itu, angā' batu aheya si Samwel bo' pinat'nna' e'na ma llot Mispa maka Sēn.
Ebeneser ya pangōnna ma batu inān sabab, yukna, "Si Yawe ya bay anabangan kami
sampay pi'itu."
13 Jari tara'ug saga bangsa Pilistin ati halam na magbalik-balik parugpak ni kalahatan
bangsa Isra'il. Sat'ggol si Samwel allum gi', niatuhan na pa'in e' si Yawe saga bangsa
Pilistin.
14 Ta'ā' pabalik e' bangsa Isra'il saga kaluma'an min Ekron sampay ni Gāt, kalahatan
bay kalongkopan e' bangsa Pilistin ma waktu palabay. Talappas isab min komkoman
bangsa Pilistin saga paglahat kasehe' ya ma jadjahan ina'an-i, maka magsulut isab
bangsa Isra'il maka bangsa Amor, mbal na magbono'.
15 Pasangdan na pa'in si Samwel magmakōk ma bangsa Isra'il sat'ggolna allum.
16 Tahun ni tahun, maglibutan iya saga paglahat min jadjahan Betel sampay ni Gilgal
maka ni Mispa supaya auntul kapagmakōkna ma saga jama'a Isra'il.
17 Saguwā' amole' na pa'in iya ni kauman Rama, ya lahatna porol. Maina'an isab iya
amal'ngngan kapagmakōkna ma saga a'a Isra'il. Aniya' isab pagtutukbalan bay nihinang
e' si Samwel ma Rama inān pangahulmat ma si Yawe.

8

Angamu' Sultan in Bangsa Isra'il

1 Ato'a pa'in si Samwel, pinat'nna' e'na saga anakna l'lla maghuhukum ma bangsa
Isra'il.
2 Si Jowel ya ōn anakna kasiyakahan, jari si Abija ya pasunu'. Lahat Be'erseba* ya
paghuhukuman sigā.
3 Sagō' karuwangan anak si Samwel itu halam an'ppu iya ma addat-tabi'at, sabab
napsuhan sigā ma pilak. Pagkatambahan sigā, mbal isab abontol pangahukum sigā.
4 Angkan magtimuk kamemon pagmatto'ahan bangsa Isra'il bo' pehē' ni si Samwel ma
Rama.
5 Ah'lling sigām ni iya, yuk-i, "Ato'a na ka, tuwan, maka saga anaknu itu mbal ameya'
ma kal'ngnganannu. Na," yuk sigām, "ahāp lagi' pat'nna'in kami sultan magnakura'an
kami buwat bangsa kasehe'."
6 Sagō' ab'nsi si Samwel ma pangamu' sigām, ya mikipat'nna' sultan pagnakura'an
sigām, angkan iya angaru ni PANGHŪ'-Yawe.
7 Anambung PANGHŪ' ma si Samwel, yukna, "Dūlin bang ai ya pinahinang e' saga
ummat ilu ma ka'a. Asal du ngga'i ka ka'a ya sinulak e' sigām sagō' aku maka
kapagsultanku.
8 Min waktu gi' bay kapamowaku sigām paluwas min lahat Misil sampay ni
kabuwattituhan, sinulak na pa'in aku e' sigām pagka sigām pasumba ni saga tuhan-
tuhan saddī. Jari ya du isab ilu ya nihinang e' sigām ma ka'a.
9 Na beya'un bang ai kabilahian sigām, sagō' banda'in sigām to'ongan. Pahati'un sigām
pahāp bang buwattingga palantara sultan ya song magnakura'an sigām."
10 Manjari, binissala e' si Samwel kamemon bay pangallam ma iya e' PANGHŪ'. Yukna
ni saga a'a ya angamu' pinat'nna'an sultan,
11 "Buwattitu kahinangan sultan ya song magsultanan ka'am. Ningā' e'na saga
ka'anakanbi l'lla nihinang sundalu magbeya' maka saga kalesana pagbobono' maka saga
a'ana magpangura'. Kasehe'an anakbi nihinang e'na magpaparagan min dahuan saga
kalesana.
12 Kasehe'an nihinang e'na pagnakura'an ma saga tumpukan sundalu, ai-na ka ma
dangibu, ai-na ka ma limampū'. In kasehe'an isab nihinang e'na maga'araru maka

† **7:9 7:9** Halam gi' talutas: hatina halam gi' tabutas min duru'. * **8:2 8:2** Alawak kauman Be'erseba itu min Rama, ya paglahatan si Samwel.

maga'ani ma humana, maka kasehe'an sinō' maghinang saga pakokos pagbobono' maka saga kapanyapan kalesa.
13 Ningā' e'na saga ka'anakanbi d'nda bo' maghinang saga ns'llan pahamut, maka magbab'lla, maka maga'addun saga tinapay.
14 Ningā' e'na saga pagtatanomanbi pai maka tirigu, maka pagtatanomanbi anggul maka jaitun, ingga-ingga ya landu' ahāp, ati pamuwanna ma saga tendogna.
15 Ningā' e'na bahagi' sangpū' min saga tirigu maka buwa' anggulbi bo' pamuwanna ma saga tendogna maka ma saga a'a kawakilanna.
16 Saga ipatanbi d'nda-l'lla ningā' e'na tahinang sosoho'anna. Saga sapi'bi isab maka kura'bi ya katapusan asambu tapagguna he'na.
17 Ningā' isab e'na bahagi' sangpū' min saga kahayopanbi, maka sampay ka'am baranbi binanyaga' e'na.
18 At'kka pa'in waktu inān, parahing du kam ni PANGHŪ'-Yawe ma sabab kabinsana'an ya pinaniya'an ka'am e' sultan bay pene'bi inān, sagō' mbal kam kinale e' PANGHŪ' ma waktu ina'an."
19 Sagō' halam kinale si Samwel e' saga a'a inān. "Ē! Mbal!" yuk sigām. "Ya kabilahian kami subay aniya' sultan pagmakōkan kami.
20 Bilahi kami pasali' ni saga bangsa kasehe'an bo' aniya' sultan magnakura'an kami maka magmunda'an kami bang ni pagbono'an."
21 Pagkale pa'in si Samwel ma kamemon bay pinah'lling e' saga a'a inān, parahing iya pabalik ni PANGHŪ'-Yawe.
22 Angallam PANGHŪ' pabīng ma si Samwel, yukna, "Beya'un bang ai kabilahian sigām. Pat'nna'in sigām a'a magsultanan sigām."
Manjari, ah'lling si Samwel ma bangsa Isra'il, "Pehē' na kam," yukna, "magpole'an pabalik ni kaluma'anbi."

9

Kapagbāk si Samwel maka si Sa'ul

1 Na, aniya' a'a min panubu' Benjamin ga'osan asal maka taga-kaniya'. Ōnna si Kīs ya bay anak si Abiya anak si Seror. Si Seror ya bay anak si Bekorat anak si Apiya, min panubu' si Benjamin du isab.
2 Si Kīs itu taga-anak l'lla pinagōnan si Sa'ul. Ahāp l'lla iya, arorog maka labi alanjang min kamemon pagkahina. Halam aniya' sibu'na ma bangsa Isra'il.
3 Manjari dakayu' llaw, alungay saga kura'* ya suku' si Kīs, angkan iya ah'lling ni anakna si Sa'ul, yukna, "Oto', wa'i alungay saga kura'ta. Amowa ka dakayu' sosoho'anta panehe' ma ka'a bo' piha'unbi pehē'."
4 Sakali, patulak na si Sa'ul maka sosoho'an e' labay min kabūd-būran Epra'im maka min lahat Salisa sagō' halam tabāk e' sigā saga kura' e'. Palanjal na pa'in sigā ni jadjahan Sa'alim sagō' halam du mahē'. Palabay isab sigā min lahat Benjamin, sagō' halam du isab mahē'.
5 Ta'abut pa'in jadjahan Sūp, ah'lling na si Sa'ul ma sosoho'an e', yukna, "Sūng na kita amole', ya aniya' ngga'i ka na saga kura' bay alungay ya pinagsusahan e' si mma', sagō' kita na."
6 Saguwā' ya sambung sosoho'an inān ma si Sa'ul, "Tuwan," yukna, "aniya' ma kaluma'an maitu-itu dakayu' a'a sosoho'an Tuhan. Pinagmahaltabatan iya e' saga a'a kamemon maka atuman lullun pangallamna. Ahāp gi' kita pehē' ni iya, kalu-kalu kita katuli'anna lān pamiha'anta saga kura' he'."
7 Ah'lling si Sa'ul yukna, "Bang kita pehē' ni sosoho'an Tuhan inān, ai tapamuwanta ma iya? Aubus na saga pagkakan bay palutu'ta. Halam na aniya' kabowahanta iya."
8 Anambung pabalik sosoho'an inān, "Tuwan," yukna, "aniya' gi' maitu dakayu' pisita. Ya itu pamuwanta ma iya bo' kita katuli'an e'na bang ya ingga subay palabayanta."
9 (Ma waktu he'-i, "a'a talus" ya pangōn nabi e' bangsa Isra'il. Sai-na bilahi angaru ni Tuhan, ah'lling iya ma sehe'na yukna, "Sūng, pehē' kita ni a'a talus.")
10 Yuk si Sa'ul ni sehe'na inān, "Na aho'. Sūng na kita." Jari palanjal na sigā ni kaluma'an ya pa'atagan sosoho'an Tuhan inān.
11 Hinabu sigām patukad ni būd tudju ni kaluma'an e', talanggal e' sigā saga kabudjangan song anauk bohe', jari tinilaw e' sigā yuk-i, "Saga arūng, itiya' bahā' maitu in a'a talus?"

---

* **9:3 9:3** Kura': saddī ginis kura' itu, apandak lagi' min dī kura', ataha' isab taingana. Maumu kinagunahan ma lahat kasehe' panganduwa'an ai-ai atawa pangura'an a'a. 'Donkey' atawa 'ass' ōnna ma bahasa Ingglis.

12 “Aho', tuwan,” yuk sambung saga kabudjangan inān. “Wa'i na iya makarahū min
ka'am. Pasa'ut kam. Buwattina'an sadja iya makapi'itu ni kaluma'an kami, sabab aniya'
pagkulban tinukbalan e' kampung kami mahē' ma tampat.
13 Pagsōdbi ni kaluma'an, tabākbi iya maina'an ma mbal gi' makatukad ni tampat.
Mbal magkakanan saga a'a maina'an sat'ggol iya mbal at'kka. Subay ka'amu'anna
barakat saga tutukbalan he' bo' magpamangan saga a'a bay tina'abbit. Na, pehē' na
kam bo' iya ta'abutbi.”
14 Manjari, hinabu si Sa'ul maka sosoho'an inān pasōd ni kaluma'an e', ilu na si Samwel
paluwas song patukad ni tampat.
15 Aniya' asal bay pamukis e' si Yawe ma si Samwel, dang'llaw dahū lagi' min bay
kapina'an si Sa'ul. Yuk pamukis e',
16 “Salung ma waktu buwattitu du, papi'iluku ni ka'a dakayu' a'a min panubu'
Benjamin. Busugin iya ns'llan paltanda'an in iya bay tapene'ku magnakura' ma saga
a'aku bangsa Isra'il. Niliyusan e'na saga a'a suku'ku min komkoman bangsa Pilistin.
Ta'nda'ku asal katiksa'an sigām, maka takaleku pangandahing sigām.”
17 Pag'nda' si Samwel ma si Sa'ul, magtūy angallam PANGHŪ' ma iya, yukna, “Ya na
itu a'a bay pangahakaku ma ka'a. Iya ya magparinta ma saga a'a suku'ku.”
18 Jari pasekot si Sa'ul ni si Samwel ma atag lawang ya pagsōd-luwasan ma kaluma'an
inān. Atilaw iya ma si Samwel, yukna, “Tuwan, da'a busung. Makajari bahā' aku
pata'unu bang maingga maitu luma' a'a talus e'?”
19 Anambung si Samwel, yukna, “Aku na ko' ya patilawannu. Pehē' na kam parahū
min aku ni tampat sabab magbeya' kam maka aku amangan llaw itu. Palanjalku kam
salung ati hakaku ni ka'a kamemon ya ma deyom pamikilnu ilu.
20 Ma pasalan isab saga kura' ya bay alungay saga t'llung'llaw palabay, da'a na
kasusahun sabab wa'i na tabāk. Sai lagi' niholatan e' bangsa Isra'il, bang ngga'i ka
ka'a maka saga a'a kamemon ya pagtai'anak mma'nu?”
21 Ya sambung si Sa'ul, “Tuwan,” yukna, “aku itu tubu' min panubu' Benjamin ko',
ya tubu' ariki' asal ma bangsa Isra'il, maka pangkat kami itu areyo' min kamemon
kapanubu'an Benjamin. Angay angkan ka makapah'lling buwattilu?”
22 Manjari binowa patukad e' si Samwel si Sa'ul maka sosoho'an e' ni luma' pagkakanan
bo' pinatingkō' min kōkan saga a'a bay tina'abbit he'. Kulang-labi t'llumpū' heka sigām.
23 Jari, ah'lling si Samwel ni magb'b'lla, yukna, “Bowahun pi'itu ya isi sumbali'an bay
soho'ku pinasaddī ma ka'a.”
24 Na, binowa pina'an e' magb'b'lla ya pa'a susumbali'an bay pinasaddī bo' pinat'nna'
ma munda'an si Sa'ul. Yuk si Samwel ma si Sa'ul, “Ya ilu bay tinau'an ka'a. Amangan
ka sabab bay ko' itu asal pinasaddīhan ka'a ma palkala' itu, dahū gi' min waktu bay
kapana'abbitku saga a'a kasehe'an itu.” Sakali magbeya' amangan si Sa'ul maka si
Samwel ma llaw inān.
25 Paglūd sigām ni kaluma'an min tampat e', aniya' patulihan sinakapan si Sa'ul ma
atop karatagan ya pangatop luma' si Samwel.
26 Pagdai' llaw pa'in, hinabu si Sa'ul masi ma diyata' atop e', nilinganan iya e' si Samwel,
yukna, “Pabangun ka. Patuntulta ka ni pal'ngnganannu.” Jari asakap pa'in si Sa'ul,
magbeya' sigā paluwas min luma'.
27 Makat'kka pa'in sigā ni tōng kaluma'an inān, ah'lling si Samwel ni si Sa'ul yukna,
“Soho'un na parahū sosoho'annu ilu.” Makarahū pa'in, ah'lling si Samwel ni si Sa'ul
yukna, “Maitu gi' ka bo' ka pata'uku pasal lapal bay min Tuhan.”

10

Si Sa'ul Gin'llal Sultan ma Bangsa Isra'il

1 Puwas pa'in he'-i, bay angā' si Samwel poga-poga isihan ns'llan jaitun bo' binusugan
e'na kōk si Sa'ul. Siniyum isab iya bo' yuk si Samwel, “Ka'a ya tapene' e' si Yawe
magnakura' ma saga a'a palsuku'anna, ya na bangsa Isra'il. (Ka'a ya magmakōkan sigām
maka angaliyusan sigām min komkoman saga banta sigām. Aniya' isab paltanda'an
pamab'nnal in ka'a tapene' na e' si Yawe magsultanan bangsa palsuku'anna.)
2 Pagla'annu minnitu, makalanggal ka duwa a'a ma tongod bay pangubulan si Rakiya,
ina'an ma lahat Selsa ma tobtoban tana' Benjamin. Buwattitu pamissala saga a'a inān
ma ka'a, ‘Wa'i na tabāk saga kura' ya bay pihanu. Ma buwattina'an, ngga'i ka na saga
kura' ya pinagsusahan e' mma'nu saguwā' ka'a na. Ya panilawna na pa'in, “Buwattingga
e'ku amiha anakku?” ’ ”
3 Ah'lling lagi' si Samwel ma si Sa'ul, yukna, “Paglanjalnu min saga a'a he', at'kka ka
ni kayu paruwa'ahan ma Tabor. Sinampang ka e' t'llungan l'lla arai' na patukad ni Betel

amudji ni Tuhan. Dangan inān amowa t'llu anak kambing, dangan isab amowa t'llu
tinapay maka dangan amowa dapangisihan binu-anggul.
4 Sinagina ka pahāp e' sigām, maka binuwanan ka tinapay duwa hekana. Da'a taikutin,
taima'un sadja.
5 "Pagubus ilu-i, pehē' ka palanjal ni Gibeya ya pinagbahasa Būd Tuhan, ina'an
maina'an magpustu saga sundalu Pilistin. Pagsekotnu ni kaluma'an, magbāk ka maka
tumpukan nabi lūd bay min tampat. Magbissala sigām kaligawan pagka kahōpan e'
Rū Yawe. Aniya' isab min dahuan sigām saga magbibiyula maka magsusuling maka a'a
magtaroro'an tambul-tambul.
6 Ya du ka'a, kahōpan to'ongan ka e' Rū Yawe ati tabowa ka magbeya' maka saga nabi
inān magbissala kaligawan. Tahinang ka sali' a'a saddī na.
7 Jari bang paniya' saga paltanda'an itu, hinangun bang ai ya maka'amu ma ka'a, sabab
ilu Tuhan taptap pagapi' ma ka'a.
8 "Na, palūd ka parahū min aku ni lahat Gilgal. Paturul du aku ni ka'a bo' anukbal
susumbali'an tinunu' maka magduwa'a salamat. Saguwā' ka'a ya subay angagad pitu'
llaw sampay aku makapi'ilu, bo' ka katō'anku bang ai subay hinangnu."

Nihinang Sultan si Sa'ul

9 Manjari, song pa'in paokat si Sa'ul min si Samwel, pinindahan e' Tuhan pangatayan
si Sa'ul e'. Atuman isab ma llaw ina'an kamemon saga paltanda'an bay binissala e' si
Samwel.
10 Pagt'kka disi Sa'ul ni Gibeya, bināk sigām e' tumpukan saga nabi he'. Pahōp isab Rū
Tuhan ma si Sa'ul ati tabowa iya palamud ma sigām magbissala kaligawan.
11 Ta'nda' pa'in iya he' saga a'a bay magkilahi maka iya, in iya ina'an magbeya' kahōpan
e' Rū Tuhan, magtilaw-tilawan sigām dansehe'an yuk-i, "Ai bahā' makani-si Sa'ul ya anak
si Kīs inān? Angay, nabi bahā' iya?"
12 Jari anambung dakayu' a'a maglahat maina'an, yukna, "Hē, daka sai mma' saga a'a
ilu." Angkan pinagsambatan maina'an, yuk-i, "Nabi hati' si Sa'ul?"
13 Na, makahondong pa'in si Sa'ul magbissala, patukad iya ni tampat.
14 Sakali tinilaw si Sa'ul maka tendogna e' dakayu' si'itna, yuk-i, "Bay kam maingga?"
Ya sambung si Sa'ul, "Bay kami amiha saga kura' si Mma', Bapa'. Saguwā' pagka halam
tabāk kami minsan pi'ingga pamiha'an, bay kami pehē' ni si Samwel."
15 Ah'lling si'itna inān, "Oto'", yukna, "haka'in aku bang ai bay pamissala ma ka'a e' si
Samwel."
16 Anambung si Sa'ul yukna, "Ya pamissalana ma kami in kura' si Mma' bay kono'
tabāk." Saguwā' halam nihaka e' si Sa'ul ma si'itna pasalan kapagsultanna ma sinosōng.
17 Manjari, pinalinganan e' si Samwel kamemon a'a Isra'il sinoho' pehē' ni lahat Mispa
bo' magtimuk ma matahan PANGHŪ'-Yawe.
18 Maina'an pa'in sigām, yukna ma sigām, "Buwattitu in pagkallam si Yawe ya
Tuhantam bangsa Isra'il, yukna, 'Aku ya bay amowa ka'am paluwas min lahat Misil
maka min pang'ntanan saga a'a tag-lahat e' maka min saga bangsa kasehe' ya bay
amissoko' ka'am.'
19 Sagō' minsan na, tinaikutan e'bi Tuhanbi ya bay angalappas ka'am min kabinsana'an
maka kasiksa'an. Angangut kam gom pa'in mikipat'nna' sultan. Na buwattina'an,
pabaihu' kam ma matahan PANGHŪ'-Yawe, kamemon kam ma ba'anan kapanubu'anbi
magtumpuk-manumpuk."
20 Tapatipun pa'in he' si Samwel kamemon bangsa Isra'il magsunu'-sunu', bangsa
Benjamin ya tapene'.
21 Jari in panubu' si Benjamin magtumpuk-tumpuk binowa e' si Samwel ni matahan
Tuhan, ati tumpukan si Matri ya tapene'. Ma kahinapusanna, si Sa'ul anak si Kīs ya
tapene'. Sagō' pagpiha sigām, halam iya tabāk.
22 Jari angaru sigām pabīng ni PANGHŪ', yuk-i, "Makapi'itu na bahā' ya a'a tapene'
inān?"
Anambung PANGHŪ', yukna, "Aho', ina'an iya patapuk ma saga duwa'an."
23 Sakali, magdai'-dai' sigām pehē' angā' si Sa'ul bo' yampa binowa paluwas ni
pagtipunan a'a inān. Na alanjang asal iya min kamemon.
24 Manjari, ah'lling si Samwel ni saga a'a, yukna, "Nda'unbi na a'a ya bay tapene' e' si
Yawe. Halam aniya' sibu'na min kitam itu kamemon."
Magtūy magdakayu' kamemon saga a'a inān angolang, yuk-i, "Mura-murahan
pinataha' umul sultan ilu!"

25 Pinahati e' si Samwel saga a'a mahadjana' inān pasal hatulan pagsultan. Tasulat e'na
kamemon itu ma deyom kitab bo' pinat'nna' ma matahan si Yawe. Pagubus, pinapole'
e' si Samwel saga a'a inān pakaniya-pakaniya ni luma' sigām.
26 Ya du si Sa'ul, bay du isab amole' ni luma'na ma Gibeya, magbeya' maka saga a'a
esogan magbono' ya kabuwanan baya' e' Tuhan.
27 Sagō' aniya' maina'an saga a'a asabul magpah'lling, yuk-i, "Buwattingga he' a'a itu
angalappas kitam min saga bantatam?" Ati pinareyo'-deyo' e' sigām si Sa'ul. Halam
aniya' huhulmatan binowa e' sigām pagmahaltabat ma iya. Sagō' halam du ah'lling
minsan ai si Sa'ul.

11

Tara'ug e' si Sa'ul saga Bangsa Ammon

1 Na, palabay pa'in saga dambulan, tat'kka da'ira Jabes Giliyad e' si Nahas, ya sultan
bangsa Ammon, ati kinumbis e'na bo' mbal makaluwas saga a'a ya maglahat maina'an.
Manjari ah'lling sigām ni si Nahas yuk-i, "Magsulut kitam. Magpara'ug kami ma ka'a
bang pa'in kami mbal papataynu."
2 Anambung si Nahas, yukna, "Aho', magsulut kitam bang pa'in talugitku dambila'
matatam tampal ni kowan bo' supaya aheya kaiya'anbi ma bangsabi Isra'il."
3 Angkan ah'lling saga pagmatto'ahan maina'an, yuk sigām, "Patangguhun kami ma
deyom pitu' llaw bo' pinasaplag kahālan itu ma katilingkal Isra'il. Bang halam sai-na
anabang kami, lilla' na kami magpalongkop ma ka'a."
4 Manjari, pehē' saga magbobowa lapal ni Gibeya ya kauman palahatan si Sa'ul.
Kahaka'an pa'in saga a'a maina'an ma pasalan palkala' he', magtūy sigām maglemong
kamemon.
5 Salta' ma waktu ina'an, at'kka si Sa'ul maka saga sapi'na bay min huma. Jari atilaw
iya, yukna, "Ai kasusahan saga a'a itu? Angay sigām maglemongan?" Ati nihaka'an iya
pasal bay pamissala saga a'a Jabes he'.
6 Pagkale si Sa'ul ma bissala itu, magtūy pahōp ni iya Rū Tuhan, jari akagit atayna,
mbal agon kasandalanna.
7 Ningā' e'na duwa sapi' bo' pinagkehet-kehet, ati pinabowa kehetanna ni katilibut
Isra'il pamowahan banda'na ma saga a'a kamemon. Yukna, "Buwattitu tumaluwa' ni
saga kahayopan sasuku tag-dapuna mbal maguyun ameya' ma si Sa'ul maka si Samwel."
Sakali, kasōran tāw kamemon bangsa Isra'il min kahandak PANGHŪ'-Yawe, angkan
sigām magda'atay ameya' ma si Sa'ul.
8 Manjari, pinatipun e' si Sa'ul ma kauman Besek saga kal'llahan, aniya' t'llu hatus
ngibu heka sigām min Isra'il maka t'llumpū' ngibu min Yuda.
9 Ah'lling disi Sa'ul ma saga magbobowa lapal bay min Jabes e', yuk-i, "Pata'uhunbi
saga a'a Jabes Giliyad, yukbi, 'Salung, song pa'in ugtu llaw, alappas na kam.' "
Kahaka'an
pa'in saga a'a Jabes inān, landu' aheya kakōgan sigām,
10 ati yuk sigām ni saga a'a bangsa Ammon, "Pagsalung, lilla' na kami magpalongkop
ma ka'am. Tahinangbi na ma kami bang ai kabaya'anbi."
11 Sagō' ma sangom ina'an du, bay binahagi' t'llu e' si Sa'ul saga sundaluna. Ma halam
lagi' pak'llat mata llaw, tasōd e' sigām pustu saga bangsa Ammon bo' binono' e' sigām
sampay ta'abut alanga llaw. Sasuku halam tapapatay bay makalahi pakaniya-kaniya.

Pinatuman Kapagsultan si Sa'ul

12 Na pagka buwattē', ah'lling saga a'a Isra'il ma si Samwel, yuk sigām, "Sai sa saga a'a
bay mbal bilahi pinagsultanan e' si Sa'ul? Pabowahun sigām pi'itu bo' papatay kami."
13 Saguwā' amissala si Sa'ul yukna, "Mbal aniya' minsan sai-na pinapatay ma llaw itu.
Sabab ya itu llaw kapamuwan da'ugan e' PANGHŪ'-Yawe ma bangsa Isra'il."
14 Manjari ah'lling si Samwel ma saga a'a Isra'il yukna, "Sūng kitam ni Gilgal ati mahē'
kitam amatuman pagsultan si Sa'ul."
15 Sakali, pehē' ni Gilgal kamemon saga ummat Isra'il bo' pinatuman e' sigām pagsultan
si Sa'ul maina'an ma matahan si Yawe. Maina'an isab sigām bay magduwa'a salamat ni
si Yawe. Pagubus, aheya paglami-lami disi Sa'ul maka kamemon saga bangsa Isra'il.

12

Lapal Pagba'iran si Samwel min Bangsa Isra'il

1 Sakali ah'lling si Samwel ni saga bangsa Isra'il, yukna, "Bay na beya'ku kamemon
pangamu'bi ya mikipat'nna' kam sultan.

2 Na buwattina'an, ilu na aniya' sultan magnakura'an ka'am. In aku itu ato'a na, sagō'
ilu du saga anakku l'lla ma deyomanbi ganti'ku. Min kabata'ku sampay ni buwattina'an
bay aku magnakura'an ka'am.
3 Itiya' aku pa'alop ma ka'am. Bang aniya' panuna'bi ma aku, saksi'inbi ma baihu'an
PANGHŪ'-Yawe maka ma baihu'an sultan ya tapene'na itu. Sai bahā' ma ka'am bay
katangkawanku sapi'na atawa kura'na? Sai ma ka'am bay ka'akkalanku? Sai ma
ka'am bay pissoko'ku? Bay bahā' aku katambahan he' sai-na ma ka'am bo' supaya
abengkok hukumanku? Bang bay tahinangku saga kahinangan itu minsan la'a hal
dakayu', pabontolku na buwattina'an."
4 Manjari anambung saga bangsa Isra'il inān, yuk sigām, "Halam kami bay akkalannu
atawa pissoko'nu. Halam ka bay anangkawan sai-na ma kami."
5 Yuk si Samwel ni sigām, "Llaw itu, saksi'tam PANGHŪ' maka sultan ya tapene'na itu,
in aku mbal katōnganbi dusa."
"Aho'," yuk sambung sigām, "PANGHŪ'-Yawe ya saksi'tam."
6 Manjari ah'lling si Samwel, "Si Yawe ya bay amene' si Musa maka si Harun, maka
Tuhan ya bay amowa saga ka'mbo'-mbo'anbi paluwas min lahat Misil.
7 Na, da'a kam ala'an m'nnilu sabab bontolanta kam maitu ma baihu'an PANGHŪ'-
Yawe pasal saga kahāpan bay tahinang he'na ma ka'am maka saga ka'mbo'anbi.
8 "Ma Misil pa'in disi Yakub, bay sigām parahing ni si Yawe angamu' tabang, ati
pinabeya'an sigām si Musa maka si Harun. Sigā ya bay amowa saga ka'mbo'anbi
paluwas min Misil tudju pi'itu ni lahat ītu.
9 Saguwā' takalipat e' sigām si Yawe ya Tuhan sigām, angkan sigām bay pinasagaran
he'na bo' tara'ug he' si Sisera ya pagnakura'an saga sundalu si Hasor. Bay isab sigām
ni'nde'an ni komkoman saga bangsa Pilistin sampay sultan bangsa Mowab ya bay
anguntarahan sigām.
10 Pagka buwattē', bay angandahing isab saga a'a Isra'il ni PANGHŪ', yuk-i, 'Ya Tuhan,
aheya landu' dusa kami ma ka'a. Sabab bay ka taikutan kami pasumba ma saga ta'u-ta'u
Ba'al maka Astoret. Lappasun kami min saga banta kami itu ati pabalik kami angisbat
ka'a sadja.'
11 Sakali bay pinabeya' he' PANGHŪ' si Jerub-Ba'al (ya niōnan isab si Gidiyun) bo'
si Barak, ati bo' si Jepta, maka aku ya katapusan. Angkan kam bay kalappasan e'na
min pang'ntanan saga kabantahanbi paruruwambila' bo' halam aniya' makarugpak ni
lahatbi.
12 "Saguwā'," yuk si Samwel, "pag'nda'bi pa'in song parugpak ni ka'am si Nahas ya
sultan bangsa Ammon, subay kam angangut mikipat'nna' sultan magnakura'an ka'am.
Buwattē' pangamu'bi ma aku minsan du Tuhan Yawe ya sultanbi.
13 Na", yuk si Samwel, "itiya' na in sultan bay pene'bi, ya bay amu'bi. Nda'unbi pahāp,
aniya' na sultan pinat'nna'an ka'am he' PANGHŪ'.
14 Jari ahāp kahālanbi bang pa'in kam magmatāw ma PANGHŪ', bang kam angisbat
iya, bang mbal sagga'bi saga panoho'anna, bang ka'am maka sultan ya magnakura'an
ka'am atukid ameya' ma si Yawe ya Tuhanbi.
15 Saguwā', bang kam mbal ameya' ma si Yawe ati sagga'bi gom pa'in saga
panoho'anna, taptap kam pinat'kkahan bala', buwat bay pamat'kkana ma saga
ka'mbo'anbi.
16 "Na, da'a kam ala'an min pan'nggehanbi ilu bo' kam maka'nda' in hinang makainu-
inu ya song nihinang e' PANGHŪ'-Yawe ma matahanbi.
17 Ta'abut na musim pagani tirigu, musim mbal pangulan. Sagō' angamu'-ngamu'
aku ni PANGHŪ' bang pa'in pinal'ggon maka pinaulan. Ati minnē' tasayubi bang
buwattingga heya kala'atan bay tahinangbi ma matahan PANGHŪ' pagka kam angangut
subay mikipat'nna' sultan."
18 Manjari angamu'-ngamu' si Samwel ati aniya' l'ggon maka ulan pinaniya' e'
PANGHŪ' ma llaw ina'an du. Angkan kamemon saga a'a maina'an sinōd tāw ma
PANGHŪ' maka ma si Samwel.
19 Ah'lling sigām ni si Samwel, yuk-i, "Amu'-amu'in kami ni si Yawe ya Tuhannu bo'
supaya kami mbal pinapatay. Bay ganapan kami saga dusa kami ma sabab kapangangut
kami subay mikipat'nna' sultan."
20 Anambung si Samwel yukna, "Da'a kam tināw. B'nnal aheka paldusahan bay
tahinangbi, sagō' minsan na, da'a taikutinbi si Yawe. Wajib iya subay ni'isbat min deyom
ataybi.
21 Da'a kam pasiha' min iya bo' maghinang ni saga tuhan-tuhan halam kapūsanna,
sabab halam du aniya' kahāpan tahinang sigām ma ka'am. Mbal sigām makalappasan
ka'am.

22 Kasulutan si Yawe angahinang ka'am bangsa palsuku'anna, angkan kam mbal
siniya-siya he'na supaya mbal tasalla' ōnna babantugun.
23 In aku isab," yuk si Samwel, "mbal bilahi amakay dusa ni PANGHŪ'-Yawe, angkan
aku mbal pahali angamu'-ngamu'an ka'am tabang. Pandu'anta kam isab addat-tabi'at
ahāp maka abontol.
24 Amay-amay, pagmatāwinbi si Yawe maka isbatunbi iya min deyom ataybi.
Entomunbi to'ongan saga kahāpan makainu-inu ya bay tahinang e'na ma ka'am.
25 Sagō' bang kam pasangdan na pa'in angahinang kala'atan, tantu ka'am maka
sultanbi ilu aligis."

13

Pinabukagan si Sa'ul e' si Samwel

1 T'llumpū' tahun umul si Sa'ul waktu iya tahinang sultan* ati mpatpū' maka
duwantahun ya t'ggol kapagsultanna ma bangsa Isra'il.
2 Na, si Sa'ul itu bay amene' sundalu t'llungibu hekana min bangsa Isra'il. Duwangibu
sigām bay ma si Sa'ul ma kauman Mikmas maka ma kabūd-būran Betel, dangibu takapin
bay ma si Jonatan ma Gibeya, ya ma paglahat bangsa Benjamin. Maka sasuku halam
tapene' e' si Sa'ul bay pinapole' ni kaluma'an sigām.
3 Na, tarugpak e' si Jonatan pustu bangsa Pilistin ma lahat Geba angkan tasayu e'
saga Pilistin in bangsa Hibrani† angatu na. Manjari amah'lling si Sa'ul tiyup-tiyup ma
katilingkal bangsa Isra'il supaya sigām magsakap amono'.
4 Minnē' takale e' kamemon bangsa Isra'il in habal itu, ya yukna, "Tarugpak pustu
Pilistin e' si Sa'ul, ati aheya na kab'nsi sigām ma kitam bangsa Isra'il." Angkan
magpanoho'an si Sa'ul ma saga a'a Isra'il, sinō' patipun ma lahat Gilgal.
5 Manjari, magtimukan na saga bangsa Pilistin bo' magsakap amono' bangsa Isra'il.
Landu' aheka saga Pilistin e', t'llungibu heka kalesa sigām pagbobono', nnom ngibu
saga sundalu magkakalesa. Ya sundalu sigām magtinape' sali' heka solagan gusung ma
tampe. Patukad sigām magpustu ma Mikmas, tampal ni sobangan min Bet-Aben.
6 Pag'nda' saga sundalu bangsa Isra'il in sigām kapilahan ma sabab kapaslod
pagdugpak bangsa Pilistin, magtūy sigām sikatapukan ma saga songab batu, ma deyom
kasagmotan, ma lugal kabatuhan, maka ma saga lowang bay kinalian.
7 Aniya' isab saga Hibrani kasehe'an bay pauntas ni dambila' sapa' Jordan tudju ni
lahat Gād maka Giliyad.
Saguwā' si Sa'ul bay magpa'bba ma Gilgal ati magpamidpid kamemon saga kasun-
daluhan bay ameya' ma iya kabowa tāw sigām.
8 Dapitu' ya pangagad si Sa'ul maina'an buwat bay panugun e' si Samwel ma iya. Na,
halam pa'in at'kka si Samwel, magkanat-kanat na saga sundalu bay maina'an ma si Sa'ul.
9 Angkan ah'lling si Sa'ul, yukna, "Bowahinbi aku hayop pagtaubat maka tutukbalan
pagduwa'aku salamat." Manjari bay tinukbalan e' si Sa'ul hayop tinunu'.
10 Pagubus, at'kka si Samwel ati paluwas si Sa'ul min kaluma'an anampang iya maka
anagina.
11 Yuk si Samwel ma iya, "Ai bay hinangnu itu?"
Anambung si Sa'ul, yukna, "Ta'nda'ku magkaukanat saga a'aku maka halam ka
makat'kka ma waktu bay panugunnu. Ina'an isab saga sundalu Pilistin magtimuk ma
Mikmas.
12 Tapikilku in bangsa Pilistin arai' parugpak pi'itu ni Gilgal ma halam aku minsan
makapangaru ni PANGHŪ'-Yawe. Angkan aku bay magniyat magtukbal saga tutukbalan
tinunu' itu."
13 Ya sambung si Samwel ma si Sa'ul, yukna, "Dupang pahāp ka magkahinangan
buwattilu! Halam bay bogbogannu panoho'an PANGHŪ' ma ka'a. Bang ka bay
magkahagad, tuman ka'a maka saga panubu'nu pinapagsultan ma bangsa Isra'il ni
kasaumulan.
14 Saguwā', pagka ka halam bay ameya' ma panoho'an PANGHŪ' ma ka'a, mbal anatas
kapagsultannu. Aniya' tapihana a'a makasulut pangatayanna, ati tapat'nna' na e'na
magmakōk ma saga ummat ya palsuku'anna."

---

* **13:1 13:1** Halam tatugila' ma kasulatan tagna' bang pilantahun umul si Sa'ul ma waktu kapamat'nna' iya magsultan, maka bang pilantahun ya t'ggol kapagsultanna. In umbul 30 maka 42 itu bay ta'ā' min kasulatan Kitab bay tasalin ni bahasa Girīk. † **13:3 13:3** Bangsa Hibrani: hatina 'bangsa Isra'il'.

15 Pabuhat magtūy si Samwel bo' palanjal min Gilgal ni Gibeya ya ma paglahat
Benjamin. Malaingkan si Sa'ul bay angitung saga sundalu ya beya' ma iya, nnom hatus
heka sigām.

Bangsa Isra'il Halam Magpakokos

16 Na, ina'an disi Sa'ul maka anakna si Jonatan pahanti' ma Gibeya, beya' isab saga
sundalu sigām, samantala' wa'i masi ma Mikmas magpustu saga sundalu Pilistin.
17 Magbahagi' t'llu saga sundalu Pilistin itu bo' angandugpak bangsa Isra'il. Datumpuk
inān bay patudju ni kauman Opra ya ma jadjahan lahat Suwal,
18 datumpuk bay pehē' tudju ni Bet-Horon, jari in tumpuk kat'lluna bay pehē' ni
kareyahan min diyata'an karatagan Seboyim, ya paharap ni paslangan.
19 Ma waktu ina'an-i, halam aniya' minsan dakayu' magsasasal ma katilingkal Isra'il
sabab mbal nirūlan e' bangsa Pilistin. Tināw asal sigām in saga bangsa Isra'il angahinang
pakokos di-sigām.
20 Angkan saga bangsa Isra'il subay pehē' ni saga bangsa Pilistin magpa'asa'
kapanyapan sigām taga-solab, buwat saga paga'araru, saga sangkul, saga kapa maka
sanggot.
21 Duwa sīn tibu'uk ya halga' pagpa'asa' solab paga'araru maka sangkul, dakayu' sīn
tibu'uk ya halga' isab pagpa'asa' tugsuk a'aslag maka kapa maka tōng tungkud.
22 Jari halam aniya' minsan dakayu' min sundalu Isra'il magtakos kalis atawa budjak
ma llaw pagbono' inān, luwal si Sa'ul maka anakna si Jonatan.

Tarugpak Bangsa Pilistin e' si Jonatan

23 Na, aniya' tumpukan sundalu Pilistin bay sinō' anunggu'an lān ya palabayan ma
kapampangan Mikmas.

14

Da'ugan si Jonatan ma Mikmas

1 Dakayu' llaw ah'lling si Jonatan anak si Sa'ul ni onde' baha'u ya magbobowa
pakokosna, yukna, "Sūng kita pehē' ni pustu saga sundalu bangsa Pilistin ya ma dambila'
inān." Sagō' halam pinata'u mma'na.
2 Pasalta', ina'an si Sa'ul maka nnom hatus sundaluna magpustu ma deyo'an kayu
dalima'* ma Meglon, ya ma tobtoban lahat Gibeya.
3 Beya' isab maina'an si imam Ahidja ya tag-bowahan epod. Si Ahidja itu anak si
Ahitub ya danakan si Ikabod. Mma' sigā si Pinehas anak si Eli ya bay maghinang ni si
Yawe ma Silo. Sagō' halam sai-na makasayuhan kalikut si Jonatan e'.
4 Na, aniya' pampang min karuwambila' lān ya palabayan si Jonatan tudju ni
pagpustuhan saga sundalu Pilistin. Boses ya pangōn ma pampang dambila', Sene ya
pangōn ma dambila'.
5 Pa'anggop ni Mikmas ya pampang tampal ni uttala', pa'anggop ni Geba ya pampang
tampal ni tunggara'.
6 Sakali, ah'lling si Jonatan ni magbobowa pakokosna inān yukna, "Sūng kita pehē'
ni pustu bangsa kapil inān. Kalu mura-murahan kita tinabangan e' PANGHŪ'-Yawe.
Tuman halam aniya' makapaggat bang iya ya amuwan da'ugan, ai naka aheka kitam
atawa akulang."
7 Anambung magbobowa pakokos inān, yukna, "Pē'un tuwan, palanjalun bang ai
maksudnu. Itiya' du aku ameya' ma ka'a minsan ai tumaluwa'."
8 Ya pah'lling si Jonatan, "Sūng! Pehē' kita magpa'nda' ma sigām.
9 Bang sigām ah'lling ni kita, yuk-i, 'Angagad gi' kam mailu ati pi'ilu kami,' na maitu
sadja kita, mbal kita palanjal.
10 Sagō' bang yuk sigām, 'Patukad kam pi'itu', na patukad kita sabab ya ina'an
paltanda'an in da'ugan pamuwan ma kita e' si Yawe."
11 Sakali, magpa'nda' pa'in sigā karuwangan ni pustu saga Pilistin he', magtūy sigām
ah'lling, yuk-i, "Allā! Nda'unbi ba saga Hibrani ilu, ilu na sikaluwasan min saga lowang
bay patapukan sigām!"
12 Jari angolang saga a'a ma pustu inān ni si Jonatan maka ni magbobowa pakokosna
he', "Pasōng kam pi'itu bo' kam l'ggahan!"
Angkan ah'lling si Jonatan ni sehe'na inān yukna, "Paturul ka ma aku. Tuman
pamuwan in da'ugan e' si Yawe ma bangsa Isra'il."

---

* **14:2 14:2** Dalima' itu kayu ahāp buwa'na. 'Pomegranate' ōnna ma bahasa Ingglis.

13 Parāg si Jonatan min pampang ati paturul min buli'anna magbobowa pakokosna
inān. Tapapatay he' si Jonatan saga sundalu Pilistin, maka ina'an isab sehe'na amapatay
min buli'anna.
14 Jari duwampū' heka Pilistin bay tapapatay ma kapangandugpak sigā kamint'dda
inān. Akiput asal lugal bay pagbono'an e'.

Tara'ug Bangsa Pilistin

15 Manjari, ahiluhala' kamemon saga sundalu Pilistin kabowa tāw sigām. Ahiluhala'
sigām ma deyom pustu, ahiluhala' sigām ma deya, ahiluhala' isab saga tumpukan
magdurugpak. Magbeya' isab ajogjog tana' sabab in tāw inān bay pinaniya' e' Tuhan.
16 Aniya' saga sundalu si Sa'ul ma Gibeya-Benjamin bay amantawan lahat ma sakalibut
sigām, ati ta'nda' e' sigām saga sundalu Pilistin magkaukanat pehē'-pi'itu.
17 Magtūy ah'lling si Sa'ul ni saga a'a ya sehe'na, yukna, "Patipununbi saga sundalutam
kamemon bo' nda'unbi bang sai halam maitu." Pag'nda' sigām, luwal si Jonatan maka
magbobowa pakokosna ya halam maina'an.
18 Ati ah'lling si Sa'ul ni imam Ahidja, yukna, "Bowahun pi'itu Ba'ul Paljanji'an Tuhan
ilu." (Ma waktu itu-i in Ba'ul Tuhan ina'an asal ma bangsa Isra'il.)
19 Na, hinabu si Sa'ul amissala ni imam e', paruhun na pa'in kalengogan ma pustu saga
bangsa Pilistin. Angkan yuk si Sa'ul ma imam e', "Pasagarin na."
20 Sakali, magsakaum si Sa'ul maka kamemon saga sundaluna bo' pakuyas ni
pagbono'an. Anā, landu' aheya in kalengogan ma saga sundalu bangsa Pilistin sabab
ina'an sigām magpatay dansehe'an.
21 Aniya' saga Hibrani bay asal palamud ma bangsa Pilistin bo' dambeya'an maka
sigām ma deyom pustu, sagō' papinda na sigām ni saga sundalu Isra'il ya bay ma disi
Sa'ul maka si Jonatan.
22 Sampay saga bangsa Isra'il ya bay sikatapukan ma kabūd-būran lahat Epra'im
ameya' na isab angapas pagkale sigām in saga sundalu Pilistin wa'i na maglahian.
23 Jari talappas bangsa Isra'il e' si PANGHŪ'-Yawe ma llaw ina'an du, ati palanjal na
pa'in pagbono' inān sampay ni dambila' Bet-Aben.

Panubali si Sa'ul

24 Na, ma llaw ina'an-i, landu' abinsana' saga sundalu bangsa Isra'il sabab bay
makasubali si Sa'ul, yukna, "Bang pa'in pinagmulka'an sai-sai anginam takakan ma
mbal gi' s'ddop llaw. Subay aku makabalosan saga bantaku dahū!" Angkan halam
sai-na anawakkal amangan sampay ni kakohapan.
25 Sakali itu, makat'kka pa'in kamemon sundalu inān ni dakayu' gulangan, aniya' gula'
buwani maina'an ma kuwit tana'.
26 Pagsōd sigām pehē', ta'nda' e' sigām gula' buwani inān magdayas-dayas, saguwā'
halam aniya' minsan dakayu' min sigām makatawakkal an'nno'an tōng tanganna pina'an
sabab kabowa tāw sigām ma bay panubali sultan Sa'ul e'.
27 Saguwā', pagka halam bay takale e' si Jonatan panubali mma'na, bay pina'abut
tōng tungkudna ni gula' inān bo' kininaman e'na. Pagkakanna pa'in, pasawa magtūy
pamaihu'anna pagka ahāp na palasahanna.
28 Nihaka'an iya magtūy e' dakayu' sundalu bay maina'an. "Tuwan," yukna,
"kami saga sundalu bay pinagsapahan e' mma'nu, sinō' mbal amangan ai-ai llaw itu.
Pinagmulka'an kono' kami. Angkan ko' kami itu pinunung na e' lingantu."
29 Anambung si Jonatan, yukna, "Allā, aheya kasasawan pamat'kka e' mma'ku ma
kitam kamemon! Nda'unbi ba kahāp palasahanku pagkakanku gula' buwani itu minsan
la'a hal dangkuri'."
30 Yukna lagi', "Luba'na na bahā' bang kam bay makakakan ai-ai ya tatabanbi min
saga bantatam. Marai' aheka lagi' bangsa Pilistin bay tapapatay."
31 Ma llaw ina'an, tapapatay e' bangsa Isra'il saga bangsa Pilistin tinagna'an min
Mikmas sampay ni jadjahan Ayjalon. Pagubus, landu' apaya saga a'a Isra'il sabab
lingantu.
32 Angkan pinagagawan e' sigām saga bili-bili maka hayop bay tataban e' sigām bo'
sinumbali' saru'un-du'un. Agsai pinagkakan e' sigām minsan masi laha'an, kabowa
lingantu sigām.
33 Ati aniya' makasumbung ma si Sa'ul, yukna, "Tuwan, makapakay dusa ni PANGHŪ'
saga a'anu sabab wa'i sigām amangan sumbali'an masi taga-laha'."
Yuk si Sa'ul, "Saga panipu! Pagulungunbi saru'un-du'un pi'itu batu aheya."
34 Magpanoho'an gi' iya, yukna, "Pehē'unbi saga a'a he' bo' soho'unbi amowa pi'itu
saga sapi' maka bili-bili sigām dangan maka dangan. Soho'unbi sigām anumbali' maka

amangan maitu. Subay sigām mbal amakay dusa ni PANGHŪ' pagka sigām amangan sumbali'an masi taga-laha'."

Angkan ma sangom ina'an du, amowa sigām pakaniya-pakaniya saga sapi' maka bili-bili sigām bo' sinumbali' maina'an.

35 Anambak isab batu si Sa'ul pagkulbanan ni PANGHŪ'-Yawe. Yampa aniya' pagkulbanan tahinang e'na.

36 Manjari ah'lling si Sa'ul, "Sangom itu," yukna, "parugpak kitam ni saga bangsa Pilistin. Gora'tam ai-ai sigām kamemon ati papatayta sigām kamemon sampay ni kasubuhan."

Anambung saga sundalu inān, "Hinangun tuwan bang ai taluwa' ma pikilannu."

Sagō' ya panambung imam, "Subay kitam angaru dahū ni Tuhan."

37 Angkan angaru si Sa'ul ni Tuhan yukna, "Ya Tuhan, parugpak na bahā' kami ni bangsa Pilistin? Pamuwannu bahā' in da'ugan ma bangsa Isra'il?" Saguwā' halam aniya' sambung Tuhan ma llaw ina'an.

38 Pagka buwattē', ah'lling si Sa'ul ni saga nakura' ma tumpukan sundalu. "Pasōng kam pi'itu," yukna, "bo' tata'u bang ai dusa bay tahinangtam ma llaw itu.

39 Sapahanku ma ōn si Yawe ya Manglalappas ma bangsa Isra'il, sai-sai katōngan dusa itu minsan anakku si Jonatan, subay pinapatay." Sagō' halam makapamūng saga a'a inān minsan dangan.

40 Ah'lling lagi' si Sa'ul ni kamemon saga a'a Isra'il, yukna, "Mailu kam ma dambila', ati aku maka anakku si Jonatan maitu isab ma dambila' itu."

Jari anambung saga a'a maina'an, "Ka'a ya magkabaya'an, tuwan."

41 Sakali angamu'-ngamu' si Sa'ul ni si Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il, yuk-i. "Ya PANGHŪ', pata'uhun ni kami bang sai bay makarusa." Magko'ot-ko'ot pa'in, tasayu ngga'i ka saga sundalu ya bay tag-dusahan, sabab si Jonatan maka si Sa'ul ya tako'ot.

42 Magtūy ah'lling si Sa'ul, yukna, "Pagko'ot-ko'otinbi bang sai ma kami maka si Jonatan ya bay makarusa." Jari si Jonatan ya tako'ot.

43 Na, ah'lling si Sa'ul ni si Jonatan, yukna, "Haka'in aku bang ai bay tahinangnu?"

Anambung si Jonatan, "Bay t'nno'anku tōng tungkudku ni gula' buwani bo' bay kinamanku dangkuri'. Na, patut bahā' aku subay pinapatay?"

44 "Aho' Jonatan" yuk si Sa'ul. "Bang pa'in aku pinat'kkahan mulka' e' Tuhan bang ka mbal papatayku."

45 Saguwā' yuk saga sundalu ni si Sa'ul, "Si Jonatan ya bay angaliyusan bangsatam Isra'il min kamulahan! Angay iya subay pinapatay? Mbal patut! Anapa kami ma ōn si Yawe ya Tuhan kakkal, in si Jonatan subay mbal ni'inay, sabab Tuhan ya bay anabangan iya ma bay tahinangna llaw itu." Angkan kaliyusan si Jonatan e' saga a'a inān ati halam bay pinapatay.

46 Manjari itu, pahondong na si Sa'ul angapas saga bangsa Pilistin angkan sigām magsuhutan na ni kalahatan sigām.

47 Min waktu tagna' kapagsultan si Sa'ul ma Isra'il, niatuhan e'na saga banta sigām min paruruwambila'. Ya na bangsa Mowab, bangsa Ammon, bangsa Edom, saga sultan bangsa Soba, maka bangsa Pilistin. Minsan pi'ingga parugpakan si Sa'ul maka saga sundaluna, anganda'ug sadja sigām.

48 Aesog e'na amono' ati tara'ug bangsa Amalek. Talappas e' si Sa'ul bangsa Isra'il min komkoman saga a'a bay makalangpasan ai-ai sigām.

Si Sa'ul Magtautai'anak

49 Ya itu saga anak si Sa'ul l'lla: si Jonatan bo' si Isboset maka si Malki-Suwa. Anakna d'nda kasiyakahan ya na si Merab, maka si Mikal ya kasiyalihan.

50 Ōn h'nda si Sa'ul ya na si Ahinowam anak si Ahima'as. Ōn a'a ya nakura' katapusan alanga ma saga sundaluna ya na si Abner. Magkaki si Sa'ul maka si Abner itu pagka

51 magdanakan mma' sigām. Si Kīs ya mma' si Sa'ul, maka si Nēr ya mma' si Abner. Si Abiyel ya bay mma' sigā.

52 Magbono' na pa'in bangsa Pilistin maka bangsa Isra'il sampay ni waktu kamatay si Sa'ul, halam aniya' halianna. Bang aniya' a'a akosog atawa aesog ta'nda' e' si Sa'ul ma bangsa Isra'il, ningā' magtūy e'na magsundalu.

15

Tinaikutan e' si Yawe Pagsultan si Sa'ul

1 Ah'lling si Samwel ma si Sa'ul yukna, "Aku ya bay pinabeya' e' PANGHŪ' amusugan ka'a ns'llan bo' ka pinat'nna' magsultan ma bangsa Isra'il, ya bangsa suku'na. Na, kalehun pahāp kallam PANGHŪ' Sangat Kawasa,

2 ya yuk-i, ‘Tungbasanku bangsa Amalek ma sabab bay kapangahapa' sigām bangsa
Isra'il waktu kaluwas sigām min lahat Misil.
3 Na, buwattina'an, pehē' na ka, dugpakun bangsa inān. Laglagun sigām kamemon
maka paka'atun ai-ai palsuku'an sigām. Da'a kapinin minsan dangan. Papatayun sigām
kamemon d'nda-l'lla sampay ni onde'-onde' maka anak-duru'an. Papatayun isab saga
kahayopan sigām, ai naka sapi', ai naka bili-bili, ai naka unta' sampay kura'. Papatayun
kamemon.’ ”
4 Sakali pinalinganan e' si Sa'ul saga a'ana magbobono', sinō' patipun ma da'ira Tela'im.
Jari duwahatus ngibu sundalu magtinape' ya bay patipun pina'an, maka sangpū' ngibu
isab min bangsa Yuda.
5 Na, pehē' disi Sa'ul tudju ni da'ira bangsa Amalek ati patapuk ma kal'bbakan bo'
anipihan sigām.
6 Jari magbanda' si Sa'ul ma bangsa Kēn, yukna, “Ala'an kam min deyoman saga
bangsa Amalek ilu bo' kam mbal talapay pinapatay, sabab aheya kahāpan bay hinangbi
ma bangsa Isra'il waktu kaluwas sigām min lahat Misil.” Angkan paokat minna'an saga
bangsa Kēn.
7 Sakali itu, parugpak disi Sa'ul ni bangsa Amalek, tinagna'an min Habila sampay
ta'abut Sūr, ya lahat ma bihing Misil tampal ni sobangan.
8 Tapapatay e' sigām kamemon saga sundalu Amalek inān sagō' si Agag ya sultan sigām
hal bay sinaggaw.
9 In si Agag maka saga hayop ya katapusan ahāp, maka saga anak hayop ya asambu,
halam bay ni'inay e' disi Sa'ul maka saga a'ana. Ahuskaw sigām amaka'at ai-ai ahāp
angkan aniya' lagi' allum maka takapin. Sagō' sasuku halam kapūsanna bay nilaglag
katūyan e' sigām.
10 Manjari angallam PANGHŪ' ma si Samwel, yukna,
11 “Magsusun aku amene' si Sa'ul magsultan sabab kataikutan aku e'na, maka halam
bay beya'na saga panoho'anku.” Pagkale itu-i he' si Samwel, landu' iya asusa angkan iya
angamu'-ngamu' ni si Yawe animpus dasangom inān.
12 Pag'llaw dakayu' hinabu subu-subu lagi', pabungkal na si Samwel arak amowa
mag'nda' maka si Sa'ul, saguwā' aniya' angahaka'an iya, yukna, “Si Sa'ul bay ma kauman
Karmel insini' amat'nggehan ta'u-ta'u pamaheyana ma kabantuganna. Wa'i na iya palūd
ni Gilgal.”
13 Makat'kka pa'in si Samwel ni Gilgal, ah'lling si Sa'ul ni iya, yuk-i, “Mura-murahan
bang pa'in ka binarakatan e' si Yawe! Bay na beya'ku saga panoho'anna.”
14 Anambung magtūy si Samwel, yukna, “Na bang buwattē', ai bahā' lling bili-bili
maka sapi' ya takaleku itu?”
15 Anambung si Sa'ul, yukna, “Ya ilu bay ta'agaw e' saga sundaluku min bangsa Amalek.
Bay kinapinan e' sigām saga bili-bili maka saga sapi' ya katapusan ahāp supaya aniya'
panukbal ni si Yawe ya Tuhannu. Saddī m'nnilu bay papatay kami kamemon.”
16 “Ē! Sarang na!” yuk si Samwel. “Kalehun gi' bay pangallam PANGHŪ' ma aku
dibuhi'.”
“Na, haka'in aku,” yuk si Sa'ul.
17 Ah'lling si Samwel yukna, “Areyo' kabantugannu arai' bang ma bistahannu,
malaingkan in ka'a pagmakōkan ma saga kapanubu'an bangsa Isra'il. Tapene' ka e'
si Yawe magsultan ma sigām.
18 Ya panoho'anna ma ka'a, yuk-i, ‘Laglagun kamemon saga a'a Amalek, ya bangsa
patila'atun inān. Bono'un sigām sampay sigām amatay kamemon.’ ”
19 Atilaw lagi' si Samwel yukna, “Angay halam beya'nu panoho'an PANGHŪ'-Yawe
he'? Angay magtūy agawnu saga tatabanan ya ka makahinang kala'atan makasāk atay
PANGHŪ'?”
20 Anambung si Sa'ul, “Oy! Bay du aku magkahagad ma kabaya'an PANGHŪ'. Bay
hinangku panoho'anna ma aku. Bay papatayku kamemon bangsa Amalek maka bay
saggawku si Agag ya sultan sigām.
21 Suku' ma Tuhan asal saga bili-bili maka sapi' ya tataban inān, malaingkan
kinapinan e' saga sundaluku saga hayop katapusan ahāp. Itiya' na ma Gilgal bo' aniya'
susumbali'an tinukbalan ni si Yawe ya Tuhannu.”
22 Yuk sambung si Samwel ma si Sa'ul,
“Kasulutan bahā' si Yawe ma saga susumbali'an tinunu'
maka tutukbalan pagtaubat
labi lagi' min pameya'ta ma saga panoho'anna?
Ahāp lagi' magkahagad ma panoho'an Tuhan
min amowa tutukbalan.

Ahāp lagi' ameya' ma kabaya'anna
min anukbal lanab min saga bili-bili l'lla.
23 Pinasali' ni dusa magpuputika'
ya dusa a'a anagga' ma PANGHŪ',
maka bang a'a magmalangkahi,
pasali' la'atna ni pagsumba ni saga ta'u-ta'u.
Ma pasalan kataikutnu min panoho'an PANGHŪ'-Yawe,
tinaikutan isab he'na kapagsultannu."
24 Manjari ah'lling si Sa'ul ma si Samwel, yukna, "B'nnal, bay aku makalanggal panoho'an PANGHŪ' maka panoho'annu. Tu'ud aku tināw ma saga a'aku, angkan bay beya'ku pamogos sigām.
25 Ndū' tuwan," yukna, "amu'ku junjung ni ka'a, ampunun aku. Sehe'in aku bo' kita pabalik pehē' anumba ni PANGHŪ'-Yawe."
26 Saguwā' anambung si Samwel, yukna, "Hē! Mbal aku ameya' ma ka'a sabab bay taikutannu panoho'an PANGHŪ', maka ilu na ka tinaikutan he'na. Mbal na ka makapagsultan ma bangsa Isra'il!"
27 Jari itu, song pa'in ala'an si Samwel, niragtu' tōng jubana e' si Sa'ul ati magtūy agese'.
28 Yuk si Samwel ma iya, "Nda'un na, in kapagsultannu sapantun juba itu. Taragtu' e' PANGHŪ' min ka'a llaw itu, ati pamuwanna ma dakayu' pagkahinu, a'a labi ahāp min ka'a.
29 In Tuhan Kasahaya'an bangsa Isra'il, mbal magputing atawa amindahan pikilanna sabab ngga'i ka iya manusiya' magpinda-pinda pikilan."
30 Anganjunjung pabalik si Sa'ul. "Aho', bay aku makarusa," yukna, "sagō' amu'ku ma ka'a, pagaddatin aku ma baihu'an saga pagmatto'ahan ma bangsaku Isra'il sampay ma bangsa Isra'il kamemon. Sehe'in aku bo' kita pabalik amudji ni si Yawe ya pagtuhanannu."
31 Sakali pabunyug na si Samwel ma si Sa'ul ati makapudji iya ni PANGHŪ'.

Pinapatay si Agag

32 Pagubus, ah'lling si Samwel, yukna, "Bowahunbi pi'itu si Agag ya sultan bangsa Amalek."
Na, pasekot si Agag pina'an ni si Samwel ma halam aniya' kahanggawanna, sabab ma pikilanna, "Tantu palabay kapiligduhan, mbal na ko' aku itu pinapatay."
33 Saguwā' yuk si Samwel,
"Ma pasalan aheka ina' kalungayan anak sabab bay papataynu,
damikiyanna amatay du ka isab ati kalungayan anak ina'nu."
Jari pinaglagut-lagut si Agag e' si Samwel ma matahan si Yawe, maina'an ma Gilgal.
34 Puwas pa'in e'-i, amole' na sigā karuwangan, si Samwel ni Rama bo' si Sa'ul ni Gibeya.
35 Min waktu inān sampay ni llaw kamatay si Samwel halam na iya amowa mag'nda' ma si Sa'ul. Sagō' magdukka na pa'in si Samwel ma kahālan si Sa'ul. Magsusun isab si Yawe sabab kapamene'na ma si Sa'ul magsultan ma bangsa Isra'il.

16

Si Da'ud Pinene' Magsultan

1 Manjari dakayu' llaw, magkallam si Yawe ma si Samwel, yukna, "Sarang na pagdukkanu ma si Sa'ul pagka kataikutan e'ku pagsultanna ma bangsa Isra'il. Isihun ns'llan jaitun ni tanduk ya bowanu ilu bo' ka pehē' ni Betlehem ni a'a pinagōnan si Jesse. Sabab aniya' anakna l'lla tapene'ku magsultan."
2 Sagō' atilaw si Samwel, yukna, "Buwattingga kapehē'ku? Bang tasayu e' si Sa'ul, tantu aku pinapatay e'na."
Ya sambung PANGHŪ'-Yawe, "Amowa ka dakayu' anak sapi' d'nda bo' haka'in saga a'a mahē' in ka'a pehē' amowa tutukbalan pagkulbannu ni Tuhan.
3 Ta'abbitun si Jesse ni pagkulbanan ati pata'uku ni ka'a bang ai subay hinangnu. Busugin ns'llan ya a'a tō'ku ma ka'a."
4 Bineya' e' si Samwel panoho'an PANGHŪ' ati pehē' iya ni Betlehem. Pagt'kkana, bināk iya e' saga pagmatto'ahan maina'an maka he' sigām amidpid. Atilaw sigām ma iya, yuk-i, "Tuwan, kahāpan bahā' ya pagpi'itunu ilu?"
5 "Aho'," yuk sambung si Samwel. "Pi'itu aku anukbal tutukbalan kulban ni si Yawe. Sussihunbi pamarananbi bo' kam pi'itu ameya' ma aku." Sinussi isab e' si Samwel si Jesse maka saga anakna l'lla bo' ta'abbitna sigām ni pagkulban.

6 Pagt'kka sigām, ta'nda' e' si Samwel si Eliyab ya anak si Jesse kasiyakahan, angkan
pangannalna, "Tantu ya na itu bay tapene' e' PANGHŪ'-Yawe."
7 Saguwā' angallam PANGHŪ' ma si Samwel, yukna, "Da'a nda'un luwana atawa
lanjangna sabab ngga'i ka iya bay tapene'ku. Magbidda' asal e'ku ang'nda' min pang'nda'
manusiya'. Sabab in manusiya' mag'nda' sadja ma pangluwahan saguwā' aku si Yawe
ang'nda' ma pangatayan."
8 Sakali pinalinganan e' si Jesse si Abinadab ya anakna pasunu' bo' binowa palabay min
matahan si Samwel. Saguwā' yuk si Samwel, "Ngga'i ka iya bay tapene' e' PANGHŪ'."
9 Jari si Samma, ya anak si Jesse kat'llu na, pinalabay min si Samwel, sagō' yuk si
Samwel, "Ngga'i ka du isab iya bay tapene' e' PANGHŪ'."
10 Tapalabay e' si Jesse kapitu' anakna l'lla min matahan si Samwel sagō' buwattē' na
pa'in pah'lling si Samwel, yukna, "Halam sai-na ma sigām bay tapene' e' PANGHŪ'."
11 Angkan atilaw si Samwel ma si Jesse yukna, "Halam na aniya' saddī anaknu min
sigām itu?"
"Aniya' gi' kasiyalihan," yuk sambung si Jesse, "saguwā' wa'i magipat saga bili-bili."
Ah'lling si Samwel, "Soho'un iya pinabowa pi'itu. Mbal kitam makatagna' sat'ggolna
mbal at'kka."
12 Angkan pina'ā' e' si Jesse anakna kasiyalihan. Onde' arorog iya, amanis, maka ahāp
isab ninda' matana.
Jari yuk PANGHŪ' ma si Samwel, "Ya na ilu tapene'ku. Pē'un na, busugin iya ns'llan
tanda' kapagsultanna."
13 Manjari ningā' e' si Samwel tanduk isihan ns'llan e' bo' busuganna si Da'ud ma
matahan saga danakanna. Tinagna'an min llaw inān pataptap Rū si Yawe ma si Da'ud.
Sakali amole' na pabalik si Samwel ni Rama.

Si Da'ud ma Deyoman Sultan Sa'ul

14 Sakali ala'an na Rū si Yawe min si Sa'ul ati aniya' saitan pinapehē' e' si Yawe
aminsana' iya.
15 Ah'lling saga tendogna, yuk-i, "Tuwan sultan, tantu ka bininsana' e' saitan bay min
Tuhan.
16 Angkan tuwan, soho'un kami saga sosoho'annu itu amiha dakayu' a'a ata'u mag-
biyula. Ati sakahaba' ka tin'kka e' saitan, magbiyula iya supaya pahāp palasahannu."
17 Angkan magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna inān, yukna, "Na aho', piha'inbi
aku a'a apanday magbiyula bo' bowahunbi pi'itu."
18 Jari ah'lling dakayu' sosoho'an inān yukna, "Tuwan, aniya' kata'uwanku apanday
magbiyula. Anak iya si Jesse a'a min Betlehem. Aesog iya maka bobono'un. Ahantap
isab himumūnganna maka arorog pamarananna. Ina'an isab PANGHŪ'-Yawe pat'ttog
ma iya."
19 Manjari amabeya' lapal si Sa'ul ni si Jesse, yuk-i, "Papi'ituhun anaknu si Da'ud ya
magi'ipat bili-bili ilu."
20 Pagkale si Jesse, magtūy iya anganduwa' ni kura' ba'anan tinapay maka dapangisi-
han binu-anggul maka dakayu' anak kambing. Aubus pa'in niruwa' e'na, pinatulak e'na
si Da'ud pehē' ni si Sa'ul.
21 Sakali anagna' na maghinang si Da'ud ma deyoman sultan Sa'ul. Kasulutan sidda si
Sa'ul ma iya angkan iya nihinang dakayu' magbobowa pakokosna.
22 Amabeya' lapal isab si Sa'ul pehē' ni si Jesse, yuk-i, "Pamaituhun na si Da'ud ma
deyomanku sabab kasulutan aku ma iya."
23 Na, sakahaba' si Sa'ul bininsana' e' saitan bay min Tuhan, magbiyula magtūy si
Da'ud. Bay pa'in iya makabiyula, pahāp palasahan si Sa'ul maka ala'an isab saitan min
iya.

17

Tinukas Kaesog Bangsa Isra'il e' si Golayat

1 Manjari magtipun saga sundalu bangsa Pilistin bo' pasakap magbono'. Magpūn sigām
ma kauman Soko ya ma lahat Yuda, ati magpustu sigām ma Epes-Dammim ma llot Soko
maka Aseka.
2 Ina'an isab magtimuk disi Sa'ul maka saga sundalu Isra'il bo' magpustu ma L'bbak
Ela. Patanam isab sigām bo' angatu ma bangsa Pilistin.
3 In bangsa Pilistin ina'an ma dakayu' būd, maka ina'an saga bangsa Isra'il ma būd
saddī. Aniya' l'bbak-būd isab ma llot sigām.

4 Sakali aniya' paluwas min pustu bangsa Pilistin dakayu' a'a bobono'un maka
babantugun. Ōnna si Golayat, a'a min da'ira Gāt. Kulang-labi dand'ppa maka tonga'*
lanjangna.
5 Magsinaruk tumbaga si Golayat itu, maka magbinadju' badju' sisikan tumbaga,
buhatna saga limampū' ka lima kilu.
6 Tinampanan tape'na maka tumbaga, maka aniya' budjak tumbaga pasalay ma
bukutna.
7 Aniya' budjakna dakayu' da'aslag batangna maka batang pagt'nnunan kakana'. Ya
solabna dī basi', ya buhatna saga pitu' kilu. Aniya' magbobowa tamingna parahū min
iya.
8 Na, an'ngge si Golayat itu ma anggopan saga sundalu bangsa Isra'il, maka e'na
angamahit, yukna, "Angay kam subay paluwas magbono'? Aku itu dakayu' ko' sundalu
Pilistin, bo' ka'am ilu banyaga' sadja si Sa'ul! Pene'unbi," yukna, "dakayu' a'abi bo'
soho'unbi pi'itu angatuhan aku.
9 Bang saupama aku tara'ugna, magpabanyaga' kami ma ka'am. Sagō' bang iya ya
tara'ugku, ka'am ya hinang kami banyaga'."
10 Ah'lling lagi' si Golayat, yukna, "Buwattina'an tukasku kaesogbi bangsa Isra'il!
Papi'ituhunbi bang aniya' angatuhan aku."
11 Ā, pagkale bissala si Golayat itu e' si Sa'ul maka kamemon saga sundalu Isra'il,
magtūy sigām angalogmay maka sinōd tāw.

Pasal si Da'ud

12 Na, ina'an si Da'ud anak si Jesse, ya min tumpuk Eprata. Si Jesse inān bay pat'nna' ma
Betlehem ma lahat Yuda. Walu' heka anakna, maka ato'a na iya ma waktu kapagsultan
si Sa'ul.
13 T'llungan anak si Jesse kasiyakahan bay ameya' ma sultan Sa'ul ma pagbono'an. Ya
siyaka to'ongan si Iliyab, bo' si Abinadab, bo' si Samma,
14 maka si Da'ud ya kasiyalihan. Jari ya t'llungan anak siyaka ameya' na pa'in ma si
Sa'ul ma pagbono'an,
15 ati si Da'ud ya magpehē'-pi'itu. Bay pa'in iya maghinang ma si Sa'ul, amole' iya
pabalik ni Betlehem angipat saga bili-bili mma' sigām.
16 Manjari magmairan na pa'in si Golayat ma matahan bangsa Isra'il, waktu subu maka
waktu kohap ma deyom mpatpū' llaw.
17 Dakayu' llaw, magpanoho'an si Jesse ma si Da'ud, yukna, "Oto', pasa'ut ka pehē' ni
pustu saga siyakanu. Bowahin sigām dakarut pai-tirigu bay sinanglag maka sangpū'
solag tinapay itu.
18 Bowahin isab nakura' tumpukan sigām sangpū' solag gatas apīt†. Maka nda'un isab
kahālan saga siyakanu mahē', ati bowahin aku lapal in sigām asalamat du.
19 Wa'i sigām magbeya' maka sultan Sa'ul maka kamemon sundalu Isra'il ma L'bbak
Ela, magbono' na pa'in maka bangsa Pilistin."
20 Dai' llaw pa'in, pabangun na si Da'ud bo' pang'bbana saga bili-bili ma dakayu'
magi'ipat bili-bili du isab. Palanjal na iya amowa saga balanja' buwat bay panoho'an
mma'na, ati makat'kka iya pehē' hinabu ma pal'ngnganan pa'in saga magbobono' bangsa
Isra'il ni atag pagbono'an. Ina'an sigām angolang panukas palbantahan sigām bangsa
Pilistin.
21 Sakali, magharap na sundalu Isra'il maka sundalu Pilistin.
22 Pagka buwattē', pang'bba e' si Da'ud ma magjajaga balanja' ai-ai bay bowana bo'
magdai'-dai' pehē' angowa' ma saga siyakana.
23 Hinabuna lagi' magbissala maka sigām, ina'an na si Golayat a'a Gāt an'ngge min
dahuwan saga pagkahina sundalu Pilistin, maka he'na isab anukas kaesog bangsa Isra'il
buwat bay kahaba'. Jari takale itu he' si Da'ud.
24 Pag'nda' saga sundalu bangsa Isra'il ma si Golayat, magtūy sigām magdauragan
kabowa tāw sigām.
25 Magupama na pa'in saga sundalu inān, yuk-i, "Nda'unbi ba a'a inān. Llaw-llaw iya
paluwas min pustuna anukas bangsatam Isra'il. Yuk suli-suli, sai ya makapapatay ma si
Golayat tinungbasan alta' aheka e' sultan Sa'ul. Pamah'nda isab e'na anakna budjang ma
a'a makapatay si Golayat, ati saga anak-kampungna mbal na pinabayad buwis parinta."
26 Atilaw gi' si Da'ud ma saga a'a ya ma atagna, yukna "Ai kono' panungbas ma a'a
makapatay a'a bangsa Pilistin itu, maka amuwas kaiya'antam bangsa Isra'il? Sai sa kapil
itu ya makatawakkal anukas saga sundalu ya suku' Tuhan kakkal salama-lama?"

---

* **17:4 17:4** Dand'ppa maka tonga', atawa siyam tape'. † **17:18 17:18** Ya 'gatas apīt' itu, 'cheese' ma bahasa Ingglis.

27 Binalikan e' saga a'a inān ya bay pagupama sigām, yuk-i, “Buwattē' ya panungbas
e' sultan ma sai ya makapatay ma Pilistin ilu.”
28 Na, pagkale si Eliyab ya siyaka si Da'ud ma bay panilawna ma saga sundalu inān,
magtūy akagit atayna. Angkan pah'llinganna si Da'ud, yukna, “Magay ka mailu? Sai
bay pang'bbahannu saga bili-bili salat-salat ma paslangan he'? Kata'uwanku ka'a maka
pagabbunu. Mamarahi to'ongan la'at pikilannu. Hal ko' ka ilu bay pi'itu ang'nda'-ng'nda'
pagbono' itu!”
29 Ya sambung si Da'ud, “Angay?” yukna. “Ai bay hinangku? Halam bahā' aniya'
kapatutku minsan hal atilaw?”
30 Jari pataikut si Da'ud min siyakana bo' atilaw ma a'a saddī ma pasal ina'an-i. Sakali
magsali' du panambung sigām ma iya.
31 Na, takale suli-suli si Da'ud itu ati tahaka ni si Sa'ul, angkan iya pinalinganan sinō'
pehē' ni sultan.
32 Pagt'kka si Da'ud, ah'lling iya ni si Sa'ul, “Tuwan sultan,” yukna, “subay kitam mbal
niumagad ma a'a Pilistin ilu! Aku ya pehē', tuwan, angatuhan iya!”
33 Ya sambung si Sa'ul ma iya, “Oy! Mbal ka maka'atuhan Pilistin ilu. Onde'-onde' gi'
ka, bo' iya inān magbobono' asal min bay lagi' kabata'na.”
34 Sagō' ah'lling si Da'ud ni si Sa'ul, yukna, “Tuwan, aku itu magi'ipat saga bili-bili
mma'ku. Sakahaba' aniya' bili-bili tatanga' e' halimaw atawa baruwang,‡
35 aku iya magbaran anurul ati puwasanku bili-bili min bowa' sattuwa he'. Tabīng
pa'in aku e' sattuwa he', magtūy lurayku ma bū-langalna bo' papatayku.
36 Aho', tuwan sultan, aheka saga halimaw maka baruwang bay tapapatayku angkan
pasali'ku a'a kapil bangsa Pilistin itu ni dakayu' sattuwa inān, pagka tatukas e'na
kasundaluhan suku' Tuhan, ya kakkal salama-lama.”
37 Ah'lling lagi' si Da'ud, yukna, “Ya PANGHŪ'-Yawe bay angalappasan aku min
kukku halimaw maka min kukku baruwang, ya du isab Tuhan angalappasan aku min
pang'ntan a'a Pilistin itu.”
Pagka buwattē' pa'in, ah'lling si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, “Na, pehē' ka angatu. Bang
pa'in PANGHŪ' pabeya' ma ka'a.”
38 Manjari, pinasulug he' si Sa'ul saga pamakayna pagbono' ma si Da'ud. Pinasulug
sarukna tumbaga ni kōk si Da'ud, badju'na basi' ma puhu'na.
39 Pagubus itu, magtinakos si Da'ud kalis si Sa'ul, pinakambotan pehē' ni badju'na
pagbobono'. Sagō' agon iya mbal makal'ngngan pagka mbal biyaksa, angkan iya ah'lling
ni si Sa'ul.
“Tuwan sultan,” yukna, “mbal aku makapamono' bang aku magbinadju' saga pakayan
itu sabab halam aku biyaksa.” Minnē' niurusan e' si Da'ud.
40 Jari ningā' e'na tungkudna bo' pehē' ni sapa' amene' lima batu-batu alanu', pinat'nna'
e'na ni deyom puyu'-puyu' ya asal pinagbowa e'na ma waktu kapangipatna saga bili-bili.
Binowa isab pitikanna bo' pal'ngngan tudju ni si Golayat ya a'a Pilistin e'.
41 Salta', pina'an si Golayat tudju ni si Da'ud, maka ina'an isab magbobowa tamingna
min dahuanna.
42 Pag'nda' si Golayat ma si Da'ud in iya onde' baha'u lagi' maka ahāp luwana, magtūy
iya niudju' e'na.
43 Yukna ma si Da'ud, “Hōy! Ai pangannalnu ma aku? Ero' bahā', angkan ka pi'itu
ni aku maka kayu-kayunu ilu?” Sinabbut isab e'na saga tuhan ya pagtuhanan bangsa
sigām Pilistin bang pa'in si Da'ud taluwa' sukna'.
44 Amissala lagi' iya ma si Da'ud, “Pasōng ka pi'itu,” yukna, “bo' pamakanku isinu ilu
ma saga manuk-manuk maka saga sattuwa talun!”
45 Anambung si Da'ud ma Pilistin e', yukna, “Ka'a ilu magbowa kalis, budjak aheya
maka budjak ariki', sagō' atuhanta ka ma ōn si Yawe, ya Tuhan tatukasnu itu. In iya
Tuhan Sangat Kawasa, ya pagtuhanan saga sundalu Isra'il.
46 Ma llaw itu, tinukbal ka ni aku e' PANGHŪ'-Yawe ati papatayta ka maka
ponggolanku kōknu. Pakakanku bangkaybi bangsa Pilistin ma saga manuk-manuk
maka saga sattuwa talun, ati tasayu e' kamemon manusiya' aniya' Tuhan sab'nnal-b'nnal
ma bangsa Isra'il.
47 Kamemon saga a'a sikatimukan itu song makata'u in si Yawe makalappas saga a'a
suku'na minsan halam aniya' kalis atawa budjak pakokosna. Ma iya asal in da'ugan ma
pagbono' itu, ati tinukbal kam e'na ni komkoman kami.”
48 Na, pagsekot na pa'in si Golayat, arak parugpak, magtūy paragan si Da'ud amāk iya.

‡ **17:34 17:34** Baruwang itu sattuwa talun landu' aesog. ‘Bear’ ōnna ma bahasa Ingglis.

49 Kino'ot e'na dakayu' batu-batu min deyom puyu'-puyu'na bo' magtūy pinitik si
Golayat. Taluwa' iya ma tuktukna ati paloblob batu he'. Magtūy iya humantak para'ub.
50 Sakali anganda'ug si Da'ud minsan hal pitikan maka batu ma tanganna. Minsan
halam kalisna, tabono'na maka tapatayna si Golayat.
51 Paghantak si Golayat itu, paragan magtūy si Da'ud bo' an'ngge ma atagna. Nihublut
e'na kalis si Golayat bo' papatayna. Pagubus, pinonggolan e'na kōk.
Na, pag'nda' bangsa Pilistin in sundalu sigām babantugun amatay na, magtūy sigām
maglahian.
52 Sakali, magolangan saga sundalu bangsa Isra'il maka bangsa Yuda maka e' sigām
pasōng ni dahuwan bo' angapas saga Pilistin sampay ni bihing da'ira Gāt maka ni
pagsosōran ni Ekron. Sikahantalan bangkay saga sundalu Pilistin ma bihing lān min
Sa'araim sampay ni Gāt maka ni Ekron.
53 Pagbalik saga sundalu Isra'il min bay panurulan ma saga sundalu Pilistin, tataban
magtūy e' sigām kamemon ai-ai takapin ma pustu saga sundalu Pilistin.
54 Jari binowa e' si Da'ud kōk si Golayat ni Awrusalam, sagō' saga pakokos si Golayat
bay bowana ni toldana.
55 Maka'nda' pa'in si Sa'ul ma kapangatu si Da'ud ma si Golayat, atilaw iya ma si Abner
ya nakura' saga sundaluna. “Abner,” yukna, “anak sai sa onde' baha'u inān?”
“Minsan aku pasapanu tuwan sultan, mbal kata'uwanku,” yuk sambung si Abner.
56 Yuk sultan lagi', “Panilawun bang anak sai iya.”
57 Manjari makabalik pa'in si Da'ud min kapamono'na ma si Golayat, binowa iya e' si
Abner paharap ni si Sa'ul, salta' ina'an lagi' kōk si Golayat binenten e'na.
58 Atilaw si Sa'ul ma si Da'ud, “Anak sai ka, oto'?” yukna.
Anambung si Da'ud, “Tuwan sultan,” yukna, “aku itu anak dakayu' tendognu si Jesse,
a'a min Betlehem.”

18

Angimbū si Sa'ul ma si Da'ud

1 Na, aubus pa'in pagbissala si Da'ud maka si Sa'ul, makapagda'atay iya maka si Jonatan
ya anak si Sa'ul. In lasa si Jonatan ma si Da'ud sali' du lasana ma baranna.
2 Tinagna'an min llaw ina'an, halam na pinapole' e' si Sa'ul si Da'ud ni okoman mma'na.
3 Sakali itu, pagka alasa si Jonatan ma si Da'ud buwat e'na alasahan baranna, bay iya
magjanji' maka si Da'ud.
4 Nihurusan e' si Jonatan jubana bo' pamuwanna ma si Da'ud, beya' isab s'mmekna
pagbobono' maka kalisna sampay pana'na maka kambotna.
5 Pi'ingga-pi'ingga panoho'an si Sa'ul ma si Da'ud, aheya sadja da'uganna angkan iya
tahinang nakura' alanga ma saga sundalu. In kapat'nna' ma si Da'ud itu makasulut
pangatayan kamemon saga a'a Isra'il sampay saga pagnakura'an sundalu si Sa'ul.
6 Manjari waktu lagi' bay kapamole' saga sundalu Isra'il puwas bay tapatay e' si Da'ud
si Golayat, pina'an pabāk ni si Sa'ul saga kar'ndahan min katilingkal kauman Isra'il
magpangigal maka magkalangan, magbowa sigām tambul-tambul maka biyula.
7 Hinabu sigām magpangigal, angalang sigām buwattitu,
“Ibuhan tapatay e' sultan Sa'ul,
maka hatusan ibu isab ma si Da'ud.”
8 Pagkale si Sa'ul ma pagkalang itu, landu' iya angastol angkan yukna ma deyom
atayna, “Bang ma saga a'a itu hatusan ibu ya bay tapatay e' si Da'ud bo' aku itu ibuhan
sadja. Na, ai lagi' bahā' takapin ya makajari niagaw e'na? Luwal la'a pagsultanku.”
9 Angkan tinagna'an min llaw inān ala'at na pang'nda' si Sa'ul ma si Da'ud kabowa
pangimbūna.
10 Manjari pag'llaw dakayu', aniya' saitan bay min Tuhan pasangon ni si Sa'ul. Binelaw
iya, maka magligaw e'na amissala ma deyom luma'na, hinabu si Da'ud magbiyula buwat
kabiyaksahanna. Na, aniya' budjak ma tangan si Sa'ul,
11 ati yukna ma deyom atayna, “Gom lagbasku si Da'ud itu ni dinding.” Sakali,
binudjak si Da'ud e' si Sa'ul, daipara katangkisan e'na min duwa.
12 Aheya tāw si Sa'ul ma si Da'ud sabab tinabang na pa'in iya e' PANGHŪ!-Yawe bo' si
Sa'ul tinaikutan na.
13 Pagka buwattē', pinatulak e'na si Da'ud bo' pinagmakōk ma tumpukan sundalu
dangibu hekana. Jari magmakōk si Da'ud ma saga sundaluna pi'ingga-pi'ingga ya
pagbono'an sigām.
14 Ajatu kamemon kahinanganna sabab ina'an asal PANGHŪ! pat'ttog ma iya.
15 Ya itu sababan angkan pasōng gom pa'in tāw si Sa'ul ma si Da'ud.

16 Malaingkan in kamemon a'a Isra'il maka Yuda palasa ma si Da'ud sabab ahāp e'na
magmakōkan sigām ma pagbono'an.
17 Na, aniya' waktu ah'lling si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, “Bang aesog e'nu amogbogan
aku maka bang t'nggehannu pahāp pagbono' PANGHŪ', pamah'ndaku ma ka'a si Merab,
ya anakku siyaka.” Buwattē' pamissala si Sa'ul sabab ma pikilanna ngga'i ka iya ya
amapatay si Da'ud, sagō' saga bangsa Pilistin.
18 Saguwā' anambung si Da'ud. “Tuwan,” yukna, “aku maka saga matto'a-danakanku
sampay na saga ka'mbo'anku itu a'a areyo' du ko' ma bangsa Isra'il. Angkan mbal aku
patut amikit ni sultan.”
19 Malaingkan, ta'abut pa'in waktu bay panugun pamakawin si Merab ma si Da'ud,
pinakawin na iya ma l'lla saddī ya pinagōnan si Adare'el, a'a min Mehola.
20 Na, si Mikal, ya anak si Sa'ul budjang kasiyalihan, bilahi sidda ma si Da'ud. Jari
pagta'u si Sa'ul ma pasalan itu-i kasulutan iya.
21 Yukna ma deyom atayna, gom pamah'ndaku si Mikal ma si Da'ud supaya iya takatina
amono' bo' pinapatay e' saga bangsa Pilistin. Angkan binalikan e' si Sa'ul bay llingna ma
si Da'ud, yukna, “Makajari na ka tahinang ayuwanku.”
22 Manjari magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna sinō' magbissala maka si Da'ud ma
halam aniya' makata'u. Sinō' sigām amissalahan iya buwattitu, “Kasulutan sultan ma
ka'a, maka kinalasahan ka e' kamemon saga tendogna, angkan ahāp lagi' bang ngā'nu
na h'nda anakna he'.”
23 Jari buwattē' pamissala saga tendog inān ma si Da'ud, sagō' anambung iya, yukna,
“Angay, taluhay-luhaybi bahā' tahinang dakayu' ayuwan sultan? Aku itu a'a miskin
maka ngga'i ka babantugun.”
24 Makata'u pa'in si Sa'ul pasal bay kabtangan si Da'ud he',
25 yuk panambungna, “Haka'inbi si Da'ud buwattitu, ‘Halam aniya' saddī ungsud
niamu' min ka'a e' sultan, luwal dahatus kuwit bay pangislaman min bangsa Pilistin.
Minnē' makabalos in sultan ma saga bantana.’ ” Sagō' ya to'ongan mohot si Sa'ul in si
Da'ud tapapatay e' bangsa Pilistin.
26 Pagkale si Da'ud ma pamissala saga tendog inān, sulut na iya tahinang ayuwan
sultan Sa'ul. Angkan minsan halam lagi' ta'abut waktu bay panugun,
27 parugpak si Da'ud maka saga sundaluna ni bangsa Pilistin, ati tapatay e' sigām saga
duwa hatus puhu'. Pagubus, binowa e' si Da'ud duwa hatus kuwit bay pangislaman min
saga Pilistin e'. Ni'nde'an e'na ni si Sa'ul supaya iya makajari na ayuwan sultan. Pagka
buwattē', bay pamakawin e' si Sa'ul anakna si Mikal ma si Da'ud.
28 Tasayu pa'in e' si Sa'ul in si Da'ud tinabang e' PANGHŪ' maka kinalasahan e' anakna
si Mikal,
29 gom pa'in magduruhun tāwna. Jari binantahan si Da'ud e' si Sa'ul sat'ggolna allum.
30 Na, masi na pa'in saga pagnakura'an bangsa Pilistin amowa magbono' maka bangsa
Isra'il buwat asal daran nihinang e' sigām. Jari kahaba' sigām parugpak ni saga Pilistin,
aheya da'ugan si Da'ud min kasehe'an saga nakura' sundalu si Sa'ul. Minnē' landu'
abantug ōn si Da'ud.

19

Pasulay si Sa'ul Amono' si Da'ud

1 Na, magsuli-suli si Sa'ul ma anakna si Jonatan maka saga tendogna pangandolan
pasal si Da'ud subay pinapatay. Sagō' alasa to'ongan si Jonatan ma si Da'ud,
2 angkan iya binanda'an e'na. Yuk si Jonatan, “Angamohot mma'ku si Sa'ul amapatay
ka'a, angkan ka subay pahalli' salung subu. Amiha ka lugal patapukannu. Ebot-ebot,
da'a ka magluwas-luwas.
3 Pagsalung, magbeya' aku maka mma'ku ni huma ya patapukannu. Bissalahanku iya
ma pasalannu, jari haka'anta pa'in ka bang ai ya kaluwasanna.”
4 Sakali pag'llaw dakayu' pa'in, binissalahan si Sa'ul e' si Jonatan pasalan kahāp si
Da'ud. Yukna, “Mma', da'a inayun si Da'ud sabab halam iya bay angala'at ka'a. Bang
pina'amu, in kamemon bay tahinangna aheya sidda katabanganna ma ka'a.
5 Bay paglilla'na kallumna waktu kapamono'na si Golayat ati aheya da'ugan bay
pamuwan PANGHŪ' ma kitam bangsa Isra'il. Kasaksi'annu itu kamemon maka kinōgan
ka isab. Na, angay la'atnu a'a halam dusahan buwat si Da'ud angkan iya subay
papataynu?”
6 Tabowa si Sa'ul ma pamissala si Jonatan inān angkan iya ah'lling, yukna, “Sapahanku
ma ōn si Yawe ya kakkal salama-lama, in si Da'ud mbal na pinapatay.”

7 Sakali pinalinganan si Da'ud e' si Jonatan bo' pangahakana kamemon bay kapag-
bissalahanna maka mma'na. Manjari binowa si Da'ud ni si Sa'ul, ati maghinang iya ma
deyo'an sultan buwat bay ka'ina tagna'.
8 Malaingkan paniya' na isab bono' aheya, jari pehē' si Da'ud angandugpak ni bangsa
Pilistin. Apaslod sidda pangandugpakna angkan maglahian sadja saga sundalu Pilistin.
9 Sagō' aniya' na saitan bay min PANGHŪ' pasōd ni si Sa'ul hinabuna aningkō' ma
deyom luma'na maka he'na ang'ntanan budjakna. Sakali itu, hinabu si Da'ud magbiyula,
10 binudjak iya magtūy e' si Sa'ul. Daipara makatangkis si Da'ud, bo' budjak inān
tumaluwa' sadja ni dinding. Jari ma sangom du inān, alahi si Da'ud minna'an.
11 Sakali, magpanoho'an si Sa'ul ma saga tendogna sinō' anganjagahan luma' si Da'ud,
ati sinō' iya pinapatay pagsubu. Daipara binanda'an si Da'ud e' h'ndana si Mikal, yukna,
"Tuwanku, bang ka mbal alahi sangom itu, tantu ka binono' salung."
12 Angkan pinaluwas si Da'ud e' si Mikal labay min tandawan bo' iya magtūy alahi.
13 Manjari aniya' ta'u-ta'u bay ningā' e' si Mikal. Pinabahak e'na ma kantil bo' yampa
minantahan e'na, maka pinat'nna'an bū kambing isab ma kōkna.
14 Pagt'kka pina'an saga tendog si Sa'ul bahasa anaggaw si Da'ud, ah'lling si Mikal ni
sigām in si Da'ud ina'an asaki.
15 Kahaka'an pa'in si Sa'ul, magtūy iya magpanoho'an ma saga a'a inān, yukna,
"Pabalik kam pehē' bo' bowahunbi pi'itu si Da'ud beya' maka pabahakanna. Aku
magbaran ya amapatay iya."
16 Anā, pagsōd pa'in saga sosoho'an inān ni deyom bilik, luwal ta'u-ta'u ya ta'nda' sigām
pat'nna' ma pabahakan e', maka bū kambing ma kōkna.
17 Pinah'llingan si Mikal e' si Sa'ul, yukna, "Angay aku akkalannu? Angay dūlannu
bantaku alahi?"
Yuk sambung si Mikal ni mma'na, "Ya llingna ma aku, in aku papatayna kono' bang
iya mbal tugutanku alahi."

Tinabangan si Da'ud e' si Samwel

18 Manjari makalahi pa'in si Da'ud, pehē' iya ni Rama bo' angahaka'an si Samwel
pasal kamemon bay kahinangan si Sa'ul ma iya. Pagka buwattē' pa'in, magbeya' sigā
karuwangan ni lūngan Nayot bo' mahē' pat'nna'.
19 Kahaka'an pa'in si Sa'ul in si Da'ud kono' wa'i ma Nayot, ma kauman Rama,
20 magtūy iya anoho' saga tendogna pehē' anaggaw iya. Saguwā' pagt'kka saga tendog
itu, ta'nda' e' sigām dakayu' tumpukan nabi amaluwas bissala mbal tahati, maka ina'an
isab si Samwel pagmakōkan sigām. Jari pahōp Rū Tuhan ma saga tendog inān, maka
ya du sigām tabowa amaluwas bissala ya mbal tahati.
21 Makata'u pa'in si Sa'ul pasal itu-i, aniya' tendogna saddī bay soho'na pehē'. Ya du
sigām tabowa amaluwas bissala buwattē'. Jari aniya' gi' tendog kasehe' pinapehē' e' si
Sa'ul, kamint'lluna na, ati ya du sigām isab amaluwas bissala mbal tahati.
22 Katapusanna, magbaran si Sa'ul pehē' ni Rama bo' ni k'ppong aheya ya ma lahat
Seku. Maina'an pa'in, atilaw iya, yukna, "Maingga bahā' si Samwel maka si Da'ud?"
Ya sambung saga a'a bay panilawan, "Tuwan sultan, wa'i sigā ma Rama, ma lūngan
Nayot."
23 Sakali, palanjal si Sa'ul ni Nayot, sagō' ya du iya kahōpan e' Rū Tuhan ati aniya'
bissala mbal tahati pinaluwas e'na sampay tat'kkana lūngan Nayot e'.
24 Maina'an pa'in, nihurusan e' si Sa'ul pan'mmekna maka ya du iya tabowa magbissala
kaligawan ma matahan si Samwel. Jari pabahak iya maka panantangna animpus
dang'llaw dambahangi. Ya itu sababan angkan pinagsambatan e' a'a, "Nabi bahā'
sampay si Sa'ul?"

20

Si Da'ud maka si Jonatan

1 Manjari, alahi na isab si Da'ud min lūngan Nayot ya ma Rama inān tudju ni si
Jonatan. Ya panilawna ma si Jonatan e', "Ai kasā'an bay tahinangku? Ai dusaku ma
mma'nu angkan iya angamohot amapatay aku?"
2 Yuk sambung si Jonatan. "Oy, s'lle' bale puhu'nu! Mbal ko' ka'a ilu pinapatay e' si
mma'! Ai-ai kahinanganna aheya-ariki', subay pangaru e'na dahū ni aku." Yuk lagi' si
Jonatan, "Angay angkan limbunganna min aku niyatna amapatay ka'a? Suli-suli sadja
ko' ilu, da'a beya'-beya'un."
3 Sagō' anapa si Da'ud bo' anambung, yukna, "Kinata'uwan e' mma'nu in aku
makasulut pangatayannu angkan pangannalna in ka'a subay mbal pinata'u sabab ya
aniya' magkarukka'an lagi' ka." Anubahat lagi' si Da'ud, yukna, "Sapahanku ma ōn

si Yawe ya Tuhan kakkal salama-lama, maka ma ōnnu isab, in aku itu marai' na pinapatay."
4 Na, ah'lling si Jonatan, yukna, "Haka'in aku bang ai kabaya'annu. Tantu hinangku ma ka'a."
5 Ya panambung si Da'ud, "Salung," yukna, "Paghinang Bulan Baha'u, maka subay aku pajamu ma sultan. Sagō' dūlin lagi' aku patapuk ma kahuma'an deya sampay ni kasangoman ma llaw sumuddai.
6 Bang saupama tasayuna in aku alikut, ah'lling ka ni iya, yuknu, 'Bay ama'id si Da'ud min aku bo' pasa'ut amole' ni Betlehem, ya lahatna luggiya'. Subay tasabuna hinang Pagtaubat sigām maglaulahasiya'.' "
7 Amissala lagi' si Da'ud, yukna, "Bang hal angaho' mma'nu, hatina asalamat aku. Sagō' bang iya angastol, tantu aniya' niyatna angala'at aku.
8 Aniya' isab panganjunjungku ni ka'a, tuwan. Atanu asal aku, jari hinangin aku kahāpan ma sabab paljanji'an ya bay pagsapahanta ma matahan PANGHŪ'. Bang b'nnal aniya' kasā'an bay tahinangku, na, ka'a na ya magbaran amapatay aku! Da'a sadja aku tukbalun ni mma'nu."
9 Ya sambung si Jonatan ma si Da'ud, "Oy! Da'a ka magpikil buwattilu," yukna. "Bang hati tasayuku b'nnal-b'nnal aniya' niyat mma'ku angamula ka'a, pata'uta ka magtūy."
10 Atilaw si Da'ud, yukna, "Bang saupama akasla panambung mma'nu ma ka'a, sai amata'u aku?"
11 Anambung si Jonatan yukna, "Sūng kita kaleya." Jari pehē' na sigām.
12 Ma huma pa'in, yuk si Jonatan ma si Da'ud, "Saksi'ta si Yawe ya pagtuhanan bangsa Isra'il, salung atawa sumuddai ma sali' waktu buwattitu du, bowaku magbissala si mma'. Bang hati ahāp pamikilna ma pasalannu, pabeya'anta pa'in ka lapal.
13 Saguwā' bang iya magmohot angala'at ka'a, bang pa'in aku pinagmulka'an e' PANGHŪ' bang ka mbal magtūy pata'uku bo' supaya ka makalahi. Mura-murahan bang pa'in ka ginapi' e' PANGHŪ' buwat bay panganggapi'na ma mma'ku.
14 Malaingkan pangamu'ku isab ma ka'a bang pa'in aku pa'nda'annu kahāpan sat'ggolku allum, buwat kahāpan PANGHŪ'. Maka bang aku saupama amatay,
15 da'a b'kkatun kahāpannu ma saga panubu'ku, minsan aligis e' PANGHŪ' kamemon palbantahannu min babaw dunya itu."
16 Sakali aniya' lagi' paljanji'an si Jonatan ma si Da'ud maka panubu'na, yukna, "Bang pa'in tinungbasan e' Tuhan saga palbantahan si Da'ud."
17 Kinalasahan si Da'ud e' si Jonatan buwat e'na alasahan baranna, angkan soho'na si Da'ud amatuman janji'na, ma sabab lasana isab ma si Jonatan.
18 Pagubus, ah'lling si Jonatan ma si Da'ud, yukna, "Salung na in Paghinang Bulan Baha'u, angkan tantu ko' ka'a ilu piniha he' si mma' pagka halam a'a ma tingkō'annu.
19 Na, ma sumuddai he', saga abay kohap, pehē' ka ni lugal ya bay patapukannu waktu panagna' paniya' palkala' itu. Angagad ka mahē' ma tambak batu ya niōnan Esel,
20 ati amana' aku mint'llu ni kīd batu patapukannu he', buwat hantang to'ongan aniya' pana'ku.
21 Soho'ku dakayu' onde' l'lla angā' pana' he'. Jari bang yukku ma iya, 'Ina'an saga pana' ma atag batu tampal pi'itu, bowahun pi'itu,' makajari ka paluwas. Sapahanta ka ma kallum PANGHŪ', halam aniya' la'at tum'kka ni ka'a. Asalamat ka.
22 Sagō' bang yukku ni onde' ya soho'ku inān, 'Wa'i ma katāhan saga pana',' hatina subay ka pasa'ut alahi sabab ya na kahandak PANGHŪ' ma ka'a.
23 Maka pasal bay paljanji'anta inān, entomun pahāp, PANGHŪ' ya saksi'ta sampay salama-lama."
24 Buwattē' pa'in, patapuk na si Da'ud ma lugal bay kapagisunanna maka si Jonatan. Ta'abut pa'in Paghinang Bulan Baha'u, ina'an na sultan Sa'ul aningkō' ma pagjamuhan.
25 Maina'an iya aningkō' ma bihing dinding, buwat kabiyaksahanna. Magalop iya maka si Jonatan, maka ina'an isab si Abner ma bihingna. Sagō' in paningkō'an si Da'ud halam maga'a.
26 Halam ah'lling-h'lling si Sa'ul itu, sabab ma pikilanna, kalu aniya' bay tahinang e' si Da'ud ya makabatal iya.
27 Sagō' pag'llaw dakayu' pa'in, llaw karuwana ma bulan inān, halam na isab maga'a paningkō'an si Da'ud. Angkan atilaw si Sa'ul ma anakna si Jonatan, yukna, "Angay sangay di'ilaw, halam pajamu pi'itu anak si Jesse ilu?"
28 Anambung si Jonatan, yukna, "Bay iya ama'id min aku, mma', amole' kono' iya ni Betlehem.
29 Yukna ma aku, 'Dūlin lagi' aku amole' sabab in kami magkaukampung maghinang pagkulban ma kauman kami. Bay aku niamay-amayan e' danakanku,' yukna, 'sinō'

pahadil.’ Bang kono' makajari ma aku,” yuk si Jonatan, “tinugutan iya amole' bo'
mag'nda' maka dauranakanna. Na, ya ilu sababan angkan halam makapi'itu si Da'ud ni
pagjamuhan.”
30 Angastol to'ongan si Sa'ul pagkalena ma bissala si Jonatan itu, angkan yukna,
“Ė! Halambiyara' itu, mamarahi tuwas kōknu. Aheya to'ongan dapitnu ma si Da'ud.
Kaiya'an aheya ko' ilu ma ka'a sampay ma ina'nu!
31 Halam tasayunu sat'ggol masi allum anak si Jesse ilu ma babaw dunya itu, mbal
ka makapagsultanan paglahat itu. Na, soho'un iya binowa pi'itu sabab patut iya subay
pinapatay!”
32 Anambung si Jonatan yukna, “Angay angkan subay pinapatay si Da'ud? Ai dusana?”
33 Pagka buwattē' panambung si Jonatan, magtūy iya nihiyak e' si Sa'ul maka budjak.
Minnē' kinata'uwan e' si Jonatan in mma'na magmohot to'ongan amapatay si Da'ud.
34 Sakali akagit to'ongan atay si Jonatan ati an'ngge iya magtūy min pagkakanan.
Manjari ma llaw pagjamu karuwana, halam iya amangan sabab ap'ddi' landu' atayna
pasalan pangahina' mma'na ma si Da'ud.
35 Na, pag'llaw dakayu', pehē' na si Jonatan ni huma bay kapagisunanna pagbākanna
maka si Da'ud. Aniya' isab onde' l'lla ameya' ma si Jonatan,
36 manjari ah'lling iya ni onde' inān, yukna, “Paragan ka pehē' bo' piha'un saga pana'
ya pamana'ku itu.” Sakali, hinabu paragan onde' itu, pinaleyang e' si Jonatan dakayu'
pana' pinaliyu min iya.
37 Pagt'kka onde' ni lugal kahūgan pana' he', niolangan iya e' si Jonatan, yuk-i, “Ilu
pana' ma dahuannu!
38 Na, pal'kkasun dagannu ilu! Da'a ka maghogga'-hogga'!” Pinuwa' na pana' inān he'
onde' bo' ni'nde'an ni nakura'na si Jonatan.
39 Tu'ud halam panghati onde' inān ma saga palkala' he', luwal si Jonatan maka si
Da'ud ya makata'u.
40 Pagubus itu, sinōngan e' si Jonatan pana'na ni onde' l'lla inān bo' soho'na amole'.
“Pehē' na ka,” yukna, “bowahun saga pana' itu amole' ni kauman.”
41 Makala'an pa'in onde' he', paluwa' na si Da'ud min liyu batu bay patapukanna bo'
pasujud mint'llu ma dahuwan si Jonatan. Manjari, maggapus sigām karuwangan maka
he' sigām magtangis. Saguwā' palabi heya tangis si Da'ud min si Jonatan.
42 Yuk si Jonatan ma iya, “Na, bagay, bang pa'in ka mura-murahan asalamat. Ma
takdil kapagbagayta, PANGHŪ' ya saksi' ma saga paljanji'anta karuwangan sampay ma
saga panubu'ta magsuring-magsaingsing.” Pagubus itu, ala'an na si Da'ud minnē', bo' si
Jonatan pabalik na ni kauman.

21

Si Da'ud ma Kauman Nōb

1 Pabutas pa'in si Da'ud min si Jonatan, pehē' na iya ni kauman Nōb bo' tibawna imam
Ahimelek. Pagbāk si Ahimelek itu ma si Da'ud, amidpid iya kabowa tāwna. Atilaw iya,
yuk-i, “Angay ka karangan-danganan ilu? Angay halam sehe'nu?”
2 Yuk sambung si Da'ud, “Aniya' bay panoho'an aku e' sultan. Bay aku binanda'an e'na
sinō' mbal amata'u minsan ma sai pasalan l'ngngan itu. Ma takdil saga a'aku, bay na
sigām haka'anku bang maingga pagsabuhan kami.”
3 Atilaw gi' si Da'ud, yukna, “Na, aniya' bahā' takakanta? Buwanin gi' aku limansolag
tinapay, atawa ai-ai na aniya' mailu.”
4 Anambung si Ahimelek, yukna, “Halam aniya' tinapay maitu luwal ya tinapay bay
pamasuku' Tuhan, sagō' wajib sadja itu kinakan e' saga a'abi bang sigām halam bay
makapaghulid maka d'nda sōngbi pi'itu.”
5 Ah'lling si Da'ud yukna, “Ma addat kami, pangalāngan asal maghulid maka d'nda
bang song ni pagbono'an. Asussi saga a'aku sampay pamaranan sigām minsan ma
l'ngngan m'ssa' bidda'. Ya lagi'na bang ni l'ngngan aheya buwat na itu-i!”
6 Sakali, pamuwan e' imam inān ma si Da'ud tinapay bay pamasuku' Tuhan, ya bay
nila'anan min matahan Tuhan bo' ginanti'an magtūy maka tinapay baha'u. Halam aniya'
takakan saddī tapamuwan e' imam liyu minnē'.
7 Na, aniya' dakayu' sosoho'an si Sa'ul bay pasabu maina'an pagka aniya' hinangna
tudju ni PANGHŪ'. Ōnna si Do'eg bangsa Edom, ya aesog to'ongan ma saga magi'ipat
bili-bili si Sa'ul.
8 Jari atilaw si Da'ud ma si Ahimelek, yukna, “Aniya' budjak atawa kalis maitu? Halam
aku bay magbowa pakokos pagka asa'ut panoho'an sultan he'.”

9 Yuk sambung imam, “Itiya' maitu kalis si Golayat a'a Pilistin ya bay tapataynu ma
L'bbak Ela. Itiya' ma liyu epod, pinutus maka kakana'. Bang hati kabilahiannu, ngā'un
na sabab halam aniya' saddī kalis minnilu.”
Jari ah'lling si Da'ud, “Na, ndiya ma aku sabab halam na aniya' pahāp minnilu.”

Si Da'ud ma Gāt

10 Jari itu palanjal na si Da'ud ma kalahina min si Sa'ul bo' pehē' ni si Akis, ya sultan
ma da'ira Gāt.
11 Mahē' pa'in, ah'lling ni si Akis saga tendogna pangandolan, yuk-i, “Ya na ko' ilu si
Da'ud ya sultan ma paglahat Isra'il. Iya na a'a pinagkalangan e' saga kar'ndahan hinabu
sigām magpangigal, yuk-i,
‘Ibuhan tapatay e' sultan Sa'ul,
jari hatusan ibu ma si Da'ud’.”
12 Tinali'-tali' pahāp e' si Da'ud pah'lling saga a'a itu, jari sinōd iya tāw landu' aheya
ma sultan Akis.
13 Angkan iya magbelaw-belaw di-na sakahaba' aniya' a'a ang'nda' iya. Hinabuna
binalutan e' sigām, magbau'-bau' iya kinangog. Maggudlis iya indalupaginis ma saga
tambol lawang ya ma ād da'ira inān, maka pinatū' isab bohelona ni p'ngngotna.
14 Sakali ah'lling sultan Akis ni saga tendogna, yukna, “Nda'unbi ba a'a binelaw ilu!
Angay iya bay bowabi pi'itu?
15 Akulang bahā' a'a dupang ma aku, angkan bowabi a'a itu bo' magbelaw-belaw ma
kamaituhanku? Pala'anunbi iya minnitu!”

22

Si Da'ud ma Lahat Adullam maka Mispa

1 Manjari, ala'an si Da'ud min Gāt bo' alahi ni dakayu' songab batu ma lahat Adullam.
Pagta'u pa'in itu e' saga matto'a-danakanna, pehē' sigām parakayu' ma iya.
2 Parakayu' isab ma si Da'ud kamemon saga a'a sasuku kasigpitan maka ma deyom
utang atawa taga-koto'-koto' ma deyom atay, ati tahinang iya pagnakura'an sigām. Saga
mpat hatus puhu' ya heka sigām.
3 Palanjal si Da'ud minnē' ni da'ira Mispa ma lahat bangsa Mowab bo' ah'lling ni sultan
sigām, yukna, “Tuwan, angamu' aku junjung bang pa'in parūlnu ina'-mma'ku pahanti'
ma deyomannu sampay kata'uwanku bang ai ya kahandak Tuhan ma aku.”
4 Jari pang'bba e'na ina'-mma'na ma sultan Mowab he', ati mahē' sigām pahanti'
sat'ggol si Da'ud pahanti' ma patapukan ahogot.
5 Sagō' binanda'an si Da'ud e' nabi Gād, yukna, “Da'a ka pat'ggol ma tapukan ilu. Pehē'
ka ni jadjahan Yuda.” Angkan ala'an si Da'ud minnē' bo' pehē' ni katalunan ma Heret.

Pinapatay saga Imam ma Kauman Nōb

6 Mbal at'ggol, takale e' si Sa'ul pasal si Da'ud maka saga tendogna tabāk na. Pasalta',
ina'an si Sa'ul ma Gibeya, aningkō' ma sindungan kayu tamaris* ya ma būd e'. Aniya'
asal budjak ma tanganna. Ina'an isab saga a'a kawakilanna an'ngge ma katilibutna.
7 Jari ah'lling si Sa'ul ni sigām, yuk-i, “Akale kam pahāp, ka'am saga panubu' Benjamin!
Ma pikilanbi bahā', kabuwanan kam kabbun anggul maka tana' paghuma'an e' anak si
Jesse† inān? Tahinang bahā' kam e'na nakura' alanga ma saga ibuhan atawa hatusan
sundaluna?
8 Ya bahā' ilu sababanna angkan kam magisunan aku? Angay halam aniya' minsan
dangan min ka'am amata'uwan aku in anakku maka anak si Jesse bay makapagjanji'?
Halam aniya' pagka'inagonbi ma aku atawa minsan hal la'a angahaka'an aku in anakku
bay amidjakan iya amapatay aku ma labayan. Ina'an na iya anipihan aku buwattina'an!”
9 Na ina'an isab si Do'eg, a'a bangsa Edom, samat'ngge maka saga pagnakura'an tendog
si Sa'ul. Ah'lling si Do'eg itu, yukna, “Bay ta'nda'ku anak si Jesse pehē' ni kauman Nōb
bo' patibaw ni si Ahimelek anak si Ahitub.
10 Bay angaru si Ahimelek ni PANGHŪ' pasal si Da'ud bang ai subay hinangna, maka
bay pamuwanna isab ma iya balanja' maka kalis ya bay pakokos si Golayat a'a Pilistin.”
11 Manjari, magpanoho'an si Sa'ul pina'ā' si Ahimelek sampay kamemon saga
kampungna ya magimam ma Nōb. Jari pina'an na sigām ni sultan.
12 Maina'an pa'in, ah'lling si Sa'ul, yukna, “Akale ka Ahimelek!”
“Aho', tuwan sultan,” yuk si Ahimelek.

---

* **22:6 22:6** Kayu tamaris itu alabung dahunna maka ahāp pasindungan. ‘Tamarisk’ ōnna ma bahasa Ingglis. † **22:7 22:7-8** Anak si Jesse, hatina si Da'ud.

13 Atilaw si Sa'ul ma iya, yuk-i, “Angay ka bay magisun maka anak si Jesse inān bo'
angatu ma aku? Bay iya buwanannu tinapay maka kalis, maka bay ka isab angaru ni
Tuhan ma pasalanna, angkan iya anagga' pagsultanku maka angamohot amapatay aku
ma labayan! Ina'an na iya anipihan aku buwattina'an!”
14 Anambung si Ahimelek, yukna, “Tuwan, aniya' bahā' tendog kapangandolan labi
min si Da'ud? Ayuwannu iya, maka pagnakura'an ma saga sundalu ya anganjagahan
ka'a. Pinagaddatan isab iya e' a'a kamemon ma deyomannu.
15 In pasal pangaruku ni Tuhan ma pasalanna, tuwan, ya na tu'ud kabiyaksahanku.
Arapun in pasal kapagisun angatu ma ka'a, ndū' tuwan, da'a aku tuna'un atawa minsan
sai-na ma kami maglaulahasiya', sabab halam aniya' pana'uku ma pasal palkala' inān.”
16 Jari yuk si Sa'ul, “Ahimelek, ka'a maka saga kakampungannu ilu subay pinapatay!”
17 Magtūy magpanoho'an sultan ma saga jaga ya ma bihingna, yuk-i, “Papatayun
kamemon saga imam si Yawe itu sabab ya du sigām pagapi' na ma si Da'ud. Kinata'uwan
e' sigām in iya alahi min aku sagō' halam bay anumbung ni aku.” Sagō' halam sai-na
min saga jaga inān makatawakkal amapatay saga imam e' pagka imam si Yawe.
18 Pagubus, si Do'eg ya sinoho' e' si Sa'ul. Yukna, “Na ka'a! Papatayun saga imam itu.”
Jari pinapatay e' si Do'eg kamemon saga imam he'. Walumpū' maka lima ya heka sigām
magpamakay epod.
19 Min panoho'an si Sa'ul isab, talaglag kamemon d'nda-l'lla, kamemon saga kaonde'-
onde'an, sampay isab kamemon saga hayop ya bay ma kauman Nōb.
20 Luwal si Abiyatar anak si Ahimelek, mpu si Ahitub, ya bay makaliyus bo' alahi pehē'
ni si Da'ud.
21 Kahaka'an e'na si Da'ud in kamemon saga kaimaman si Yawe bay pinapatay e' si
Sa'ul.
22 Angkan ah'lling si Da'ud ma si Abiyatar, yukna, “Llaw he', pagta'uku in si Do'eg
bangsa Edom bay mahē' ma Nōb, makatantu aku in iya anumbung du ni si Sa'ul. Aku
palsababan ya angkan amatay saga lahasiya'nu kamemon.
23 Na, maitu na ka ma aku sabab in a'a bilahi amapatay ka'a anganiyat isab amapatay
aku. Da'a ka agawa sabab halam kamulahannu bang pa'in ka ma deyomanku.”

23

Lappasan e' si Da'ud saga A'a Kela

1 Na, aniya' lapal pinasampay ni si Da'ud, yuk-i, “Wa'i parugpak saga bangsa Pilistin
ni kauman Kela maka pinagtangkaw na pa'in he' sigām saga pai baha'u bay niani, ya
ina'an ma pagt'ppahan.”
2 Manjari angaru si Da'ud ni PANGHŪ' yukna, “Ya Tuhan, parugpak bahā' aku ni saga
Pilistin inān?”
Anambung Tuhan, “Aho'” yukna. “Dugpakun sigām bo' lappasun kauman Kela.”
3 Saguwā' ah'lling ni si Da'ud saga a'ana, yuk-i, “Tuwan, minsan maitu kitam ma
paglahat Yuda, landu' kitam tināw, ya lagi'na bang kitam pehē' ni Kela bahasa parugpak
ni saga sundalu Pilistin.”
4 Manjari angaru na isab pabalik si Da'ud ni PANGHŪ', jari buwattitu ya sambung
PANGHŪ' ma iya, yuk-i, “Palūd ka pehē' ni Kela sabab pamarūlku ma ka'a in da'ugan
min saga bangsa Pilistin.”
5 Angkan palanjal na disi Da'ud maka saga a'ana ni Kela. Tarugpak e' sigām saga
bangsa Pilistin maka ta'ā' e' sigām saga kahayopan sigām. Aheka bangsa Pilistin bay
tapapatay e' sigām bo' arapun lappasan saga a'a ma Kela.
6 (Ma waktu bay kalahi si Abiyatar anak si Abimelek pina'an ni si Da'ud, bay asal
bowana epod*.)

Niapas e' si Sa'ul si Da'ud.

7 Na, kahaka'an si Sa'ul pasal si Da'ud ina'an ma lahat Kela, angkan yukna, “Itiya'
tinukbalan e' Tuhan si Da'ud ni komkomanku sabab wa'i iya bay angalikusan kauman
kinuta', ya mbal agon kaluwasan.”
8 Sakali, pinalinganan e' si Sa'ul kamemon sundaluna sinō' magsakap amono' bo' palūd
ni Kela angahapa'an si Da'ud maka saga a'ana bo' mbal makaluwas min kauman e'.
9 Pagta'u pa'in si Da'ud ma kagara'an si Sa'ul itu, magpanoho'an iya ma imam Abiyatar,
yukna, “Bowahun pi'itu epod ilu.”
10 Maina'an pa'in, angamu'-ngamu' si Da'ud ni Tuhan. Yukna, “O Yawe, Tuhan bangsa
Isra'il, takaleku in si Sa'ul maggara' angalubu kauman Kela ma sababku.

* **23:6 23:6** Epod itu bay ginuna e' imam pang'nda'anna kahandak Tuhan.

11 Tinukbalan bahā' aku e' saga a'a maitu-itu ni si Sa'ul? Pi'itu bahā' iya buwat bay
pangalapal itu? Ya PANGHŪ' kami bangsa Isra'il, sambungin lagi' sosoho'annu itu."
Sakali anambung PANGHŪ' yukna, "Aho', tantu pi'ilu si Sa'ul."
12 Manjari, angamu'-ngamu' pabalik si Da'ud yukna, "Tinukbalan bahā' aku maka saga
a'aku ni si Sa'ul e' saga a'a Kela?"
Ya sambung PANGHŪ', "Aho'."
13 Pagka buwattē', si Da'ud maka saga a'ana kulang-labi nnom hatus hekana
magla'anan na min Kela bo' maglatun-latun ma kalahatan. Tata'u pa'in e' si Sa'ul in
si Da'ud wa'i na makalahi min Kela he', halam na iya pehē'.

Patapuk si Da'ud ma Paslangan

14 Manjari itu, pahanti' na pa'in disi Da'ud ma saga patapukan ahogot ma paslangan
Sīp maka ma kabūd-būran. Piniha iya e' si Sa'ul sakahaba' llaw, sagō' mbal iya tinugutan
e' Tuhan ni komkoman si Sa'ul.
15 Dakayu' llaw, ma Hores pa'in si Da'ud, ma paslangan Sīp, tata'una in si Sa'ul song
pina'an amapatay iya.
16 Sakali pina'an si Jonatan ni si Da'ud hinabuna ma Hores, bo' pinahogot e'na iman
si Da'ud.
17 Yuk si Jonatan ma si Da'ud, "Da'a ka tināw sabab tantu mbal ka tainay e' mma'ku si
Sa'ul. Kata'uwanna asal in ka'a magsultan ma Isra'il maka aku itu ma deyo'annu."
18 Jari magpaljanji'an sigā karuwangan ma matahan PANGHŪ'. Pagubus itu, amole'
na pabalik si Jonatan, saguwā' magpa'bba si Da'ud ma Hores.
19 Manjari aniya' saga a'a min Sīp patukad ni si Sa'ul ma Gibeya bo' anumbungan iya
pasal si Da'ud. Yuk sigām, "Tuwan sultan, wa'i si Da'ud patapuk ma lūngan kami ma
Hores, maina'an ma būd Hakila tampal ni satan min lahat Jesemon.
20 Palūd pa'in ka sumiyan-sumiyan katanamannu sabab tantu kami ya atas-pikil
anukbalan iya ni ka'a."
21 Anambung si Sa'ul yukna, "Mura-murahan kam binarakatan e' PANGHŪ' ma sabab
pagka'inagonbi ma aku.
22 Pehē' na kam bo' nda'unbi pahāp bang maingga si Da'ud maka bang sai ya bay
maka'nda' iya. Kahaka'an aku in si Da'ud aillag makalandu'.
23 Ta'uhunbi kamemon patapukanna bo' kam pabalik pi'itu amissalahan aku bang
maingga iya. Jari bang iya masi mahē', ameya' aku ma ka'am. Pihaku iya minsan alatag
e'ku kamemon jadjahan ma sakalibut lahat Yuda."
24 Na, palanjal na saga a'a Sīp inān bo' parahū min si Sa'ul. Pasalta', ina'an si Da'ud
maka saga a'ana ma paslangan Ma'on, ma jadjahan Araba tampal ni satan min Jesemon.
25 Si Sa'ul isab maka saga sundaluna anagna' na amiha si Da'ud. Jari tasumbung pa'in
ni si Da'ud pasalan pagpiha inān, magtūy iya palanjal ni būd abatu ma paslangan Ma'on
ati maina'an iya pahanti'. Pagta'u si Sa'ul isab ma pasalan itu-i, niurul e'na pehē' si
Da'ud.
26 Sakali, ina'an disi Sa'ul ma dambila' būd, ati ina'an isab si Da'ud maka saga a'ana ma
dambila' magdai'-dai' bo' alahi. Na, baya-baya asekot pa'in si Sa'ul maka saga sundaluna
anaggaw si Da'ud,
27 aniya' at'kka pina'an ni si Sa'ul dakayu' sosoho'anna amowa habal, yuk-i, "Tuwan
sultan, pakasay lagi' ka. Wa'i kalangpasan lahattam e' saga Pilistin!"
28 Magtūy pahali si Sa'ul min pangapasna ma si Da'ud bo' pehē' angatuhan saga Pilistin.
Ya itu sababan angkan kaōnan lugal inān Sela Hammalekot.†
29 Sakali in si Da'ud bay patukad minnē' bo' pat'nna' ma saga patapukan ahogot ya ma
kabūran En Gedi.

24

Si Da'ud Mbal Angamula si Sa'ul

1 Na, makabalik pa'in si Sa'ul min kapanurulna ma saga Pilistin, kahaka'an iya in si
Da'ud wa'i ma Paslangan En Gedi.
2 Angkan amowa si Sa'ul t'llungibu a'a Isra'il magbobono', a'a bay pene'na, bo'
magsakap amiha si Da'ud maka saga a'ana pehē' ni atag Pampang Kambing-talun.
3 Sakali maka'abut disi Sa'ul ni pagkukuralan saga bili-bili ya ina'an ma bihing lān.
Aniya' isab songab batu maina'an, ati pasōd si Sa'ul pehē' bo' ajamban. Ina'an asal si
Da'ud maka saga a'ana ma deyomna to'ongan.
4 Yuk a'a inān ni si Da'ud, "Tuwan, ya na itu waktu bay pagkallam si Yawe, ya yuk-i,
'Tukbalanku bantanu ni komkomannu bo' supaya tahinangnu bang ai ya kabilahiannu.'

† **23:28 23:28** Sela Hammalekot, hatina 'Būd Pagokatan'.

” Jari itu, kamaya'-maya' si Da'ud palele ma halam aniya' makasayuhan iya ati kin'ttob
e'na tōng juba si Sa'ul.
5 Tatali'-tali' pa'in e' si Da'ud kapang'ttobna itu, magsusun iya.
6 Yukna ni saga a'ana, “He! S'lle' bale puhu'! Bang pa'in aku sinagga' e' PANGHŪ' bo'
mbal makamula a'a bay pene'na nihinang sultan. Halam aniya' kapatutku angahinang
kamulahan ma sultanku sabab PANGHŪ' ya bay amat'nna' iya.”
7 Minnē' pinabukagan e' si Da'ud saga a'ana maka sinō' sigām da'a angamula si Sa'ul.
Jari ala'an na si Sa'ul min songab batu he'.
8 Pagubus, paluwas si Da'ud bo' angalingan ni si Sa'ul, yukna, “Owa', tuwan Sultan!”
Paglingi' si Sa'ul, magtūy pasujud si Da'ud tanda' sin pagaddatna ma iya.
9 Ah'lling si Da'ud yuk-i, “Angay ka akale ma pamitna saga a'a ya ah'lling in aku itu
magniyat angamula ka'a?
10 Kasaksi'annu na in ka'a bay pamarūl ma aku e' PANGHŪ' hinabunu lagi' bay ma
deyom songab batu. Aniya' sehe'ku bay anoho' aku amapatay ka'a, sagō' halam ka bay
inayku. Ya yukku ma sigām, ‘Mbal aku anawakkal angamula nakura'ku sabab PANGHŪ'
ya bay amene' iya.’
11 Nda'un ba, bapa', itiya' ma tanganku ya pīs-pīs kakana' bay min jubanu! Bay
k'ttobku sagō' halam ka bay papatayku. Na, dongdongin pahāp, in aku itu alipuwas
na min dusa niyat amantahan ka'a. Halam aku bay angala'at ka'a sagō' ka'a na pa'in ya
angapas aku supaya aku papataynu.
12 Na baya'-baya' PANGHŪ' na angahukum kita karuwangan. PANGHŪ' na isab
anungbasan saga kala'atan bay tahinangnu ma aku sagō' in aku baranku mbal
anawakkal angamula ka'a.
13 Buwat na yuk papata, ‘Min a'a ala'at paluwas kala'atan,’ angkan mbal ka inayku.
14 In ka'a sultan bangsa Isra'il, ati turulnu a'a halam aniya' pūsna? Aku itu hal sadja
ko' kahantang patay ero' atawa kammut.
15 Na baya'-baya' PANGHŪ' angahukum bang sai ma kita taga-kasā'an. Bang pa'in aku
binogbogan e'na maka pinuwasan min komkomannu.”
16 Pagubus si Da'ud ah'lling itu, atilaw si Sa'ul. Yukna, “Oto'? Da'ud? Ka'a ka amissala
ilu?” Jari anangis to'ongan si Sa'ul.
17 “Abontol lagi' ka min aku,” yukna. “Ahāp ka ma aku saguwā' aku ya bay angala'at
ka'a.
18 Na, aheya landu' kahāpan ya tahinangnu ma aku sabab minsan aku bay tinukbalan
e' PANGHŪ' ni komkomannu, halam ka anawakkal angamula aku.
19 Aniya' bahā' amasagad bantana alahi ma halam bay minula e'na dahū? Tantu
halam. Na, mura-murahan bang pa'in ka tinungbasan e' PANGHŪ' ni kahāpan ma sabab
kapangahāpnu aku ma llaw itu.
20 Manantuhi aku in ka'a ilu magsultan maka ahogot in kapagsultannu ma bangsa
Isra'il.
21 Buwattina'an, sapahin aku ma matahan PANGHŪ' in aku sampay saga panubu'ku
mbal papataynu. Mbal isab lungaynu ōnku min salsila kapanubu'an kami.”
22 Sakali anapa si Da'ud ma si Sa'ul buwat bay amu'na. Pagubus, amole' na si Sa'ul ni
luma'na. Malaingkan si Da'ud maka saga a'ana bay patukad pabalik ni bay patapukan
sigām e'.

25

1 Manjari amatay na si Samwel ati magtipun kamemon saga a'a Isra'il magdukkahan
iya bo' yampa iya kinubul ma atag luma'na ma Rama. Pagubus, in si Da'ud bay palūd
ni paslangan Ma'on.

Si Da'ud, si Nabal maka si Abigail

2 Na, aniya' a'a Ma'on landu' dayahan, taga-tana' isab ma kauman Karmel. Aniya'
kambingna dangibu hekana maka t'llungibu bili-bilina, jari ina'an iya ma Karmel sabab
waktu na panganggunting bulbul saga hayop.
3 Si Nabal ōn a'a itu, maka si Abigail ya ōn h'ndana. Ahāp d'nda si Abigail itu maka
ataha' akkalna, saguwā' ab'ngngis sidda h'llana maka ala'at kaul-pi'ilna. Ya si Nabal itu
dakayu' panubu' si Kaleb.
4 Hinabu lagi' si Da'ud bay ma paslangan, aniya' makahaka'an iya in si Nabal kono'
wa'i magguntingan bulbul saga bili-bilina.
5 Sakali magpanoho'an si Da'ud ma saga onde' baha'u sangpū' hekana. Yukna ma
sigām, “Pehē' kam ni si Nabal wa'i ma Karmel bo' iya saginahunbi ma ōnku.

6 Buwattitu pamissalahunbi ma iya, ‘Tuwan, mura-murahan bang pa'in ataha' umulnu.
Bang pa'in isab ahāp kuwat-anggawta'nu lapay sampay anak-h'ndanu maka kamemon
sasuku ma okomannu.
7 Kahaka'an nakura' kami si Da'ud waktu na kono' pagpagunting saga bili-bili. Ya
pamissalana ma ka'a, tuwan, sat'ggol bay kamahē' saga magi'ipat bili-bilinu ma atag
pahanti'an kami, halam sigām bay la'at kami. Maka ma waktu kamahē' sigām ma
Karmel, halam sigām kalungayan minsan ai-na.
8 Tilawun pa'in saga tendognu ilu, tantu du ka nihaka'an e' sigām. Angkan amu'ku
ma ka'a, tuwan, pa'nda'in kahāpan saga sosoho'anku itu, pagka kami pasabu ma waktu
pagjamu itu. Ndū' tuwan, buwanin lagi' saga sosoho'annu itu maka lahasiya'nu si Da'ud
ai-ai na tapamuwannu.’ ”
9 Pagt'kka saga sosoho'an itu ni si Nabal, magtūy iya pinasampayan lapal bay min si
Da'ud. Pagubus, angagad sadja sigām bang ai panambung.
10 Jari anambung si Nabal buwattitu yukna, “Sai sa si Da'ud itu? Sai sa anak si Jesse
itu? Ma waktu itu-i aheka na landu' saga banyaga' alahi min pagnakura'an sigām.
11 Angay subay pamuwanku tinapayku maka bohe'ku ni saga a'a mbal minsan takilāku
bang minningga? Maka isi susumbali'an bay tagamahanku saga a'a magguguntingan
bulbul bili-biliku, pamuwanku bahā' ma daka sai?”
12 Pagka buwattē' panambung si Nabal, amole' ni si Da'ud saga a'ana inān bo'
angahaka'an iya kamemon ya bay binissala he' si Nabal.
13 Pagkale si Da'ud magtūy iya magpanoho'an ma saga tendogna, “Takosunbi kalisbi!”
Magtūy isab sigām magtinakos. Magtakos kalis isab si Da'ud bo' patukad minnē' maka
saga magbobono' mpat hatus hekana. Malaingkan aniya' duwa hatus bay magpa'bba
anganjagahan saga balanja' maka kapanyapan sigām.
14 Na, aniya' sosoho'an disi Nabal bay amowa lapal ma si Abigail ya h'ndana, yuk-i,
“Babu', si Da'ud bay magpanoho'an ma saga tendogna min paslangan deya lagi'. Sinō'
sigām pehē' ni nakura' kami amowa pagaddat si Da'ud ma iya, sagō' bay tumpalakna si
Da'ud.
15 Parahāl ahāp sidda addat saga a'a inān ma kami. Halam sigām bay anganjahulaka'
kami, maka t'ggol kami ma atag sigām, halam kalungayan minsan dansolag ai-ai kami.
16 Sat'ggol kami magipat saga kahayopan kami ma atag sigām, sigām ya jaga kami
llaw-sangom, kahantang ād apagon angalikusan kami.
17 Angkan na, babu', subay ka amikil pahāp bang ai ya tahinangnu ma pasalan palkala'
itu, sabab tantu aniya' bala' tum'kka ni nakura' kami sampay ni anak-kampungna.
Abigsi' landu' iya angkan halam sai-na makabissalahan iya.”
18 Pagkale si Abigail ma lapal itu, magtūy iya magdai'-dai' magsakap. Angā' iya duwa
hatus solag tinapay, duwa kuwit kambing pangisihan binu-anggul, lima bili-bili bay
niadjal, lima karut pai-tirigu bay sinanglag, dahatus tundun anggul bay pina'llawan,
maka duwa hatus kompolan buwa' pigi, ati pinaruwa' kamemon ni saga kura'.
19 Pagubus, ah'lling iya ni saga sosoho'anna, yukna, “Parahū na kam min aku ati
paturul pa'in aku.” Saguwā' halam pinata'u e'na h'llana.
20 Hinabu si Abigail pakura' labay min t'ngnga' kapampangan, ina'an isab si Da'ud
maka saga a'ana tudju ni iya. Jari bināk sigām he'na.
21 Baha'u du bay makapah'lling si Da'ud, yuk-i, “Kaliman hulas-sangsā'ku anganja-
gahan palsuku'an a'a inān mahē' ma paslangan. Halam aniya' bay alungay ma saga
ai-aina, sagō' kala'atan ya panungbasna ma kahāpan bay tahinangku.
22 Bang pa'in aku pinagmulka'an e' Tuhan bang aniya' dakayu' l'lla min okoman si
Nabal kakapinanku allum pagabut subu!”
23 Pag'nda' si Abigail ma si Da'ud, magtūy iya paruwa'i min kura'na bo' pasujud ma
dahuwan si Da'ud.
24 Pasekot-sekot gi' iya bo' magmalulus ma atag tape'na. Yukna ma si Da'ud, “Tuwan,
amu'ku ma ka'a, aku ya bīngin. Parūlun lagi' sosoho'annu itu amissala ni ka'a. Kalehun
bissalaku itu, tuwan.
25 Ya pangamu'ku ma ka'a, da'a asipun a'a patila'atun inān, ya si Nabal. Magtaluwa'
iya maka ōnna, hatina Dupang, pagka karupangan sadja ya kaluwasan saga hinangna.
Bo' arapun, ma tongod sin sosoho'annu itu, tuwan, tu'ud halam ta'nda'ku saga a'a ya bay
papehē'nu ni h'llaku.
26 “Na, tuwanku, kahandak PANGHŪ' asal angkan halam kalanjalannu amalos
magbaran maka amapatay. Angkan sapahanku min ōn si Yawe ya kakkal salama-
lama, maka min ōnnu, bang pa'in pasali' ni si Nabal saga palbantahannu maka sasuku
anganiyat angamula ka'a.

27 Taima'un isab, tuwan, saga huhulmatan bay bowaku itu bo' pamuwanun ma saga
bebeya'annu ilu.
28 Amu'ku junjung isab ni ka'a bang pa'in ampunnu kasā'an ummatnu itu. Tantu
pinatatas e' PANGHŪ' in kapagsultannu sampay ni saga panubu'nu magsuring-
magsaingsing, sabab palbantahan PANGHŪ' asal saga a'a ya bowanu magbono'. Mura-
murahan, tuwan, bang pa'in ka mbal makahinang dusa sat'ggolnu allum.
29 Malaingkan minsan ka pinagturul bo' pinapatay, mbal ka magmula sabab asalamat
nyawanu, tinau' pahogot e' PANGHŪ' ma deyom tatau'anna. Sagō' in kallum saga
bantanu sapantun batu pinitikan, mbal na tapiha.
30 Bistahun, tuwan, bang ta'abut waktu kapanuman e' PANGHŪ' kamemon saga
kahāpan bay panganjanji'na ma ka'a, ati tahinang ka pagmakōkan ma bangsa Isra'il,
31 wajib subay halam aniya' dusanu pagsusunannu. Angkan subay mbal nilanjalan
niyatnu amalos atawa amapatay a'a ma halam aniya' po'on-sababna tantu. Jari bang ka
nianughala'an na e' Tuhan, ndū', da'a aku kalipatun."
32 Jari ah'lling si Da'ud ni si Abigail yukna, "Pudji ni si Yawe, ya pagtuhanan bangsa
Isra'il, sabab in iya bay anoho' ka'a amāk aku.
33 Bang pa'in iya amuwanan ka'a kahāpan ma sabab kahāp akkalnu llaw itu. Ka'a
ya sababan angkan halam kalanjalanku niyatku amapatay a'a llaw itu. Arak aku bay
amalos magbaran.
34 Malaingkan, sapahanku min ōn si Yawe, ya Tuhan bangsa Isra'il, in iya bay anagga'
aku angamula ka'a. Sabab, bang ka bay halam makasa'ut pi'itu, arak mbal kakapinan
minsan dakayu' l'lla min panubu' si Nabal pagk'llat llaw."
35 Sakali tinaima' na e' si Da'ud saga bobowahan si Abigail maka e'na ah'lling, yuk-i,
"Amole' na ka ma halam aniya' kahanggawannu. Beya'ku kamemon ya bay junjungnu
ilu ma aku."
36 Manjari amole' na si Abigail. Magsalta', si Nabal bay amaniya' paglami-lami ma
luma'na, buwat sapantun kahinangan pagjamu sultan. Nilango to'ongan si Nabal maka
magkakoyagan, angkan halam iya binissalahan ai-ai e' si Abigail sampay ni kasubuhan.
37 Pagsubu pa'in bo' palabay na lango si Nabal, binissalahan iya e' h'ndana pasal
kamemon bay paniya' ma pagsampangna maka si Da'ud. Pagkale si Nabal, magtūy
ap'ddi' kōk atayna ati anuwas baranna.
38 Palabay pa'in saga sangpū' llaw, amatay iya min kawasa PANGHŪ'.
39 Pagta'u si Da'ud ma pasal kamatay si Nabal, ah'lling iya, yukna, "Pudji ni PANGHŪ'
ya bay amalosan aku ma si Nabal ma sabab kapangahina'na ma aku. Tuhan ya bay
angaliyusan aku min hinang kala'atan ati papelleng ni a'a inān saga kahinanganna
ala'at."
Pagubus magpanoho'an si Da'ud amah'nda si Abigail ati
40 pehē' saga sosoho'anna ni Karmel amowa lapal ni si Abigail, yuk-i, "Bay kami
pinapi'itu e' nakura' kami si Da'ud supaya amah'nda ka'a."
41 Pasujud magtūy si Abigail maka he'na anambung, yukna, "Aku itu atabi, sakap aku
amahilala' ka'am sampay angose'an tape'bi."
42 Ati magdai'-dai' ya pakura' ni kura'na bo' pabunyug ma saga sosoho'an si Da'ud.
Sinehe'an isab iya e' lima ipatanna d'nda. Minnē' iya ta'ā' h'nda e' si Da'ud.
43 Tah'nda isab e' si Da'ud si Ahinowam d'nda min Jesde'el, jari magkalu'a sigām
karuwangan.
44 Saguwā' si Mikal, ya bay h'nda si Da'ud po'on, wa'i pamah'nda e' si Sa'ul ma si Paltiyel
ya anak si Lais, a'a min Galim.

26

Si Sa'ul Mbal Ni'inay e' si Da'ud, Kaminduwana na

1 Na, aniya' saga a'a min lahat Sīp bay pehē' ni si Sa'ul hinabuna ma Gibeya supaya
anumbung pasal si Da'ud. "Tuwan sultan," yuk sigām, "ina'an si Da'ud patapuk ma būd
Hakila ya ma anggopan Jesemon."
2 Manjari, pehē' ni paslangan Sīp si Sa'ul maka t'llungibu a'a Isra'il magbobono' ya bay
pene'na, bo' amiha si Da'ud.
3 Bay magpustu asal si Sa'ul ma bihing lān, ina'an ma būd Hakila ma anggopan
Jesemon, malaingkan in si Da'ud wa'i ma paslangan. Pagta'u si Da'ud pasal si Sa'ul
bay anurul iya pina'an,
4 aniya' saga a'a soho'na pehē' ang'nda'. Jari tata'una min sigām, b'nnal, ina'an na si
Sa'ul.

5 Sakali, magsakap si Da'ud bo' pehē' ni atag pagpustuhan si Sa'ul. Ta'nda'na bang
maingga patulihan si Sa'ul maka si Abner ya pagnakura'an kamemon saga sundaluna.
Si Abner itu anak si Nēr. Na, ma waktu inān, in si Sa'ul atuli ma pustu, ma t'ngnga'-
t'ngnga' ba'anan saga bobono'na.
6 Na, atilaw si Da'ud ma si Ahimelek a'a bangsa Hīt maka si Abisai ya danakan si
Jowab. (Si Seruya ya ina' sigām). Yuk panilaw si Da'ud, "Sai ameya' ma aku palūd ni si
Sa'ul ma pustu inān?"
Anambung si Abisai. "Aku," yukna.
7 Angkan sangom he'-i du, nil'ngngan pustu si Sa'ul e' si Da'ud maka si Abisai ati
ta'nda' sigām si Sa'ul atuli maina'an. Ina'an paosol budjakna ma tana' min kōkanna,
maka ina'an isab si Abner maka saga sundalu kasehe' atuli ma katilibutna.
8 Maina'an pa'in, pahigung-higung si Abisai ni si Da'ud, yukna, "Tuwan, ya na itu
waktu panukbal bantanu ni ka'a e' Tuhan. Dūlin aku amudjak iya ni tana'. Pamint'ddaku
sadja."
9 Saguwā' yuk sambung si Da'ud, "Oy! Da'a iya bono'un! Sabab tantu tinungbasan e'
Tuhan sasuku angamula sultan ya tapene'na.
10 Sapahanku ma ōn si Yawe, ya Tuhan kakkal salama-lama," yuk si Da'ud, "Tuhan
sadja ya magkahandak ma ganta'an si Sa'ul. Bang ngga'i patay saki atawa patay to'a,
amatay iya ma pagbono'an.
11 Sagō' s'lle'-bale puhu' pinatā e' PANGHŪ' bang pa'in mbal tamulaku a'a bay
tapene'na magsultan ilu. Na, ngā'un na budjak maka pangisihan bohe' ya ma atag kōkna
ilu bo' kita sūng na!"
12 Jari ningā' e' si Da'ud budjak maka pangisihan bohe' ya bay ma kōkan si Sa'ul ati
ala'an na sigā. Halam aniya' minsan sai makata'u atawa maka'nda' sigām maka halam
minsan sai bay makabati'. Ahaluk sidda tuli sigām kamemon sabab PANGHŪ' ya bay
amahaluk sigām.
13 Sakali itu, palintas na si Da'ud ni dambila' kapantayan bo' an'ngge maina'an ma
būd, atā-tā min disi Sa'ul. Asal aluha pag'llotan sigām.
14 Manjari, angolang si Da'ud ni saga sundalu si Sa'ul maka ni si Abner, yukna, "Owa'
Abner! Mbal aku sambungannu?"
Anambung si Abner yukna, "Sai sa ka angolangan sultan ilu?"
15 Yuk si Da'ud, "L'lla ka bahā' Abner? Bang pina'amu, halam sali'nu ma Isra'il! Na,
angay halam jagahannu pahāp sultan ya pagpanghū'annu ilu? Sabab aniya' a'a bay
pasōd pi'ilu arak angamula iya.
16 Mbal ahāp hinangnu ilu! Sapahanku ma ōn si Yawe ya kakkal salama-lama, in ka'a
maka saga sehe'nu ilu patut subay pinapatay sabab halam bay jagahannu nakura'nu, ya
bay tapene' e' PANGHŪ'. Ang'nda' ka ni katilibutnu. Maingga na budjak sultan maka
pangisihanna bohe' ya bay ma kōkanna ilu?"
17 Takilā magtūy e' si Sa'ul suwala si Da'ud angkan iya ah'lling, yukna, "Da'ud, oto'!
Ka'a ka amissala ilu?"
Anambung si Da'ud, yukna, "Aho' tuwan sultan, aku ko' itu."
18 Ah'lling lagi' si Da'ud, "Tuwan," yukna, "kasā'an ai bay tahinang e' sosoho'annu itu
angkan aku subay papataynu? Abontol sadja itikadku angkan mbal aku katōngan dusa.
19 Da'a busung, tuwan sultan, kalehun lagi' pah'llingku itu. Bang hati PANGHŪ' ya bay
anoho' ka'a amantahan aku, na, tukbalun lalabotan ni iya. Kalu tinaima' e'na. Saguwā'
bang manusiya' ya amitnahan ka'a, bang pa'in sigām taluwa' sukna' PANGHŪ'. Sabab
itiya' aku tin'ggal paluwas min lahat bay pamusaka' aku e' PANGHŪ', lāgi sinoho' isab
aku magsumba ni saga katuhan-tuhanan bangsa liyu.
20 Ndū' tuwan," yuk si Da'ud, "da'a aku pasagarin amatay ma lahat bangsa liyu, alawak
min matahan si Yawe. Angay aku subay piniha e' sultan bangsa Isra'il? Aku itu sapantun
kutu ero' ya pihanu ma kabūd-būran, buwat a'a amiha manuk-manuk."
21 Jari anambung si Sa'ul, yukna, "Bay aku makarusa. Ndū' Da'ud, oto', bang pa'in
ka pabalik ni aku. Pagka ahalga' ma ka'a kallumku itu, mbal na balikanku niyatku
amapatay ka'a. Sali' aku dupang, aheya kasā'an bay tahinangku ma ka'a."
22 "Ā, itiya' budjaknu tuwan sultan," yuk sambung si Da'ud ma si Sa'ul. "Soho'un pi'itu
dakayu' tendognu ilu angā'.
23 Baya'-baya' PANGHŪ' na anungbas ni kahāpan ma saga a'a sasuku abontol maka
kapangandolan." Ah'lling gi' si Da'ud yukna, "Ka'a tuwan, bay tinukbalan e' PANGHŪ'
ni komkomanku insini', sagō' halam aku makatawakkal angamula ka'a sabab in ka'a
sultan bay tapene' e' Tuhan.
24 Mura-murahan bang pa'in aku pinagka'inagonan e' PANGHŪ' maka niliyusan e'na
min kamemon katiksa'anku, buwat bay pagka'inagonku ma ka'a insini'."

25 Sakali ah'lling na si Sa'ul ni si Da'ud, yukna, “Oto', bang pa'in ka nilidjiki'an e'
PANGHŪ¹. Tantu ajatu ai-ai kamemon ya tagna'annu, maka anganda'ug sadja ka ma
pagbono'an.”
Pagubus, palanjal na si Da'ud ni pal'ngnganana, maka amole' na si Sa'ul ni lahatna.

27

Si Da'ud Paokom ma Bangsa Pilistin

1 Saguwā' minsan buwattē' bissala si Sa'ul, maghona'-hona' na pa'in si Da'ud bo' yukna
ma deyom atayna, “Tantu aku binono' e' si Sa'ul ma llaw sinosōng. Ahāp lagi' aku alahi
pehē' ni lahat Pilistin. Pahali si Sa'ul amiha aku bang aubus e'na angalatag katilingkal
lahat Isra'il, ati alipuwas aku min iya.”
2 Jari si Da'ud maka saga a'ana nnom hatus hekana bay palanjal minna'an bo' palain
ni da'ira Gāt, ni sultan Akis ya anak si Ma'ok.
3 Sakali maina'an sigām pahanti' ma Gāt, ma okoman si Akis. Maina'an sigām pahanti'
ma okoman sultan e', sigām kaniya-kaniya maka anak-h'nda sigām. Ina'an isab si Da'ud
maka duwa h'ndana, ya na si Ahinowam min Jesde'el maka si Abigail min Karmel, ya
bay balu si Nabal.
4 Jari kahaka'an pa'in si Sa'ul in si Da'ud wa'i na makalahi ni Gāt, pahali na iya amiha.
5 Palabay pa'in waktu, ah'lling si Da'ud ni si Akis, yukna, “Tuwan, bang ka kasulutan
du ma aku, pamarūlun ma aku dakayu' kaumannu bo' supaya aku makapaglahat mahē'.
Mbal patut sosoho'annu itu paokom ma ka'a ma da'ira bangsahan itu.”
6 Angkan ma llaw ina'an du, pamuwan e' si Akis ma si Da'ud kauman Siklag. Jari
in kauman inān tahinang palsuku'an saga sultan bangsa Yuda sampay ni kabuwat-
tina'anan.
7 Saga dantahun maka mpat bulan ya kapaglahat si Da'ud ma deyoman saga bangsa
Pilistin.
8 Na ma waktu inān, angalangpas na pa'in si Da'ud maka saga tendogna ni saga bangsa
Gesur, bangsa Girsi maka bangsa Amalek. Saga bangsa itu bay asal maina'an min awal
lagi'. Ya paglahat sigām pa'abut ni Sūr, sampay isab ni lahat Misil.
9 Sakahaba' waktu kalangpas si Da'ud ni kaluma'an saga bangsa itu, halam aniya'
kapinanna allum minsan dakayu' d'nda ka atawa l'lla. Ya nilangpas e'na saga bili-bili
maka sapi' sampay saga kura' maka unta' maka pan'mmek. Jari pabalik na pa'in iya ni
si Akis.
10 Bang tinilaw si Da'ud e' si Akis bang pi'ingga bay parugpakanna, anambung iya
buwattitu, yukna, “Bay kami parugpak ni lahat Yuda tampal ni satan.” Suma'an
buwattitu panambungna, “Bay kami ni lahat Jerame'el tampal ni paslangan.” Atawa,
“Bay kami pehē' ni kauman bangsa Kēn ya ma paslangan isab.”
11 Mbal kinapinan allum e' si Da'ud minsan dakayu' d'nda atawa l'lla allum, sabab ma
pikilanna, “Ya aniya', bang aniya' l'lla atawa d'nda binowa ni Gāt, makasumbung lagi'
sigām bang ai bay tahinangku.” Buwattē' kahinangan si Da'ud t'ggolna pat'nna' ma lahat
Pilistin.
12 Manjari, pangandolan iya e' si Akis sabab yukna ni baranna, “Tantu kinab'nsihan
na si Da'ud itu e' saga pagkahina bangsa Isra'il, angkan halam dapat bang iya mbal
amogbogan aku sat'ggolna allum.”

28

Si Sa'ul maka D'nda Maglilingan Umagad

1 Manjari palabay pa'in waktu, pinapagtipun saga sundalu bangsa Pilistin supaya
amowa magbono' ma bangsa Isra'il. Ah'lling si Akis ni si Da'ud, yukna, “Tahatinu du in
ka'a maka saga tendognu ilu subay pagapi' ma aku ma pagbono'an.”
2 Anguyun si Da'ud, yukna, “Na, tuwan, song ta'nda'nu bang ai tahinang e' sosoho'annu
itu.”
Anambung si Akis, “Ahāp ko' ilu. Angkan na ka hinangku jaga ma baranku sat'ggolku
allum.”
3 Malaingkan in si Samwel bay na asal amatay. Bay na iya pinagdukka'an e' kamemon
saga jama'a Isra'il, ati wa'i bay kinubul e' sigām ma Rama, ya lahatna luggiya'. Ma waktu
he'-i, bay na asal tin'ggal e' si Sa'ul kamemon saga a'a magpang'nda' umagad maka saga
magjijīn min lahat Isra'il.
4 Sakali itu, magtipun na saga sundalu Pilistin bo' pehē' magpustu ma Sunem. Pasalta'
in si Sa'ul bay amatimuk saga sundaluna bangsa Isra'il bo' magpustu ma Gilbowa.
5 Pag'nda' si Sa'ul ma ba'anan sundalu Pilistin, magtūy iya sinōd tāw mbal tapula'-pula'.

6 Angkan iya angaru ni PANGHŪ' bang ai subay hinangna, sagō' halam aniya' lapal
PANGHŪ' pinasampay ma iya, ai naka ma uppina, ai naka min Urim* atawa min saga
nabi.
7 Pagka buwattē', ah'lling si Sa'ul ni saga tendog ya pangandolanna, yukna, "Piha'inbi
aku d'nda maglilingan umagad bo' supaya aku makapangaru ma iya."
"Tuwan," yuk sambung saga tendog inān, "aniya' kono' maina'an ma kauman Endor."
8 Sakali itu, magbinadju' saddī si Sa'ul supaya halam aniya' makakilā iya. Jari sangom
inān pehē' na iya maka duwa tendogna ni luma' d'nda. Makat'kka pa'in, yuk si Sa'ul
ni iya, "Bilahi aku angaru ni umagad a'a bay amatay. Tugila'ku pa'in ma ka'a bang sai
subay linganannu."
9 Sagō' yuk sambung d'nda, "Tantu kasakupannu bang ai ya bay panoho'an si Sa'ul.
Bay pala'anna min lahat Isra'il kamemon saga a'a maglilingan umagad maka saga
magjijīn. Tu'ud ko' ka'a ilu pasulay anganjallat aku bo' supaya aku pinat'nna'an
hukuman ni kamatay."
10 Pagga buwattē' anapa si Sa'ul, yukna, "Sapahanku ma ōn si Yawe, ya kakkal salama-
lama, halam aniya' kamulahan tum'kka ni ka'a ma sabab palkala' itu."
11 Jari tinilaw na iya e' d'nda inān, yukna, "Umagad sai kabilahiannu lingananku?"
"Umagad si Samwel," yuk sambung si Sa'ul.
12 Pag'nda' pa'in d'nda inān ma umagad si Samwel, magtūy iya angolang pakosog maka
e'na atilaw ma si Sa'ul, yukna, "Angay aku bay akkalannu? Ka'a tuwi' sultan Sa'ul!"
13 Sakali yuk sultan ma iya, "Da'a ka tināw. Ai ta'nda'nu ilu?"
Ya sambung d'nda, "Tuwan," yukna, "maka'nda' aku umagad pabungkal min tana'."
14 Atilaw si Sa'ul, yukna, "Buwattingga luwana?"
"Matto'a l'lla magjinuba," yuk sambung d'nda inān. Manjari kinata'uwan magtūy e'
si Sa'ul si Samwel na ko' inān, angkan iya pasujud.
15 Yuk si Samwel ni iya, "Angay lagi' aku sasatnu pagka aku bay soho'nu pinabangun?"
Anambung si Sa'ul, yukna, "Landu' aheya kasukkalanku. Itiya' aku binono' e' saga
a'a Pilistin, maka tinaikutan na aku e' PANGHŪ'. Mbal na sinambungan pangaruku, ai
naka ma uppi atawa pinalabay min saga nabi. Angkan ka bay soho'ku pinalinganan bo'
supaya aku pituwahannu bang ai subay hinangku."
16 Yuk si Samwel, "Angay lagi' aku subay pangaruhannu saukat ka bay tinaikutan
maka binantahan e' PANGHŪ'?
17 Tahinang na e'na ya bay pagkallamna labay min aku. Ilu na niragtu' e'na min ka'a
kapagsultannu bo' pamuwanna na ma dakayu' pagkahinu, ya na si Da'ud.
18 Angkan itu nihinang e' PANGHŪ' ma ka'a buwattina'an sabab halam bay beya'nu
panoho'anna. Halam bay pasampaynu mulka'na ma saga bangsa Amalek.
19 Jari in ka'a maka saga bangsa Isra'il marai' na tinukbalan e' PANGHŪ' ni komkoman
bangsa Pilistin. Pagsalung," yuk umagad si Samwel, "ka'a maka saga anaknu l'lla
parakayu' du ma aku maitu ma ahirat. Damikiyanna isab saga sundalu bangsa Isra'il,
tinukbalan e' PANGHŪ' ni komkoman bangsa Pilistin."
20 Saru'un-du'un du magtūy kum'ppang si Sa'ul ni tana', maka sinōd iya tāw landu'
aheya ma pasalan pamissala si Samwel he'. Na, alamma si Sa'ul pagka halam bay
amangan animpus dang'llaw maka dasangom.
21 Manjari pasekot d'nda he', ati ta'nda'na ina'an si Sa'ul amidpid kabowa tāwna,
angkan yukna, "Tuwan sultan, bay na beya'ku panoho'annu. Bay panūkku kallumku
ni kamatay sabab pameya'ku ma panoho'annu.
22 Ndū' Tuwan," yukna, "da'a busung, kalehun lagi' pamissala sosoho'annu itu maka
dūlin aku angadjalan ka'a takakan bo' supaya pabalik kosognu ati bo' ka makalanjal ni
pal'ngnganannu."
23 "Ē! Mbal aku amangan!" yuk sambung si Sa'ul.
Sagō' magbeya' saga tendog maka d'nda inān amogos na pa'in si Sa'ul, sampay iya
tapogosna. Pagubus, pabangun iya min tana' bo' aningkō' ma pabahakanna.
24 Na, aniya' anak sapi' al'mmok taipat e' d'nda inān, magtūy sinumbali' e'na.
Angaddun isab iya tirigu bo' hinangna tinapay halam taga-pasulig.
25 Atahak pa'in, pinat'nna' na e'na ni si Sa'ul maka saga tendogna ati amangan sigām.
Pagubus, ma sangom he'i du, palanjal na sigām amole'.

29

Sinulak si Da'ud e' Sultan Bangsa Pilistin

* **28:6 28:6** Urim: ōn kapanyapan ya pang'nda'an kahandak Tuhan e' imam alanga.

1 Na, magtipun na kamemon sundalu bangsa Pilistin ma Apek, ati in sundalu bangsa
Isra'il ina'an magpustu ma atag tigbaw ma Jesde'el.
2 Pal'ngngan na pa'in saga pagnakura'an bangsa Pilistin magbeya' maka saga
tumpukan sundalu sigām ma hatusan maka ma ibuhan. Pasalta', ina'an isab si Da'ud
maka saga a'ana pal'ngngan min buli'an magabay maka sultan Akis.
3 Atilaw isab saga nakura' kasundaluhan Pilistin ma si Akis, yuk-i, "Magay saga Hibrani
itu?"
Anambung si Akis, yukna, "Si Da'ud ko' ilu, ya bay tendog si Sa'ul, ya sultan bangsa
Isra'il e'. Aniya' na iya labi dantahun ma deyomanku. Min waktu lagi' kala'anna min
okoman si Sa'ul sampay ni kabuwattina'anan, halam iya karapatanku."
4 Sagō' akagit atay saga nakura' sundalu inān ma si Akis angkan yuk sigām, "Papole'un
a'a ilu ni kauman bay pamuwannu paglahatan ma sigām. Mbal iya wajib pabunyug ma
kitam ni pagbono'an! Sabab ya aniya' papinda angatuhan kitam hinabu ma pagbono'an.
Tantu iya amonggolan kōk saga sundalutam bo' supaya iya makapaghāp maka sultan
ya bay nakura'na.
5 Ya na ko' ilu si Da'ud, ya pinagkalang e' saga kar'ndahan, yuk-i,
'Ibuhan tapapatay e' sultan Sa'ul,
ati hatusan ibu isab ma si Da'ud'."
6 Manjari, pinalinganan si Da'ud e' si Akis bo' binowa magbissala. Yuk si Akis ma iya,
"Sapahanku ma ōn si Yawe, ya kakkal salama-lama, in ka'a ilu kapangandolan angkan
kasulutan sidda aku bang ka ganta' pabunyug ma aku maka saga sundaluku. Min waktu
lagi' kat'kkanu sampay ni kabuwattina'anan, halam aniya' kasā'an tabākku ma ka'a.
Sagō' mbal kasulutan saga pagkahiku nakura' Pilistin.
7 Angkan amole' na ka ma halam aniya' lengog. Maka da'a ka angahinang ai-ai ya
makala'at pangatayan sigām kasehe' itu."
8 "Angay tuwan? Ai dusaku?" yuk si Da'ud. "Ai kasā'an bay tahinang e' tendognu itu
min waktu katagna'ku paokom ma ka'a sampay ni waktu itu? Ai sababanna ya angkan
aku mbal makajari ameya' ma ka'a amono' saga a'a ya amantahan ka'a, tuwan sultan?"
9 Anambung si Akis, yukna, "Kasulutan sidda aku ma ka'a, sapantun ka mala'ikat
Tuhan ma pang'nda'ku. Malaingkan, bay makakabtang saga nakura' Pilistin in ka'a kono'
mbal wajib ameya' ma kami ni pagbono'an.
10 Angkan yukku ma ka'a, in ka'a maka saga tendog si Sa'ul ya sehe'nu ilu subay
angawal salung bo' magla'anan minnilu ma halam gi' pak'llat llaw."
11 Sakali, pagdai' llaw pa'in, pabungkal na si Da'ud maka saga a'ana bo' amole' pabīng
ni lahat Pilistin. Sagō' in saga sundalu Pilistin patukad na ni da'ira Jesde'el.

30

Nilaglag e' si Da'ud saga Bangsa Amalek

1 Manjari itu, pagpuwas pa'in t'llung'llaw, at'kka na si Da'ud maka saga a'ana ni Siklag
ya kauman sigām. Sagō' waktu sigām lagi' bay ma labayan, in kauman Siklag sampay
lahat Yuda tampal ni s'ddopan inān bay nirugpak e' bangsa Amalek. Tatunu' isab e'
sigām saga kaluma'an ma kauman Siklag,
2 tasaggaw isab kamemon kar'ndahan sampay saga a'a kamemon onde'-matto'a ya bay
maina'an. Malaingkan halam aniya' bay pinapatay minsan dakayu', hal bay sinaggaw e'
saga a'a Amalek bo' binowa ala'an.
3 Na, pagt'kka si Da'ud maka saga a'ana ni kauman Siklag inān, ta'nda' e' sigām atunu'
kamemon, maka saga anak-h'nda sigām wa'i bay nilahiyan.
4 Angkan maglemong disi Da'ud sampay sigām apaya na e' paglemong sigām.
5 Ya karuwangan h'nda si Da'ud, ya si Abigail maka si Ahinowam, wa'i du talapay
tasaggaw.
6 Aheya isab kasusahan si Da'ud sabab pinagbambahan iya binantung e' saga a'ana
kabowa astol sigām ma pasalan kasaggaw saga anak sigām d'nda-l'lla. Malaingkan
pakosog iman si Da'ud ma sabab pangandolna ma si Yawe ya Tuhanna.
7 Manjari ah'lling si Da'ud ni imam Abiyatar ya anak si Ahimelek. Yukna, "Tuwan,
bowahin aku pi'itu epod e'." Sakali binowa na ni iya e' si Abiyatar.
8 Maina'an pa'in, angaru si Da'ud ni PANGHŪ', yukna, "Wajib bahā' aku paturul ni
saga a'a bay parugpak ni kauman itu? Ta'abutku bahā' sigām?"
Anambung PANGHŪ', yukna, "Aho', turulun sigām pehē'. Tantu sigām ta'abutnu maka
talappasnu saga anak-h'ndabi."
9 Sakali, lum'ngngan na si Da'ud magbeya' maka saga a'ana nnom hatus puhu'.
Makat'kka pa'in sigām ni L'bbak Besor, magpa'bba maina'an in kasehe'an sigām.

10 Aniya' duwa hatus puhu' ma sigām magbale'an to'ongan angkan mbal makatukad
ni pampang ya ma dambila' l'bbak inān. Malaingkan in si Da'ud maka mpat hatus a'ana
bay palanjal angapas saga bangsa Amalek.
11 Na, aniya' a'a Misil talanggal e' sigām ma huma, jari binowa iya e' sigām ni si Da'ud.
Binuwanan iya takakan maka bohe' ni'inum.
12 Ya pamakan sigām ma iya buwa' igira bay kinompol maka duwa tundun anggul bay
pina'llawan. Bay pa'in iya makakakan, pahāp na palasahanna pabalik, sabab halam iya
bay makakakan ai-ai atawa makainum bohe' ma deyom t'llung'llaw t'llumbahangi.
13 Manjari, tinilaw iya e' si Da'ud, yukna, "Sai nakura'nu, maka m'nningga ka?"
Anambung l'lla inān, yukna, "Tuwan, aku itu bangsa Misil. Banyaga' aku ma dakayu'
a'a bangsa Amalek. Bay aku pinasagaran e'na t'llung'llaw na palabay pagka aku bay
asaki.
14 Bay kami parugpak ni lahat s'ddopan, ni tana' bangsa Keret maka ni kauman ya
palsuku'an saga bangsa Yuda, maka ni tana' isab saga panubu' si Kaleb. Bay isab tunu'
kami kauman Siklag."
15 Atilaw si Da'ud pabalik, yukna, "Katuli'annu aku pehē' ni saga bangsa Amalek he'?"
"Aho' tuwan," yuk sambung l'lla inān. "Kasehe'anta ka pehē' ni sigām bang pa'in
sapahannu ma matahan Tuhan in aku mbal papataynu atawa tukbalannu pabalik ni
bay nakura'ku."
16 Na, sinehe'an na si Da'ud e' l'lla bangsa Misil inān palūd pehē' ni saga bangsa
Amalek. Ina'an sigām magkaukanat ma lugal pagpustuhan sigām, magkakanan maka
maginuman. Aheya paglami-lami sigām ma sabab kaheka pangalta' bay tataban sigām
min paglahat bangsa Pilistin maka min Yuda.
17 Binono' magtūy sigām e' disi Da'ud min kohap inān sampay ni kasangoman ma llaw
dakayu'. Halam aniya' minsan dangan min saga a'a Amalek bay makal'ppa, luwal mpat
hatus onde' baha'u bay pakura' ma unta' alahi.
18 Ta'ā' pabalik e' si Da'ud kamemon bay tataban e' bangsa Amalek, beya' na duwangan
h'ndana.
19 Ta'ā' e'na kamemon, halam kakulangan minsan dansolag, ai naka onde'-matto'a,
d'nda ka atawa l'lla. Ta'ā' sampay saga pangalta' bay tataban aheya-ariki'.
20 Ta'ā'na isab kamemon saga bili-bili maka saga kahayopan, bo' pinal'ngngan e' saga
a'ana min dahuwan sigām. Ya pagpa'in sigām, "Palsuku'an si Da'ud tatabanan itu
kamemon."
21 Na, pabīng na si Da'ud ni saga a'ana duwa hatus hekana ya ina'an bay magpa'bba
ma L'bbak Besor pagka sigām bay landu' apaya. Jari pasōng saga a'a itu amāk si Da'ud
maka ba'anan saga sehe'na. Asekot pa'in disi Da'ud, sinagina sigām pahāp.
22 Malaingkan aniya' saga a'a asabul maka ala'at kasuddahanna pabeya' asal ma si
Da'ud. Yuk saga a'a itu, "Mbal sigām patut pinahampit saga tatabanan ilu sabab halam
sigām bay ameya' ma kitam. Sagō' makajari sigām angā' saga anak-h'nda sigām bo'
magpole'an na."
23 "Mbal manjari, saga danakan," yuk sambung si Da'ud. "Da'a kam maghinang
buwattilu ma bay tahinang e' PANGHŪ' ma kitam. Bay kitam nihampanan e'na, maka
bay tukbalanna ni deyom komkomantam saga a'a ya bay amono' kitam.
24 Mbal tabeya' kabilahianbi ilu, kalna' in bahagi' a'a bay magpa'bba anunggu'an saga
balanja' subay pinapagsali' maka bahagi' a'a bay ameya' ni pagbono'an. Pinapagtopod
in bahagi' dangan maka dangan."
25 Ya sara' bay pinaniya' e' si Da'ud itu binogbogan na pa'in e' bangsa Isra'il sampay ni
kabuwattina'anan.
26 Na, makabalik pa'in si Da'ud ni Siklag, bay pinabeya' e'na kasehe' tatabanan ni saga
bagayna ya pagmatto'ahan ma Yuda. Aniya' isab lapalna, yukna, "Itu saga tatabanan
bahagi'bi min saga a'a banta PANGHŪ'."
27 Bay isab binahagi'an e'na saga a'a ma Betel, ma Ramot-ni-S'ddopan maka ma Jattir.
28 Binahagi'an isab saga a'a ma Arower, ma Sepmot, ma Estemowa,
29 maka ma Rakal. Ya du saga a'a ya magsakaum ma bangsa Jerame'el maka bangsa
Kēn,
30 saga a'a isab ma Horma, ma Bōr Asan, maka ma Atak,
31 sigām isab ma Hebron sampay ma kasehe'an paglahat ya bay pahanti'an si Da'ud
maka saga a'ana.

31

Kamatay si Sa'ul maka Saga Anakna

1 Manjari itu, parugpak saga Pilistin ni saga sundalu bangsa Isra'il ati aheka bangsa
Isra'il amatay ma Būd Gilbowa. Malaingkan in kasehe'an bay makalahi.
2 In si Sa'ul magtai'anak bay niabut-abut e' saga sundalu Pilistin ati tapapatay e' sigām
si Jonatan, si Abinadab maka si Malki-Suwa.
3 Paruhun na pa'in pagbono' ma atag si Sa'ul, ati tasekot pa'in iya e' a'a magpapana',
ahalol iya e' sigām.
4 Angkan iya ah'lling ni a'a magbobowa pakokosna, yukna, “Hublutun na kalisnu ilu
bo' aku papatayun, pād-pād saga kapil itu angandugsu'an aku maka anganjahulaka'an
baranku.”
Saguwā' landu' tināw magbobowa pakokos inān angkan mbal tahinangna panoho'an
si Sa'ul e'. Pagka buwattē', ningā' e' si Sa'ul kalisna bo' iya amapatay di-na.
5 Pag'nda' magbobowa pakokos in si Sa'ul amatay na, ya du iya bay angahublut kalisna
bo' amapatay di-na.
6 Angkan ma llaw inān, magbeya' amatay si Sa'ul maka t'llungan anakna l'lla, maka
magbobowa pakokosna, sampay isab kamemon saga sundalu bay ma iya.
7 Na, pasampay habal itu ni saga a'a Isra'il ya maglahat ma kapantayan Jesde'el maka
ma dambila' sapa' Jordan, ati tata'u na e' sigām in saga sundalu Isra'il wa'i maglahian
maka in si Sa'ul sampay saga anakna wa'i na amatay. Pagta'u itu, ni'bbahan e' sigām
saga kaluma'an sigām bo' alahi. Jari pina'an na saga bangsa Pilistin maglahat ma bay
kaluma'an bangsa Isra'il e'.
8 Pag'llaw dakayu', makapina'an pa'in saga bangsa Pilistin ni būd Gilbowa angā' ai-ai
kagunahan min bangkay saga bangsa Isra'il, tabāk e' sigām mayat si Sa'ul maka saga
anakna.
9 Pinonggolan e' sigām kōk si Sa'ul maka niurusan saga pakokosna, ati sinō' pinasaplag
habal itu ma katilingkal paglahat Pilistin sampay ma langgal saga tuhan-tuhan sigām.
10 Manjari pinat'nna' pakokos si Sa'ul ma langgal saga tuhan-tuhan sigām Astoret, ati
in baranna bay nilansang ma ād ya ma likusan da'ira Bet-Sān.
11 Pagta'u saga a'a Jabes Giliyad ma bay tahinang a'a Pilistin ma bangkay si Sa'ul,
12 magtūy palanjal saga a'a sigām ya tamakaesog. Animpus sigām sangom bo' pehē'
ni Bet-Sān. Ningā' e' sigām saga bangkay disi Sa'ul maka saga anakna min ād Bet-Sān
inān bo' binowa ni Jabes, ati mahē' tinunu'.
13 Tatunu' pa'in, ningā' saga to'olang inān ati kinubul ma deyo'an kayu tamaris
ya maina'an ma lahat Jabes. Pagubus, magpuwasa saga a'a Jabes inān ma deyom
pitung'llaw.

ESTER

Pahati pasal Jūd itu

Saga pakaradja'an ya tasalsila ma Jūd Ester itu bay paniya' ma da'ira Susa ya pat'nna'an sultan Serses ma musim paghaggut. Ya muna-muna abantug ma jūd itu si Ester, d'nda bangsa Yahudi landu' aesog maka ataha' akkalna, maka atukid magka'inagonan pagkahina Yahudi. Arak sigām nilaglag e' ba'anan palbantahan sigām, manda' niliyus e' si Ester.

Tasulat isab maitu pasal Paghinang bangsa Yahudi ya niōnan Purim, bang ai po'on-sababna maka hatulanna.

JŪD ESTER

Palbahagi'an Kitab Jabul

Dayang-dayang Basti Pinalessad

1 Buwattitu bay kahālan ma waktu sultan Serses ya bay ang'ntanan pagparinta ma saga paglahat dahatus maka duwampū' maka pitu' hekana, tinagna'an min lahat Indiya sampay ni lahat Eteyopa.

2 Ma waktu he', sultan Serses pat'nna' ma kuta'na ma da'ira Susa bo' amarinta ma pagsultananna.

3 Ta'abut tahun kat'lluna ma kapamarinta si Serses itu, bay iya amaniya' paglami-lami ma kamemon saga a'a bangsahan ya beya' ma iya maka saga pagnakura'an. Ina'an isab saga nakura' sundalu bangsa Persiya maka Midiya, maka saga anak sultan maka saga a'a bangsahan min ba'anan paglahat e'.

4 Ma deyom dahatus maka walumpū' llaw pina'nda'an na pa'in pangalta' landu' aheka ya beya' ma pagsultananna, pina'nda'an isab kabantugan maka kasanglitan sin kapagsultanna.

5 Palabay pa'in waktu inān, in sultan itu bay amaniya' paglami-lami dapitu' t'ggolna ma halaman astana'na. Ya tina'abbit inān kamemon saga a'a alanga-areyo' ya pat'nna' ma kuta' Susa.

6 In halaman inān bay niari-arihan, pinagantungan kakana' pote' maka bilu bay niengkotan ni gallang pilak ya pinikit ni saga hāg batu marbol. Lanay pote' maka kakana' taluk ya pangengkot. Aniya' isab saga paningkō'an bulawan maka pilak pat'nna' ma lantay batu niari-ari isab maka batu gaddung, marbol pote', kuwit mussa', maka kaginisan batu ahalga'.

7 Saga inuman ya pangalabot ma saga luruk bay ni'isi ni saga sawan bulawan magginisan, maka aheka isab binu-anggul landu' ahāp, ya makatōp karaya sultan.

8 Aniya' panoho'an sultan ma pasal inuman, hatina in luruk inān manjari anginum ma buwat kabaya'anna dangan maka dangan. Aniya' asal bay panoho'anna ma kamemon saga magbubuhat inuman, sinō' amainum saga luruk inān ma buwat kabaya'an sigām pakaniya-pakaniya.

9 Aniya' isab paglami-lami bay pinaniya' e' dayang-dayang Basti, ya h'nda sultan, ma saga kar'ndahan ya pat'nna' ma astana' sultan Serses.

10 Ma llaw kapitu', nilango-lango pa'in sultan Serses e' binu-anggul, magpanoho'an iya ma saga sosoho'anna yunuk* pitu' hekana, ya niōnan si Mehuman, si Bista, si Harbona, si Bigta, si Abagta, si Setor maka si Karkas.

11 Sinoho' sigām angā' dayang-dayang Basti binowa pinaharap ni iya magkinorona, bo' supaya ta'nda' kalingkatna e' saga luruk maka saga a'a bangsahan, ma sabab amanis iya ni'nda'.

12 Sagō' tata'u pa'in e' si Basti bang ai panoho'an sultan ya pinasampay ni iya e' saga sosoho'an e', magtūy iya magin'mbal. Angkan akagit to'ongan atay sultan.

13 Na, ya kabiyaksahan sultan inān subay angaru ma saga a'ana taga-pangita'u ma ba'anan addat maka sara', angkan bay bowana magsuli-suli saga a'a ya alalom pangita'una ma pasal waktu palabay maka waktu sinōng.

14 Ya pangaruhanna saga a'a pasunu' ni iya, ya na disi Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena maka si Memokan, a'a bangsahan min bangsa Persiya maka bangsa Midiya. Sigām pitu' puhu' itu a'a bangsahan, a'a asekot ni sultan maka alanga isab ma pagparintahanna.

---

* **1:10 1:10** Yunuk itu a'a bay kinabili, hatina a'a bay kala'anan napsuna ma d'nda.

15 Atilaw sultan Serses ma saga a'a itu, yukna, “Bang ma bowahan sara'tam, hukuman
ai subay pinat'kka ni dayang-dayang Basti? Sabab halam bay bineya' e'na panoho'anku
ya bay pinasampay ni iya e' saga yunuk.”
16 Ati sinambungan e' si Memokan panilaw sultan itu maina'an ma matahan sultan
maka saga a'ana bangsahan, “Mbal taluwa' bay hinang dayang-dayang Basti. Ngga'i ka
sadja sultan ya nirusahan, sagō' kamemon saga a'a bangsahan maka kamemon saga a'a
ya maglahat ma pagsultanan sultan Serses.
17 Tantu patanyag ni kamemon kar'ndahan in bay hinang dayang-dayang Basti itu, ati
amabiyal sigām ma kah'lla'an sigām. Ya yuk sigām, ‘Si sultan Serses bay magpanoho'an
ma dayang-dayang Basti, sinoho' paharap ni iya, sagō' halam iya bay bineya'.’
18 Ma llaw itu du, in saga d'nda alanga ma bangsa Persiya maka ma bangsa Midiya,
sasuku bay makakale ma pasal palkala' itu, ameya'-meya' isab amabiyal ma saga
kah'lla'an sigām, a'a kawakilan e' sultan. Jari halam aniya' katobtoban ma pagsasaw
maka paghalipulu ma sakalibut lahat.
19 “Na, tuwan sultan, bang makasulut ma ka'a, angahinang ka panoho'an sara'
pinasulat ma saga sara' bangsa Persiya maka Midiya, ya mbal manjari pinindahan. In
si Basti mbal na manjari makasekot ni matahan sultan Serses. Bang makasulut isab ma
ka'a, tuwan sultan, in kapagdayang-dayang si Basti subay pinaganti' ni d'nda saddī labi
ahāp addatna min iya.
20 Jari bang tapatanyag na sara' panoho'an sultan ma kamemon lahat ya beya' ma iya,
kamemon saga kar'ndahan magaddat ma saga kah'lla'an sigām, ai-na ka areyo' atawa
alanga.”
21 Kasulutan to'ongan sultan maka saga a'ana bangsahan ma gara' itu, angkan bay
bineya' e'na gara' si Memokan.
22 Bay iya amabeya' sulat pasal panoho'an sara' itu ni sakalibut pagparintahanna,
ni kamemon paglahatna maka kamemon bangsana, pamata'u sigām in l'lla kamemon
subay magnakura' ma anak-h'nda sigām. Sinulat isab ma bahasa maka sulatan sigām
pakaniya-kaniya.

2

Si Ester ya Tapene' Nihinang Dayang-dayang

1 Na, apuwas pa'in bay kagit atay sultan Serses, taentom e'na bay hinang si Basti maka
sara' ya bay pinat'kka e'na ni iya.
2 Jari aniya' gara' pamuwan ma sultan e' saga tendogna, yuk-i, “Bang makasulut ma
ka'a, tuwan, amapiha ka saga budjang alingkat binowahan ka'a.
3 Amat'nna' ka isab saga wakil ma kamemon saga paglahat ma katilingkal pagsul-
tanannu. Soho'un binowa saga budjang alingkat inān ni libunan karayang-dayangan
maitu ma kuta' Susa itu. Patuntulun sigām ma si Hegay, ya yunuk sultan angupiksa' ma
kar'ndahan, maka soho'un pinal'ssin.
4 Manjari sai budjang makasulut atay sultan, ya he' nihinang dayang-dayang
pangangganti' si Basti.” Ka'amuhan sultan ma gara' itu ati bineya' e'na.
5 Ma waktu inān aniya' Yahudi niōnan si Murdikay bay ma kuta' Susa. Si Murdikay
itu dakayu' panubu' si Benjamin, mma'na si Jair, mbo'na si Simay ya anak si Kīs l'lla.
6 Si Murdikay itu bay tasaggaw e' sultan Nebukadnesar bo' binowa ala'an min
Awrusalam tudju ni Babilon. Dambeya'an iya maka si Jehoyakin* ya bay sultan lahat
Yuda, maka saga a'a kasehe' isab.
7 Aniya' kaki si Murdikay budjang taipat e'na pagka amatay na ina'-mma'na. Ōn
budjang itu si Hadasa, ya isab niōnan si Ester. Alingkat d'nda iya maka ahāp
pamarananna. Niniyat iya e' si Murdikay buwat anakna lissi.
8 Manjari, abeya' pa'in bay panoho'an sultan, aheka saga kabudjangan bay binowa
ni da'ira Susa bo' pinatuntul ma si Hegay ya magnakura' ma libunan saga karayang-
dayangan ma deyom astana'. Lamud na mahē' si Ester, pinatuntul isab ma si Hegay
9 Na si Ester ya makasulut atay si Hegay ati kinahāpan e'na. Angkan magtūy bay
ni'nde'an ni iya e' si Hegay kamemon saga pagpal'ssin maka pagkakan ahāp. Aniya'
isab pamat'nna' ma si Ester pitu' sosoho'an d'nda ya bay tapene' min astana', ati binowa
iya maka saga sosoho'an he' papinda ni lugal ya katapusan ahāp ma deyom libunan
karayang-dayangan.
10 Halam bay nihaka e' si Ester in bangsana maka pagka'a'ana, sabab ya he' bay
pangalāngan iya e' si Murdikay.

---

* **2:6 2:6** Si Jehoyakin itu kaōnan isab Jekonaya.

11 Sakahaba' llaw si Murdikay itu maglabay-labay na pa'in ma halaman ya ma luwasan
libunan karayang-dayangan supaya ana'u bang ai kahālan si Ester.
12 Manjari, saga budjang itu halam magtūy pinaharap ni sultan Serses. Ya untulan
pamat'nna' ma sigām subay nilibun ma deyom dantahun maka pinal'ssin pahāp bo'
yampa aniya' waktuna paharap ni sultan e'. Nilipa' sigām nnom bulan maka ns'llan
mira, nnom bulan isab pinahamut-hamutan maka niari-ari.
13 Buwattitu kal'ngnganan budjang bang ta'abut na pinaharap ni sultan. Ai-ai niamu'
e' budjang inān min libunan kar'ndahan pamarūl ma iya, bo' tapakay e'na pehē' ni
astana'.
14 Sangom ya waktu kapaharapna ni sultan, ati pagk'llat llaw pabalik iya ni libunan
karayang-dayangan, sagō' saddī bilikna. Pinaupiksa' iya ma si Sasgas, yunuk sultan ya
makapagbaya' ma saga kah'nda-h'nda'an sultan. Mbal ya manjari paharap ni sultan
pabīng, luwal bang kasulutan sultan ma iya bo' palingananna ma ōnna.
15 Na, ta'abut na waktu kapaharap si Ester ni sultan. (Si Ester itu bay anak si Abiha'il, ya
si'it si Murdikay. Taipat isab iya e' si Murdikay.) Halam aniya' niamu' e' si Ester saddī min
bay pamat'nna' ma iya e' si Hegay, yunuk sultan ya nakura' ma libunan kabudjangan.
Manjari ka'amuhan ma iya saga a'a kamemon ya bay maka'nda' iya.
16 Bulan Tebet ya waktu kapamowa si Ester ni sultan Serses ma deyom astana'na. Ya
na bulan kasangpū'na maka pituntahun kapagsultan si Serses.
17 Na, sinōd baya' sultan itu ma si Ester labi lagi' min saga d'nda kasehe'an. Angkanna
kinoronahan e'na kōk si Ester nihinang dayang-dayang pangangganti'na si Basti.
18 Pagubus pa'in, amaniya' iya paglami-lami pangamahaltabat ma si Ester, ati lamud
kamemon saga a'ana bangsahan maka saga pagnakura'an ya wakilna. Ma waktu
inān aniya' panoho'an isab bay pinatanyag e' sultan ni saga paglahat ma katilingkal
pagsultananna, magpanoho'an subay halam aniya' hinang ma sai-sai ma deyom
dang'llaw. Bay isab pagmura e'na saga pangalta', ya na addat sultan.

Si Murdikay maka Panumbungna

19 Waktu pa'in pamatimuk pabalik saga kabudjangan, kawakilan si Murdikay aningkō'
ma lawang kuta' sultan.
20 Masi na pa'in nilimbungan e' si Ester ya bangsana maka pagka'a'ana buwat bay
pamandu' si Murdikay ma iya. Buwattē' asal kabiyaksahan si Ester sangay min katagna'
kapangipat si Murdikay ma iya.
21 Na, ma waktu kapaningkō' si Murdikay ma lawang kuta', kinap'ddi'an atay sultan
Serses e' si Bigtana maka si Teres, yunuk pangandolan sultan ya jaga ma lawang e'.
Magisun sigā amapatay sultan.
22 Sagō' tata'u pa'in e' si Murdikay pagisun itu, sinumbung e'na ni dayang-dayang
Ester, maka si Ester ya bay amalatun sumbung ni sultan, samantala' si Murdikay ya
pinagsarang-sukulan.
23 Manjari, tapariksa' pa'in bay panumbung e', katōngan dusa duwangan wakil inān
ati sinoho' ginantung pinapatay. Na, tasulat saga kahālan itu kamemon ma Kitab
Pagsusulatan Sultan, maina'an ma matahan sultan.

3

Gara' si Haman Binono' saga Bangsa Yahudi

1 Pagubus pa'in saga palkala' itu, minahaldika' e' sultan Serses si Haman anak si
Hammedata l'lla, ya bangsa Agag. Pinalanga gi' kapatutna min saga a'a bangsahan
kasehe'an.
2 Manjari, kamemon saga wakil sultan ya ma lawang kuta'na angōk-tu'ut pagmahalta-
bat sigām ma iya buwat bay panoho'an sultan. Sagō' mbal angōk-tu'ut si Murdikay maka
mbal magaddat ma si Haman e'.
3 Ati atilaw ni si Murdikay saga wakil sultan ya ma lawang kuta'na, yuk-i, “Angay
pabiyalnu panoho'an sultan?”
4 Sakahaba' llaw pinamūngan na pa'in si Murdikay e' saga wakil e', sagō' in iya mbal
to'ongan ameya' ma pamogos sigām. “Sabab,” yukna, “In aku itu bangsa Yahudi ko'.”
Sakali anumbung saga wakil inān pehē' ni si Haman bo' kinata'uwan e' sigām bang
kasandalan palangay si Murdikay inān.
5 Pagka ta'nda' e' si Haman in si Murdikay mbal angōk-tu'ut atawa magaddat ma iya,
akagit to'ongan atayna.
6 Tata'u pa'in e'na in si Murdikay bangsa Yahudi, magniyat iya ngga'i ka hal si Murdikay
ya pinapatay. Angkan amikil-mikil na pa'in si Haman bang buwattingga kapangalaglag
kamemon saga bangsa Yahudi ya maglahat ma katilingkal pagsultanan si Serses.

7 Ma kasangpū' karuwantahun kapagsultan sultan Serses, ma bulan Nisan ya bulan
panagna'an ma tahun ina'an-i, magko'ot-ko'ot* saga a'a ma matahan si Haman bo' tapene'
llaw maka bulan ya patut pamalanjal pagniyat itu. Jari ya tako'ot e' saga a'a inān bulan
Adar ya bulan kasangpū' karuwa.
8 Na, ah'lling si Haman ni sultan Serses yukna, "Aniya' dakayu' bangsa akaukanat
ma kamemon paglahat ma pagsultanannu, maglamud-lamugay maka saga bangsa
kasehe'an. Saddī saga pangaddatan sigām min saga bangsa kasehe'an, maka mbal
tabeya' e' sigām saga sara' ya panoho'annu. Jari bang sigām pasagarannu na pa'in,
mbal makahāp ma pagsultanannu.
9 Angkan Tuwan sultan, bang makasulut ma ka'a, amaniya' ka sara' pamaka'at ma
bangsa Yahudi inān." Ah'lling gi' si Haman yukna, "Amuwan aku sangpū' ngibu heka
pilak tibu'uk ninna' ma pagtatau'an pangalta' sultan panamba saga a'a ya makahinang
itu-i."
10 Manjari nihurusan e' sultan singsingna ya taga-gindan pagsultanna, bo' sinōngan
e'na ni si Haman. Na si Haman itu anak si Hammedata bangsa Agag, ya banta saga
Yahudi.
11 Yuk sultan ni si Haman, "Mailuhun na sīn ilu. Hinangun bang ai kabaya'annu
nihinang ma sigām."
12 Ta'abut pa'in kasangpū' ka t'llung'llaw ma bulan panagna'an, pinalinganan e' sultan
saga sosoho'anna magsusulat. Sinoho' sigām anulat kamemon panoho'an si Haman bo'
pinabeya' ni saga gubnul katapusan alanga†, maka ni saga gubnul ya magmakōk ma
ba'anan paglahat, maka ni saga a'a bangsahan min bangsa kaginisan. In sulat itu bay
sinulat ma bahasa maka sulatan saga bangsa inān kaniya-kaniya. Bay sinulat isab ma
deyo'an ōn sultan Serses bo' sināpan maka singsingna.
13 Tasulat pa'in saga sulat itu, pinabowa na ma saga magbobowa sulat bo' pinasampay
ni kamemon paglahat ya beya' ma pagsultanan si Serses. Yuk panoho'an itu in
bangsa Yahudi subay pinaka'at maka nilaglag bo' halam aniya' takapin. Onde'-matto'a,
kar'ndahan maka kaonde'-onde'an, subay pinapatay ma deyom dang'llaw, ma pitsa
sangpū' maka t'llu ma kasangpū' karuwa bulan, ya na bulan Adar. Saga pangalta' sigām
isab subay pinagtaban.
14 Manjari, ai-ai bay panoho'an e' si Haman inān bay tahinang sara' sultan, ati sinoho'
pinasampay ni kamemon saga paglahat pamata'u saga a'a kamemon, minsan ai bangsa,
supaya sigām sakap amono' bang ta'abut na waktu ina'an.
15 Pinarai'-dai' e' sultan saga a'a magbobowa sulat ati pauntas na sigām. Pinasaplag
isab panoho'an si Haman ma deyom da'ira Susa. Sultan Serses maka si Haman ina'an
aningkō' maginum sagō' magkalengogan saga a'a maina'an.

4

Si Murdikay Mikitabang ma si Ester

1 Tata'u pa'in e' si Murdikay kamemon bay tahinang e', ginese' e'na s'mmekna ati
abadju' iya karut maka amehē'an di-na abu, paltanda'an kasusahanna. Paluwas iya ni
saga kaluma'an maka e'na maglemong pakosog.
2 Saguwā' halam iya bay palabay min lawang kuta', sabab halam aniya' minsan sai
tinugutan pasōd ni deyom kuta' bang magbinadju' karut.
3 Aheya to'ongan karukka'an ma sasuku bangsa Yahudi maina'an ma kamemon saga
paglahat ya bay kapabeya'an panoho'an maka sara' sultan inān. Maglemong sigām maka
amuwasa. Aheka isab sigām magbinadju' karut maka palesseg ma abu.
4 Manjari itu, bay pa'in kahaka'an si Ester e' saga sosoho'anna d'nda maka saga yunuk
pasal kahālan si Murdikay, sidda aheya kasukkalanna. Bay iya amabeya' s'mmek ni si
Murdikay pamasalinan badju'na karut, sagō' halam tinaima' e'na.
5 Pagubus, pinalinganan e' si Ester si Hatak, dakayu' yunuk pangandolan sultan ya
sinoho' angupiksa' ma iya. Jari sinoho' tina'u ma si Hatak itu e' si Ester bang ai
makalengog ma si Murdikay, maka bang ai sababna.
6 Sakali itu, paluwas si Hatak ni si Murdikay, ya ina'an ma mairan ma anggopan lawang
kuta' si Serses.
7 Nihaka'an si Hatak e' si Murdikay pasal kamemon bay pat'kka ni iya. Kahaka'an isab
pasal halga' pilak bay panganjanji' si Haman pamat'nna'na ma pagtatau'an pangalta'
sultan bang pa'in nilaglag bangsa Yahudi.

---

* **3:7 3:7** Pur: ya pangōn pagko'ot itu bang ma bahasa Persiya. † **3:12 3:12** Satrap ya pangōn saga gubnul alanga itu bang ma bahasa Persiya.

8 Bay isab ni'nde'an e' si Murdikay ni si Hatak dakayu' sulat panulatan sara' ya bay
pinasaplag ma lahat Susa ma pasal pangalaglag bangsa Yahudi. Sinō' pina'nda'an sulat
itu ma si Ester, maka sinoho' iya pinata'u pasal kahālan itu. Aniya' isab panoho'an
si Murdikay panganjunjungna ma si Ester yuk-i, "Bang pa'in ka pabaihu' ni sultan
magpatiase' ma pasal saga pagkahitam Yahudi."
9 Pagubus pa'in, pabalik na si Hatak ni si Ester angahaka'an iya pasal bay pah'lling si
Murdikay.
10 Jari aniya' lapal bay pinabowa e' si Ester ma si Hatak, sinō' pinasampay ni si
Murdikay.
11 Yuk lapal e', "Bapa', kinata'uwan asal e' kamemon saga wakil sultan maka kamemon
saga a'a ma sakalingkal lahat pagsultananna, sasuku l'lla atawa d'nda pasōd ni halaman
deyom bo' pasekot ni sultan ma halam bay pinalinganan, subay pinapatay. Halam na
aniya' sara' saddī liyu minnē', luwal la'a bang pinabantang bastun bulawan e' sultan
pamapuwas a'a inān min hukuman kamatay. Saguwā'," yuk si Ester, "ya kagawahanku
aniya' na t'llumpū' llaw halam aku bay nilingangan pehē' ni sultan." Minnē' aubus lapal
si Ester.
12 Kahaka'an pa'in si Murdikay pasal lling si Ester itu,
13 anambung iya buwattitu, labay isab min si Hatak. Yukna, "Halam bahā' tapikilnu
saukat na ka pat'nna' ma astana' sultan, mbal na ka talapay pinapatay ma saga
pagkahinu bangsa Yahudi?
14 Bang mbal tawakkalannu ah'lling, tantu aniya' saddī amuwasan bangsata Yahudi
min kasusahan sigām. Bo' pa'in ka'a maka saga kakampungannu alaglag. Mbal
kata'uwanta," yuk lagi' panambung si Murdikay, "kalu ka'a iya bay tapene' pinat'nna'
dayang-dayang supaya ka makatabang ma waktu buwattitu."
15 Buwattitu isab lapal ya pinabeya' e' si Ester panambungna ma si Murdikay.
16 Yukna, "Na, bapa', timukun kamemon saga Yahudi ya ma lahat Susa bo' aku
puwasahinbi. Da'a kam amangan maka anginum ma deyom t'llung'llaw maka
t'llumbahangi. Ya du isab aku maka saga sosoho'anku d'nda, amuwasa du isab buwat
ka'am. Ati bang jukup na t'llung'llaw pagpuwasatam, pabaihu' aku ni sultan minsan
langgal sara'. Bang aku pinapatay lilla' du aku."
17 Manjari, palanjal na si Murdikay bo' bineya' e'na kamemon bay panoho'an si Ester.

5

Maksud si Ester ni Sultan

1 Na, ta'abut pa'in kat'llung llaw pagpuwasa disi Ester, sinulug e'na s'mmekna
pagdayang-dayang bo' an'ngge pehē' ni halaman ma deyom astana', ma anggopan bilik
paningkō'an sultan. Ina'an isab sultan aningkō' ma paningkō'an sultan, paharap ni
lawang.
2 Ta'nda' pa'in e'na dayang-dayang Ester an'ngge ma halaman inān, kasulutan iya.
Magtūy pinabantang e' sultan tudju ni si Ester in bastun bulawan ya ma tanganna.
Manjari pasekot isab si Ester ang'ntanan tōng bastun he'.
3 Tinilaw iya e' sultan yukna, "O dayang-dayang, ai maksudnu? Minsan lagi' santonga'
pagsultananku pamuwanku du ni ka'a."
4 Yuk sambung si Ester, "Bang makasulut ma ka'a, tuwan sultan, pahadil pa'in ka llaw
itu ni pagjamu ya sakapku. Magbeya' ka maka si Haman."
5 Ah'lling sultan ni sosoho'anna, yukna, "Soho'un si Haman pasa'ut pi'itu, bo' abeya'
e'ta bay pangamu' si Ester."
Ati pahadil na sultan maka si Haman ni pagjamu ya bay sinakap e' si Ester.
6 Hinabu sigām anginum binu-anggul, tinilaw pabalik e' sultan si Ester. "Na, ai
to'ongan maksudnu? Tantu ka dūlanku. Maka ai pangamu'nu? Minsan gi' santonga'
pagsultananku, pamuwanku du."
7 Anambung si Ester, "Ya itu panganjunjungku:
8 Bang aku makasulut ma ka'a, tuwan Sultan, maka bang aku dūlannu, amu'ku ni ka'a
bang pa'in ka magbeya' maka si Haman pahadil salung ni pagjamu ya song paniya'ku.
Jari sambunganku panilawnu salung, tuwan Sultan."

Akagit Atay si Haman ma si Murdikay

9 Ma waktu inān, pagluwas si Haman min pagjamuhan, kinōgan iya maka alampung
baranna. Sagō' pag'nda' si Haman itu ma si Murdikay ma lawang kuta', bo' kamatahan
e'na halam bay an'ngge atawa magmatāw ma iya, magtūy akagit atayna.
10 Saguwā' minsan buwattingga kagit atayna bay katahanan e'na ati palanjal iya
amole'.

Manjari pinalinganan e' si Haman saga bagayna maka h'ndana si Seresa, sinō' patimuk ma iya.
11 Pagbantug e' si Haman ni sigām pangalta'na landu' aheka, maka heka saga anakna l'lla, maka kaginisan pangamahaltabat ma iya e' sultan. Pagbantugna isab in iya pinalanga labi lagi' min kasehe'an a'a bangsahan, maka min kamemon saga wakil.
12 "Ngga'i ka hal itu," yuk si Haman. "Hal aku dangan-danganku ya bay tina'abbit e' dayang-dayang Ester anehe'an sultan ni paglami-lami ya bay pinaniya' e'na. Maka bay lagi' kami isab sinoho' pabalik maka sultan ma waktu salung.
13 Sagō' mbal du ahalga' ma aku saga kahāpan itu sat'ggol masi ta'nda'ku si Murdikay ya bangsa Yahudi aningkō' na pa'in ma lawang kuta'."
14 Jari ah'lling ni iya h'ndana si Seresa maka saga bagayna, yuk-i. "Amahinang ka panganggantungan saga sangpū' maka dda d'ppa langkawna. Pagsubu, angamu' ka ni sultan bang pa'in soho'na ginantung si Murdikay maina'an. Pagubus, magbeya' ka maka sultan paluruk ni pagjamu bo' magkalasigan." Palampung pangatayan si Haman ma sabab gara' itu ati amahinang iya panganggantungan.

6

Kapananglit ma si Murdikay

1 Ma sangom he' mbal makatuli sultan angkan bay soho'na ningā' kitab Pagsusulatan Sultan ya panulatan saga kahālan ma pagsultananna. Sinoho' binassa ma matahanna.
2 Pagbassa itu, ta'nda' ma deyom kitab in sulat pasal si Murdikay maka kapanumbungna pasal kagara'an si Bigta maka si Teres, duwangan tendog sultan ya magjajaga ma bowa' lawang astana'. Bay sigām magisun amapatay sultan Serses.
3 Atilaw sultan yukna, "Ai pagmahaltabat maka tungbas bay tataima' e' si Murdikay ma kahinangan itu?"
Yuk sambung saga sosoho'anna, "Halam."
4 Yuk sultan, "Sai sa ma halaman e'?" Sabu baha'u bay pasōd si Haman ni halaman ya min luwasan astana'. Angamaksud iya angamu' ni sultan bang pa'in soho'na ginantung si Murdikay ma panganggantungan ya bay pahinangna.
5 Ya sambung saga sosoho'an sultan, "Si Haman ko' he', angalagaran ka'a."
Yuk sultan, "Pasōrun iya pi'itu."
6 Pagsōd pa'in si Haman, tinilaw iya e' sultan, "Ai patut nihinang ma a'a bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya?"
Manjari amikil-mikilan di-na si Haman yukna, "Sai lagi' bahā' a'a pinagmahaltabatan e' sultan saddī min aku?"
7 Angkan ya sambungna ni sultan, "Bang aniya' a'a ganta' pinagmahaltabatan e' sultan,
8 in a'a inān subay binowahan badju' bay pamadju' sultan, maka kura' isab bay pangura'an sultan, kura' pina'alti maka porong bulawan.
9 Manjari soho'un pangandol badju' maka kura' itu ni a'anu dakayu', ya bangsahan to'ongan. Jari in a'a ya kabaya'annu pinagmahaltabatan, subay pinabadju'an s'mmek sultan bo' pinakura'. Maka in a'a bangsahan inān subay parahū min iya anonda' kura'na ma mata mairan, maka e'na amatanyag lling ma kamemon saga a'a yukna, 'Buwattitu ya nihinang ma a'a bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya!' "
10 Yuk panoho'an sultan ma si Haman, "Na, pasa'ut ka angā' badju' maka kura' he' bo' hinangun kamemon bay pah'llingnu ilu ma si Murdikay a'a Yahudi ya aningkō' ma lawang kuta' inān. Da'a palehom-lehomun ai-ai ya bay pah'llingnu."
11 Manjari, ningā' e' si Haman in badju' sultan maka kura'na. Pinasulug e'na ma si Murdikay, ati tinonda' kura' ya pakura'anna ma mata mairan. Pinatanyag isab lling itu e' si Haman, yukna, "Buwattitu ya tahinang ma a'a bang kabaya'an sultan magmahaltabatan iya!"
12 Pagubus pa'in, pabalik na si Murdikay ni lawang kuta'. Saguwā' si Haman bay magdai'-dai' amole' ni luma'na maka e'na anurungan kōkna paltanda'an karukka'anna maka kaiya'anna.
13 Manjari nihaka'an e'na h'ndana si Seresa maka kamemon saga bagayna ma pasal kamemon ya bay pat'kka ni iya.
Ah'lling h'ndana maka saga a'a ya anganggara' ma iya, yuk-i, "Pagga luggiya' bangsa Yahudi si Murdikay ya a'a amareyo' ka'a, tantu ka mbal maka'atu ma iya. Gom pa'in ka magkangī'-ngī' ma sababna!"
14 Sabu sigām masi magsuli-suli, at'kka pina'an saga yunuk sultan amasa'ut si Haman pehē' ni paglami-lamihan ya bay pinaniya' e' dayang-dayang Ester.

7

Pinapatay si Haman e' Sultan

1 Manjari, in sultan maka si Haman bay pehē' ni pagjamuhan ya bay pinaniya' e'
dayang-dayang Ester.
2 Ma llaw inān, sabu sigām anginum binu-anggul, atilaw pabalik sultan ni si Ester
yukna, "Na, haka'in aku bang ai pangamu'nu, bo' ka dūlanku. Ai panganjunjungnu?
Minsan santonga' pagsultananku pamuwanku du ma ka'a."
3 Ya sambung dayang-dayang Ester, "Bang aku makasulut ma ka'a, tuwan sultan, bang
ka ka'amuhan isab ma pangamu'ku, pamarūlun ma aku kallumku. Ya panganjunjungku
isab ma ka'a, bang pa'in liyusannu saga bangsaku min kamatay.
4 Sabab in aku maka saga bangsaku bay pinab'llihan supaya niligis maka nilaglag.
Bang hal kami bay pinab'llihan binanyaga', bay na pasagaranku sabab palkala' buwattitu
mbal patut pangalengogan sultan."
5 Atilaw sultan Serses ma dayang-dayang Ester, yukna, "Sai sa makapikil magkajarihan
angahinang la'at buwattilu? Wa'i maingga a'a ilu?"
6 Ya sambung si Ester, "Ya banta kami, ya a'a ab'nsihan kami, ya a'a jahallis, ya na si
Haman!"
Na, magtūy tināw maka amidpid si Haman ma matahan sultan maka dayang-dayang.
7 Manjari, an'ngge sultan kabowa astolna ati nibbahan e'na inumanna bo' paluwas
ni halaman astana'. Sali' ta'nda'-nda' e' si Haman bang ai hukuman pinat'kkahan iya e'
sultan ma buwat ganta'anna, angkan magpa'bba iya maina'an supaya magpatiase' ma
dayang-dayang Ester ma pasal kallumna.
8 Ma pagbalik sultan min halaman ni bay pagjamuhan, ta'nda' e'na si Haman
pak'ppang ma tingkō'an ya pasandigan si Ester. Angkan angasla to'ongan sultan, yukna,
"Iya gi' itu! Ya makatawakkal angusiba'an dayang-dayang maitu gi' ma deyomanku?"
Ma halam gi' aubus bay h'lling sultan, magtūy tinambunan na kōk si Haman e' saga
sosoho'an sultan.
9 Ah'lling dakayu' yunuk tendog sultan ya niōnan si Harbona, yuk-i, "Aniya'
panganggantungan sangpū' maka dda d'ppa langkawna maina'an ma atag luma' si
Haman. Bay pinahinang e'na arak panganggantungan si Murdikay, ya a'a bay amaluwas
llingna supaya ka nihāp, tuwan sultan!"
Magtūy ah'lling sultan, "Gantungunbi mahē' si Haman!"
10 Angkan mahē' bay ginantung si Haman ma panganggantungan arak bay pamap-
atayan si Murdikay. Jari yampa pakō' kagit atay sultan.

8

Sara' Panoho'an Sultan Panabang ma saga Yahudi

1 Ma llaw he'-i du, bay pamuwan e' sultan Serses ma dayang-dayang Ester kamemon
pangalta' bay suku' si Haman ya banta bangsa Yahudi. Si Murdikay isab bay binuwanan
kapatut pahadil ni sultan, sabab kahaka'an e' dayang-dayang Ester in iya maka si
Murdikay maglahasiya'.
2 Nihurusan e' sultan singsingna ati sōnganna ni si Murdikay. Ya na singsing taga-
gindan bay ma si Haman tagna', sagō' tabawi' na e' sultan. Pinat'nna' isab si Murdikay
e' si Ester magatas-pikil ma bay pangalta' si Haman.
3 Pagubus, pabalik si Ester anganjunjung ma sultan, maka he'na pasujud maka anangis
ma tape'na. Ya pangamu'na bang pa'in pinahalam kagara'an si Haman bangsa Agag, arak
pangamula saga bangsa Yahudi.
4 Pinabantang e' sultan bastunna bulawan tudju ni si Ester ati pabuhat iya bo' an'ngge
ma dahuan sultan e'.
5 Ah'lling si Ester, yukna, "Tuwan sultan, bang ka bilahi, maka bang ka ka'amuhan
ma aku, maka bang taluwa' isab ma kira-kirahannu, aniya' panganjunjungku ma ka'a.
Tuwan, bang pa'in ka amasulat panoho'an pamahalam sara' bay pinasulat e' si Haman
anak si Hammedata, ya bangsa Agag e'. Ya maksud si Haman subay nilaglag kamemon
saga bangsa Yahudi ma katilibut pagsultanannu.
6 Buwattitu panganjunjungku sabab mbal kasandalanku bang tum'kka kala'atan ni
saga pagkahiku bangsa Yahudi. Ya lagi'na bang alaglag saga kakampunganku."
7 Ya sambung sultan Serses ni si Ester maka ni si Murdikay bangsa Yahudi, yukna, "Ma
sabab bay pangala'at si Haman ma saga bangsabi angkan bay pamuwanku pangalta'na
ma dayang-dayang Ester. Bay iya ginantung isab pinapatay ma panganggantungan.

8 Na, ma buwattina'an anulat ka saddī sara'-panoho'an ma deyo'an ōnku. Sulatun bang
ai kabaya'annu pasal saga bangsanu Yahudi. Pagubus, sāpin maka singsingku. Sabab
ai-ai tasulat ma deyo'an ōnku mbal tapahalam bang bay na kasāpan e' singsingku."
9 Jari itu, ma kat'llumbulan, karuwampū' ka t'llung'llaw ma bulan Siban, pinalinganan
saga magsusulat ya sosoho'an sultan. Tasulat e' sigām kamemon panoho'an si Murdikay
ma saga bangsa Yahudi, maka ma saga gubnul katapusan alanga, maka ma saga
kagubnulan pasunu' sampay saga a'a bangsahan ma saga dahatus maka duwampū'
maka pitu' paglahat tinagna'an min lahat Indiya sampay ni lahat Eteyopa. Tasulat
saga panoho'an itu ma bahasa maka sulatan sigām pakaniya-pakaniya maka ma bahasa
bangsa Yahudi.
10 Tasulat kamemonna itu e' si Murdikay ma deyo'an ōn sultan Serses bo' sināpan
maka singsingna. Pagubus, pinabowa e'na ma saga magbobowa sulat ya pakura' ma
saga kura' al'kkas ya asal sinakapan sultan.
11 Bang ma panoho'an sultan itu, in bangsa Yahudi kabuwanan kapatut magdakayu'
angatuhan di-sigām. Binuwanan sigām kapatut amono' maka angalaglag saga sundalu,
minsan ai bangsa, minsan maingga lahat, sasuku ya parugpak ma sigām maka anak-
h'nda sigām. Binuwanan sigām kapatut isab angalangpas pangalta' saga palbantahan
sigām.
12 Jari ni'iddahan llaw kasangpū' ka t'llu ma bulan Adar, ya bulan kasangpū' ka duwa.
Ya na llaw kapangahinang saga Yahudi ma panoho'an itu maina'an ma kamemon saga
paglahat ya suku' sultan Serses.
13 Jari in sara'-panoho'an itu sinō' sinulat pinaheka bo' pinatanyag ni kamemon
paglahat maka ni kamemon manusiya' ya magsaddī-saddī bangsa, bo' supaya sakap
saga bangsa Yahudi amalos ma saga banta sigām bang ta'abut na llaw bay pangidda he'.
14 Pinarai'-dai' e' sultan saga a'a magbobowa sulat ati pauntas na ma saga kura' ya asal
sinakapan sultan. Pinasaplag isab panoho'an itu ma kuta' Susa.
15 Manjari paluwas si Murdikay min matahan sultan maka e'na magbinadju' s'mmek
bangsahan walna' bilu maka pote'. Magsinaruk isab iya korona bulawan aheya, magjuba
iya kakana' taluk ahāp hinanganna. Ati aheya paglami-lami ma da'ira Susa ma waktu
inān.
16 Aheya kakōgan maka kalasigan ma saga Yahudi, pinagmahaltabatan isab sigām e'
kamemon.
17 Sakali aniya' aheya to'ongan kakōgan saga bangsa Yahudi ma kamemon paglahat
maka da'ira ya bay kapasampayan sara' panoho'an sultan inān. Magjamu sigām maka
maglami-lami. Aheka isab saddī bangsa bay magyahudi-yahudi di-sigām ma sabab
kaheya tāw sigām ma bangsa Yahudi.

9

Da'ugan saga Bangsa Yahudi

1 Ma kasangpū' ka t'llung'llaw ma bulan Adar, ya bulan kasangpū' karuwa, ta'abut
na waktu pamatuman bay panoho'an sultan. Ya du ina'an llaw bay niholat asal e' saga
palbantahan bangsa Yahudi, ya llaw arak panganda'ug sigām. Sagō' ya kaluwasanna,
bangsa Yahudi ya anganda'ug ma saga a'a ab'nsihan sigām.
2 Bay magtipun saga bangsa Yahudi ma saga da'ira ya kat'nna'an sigām ma katilibut
paglahat ya beya' ma sultan Serses. Magsakap sigām angatuhan sasuku angamohot
angala'at sigām. Jari halam aniya' sai-sai bay maka'atu ma bangsa Yahudi ma llaw ina'an,
sabab tināw ma sigām saga a'a kamemon min saddī-saddī bangsa.
3 Tinabangan isab bangsa Yahudi itu e' kamemon saga a'a bangsahan ma kalahat-
lahatan inān, e' saga gubnul katapusan alanga, maka saga kagubnulan pasunu' sampay
saga wakil sultan, sabab sinōd du isab sigām tāw ma si Murdikay.
4 Alanga asal kag'llal si Murdikay itu ma deyom astana' maka atanyag na isab
pagka'a'ana ma katilibut paglahat. Pasōng na pa'in kawasana.
5 Jari tapapatay e' saga bangsa Yahudi saga banta sigām, binono' maka kalis sampay
abugtang na kamemon, ati tahinang e' saga Yahudi ai-ai kabaya'an sigām ma sasuku
ab'nsihan sigām.
6 Lima hatus heka a'a bay tapapatay sigām ma kuta' Susa sadja.
7 Bay isab tapapatay e' sigām disi Parsandata, Dalpon, Aspata,
8 Porata, Adarya, Aridata,
9 Palmasta, Arisai, Aridai maka si Baysata,

10 sangpū' puhu' anak si Haman l'lla. Si Haman itu anak si Hammedata, banta asal
saga bangsa Yahudi. Sagō' halam aniya' pangalta' bay tataban e' saga Yahudi ma waktu
ina'an.
11 Ma llaw he'-i du bay kahaka'an sultan bang pila puhu' bay tapapatay ma kuta' Susa.
12 Yuk sultan ni dayang-dayang Ester, "Bang hal ma kuta' Susa itu lima hatus heka
a'a maka sangpū' puhu' anak si Haman ya bay tapapatay e' saga bangsa Yahudi, ai lagi'
bahā' tahinang e' sigām ma saga kasehe'an paglahat? Na, ai pangamu'nu, pamuwanku
du ma ka'a. Minsan ai panganjunjungnu, tantu ka dūlanku."
13 Ya sambung dayang-dayang Ester, "Bang makasulut ma ka'a, tuwan sultan, tugutin
saga Yahudi ma Susa angahinang panoho'annu itu salung buwat du bay kapangahinang
sigām llaw itu. Maka soho'un ginantung bangkay saga anak si Haman l'lla sangpū'
hekana inān."
14 Angkan magpanoho'an sultan, sinō' bineya' pangamu' si Ester itu. Pinatanyag
panoho'anna ma da'ira Susa ati ginantung bangkay saga anak si Haman sangpū' hekana.
15 Manjari saga bangsa Yahudi ma Susa inān bay magdakayu' ma kasangpū' ka'mpat
llaw ma bulan Adar, ati tapapatay e' sigām t'llu hatus heka a'a ma Susa, sagō' halam
sigām bay anaban maina'an.
16 Salta', kasehe'an saga Yahudi ya ma saga paglahat beya' ma pagsultanan e', bay isab
magdakayu' angatu ma saga banta sigām bo' sigām makalimaya. Pitumpū' ka lima ngibu
heka a'a ya tapapatay e' sigām, sagō' halam sigām bay anaban minsan ai.
17 Tahinang saga kahinangan itu ma bulan Adar, ma kasangpū' ka t'llu'ng'llaw, ati
ta'abut pa'in kasangpū' ka mpat llawna in kaheka'an sigām bay pahali. Manjari in llaw
inān tahinang e' sigām llaw pagjamu maka paglami-lami.

Pasal Hinang Purim

18 Malaingkan saga Yahudi ma da'ira Susa bay magtimuk ma kasangpū' ka t'llu'ng'llaw
sampay ni sangpū' ka mpat llaw ma bulan inān. Ta'abut pa'in kasangpū' ka limang'llaw,
ya na llaw kahali sigām, tahinang llaw inān pagjamu maka paglami-lami sigām.
19 Ya he' sababanna angkan saga bangsa Yahudi ya pat'nna' ma kareya-reyahan
amogbogan llaw kasangpū' ka mpat ma bulan Adar e'. Ya na inān llaw pagjamu maka
paglami-lami sigām, llaw isab pagbuwan-buwan sigām dansehe'an.
20 Manjari tasulat e' si Murdikay pasal saga kahālan itu. Aniya' isab sulat bay pinabeya'
e'na ni kamemon bangsa Yahudi ma saga paglahat atā-asekot ya beya' ma pagsultanan
si Serses.
21 Sinoho' sigām amogbogan karuwa llaw itu sakahaba' tahun ma bulan Adar, hatina
kasangpū' ka mpat llaw sampay kasangpū' ka lima llaw.
22 Pangentoman ko' inān ma waktu bay kalimaya sigām min saga banta sigām, waktu
isab kapamapinda kasusahan sigām ni kakōgan, maka karukka'an sigām ni kalami-
lamihan. Ya panulat isab e' si Murdikay ma sigām, in llaw mulliya itu subay llaw
pagjamu maka paglami-lami sigām, llaw isab pagbuwan-buwan pagkakan ni kasehe'an
sigām maka waktu pagbuwan sarakka ma saga miskin.
23 Manjari magdakayu' pikilan saga Yahudi pasal pagjamu ya bay tinagna'an e' sigām
ma waktu inān, hatina subay binogbogan na pa'in buwat bay panulat si Murdikay ma
sigām e'.
24 Angkan buwattē', sabab si Haman anak si Hammedata bangsa Agag, ya amantahan
saga Yahudi, bay magisun angalaglag sigām kamemon. Bay iya magko'ot-ko'ot isab bo'
tatugpang bang ai llaw pangalaglag maka pangaligis ma sigām. ("Pur" ya ōn pagko'ot
e'.)
25 Sagō' kahaka'an pa'in sultan pasal kaisunan si Haman itu, bay ya amaniya' sulat
panoho'an bo' pinapelleng ni si Haman saga kala'atan bay pagisunanna pasal bangsa
Yahudi. Panoho'an sultan isab in si Haman subay ginantung pinapatay sambeya' maka
bangkay saga anakna l'lla.
26 ("Purim" ya pangōn saga Yahudi ma llaw inān sabab "pur" ya ōn pagko'ot e'.)
Manjari itu, ma sabab kamemon ya bay pinasulat inān e' si Murdikay, maka ma sabab
ai-ai bay ta'nda' e' sigām maka bay kalabayan sigām,
27 aniya' niniyat e' saga bangsa Yahudi. Hatina in duwa llaw Purim itu subay
binogbogan sakahaba' tahun e' sigām magtubu'-manubu' sampay saga saddī bangsa
ya palamud ma sigām. In untulan maka waktu bay pangidda ma jaman ina'an subay
binogbogan na pa'in e' sigām.
28 Saga llaw Purim itu subay nientom maka binogbogan e' kamemon saga Yahudi
magtautai'anak, magtubu'-manubu', ma saga paglahat kamemon maka ma da'ira
kamemon. Subay mbal nibbahan atawa alungay min pangentom saga panubu' sigām.

29 Manjari dayang-dayang Ester anak si Abiha'il, maka si Murdikay ya Yahudi, bay
magdakayu' amasulat sulat karuwana itu supaya pinasab'nnal saga panoho'an pasal
Hinang Purim. Tu'ud alanga kapatut sigām magpanoho'an buwattē'.
30 Aniya' isab sulat bay pinabeya' e' si Murdikay ni kamemon saga Yahudi ma dahatus
duwampū' ka pitu' paglahat ya beya' ma pagsultanan sultan Serses. Ya lapal sulat inān
lapal pamahāp pangatayan maka pamohogot iman,
31 supaya pinatantu llaw Purim itu ma waktu bay pangidda e' disi Murdikay ya Yahudi
maka dayang-dayang Ester. Abeya' isab kamemon saga Yahudi. Bay sigām amat'nna'an
di-sigām waktu maka untulan ma pasal pagpuwasa maka pagdukka ya pameya'an sigām
magtubu'-manubu'.
32 Jari in kal'ngnganan itu bay pinatuman ma panoho'an ya tapasulat e' si Ester ma
pasal Purim ati tasulat isab ma kitab pagsusulatan.

10

Kabantugan si Murdikay

1 Na, bay amabayad buwis sultan Serses ma kamemon saga paglahat ya beya' ma
pagsultananna, sampay ni saga lahatna katapusan alawak.
2 Kamemon kahinangan ya tahinang e' sultan itu min kosogna maka min ga'osna,
maka salsila pasal kapamalangana ma si Murdikay maka kabantugan ya pamuwan ma
iya e' sultan, na, wa'i tasulat ma kitab pagsusulatan sultan, ya panulatan saga kahālan
ma kasultanan bay ma lahat Persiya maka Midiya.
3 Si Murdikay ya pasunu' langana ni sultan Serses, maka in iya katapusan alanga
ma bangsana Yahudi. Landu' to'ongan iya pinagaddatan e' saga pagkahina Yahudi
sabab atukid iya angahinang kahāpan ma sigām. Aheya isab pagka'inagonna ma sigām
magtubu'-manubu'.

KALANGAN

Pahati pasal Jūd itu

Ya itu Jūd Kalangan maka Panganduwa'a saga a'a suku' Tuhan min awal lagi' sampay ni kabuwattituhan. Nabi Da'ud ya bay magtarasul kaheka'anna, saguwā' aniya' isab a'a saddī bay palamud. Ma tagna'anna in kalangan itu halam bay tasulat, hal nientom maka kinalang. Saguwā' palabay pa'in patahunan taguna e' bangsa Isra'il pamudji sigām ma PANGHŪ' ati pinapagtimuk nihinang būk bo' pinabatuk ni Kitab Jabul.

Magginis saga tarasul ma deyom Jūd itu. Aniya' kalangan pamudji maka pananglit Tuhan, aniya' kalangan pangamu' tabang e' a'a kasigpitan, aniya' kalangan pangamu' ka'ampunan e' a'a taga-dusa, aniya' kalangan pagsukulan ma sabab kahāpan min Tuhan, aniya' isab panganjunjung bang pa'in minula saga palbantahan.

Aniya' ma jūd itu saga duwa'a ya tōp niusul e' a'a dangan, aniya' tōp pinagsambahayang e' katibu'ukan bangsa Isra'il.

Takalang saga kalangan itu e' si Isa, tasambat e' saga a'a bay anulat Kitab Injil, maka tapagguna e' saga palhimpunan Almasihin min waktu tagna' sampay ni llaw itu.

JŪD KALANGAN

1
Palbahagi'an Kitab Jabul

Kalangan 1

1 Aheya kahāpan ma a'a
sasuku mbal ameya' gara' min a'a jahulaka',
sasuku isab mbal pasehe' ma a'a pangandusa.
Mbal iya palamud ma saga a'a ya angandali'it Tuhan,
2 saguwā' kahōpan iya ma sara' ya panoho'anna ma manusiya'.
Ya he' kinannal e'na llaw-sangom.
3 A'a inān sali' sapantun kayu tinanom ma bihing sapa',
ya amuwan buwa' ma musimna du.
Minsan painay mbal pak'llos dahunna.
Ai-ai hinangna, ahāp sadja tungbasna.
4 Malaingkan saga a'a jahulaka' mbal buwattē'.
Sapantun sigām hampa' pai ya tabowa paleyang e' baliyu.
5 Ya he' sababna angkan saga a'a jahulaka'
mbal makara'awa bang ta'abut nihukum,
mbal isab pinalamud ma sasuku abontol atayna tudju ni Tuhan.
6 Saga a'a abontol niayura na pa'in e' PANGHŪ'-Yawe,
sagō' saga a'a jahulaka' ala'at sadja kat'kkahan sigām.

2

Kalangan 2

1 Angay angkan magbantu saga kabangsa-bangsahan,
angay sigām magisun ma halam aniya' pūsna?
2 Magsakap di-sigām saga kasultanan,
magsakaum saga pagnakura'an
bo' angatu ma PANGHŪ'-Yawe,
maka ma Al-Masi ya tapene'na.
3 Maghimumungan saga a'a inān, yuk-i,
“Gom kitam papuwas min komkoman sigām,
gom b'kkattam saga kili-kili ya pangengkot sigām.”
4 Saguwā' pagtittowahan sigām he' Tuhan,
ya aningkō' ma sulga' magkabaya'an ma kamemon.
Pinagtunggīngan sigām e' Panghū'.
5 Pinabukagan saga a'a inān kabowa pangastolna,
pinakitāw sigām ma sabab landu' akagit atayna.
6 Yuk Tuhan ma sigām, “O'o, sultan bay tapatingkō'ku,
ina'an ma Būd Siyun, ya būd kamulliyahanku.”
7 Ya panambung sultan e', “Pasaplagku lapal
ya pangallam aku he' PANGHŪ'.”

Yukna ma aku, “Ka'a ilu tahinang anakku na.
Aku ya Mma'nu tinagna'an min llaw itu.
8 Bang aku ya pangamu'annu,
pamusaka'ku ma ka'a kamemon bangsa,
pamasuku'ku ma ka'a sakalibutan dunya.
9 Ka'a ya amarinta ma kabangsa-bangsahan,
ati apaslod pamarintanu sapantun tungkud basi'.
Alopot sigām kamemon sali' dalil paliyuk.”
10 Angkan yukku ma ka'am saga sultan, “Pata'u kam.
Pahalli' kam, sasuku magbabaya' ma babaw dunya.
11 Magpatireyo' kam ma PANGHŪ',
pagkoyaginbi iya hinabubi magpamidpid.
12 Pasiyum kam ma Anakna, ya aniya' kakagit atayna,
ati taggaha' kam t'kkahan mulka'na.
Sabab pasulapput astolna saru'un-du'un,
malaingkan aheya kahāpan ma sasuku makabāk patapukan ma iya.”

3

Kalangan 3
Kalangan si Da'ud ma waktu kalahina min anakna si Absalom
1 O Yawe, aheka saga a'a amantahan aku!
Kapilahan aku e' saga a'a magpanagga' aku.
2 Aheka isab saga a'a anunggīngan aku, yuk-i,
“Mbal iya pinuwas e' Tuhan min kamulahan.”
3 Saguwā' ka'a ya tampanku, O PANGHŪ'.
Ka'a ya amuwanan aku kasahaya'an.
Ka'a ya amahogot kamahaldika'anku.
4 Bang aku parahing ni PANGHŪ'-Yawe,
sinambungan aku e'na min būdna mulliya.
5 Ahāp e'ku atuli, asannang isab kabati'ku,
sabab binogbogan aku e' PANGHŪ'.
6 Mbal aku tināw ma saga bantaku ibu-ibuhan,
ya angalibutan aku ma paruruwambila'.
7 Ya PANGHŪ', pasa'ut ka,
lappasun aku min ka'aniban.
Suntukun palbantahanku ma baihu' sigām,
paglopotun empon sigām.
8 Si Yawe ya angaliyusan aku min kamulahan.
Bang pa'in buwanannu kahāpan saga a'a suku'nu.

8

Kalangan 8
Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, ka'a pagpanghū'an kami,
kaheya du pa'in mahaltabatnu ma kaluha'an dunya!
Alanga sahayanu min kapitu' lapis langit.
2 Min kahandaknu saga kamanahutan amudji ōnnu,
saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.
Angkan mbal maka'atu saga palbantahan,
mbal makatukas saga magbabalos.
3 Ya PANGHŪ', bang aku pahangad ni langit
bo' angira-ngira kahinangan tangannu,
bang nda'ku bulan maka saga bitu'un
ya bay pat'nna'nu ma b'ttong langit,
4 tabowa aku atilaw pasal kami manusiya'.
Ai kapūsan kami angkan kami pagka'inagonannu?
Angay kannalnu bangsa manusiya' ya mbal anatas itu?
5 Pat'nna'nu kami areyo' dangkuri' min saga bangsa mala'ikat ya porol ma sulga'.
Buwanannu kami kasanglitan maka kabantugan.
6 Buwanannu kami kapatut magbaya'
ma kamemon ai-ai bay paniya'nu,

bo' kami makapagnakura' ma kamemon papanjarihan,
7 saga sapi' maka saga bili-bili, hayop ni'ipat,
maka saga sattuwa talun.
8 Makapagagi kami ma saga manuk-manuk,
maka ma kaginisan daing tahik maka sattuwa dilaut.
9 O Yawe, ya pagpanghū'an kami,
kaheya du pa'in mahaltabatnu ma kaluha'an dunya!

13

Kalangan 13
Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, sumiyan aku patandung pabalik ni ataynu?
Sumiyan ka pabaihu' ni aku pabīng?
2 Sumiyan bahā' pahondong kalengog pikilanku itu,
sabab llaw-sangom pasangdan na pa'in kasusahanku.
Sumiyan pahali saga bantaku anganda'ug min aku?
3 O Yawe, Tuhanku, palingi' gi' ka anambungan aku.
Pasawahun pang'nda'ku, da'a aku pasagarin amatay.
4 Sabab bang aku mbal dūlannu,
tantu aku niudju' e' kuntaraku, yuk-i,
"Nē! Tara'ug na ka!"
Ati magkalasigan saga banta ma sabab kaiya'anku.
5 Saguwā' angandol sadja aku ma kasi-lasanu tuman,
maka magkōg-koyag ma sabab kapanglappasnu.
6 O PANGHŪ', magkalang aku ni ka'a,
sabab kahāpnu ma aku mbal tapula'-pula'.

16

Kalangan 16
Kalangan si Da'ud
1 Ya Tuhan, hampanin aku,
sabab ka'a ya patapukanku.
2 Yukku ni si Yawe, "Ka'a ya Panghū'ku,
Halam aniya' palsuku'anku ahāp saddī min ka'a."
3 Babantugun saga a'a ma lahat itu,
ya atotog ameya' ma kabaya'an Tuhan.
Landu' aku kasulutan ma sigām.
4 Malaingkan bang a'a ameya' ma tuhan-tuhan saddī,
pak'nnop na pa'in kasusahan sigām.
Mbal aku palamud ma a'a inān anukbal laha',
mbal minsan sibahatku ōn saga pagtuhanan sigām.
5 Ka'a PANGHŪ', sapantun pusaka'ku,
Ka'a ya palsuku'anku,
ahāp kasōngan ya panganggantа'nu ma aku.
6 Kabuwanan aku tana' ma lahat kasalamatan,
landu' ahāp ya pamusaka'nu aku.
7 Sanglitanku si Yawe ya angahūgan aku gara'.
Minsan ma waktu sangom, kapandu'an aku
luwas min pandu' ya ma deyom pangatayanku.
8 Si Yawe ya pataptap ma pangatayanku.
Itiya' iya ma bihingku,
angkan aku mbal tabowa pajudjal.
9 Magkōg-koyag aku sampay min deyom atay,
asalamat pamarananku,
10 sabab mbal aku siya-siyanu ma deyom ahirat.
Mbal aku pasagarannu angahalu' ma deyom paliyangan.
11 Tantu aku tuli'annu lān ya amowa ni kallum.
Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku,
kahōpan aku e' kalasigan ya anatas ni kasaumulan
bang ta'abutku na haddaratnu.

19

Kalangan 19
Kalangan si Da'ud
1 Atanyag sanglit-sahaya Tuhan
ma sabab paltanda'an ya ta'nda'ta ma b'ttong langit.
Abantug kapandayan Tuhan
ma sabab saga pandoga ma tonga'an ayan.
2 Kahaba'-kahaba' llaw binuwanan kitam lapal,
kahaba'-kahaba' sangom binuwanan kitam panghati.
3 In bitu'un maka llaw itu ta'nda' asal ma sabarang lahat,
pa'abut lapal sigām ni kalibutan dunya.
4-5 Pasaplag pandu' sigām ni kamemon bangsa,
Pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam.
In mata llaw sali' sapantun l'lla pangantin
bay nihinangan luma' e' Tuhan ma langit, tampal ni sobangan.
Ati paluwas iya minnē' buwat a'a bastigan
ya kinōgan magdagan ma paglomba'an.
6 Pasobang mata llaw min bihing langit dakayu'
bo' pas'ddop ni bihingna dakayu',
maka halam aniya' minsan ai mbal taluwa' pasu'na.
7 Ajukup asal sara' bay pinat'nna' e' si Yawe,
ya na sara' makahayang palnyawahan manusiya'.
Kapangandolan ai-ai pangahatul e' si Yawe,
ya na hatulan pangā'an pangita'u e' a'a bilahi pinandu'an.
8 Abontol saga pamandu' si Yawe,
ya na pandu' makalasig deyom pikilan.
Asawa panoho'an si Yawe,
ya na panoho'an makaranta' panghati manusiya'.
9 Asussi pagmatāw ma si Yawe,
sabab taptap anatas ni kasaumulan.
Atuman kamemon pangahandak si Yawe,
a'adil lullun, halam aniya' salla'na minsan ai.
10 Labi ahalga' pangahandakna min bulawan,
minsan bulawan porol landu' aheka.
Labi amamis min gula' buwani
minsan gula' masi am'ttak min sāng buwani.
11 Binanda'an sosoho'annu e' ai-ai pangahandaknu,
maka aheya tungbas ma sasuku angisbat.
12 Sai bahā' makakilā kasā'an baranna?
Bang manjari ampunin aku ya dusa halam tasayuku.
13 Hawirin aku bo' mbal magtu'ud angandusa.
Da'a aku pasagarin pinagbaya'an e' dusa pagtu'ud-tu'uran.
Jari mbal aku katōngan dusa,
ati abontol itikadku pagka halam bay makahinang dusa aheya.
14 Ya PANGHŪ', bang pa'in ka kasulutan ma bissalaku maka ma hona'-hona'ku,
sabab ka'a ya batu-lakit pamalutanku,
ka'a ya Manglalappas ma aku.

22

Kalangan 22
Kalangan si Da'ud
1 O Tuhanku, angay aku siya-siyanu?
Angay ka palawak na pa'in min aku?
Angay halam takalenu pangandahingku?
2 O Tuhanku, anganjunjung aku ni ka'a kahaba' llaw,
saguwā' mbal aku sambungannu.
Angamu'-ngamu' aku ni ka'a kahaba' sangom,
sagō' halam aniya' halianku.
3 Malaingkan ilu ka aningkō' ma deyom kamahaldika'an.
Ka'a ya Tunggal Mahasussi, ya pinudji e' bangsa Isra'il.
4 Bay angiman ma ka'a saga kamatto'ahan kami,

bay sigām pasangdol ni ka'a ati liyusannu min kasigpitan.
5 Bay sigām parahing ni ka'a, ati lappasannu,
bay sigām angandol ma ka'a, ati halam karapatan.
6 Saguwā' aku itu sali' kalog tana', sali' ngga'i ka manusiya'.
Niudju' aku he' pagkahiku, nihalipulu e' kampungku.
7 Pinakaiya' aku he' sasuku ang'nda'.
Nihina' aku, pinagelong-elongan, pinagtunggīng.
8 Ya lling sigām ma aku, "A'a itu angandol ma si Yawe,
na, patabangta iya ma PANGHŪ'-Yawe.
Kalu iya pinuwas min kasigpitan,
pagka aheya lasa PANGHŪ' ma iya."
9 Malaingkan, Tuhanku, ka'a ya bay amaluwas aku min kulunan ina'ku.
Tabowa aku angandol ma ka'a min kariki'-diki'ku gi',
min waktuku onde' duru'an lagi'.
10 Ka'a ya kaholatanku min llaw kapaganak ma aku,
ka'a ya Tuhanku sangay min kapangiram ma aku.
11 Da'a kono' ka pala'an min aku,
sabab itiya' aku marai' taluwa' kasusahan.
Luwal ka'a ya makatabang.
12 Sikapūn-pūnan ni aku ba'anan palbantahanku,
sapantun sapi' mandangan min lahat Basan.
13 Pinabanga' bowa' sigām tudju ni aku,
sapantun halimaw marai' na an'kkob, an'kkat.
14 Angalongkoy anggauta'ku, magsalisi' lullun to'olangku.
Angalunuk atayku, ibarat lansuk atunaw e' pasu'.
15 Katoho'an k'llongku, buwat katoho' buli' lapohan.
Angakkot d'lla'ku ni isi emponku,
tahinangnu aku anginam bagunbun nalka'.
16 Aniya' sapantun ero' ma sakalibutku,
pinagtipunan aku he' a'a jahulaka'.
Nilagbas e' sigām tape'-tanganku.
17 Ta'nda'an di-na bokogku kamemon,
pinatong aku e' saga a'a ab'nsihan aku,
kinōgan sigām ma kala'at pangluwahanku.
18 Pinagbahagi'an s'mmekku he' sigām,
pinagko'ot-ko'ot badju'ku bang sai makarapu.
19 Ya PANGHŪ', da'a pa'in ka palawak min aku.
Ka'a ya ga'osanku, bang pa'in ka pasa'ut anabang.
20 Tampanin aku bo' mbal taōk e' kalis.
Ahalga' ma aku nyawaku, angkan amu'ku pinuwas min kosog saga ero' itu.
21 Liyusun aku min bowa' halimaw,
papuwasun aku min tanduk sapi' talun.
22 Ati pasaplagku ōnnu ni dauranakanku,
pudjiku ka ma palhimpunan saga jama'anu.
23 Ka'am ya magmatāw ma si Yawe, pudjihunbi!
Ka'am saga panubu' si Yakub, pagmahaltabatinbi!
Ka'am bangsa Isra'il kamemon, hulmatunbi!
24 Sabab halam pabiyalna pagdahing saga a'a asukkal,
halam bay pasagaranna ma deyom kasigpitan.
Halam bay taikutanna sasuku angamu'-ngamu',
gom pa'in tabangna.
25 O Tuhan, ka'a ya pagpudjihanku ma palhimpunan aheya,
suhulku isab najalku ma matahan saga a'a magmatāwan ka'a.
26 Amangan saga miskin ma sinosōng sampay sigām asso.
Sasuku kam angangut ma si Yawe ananglit du ma iya.
Mura-murahan, bang pa'in kam allum saumul-umul.
27 Kinannal si Yawe he' a'a kamemon ma mpat pidju alam itu,
ati papinda sigām magta'at ni iya.
Magpudji sabarang bangsa ma alopanna,
28 sabab PANGHŪ'-Yawe ya tag-parintahan ma dunya.
Iya ya makapagagi ma kabangsa-bangsahan.
29 Sasuku taga-karaya ma dunya itu, sigām balkanan,

pasujud du ma alopan Tuhan.
Sasuku amole' lahat kamatayan magpatireyo' ma iya,
sampay saga a'a ya mbal makapakalluman di-sigām, pasujud du.
30 Ni'isbat Tuhan e' panubu' magsuring-magsaingsing,
pinandu'an sigām pasal si Yawe ma sinosōng.
31 Ati sigām ya pas'lle' amatanyag ni saga a'a halam gi' palahil
pasal kabontolan ya tahinang e' Tuhan ma sabab a'a suku'na.

23

Kalangan 23
Kalangan si Da'ud
1 Si Yawe ya angipat aku, sapantun a'a angipat bili-bilina,
angkan halam aniya' kulang ma aku.
2 Kahinangan aku he'na pahalian ma parang-parang alunuk,
niambit aku he'na ni atag bohe' kasannangan.
3 Pinahayang nyawaku,
minaliman aku he'na ma lān abontol, ma sabab Ōnna kabantugan.
4 Minsan palabayanku kal'ddoman lambung kamatay,
mbal aku atāw pinuhinga' sabab ka'a ya gapi'ku, O Tuhan.
Ilu tungkudnu maka soha'nu amuwanan aku kasalamatan baran.
5 Sakapannu aku jamuhan ma alopan palbantahanku.
Ni'ns'llanan he'nu kōkku, tanda' sin lasanu ma aku.
Palasay sawanku pagka ap'nno' he' pahala'.
6 Tantu aku pinasuku'an kahāpan,
tantu tinogolan lasanu ma aku sat'ggolku allum.
Ati luma' PANGHŪ' ya pat'nna'anku saumul-umul.

24

Kalangan 24
Kalangan si Da'ud
1 Suku' PANGHŪ' dunya itu sampay kapanyapanna.
Suku'na alam itu sampay kabangsa-bangsahanna.
2 Pinat'nna' e'na gintana'an ma t'ngnga' s'llang,
pinahogot he'na ma t'ngnga' kas'llogan.
3 Sai bahā' makatukad ni būd PANGHŪ'?
Sai bahā' makat'ngge ma deyom luma' pangarapan ni iya?
4 Luwal a'a ya asussi tanganna min dusa,
ya apote' deyom pangatayanna.
Luwal isab a'a ya mbal anumba ni ta'u-ta'u,
maka mbal magsapa pagputingan.
5 Makasambut pahala' min PANGHŪ' bang a'a buwattē' kajarihanna.
Tinungbasan iya kabontolan itikad e' Tuhan Manglalappas.
6 Buwattē' isab kahālan saga a'a ya angangut Tuhan,
ya atuyu' paharap ni ka'a, O Tuhan si Yakub.
7 Bang pa'in paukab saga tambol!
Bang pa'in paukab saga lawang awal-jaman,
bo' supaya makasōd Sultan Sanglit-sahaya!
8 Sai sa Sultan Sanglit-sahaya itu?
Si Yawe ko' itu, ya landu' akosog, landu' aesog.
PANGHŪ' ko' itu, ya makaga'os ma pagbono'.
9 Bang pa'in paukab saga tambol!
Bang pa'in paukab saga lawang awal-jaman,
bo' supaya makasōd Sultan Sanglit-sahaya!
10 Sai sa Sultan Sanglit-sahaya itu?
Si Yawe ko' itu, ya Sangat Kawasa.
Ya na Sultan Sanglit-sahaya!

27

Kalangan 27
Kalangan si Da'ud

1 Si Yawe ya amuwanan aku kasawahan maka kalappasan,
angkan halam aniya' katāwanku.
PANGHŪ'-Yawe ya sapantun kuta' pangahampan kallumku,
angkan halam aniya' kagawahanku.
2 Bang aku sinekot e' a'a jahallis,
ya bilahi angamula baranku,
bang aku nirugpak e' ba'anan bantaku,
tantu sigām makarugtul, makahantak.
3 Minsan aku nilikusan he' tumpukan ba'anan sundalu,
mbal kin'bba-k'bba atayku.
Minsan aku t'kkahan pagbono',
ahantap na pa'in pangatayanku.
4 Luwal itu ya pangamu'ku ni PANGHŪ'-Yawe,
luwal itu ya pagmatayanku,
bang pa'in aku paokom ma luma' Tuhan
sat'ggolku allum ma babaw dunya itu.
Landu' aku bilahi ang'nda' ma kahāp palantarana,
maka angaruhan iya ma luma'na pangarapan.
5 Angkan buwattē', sabab tinampanan aku he'na
ma waktu katumbuk kasusahan.
Pinakuta'an aku e'na ma pussuk batu-lakit,
tinapukan aku sakuli-kuli ma luma' pagtata'atan ni iya.
6 Minnē' aku anganda'ug min palbantahanku,
pinalanga aku min saga banta ma katilibutku.
Tukbalanku pagkulban ni PANGHŪ'-Yawe
ma langgal ya pangarapan iya,
hinabuku angolang kabowa kakōganku.
Angalang isab aku, pagpudjiku PANGHŪ'.
7 O PANGHŪ', kalehun lagi' panganjunjungku,
ka'ase'in aku, sambungin aku.
8 Ah'llingan aku di-ku, “Panuyu'in si Yawe.”
Jari patuyu' aku ma ka'a, O PANGHŪ'.
9 Da'a kono' ka pataikut min aku sabab sosoho'annu aku.
Da'a pa'in akagit ataynu, da'a aku taikutin,
sabab ka'a ya pananabang ma aku.
Da'a aku palehomun, da'a aku bbahin,
sabab ka'a ya Tuhanku Manglalappas.
10 Abila aku siniya-siya he' ina'-mma'ku,
tantu aku tinaima' e' PANGHŪ'.
11 Ya, PANGHŪ', pandu'in aku lānnu, ya amowa ni kahāpan.
Malimin aku ma lān abontol,
sabab aheka a'a angangut angala'at aku.
12 Da'a aku pasagarin pinagbaya'an e' saga kuntaraku,
sabab aniya' a'a anuna'an aku kaputingan.
Ya kab'ngngis sigām mbal kaliyuhan.
13 Saguwā' minsan buwattē', aniya' kaholatanku tuman.
Tantu aku makabāk kahāpan min si Yawe,
hinabuku lagi' ma dunya dakayu' itu.
14 Angkan yukku, “Pangasahin si Yawe.
Pahogotunbi imanbi, pataptapunbi pangatayanbi,
pangaholatinbi PANGHŪ'-Yawe.”

32

Kalangan 32
Kalangan si Da'ud
1 Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna,
sasuku pinapasan paldusahanna.
2 Aheya kahāpan ma sasuku abontol ma bistahan PANGHŪ'
sasuku halam aniya' kaputingan ma pangatayanna.
3 Sat'ggol limbunganku dusaku, anitis na pa'in bokogku
ma sabab pangandahingku kahaba' llaw.

4 Kabuhatan aku llaw-sangom,
sali' kahantang tangannu ya makabuhat.
Angalongkoy kuwat-anggauta'ku,
buwat a'a apanggang ma musim pang'llaw.
5 Malaingkan bay tapamattanku dusaku ni ka'a,
halam bay limbunganku kala'atanku.
Yukku, “Gom aku magpasab'nnal ni PANGHŪ!,”
magtūy ta'ampunnu kasā'anku kamemon.
6 Angkan sasuku magtata'at subay angamu'-ngamu' ni ka'a
ma waktu kahanggawna.
Bang pasōng kasusahanna sapantun latap alalom,
mbal iya alimun he' susa.
7 O Tuhan, ka'a ya patapukanku,
ka'a ya angahampanan aku min kajahatan.
Alibut aku e' saga a'a magkalangan aku
ma sabab kalappasnu ma aku.
8 Yuk Tuhan ni aku, “Pandu'anta ka lān ya wajib palabayannu.
Hūganta ka gara' ati peyananku ka.
9 Da'a ka pasali' ni kajarihan kura',
ya halam aniya' akkalna.
Mbal tasoho' hayop inān, mbal tapasekot ni ka'a,
luwal bang sangonannu kakkang maka engkot.”
10 Aheya karukka'an saga a'a ya ala'at kajarihanna,
saguwā' sasuku angandol ma si Yawe,
ap'nno' iya e' kasi-lasa PANGHŪ!.
11 Kalasiginbi si Yawe. Pakoyag kam sasuku ahāp kajarihanbi.
Magkalang kam sasuku abontol itikadbi.

37

Kalangan 37
Kalangan si Da'ud
1 Da'a kahanggawinbi saga a'a jahulaka',
da'a isab pangihirinbi saga a'a maghinang kala'atan!
2 Sapantun sigām parang-parang al'kkas alanos,
sapantun dahun ak'llos magdai'-dai'.
3 Angandol sadja kam ma PANGHŪ!-Yawe,
hinangunbi kahāpan.
Pat'nna' kam ma lahatbi porol,
pat'nna' kam ma deyom kasannangan.
4 Paglasiginbi PANGHŪ!
ati kabuwanan kam ai-ai ya makasulut pangatayanbi.
5 Pama'andolunbi kahālanbi ni PANGHŪ!,
pasangdolinbi iya, ati tahinang e'na ya amu'bi.
6 Pinabukis he'na ka'adilanbi,
sapantun sawa ya pabukis dai'-llaw,
pinasaplag kabontol palkala'bi,
sapantun sinag llaw bang augtu.
7 Pat'mmun kam ma alopan si Yawe, lagarinbi iya.
Da'a kam asusa bang auntung saga a'a kasehe'an,
bang tahinang kagara'an sigām ajahallis.
8 Da'a kam angastol! Da'a kam angamahit!
Da'a papasu'un ataybi, tantu ala'at kat'kkahanna.
9 Sabab pinahalam saga a'a ala'at kajarihanna,
saguwā' sasuku angasa ma PANGHŪ! pinusaka'an lahat itu.
10 Mbal at'ggol, pahalam saga a'a ala'at itu.
Minsan painay e'bi amiha, mbal tabāk.
11 Sagō' saga a'a areyo' pangatayanna pinasuku'an lahat itu,
ati halam aniya' makasasaw kasannangan sigām.
12 Binantuhan a'a ahāp atayna he' a'a jahulaka'.
Ang'ttop le'e saga a'a inān, tanda' sin kab'nsi sigām ma a'a ahāp.
13 Malaingkan pinagtittowahan he' PANGHŪ! saga a'a jahulaka',

sabab kata'uwanna aniya' llaw pangangganta' ma sigām.
14 Angahublut kalis saga a'a jahulaka',
anakap ba'ugan pana' sigām,
bo' tapana' e' sigām saga a'a kamiskinan maka kasigpitan.
Ya maksud sigām amapatay saga a'a abontol atayna.
15 Saguwā' papelleng kalis inān angandugsu' jantung sigām,
pinagpōng-pōng isab saga ba'ugan pana' sigām.
16 Minsan akulang ai-ai ya palsuku'an ma saga a'a abontol,
labi ahalga' ko' inān min alta' manglabi-labihan
ya palsuku'an saga a'a ala'at.
17 Sabab pahalam ya ga'osan saga a'a jahulaka',
sagō' angandapit PANGHŪ'-Yawe ma saga a'a abontol palangayna.
18 Niayuput e' si Yawe kallum sasuku mbal katōngan dusa
ati anatas pusaka' sigām sampay ni kasaumulan.
19 Mbal sigām aiya' bang t'kkahan kasigpitan.
Minsan ma waktu gotom, maka'ssohan kinakan sigām.
20 Malaingkan saga a'a jahulaka' magka'at lullun.
Palanyap saga palbantahan PANGHŪ', ibarat humbu.
Ibarat sigām kalingkat sumping ya patomo' ma deya,
dai'-dai' du palanos bo' halam na.
21 Angutang saga a'a ala'at sagō' mbal amayad.
Saguwā' saga a'a ahāp magmura sadja,
22 sabab sai-sai kabuwanan pahala' he' PANGHŪ'
pinusaka'an lahat itu.
Saguwā' sai-sai sinapdahan e' PANGHŪ', tantu magmula.
23 Bang kasulutan PANGHŪ' ma kaul-pi'il a'a,
pinatotog e'na tekangna.
24 Minsan iya makarugtul, mbal tabowa pahantak,
sabab PANGHŪ'-Yawe ya amalutan tanganna.
25 Min kaonde'-onde'ku sampay ni kato'aku itu,
halam aniya' a'a abontol bay ta'nda'ku pinasagaran he' Tuhan.
Halam isab ta'nda'ku anak a'a inān tabowa angamu' kinakan.
26 Magmura sadja sigām amuwan maka amautang,
angkan pinaniya'an pahala' saga anak sigām e'.
27 Angkan yukku, pataikut kam min kala'atan bo' patukid ma kahāpan,
ati taptap kam pat'nna' ma lahatbi porol.
28 Angkan buwattē', sabab kasulutan PANGHŪ' ma a'a angahinang kabontolan.
Mbal palehomna saga a'a ya atukid angisbat iya.
Nihampanan e'na saga a'a suku'na sampay ni kasaumulan,
saguwā' bin'kkat e'na napas saga a'a maghinang kala'atan.
29 Pamusaka' ma a'a ahāp ya lahat sigām porol,
ati maglahat sigām maina'an salama-lama tahun.
30 Bang a'a asussi pangatayanna, amissala iya pangita'u,
abontol maka asaltun himumūnganna.
31 Ina'an ma deyom atayna sara'-manara' min Tuhanna,
angkan mbal parasdas tape'na.
32 Tinipu saga a'a ahāp palangayna he' a'a ala'at,
sabab angamohot amapatay,
33 saguwā' mbal pinasagaran he' si Yawe saga a'ana gina'os he' a'a jahulaka'.
Bang sigām pinaharap ni huwis, mbal tugutanna sigām taluwa' hukuman.
34 Pangaholatinbi PANGHŪ', bogboginbi panoho'anna
ati pinalanga kam bo' pinusaka'an lahatbi porol.
Song isab ta'nda'bi saga a'a jahulaka' pinahalam.
35 Aniya' bay ta'nda'ku a'a landu' ajahat maka abigsi',
ahāp sadja kahālanna, sapantun kayu alabung dahunna,
ya patomo' ma tana' bay asal patomo'anna.
36 Sagō' da'a ka pilang'llaw paglabayku minnē', na halam na.
Minsan painay he'ku amiha iya, halam to'ongan tabākku.
37 Kira-kirahunbi a'a halam dusahan, pangli'unbi a'a abontol palangayna,
sabab ahāp kasōngan ma saga a'a mbal bilahi maglugat.
38 Saguwā' tantu pinaka'at kamemon saga baldusa,
halam aniya' kasōngan a'a maghinang kala'atan.

39 Lappasan sasuku asussi pangatayanna, sabab min PANGHŪ',
ya sapantun kuta' pasindungan a'ana bang t'kkahan bala'.
40 Tinabang sigām e' si Yawe, pinuwas e'na min kasigpitan.
Niliyus sigām e'na min ga'osan saga a'a jahallis,
nilappas isab sigām sabab Tuhan iya pangandolan.

40

Kalangan 40
Kalangan si Da'ud
1 Angagad na pa'in aku ma si Yawe minsan mbal anambung saru'un-du'un,
jari palingi' iya ni aku bo' akale ma panabbutku.
2 Bay aku binuhat e'na min kal'bbohan,
pinaluwas aku min lowang kapisakan.
Pinat'ngge aku ma batu, pinahogot pat'nggehanku.
3 Aniya' kalangan baha'u pamakalangna ma aku,
kalangan pamudji Tuhantam.
Aheka a'a magmatāw pag'nda'na ma pakaradja'an itu,
ati angandol sigām ma si Yawe.
4 Aheya kahāpan ma sasuku apagon pangandolna ma PANGHŪ',
ya mbal ameya' ma saga a'a magabbu-abbu,
atawa ma a'a ya magta'at ma tuhan-tuhan puting!
5 O Yawe, Tuhanku, aheka hinangnu makainu-inu.
Mbal taitung saga kahāpan ya mohotnu ma kami.
Bang aku bay pasulay anuli-nuli kamemon,
mbal takole' sinuli-suli pagga kumarukan hekana.
6 Ngga'i ka tutukbalan maka tapung ya pagmatayannu,
ngga'i ka susumbali'an tinunu',
ngga'i ka tataubatan dusa ya kagunahannu.
Saguwā' tin'bbok e'nu taingaku, hatina pinakale aku.
7 Magtūy aku ah'lling, yukku, "Itiya' aku, sakap aku,
buwat tasulat ma Kitab ma pasalanku.
8 O Tuhanku, ahutu aku angahinang kabaya'annu.
Itiya' ma aku sara'nu, ma deyom pangatayanku."
9 Bay pasaplagku kabontol pangahandak si Yawe ma palhimpunan aheya.
Kata'uwannu asal, PANGHŪ', halam bay tambolku bowa'ku.
10 Mbal tahananku ma atay kabontolnu,
ah'lling na pa'in aku pasal kapangandolannu maka kalappasnu.
Halam bay limbunganku kasi-lasanu maka kab'nnalnu,
gom pa'in pagnasihatku ma palhimpunan aheya.
11 Ya PANGHŪ', da'a pa'in ka'llogin ase'nu ma aku.
Hampanin aku sakahaba' waktu maka lasanu kakkal, maka kab'nnalannu.
12 Sabab itiya' aku t'kkahan susa-manusa ya mbal taitung
itiya' aku kapilahan e' ba'anan dusaku.
Palabi hekana min heka lamba bu'unku,
angkan aku mbal na maka'nda' pahāp,
angahimāt pangatayanku pagka halam aniya' pangasa.
13 O PANGHŪ', bang pa'in aku lappasnu,
O Yawe, bang pa'in ka pasa'ut anulung!
14 Bang pa'in pinahina' maka pinaligoto' e'nu
saga a'a kamemon ya anganiyat amapatay aku.
Bang pa'in hawirannu saga a'a bilahi angamula aku,
bang pa'in sigām tahinang pagtunggīngan.
15 Saga a'a isab ya bay anittowahan aku,
bang pa'in sigām kapam'ngngangan ma sabab iya' sigām.
16 Saguwā' saga a'a ya angaholat ma ka'a, Tuhan,
bang pa'in sigām kinōgan maka ka'amuhan ma ka'a.
Sasuku kasulutan ma kakosog panglappasnu,
subay anabbut sararan-daran:
"Akawasa si Yawe! Akawasa si Yawe!"
17 Maka aku itu, minsan kamiskinan maka kasigpitan,
kinannal isab aku he' PANGHŪ'.

O Tuhan, ka'a ya Mananabang maka Manglalappas ma aku,
Pasa'ut ka kono'.

46

Kalangan 46
Kalangan saga Anak si Kora
1 Tuhan ya patapukanta maka pangā'anta kosog,
asakap iya anabang bang aniya' kasukkalan.
2 Angkan kita mbal tināw minsan ajogjog dunya,
minsan al'bbos kabūd-būran tudju ni timbang.
3 Aho', minsan magabal tahik, minsan amukal,
minsan isab ahenggol saga būd he' kosog haus.
4 Sagō' aniya' sapa' anasahan amowa kakōgan ni da'ira Tuhan,
ni lugal sussi ya haddarat Tuhan Mahatinggi.
5 Ina'an Tuhan ma deyom da'irana, angkan mbal pajudjal.
Pagk'llat llaw, tinabang he' Tuhan.
6 Maglengogan kabangsa-bangsahan. Pah'bba' kapagsultanan.
Angabtang sadja Tuhan, magtūy atunaw dunya.
7 Pataptap PANGHŪ! Sangat Kawasa ma kita,
kuta' pasindunganta ya Tuhan pangkatta si Yakub.
8 Dai' kam, nda'unbi kahinangan si Yawe,
ya hinang makak'bbal atay bay tahinangna ma dunya.
9 Pinahondong he'na ba'anan pagbono' ma kaluha'an dunya.
Pinagpōng he'na ba'ugan pana', pinagp'ppot saga budjak,
Pinagtunu' tampan sundalu ma deyom api.
10 “Pahali kam, pahati kam in aku Tuhan.
Patut aku pinalanga he' kabangsa-bangsahan.
Patut aku pinalanga to'ongan ma dunya.”
11 Pataptap PANGHŪ! Sangat Kawasa ma kita,
Kuta' pasindunganta ya Tuhan pangkatta si Yakub.

51

Kalangan 51
Kalangan si Da'ud Pangamu' Ka'ampunan
1 O Tuhan, ka'ase'in aku ma sabab lasanu kakkal.
Patiase'un ka,
angkan amu'ku pinapasan paldusahanku.
2 Kose'in aku min kasā'anku,
sussihun aku min dusaku.
3 Sabab kata'uwanku na kala'atanku,
mbal takalipatku, pamikilanku na pa'in sakahaba' waktu.
4 Ya dusaku itu dusa ni ka'a sadja, ngga'i ka dusa ni manusiya'.
B'nnal, bay aku amakay dusa ni ka'a,
angkan taluwa' bang aku katōngannu dusa. Abontol ka.
Taluwa' isab bang aku pat'nna'annu hukuman.
5 Tantu aku dusahan waktu lagi' kapaganak ma aku,
dusahan aku min waktu kapangiraman ina'ku ma aku.
6 Tantu isab, ya kabaya'annu subay aniya' kab'nnalan sampay min deyom atay.
Ya pamandu'nu pasal pangita'u itiya' pasobsob ni itikadku.
7 Sussihun aku maka sayul hissup, ati alanu' aku.
Pandihun aku, ati apote' aku min pote' gapas.
8 Pakalehun aku lling pagkoyagan, paglasigan.
Pakōrun kuwat-anggauta'ku, ya bay pinananaman kakagit ataynu.
9 O Tuhan, bang pa'in ka pakeleng min paldusahanku,
maka papasin kasā'anku kamemon.
10 Paniya'in aku atay sussi,
pabaha'uhun itikadku bo' mbal magpinda-pinda.
11 Da'a kono' aku paluwasun min haddaratnu.
Da'a la'anin min aku Rū-nu Sussi.
12 Pabīngun ni aku kalasigan ya bay ma aku tagna' kapangalappasnu ma aku.
Buwanin aku kajarihan ahutu bo' tahinangku kabaya'annu.

13 Jari pandu'anku saga a'a ya angalanggal sara'nu,
pandu'anku sigām pasal kaul-pi'il ya makasulut ataynu.
Ati aniya' saga a'a dusahan pabalik ni ka'a.
14 O Tuhan, ka'a Tuhan Manglalappas, puwasin aku min dusa amapatay a'a
ati angalang aku pasal kabontol pangahandaknu.
15 O Tuhan, PANGHŪ', pakalangun aku,
bo' ka sanglitanku labay min suwalaku,
16 Bang pagkulban ya kabaya'annu, bay du ka bowahanku.
Mbal ka kasulutan ma susumbali'an pinagtunu'.
17 Ya huhulmatan pagmatayan Tuhan, ya na atay ata'u magsusun.
O Tuhan, mbal sowaynu atay pagsususun maka atay areyo'-deyo'.
18 Bangunun da'ira Siyun ma sabab lasanu hilas.
Pahāpun tambak batu ya bay pangād ma da'ira Awrusalam.
19 Minnē' aniya' tutukbalan abontol pangahulmat ka'a.
Aniya' susumbali'an pinagtunu' ma katibu'ukanna,
maka aniya' sapi' l'lla pinagkulban ma panukbalan ya ma luma'nu.

61

Kalangan 61
Kalangan si Da'ud
1 Ya Tuhan, kalehun panangisku,
taima'un pangamu'-ngamu'ku.
2 Angalingan aku ni ka'a min lahat ya katapusan alawak
pagka halam aniya' holatanku.
Malimin aku ni batu alanga ya mbal ta'abutku.
3 Sabab ka'a ya bay patapukanku,
ibarat kuta' mbal tasōd e' saga bantaku.
4 Landu' aku bilahi pat'nna' ma Luma' Pangarapan ni ka'a
bo' magluma' mailu sat'ggolku allum,
ati pasindung aku ma deyo' kepetnu sapantun anak manuk.
5 Ya Tuhanku, tasambutnu bay janji'ku ma ka'a,
ati kabuwanan aku kahāpan ya pamusaka'nu
ma sasuku magmatāw ma ōnnu.
6 Bang pa'in pataha'nu umul sultan,
bang pa'in pahogotnu pagsultanna sampay ma panubu'na.
7 Mura-murahan, bang pa'in iya magsultan ma matahannu salama-lama tahun.
Hampanin iya pahāp ma sabab lasanu maka janji'nu ya mbal magkapinda.
8 Jari aku itu angalang na pa'in pamudjiku ōnnu,
ati suhulku ai-ai bay panganajalku ma ka'a,
tukbalanku ni ka'a kahaba' llaw.

63

Kalangan 63
Kalangan si Da'ud
1 O Tuhan, ka'a ya Tuhanku,
landu' aku angentom ma ka'a.
Bang aku alawak min haddaratnu,
ya sapantunna lahat paslangan halam aniya' bohe'na.
Patay bohe' palnyawahanku, apanggang baranku
ma sabab katuyu'ku ma ka'a.
2 Bay ka ta'nda'ku ma deyom Luma' Pangarapan ka'a,
bay ta'nda'ku kawasanu maka sahayanu.
3 Ahalga' lasanu, labi ahalga' min kallumku,
angkan ka sanglitanku luwas min k'llongku.
4 Pudjiku ka sat'ggolku allum.
Anangga aku hinabuku anabbut ōnnu.
5 Asalamat nyawaku, sapantun a'a asso he' kinakan ahāp lanabna,
angkan aku angalang pamudji ka'a luwas min k'llongku.
6 Taentomku ka'a hinabuku palege ma pabahakanku,
ati ka'a ya paghona'-hona'ku kahaba'-kahaba' sangom.
7 Ka'a ya anabangan aku, angkan aku tabowa angalang

hinabuku pasindung ma pikpiknu, sali' manuk-manuk.
8 Pabalut pangatayanku ma ka'a,
pinatotog aku he' tangannu sakap kowan.
9 Bang pa'in palurus ni kalaloman ahirat
saga a'a ya magisun amapatay aku.
10 Bang pa'in sigām tinugutan binono' patay kalis
bo' pinagkakan he' saga ero' paslangan.
11 Pagubus, magkalasigan sultan ma Tuhan.
Sinanglitan isab Tuhan e' sasuku anganjanji' ma ōnna.
Malaingkan pinakittup bowa' saga a'a magputing.

66

Kalangan 66
1 Ka'am kamemon ma dunya,
olanginbi Tuhan ma sabab kakoyagbi!
2 Magkalang kam pamaheyabi ōnna kawasahan!
Pudjihunbi iya bo' pasōng kabantuganna!
3 Amissala kam ni Tuhan, yukbi, “Ya Tuhan,
akawasa du pa'in kahinangannu, mbal tasipat!
Magpatiata saga palbantahannu ni ka'a
sabab kawasanu mbal tasagga'.
4 Pasujud ni ka'a sabarang bangsa ma deyom dunya.
Angalang sigām pananglit ka'a,
pinudji ōnnu ma kalangan sigām.”
5 Pi'itu kam ang'nda' ma bay tahinang he' Tuhan.
Makatāw-tāw saga kahinangan ya tahinang e'na
pangahāp kitam panubu' si Mbo' Adam.
6 Ya tahik bay tahinang he'na katoho'an,
bo' magtinape' saga a'a parambila'.
Angkan kitam subay magkōg-koyagan Tuhan,
7 ya magparinta sampay saumul-umul ma sabab kawasana.
Pineyanan he'na palbangsa-bangsahan,
supaya halam aniya' min sigām angatu ma iya.
8 Ka'am saga bangsa, pudjihunbi Tuhantam,
patanogunbi suwalabi pananglit ma iya.
9 Niliyusan kitam min kamatay,
pineyanan kitam bo' mbal parasdas tape'tam.
10 Bay kami sulayannu, Tuhan, bay kami tatabnu,
sapantun pilak tinatab ma panarulan.
11 Bay kami kalabusunu, sapantun daing ma pokot,
bay kami patanggungnu tanggungan abuhat.
12 Makahantak pa'in kami,
bay tugutannu saga a'a angura' palabay min kōk kami.
Bay kami palabay isab min deyom api maka min bohe',
arak amatay, manda' kami paluwasnu
bo' pinasampay ni lahat magdayas-dayas ma kinakan.
13 Pi'ilu aku ni luma'nu angungsuran pagkulban tinunu',
maka hinangku bay pagnajalku ni ka'a.
14 Hinangku in janji' bay kak'bbatan bowa'ku, hinabuku bay kasigpitan.
15 Tukbalanku ni ka'a bili-bili al'mmok maka kambing l'lla tinunu' ma katibu'ukanna.
Ungsuranku ni ka'a susumbali'an sapi' maka kambing.
16 Sasuku kam magmatāw ma Tuhan, pi'itu kam akale
ati pangahakaku ma ka'am bay kahinanganna ma aku.
17 Bay aku parahing ni iya,
bay iya sanglitanku maka pangallam bowa'ku.
18 Abila aku bay anganapsuhan la'at ma deyom atayku,
mbal aku kinale he' Panghū'ku.
19 Saguwā' tantu aku kinale he' Tuhan,
ta'asip e'na pangamu'-ngamu'ku.
20 Pudjitam Tuhan,
ya halam bay amabiyal pagduwa'aku,

ya halam bay pahali alasahan aku.

84

Kalangan 84

Kalangan saga Anak si Kora
1 Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa!
Kalingkat du pa'in pat'nna'annu ilu!
2 Sali' aku apunung e' baya'ku pi'ilu ni halaman luma' PANGHŪ'.
Magkalang aku ni Tuhan kakkal ma sabab kakōranku,
luwas min palnyawahanku maka min ginhawa-baranku.
3 Minsan saga manuk-manuk paupit
makabāk pat'ppakan ma atag paghinangan kulban ni ka'a.
Sampay saga manuk-manuk baliyu
makahinang pugaranna mailu pangint'llohanna.
Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa!
Ka'a ya Sultanku, ka'a ya Tuhanku.
4 Aheya kahāpan sasuku pat'nna' ma deyom luma'nu,
sabab makasanglit sigām ma ka'a ma halam aniya' hogga'anna.
5 Aheya kahāpan ma sasuku makasambut kosog min ka'a,
ya angangut patukad ni Awrusalam bo' anambahayang.
6 Pasalta' sigām palabay min l'bbak Baka*,
tahinang lugal pagbohe'an.
Ta'abut pa'in waktu pangulan, ap'nno' l'bbak inān
e' kalowang-lowangan taga-bohe'.
7 Paganap na pa'in kosog sigām, bo' paganap,
sampay sigām paharap pakaniya-kaniya ni Tuhan ma da'ira Siyun.
8 Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa, Tuhan si Yakub,
bang pa'in sambutnu pangamu'-ngamu'ku itu.
9 O Tuhan, nda'un gi' sultan ya makatampanan kami.
Nda'un pamaihu'anna, in iya a'a tapene'nu.
10 Aku itu, pād-pād dangibu llaw maingga-maingga lahat,
gom lagi' dang'llaw ma deyom halaman luma'nu.
Pād-pād aku pat'nna' ma kaluma'an saga a'a jahulaka',
gom lagi' ma luma'nu, minsan hal an'ngge ma atag bowa' lawang.
11 Sabab Tuhan Yawe sali' ād maka tampan ma saga a'ana.
Amuwan iya hulmat maka mahaltabat.
Sasuku ahongpot tebongna
mbal kinaiskutan he' Tuhan ai-ai ahāp.
12 O Tuhan Sangat Kawasa
aheya kahāpan ma sasuku angandol ma ka'a.

91

Kalangan 91

1 Sasuku pat'nna' ma sindungan Tuhan Mahatinggi
pahali-hali ma limbuhan Sangat Kawasa.
2 Buwattitu pah'llingku, "Si Yawe ya pahogotanku.
Sapantun iya kuta' patapukanku, pangandolanku iya."
3 Tantu iya amuwasan ka'a min jallat ya pinat'nna'an ka'a,
maka min saki makapatay.
4 Tinambunan ka e'na ma sabakanna, ibarat manuk.
Pasindung ka ma deyo' pikpikna.
Tuhan ya sapantun ād makahampanan ka'a
sabab mbal to'ongan apinda kajarihanna.
5 Mbal kagawahannu bangsa magl'l'ngngan ma kalendoman,
atawa budjak ya nihiyak waktu llaw.
6 Mbal isāb katāwannu saki maglunsulan ma sangom,
atawa bonglay ya makalaglag bang ugtu llaw.
7 Abugtang pa'in dangibu a'a ma atagnu kowan,
sangpū' ngibu pa'in ma atagnu gibang, mbal ka talapay.

---

* **84:6 84:6** Baka: hatina 'Panangisan' atawa 'po'on kayu balsam'.

8 Ta'nda' hal he' matanu bang ai panungbas Tuhan ma saga a'a jahulaka'.
9 Bang Tuhan Mahatinggi ya pataptapannu,
hatina si Yawe ya patapukanku isab,
10 mbal ka t'kkahan bala',
mbal sinekot luma'nu he' saki bonglay,
11 sabab aniya' saga mala'ikat sinō' he' Tuhan
angahampanan ka'a pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganannu.
12 Tinayak ka e' sigām bo' mbal makasantuk tape'nu ni batu.
13 Gi'ikannu halimaw maka sowa d'ppong,
kagindasan e'nu halimaw maka buwaya.
14 Angallam si Yawe, yukna, “Alasa a'a itu ma aku,
angkan liyusku iya min kajahatan,
Angaku iya ma ōnku, angkan iya hampananku.
15 Pagsabbutna ma aku, sambunganku magtūy.
Pataptap aku ma iya hinabuna ma deyom sukkal.
Tabangku iya ma deyom kasigpitan,
maka buwananku iya ōn abantug.
16 Ka'amuhan iya pagga pataha'ku umulna.
Pata'uku iya bang buwattingga pangalappasku.”

93

Kalangan 93

1 Si Yawe ya magsultan ma kamemon,
pagmahaldika'an sultan mahatinggi ya pamakayna.
Ga'osan sultan iya pakambot hawakanna.
Magsin'mmek iya kamahaltabatan.
Ahogot papagan dunya itu, mbal tajudjal.
2 Ya Tuhan, ahogot kapagsultannu, sangay min awal tagna'.
Ka'asalnu dahū gi' min kapamapanjari dunya.
3 O Yawe, ang'llub saga s'llang,
angabal tahik, alandos pangabalna,
angalagublub kalumbagan tahik.
4 Landu' aheya pangulattub goyak,
aheya isab pang'llub goyak pasampoyak.
Saguwā' labi lagi' aheya ga'osan si Yawe,
ya katapusan alanga.
5 Atantu pangahatulnu, mbal magpinda-pinda.
Alingkat luma'nu e' kasussina.
Alingkat ni kasaumulan, O PANGHŪ!.

95

Kalangan 95

1 Dai' na kam, magkalang kitam ni si Yawe kabowa kakōgan,
Patanogtam suwalatam ni iya,
ya pinagsambatan Batu-Lakit panglappasan.
2 Sūng kitam anukbal pagsukulan ni iya,
paheyatam iya labay min kalangan maka tarasul.
3 Sababna si Yawe ya Tuhan makaga'os,
sultan abantug, alanga min katuhan-tuhanan kamemon.
4 Tinayak he'na po'onan dunya itu.
Dapuna asal saga kapussukan būd.
5 Suku'na asal saga katahikan, sabab iya ya bay amapanjari.
Iya na isab bay angompol gintana'an.
6 Dai' na kam, pasujud kitam amudji iya.
Angōk-tu'ut kitam ma alopan PANGHŪ! Magpapanjari,
7 kalna' in iya pagtuhanantam,
maka kitam saga a'ana, sapantun bili-bili ma pangipatanna.
Na, ma llaw itu, bang takalebi bissala Tuhan, yukna,
8 “Da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi ma Meriba,
buwat bay ma Massa isab, ma lahat paslangan.
9 Bay aku sinulayan maka tinukas he' ka'mbo'anbi,

sinulayan aku he' sigām,
minsan du bay kalabayan he' sigām kahinanganku.
10 Mpatpū' tahun bay kap'ddi' atayku ma pangkatan ina'an-i.
Saga a'a itu," yukku, "mbal makatotog ameya' ma aku.
Halam tata'u e' sigām kaul-pi'il ya kabaya'anku.
11 Bay akagit atayku ati pagsapahanku sigām," yukku,
"Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku."

100

Kalangan 100

1 Ka'am kamemon ma dunya itu,
patanogun suwalabi amudji si Yawe,
kabowa kakōganbi.
2 Ta'atunbi PANGHŪ'-Yawe luwas min kakoyaganbi,
pabaihu' kam ma iya maka kalanganbi makalasig.
3 Ta'uhunbi si Yawe, in iya Tuhan.
Si Yawe ya bay amapanjari kitam, ati suku'na kitam.
A'ana kitam, sapantun bili-bili ma pangipatanna.
4 Palabay kam min saga lawangna salta' kam magsarang-sukul.
Pasōd kam ni halaman luma'na hinabubi magpudji.
Pagsukulinbi iya, pudjihunbi ōnna!
5 Sabab ahāp kasuddahan PANGHŪ', maka taptap lasana kasi.
Kapangandolan iya salama-lama tahun.

103

Kalangan 103

Kalangan si Da'ud
1 Pudjiku si Yawe min deyom pangatayanku.
Pudjiku ōnna sussi min palnyawahanku
maka min kuwat-anggauta'ku.
2 Aho', pudjiku PANGHŪ' min deyom pangatayanku,
mbal takalipat kamemon kahāpan ya bay pamuwanna.
3 Sabab iya ya angampun kamemon paldusahanbi.
Iya ya amauli' kamemon sakibi.
4 Iya isāb angal'kkat kallumbi min lahat kamatayan.
Iya isab amalipatan ka'am lasa maka ase'.
5 Iya ya amuwanan ka'am ginisan kahāpan ya makahāp palasahanbi,
angkan tabawi' bay kosog kabata'bi.
Sapantun kam belle' ya mbal ata'u binale'.
6 Abontol PANGHŪ'-Yawe ma kahinanganna kamemon,
pinabontol e'na hukuman ma sasuku pininjala' e' sara'.
7 Bay pata'una si Musa pasal kaniyatanna.
Bay pa'nda'na hinangna ni bangsa Isra'il.
8 Patiase'un maka patilasahun asal PANGHŪ'-Yawe,
mbal akagit atayna magdai'-dai',
gom pa'in palabi lasana tuman.
9 Mbal iya paddas amabukag,
mbal anatas ka'astolna sampay ni kasaumulan.
10 Mbal kita pinat'nna'an kabinasahan ya makatōpan dusata.
Mbal kita tinungbasan e'na ma buwat hinangta ala'at.
11 Sabab-kalna', landu' aheya lasana ma sasuku magmatāwan iya.
Mbal tabista kaheya lasana itu, buwat diyata' langit
mbal tabista langkawna min babaw dunya.
12 Pinalawak e'na paldusahantam,
buwat lawak sobangan maka s'ddopan.
13 Aheya ase' ma sasuku magmatāw ma iya,
buwat ka'ase' matto'a ma panganakna.
14 Sabab kinata'uwan asal e'na ya bay pangompolan kitam manusiya'.
Taentomna in kitam bay nihinang min bagunbun tana'.
15 Ya niōnan manusiya' itu mbal anatas,
sapantun parang-parang dai'-dai' patubu'.

Sapantun sumping huma dai'-dai' manisna.
16 Pagtumbuk pa'in baliyu, magtūy halam na.
Mbal taentom bay kamahē'na.
17 Malaingkan ya kasi-lasa PANGHŪ' ni sasuku magmatāw ma iya
anatas min awal tagna' sampay ni kasaumulan.
Pasampay kahandakna abontol ni anak-mpu saga a'a kamemon,
18 sasuku amogbogan kapagsulutan sigām maka Tuhan,
maka atukid ameya' ma pandu'na.
19 Pinatuman e' si Yawe pagparintana ma sulga'
ati magtuhan iya ma papanjarihanna kamemon.
20 Pudjihunbi PANGHŪ'-Yawe,
ka'am saga mala'ikatna patikawasahun
ya angahinang kahandak Tuhan,
ya ameya' ma panoho'anna.
21 Pudjihunbi PANGHŪ', ka'am kalaksa'-laksa'an
ya sosoho'anna ma deyom sulga',
maka ka'am ya maghinang kabaya'anna.
22 Pudjihunbi PANGHŪ', ka'am papanjarihanna,
pudjihunbi iya maingga-maingga ma pagparintahanna.
Pudjiku isab PANGHŪ' sampay min buli'-atayku.

119

Kalangan 119
1 Aheya kahāpan ma sasuku mbal katōngan dusa,
ya atukid ameya' ma bay panara' si Yawe.
2 Aheya kahāpan ma saga a'a ya magkahagad ma pandu'na,
ya magmatayan Tuhan sadja.
3 Mbal sigām angahinang kala'atan,
gom pa'in sigām an'ppu kajarihanna.
4 O PANGHŪ', bay ka amat'nna'an kami hatulan
ya wajib bineya' to'ongan.
5 Mura-murahan bang pa'in aku makatuyu'
ameya' ma ai-ai pangahandaknu.
6 Mbal aku tahinang pagiya'an,
bang tahona'-hona'ku panoho'annu kamemon.
7 Pudjiku ka magatay pote',
hinabuku angadji' panara'nu ya landu' abontol.
8 Ameya' du aku ma pangahandaknu,
da'a pa'in aku siya-siyahun.
9 Buwattingga he' subul anussi kajarihanna?
Luwal bang panunuranna palmannu.
10 Ka'a ya pagmatayanku, Tuhan,
da'a aku tugutin pasā' min panoho'annu.
11 Tatau'ku palmannu ma deyom pangatayanku
bo' supaya mbal amakay dusa ni ka'a.
12 O Yawe, bang pa'in aheya barakat ma ka'a,
pandu'in lagi' aku pasal kahandaknu.
13 Usulku na pa'in
saga panara' bay pangallamnu.
14 Kinōgan aku ameya' ma pandu'nu,
buwat a'a magkōgan pangalta' aheya.
15 Panoho'annu ya pagtali'anku kahaba' waktu,
pamikilanku na pa'in kajarihannu.
16 Ka'amuhan aku ma pangahandaknu,
mbal palehomku palmannu.
17 Pagmurahun sosoho'annu itu, ati allum aku,
maka amogbog pahāp ma palmannu.
18 Pasawahun lagi' pikilanku
bo' ahāp e'ku ang'nda' ma sara'nu makainu-inu.
105 O PANGHŪ', palmannu itu sapantun palita'an ma pal'ngngananku,
suwariyan ma labayanku.

106 Bay aku makasapa maka bay patumanku,
in aku ameya' to'ongan ma panara'nu, ya adil lullun.
129 Makainu-inu pamandu'nu, angkan bogboganku to'ongan.
130 Palmannu ya pangā'an sawa pamaranta' pikilan manusiya',
minsan a'a akulang pangadji'na makahati du isab.

121

Kalangan 121
1 Pahangad aku ang'nda' tudju ni kabūran.
Minningga aku makabāk tabang?
2 Tinabang aku he' si Yawe,
ya bay amapanjari langit maka dunya.
3 Mbal pasagaranna tape'nu parasdas ma lān.
Mbal tatuli ya anganjagahan ka'a.
4 Mbal talilap ya anunggu'an bangsa Isra'il,
tantu iya mbal tatuli.
5 Si Yawe ya anganjagahan ka'a,
pasindungannu si Yawe pataptap ma bihingnu kowan.
6 Mbal ka kinapiyalu bang llaw,
mbal ka taluwa' bulan bang sangom.
7 PANGHŪ'-Yawe ya angahampanan ka'a bo' mbal ta'abut la'at.
PANGHŪ' ya ameyanan kallum-nyawanu.
8 PANGHŪ' ya anganjagahan ka'a ma katulaknu maka ma kapole'nu,
min llaw itu sampay ni kasaumulan.

139

Kalangan 139
Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, bay aku tatabnu,
kata'uwannu aku maka kapaga'aku.
2 Ata'u ka ma katingkō'ku maka ma kapundukku,
kasakupannu pamikilku minsan min kalawakan.
3 Ata'u ka ma kalunsulku maka kalegeku,
tahimangkannu kajarihanku kamemon.
4 O Yawe, bang aku sōng amaluwas bissala,
asal kata'uwannu kamemonna ma halam gi' tak'bbat.
5 Nilikusan aku e'nu min dahuwan maka min bukutan,
kapat'nna'an aku tangannu.
6 Landu' makahaylan pangita'u buwattilu, mbal takannalku.
Landu' alanga, mbal ta'abutku.
7 Ya PANGHŪ', pi'ingga aku bo' makalahi min Rū-nu?
Pi'ingga palahianku bo' kaillaganku haddaratnu?
8 Bang aku pa'angkat ni langit diyata', mailu ka asal.
Bang aku pabahak ma lahat kamatay, mailu isab ka.
9 Bang aku paleyang ni pasobangan llaw
ati maglahat aku ma dambila' s'llang,
10 ina'an ka isab angamaliman aku,
komkomannu aku maka tangannu sakap kowan.
11 Bang aku angupama, yukku, "Tantu aku katambunan e' kalendoman,
papinda isab llaw ni sangom ma katilibutku,"
12 halam aniya' dapat, sabab halam aniya' lendom ma ka'a.
Minsan sangom anahaya sali' llaw,
sabab sali' du lendom maka sawa bang ma ka'a.
13 Ka'a PANGHŪ', bay amapanjari ginhawa-baranku,
tabatuk e'nu pagdayawku hinabuku lagi' ma deyom kandang ina'ku.
14 Aheya pudjiku ni ka'a, sabab ainu-inu aku, sinōd aku tāw,
ma sabab ginhawa-baran ya hinangannu aku.
Tata'uku asal, makainu-inu kahinangan kamemon.
15 Halam katapukan min ka'a pagdayaw baranku
waktu lagi' kapagbatuk ma aku ma kuta' kuddarat.
Waktu isab kapanganyam ma aku ma kalaloman gumi,

16 ta'nda'nu aku ma halam gi' ajukup kapaga'aku.
Tasulat asal saga llaw ya pangangganta'nu ma aku,
tasulat ma deyom kitabnu,
tasulat dahū lagi' min llaw kalahilku.
17 Ya Tuhan, ahalga' ma aku kahona'-hona'nu,
kumarukan hekana, mbal tasipat.
18 Bang aku angitung kahona'-hona'annu,
paheka lagi' min solagan gusung ma kaluha'an dunya.
19 Ya Tuhan, bang pa'in papataynu saga a'a jahallis!
Ka'am saga bula'ug, ala'an kam min aku!
20 Tuhan, pinamūng-mūngan ka pangkal e' saga a'a inān,
pinahina' ōnnu e' palbantahannu.
21 O Yawe, aheya kab'nsiku ma sasuku ab'nsihan ka'a.
Sasuku angatu ma kapagbaya'nu, asammal ma pang'nda'ku.
22 Mbal kasandalan kab'nsiku ma saga a'a inān,
itungku sigām sali' bantaku.
23 O Tuhan, lilingun aku bo' tata'unu deyom pangatayanku,
tatabun aku bo' tata'unu bang ai kahanggawanku.
24 Tandingun aku, ya aniya' makala'at ma iman-nyawaku,
ati malimin aku ma lān ya kakkal min awal ni ahil.

143

Kalangan 143
Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, kalehun lagi' pangamu'-ngamu'ku.
Kalehun panganjunjungku, ka'ase'in aku.
Pasa'ut ka kono' anabangan aku,
sabab kapangandolan ka maka abontol.
2 Aku itu sosoho'annu, da'a aku sara'un,
sabab halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda'nu.
3 Tinurul aku he' bantaku,
ginindasan aku e'na, pinodjak aku.
Pinat'ddas aku he'na ma deyom kalendoman,
sapantun a'a at'ggol na kamatayna.
4 Halam aniya' kaholatanku, alamma palnyawahanku,
angaloyot pangatayanku kabowa sukkalna.
5 Amagtak ni atay saga patahunan palabay,
angahona'-hona' aku pasal kahinangannu,
amikil-mikil pasal hinang tangannu kamemon.
6 Jari anangga aku tudju ni ka'a,
mbal kasandalan pagmatay ma ka'a,
sapantun a'a patay bohe' ma lahat apanggang.
7 O PANGHŪ!, pasa'ut lagi' ka anambung,
sabab angalongkoy iman-nyawaku.
Bang ka pataikut min aku,
tantu aku pasali' ni saga a'a ya amole' lahat.
8 Bang pa'in aniya' habal pagdai'-llaw
angalapalan aku pasal lasanu kakkal,
sabab angandol du aku ma ka'a.
Pandu'in aku lān ya wajib pal'ngngananku,
sabab ka'a ya pangaholatan palnyawahanku.
9 O Yawe, liyusun aku kono' min saga bantaku,
sabab ka'a ya patapukanku.
10 Pandu'in aku bo' tabeya'ku ai-ai pangahandaknu aku,
sabab ka'a ya Tuhanku.
Bang pa'in aku minaliman he' Rū-nu ahāp,
supaya aku makal'ngngan ma lān aratag.
11 Ya PANGHŪ!, pakallumun aku ma sabab kabantug ōnnu.
Puwasin aku min kasukkalan ma sabab kabontol palangaynu.
12 Laglagun lagi' palbantahanku ma sabab lasanu kakkal.
Pahalamun saga a'a kamemon ya anguntarahan aku, sabab atanu du aku.

148

Kalangan 148
1 Pudji ni si Yawe!
Pudjihunbi iya min deyom sulga',
pudjihunbi min kalangahan langit.
2 Ka'am saga mala'ikatna, pudjihunbi iya,
ka'am sosoho'anna patikawasahun, pudjihunbi.
3 Ka'am mata llaw maka bulan, pudjihunbi si Yawe,
ka'am saga bitu'un magsasahaya, pudjihunbi iya.
4 Saga ma kalangkawan katapusan, amudji kam ma iya,
Saga bohe' ma diyata'an langit, amudji kam.
5 Patut pinabantug ōn si Yawe e' ai-ai pinapanjari
sabab angallam sadja iya ati paniya' magtūy.
6 Pinat'nna'an sigām lugal min kahandakna,
pinat'nna'an sigām ganta'an ya anatas ni kasaumulan.
7 Pudjihunbi si Yawe ma kaluha'an dunya,
ka'am saga sattuwa maka sasuku ma kategob-tegoban,
8 l'tte' maka tigtigan aes, alu' aes maka gabun,
saga badju ya angahinang kabaya'anna,
9 kamemon kabūd-būran maka kabīd-bīran,
saga kabbun maka saga kayu sidro,*
10 kaginisan sattuwa talun maka kamemon sapi' ni'ipat,
manuk-manuk palē maka manuk-manuk pikpikan
11 saga kasultanan ma dunya maka palbangsa-bangsahan,
saga a'a balbangsa maka saga magbabaya',
12 saga onde' baha'u subul-budjang,
kamanahutan maka kato'ahan.
13 Papudjihun kamemon pinapanjari itu,
soho'un amabantug ōn si Yawe
sabab luwal ōnna ya patut binantug.
Minsan maingga ma dunya, minsan isab ma sulga'
halam aniya' makaliyu min kamahaldika'an si Yawe.
14 Aniya' a'a patikosogun pinaniya' e'na panabang saga a'ana,
a'a pinagmahaltabatan e' kamemon suku'na,
e' saga panubu' si Isra'il, ya bangsa kalasahanna.

* **148:9 148:9** Sidro: po'on kayu landu' ahāp kayuna pangahinangan luma' atawa kappal.

YUNUS

Pahati pasal Jūd itu

Ya itu salsila pasal a'a Yahudi niōnan si Yunus. Nabi asal iya, a'a sinō' amasampay palman PANGHŪ'-Yawe ni manusiya'. Malaingkan aniya' waktu kagagga si Yunus ma panoho'an PANGHŪ'. Bay iya sinoho' magnasihat pehē' ni Da'ira Niniba, ya dī da'ira bangsa Assiriya. Sagō' mbal bilahi si Yunus sabab abisa pagbanta bangsa Assiriya maka bangsa Yahudi, mbal to'ongan tapagkahāp. Ajahulaka' makalandu' saga Assiriya.

Ya kahanggawan si Yunus, kalu niampun saga a'a Niniba pagkale sigām ma lapal si Yawe. Papu'utta na, palabay pa'in saga pakaradja'an ahāp-ala'at, bineya' e' si Yunus panoho'an Tuhan. Ninasihatan saga a'a Niniba pasal mulka' Tuhan ati magsusunan na. Sagō' mbal kasulutan si Yunus, gom pa'in ap'ddi' atayna maka ala'at pamaihu'anna.

Tata'utam min jūd itu pasal kapagbaya' Tuhan ma kamemon bay tapapanjari e'na. In iya Tuhan patilasahun maka patiase'un, sakap angampun maka angalappas ma manusiya' kamemon, minsan sigām amantahan saga a'a suku'na.

JŪD YUNUS

Palbahagi'an Kitab Jabul

Kalahi si Nabi Yunus min Tuhan

1 Aniya' lapal PANGHŪ'-Yawe pasampay ni si Yunus anak si Amittai.
2 Yukna, "Pehē' ka ni da'ira Niniba, ya da'ira aheya inān. Magnasihat ka pehē' ni saga a'ana. Pata'uhun sigām in da'ira sigām song pinat'kkahan mulka', sabab ta'nda'ku kala'atan sigām."
3 Sagō' mbal bilahi si Yunus, gom pa'in alahi iya min PANGHŪ'. Ya tudjuna lahat saddī niōnan Tarsis, angkan iya palūd ni Joppa amiha kappal pameya'anna pehē'. Pagbayadna pa'in sukay, pariyata' na iya bo' yampa patulak ni lahat Tarsis ya lahat palahianna min PANGHŪ'.
4 Manjari aniya' baliyu akosog pinatumbuk e' PANGHŪ' ni dilaut kablangan e'. Alandos goyak agon makaka'at kappal.
5 Sinōd tāw saga a'a kamemon maghihinang ma kappal inān ati angalemong sigām ni tuhan-tuhan sigām pakaniya-pakaniya bang pa'in tinabangan. Puwas e' tinimanan e' sigām ba'anan duwa'an ni tahik supaya angalampung kappal.
6 Sagō' bay pareyo' si Yunus ni deyom mohang. Palege iya maina'an sampay ahaluk tulina. Manjari ta'abut iya maina'an e' kapitan kappal. Yukna ma iya, "Oy! Makatuli gi' ka, ā! Pabungkal ka! Angamu'-ngamu' ka ni Tuhannu! Kalu kitam kinale ati lappasan kitam!"
7 Sakali magsuli-suli saga a'a maghinang ma kappal, yuk sigām, "Sūng, magko'ot-ko'ot kitam bo' kata'uwantam bang sai sababan bala' itu." Manjari magko'ot pa'in sigām, ōn si Yunus ya tako'ot.
8 Yuk saga a'a inān ma iya, "Haka'in kami bang sai makasabab ya angkan kitam kat'kkahan bala' itu. Ai usahanu? Minningga ka? Ai lahatnu? Bangsa ai ka?"
9 Anambung si Yunus, yukna, "Aku itu bangsa Hibrani. Ya pagta'atanku si Yawe, Tuhan tag-sulga' ya magpapanjari deya maka dilaut."
10 Na, ag'mma sumangat sigām pagka takale haka si Yunus in iya alahi min PANGHŪ'. "Arōy!" yuk sigām. "Daka ai tahinangnu itu!"
11 Sakali pakosog na pa'in bo' pakosog goyak. Manjari tinilaw e' sigām si Yunus, yuk-i, "Ai subay hinang kami ma ka'a supaya pat'ddo' tahik itu?"
12 "Hūgunbi aku ni tahik," yukna, "bo' pat'ddo' pabalik. Kata'uwanku aku ya sababan angkan kam taluwa' goyak aheya itu."
13 Sagō' mbal bilahi saga a'a ma kappal inān. Gom pa'in sigām amuspus magtindayung kalu makasampay ni bihing. Sagō' mbal takole' e' sigām sabab akalap lagi' goyak min bay dahū.
14 Puwas e' angamu'-ngamu' sigām ni PANGHŪ'-Yawe. Yuk sigām, "O Yawe, ma'ase' ka. Da'a kami papatayun bang a'a itu amatay e' kami. Da'a kami dusahin bang kami am'kkat nyawa a'a halam aniya' dusana. Ka'a sadja ya magbaya'."
15 Manjari binuhat e' sigām si Yunus bo' nihūg ni tahik. Magtūy pahondong goyak ati t'ddo' na pabalik.
16 Minnē' aheya tāw saga a'a inān ma PANGHŪ' si Yunus. Sakali aniya' kulban tinukbal e' sigām ni PANGHŪ' e' maka aniya' pagnajal sigām ma iya.

17 Malaingkan aniya' daing landu' aheya bay pinabeya' e' PANGHŪ' an'llon si Yunus.
Manjari t'llung'llaw t'llumbahangi ya t'ggol si Yunus ma deyom b'ttong daing e'.

2

Angamu'-ngamu' si Yunus

1 Ma deyom b'ttong daing pa'in si Yunus, angamu'-ngamu' iya ni si Yawe ya Tuhanna.
2 Yukna,
"Pagka aku ma deyom kasigpitan
bay lingananku PANGHŪ'
ati kasambungan aku e'na.
Pagka aku ma lahat kamatayan,
bay aku angamu' tabang, ati takalenu pangamu'ku.
3 Bay aku larukannu pehē' ni s'llang
ni lalom tegob-tegoban, ni buliluk s'llog.
Bay aku tabowa e' abalnu,
Bay aku kasampoyakan e' goyaknu.
4 Ya pangannalku, 'In aku palawaknu min matahannu.'
Magniyat aku mbal na maka'nda' pabalik
ma langgalnu sussi.
5 Agon-agon aku alembo ma tahik,
Alimun aku ma tahik tegob-tegoban,
Kaleboran aku e' sagmot tahik.
6 Pat'nde aku sampay ni deyo' katapusan.
Pa'abut aku ni lahat kamatayan,
ni lahat atambol lawangna salama-lama.
Daipara ka'a Tuhan, ka'a Panghū'ku,
bay angalappasan aku min deyo' katobtoban.
7 Song pa'in ab'kkat napasku,
taentomku ka'a, O PANGHŪ'.
Bay sabbutku ōnnu,
bay pasampayku panganduwa'aku ni ka'a,
ni deyom langgalnu sussi.
8 Sai-sai ameya'an tuhan-tuhan halam pūsna
alungay pangandolna ma ka'a.
9 Sagō' aku itu anukbalan kulban ni ka'a
hinabu angalang pamudji.
Tumanku bay najalku ni ka'a,
sabab ka'a ya si Yawe ya PANGHŪ' maglalappas."
10 Puwas e', in daing aheya tasoho' e' PANGHŪ' angutta'an si Yunus pehē' ni bihing tampe.

3

1 Puwas e' pasampay lapal PANGHŪ' ni si Yunus, kaminduwana na.
2 Yukna, "Pehē' ka ni Niniba, ya da'ira aheya inān. Magnasihat ka ma sigām ya lapal pangahakaku itu ma ka'a."
3 Jari bineya' e' si Yunus panoho'an PANGHŪ' ati pehē' iya ni Niniba. Aheya sidda da'ira Niniba inān, saga t'llung'llaw nil'ngngan.
4 Na, makal'ngngan pa'in si Yunus dang'llaw, magnasihat na iya. Yukna, "Ta'abut mpatpū'-ng'llaw minnitu nilubu da'ira Niniba itu."
5 Pagkale saga a'a Niniba ma lapal Tuhan itu, magtūy sigām am'nnal ma iya. Magdakayu' sigām gara' subay magpuwasa, jari saga a'a inān kamemon aheya-ariki' magsin'mmek karut paltanda'an in sigām pataikut na min dusa sigām.
6 Na, makasampay pa'in haka itu ni sultan ma lahat Niniba, magtūy iya an'ngge min paningkō'anna pagsultanan. Nihurusan pamakayna bangsahan bo' mags'mmek karut maka e'na aningkō' ma abu.
7 Pagubus, aniya' lling bay pinatanyag e' sultan itu ma saga a'a Niniba, yukna, "Lling itu min sultan maka saga a'ana bangsahan: Ai na ka manusiya' atawa hayop, subay da'a amangan atawa anginum, maka mbal animtim minsan ai.
8 Kamemon saga manusiya' maka kamemon hayop subay pinat'nna'an karut. In kamemon a'a subay amuspus angamu' duwa'a ni Tuhan. Subay nibbahan e' sigām in kahinangan sigām asabul maka jahulaka'.

9 Kalu mura-murahan apinda pikilan Tuhan bo' ma'ase'. Jari mbal lanjalanna mulka'na
ati kitam itu mbal magmula."
10 Na, pag'nda' Tuhan ma bay kahinangan sigām e', in sigām pataikut na min kala'atan
bay kabiyaksahan sigām, jari apinda pikilanna. Ma'ase' iya ma sigām ati halam
nilanjalan niyatna angamulka'an sigām.

4

Akagit atay si Yunus ma sabab ka'ase' PANGHŪ'

1 Saguwā' akagit atay si Yunus, halam to'ongan iya kasulutan.
2 Angamu'-ngamu' iya ni PANGHŪ', yukna, "O Yawe, ya na ko' itu bay kagawahanku
mahē' lagi' aku ma lahatku. Angkan na aku bay pasa'ut alahi tudju ni lahat Tarsis.
Kata'uwanku kasuddahannu, in ka'a-i Tuhan pananabang maka patiase'un, mbal
magdai'-dai' angastol. Patilasahun ka asal, ata'u amindahan niyatnu arak amat'kka bala'.
3 Angkan ko', PANGHŪ', b'kkatun na napasku sabab ahāp lagi' aku amatay."
4 Sagō' anambung PANGHŪ' ma iya yukna, "Aniya' bahā' kapatutnu angastol
buwattilu?"
5 Puwas e' paluwas si Yunus min da'ira inān maka e'na aningkō' ma luwasan, tampal
ni sobangan. Aniya' panggung tahinangna maina'an, jari aningkō' iya ma sindunganna
angagad-ngagad bo' kata'uwanna bang ai katobtoban da'ira he'.
6 Sakali aniya' bahan dahunan pinatomo' e' PANGHŪ'-Yawe pamalimbu kōk si Yunus
bo' mbal ala'at palasahanna. Jari kinōgan si Yunus ma sabab bahan e'.
7 Sagō' pagdai'-llaw, aniya' ulat pinapehē' e' Tuhan amangan batang bahan bo'
angalanos.
8 Alanga pa'in llaw, aniya' isab baliyu pabeya'na min sobangan, baliyu landu' apasu',
jari kasilakan kōk si Yunus sampay iya kinapiyalu. Bilahi na iya amatay, yukna, "Gom
gi' aku amatay."
9 Manjari ah'lling Tuhan ma si Yunus, yukna, "Taga-kapatut ka bahā' angastol ma
sabab kalanos bahan e'?"
"Aho'," yuk sambung si Yunus. "Ahāp lagi' aku amatay sabab mbal kasandalanku
ka'astolku itu."
10 Sagō' anambung PANGHŪ', yukna, "Bahan ilu bay pasaha' waktu sangom bo'
pak'llos waktu llaw. Ngga'i ka ka'a ya bay angipat iya atawa amatomo', bo' pa'in
pagsusahannu.
11 Ya lagi'na saga a'a ma da'ira Niniba itu. Labi sigām dahatus maka duwampū'
ngibu puhu', a'a mbal makasilang gibang min kowan* bang ai bidda'na. Aheka isab
kahayop-hayopan maina'an. Angkan subay pagsusahanku da'ira itu maka saga a'ana
landu' aheka."

* **4:11 4:11** Mbal makasilang ma gibang maka kowan: hatina arai', mbal ata'u ma pagbidda'an hāp maka la'at.

MATIYU

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat būk itu si Matiyu, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa a'a ya tapene' e'na bo' tahinang a'a kawakilanna magnasihat Lapal Ahāp. Tagna', si Matiyu itu bay magā' sukay ma parinta Roma, sagō' paglingan si Isa ma iya, ni'bbahan e'na hinangna bo' ameya' ma iya. Bangsa Yahudi asal si Matiyu, maka aheya pagka'inagonna ma pagkahina Yahudi.

Tasulat e'na jūd itu pamahati saga a'a bangsa Yahudi pasal si Isa in Al-Masi, ya bay pinagsulat na pa'in e' saga kanabi-nabihan min masa awal lagi'. Angkan aholat saga Yahudi ma waktu kapi'itu Al-Masi angaliyusan sigām min kasigpitan. Sagō' ngga'i ka bangsa Yahudi sadja ya minaksud ma būk itu, sampay saga manusiya' kamemon minsan ai bangsa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MATIYU

Kapangkatan si Isa Al-Masi
(Lukas 3:23-38)

1 Ya itu kapangkatan si Isa Al-Masi, panubu' si Da'ud ya panubu' si Ibrahim.
2-6 Si Ibrahim bay mma' si Isa'ak,
ya Isa'ak bay mma' si Yakub.
Si Yakub bay mma' si Yuda maka saga danakanna,
si Yuda bay mma' si Peres maka si Sera (si Tamar ya ina' sigām).
Si Peres bay mma' si Hesdon,
ya si Hesdon bay mma' si Aram.
Si Aram bay mma' si Amminadab,
ya Amminadab bay mma' si Nasson.
Si Nasson bay mma' si Salmon,
ya Salmon bay mma' si Bowas (si Rahab ya ina'na).
Si Bowas bay mma' si Obed, ina'na bay si Rūt.
Si Obed bay mma' si Jesse,
ya Jesse bay mma' sultan Da'ud.

Si Da'ud inān bay mma' si Sulayman, ina'na bay h'nda si Uriya.
7-11 Si Sulayman bay mma' si Rehobowam,
ya Rehobowam bay mma' si Abiya,
ya Abiya bay mma' si Asa.
Si Asa bay mma' si Josapat,
ya Josapat bay mma' si Joram,
ya Joram bay mma' si Usiya.
Si Usiya bay mma' si Jotam,
ya Jotam bay mma' si Ahas,
ya Ahas bay mma' si Hijikiya.
Si Hijikiya bay mma' si Manasse,
ya si Manasse bay mma' si Amon,
ya Amon bay mma' si Jusiya.
Si Jusiya bay mma' si Jekoniya maka saga danakanna.

12-16 Min waktu kapamowa bangsa Isra'il ni lahat Babilon sampay ni waktu kapaganak ma si Isa, buwattitu ya sugsuganna.
Si Jekoniya inān bay mma' si Salati,
ya Salati bay mma' si Sirubbabil.
Si Sirubbabil bay mma' si Abiyud,
ya Abiyud bay mma' si Eliyakim,
ya Eliyakim bay mma' si Asor.
Si Asor bay mma' si Sadok,
ya Sadok bay mma' si Akim,
ya Akim bay mma' si Eliyud.
Si Eliyud bay mma' si Eleyasar,
ya Eleyasar bay mma' si Mattan,

ya Mattan bay mma' si Yakub.
Si Yakub bay mma' si Yusup
ya h'lla si Mariyam ina' si Isa,
ya niōnan Al-Masi.
17 Manjari aniya' sangpū' maka mpat pangkatan min si Ibrahim sampay ni si Da'ud,
sangpū' maka mpat pangkatan min si Da'ud sampay ni waktu bay pamala'an saga
a'a Isra'il ni Babilon, ati sangpū' maka mpat pangkatan isab minnē' sampay ni waktu
kapaganak ma Al-Masi.

Kapanganak ma si Isa
(Lukas 2:1-7)

18 Buwattitu ya kal'ngnganan kapanganak ma si Isa Al-Masi. Ina'na si Mariyam bay
makapagbintak asal maka si Yusup, sagō' ma halam gi' sigā takawin tananam e' si
Mariyam in iya angiram sabab min kawasa Rū Sussi.*
19 A'a adil asal si Yusup ya tunang si Mariyam e', angkan iya agara' pabaibad min iya
ma halam aniya' makata'u. Mbal iya bilahi amuwanan si Mariyam kaiya'an ma mata
mairan.
20 Na, sabu pa'in si Yusup amikil-mikil pasal pakaradja'an itu, aniya' mala'ikat min
Tuhan pauppi ni iya. Yuk mala'ikat, "O Yusup panubu' si Da'ud, da'a ka ahawal-
hawal magdakayu' maka si Mariyam ilu, sabab min kawasa Rū Tuhan ya angkan aniya'
kab'ttonganna.
21 Anganak du iya l'lla, ati Isa ya pangōnnu ma iya sabab iya ya angalappas bangsana
Isra'il min paldusahan sigām."
22 Na, pinat'kka saga pakaradja'an itu kamemon bo' aniya' katumanan ma bay
pangallam Tuhan ma dakayu' nabi, ya yuk-i,
23 "Aniya' inān budjang angiram, ati anganak iya l'lla, Emmanuwel ya pangōn sigām
ma iya." Hatina "Tuhan pat'nna' ma kitam."
24 Pagbati' pa'in si Yusup min uppina, bineya' e'na panoho'an mala'ikat ati pah'ndana
si Mariyam.
25 Sagō' subay na apuwas bay kapanganak si Mariyam bo' yampa sigā magpūn. Jari
anganak si Mariyam l'lla ati Isa ya pangōn si Yusup ma iya.

2

Saga A'a min Sobangan

1 Si Isa bay nianakan ma kaluma'an Betlehem ma lahat Yahudiya, ma masa
kapagsultan si Herod. Mbal at'ggol, aniya' saga a'a alim bay min sobangan at'kka pehē'
ni Awrusalam. Saga a'a itu pangangadji' ma saga bitu'un.
2 Pagt'kka sigām ni Awrusalam magtūy sigām atilaw, yuk-i, "Maingga na onde'-onde'
bay nianakan, ya ginanta' magsultan ma bangsa Yahudi? Ta'nda' kami bitu'un ya
pamandogahan iya, paluwa' min sobangan, jari itiya' kami pi'itu amudji iya."
3 Pagkale itu e' Sultan Herod, magtūy landu' asasaw pikilanna. Sampay saga a'a
kamemon ma deyom da'ira inān magkasasawan du isab.
4 Magpanoho'an si Herod subay magtipun saga nakura' kaimaman maka saga guru
sara' agama. Atilaw iya ma sigām, yukna, "Maingga kono' panganakan Al-Masi?"
5 Anambung saga a'a inān, yuk-i, "Ma kaluma'an Betlehem, ma lahat Yahudiya, sabab
tasulat asal e' nabi ma deyom Kitab, ya yuk-i:
6 'In kauman Betlehem, ya ma lahat Yahudiya,
aheya kabantuganna min saga da'ira babantugun ma lahat Yahudiya,
sabab aniya' palahil minnē' dakayu' a'a magmakōk,
a'a angupiksa' saga a'aku bangsa Isra'il!' "
7 Puwas e' pinalinganan e' sultan Herod saga a'a alim e', binowa magbissala ma halam
aniya' makata'u. Tinilaw sigām e'na bang sumiyan waktu bay kasobang bitu'un.
8 Kahaka'an pa'in sultan, pinapehē' sigām ni Betlehem. Buwattitu panoho'anna ma
sigām, yuk-i, "Pehē' kam, piha'unbi to'ongan onde'-onde' inān. Bang iya tabākbi,
pata'uhunbi aku supaya aku isab pehē' amudji iya."
9-10 Aubus pa'in sigām binissalahan e' sultan, palanjal na sigām tudju ni Betlehem. Ma
labayan pa'in, parahū min sigām bitu'un ya bay ta'nda' sigām ma lahat sobangan lagi'.
Pag'nda' itu, landu' aheya kakōgan sigām. Jari patongod bitu'un inān min diyata' luma'
ya pat'nna'an onde'.

---

* **1:18 1:18** 'Rū Sussi', hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Tuhan.

11 Makasōd pa'in saga a'a alim inān ni deyom luma', ta'nda' e' sigām onde'-onde'
maka ina'na si Mariyam. Jari pasujud sigām amudji iya, maka pinaluwas isab saga
huhulmatan bay bowa sigām pamuwan ma onde' inān. Aniya' bulawan, kamanyan,
maka pahamut mira.*
12 Puwas e' binanda'an sigām e' Tuhan ma deyom uppi, sinō' da'a pabalik ni si Herod.
Manjari amole' sigām ni lahat labay min lān saddī.

Kalahi disi Yusup ni Lahat Misil

13 Pagla'an sigām, aniya' mala'ikat min Tuhan magpanyata' ni si Yusup ma deyom
uppi. Yuk mala'ikat, "Punduk ka. Bowahun onde' maka ina'na ilu ati alahi kam ni lahat
Misil. Mahē' gi' kam sat'ggol kam mbal pala'anku minnē'. Ilu si Herod amiha onde' ilu
pinapatay."
14 Magtūy punduk si Yusup. Niā' e'na onde' maka ina'na bo' sigām pauntas minnē'
tudju ni lahat Misil ma sangom du inān.
15 Mahē' sigām sampay amatay si Herod. Jari aniya' kamaksuran ma bay pangallam
Tuhan, ya tasulat ma Kitab e' nabi Hoseya. Yukna, "Bay soho'ku anakku pi'itu min lahat
Misil."

Pamapatay saga Onde'

16 Pagta'u pa'in e' si Herod in iya bay niakkalan he' saga a'a alim e', apasu' to'ongan
atayna. Magtūy iya magpanoho'an pinapatay saga onde'-onde' l'lla kamemon ma
Betlehem sampay ma sakalibutna, sasuku angumul duwantahun sampay pareyo' gi'
minnē'. Binista e' si Herod umul saga onde' inān tinagna'an min waktu bay pamata'u
iya e' saga a'a alim pasal waktu katuwa' bitu'un.
17 Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' nabi Irimiya, ya yukna,
18 "Aniya' lengog takale ma lahat Rama,
lengog a'a magkarukka'an maka maglemong.
Si Rakiya anangisan saga anakna.
Mbal tapahali paglemongna,
sabab wa'i pinapatay anakna kamemon."

Amole' disi Yusup ni Nasaret

19 Amatay pa'in si Herod, aniya' mala'ikat min Tuhan bay pauppi ni si Yusup mahē'
ma lahat Misil.
20 Yuk mala'ikat, "Punduk ka. Bowahun onde' maka ina'na pabalik ni lahat Isra'il,
sabab magpatayan na saga a'a bilahi amapatay onde' ilu."
21 Sakali pabangun si Yusup. Binowa e'na onde' maka ina'na pabalik ni lahat Isra'il.
22 Pagta'u pa'in e' si Yusup in si Arkilas paganti' na min mma'na si Herod magsultan
ma lahat Yahudiya, atāw iya palahat maina'an. Binanda'an iya pabalik ma deyom uppi,
ya angkan sigām magtai'anak pehē' ni lahat Jalil
23 bo' pat'nna' ma kaluma'an niōnan Nasaret. Jari aniya' kamaksuran ma bay
pinagkallam e' saga kanabihan pasal Al-Masi, ya yuk-i, "Niōnan iya a'a Nasaret."

3

Pagnasihat si Yahiya Magpapandi
(Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

1 Manjari ma waktu he'-i at'kka si Yahiya Magpapandi pehē' ni paslangan Yahudiya
magnasihat,
2 Yuk nasihatna ni saga a'a bay patimuk pina'an, "Pataikut kam min dusabi sabab
asekot na waktu kapagparinta Tuhan ma kitam."
3 Si Yahiya itu bay pinagbissala asal e' nabi Isaya, yuk-i,
"Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,
'Lanu'inbi lān ya palabayan Panghū'.
Pabontolunbi pal'ngnganannа.' "
4 Ya pas'mmek si Yahiya inān kakana' hinangan bulbul unta', maka dakayu' sabitan
kuwit sapi' pakambot ma hawakanna. Ya pagkakanna ampan maka gula' buwani.
5 Na, pehē' ni si Yahiya saga a'a min da'ira Awrusalam, min kaluha'an lahat Yahudiya,
maka min saga kaluma'an ma karuwambila' sapa' Jordan.
6 Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām, ati pinandi sigām e' si Yahiya ma sapa'
Jordan e'.

---

* **2:11 2:11** 'Mira:' ginis bulitik ahāp hamutna.

7 Sagō' pag'nda' si Yahiya ma ba'anan a'a Parisi maka a'a Saddusi pina'an ni iya
mikipandi, yukna ni sigām, "Ē, ka'am ilu, addatbi sapantun sowa pangangakkal! Sai
bahā' bay amanda'an ka'am subay papuwas min mulka' Tuhan ya song pat'kka?
8 Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi, hinangunbi hinang ahāp,
palsaksi'an in addatbi apinda na.
9 Da'a kam magpikil in ka'am mbal minulka'an saukat na kam panubu' si Ibrahim.
Haka'anta kam, minsan saga batu itu tahinang du panubu' si Ibrahim e' Tuhan!
10 Ka'am ilu hantang saga kayu arai' na pinuwad maka kapa, tobtob min po'onna.
Sabab kayu kamemon mbal ahāp buwa'na pinuwad du, nilarukan ni deyom api tinunu'.
11 Aku itu," yuk si Yahiya, "hal bohe' ya pamandiku ka'am, tanda' saksi' in ka'am
pataikut min dusabi. Sagō' aniya' pi'itu damuli min aku aheya gi' kawasana min
kawasaku. Minsan hal taumpa'na mbal aku tinōp amenten. Saddī bowahan pamandina
ma ka'am, sabab in iya amahōp Rū Sussi ni deyom baranbi. Saga a'a kasehe' isab pinandi
e'na maka api.
12 Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat sapantun a'a anahapan pai. Ya paina
tinau' ma deyom tau'anna, saguwā' hampa'na tinunu' e'na ma api mbal kap'ddahan."

Pamandi ma si Isa
(Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22)

13 Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa min lahat Jalil pina'an ni sapa' Jordan, bo'
mikipandi ma si Yahiya.
14 Sagō' mbal bilahi si Yahiya. Yukna ni si Isa, "Angay ka mikipandi ma aku? Aku itu
subay pandinu!"
15 Saguwā' anambung si Isa, yukna, "Hinangun na ma waktu itu, sabab patut du bang
beya'ta panoho'an Tuhan kamemon." Jari pasulut si Yahiya ma si Isa.
16 Aubus pa'in si Isa bay pinandi, pariyata' na iya min deyom bohe'. Sakali paukab
langit, ati ta'nda'na Rū Tuhan sali' luwa assang pareyo' minnē' pat'ppak ma iya.
17 Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga' yuk-i, "Iya na itu Anakku kalasahanku,
landu' makasulut atayku."

4

Kapanulay ma si Isa
(Markus 1:12-13; Lukas 4:1-13)

1 Manjari si Isa inān binowa e' Rū Tuhan kaleya ni lahat paslangan, ati sinasat iya e'
nakura' saitan, kalu tabowa magdusa.
2 Halam bay makatimtim si Isa ai-ai ma deyom mpatpū' ng'llaw maka mpatpū'
bahangi. Puwas e' landu' iya lingantu,
3 jari pehē' ni iya nakura' saitan, ya mananasat, yukna, "Bang ka sab'nnal-b'nnal Anak
Tuhan, soho'un saga batu itu papinda ni tinapay."
4 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Tasulat asal ma Kitab Tawrat, ya yuk-i, 'Ngga'i ka
hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya', saguwā' lapal kamemon ya binissala
e' Tuhan.' "
5 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira Awrusalam, ya niōnan Da'ira
Mahasussi, ati pinatongod iya ma puttuk langgal pagkulbanan ya maina'an.
6 Yuk saitan, "Bang ka sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan, pakuppa ka minnilu, sabab tasulat
asal ma Kitab Jabul, ya yuk-i,
'Aniya' mala'ikat sinoho' e' Tuhan angahampanan ka'a.
Tinayak ka e' sigām
bo' mbal makahantak tape'nu ni batu.' "
7 Yuk si Isa, "Tasulat isab buwattitu: 'Da'a sulayinbi kawasa Panghū'bi Tuhan.' "
8 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni diyata' būd alanga to'ongan, bo'
yampa pina'nda'an lahat kamemon ma kaluha'an dunya, maka kawasa saga a'a ya
magnakura'an kalahat-lahatan inān.
9 Yuk nakura' saitan ni si Isa, "Bang ka pasujud ma aku amudji, pamuwanku ina'an
kamemon ma ka'a."
10 Ya sambung si Isa ni iya, "Ala'an ka, saitan! Sabab tasulat asal ma Kitab Tawrat,
yuk-i, 'Panghū'bi Tuhan sadja ya subay pudjibi. Tunggal iya paghinanganbi!' "
11 Puwas e' ala'an nakura' saitan min si Isa, ati aniya' saga mala'ikat pina'an ni si Isa
angayura iya.

Anagna' si Isa Amandu'
(Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15)

12 Manjari pagkale e' si Isa in si Yahiya Magpapandi wa'i bay takalabusu, pehē' iya ni
lahat Jalil.
13 Ala'an iya min kauman Nasaret, bo' pat'nna' ma da'ira Kapirnaum ya ina'an ma
bihing danaw Jalil, ma paglahat Sibulun maka Naptali.
14 Jari aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' si Isaya, ya yuk-i,
15 "Lahat Sibulun maka lahat Naptali,
ya ma llot sapa' Jordan maka tahik s'ddopan,
lahat Jalil, ya kalamugayan bangsa ngga'i ka Yahudi.
16 Saga a'a bay hantang pat'nna' ma deyom kalendoman,
maka'nda' kasawahan landu' asahaya.
Saga a'a bay kalokoban e' kamatay,
taluwa' kasawahan."
17 Tinagna'an minnē' magnasihat na si Isa, yuk-i, "Taikutinbi na dusabi sabab asekot
na waktu kapagparinta Tuhan ma ka'am."

Mpat A'a Binowa Pamulid ma si Isa
(Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11)

18 Na, hinabu si Isa lum'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya' ta'nda'na duwangan
magdanakan. Dakayu' inān si Simun, ya niōnan isab si Petros. Dakayu' inān si
Andariyas. Ina'an sigā angahūg pokot ma danaw, sabab magdaraing asal sigā.
19 Jari ah'lling si Isa ni sigā, yukna, "Pi'itu kam ameya' ma aku. Bay kam asal magā'
daing, sagō' pandu'anta kam magā' pagkahibi manusiya' ameya' ma aku."
20 Takale pa'in lling si Isa e' duwangan itu, magtūy ni'bbahan pokot sigā bo' yampa
ameya' ma iya.
21 Makalanjal pa'in si Isa minnē', aniya' isab ta'nda'na duwangan magdanakan, si
Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi. Ina'an sigā ma diyata' bayanan magbeya' maka
mma' sigā amahāp pokot. Nilinganan e' si Isa duwangan itu, sinō' ameya' ma iya.
22 Magtūy ni'bbahan mma' sigā maka bayanan, bo' ameya' ma si Isa.

Kauli'an e' si Isa Saki Kaginisan
(Lukas 6:17-19)

23 Na, nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Amandu' na pa'in iya ma deyom
kalanggalan. Magnasihat iya lapal ahāp pasal kapagparinta Tuhan ma manusiya'.
Kauli'an e'na saga a'a kamemon ya taluwa' saki maka kalammahan indaginis.
24 Jari pasaplag kabantuganna ni kaluha'an lahat Siriya. Angkan saga a'a maina'an bay
amowa pagkahi sigām ni si Isa, sai-sai kap'ddi'an atawa taluwa' saki indaginis, saga a'a
sinōd saitan, a'a binawi-bawi, maka a'a amatay ugat sigām. Kauli'an sigām kamemon e'
si Isa.
25 Jari landu' aheka saga a'a bay paturul ma iya, a'a min lahat Jalil maka min Sangpū'
Da'ira. Aniya' isab saga a'a min da'ira Awrusalam, min kaluha'an lahat Yahudiya, sampay
min dambila' sapa' Jordan.

5

Kahāpan Sab'nnal-b'nnal
(Lukas 6:20-23)

1 Manjari pag'nda' pa'in si Isa ma manusiya' sikatimukan inān, patukad iya ni bīd bo'
aningkō' mahē'. Pina'an ni iya saga mulidna,
2 ati anagna' iya amandu' ma sigām, yuk-i,
3 "Aheya kahāpan ma sasuku kata'uwanna
halam aniya' pasangdolanna saddī min Tuhan,
sabab tantu aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.
4 Aheya kahāpan sasuku magkarukka'an,
sabab pinahantap pangatayanna e' Tuhan.
5 Aheya kahāpan sasuku areyo' pangatayanna,
sabab makataima' iya pusaka' min Tuhan.
6 Aheya kahāpan sasuku magmatayan itikad abontol,
sabab karūlan iya e' Tuhan.
7 Aheya kahāpan sasuku ma'ase' ma kasehe'anna,
sabab ya du iya kina'ase'an e' Tuhan.
8 Aheya kahāpan sasuku apote' atayna tudju ni Tuhan,
sabab makapag'nda' du iya maka Tuhan.
9 Aheya isab kahāpan sasuku amapagsulut ma saga pagkahina,

sabab kaōnan iya anak Tuhan.
10 Aheya isab kahāpan sasuku nila'at ma sabab pameya'na ma kabaya'an Tuhan,
sabab aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.
11 “Aheya isab kahāpanbi bang kam ganta' niudju' maka pininjala', maka bang kam
nilimut ngga'i ka b'nnal ma sabab pameya'bi ma aku.
12 Subay kam akōd to'ongan bang buwattē', sabab tantu du aheya tungbasbi ma deyom
sulga'. Buwattē' isab bay paminjala' ma saga nabi ya bay ma dunya itu ma masa awal
e'.”

Asin maka Sawa
(Markus 9:50; Lukas 14:34-35)

13 Amandu' lagi' si Isa, yuk-i, “Ka'am bebeya'anku dalil asin ma bangsa manusiya'.
Sagō' bang asin itu magtinu' na, halam aniya' pamabalik nanamna. Halam aniya'
kagunahanna, hal tinimanan bo' pinaggi'ikan e' a'a.
14 “Ka'am ilu dalil sawa pamasawa bangsa manusiya'. Bang aniya' kaluma'an pat'nna'
ma diyata' būd, ta'nda'an di-na du.
15 Halam aniya' anū'an palita'an bo' turunganna maka undam, sagō' pinat'nna' ma
diyata' pat'nna'anna bo' amuwan sawa ma sasuku ma deyom luma'.
16 Buwattē' du isab kam, subay kam amuwan sawa ma pagkahibi manusiya'. Hatina
subay ta'nda' kahinanganbi ahāp e' a'a kasehe', bo' sigām tabowa ananglitan Mma'bi ma
sulga'.”

Sara' si Musa maka Kamaksuranna

17 “Da'a kam maghimangkan saga aku pi'itu amapasan sara' ya bay pang'bba e' si
Musa, maka pandu' bay min kanabi-nabihan. Ya gawiku pi'itu subay pahatiku pasal
sara' he' bang ai kamaksuranna to'ongan.
18 Haka'anta kam to'ongan: sat'ggol masi langit maka dunya itu, halam du aniya'
kinulangan min sara' itu minsan la'a hal dambatang sulatna maka balisna. Subay
asampulna' kamemon bo' yampa pahalam kapūsanna.
19 Angkan sai-sai angalanggal sara' itu minsan la'a hal ma kariki'an, maka bang
bidjakanna sehe'na ameya' ma iya angalanggal, a'a inān areyo' to'ongan ma deyom
pagparintahan Tuhan. Sagō' sai-sai ya ameya' ma sara' sampay amandu'an sehe'na
subay ameya', alanga du iya ma deyom pagparintahan Tuhan.
20 Sagō' haka'anta kam, mbal kam makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan bang mbal
palabi ka'adilanbi min ka'adilan saga Parisi maka saga guru sara' agama.”

Pasal Pamapatay Pagkahi Manusiya'

21 “Bay na takalebi panoho'an ma saga a'a ma masa awal e', ya yuk-i, ‘Wajib kam da'a
amapatay pagkahibi manusiya'. Sai-sai amapatay pagkahina pinat'nna'an hukuman.’
22 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai angastol ma pagkahina subay
nihukum. Maka sai-sai angōn ‘dupang’ ma sehe'na subay binowa ni Tumpukan
Maghuhukum.* Sai-sai isab amah'llingan pagkahina, yukna, ‘Ē! Babbal ka! Halam
aniya' pūsnu!’ Piligdu a'a inān pinalabay min api nalka'.
23 Angkanna, bang ka ganta' ma deyom langgal song anukbal ai-ai ni Tuhan, bo'
taentomnu aniya' pagkahinu ap'ddi' atayna ma ka'a,
24 mailuhun lagi' panukbalnu ati pasa'ut ka ni pagkahinu inān maghāp maka iya dahū
bo' yampa ka pabīng angungsuran panukbalnu ni Tuhan.
25 “Abila ka tinuntutan e' a'a bo' tin'kkahan ni sara', bowahun iya magsulut ma halam
gi' makatampal ni sara'. Sabab bang kam mbal magsulut dahū, tin'kkahan ka ni huwis,
ati ni'nde'an ka e' huwis ni saga pulis bo' ni'isi ni deyom kalabusu.
26 Jari ka'ddasan ka maina'an. Subay puwasannu bay kataksilannu kamemon bo'
yampa ka makaluwas minnē'.”

Pasal Pangaliyu-lakad

27 “Bay na takalebi panoho'an ītu, ya yuk-i, ‘Wajib kam da'a angaliyu-lakad ni ngga'i
ka paghola'bi.’
28 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai ang'nda' ni d'nda maka e'na
anganapsuhan iya, a'a inān katōngan dusa sabab makalandu' na iya angandusa ni d'nda
he' ma deyom pikilanna.

---

* **5:22 5:22** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna saga Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

29 Bang matanu kowan ganta' amowa ka'a magdusa, subay paggatun. Gom lagi' lugitnu
matanu ilu bo' tinimanan. Ahāp lagi' abuta matanu dambila', bang pa'in da'a nilarukan
katibu'ukannu ni deyom nalka' ma ajukup matanu karuwambila'.
30 Damikiyanna isab bang tangannu kowan ganta' amowa ka'a magdusa, paggatun.
Gom lagi' pinukulan dambila' tangannu bo' tinimanan. Ahāp lagi' apukul dambila'
tangannu, bang pa'in da'a nilarukan katibu'ukannu ni deyom nalka' ma ajukup
tangannu karuwambila'."

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Matiyu 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18)

31 "Aniya' isab bay panoho'an sara', ya yuk-i, 'Sai-sai animanan h'ndana subay iya
amuwan pagpasahan.'
32 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai animanan h'ndana ma halam
aniya' sababanna, ma halam du bay angaliyu-lakad min iya, taga-dusa l'lla inān ma
h'ndana he'. Sabab bang d'nda he' aminda h'lla, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'llana
tagna'. Maka dusahan isab l'lla angah'nda d'nda inān."

Pasal Pagsapa

33 "Bay na takalebi isab panoho'an ma saga a'a masa awal e', ya yuk-i, 'Wajib kam da'a
magputing bang bay makasapa. Wajib isab sinuhul bang aniya' najalbi ni Tuhan.'
34 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: da'a kam magsapa. Da'a sibahatunbi
sulga' pagsapahanbi sabab paningkō'an Tuhan ko' inān.
35 Da'a sibahatunbi dunya sabab pat'kkaran tape'na. Sampay da'ira Awrusalam, da'a
sibahatunbi isab sabab suku' Tuhan, ya Sultan Mahatinggi.
36 Minsan kōkbi, subay mbal sibahatbi pagsapahanbi sabab ngga'i ka ka'am ya bay
amapanjari. Minsan dalamba bu'unbi mbal kapindahanbi walna'na ni ettom atawa ni
pote'.
37 Bang kam angaho', subay aho' sadja, bang kam magin'mbal, subay mbal sadja. Ai-ai
pamasugpatbi saddī minnē', min saitan patila'atun ko' itu."

Pasal Pamalos
(Lukas 6:29-30)

38 "Bay na takalebi panara', ya yuk-i, 'Bang aniya' amaka'at dambila' mata sehe'na
subay binalosan pinaka'at dambila' matana. Damikiyanna bang aniya' angalutu empon
sehe'na subay binalosan nilutu emponna.'
39 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: da'a kam amalos bang aniya' makarusa
ma ka'am. Abila aniya' a'a anampak baihu'nu dambila', patampalun isab dambila'
panampakanna.
40 Abila aniya' ganta' anuntutan ka'a bo' niamu' multa kamisitanu, pamuwanun ma
iya sampay badju'nu.
41 Abila aniya' a'a magmandahan ka'a pasehe' ma iya dabatu lawakna, sehe'in gi' iya
duwa batu.
42 Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka sai-sai bilahi angindam, paindamin."

Pasal Lasa ma saga Banta
(Lukas 6:27-28, 32-36)

43 "Bay na takalebi isab pamandu' dakayu' itu, ya yuk-i, 'Kalasahinbi bagaybi, sagō'
kab'nsihinbi bantabi.'
44 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: kalasahinbi bantabi. Amu'-amu'inbi
kahāpan min Tuhan sasuku angala'at ka'am
45 bo' supaya kam an'ppu addat Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'. Sabab Tuhan ya amasilak
llaw ma a'a kamemon ahāp ka atawa ala'at. Amap'ttak iya ulan ma saga a'a maghinang
kabontolan sampay isab ma a'a maghinang kala'atan.
46 Bang hal a'a alasahan ka'am ya kalasahanbi, da'a kam aholat tinungbasan pahala'
e' Tuhan. Minsan saga a'a magā' sukay parinta, alasa du ma sasuku alasahan sigām.
47 Bang hal bagaybi ya saginabi pahāp, sali' du kam maka saga a'a mbal magta'at ma
Tuhan, sabab ya du sigām magsagina dakabagayan. Mbal pabidda' kahāp addatbi min
sigām.
48 Ka'am ilu subay ajukup ma kaul maka pi'il tudju ni a'a kamemon, buwat Mma'bi
ma sulga'."

6

Pagtabang ma Miskin

1 “Kamaya'-maya' kam. Bang aniya' kahāpan hinangbi pagta'atbi ni Tuhan, da'a
hinangunbi ma mata mairan. Sabab bang buwattē' hinangbi, halam aniya' tungbasbi
min Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'.
2 “Angkanna, bang aniya' pamuwanbi ma a'a kulang-kabus, da'a pagbantugunbi.
Da'a s'ppuhunbi a'a maglaku-laku in sigām ahāp, ya anarakka ma matahan saga a'a
kamemon, ma deyom langgal ka atawa ma paglabayan. Tu'ud sigām bilahi sinanglitan
e' saga manusiya'. Haka'anta kam to'ongan, sanglit min manusiya' ya panungbas sigām,
halam saddī.
3 Sagō' ka'am ilu, bang aniya' tabangbi a'a miskin, subay halam aniya' makata'uwan
iya, minsan bagaybi.
4 Subay halam aniya' makata'u. Jari bang buwattē', tinungbasan du kam e' Mma'bi
Tuhan, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi minsan halam aniya' makata'u.”

Pasal Panambahayang
(Lukas 11:2-4)

5 “Bang kam anambahayang, da'a sengorinbi saga a'a maglaku-laku in addat sigām
ahāp. Sabab tagian sigām an'ngge anambahayang ma deyom langgal atawa ma
paglalabayan a'a bo' supaya ta'nda' e' kamemon. Haka'anta kam to'ongan, bang sigām
kasanglitan e' a'a, ya na he' panungbas sigām. Halam aniya' saddī.
6 Sagō' ka'am ilu, bang kam anambahayang, pasōd kam ni deyom bilik. Tambolunbi
lawang bo' yampa kam anambahayang ni Mma'bi Tuhan, ya mbal ta'nda'. Ati Mma'bi,
ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi minsan halam aniya' makata'u, anungbas du ma ka'am.
7 “Bang kam anambahayang, da'a paggunahunbi ba'anan kabtangan halam aniya'
pūsna, buwat panambahayang saga a'a ya magta'at ma tuhan-tuhan saddī. Sabab
kinabā' e' sigām in panambahayang sigām kinale e' Tuhan saukat na ataha' sidda.
8 Da'a sigām sengorinbi, sabab kinata'uwan asal e' Mma'bi Tuhan bang ai kasusahanbi
minsan mbal pah'llingbi.
9 Jari itu, bang kam anambahayang subay buwattitu kal'ngngananna:
‘O Mma' kami Tuhan ma sulga',
bang pa'in pinagaddatan ōnnu e' kamemon,
10 Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma kamemon manusiya',
Bang pa'in bineya' kabaya'annu ma dunya itu
buwat asal bineya' mailu ma sulga'.
11 Jukupin kami balanja' ma llaw itu.
12 Ampunun saga dusa kami,
buwat kapangampun kami ma sai-sai makarusa ma kami.
13 Da'a kami tugutin binowa ni deyom sasat,
sagō' papuwasun kami min nakura' saitan, ya patila'atun.’
14 “Bang kam angampun saga a'a makarusa ni ka'am, ya du ka'am niampun e' Mma'bi
ma sulga'.
15 Ya balikna, bang mbal ampunbi a'a bay makarusa ni ka'am, ya du ka'am mbal
niampun e' Mma'bi Tuhan.”

Pasal Pagpuwasa

16 “Bang kam amuwasa da'a subay pala'atunbi pamaihu'anbi, buwat a'a maglaku-laku
inān in sigām ahāp. Mbal sigām angupiksa' di-sigām, pangilahan a'a kasehe' in sigām
magpuwasa. Haka'anta kam to'ongan, bang sigām kasanglitan e' manusiya', ya na he'
panungbas sigām. Halam aniya' saddī.
17 Saguwā' ka'am ilu, bang kam amuwasa, kula'upinbi baihu'bi maka surayunbi
bu'unbi,
18 bo' mbal kinata'uwan e' a'a kasehe'an in ka'am amuwasa. Ya sadja makata'u Mma'bi
Tuhan ya mbal ta'nda' e' manusiya'. Ati Mma'bi ilu, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi
sampay ma kalimbungan, anungbas du ma ka'am.”

Pasal Karaya ma Deyom Sulga'
(Lukas 12:33-34)

19 “Da'a kam magtimuk alta' maitu ma dunya, sabab hal magka'at, suma'an pinagkeket
e' ulat, suma'an ginaha', suma'an isab nilangpasan.
20 Sagō' maghinang kam ahāp bo' aniya' karayabi tinau'an ka'am ma deyom sulga',
sabab karaya mahē' mbal takeket e' ulat, mbal magkagaha', maka mbal kalangpasan.
21 Sababna maingga-maingga panau'anbi alta'bi, mahē' ya pataptapan pangatayanbi.”

Pasal Palita'an ma Deyom Baranta
(Lukas 11:34-36)

22 “Matabi itu sapantun palita'an amuwan sawa ma deyom ginhawabi. Bang ahāp
matabi, asawa sampay deyom ginhawabi.
23 Sagō' bang matabi mbal ahāp, angalendom sampay ginhawabi. Bang yukbi aniya'
ma ka'am kasawahan bo' pa'in halam, na aheya kalendomanbi.
24 “Ya niōnan sosoho'an mbal makapagduwa nakura', sabab tantu kab'nsihanna
nakura'na dakayu' maka kalasahanna dakayu'. Amalut iya ma dakayu' ati taikutanna
dakayu'. Hatina mbal kam manjari maghinang ma Tuhan bang pilak ya paheyabi ma
atay.”

Da'a Magsusa
(Lukas 16:13; 12:22-31)

25 “Angkanna kam soho'ku da'a sakit magsusa pasal kallumanbi, bang ai kakanbi maka
bang ai inumbi. Da'a kam magsusa isab pasal ginhawa baranbi bang ai kapan'mmekbi.
Sabab kallumta itu labi ahalga' ma kita min kapamanganta. Ya du baranta, labi ahalga'
min pan'mmekta.
26 Nda'unbi saga manuk-manuk paleyang. Mbal magtanom, mbal magani. Mbal isab
anau' kinakan ma llaw damuli. Sagō' binalanja'an du sigām e' Mma'bi ma sulga'. Bo'
ka'am ilu, ahalga' gi' to'ongan min kamanuk-manukan.
27 Sai bahā' makapataha' umulna minsan la'a hal danjām, ma sabab kasusahanna?
28 “Angay isab kam magmasusa ma pasal pan'mmekbi? Nda'unbi saga sumping ma
deyom kaparangan bang buwattingga katomo'na. Mbal magsangsā' maghinang, mbal
magt'nnun.
29 Sagō' haka'anta kam, minsan sultan Sulayman maka kahaldayana ma masa awal e',
mbal du maka'atu lingkat pamakayna ma dakayu' sumping itu.
30 Bang Tuhan ya makapayakun kaparangan ya tatasanna dang'llaw du, bo' pagsalung
alanos sampay tinunu', tantu Tuhan amas'mmekan ka'am. Akulang pahāp pangandolbi
ma iya!
31 “Angkanna kam subay mbal magmasusa. Da'a kam magupama buwattitu: ai
pagkakanta, ai paginumta, ai bahā' pas'mmekta?
32 Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na pa'in he'-i kinasusahan e' sigām. Sagō'
ka'am ilu, kinata'uwan e' Mma'bi ma sulga' in ina'an kagunahanbi asal.
33 Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan maka kabontolan atay ya
kabaya'anna. Manjari pinaniya'an du kam ai-ai kulang-kabusbi.
34 Angkan kam subay mbal magkasusahan pasal llaw salung sabab saddī kasusahan
ma llaw sinōng. Sarang na pagsusahanbi hal ma llaw itu.”

7

Pasal Panoway Pagkahi
(Lukas 6:37-42)

1 “Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan.
2 Sabab bang kam ganta' amat'nna' hukuman ma sehe'bi, ya du ka'am pinat'nna'an
hukuman e' Tuhan, pinapagtongod maka bay pangahukumbi sehe'bi he'. Ai-ai
pan'ppongbi ma sehe'bi, ya du isab pan'ppong Tuhan ma ka'am.
3 Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk ma mata sehe'bi, ati mbal
ta'nda'bi batang kayu ya ma deyom matabi?
4 Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi, ‘Tabiya', la'ananta bukbuk min matanu ilu.’ Bo'
pa'in aniya' batang kayu ma deyom matabi!
5 In ka'am ilu maglaku-laku halam taga-sā'! La'aninbi gi' dahū ya bukbuk ma matabi
ilu supaya asawa pang'nda'bi, bo' yampa kam angala'anan bukbuk min mata sehe'bi.
6 “Da'a kam amuwan ai-ai asussi ma saga a'a ala'at, ya sali' sapantun ero'. Ya aniya'
pabibud angal'kkob ka'am. Lapalbi ahalga', ya pinagbahasa mussa'bi, da'a larukinbi ni
saga bawi. Ya aniya' pinaggi'ik-gi'ikan e' sigām.”

Angamu'-ngamu', Amiha, Mikiukab
(Lukas 11:9-13)

7 “Angamu'-ngamu' kam, ati binuwanan du. Amiha kam, ati makabāk du kam.
Mikiukab kam, ati niukaban du kam.
8 Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du. Sai-sai amiha makabāk du. Sai-sai isab
mikiukab niukaban du.
9 Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an tinapay e' anakbi, buwananbi bahā'
batu?
10 Atawa bang angamu' daing, buwananbi bahā' sowa?

11 Minsan ka'am dusahan ilu ata'u amuwanan anakbi ai-ai makahāp, luba'-lagi'na na
Mma'bi ma sulga' ata'u du amuwanan ai-ai makahāp ni sasuku angamu' ni iya.
12 “Manjari bang kabaya'anbi kinahāpan e' a'a, subay isab sigām kahāpanbi. Ya na
he' kamaksuran sara' ya bay tasulat e' si Musa maka saga kanabi-nabihan.”

Lawang Akiput
(Lukas 13:24)

13 “Pasōd kam min lawang akiput, sabab ya lān tudju ni nalka' aluha pasōranna maka
aluhay nil'ngngan. Aheka isab manusiya' ameya' min lān inān.
14 Saguwā' ya pasōran tudju ni sulga' akiput maka ahunit nil'ngngan. Akulang isab
a'a makatuli' iya.”

Pasal Kayu maka Buwa'na
(Lukas 6:43-44)

15 “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' saga a'a magbau'-bau' in sigām
nabi. Ahāp pangluwahan sigām bang ma pang'nda'ta, sali' sapantun bili-bili mbal
makamula. Sagō' ma deyom atay sigām sali' sigām ero' talun, sidda ab'ngngis.
16 Takilābi du sigām min kahinangan sigām, buwat kayu takilā min buwa'na. Mbal
kita angā' buwa' anggul min kayu puhung, atawa buwa' kayu igira* min sampinit.
17 Bang kayu ahāp, ahāp isab buwa'na. Sagō' bang kayu mbal ahāp, mbal isab ahāp
buwa'na.
18 Bang kayu ahāp mbal makabuwan buwa' ala'at. Damikiyanna bang kayu ala'at
suligna, mbal makabuwan buwa' ahāp.
19 Bang aniya' kayu mbal ahāp pagbuwa'na, pinuwad du bo' tinimanan ni deyom api.
20 Angkan yukku ma ka'am, takilābi du saga nabi ya ngga'i ka b'nnal sabab min
kahinangan sigām.”

Saga A'a Mbal Takilā
(Lukas 13:25-27)

21 “Ngga'i ka a'a kamemon ya anabbut aku ‘Panghū', O Panghū',’ makasōd ni deyom
pagparintahan Tuhan. Luwal saga a'a ya ameya' ma kabaya'an Mma'ku ma sulga'.
22 Bang ta'abut na llaw pangahukum ma manusiya', aheka du amissala ni aku, yuk-i:
‘O Panghū', bay kami amatanyag lapal Tuhan min kawasa ōnnu. Bay kami amala'an
ba'anan saitan min deyom baran a'a, maka aheka isab saga hinang makainu-inu bay
tahinang kami, min kawasa ōnnu.’
23 Sakali bontolanku sigām, yukku, ‘Mbal kam takilāku. Ala'an kam min aku, ka'am
kamemon maghinang kala'atan ilu.’ ”

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Lukas 6:47-49)

24 “Na, sasuku a'a akale ma bissalaku itu sampay ameya', in iya sali' a'a ahāp akkalna,
ya bay makahinang luma'na ma papagan abatu.
25 Manjari aniya' ulan alandos bay patumbuk, maka angandunuk kasapa'an, maka
taluwa' hunus luma' inān. Sagō' halam ah'bba' sabab ahogot papaganna.
26 Sasuku isab akale ma bissalaku bo' mbal ameya', sali' kahantang a'a kulang akkalna,
ya makahinang luma'na ma kal'bbohan.
27 Jari aniya' ulan alandos patumbuk, bo' angandunuk kasapa'an, bo' taluwa' hunus
luma' inān. Magtūy ah'bba', alubu to'ongan.”
28 Aubus pa'in e' si Isa amissala, kinainu-inuhan pandu'na e' ba'anan a'a bay makakale
inān.
29 Ya angkan buwattē' sabab magbidda' to'ongan pandu' si Isa maka pandu' saga guru
sigām. Taga-kawasa asal si Isa bang amandu'.

8

A'a Ni'ipul Kauli'an
(Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16)

1 Makalūd pa'in si Isa min bīd-bīd inān, aheka to'ongan a'a bay paturul ma iya.
2 Manjari aniya' a'a ni'ipul pina'an ni si Isa bo' angōk-tu'ut min dahuanna. Yukna,
“Tuwan, bang ka bilahi, kauli'annu aku.”
3 Magtūy tin'ppak a'a inān e' si Isa. Yuk si Isa, “Bilahi sadja aku. Kauli'an na ka!”
Saru'un-du'un du kauli'an ipul a'a inān.

---

* **7:16 7:16** Kayu igira: kayu ahāp buwa'na. ‘Fig’ ōnna ma bahasa Ingglis.

4 Yuk si Isa ni iya, “Pakale ka. Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay tahinang ma ka'a
ilu. Sagō' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma iya. Puwas e' tukbalin
kukulbanan ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in
ka'a ilu alanu' na.”

Sosoho'an Kapitan Kauli'an
(Lukas 7:1-10)

5 Manjari itu, pasōd pa'in si Isa ni deyom da'ira Kapirnaum, aniya' dakayu' kapitan
bangsa Rōm bay pasampang ni iya angamu' tabang.
6 Yukna ni si Isa, “Tuwan, aniya' sosoho'anku ma luma'. Ina'an iya palege, mbal minsan
makaosegan di-na. Kap'ddi'an iya to'ongan.”
7 Yuk si Isa, “Pehē' du aku amauli' iya.”
8 “Da'a ka pehē', Tuwan,” yuk kapitan. “In luma'ku mbal tōp papehe'annu. Angabtang
sadja ka minnilu ati kauli'an du sosoho'anku he'.
9 Minsan aku itu, biyaksa du pinagbaya'an e' a'a min diyata'anku, maka aniya' isab
sundalu pagbaya'anku. Bang sō'ku dangan pehē', pehē' du iya. Bang sō'ku dangan pi'itu,
pi'itu du iya ni aku. Damikiyanna bang aniya' pahinangku ma sosoho'anku, magtūy
nihinang e'na.”
10 Pagkale pa'in pah'lling kapitan itu e' si Isa, ainu-inu iya. Yukna ni saga a'a paturul
ma iya inān, “Haka'anta kam to'ongan. Minsan ma deyom bangsatam Isra'il halam aku
bay makabāk a'a buwat kapitan itu, akosog imanna.
11 Pakale kam. Ma waktu sinōng aheka a'a min bangsa kaginisan, a'a bay min
sobangan maka min s'ddopan, magtingkō'an magsalu maka disi Ibrahim, si Isa'ak maka
si Yakub.
12 Sagō' saga bangsa Isra'il itu, ya suku' ma pagparintahan Tuhan, nilarukan du
tudju ni kalendoman, ati maina'an magalud maka magtage'ot empon sigām sabab min
kapagsusun sigām.”
13 Sakali amissala si Isa ni kapitan inān, yukna, “Amole' na ka. Tahinang ma ka'a
buwat bay pagkahagadnu.” Manjari saru'un-du'un kauli'an sosoho'anna ma waktu he'-i
du.

Aheka A'a Kauli'an
(Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41)

14 Sakali palanjal si Isa pehē' ni luma' disi Simun. Pagsōdna ni deyom luma' inān,
ta'nda'na mato'a si Simun d'nda palege maina'an, nil'mmun.
15 Ni'ntanan e' si Isa tangan d'nda itu, ati pahali magtūy bay l'mmunna. Puwas e'
punduk iya angalabotan disi Isa.
16 Ta'abut pa'in pas'ddop llaw, aheka a'a sinōd saitan bay binowa pina'an ni si Isa. Ati
pinala'an e'na saga saitan, min kabtanganna sadja. Maka a'a taga-saki inān kamemon
bay kauli'an e'na.
17 Buwattē' hinangna bo' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma Kitab e' nabi Isaya, ya
yuk-i,
“Bay iya anguli'an saga kalammahantam,
bay iya ananggung saga sakitam.”

A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Lukas 9:57-62)

18 Ta'nda' pa'in e' si Isa aheka a'a ma sakalibutna, yukna ni saga mulidna, “Sūng kitam
pauntas ni dambila' danaw.”
19 Ma halam gi' sigām makauntas, aniya' dakayu' guru sara' agama bay pina'an ni si
Isa. Yukna, “Tuwan Guru, lilla' aku ameya' ma ka'a pi'ingga-pi'ingga papehe'annu.”
20 Yuk sambung si Isa, “Gom hayop talun aniya' patapukanna, maka saga kamanuk-
manukan aniya' pugaranna. Sagō' aku Anak Manusiya' itu, halam aniya' minsan
patulihanku luggiya'.”
21 Aniya' isab dakayu' mulid inān ah'lling ni si Isa, yukna, “Tuwan, paba'irun lagi' aku
pabīng ni luma'. Subay na apuwas pangubulku ma mma'ku bo' yampa aku ameya' ma
ka'a.”
22 Sagō' yuk si Isa, “Ameya' na ka ma aku. Patut bang a'a amatay pinakubul ma saga
a'a ya halam kaniya'an kallum taptap.”

Baliyu maka Goyak
(Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25)

23 Puwas e' paruwa' si Isa ni bayanan, maka ameya' isab saga mulidna.

24 Makauntas pa'in, parugpak hunus ni danaw inān. Agon-agon sigām abuhaw sabab
sinasay e' goyak, sagō' ina'an si Isa atuli.
25 Pasekot ni iya saga mulidna amati' iya. "O Tuwan," yuk sigām, "anabang ka sabab
abuhaw na kitam!"
26 Yuk si Isa ma sigām, "Angay kam tināw? Kulang pahāp imanbi!" Manjari pabungkal
si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān pahondong. Saru'un-du'un du magtūy
at'ddo' lahat inān.
27 Ainu-inu saga mulid e'. "Ai bahā' a'a itu?" yuk sigām. "Minsan baliyu maka goyak
kapagagihan e'na."

Duwangan A'a Kapala'anan Saitan
(Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39)

28 Pagubus, makatandan disi Isa pehē' ni dambila' danaw, ni lahat saga a'a Gadara.
Makarunggu' pa'in, aniya' pasampang ni iya duwangan a'a bay paluwas min kakubulan,
a'a sinōd saga saitan. Landu' ab'ngngis saga a'a itu angkan halam aniya' makatawakkal
palabay minna'an.
29 Magtūy sigā angolang, yuk-i, "O Anak Tuhan! Ai lamudnu ma kami? Pi'itu ka bahā'
aminasa kami ma mbal gi' ta'abut ganta'an?"
30 Na, atā-tā lagi' minnē', aniya' ba'anan bawi magkakanan.
31 Sakali anganjunjung saga saitan e' ma si Isa, yuk-i, "Bang kami subay pala'annu,
pasōrun kami ni deyom baran saga bawi inān."
32 "Pehē' na kam," yuk si Isa. Sakali ala'an saga saitan min baran a'a he' bo' pasalin
pehē' ni deyom baran ba'anan bawi. Magtūy maglumpat paragan ba'anan bawi he' min
pampang tudju ni deyom danaw, ati alembo kamemon.
33 Jari saga magi'ipat bawi inān paragan pehē' ni kaluma'an angahaka'an saga a'a
maina'an pasal bay tahinang e' si Isa ma saga a'a sinōd saitan e'.
34 Angkan paluwas saga a'a min kaluma'an inān amāk si Isa. Magbāk pa'in, angamu'
sigām junjung ni iya, bang pa'in iya ala'an min lahat sigām.

9

A'a Amatay Ugatna Kauli'an
(Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26)

1 Paruwa' na si Isa ni bayanan bay pameya'anna bo' yampa pabīng ni dambila' danaw,
ni kauman ya pat'nna'anna.
2 Jari maina'an pa'in, aniya' binowa ni iya a'a amatay ugatna, hal pabahak la'a ma
palegehanna. Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inān angandol ma iya, yukna ni a'a
amatay ugatna, "Otō', da'a ka asusa. Niampun na paldusahannu."
3 Aniya' maina'an saga guru sara' agama magupama dansehe'an. Yuk sigām, "Oy! A'a
itu ah'lling kupul ma Tuhan!"
4 Sagō' asal kinata'uwan e' si Isa bang ai ma pikilan sigām. Yukna, "Angay ala'at
hona'-hona'bi ilu?
5 Kumpasunbi bang ingga ya aluhay: bang yukku ni a'a, 'niampun na dusanu', atawa
bang yukku, 'pabungkal ka bo' ka lum'ngngan?'
6 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku, Anak Manusiya', taga-
kapatut angampun dusa ma deyom dunya itu." Jari amissala si Isa ni a'a amatay ugatna
inān. "Pabungkal na ka," yukna. "Bowahun palegehannu ilu bo' ka amole'."
7 Sakali pabungkal a'a inān sampay amole'.
8 Pag'nda' saga a'a inān ma hinang si Isa, sinōd sigām tāw. Sinanglitan Tuhan e' sigām
ma sabab kawasa bay pamuwanna ma manusiya' makahinang buwattē'.

Si Matiyu Binowa Ameya' ma si Isa
(Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32)

9 Makal'ngngan pa'in si Isa, aniya' ta'nda'na dakayu' a'a niōnan Matiyu aningkō' ma
deyom upis pagā'anna sukay parinta. Yuk si Isa ma iya, "Pi'itu na ka ameya' ma aku."
An'ngge magtūy si Matiyu bo' ameya' ma si Isa.
10 Jari amangan si Isa ma luma' si Matiyu. Aheka isab saga maga'ā' sukay parinta
maka saga a'a baldusa kasehe', ina'an pasalu ni si Isa maka saga mulidna.
11 Hinabu sigām magsalu, aniya' saga Parisi ang'nda' ni sigām. Yuk saga Parisi itu ni
mulid si Isa, "Angay gurubi ilu magsalu maka saga maga'ā' sukay parinta maka saga a'a
dusahan kasehe'?"
12 Takale e' si Isa patilaw sigām ati yukna, "Bang a'a abasag mbal na magpadoktol. Ya
magpadoktol bang a'a taga-saki.

13 Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma Kitab Jabul, ya yuk-i, ‘Mbal ahalga' ma aku
susumbali'an ya pagkulbanbi. Ya kabaya'anku to'ongan subay kam ma'ase' ma
pagkahibi.’ ” Yuk si Isa gi', “Ngga'i ka a'a a'adil ya maksudku pi'itu, sagō' a'a baldusa
supaya sigām ameya' ma aku.”

Pasal Pagpuwasa
(Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39)

14 Manjari pehē' saga mulid si Yahiya Magpapandi ni si Isa atilaw iya, yuk-i, “Tuwan,
kami maka saga Parisi magpuwasa na pa'in, sagō' mulidnu ilu mbal amuwasa. Angay
bahā'?”
15 Anambung si Isa magparalilan. “Asusa bahā' saga luruk ni pagkawinan sat'ggol
maina'an lagi' pangantin l'lla ma atag sigām? Tantu mbal. Sagō' ma llaw sinōng,
bang ta'abut na waktu kapamala'an pangantin l'lla min sigām, minnē' sigām anagna'
amuwasa.”
16 Puwas e' magparalilan si Isa pasal pamandu'na, yukna, “Halam aniya' a'a amatupak
kakana' baha'u, kakana' halam bay nirakdakan, ni badju' ndang. Sabab bang buwattē'
pakongkong du tupak baha'u, ati agese' du min kakana' ndang. Jari paheya gom pa'in
gese'na.”
17 Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u, yukna, “Halam aniya' angisi binu
baha'u ni deyom pangisihan kuwit hayop bang ndang na. Bang ganta' buwattē' tantu
abustak. Abu'us du binu, ati kaliman bay pangisihan e'. Sagō' in binu baha'u subay ni'isi
ni pangisihan baha'u. Jari ya binu maka pangisihanna anatas sali'-sali'.”

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56)

18 Sabu si Isa masi amandu' ma sigām, aniya' pina'an ni iya dakayu' nakura' langgal.
Pasujud iya ma dahuan si Isa. Yukna, “Tuwan, yamboho' amatay anakku d'nda. Sagō'
bang ka ameya' ma aku amat'nna' tangannu ma iya, tantu iya allum.”
19 Sakali an'ngge si Isa bo' paturul ma nakura' inān. Pabeya' isab ma iya saga mulidna.
20 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na maka duwantahun halam
bay atitis laha'na. Pasekot iya ni si Isa min buli'an, bo' ama'abut tanganna ni tōng juba
si Isa.
21 Yukna ma deyom pikilanna, “Bang sadja tasagidku minsan la'a hal tōng s'mmekna,
pauli' du sakiku.”
22 Jari palingi' si Isa ati ta'nda'na d'nda itu. Yukna, “Arung, da'a ka asusa. Pauli' na
sakinu sabab min pangandolnu.” Magtūy saru'un-du'un kauli'an d'nda itu.
23 Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, ta'nda'na maina'an saga a'a magsuling maka
ba'anan a'a magkasensongan.
24 Yuk si Isa ma sigām, “Paluwas kam kamemon. Halam amatay onde' ilu, hal iya
atuli.” Minnē' pinagtittowahan si Isa.
25 Aubus pa'in bay pinaluwas saga a'a inān, pasōd si Isa ni deyom bilik onde' d'nda
inān bo' yampa balutanna ma tangan. Magtūy iya punduk min baina.
26 Jari in suli-suli pasal hinang si Isa itu bay pasaplag ni kaluha'an lahat e'.

Duwangan A'a Buta Kauli'an

27 Palanjal pa'in si Isa minnē', aniya' duwa a'a buta bay paturul ma iya. Angalingan
sigā pakosog, yuk-i, “Oy! Tubu' si Da'ud! Ma'ase' na ka ma kami!”
28 Jari pagsōd pa'in si Isa ni deyom luma', pasekot ni iya duwangan buta inān. Yuk si
Isa ma sigā, “Magsab'nnal kam in aku makapauli' du?”
“Aho', Tuwan,” yuk sigā.
29 Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata sigā maka e'na ah'lling, yukna, “Tahinang
ma ka'am buwat bay pagsab'nnalbi.”
30 Magtūy du sigā maka'nda' pabīng, ati niebot-ebotan e' si Isa, yukna, “Da'a kam
angahaka ni sai-sai pasal itu-i.”
31 Sagō' ala'an pa'in duwangan itu minnē', amatanyag sigā pasal si Isa ma sakalingkal
lahat inān.

A'a Aumaw Kauli'an

32 Ma sabu pa'in ala'an duwangan inān, aniya' saga a'a pina'an ni si Isa amowa sehe'
sigām ya mbal makabissala ma sabab sinōd saitan.
33 Aubus pa'in e' si Isa bay amala'an saitan min baran a'a itu, magtūy iya makabissala.
Ainu-inu saga a'a maina'an kamemon. Yuk sigām, “Halam aniya' bay ta'nda'tam
buwattitu ma kaluha'an lahat Isra'il itu. Yampa.”

34 Sagō' yuk saga Parisi, “A'a itu taga-barakat min nakura' saitan, ya angkan tapaluwasna saga saitan.”

Kulang A'a Maga'ani

35 Manjari talatag e' si Isa kamemon da'ira maka kaluma'an ma jadjahan e'-i. Amandu' na pa'in iya ma deyom langgal, anganasihat na pa'in lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Kauli'an e'na saga saki maka kalammahan indaginis.
36 Pag'nda'na ma a'a kamemon inān, landu' iya ma'ase', sabab ina'an sigām ma deyom kasusahan ma halam aniya' anabangan sigām. Sali' sigām sapantun bili-bili halam aniya' angupiksa' sigām.
37 Sakali yuk si Isa ni saga mulidna, “Saga a'a itu sali' dalil huma atiguma' na buwa'na. Aluha tana', sagō' kulang a'a magani.
38 Angkan kam subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ya tag-dapu tana', bo' supaya iya anoho' saga a'a magani pi'itu.”

10

Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa
(Markus 3:13-19; Lukas 6:12-16)

1 Manjari nilinganan e' si Isa saga mulidna kasangpū' maka duwa bo' buwananna sigām kawasa pamala'an saitan min deyom baran a'a sampay pamauli' saki maka lamma indaginis.
2 Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa bay kawakilan e' si Isa: kaissa, si Simun ya niōnan isab si Petros, maka danakanna si Andariyas, bo' si Yakub maka danakanna si Yahiya, saga anak si Sibidi.
3 Pasunu' si Pilip maka si Bartolome maka si Tomas, bo' si Matiyu ya bay magā' sukay parinta, bo' si Yakub ya anak si Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu,
4 bo' si Simun a'a pangangatu. Katapusan si Judas Iskariyut, ya anukbalan si Isa ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Markus 6:7-13; Lukas 9:1-6)

5 In sangpū' maka duwa a'a itu bay pinandu'an e' si Isa bo' yampa sinō' pal'ngngan. Yukna, “Da'a kam pehē' ni kaluma'an a'a ngga'i ka bangsa Isra'il, atawa ni kaluma'an a'a Samariya.
6 Sagō' pehē' kam ni bangsa Isra'il sadja, ya sapantun bili-bili alungay.
7 Pehē' kam magnasihat in waktu kapagparinta Tuhan song na at'kka.
8 Pauli'unbi sasuku asaki. Pakallumunbi saga a'a bay magpatayan, palanu'unbi sasuku ni'ipul, maka paluwasunbi saga saitan min deyom baran a'a. Bay kam anaima' kapatut min aku ma halam aniya' bayadna, angkan kam subay anabang ma halam aniya' tongodna.
9 Da'a kam amowa bulawan atawa pilak minsan hal pisita ma deyom sabitanbi.
10 Da'a kam amowa paglutu'anan, atawa badju' pasalinanbi, atawa taumpa' atawa tungkud. Sabab bang a'a maghinang, wajib iya binuwanan napakana.*
11 “Bang kam at'kka ni da'ira atawa ni kaluma'an, piha'unbi a'a maina'an ahāp kasuddahanna, ati pahanti' kam ma iya sampay ta'abut waktu kala'anbi min lahat ina'an-i.
12 Bang kam pasōd ni luma' a'a, saginahunbi buwattitu, ‘Bang pa'in kam kaniya'an kasannangan!’
13 Jari bang ahāp kasuddahan sigām ma luma' inān, kat'kkahan du sigām kasannangan ya bay pangamu'bi. Sagō' bang mbal ahāp kasuddahan sigām, papellengunbi ni ka'am kasannangan he'.
14 Bang ganta' aniya' saga a'a mbal anagina ka'am, atawa mbal bilahi akale ma ka'am, ala'an kam min luma' atawa min kauman inān. Paspasinbi dahū bagunbunna min tape'bi, tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām.
15 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', kalabihan gi' buhatna ma saga a'a ma lahat inān min bay hukuman ma da'ira Sodom maka da'ira Gomora, lahat abantug ma sabab dusa a'ana ma masa awal e'.”

Pasal Kabinasahan Sōng Pat'kka
(Markus 13:9-13; Lukas 21:12-17)

---

* **10:10 10:10** Napakana: hatina gastuna atawa kallumanna.

16 “Pakale kam,” yuk si Isa. “Ilu kam song papehē'ku ni deyoman saga a'a ala'at. Sali'
kam sapantun bili-bili pinapehē' ni deyoman ba'anan ero' talun, ya magpangal'kkob.
Angkan subay ataha' akkalbi, maka subay ahatul kajarihanbi.
17 Pahalli' kam, sabab aniya' a'a an'kkahan kam ni paghukuman maka angandaplosan
kam ma deyom kalanggalan.
18 Pinaharap kam ni saga gubnul maka ni saga sultan bo' pinapariksa' e' sigām, ati
makasaksi' du kam ma pasalanku ni sigām sampay ni saga a'a ya ngga'i ka Yahudi.
19 Jari bang kam tinandanan ni sara', da'a kam magsusa bang ai pamissalabi atawa
bang buwattingga e'bi ah'lling. Tantu kam binuwanan lapal pamissalabi bang ta'abut
waktuna.
20 Sabab ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu he'-i, sagō' Rū Mma'bi Tuhan ya
anabangan ka'am amissala.
21 “Ma waktu sinosōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan sigām bo' pinapatay.
Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anak sigām bo' pinapatay. Saga anak isab
amantahan matto'a sigām, anoho' isab subay pinapatay.
22 Maka ka'am saga mulidku,” yuk si Isa, “kinab'nsihan du e' a'a kamemon ma sabab
aku ya pameya'anbi. Sagō' sasuku ahogot imanna sampay ni kahinapusan, makasampay
ni kasalamatan ma deyom sulga'.
23 Bang kam ganta' bininasa ma kaluma'an dakayu', alahi kam ni kaluma'an saddī.
Haka'anta kam, ma halam gi' talatagbi kalahatan Isra'il kamemon, in aku Anak
Manusiya' pabalik du pi'itu.
24 “Halam aniya' mulid palanga min guruna. Halam aniya' ata palanga min nakura'na.
25 In mulid subay magsukul bang makasali' ni guruna, maka sosoho'an subay
magsukul bang makasali' ni nakura'na. Na, bang aku nakura'bi pinagōnan e' sigām
Be'elsebul, hatina nakura' saitan, luba'-lagi'na na ka'am sosoho'anku niōnan ala'at du e'
sigām.”

Pasal Sai Subay Kinatāwan
(Lukas 12:2-7)

26 “Da'a kam tināw ma saga manusiya'. Kamemon bay nilimbungan tantu du
pinaluwas. Kamemon bay tinau' ma deyom atay tantu du pinata'u.
27 Ai-ai pangahakaku ka'am ma deyom kalendoman, pah'llingunbi ma kasawahan.
Maka ai-ai nihagas-hagas ma taingabi, patanyagunbi ma mairan.
28 Da'a kam tināw ma a'a ya makapatay baranbi, sabab mbal ta'abut palnyawahanbi.
Ahāp lagi' bang Tuhan ya katāwanbi, sabab in iya taga-kawasa aniksa' baranbi sampay
nyawabi ma deyom nalka'.
29 Pikilunbi manuk-manuk paupit ilu, tab'llita duwa hekana maka pisita, sagō' minsan
areyo' halga'na halam aniya' paupit minsan dakayu' ahūg ni tana' bang ngga'i ka min
kabaya'an Mma'bi Tuhan.
30 Ya lagi'na ka'am. Minsan lamba bu'unbi ilu, taitung e' Tuhan bang pila hekana.
31 Angkan kam subay mbal tināw, sabab ahalga' gi' kam min ba'anan paupit.”

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an
(Lukas 12:8-9)

32 “Sai-sai angahaka ma alopan kaheka'an a'a in aku pameya'anna, angahaka du aku
ma alopan Mma'ku ma deyom sulga', in a'a inān palsuku'anku.
33 Sagō' sai-sai amalilu ma alopan kaheka'an in aku ngga'i ka pameya'anna,
paliluhanku du isab a'a inān ma alopan Mma'ku ma deyom sulga'.”

Si Isa Pagsagga'an A'a
(Lukas 12:51-53; 14:26-27)

34 “Arai' pangannalbi in maksudku pi'itu amowa kasannangan ni dunya, bo' ngga'i ka.
Ya maksudku pi'itu ngga'i ka kasannangan sagō' pagsagga'an.
35 Bay aku pi'itu amapagsagga' manusiya' dangan maka dangan. Anak l'lla magbono'
maka mma'na, anak d'nda maka ina'na, ayuwan d'nda maka mato'ana d'nda.
36 Binantahan a'a e' sehe'na magdaluma'.
37 “Bang a'a alasahan mma'na maka ina'na palabi min aku, mbal iya wajib tahinang
mulidku. Damikiyanna isab bang a'a alasahan anakna l'lla-d'nda palabi min aku, mbal
iya manjari tahinang mulidku.
38 Sai-sai bilahi anunuran aku subay tanggungna hāgna pamapatayan iya. Bang hati
mbal paglilla'na, mbal iya manjari tahinang mulidku.
39 Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya' kallumna taptap. Sagō' sai-sai mbal
allogan kallum baranna bo' lilla' isab amatay ma sababku, makabāk iya kallum kakkal.”

Tungbas min Tuhan
(Markus 9:41)

40 “Sai-sai anaima' ka'am, aku ya tinaima' e' sigām, sampay Tuhan ya bay amapi'itu
aku ni dunya.
41 Sasuku anaima' nabi ma sabab lapal Tuhan ya pamissalana, a'a inān katungbasan
kahāpan ya panungbas nabi. Damikiyanna, sasuku anaima' a'a adil ma sabab ka'adilna,
katungbasan iya kahāpan ya panungbas saga a'a adil.
42 Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwan minsan la'a hal dasawan bohe' dingin ma
dakayu' a'a areyo' kapaga'ana pagka mulidku iya, tantu a'a inān tinungbasan kahāpan.”

11

Si Isa maka si Yahiya Magpapandi
(Lukas 7:18-35)

1 Aubus pa'in e' si Isa bay magpanoho'an ma mulidna kasangpū' maka duwa inān,
ala'an iya minnē'. Pehē' iya ni saga kaluma'an ma lahat Jalil bo' magpandu' maka
magnasihat.
2 Na, si Yahiya Magpapandi bay takalabusu asal. Pagkalena pasal kahinangan Al-Masi,
anoho' iya saga mulidna kasehe' pehē' ni si Isa
3 atilaw iya, yuk-i, “Ka'a bahā' ya bay pinagbissala e' si Yahiya pi'itu ni dunya? Atawa
aniya' gi' saddī nilagaran?”
4 Anambung si Isa, yukna, “Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya pasal ai-ai takalebi
maka ai-ai ta'nda'bi itu.
5 Saga a'a bay buta maka'nda' na, a'a bay pengka' makal'ngngan na, a'a bay ni'ipul
tapalanu' na, a'a bay bisu makakale na, maka a'a bay amatay tapakallum na pabīng.
Sampay saga a'a kulang-kabus pinagnasihatan na lapal ahāp.
6 Aheya kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma aku.”
7 Pasalta' pa'in saga mulid si Yahiya inān ala'an min si Isa, amissala iya ni katimukan
a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, “Ai bahā' bay pihabi, ya angkan kam pehē' ni paslangan?
Bilahi kam bahā' ang'nda' a'a sapantun dansolag parang-parang, tabowa pap'llay e'
baliyu?
8 Bang ngga'i ka he'-i, na ai bahā' pihabi pehē'? A'a magsin'mmek ahalga'? Arai' ngga'i
ka, sabab bang a'a magsin'mmek buwattē', astana' ya pat'nna'anna.
9 Haka'inbi aku to'ongan bang ai bay pihabi pehē'. Dakayu' nabi bahā'? Aho', nabi,
sagō' alanga lagi' min nabi.
10 Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,
‘Soho'ku a'a kawakilanku parahū min ka'a, yuk Tuhan,
bo' supaya sakapna lān palabayannu.’
11 “Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “pasal si Yahiya Magpapandi itu: halam aniya'
abangsa labi gi' min iya. Sagō' sai-sai ma deyoman pagparintahan Tuhan, minsan a'a
areyo' kapaga'ana, alanga lagi' iya min si Yahiya.
12 Min waktu tagna' kapagnasihat si Yahiya sampay ni llaw itu, amanuyu' to'ongan
saga a'a bo' makasōd pehē' ni deyom pagparintahan Tuhan.
13 In pagparintahan Tuhan itu pinagkallam na pa'in ma Kitab Tawrat maka ma Kitab
Jabul sampay ta'abut waktu kalahil si Yahiya.
14 Jari bang kam ahutu magkahagad, si Yahiya ya na si Elija ya pinagsambatan e'
kanabi-nabihan.
15 Sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.
16 “Manjari,” yuk si Isa, “ai pamaralilanku saga a'a ahil jaman itu? Sali' sigām hantang
onde'-onde' magtingkō'an ma halaman tabu' magongka'-ongka'. Angalingan saga onde'-
onde' min dambila' ni kasehe'an sigām, yuk-i,
17 ‘Oy! Ka'am ilu! Bay kami angandapu'an ka'am
sagō' ka'am ilu mbal angigal.
Bay kami magsindilan
sagō' ka'am ilu mbal ameya' magtangis.’
18 “Buwattē' isab ma si Yahiya. Amuwasa iya maka mbal anginum inuman makalango,
ati yukbi in iya sinōd saitan!
19 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu magkakan maka maginum. Magtūy aku
pinah'llingan e' a'a kamemon, yuk-i, ‘He! Nda'unbi a'a itu, dahaga'! Panginginum!
Magbagay iya maka a'a magā' sukay parinta, sampay baldusa kasehe'an!’ Saguwā',”
yuk si Isa, “ta'nda'tam min kahinangan Tuhan in pangita'una asal taluwa'.”

Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Lukas 10:13-15)

20 Puwas e' anagna' si Isa amabukagan saga a'a ma deyom kada'irahan bay pangahi-
nanganna kaheka'an saga hinangna makainu-inu, malaingkan halam bay pataikut min
karusahan sigām.
21 Yuk si Isa, "Allā, ka'am saga a'a Korasin maka a'a Betsaida, maka'ase'-ase' sidda ya
pamakadal ka'am! Aheka hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am sagō' halam
bay b'nnalbi. Bang bay tahinang saga hinangku makainu-inu inān ma da'ira Tira maka
da'ira Sidun, tantu saga a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu sigām bay
mags'mmek karut, maka magbusugan di-sigām abu, tanda' sin pagsusun sigām.
22 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi' hukuman ya
pinat'kka ni ka'am min bay hukuman ma saga a'a da'ira Tira maka da'ira Sidun ma
masa awal e'.
23 Ka'am isab saga a'a Kapirnaum," yuk si Isa, "ilu kam magbantug-bantug di-bi in
ka'am pinalanga sampay ni sulga'! Sagō' nalka' sadja ya pasampayanbi! In hinang
makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am, bang bay kapa'nda'an ni saga a'a Sodom, tantu
masi da'ira sigām sampay ni kabuwattina'anan.
24 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum, abuhat gi' hukuman ya
pinat'kkahan ka'am min bay pinat'kkahan saga a'a Sodom ma masa awal e'."

Pahalian saga A'a Kabuhatan
(Lukas 10:21-22)

25 Manjari itu, ma waktu ina'an, amissala si Isa ni Tuhan. Yukna, "O Mma', ka'a ya
makapagbaya' ma langit maka ma dunya. Aheya pagsukulanku ni ka'a sabab in bay
limbungannu min a'a taga-pangadji' sampay min a'a alalom pangita'una, pata'unu na ni
a'a akulang pangita'una.
26 Aho', Mma', min kōgnu maka baya'nu angkan buwattē'."
27 Yuk si Isa ni saga a'a inān, "Bay na pangandol ai-ai kamemon ma aku e'
Mma'ku. Halam aniya' makata'uwan aku, luwal Mma'ku. Damikiyanna, halam aniya'
makata'uwan iya, luwal aku anakna lissi, beya' isab sasuku tapene'ku.
28 "Ameya' kam ma aku, sasuku kam binale' maka kabuhatan, bo' kam buwananku
pahalian.
29 Taima'unbi pandu' ya pamatanggungku ma ka'am, ati anganad kam min aku sabab
ahantap asal aku, maka areyo' pangatayanku. Minnitu kam makabāk kahayangan ma
nyawabi.
30 Sabab aluhay ya pamahinangku ma ka'am, maka alampung isab ya pandu'
pamatanggungku ma ka'am."

12

Pasal Llaw Paghali
(Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5)

1 Dakayu' Sabtu', lum'ngngan disi Isa labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu.
Jari itu, pagka lingantu saga mulidna, aniya' batang pai bay kin'ttu' e' sigām bo' ni'inta'
isina.
2 Pag'nda' saga Parisi ma bay tahinang e' saga mulid itu, yuk sigām ni si Isa, "Nda'un
ba saga mulidnu ilu. Langgal sara' ko' hinang sigām pagka pasabu ma llaw Sabtu'."
3 Anambung si Isa, yukna, "Angay, halam tabassabi bang ai bay tahinang e' si Da'ud
ma masa awal e', waktu bay kaotas sigām maka saga a'ana?
4 Bay pasōd si Da'ud ni deyom langgal Pangarapan ni Tuhan bo' yampa ngā'na saga
tinapay ya panukbal ni Tuhan. Pinagkakan e' sigām tinapay inān minsan langgal sara',
sabab luwal saga kaimaman ya wajib amangan tinapay bay tinukbalan inān.
5 Halam bahā' isab bay tabassabi ma Kitab Tawrat pasal saga imam ya maghinang ma
deyom langgal pagkulbanan sabu ma llaw paghali ni Tuhan? Minsan sigām makalanggal
sara' agama halam du sigām bay magdusa.
6 Haka'anta kam, aniya' maitu aheya kapatutna min langgal pagkulbanan inān.
7 Aniya' lling Tuhan bay tasulat ma Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i, 'Mbal ahalga' ma
aku susumbali'an ya pagkulbanbi. Sagō' ya kabaya'anku to'ongan subay kam ma'ase' ma
pagkahibi.' Bang bay tahatibi to'ongan pandu' itu, mbal du kam bay amat'kka hukuman
ni saga a'a ya halam bay magdusa.
8 Sabab aku, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu', ya llaw mulliya."

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an
(Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11)

9 Manjari palanjal si Isa minnē' ni lahat dakayu', ati pasōd iya ni deyom langgal sigām.
10 Aniya' maina'an a'a pakongkong tanganna, maka aniya' isab saga a'a bilahi amiha
dusa ma si Isa panuntut sigām ma iya. Tinilaw iya e' sigām, yuk-i, "Langgal sara' bahā'
ma agamatam bang kita amauli' a'a ma llaw paghali ni Tuhan?"
11 Anambung si Isa, yukna, "Ai bahā' hinangbi bang aniya' dakayu' bili-bilibi ahūg ni
deyom lowang hinabu ma llaw paghali? Mbal bahā' ngā'bi hayop inān, pinaluwas min
deyom lowang?
12 In kita binangsa manusiya' labi gi' ahalga' min bili-bili. Angkan wajib bang kita
maghinang kahāpan ma llaw paghali ni Tuhan."
13 Sakali ah'lling si Isa ni a'a pakongkong tanganna inān, yukna, "Pah'nnatun tangannu
ilu." Na, pinah'nnat e'na, magtūy kauli'an tanganna pasali' na ni tanganna dambila'.
14 Sagō' paluwas saga Parisi min deyom langgal inān bo' magisun bang buwattingga
e' sigām amapatay ma si Isa.

Si Isa Sosoho'an Tuhan

15 Pagta'u si Isa ma kaisunan saga Parisi e', ala'an iya min lahat ina'an. Aheka a'a bay
paturul ma iya, ati kauli'an e'na sigām kamemon sasuku magsakian.
16 Bay sigām banda'anna da'a sinō' anuli-nuli pasal iya.
17 Minnē' aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' Tuhan, ya tasulat e' nabi Isaya.
18 Yuk-i,
"Itiya' sosoho'anku bay pene'ku.
Kalasahanku iya, landu' aku kasulutan ma iya.
Pahōpku ni iya Rū-ku,
ati iya ya magpasaplag kabontol hukumanku
ni sabarang bangsa.
19 Mbal iya angalugat, mbal isab angamahit.
Mbal iya amatanog suwalana ma paglabayan a'a.
20 Ma'ase' iya ma sasuku alamma pangandolna,
maka tabangna sasuku mbal makakole'an di-na,
sampay ni waktu kapat'nna'na hukuman abontol
maka tara'ug kamemon kala'atan.
21 Jari iya ya pangasahan e' kamemon palbangsahan."

Si Isa maka si Be'elsebul
(Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23)

22 Sakali aniya' binowa ni si Isa dakayu' a'a umaw maka buta sabab sinōd saitan.
Kauli'an a'a itu e' si Isa, jari makabissala maka maka'nda' na iya.
23 Ainu-inu saga a'a bay maina'an. Yuk sigām, "Ya itu bahā' tubu' si Da'ud dakayu'-
kayu'?"
24 Pagkale lling inān e' saga Parisi, yuk sigām, "Angkan a'a itu makapala'an saitan min
deyom baran a'a sabab taga-kawasa iya bay min si Be'elsebul, ya pagnakura'an saitan."
25 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, angkan yukna, "Bang
saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana, bo' magbono' sali'-sali', mbal
at'ggol magka'at pagsultanan e'. Damikiyanna bang aniya' a'a magdalahat atawa
magdaokom, bo' abahagi' duwa magsagga'an di-sigām, al'kkas sigām magkaukanat.
26 Angkan ko', bang nakura' saitan amaluwas pagkahina saitan, hatina magkuntarahan
iya di-na. Tantu mbal anatas kapagbaya'na.
27 Yukbi in aku itu makapaluwas saitan ma sabab aniya' kawasaku pamuwan aku e'
si Be'elsebul. Bang he'-i b'nnal, minningga bahā' pangā'an mulidbi kawasa, ya angkan
sigām isab makapaluwas saitan? Mulidbi luggiya' ya amabukis kasā'anbi.
28 Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan sabab taga-kawasa aku deyo'
bay min Rū Tuhan. Ya na ko' ilu paltanda'an in Tuhan itiya' na magparinta ma ka'am.
29 "Nakura' saitan inān sali' dalil a'a aga'os. Luma'na mbal tasōd, pangalta'na mbal
kalangpasan. Luwal bang a'a ga'osan inān niengkotan dahū bo' yampa kalangpasan
deyom luma'na.
30 "Sai-sai mbal amogbogan aku," yuk si Isa, "anagga' aku du. Maka sai-sai mbal
anabangan aku amatipun saga suku'ku, amakaukanat du iya.
31 Angkan kam haka'anku, sai-sai kam angandusa maka amah'lling pangkal tudju ni
Tuhan, niampun du kam. Sagō' sai-sai amah'lling pangkal ni Rū Sussi, mbal ka'ampunan.

32 Sai-sai amah'lling la'at ma aku, Anak Manusiya', makajari niampun dusana. Sagō'
sai-sai amah'lling la'at ma Rū Sussi, mbal to'ongan niampun dusana, ai-na ka ma masa
itu, ai-na ka ma masa sinōng.”

Kayu maka Buwa'na
(Lukas 6:43-45)

33 “Bang saupama kayu ahāp,” yuk si Isa, “ahāp isab buwa'na. Damikiyanna isab bang
kayu ala'at, buwa'na mbal ahāp. Sabab takilā asal kayu min buwa'na.
34 Ka'am saga pangangakkal ilu! Mbal kam makabissala ahāp sabab ala'at deyom
ataybi. Ai-ai bay ma deyom atay manusiya', gana-gana paluwas min bowa'na.
35 Bang a'a ahāp, ahāp du isab kaul-pi'ilna sabab luwas min kahāpan ya bay tau'na ma
deyom atayna. Sagō' bang a'a ala'at, ala'at du isab kaul-pi'ilna sabab luwas min kala'atan
bay tau'na ma deyom atayna.
36 “Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', in a'a
kamemon subay angahaka pasal bissala kamemon bay tapah'llingna ma halam aniya'
kapūsanna.
37 Sabab min pamissalana ya sababan angkan a'a nihukum, bang niampun atawa
bininasa.”

Guru maka Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32)

38 Manjari aniya' saga guru sara' agama maka saga Parisi bay maina'an. Yuk sigām ni
si Isa, “Tuwan Guru, bilahi kami ang'nda' dakayu' paltanda'an luwas min barakatnu.”
39 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Dusahan pahāp saga a'a tahun itu-i, mbal to'ongan
bilahi magta'at ma Tuhan. Ka'am ilu mikipa'nda' paltanda'an panulayanbi aku. Sagō'
halam aniya' paltanda'an pa'nda'anku ka'am, luwal paltanda'an bay min si Yunus ma
masa awal e'.
40 Sabab si Yunus bay t'llung'llaw t'llumbahangi ma deyom b'ttong sattuwa dilaut.
Damikiyanna aku, Anak Manusiya', t'llung'llaw t'llumbahangi du aku ma deyom gumi
ma sinosōng.
41 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', magt'nggehan du saga a'a
bay ma da'ira Niniba ma masa awal e', ati sigām ya anaksi' in ka'am taga-dusa. Sabab
sigām ya bay akale ma nasihat si Yunus, magtūy apinda min dusa sigām. Haka'anta
kam, itiya' na dakayu' a'a labi lagi' alanga min si Yunus e', sagō' mbal iya b'nnalbi.
42 Bang ta'abut isab llaw pangahukum Tuhan ma manusiya' aniya' du an'ngge dakayu'
sultan d'nda bay ma lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi' du iya in ka'am taga-dusa.
Ya angkan d'nda inān taga-kapatut anaksi', sabab bay pi'itu min lahatna ma bihing
dunya supaya takalena bissala pangita'u min sultan Sulayman. Haka'anta kam, ma
buwattina'an aniya' maitu pasōng lagi' pangita'una min bay ta'u si Sulayman, sagō' mbal
b'nnalbi.”

Kabalik Saitan ni Baina
(Lukas 11:24-26)

43 “Na, bang takdil ni saitan,” yuk si Isa, “bang aniya' saitan paluwas min baran a'a,
nilunsul e'na lahat halam bay kaulanan amiha pahalian. Jari bang halam aniya' tabākna,
44 ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, ‘Gom na aku pabīng ni deyom baran a'a bay
pat'nna'anku he'.’ Pagbīng pa'in, ta'nda'na halam gi' aniya' pat'nna' maina'an, maka wa'i
bay sinapuhan maka minomos.
45 Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan akalap gi' la'at sigām min iya, ati pasōd sigām
kamemon ni deyom baran a'a pat'nna' maina'an. Jari in a'a inān pala'at gom pa'in
kahālanna damuli min bay dahū. Buwattē' isab ma saga a'a baldusa ya allum ma tahun
itu-i.”

Ina' si Isa maka Saga Danakanna L'lla
(Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21)

46 Na, hinabu si Isa masi amissala ni saga a'a inān, at'kka pina'an ina'na maka saga
danakanna l'lla. Ina'an sigām angagad ma luwasan pagka bilahi magsuli-suli maka iya.
47 Jari aniya' bay anambuku ma si Isa, yukna, “Tuwan, ina'an ina'nu maka saga
danakannu ma luwasan. Bilahi magsuli-suli maka ka'a.”
48 Anambung si Isa, yukna, “Sai bahā' ina'ku maka saga danakanku?”
49 Jari tinō' e'na saga mulidna. Yukna, “Ya na ko' itu ina'ku maka dauranakanku.
50 Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Mma'ku ma sulga', ya na ko' ina'an saga
danakanku l'lla-d'nda, maka ina'ku.”

13

Paralilan Pasal Panabod Bigi-Tinanom
(Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Ma llaw he'-i paluwas si Isa min luma' bo' pehē' ni bihing danaw aningkō' mahē'
magpandu'.
2 Aheka makalandu' a'a bay patimuk ni iya, angkan iya paruwa' aningkō' ma bayanan
bay parunggu' mahē'. Bo' ba'anan a'a inān magt'nggehan ma bihing tampe.
3 Aheka pamandu' e' si Isa ma sigām, pandu' pamaralilan.
Yukna, "Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom.
4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān. Sakali pina'an
saga manuk-manuk anittuk iya.
5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan, ariki' tana'na. Bigi inān
al'kkas patomo' sabab mbal alalom tana'na.
6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ugbusna sampay alanos, sabab mbal alalom
gamutna.
7 Aniya' isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan. Patomo' pa'in sagmot
inān, magtūy kasembolan tinanom e'.
8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, pasōng-sōng amuwa' du pahāp.
Aniya' batang kasehe' amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana, aniya' kasehe'
amuwan buwa' aheka, maka aniya' isab kasehe' sarang-sarang hekana.
9 Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan."

Angkan si Isa Magparalilan bang Amandu'
(Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10)

10 Manjari pehē' ni si Isa saga mulidna atilaw iya. Yuk sigām, "Angay ka magparalilan
bang ka amandu'an saga a'a itu?"
11 Yuk sambung si Isa, "Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo' supaya tahatibi pasal
kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya halam bay pata'una ni manusiya' kasehe'. Sagō'
saga a'a kasehe'an halam kabuwanan.
12 Sabab sai-sai aniya' ta'una, ginanapan gi' kata'una sampay manglabi-labihan. Sagō'
sai-sai halam aniya' ta'una kinulangan du min iya bay ta'una dangkuri'.
13 Ya na itu sababanna angkan aku magparalilan ma saga a'a itu:
sabab ang'nda' sigām sagō' mbal maka'nda'.
Pakale isab sigām sagō' mbal takale to'ongan maka mbal tahati.
14 Na, aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' nabi Isaya, ya yuk-i,
'Asal akale kam, sagō' mbal tahatibi.
Asal papatong kam, sagō' mbal tapanhidbi.
15 Sabab halam aniya' pasobsob ni pikilan saga a'a itu.
Tainga sigām bay tinaplokan,
mata sigām bay tinambunan.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,
bay du takale e' tainga sigām,
bay du isab tahati sampay ma deyom pikilan sigām,
Ati pabalik sigām magta'at ni aku, bo' kauli'anku.'
16 "Sagō' ka'am ilu," yuk si Isa ni saga mulidna, "aheya kahāpanbi, sabab ai-ai ta'nda'bi
tapanhidbi du, maka ai-ai takalebi tahatibi du.
17 Haka'anta kam to'ongan, aheka saga nabi maka a'a suku' Tuhan ma masa awal e'
bay bilahi to'ongan ang'nda' ma kahālan ya ta'nda'bi ma buwattitu, sagō' halam tasabu
e' sigām. Bilahi to'ongan sigām akale ma takalebi itu, sagō' halam ta'abut e' sigām."

Pamahati si Isa Pasal Bigi-Tinanom
(Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15)

18 "Na," yuk si Isa, "pakale kam to'ongan bo' tahatibi paralilan pasal a'a bay
magsaboran bigi-tinanom he'.
19 Saga bigi-tinanom bay apakpak ma lān inān paralilan a'a bay makakale pasal
kapagparinta Tuhan, sagō' halam tahati e' sigām. Jari pina'an ni sigām saitan patila'atun
angandagtu' lapal ya bay tinanom e' Tuhan ma deyom atay sigām.
20 Saga bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan, paralilan a'a bay makakale ma
palman Tuhan. Magtūy sigām kinōgan anaima' lapal palman e',
21 sagō' palman Tuhan e' halam bay anganggamut palalom ma deyom atay sigām.
Mbal anatas pagiman sigām. Ta'abut pa'in sigām t'kkahan susa atawa nila'at e' pagkahi

sigām ma sabab pameya' sigām ma palman Tuhan, magtūy sigām ang'bba min pagiman sigām.
22 Saga bigi-tinanom bay apakpak ni deyom sagmot itingan e' paralilan a'a bang am'nnal ma palman Tuhan. Sagō' bay pa'in am'nnal, magtūy alimbit pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma sigām pangalta' sigām. Angkanna palman Tuhan, ya bay takale e' sigām, sali' dalil tinanom kasembolan mbal amuwan buwa'.
23 Na, saga bigi-tinanom bay sinaboran ma deyom tana' ahāp e', paralilan saga a'a bang am'nnal ma palman Tuhan maka makahati to'ongan. Magtūy palman inān sali' dalil tinanom, amuwan buwa' ma deyom atay sigām. Kasehe' aheka to'ongan buwa'na, kasehe' isab aheka-heka, maka kasehe'an sarang-sarang."

Paralilan Pasal Sagmot

24 Manjari magparalilan na isab si Isa pabalik. Yukna, "In kapagparinta Tuhan ma manusiya' sali' dalil a'a anaboran bigi-tinanom ahāp ma tana'na.
25 Manjari itu ma waktu sangom, sabu pa'in magtulihan a'a kamemon, aniya' banta tag-huma inān pina'an anaboran bigi-sagmot ma bay panaboran bigi ahāp. Puwas e' ala'an banta he'.
26 Na, patomo' pa'in tinanom ahāp inān sampay anagna' na magbuwa', ta'nda' isab kasagmotan.
27 Manjari pina'an saga tendog ni a'a tag-huma. Yuk sigām, 'Tuwan, ahāp bigi-tinanom bay saborannu ma tana'nu. Minningga bahā' kasagmotan itu.'
28 Anambung tag-huma, yukna, 'Aniya' banta bay makahinang e'-i.' Yuk saga tendog, 'Bilahi ka bahā' bang kami angandarutan saga sagmot inān?'
29 'Da'a,' yukna, 'sabab bang darutbi sagmot inān, kalu ameya' alarut saga batang ahāp.
30 Sagarinbi na magbeya' magtomo' sampay ta'abut waktu pagani. Jari buwattitu du panoho'anku ma saga a'a magani: darutunbi sagmot dahū. P'kkosunbi bo' yampa tinunu'. Puwas e' anihunbi buwa' min bay tinanom ilu bo' tau'unbi ni deyom kamaligku.'
"

Pasal Bigi-Tinanom Sidda Anahut
(Markus 4:30-32; Lukas 13:18-19)

31 Puwas e' magparalilan si Isa pabalik. Yukna, "In kapagparinta Tuhan ma manusiya' sali' dalil dansolag bigi-tinanom ariki'-diki', ya tinanom e' a'a ma tana'na.
32 Bigi itu anahut min bigi-tinanom kamemon, sagō' bang anomo' na palabi heyana min tinanom kamemon. Tahinang kayu du, ati patapu' pina'an saga manuk-manuk angahinang pugaran ma sangana."

Paralilan Pasal Pasulig
(Markus 4:33-34; Lukas 13:20-21)

33 Magparalilan gi' si Isa, yukna, "Ya kapagparinta Tuhan sali' dalil pasulig ya ginuna e' d'nda pinalamud ni tirigu aheka, saga duwampū' maka lima kilu. Puwas e' niaddun e'na, gana-gana anulig kamemonna."
34 Kahaba' si Isa magpandu' ma kaheka'an a'a, magparalilan sadja iya. Mbal iya amissala ma sigām bang ngga'i ka min paralilan.
35 Minnē' aniya' mattan ma bay tasulat e' dakayu' nabi, ya yuk-i,
"Bang aku amandu' ma sigām subay bissala pamaralilan.
Haka'anku sigām pasal ai-ai ya halam kinata'uwan sangay min tagna' kapamapan-jari dunya."

Pinahati e' si Isa Paralilanna Pasal Sagmot

36 Puwas e' ni'bbahan e' si Isa kaheka'an a'a inān bo' pasōd ni deyom luma'. Pina'an ni iya saga mulidna. Yuk sigām, "Pahatiun kono' kami paralilan pasal kasagmotan ma huma inān."
37 Anambung si Isa, yukna, "Aku, Anak Manusiya', dalil a'a anaboran bigi-tinanom ahāp inān.
38 Huma inān, ya na dunya itu. Bigi ahāp inān, ya na saga a'a ameya' pinarintahan e' Tuhan. Kasagmotan inān, ya na saga a'a ameya' ma nakura' saitan, ya patila'atun.
39 Banta bay anaboran bigi-sagmot inān, ya na nakura' saitan. Ya waktu kapagani, ya na llaw pangiyamat dunya. Ya a'a magani inān, saga mala'ikat.
40 Bang takdil ni kasagmotan ya tinimuk inān bo' yampa tinunu', buwattē' du isab pakaradja'anna bang ta'abut na llaw kiyamat.

41 Aku Anak Manusiya', soho'ku du saga mala'ikatku pi'itu ni dunya animuk saga
a'a dusahan, sasuku bay amowa pagkahina angandusa maka sasuku bay maghinang
kala'atan.
42 Tatimuk pa'in, nilarukan sigām ni deyom api nalka'. Mahē' sigām magolang, saga
magtage'ot empon sigām, sabab min kapagsusun sigām.
43 Sagō' saga a'a suku' Tuhan anahaya du, pinaluwa ni mata llaw, bang ma deyom
pagparintahan Mma' sigām Tuhan. Sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan."

Paralilan Pasal Alta' bay Tinapukan

44 Magparalilan isab si Isa, yukna, "In kapagparinta Tuhan ma saga a'ana sali' dalil alta'
bay tinapukan ma deyom tana'. Sakali aniya' a'a bay makabāk iya. Tabākna pa'in itu,
magtūy tambunanna pabalik. Landu' iya kinōgan, angkan iya pehē' amab'llian ai-aina
kamemon bo' yampa b'llina tana' ya bay kabākanna alta' he'."

Paralilan Pasal Mussa'

45 "Buwattitu isab kapagparinta Tuhan," yuk si Isa. "Sali' dalil palilitu amiha saga
mussa' ahāp.
46 Bang iya ganta' makapuwa' dakayu' mussa' ahalga' to'ongan, pinab'llihan e'na ai-
aina kamemon bo' tab'llina mussa' dakayu' he'."

Paralilan Pasal Pokot

47 "Buwattitu isab kapagparinta Tuhan ma manusiya'," yuk si Isa. "Sali' dalil pokot
nihūg ni deyom tahik, sinōd daing ginis-ginisan.
48 Ap'nno' pa'in pokot e', na ginuyud e' saga a'a magdaraing inān tudju ni daplakan.
Aningkō' sigām maina'an bo' pinagsaddī ba'anan daing inān. Ingga ahāp, ni'isi e' sigām
ni deyom ambung, ingga mbal tapagguna, tinimanan.
49 Buwattē' du isab bang kiyamat na dunya itu. Paluwas saga mala'ikat ati pinagsaddī
e' sigām manusiya' ahāp maka ala'at.
50 Ya ala'at nilarukan du ni deyom api nalka'. Mahē' sigām magolang, saga magtage'ot
empon sigām, sabab min pagsusun sigām."

Pandu' Baha'u maka Pandu' bay Tagna'

51 Tinilaw e' si Isa saga mulidna, yukna, "Tahatibi bahā' kamemon bay pamissalaku
ma ka'am e'?"
"Aho'," yuk sambung sigām.
52 "Na," yuk si Isa, "bang aniya' guru sara' agama kapandu'an pasal kapagparinta
Tuhan, sali' iya dalil a'a dayahan taga-luma'. Aheka asal alta'na baha'u maka ndang,
hatina pangita'una pasal pandu' tagna' sampay pandu' baha'u."

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30)

53 Pagubus pa'in bay magparalilan si Isa, ala'an iya min lahat inān
54 bo' amole' ni kauman ya luggiya' lahatna. Anagna' iya amandu'an saga a'a maina'an,
ma deyom langgal sigām. Ainu-inu sigām ma pamandu'na, yuk-i, "Oy! Minningga bahā'
pangā'anna pangita'una, maka barakat ya pangahinangna saga kahinanganna makainu-
inu he'?
55 Bang kami mbal asā', ya na itu anak karpentero. Ina'na si Mariyam. Saga
danakanna disi Yakub, si Yusup, si Judas maka si Simun.
56 Maka saga danakanna d'nda, itiya' du isab ma lūnganta itu. Minningga bahā'
pangā'anna ta'una itu?"
57 Jari kinap'ddi'an atay si Isa e' saga a'a inān.
Sakali ah'lling iya ni sigām, yuk-i, "Pinagaddatan asal saga nabi ma sabarang lahat.
Luwal saga a'a ma lahatna luggiya' maka sehe'na magdaluma' ya mbal magaddatan iya."
58 Jari salat saga hinang makainu-inu tahinang e' si Isa ma kaumanna inān sabab mbal
angandol ma iya saga a'ana.

14

Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9)

1 Ma waktu he'-i sultan Herod ya bay magbaya' ma lahat Jalil. Manjari itu makakale
iya pasal kahinangan si Isa
2 ati ah'lling iya ni saga a'ana pangandolan, yukna, "Si Yahiya Magpapandi ko' inān,
pinakallum na pabīng min kamatayna. Angkan tahinangna saga hinang makainu-inu
inān."

3-4 Angkan buwattē' pah'lling si Herod, sabab iya ya bay magpanoho'an amapatay si
Yahiya. Buwattitu bay kahālanna, sultan Herod itu bay magkabaya' maka ipalna si
Herodiyas, bo' allum lagi' siyalina si Pilip, ya h'lla si Herodiyas e'. Pinabukagan na pa'in
si Herod e' si Yahiya, yukna, “Mbal manjari bang ka magtimbul maka h'nda danakannu!
Dusahan ka!” Angkanna si Yahiya bay sinō' sinaggaw e' sultan, sinō' niekang-ekangan
bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu.
5 Bilahi si Herod amapatay si Yahiya sagō' tināw iya ma kaheka'an a'a, sabab
magkahagad sigām in si Yahiya nabi.
6 Jari magpajamu sultan Herod panabuna ma llaw kapaganak ma iya. Angigal anak
si Herodiyas budjang ma pang'nda' saga luruk ati kasulutan sidda si Herod,
7 angkan janji'anna budjang inān. Yukna, “Janji'anta ka. Ai-ai amu'nu ni aku
pamuwanku to'ongan.”
8 Na, in budjang inān bay kapitnahan asal e' ina'na angkan yukna ni sultan, “Buwanin
aku kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma talam.”
9 Sidda asusa sultan inān, sagō' mbal kapindahan bay panganjanji'na ma alopan saga
luruk e', angkan soho'na subay nirūlan budjang inān ma bay amu'na he'.
10 Jari magpanoho'an si Herod subay pinonggolan kōk si Yahiya ma deyom kalabusu.
11 Puwas e' pinat'nna' kōkna ma talam bo' yampa binowa ni budjang, ati ni'nde'an
e'na ni ina'na.
12 Sakali pina'an saga mulid si Yahiya angā' patayna kinubul. Puwas e' pehē' sigām ni
si Isa angahaka'an iya.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

13 Na, pagkale si Isa ma pasal ina'an-i, ala'an iya minnē' amusay ni lahat halam maga'a,
hal iya dangan-danganna. Kinata'uwan pa'in kamahē'anna, magla'anan saga a'a min
ba'anan kauman sigām bo' paturul ma iya, amaklay min bihing susulan.
14 Pagdeyo' pa'in si Isa min bayananna, ta'nda'na saga a'a inān landu' to'ongan aheka.
Sakali t'kkahan iya ase' ma sigām, maka kauli'an e'na sasuku taga-saki.
15 Pagka abay kohap na, pehē' ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām, “Sōng sangom
na, maka itiya' kitam ma lahat l'ngngaw-l'ngngawan. Sō'un lagi' saga a'a itu pehē' ni
kaluma'an inān bo' makab'llihan di-sigām kinakan.”
16 Anambung si Isa, yukna, “Minsan sigām mbal ala'an minnitu. Ka'am na ya amakan
sigām.”
17 Yuk saga mulid e', “Lima du tinapay ma kami maka duwa du daing!”
18 “Na,” yuk si Isa, “bowahunbi pi'itu.”
19 Jari pinatingkō' sigām e'na ma kaparangan. Puwas e' niā' e'na lima tinapay maka
duwa daing bo' pahangad ni langit magsukul ni Tuhan. Pinagpōng-pōng e'na tinapay
bo' yampa sōnganna ni saga mulidna, ati tinopod-toporan e' sigām saga a'a inān.
20 Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay mag'ssohan. Pagubus sigām
amangan, tinipun kapin kinakan inān e' saga mulid e' ati ap'nno' sangpū' maka duwa
ambung aheya.
21 Aniya' saga limangibu a'a bay amangan inān, bang hal l'lla ya ni'itung. Saddī gi'
d'nda maka onde'-onde'.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Markus 6:45-52; Yahiya 6:15-21)

22 Puwas e' sinoho' e' si Isa saga mulidna paruwa' ni bayanan. Pinarahū sigām min
iya tudju ni dambila' danaw, sabuna amapole' kaheka'an a'a inān.
23 Tapapole' pa'in saga a'a he', patukad si Isa dangan-danganna anambahayang ma
bīd-bīd. Sangom pa'in lahat, maina'an iya dangan-danganna,
24 bo' saga mulidna atā na min bihing. Taluwa' sigām goyak sabab anagga' baliyu.
25 Pagdai' llaw pa'in, pehē' na si Isa tudju ni sigām, lum'ngngan min kuwit tahik.
26 Ta'nda' pa'in iya e' saga mulidna lum'ngngan min kuwit tahik, nileya'-leya' sigām.
“Umagad ko' ilu,” yuk sigām, maka e' sigām magsilawak kabowa tāw.
27 Sagō' amissala magtūy si Isa ni sigām. “Paiman kam!” yukna. “Aku ko' itu. Da'a
kam tināw.”
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Nakura', bang ka'a to'ongan ilu, sō'un aku pi'ilu ni
ka'a lum'ngngan min kuwit tahik.”
29 “Na, pi'itu na ka,” yuk si Isa.
Jari pareyo' si Petros min bayanan inān anagna' lum'ngngan min kuwit tahik tudju ni
si Isa.

30 Sagō' pagnanamna ma baliyu inān, sinōd iya tāw ati inut-inut iya pat'nnob. Magtūy
iya angalingan, yukna, “Nakura', tabangun aku!”
31 Magtūy iya niabut e' si Isa bo' binalutan. Yuk si Isa, “Kulang pahāp imannu ilu!
Angay aku pagduwa-duwahannu?”
32 Makariyata' pa'in sigā ni bayanan e', pahali na baliyu.
33 Pinudji si Isa e' saga mulid kasehe'an inān, yuk-i, “B'nnal, ka'a ilu Anak Tuhan!”

Saga A'a Gennesaret Kauli'an
(Markus 6:53-56)

34 Jari itu, makat'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu' sigām ni lahat
Gennesaret.
35 Takilā si Isa e' saga a'a mahē', ya angkan sigām bay anambukuhan sasuku taga-saki
ma jadjahan ina'an-i, sinō' binowa ni si Isa.
36 Angamu' sigām junjung ni si Isa, bang pa'in dūlanna saga a'a sakihan ang'ntan
minsan la'a hal tōng s'mmekna. Manjari sai-sai bay maka'ntanan s'mmek si Isa saru'un-
du'un kauli'an sakina.

15

Usulan bay Pang'bba e' Ka'mbo'-mbo'an
(Markus 7:1-13)

1 Manjari aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi maka guru sara' agama bay min da'ira
Awrusalam. Atilaw sigām ma iya,
2 yuk-i, “Angay saga mulidnu ilu mbal angisbat usulan bay pang'bba e' ka-
matto'ahantam? Amangan sigām minsan halam bay angose'an tangan sigām pahāp.”
3 Anambung si Isa, yukna, “Na, ka'am ilu. Angay langgalbi panoho'an Tuhan ati beya'bi
saga usulan bay min kamatto'ahanbi?
4 Entomunbi panoho'an Tuhan, ya yukna, ‘Wajib kam magaddatan mma'bi maka
ina'bi.’ Maka itu gi', ‘Sai-sai anukna'an mma'na atawa ina'na, a'a inān subay pinapatay.’
5 Sagō' bang ma pamandu'bi, bang aniya' a'a ganta' amissala ni matto'ana, yukna:
‘Kaniya'ku itu, arak bay panabangku ka'am sagō' pasuku'ku na ni Tuhan.’
6 Minnē' iya apuwas kono' min sara' pasal pagaddat ma kamatto'ahan. Jari tasulakbi dī
panoho'an Tuhan pagka pagmatayanbi saga usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi.
7 In ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma Tuhan, bo' halam. B'nnal asal ya kallam
Tuhan bay tasulat e' nabi Isaya,
8 yuk-i,
‘Saga a'a itu angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām,
sagō' alawak deyom atay sigām min aku.
9 Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna,
sabab ya pamandu' e' sigām saga panoho'an bay pinahinang e' manusiya'.’ ”

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'
(Markus 7:14-23)

10 Puwas e', nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō' patimuk pabīng ni atagna.
Yukna ni sigām, “Pakale kam ma bissalaku. Pahati kam to'ongan.
11 Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom bowa' ya makalumu' a'a. Ya makalumu' saga
bissala ala'at paluwas min bowa'na.”
12 Sakali pina'an ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām, “Kata'uwannu bahā' ap'ddi' atay
saga Parisi ma bay bissalanu insini'?”
13 Yuk sambung si Isa, “Kamemon tinanom ya halam bay tinanom e' Mma'ku ma
deyom sulga', nilarut du.
14 Da'a kam magsusa pasal sigām. Sigām angamalim, sagō' ibarat sigām a'a buta. Bang
buta angambit sehe'na buta, tantu sigām ahūg karuwangan ni deyom lowang.”
15 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Pahatiun kami pasal bay pamaralilnu ilu.”
16 Yuk si Isa, “Oy! Sampay ka'am ilu masi a'awam!
17 Halam bahā' tahatibi? Bang aniya' kinakan pasōd ni deyom bowa' a'a, pasampay
du ni deyom b'ttongna bo' yampa paluwas min baranna.
18 Sagō' ya bissala ala'at paluwas min bowa' a'a, bay pino'onan asal min deyom atayna.
Ya he' makalumu' iya.
19 Sabab deyom atay manusiya' ya paluwasan hona'-hona'na ala'at, ya angkan iya
maghinang kala'atan kaginisan, buwat saga amapatay, angaliyu-lakad, angahinang
kahina'an d'nda-l'lla, anangkaw, magputing, maka angalimut.
20 Kamemon itu makalumu' a'a. Sagō' bang kita amangan ma halam bay angose'an
tanganta buwat pamandu' saga Parisi, ngga'i ka he'-i makabuwan kalumu'an.”

Pangandol Dakayu' D'nda min Lahat Kana'an
(Markus 7:24-30)

21 Sakali palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira Tira maka da'ira Sidun.
22 Aniya' d'nda bangsa Kana'an min lahat inān bay pehē' ni si Isa anganjunjung. "O Tuwan," yukna, "tubu' si Da'ud, ma'ase' ka ma aku. Anakku d'nda sinōd saitan, abinsana' sidda."
23 Sagō' halam makasambung si Isa minsan dakabtang. Jari pasekot saga mulidna amogos iya pasal d'nda inān, yuk-i, "Soho'un iya ala'an! Mbal iya pahali angalinganan kitam!"
24 Anambung si Isa, yukna, "bay aku sinō' pi'itu anabang saga a'a bangsa Isra'il sadja, ya sali' dalil bili-bili alungay min labayan."
25 Sagō' takale pa'in lling itu e' d'nda, magtūy iya pasujud ni tongod tape' si Isa. "O Tuwan," yukna, "tabangun aku."
26 Sinambungan iya e' si Isa pinaralilan, yukna, "Mbal manjari niā' kinakan saga anak lissi bo' nilarukan ni saga ero'."
27 "B'nnal, Tuwan," yuk d'nda. "Sagō' minsan saga ero' amangan du momok kinakan ya apakpak min lamisahan tag-ipatan ma sigām."
28 Sakali anambung si Isa, yukna, "Arung, ahogot imannu. Nirūlan du bay pangamu'nu ilu." Manjari ma waktu he'-i saru'un-du'un du kauli'an anakna d'nda he'.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa

29 Puwas e' ala'an si Isa min lahat ina'an, amaklay min bihing danaw Jalil. Jari patukad iya ni bīd-bīd aningkō' mahē'.
30 Landu' aheka a'a bay pina'an ni iya amowa saga pengka', saga a'a aku'il, saga buta, saga umaw, sampay ba'anan a'a sasuku taluwa' ginisan saki. Pinat'nna' sigām e' sehe' sigām ma tongod tape' si Isa, ati kauli'an sigām e'na kamemon.
31 Ainu-inu to'ongan saga a'a inān, pag'nda' sigām ma a'a bay umaw makapah'lling na, a'a bay aku'il kauli'an na, bay pengka' makal'ngngan na pabontol, bay buta maka'nda' na. Manjari sinanglitan e' sigām Tuhan, ya pagta'atan bangsa Isra'il.

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 8:1-10)

32 Sakali nilinganan e' si Isa saga mulidna bo' yukna, "Ma'ase' aku ma saga a'a itu, sabab kat'lluna llaw itu ya kamaitu sigām ma aku, maka halam na aniya' kinakan sigām. Mbal aku bilahi amapole' sigām ma halam bay amangan dahū, arakala' pinunung sigām ma pal'ngnganan."
33 Tinilaw iya e' saga mulidna, yuk-i, "Maingga bahā' pangā'anta kinakan sarang pamakan ba'anan a'a itu? Itiya' kitam ma lahat halam aniya' kaluma'anna!"
34 Yuk si Isa, "Pila heka tinapaybi ilu?"
"Pitu' tinapay," yuk sigām, "maka saga daing ariki' mbal aheka."
35 Manjari sinoho' e' si Isa kaheka'an a'a inān magtingkō'an ma tana'.
36 Niā' e'na kapitu' tinapay maka saga daing e', bo' yampa magsukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na tinapay maka daing-daing e' bo' sōnganna ni saga mulidna. Ati tinopod-toporan saga a'a inān e' sigām.
37 Magkakanan sigām kamemon sampay mag'ssohan na. Aubus pa'in bay amangan, aniya' pitu' ambung aheya ap'nno' e' kapin kinakan bay tatimuk e' saga mulid e'.
38 Saga a'a bay magkakanan inān aniya' saga mpat ngibu bang l'lla sadja ni'itung, saddī d'nda maka onde'-onde'.
39 Jari pinapole' saga a'a inān e' si Isa. Pariyata' iya ni bayanan bo' yampa pauntas ni lahat Magadan.

16

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56)

1 Manjari aniya' saga Parisi maka saga Saddusi bay pina'an ni si Isa. Bilahi sigām anulayan iya bo' supaya iya tajallat ma bissalana. Angkanna sigām mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an in iya b'nnal taga-kapatut min Tuhan.
2 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu, bang pas'ddop llaw, yukbi, 'Ā, t'ddo' du salung sabab ilu akeyat bihing langit.'
3 Pagsubu-subu isab, yukbi, 'Ulan llaw itu sabab akeyat bihing langit maka angandom.' Ata'u kam ang'nda' pandoga ma b'ttong langit, sagō' mbal kapandogahanbi paltanda'an ya ta'nda'bi ma masa itu-i.

4 Saga a'a ma patahunan itu ala'at sidda, maka mbal bilahi magta'at ma Tuhan.
Bilahi kam bahā' ang'nda' paltanda'an barakatan? Halam aniya' paltanda'an pina'nda'an
ka'am, luwal paltanda'an bay min nabi Yunus ma masa awal e'." Puwas e' ni'bbahan
saga a'a inān e' si Isa, ati ala'an iya minnē'.

Pagbanda' Pasal Pamandu' Parisi maka Saddusi
(Markus 8:14-21)

5 Pagt'kka saga mulid si Isa ni dambila' danaw, halam sigām bay makaentom amowa
tinapay palutu' sigām.
6 Yuk si Isa ni sigām, "Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi pasulig tinapay min saga Parisi
maka min saga Saddusi."
7 Magsuli-suli saga mulidna pasal pah'llingna he', sabab halam tahati e' sigām. Yuk
pangannal sigām, "Angkan arai' buwattē' pah'lling si Isa sabab halam kita bay amowa
tinapay."
8 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pinagsuli-suli e' sigām, angkan yukna, "Angay
pagsuli-sulibi pasal halam aniya' tinapaybi? Ariki' pahāp pangandolbi ma aku!
9 Halam gi' tahatibi bahā'? Halam taentombi bay waktu kapagpōng-pōngku tinapay
lima hekana pamakan saga limangibu a'a he'? Entomunbi bang pila ambung aheya bay
pangisihanbi kapin kinakan e'?
10 Maka tinapay pitu' hekana bay pamakan mpat ngibu a'a he'. Pila ambung bay
pangisihanbi kapin?
11 Daka angay kam mbal makahati. Ngga'i ka tinapay ya bay pagbissalaku he'. Yukku,
halli'inbi pasulig tinapay saga Parisi maka Saddusi!"
12 Minnē' yampa tahati e' sigām ngga'i ka pasulig pamasulig tinapay ya bay pah'llingna,
sagō' pandu' min saga Parisi maka min saga Saddusi. Ya na he' subay nihalli'an pahāp.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21)

13 Na, palintas disi Isa ni jadjahan lahat ma kasekotan da'ira Kesareya Pilipi. Maina'an
pa'in, tinilaw e'na saga mulidna, yukna, "Bang ma pangupama a'a, sai kono' aku Anak
Manusiya' itu?"
14 Yuk sambung saga mulid e', "Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si Yahiya
Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija atawa nabi Irimiya. Maka bang
ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal e'."
15 "Na, bang ma ka'am," yuk si Isa, "ai yukbi? Sai sa aku itu?"
16 Anambung si Simun Petros. "Ka'a Al-Masi," yukna, "Anak Tuhan ya kakkal salama-
lama."
17 "Aheya kahāpan ma ka'a, Simun anak si Jona," yuk si Isa, "sabab ngga'i min
manusiya' ya angkan kata'uwannu ilu-i. Bay pamata'u ka'a e' Mma'ku ma deyom sulga'.
18 Na, ya na itu pangahakaku ma ka'a: ka'a si Petros, hatina batu. Ati ma diyata'
batu lakit ilu pangahinanganku langgalku, hatina saga jama'aku kamemon. Mbal sigām
tara'ug minsan amatay.
19 Buwananta ka kunsi', hatina kapatut angukab pasōran manusiya' tudju ni deyom
pagparintahan Tuhan. Ai-ai lāngnu ma deyom dunya itu nilāng du isab ma deyom
sulga', maka ai-ai pamarūlnu ma deyom dunya itu pinarūl du isab ma deyom sulga'."
20 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, da'a sinō' angahaka ni sai-sai in iya
Al-Masi.

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Markus 8:31—9:1; Lukas 9:22-27)

21 Manjari puwas minnē', anagna' si Isa amahatian saga mulidna pasal ai tum'kka ni
iya ma sinosōng. Yukna, "Subay aku pehē' ni da'ira Awrusalam. Aheka du kabinasahan
pinat'kka ni aku e' saga pagmatto'ahan, e' saga kaimaman alanga, maka e' saga guru
sara' agama. Pinapatay du aku, sagō' bang palabay na t'llumbahangi pinakallum du aku
pabīng."
22 Sakali si Petros bay amowa si Isa paokat min kasehe'an, bo' yampa pabukaganna,
yuk-i, "S'lle' bale puhu', pinatā e' Tuhan ya yuknu he' bo' mbal makani-ka'a."
23 Sagō' nialop si Petros e' si Isa. Yukna, "Ala'an ka min aku, saitan! Kabimbangan
aku e'nu. Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya' ko', ngga'i ka pikilan Tuhan."
24 Puwas e' amissala si Isa ni saga mulidna. "Bang aniya' bilahi ameya' ma aku,"
yukna, "subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Subay tinanggung e'na hāgna
pamapatayan iya, hatina kabinasahan ma sababku. Minnē' iya makajari ameya' ma
aku.

25 Sai-sai allogan kallum baranna, amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō'
sai-sai mbal allogan ma kallum-baranna, lilla' isab amatay ma sababku, makabāk du iya
kallum kakkal.
26 Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom dunya kamemon,
aheya lugi'na bang halam aniya' kallumna kakkal. Sabab halam aniya' tapangal'kkatna
kallum-nyawana bang amutawan na.
27 Aku Anak Manusiya' pabīng du pi'itu, aliput e' sahaya Mma'ku, maka sinehe'an
aku e' saga mala'ikatna. Tungbasanku manusiya' kamemon, pinapagtongod maka bay
hinang sigām dangan maka dangan.
28 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya' maitu ma ka'am mbal amatay sat'ggol
halam gi' pi'itu in Anak Manusiya' bo' magparinta ma deyom dunya. Subay na aku
ta'nda' e' sigām bo' yampa sigām amatay."

17

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36)

1 Palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, binowa e' si Isa si Petros maka duwangan
magdanakan, ya si Yakub maka si Yahiya, patukad ni diyata' būd alanga, sigām-sigām
sadja.
2 Maina'an pa'in sigām, apinda luwa si Isa ma pang'nda' sigām. Asahaya pamaihu'anna
buwat mata llaw. Makasilaw sidda pote' s'mmekna.
3 Sakali panyata' pina'an si Musa maka si Elija*, ta'nda' e' saga mulid inān magsuli-suli
maka si Isa.
4 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, "Tuwan Panghū', ahāp to'ongan itiya' kami maitu.
Bilahi ka bahā' bang aku angahinang t'llu panggung-panggung pasindunganbi maitu,
dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa itu, maka dakayu' ma si Elija?"
5 Sabu pa'in iya ah'lling, aniya' gabun asahaya bay angalandungan sigām, maka aniya'
suwala ah'lling min deyomna. Yuk suwala he', "Anakku ko' itu kalasahanku. Landu'
aku kasulutan ma iya. Iya ya kalehunbi."
6 Pagkale pa'in suwala itu e' saga mulid inān, landu' to'ongan sigām tināw angkan
kum'ppang magtūy sigām ni tana'.
7 Sagō' pina'an si Isa ni sigām amat'ppak tanganna ma sigām. Yukna, "Pabungkal kam,
da'a kam tināw."
8 Pagtongas sigām, halam aniya' saddī ta'nda' e' sigām, luwal si Isa.
9 Manjari itu, sabu pa'in sigām palūd min būd e', binanda'an e' si Isa saga mulidna,
yukna, "Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi mahē' ma diyata' būd e'.
Subay na aku, Anak Manusiya' itu, tapakallum pabīng min kamatayku bo' yampa kam
angahaka."
10 Sakali tinilaw si Isa e' sigām, yuk-i, "Angay saga guru sara' agama magpina'in in si
Elija subay dahū palahil pi'itu?"
11 Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ko' ilu, si Elija palahil dahū min Al-Masi anakapan
kamemon.
12 Sagō' haka'anta kam, bay na palahil si Elija pi'itu ati halam iya bay takilā e' saga
manusiya'. Bay tahinang e' sigām ma iya ai-ai kabaya'an sigām. Damikiyanna aku, Anak
Manusiya', bininasa du isab e' sigām."
13 Minnē' tahati e' saga mulidna si Yahiya Magpapandi iya pinagbissala e' si Isa.

Onde'-onde' Kapala'anan Saitan
(Markus 9:14-29; Lukas 9:37-43)

14 Na, makabīng pa'in disi Isa ni kaheka'an a'a he', aniya' dakayu' a'a pina'an ni iya
angōk-tu'ut.
15 Yukna ni si Isa, "Tuwan, ma'ase' pa'in ka ma anakku l'lla. Binawi-bawi iya, landu'
iya abinasa. Araran iya pahantak ni api atawa ni bohe'.
16 Bay bowaku iya ni saga mulidnu sagō' mbal iya kauli'an e' sigām."
17 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am saga a'a ma tahun itu-i, asā' landu' pikilanbi!
Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan
kabuwattilubi bo' yampa kam magkahagad? Bowahun pi'itu onde' ilu," yukna.
18 Tabowa pa'in onde' inān ni si Isa, magtūy pabukaganna saitan. Pinaluwas e'na min
baran onde' ati saru'un-du'un du pahali sakina.

---

* **17:3 17:3** Si Elija itu dakayu' nabi bay ma waktu awal.

19 Puwas e' tinilaw si Isa e' saga mulidna, sigām-sigām sadja. Yuk sigām, “Angay kami
bay mbal makapaluwas saitan e'?”
20 Yuk si Isa, “Sabab akulang pangandolbi ma Tuhan. Haka'anta kam to'ongan, abila
bay makasali' heya pangandolbi ni buwat heya bigi-tinanom anahut, tahinangbi du
kamemon minsan buwattingga hunitna. Bang saupama soho'bi būd itu papinda minnitu
pina'an, papinda du. [
21 Sagō' in ginis saitan ina'an-i mbal tapaluwas, luwal bang kam angamu'-ngamu' maka
amuwasa dahū.]”

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 9:30-32; Lukas 9:43-45)

22 Aniya' dakayu' waktu magtimuk saga mulid ma lahat Jalil. Yuk si Isa ni sigām, “Aku
itu, Anak Manusiya', arai' na sinōngan ni pagbaya'an saga a'a,
23 ati pinapatay aku e' sigām. Sagō' t'llumbahangi puwas min kamatayku allum du
aku pabīng.” Minnē' asusa to'ongan saga mulidna.

Sukay Langgal Binayaran e' si Isa

24 Pagt'kka si Isa maka saga mulidna ni da'ira Kapirnaum, aniya' pina'an ni si Petros
saga a'a angā' sukay langgal. Yuk sigām ni iya, “Gurubi ilu, amayad sukay langgal
bahā'?”
25 “Aho',” yuk sambung si Petros.
Makasōd pa'in si Petros ni deyom luma' arak angahaka, makarahū si Isa ah'lling ni
iya, yukna, “Simun, bang ma ka'a, sai niā'an sukay e' saga sultan ma babaw dunya itu?
Anak-kampungna ka, atawa a'a saddī?”
26 “A'a saddī,” yuk si Petros.
“Na,” yuk si Isa, “bang buwattilu, hatina in kitam panganak Tuhan itu mbal wajib
magsukay.
27 Sagō' mbal kitam bilahi kinap'ddi'an atay e' saga a'a inān, angkan ka subay pehē'
ni bihing danaw inān amuwang. Pagtinduk daing, hella'un magtūy. Makabāk du ka sīn
ma deyom bowa'na, sarang pamayadta sukay langgal. Ngā'un sīn inān bo' pamayarun
pehē'.”

18

Sai ya Katapusan Alanga?
(Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48)

1 Ma waktu he'-i du, pina'an ni si Isa saga mulidna atilaw iya, yuk sigām, “Sai alanga
katapusan ma deyom pagparintahan Tuhan?”
2 Sakali nilinganan e' si Isa dakayu' onde'-onde', sinō' an'ngge ma dahuwan sigām.
3 Yuk si Isa, “Haka'anta kam to'ongan, sai-sai mbal apinda palantarana ni buwat
palantara onde'-onde' itu, mbal to'ongan pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.
4 Sai-sai amareyo' atayna, pinasali' ni buwat atay onde'-onde' itu, ya na katapusan
alanga ma deyom pagparintahan Tuhan.
5 Sai-sai isab anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma sabab ōnku ya pamanyabu-
tanna, sali' aku baranku ya tinaima' e'na.”

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2)

6 Yuk si Isa lagi', “Bang aniya' a'a makaparusa ma dakayu' onde'-onde' buwattitu ya
taga-pangandol ma aku, ahāp lagi' kadal a'a inān bang pa'in iya pinagantungan batu
abuhat ma k'llongna bo' nihūg ni timbang.
7 “Maka'ase'-ase' to'ongan saga manusiya' itu, sabab aniya' na pa'in sasat makaparusa
ma sigām. Tantu paniya' saga sasat-manasat, sagō' maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal
ma sasuku anasat sehe'na amowa magdusa.
8 Bang tanganbi atawa tape'bi ganta' amowa ka'am magdusa, subay paggatunbi. Gom
na pa'in pukulinbi bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam allum ma deyom sulga' ma apukul
dambila' tanganbi atawa tape'bi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya
mbal kap'ddahan ma ajukup tape'-tanganbi.
9 Damikiyanna isab bang matabi ganta' amowa ka'am magdusa, gom lagi' lugitunbi
bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam allum ma deyom sulga' ma abuta dambila' matabi, bang
pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup matabi karuwambila'.”

Bili-bili Alungay
(Lukas 15:3-7)

10 “Kamaya'-maya' kam. Da'a palehomunbi saga kamanahutan itu. Sabab haka'anta
kam, ina'an anunggu'an sigām saga mala'ikat ya paharap na pa'in ni Mma'ku Tuhan ma
deyom sulga'.
11 (In aku, Anak Manusiya', bay pi'itu ni dunya angalappas saga a'a ya alawak min
Tuhan.)
12 “Bistahunbi: bang saupama aniya' a'a taga-bili-bili dahatus hekana, bo' wa'i pasiha'
dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu pasagaranna siyampū' maka siyam mahē' ma kabīd-
bīran bo' iya pasa'ut pehē' amiha dakayu' bay pasiha' he'.
13 Jari bang tabākna na, haka'anta kam, kinōgan iya to'ongan. Palabi lagi' kakōganna
ma bili-bili dakayu' inān min siyampū' maka siyam ya halam bay alungay.
14 Buwattē' du isab Mma'bi ma deyom sulga', mbal iya bilahi aniya' alungay dakayu'
onde'-onde' min okomanna.”

Bang A'a Makarusa ma Pagkahina

15 “Na, bang aniya' pagkahinu ganta' makarusa ma ka'a, pehē' ka ni iya ati haka'in iya
pasal kasā'anna. Sagō' subay hal ka'am duwangan magbissala. Bang ka kinale e'na, bo'
kabaya'anna maghāp maka ka'a, pahogot gom pa'in kapagbagaybi.
16 Sagō' bang hati mbal akuhanna dusana, bowahun dakayu' atawa duwa a'a saddī
anaksi'an ai-ai pagbissalahanbi, bo' supaya tabeya' panoho'an bay ma Kitab, ya yuk-i,
‘Bang aniya' palkala'bi subay aniya' duwangan atawa t'llungan amuwan saksi' bo' supaya
pinagsab'nnal.’
17 Sagō' bang a'a inān agagga angasip ma saga a'a saddī ya bowanu inān, na, haka'in
saga sehe'bi dajama'ahan kamemon. Jari bang iya mbal bilahi akale ma kagara'an saga
jama'a kamemon, a'a inān subay niniyat e'bi sali' a'a halam aniya' tuhanna, atawa a'a
maga'ā' sukay parinta.”

Pangalāngan maka Pamarūl

18 “Haka'anta kam to'ongan, ai-ai lāngbi ma deyom dunya itu nilāng du isab ma deyom
sulga', maka ai-ai parūlbi ma deyom dunya itu pinarūl du isab ma deyom sulga'.
19 Aniya' isab pangahakaku ma ka'am, bang duwangan kam ma dunya itu maguyun
angamu'-ngamu' ai-ai, tantu kam nirūlan e' Mma'ku ma deyom sulga'.
20 Sababna bang aniya' duwangan atawa t'llungan a'a magtimuk pagka ōnku ya
pamanyabutan sigām, ina'an du aku ma deyoman sigām.”

Pasal A'a Mbal Angampun Sehe'na

21 Puwas ina'an pehē' si Petros ni si Isa atilaw. “Tuwan Panghū',” yukna, “min pila
subay ampunku pagkahiku bang iya makarusa ma aku? Min pitu' bahā'?”
22 Yuk si Isa, “Ngga'i ka hal min pitu', sagō' min pitumpū' maka pitu'.”
23 Jari magparalilan si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan sali' dalil dakayu' sultan ya
bilahi amista palutangan saga tendogna.
24 Sakali itu, hinabuna magbista utang, aniya' binowa ni iya dakayu' tendogna taga-
utang laksa'an pilak.
25 Jari in sīn ma tendog inān mbal makabayaran utangna, angkan magpanoho'an
sultan in a'a inān sampay anak-h'ndana subay pinab'llihan nihinang ata. Subay
pinab'llihan isab ai-aina kamemon pamayad utangna.
26 Na, angōk-tu'ut magtūy tendog itu ma alopan sultan angamu' junjung ni iya. ‘O
tuwan,’ yukna, ‘patangguhun gi' aku. Bayaranku du utangku kamemon.’
27 Manjari ma'ase' sultan inān ma tendogna. Pinahalam na utangna ati pinapole' iya.
28 “Na, pagluwas tendog inān min alopan sultan, aniya' talanggalna pagkahina, tendog
sultan isab. In tendog damuli itu taga-utang dangkuri' ma tendog tagna'. Magtūy iya
niragtu' maka pin'kkol e' tendog tagna'. Yukna, ‘Bayarin na utangnu ma aku.’
29 Magtūy angōk-tu'ut tendog damuli itu anganjunjung, yukna, ‘Patangguhun gi' aku.
Bayaranta du ka.’
30 Sagō' mbal pinatanggu, gom pa'in ni'isi ni deyom kalabusu sat'ggol mbal maka-
puwasan utangna kamemon.
31 Pag'nda' pa'in e' saga tendog kasehe'an ma kahinangan tendog tagna' inān, magtūy
sigām landu' asukkal, ati pehē' ni sultan angahaka pasal pakaradja'an inān.
32 “Jari pinalinganan e' sultan tendog bay aheka utangna he'. ‘Jahulaka' pahāp ka ilu!’
yukna, ‘bay pahalamku utangnu kamemon ma sabab panganjunjungnu ma aku.
33 Arapun ka'ase'annu pagkahinu he', buwat bay ka'ase'ku ma ka'a!’
34 Jari sidda angastol sultan inān ma iya, angkan soho'na tendog e' ni'isi ni deyom
kalabusu sampay tiniksa' sat'ggol halam gi' kabayaranna utangna.”

35 Yuk si Isa, “Buwattē' du isab nihinang e' Mma'ku ma sulga' ma ka'am dangan maka
dangan, bang mbal ampunbi pagkahibi min deyom ataybi.”

19

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Markus 10:1-12)

1 Aubus pa'in pamissala si Isa buwattē', ala'an iya min lahat Jalil tudju ni lahat
Yahudiya, ni jadjahan ma liyu sapa' Jordan.
2 Aheka to'ongan saga a'a bay ameya' ma iya, ati kauli'an e'na saga saki sigām maina'an.
3 Sakali aniya' pina'an saga Parisi anulayan iya bo' supaya iya tajallat ma bissalana.
Yuk sigām ma iya, “Bang ma sara'tam, makajari bahā' bang l'lla animanan h'ndana,
minsan ai sababanna?”
4 Anambung si Isa, yukna, “Kilāku halam bay tabassabi ya tasulat ma Kitab, ya yuk-
i, ‘Ma tagna' pamapanjari Tuhan ma manusiya', bay sigām pinapanjari e'na l'lla maka
d'nda?’
5 Yuk Tuhan e', ‘Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo' parakayu' ni h'ndana.
Manjari in bay duwa baran, dabaran na.’
6 Ngga'i ka na sigā duwa baran,” yuk si Isa, “sagō' dabaran na sigā karuwangan.
Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay pinapagdakayu' e' Tuhan.”
7 Atilaw saga Parisi ma si Isa, yuk-i, “Na angay bahā'? Bang ma pandu' si Musa,
makajari l'lla animanan h'ndana bang pa'in aniya' sulatna pagpasahan.”
8 Ya sambung si Isa, “Ya angkan kam pinarūl e' si Musa animanan h'ndabi, sabab
agagga kam pinandu'an. Saguwā' ngga'i ka buwattē' bay ma waktu tagna'.
9 Haka'anta kam, sai-sai animanan h'ndana ma halam bay angaliyu-lakad min iya, ati
magh'nda iya saddī, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on.”
10 Yuk saga mulid si Isa ma iya, “Bang buwattē' kahālanna ma a'a maglakibini, ahāp
lagi' subay mbal magpūn.”
11 Anambung si Isa, yukna, “Pandu' ilu mbal kabogbogan e' manusiya' kamemon, luwal
sigām ya kabuwanan kosog e' Tuhan.
12 Magginis isab pagsababan ya angkan l'lla mbal magh'nda. Aniya' a'a mbal
makapagh'nda sabab aniya' salla' ma baranna. Aniya' mbal makapagh'nda sabab
kinabili e' a'a, maka aniya' isab magniyat subay mbal magh'nda ma sabab pagparinta
Tuhan ya pagmatayanna. Sai-sai makataima' pandu' itu, subay anaima' to'ongan.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17)

13 Na, aniya' saga a'a bay amowa saga anak sigām ni si Isa bo' supaya pinat'nna'an
tanganna maka niamu'an kahāpan min Tuhan. Sagō' bay pinabukagan saga a'a amowa
inān e' kamuliran si Isa.
14 Ah'lling si Isa, yukna, “Parūlunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan itu. Da'a lāngunbi.
Sabab sai-sai makasali' kaul-pi'ilna ni buwat kamanahutan ilu, taga-palsuku'an du ma
pagparintahan Tuhan.”
15 Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni saga onde' inān, bo' yampa ala'an minnē'.

A'a Taga-Karaya
(Markus 10:17-31; Lukas 18:18-30)

16 Manjari itu aniya' dakayu' a'a pehē' ni si Isa. Yukna, “Tuwan Guru, kahāpan ai
subay hinangku bo' supaya aku kaniya'an kallum taptap ni kasaumulan?”
17 Yuk si Isa, “Angay aku tilawnu pasal kahāpan? Tunggal du Tuhan ahāp. Bang ka
bilahi pinasuku'an kallum taptap, subay bogbogannu panoho'an Tuhan.”
18 Atilaw gi' l'lla, yukna, “Panoho'an ingga?”
Ya sambung si Isa, “Da'a ka amapatay a'a. Da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka
paghola'nu. Da'a ka anangkaw. Da'a ka anaksi' puting.
19 Pagaddatin ina'-mma'nu. Maka kalasahin pagkahinu manusiya' buwat e'nu
alasahan barannu.”
20 Yuk l'lla inān, “Ā, bay na kabogboganku ina'an-i kamemon. Ai gi' subay hinangku?”
21 Yuk si Isa ma iya, “Bang ka bilahi tubus kahāp addat-tabi'atnu, pehē' ka, pab'llihin
alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya' du
karayanu ma deyom sulga'. Puwas e' pi'itu ka ameya' ma aku.”
22 Pagkale a'a inān ma bissala si Isa, magtūy iya ala'an, maka e'na asusa sabab landu'
aheka alta'na.

23 Sakali ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Haka'anta kam to'ongan, in a'a
dayahan kahunitan pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.
24 Aho', haka'anta kam, kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan
pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.”
25 Ainu-inu to'ongan saga mulid pagkale sigām ma bissala si Isa itu. “Bang buwattē',”
yuk sigām, “sai bahā' makasampay ni kasalamatan ma deyom sulga'?”
26 Pinandang e' si Isa saga mulidna he' maka e'na anambung. Yukna, “Bang manusiya'
mbal to'ongan makarapat. Sagō' halam aniya' ahunit ma Tuhan.”
27 Anambung lagi' si Petros, “Nda'un ba kami itu,” yukna. “Bay bbahan kami ai-ai
kami kamemon bo' ameya' ma ka'a. Ai bahā' panungbas kami?”
28 Yuk si Isa, “Haka'anta kam to'ongan: in aku Anak Manusiya', bang ta'abut na waktu
kapaningkō'ku ma deyom kasahaya'an, magagi du aku ma dunya baha'u. Ya du ka'am
saga bebeya'anku, pinatingkō' du isab ma tingkō'an sangpū' maka duwa hekana, ati
nihukum e'bi saga bangsa panubu' si Isra'il kasangpū' maka duwa.
29 Sasuku bay ang'bbahan luma'na atawa danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa
panganakna, atawa tana'na, ma sabab katuyu'na ma aku, tinungbasan du iya paheka
e' Tuhan, lipat manglipat min bay bbahanna. Maka kaniya'an du iya kallum taptap ni
kasaumulan.
30 Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an, pinaramuli ma waktu sinōng. Aheka isab
taramuli ma buwattina'an, pinarahū ma waktu sinōng.”

20

Paralilan Pasal A'a Maghinang ma Kabbun

1 Magparalilan si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan sali' dalil a'a tag-dapu kabbun
pananoman bahan anggul. Dai' llaw pa'in, pal'ngngan tag-dapu angā' a'a maghinang ma
kabbunna.
2 Tinambahan kono' sigām dakayu' denari, ya panamba dangan a'a ma dang'llaw.
Magsulut pa'in, sinō' sigām pehē' maghinang ma kabbunna.
3 “Na, ta'abut pa'in lisag siyam subu, pehē' tag-dapu ni pagtabu'an, ati aniya' ta'nda'na
maina'an saga a'a hal an'ngge-n'ngge.
4 Yukna ma sigām, ‘Pehē' kam isab maghinang ma kabbunku. Tambahanku du kam
pila-pila ya katongoranbi.’
5 Na, pehē' na sigām. Augtu pa'in llaw, pehē' na isab tag-dapu amiha a'a kasehe'
maghinang ma kabbunna. Buwattē' du isab paglisag t'llu kohap.
6 Jari itu, song pa'in lisag lima kohap, pabīng iya ni pagtabu'an, ati aniya' ta'nda'na
saga a'a hal an'ngge-n'ngge maina'an. Yukna ma sigām, ‘Angay animpus llaw mbal kam
maghinang?’
7 “Yuk sambung sigām, ‘Tu'ud halam aniya' anoho' kami maghinang’. ‘Na,’ yuk tag-
dapu, ‘pehē' kam maghinang ma kabbunku’.
8 “Manjari itu, pagabay kohap na, amissala tag-dapu ni mandul pangandolanna,
yukna, ‘Linganin saga maghihinang ilu bo' tambahin. Tambahin dahū saga a'a bay
ta'ā'ku damuli ilu, bo' yampa sigām ya bay ta'ā'ku dahū.’
9 Jari ya panamba saga a'a ya bay anagna' maghinang lisag lima kohap, magtongod
maka hinang dang'llaw, minsan dai'-dai' du ya kapangahinang sigām.
10 Na, ta'abut pa'in tinambahan saga a'a ya bay ta'ā' waktu subu lagi', aholat sigām
tinambahan aheya. Sagō' sali' du tambahan ya tasambut sigām.
11 Pagsambut pa'in, pinagmusmuran e' sigām tag-dapu.
12 Yuk sigām, ‘Angay itu? Saga a'a bay ngā'nu damuli, danjām du bay pangahinang
sigām. Bo' kami itu bay animpus min subu-subu sampay ni kakohapan, maghulas-
sangsā' ma kapasu'an llaw! Sagō', papagsali'nu tambahan sigām maka tambahan kami.’
13 Yuk tag-dapu kabbun ni dangan inān, ‘Bagay, halam ka bay akkalanku. Ya
kapagsulutanta tambahan pinapagtongod maka hinang dang'llaw.
14 Na, ngā'un na tambahannu itu bo' ka amole'. Tu'ud kabaya'anku pinapagsali'
tambahan a'a bay ta'ā'ku damuli maka bay panambaku ka'a.
15 Angay, halam bahā' aniya' kapatutku magbaya' ma sīnku? Angimbū ka bahā' pagga
pagmuraku sīnku?’ ”
16 Yuk si Isa isāb, “Sai-sai taramuli ma buwattina'an, pinarahū ma sinosōng. Maka
sai-sai makarahū ma buwattina'an, pinaramuli ma waktu sinōng.”

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34)

17 Na, patukad disi Isa tudju ni da'ira Awrusalam. Jari ma labayan pa'in, binowa
e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddī min a'a kasehe'an bo' yampa sigām
bissalahanna.
18 Yukna, "Pakale kam. Itiya' kitam patukad ni Awrusalam. Mahē' pa'in, in aku Anak
Manusiya' sinōngan du ni pang'ntanan kaimaman alanga maka saga guru sara' agama.
Pinat'kkahan aku e' sigām hukuman ni kamatay.
19 Puwas e' ni'nde'an du aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi, ati pinagudju'-
udju' aku e' sigām. Pinagdaplosan du aku bo' yampa nilansang ni hāg pinapatay. Sagō'
ta'abut t'llumbahangi min kamatayku allum du aku pabīng."

Ya Pangamu' e' H'nda si Sibidi
(Markus 10:35-45)

20 Sakali pina'an ni si Isa h'nda si Sibidi beya' maka anakna l'lla duwangan, mulid si
Isa asal. Pasujud d'nda itu ma dahuan si Isa angamu' junjung.
21 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Ai amu'nu?"
Yuk d'nda, "Bang ta'abut waktu kapagparintanu, patingkō'un kono' duwangan anakku
itu min karuwambila'nu."
22 Anambung si Isa, yukna, "Mbal kata'uwanbi bang ai ya amu'bi ilu. Makasandal kam
bahā' pinananaman kabinasahan buwat paminasa ma aku?"
"Aho', makasandal du kami," yuk sigā.
23 Yuk si Isa, "Asal makananam du kam kabinasahan buwat kabinasahan ya song
pat'kka ni aku. Sagō' halam aniya' kapatutku amene' bang sai pinatingkō' ma bihingku
kowan atawa ma bihingku gibang. Suku' ko' inān saga a'a ya tinagamahan paningkō'an
ina'an-i e' Mma'ku Tuhan."
24 Takale pa'in e' saga sangpū' mulid kasehe' pasal bay niamu' e' h'nda si Sibidi, magtūy
ap'ddi' atay sigām ma duwangan magdanakan e'.
25 Angkan sigām kamemon sinoho' e' si Isa patimuk ni atagna. Yukna, "Kata'uwanbi
kajarihan saga a'a ma dunya itu. Ya ang'ntanan pagparinta ma bangsa inān magmanda
asal ma saga a'a ma deyo'an sigām. Ya du saga puntuk nakura' sigām, angahagda na
pa'in.
26 Sagō' ka'am ilu subay mbal magbuwattē'. Sai-sai kam bilahi taga-ōn ma deyomanbi,
subay magsosoho'an ni kasehe'an.
27 Sai-sai kam bilahi pinalanga, subay magpa'ata ni pagkahina.
28 Buwat aku, ya Anak Manusiya'. Ya maksudku pi'itu ni dunya ngga'i ka aku subay
pinaghulas-sangsā'an e' a'a kasehe', sagō' aku ya maghulas-sangsā' panabang sigām.
Pi'itu aku bo' paglilla'ku kallumku pangal'kkatku saga a'a aheka min paldusahan sigām."

Duwa A'a Buta Kauli'an
(Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43)

29 Manjari atulak pa'in disi Isa min da'ira Ariha, aheka a'a bay paturul ma iya.
30 Sakali aniya' maina'an duwa l'lla buta aningkō' ma bihing lān palabayan sigām.
Makata'u pa'in saga buta itu in si Isa ina'an palabay, magtūy sigā angalingan pakosog.
"O Tuwan, tubu' Sultan Da'ud!" yuk sigā. "Ma'ase' ka ma kami."
31 Pinabukagan sigā e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a maghibuk. Sagō' pinakosog gom
pa'in pangalingan sigā, yuk-i, "O Tuwan! Tubu' si Da'ud! Ma'ase' na ka ba!"
32 Pahogga' si Isa bo' angalingan ni duwangan buta inān, yukna, "Ai kabaya'anbi
hinangku ma ka'am?"
33 "Tuwan," yuk sigā, "bilahi kami maka'nda' pabīng."
34 Jari ma'ase' si Isa ma sigā, ati pinat'nna' tanganna ma mata sigā. Saru'un-du'un du
sigā maka'nda' pabīng ati ameya' sigā paturul ma si Isa.

21

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

1 Jari itu, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam, bo' ma tongod būd Kayu Jaitun na,
ta'abut e' sigām kaluma'an Betpage. Mahē' pa'in, sinoho' e' si Isa duwangan mulidna
parahū.
2 Yukna, "Pehē' na kam ni kaluma'an ya ma dahuanbi ilu. Pagt'kkabi pina'an, makabāk
du kam kura'* maka anakna paengkot maina'an. Hubarinbi bo' bowahunbi pi'itu.

* **21:2 21:2** In kura' itu saddī ginisna min dī kura'. 'Donkey' atawa 'ass' ōnna ma bahasa Ingglis.

3 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi, haka'inbi buwattitu, yukbi, ‘Tu'ud
pagguna e' nakura'.’ Jari pinasagaran du kam magtūy e'na.”
4 Pinaniya' buwattē' bo' magtanda' ya bay pinagkallam e' dakayu' nabi, ya yuk-i,
5 “Haka'inbi saga a'a Awrusalam,
Ilu na sultanbi at'kka ni ka'am.
Areyo' pangatayanna,
angura' iya ma anak kura'.”
6 Na, pehē' duwangan mulid e', nihinang e' sigā ya bay panoho'an si Isa.
7 Binowa e' sigā kura' maka anakna, nilampikan maka badju' sigā bo' yampa
pangura'an e' si Isa.
8 Angura' pa'in iya, landu' aheka a'a bay am'llat s'mmek sigām ma lān palabayanna.
Saga a'a kasehe' bay anabulakan pina'an saga engas-engas dahunan bay labasan sigām.
9 Manjari ba'anan saga a'a ya magl'ngnganan min dahuan si Isa, sampay sigām paturul
min buli'anna, magpangolang sama-sama yuk-i,
“Mahaldika' ni tubu' sultan Da'ud!
Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
Sanglitantam Tuhan Mahatinggi!”
10 Manjari pagt'kka si Isa ni Awrusalam, ahiluhala' deyom da'ira inān kamemon. Yuk
saga a'a maina'an, “Sai bahā' a'a ilu?”
11 Anambung kaheka'an, yuk sigām, “Si Isa ko' itu, nabi min Nasaret ma lahat Jalil.”

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

12 Sakali itu pasōd si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' yampa pinala'an e'na
sasuku maglilitu maka magdagang maina'an. Binaliskat e'na lamisahan saga a'a
magsambi'an sīn bangsa liyu ni sīn Yahudi. Ya du binaliskat e'na paningkō'an saga
a'a magdagang assang pagkulban.
13 Yuk si Isa ni saga a'a inān, “Tasulat asal ma Kitab Kanabi-nabihan bay pagkallam
Tuhan, ya yuk-i, ‘Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan saga a'a.’ Sagō'
tahinangbi na sali' luma' patapukan mundu.”
14 Maina'an lagi' si Isa ma deyom langgal, pina'an ni iya saga a'a buta maka a'a pengka'
ati kauli'an sigām e'na.
15 Sagō' angastol saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama, pag'nda' sigām
ma hinang si Isa makainu-inu inān, maka pagkale sigām ma saga onde' magpangolang
ma deyom langgal, ya yuk-i, “Mahaldika' ni tubu' Sultan Da'ud!”
16 Jari ah'lling saga nakura' inān ni si Isa, yuk sigām, “Takalenu bahā' ya pinah'lling
e' saga onde'-onde' itu?”
“Aho',” yuk si Isa. “Angay? Kilāku halam tabassabi ya tasulat ma Kitab Jabul, ya yuk-i,
‘Min kahandaknu saga kamanahutan amudji ōnnu,
saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.’ ”
17 Puwas e' ala'an si Isa min sigām bo' paluwas min da'ira tudju ni kaluma'an Betani.
Pahanti' iya mahē' dambahangi.

Kayu Igira Halam Aniya' Buwa'na
(Markus 11:12-14; 11:20-24)

18 Pagk'llat llaw, ma labayan pa'in si Isa tudju ni Awrusalam pabīng, lingantu iya.
19 Ta'nda'na dampo'on kayu igira ma bihing lān, sagō' pagpehē'na, halam aniya' buwa'
tabākna maina'an, luwal dahun. Jari sinapdahan e' si Isa kayu inān, yukna, “Puwas
minnitu, kayu itu mbal to'ongan magbuwa' pabīng.” Magtūy alanos kayu inān.
20 Pag'nda' saga mulidna, ainu-inu sigām. “Allā,” yuk sigām, “angay kayu igira itu
alanos saru'un-du'un?”
21 “Na, haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “bang kam angandol to'ongan ma halam
aniya' hawal-hawal deyom ataybi, makahinang du kam buwat bay hinangku ma kayu
igira itu. Maka ngga'i ka hal e'-i. Minsan būd inān, bang soho'bi ala'an min baina bo'
pat'nna' ni deyom s'llang, tantu du ameya'.
22 Bang kam angandol, tasambutbi du ai-ai pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.”

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna
(Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8)

23 Jari pabīng na si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' amandu'. Sabuna pa'in
amandu', pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan Yahudi. Yuk
sigām, “Ai kapatutnu maghinang ka buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a kapatut?”

24 Anambung si Isa, yukna, “Aniya' dakayu' patilawku ma ka'am dahū. Bang itu
sambunganbi, haka'anta du kam bang ai kapatutku maghinang buwattitu.
25 Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan bahā' atawa min
manusiya' sadja?”
Na, magisun-isun sigām, yuk-i, “Bang saupama yukta in kapatut si Yahiya inān bay
min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang angay kitam halam bay magkahagad ma si
Yahiya.
26 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, na piligdu kitam.
Sabab saga a'a itu magkahagad kamemon in si Yahiya nabi min Tuhan.”
27 Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' ma panilaw si Isa, yuk-i, “Mbal
kata'uwan kami.”
“Na,” yuk si Isa, “ya du aku mbal angahaka'an ka'am bang minningga ya kapatutku
maghinang saga hinang itu.”

Pasal Duwangan Magdanakan

28 Amissala si Isa, yukna, “Pikilunbi paralilanku itu. Aniya' a'a duwa anakna l'lla. Na
pehē' a'a itu ni anakna siyaka, yukna, ‘Otō', pehē' ka llaw ilu maghinang ma kabbun.’
29 Yuk sambung siyaka he', ‘Mbal aku.’ Saguwā' apinda pikilanna ati pehē' iya ni
kabbun maghinang.
30 Jari pehē' a'a itu ni anakna siyali, anoho' iya maghinang buwat bay panoho'anna
ma siyaka. ‘Aho', Mma',’ yuk sambung siyali. Sagō' halam iya bay pehē'.
31 Na,” yuk si Isa ni saga a'a inān, “bang ma ka'am, sai ya bay ameya' ma kabaya'an
mma'na?”
“Ya anak siyaka,” yuk sambung sigām.
“Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “saga a'a dusahan, ya buwat maga'ā' sukay
parinta maka d'nda ala'at, parahū sigām min ka'am ameya' ma pagparinta Tuhan.
32 Sabab si Yahiya Magpapandi bay pi'ilu ni ka'am amata'uwan ka'am bang ingga ya
lān abontol, sagō' halam iya bay kahagadbi. Malaingkan saga a'a magā' sukay parinta
maka saga d'nda ala'at, bay magkahagad. Maka minsan ta'nda'bi ina'an-i, halam bay
apinda pikilanbi bo' kam magkahagad ma si Yahiya.”

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19)

33 “Pakale kam ma paralilan dakayu' itu,” yuk si Isa. “Aniya' dakayu' a'a tag-dapu
tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Nilikus e'na maka ād, kinali e'na
lowang pagp'gga'an buwa' anggul, maka nihinang e'na pamantawan alanga. Puwas e'
patunggu'anna kabbun inān ma saga magtutunggu', bo' yampa iya atulak ni lahat saddī.
34 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul, sinoho' e' tag-dapu kabbun saga
sosoho'anna pehē' ni saga magtutunggu' angā' palsuku'anna.
35 “Sagō' pagt'kka pehē' saga sosoho'an itu, sinaggaw sigām e' magtutunggu'. Dakayu'
sosoho'an inān bay niraplosan, dakayu' bay pinapatay, dakayu' isab bay pinagbantung.
36 Puwas e' in tag-dapu bay amapehē' saga sosoho'an saddī, aheka lagi' min bay dahū.
Ya du sigām bay nila'at e' saga tunggu', buwat bay pangala'at sigām ma sosoho'an tagna'.
37 Na, ma katapusan, bay pinapehē' anak tag-dapu, sabab pangannalna, ‘Tantu
pinagaddatan anakku e' saga tunggu' he'.’
38 “Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu itu, magtūy sigām magisun, yuk-i,
‘Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam iya bo' ta'ā'tam tana'na.’
39 Manjari sinaggaw e' sigām anak tag-dapu. Nijudjalan iya paluwas min likusan, bo'
pinapatay.
40 “Na,” yuk si Isa, “bang at'kka tag-dapu kabbun pehē', ai bahā' hinangna ma saga
a'a magtutunggu'?”
41 Anambung sigām, yuk-i, “Tantu papatayna saga pilliyu inān. Patunggu'anna
kabbunna ma a'a saddī, ya bilahi ang'nde'an palsuku'anna bang ta'abut musimna.”
42 Yuk si Isa ni sigām, “Halam bahā' tabassabi ayat Kitab ya yuk-i,
‘Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma',
ya na batu manjari pamapagon luma'.
Hinang Tuhan ko' inān,
landu' ahāp ma pang'nda' kami.’
43 “Angkan kam haka'anku,” yuk si Isa, “nila'anan du min ka'am bay palsuku'anbi ma
deyom pagparintahan Tuhan bo' pinapinda ni a'a saddī bangsa. Jari sigām ya amaluwas
kahāpan ya tōp ma pagparintahan Tuhan. [
44 Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna. Maka sasuku kahūgan batu itu
apipis du kamemonna.]”

45 Pagkale e' saga kaimaman alanga maka e' saga Parisi ya pamaralil e' si Isa itu,
magtūy tasayu in sigām ya pina'andigan e'na.
46 Angkan sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam kalandu'an. Tināw sigām ma
kaheka'an a'a inān sabab dī nabi si Isa bang ma bistahan sigām.

22

Pasal Jamuhan Pagkawin
(Lukas 14:15-24)

1 Manjari magparalilan si Isa pabīng ma saga a'a, yukna,
2 "In kapagparinta Tuhan sali' dalil sultan bay magsakap pagjamu ma waktu
kapagkawin anakna l'lla.
3 Sinoho' e' sultan saga ipatanna amata'u saga a'a ya bay sinō' paluruk. Sagō' mbal
ameya'.
4 "Angkan aniya' ipatan saddī pinapehē' e' sultan. Yukna ni sigām, 'Pata'uhunbi saga
a'a ya soho'ku paluruk in pagjamuku sakap na. Bay na sinumbali' saga sapi'ku l'lla maka
saga anak sapi' al'mmok. Sakap na kamemon. Sō'un sigām paluruk na ni pagkawinan.'
5 Sagō' agagga saga a'a inān, sabab aniya' gawi sigām saddī. Dangan inān wa'i ni
humana maghinang, dangan ni tindana,
6 kasehe'an bay anaggaw saga sosoho'an sultan inān. Niraplosan e' sigām maka
pinapatay.
7 Pagta'u pa'in sultan, landu' akagit atayna angkan soho'na tumpukan sundaluna pehē'
amapatay saga pamomono' he'. Sinō' isab tinunu' kaluma'an sigām.
8 Puwas e' nilinganan e' sultan saga ipatanna, yukna, 'Sakap na jamu pagkawin sagō'
mbal na tōp saga a'a bay ta'abbitku.
9 Jari pehē' kam ni lān aheka a'ana, ati sō'unbi paluruk sasuku tabākbi mahē'.'
10 Angkan pehē' saga ipatan inān ni kalān-lānan amatimuk sasuku a'a tabāk e' sigām,
a'a ahāp ka atawa ala'at. Jari in luma' pagkawinan e' ap'nno' e' luruk.
11 "Sakali itu, makasōd pa'in sultan pehē' ang'nda' ma saga luruk, aniya' ta'nda'na
maina'an dakayu' a'a amakay s'mmek mbal tōp ma pagkawinan.
12 Yuk sultan ni a'a itu, 'Bagay, buwattingga kasōdnu pi'itu ma halam aniya' s'mmeknu
tōp ma pagkawinan?' Sagō' halam anambung a'a inān.
13 Angkan ah'lling sultan ni saga sosoho'anna, yukna, 'Engkotinbi tape'-tangan a'a
itu, bo' larukinbi iya pehē' ni deyom kalendoman. Magtangis saga a'a maina'an maka
magtage'ot empon kabowa susun sigām.'
14 "Sababna," yuk si Isa, "aheka a'a tina'abbit ameya' ma pamarinta Tuhan, sagō' salat
du tapene'."

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26)

15 Na, paluwas saga Parisi minnē' bo' magisun bang buwattingga e' sigām anganjallat
si Isa ma bissalana.
16 Jari aniya' saga mulid sigām maka saga bebeya'an si Herod pinapehē' ni si Isa.
"Tuwan Guru," yuk sigām ma iya, "kata'uwan kami in ka'a apote' asal ataynu. B'nnal
sadja pamandu'nu pasal kaul-pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan. Mbal ka tināw sinoway e'
sai-sai, sabab sali' du bowahannu ma a'a kamemon.
17 Na, haka'in kami kono' bang ai pikilannu pasal itu-i: bang kita ganta' amayad sukay
ni parinta Rōm, ya deyo' min Sultan Mahatinggi he', langgalta bahā' sara' agamatam?"
18 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa aniya' kala'atan minaksud e' sigām, angkan yukna
ni sigām, "Ka'am ilu hal magbau'-bau' atilaw buwattilu. Tu'ud kam bilahi anganjallat
aku ma panambungku.
19 Panda'in aku sīn, ya pamayad sukay parinta." Jari binowahan iya sīn atibu'uk.
20 Yuk si Isa ma sigām, "Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?"
21 "Patta' Sultan Mahatinggi maka ōnna," yuk sambung sigām.
"Na," yuk si Isa, "pagka suku' sultan, pamayarunbi ni sultan. Damikiyanna, bang
aniya' ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan."
22 Pagkale saga a'a inān ma panambung si Isa itu, magtūy sigām ainu-inu ati ang'bba
sigām min iya bo' ala'an minnē'.

Pasal Kallum Balik ma A'a Magpatayan
(Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40)

23 Na ma llaw du ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a min umpigan Saddusi.* Atilaw
sigām ma iya,
24 “Tuwan guru, aniya' sara' bay min si Musa pasal l'lla amatay ma halam taga-tubu'.
In baluna subay niā' h'nda e' siyalina bo' supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay
amatay he'.
25 Na,” yuk sigām, “aniya' bay ma lahat kami pitu' l'lla magdanakan. Taga-h'nda
kasiyakahan he', sagō' amatay ma halam aniya' tubu'na. Jari baluna bay ta'ā' h'nda
e' siyali pasunu'.
26 Sagō' ya du siyali itu, bay amatay ma halam taga-tubu'. Damikiyanna isab siyali
pasunu'. Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu' d'nda he', bo'
amatay sigām kamemon ma halam taga-anak.
27 Ma katapusanna amatay isab d'nda.
28 Na, Tuwan,” yuk sigām, “bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga a'a
magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu'
magdanakan.”
29 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Asā' kam, sabab halam kata'uwanbi bang ai
tasulat ma Kitab, maka mbal kata'uwanbi kosog kawasa Tuhan.
30 Sabab bang ta'abut waktu kallum pabīng min kamatay, in manusiya' makasali' du
ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga'. Mbal na sigām magh'nda-magh'lla.
31 Ya pasal isab saga a'a pinakallum pabīng min kamatay, kilāku halam tabassabi bay
pangallam Tuhan ma ka'am, ya yuk-i,
32 ‘Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.’ In Tuhan itu,” yuk si Isa,
“pagtuhanan asal ma saga a'a allum, ngga'i ka ma a'a magpatayan.”
33 Makakale pa'in kaheka'an a'a inān ma bissala si Isa inān, sidda sigām ainu-inu.

Panoho'an Ahalga' Min Kamemon
(Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28)

34 Sakali itu, pagkale saga Parisi in si Isa bay makatambol bowa' saga Saddusi he',
pina'an sigām patimuk ni iya.
35 Aniya' ma sigām dakayu' guru sara' agama bay atilaw si Isa, kalu tajallat ma
panambungna.
36 Yukna, “Tuwan Guru, ma sara' agama, ingga ya panoho'an ahalga' min kamemon?”
37 Yuk sambung si Isa, “Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi Tuhan. Ya lasabi ma
iya subay min deyom ataybi maka min deyom tawhidbi maka min panahu'anbi.
38 Ya na ko' he' panoho'an umbul dakayu', ahalga' min kamemon.
39 Maka ya na itu panoho'an karuwana, ahalga' isab: wajib kam alasahan pagkahibi
manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi.
40 Ya panoho'an kamemon bay pang'bba e' si Musa, sampay pamandu' saga nabi, luwas
du min duwa panoho'an tasabbutku itu.”

Panilaw Pasal Al-Masi
(Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44)

41 Hinabu magtimuk maina'an saga Parisi, aniya' tinilaw e' si Isa ma sigām,
42 yuk-i, “Ai pikilanbi pasal Al-Masi? Tubu' sai iya?”
Ya sambung sigām, “Tubu' sultan Da'ud.”
43 “Na bang buwattē',” yuk si Isa, “angay angkan si Da'ud bay angōn ‘Panghū'’ ma
Al-Masi, ma waktu kapagbaya' Rū Tuhan ma iya? Buwattitu bay pagkallam si Da'ud e',
44 ‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu
tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
45 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi itu niōnan Panghū' e' sultan Da'ud, tantu iya ngga'i ka
hal panubu' si Da'ud.”
46 Jari halam aniya' a'a makapanambung ma si Isa minsan dakabtang. Puwas minna'an
halam aniya' makatawakkal anilaw iya.

23

Katiksa'an Pitu' Hekana
(Lukas 11:37-53)

1 Manjari ah'lling si Isa ni katimukan a'a maka ni saga mulidna.

* **22:23 22:23** Saddusi: daginis agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli.

2 Yukna, “Aniya' kapatut saga guru sara' agama maka saga Parisi amandu'an a'a pasal
saga sara' si Musa.
3 Angkan subay beya'bi ai-ai pamandu' sigām. Subay ikutbi pahāp pamissala sigām.
Sagō' da'a panunurinbi kahinangan sigām, sabab halam tabeya' e' sigām ya bay
pamandu' sigām ma a'a kasehe'an.
4 Pinabuhat e' sigām saga panoho'an ya pamatanggung sigām ma saga a'a kasehe'an,
sagō' mbal sigām bilahi anabang ma saga a'a inān, minsan la'a hal tabang ariki'.
5 Ai-ai nihinang e' saga Parisi maka saga guru he' subay ma matahan kaheka'an a'a.
Nda'unbi kaheya puyu'-puyu' pangisihan ayat Kitab ya pin'kkos ma tuktuk maka ma
l'ngngon sigām. Nda'unbi isab juba sigām, kataha' jambayna.
6 Bang sigām ganta' ma pagjamuhan, kabilahian sigām subay pinatingkō' ma
paningkō'an bangsahan. Ya du bang sigām ma deyom langgal, subay paningkō'an ya
tinau'an a'a alanga.
7 Bilahi sigām nihulmat bang ma mairan, bilahi isab pinagsabbut ‘Tuwan Guru.’
8 “Sagō' ka'am ilu subay mbal angangut niōnan ‘Tuwan Guru’ e' pagkahibi, sabab in
ka'am magdauranakan kamemon, maka dakayu' du gurubi luggiya'.
9 Da'a panabbutinbi ‘Mma’’ sai-sai ma deyom dunya itu, sabab dakayu' du
pag'mma'anbi, ya Tuhan ma deyom sulga'.
10 Da'a kam mikiōn nakura', sabab tunggal Al-Masi ya pagnakura'anbi.
11 Sai-sai bilahi alanga ma deyomanbi, subay iya magpa'ata ma kasehe'anna.
12 Sai-sai magpalanga ma baranna, pinareyo' du iya, maka sai-sai amareyo' di-na
pinalanga du isab.”

Saga A'a Magbau'-bau' in Sigām Ahāp
(Markus 12:38; Lukas 11:39-44; 20:47)

13 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama maka saga Parisi!”
yuk si Isa. “Magbau'-bau' sadja kam in ka'am ahāp addatbi, sagō' tambolanbi saga a'a
bo' supaya sigām mbal makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan. Ka'am baranbi ilu
mbal bilahi pasōd pina'an, maka lāngbi isab sasuku bilahi pasōd. [
14 Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama maka saga Parisi,
ya magbau'-bau' in ka'am ahāp! Ni'inyaya e'bi saga d'nda balu bo' ta'ā'bi luma' sigām,
ati pataha'bi panambahayangbi paglaku-lakubi in ka'am bal-iman, bo' pa'in katapukan
kahinanganbi ala'at. Angkan pinakalap kabinasahanbi ma ahirat.]
15 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-
bau' kam ahāp addatbi! Atuyu' kam amasaplag pandu'bi, ya angkan lintasbi deya-
dilaut bang pa'in aniya' tabowabi ameya' ma pandu'bi minsan la'a hal dakayu' a'a. Ati
bang aniya' ganta' makabeya', akalap gi' iya min ka'am pinaganta'an nalka', ma sabab
pamandu'bi ya pameya'anna.
16 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Sali' kam sapantun a'a buta angambit
pagkahina. Yuk pamandu'bi, bang aniya' anganjanji' bo' sabbutna langgal pagkulbanan
palsaksi'an janji'na, halam du aniya' dusana minsan mbal suhulna bay janji'na he'. Sagō'
bang kapanyapan bulawan ma deyom langgal ya panabbutanna, wajib kono' subay
suhulna to'ongan.
17 Asā' landu' pikilanbi, bā'nu kam abuta! Langgal inān asal pangarapan ni Tuhan,
angkan yukta asussi kapanyapanna.
18 Aniya' isab pamandu'bi dakayu', yuk-i, sai-sai anabbut tongod pagkulbanan
palsaksi'an janji'na, makajari minsan mbal sinuhul janji'na. Sagō' bang panabbutanna
ai-ai tinukbalan ni Tuhan ma diyata' pagkulbanan e', in janji'na kono' wajib subay
sinuhul to'ongan.
19 Asā' landu' pikilanbi! Ingga aheya gunana, ya ai-ai tinukbalan ma diyata'
pagkulbanan, atawa pagkulbanan sussi, ya makabuwan kasussihan isab ma tutukbalan
e'?
20 Angkanna, bang aniya' a'a ganta' anabbut pagkulbanan, panabbutanna isab
kamemon ya tinukbalan ni Tuhan maina'an.
21 Damikiyanna, bang aniya' anabbut langgal pagkulbanan, panabbutanna isab Tuhan
ya pat'nna' asal maina'an.
22 Bang aniya' anabbut sulga', panabbutanna isab paningkō'an Tuhan maka panabbu-
tanna isab Tuhan.
23 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' maka saga Parisi!
Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Atukid sidda kam anukbal ni Tuhan bahagi' sangpū'
min ai-aibi kamemon, minsan la'a hal ginisan sayul-sayul ya pamapābi kinakan. Ahāp
isab kapanukbalbi buwattē', da'a subay ni'bbahan, sagō' ya panoho'an ahalga' min

kamemon halam kabogboganbi. Mbal kam a'adil, mbal kam ma'ase' ma pagkahibi, mbal
kam kapangandolan. Arapun ilu-i panuyu'anbi to'ongan dahū min kamemon.
24 Sali' kam a'a buta ya angambit sehe'na. Sapantun kam a'a angayak inumanna bo'
mbal makainum kammut, bo' pa'in tat'llonna unta' ma katibu'ukanna.
25 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-
bau' kam ahāp addatbi. Sali' kam sapantun sawan maka lai. Kose'anbi luwasanna sagō'
haram deyomna sabab ap'nno' e' pangalangpasbi maka pagnapsubi dumasiyaw.
26 Ka'am saga Parisi, asā' sidda pikilanbi! Lanu'inbi dahū deyomna ati alanu' sampay
luwasanna.
27 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-
bau' kam ahāp addatbi. Sali' kam sapantun kubul bay pininta pote' luwasanna bo' ahāp
ninda', sagō' deyomna akansang e' to'olang mayat maka ginis kahalu'an.
28 Buwattē' isab hantangbi. Bang pangluwahanbi ta'nda' e' a'a, ahāp sadja, sagō' deyom
ataybi ilu ap'nno' e' pagbau'-bau'bi maka kala'atanbi."

Kadal saga Guru Agama maka saga Parisi
(Lukas 11:47-51)

29 "Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-bau'
kam ahāp addatbi. Tahinangbi tampat ma kanabi-nabihan, tapa'altibi saga kubul bay
pangubulan a'a ka'adilan.
30 Yukbi isab, 'Bang bay kami allum ma waktu ka'mbo'an kami he', mbal du kami bay
palamud ma hinang saga a'a kasehe'an, ya kapamapatay sigām ma saga nabi he'.'
31 Na," yuk si Isa, "pagka buwattilu pah'llingbi, magpasab'nnal kam in ka'am panubu'
min saga a'a bay amono' kanabihan e'.
32 Pehē'unbi na, talusunbi saga dusa ya bay tinagna'an e' ka'mbo'anbi.
33 "Mbal tasipat la'atbi! Halam aniya' kaholatanbi papuwas min hukuman nalka'.
34 Haka'anta kam, papi'iluku du ni ka'am saga nabi, saga a'a bal-akkal, maka saga
guru. Bono'bi du sigām kasehe', kasehe' isab lansangbi du ni hāg pinapatay, kasehe'
daplosanbi ma deyom langgal, maka kasehe'an turulbi du min kaluma'an dakayu' ni
dakayu'.
35 Angkan kam pinat'kkahan hukuman, ma sabab kapamapataybi ma saga a'a halam
taga-dusa, tinagna'an min si Habil anak si Adam, sampay ni si Jakariya anak si Baraki.
Si Jakariya he' bay pinapatay e' bangsabi ma llotan langgal maka tongod pagkulbanan.
36 Haka'anta kam to'ongan, ka'am ma ahil jaman itu pamatanggungan du karusahan
saga a'a inān kamemon."

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam
(Lukas 13:31-35)

37 Magkarukka'an si Isa yukna, "Arōy! Ka'am saga a'a Awrusalam, makasusa ko' ka'am
ilu! Saga nabi min Tuhan hal papataybi. Saga sosoho'an Tuhan hal bantungbi bang
pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku bay bilahi animuk ka'am ma sabakanku, sali' sapantun
manuk d'nda bang magsabak anak-anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam.
38 Nda'unbi na, asiya-siya lahatbi e' Tuhan.
39 Haka'anta kam, mbal na aku ta'nda'bi pabalik sampay ni waktu kapananglitbi ma
aku, ya yukbi, 'Bang pa'in binarakatan ya pinapi'itu kawakilan e' Tuhan.' "

24

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat
(Markus 13:1-13; Lukas 21:5-19)

1 Manjari itu, makaluwas pa'in si Isa min langgal pagkulbanan, pasekot ni iya saga
mulidna anudlu' hinangan langgal e'.
2 Yuk si Isa, "Ta'nda'bi kahāpna. Sagō' haka'anta kam, ma sinosōng in langgal itu
alubu du. Halam aniya' batuna angapin magbangkat, kinanat du kamemon."
3 Puwas e', aningkō' pa'in si Isa mahē' ma būd Jaitun, pehē' ni iya saga mulidna,
sigām-sigām sadja. Yuk sigām, "Pahatiun kono' kami bang sumiyan paniya' ya bay
yuknu insini', maka bang paltanda'an ai pinatuwa' bo' kinata'uwan in kapi'itunu asekot
na, maka dunya itu song kiyamat na?"
4 Anambung si Isa, yukna, "Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan.
5 Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-laku in sigām Al-Masi, ati
aheka tabowa-bowa niakkalan e' sigām.

6 Makakale du kam pasal pagbono' ma kasekotan. Makakale kam isab hunub-hunub
pasal pagbono' ma lahat saddī. Sagō' da'a kam tināw. Tantu paniya' pagbono' sagō'
ngga'i ka ina'an-i llaw kiyamat.
7 Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka parinta
dakayu'. Paniya' isab gotom ma sabarang lahat, maka linug ma kaluha'an dunya.
8 Sagō' in bala' kamemon itu hal tagna'anna sadja, sali' dalil d'nda ab'ttong bang yampa
tananamna amuka' puhu'.
9 "Bang at'kka saga pakaradja'an ina'an-i, sinaggaw du kam, tinukbalan ni saga a'a
bo' kam bininasa sampay pinapatay. Kinab'nsihan du kam e' a'a kamemon ma sabab
pameya'bi ma aku.
10 Ma waktu ina'an aheka a'a bay bebeya'anku ang'bba min pagiman sigām. Aheka
isab magla'at-liya'ati maka anukbal pagkahi sigām ni saga a'a ab'nsi ma si Isa.
11 Aheka maglaku-laku in sigām nabi min Tuhan, maka aheka tabowa niakkalan e'
sigām.
12 Pasōng na pa'in kala'atan indaginis ma waktu sinōng inān, angkan kaheka'an
manusiya' mbal na maglasa-liyasahi.
13 Sagō' lappasan du sai-sai ahogot imanna sampay ni kahinapusan.
14 Maka lapal ahāp pasal kapagparinta Tuhan, pinagnasihat na pa'in ma kaluha'an
dunya supaya pasaplag saksi' pasal si Isa ni sabarang bangsa. Puwas e' kiyamat na
dunya."

Katiksa'an Landu' Abisa
(Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24)

15 "Takallam asal e' nabi Daniyel ma pasal waktu sinōng inān, yukna, aniya'
'kasammalan makaharam' pat'nna' ma deyom langgal mahasussi. Sasuku kam amassa,
sinō' pahati. Bang ta'nda'bi ina'an-i,
16 sasuku a'a pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-būran.
17 Bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na subay mbal sōdna luma'na angā' ai-aina.
18 Bang aniya' a'a ma humana subay mbal batukna badju'na paghaggut.
19 Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i, maka saga d'nda taga-
anak duru'an lagi'.
20 Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in ya llaw kalahibi inān mbal magsabu maka musim
haggut atawa llaw Sabtu', ya paghalibi ni Tuhan.
21 Sababna saga kabinasahan ya patumbuk ma masa sinōng inān," yuk si Isa, "akalap
gi' bisana min kabinasahan kamemon bay kalabayan manusiya' sangay min tagna'
kapaniya' dunya, sampay ni kabuwattina'anan. Maka mbal isab kabalikan.
22 Daipara kinulangan du e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang bay mbal, halam
aniya' angapin allum. Kinulangan du e' Tuhan ma sabab saga a'ana, ya asal tapene'na.
23 "Na, bang ta'abut waktu ina'an-i, bo' aniya' ganta' anuhuma ni ka'am, yuk-i,
'Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,' atawa 'Ina'an na iya maina'an', da'a to'ongan kahagarunbi.
24 Sabab ma waktu ina'an aniya' du patuwa' saga a'a magnahu'-nahu' in sigām Al-Masi,
atawa in sigām nabi min Tuhan. Magpa'nda' sigām saga hinang barakatan maka saga
paltanda'an kainu-inuhan a'a, bo' supaya ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan, bang hati'
tabowa niakkalan.
25 Pakale kam," yuk si Isa, "bay na kam pata'uku ma pasal ina'an-i ma halam gi' ta'abut
waktuna.
26 "Angkan ko', bang aniya' angupama ni ka'am, yuk-i, 'Ina'an Al-Masi ma lahat
halam maga'a', da'a kam pehē'. Atawa bang yukna, 'Ina'an iya patapuk maina'an', da'a
beya'unbi.
27 Sabab aku Anak Manusiya' itu, bang aku pabalik na, ta'nda' du kapi'ituku, buwat
lāt aninagan b'ttong langit min sobangan sampay ni s'ddopan."
28 Magparalilan si Isa, yukna, "Maingga-maingga lahat kaniya'an patay, ina'an du
patipun saga owak."

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28)

29 "Na," yuk si Isa, "apuwas pa'in saga kabinasahan bay sabbutku he',
'Angalendom mata llaw,
mbal amuwan sawa mata bulan.
Saga bitu'un magkapakpak na min diyata' langit,
saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.'
30 "Ma waktu ina'an, patuwa' du paltanda'an ma b'ttong langit, paltanda'an sin Anak
Manusiya'. Jari magdukka kabangsa-bangsahan kamemon ma deyom dunya. Ta'nda'

e' sigām in Anak Manusiya' pi'itu labay min gabun, aheya barakatna maka sanglit sahayana.
31 Puwas e' pinah'lling tiyup-tiyup bo' yampa soho'na saga mala'ikatna pehē' ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay tapene'na, min bihing langit dambila' maka dambila'."

Pamintāngan min Kayu Igira
(Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33)
32 "Pamintānginbi po'on kayu igira," yuk si Isa. "Bang ta'nda'bi kayu igira itu angugbus tōng engas-engasna, sampay angandahun na to'ongan, minnē' kata'uwanbi song musim pang'llaw na.
33 Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am e', minnē' isab kata'uwanbi in kabalikku ni dunya asekot na.
34 Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "ma halam gi' magpatayan kamemon saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon bay pamissalaku he'.
35 Papinda du langit maka dunya, sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan magkapinda."

Waktu Kabalik si Isa Mbal Kinata'uwan
(Markus 13:32-37; Lukas 17:26-36)
36 "Halam aniya' makata'u bang sumiyan llaw maka waktu kabalikku pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom sulga', mbal kinata'uwan e' sigām. Minsan aku, Anak Tuhan, mbal kata'uwanku. Luwal Mma'ku Tuhan ya makata'u.
37 Bang ta'abut waktu kabalikku pi'itu, sali' du kahālanna maka kahālan bay ma masa si Nū he'.
38 Saga a'a ma masa dahū lagi' min latap aheya, hal magkakanan maka maginuman. Bay sigām magh'nda-h'lla, sampay ta'abut waktu kasakat disi Nū ni diyata' adjung.
39 Halam tata'u e' saga a'a inān bang ai song tum'kka ni sigām. Yampa kinata'uwan bang sigām katumbukan latap na, maka tabowa alaglag kamemon. Buwattē' isab kahālan saga a'a ma dunya itu bang aku, Anak Manusiya', pabalik na pi'itu.
40 Ma waktu inān aniya' duwangan a'a maghinang ma huma, jari niā' dakayu' ati tabba dakayu'.
41 Aniya' duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu, niā' dakayu' ati tabba dakayu'.
42 "Angkan kam subay pajaga, sabab mbal kata'uwanbi bang sumiyan waktu pabalik Panghū'bi pi'itu.
43 Sagō' pahati kam, bang a'a tag-dapu luma' bay ata'u bang lisag pila ya kasakat panangkaw ni luma'na, tantu du iya magjaga bo' mbal tasōd luma'na.
44 Angkan kam soho'ku subay patanam sakahaba' waktu, sabab pabalik du Anak Manusiya' ma waktu mbal kata'uwanbi."

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Lukas 12:41-48)
45 "Bang aniya' sosoho'an ahāp akkalna, a'a kapangandolan, ya na ina'an pinene' e' nakura'na magmandul ma saga sosoho'an kasehe'an. Iya na isab magatas-pikil ma balanja' sigām.
46 Na, bang bay alikut nakura' inān bo' at'kka na pabīng, aheya kahāpan sosoho'an inān bang iya ta'abut e' nakura'na anogol ma bay pamahinang iya.
47 Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na kamemon ma sosoho'an kapangandolan e'.
48 Sagō' bang sosoho'an inān bay ala'at addatna, bo' yukna ma deyom atayna in nakura'na at'ggol gi' at'kka,
49 anagna' iya angala'ugan saga pagkahina sosoho'an e'. Maglami-lami iya maka saga a'a paglalango. Magkakan iya sampay maginum maka sigām.
50 Sakali patagha' sadja ya t'kka nakura' inān, ma waktu halam kinata'uwan e' sosoho'an.
51 Tantu iya nilagut e' nakura'na, sampay abugtang. Pinakadalan iya nalka' sali'-sali' maka saga a'a ya magbau'-bau' in addat sigām ahāp. Maina'an sigām magtangis maka magtage'ot empon sigām."

25

Sangpū' Budjang
1 Magparalilan si Isa pabalik, yukna, "Buwattitu ya kapagparinta Tuhan ma waktu kabīngku pi'itu: sali' dalil sangpū' budjang bay amowa palita'an sigām pakaniya-kaniya, patanam pehē' anampang pangantin l'lla.

2 Lima budjang inān sali' arupang, bo' lima inān ataha' asal akkal sigām.
3 Na, in lima budjang arupang itu bay amowa palita'an sagō' halam bay amowa ns'llan
maglabi pangisi ni palita'an sigām bang song ap'dda.
4 Ya lima budjang taga-akkal bay amowa pangisihan ap'nno' e' ns'llan, saddī isab ya
ma deyom palita'an.
5 Na, pagka at'ggol t'kka pangantin l'lla, kinaru' na sigām kamemon angkan tatuli.
6 "Ta'abut pa'in tonga' bahangi, aniya' angalingan yukna, 'Ilu na pangantin l'lla. Dai'
na kam anampang iya.'
7 Abati' na kasangpū' budjang inān ati pinahāp e' sigām keyat palita'an sigām.
8 Yuk saga budjang arupang ni budjang taga-akkal, 'Amuwan kam kono' ns'llanbi ilu,
sabab song na ap'dda palita'an kami.'
9 'Ē, mbal,' yuk budjang taga-akkal e'. 'Mbal maka'abut ns'llan itu ma kitam kamemon.
Pehē' kam ni tinda am'llihan di-bi.'
10 Na, pehē' na ni tinda saga budjang arupang inān am'lli ns'llan. Alikut pa'in sigām,
magtūy at'kka pangantin l'lla. Ya lima budjang asal asakap bay ameya' ma iya pasōd ni
deyom luma' pagkawinan bo' yampa tinambol lawang.
11 "Mbal at'ggol at'kka budjang kasehe'an min tinda, ati angalingan ni pangantin l'lla.
'O Tuwan,' yuk sigām, 'ukabin kami.'
12 Sagō' anambung pangantin l'lla yuk-i, 'Mbal ukabku, mbal kam takilāku.'
13 "Na," yuk si Isa, "subay kam pajaga to'ongan, sabab mbal kata'uwanbi bang sumiyan
llaw atawa waktu kabalikku pi'itu."

T'llungan Sosoho'an
(Lukas 19:11-27)

14 "Buwattitu ya kapagparinta Tuhan ma waktu kabīngku pi'itu, sali' dalil dakayu'
a'a magbantu atulak ni lahat saddī. Ma halam lagi' iya palanjal, pinatimuk e'na saga
sosoho'anna bo' pajagahanna alta'na ma sigām.
15 Ya pang'bbana ma sigām dangan maka dangan inān pinapagtongod maka akkal-
kapandayanna. Dangan bay pang'bbahan limangibu pilak, dangan duwangibu pilak,
maka dangan dangibu. Puwas e' atulak na a'a tag-alta' he'.
16 Na, ya tendog bay pang'bbahan limangibu pilak inān, magtūy magusaha'an sīn ma
iya ati makauntung iya limangibu pilak.
17 Damikiyanna sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan duwangibu pilak, makaun-
tung iya duwangibu pilak isab.
18 Sagō' ya sosoho'an bay pang'bbahan dangibu pilak e', pehē' angali' lowang
panapukan sīn nakura'na ma deyom tana'.
19 "At'ggol-t'ggol pa'in minnē' amole' na nakura' sigām. Pagt'kkana, magbista iya maka
sosoho'anna.
20 Ya sosoho'an bay pang'bbahan limangibu pilak e' ang'nde'an limangibu pilak bay
tauntungna. Yukna ni nakura', 'Tuwan, bay aku pang'bbahannu limangibu pilak
pagpo'on. Itiya' isab limangibu pilak bay tauntungku.'
21 Yuk nakura', 'Ahāp hinangnu. Ahantap ka maka kapangandolan. Pagka ka'a ilu
kapangandolan ma alta' ariki', pangandolku du isab ma ka'a alta' aheka to'ongan. Dai'
ka, palamud ka ma kakoyaganku.'
22 "Puwas e' pina'an isab sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan duwangibu pilak e'.
Yukna ni nakura', 'Tuwan, bay pang'bbahannu aku duwangibu pilak pagpo'on. Itiya'
isab untungna duwangibu pilak.'
23 Yuk nakura'na, 'Ahāp ko' hinangnu ilu. Ahantap ka maka kapangandolan. Pagka ka
kapangandolan ma alta' ariki', pangandolku isab ma ka'a alta' aheka. Dai' ka, palamud
ka ma kakoyaganku.'
24 "Puwas e' pina'an isab sosoho'an dakayu', ya bay pang'bbahan dangibu pilak. Yukna
ni nakura', 'Tuwan, kata'uwanku asal in ka'a akuriput. Angani ka minsan ngga'i ka ka'a
ya bay magsangsā' ananom. Amatimuk ka, minsan ngga'i ka ka'a ya bay maghampa'.
25 Tināw aku ma ka'a, angkan bay tapukanku sīnnu ma deyom tana'. Ā! Itiya' na.'
26 "Anambung nakura' inān, yukna, 'Ala'at ka! Lisu'an sidda! Kata'uwannu bahā'
in aku anguntung min ngga'i ka paglu'uganku, angā' aku buwa' isab min halam bay
tanomku?
27 Na, bang buwattē', arapun bay patau'nu sīnku ma deyom bangko. Jari pagt'kkaku
ta'ā'ku du sīnku sampay anakna.'
28 Puwas e' ah'lling nakura' ni sosoho'an saddī, yukna, 'Ngā'unbi sīn min iya itu ati
pamuwanun ni a'a dakayu', ya aniya' sīnna sangpū' ngibu pilak inān.

29 Sabab sasuku kapangandolan ma aheka, kin'nnopan du ma iya sampay ni manglabi-
labihan. Sagō' sasuku mbal kapangandolan minsan ma ariki', kinulangan du ai-ai bay
ma iya.
30 Na, ya sosoho'an halam aniya' kapūsanna itu, larukinbi iya pehē' ni deyom
kalendoman. Magaluran saga a'a mahē', magtage'ot isab empon sigām.' "

Pasal Hukuman ma Llaw Kahinapusan

31 Masi amandu' si Isa, yukna, "Bang aku Anak Manusiya' pabalik pi'itu maka sanglit-
sahayaku, sinehe'an du aku e' kamemon saga mala'ikat. Aningkō' isab aku ma tingkō'an
sultan.
32 Jari makatimuk pa'in palbangsa-bangsahan ma alopanku, papagsaddīku sigām,
buwat a'a magipat hayop amapagsaddī bili-bilina maka kambingna.
33 Saga a'a adil, ya sali' hantang bili-bili, pasaddīku tampal ni kowan. A'a kasehe'an,
ya hantang kambing, pasaddīku tampal ni gibang.
34 Jari angallam aku, ya pagsultanan sigām. Yukku ma saga a'a ma atagku tampal ni
kowan, 'Ka'am kabuwanan kahāpan e' Mma'ku, pi'itu na kam bo' kaniya'an palsuku'an
ma deyom pagparintahanku, ya bay tinagamahan ka'am asal e' Tuhan sangay min waktu
kapaniya' dunya itu.
35 Ya na ilu panungbas ka'am. Sabab bay aku lingantu ati pakanbi aku. Bay aku patay
bohe' ati painumbi aku. Bay aku a'a liyu ati pa'iddabi aku ma deyom luma'bi.
36 Bay halam aniya' s'mmekku ati pas'mmekanbi aku. Bay aku asaki ati ussapbi aku.
Bay aku ma deyom kalabusu ati tibawbi.'
37 "Anambung du saga a'a adil inān, yuk-i, 'Sumiyan ka bay ta'nda' kami lingantu, ati
pakan kami ka, atawa patay bohe' ati painum kami ka?
38 Sumiyan ka bay ta'nda' kami sali' a'a liyu, ati pa'idda kami ka ma deyom luma' kami?
Sumiyan ka bay ta'nda' halam aniya' s'mmeknu, ati pas'mmekan kami ka?
39 Sumiyan ka bay ta'nda' kami asaki atawa ma deyom kalabusu, ati tibaw kami ka?'
40 Sambunganku du saga a'a inān, yukku, 'Haka'anta kam to'ongan, sumiyan-sumiyan
aniya' bay kahinanganbi buwattē' ma dakayu' bebeya'anku areyo' kapaga'ana ilu, aku
ya kahinanganbi.'
41 "Puwas e', ah'lling aku ni saga a'a kasehe'an inān, ya ma atagku tampal ni gibang.
Yukku, 'Ala'an kam min aku, saga pagmulka'an Tuhan. Pehē' kam ni api nalka', ya
tinagamahan nakura' saitan maka saga tendogna.
42 Ya na ina'an panungbas ka'am, sabab bay aku lingantu sagō' halam aku bay pakanbi.
Bay aku patay bohe' sagō' halam aku bay painumbi.
43 Bay aku a'a liyu sagō' halam aku bay pa'iddabi ma deyom luma'bi. Bay halam
aniya' s'mmekku sagō' halam aku bay pas'mmekanbi. Bay aku asaki, bay aku ma deyom
kalabusu, sagō' halam aku bay tibawbi.'
44 "Jari anambung du saga a'a inān, yuk sigām, 'Sumiyan ka bay ta'nda' kami lingantu,
atawa patay bohe', atawa pina'an ni lahat kami sali' a'a liyu? Sumiyan ka bay ta'nda'
kami halam aniya' s'mmeknu, atawa asaki, atawa ma deyom kalabusu, ati halam bay
tinabang e' kami?'
45 Sambunganku sigām, yukku, 'Haka'anta kam to'ongan, sumiyan-sumiyan kam
halam bay anabang ma dakayu' bebeya'anku areyo' kapaga'ana itu, sali' aku ya halam
bay tabangbi.'
46 Manjari saga a'a inān pinehē' du ni kabinasahan ya anatas ni kasaumulan. Sagō' in
saga a'a adil pinaniya'an kalluman kakkal ni kasaumulan."

26

Pinagisunan si Isa
(Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Aubus na e' si Isa pamandu'na kamemon, ati ah'lling iya ni saga mulidna.
2 Yukna, "Asal kata'uwanbi, Hinang Paglakad na simuddai. Ya na ko' ina'an llaw
pamatukbal Anak Manusiya' ni saga a'a bo' nilansang ni hāg pinapatay."
3 Manjari saga imam alanga maka saga pagmatto'ahan magtimuk pehē' ni astana' si
Kayapas ya Imam Muwallam.
4 Magisun sigām bang buwattingga e' sigām anaggaw si Isa ma halam aniya' makata'u,
bo' supaya iya pinapatay.
5 "Sagō'," yuk sigām, "da'a pasalta'ta ma pagjamu, bo' mbal ahiluhala' saga a'a
kamemon."

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Markus 14:3-9; Yahiya 12:1-8)

6 Na, ina'an si Isa ma Betani, ma deyom luma' si Simun, a'a bay ni'ipul.
7 Ma pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda amowa bingki'-bingki' hinangan batu pote', isihan ns'llan pahamut landu' ahalga'. Jari binusugan e'na kōk si Isa.
8 Pag'nda' saga mulid, magtūy ap'ddi' atay sigām. "Ahalga' ns'llan itu, angay pinaka'at?" yuk sigām.
9 "Arapun du pa'in bay pinab'llihan ma hatusan pilak ati b'llihanna pamuwan ni saga a'a miskin."
10 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagbissala e' saga mulid inān, angkan yukna, "Angay sasawbi d'nda itu? Ahāp sidda hinangna ma aku.
11 Paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am, sagō' aku itu dai'-dai' du.
12 Ya angkan d'nda itu bay amu'usan ns'llan pahamut ni baranku, pangawal llaw pagkubul ma aku.
13 Haka'anta kam," yuk si Isa, "pi'ingga-pi'ingga lahat pagnasihatan lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal bay hinang d'nda itu, pangentoman ma iya."

Kapanipu si Judas Iskariyut ma si Isa
(Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6)

14 Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman alanga amowa sigām magbissala.
15 Yukna, "Ai pamuwanbi aku bang si Isa sōnganku ni ka'am?" Ni'itungan iya t'llumpū' solag sīn dī pilak panamba iya.
16 Pagubus, amiha na si Judas waktu ahāp panōngna si Isa ni sigām.

*Pagsakap ma Hinang Paglakad**
(Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14, 21-23; Yahiya 13:21-30)

17 Na, ta'abut pa'in tagna'an llaw pangisbat Hinang Tinapay Halam Pasuligna, pehē' ni si Isa saga mulidna atilaw iya, yuk-i, "Maingga kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma Hinang Paglakad?"
18 Yuk si Isa, "Aniya' dakayu' a'a ma deyom da'ira ilu, pehē' kam ni iya ati haka'inbi. Yukbi, 'Sinō' ka nihaka'an e' guru, asekot na kono' waktu ya pangangganta' iya. Bilahi iya magjamu maka saga mulidna ma luma'nu bo' maghinang Hinang Paglakad.' "
19 Na bineya' e' saga mulid inān bay panoho'an si Isa, ati sinakap e' sigām pagjamu Paglakad.
20 Pagabay kohap pa'in, magtingkō'an na si Isa maka saga mulidna kasangpū' maka duwa ma pagkakanan.
21 Amangan pa'in, amissala si Isa ni sigām, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am magbantu anōngan aku ni bantaku."
22 Magtūy landu' asusa saga mulid he', ati atilaw sigām ma si Isa magsunu'-sunu', yuk-i, "Ngga'i ka bahā' aku, tuwan?"
23 Yuk sambung si Isa, "Ya sehe'ku magt'nno'an tinapayna ni deyom pinggan itu, ya na iya anōngan aku.
24 Aku itu, Anak Manusiya'," yuk si Isa, "amatay du buwat bay tasulat ma pasalanku. Sagō' asiya-siya du a'a anōngan Anak Manusiya' ni bantana. Ahāp lagi' a'a inān halam bay nianakan."
25 Jari ah'lling si Judas, ya song anukbalan si Isa ni bantana. "Tuwan Guru," yukna, "aku na bahā' ya pagbissalanu ilu?"
Yuk si Isa, "Aho', buwat na yuknu ilu."

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

26 Hinabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng e'na, ati pamuwanna ma saga mulidna. "Sambutunbi bo' kakanunbi," yukna, "sabab in tinapay itu baranku ko'."
27 Niā' isab e'na dakayu' sawan isihan binu-anggul, ati niamu'an isab pagsukulan bo' yampa sōnganna ni sigām. "Ka'am kamemon," yukna, "inumunbi isi sawan itu.
28 Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka manusiya'. Song pinabu'us laha'ku ma sabab a'a aheka, pangampunan dusa sigām.

---

* **26:16 26:17** Hinang Paglakad: hinang pangentoman waktu bay kapaglakad ma bangsa Isra'il e' Mala'ikat Pangmumulka'.

29 Haka'anta kam, puwas itu mbal na aku anginum binu-anggul itu pabīng. Subay
na kitam magbeya' anginum binu-anggul baha'u ma deyom pagparintahan Mma'ku bo'
yampa aku makainum pabīng."
30 Aubus pa'in e' sigām angalang dakayu' kalangan pamudji Tuhan, paluwas na sigām
tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari amūng si Isa ni sigām, yukna, "Sangom itu alahi du kam kamemon ang'bba
min aku, buwat tasulat ma Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,
'Bono'ku,' yuk Tuhan, 'a'a angupiksa' bili-bili,
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.'
32 Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū aku min ka'am tudju
ni lahat Jalil."
33 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, "Mbal ka bbahanku minsan ka ni'bbahan e'
kasehe'an."
34 Yuk si Isa ni iya, "Haka'anta ka to'ongan. Ma sangom itu, ma halam gi' angukku'uk
manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal takilānu."
35 Yuk sambung si Petros, "Minsan aku paunung amatay ma ka'a, mbal du ka
paliluhanku." Buwattē' du isab pah'lling saga mulid kasehe'an.

Ma Kabbun Getsemane
(Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46)

36 Manjari palanjal na disi Isa ni kabbun niōnan Getsemane. Yuk si Isa ni saga
mulidna, "Maitu kam aningkō'. Pina'an lagi' aku anabbut Tuhan."
37 Ya binowa e' si Isa panehe', si Petros maka duwangan anak si Sibidi. Sakali
magkasusahan si Isa, magk'bba-k'bba deyom atayna.
38 Yukna ni t'llungan mulidna he', "Aku itu agon-agon magkamamatay ma sabab
kasusahan itu. Angagad kam maitu, sehe'inbi aku magjaga."
39 Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, kum'ppang iya ni tana' maka e'na anabbut
ni Tuhan. Yukna, "Arōy, Mma'! Bang makajari, la'anin lagi' min aku sawan kabinasahan
itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in min kabaya'annu du."
40 Puwas e' pabīng si Isa ni sehe'na kat'llungan, bo' tabākna sigām magtulihan. Yukna
ni si Petros, "Angay kam mbal makatatas magjaga maka aku minsan la'a hal danjām?
41 Pajaga kam, angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa-bowa e' sasat.
Lilla' asal deyom ataybi sagō' abuhat pamarananbi."
42 Sakali pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan pabīng. Yukna, "O Mma',
bang mbal kala'anan kabinasahan itu, luwal bang kalabayanku, na, ka'a du iya abeya'."
43 Makabalik pa'in iya ni disi Petros, tabākna na isab sigām magtulihan pabīng sabab
kinaru' sidda.
44 Manjari pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan pabīng buwat bay dahū,
kamint'lluna na.
45 Puwas e' pabalik iya ni mulidna kat'llungan. Yukna, "Oy, atuli gi' kam? Pahali-hali
gi' kam? Nda'unbi ba, ta'abut na waktuku. Aku, Anak Manusiya' itu, arai' na tinukbalan
ni pang'ntanan saga a'a ala'at.
46 Pabungkal kam. Sūng kitam, sabab ilu na a'a ya anōngan aku ni sigām."

Pagsaggaw ma Si Isa
(Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

47 Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, magtūy at'kka pina'an si Judas,
dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa he'. Aheka a'a magbeya' maka iya
magpamowa takos maka saga kakakal. Bay sigām sinō' pina'an e' saga kaimaman alanga
maka e' saga pagmatto'ahan.
48 Bay sigām asal kabuwanan pandoga e' si Judas bo' aniya' pangilāhan sigām ma si
Isa. Ya pamissalana ma sigām, "In a'a siyumku, ya na he' saggawunbi."
49 Pagt'kka si Judas pina'an magtūy iya pa'abut ni si Isa magaddat ma iya, yukna,
"Salam, Tuwan Guru," ati siyumna si Isa.
50 "Bagay," yuk si Isa ni iya, "lanjalin hinangnu."
Sakali pasekot ni si Isa saga a'a inān anaggaw iya, amalutan iya pahogot.
51 Sagō' aniya' sehe' si Isa dakayu' bay angahurusan pakokosna. Nilagut e' a'a itu
dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, autas magtūy dambila' taingana.
52 Yuk si Isa, "Pabalikun takosnu ni tagubanna ilu, sabab sasuku amowa kalis
pamapatay a'a, amatay du isab iya e' kalis.

53 Halam bahā' kata'uwanbi, bang aku angamu' tabang ni Mma'ku nirūlan sadja aku?
Pinabeya'an du aku mala'ikatna ma ibuhan.
54 Sagō' bang aku ganta' angamu' tabang, mbal magmaksud ya bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yukna in saga pakaradja'an itu subay pat'kka buwattitu."
55 Manjari ah'lling si Isa ni ba'anan a'a inān, yukna, "Pangannalbi bahā' in aku itu
mundu, ya po'on kam subay amowa takos maka kakakal panaggawbi aku? Llaw-llaw
na pa'in aku bay mahē' aningkō' amandu' ma deyom langgal pagkulbanan, sagō' halam
aku saggawbi.
56 Patut bang saga pakaradja'an itu kamemon pinat'kkahan aku bo' supaya aniya'
kamaksuran ma bay tasulat e' kanabi-nabihan ma deyom Kitab." Magtūy maglahian
saga mulid si Isa kamemon. Jari pinasagaran na iya.

Si Isa Paharap ni Tumpukun Maghuhukum
(Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-24)

57 Manjari binowa si Isa e' a'a bay anaggaw iya pina'an ni luma' si Kayapas ya Imam
Muwallam. Ina'an magtimuk saga guru sara' agama maka pagmatto'ahan.
58 Si Petros bay paturul ma si Isa sagō' min katahan. Paturul iya sampay pasōd na ni
deyom halaman luma' Imam Muwallam. Ma deyom pa'in, magtingkō'an iya maka saga
jaga imam bang pa'in ta'nda'na bang ai kamattihan si Isa.
59 Saga kaimaman alanga maka saga a'a ma Tumpukan Maghuhukum inān amiha
sababan panuntut sigām ma si Isa, minsan ngga'i ka b'nnal, bang pa'in aniya' pagsababan
pamapatay sigām ma iya.
60 Saguwā' minsan aheka a'a bay anaksi' puting pasal si Isa, halam aniya' pagsababan
b'nnal tabāk sigām. Ma katapusanna, aniya' duwangan a'a pa'alop ma palhimpunan
ah'lling,
61 yuk sigā, "Bay takale kami a'a itu ah'lling in iya angalubu langgal pagkulbanan, ati
ma deyom t'llung'llaw kono' tapat'nggena pabalik."
62 Manjari an'ngge Imam Muwallam amissala ma si Isa, yukna, "Ka'a ilu, halam bahā'
aniya' da'awanu ma panuntut ka'a itu?"
63 Sagō' halam anambung si Isa. Amissala pabīng Imam Muwallam, yukna, "Pasapata
ka ma ōn Tuhan ya kakkal salama-lama. Haka'in kami to'ongan bang ka'a Al-Masi, Anak
Tuhan."
64 "Aho'," yuk si Isa, "ya na yuknu. Sagō' haka'anta kam, mbal du at'ggol ta'nda'bi
du Anak Manusiya' aningkō' ma bihing Tuhan Sangat Kawasa, tampal ni kowan. Maka
ta'nda'bi du iya pi'itu ameya' ma gabun min deyom sulga'."
65 Manjari ginese' e' Imam Muwallam pakayanna, kabowa astolna. Yukna, "A'a itu
amah'lling pangkal ni Tuhan! Da'a na kitam amiha saksi' saddī! Takalebi na llingna
pangkal!
66 Ai pangahukumbi?"
Yuk sambung sigām, "Subay iya pinat'nna'an hukuman ni kamatay."
67 Puwas e' niludja'an si Isa e' sigām ma baihu'na, maka pinagtibu'. Aniya' isab sigām
bay anampak iya,
68 maka e' sigām ah'lling, yuk-i, "Bang ka'a Al-Masi, tokorun bang sai ya bay anampak
ka'a!"

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-18, 25-27)

69 Manjari ina'an si Petros aningkō' ma halaman luma' he'. Aniya' pehē' ni iya dakayu'
d'nda, ipatan Imam Muwallam. Yuk d'nda itu ni iya, "Ka'a ilu, bay sa ka ameya' ma si
Isa, ya a'a Jalil inān."
70 Sagō' amalilu si Petros ma alopan a'a inān kamemon. "Mbal kata'uwanku," yukna,
"bang ai ya pah'llingnu ilu."
71 Puwas e' pehē' iya tudju ni bowa' lawang, ati aniya' ipatan d'nda saddī bay maka'nda'
iya. Pag'nda' d'nda itu ma si Petros, yukna ni saga a'a maina'an, "A'a itu bay ameya' ma
si Isa, a'a Nasaret inān."
72 Magtūy amalilu si Petros pabīng maka anapahan iya di-na. "Mbal kata'uwanku a'a
inān!" yukna.
73 Mbal at'ggol, pina'an ni si Petros saga a'a ya asal magt'nggehan maina'an. Yuk sigām,
"Kata'uwan kami in ka'a b'nnal bay sehe' disi Isa sabab tapangli'ta ka ma bissalanu."
74 Minnē' magbalik-balik si Petros anapahan di-na. Ya pah'llingna, "Mbal takilāku a'a
inān!"
Saru'un-du'un du angukku'uk manuk,

75 ati taentom e' si Petros bay lling si Isa ma iya, ya bay yukna, “Ma mbal gi' angukku'uk
manuk sangom itu, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.” Magtūy paluwas
si Petros minnē'. Anangis iya maka he'na magdukka to'ongan.

27

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu
(Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Yahiya 18:28-32)

1 Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, maggara' kaimaman alanga kamemon maka saga
pagmatto'ahan bangsa Yahudi bang buwattingga pamapatay sigām ma si Isa.
2 Manjari kinarenahan si Isa bo' yampa tin'kkahan ni si Pilatu, gubnul bangsa Rōm.

Kamatay si Judas
(Kahinangan 1:18-19)

3 Pagta'u si Judas, in si Isa pinat'nna'an hukuman na ni kamatay, magtūy iya magsusun
ma bay hinangna anukbalan iya ni bantana. Jari pehē' iya ni kaimaman alanga maka ni
pagmatto'ahan, arak ang'nde' sīn bay panamba iya, t'llumpū' solag sīn Yahudi, dī pilak.
4 Yukna ma sigām, “Aheya dusaku sabab katukbalanku a'a halam taga-dusa, maka
itiya' iya arai' na pinapatay.”
“Min ka'a ko' ilu,” yuk sigām. “Ngga'i ka min kami.”
5 Sakali nihantakan sīn inān e' si Judas ni lantay langgal bo' yampa paluwas minnē'
maggantung di-na bo' amatay.
6 Manjari kaimaman inān amuwa' sīn bay nihantakan e' si Judas e'. Yuk sigām, “Sīn itu
haram bang ma agamata sabab bay tambahan pamapatay a'a. Mbal manjari pinatimbul
ni sīn langgal.”
7 Arakayu' pa'in paggara' sigām pasal sīn inān, bo' wa'i tapam'lli tana' min a'a
magtatampa, ati ginuna pangubulan saga a'a liyu.
8 Angkan tana' inān niōnan, “Tana' tambahan laha'” sampay ni kabuwattituhan.
9 Na, ma sabab hinang inān, aniya' kamaksuranna ma bay tasulat e' nabi Irimiya, ya
yukna, “Niā' e' sigām t'llumpū' solag sīn dī pilak ya halga' baran a'a bang ma bangsa
Isra'il,
10 ati ginuna pam'lli tana' min a'a magtatampa. Ya na he' bay panoho'an aku e' Tuhan.”

Si Isa Sinumariya e' si Pilatu
(Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Yahiya 18:33-38)

11 Manjari ina'an si Isa an'ngge ma dahuan gubnul Pilatu, sinumariya e'na. “Na,” yuk
gubnul, “sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?”
Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”
12 Sagō' halam bay sambunganna saga tuntut bay panuntut iya e' kaimaman alanga
maka pagmatto'ahan.
13 Ah'lling si Pilatu ni iya, yukna, “Halam bahā' takalenu panuntut saga a'a itu ma
ka'a?”
14 Sagō' halam anambung si Isa minsan dakabtang, angkan ainu-inu to'ongan gubnul
e'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

15 Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi ma Hinang Paglakad, ya
kabiyaksahan gubnul subay aniya' dakayu' pilisu pinaluwas, sai-sai pinene' e' saga
Yahudi.
16 Ma waktu ina'an aniya' dakayu' pilisu babantugun, ōnna si Barabbas.
17 Manjari, makapagtimuk pa'in pina'an kaheka'an a'a, tinilaw sigām e' si Pilatu. “Sai
kabaya'anbi,” yukna, “subay paluwasku? Si Barabbas atawa si Isa, ya niōnan Al-Masi
itu?”
18 Malaingkan kinata'uwan e' gubnul bang ai sababanna angkan si Isa bay tin'kkahan
ni iya. Tu'ud sigām angihid ma si Isa.
19 Aningkō' pa'in si Pilatu ma lugal paghukuman, aniya' lapal pinabeya' ni iya e'
h'ndana. Yuk lapal, “Da'a ka palamud ni hukuman a'a a'adil ilu. Sabab aniya' tauppiku
dibuhi' pasalanna, sidda aku bay maglimpa-limpa.”
20 Manjari ba'anan a'a inān bay tapogos e' kaimaman alanga maka e' pagmatto'ahan
subay angamu' pinaluwas si Barabbas, bo' si Isa ya sinō' pinapatay.
21 Sagō' tinilaw sigām pabīng e' gubnul e'. “Sai ma deyom duwangan pilisu itu,” yukna,
“subay paluwasku?”
“Si Barabbas,” yuk sigām.

22 Atilaw si Pilatu ma sigām, yukna, “Inayku bahā' si Isa itu, ya niōnan Al-Masi?”
“Lansangun iya ni hāg,” yuk sigām kamemon.
23 Sagō' atilaw gi' si Pilatu. Yukna, “Ai bay hinangna ala'at?”
Luhūy pakosog pangolang saga a'a he', yuk-i, “Lansangun iya ni hāg!”
24 Pagta'u si Pilatu in katimukan a'a inān mbal pahawid maka arai' na aheya kahiluhala'an, magtūy iya angā' bohe' bo' yampa kose'anna tanganna ma dahuan sigām, paltanda'an in iya papuwas min palkala' he'. Yukna ni sigām, “Bang pa'in ngga'i ka min aku bang a'a itu pinapatay. Min kahinanganbi na.”
25 Anambung saga a'a inān kamemon, yuk-i, “Akuhan kami kamatayna, minsan kami kapellengan sampay ni magsuring-magsaingsing.”
26 Sakali si Barabbas ya pinaluwas e' si Pilatu tudju ni ba'anan a'a he'. Sagō' si Isa pinaraplosan e'na ma saga sundalu. Pagubus, sinōngan iya ni saga a'a ya angalansang iya ni hāg.

Si Isa Pinagtunggīng e' Saga Sundalu
(Markus 15:16-20; Yahiya 19:2-3)

27 Manjari binowa si Isa e' saga sundalu gubnul pehē' ni deyom astana', ati tinimuk iya he' damba'an sundalu.
28 Nila'anan e' sigām s'mmekna bo' pamajuba ma iya manta keyat sali' hantang sultan.
29 Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang sali' panumping sultan pinat'nna' ni kōkna. Puwas e' pina'ntanan iya tungkud ma tanganna kowan, bo' yampa sigām angōk-tu'ut ni dahuanna magtunggīng iya, yuk-i, “Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!”
30 Pinagludja'an iya e' sigām, niā' e' sigām tungkud bay ma tanganna bo' pam'ppok kōkna.
31 Na, aubus pa'in kapagtunggīng sigām ma iya, magtūy niurusan manta bay pajubana inān ati pinas'mmekan iya maka bay s'mmekna tagna'. Puwas e' binowa iya paluwas minnē' bo' nilansang ni hāg pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

32 Salta' pa'in sigām paluwas min da'ira inān, aniya' talanggal sigām l'lla min lahat Kirini, ōnna si Simun. Minandahan iya e' saga sundalu, sinō' ananggung hāg si Isa.
33 Pagt'kka pa'in sigām ni jadjahan lahat niōnan Golgota, hatina lahat “Peya'-peya' Kōk”,
34 arak pamainum sigām ma si Isa binu-anggul kalamuran tambal apa'it. Sagō' pag'ssana, mbal iya anginum.
35 Aubus pa'in e' saga sundalu bay angalansang si Isa ni hāg sampay amat'ngge hāgna, maglegot na sigām bo' pinagtokoran e' sigām s'mmekna bang sai kat'nna'anna.
36 Puwas e' aningkō' sigām maina'an anganjaga.
37 Aniya' sulat panuntut bay pinat'nna' e' sigām ma hāg min diyata' kōk si Isa. Yuk sulat e',

“SI ISA, SULTAN BANGSA YAHUDI.”

38 Aniya' isab duwangan mundu pinasambeya' ma si Isa. Nilansang sigām ma hāg, dakayu' ma bihing si Isa tampal ni kowan, dakayu' tampal ni gibang.
39 Na, pinagudju' na pa'in si Isa e' a'a maglaulabay, pinaghanduk-handukan.
40 “Allā,” yuk sigām, “ka'a iya angalangkat langgal pagkulbanan inān, ati pabangunnu kono' pabīng ma deyom t'llung'llaw! Angalappasan ka di-nu bang ka b'nnal Anak Tuhan. Pareyo' ka min hāg ilu!”
41 Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru sara' agama maka saga pagmatto'ahan.
42 “A'a itu,” yuk sigām, “ata'u angalappas ma a'a saddī sagō' mbal makalappas di-na. Sultan bangsa Isra'il kono' iya! Bang iya ganta' makapareyo'an di-na min hāg, am'nnal kitam ma iya!
43 Angandol iya ma Tuhan, maka in iya kono' Anak Tuhan. Nda'ta kono' bang Tuhan bilahi angalappas iya!”
44 Ya du duwangan mundu bay nilansang pinasambeya' ma si Isa, ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

45 Na, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni lisag t'llu kohap.
46 Paglisag t'llu saga, akosog e' si Isa angalingan, yukna, “Eli, Eli, lama sabaktani?” Hatina, “Tuhanku, O Tuhanku, angay aku pasagarannu?”

47 Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk sigām kasehe', “Angalinganan
iya nabi Elija.”
48 Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus ni deyom binu al'ssom bo'
yampa pasagnatna ni tōng kayu-kayu. Arak pamainumna ma si Isa.
49 Sagō' magin'mbal saga a'a kasehe', yuk-i, “Sagarinbi iya. Nda'ta lagi' bang patuwa'
nabi Elija angalappas iya.”
50 Sakali angolang si Isa pabalik, magtūy ab'kkat napasna.
51 Saru'un-du'un du ya kultina bay pangagpang ma deyom langgal pagkulbanan inān
agese' duwa min diyata'na tudju pareyo'. Ajogjog deyom dunya, maka magkabila' saga
batu lakit.
52 Aniya' isab kakubulan aukab maka aheka saga a'a suku' Tuhan bay pabungkal, allum
pabīng min kamatay sigām.
53 Magluwasan sigām min deyom kubul, jari allum pa'in si Isa pabīng, pasōd sigām ni
Awrusalam, ya da'ira Mahasussi. Aheka a'a isab bay maka'nda' sigām.
54 Tananam pa'in linug maka pakaradja'an inān kamemon e' kapitan maka saga
sundaluna ya bay anganjaga ma kamatay si Isa, magtūy sigām sidda sinōd tāw. Yuk
sigām, “B'nnal a'a itu Anak Tuhan!”
55 Aheka isab saga d'nda bay maina'an ang'nda' min katahan. Sigām ya bay ameya'
paumpig ma si Isa angussap iya, tinagna'an ma lahat Jalil lagi'.
56 Ina'an si Mariyam min Magdala, si Mariyam ina' si Yakub maka si Yusup, maka
h'nda si Sibidi.

Pagkubul ma si Isa
(Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

57 Pagabay kohap na, aniya' at'kka pina'an dakayu' a'a dayahan, a'a min lahat Arimati.
Ōnna si Yusup.
58 Na pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa. Jari magpanoho'an
si Pilatu inān ni saga sundaluna, sinō' ni'nde'an patay si Isa ni si Yusup.
59 Ta'ā' pa'in patay, sinaput e' si Yusup maka kakana' baha'u
60 bo' yampa palegena ma kubul bay tagamahanna di-na, kubul baha'u bay kinehe'an
ma deyom batu lakit. Puwas e' ginulungan e'na batu aheya panaplok bowa' lowang e'
bo' yampa iya ala'an minna'an.
61 Maina'an asal si Mariyam a'a Magdala, maka Mariyam isayna, aningkō' ma dahuan
kubul inān.

Nijagahan Kubul e' Umpigan Sundalu

62 Pagk'llat llaw dakayu', hatina llaw Sabtu', patimuk ni si Pilatu saga kaimaman alanga
maka saga Parisi.
63 Yuk sigām ni iya, “Tuwan, taentom kami ya bay lling a'a putingan inān ma waktu
kallumna lagi'. Yukna bang ta'abut t'llung'llaw min kamatayna in iya allum du pabīng.
64 Angkan kubulna inān subay soho'nu nijagahan sakuli-kuli sampay ta'abut
kat'llung'llawna. Kalu pehē' saga mulidna anangkaw mayatna bo' angahaka ni
kasehe'an in iya allum pabīng min kamatayna. Bang ganta' buwattē' akalap lagi' puting
sigām damuli min bay dahū.”
65 “Na,” yuk si Pilatu. “Bowahunbi sundalu pehē' ni kubul bo' pajagahunbi sakuli-
kuli.”
66 Manjari magla'anan na sigām minnē'. Aniya' gindan pinikit e' sigām ni taplok
batu bo' kinata'uwan bang aniya' bay angukab iya. Sinō' isab saga sundalu anganjaga
maina'an.

28

Kallum si Isa Pabīng min Kamatay
(Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

1 Pagka palabay na llaw Sabtu', bo' pagk'llat llaw Ahad, ina'an si Mariyam a'a Magdala
maka dakayu' isayna pehē' ang'nda' kubul si Isa.
2 Saru'un-du'un ajogjog lahat e' linug akosog. Aniya' dakayu' mala'ikat min Tuhan bay
pareyo' min sulga' anganggulungan taplok batu min lowang kubul bo' yampa aningkō'
ma diyata' batu he'.
3 Asahaya pangluwahan mala'ikat inān buwat sawa lāt, maka s'mmekna apote'
to'ongan.
4 Saga sundalu anganjaga inān bay sinōd tāw angkan magpamidpid. Sali' sigām a'a
amatay, halam makasayu.

5 Manjari amissala mala'ikat ni duwangan d'nda he'. “Da'a kam tināw,” yukna.
“Kata'uwanku in ka'am amiha si Isa, ya bay pinapatay ma hāg.
6 Halam na iya maitu sabab allum na pabīng, buwat bay llingna. Pi'itu kam ang'nda'
ni bay palegehanna.
7 Puwas e', pasa'ut kam pehē' ni saga mulidna amowahan sigām haka in iya
pinakallum min kamatayna. Parahū du iya min sigām ni lahat Jalil, ati maina'an sigām
ang'nda' iya. Entomunbi bay pangahakaku itu ma ka'am.”
8 Magtūy sakadjap sadja sigām ala'an min kubul. Tināw sigām dambila', kinōgan isab
dambila'. Paragan sigām pehē' angahaka ni saga mulid si Isa.
9 Ma labayan pa'in, saru'un-du'un du patuwa' si Isa amāk sigām. “Ka'am sa ilu,” yukna.
Pa'abut sigām ni iya amalutan tape'na maka e' sigām amudji iya.
10 Yuk si Isa, “Da'a kam tināw. Pehē' na kam angahaka'an saga danakanku inān in
sigām subay pehē' ni lahat Jalil. Mahē' sigām ang'nda' aku.”

Pangahaka saga Jaga ma Kaimaman

11 Sabu pa'in duwangan d'nda inān palanjal ni pal'ngnganan sigām, aniya' pabalik
ni deyom da'ira saga sundalu kasehe' bay anganjagahan kubul. Kahaka'an e' sigām
kaimaman alanga pasal bay pakaradja'an ma pagkubulan e'.
12 Manjari magtimuk kaimaman maka saga pagmatto'ahan maggara'. Ya paggara'
sigām in saga sundalu inān subay binuwanan sīn aheka.
13 Yuk saga imam e', “Haka'inbi saga a'a in kamuliran si Isa bay pehē' waktu sangom
anangkaw mayatna hinabubi bay atuli.
14 Sagō' da'a kam asusa bang itu ganta' tata'u e' gubnul. Binissalahan iya pahāp bo'
supaya kam mbal pinagamahan.”
15 Manjari niā' sīn inān e' saga sundalu ati pangahaka e' sigām buwat bay panoho'an
kaimaman e'. Sampay ni kabuwattituhan ya na he' hunub-hunub pinasaplag ma deyom
bangsa Yahudi, hatina in mayat si Isa bay tinangkaw e' saga mulidna.

Panoho'an Mbal Kaliyuhan
(Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

16 Manjari in kasangpū' maka dda mulid si Isa wa'i ni lahat Jalil, patukad ni būd ya
bay pangahaka si Isa ma sigām.
17 Pag'nda' sigām ma si Isa, magtūy sigām amudji iya, sagō' aniya' sigām kasehe'an
magduwa-ruwa ma deyom atay sigām bang ina'an-i b'nnal si Isa.
18 Pasekot si Isa ni sigām, yukna, “Bay na aku kabuwanan kawasa magbaya' ma dunya
sampay ma sulga'.
19 Angkan kam soho'ku pehē' ni sabarang bangsa bo' sigām bowahunbi pamulid ma
aku. Pandihunbi sigām min ōn Tuhan Mma', maka min ōn Anak, maka min ōn Rū*
Sussi.
20 Pandu'inbi sigām subay ameya' ma kamemon bay panoho'anku ka'am. Maka itu
entomunbi pahāp, pagapi' du aku ma ka'am sampay niabutan masa.” *Tammat*

* **28:19 28:19** ‘Rū Sussi’, hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Sussi.

MARKUS

Pahati Pasal Jūd Itu

Si Markus itu abata' lagi' ma waktu kamaitu si Isa Al-Masi ma dunya. Lahatna bay mahē' ma da'ira Awrusalam, ati luma' di-sigām ya maumu pagtipunan saga mulid si Isa bang sigām anambahayang.

Tagna' kapagnasihat si Paul maka si Barnabas pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi, si Markus itu bay ameya' ma sigā sabab si'itna asal si Barnabas e'. Sagō' halam iya bay makatatas pasehe' ma sigā angkan iya amole' ni lahatna. Palabay pa'in duwantahun minna'an, ma song pa'in disi Paul palanjal pabīng pehē' ni saga lahat bay pagnasihatan sigā tagna', bilahi si Barnabas amowa si Markus, sagō' mbal bilahi si Paul. Jari aniya' pagsagga'an sigā duwangan. Si Barnabas ya bay amowa si Markus pehē' ni lahat saddī bo' magnasihat pasal si Isa mahē'.

At'ggol-t'ggol minnē' ameya' na si Markus ma si Petros pehē' ni lahat atala. Bang ma a'a kasehe'an si Petros ya sababanna angkan si Markus bay tabowa angandol to'ongan ma Panghū' Isa, maka si Petros ya bay amandu'an si Markus angkan iya makata'u pasal saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa.

Ya jūd tasulat e' si Markus itu bay sinulatan saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, ya mahē' ma da'ira Rōm. Bay sinulat e'na supaya sigām makata'u pasal si Isa maka kawasana. Jari tasalsila e' si Markus saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa Al-Masi supaya am'nnal saga a'a in iya b'nnal taga-kawasa maka taga-kapatut angampun dusa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MARKUS

Pagnasihat si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 3:1-12; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

1 Ya na itu tagna'an lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi Anak Tuhan.
2 Tasulat asal e' nabi Isaya ma deyom Kitab, yuk-i,
"Itiya' sosoho'anku," yuk Tuhan.
"Soho'ku iya parahū min ka'a
bo' supaya sakapna lān palabayannu."
3 Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,
"Lanu'inbi lān palabayan Panghū',
pabontolunbi pal'ngnganannа."
4 Manjari itu patuwa' si Yahiya pina'an ni lahat paslangan maka e'na amandi saga a'a tanda' saksi' in sigām ang'bba na min dusa sigām. Magnasihat iya ma saga a'a maina'an, yukna, "Pataikut kam min dusabi bo' kam pinandi, ati niampun dusabi e' Tuhan."
5 Jari aheka a'a pehē' ni si Yahiya min kaluha'an lahat Yahudiya maka min da'ira Awrusalam. Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām ati pinandi sigām e' si Yahiya ma sapa' Jordan.
6 Ya pas'mmek si Yahiya inān bulbul hayop unta' bay tin'nnun,* maka dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma hawakanna. Ya kinakanna ampan dulu maka gula' buwani.
7 Anganasihat isab iya, yukna, "Aniya' pi'itu damuli min aku a'a akawasa lagi' min aku. Minsan engkot taumpa'na, mbal aku tinōp angahubaran iya.
8 Aku itu, hal bohe' ya pamandiku ka'am. Sagō' iya inān, saddī bowahan pamandina ma ka'am, hatina in iya amasangon Rū Sussi ni deyom baranbi."

Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Lukas 3:21-22)

9 Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa bay min Nasaret, dakayu' kauman mahē' ma lahat Jalil. Pinandi iya e' si Yahiya ma sapa' Jordan.
10 Na, makariyata' pa'in iya min deyom bohe' magtūy ta'nda'na paukab langit maka Rū Tuhan pareyo' tudju ni iya magpabaran magpasalupa assang.
11 Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga', yuk-i, "Ka'a ya anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku."

Kapanulay ma si Isa
(Matiyu 4:1-11; Lukas 4:1-13)

12 Jari pinapehē' magtūy si Isa e' Rū Tuhan ni lahat paslangan.

---

* **1:6 1:6** 'Tin'nnun', hatina nihinang kakana'. 'Nianyam' bang ma kasehe'an.

13 Mpatpū' llaw mpatpū' bahangi ya kamahe'na, sinasat na pa'in e' nakura' saitan, kalu
tabowa magdusa. Ya sehe'na maina'an saga hayop talun, maka aniya' saga mala'ikat
angayura iya.

Si Isa Amene' Mpat A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:12-22; Lukas 4:14-15; 5:1-11)

14 Na, takalabusu pa'in si Yahiya, pehē' si Isa ni lahat Jalil magnasihat pasal lapal ahāp
min Tuhan.
15 "Ta'abut na waktu bay pinagkallam," yukna. "Asekot na waktu pagparinta Tuhan
maitu ma manusiya'. Taikutinbi na dusabi maka kahagarunbi na lapal ahāp itu."
16 Manjari itu, hinabu si Isa pal'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya' ta'nda'na
duwangan l'lla magdanakan, si Simun maka si Andariyas. Ina'an sigā angahūg pokot
ma danaw, sabab magdaraing asal.
17 Yuk si Isa ma sigā, "Pi'itu kam ameya' ma aku. Asal kam bay magā' daing sagō'
bang aku ya pameya'anbi pandu'anta kam magā' pagkahibi manusiya' ameya' ma aku."
18 Na, takale pa'in lling si Isa e' duwangan inān, magtūy ni'bbahan e' sigā pokot sigā
ati ameya' na ma si Isa.
19 Jari makalawak-lawak pa'in si Isa minnē' aniya' isab ta'nda'na duwangan l'lla
magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi. Ina'an sigā ma diyata' bayanan
amahāp pokot.
20 Nilinganan magtūy sigā e' si Isa, jari ni'bbahan mma' sigā maina'an ma diyata'
bayanan beya' maka saga tendogna ginagadjihan. Ati ameya' sigā ma si Isa.

A'a Kapala'anan Saitan e' si Isa
(Lukas 4:31-37)

21 At'kka disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Jari ta'abut pa'in llaw Sabtu', llaw mulliya
ma bangsa Yahudi, pasōd si Isa ni deyom langgal maina'an amandu'an saga a'a.
22 Ainu-inu saga a'a makakale ma pamandu'na sabab atā pagbidda'anna maka
pamandu' saga guru sara' agama. Taga-kawasa asal si Isa bang amandu'.
23 Manjari ma waktu ina'an du aniya' l'lla sinōd saitan ma deyom langgal e'. Angolang
iya pakosog, yukna,
24 "O Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka bahā' amaka'at kami?
Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya pi'itu min Tuhan!"
25 Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, "Pahali ka! Paluwas ka min a'a ilu!"
26 Jari pinapaspad a'a inān e' saitan ati angolang iya pakosog bo' yampa paluwas min
baranna.
27 Takuddat saga a'a kamemon bay maina'an, ya po'on sigām magtilaw-tilawan di-
sigām, yuk-i, "Ai bahā' itu? Pandu' baha'u marai'. A'a itu taga-kawasa magpanoho'an
minsan ma saga saitan ati bineya' iya e' sigām!"
28 Manjari pasaplag magtūy kabantugan si Isa ni kaluha'an lahat Jalil e'.

Aheka A'a Kauli'an
(Matiyu 8:14-17; Lukas 4:38-41)

29 Puwas e', paluwas disi Isa min langgal bo' pehē' ni luma' disi Simun maka si
Andariyas. Parongan isab ma iya si Yakub maka si Yahiya.
30 Na, mato'a d'nda si Simun wa'i palege sabab ni'mmunan. Kahaka'an magtūy si Isa
pasal sakina,
31 ati pina'an iya ni atag palegehanna. Binalutan e'na tangan d'nda he', tinabang
papunduk. Manjari kauli'an mmunna ati pabuhat iya angalabot disi Isa.
32 Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku magsakihan atawa sinōd saitan.
33 Sikatimukan lawang luma' inān he' saga a'a kamemon min da'ira inān.
34 Aheka a'a bay kauli'an e' si Isa saki sigām kaginisan, maka aheka isab saitan bay
pinaluwas e'na. Halam bay pasagaranna ah'lling saga saitan inān sabab kinata'uwan e'
sigām bang sai si Isa.

Anambahayang si Isa ma Lahat Halam Maga'a
(Lukas 4:42-44)

35 Pagsalung pa'in, ma halam gi' minsan apote' sobangan, punduk si Isa bo' ala'an min
luma'. Pehē' iya ni jadjahan halam maga'a bo' anambahayang.
36 Na, pagka iya halam ma luma', piniha iya e' disi Simun.
37 Jari tabāk pa'in, ah'lling sigām ni iya, yuk-i, "Ina'an saga a'a kamemon amiha ka'a."
38 Anambung si Isa, yukna, "Sūng kitam palintas ni kaluma'an kasehe'. Subay aku
magnasihat isab mahē' sabab ya na he' po'onna angkan aku pi'itu ni dunya."

39 Jari nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Magnasihat iya ma deyom kalanggalan
sigām maka pinaluwas e'na saga saitan bay ma deyom baran a'a.

A'a Ni'ipul Kauli'an
(Matiyu 8:1-4; Lukas 5:12-16)

40 Manjari aniya' a'a ni'ipul pehē' ni si Isa. Pasujud iya ma atag si Isa, maka e'na
anganjunjung, yukna, "Bang ka bilahi, kauli'annu du aku."
41 T'kkahan ase' si Isa ma a'a inān ati pa'abutna tanganna ni iya. "Bilahi sadja aku,"
yukna. "Palanu' ka."
42 Saru'un-du'un du ala'an ipul a'a inān, ati kauli'an na iya.
43 Magtūy iya pinaba'id amole' e' si Isa maka niamay-amayan isab e'na.
44 Yuk si Isa ma iya, "Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay tahinang itu ma ka'a. Saguwā'
pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma iya. Puwas e' tukbalin pagkulban ni
Tuhan buwat bay pamandu' si Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na
min sakinu."
45 Sagō' a'a inān paluwas minnē' maka e'na anuli-nuli to'ongan pasal ipulna bay
kauli'an. Pasaplag suli-sulina, angkan si Isa mbal na makatampal ma deyoman kauman.
Maina'an sadja iya ma jadjahan kulang a'ana. Sagō' pehē' na pa'in ni iya saga a'a min
kalahat-lahatan.

2

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Lukas 5:17-26)

1 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pabīng si Isa pehē' ni da'ira Kapirna'um ati tata'u in
iya ina'an na ma luma'.
2 Jari landu' aheka a'a patimuk pina'an ni luma' pat'nna'an si Isa ya angkan halam
aniya' palabayan minsan ma luwasan bowa' lawang. Ati ninasihatan sigām e' si Isa
lapal Tuhan.
3 Pasalta', aniya' pina'an ni iya mpat a'a magtanggung a'a dangan amatay ugatna.
4 Sagō' mbal sigām makasekot ni si Isa sabab kaheka a'a inān, ya angkan sigām bay
angalangkat atop min diyata' kōk si Isa. Tahinang pa'in pasōran e' sigām, pinatonton
a'a amatay ugatna inān palege ma diyata' palegehanna.
5 Makata'u pa'in si Isa in a'a ananggung inān angandol ma iya, yukna ni a'a amatay
ugatna, "Oto', niampun na dusanu."
6 Na, aniya' magtingkō'an maina'an saga guru sara' agama. Amikil-mikil sigām pasal
bay pah'lling si Isa.
7 "Oy!" yuk sigām. "Angay a'a itu! Bissala kupul ko' ya pah'llingna ma Tuhan. Halam
aniya' maka'ampun dusa, luwal Tuhan dakayu'-kayu'!"
8 Kinata'uwan magtūy e' si Isa bang ai ya pinikil e' sigām angkan yukna ma sigām,
"Angay kam magtilaw-tilaw buwattilu ma deyom pikilanbi!
9 Kumpasunbi bang ingga ya aluhay, bang yukku ma a'a, 'Niampun na dusanu', atawa
bang yukku, 'Pabungkal ka, bowahun palegehannu bo' ka lum'ngngan na'?
10 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku, Anak Manusiya',
taga-kapatut du angampun dusa ma deyom dunya itu." Jari ah'lling si Isa ni a'a amatay
ugatna he', yukna,
11 "Ya na itu llingku ma ka'a, pabungkal na ka. Bowahun palegehannu ilu amole'."
12 Jari pabungkal a'a inān, maka e'na amowa palegehanna. Paluwas iya minnē' min
pang'nda' saga a'a inān kamemon. Landu' sigām ainu-inu kamemon, ati sinanglitan
Tuhan e' sigām, yuk-i, "Yamboho' kitam maka'nda' buwattitu."

Si Libi Binowa Pamulid ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Lukas 5:27-32)

13 Jari itu pabīng na si Isa pehē' ni bihing danaw Jalil. Patimuk ni iya saga a'a landu'
aheka ati pandu'anna sigām.
14 Pasalta' pa'in iya lum'ngngan, ta'nda'na si Libi anak si Alpa aningkō' ma deyom
upisna, ya pagbabayaran sukay parinta. Yuk si Isa ma iya, "Pi'itu na ka ameya' ma
aku." An'ngge magtūy si Libi bo' ameya' ma si Isa.
15 Puwas minna'an, hinabu si Isa amangan ma luma' si Libi, aheka saga magā' sukay
parinta maka saga a'a baldusa kasehe', pina'an pasalu ni iya maka saga mulidna. Aheka
asal bay pamulid ma iya.
16 Jari aniya' maina'an guru sara' agama Yahudi min umpigan Parisi. Pag'nda' sigām
ma si Isa dangkakanan maka saga a'a baldusa maka saga maga'ā' sukay parinta, ah'lling
sigām ni saga mulid si Isa, yuk-i, "Angay si Isa palamud magsalu maka a'a baldusa ilu?"

17 Takale e' si Isa patilaw saga guru inān ati yukna ma sigām, “Bang a'a abasag mbal
magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki. Ngga'i ka a'a ahāp ya bay mohotku
pi'itu ni dunya, sagō' a'a taga-dusa, bo' supaya sigām ameya' ma aku.”

Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Lukas 5:33-39)

18 Ma dakayu' llaw, pasalta' pa'in magpamuwasa saga mulid si Yahiya maka saga a'a
Parisi, aniya' a'a pehē' ni si Isa atilaw iya. Yuk sigām, “Magpuwasa saga mulid si Yahiya
Magpapandi maka saga mulid Parisi, sagō' mulidnu mbal amuwasa. Angay bahā'?”
19 Anambung si Isa magparalilan, yukna, “Amuwasa bahā' saga luruk sat'ggol
maina'an lagi' pangantin l'lla ma atag sigām? Tantu mbal. Mbal sigām amuwasa sat'ggol
ina'an ma sigām pangantin l'lla.
20 Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut llaw pamala'an pangantin l'lla min sigām, ya na
he' waktu pagpuwasa.”
21 Amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pamandu'na, yukna, “Halam
aniya' a'a amatupak kakana' baha'u ni badju' ndang. Bang ganta' buwattē' hinangna,
pakongkong tupak baha'u, ati agese' min badju' ndang e'. Jari paheya gom pa'in gese'na.”
22 Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u, yukna, “Halam aniya' angisi binu
baha'u, ya masi gi' amukal, ni deyom pangisihan ndang. Bang ganta' buwattē' hinangna
tantu abustak pangisihan e' binu-anggul. Abu'us binu ati kaugun bay pangisihan e'.
Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u.”

Pandu' Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Lukas 6:1-5)

23 Ma dakayu' llaw Sabtu', llaw mulliya ma saga Yahudi, ina'an disi Isa lum'ngngan
labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Jari itu, salta' ma pal'ngnganan, aniya'
pai kin'ttu' e' saga mulid e'.
24 Ah'lling saga Parisi ni si Isa, yuk sigām, “Nda'un ba saga mulidnu ilu! Talanggal e'
sigām sara' agamatam maghinang buwattilu ma llaw Sabtu'!”
25-26 Anambung si Isa, yukna, “Angay, halam bahā' bay tabassabi pasal bay tahinang
e' si Da'ud ma waktu si Abiyatar bay Imam Muwallam? Bay aotas si Da'ud maka saga
a'ana pagka halam aniya' ai-ai takakan sigām. Jari bay pasōd si Da'ud ni deyom luma'
pangarapan ni Tuhan ati takakanna saga tinapay ya pinat'nna' maina'an panukbal ni
Tuhan. Na bang ma agamatam, luwal du saga kaimaman wajib amangan tinapay bay
tinukbalan inān, malaingkan kinakan e' si Da'ud maka bay pamuwanna isab ma saga
sehe'na. Saguwā' halam iya bay makarusa maghinang buwattē'.
27 Llaw paghali itu,” yuk si Isa ma saga Parisi inān, “bay pinaniya' e' Tuhan panabang
ma manusiya'. Ngga'i ka manusiya' ya pinapanjari ma sabab aniya' llaw Sabtu'.
28 Aku itu, anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu', ya llaw paghali ni
Tuhan.”

3

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Lukas 6:6-11)

1 Manjari pasōd pabalik si Isa ni deyom langgal. Aniya' maina'an a'a pakongkong
tanganna.
2 Aniya' isab saga Parisi maina'an amiha palsababan panuntut sigām ma si Isa, angkan
iya nijagahan e' sigām kalu iya amauli' saki a'a he' ma llaw Sabtu'.
3 Jari ah'lling si Isa ni a'a pakongkong tanganna, yukna, “Pi'itu ka an'ngge ma t'ngnga'
itu.”
4 Puwas e' tinilaw e' si Isa saga a'a he', yukna, “Ai ya apatut nihinang ma llaw paghali?
Hinang makahāp ka atawa hinang makala'at? Amakallum ka atawa amapatay?”
Saguwā' halam aniya' panambung sigām.
5 Pinatongan sigām dangan maka dangan e' si Isa. Angastol iya maka asusa sabab
agagga sigām alasahan pagkahi sigām. Jari yukna ma a'a pakongkong tanganna inān,
“Pah'nnatun tangannu ilu.” Na, pinah'nnat e'na ati kauli'an iya.
6 Paluwas magtūy saga Parisi min langgal e' ati parai'-dai' sigām magisun maka saga
bebeya'an sultan Herod bang buwattingga e' sigām amapatay si Isa.

Landu' Aheka A'a Paurul ma si Isa

7 Manjari itu magla'anan disi Isa maka saga mulidna tudju ni bihing danaw. Sidda
aheka a'a bay paturul, ngga'i ka hal min lahat Jalil

8 sagō' min lahat Yahudiya isab maka min da'ira Awrusalam. Aniya' isab a'a min lahat
Idumiya maka min dambila' sapa' Jordan, maka min lahat isab ya ma jadjahan da'ira
Tira maka Sidun. Saga a'a aheka itu pina'an ni si Isa sabab takale e' sigām pasal saga
hinang bay tahinangna.
9 Jari sinoho' e' si Isa saga mulidna angal'bbos bayanan paruwa'anna bo' supaya iya
mbal tagipit e' katimukan a'a inān.
10 Pagka aheka a'a bay kauli'an e'na, sasuku taga-saki pajudjal na pa'in bo' supaya
pa'abut tangan sigām ni iya.
11 Pag'nda' isab saga a'a sinōd saitan ma iya, magpatihantak sigām ma dahuanna maka
e' sigām angolang, yuk-i, "Ka'a ilu Anak Tuhan!"
12 Sagō' nilāng saga saitan e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni a'a bang sai iya.

Pangwakil saga Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa
(Matiyu 10:1-4; Lukas 6:12-16)

13 Manjari itu patukad si Isa pehē' ni lorosan būd. Nilinganan e'na pina'an saga a'a
kabaya'anna nihinang mulid, ati patukad sigām pehē' ni iya.
14 Jari pinene' e'na sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'a kawakilanna.
Yukna ma sigām, "Ka'am ilu bay pene'ku anehe'an aku. Soho'ta kam lum'ngngan isab
magnasihat lapal Tuhan.
15 Pinaniya'an du kam kawasa pamala'an saga saitan min deyom baran a'a."
16 Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa ya bay tapene' e' si Isa: si Simun, ya bay
ōnanna isab Petros,
17 bo' si Yakub maka si Yahiya, saga anak si Sibidi. Niranglay duwangan itu e' si Isa
"Bowanerges", hatina a'a sali' dalil l'ggon.
18 Pasunu' si Andariyas maka si Pilip, si Bartolome maka si Matiyu, si Tomas maka si
Yakub anak si Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu, bo' si Simun a'a pangangatu.
19 Katapusan si Judas Iskariyut ya anukbalan si Isa ni saga bantana ma waktu damuli
minnē'.

Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10)

20 Pagubus, pasōd disi Isa ni luma' ati aheka a'a patimuk pabīng pina'an, ya po'on si
Isa maka mulidna mbal makaluhaya minsan amangan.
21 Jari itu, pagka takale e' saga matto'a-danakan si Isa pasal itu-i, pehē' sigām angā'
iya. Sabab na maghimumungan saga a'a in si Isa kono' inān kulang pikilanna.
22 Aniya' isab saga guru sara' agama bay palūd pina'an min Awrusalam. Angupama
sigām, yuk-i, "Si Isa itu sinōd Be'elsebul ya pagnakura'an saga saitan, angkan iya
makapala'an saga saitan min deyom baran a'a."
23 Jari nilinganan saga a'a inān e' si Isa, ati magparalilan iya ma sigām, yuk-i, "Na,
buwattingga e' saitan amala'an saitan? Mbal makajari!
24 Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana bo' magbono'-biyono'i,
mbal anatas pagsultanan e'.
25 Damikiyanna bang aniya' a'a magdaokom abahagi' duwa ati magsagga'an di-sigām,
magkaukanat sadja sigām.
26 Angkanna, bang nakura' saitan magsagga' maka pagkahina saitan ati abahagi' duwa,
mbal du anatas pagnakura'na. Al'kkas du pahalam.
27 Nakura' saitan itu sali' dalil a'a aga'os taga-luma'. Luma'na mbal tasōd, ai-aina
mbal kalangpasan, luwal bang a'a ga'osan inān niengkotan dahū bo' yampa kalangpasan
deyom luma'na.
28 "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa. "Niampun du e' Tuhan kamemon
dusa manusiya' sampay lling sigām pangkal ni Tuhan.
29 Sagō' bang Rū Sussi ya pinah'llingan pangkal e' a'a, halam to'ongan aniya'
ka'ampunan a'a inān sabab angakkot dusana ma iya saumul-umul."
30 Angkan buwattē' pah'lling si Isa sabab aniya' amūng-mūng in iya sinōd saitan.

Ina' si Isa maka Dauranakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Lukas 8:19-21)

31 Jari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna l'lla. Angagad sigām ma
luwasan luma' he' ati amabeya' sigām haka ni si Isa sinō' paluwas.
32 Aheka a'a bay magtingkō'an ma sakalibut si Isa, yuk sigām ma iya, "Tuwan, ilu
ina'nu maka saga danakannu ma luwasan. Amiha ka'a kono'."
33 Anambung si Isa, yukna, "Sai bahā' ina'ku maka sai saga danakanku?"

34 Ang'nda' iya ma saga a'a magtingkō'an ma sakalibutna ati yukna, “Ya na ko' itu
ina'ku maka dauranakanku.
35 Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Tuhan, ya na ko' ina'an saga danakanku l'lla-
d'nda maka ina'ku.”

4

Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Pabalik na isab si Isa amandu' ma bihing danaw Jalil. Landu' aheka a'a bay patimuk
pina'an ni atagna, angkan iya paruwa' aningkō' ma bayanan bay palayo asal maina'an.
Ina'an isab sikatimukan saga a'a ma bihing tampe, ma gintana'an.
2 Jari aheka pamandu' e' si Isa ma saga a'a inān, pandu' pamaralilan. Buwattitu
pamandu'na, yukna,
3 “Pakale kam. Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom.
4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān. Sakali pina'an
saga manuk-manuk anittuk iya.
5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan ariki' tana'na. Bigi-tinanom
inān al'kkas patomo' sabab mbal alalom tana'na.
6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ugbusna inān sampay alanos, sabab halam
alalom gamutna.
7 Aniya' du isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan. Makasubud pa'in
sagmot inān, magtūy kasembolan tinanom ati mbal magbuwa'.
8 Na, ya bigi kasehe' wa'i apakpak ni tana' ahāp. Manjari saga bigi-tinanom itu
patomo' maka pasulig ati magbuwa' ahāp. Aniya' batang kasehe' amuwan buwa' sarang-
sarang, aniya' kasehe' amuwan buwa' aheka, maka aniya' isab kasehe' amuwan buwa'
lumandu'an to'ongan hekana.
9 Na,” yuk si Isa, “sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan.”

Angkan si Isa Magparalilan Bang Amandu'
(Matiyu 13:10-17; Lukas 8:9-10)

10 Manjari itu, magla'anan pa'in katimukan a'a he', pasekot ni si Isa saga mulidna
kasangpū' maka duwa maka saga a'a kasehe'an bay maina'an. Tinilaw iya e' sigām
pasal kissa bay pamaralilna ma sigām bang ai hatina.
11 Anambung si Isa, yukna, “Ka'am ilu kabuwanan pangita'u bo' supaya tahatibi pasal
kapagparinta Tuhan ma saga a'a suku'na, ya halam pata'una ni manusiya' kasehe'.
Saguwā' saga a'a kasehe'an, ya ma luwasan, subay kinissahan saga kissa pamaralilan,
12 supaya sigām makasali' ni bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
‘Ang'nda' du sigām sagō' mbal maka'nda'.
Akale du sigām sagō' mbal makahati.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du sigām pabalik
magta'at ni Tuhan bo' niampun dusa sigām.’ ”

Pamahati Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:18-23; Lukas 8:11-15)

13 “Na,” yuk si Isa ma sigām, “halam bahā' tahatibi bay pamaralilku ma ka'am he'?
Bang he'-i mbal tahatibi daka buwattingga e'bi angahati ma pamaralilan kamemon ya
pamandu'ku.
14 Ya a'a magsabod bigi-tinanom he', ya na a'a magnasihat palman Tuhan.
15 Maka saga a'a kasehe'an sali' dalil lān bay kapakpakan bigi-tinanom inān. Pagkale
pa'in sigām ma palman Tuhan, magtūy pina'an nakura' saitan angandagtu' palman
Tuhan ya patanom ma deyom atay sigām.
16 Saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' kabatuhan bay kapakpakan bigi-tinanom inān.
Pagkale sigām ma palman Tuhan, magtūy tinaima' e' sigām maka kinōgan sigām.
17 Sagō' palman Tuhan itu halam bay anganggamut palalom ma deyom atay sigām,
angkan pagiman sigām mbal anatas pat'ggol. Ta'abut pa'in sigām t'kkahan susa atawa
nila'at e' pagkahi sigām ma sabab pameya' sigām ma palman Tuhan, magtūy sigām
ang'bba min pagiman sigām.
18 Saga a'a kasehe'an isab sali' dalil tana' bay katomo'an sagmot itingan. Takale e'
sigām palman Tuhan,
19 saguwā' abimbang pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma
sigām pangalta' maka ai-ai kinanapsuhan. Jari palman Tuhan mbal amuwa' ma deyom
atay sigām, sali' dalil tinanom bang kasembolan e' sagmot.

20 Saguwā' saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' ahāp. Takale e' sigām palman Tuhan
ati tinaima' e' sigām. Jari magbuwa' du palman Tuhan ma deyom atay sigām, sali'
dalil tinanom. Kasehe'an amuwan buwa' sarang-sarang hekana, kasehe'an buwa' aheka,
maka kasehe'an isab amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana."

Palita'an Tinambunan
(Lukas 8:16-18)

21 Ah'lling isab si Isa ma sigām, yukna, "Aniya' bahā' magpalita'an bo' turunganna
maka undam atawa pat'nna'na ma deyo' kantil? Tantu mbal. Subay pat'nna'na ma
diyata' papaganna.
22 Bang itu niralil," yukna, "ai-ai kamemon tinapukan ma buwattina'an pinaluwas du
ma sinosōng, maka ai-ai mbal tahati ma buwattina'an tahati du ma sinosōng.
23 Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."
24 Yuk si Isa isab ma sigām, "Isbatunbi pahāp ai-ai takalebi sabab bang ahāp
pangisbatbi ahāp isab palsuku'an ya pinaniya'an ka'am, maka kin'nnopan lagi' ma
ka'am.
25 Hatina itu bang a'a aniya' kata'una kin'nnopan gi' ta'una. Saguwā' sai-sai mbal
makahati, kinulangan lagi' bay panghatina."

Paralilan Pasal Kapasulig Bigi-tinanom

26 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Buwattitu isab pagparinta Tuhan ma manusiya', ya
dalilna sali' bigi-tinanom sinaboran e' a'a ma tana'na.
27 Aubus pa'in e'na anabod, atuli iya ma waktu sangom ati abati' waktu llaw bo'
maghinang hinangna kasehe'. Jari bigi-tinanom bay saboranna patomo' maka pasuligan
di-na, sagō' mbal kinata'uwan e' a'a inān bang buwattingga kasuligna.
28 Patomo' asal bigi-tinanom pagka ma deyom tana' na, ati pasōng amuwan buwa'.
Tagna' pasaha', bo' anungkalling, bo' buwa' atiguma' na.
29 Pagtahak pa'in buwa' itu, magtūy pinak'ttu' e' tag-dapu tana' sabab ta'abut na
waktuna."

Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-34; Lukas 13:18-19)

30 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Ai pamasali'antam pagparinta Tuhan? Ai pamaralilan-
tam?
31 Ya pagparinta Tuhan ma manusiya'," yukna, "sali' dalil dansolag bigi-tinanom ariki'-
diki'. Tagna' tinanom bigi itu ma deyom tana' anahut asal min bigi-tinanom kamemon
ma deyom dunya.
32 Sagō' pagtanom pa'in, anomo' du ati palabi heyana min tinanom kamemon.
Pa'aslag saga sangana, angkan pina'an saga manuk-manuk angahinang pugaran ma
sindunganna."
33 Aheka saga paralilan buwattē' bay pagguna e' si Isa pagnasihatna ma saga a'a, ingga-
ingga ya takannal e' sigām.
34 Mbal iya amissala ma saga a'a kasehe' bang ngga'i ka paralilan ya pamissalana.
Sagō' bang hal iya maka saga mulidna, pinahati e'na bissalana kamemon ma sigām.

Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Lukas 8:22-25)

35 Manjari itu ma llaw ina'an-i, bo' abay kohap na, ah'lling si Isa ma saga mulidna.
"Sūng kitam," yukna, "pauntas ni dambila' danaw e'."
36 Ni'bbahan kaheka'an a'a inān ati paruwa' saga mulid inān ni bayanan ya asal
paningkō'an si Isa, ati binowa iya e' sigām. Aniya' isab saga bayanan kasehe' pa'abay
ma sigām.
37 Sakali itu aniya' hunus parugpak ni danaw inān. Sōng-sōng na sigām abuhaw sabab
sinasa' e' goyak.
38 Bo' si Isa iya ina'an ma buli', atuli pasandig ma ū'an. Na, binati' iya e' saga mulidna,
yuk-i, "Tuwan Guru, mbal ka bahā' asusa? Itiya' kitam song abuhaw!"
39 Jari punduk si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān pahali. "Sarang na,"
yukna ma danaw. "Pat'ddo' ka!" Magtūy pahali baliyu maka t'ddo' to'ongan danaw inān.
40 Yukna isab ma saga mulidna, "Angay kam tināw? Mbal gi' bahā' kam angandol ma
aku?"
41 Sagō' sidda sigām sinōd tāw, angkan sigām magtilaw-tilawan di-sigām, yuk-i, "Sai
bahā' a'a itu? Minsan baliyu maka goyak ameya' du ma panoho'anna!"

5

A'a Sinōd Saitan Kapala'anan e' si Isa
(Matiyu 8:28-34; Lukas 8:26-39)

1 Manjari itu patandan disi Isa ni dambila' danaw Jalil, ni lahat saga a'a Gerasa.
2 Pagdeyo' pa'in si Isa ni gintana'an aniya' pasampang ni iya dangan a'a bay paluwas
min deyom kakubulan maina'an, a'a sinōd saitan.
3 Pat'nna' asal iya ma deyom kakubulan. Mbal iya kaengkotan e' a'a minsan kilikili
basi' ya pangengkot iya.
4 Min heka iya bay niengkotan ma tape'-tanganna sagō' ab'kkat sadja e'na saga kilikili.
Tab'kkat isab e'na engkot tape'na ati halam aniya' makahawiran iya sabab kosogna.
5 Ya sadja hinangna llaw-sangom hal magpehē'-pi'itu ma deyom kakubulan maka ma
kabūd-būran. Angolang na pa'in iya pakosog sampay magkanaman di-na maka batu.
6 Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa min katāhan lagi', paragan iya bo' pasujud ma dahuanna.
7 Akosog pangalinganna ma si Isa, yukna, "O Isa, Anak Tuhan Mahatinggi! Ai
kagunahannu ma aku? Anapa ka ma ōn Tuhan, da'a aku binasahun."
8 Angkan buwattē' junjungna sabab aniya' bay panoho'an si Isa ma saitan e', ya yukna,
"Ala'an ka min deyom baran a'a ilu, saitan!"
9 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Sai ōnnu?"
Yuk sambung l'lla inān, "Ōnku Laksa'an sabab kami itu asal aheka."
10 Ati angamu'-ngamu' na pa'in saga saitan inān ma si Isa bang pa'in sigām mbal
pinala'an min lahat inān.
11 Jari aniya' ba'anan bawi magkakanan maina'an ma lorosan būd, landu' aheka.
12 Sakali angamu'-ngamu' saga saitan ma si Isa, yuk-i, "Soho'un kami pehē' ni saga
bawi inān, pasōrun kami ni deyom baran sigām."
13 Na, pinaba'id e' si Isa saga saitan inān ati paluwas sigām min baran a'a bo'
yampa pasōd ni baran saga bawi. Magtūy maglumpat magdaganan ba'anan bawi inān
min pampang tudju ni deyom danaw bo' yampa alembo kamemon. Ya heka bawi
maglembohan inān aniya' kulang-labi duwangibu.
14 Pag'nda' itu e' saga magi'ipat inān, paragan sigām ni da'ira maka ni saga a'a
maghuma angahaka pasal pakaradja'an itu. Jari sasuku makakale bay pehē' ang'nda'.
15 Pagt'kka sigām ni atag si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan laksa'an e'. Ina'an iya
aningkō', magsin'mmek na maka ahāp na akkal-pikilanna. Jari tināw sigām.
16 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' pasal bay tajari ma a'a sinōd
saitan maka ma pasal saga bawi.
17 Jari angamu' junjung saga a'a inān ma si Isa bang pa'in iya ala'an min lahat sigām.
18 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paruwa' ni bayanan, angamu' a'a bay sinōd saitan
inān ameya' ma iya.
19 Sagō' mbal si Isa. Yukna ma iya, "Amole' na ka ni lahatnu, ni saga lūng-kampungnu.
Haka'in sigām pasal hinang aheya ya bay tahinang e' Tuhan ma ka'a maka pasal ka'ase'na
ma ka'a."
20 Manjari ala'an a'a inān minnē' bo' angalatag lahat niōnan Sangpū' Da'ira anga-
haka'an saga a'a mahē' pasal hinang aheya bay tahinang ma iya e' si Isa. Ati ainu-inu
ma iya saga a'a kamemon.

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Lukas 8:40-56)

21 Na, amayan si Isa pehē' ni dambila' danaw Jalil bo' pabīng ni bay baina. Jari itu,
pagt'kkana ni bihing, aheka to'ongan saga a'a patimuk ni iya.
22 Aniya' isab pina'an dakayu' nakura' langgal, ōnna si Jayrus. Pag'nda'na ma si Isa,
pasujud iya ni atag tape'na
23 maka e'na angamu'-ngamu'. "Tuwan," yukna, "arai' na amatay anakku d'nda-d'nda.
Dai' lagi' ka amat'nna' tangannu ma iya bo' pauli' sakina ati allum."
24 Sakali ameya' si Isa ma iya. Aheka to'ongan saga a'a parongan isab ma iya, angkan
sidda asembol.
25 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan, sangpū' na maka duwantahun halam
atitis laha'na.
26 Minsan aheka doktol bay kalabayanna sampay aubus na kamemon sīnna panamba,
halam aniya' kagām-gāmanna. Gom pa'in anambahina sakina.
27 Manjari takale e' d'nda itu suli-suli pasal si Isa, angkan iya palamud ma ba'anan a'a
inān ati pasekot iya ni si Isa min buli'an.
28 Ah'lling iya ni baranna, yukna, "Bang sadja tasagidku minsan la'a hal tōng
s'mmekna, kauli'an du aku."

29 Pagsagidna pa'in, saru'un-du'un pahondong laha'na ati tananamna ma deyom
baranna in iya kauli'an na.
30 Magtūy tananam isab e' si Isa aniya' barakat bay paluwas min baranna, angkan iya
pahondong bo' palingi' ni saga a'a ma buli'anna. Yukna, “Sai bay ang'ntanan aku?”
31 Ya sambung saga mulidna, “Tuwan, ta'nda'nu heka a'a pagipit itu ni ka'a! Ati tilawnu
bang sai ang'ntanan ka'a!”
32 Sagō' amiha-miha lagi' si Isa bang sai bay ang'ntanan iya.
33 Jari d'nda inān, pagka kata'uwanna in iya kauli'an na, pehē' ni si Isa maka e'na
amidpid sabab tināw sidda. Pasujud iya ma atag tape' si Isa bo' magsab'nnal.
34 Yuk si Isa ma iya, “Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu ma aku. Pehē' na
ka, da'a ka asusa. Kauli'an na ka to'ongan.”
35 Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amissala ni d'nda inān, aniya' saga a'a at'kka pina'an
min luma' si Jayrus amowahan iya lling, yuk-i, “Amatay na anaknu. Da'a pamale'un
guru ilu!”
36 Sagō' halam niasip e' si Isa lling sigām. Yukna ni si Jayrus, “Da'a ka tināw, angandol
sadja ka.”
37 Jari halam aniya' nirūlan e' si Isa pabeya' ma iya, luwal si Petros maka duwangan
magdanakan e', si Yakub maka si Yahiya.
38 Makat'kka pa'in sigām pehē' ni luma' si Jayrus, anā, ta'nda'na aheka a'a maghiluhala'.
Magtangisan sigām maka maglemong pakosog.
39 Pasōd si Isa ni deyom luma' bo' yukna ma saga a'a maina'an, “Magay kam
maghiluhala' maka magtangis ilu? Halam du amatay onde' ilu. Hal iya atuli.”
40 Pinagtittowahan iya e' sigām, angkan sigām sinō' paluwas kamemon. Binowa e'na
ina'-mma' onde' maka mulidna t'llungan pasōd ni deyom bilik ya kamaina'anan d'nda-
d'nda.
41 Binalutan e' si Isa tanganna ati yukna ni iya ma buwat bahasa sigām, “Talita kum.”
(Hatina ma bahasatam, “Arung, soho'ta ka papunduk.”)
42 Saru'un-du'un du papunduk onde' inān bo' pal'ngngan ma deyom luma'. Umulna
sangpū' maka duwantahun. Jari ainu-inu to'ongan saga a'a inān kamemon.
43 Binanda'an sigām e' si Isa sinō' da'a angahaka ni sai-sai pasal ina'an-i. Soho'na isab
pinakan onde' inān.

6

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Matiyu 13:53-58; Lukas 4:16-30)

1 Ala'an si Isa minnē' bo' pabīng ni da'ira Nasaret ya kauman luggiya'. Ameya' isab
saga mulidna.
2 Manjari itu, pag'llaw Sabtu' pa'in, anagna' iya amandu' ma deyom langgal, ati ainu-
inu kaheka'an saga a'a ya akale ma iya. Yuk sigām, “Oy! Minningga bahā' pangā'anna
pangadji'na itu? Pangita'u ai bahā' bay pamuwan ma iya, angkan iya makahinang saga
hinangna kawasahan itu?
3 Bang kami mbal asā', ya na ko' itu karpentero, anak si Mariyam, danakan disi Yakub
maka si Joses maka si Judas maka si Simun. Maka saga danakanna d'nda itiya' isab ma
lūngantam itu.” Ati ala'at atay sigām ma si Isa.
4 Angkan yukna ma sigām, “In nabi pinagaddatan asal ma sabarang lahat. Ya sadja
mbal magaddat ma iya bang a'a min lahatna luggiya' maka saga lahasiya'na maka saga
sehe'na magdaluma'.”
5 Jari halam aniya' hinang makainu-inu tahinang e' si Isa mahē'. Luwal saga a'a
sakihan salat bay pat'nna'anna tanganna bo' kauli'an.
6 Ainu-inu to'ongan iya bang angay saga a'a maina'an mbal angandol ma iya.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Matiyu 10:5-15; Lukas 9:1-6)

Na, talatag e' si Isa saga kaluma'an ma jadjahan inān amandu'an saga a'a.
7 Nilinganan e'na saga mulidna kasangpū' maka duwa pehē' ni iya, ati soho'na
sigām pal'ngngan duwangan-duwangan magnasihat lapal Tuhan. Bay sigām buwananna
kawasa pamala'an saga saitan min deyom baran a'a,
8 ati soho'na sigām subay mbal amowa lutu', atawa puyu' pamowahan ai-ai, atawa sīn
ma deyom sabitan sigām. Luwal tungkud ya makajari binowa e' sigām.
9 Makajari sigām magtaumpa', sagō' mbal sigām tinugutan amowa badju' pagsalinan.
10 Yuk si Isa ma sigām, “Bang kam ganta' sinagina e' a'a sinō' pasōd ni luma'na, subay
maina'an pahanti'anbi sampay ta'abut waktu katulakbi min lahat inān.

11 Maka bang aniya' lahat pat'kkahanbi bo' mbal anagina ka'am saga a'ana, atawa mbal
bilahi akale ma ka'am, ala'an kam min kaluma'an ina'an. Paspasinbi dahū bagunbunna
min tape'bi, tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām."
12 Jari magl'ngnganan na saga mulid magnasihat. Yuk pagnasihat sigām in manusiya'
subay ang'bba to'ongan min dusa sigām sampay papinda ni Tuhan.
13 Aheka saga saitan bay tapala'an e' saga mulid e' min deyom baran a'a, maka aheka
a'a sakihan bay sinapuhan maka ns'llan, manjari kauli'an.

Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 14:1-12; Lukas 9:7-9)

14 Manjari itu takale e' Sultan Herod pasal kahinangan si Isa, sabab abantug ōnna
ma kalahat-lahatan. Magupama isab saga a'a ma pasalna. Aniya' a'a kasehe'an
magpa'in, yuk-i, "Si Yahiya Magpapandi bay pinakallum pabīng min kamatayna ya
angkan tahinangna saga hinang kawasahan inān."
15 Yuk a'a kasehe', "Nabi Elija ko' inān!"
Aniya' isab a'a kasehe' ah'lling, yuk-i, "Nabi ko' inān buwat saga kanabi-nabihan bay
ma masa awal e'."
16 Sagō' pagkale itu e' si Herod, yukna, "Si Yahiya ko' inān, ya bay soho'ku pinonggolan
kōkna. Allum na iya pabīng."
17-18 Angkan buwattē' pah'lling si Herod sabab iya ya bay magpanoho'an anaggaw
si Yahiya. Sinō' iya nihengkotan maka kilikili bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu.
Buwattitu ya kahālanna: sultan Herod itu bay angah'nda si Herodiyas h'nda siyalina
si Pilip, bo' pa'in allum lagi' si Pilip e'. Manjari itu, pagka magtimbul na sigām,
pinabukagan sultan Herod e' si Yahiya, yuk-i, "Mbal manjari bang ka magtimbul maka
h'nda danakannu! Dusahan ka!"
19 Na, ya ina'an sababanna angkan ala'at atay si Herodiyas ma si Yahiya. Ya
kabilahianna subay pinapatay. Sagō' halam iya karūlan sabab
20 aloman si Herod ma si Yahiya. Kinata'uwan asal e'na in si Yahiya a'a abontol
maka a'adil. Angkan iya bay nihampanan e' si Herod. Bilahi sidda akale si Herod ma
pagnasihat si Yahiya, minsan makasasaw pikilanna.
21 Sakali aniya' waktu pamarūl kabaya'an si Herodiyas. Ta'abut pa'in llaw panabu
kapaganak ma sultan Herod, magpajamu iya ma saga bag'llal ma pagsultananna, maka
ma saga nakura' kasundaluhanna, maka ma saga a'a taga-ōn ma lahat Jalil.
22 Na, atimuk pa'in saga a'a, pasōd pina'an anak si Herodiyas budjang angigal, ati
kasulutan sidda si Herod maka saga a'a maglurukan e'. Jari amissala sultan ni budjang
inān, yukna, "Angamu' sadja ka. Ai-ai kabaya'annu, pamuwanku du ma ka'a."
23 Anapa lagi' iya, yukna, "Sapahanta ka, ai-ai amu'nu ni aku, pamuwanku to'ongan
ma ka'a minsan santonga' alta'ku kamemon."
24 Paluwas budjang minnē' bo' tilawna ina'na. "Ina'," yukna, "ai subay amu'ku?"
Anambung ina'na, yukna, "Amu'un kōk si Yahiya Magpapandi."
25 Magtūy parai'-dai' budjang angamu' ni sultan, yukna, "Tuwan sultan, ya itu amu'ku
ni ka'a, pamuwanun ma aku saru'un-du'un kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma
talam!"
26 Anā, aheya kasusahan sultan sagō' mbal iya bilahi amindahan janji'na sabab bay
iya makasapa ma alopan saga luruk e'.
27 Magtūy iya magpanoho'an ma dakayu' sundaluna, sinō' pehē' angā' kōk si Yahiya.
Jari pehē' na sundalu inān bo' amonggolan kōk si Yahiya ma deyom kalabusu lagi'.
28 Puwas e' pinat'nna' e'na ma talam bo' yampa bowana pehē' ni budjang e'. Jari
sinōngan e' budjang ni ina'na.
29 Makakale pa'in saga mulid si Yahiya pasal ina'an-i, pehē' sigām angā' patayna
kinubul.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

30 Na, pabīng ni si Isa saga a'a kawakilanna ati nihaka'an iya pasal kamemon bay
tahinang sigām maka bay tapamandu' sigām ma saga a'a.
31 Na, aheka a'a magpehē'-pi'itu ma atag ina'an, ya po'on sigām mbal makaluhaya
minsan magkakan. Angkan yuk si Isa ni saga mulidna, "Sūng kitam ni lahat halam
maga'a, kitam-kitam sadja, bo' supaya kam makahali-hali minsan mbal at'ggol."
32 Jari amusay sigām minnē' tudju ni lahat l'ngngaw-l'ngngawan, hal sigām sadja.
33 Saguwā' aheka a'a bay maka'nda' katulak sigām, ati takilā sigām. Manjari aheka
saga a'a min kaluma'an inān kamemon, magdai'-dai' amaklay min bihing susulan tudju
ni patandanan disi Isa ati makarahū at'kka pehē'.

34 Pagdeyo' pa'in si Isa, ta'nda'na ba'anan a'a itu, landu' to'ongan aheka. T'kkahan
iya ase' ma sigām sabab sapantun sigām bili-bili halam aniya' angupiksa'. Jari aheka
pamandu' ma sigām.
35 Pagka abay kohap na, pehē' saga mulidna ni iya. Yuk sigām, "Tuwan, sōng sangom
na, maka itiya' kitam ma lahat l'ngngaw-l'ngngawan.
36 Soho'un lagi' saga a'a itu pehē' ni kaluma'an maka ni saga maghuhuma ma kareya-
reyahan itu bo' makab'llihan di-sigām kinakan."
37 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'am na ya amakan sigām," yukna.
Yuk sigām ma iya, "Ê! Ba'anan a'a itu, subay tamba a'a walumbulan t'ggolna bo' aniya'
makab'llihan sigām tinapay! Ati soho'nu kami am'lli?"
38 Atilaw si Isa, yukna, "Pila heka tinapaybi ilu? Nda'unbi pehē'."
Pagta'u pa'in, yuk sigām, "Lima du tinapay maka duwa daing."
39 Manjari magpanoho'an si Isa ma saga mulidna. Sinō' pinatingkō' saga a'a inān
kamemon magtumpuk-tumpuk ma kaparangan.
40 Makatingkō' pa'in sigām, aniya' limampū', atawa dahatus a'a ma datumpuk.
41 Jari niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing he' bo' pahangad tudju ni langit
magsukul ni Tuhan. Pinagpōng-pōng e'na tinapay ati sōnganna ni saga mulidna bo'
pinagtopod-toporan saga a'a. Ya du duwa daing, bay pinagbahagi'-bahagi' e'na isab ma
sigām kamemon.
42 Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay mag'ssohan na.
43 Pagubus pa'in sigām amangan, tinipun e' saga mulid kapin tinapay maka daing, ati
ap'nno' sangpū' maka duwa ambung aheya.
44 Ya a'a bay amangan inān aniya' saga limangibu bang hal l'lla ni'itung.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-33; Yahiya 6:15-21)

45 Puwas inān magtūy anoho' si Isa ma saga mulidna subay paruwa' ni bayanan.
Pinarahū sigām e'na pauntas ni dambila' danaw ni da'ira Betsaida, sabuna amapole'
kaheka'an a'a inān.
46 Tapapole' pa'in, patukad si Isa anambahayang ma bīd-bīd.
47 Sangom pa'in lahat, ina'an saga mulidna ma t'ngnga' danaw bo' si Isa ina'an ma
deya dangan-danganna.
48 Ta'nda'na saga mulidna kahunitan magdayung sabab anagga' sigām baliyu. Jari itu,
pagdai' llaw pa'in, pehē' iya tudju ni sigām pal'ngngan min kuwit tahik. Arāk kalabayan
e'na saga mulidna,
49 saguwā' ta'nda' iya e' sigām pal'ngngan ma kuwit tahik, ati pangannal sigām
umagad. Magsilahak to'ongan sigām,
50 sabab niumagad sigām kamemon pag'nda' sigām ma iya.
Sagō' amissala magtūy si Isa ma sigām. "Paiman kam," yukna. "Aku ko' itu. Da'a kam
tināw."
51 Jari paruwa' si Isa ni bayanan bo' pabihing ni saga mulid e'. Pagduwa' pa'in, pahali
baliyu. Tak'bbal isab atay sigām.
52 Sabab halam tahati e' sigām pasal kahinang si Isa ma tinapay. Tu'ud sigām atuwas
pinandu'an.

Saga A'a Gennesaret Kauli'an
(Matiyu 14:34-36)

53 Jari itu, at'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu' sigām ni bihing ma
Gennesaret.
54 Pagdeyo' pa'in sigām min bayanan, takilā magtūy si Isa e' saga a'a
55 ati magdauragan sigām angalatag kalahatan ma jadjahan ina'an-i. Binowa e'
sigām a'a taga-saki maka palegehan sigām, maingga-maingga lahat ya kakalehan sigām
kamahe'an si Isa.
56 Maingga-maingga kat'kkahanna, ai-na ka ma kaluma'an, ai-na ka ma da'ira, ai-na
ka ma lahat deya, pinalege magtūy saga a'a asaki ma halaman tabu'. Ati angamu' sigām
junjung ni si Isa, bang pa'in pina'abut ni iya tangan saga a'a sakihan minsan la'a hal
tōng s'mmekna. Manjari sai-sai bay maka'ntan ma s'mmek si Isa kauli'an du magtūy.

7

Usulan Manusiya' maka Panoho'an Tuhan
(Matiyu 15:1-9)

1 Na, aniya' patimuk ni si Isa saga Parisi maka saga guru sara' agama bay palūd pina'an
min Awrusalam.
2 Ta'nda' e' sigām saga mulid si Isa amangan bo' halam bay angose' tangan sigām.
Haram kono' bang ma saga Parisi.
3 Ya addat saga Parisi maka kamemon bangsa sigām Yahudi, mbal amangan bang
halam bay makakose' tangan dahū, sabab amogbog usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-
mbo'an sigām.
4 Bang sigām tapole' min tabu' mbal amangan bang halam bay angose' dahū. Aheka
gi' isab saga usulan binogbogan e' sigām, buwat pangose' saga sawan maka sili' maka
saga pamanganan tumbaga.
5 Angkan tinilaw si Isa e' saga Parisi maka saga guru sara' agama inān, yuk-i, "Angay
saga mulidnu mbal amogbog usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'antam ati amangan
minsan halam bay sinussi tangan sigām dahū?"
6 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma Tuhan, bo' halam.
B'nnal to'ongan ya bay tasulat e' si Isaya ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Saga a'a itu, yuk Tuhan, angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām,
sagō' alawak deyom atay sigām min aku.
7 Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna,
sabab ya pamandu' e' sigām hal panoho'an
bay pinahinang e' manusiya', ngga'i ka deyo' bay min aku.'
8 "Ya du ka'am," yuk si Isa, "anaikutan panoho'an Tuhan ati usulan manusiya' ya
bogboganbi.
9 Apanday kam pahāp!" yukna. "Taikutanbi panoho'an Tuhan supaya bogboganbi
saga usulan bay pang'bba e' kamatto'ahanbi!
10 Kira-kirahunbi sara'-panoho'an ya bay tasulat e' si Musa, ya yuk-i, 'Wajib kam
magaddatan mma'bi maka ina'bi.' Maka itu gi', 'Sai-sai ah'lling ala'at ma mma'na atawa
ina'na, a'a inān subay pinapatay.'
11 Sagō' ka'am," yuk si Isa, "magsaddī-saddī ya pamandu'bi ma saga a'a. Ma
pamandu'bi, bang aniya' ganta' amissala ni ina'-mma'na, yukna, 'Mma', atawa Ina', arak
bay panabangku ka'a kaniya'ku itu, sagō' mbal na sabab pagkulban.*'
12 Na, bang buwattē' pamissala a'a ina'an," yuk si Isa, "mbal na iya pahinangbi ai-ai
panabangna ma mma'na atawa ina'na.
13 Manjari minnē' pahalambi dī panoho'an Tuhan ati pandu'anbi saga usulan bay
pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi. Maka aheka gi' isab saga kahinanganbi buwattē'."

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'
(Matiyu 15:10-20)

14 Puwas e' nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō' patimuk pabīng ni atagna. Yukna
ma sigām, "Pakale kam kamemon ma bissalaku itu. Hatiunbi to'ongan.
15 Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom baran a'a ya makalumu' iya. Ya makalumu' iya
saga ai-ai ya paluwas min deyom atayna.
16 Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."
17 Jari makala'an pa'in si Isa min saga a'a inān, pasōd iya ni deyom luma' ati tinilaw
e' saga mulidna pasal bay pamandu'na he'.
18 Yukna ma sigām, "Ka'am isab, halam aniya' panghatibi? Angay mbal kata'uwanbi?
Bang aniya' kinakan pasōd ni deyom baran a'a bay min luwasan, mbal makalumu' iya.
19 Sabab mbal makasampay ni pangatayanna sagō' pasōd ni deyom b'ttongna bo'
yampa paluwas min baranna." Minnē' tapahati e' si Isa in kinakan kamemon halal
asal.
20 Yuk si Isa lagi', "Ya paluwas min deyom pangatayan manusiya', ya na he' makalumu'
iya.
21 Sabab deyom atayna to'ongan ya paluwasan hona'-hona'na ala'at. Ya he'
po'onna angkan iya maghinang kala'atan, buwat saga angahinang kahina'an ma d'nda,
anangkaw, amapatay, angaliyu-lakad,
22 anganapsuhan kaniya' a'a kasehe'an, angakkal, magba'is, angimbū, angalimut,
magmalangkahi, maka magkarupangan.
23 Saga kala'atan itu kamemon," yuk si Isa, "paluwas min deyom pangatayan a'a,
angkan iya alumu'."

Pangandol D'nda Bangsa Girīk
(Matiyu 15:21-28)

---

* **7:11 7:11** Kulban, hatina 'pamasuku' ni Tuhan'.

24 Jari palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira Tira. Mahē' pa'in, pasōd iya
ni dakayu' luma' bo' pahanti' mahē'. Kabaya'anna subay halam aniya' makata'u pasal
kamahē'na, sagō' mbal kalimbungan.
25 Aniya' d'nda maina'an bay makakale pasal si Isa. D'nda itu taga-anak d'nda-d'nda
sinōd saitan. Jari pagkalena pasal kamahē' si Isa magtūy iya pehē' pasujud ni atag
tape'na.
26 In d'nda itu ngga'i ka Yahudi sagō' bangsa Piniki min lahat Siriya. Jari angamu' iya
junjung ni si Isa bang pa'in pinala'an saitan min baran anakna.
27 Sagō' anambung si Isa magparalilan, yukna, "Subay pina'sso dahū saga anak lissi
sabab mbal manjari niā' kinakanna bo' nilarukan ni saga ero'."
28 "B'nnal, Tuwan," yuk d'nda. "Sagō' minsan saga ero' ma deyo' lamisahan amangan
du momok kinakan ya apakpak e' onde'."
29 Manjari ah'lling si Isa ma iya, yukna, "Amole' na ka. Nirūlan du ka ma sabab
bissalanu ilu. Ala'an na saitan min deyom baran anaknu."
30 Amole' na d'nda ati tabākna anakna palege ma pabahakanna. Halam na saitan.

A'a Bisu maka Umaw Kauli'an

31 Ala'an si Isa min jadjahan Tira inān pabalik ni atag danaw Jalil. Niuntas e'na lahat
Sidun, labay isab min lahat niōnan Sangpū' Da'ira.
32 Na, aniya' a'a bisu mbal agon makabissala pabontol, binowa ni si Isa e' saga a'a.
Angamu' sigām junjung ni si Isa bang pa'in pinat'nna' tanganna ma sehe' sigām.
33 Jari binowa iya e' si Isa pasaddī min deyom kaheka'an, ati tinampongan e' si Isa
tainga a'a he'. Angaludja' isab si Isa, bo' yampa ntananna d'lla' a'a he'.
34 Puwas e' pahangad si Isa ni langit bo' anganapas paheya. Yukna ni a'a bisu maka
aumaw inān, "Eppata!" Hatina "Paukab na kam!"
35 Makakale magtūy tainga a'a inān. Pinausay magtūy d'lla'na ati abontol na e'na
amissala.
36 Jari niamay-amayan saga a'a inān e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni sai-sai ma pasal
ina'an-i. Sagō' mangkinna sigām sinō' da'a angahaka, mangkinna sigām angahaka.
37 Jari ainu-inu to'ongan sasuku makakale. "A'a itu," yuk sigām, "ahāp sidda
kahinanganna kamemon. Minsan a'a bisu tapakale e'na, a'a umaw tapabissala e'na."

8

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 15:32-39)

1 Mbal at'ggol minnē' aheka isab saga a'a patimuk pina'an. Pagka halam aniya' kinakan
sigām, nilinganan e' si Isa saga mulidna pehē' ni iya. Yukna ma sigām,
2 "Ma'ase' aku ma ba'anan a'a itu sabab kat'llu na llaw itu ya kamaitu sigām ma aku,
maka halam aniya' kinakan sigām.
3 Bang sigām papole'ku ma halam bay makakakan, arakala' pinunung sigām ma
pal'ngnganan, sabab aniya' kasehe' atā pamole'an sigām."
4 Yuk saga mulidna ma iya, "Na, maingga bahā' pangā'anta kinakan sarang pamakan
kaheka a'a itu? Itiya' kitam ma lahat halam aniya' kaluma'anna itu!"
5 Atilaw si Isa ma sigām, yukna, "Pila solag tinapaybi ilu?"
"Pitu'," yuk sambung sigām.
6 Manjari sinoho' e' si Isa katimukan a'a inān magtingkō'an ma tana'. Niā' e'na pitu'
tinapay inān bo' magsarang-sukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na bo' yampa
sōnganna ni saga mulidna, ati tinopod-toporan ba'anan a'a inān e' sigām.
7 Aniya' isab ma sigām saga daing anahut, salat hekana. Pinagsukulan e' si Isa bo'
tinopod-topod isab e' mulidna ma saga a'a he'.
8 Jari magkakanan sigām kamemon sampay asso. Puwas e' aniya' pitu' ambung aheya
ap'nno' e' kapin kinakan bay tatimuk e' saga mulid.
9 Saga a'a bay magkakanan inān, aniya' kulang-labi mpat ngibu. Manjari pinapole' na
sigām e' si Isa,
10 ati paruwa' iya maka saga mulidna ni bayanan bo' pauntas pehē' ni lahat Dalmanuta.

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Matiyu 16:1-4)

11 Pagt'kka disi Isa ni Dalmanuta, aniya' pehē' ni iya saga a'a Parisi amowa iya
magsu'al. Bilahi sigām anulayan iya, ya po'on sigām mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an
in iya b'nnal taga-kapatut min Tuhan.

12 Manjari anganapas si Isa paheya sabab kasusa deyom atayna, ati yukna ma
sigām, “Angay bahā' saga a'a ma patahunan itu, hal angamu' paltanda'an. B'nnal ya
pangahakaku ma ka'am, halam aniya' paltanda'an pina'nda'an ka'am.”
13 Jari ala'an iya min sigām. Pariyata' iya pabīng ni bay pameya'anna bo' pauntas iya
pehē' ni dambila' danaw.

Pagbanda' Pasal Pandu' saga Parisi maka si Herod
(Matiyu 16:5-12)

14 Na, halam aniya' lutu' tabowa e' saga mulid si Isa, halam taentom. Luwal dansolag
tinapay bay ma deyom bayanan asal.
15 Jari pinandu'an sigām e' si Isa, yukna, “Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi pasulig
tinapay min saga Parisi maka pasulig sultan Herod!”
16 Magsuli-suli saga mulid pasal pah'llingna itu sabab halam tahati e' sigām. Yuk
sigām, “Angkan marai' buwattē' pah'lling si Isa sabab halam kitam bay amowa tinapay.”
17 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pagsuli-suli sigām, angkan yukna, “Angay kam
magsuli-suli pasal halam aniya' tinapaybi? Halam gi' tahatibi bahā'? Akulang bahā'
akkalbi?
18 Aniya' matabi sagō' mbal kam maka'nda'. Aniya' taingabi sagō' mbal makakale.
Arai' halam taentombi bay hinangku llaw ina'an-i,
19 waktu bay kapagpōng-pōngku tinapay lima hekana pamakan saga limangibu a'a.
Pila heka ambung aheya bay pangisihanbi kapin kinakan?”
Yuk sigām, “Sangpū' maka duwa.”
20 “Maka tinapay pitu' hekana-i,” yuk si Isa, “ya bay pagpōng-pōngku ma saga a'a
mpat ngibu. Pila ambung bay pangisihanbi?”
“Pitu',” yuk sigām.
21 “Na,” yukna, “mbal na pa'in kam makahati.”

A'a Buta Kauli'an e' si Isa

22 Jari at'kka na disi Isa ni kaluma'an Betsaida, maka aniya' saga a'a amowa a'a buta.
Angamu' sigām junjung bang pa'in iya pinat'nna'an tangan si Isa.
23 Sakali binalutan e' si Isa tangan a'a buta he' ati niambit e'na paluwas min kaluma'an
inān. Ma luwasan pa'in, niludja'an e'na matana bo' yampa pat'nna'na tanganna ni iya.
Puwas e' tinilaw iya e' si Isa, “Aniya' bahā' ta'nda'nu?”
24 Patongas a'a he' ang'nda' ni dahuanna. “Aho',” yukna, “aniya' ta'nda'ku saga a'a,
sagō' luwana sali' po'on kayu sikal'ngnganan.”
25 Pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata a'a itu, kaminduwana na, jari pagpatongna ma
buwattina'an kauli'an na matana maka asawa na e'na ang'nda' ma kamemon.
26 Puwas e' pinapole' iya e' si Isa maka e'na ah'lling, yuk-i, “Da'a ka pasōd pabīng ni
deyom kaluma'an.”

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-20; Lukas 9:18-21)

27 Manjari itu palanjal si Isa maka mulidna ni saga kaluma'an ma sakalibut da'ira
Kesareya Pilipi. Na, ma labayan pa'in, atilaw si Isa ma saga mulidna, yukna, “Sai kono'
aku bang ma pah'lling saga a'a?”
28 Yuk sambung saga mulid e', “Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si Yahiya
Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija. Maka bang ma a'a kasehe' isab
dakayu' nabi ka bay ma masa awal e'.”
29 “Na, bang ma ka'am,” yuk tilaw si Isa, “sai sa aku itu?”
Anambung si Petros. “Ka'a Al-Masi,” yukna, “ya tapene' e' Tuhan.”
30 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, sinō' da'a angahaka ni sai-sai in iya
Al-Masi.

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:21-28; Lukas 9:22-27)

31 Na, minnē' anagna' si Isa amandu'an saga mulidna pasal ai song tum'kka ni iya.
“Aku,” yukna, “Anak Manusiya', aheka du kabinasahan song pat'kka ni aku. Maka
sinulak du aku e' saga pagmatto'ahan maka saga kaimaman alanga maka saga guru
sara' agama. Pinapatay du aku sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabīng.”
32 Pinapasti' to'ongan e' si Isa pah'llingna itu ma sigām, jari binowa iya e' si Petros
paokat min kasehe'an bo' supaya pinabukagan.
33 Sagō' palingi' si Isa ang'nda' ma saga mulidna ati pabukaganna si Petros. “Ala'an ka
min aku, saitan! Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya' ko', ngga'i ka pikilan Tuhan.”

34 Jari pinatimuk e' si Isa kaheka'an a'a inān maka saga mulidna. Yukna, “Bang
aniya' a'a bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Subay
tanggungna hāgna pamapatayan iya, hatina subay paglilla'na kabinasahan. Minnē' iya
makajari ameya' ma aku.
35 Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō'
sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, lilla' isab amatay ma sababku maka ma sabab
lapal ahāp itu, tantu iya makabāk kallum kakkal.
36 Sababna,” yuk si Isa, “bang aniya' a'a ganta' kaniya'an kamemon alta' deyom dunya
itu, bo' halam aniya' kallumna kakkal, aheya lugi'na.
37 Halam aniya' tapangal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan na min iya.
38 Saga a'a ma tahun itu, dusahan asal kaheka'an sigām maka mbal angisbat Tuhan.
Sasuku aiya' angahaka'an saga a'a pasal kapameya'na ma aku maka ma pandu'ku,
kinaiya'an isab e'ku. In aku Anak Manusiya' mbal angakuhan a'a inān ma waktu
kapi'ituku pabalik. Pabalik du aku aliput e' sahaya Mma'ku, sinehe'an isab aku e' saga
mala'ikat asussi.”

9

1 Amissala gi' si Isa, yukna, “B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya' maitu ma ka'am
mbal amatay sat'ggol halam ta'nda'na pagparinta Tuhan pinat'nna' beya' maka kawasa
aheya.”

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-13; Lukas 9:28-36)

2 Na, palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, si Petros maka si Yakub maka si Yahiya
wa'i binowa e' si Isa patukad ni būd alanga, hal sigām sadja. Maina'an pa'in, apinda
pangluwahan si Isa ma pang'nda' sigām.
3 Apote' to'ongan s'mmekna, makasilaw sidda. Halam aniya' magdarakdak ma deyom
dunya itu makapapote' s'mmek buwat kapote' s'mmekna inān.
4 Panyata' isab pina'an nabi Elija maka nabi Musa, ta'nda' e' saga mulid e' magsuli-suli
maka si Isa.
5 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, “Tuwan Guru, ahāp to'ongan isab itiya' kami
maitu. Angahinang kami t'llu panggung-panggung pasindunganbi maitu, dakayu' ma
ka'a, dakayu' ma si Musa, maka dakayu' ma si Elija.”
6 Buwattē' tapamūngna sabab mbal kata'uwanna bang ai subay pah'llingna. Aheya
sidda tāw saga mulid e'.
7 Sakali aniya' gabun bay angalandungan sigām, maka aniya' suwala ah'lling minnē'.
Yuk suwala he', “Anakku ko' itu, ya kalasahanku. Iya ya kalehunbi.”
8 Pag'nda' sigām paruruwambila' ma sigām, halam aniya' a'a ta'nda' sigām, luwal si
Isa.
9 Manjari itu, paglūd pa'in sigām min būd e', binanda'an sigām e' si Isa, yukna,
“Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi ma diyata' būd. Subay na aku, Anak
Manusiya', tapakallum pabīng min kamatayku bo' yampa kam angahaka.”
10 Niasip e' sigām kabtangan si Isa itu sagō' magtilaw-tilaw sigām kat'llungan bang ai
hatina ya bay yukna pasal kapakallum min kamatay.
11 Sakali tinilaw iya e' sigām, yuk-i, “Angay magpa'in saga guru sara' agama in si Elija
subay palahil dahū pi'itu?”
12 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “B'nnal ko' ilu, palahil dahū si Elija min Al-Masi
bo' anakapan kamemon. Saguwā' tasulat asal ma deyom Kitab pasal Anak Manusiya' in
iya subay makalabay kabinasahan aheya maka subay nihalipulu. Angay bahā'?
13 Sagō' haka'anta kam pasal si Elija. Bay na iya palahil ati tahinang ma iya e' saga
manusiya' ai-ai kabaya'an sigām, buwat bay tasulat asal ma deyom Kitab ma pasalna.”

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 17:14-21; Lukas 9:37-43)

14 Na, makabalik pa'in disi Isa ni saga mulid kasehe'an, lumandu'an aheka a'a ta'nda'
e' sigām magtimuk. Aniya' isab saga guru sara' agama ta'nda' e' sigām magjawab maka
saga mulid si Isa kasehe'.
15 Pag'nda' kaheka'an a'a itu ma si Isa, aheya kainu-inuhan sigām ati paragan sigām
anampang iya.
16 Atilaw si Isa, yukna, “Ai pagjawabanbi ilu?”
17 Jari aniya' anambung min deyom katimukan a'a inān, yukna, “Tuwan Guru, bay
bowaku ni ka'a anakku l'lla sabab sinōd iya saitan umaw.

18 Kahaba' waktu, bang iya kasangonan e' saitan itu, pinahantak iya ni tana'. Anuput-
nuput bowa'na, magtage'ot emponna, maka anuwas isab baranna. Bay amu'ku pinala'an
e' saga mulidnu itu sagō' mbal takole' e' sigām."
19 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am saga a'a ma tahun itu, halam to'ongan aniya'
imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi? Bowahun
pi'itu onde' ilu," yukna.
20 Jari binowa iya ni si Isa.
Ta'nda' pa'in si Isa e' saitan, magtūy sinawan e'na onde' inān ati pinahantak ni tana'
amaspad. Anuput-nuput isab bowa'na.
21 Atilaw si Isa ma mma' onde' inān, yukna. "Sumiyan gi' bay kabuwattituna itu?"
"Sangay min kariki'-diki'na," yuk mma'na.
22 "Araran iya pinahantak e' saitan ni deyom api atawa ni deyom bohe' bo' pinapatay.
Ndū' tuwan, bang takole'nu, ma'ase' ka ba. Tabangun kami!"
23 Yuk si Isa ma iya, "Angay tilawnu bang takole'ku? Bang a'a taga-iman," yukna,
"takole'na kamemon."
24 Atanog magtūy pah'lling mma' onde' he', yukna, "Aniya' imanku sagō' kulang lagi'.
Tabangin aku bo' supaya pasōng kosogna."
25 Pag'nda' si Isa ma kaheka'an a'a inān song na pagipit ni iya, magtūy lāngna saitan
e'. "Ka'a saitan umaw maka bisu," yukna, "soho'ta ka ala'an min deyom baran onde' ilu.
Da'a ka pasōd pi'ilu pabīng!"
26 Jari itu, aubus pa'in e' saitan angolang pakosog maka e'na amaspad onde' inān,
paluwas iya min baranna. Sakali angaluwa patay onde' inān, angkan yuk kaheka'an a'a
inān, "Na! Amatay na!"
27 Sagō' binalutan tangan onde' ina'an e' si Isa bo' tabanganna papunduk. An'ngge iya
magtūy.
28 Na, makasōd pa'in si Isa ni deyom luma', tinilaw iya e' saga mulidna pagka sigām-
sigām la'a. Yuk-i, "Angay kami bay mbal makapaluwas saitan e'?"
29 Yuk si Isa, "Ya ginis saitan ina'an mbal tapaluwas, luwal bang niamu'an tabang min
Tuhan."

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Lukas 9:43-45)

30 Manjari palanjal na disi Isa minna'an bo' palabay min t'ngnga' lahat Jalil. Ya
kabaya'an si Isa subay halam aniya' makata'u bang pi'ingga pal'ngnganana,
31 sabab ina'an iya amandu'an saga mulidna. Yukna ni sigām, "Aku, Anak Manusiya'
itu, arai' na sinōngan ni pang'ntanan saga a'a ati pinapatay du aku e' sigām. Sagō' puwas
t'llumbahangi min kapamapatay ma aku, allum du aku pabīng."
32 Saguwā' halam tahati bissala si Isa inān e' saga mulidna, maka mbal isab sigām
makatawakkal anilaw iya.

Sai Ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Lukas 9:46-48)

33 Manjari itu at'kka na sigām ni da'ira Kapirnaum. Makasōd pa'in si Isa ni deyom
luma', tinilaw e'na saga mulidna, yukna, "Ai bay paglugatanbi ma labayan e'?"
34 Sagō' mbal sigām bilahi anambung sabab ya paglugatan sigām bang sai ya
katapusan alanga.
35 Jari aningkō' si Isa bo' lingananna saga mulidna kasangpū' maka duwa ina'an
pabihing ni iya. Yukna ma sigām, "Sai-sai bilahi pinalanga to'ongan subay magpatireyo'
di-na min kamemon. Subay iya magsosoho'an ni pagkahina kamemon."
36 Sakali niā' e' si Isa dakayu' onde'-onde' pinat'ngge e'na ma dahuwan sigām. Ginapus
pa'in e'na onde' itu, yukna ni sigām,
37 "Sai-sai anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma sabab ōnku ya pamanyabutanna,
sali' du baranku ya tinaima' e'na. Maka sai-sai isab anaima' aku, ngga'i ka hal aku ya
taima'na. Taima'na isab Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya."

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du
(Lukas 9:49-50)

38 Jari itu aniya' pah'lling si Yahiya ni si Isa, yukna, "Tuwan Guru, aniya' dakayu' a'a
ta'nda' kami anabbut ōnnu pamaluwasna saitan min deyom baran a'a. Bay iya lāng
kami sabab ngga'i ka sehe'tam."
39 Saguwā' ah'lling si Isa, yukna, "Da'a iya lāngunbi sabab bang a'a makahinang hinang
kawasahan ma sabab aku ya panabbutanna, mbal magtūy tapah'llingna la'at ma pasalan
aku.

40 Sabab sai-sai mbal anagga' kitam amogbog du ma kitam.
41 Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwanan ka'am minsan la'a hal dasawan bohe'
ma sabab suku' kam Al-Masi, tantu a'a inān tinungbasan kahāpan."

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-9; Lukas 17:1-2)

42 Yuk si Isa lagi', "Bang aniya' ganta' makaparusa ma dakayu' a'a areyo' buwat
hantang onde' itu, a'a taga-pangandol ma aku, ahāp lagi' bang a'a makaparusa inān
pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' yampa nihūg ni timbang, bang pa'in mbal
kalandu'an hinangna buwattē'.
43 Bang tanganbi ganta' amowa ka'am magdusa gom lagi' pōnganbi bo' mbal
kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom sulga' ma apukul dambila'
tanganbi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya mbal kap'ddahan ma
ajukup tanganbi karuwambila'. [
44 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna, ya p'ddi'na halam
aniya' tobtobanna.]
45 Bang tape'bi isab ganta' amowa ka'am magdusa, gom lagi' pōnganbi. Ahāp lagi'
kam pasōd ni deyom sulga' ma apukul dambila' tape'bi, bang pa'in kam da'a nilarukan
ni deyom api nalka' ma ajukup tape'bi karuwambila'. [
46 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna, ya p'ddi'na halam
aniya' tobtobanna.]
47 Bang matabi isab amowa ka'am magdusa, gom na pa'in lugitunbi bo' mbal
kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan ma abuta
dambila' matabi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup matabi
karuwambila'.
48 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna, ya p'ddi'na halam
aniya' tobtobanna."
49 Magparalilan gi' si Isa. "Niasinan saga a'a kamemon, pinalabay min katiksa'an ya
sapantun api.
50 Ahāp asal asin itu sagō' halam aniya' pamabalik nanamna bang magtinu' na.
Angkan ka'am isab," yukna, "subay aniya' asin ma ka'am, hatina subay kam pahatul-
hatul bo' aniya' kasulutanbi."

10

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Matiyu 19:1-12; Lukas 16:18)

1 Manjari ala'an si Isa min lahat ina'an bo' pehē' ni lahat Yahudiya maka ni jadjahan
lahat ma liyu sapa' Jordan. Aheka isab saga a'a patimuk ni iya, ati pandu'anna sigām
buwat asal kabiyaksahanna.
2 Na, aniya' pina'an ni iya saga a'a Parisi ya magniyat anulayan iya bo' supaya tajallat
ma bissalana. Yuk sigām ma iya, "Bang ma sara'tam, makajari bahā' bang l'lla animanan
h'ndana?"
3 Anambung si Isa yukna, "Ai bay panoho'an ka'am ma sara' si Musa?"
4 Yuk sambung sigām, "Bang ma sara' si Musa, makajari l'lla animanan h'ndana bang
pa'in aniya' sulatna pagpasahan."
5 Yuk si Isa, "Ya angkan kam sinulatan sara' buwattilu e' si Musa sabab agagga kam.
6 Ma awal tagna', ma waktu kapamapanjari Tuhan ma manusiya', bay sigā pinapanjari
e'na l'lla maka d'nda, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
7 'Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo' parakayu' ni h'ndana.
8 Manjari in bay duwa baran, dabaran na.' Ngga'i ka na sigā duwa baran," yuk si Isa,
"sagō' dabaran na sigā karuwangan.
9 Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay pinagdakayu' e' Tuhan."
10 Maka-mareyom luma' pa'in disi Isa pabīng, tinilaw iya e' saga mulidna pasal
pagtiman itu.
11 Yukna ni sigām, "Sai-sai animanan h'ndana bo' magh'nda iya saddī, taga-dusa iya
angaliyu-lakad min h'ndana po'on.
12 Damikiyanna bang d'nda ya animanan h'llana bo' magh'lla saddī, taga-dusa isab iya
angaliyu-lakad."

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Lukas 18:15-17)

13 Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo' supaya pinat'nna'an tanganna. Sagō' a'a amowa inān bay pinabukagan e' kamuliran si Isa.
14 Jari pag'nda' itu e' si Isa, angastol iya ma saga mulid e' ati yukna, "Parūlunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan ilu. Da'a lāngunbi. Sabab sai-sai makasali' kaul-pi'ilna ni buwat kamanahutan ilu, taga-palsuku'an du ma deyoman pagparinta Tuhan.
15 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasulut ma pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde', a'a inān mbal pasōd ni pagparintahan Tuhan."
16 Jari ginapus e'na saga onde'-onde' inān, pinat'nna' e'na tanganna ni sigām bo' yampa amu'anna kahāpan.

Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Lukas 18:18-30)

17 Manjari itu, song pa'in pauntas si Isa ni pal'ngngananna pabīng, aniya' dakayu' l'lla paragan tudju ni iya. Angōk-tu'ut a'a itu ma dahuan si Isa maka e'na atilaw, yukna, "Tuwan Guru, asal ka ahāp. Ai subay hinangku bo' supaya aku kaniya'an kallum ya taptap ni kasaumulan?"
18 Yuk si Isa ni iya, "Angay yuknu in aku ahāp? Halam aniya' ahāp, luwal Tuhan dakayu'-kayu'.
19 Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan: Da'a ka amono'. Da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka anangkaw, da'a ka anaksi' puting. Da'a ka angulli'an pagkahinu bo' ta'ā' alta'na. Pagaddatin ina'-mma'nu."
20 Yuk l'lla ni iya, "Tuwan Guru, bay na kabogboganku ina'an-i kamemon sangay min kaonde'-onde'ku."
21 Pag'nda' si Isa ma a'a itu, t'kkahan iya lasa ati yukna, "Aniya' gi' dakayu' halam tahinangnu. Pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya' du karayanu ma deyom sulga'. Puwas e' pi'itu ka ameya' ma aku."
22 Pagkale a'a itu ma bissala si Isa, ala'at magtūy s'mmuna. Ala'an iya minnē' maka e'na asusa sabab landu' aheka pangalta'na.
23 Ang'nda' si Isa ni saga mulidna bo' yukna ma sigām, "Saga a'a dayahan kahunitan pinasōd ni deyoman pagparinta Tuhan!"
24 Takuddat saga mulidna ma bissalana itu, sagō' aniya' gi' sinugpatan, yuk-i, "Saga bagay, ahunit sidda kasōd a'a ni deyoman pagparinta Tuhan!
25 Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd ni pagparintahan Tuhan."
26 Pasōng gom pa'in kainu-inu saga mulid, ati yuk sigām ni iya, "Oy! Bang buwattē', sai bahā' makasampay ni kasalamatan ni deyom sulga'?"
27 Pinandang e' si Isa saga mulidna maka e'na ah'lling, yukna, "Bang manusiya' mbal to'ongan makarapat sagō' tarapat du e' Tuhan sabab halam aniya' ahunit ma iya."
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, "Nda'un ba kami itu. Bay na bbahan kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a."
29 "Aho'," yuk si Isa ma sigām, "maka haka'anta kam to'ongan, sasuku bay ang'bbahan luma'na, atawa danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa panganakna, atawa tana'na, tinungbasan du iya. Bang he'-i bay bbahanna ma sabab katuyu'na ma aku maka ma sabab lapal ahāp,
30 tinungbasan du iya paheka e' Tuhan ma dunya itu-i. Tinungbasan iya luma', danakan, ina', panganak, maka tana', lipat manglipat min bay bbahanna. Sagō' pinat'kkahan iya kala'atan isab ma dunya itu ma sabab pameya'na ma aku. Ma dunya ahirat pinasuku'an du iya kallum taptap ni kasaumulan.
31 Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an pinaramuli du ma waktu sinōng. Aheka isab taramuli ma buwattina'an pinarahū du ma waktu sinōng."

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Lukas 18:31-34)

32 Na, ma labayan pa'in disi Isa patukad tudju ni da'ira Awrusalam, parahū si Isa min saga mulidna. Jari' tak'bbal deyom atay sigām, tināw isab saga a'a kasehe'an ya paturul min buli'an. Manjari binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddī min a'a kasehe'an inān bo' pahatina sigām pasal pakaradja'an ya song pat'kka ni iya.
33 "Pakale kam," yukna. "Itiya' kitam patukad ni Awrusalam, ati maina'an pa'in, in aku, ya pinagōnan Anak Manusiya', sinōngan du ni pang'ntanan saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinataluwa'an aku hukuman ni kamatay. Puwas e' ni'nde'an aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi,

34 ati pinagudju'-udju' aku e' bangsa inān sampay pinagludja'an. Pinagdaplosan du
aku bo' yampa nilansang pinapatay. Sagō' apuwas pa'in t'llumbahangi min kamatayku
allum du aku pabīng."

Kapangamu' si Yakub maka si Yahiya
(Matiyu 20:20-28)

35 Sakali pina'an ni si Isa si Yakub maka si Yahiya ya anak si Sibidi karuwangan.
"Tuwan Guru," yuk sigā, "aniya' amu' kami bang pa'in hinangannu kami."
36 Yuk si Isa, "Ai amu'bi?"
37 Anambung sigā, yuk-i, "Bang ta'abut waktu kapaningkō'nu ma kasahaya'annu, ya
kabaya'an kami subay pinatingkō' e'nu ma bihingnu, dakayu' ma kowan, dakayu' ma
gibang."
38 Yuk si Isa, "Mbal kata'uwanbi bang ai amu'bi ilu. Makasandal kam bahā'
pinananaman kasukkalan buwat pamasukkal aku ma sinosōng ilu? Atawa makasandal
kam pinalabay min kabinasahan ya song labayanku?"
39 "Aho', makasandal du kami," yuk duwangan e'.
Yuk si Isa, "Asal makananam du kam kasukkalan buwat song pat'kka ni aku.
Makalabay du kam min kabinasahan ya song labayanku.
40 Sagō' halam aniya' kapatutku amene' bang sai pinatingkō' ma bihingku kowan
atawa ma bihingku gibang. Suku' ko' inān saga a'a ya tinagamahan paningkō'an ina'an-i
e' Tuhan."
41 Takale pa'in e' saga sangpū' mulid si Isa pasal bay niamu' e' si Yakub maka si Yahiya,
magtūy in sigā karuwangan itu kinap'ddi'an atay.
42 Angkan sigām sinō' e' si Isa patimuk ni atagna. Yukna, "Kata'uwanbi kajarihan
saga a'a ma dunya itu. Ya binista taga-kapatut ma saga bangsa ngga'i ka Yahudi, ya na
a'a magparintahan sigām maka magmandahan sasuku ma deyo'an sigām. Ya du saga
puntuk nakura' sigām, angahagda asal ma sigām.
43 Sagō' ka'am ilu mbal subay magbuwattē'. Sai-sai kam bilahi taga-ōn ma deyomanbi,
subay magsosoho'an ni kasehe'an.
44 Sai-sai kam bilahi pinalanga subay magpa'ata ni a'a kamemon bo' anabangan sigām.
45 Subay iya pa'anggil ni aku ya Anak Manusiya' itu," yuk si Isa. "Ya pi'ituku ni dunya
ngga'i ka aku subay pinaghinangan e' saga manusiya', sagō' sigām ya subay tabangku.
Pi'itu isab aku bo' paglilla'ku kallumku pangal'kkatku saga a'a aheka min paldusahan
sigām."

Si Bartimiyus Kauli'an e' si Si Isa
(Matiyu 20:29-34; Lukas 18:35-43)

46 Na, at'kka na disi Isa ni da'ira Ariha. Jari itu, atulak pa'in iya maka saga mulidna
minnē', maka aheka isab a'a parongan ma sigām, aniya' a'a buta aningkō' ma bihing lān
palabayan sigām. Si Bartimiyus ōnna, ya anak si Timiyu. Hinangna anantili'.*
47 Makata'u pa'in iya in si Isa min Nasaret ina'an palabay, magtūy iya angalingan
pakosog. "O Isa," yukna, "tubu' sultan Da'ud, ma'ase' ka ba ma aku!"
48 Pinabukagan iya e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a ahidjul. Sagō' pinakosog gom pa'in
pangalinganna, yukna, "O Isa, tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' na ka!"
49 Pahogga' si Isa bo' ah'lling ni saga sehe'na. "Linganinbi iya pi'itu," yukna.
Jari nilinganan na iya, yuk-i, "Palasig ka. An'ngge ka sabab ina'an si Isa angalinganan
ka'a."
50 Magtūy palaksu buta itu min baina maka e'na angala'anan manta bay pak'mmosna
bo' pasekot ni si Isa.
51 Yuk si Isa ma iya, "Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?"
"Tuwan Guru," yukna, "bilahi aku maka'nda' pabīng."
52 Yuk si Isa ma iya, "Amole' na ka. Pauli' na matanu ma sabab pangandolnu ma
aku." Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati ameya' iya paturul ma si Isa ma
pal'ngngananna.

11

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

* **10:46 10:46** Santili': hatina a'a pangangamu' ni a'a maglaulabay.

1 Jari itu, asekot-sekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam bo' ma atag kaluma'an Betpage
maka Betani na, ta'abut e' sigām būd Kayu Jaitun. Mahē' pa'in, sinoho' e' si Isa duwangan
mulidna parahū.
2 "Pehē' na kam," yukna, "ni kaluma'an ma dahuanbi ilu. Pagt'kkabi pina'an makabāk
du kam dakayu' anak kura' pahengkot, kura' halam bay tapangura'an a'a. Hubarinbi bo'
bowahunbi pi'itu.
3 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi, haka'inbi buwattitu. Yukbi, 'Tu'ud
pagguna e' nakura'. Mbal du at'ggol tinūran du e'na.' "
4 Na, pehē' duwangan mulid e' ati tabāk e' sigā anak kura' ma lān, pahengkot ma
tambol luma' maina'an. Sabu pa'in sigā angahubad,
5 tinilaw sigā e' saga a'a bay magt'nggehan asal ma atag ina'an-i, yuk-i, "Angay
hubaranbi ilu?"
6 Anambung duwangan mulid inān buwat bay pangidda si Isa ma sigā ati pinasagaran
palanjal.
7 Binowa kura' e' sigā ni si Isa ati nilampikan bukutna maka badju' sigā bo' yampa
pangura'an e' si Isa.
8 Sakali itu aheka a'a am'llat s'mmek sigām ma lān palabayanna. Kasehe'an isab bay
anagpe' saga engas-engas dahunan min huma bo' sinabulakan e' sigām ma lān.
9 Manjari ba'anan saga a'a ya pal'ngngan min dahuan si Isa sampay sigām paturul min
buli'anna, maglinganan sama-sama, yuk-i,
"Mahaldika'! Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
10 Bang pa'in binarakatan pamarintana ya song pat'nna'na,
buwat pamarinta pangkatantam si Da'ud.
Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi!"
11 Manjari pat'ngnga'-t'ngnga' si Isa ni da'ira Awrusalam bo' yampa pasōd ni deyom
langgal pagkulbanan. Nililing e'na ai-ai kamemon ma deyomna inān, sagō', pagka song
sangom na, paluwas iya minnē'. Pabīng iya maka saga mulidna kasangpū' maka duwa
ni kauman Betani.

Kayu Igira Taluwa' Sapda
(Matiyu 21:18-19)

12 Pag'llaw dakayu' pa'in, hinabu sigām pauntas min Betani he', lingantu na si Isa.
13 Jari aniya' ta'nda'na min katāhan dakayu' kayu igira alapat e' dahun, angkan
iya pina'an ang'nda' bang taga-buwa'. Sagō' pagpina'anna, luwal du dahun ya ta'nda'
maina'an sabab ngga'i ka gi' musimna pagbuwa'.
14 Sinapdahan e' si Isa kayu inān, yukna, "Puwas minnitu halam du aniya' amangan
buwa' min kayu itu sampay ni kasaumulan." Na, takale sapda itu e' saga mulidna.

Pasōd si Isa ni Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-17; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

15 Na, at'kka pa'in sigām ni Awrusalam, pasōd si Isa ni deyom langgal pagkulbanan
bo' yampa anagna' amala'an saga magdaragang maka maglilitu maina'an. Binulangkayat
e'na lamisahan saga magsasambi' sīn bangsa liyu ni sīn Yahudi. Ya du paningkō'an saga
a'a magdagang assang pagkulban, binulangkayat isab e'na.
16 Halam aniya' bay pasagaranna angahangkut ai-ai labay min deyom langgal e'.
17 Jari amandu' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Tasulat asal pangallam Tuhan ma
deyom Kitab, ya yuk-i,
'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan
ma saga a'a kabangsa-bangsahan.'
Sagō' hinangbi na sali' luma' patapukan mundu!"
18 Kahaka'an saga imam alanga maka saga guru sara' agama pasal hinang si Isa itu,
ya po'on sigām anagna' maggara' bang buwattingga e' sigām amapatay iya. Tināw asal
sigām ma iya sabab kinainu-inuhan pandu'na e' a'a kamemon.
19 Pagabay kohap pa'in, magla'anan disi Isa min Awrusalam e'.

Pamintāngan min Kayu Igira
(Matiyu 21:20-22)

20 Subu-subu pa'in, hinabu pa'in disi Isa pabalik ni Awrusalam, ta'nda' e' sigām in kayu
igira bay sapdahanna he', alanos na min gamut sampay pariyata'.
21 Taentom e' si Petros bay lling si Isa ati yukna, "Nda'un ba, Tuwan! Alanos na kayu
igira bay sapdahannu he'!"
22 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Angandol kam ma Tuhan.

23 Haka'anta kam to'ongan, bang saupama soho'bi būd itu ala'an min pa'ataganna bo'
pat'nna' ni deyom s'llang, tahinang du ma ka'am bang pa'in halam aniya' hawal-hawal
ma deyom ataybi, bang pa'in kam am'nnal isab in bay amu'bi tahinang du.
24 Angkan yukku ma ka'am, bang aniya' ai-ai amu'bi ni Tuhan, tantu kam pinaniya'an
bang pa'in kam am'nnal in ka'am makasambut na.
25 Maka bang kam an'ngge angarap ni Tuhan, bo' aniya' akon-akon ma deyom ataybi ni
a'a, ampununbi iya bo' supaya kam niampun isab e' Tuhan ma kala'atan bay tahinangbi.
[
26 Ya balikna na, bang mbal ampunbi a'a bay amakay dusa ni ka'am, ya du ka'am mbal
niampun e' Mma'bi Tuhan ma deyom sulga'.]"

Panilaw Pasal Kapatut si Isa
(Matiyu 21:23-27; Lukas 20:1-8)

27 Na, at'kka sigām pabīng ni Awrusalam. Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa palunsul
ma deyom langgal pagkulbanan, pehē' ni iya saga kaimaman alanga, maka saga guru
sara' agama, maka saga pagmatto'ahan Yahudi.
28 Yuk sigām ni iya, "Ai kapatutnu maghinang buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a
kapatut?"
29 Yuk si Isa, "Aniya' panilawku ma ka'am dahū. Bang itu sambunganbi, haka'anta du
kam bang ai kapatutku maghinang buwattitu.
30 Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan bahā' atawa min
manusiya' sadja? Sambunginbi aku."
31 Sakali magisun saga pagnakura'an inān, yuk-i, "Bang saupama yukta in kapatut
si Yahiya inān bay min Tuhan, tinilaw du kitam e'na itu bang angay kitam halam bay
magkahagad ma iya.
32 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, allā, piligdu."
Tināw asal sigām sabab magkahagad saga a'a kamemon in si Yahiya dī nabi min Tuhan.
33 Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' inān ma panilaw si Isa, yuk-i, "Mbal
kata'uwan kami bang minningga kapatutna."
"Na," yuk si Isa, "ya du isab aku mbal aku angahaka'an ka'am bang minningga
kapatutku maghinang saga hinangku itu."

12

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Matiyu 21:33-46; Lukas 20:9-19)

1 Manjari anagna' si Isa amissala kissa paralilan. "Aniya'," yukna, "dakayu' a'a tag-
tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay nilikus e'na maka ād, bay kinali'an
lowang pagp'gga'an buwa' anggul panaluran bohe'na. Nihinang isab e'na dakayu'
balung-balung alanga pamantawan. Puwas e' bay patunggu'anna kabbun inān ma saga
a'a magtutunggu' bo' yampa iya atulak ni lahat saddī.
2 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul e', sinoho' e' tag-dapu kabbun inān
dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga a'a magtutunggu' angā' bahagi'na.
3 Sagō' pagt'kka sosoho'an itu, sinaggaw iya magtūy e' a'a magtutunggu'. Niraplosan
iya e' sigām bo' yampa pinapole' ma halam aniya' tabowana.
4 Puwas e' aniya' sosoho'an saddī pinapehē' e' tag-kabbun inān. Jari in sosoho'an
dakayu' itu kinakal ma kōkna e' saga magtutunggu'. Nihalipulu isab iya.
5 Puwas e' anoho' na isab tag-dapu inān dakayu' sosoho'an saddī pehē', ati pinapatay
e' sigām. Aheka gi' isab sosoho'an bay pinabeya', sagō' ya du sigām nila'at e' saga a'a
magtutunggu' inān. Kasehe' bay niraplosan, kasehe' bay pinapatay.
6 Luwal du anak tag-dapu ya takapin, ya anakna l'lla kalasahanna. Jari itu, ma damuli
katapusan, bay soho'na pehē' anakna lahasiya' itu. Yukna ma deyom pikilanna, 'Tantu
pinagaddatan anakku itu e' saga tunggu' he'.'
7 Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-kabbun itu, magtūy sigām magisun. Yuk
sigām, 'Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam iya bo' ta'ā'tam tana'na.'
8 Manjari sinaggaw iya e' sigām, bo' binono' maka tinimanan patayna paluwas min
likusan.
9 "Na," yuk si Isa, "ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun? Tantu du iya pina'an
amapatay saga a'a magtutunggu' he' ati patunggu'anna tana'na ma a'a saddī."
10 Atilaw iya ni saga a'a inān, "Halam bahā' tabassabi deyom Kitab, ya yuk-i,
'In batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
ya kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna.

11 Hinang Tuhan ko' inān, landu' ahāp ma pang'nda' kami.' "

12 Tahati e' saga nakura' Yahudi inān in sigām ya pina'andigan e' si Isa, angkan iya arak sinaggaw e' sigām. Sagō' halam kalandu'an sabab tināw sigām ma kaheka'an saga a'a, ya po'on ang'bba min iya saga pagnakura'an inān bo' ala'an minnē'.

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Lukas 20:20-26)

13 Na, aniya' pinapehē' ni si Isa saga Parisi maka saga bebeya'an si Herod. Sinō' sigām atilaw iya pahāp bo' supaya tajallat ma panambungna.

14 Jari itu pehē' sigām ah'lling ni si Isa, yuk-i "Tuwan Guru, kata'uwan kami in ka'a apote' asal ataynu. Mbal ka tināw sinoway e' sai-sai sabab sali' du bowahannu ma a'a kamemon. B'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul-pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan. Na, bang ma ka'a, bang kita ganta' amayad sukay ni parinta Rōm ya ma deyo'an Sultan Mahatinggi, langgalta bahā' sara' agamatam? Wajib kita amayad atawa mbal?"

15 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa kapagnahu'-nahu' sigām, angkan yukna, "Angay kam bilahi anganjallat aku ma bissalaku? Bowahinbi aku dakayu' sīn tibu'uk bo' talilingku."

16 Binowahan iya dakayu' pisita ati tilawna sigām, yukna, "Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?"

"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung sigām.

17 "Na!" yuk si Isa. "Suku' sultan ko' itu, angkan pamayarunbi ni iya. Damikiyanna ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan." Ainu-inu magtūy saga a'a inān ma si Isa.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Lukas 20:27-40)

18 Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis agama Yahudi ya magpina'in halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli. Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i,

19 "Tuwan Guru, aniya' sara' bay pang'bba kitam e' si Musa pasal a'a amatay ma halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina bo' supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'.

20 Na," yuk sigām, "aniya' bay pitu' l'lla magdanakan. Magh'nda siyaka he' sagō' amatay ma halam taga-anak.

21 Jari baluna he' niā' h'nda e' siyali pasunu' ati amatay isab iya ma halam taga-anak. Damikiyanna isab siyali kat'lluna.

22 Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu' du d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak. Ma katapusanna amatay isab d'nda.

23 Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu' magdanakan."

24 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Ya angkan kam asā' sabab mbal kata'uwanbi bang ai ma deyom Kitab, maka mbal kata'uwanbi kosog kawasa Tuhan.

25 Sabab bang manusiya' itu pinakallum na min kamatay, makasali' du kitam ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga' sabab mbal na magh'nda-h'lla.

26 Na, ya pasal isab saga a'a pinakallum pabīng min kamatay, kilāku halam tabassabi ma deyom Kitab si Musa, ya pasal po'on puhung arokot. Yuk Tuhan ma iya, 'Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.'

27 Tuhan itu," yuk si Isa, "pagtuhanan asal e' saga a'a allum, ngga'i ka e' a'a magpatayan*. Aheya pahāp kasā'anbi ilu!"

Panoho'an ya Katapusan Aheya
(Matiyu 22:34-40; Lukas 10:25-28)

28 Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama, ati takalena pagbissala si Isa maka saga Saddusi he'. Tapikilna pa'in, ahāp panambung si Isa ma sigām, pasekot iya ni si Isa atilaw, yukna, "Ya ingga panoho'an Tuhan ahalga' min kamemon?"

29 Yuk si Isa, "Muna-muna panoho'an ītu: 'Pakale kam bangsa Isra'il! Ya Panghū' pagtuhanantam dakayu' du.

30 Wajib kam alasa to'ongan ma Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi, min panahu'anbi, min deyom tawhidbi, maka min kosogbi.'

31 Ya na itu panoho'an karuwana, ya yuk-i, 'Wajib kam alasahan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi'. Halam aniya' panoho'an makaliyu min duwa panoho'an itu."

---

* **12:27 12:27** Hatina masi allum disi Ibrahim inān ma deyom ahirat minsan at'ggol na kamatay ginhawa-baran sigām.

32 “Taluwa', Tuwan Guru,” yuk guru inān ni si Isa. “B'nnal ya yuknu ilu. In Tuhantam
dakayu' du, halam aniya' saddī min iya.
33 Maka manusiya' itu wajib alasa ma Tuhan min deyom atayna maka min deyom
tawhidna maka min kosogna. Wajib isab iya alasahan pagkahina manusiya' buwat e'na
alasahan baranna. Ahalga' panoho'an karuwa itu, wajib binogbogan labi gi' min hinang
panukbal susumbali'an atawa lalabotan indaginis ni Tuhan.”
34 Ta'nda' pa'in e' si Isa kalalom pangita'u a'a inān anambung buwattē', angkan yukna
ma iya, “Ka'a ilu asekot ni pagparintahan Tuhan.” Puwas e' halam aniya' makatawakkal
atilaw ma si Isa minsan ai-na.

Panilaw Pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Lukas 20:41-44)

35 Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amandu' ma deyom langgal pagkulbanan, aniya'
panilawna, yukna, “Angay saga guru sara' agama magpina'in pasal Al-Masi in iya tubu'
sultan Da'ud?
36 Sabab si Da'ud baranna bay magkallam, waktu kapagbaya' Rū Sussi ma iya.
Buwattitu bay pagkallamna he':
‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
37 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' si Da'ud, tantu iya ngga'i ka hal
panubu' si Da'ud.”

Pagbanda' si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Lukas 20:45-47)

Manjari landu' aheka a'a kinōgan akale ma si Isa.
38 Yukna ma pamandu'na, “Halli'inbi saga guru sara' agama, ya tagihan maglunsul
magpamakay juba ataha'. Tagihan isab sigām nihulmat bang ma mairan.
39 Bang sigām ma deyom langgal bilahi pinatingkō' ma tingkō'an bangsahan. Ya du
bang sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an ya tinau'an a'a alanga.
40 Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda supaya ta'ā' luma' sigām, maka pinataha' e' sigām
sambahayang sigām paglaku-laku in sigām bal-iman. Angkan pinalabi kabinasahan
sigām ma ahirat.”

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Lukas 21:1-4)

41 Na, aningkō' pa'in si Isa ma deyom langgal, ma anggopan tu'ung pangahūgan sīn
pagjakat, ang'nda'-ng'nda' iya ma saga a'a magpangahūg sīn pagjakat sigām. Aheka a'a
dayahan wa'i angahūg pilak aheka.
42 Manjari aniya' pina'an dakayu' d'nda balu, miskin to'ongan, angahūg duwa unud
sīn, halga'na dakayu' unud sīn tumbaga.
43 Sakali sinoho' e' si Isa saga mulidna patimuk ni iya bo' yukna ma sigām, “B'nnal ya
pamissalaku ni ka'am itu, ya duwa unud sīn tahūg e' d'nda miskin itu ahalga' gi' min
pilak kamemon ya nihūg e' kasehe'an.
44 Sabab kasehe'an inān bay amuwan min alta' sigām manglabi-labihan. Saguwā'
d'nda itu, minsan iya miskin, bay pamuwanna sīn kamemon ya arak pam'llina
napakana.”

13

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat
(Matiyu 24:1-2; Lukas 21:5-6)

1 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paluwas min langgal pagkulbanan, aniya' dakayu'
mulidna ah'lling ni iya, “Nda'un ba, tuwan!” yukna. “Alingkat landu' langgal itu maka
saga batu bay pangahinang iya!”
2 Anambung si Isa, yukna, “Ta'nda'nu kaheya langgal itu kamemon, ā? Sagō' haka'anta
ka, ma sinosōng in langgal itu alubu du. Halam du aniya' batuna angapin magbangkat,
kinanat du kamemon.”

Kasigpitan maka Kabinasahan
(Matiyu 24:3-14; Lukas 21:7-19)

3 Puwas e', aningkō' pa'in si Isa ma būd Kayu Jaitun, ma anggopan langgal
pagkulbanan, pina'an ni iya si Petros, si Yakub, si Yahiya maka si Andariyas, hal sigām-
sigām sadja.

4 Yuk sigām ni si Isa, “Pahatiun kono' kami bang sumiyan paniya' ya bay yuknu insini',
maka bang paltanda'an ai pinatuwa' bo' kinata'uwan in pakaradja'an inān kamemon
song pat'kka na?”
5 Anambung si Isa yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' mbal niakkalan.
6 Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-laku in sigām Al-Masi, ati
aheka tabowa-bowa niakkalan e' sigām.
7 Bang aniya' takalebi hunub-hunub pagbono' ma kasekotan atawa habal pasal
pagbono' ma lahat saddī, da'a kam agawa. Tantu paniya' pagbono', sagō' ngga'i ka gi'
ina'an-i llaw kiyamat.
8 Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka parinta
dakayu'. Paniya' du isab linug ma sabarang lahat, maka paniya' isab gotom. Saguwā'
in bala' itu kamemon hal tagna'anna sadja, sali' dalil d'nda ab'ttong bang yampa
tananamna amuka' puhu'.
9 “Sagō' ka'am ilu,” yuk si Isa, “subay painsap to'ongan sabab sinaggaw du kam bo'
tinandanan ni paghukuman. Pinagdaplosan du kam ma deyom kalanggalan Yahudi.
Pinatampal kam ni saga gubnul maka ni saga sultan ma sabab aku ya pameya'anbi, ati
makasaksi' du kam ni sigām ma pasalanku.
10 “Lapal ahāp itu subay pinagnasihat dahū ni sabarang bangsa bo' yampa ta'abut llaw
kiyamat dunya.
11 Bang kam ganta' sinaggaw bo' tinandanan ni sara', da'a kam magsusa bang ai subay
pamissalabi. Pamissalahunbi lapal ai-ai ya pamatulun ka'am bang ta'abut waktuna.
Sababna ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu e'-i, sagō' Rū Sussi.
12 Ma waktu sinōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan sigām ni sai-na bo'
pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anakna bo' pinapatay. Saga anak
isab amantahan matto'a sigām, anoho' isab subay pinapatay.
13 Maka ka'am saga mulidku,” yuk si Isa, “kinab'nsihan du e' a'a kamemon ma sabab
aku ya pameya'anbi. Sagō' lappasan du sasuku ahogot imanna ma deyom kabinasahan
sampay ni kahinapusan.”

Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-28; Lukas 21:20-24)

14 “Ma sinosōng aniya' ta'nda'bi ‘kasammalan makaharam’ pat'nna' ma ngga'i ka
pat'nna'anna (sai-sai amassa itu sinō' pahati). Bang he'-i paniya' na, sasuku pat'nna'
ma tana' Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-būran.
15 Bang aniya' a'a ma luwasan luma'na subay mbal sōdna luma'na angā' ai-aina.
16 Bang aniya' a'a ma humana subay mbal pabīng ni luma' angā' badju'na paghaggut.
17 Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i maka saga d'nda taga-
anak duru'an lagi'.
18 Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in pakaradja'an inān mbal magsabu maka musim
paghaggut.
19 Sabab ya kabinasahan patumbuk ma masa sinōng ilu,” yuk si Isa, “akalap gi' bisana
min kabinasahan kamemon bay kalabayan manusiya' sangay min waktu kapamapanjari
dunya e' Tuhan, sampay ni waktu itu. Maka mbal isab kabalikan.
20 Daipara kinulangan e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang bay mbal, halam du
aniya' angapin allum. Kinulangan du e' Tuhan ma sabab saga a'ana ya asal tapene'na.
21 “Na, bang ta'abut waktu ina'an-i bo' aniya' ganta' anuhuma ni ka'am, yuk-i,
‘Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,’ atawa, ‘Ina'an na iya maina'an,’ da'a to'ongan kahagarunbi.
22 Sababna ma waktu sinōng inān aniya' du patuwa' saga a'a magnahu'-nahu' in sigām
Al-Masi atawa in sigām nabi min Tuhan. Magpa'nda' sigām hinang barakatan maka
saga paltanda'an kainu-inuhan a'a bo' supaya ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan ya
asal tapene'na, bang tabowa niakkalan.
23 Sagō' painsap kam,” yuk si Isa ni saga mulidna he'. “Bay na kam pata'uku pasal
pakaradja'an ilu kamemon ma halam gi' ta'abut waktuna.”

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Matiyu 24:29-31; Lukas 21:25-28)

24 “Ma llaw sinōng ilu,” yuk si Isa, “apuwas pa'in saga kabinasahan bay sabbutku he',
‘angalendom mata llaw,
mbal amuwan sawa mata bulan.
25 Saga bitu'un magkapakpak min diyata' langit,
saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.’
26 “Puwas e' maka'nda' du saga manusiya' ma aku, in Anak Manusiya', ameya' min
gabun tudju pi'itu. Ta'nda' du e' sigām kosog barakatku maka sahayaku.

27 Papehē'ku saga mala'ikatku ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay tapene'ku, min
bihing langit dambila' maka dambila'."

Pamandogahan ma Pagbalik Al-Masi
(Matiyu 24:32-35; Lukas 21:29-33)

28 "Pamintānginbi po'on kayu igira," yuk si Isa. "Bang ta'nda'bi angugbus tōng engas-
engasna sampay angandahun na to'ongan, minnē' kata'uwanbi song musim pang'llaw
na.
29 Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am e', minnē' isab
kata'uwanbi in kabalikku ni dunya asekot na.
30 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma mbal gi' magpatayan saga a'a ya allum
ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon ya pamissalaku itu.
31 Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan magkapinda."

Waktu Kapabalik si Isa Mbal Kinata'uwan
(Matiyu 24:36-44)

32 "Halam aniya' makata'u," yuk si Isa, "bang sumiyan llaw maka waktu kabalikku
pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom sulga', mbal kinata'uwan e' sigām.
Minsan aku, Anak Tuhan, mbal kata'uwanku. Luwal Mma'ku Tuhan ya makata'u.
33 Painsap kam! Pajaga kam, sabab mbal kata'uwanbi ina'an-i bang sumiyan waktu
kapamaniya' iya.
34 Ya dalilna sali' a'a magbamba ala'an min luma'na atulak ni lahat saddī. Pajagahanna
ai-aina ma saga sosoho'anna. Pat'nna'anna sigām hinang pakaniya-pakaniya, ati amay-
amayanna tunggu' lawang, sinō' pajaga to'ongan.
35 "Na," yuk si Isa, "ya du ka'am subay pajaga sabab mbal kata'uwanbi bang
sumiyan waktu kat'kka tag-dapu luma', bang abay-kohap ka, tonga' bahangi ka, waktu
pangukku'uk manuk ka, atawa waktu pagk'llat llaw.
36 Minsan patagha' t'kkana subay kam mbal tabāk e'na magtulihan.
37 Ya pangamay-ngamayku ma ka'am sali' du maka llingku ma kamemon: 'Pajaga
kam!' "

14

Pinagisunan si Isa
(Matiyu 26:1-5; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Na, duwang'llaw gi' bo' Hinang Paglakad maka Hinang Tinapay Halam Pasuligna.
Manjari saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama magisun na pa'in bang
buwattingga e' sigām anaggaw si Isa ma halam aniya' makata'u, bo' supaya iya pinapatay.
2 "Da'a pasalta'ta ma pagjamu," yuk sigām, "bo' mbal ahiluhala' saga a'a kamemon."

Si Isa Binusugan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Yahiya 12:1-8)

3 Na, ina'an si Isa ma Betani, ma luma' si Simun a'a bay ni'ipul. Ma pagkakanan pa'in si
Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda amowa bingki'-bingki' nihinang min batu pote',
isihan ns'llan pahamut. Ns'llan itu ns'llan narda halam aniya' lamudna, landu' ahalga'.
Jari pinate' e' d'nda k'llong bingki'-bingki' ati binusugan kōk si Isa maka ns'llanna.
4 Aniya' maina'an saga a'a magdugal kabowa kagit atay sigām. Magbissala sigām
dangan-parangan, yuk-i, "Angay ns'llan ahalga' itu pinaka'at?
5 Arapun pinab'llihan labi t'llu hatus pilak ati b'llihanna inān pamuwan ni kamiski-
nan." Jari sinoway sidda e' sigām d'nda bay amusug ns'llan e'.
6 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Pasagarinbi na iya. Angay iya sasawbi? Ahāp sidda
hinangna ma aku itu.
7 Sabab paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am. Makatabang du kam ma sigām
bang sumiyan-sumiyan kabaya'anbi. Saguwā' aku itu mbal du paddas ma ka'am.
8 D'nda itu bay makahinang ya takole'na, hatina bu'usanna ns'llan pahamut ni baranku
pangawal llaw pagkubul ma aku.
9 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am," yuk si Isa, "pi'ingga-pi'ingga lahat pagnasihatan
lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal bay hinang d'nda itu pangentoman ma
iya."

Panipu si Judas Iskariyut ma si Isa
(Matiyu 26:14-16; Lukas 22:3-6)

10 Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka
duwa, bay pehē' ni kaimaman alanga magisun anōngan si Isa ni sigām.

11 Pagkale sigām bang ai gawi si Judas itu, magtūy sigām kinōgan ati anganjanji' sigām
anambahan iya maka sīn. Pagubus, amiha iya waktu ahāp panōngna si Isa ni sigām.

Pagsakap ma Hinang Paglakad
(Matiyu 26:17-25; Lukas 22:7-23; Yahiya 13:21-30)

12 Na, ta'abut tagna'an llaw paghinang saga Yahudi ma Hinang Tinapay Halam
Pasuligna. Ya na ina'an llaw panumbali' saga anak bili-bili ya kinakan e' sigām
pangentoman waktu bay kapangalappas Tuhan ma ka'mbo'-mbo'an sigām. Tinilaw si
Isa e' saga mulidna, yuk-i, "Maingga kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma
Hinang Paglakad?"
13 Jari sinoho' e' si Isa duwangan mulidna, yukna, "Pehē' kam ni deyom da'ira inān.
Sinampang du kam e' dakayu' l'lla amowa kibut isihan bohe'. Turulunbi iya
14 sampay iya pasōd na ni deyom luma'. Amissala kam isab ni tag-dapu luma' ya
pasōranna, yukbi, 'Sinō' ka tinilaw e' Guru bang maingga bilik pagjamuhanna maka
saga mulidna ma Hinang Paglakad?'
15 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap," yuk si Isa. "Panyap asal
bilik inān ati maina'an kam magsakap kinakantam."
16 Na, pehē' duwangan mulid e' ni deyom da'ira. Ta'nda' e' sigā mahē' buwat bay
pamissala ma sigā e' si Isa, ati sinakap e' sigā kinakan ma Hinang Paglakad.
17 Ta'abut pa'in abay kohap magbeya' si Isa maka mulidna kasangpū' maka duwa
pina'an ni luma' pagsakapan kinakan e'.
18 Jari itu, hinabu sigām amangan, amissala si Isa ni sigām, yukna, "B'nnal ya
pamissalaku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am magbantu anōngan aku ni bantaku.
Itiya' iya maitu magsalu maka aku."
19 Magtūy kat'kkahan susa saga mulid e' ati atilaw sigām ma si Isa magsunu'-sunu'.
Yuk-i, "Ngga'i ka bahā' aku?"
20 Yuk sambung si Isa, "A'a du min ka'am kasangpū' maka duwa, sehe'ku magsalu
an'nno'an tinapayna ni deyom pinggan itu.
21 Aku itu, Anak Manusiya'," yuk si Isa, "amatay du buwat bay tasulat ma pasalanku
ma deyom Kitab. Saguwā' siya-siya du a'a ya anōngan Anak Manusiya' ni bantana. Ahāp
lagi' a'a inān halam bay nianakan."

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

22 Sabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa. Niamu'an e'na pagsukulan bo'
yampa pinagpōng-pōng e'na ati pamuwanna ma saga mulidna. "Sambutunbi," yukna,
"sabab tinapay itu baranku ko'."
23 Niā' isab e'na dakayu' sawan ati niamu'an e'na isab pagsukulan bo' yampa sōnganna
ni sigām panginuman sigām kamemon.
24 Yukna, "Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka manusiya'. Laha'ku
song pinabu'us ma sababan a'a aheka, supaya sigām kalappasan.
25 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, puwas itu mbal na aku anginum binu-anggul
itu pabīng. Subay aku ma deyom pagparintahan Tuhan na bo' yampa aku anginum
binu-anggul pabalik."
26 Puwas e', aubus pa'in e' sigām bay angalang dakayu' kalangan pamudji Tuhan,
paluwas na sigām minnē' tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

27 Manjari ah'lling si Isa ni sigām, yukna, "Alahi du kam kamemon ang'bba min aku
sabab tasulat ko' inān ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Bono'ku,' yuk Tuhan, 'a'a bay angupiksa' bili-bili
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.'
28 Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū du aku min ka'am tudju
ni lahat Jalil."
29 Ah'lling si Petros ni iya, yukna, "Mbal to'ongan ka bbahanku minsan ka ni'bbahan
e' kasehe'an itu."
30 Yuk si Isa, "Haka'anta ka to'ongan, ma sangom itu, ma halam gi' kaminduwa
pangukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu."
31 Gom pa'in akosog e' si Petros ah'lling, yukna, "Minsan aku paunung amatay ma ka'a
mbal du ka paliluhanku." Ya du saga mulid kasehe'an, buwattē' isab pah'lling sigām.

Ma Kabbun Getsemane
(Matiyu 26:36-46; Lukas 22:39-46)

32 Manjari palanjal gi' sigām ni kabbun niōnan Getsemane ati yuk si Isa ni saga
mulidna, “Maitu gi' kam aningkō'. Pina'an lagi' aku anabbut ni Tuhan.”
33 Ya binowa e' si Isa sehe'na pina'an si Petros, si Yakub maka si Yahiya. Sakali
magkasusahan iya, magk'bba-k'bba atayna.
34 Yukna ni t'llungan mulidna he', “Aku itu agon magkamamatay ma sabab kasusahan
itu. Angagad kam maitu magjaga.”
35 Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, pahantak iya ni tana' maka e'na anabbut ni
Tuhan. Ya niamu' e'na bang makajari, mbal na iya pinat'kkahan kabinasahan ya song
ta'abutna.
36 “Arōy, Mma'!” yukna. “Bang makajari la'anin lagi' min aku sawan kabinasahan itu.
Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in min kabaya'annu.”
37 Puwas e' pabīng si Isa ni saga mulidna t'llungan ati tabākna sigām magtulihan.
Yukna ni si Petros, “O Simun, atuli ka? Mbal ka bahā' makatatas anganjaga minsan la'a
hal danjām?
38 Pajaga kam. Angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa-bowa e' sasat.
Lilla' deyom ataybi sagō' abuhat pamarananbi.”
39 Sakali pehē' si Isa ni baina anabbut ni Tuhan pabīng buwat bay panabbutna dahū.
40 Makabalik pa'in iya ni disi Petros tabākna isab sigām magtulihan pabīng sabab
kinaru' sidda. Mbal kinata'uwan e' sigām bang ai panambung sigām ma si Isa.
41 Pagbalik si Isa kamint'lluna, yukna ni sigām, “Oy, atuli gi' kam? Pahali-hali gi' kam?
Sarang na ko' ilu. Ta'abut na waktu. Aku, Anak Manusiya' itu, song na tinukbalan ni
pang'ntanan saga a'a ala'at.
42 Pabungkal na kam! Sūng na kitam sabab ilu na a'a ya anōngan aku ni sigām.”

Pagsaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

43 Na, hinabu si Isa ah'lling gi' ni saga mulidna, magtūy at'kka pina'an si Judas, dakayu'
mulid si Isa min kasangpū' maka duwa. Aheka a'a magbeya' maka iya magpamowa takos
maka saga kakakal. Saga a'a inān bay sinō' pina'an e' saga kaimaman alanga sampay e'
saga guru sara' agama maka saga pagmatto'ahan.
44 Aniya' asal pandoga bay pamuwan si Judas ma saga a'a he'. Bay yukna ma sigām,
“Ya a'a siyumku, ya na he' saggawbi. Bowahunbi iya pehē' maka jagahinbi iya pahāp.”
45 Pagt'kka si Judas pina'an, magtūy iya pa'abut ni si Isa. “Tuwan Guru,” yukna. Jari
siyumna.
46 Sinaggaw si Isa e' saga a'a inān, binalutan pahogot.
47 Sagō' aniya' dakayu' min saga a'a magt'nggehan maina'an angahurusan patakosna.
Nilagut e'na dakayu' sosoho'an Imam Muwallam ati autas dambila' taingana.
48 Ah'lling si Isa ni saga a'a bay anaggaw iya, yukna, “Kabā'bi bahā' in aku itu mundu,
ya po'on kam subay amowa takos maka kakakal panaggawbi aku?
49 Llaw-llaw aku bay amandu' ma deyom langgal pagkulbanan e'. Mahē' aku ma
ka'am bo' halam aku bay saggawbi. Sagō' ai-ai bay tasulat ma deyom Kitab subay aniya'
kamaksuranna.”
50 Manjari maglahian saga mulid si Isa kamemon ati pinasagaran iya maina'an.
51 Aniya' isab maina'an dakayu' subul paturul ma si Isa. Luwal hōs ya pas'mmekna.
Na, arak iya sinaggaw e' sigām,
52 sagō' ni'bbahan e'na hōsna ati alahi iya magpanantang.

Si Isa Pinaharap ni Tumpukan Maghuhukum
(Matiyu 26:57-68; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-14, 19-24)

53 Manjari itu binowa si Isa e' sigām ni luma' Imam Muwallam. Ina'an magsakaum saga
kaimaman alanga kamemon maka saga pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama.
54 Bay paturul isab si Petros ma si Isa sagō' min katahan. Paturul iya sampay pasōd
na ni deyom halaman luma' Imam Muwallam ati maina'an iya magtingkō'an maka saga
jaga imam e', parangka ma bihing api.
55 Ya kaimaman alanga maka kamemon saga a'a ma Tumpukan Maghuhukum* amiha
sababan panuntut sigām ma si Isa bo' supaya iya pinat'nna'an hukuman ni kamatay.
Saguwā' halam aniya' panuntutan tabāk e' sigām.
56 Aheka magsaksi' puting bahasa iya katuntutan sagō' mbal maguyun saksi' sigām.
57 Aniya' a'a kasehe' bay an'ngge amuwan saksi' itu panuntut sigām ma si Isa bo' pa'in
putingan.

---

* **14:55 14:55** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

58 Yuk-i, “Bay takale kami a'a itu angupama in iya angalubu langgal pagkulbanan ya
hinangan tangan manusiya' inān. Ma deyom t'llung'llaw kono' amat'ngge iya langgal
saddī, sagō' ngga'i ka manusiya' ya angahinang iya.”
59 Malaingkan minsan buwattē' panaksi' sigām mbal du maguyun bissala sigām.
60 Manjari an'ngge Imam Muwallam ma t'ngnga' sigām atilaw ma si Isa. Yukna, “Ka'a
ilu, halam bahā' aniya' panganda'awanu ma panuntutan ka'a itu?”
61 Saguwā' halam ah'lling si Isa, halam iya anambung. Amissala pabīng Imam
Muwallam, yukna, “Ka'a bahā' Al-Masi, Anak Tuhan?”
62 “Aho', aku na,” yuk si Isa. “Ati ta'nda'bi du aku, Anak Manusiya' itu, aningkō' ma
bihing Sangat Kawasa, tampal ni kowan. Maka ta'nda'bi du aku pi'itu ameya' ma gabun
min deyom sulga'.”
63 Manjari ginese' e' Imam Muwallam jubana kabowa astolna. Yukna, “Mbal na kitam
amiha saksi' saddī!
64 Takalebi na llingna pangkal ni Tuhan! Ai pangahukumbi?” Sakali dauyunan na
pangahukum sigām kamemon, in si Isa patut subay pinapatay.
65 Jari aniya' sigām kasehe'an anagna' angaludja'an si Isa. Tinambunan isab matana
e' sigām bo' yampa pinagtibu'. Yuk sigām ma iya, “Tokorun kono' bang sai anibu' ka'a!”
Jari binowa si Isa e' saga jaga inān bo' binutug.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-75; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-27)

66 Na, ma halaman luma' pa'in si Petros, aniya' palabay minna'an dakayu' d'nda
sosoho'an Imam Muwallam.
67 Pag'nda'na ma si Petros parangka ma api, magtūy nda'na pahāp ati yukna, “Ka'a ilu,
bay ameya' ma si Isa, ya a'a Nasaret inān!”
68 Sagō' amalilu magtūy si Petros. “Mbal kata'uwanku,” yukna. “Mbal tahatiku bang ai
pah'llingnu ilu.” Ati ala'an iya minnē' tudju ni bowa' lawang ya paluwasan min halaman
e'. Jari angukku'uk manuk.
69 Ta'nda' na iya pabīng e' sosoho'an d'nda he' ati ah'lling iya ni saga a'a magt'nggehan
maina'an. Ni'isaban e'na bay pah'llingna tagna'. “A'a ilu,” yukna, “bay sehe' sigām.”
70 Sagō' amalilu na isab si Petros.
Mbal at'ggol, ah'lling ni si Petros saga a'a magt'nggehan maina'an. Yuk sigām,
“Kata'uwan kami in ka'a b'nnal bay sehe' disi Isa sabab a'a Jalil du ka isab!”
71 Sakali anukna'an di-na si Petros ati yukna, “Mbal kata'uwanku a'a pagbissalabi ilu!”
72 Saru'un-du'un du angukku'uk manuk, kaminduwana na, ati taentom e' si Petros
ya bay lling si Isa ma iya, ya bay yukna, “Ma mbal gi' angukku'uk manuk min duwa,
amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.” Pagentom itu e' si Petros, magtūy
iya anangis, magdukka to'ongan.

15

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Lukas 23:1-5; Yahiya 18:28-38)

1 Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, magtūy pasa'ut saga kaimaman alanga magsakaum maka
pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama. Jari magisun sigām maka Tumpukan
Maghuhukum kamemon bang inay sigām si Isa. Pagisun pa'in, niengkotan iya e' sigām
bo' binowa pehē', tinukbalan ni si Pilatu.
2 Mahē' pa'in, atilaw si Pilatu ma si Isa, yukna, “Ka'a ilu, sultan ka bahā' ma bangsa
Yahudi?”
Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”
3 Na, aheka panuntut saga kaimaman alanga inān ma iya,
4 angkan iya tinilaw pabīng e' si Pilatu, yukna, “Halam aniya' panambungnu? Nda'un
kaheka panuntut sigām itu ma ka'a.”
5 Sagō' halam aniya' sambung si Isa, angkan ainu-inu to'ongan si Pilatu he'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-26; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

6 Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi ma Hinang Paglakad, ya
kabiyaksahan si Pilatu subay aniya' dakayu' pilisu pal'ppana, sai-sai pinene' e' saga a'a
Yahudi.
7 Jari ma waktu ina'an aniya' a'a bay takalabusu, ōnna si Barabbas. In iya inān maka
saga sehe'na bay amapatay a'a ma waktu panagga' sigām ma parinta.

8 Sakali itu aheka saga a'a pa'alop ni si Pilatu angamu' pinal'ppa e'na dakayu' pilisu
buwat kabiyaksahan kahaba'-kahaba' tahun.
9 Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, “Bilahi kam bahā' bang pal'ppahanku ka'am sultan
bangsa Yahudi itu?”
10 Angkan sigām tilawna buwattē' sabab kata'uwanna asal bang ai sababanna angkan
si Isa bay tin'kkahan ni iya. Tu'ud angihid saga kaimaman ma si Isa.
11 Sagō' ba'anan a'a inān bay pinitnahan asal e' kaimaman e', sinō' angamu' si Barabbas
pinal'ppa e' si Pilatu, ngga'i ka si Isa.
12 Amissala si Pilatu ni sigām pabīng, yukna, “Inayku bahā' a'a itu, ya ōnanbi sultan
bangsa Yahudi?”
13 Angolang sigām pakosog, yuk-i, “Lansangun iya ni hāg!”
14 “Angay?” yuk si Pilatu. “Ai bay hinangna ala'at?”
Luhūy pakosog pangolang sigām e', yuk-i, “Lansangun iya ni hāg!”
15 Na, bilahi si Pilatu amarūl saga a'a magtimukan e', angkan pal'ppana si Barabbas ni
sigām. Bo' arapun in si Isa tinukbalan ni saga sundalu, sinō' niraplosan bo' pinalansang
ni hāg pinapatay.

Si Isa Pinagtunggīngan e' saga Sundalu
(Matiyu 27:27-31; Yahiya 19:2-3)

16 Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu pehē' ni halaman astana' ati nilinganan
patimuk pehē' damba'an sundalu inān kamemon.
17 Pinajubahan si Isa s'mmek taluk pinaka luwa pakayan sultan. Nilangbid isab bahan
itingan e' sigām, nihinang sali' panumping sultan pinat'nna' ni kōkna.
18 Jari anagna' sigām magbau'-bau' magaddat ma iya. Yuk sigām, “Mahaldika'!
Mahaldika'! Sultan Yahudi!”
19 Pinagp'ppok kōkna e' sigām maka tungkud, maka niludja'an iya. Angōk-tu'ut sigām
pagmahaltabat sigām ma iya.
20 Na, aubus pa'in e' sigām magtunggīng inān, niurusan e' sigām s'mmek taluk bay
pajubana bo' yampa iya pinas'mmekan bay s'mmekna tagna'. Puwas e' binowa iya
paluwas minnē' bo' nilansang ni hāg pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Matiyu 27:32-44; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

21 Manjari aniya' a'a palabay minna'an, ōnna si Simun, bay min deya. Si Simun itu
mma' si Iskandar maka si Rupus, a'a iya min lahat Kirini. Jari minandahan iya e' saga
sundalu, sinō' ananggung hāg ya song pangalansangan si Isa.
22 Binowa iya patukad ni jadjahan lahat niōnan Golgota, hatina lahat Peya'-peya' Kōk.
23 Mahē' pa'in, aniya' arak pamainum saga sundalu ma si Isa binu-anggul kalamuran
tambal niōnan mira, sagō' halam taima'na.
24 Puwas e' nilansang iya ni hāg e' saga sundalu, bo' yampa pinat'ngge hāgna.
Pinagbahagi'an e' sigām saga s'mmekna, pinagko'ot-ko'otan bo' kinata'uwan bang
s'mmek ingga ma sigām dangan maka dangan.
25 Ya waktu kapangalansang sigām ma si Isa saga lisag siyam subu.
26 Buwattitu in sulat bay pinat'nna' panuntut iya, yuk-i: “SULTAN BANGSA YAHUDI.”
27 Aniya' isab duwangan mundu bay pinasambeya' ma si Isa nilansang ma hāg sigā.
Dakayu' hāg inān bay pinat'ngge ma bihing si Isa kowan, dakayu' ma bihingna gibang.
28 (Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Talapay iya
ma saga a'a langgal sara'.”)
29 Na, pinaggunyak-gunyak si Isa e' a'a maglaulabay. Pinaghanduk-handukan iya e'
sigām pangudju'. “Nē!” yuk sigām. “Ka'a na ya arak angalangkat langgal pagkulbanan
inān ati pabangunnu kono' pabīng ma deyom t'llung'llaw!
30 Pareyo' ka min hāg ilu bo' ka angalappasan di-nu!”
31 Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru sara' agama. Yuk suli-suli
sigām ma pasalna, “A'a itu ata'u angalappas ma a'a saddī sagō' mbal makalappasan
di-na!
32 Al-Masi kono' iya, sultan bangsa Isra'il. Subay iya pareyo'an di-na min hāg inān.
Bang iya ta'nda'tam pareyo', am'nnal kitam ma iya!”
Ya du duwangan a'a bay nilansang ni hāg pinasambeya' ma si Isa, ameya'-meya' isab
angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

33 Jari itu, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni lisag t'llu kohap.
34 Paglisag t'llu, akosog e' si Isa angalingan, yukna, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Hatina, “Tuhanku, O Tuhanku, angay aku pasagarannu?”
35 Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk sigām kasehe', “Pakale kam. Angalinganan iya nabi Elija.”
36 Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus ni deyom binu al'ssom. Puwas e' pinasagnat e'na ni tōng kayu-kayu bo' yampa sōnganna ni si Isa pamas'ssopna ma iya. Yuk a'a-i, “Angagad gi' kam. Nda'ta lagi' bang patuwa' si Elija amareyo' iya min hāg.”
37 Sakali angolang si Isa min t'dda, magtūy ab'kkat napasna.
38 Saru'un-du'un du in kultina bay pangagpang ma deyom langgal pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju pareyo'.
39 Ta'nda' pa'in e' kapitan ya paharap ma hāg inān bang buwattingga kab'kkat napas si Isa, anibahat iya, yukna, “B'nnal a'a itu Anak Tuhan!”
40 Aniya' isab maina'an saga d'nda magpang'nda' min katāhan. Ina'an ma sigām disi Mariyam min Magdala maka si Salome, ina'an isab si Mariyam ina' si Joses maka Yakub dakayu', ya abata' gi'.
41 Saga d'nda itu bay ameya' paumpig ma si Isa angussap iya waktu kamahē'na lagi' ma lahat Jalil. Aheka isab saga d'nda saddī maina'an, a'a bay ameya' ma iya tudju ni Awrusalam.

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

42 Llaw Pagsakap ko' inān, hatina dang'llaw dahū min llaw Sabtu'. Jari itu, pagkohap pa'in ma llaw inān,
43 at'kka pina'an si Yusup a'a min kauman Arimati. Dakayu' iya pagmatto'ahan ma Tumpukan Maghuhukum, a'a abantug. Atuyu' asal iya angalagaran waktu pamat'nna' kapagparinta Tuhan. Sakali anawakkal iya pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa.
44 Ainu-inu si Pilatu pagka takalena amatay na si Isa. Nilinganan e'na kapitan, ya bay mahē', ati tilawna bang b'nnal amatay na.
45 Pagkale si Pilatu ma lapal kapitan in si Isa amatay na, patugutanna si Yusup angā' patayna.
46 Am'lli si Yusup kakana' panaput ati pinareyo' e'na patay si Isa min diyata' hāg bo' yampa sinaput e'na. Puwas e' pinat'nna' e'na ma deyom pagkubulan bay kinehean ma deyom batu lakit ati ginulungan e'na batu ya panaplok bowa' lowang e'.
47 Ina'an ang'nda'-ng'nda' si Mariyam min Magdala maka si Mariyam ina' si Joses, ati tapandoga e' sigā bang maingga pangubulan si Isa.

16

Si Isa Allum Pabalik
(Matiyu 28:1-8; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

1 Palabay pa'in llaw Sabtu', ina'an si Mariyam a'a Magdala, maka si Salome, maka si Mariyam ina' si Joses, am'lli laksi' maka ns'llan pahamut pamahilala' sigām ma mayat si Isa.
2 Manjari pagk'llat llaw Ahad, bo' subu-subu to'ongan, pehē' sigām ni pagkubulan.
3 Magsuli-suli na pa'in sigām ma labayan, yuk-i, “Sai bahā' anganggulungan batu panaplok lowang e' bo' kitam makasōd?” Sabab aheya asal batu inān.
4 Pagt'kka sigām pina'an ta'nda' e' sigām batu wa'i na bay ginulungan.
5 Jari pasōd sigām ni deyom lowang kubul ati aniya' ta'nda' e' sigām dakayu' l'lla abata' lagi' magnijuba pote', aningkō' tampal ni kowan. Magtūy sigām takuddat sidda.
6 Yuk l'lla itu ma sigām, “Da'a kam tināw. Kata'uwanku asal, ya pihabi si Isa a'a Nasaret ya bay nilansang ni hāg pinapatay. Halam na iya maitu. Allum na iya pabīng! Nda'unbi lugal bay pamalegehan iya.
7 Na, pehē' na kam,” yukna, “amowa haka itu ni saga mulidna maka ni si Petros. Yukbi ni sigām, ‘Parahū du iya min ka'am ni lahat Jalil. Mahē' du kam ang'nda' ma iya buwat bay llingna ma ka'am.’ ”
8 Manjari paluwas saga d'nda he' ati paragan min kubul. Angenog-ngenog sigām maka halam aniya' pah'lling sigām ni sai-sai sabab tināw sigām.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Yahiya 20:11-18)

9 Na, allum pa'in si Isa pabīng min kamatayna ma dai'-llaw Ahad inān, magtūy iya
patuwa' dahū ni si Mariyam d'nda min Magdala, ya bay kapaluwasan e'na pitu' saitan.
10 Maka si Mariyam itu bay pehē' angahaka'an saga mulid si Isa. Ina'an sigām
magdukka maka magtangis.
11 Sagō' kahaka'an pa'in sigām e' si Mariyam in si Isa allum maka bay kono' ta'nda'na,
mbal sigām am'nnal.

Magpanyata' si Isa ni Duwa Mulidna
(Lukas 24:13-35)

12 Puwas e' magpanyata' isab si Isa ni duwangan mulidna hinabu sigā lum'ngngan
tudju kaleya, bo' saddī pangluwahanna.
13 Manjari pabalik duwangan mulid e' ni Awrusalam angahaka'an saga sehe' sigā.
Sagō' ya du sigā halam bin'nnal e' kasehe'an inān.

Magpanyata' si Isa ni Mulidna Kasangpū' ka Ssa
(Matiyu 28:16-20; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

14 Puwas e' magpanyata' na si Isa ni mulidna kasangpū' maka ssa hinabu sigām
amangan. Pinabukagan sigām e'na sabab mbal am'nnal maka atuwas kōk sigām. Mbal
sigām bilahi magkahagad minsan sigām nihaka'an e' saga a'a bay maka'nda' si Isa maka
kallumna pabīng min kamatayna.
15 Manjari amissala iya ni sigām, yukna, "Pehē' kam ni sabarang lahat ma kaluha'an
dunya bo' nasihatunbi lapal ahāp itu ni manusiya' kamemon.
16 Sai-sai am'nnal sampay pinandi tanda' in sigām angandol ma aku," yuk si
Isa, "lappasan du saumul-umul. Saguwā' sai-sai mbal am'nnal, pinat'nna'an du iya
hukuman.
17 Saga a'a angandol ma aku kabuwanan du kawasa maghinang saga hinang makainu-
inu. Makapala'an du sigām saga saitan sabab min kawasa ōnku. Makabissala isab sigām
ma saga bahasa saddī halam bay kinata'uwan e' sigām.
18 Bang sigām ganta' maka'ntanan sowa, atawa makainum ai-ai makamula, mbal du
makainay ma sigām. Maka bang pina'abut tangan sigām ni a'a taga-saki, kauli'an du
saga a'a inān."

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Lukas 24:50-53; Kahinangan 1:9-11)

19 Manjari itu, aubus pa'in Panghū' Isa bay magbissala maka saga mulidna, tabowa
iya pa'angkat tudju ni sulga' ati aningkō' iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan.
20 Jari lum'ngngan na saga mulidna magnasihat lapal ahāp ma sabarang lahat. Ginapi'
sigām e' Panghū' Isa, binuwanan sigām barakat maghinang saga hinang kawasahan bo'
supaya kinata'uwan in pandu' sigām asal b'nnal. *Tammat*

LUKAS

Pahati Pasal Jūd itu

Ya makasulat ba'anan jūd maka sulat ma deyom Kitab itu bay bangsa Yahudi. Luwal si Lukas ya ngga'i ka, sabab bangsa Girīk iya.

Doktol asal si Lukas maka alanga pangadji'na. Bagay to'ongan iya maka si Paul, angkanna pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan si Paul magnasihat lapal ahāp pasal Panghū' Isa, maumu parongan ma iya si Lukas. Minsan si Paul ma deyom kalabusu, minsan iya binowa ni da'ira Rōm bo' nihukum, halam si Lukas bay ang'bba min iya.

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas pamata'una bagayna si Teyopilus, dakayu' a'a bangsahan ngga'i ka isab Yahudi. Nihaka e' si Lukas ma deyom jūd itu pasal kapi'itu si Isa ni dunya itu magbaran manusiya'. Ya kabaya'an si Lukas in a'a kamemon, Yahudi maka bangsa kasehe', subay makata'u pasal si Isa in iya asal Anak Tuhan pinapi'itu e' Tuhan angalappas ma manusiya' min hukuman dusa sigām. Pinapasti' e' si Lukas itu ngga'i ka hal bangsa Yahudi ya tinabangan e' si Isa sagō' bangsa kamemon ma deyom dunya. Nihaka e'na bang buwattingga panabang si Isa ma saga a'a sakihan maka ma saga a'a katiksa'an, luba-lagi'na ma saga a'a dusahan. Nihaka isab e' si Lukas pasal kamemon bay kalabayan e' si Isa min llaw kapanganak ma iya sampay ni llaw kamatayna, sampay isab ni kallumna pabalik.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si LUKAS

Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

1 Aheka a'a bay makatawakkal anulat pasal kamemon bay tahinang ma deyoman kami.
2 Ya tasulat e' sigām ai-ai bay pang'bba ma kami e' saga a'a bay maka'nda' kahinangan
si Isa sangay min katagna'. Sigām isab ya magnasihat palman Tuhan.
3 Na, tuwan Teyopilus, pagka tapariksa'ku pahāp kamemon bay tahinang itu sangay
min katagna'na, tapikilku in aku taga-kapatut anulatan ka'a. Usulku saga pakaradja'an
itu kamemon min katagna' sampay ni katapusan
4 bo' supaya ka manantuhi pasal ai-ai bay pamandu' ka'a.

Pasal Kapaganak ma si Yahiya Magpapandi

5 Buwattitu ya tagna'anna: ma timpu lagi' bay pagsultan sultan Herod ma lahat
Yahudiya aniya' imam niōnan si Jakariya. Dakayu' imam iya ma tumpukan pagimam
si Abiya. Ya du h'ndana si Elesabet, min panubu' kaimaman isab sabab tubu' min si
Harun.
6 Abontol sadja sigā duwangan ma pang'nda' Tuhan. Binogbogan e' sigā usulanna
maka panoho'anna kamemon ma halam aniya' sā'na.
7 Sagō' halam sigā taga-anak sabab mbal maka'anak si Elesabet, maka ato'a na sigā.
8 Jari itu aniya' dakayu' llaw paghinang si Jakariya maka umpiganna ma langgal
pagkulbanan, bo' ta'abut na waktu kapagimamna.
9 Ya addat kaimaman subay magko'ot-ko'ot bo' tata'u bang sai pinene' pasōd ni deyom
langgal pangarapan ni Panghū' bo' anugtug kamanyan. Jari si Jakariya ya tapene'.
10 Ta'abut pa'in waktu pagtugtug kamanyan, anambahayang na saga a'a ya magtimuk
ma halaman langgal e'.
11 Jari aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni si Jakariya, ina'an an'ngge ma bihing
panugtugan kamanyan, tampal ni kowan.
12 Pag'nda' si Jakariya ma mala'ikat itu, magtūy iya takuddat maka sinōd tāw.
13 Saguwā' ah'lling mala'ikat ni iya, yukna, "Da'a ka tināw, Jakariya, sabab takale e'
Tuhan ya bay amu'nu ilu. H'ndanu si Elesabet anganak du l'lla, ati Yahiya ya pangōnbi
iya.
14 Aheya kalasiganbi ma sababna, magkōg-koyag kam maka aheka isab a'a kasehe'an
palamud ma kalasiganbi bang iya nianakan na.
15 Bangsahan iya ma pang'nda' Tuhan. Mbal iya anginum binu atawa ai-ai makalango.
Kahōpan iya e' Rū Sussi tinagna'an min llaw kapanganak ma iya.
16 Aheka isab a'a Isra'il tabowana magta'at pabīng ni Tuhan ya pagpanghū'an sigām.
17 Parahū iya min Panghū' pagka kapagagihan e' Rū Sussi maka pinasuku'an kawasa
buwat bay kahālan nabi Elija masa awal e'. Pinapaghāp e'na matto'a maka anak bay
magsagga'. Pinapinda e'na pikilan saga a'a ya bay amabiyal ma panoho'an Tuhan,

tabowa sigām amikilan pangita'u ya suku' ma a'a a'adil. Tinagamahan e'na saga a'a
bo' aniya' bangsa sakap anambut Panghū' sigām."
18 Atilaw si Jakariya ma mala'ikat, yukna, "Buwattingga kata'uku in bissalanu ilu
b'nnal? Ato'a na aku maka ato'a isab h'ndaku."
19 Ya sambung mala'ikat, "Aku itu si Jibra'il, ya pat'nna' na pa'in ma haddarat Tuhan.
Bay aku soho'na pi'itu amissalahan ka'a bo' takalenu lapal ahāp itu.
20 Sagō' aumaw du ka pagka halam tab'nnalnu bissalaku, bo' pa'in tatuman kamemon
bang ta'abut waktuna. Jari mbal ka makapah'lling min llaw itu sampay pat'kka ya bay
pangahakaku ma ka'a. Angkan buwattē', sabab halam b'nnalnu lapalku ma ka'a, ya
lapal tantu atuman bang ta'abut waktuna."
21 Pasalta', nilagaran si Jakariya e' saga a'a ma halaman langgal e'. Ainu-inu sigām
bang ai kat'ggolanna ma deyom langgal.
22 Ta'abut pa'in iya paluwas, mbal na makapah'lling ma sigām, angkan kinata'uwan
e' sigām aniya' bay panyata' ni iya hinabuna ma deyom langgal. Aninyal sadja iya ma
sigām sabab mbal makapaluwas bissala.
23 Manjari, aubus pa'in waktu paghinangna ma deyom langgal e', magtūy iya amole'
ni lahatna.
24 Palabay pa'in daka pilang'llaw, ab'ttong na h'ndana si Elesabet ati limambulan ya
t'ggolna mbal makapagluwas-luwas min luma'.
25 Yukna, "Ahāp tabang Tuhan ma aku. Karūlan aku e'na maka kala'anan kaiya'anku
ma deyoman lūng-kampungku."

Pata'u Pasal Paganak ma si Isa

26 Ta'abut pa'in nnom bulan kab'ttong si Elesabet, pinabeya' e' Tuhan mala'ikatna si
Jibra'il pehē' ni kauman Nasaret ya ma lahat Jalil.
27 Sinō' iya panyata' ni dakayu' budjang ōnna si Mariyam, ya magtunang asal maka si
Yusup, dakayu' panubu' sultan Da'ud.
28 Yuk mala'ikat itu ni si Mariyam, "Bang pa'in ka asalamat. Aheya kahāpan Tuhan
ma ka'a, Mariyam. Ilu Tuhan pataptap ma ka'a."
29 Sagō' pagkale pa'in itu e' si Mariyam asasaw pikilanna. Kinira-kira e'na bang ai
hatina angkan iya binissalahan buwattē'.
30 Manjari ah'lling gi' mala'ikat ni iya, yukna, "Da'a ka agawa, Mariyam, sabab
kasulutan Tuhan ma ka'a.
31 Pakale ka. Sōng ka ab'ttong. Anganak ka l'lla ati Isa ya pangōnnu iya.
32 Bangsahan to'ongan iya, pinagōnan iya Anak Tuhan Mahatinggi. Pinat'nna' iya
magsultan e' Panghū' Tuhan, buwat bay kapagsultan mbo'na si Da'ud ma masa awal e'.
33 Ati magsultan iya ma bangsa Isra'il, ya panubu' si Yakub, sampay ni kasaumulan.
Halam aniya' katobtoban pagsultanna."
34 Yuk si Mariyam ni mala'ikat, "Buwattingga kapaniya' ya yuknu ilu, pagka aku itu
budjang masi?"
35 Ya sambung mala'ikat, "Pahōp du ni ka'a Rū Sussi maka kalandungan ka e' barakat
Tuhan Mahatinggi. Angkan asussi ya nianakan e'nu ati gin'llal iya Anak Tuhan.
36 Sampay kampungnu isab si Elesabet, song anganak minsan ato'a na. Nnom bulan
ya kab'ttongna minsan iya bay pinagbahasa d'nda mbal maka'anak.
37 Sabab halam aniya' ahunit ma Tuhan," yuk mala'ikat e'.
38 Jari ah'lling si Mariyam, yukna, "Aku itu sosoho'an Tuhan. Maglilla' aku ma
pah'llingnu ilu." Magtūy alanyap mala'ikat.

Tinibaw si Elesabet e' si Mariyam

39 Na, mbal at'ggol minnē', magsakap si Mariyam bo' parai'-dai' pehē' ni dakayu'
kauman ma kabūd-būran ma lahat Yahudiya.
40 At'kka pa'in iya pehē', pasōd iya ni luma' disi Jakariya bo' magaddatan kampungna
si Elesabet.
41 Takale pa'in e' si Elesabet bissala si Mariyam, magtūy maghibal onde' ma deyom
b'ttongna. Kahōpan iya e' Rū Sussi,
42 ati amissala iya patanog ma si Mariyam, yukna, "Ka'a ilu kabuwanan kahāpan
e' Tuhan labi min d'nda kamemon. Damikiyanna isab onde' ya song nianakan e'nu,
ballabihan kahāpan ya pamuwan Tuhan ma iya.
43 Angay aku subay pinaheya e' ina' Panghū'ku, ya po'on ka anibaw aku?
44 Pagkaleku ma bissalanu insini' magtūy maghibal onde' ya ma deyom b'ttongku itu,
kabowa kakōranna.
45 Aheya kalasigan ma d'nda ya makapam'nnal in lapal Tuhan ma iya tatuman du!"

Kalangan si Mariyam

46 Manjari ah'lling si Mariyam, yukna,
“Sanglitanku Tuhan sampay min deyom atayku.
47 Magkōg-koyag aku ma Tuhan ya angalappas ma aku.
48 Atana aku, ati pinagka'inagonan aku e'na
minsan areyo' kapaga'aku.
Puwas minnitu, sinuli-suli aku e' a'a kamemon magsuring-magsaingsing,
in aku d'nda pinasuku'an kahāpan,
49 sabab makainu-inu kahinangan Tuhan Patikawasa
ya panabangna ma aku.
Mahasussi asal iya.
50 Ma'ase' iya ma a'a kamemon magtubu'-manubu',
sasuku magmahaltabatan iya.
51 Pina'nda'an e'na kawasana labay min kahinanganna,
pinagkaukanat e'na saga a'a ya magabbu-abbu ma deyom pangatayan.
52 Nila'anan e'na saga sultan min pagsultanan sigām,
pinabangsa e'na saga a'a areyo'-deyo'.
53 Saga a'a atiksa' binuwanan e'na lidjiki' aheka,
maka a'a dayahan pinala'an e'na ma halam aniya' tabowa sigām.
54 Tinabang e' Tuhan sosoho'anna bangsa Isra'il,
ka'ase'anna sigām buwat bay panganjanji'na
55 ma si Ibrahim maka saga panubu'na sampay ni kasaumulan,
tatuman isab bay pangallam Tuhan ma kamatto'ahan.”
56 Na, kulang-labi t'llumbulan ya kat'nna' si Mariyam ma si Elesabet bo' yampa amole'.

Kapaganak ma si Yahiya

57 Ta'abut pa'in llaw panganak si Elesabet, l'lla ya anakna.
58 Makakale pa'in saga lūng-kampungna maka lahasiya'na pasal kaheya kahāpan Tuhan ma iya, magbeya' sigām maka iya magkōg-koyag.
59 Na, pagka walung'llaw na onde' ma luwasan, waktu pangislam ma iya, patimuk pehē' ba'anan kaukampung. Arak iya niōnan Jakariya buwat ōn mma'na,
60 sagō' mbal si Elesabet. Yukna, “Da'a. Subay iya niōnan Yahiya.”
61 “Angay?” yuk sigām. “Halam aniya' min kahekanu niōnan Yahiya.”
62 Manjari aninyal sigām ni mma' onde' bo' kinata'uwan bang ai kabaya'anna.
63 Aninyal isab si Jakariya angamu' panulatan ati anulat buwattitu: “Ōnna Yahiya!” Ainu-inu makalandu' saga a'a inān kamemon.
64 Saru'un-du'un du makabissala si Jakariya pabīng maka sinanglitan e'na Tuhan.
65 Sinōd tāw saga lūng-kampung disi Jakariya, maka habal pasal bay tahinang inān pasaplag na pa'in ni kareya-reyahan ma lahat Yahudiya.
66 Amikil-mikil na pa'in sasuku makakale pasal pakaradja'an itu, yuk-i, “Ai bahā' pangangganta' Tuhan ma onde' inān?” Sabab atampal in onde' inān kaniya'an barakat min Tuhan.

Kalangan si Jakariya

67 Manjari si Jakariya, mma' si Yahiya, bay kahōpan Rū Sussi ati pinaluwas e'na lapal deyo' bay min Tuhan, yukna,
68 “Sanglitantam Panghū', ya pagtuhanan bangsatam Isra'il,
sabab pi'itu na iya anabangan kitam suku'na,
maka angaliyusan kitam min kasigpitan.
69 Pinaniya'an kitam a'a ga'osan angalappas kitam,
panubu' sultan Da'ud, ya bay sosoho'an Tuhan e'.
70 Paljanji'an Tuhan ko' itu,
ya bay pangallam e' kanabi-nabihan sussi ma masa awal.
71 Yuk janji' he', in kitam pinuwasan e'na min ga'osan palbantahantam,
maka min pang'ntanan saga a'a ab'nsihan kitam.
72 Jari ta'nda' minnē' kaheya ase' Tuhan ma ka'mbo'-mbo'antam.
Tinuman isab janji' ya bay pagsulutanna maka sigām.
73 Ya na janji' bay panganjanji'na ma si Ibrahim,
pinapagtapil maka sibahatna.
74 Bay iya anibahat in kitam panubu' si Ibrahim
pinuwasan du min pang'ntanan saga bantatam,
jari makaisbat kitam ma Tuhan ma halam aniya' amakitāw,
75 ma asussi pangatayantam maka abontol kahinangantam

sat'ggol kitam ma dunya itu."
76 Amissala lagi' si Jakariya ma anakna, yukna,
"Ka'a, Oto', niōnan du ka nabi min Tuhan Mahatinggi.
Ka'a ya parahū min Panghū'nu amahāp lān palabayanna.
77 Pata'unu saga a'ana in sigām lappasan min mulka',
pagka niampun dusa sigām.
78 Sabab patiase'un Tuhantam, alunuk pangatayanna.
Angkan kitam pinabeya'an sawa min deyom sulga',
sali' hantang llaw pasobang.
79 Sasuku bay ka'ddasan ma deyom kalendoman
ma sabab katāw sigām ma kamatay, taluwa' sahaya na,
ati pinandu'an kitam lān ahāp ya amowa kita ni kasannangan."
80 Manjari anak si Jakariya inān pasulig na pa'in maka pasōng akkal-pikilanna. Pat'nna' na pa'in iya ma lahat paslangan sampay ta'abut llaw katuwa'na ni saga a'a Isra'il.

2

Kapaganak ma si Isa
(Matiyu 1:18-25)

1 Ma waktu ina'an si Agustus ya Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm. Manjari anguldin iya subay sinulat ōn a'a kamemon ma sabarang lahat ma kaluha'an pagsultananna.
2 (Yampa aniya' uldin buwattē' pamasulat ōn a'a kamemon, ma waktu kapaggubnul si Kirinu ma katilingkal lahat Siriya).
3 Jari magpole'an saga a'a kamemon ni lahat ka'mbo'-mbo'an sigām bo' magpasulat ōn sigām.
4 Jari si Yusup bay pauntas min Nasaret ma lahat Jalil tudju ni lahat Yahudiya, ni kauman Betlehem ya lahat panganakan sultan Da'ud ma masa awal e'. Pina'an iya magpasulat ōnna sabab tubu' iya min si Da'ud.
5 Magbeya' iya maka si Mariyam, ya bay pinah'nda'an iya, supaya tasulat ōn sigā. Ab'ttong asal si Mariyam.
6 Jari mahē' pa'in sigā ma Betlehem, ta'abut llawna,
7 ati nianakan e'na anakna siyaka, l'lla. Pinalampinan e'na maka s'mmek bo' yampa pinalege ma deyom tu'ung pamanganan hayop ni'ipat, sabab halam aniya' lugal ma luma' paghahanti'an e'.

Tunggu' Bili-bili maka Mala'ikat

8 Na, aniya' ma jadjahan ina'an-i saga a'a anunggu' bili-bili sigām ma deya, waktu sangom pa'in.
9 Sakali aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni sigām, maka aninag sahaya Tuhan ma sakalibut sigām. Jari tināw sidda sigām.
10 Sagō' yuk mala'ikat ni sigām, "Da'a kam tināw sabab aniya' lapal ahāp pamowa-hanku ka'am, lapal makakōd atay saga a'a kamemon.
11 Aniya' Manglalappas nianakan ma ka'am, in iya Al-Masi ya Panghū'bi. Llaw itu du ya kapaganak ma iya, ma Betlehem, kauman sultan Da'ud.
12 Ya na itu paltanda'an pamab'nnal ka'am: makabāk du kam onde' pinalampinan maka s'mmek, ina'an palege ma deyom tu'ung pamanganan hayop."
13 Patagha' aniya' bangsa sulga' laksa'an ta'nda' e' saga tunggu' bili-bili inān pabeya' ma mala'ikat dakayu'. Amudji sigām Tuhan, yuk-i,
14 "Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi.
Bang pa'in aniya' kasannangan isab ma dunya itu,
ma sasuku makasulut iya!"
15 Makala'an pa'in saga mala'ikat inān pabalik ni sulga', magtūy magsuli-suli saga tutunggu' bili-bili inān, yuk-i, "Sūng na kitam ni Betlehem. Nda'tam bang ai paniya' inān, ya bay pamata'u kitam e' Panghū'."
16 Jari magdai'-dai' sigām pehē' ati tabāk e' sigām si Mariyam maka si Yusup. Ta'nda' isab e' sigām onde' palege ma deyom tu'ung pamanganan hayop.
17 Maka'nda' pa'in sigām ma onde', magtūy pangahaka e' sigām bay pamissala mala'ikat pasal onde' inān.
18 Ainu-inu to'ongan sasuku makakale ma haka saga tunggu' he'.
19 Sagō' tinau' kamemon saga pakaradja'an itu e' si Mariyam ma deyom atayna bo' tali'-tali'na pahāp.

20 Jari pabīng na saga tunggu' inān ni kahayopan sigām, maka e' sigām ananglitan
maka amudji Tuhan ma sabab kamemon bay takale maka bay ta'nda' e' sigām. Sabab
b'nnal to'ongan bay pamissala mala'ikat ma sigām.

Pangislam ma si Isa

21 Walung'llaw pa'in onde' inān ma luwasan, ni'islam iya ati niōnan Isa, ōn bay pangōn
iya e' mala'ikat ma halam gi' pinangiraman.
22 Ajukup pa'in waktu pagsussi ya pangahād ma si Mariyam ma sabab sara' si Musa,
binowa si Isa pehē' ni Awrusalam e' si Yusup maka si Mariyam bo' tinukbalan ni Tuhan.
23 (Tasulat asal ma Sara' min Panghū': "Kamemon saga anak l'lla siyaka subay
pamasuku' ma Tuhan.")
24 Tinukbalan isab e' sigām pagkulban buwat bay tasulat ma Sara' Panghū' he', ya
yuk-i, "duwa assang atawa duwa anak malapati'* ya subay pagkulbanbi."
25 Na, ma waktu ina'an aniya' dakayu' matto'a l'lla ōnna si Simiyun maglahat
ma Awrusalam. Ahāp addatna, magtata'at asal ma Tuhan. Nilagaran e'na waktu
pangalappas ma bangsa Isra'il, maka kapagbaya'an iya e' Rū Sussi.
26 Bay iya pinata'u asal e' Rū Sussi in iya mbal amatay sat'ggol halam gi' ta'nda'na
Al-Masi, ya panganjanji' e' Panghū'.
27 Manjari si Simiyun itu pinapina'an ni langgal pagkulbanan e' Rū Tuhan. Salta' pa'in
si Isa binowa pina'an e' matto'ana bo' bineya' e' sigā usulan Sara' si Musa,
28 nihambin onde' e' si Simiyun. Magpudji iya, yukna,
29 "O Tuhan Sangat Kawasa, atanu du aku.
Ahantap pangatayanku minsan aku papole'nu na,
sabab tatuman na janji'nu.
30 Ta'nda' na e' mataku a'anu Manglalappas,
31 ya bay sakapnu ma matahan manusiya' kamemon.
32 Onde' itu sapantun sawa pamabukis kahandaknu
ma saga bangsa ya ngga'i ka bangsa Isra'il,
pamaheya kabantugan saga a'anu bangsa Isra'il."
33 Na, ainu-inu to'ongan ina'-mma' si Isa ma sabab kabtangan si Simiyun itu ma pasalan
anak sigā.
34 Pagubus, niamu'an sigām kahāpan e' si Simiyun. Yukna isab ni si Mariyam ya
ina' inān, "Ya pangangganta' Tuhan ma anaknu itu, in iya sababan angkan aheka a'a
bangsa Isra'il makabāk kalappasan, maka aheka isab magni-kala'atan. Paltanda'an iya
min Tuhan sagō' sinulak iya e' kaheka'an a'a,
35 bo' kasakupan bang ai to'ongan pinikil e' sigām. Maka ka'a ilu, Mariyam," yuk si
Simiyun, "makananam du ka kasusahan sali' hantang kalis parugsu' ni deyom ataynu."
36-37 Aniya' isab maina'an dakayu' nabi d'nda niōnan si Anna, anak si Panu'al, min
panubu' si Aser. Ato'a na iya to'ongan, walumpū' maka mpat tahun umulna. Pituntahun
du bay kapagpūnna maka h'llana ati abalu iya sangay minnē'. Atukid iya magni-langgal
pagkulbanan, ati maina'an iya llaw-sangom amudji Tuhan. Amuwasa iya sampay
anambahayang.
38 Manjari pasabu si Anna itu ma waktu ina'an-i ati magsukul to'ongan iya ni
Tuhan maka anuli-nuli pasal onde' inān ni a'a kamemon, sasuku angalagaran waktu
panglappas saga a'a Awrusalam.
39 Manjari itu, aubus pa'in si Yusup maka si Mariyam maghinang kamemon bay
panoho'an ma deyom Sara' Panghū', pabīng na sigām ni lahat Jalil, ni kauman Nasaret
ya pat'nna'an sigām luggiya'.
40 Pasulig onde' inān sampay pakosog baranna. Alalom pangita'una maka pinaniya'an
iya barakat min Tuhan.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan

41 Na, magtukad saga matto'a si Isa ni Awrusalam kahaba'-kahaba' tahun bo'
maghinang Hinang Paglakad.
42 Jari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka duwantahun umul si Isa, magbeya' sigām pehē'
ni paghinangan buwat kabiyaksahan bangsa Yahudi.
43 Atammat pa'in paghinang e', amole' na sigā ni lahat sagō' ta'bba si Isa ma Awrusalam
ma halam kinata'uwan e' matto'ana.
44 Pangannal sigā ina'an du iya magbeya' pa'abay ma sigā. Jari dang'llaw ya kal'ngngan
sigā bo' yampa sigā amiha iya ma deyom kabagayan maka kaheka'an sigā, sagō' halam
iya tabāk maina'an.

---

* **2:24 2:24** Malapati: ginis manuk-manuk pa'anggil-anggil ni luwa assang.

45 Pagka buwattē', pabīng sigā tudju ni Awrusalam amiha iya mahē'.
46 Apuwas pa'in t'llumbahangi, yamboho' iya tabāk ma deyom langgal pagkulbanan
magsamatingkō' maka saga guru. Ina'an iya akale maka atilaw na pa'in ma sigām.
47 Sasuku makakale ma iya ainu-inu to'ongan sabab alalom pangita'una, maka taluwa'
panambungna.
48 Pag'nda' matto'ana ma iya landu' sigā ainu-inu. Yuk ina'na, "Otō', angay buwattilu
hinangnu ma kami? Asusa to'ongan aku maka mma'nu amiha ka'a."
49 Yuk si Isa ni sigā, "Angay aku pihabi? Halam bahā' kata'uwanbi in aku subay maitu
ma luma' Mma'ku?"
50 Saguwā' halam tahati e' sigā bang ai pamissalana.
51 Jari magbeya' si Isa maka matto'ana pabīng ni Nasaret ati bineya' e'na panoho'an
sigā. Malaingkan si Mariyam bay anau' pakaradja'an itu kamemon ma deyom
pangatayanna.
52 Pasōng na pa'in paheya si Isa maka pasōng ta'una. Pasōng isab iya makasulut atay
Tuhan sampay manusiya'.

3

Si Yahiya Magpapandi Anagna' Amandu'
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Yahiya 1:19-28)

1-2 Na, ta'abut pa'in kasangpū' maka limantahun kapagsultan si Tibirus, ya Sultan
Mahatinggi ma bangsa Rōm, aniya' palman Tuhan at'kka ni si Yahiya anak si Jakariya,
waktu kamahe'na ma lahat paslangan. Ma waktu ina'an Puntus Pilatu ya maggubnul ma
lahat Yahudiya, si Herod ya magparinta ma lahat Jalil, danakanna si Pilip ya magparinta
ma lahat Ituriya maka ma lahat Tarakunit, maka si Lisani ya ma lahat Abilene. Si Annas
maka si Kayapas bay Imam Muwallam.
3 Manjari pal'ngngan na si Yahiya angalatag kalahat-lahatan ma jadjahan sapa' Jordan
magnasihat palman Tuhan. Yukna, "Pataikut kam min dusabi bo' kam pinandi taubat
ati niampun du dusabi e' Tuhan."
4 Tasulat asal ma deyom Kitab nabi Isaya ma awal lagi'. Yuk-i,
"Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yuk-i,
'Sōng na at'kka Panghū'. Lanu'inbi lān palabayanna,
pabontolunbi pal'ngngananna.
5 Saga l'bbak kamemon subay pinapantay,
kabūd-būran kamemon subay pinaratag.
Saga lān abengkok subay pinabontol,
maka palabayan magtinggil-l'bbak subay pinalanu'.
6 Manjari ta'nda' e' manusiya' kamemon
kapanglappas Tuhan ma sigām.' "
7 Na, landu' aheka a'a pina'an ni si Yahiya mikipandi, angkan yukna ma sigām, "Ka'am
ilu, addatbi sali' sapantun addat sowa pangangakkal. Sai bahā' bay angahaka'an ka'am
in ka'am subay papuwas min mulka' ya song pat'kka?
8 Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi, hinangunbi hinang ahāp, tanda'
saksi' in addatbi apinda na. Da'a kam magpina'in in ka'am mbal minulka'an saukat na
kam panubu' si Ibrahim. Haka'anta kam, minsan saga batu itu tahinang du panubu' si
Ibrahim e' Tuhan!
9 Ka'am ilu sali' hantang kayu arai' na pinuwad maka kapa, tobtob min po'onna. Sabab
kayu kamemon sasuku mbal ahāp buwa'na, pinuwad du bo' nilarukan ni deyom api
tinunu'."
10 Manjari tinilaw si Yahiya e' ba'anan a'a inān. Yuk sigām, "Ai subay hinang kami?"
11 Yuk si Yahiya, "Sasuku kam magduwa badju' pamuwanunbi dakayu' ma a'a halam
taga-badju'. Sasuku isab kam taga-kinakan pamahagi'unbi ma a'a atiksa'."
12 Aniya' isab pehē' mikipandi ma si Yahiya Magpapandi saga a'a magā' sukay parinta.
Yuk sigām, "Tuwan Guru, kami itu? Ai subay hinang kami?"
13 Yuk si Yahiya, "Bang kam angā' sukay da'a palabihunbi min bay panoho'an ka'am
e' parinta."
14 Ya du saga sundalu, bay atilaw ma si Yahiya. Yuk sigām, "Kami sundalu itu, ai subay
hinang kami?"
Ya sambung si Yahiya, "Da'a kam angalangpas, da'a kam anumbung ni sara' ma ngga'i
ka b'nnal. Maka da'a kam anawad ma gadjibi."
15 Na, makakale pa'in saga a'a inān ma si Yahiya, magtūy sigām aholat-holat bang kalu
si Yahiya in Al-Masi, ya nilagaran e' sigām.

16 Angkan ah'lling si Yahiya ma saga a'a inān, yukna, “Aku itu, hal bohe' ya pamandiku
ka'am. Saguwā' aniya' a'a song pi'itu labi bangsahan sidda min aku. Minsan engkot
taumpa'na mbal aku tinōp angahubaran iya. Saddī bowahan pamandina ma ka'am.
Hatina in iya amasangon Rū Sussi ni deyom baranbi. Kasehe'an isab pinandi e'na maka
api.
17 Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat sapantun a'a anahapan pai. Ya paina
tinau' e'na ma deyom tatau'anna, sagō' hampa'na tinunu' ma api mbal kap'ddahan.”
18 Aheka isab bissala si Yahiya saddī bay pagnasihatna lapal ahāp ma saga a'a. Bay
soho'na isab sigām amindahan kaul-pi'il sigām.
19 Na, aniya' waktu pamabukag si Yahiya ma gubnul Herod. Sabab dusahan si Herod
magpūn maka si Herodiyas ya bay h'nda siyalina, maka ma sabab kahinanganna ala'at
kasehe'.
20 Manjari karuhunan si Herod maghinang ala'at sabab pinakalabusu e'na si Yahiya.

Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Markus 1:9-11)

21 Ma waktu kapamandi lagi' si Yahiya ma a'a kamemon, pinandi isab e'na si Isa.
Pagubus, hinabu si Isa anabbut ni Tuhan, magtūy paukab deyom sulga',
22 ati pareyo' Rū Sussi pinaka luwa assang, patapu' ma iya. Aniya' isab suwala ah'lling
min deyom sulga', yuk-i, “Ka'a ya Anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku.”

Kapangkatan si Isa
(Matiyu 1:1-17)

23 Na, ma waktu kapanagna' si Isa magnasihat pandu'na ma manusiya', aniya' saga
t'llumpū' tahun umulna. Anak si Yusup iya bang ma pangannal saga a'a,
si Yusup ya bay anak si Hili.
24 Si Hili ya bay anak si Mattat,
ya Mattat bay anak si Libi, ya Libi bay anak si Malki,
ya Malki bay anak si Janni, ya Janni bay anak si Yusup.
25 Si Yusup bay anak si Mattati, ya Mattati bay anak si Amos,
ya Amos bay anak si Nahum, ya Nahum bay anak si Esli,
ya Esli bay anak si Naggay.
26 Si Naggay ya bay anak si Ma'at,
ya Ma'at bay anak si Mattati dakayu', ya Mattati itu bay anak si Simain,
ya Simain bay anak si Yosek, ya Yosek bay anak si Joda.
27 Si Joda ya bay anak si Jo'anan, ya Jo'anan bay anak si Resa,
ya Resa bay anak si Sirubbabil, si Sirubbabil bay anak si Salati,
ya Salati bay anak si Niri.
28 Si Niri ya bay anak si Malki,
ya Malki bay anak si Addi, si Addi bay anak si Kosam,
ya Kosam bay anak si Elmadam, si Elmadam bay anak si Ēr.
29 Si Ēr ya bay anak si Yussa', si Yussa' bay anak si Ele'eser,
ya Ele'eser bay anak si Jurim, si Jurim bay anak si Mattat,
ya Mattat bay anak si Libi,
30 si Libi bay anak si Simiyun,
si Simiyun bay anak si Yuda, ya Yuda bay anak si Yusup,
ya Yusup bay anak si Jonam, ya Jonam bay anak si Eliyakim.
31 Si Eliyakim ya bay anak si Meleya, ya Meleya bay anak si Menna,
ya Menna bay anak si Mattata, ya Mattata bay anak si Natan,
ya Natan bay anak si Da'ud.
32 Si Da'ud e' bay anak si Jesse,
ya Jesse bay anak si Obed, ya Obed bay anak si Bowas,
ya Bowas bay anak si Sala, ya Sala bay anak si Nasson.
33 Si Nasson ya bay anak si Amminadab, ya Amminadab bay anak si Admin,
ya Admin bay anak si Arni, ya Arni bay anak si Hesdon,
ya Hesdon bay anak si Peres, ya Peres bay anak si Yuda.
34 Si Yuda ya bay anak si Yakub, si Yakub e' bay anak si Isa'ak,
ya Isa'ak bay anak si Ibrahim, ya Ibrahim bay anak si Tera,
ya Tera bay anak si Nahor.
35 Si Nahor ya bay anak si Sirug,
ya Sirug bay anak si Reyo, ya Reyo bay anak si Peleg,
ya Peleg bay anak si Eber, ya Eber bay anak si Sela.
36 Si Sela ya bay anak si Kainan, ya Kainan bay anak si Arpaksad,

ya Arpaksad bay anak si Sēm anak si Nū, ya Nū bay anak si Lamek.
37 Si Lamek bay anak si Metosela, ya Metosela bay anak si Idris,
ya Idris bay anak si Jared, ya Jared bay anak si Mahalalel,
ya Mahalalel bay anak si Kenan.
38 Si Kenan ya bay anak si Enos,
ya Enos bay anak si Sēt, ya Sēt bay anak si mbo' Adam,
maka si Adam bay anak Tuhan.

4

Kapanulay ma si Isa
(Matiyu 4:1-11; Markus 1:12-13)

1 Manjari itu pabīng si Isa min sapa' Jordan. Kahōpan iya e' Rū Sussi ati binowa iya
kaleya ni lahat paslangan.
2 Mpatpū' ng'llaw, mpatpū' bahangi ya kamahe'na sinasat na pa'in e' nakura' saitan,
kalu tabowa magdusa. Halam iya bay makatimtim ai-ai t'ggolna mahē'. Pagpuwas
ina'an-i aheya lingantuna.
3 Ah'lling nakura' saitan ma iya, yukna, "Bang ka'a sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan
soho'un saga batu itu papinda ni tinapay."
4 Saguwā' anambung si Isa, yukna, "Tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'ngga'i ka
hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya'.' "
5 Puwas e' binowa iya e' nakura' saitan ni kalangkawan bo' yampa pina'nda'an
kalahatan kamemon ma deyom dunya, pinalaman sadja min matana.
6 Yuk nakura' saitan ni iya, "Buwananta ka kapatut bo' ka makapagbaya' ma saga
kalahatan itu maka karayana kamemon. Sabab bay pamasuku' ma aku kamemonna itu,
ya angkan aku taga-kapatut amuwan ma sai-sai kabaya'anku.
7 Na, bang ka amudji aku pamuwanku itu kamemon ma ka'a."
8 Ya sambung si Isa ma saitan e', "Tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, 'Panghū'bi
Tuhan sadja ya subay pudjibi. Tunggal iya paghinanganbi!' "
9 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira Awrusalam ati pina'atag iya ma
puttuk langgal pagkulbanan. Yuk saitan e' ni iya, "Bang ka b'nnal Anak Tuhan, pakuppa
ka minnilu
10 sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Sinoho' e' Tuhan saga mala'ikatna
anganjagahan ka'a.'
11 Aniya' isab dakayu' sulat, ya yuk-i, 'Tinayak ka e' sigām bo' mbal makahantak
tape'nu ni batu.' "
12 Anambung si Isa, yukna, "Yuk Kitab, 'Da'a sulayinbi kawasa Panghū'bi Tuhan.' "
13 Na, aubus pa'in kaginisan sasat ya panasat e' nakura' saitan, ang'bba iya min si Isa,
bo' amiha llaw saddī.

Sinulak si Isa e' saga A'a Nasaret
(Matiyu 13:53-58; Markus 6:1-6)

14 Manjari itu pabīng si Isa ni lahat Jalil, abarakat asal e' Rū Sussi. Jari pasaplag habal
ma pasalanna ni saga a'a ma kaluha'an lahat inān.
15 Amandu' na pa'in iya ma kalanggal-langgalan sigām ati sinanglitan iya e' a'a
kamemon.
16 Pina'an iya ni Nasaret, ya lahat pasuliganna. Ta'abut pa'in llaw Sabtu', pehē' iya ni
langgal buwat kabiyaksahanna. Ma langgal pa'in, an'ngge iya amassa Kitab.
17 Sinōngan ni iya lūnan jūd nabi Isaya. Pagb'llatna, tabassana saga ayat itu, ya yuk-i,
18 "Itiya' aku kapagbaya'an e' Rū Panghū',
sabab tapene' aku e'na
amasampay lapal ahāp ni saga a'a kamiskinan.
Sinoho' aku pi'itu angahaka'an saga pilisu in sigām pinaluwas du,
saga a'a buta in sigām maka'nda' du pabīng.
Sinoho' aku e'na amuwasan sasuku ni'inyaya,
19 amasaplag isab in waktu pangalappas Panghū'
ma saga a'ana, ta'abut na."
20 Puwas e' nilūn e' si Isa jūd bay pamassahanna he'. Ni'nde'an e'na ni bilal bo' yampa
aningkō'. Sakali pinatongan iya e' a'a kamemon ma deyom langgal inān,
21 ati anagna' iya amissala ni sigām, yukna, "Ma llaw itu taga-kamaksuran na saga
ayat bay tabassaku ma pangalehanbi."

22 Ka'amuhan saga a'a inān kamemon ma si Isa. Ainu-inu sigām ma sabab kapanday
bissalana. Sagō' aniya' pah'lling sigām, yuk-i, “Bang kami mbal asā', anak si Yusup ko'
itu!”
23 Yuk si Isa ma sigām, “Tantu du kam amah'llingan aku buwat bay papata
kamatto'ahan, ya yuk-i, ‘Pagka ka ata'u anambal, anambalan ka di-nu.’ Tantu isab kam
anoho' aku subay angahinang maitu ma lahatku luggiya' saga hinang ya takalebi bay
hinangku ma lahat Kapirnaum e'.
24 Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “in nabi mbal du pinagaddatan ma lahatna
luggiya'.
25 Halam aniya' duwa-ruwana, ma masa lagi' nabi Elija halam bay angulan ma deyom
t'lluntahun maka tonga', maka landu' ginotom kaluha'an lahat inān. B'nnal aheka balu
d'nda bay maitu ma lahat Isra'il ma waktu gotom inān,
26 sagō' ngga'i ka d'nda Isra'il ya bay pamapehē'an si Elija. D'nda bangsa saddī ko'
inān, a'a min Sarepta, ma jadjahan Sidun.
27 Damikiyanna isab ma bay waktu nabi Elisa,” yuk si Isa. “Aheka a'a ni'ipul ma
bangsa Isra'il sagō' halam aniya' minsan dakayu' bay kauli'an ipulna. Luwal a'a min
bangsa Siriya niōnan si Na'aman.”
28 Takale pa'in bissala si Isa itu e' saga a'a ma deyom langgal inān, magtūy ap'ddi'
to'ongan atay sigām.
29 Magpan'ngge sigām kamemon bo' angahella' si Isa paluwas min kauman inān.
Binowa iya ni diyata' būd ya pa'atagan da'ira he', bo' nihūg min diyata' pampang e'.
30 Daipara pas'llot iya min t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ala'an na minnē'.

Si Isa Amauli' A'a Pasōran Saitan
(Markus 1:21-28)

31 Palūd na si Isa min Nasaret inān tudju ni Kapirnaum, dakayu' kauman ma lahat
Jalil. Pagka llaw Sabtu' na, amandu' iya ma saga a'a.
32 Ainu-inu ma pamandu'na saga a'a makakale inān sabab taga-kawasa iya bang
amissala.
33 Na, aniya' ma deyom langgal inān a'a sinōd saitan. Angolang iya pakosog,
34 yuk-i, “Allō! Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka bahā' amaka'at kami?
Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya pi'itu min Tuhan.”
35 Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, “Pahali ka! Paluwas ka min a'a ilu!”
Magtūy a'a bay sinōd inān pinahantak e' saitan ma t'ngnga'-t'ngnga' saga a'a. Puwas e'
paluwas na saitan, bo' halam du ainay baran a'a he'.
36 Landu' ainu-inu saga a'a inān kamemon. Magsuli-suli sigām dangan maka
dangan, yuk-i, “Minningga bahā' pamandu'na itu? Taga-kawasa iya maka taga-kapatut
magpanoho'an saga saitan paluwas min a'a ati bineya' iya.”
37 Manjari pasaplag na pa'in habal pasal si Isa ni kaluha'an lahat ma jadjahan ina'an-i.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:14-17; Markus 1:29-34)

38 Puwas e' paluwas si Isa min langgal Kapirnaum bo' pina'an ni luma' si Simun. Na,
mato'a si Simun d'nda ni'mmunan sidda, ati sinabi si Isa e' sigām amauli' iya.
39 Pina'an si Isa an'ngge ma atag palegehan d'nda he' ati soho'na ala'an mmunna. Jari
pahali bay mmunna he' ati punduk iya magtūy bo' angalabot disi Isa.
40 Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku taga-saki indaginis. Pina'abut e'na
tanganna ma sigām dangan maka dangan ati kauli'an.
41 Aheka isab saga a'a bay kapaluwasan saitan. Angolang pakosog saga saitan inān,
yuk-i, “Ka'a ya Anak Tuhan!” Sagō' nilāng sigām e' si Isa, sinō' da'a angahaka buwattē'
sabab kinilā iya e' sigām in iya Al-Masi.
42 Dai' llaw pa'in, ala'an si Isa minnē' ni jadjahan halam maga'a. Piniha iya e' saga a'a
ati tabāk iya maina'an. Arak iya tinaggahan e' sigām bo' mbal makala'an minnē',
43 sagō' ah'lling si Isa ma sigām, yukna, “Subay aku pehē' isab ni saga kauman saddī
bo' magnasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan, sabab ya na itu po'onanna angkan
aku pinapi'itu e' Tuhan.”
44 Jari magnasihat na pa'in si Isa ma deyom kalanggal-langgalan mahē' ma lahat
Yahudiya.

5

Si Isa Anagna' Amene' A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:18-22; Markus 1:16-20)

1 Manjari aniya' llaw dakayu' an'ngge si Isa ma bihing danaw Gennesaret. Magtimuk
na pa'in saga a'a ni bihingna supaya sigām makakale palman Tuhan.
2 Na, aniya' ta'nda' e' si Isa duwa bayanan pasanglad ma bihing danaw. Bay ni'bbahan
e' saga a'a magdaraing hinabu sigām angose'an pokot.
3 Paruwa' si Isa ni bayanan dakayu' ya suku' si Simun, ati angamu' iya ma si Simun
pinatā-tā dangkuri' min bihing tampe. Jari aningkō' si Isa ma bayanan bo' amandu' ma
saga a'a.
4 Na, aubus pa'in e' si Isa amandu', ah'lling iya ni si Simun, yukna, "Pasōngun gi' ni
kalaloman, ati hūgunbi pokot bo' kam maka'ā'."
5 Anambung si Simun, yukna, "Tuwan Guru, lu'ugan na kami amokot dibuhi' sampay
ni ka'llawan bo' halam kami bay maka'ā'. Sagō' pagka ka'a ya anoho', hūg kami na."
6 Tahūg pa'in pokot inān, aheka to'ongan daing ta'ā'. Agon na agese' saga pokot e',
7 angkan sininyalan e' disi Petros saga abay sigām, sinō' anabang angahella'.
Makapina'an pa'in saga abay, magtūy niruwa' daing inān ni diyata' bayanan. A'llop
karuwa bayanan inān e' daing, sa'agon-agon pat'nde.
8 Pag'nda' si Simun Petros ma ba'anan daing inān, magtūy iya pasujud ma si Isa.
Yukna, "O Tuwan, palawak ka min aku sabab dusahan aku."
9 Angkan buwattē' llingna, sabab ainu-inu iya maka saga abayna ma pasal heka daing
bay ta'ā' sigām.
10 Ya du ainu-inu saga sehe' si Simun magdaraing e', ya si Yakub maka si Yahiya
duwangan anak si Sibidi. Manjari ah'lling si Isa ma si Simun, yukna, "Da'a ka tināw.
Puwas min llaw ītu, ya hinangnu subay magā' manusiya' ameya' ma aku."
11 Manjari nihella' bayanan sigām ni gintana'an ati ni'bbahan kaniya' sigām kamemon
bo' yampa ameya' ma si Isa.

A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:1-4; Markus 1:40-45)

12 Ma llaw dakayu', waktu pa'in si Isa ma dakayu' kauman, aniya' maina'an a'a ni'ipul.
Alapat baranna e' sakina. Maka'nda' pa'in a'a itu ma si Isa, magtūy iya pasujud ma
dahuanna anganjunjung. "Tuwan," yukna, "bang ka bilahi kauli'annu du aku."
13 Sakali pina'abut e' si Isa tanganna ma a'a inān. Yuk si Isa, "Bilahi sadja aku. Kauli'an
na ka." Saru'un-du'un du ala'an ipulna.
14 Niamay-amayan iya e' si Isa, yukna, "Da'a ka angahaka ni sai ni sai pasal itu-i.
Saguwā' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma iya. Pagubus tukbalin
pagkulban ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in
ka'a ilu alanu' na min sakinu."
15 Sagō' minsan buwattē' pangalāng si Isa, pasaplag gom pa'in suli-suli pasalna, angkan
aheka saga a'a patimuk ni iya bo' akale ma pandu'na sampay angamu' pinauli' saga saki
sigām.
16 Saguwā' bang pasān, ala'an si Isa min kaheka'an a'a inān ni lahat kulang a'ana bo'
anambahayang mahē'.

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Markus 2:1-12)

17 Dakayu' llaw, hinabu si Isa amandu', aniya' saga Parisi maka saga guru sara' agama
Yahudi aningkō' ma atagna. Saga a'a itu bay pina'an min da'ira Awrusalam maka min
kamemon lūngan ma lahat Jalil maka lahat Yahudiya. Taga-kawasa asal si Isa min
Panghū' angkan iya makauli' saga a'a sakihan.
18 Manjari aniya' at'kka pina'an saga a'a ananggung a'a amatay ugatna. Pasulay sigām
pasekot ni atag si Isa,
19 sagō' mbal makalabay sabab sikatimukan saga a'a maina'an. Angkan sigām parāg
ni diyata' luma' angalangkat atop bo' amatonton a'a amatay ugatna maka palegehanna.
Jari pinat'nna' iya ma dahuwan si Isa ma t'ngnga'-t'ngnga' katimukan a'a.
20 Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inān angandol ma iya, ah'lling iya ni a'a amatay
ugatna, yukna, "Bagay, niampun na dusanu."
21 Na, takale pa'in lling si Isa itu e' saga guru sara' agama maka saga Parisi,
magtūy sigām magtilaw-tilawan di-sigām dangan maka dangan, "Sai sa a'a itu?" yuk-i.
"Amah'lling iya kupul ni Tuhan magbissala buwattē' sabab halam aniya' maka'ampun
dusa, luwal Tuhan."
22 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati yukna ma sigām, "Angay kam
magpikil-pikil buwattilu?
23 Kumpasunbi bang ingga aluhay: bang yukku ma a'a, 'niampun na dusanu', atawa
bang yukku, 'pabungkal ka bo' ka pal'ngngan?'

24 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku, Anak Manusiya',
taga-kapatut angampun dusa ma deyom dunya itu." Jari ah'lling si Isa ni a'a amatay
ugatna he', yukna, "Soho'ta ka pabungkal. Bowahun pabahakannu ilu amole'."
25 Saru'un-du'un du pabungkal iya ma matahan sigām kamemon. Binuhat e'na bay
pabahakanna bo' yampa amole' ni luma'na, maka e'na ananglitan Tuhan.
26 Ainu-inu to'ongan saga a'a inān kamemon maka sinōd sigām tāw. Ananglit sigām
ma Tuhan, yuk-i, "Hinang makainu-inu ya ta'nda'ta llaw itu!"

Si Libi Binowa Ameya' ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Markus 2:13-17)

27 Pagubus, paluwas si Isa minna'an ati aniya' ta'nda'na maga'ā' sukay parinta, ōnna si
Libi. Ina'an iya aningkō' ma deyom upisna pangā'anna sukay. Yuk si Isa ma iya, "Pi'itu
na ka ameya' ma aku."
28 Pabuhat magtūy si Libi. Ni'bbahan e'na kamemonna bo' ameya' ma si Isa.
29 Manjari aniya' jamu pinat'nna' e' si Libi ma luma'na pamaheyana ma si Isa. Aheka
isab maga'ā' sukay parinta maka saga a'a kasehe'an bay magbeya' amangan maka sigām.
30 Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru sara' ya daumpigan maka sigām bay anoway
si Isa. Yuk sigām ni mulidna, "Angay kam palamud magsalu maka saga maga'ā' sukay
parinta maka ba'anan a'a dusahan?"
31 Anambung si Isa ma saga a'a atilaw inān, yukna, "Bang a'a abasag mbal
magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki.
32 Ngga'i ka a'a ahāp ya mohotku pi'itu ni dunya, sagō' ya pi'ituku a'a taga-dusa bo'
supaya ang'bba min dusa sigām."

Panilaw Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Markus 2:18-22)

33 Manjari aniya' saga a'a ah'lling ni si Isa, yuk-i, "Saga mulid si Yahiya araran
magpuwasa maka anambahayang. Ya du saga mulid Parisi, sagō' mulidnu mbal.
Amangan sadja sigām maka anginum."
34 Anambung si Isa ma saga a'a he', labay min paralilan. Yukna, "Amuwasa bahā' saga
luruk bang masi gi' ma sigām pangantin l'lla? Tantu mbal.
35 Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut waktu kapamala'an pangantin l'lla, ya na he'
waktu pagpuwasa sigām."
36 Manjari amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pamandu'na, yukna, "Halam
aniya' anganggeret badju' baha'u panupakna ni badju' ndang. Bang buwattē', ageret
badju' baha'u. Sabab s'mmek baha'u mbal tōp panupak s'mmek ndang."
37 Pinaralil isab e' si Isa pamandu'na ni binu-anggul baha'u nihinang bang ni'isi ni
deyom pangisihan kuwit kambing. Yukna, "Halam aniya' angisi binu baha'u, bang
masi gi' amukal, ni deyom pangisihan ndang. Bang buwattē' hinangna, tantu abustak
pangisihan ndang e' binu baha'u. Jari abu'us binu ati kaugun bay pangisihanna.
38 Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u."
39 Amaralil gi' si Isa, yukna, "Bang a'a biyaksa anginum binu-anggul at'ggol bay ma
tau'an, mbal iya bilahi anginum binu baha'u. Sabab bang ma iya, ahāp lagi' nanam
binu-anggul at'ggol bay ma tau'an."

6

Pandu' si Isa Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Markus 2:23-28)

1 Ma dakayu' llaw Sabtu',* ina'an disi Isa lum'ngngan labay min t'ngnga' huma
pananoman pai-tirigu. Aniya' batang pai kin'ttu' e' saga mulidna e', pinisi-pisi e' sigām
bo' yampa ni'inta'.
2 Na, aniya' saga Parisi atilaw ma si Isa, yuk-i, "Angay langgalbi sara' agamatam?"
3 Anambung si Isa, yukna, "Angay, halam tabassabi bahā' pasal bay tahinang e' si
Da'ud ma masa awal e', waktu bay kaotas sigām maka saga a'ana?
4 Bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan ni Tuhan bo' ningā' e'na saga tinapay
ya panukbal ni Tuhan. Jari kinakan e'na minsan mbal wajib kinakan e' saddī min saga
kaimaman. Bay pamuwanna isab ni saga sehe'na pagkakan sigām. Sagō' halam aniya'
dusana maghinang buwattē'."
5 Yuk si Isa isab, "Aku itu, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu'."

* **6:1 6:1** Sabtu': Llaw paghali ni Tuhan bang ma agama Yahudi.

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Markus 3:1-6)

6 Ma llaw Sabtu' dakayu', pasōd si Isa ni deyom langgal bo' amandu'. Pasalta', aniya'
ma deyom langgal inān a'a pakongkong tanganna kowan.
7 Aniya' isab maina'an saga guru sara' agama maka saga Parisi amiha pagsababan
panuntut sigām ma si Isa. Angkan iya pineyanan e' sigām bang kalu amauli' saki ma
llaw paghali.
8 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati ah'lling iya ni a'a pakongkong
tanganna inān. "Pi'itu ka," yukna. "An'ngge ka ma t'ngnga' itu." Sakali pabuhat a'a inān
an'ngge.
9 Puwas e' ah'lling si Isa ni saga a'a inān, yukna, "Aniya' tilawku ni ka'am. Bang ma
sara'tam, ai ya apatut nihinang ma llaw paghali? Hinang makahāp ka atawa hinang
makala'at? Amakallum a'a ka, atawa amapatay?"
10 Pinatongan e' si Isa saga a'a inān kamemon bo' yampa ah'lling ni a'a pakongkong
tanganna. "Pah'nnatun tangannu ilu," yukna. Na, pinah'nnat e'na, manjari kauli'an na
to'ongan.
11 Sagō' akagit to'ongan atay saga Parisi maka saga guru inān, angkan sigām magisun-
isun bang inay sigām si Isa.

Si Isa Amene' saga Mulidna Kasangpū' maka Duwa
(Matiyu 10:1-4; Markus 3:13-19)

12 Na, ma waktu ina'an patukad si Isa ni būd angarap ni Tuhan. Maina'an iya angamu'-
ngamu' ni Tuhan animpus sangom.
13 Pagk'llat llaw, nilinganan e'na saga mulidna pina'an ni iya. Pinene' e'na min sigām
sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'ana kawakilan.
14 Ya na itu ōn saga a'a bay kawakilan inān: si Simun ya ōnanna isab Petros, maka si
Andariyas danakan si Simun, bo' si Yakub maka si Yahiya, si Pilip maka si Bartolome.
15 Pasunu' si Matiyu maka si Tomas, bo' si Yakub anak si Alpa, maka si Simun ya
niōnan e' sigām Pangangatu,
16 bo' si Judas anak si Yakub, maka si Judas Iskariyut ya anōngan si Isa ni saga bantana
ma waktu damuli minnē'.

Pasal Kahāpan maka Katiksa'an
(Matiyu 4:23-25)

17 Manjari puwas ina'an, palūd si Isa maka saga a'a kawakilanna, ati an'ngge iya ma
lugal apantay. Aheka saga mulid bay maina'an maka landu' aheka a'a kasehe'an, a'a min
lahat Yahudiya, min da'ira Awrusalam, maka min Tira maka Sidun ya ma bihing tahik.
18 Bay sigām pina'an bo' akale ma pandu' si Isa. Bilahi isab kauli'an saga saki sigām.
Sasuku isab sigām sinasat e' saitan bay kauli'an.
19 Ati ba'anan a'a inān kamemon bay pasulay ama'abut tangan sigām ni iya sabab
aniya' barakat paluwas min baranna, ya angkan sigām kauli'an kamemon.

Kakōgan maka Kasusahan
(Matiyu 5:1-12)

20 Manjari pinatongan e' si Isa saga mulidna bo' yampa ah'lling, yukna,
"Aheya kahāpan sasuku kam halam aniya' kaniya'bi ma dunya itu,
sabab tantu du aniya' palsuku'anbi ma deyom pagparintahan Tuhan.
21 Aheya kahāpan sasuku kam kasigpitan ma buwattina'an,
sabab mag'ssohan du kam ma sinosōng.
Aheya kahāpan sasuku kam magtangis ma buwattina'an,
sabab magtittowa du kam ma sinosōng.
22 Aheya kahāpan ma ka'am abila kam kinab'nsihan e' a'a,
bang kam mbal tinaima' e' sigām,
bang kam nihalipulu maka pinamūng-mūngan ala'at
ma sabab pameya'bi ma aku, Anak Manusiya'.
23 "Buwattē' isab bay hinang kamatto'ahan sigām ma saga kanabi-nabihan. Angkan
kam subay magkalasigan maka magkōg-koyag bang kam nila'at buwattē' sabab tantu
aheya tungbasbi ma deyom sulga'.
24 Sagō' maka'ase'-ase' ka'am saga dayahan ma buwattina'an,
sabab tasambutbi kahāpanbi ma dunya itu sadja.
25 Maka'ase'-ase' isab ka'am ya mag'ssohan ma buwattina'an,
sabab aniya' waktu ma sinosōng lingantu du kam.
Maka'ase'-ase' isab ka'am magtittowa ilu,

sabab aniya' waktu ma sinosōng magkasusahan kam maka magkarukka'an.
26 Maka'ase'-ase' ka'am bang kam sinanglitan e' a'a kamemon,
sabab ya du saga a'a maglaku-laku in sigām nabi.
Bay du isab sigām sinanglitan e' ka'mbo'-mbo'anbi."

Lasa ma Palbantahan
(Matiyu 5:38-48; 7:12)

27 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Ya na itu pah'llingku ma ka'am sasuku kam akale ma aku, kalasahinbi bantabi. Hinangunbi ahāp ma saga a'a ab'nsihan ka'am.
28 Amu'-amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku anukna'an ka'am. Sambahayanginbi sasuku angala'at ka'am.
29 Abila aniya' anampak ka'a ma baihu'nu dambila', patampalun isab dambila' panampakanna. Abila aniya' angagaw badju'nu, pangahilasun sampay kamisitanu.
30 Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka bang aniya' ganta' angā' palsuku'annu da'a na pa'nde'in pabalik.
31 Ai-ai kabaya'anbi nihinang ma ka'am e' a'a kasehe'an, ya na he' subay hinangunbi ma sigām.
32 "Bang hal a'a alasahan ka'am ya kalasahanbi, angay kam subay tinungbasan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, alasa du ma sasuku alasahan sigām.
33 Damikiyanna, bang hal a'a bay makatabangan ka'am ya tabanganbi, angay kam subay binuwanan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, buwattē' du isab addat sigām.
34 Bang ya sadja pautanganbi a'a tantu amayad, angay kam subay aholat pinahala'an? Sabab minsan a'a ala'at amaindam du ma sehe' sigām ala'at, bang pa'in tantu binayaran.
35 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am," yuk si Isa. "Kalasahinbi bantabi maka tabanginbi sigām. Bang aniya' angutang ni ka'am, pautanginbi minsan halam aniya' bayad niholat. Jari aheya pahala' panungbas ka'am ati manjari na kam anak Tuhan Mahatinggi. Sabab ahāp kajarihan Tuhan minsan ma saga a'a ala'at, minsan ma a'a mbal magsukul.
36 Subay kam ma'ase', buwat ka'ase' Mma'bi Tuhan."

Pasal Panoway ma Pagkahi
(Matiyu 7:1-5)

37 "Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan. Da'a pat'kkahunbi dusa ni a'a kasehe'an bo' kam mbal pinat'kkahan dusa e' Tuhan. Ampununbi pagkahibi bo' kam niampun isab e' Tuhan.
38 Amuwan kam ma kasehe'anbi ati aniya' pamuwan ka'am e' Tuhan. Ya sapantun t'ppongan aheya bang tinumpahan ni deyom pangisihanbi. Minsan nirasok, minsan pinaponod, mbal paisi sabab hekana. Hatina ai-ai pan'ppongbi ma sehe'bi ya du isab pan'ppong Tuhan ma ka'am."
39 Binissala e' si Isa dakayu' kissa pamaralil. Yukna ma saga a'a, "Bang buta angambit sehe'na buta, tantu sigā karuwangan ahūg ni deyom lowang.
40 Halam aniya' mulid palanga min guruna. Sagō' in mulid kamemon, bang atammat na pangadji'na, magsali' du maka guruna.
41 "Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk kayu ma deyom mata sehe'bi ati mbal tananambi batang kayu ya ma matabi?
42 Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi ma sehe'bi, 'Tabiya', la'ananta bukbuk min matanu ilu,' bo' pa'in halam tananambi batang kayu ya ma matabi! Maglaku-laku kam in ka'am ilu halam taga-sā'! La'aninbi gi' dahū ya batang kayu ma matabi, manjari asawa pang'nda'bi ati makala'anan kam bukbuk kayu min mata sehe'bi."

Pasal Kayu maka Buwa'na
(Matiyu 7:16-20; 12:33-35)

43 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang saupama kayu ahāp, mbal amuwan buwa' ala'at. Damikiyanna isab bang kayu ala'at suligna, mbal amuwan buwa' ahāp.
44 Kinata'uwan asal kayu min buwa'na. Mbal kita angā' buwa' igira min puhung atawa buwa' anggul min sampinit.
45 Buwattē' du isab ma manusiya', sali' dalil kayu. Bang a'a ahāp addatna makapaluwas iya bissala ahāp ma sabab kahāpan ya bay tau'na ma deyom atayna. Sagō' bang a'a ala'at, luwal kala'atan ya pinaluwas e'na sabab ala'at ya tatau'na ma deyom atayna. Ai-ai ma deyom atay manusiya', ya na he' paluwas min bowa'na."

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Matiyu 7:24-27)

46 "Angay yukbi in aku Panghū'bi, bo' pa'in mbal hinangbi panoho'anku ma ka'am?

47 Sasuku pi'itu ni aku bo' akale ma pandu'ku sampay ameya', pahatita kam bang
buwattingga kahālanna.
48 A'a inān sali' hantang a'a maghinang luma'. Niosolan hāgna ma diyata' batu. Aubus
pa'in nihinang, angandunuk kasapa'an ati sinampoyakan luma' inān sagō' mbal tajogjog
sabab ahogot asal osolanna.
49 Bang a'a isab akale ma pandu'ku bo' mbal ameya', ya dalilna a'a maghinang luma'
ma halam ahogot paosolanna. Bang luma' ina'an-i taluwa' dunuk ah'bba' magtūy,
abulangkayat to'ongan."

7

Pangandol Kapitan ya Bangsa Rōm
(Matiyu 8:5-13)

1 Aubus pa'in kamemon bissala si Isa itu ma saga a'a, pasōd iya ni deyom da'ira
Kapirnaum.
2 Na, aniya' maina'an dakayu' kapitan bangsa Rōm taga-sosoho'an kalasahanna. Asaki
na sosoho'an itu, song na magkamamatay.
3 Makakale pa'in kapitan pasal si Isa, magtūy aniya' pagmatto'ahan bangsa Yahudi
pinapina'an e'na ni si Isa angamu' pinauli' sosoho'anna e'.
4 Manjari pasampay saga pagmatto'ahan inān ni si Isa bo' anganjunjung to'ongan,
yuk-i, "Patut subay tabangannu kapitan itu,
5 sabab amagay to'ongan iya ma bangsatam Yahudi, maka iya ya bay magbaran
anganggastuhan langgaltam."
6 Jari ameya' si Isa ma sigām. Asekot pa'in iya ni luma', sinoho' e' kapitan saga bagayna
amowahan si Isa lapal, yuk-i, "Tuwan, da'a ka amalu'ug di-nu pasampay pi'itu sabab
mbal aku tōp amapi'itu ka'a ni luma'ku.
7 Bangsahan to'ongan ka angkan pikilku in aku mbal tōp anampang ka'a magbaran.
Sagō' angalapal sadja ka minnilu ati kauli'an du sosoho'anku itu.
8 Minsan aku, biyaksa aku pinagbaya'an e' a'a min diyata'anku maka aniya' isab
sundalu pagbaya'anku. Bang soho'ku dangan pehē', pehē' du iya. Bang soho'ku dangan
pi'itu, pi'itu du iya. Damikiyanna bang aniya' pahinangku ma saga sosoho'anku, magtūy
du nihinang e' sigām."
9 Pagkale pa'in pah'lling kapitan inān e' si Isa, ainu-inu iya. Jari palingi' iya ni saga
kaheka'an a'a ya paurul min buli'anna. Yukna ma sigām, "Haka'anta kam, minsan ma
deyom bangsatam Isra'il, halam aku bay makabāk a'a buwattitu kosog imanna."
10 Jari amole' na saga a'a bay sinō' e' kapitan. Pagt'kka sigām ni luma', ta'nda' e' sigām
sosoho'an inān kauli'an na.

Anak Balu D'nda Pinakallum e' si Isa

11 Mbal at'ggol minna'an pehē' si Isa ni dakayu' kaluma'an niōnan Nain. Sinehe'an iya
e' saga mulidna maka ba'anan saga a'a kasehe'an.
12 Makasekot pa'in iya ni lawang ya pasōran kauman inān, aniya' maina'an saga a'a
ananggung patay a'a, binowa paluwas ni pagkubulan. L'lla ya amatay he', anak tunggal
dakayu' balu d'nda. Jari aheka a'a min kaluma'an inān bay pabunyug angubul.
13 Na, pag'nda' pa'in Panghū' Isa ma d'nda itu, magtūy iya t'kkahan ase'. Yukna ma
d'nda inān, "Da'a ka anangis."
14 Puwas e' pasōng si Isa ni tanggungan bo' ntananna, angkan pahogga' saga a'a
ananggung e'. Ah'lling si Isa, yukna, "Oto', punduk ka!"
15 Magtūy allum pabalik a'a amatay he'. Punduk iya maka e'na amissala, ati sinōngan
iya e' si Isa ni ina'na.
16 Sinōd tāw saga a'a maina'an kamemon maka sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-i,
"Aniya' na nabi abarakat palahil pi'itu. Makapi'itu na Tuhan anabangan kitam saga a'a
suku'na."
17 Manjari ya habal pasal bay hinang si Isa itu pasaplag na pa'in ma kaluha'an lahat
Yahudiya, sampay ma sakalibutna.

Panilaw e' si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 11:2-19)

18 Na, kahaka'an si Yahiya e' saga mulidna pasal pakaradja'an itu. Jari nilinganan e'na
duwangan mulidna,
19 sinoho' pehē' ni Panghū' Isa. Sinō' sigā atilaw iya bang iya bahā' bay pinagbissala
pi'itu ni dunya, atawa bang aniya' gi' saddī nilagaran.

20 Jari pagt'kka duwangan itu ni si Isa, yuk sigā, “Sinō' kami pi'itu e' si Yahiya
Magpapandi sabab aniya' tilawna ni ka'a. Ka'a bahā' ya pinagbissala pi'itu ni dunya?
Atawa aniya' gi' saddī min ka'a subay lagaran kami?”
21 Na, ma waktu ina'an-i aheka a'a kauli'an e' si Isa ya lamma maka saki sigām
indaginis, maka aheka bay kapaluwasan saitan. Aheka isab saga a'a buta bay tapa'nda'na
pabīng.
22 Manjari sinambungan e' si Isa duwangan mulid si Yahiya he'. Yukna, “Pabīng kam
pehē'. Haka'inbi si Yahiya pasal ai-ai ta'nda'bi maka takalebi maitu. Saga a'a bay buta
maka'nda' na. A'a bay pengka' makal'ngngan na to'ongan. A'a bay ni'ipul tapalanu' na.
A'a bay bisu makakale na, maka a'a bay amatay tapakallum na pabīng. Sampay a'a
kulang-kabus kanasihatan na lapal ahāp.
23 Aheya du kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma aku.”
24 Makala'an pa'in minnē' saga sosoho'an si Yahiya he', amissala si Isa ni kaheka'an
a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, “Ai bahā' bay pihabi, ya angkan kam bay pehē' ni lahat
paslangan? Kabaya'anbi bahā' ang'nda' dakayu' a'a sapantun dansolag parang-parang,
tabowa pap'llay e' baliyu?
25 Bang ngga'i ka he'-i, ai bahā' bay nda'bi pehē'? A'a bahā' magsin'mmek ahalga'?
Marai' ngga'i ka, sabab bang a'a magsin'mmek buwattē' maka magpalasahan to'ongan,
ina'an sigām ma deyom astana'.
26 Haka'in aku to'ongan bang ai bay nda'bi pehē'? Dakayu' nabi bahā'? Aho', b'nnal
nabi, sagō' labi gi' min saga nabi kamemon.
27 Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma deyom Kitab, ya yuk-i,
‘Itiya' sosoho'anku, yuk Tuhan.
Soho'ku iya parahū min ka'a,
bo' supaya sakapanna lān palabayannu.’
28 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “si Yahiya Magpapandi itu halam aniya' abangsa saddī
min iya ma deyom binangsa manusiya'. Sagō' sai-sai ma deyoman pagparinta Tuhan,
minsan a'a areyo' kapaga'ana, alanga lagi' min si Yahiya.”
29 Saga a'a kamemon bay akale to'ongan ma si Isa, ya lagi'na saga maga'ā' sukay
parinta. Angaho' sigām in kahandak Tuhan asal abontol, ya angkan sigām bay pinandi
taubat e' si Yahiya.
30 Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru apanday ma sara' agama, mbal bilahi pinandi
taubat e' si Yahiya sabab sinulak e' sigām ya pamat'nna' Tuhan ma sigām.
31 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ai pamaralilanku saga a'a ahil jaman itu? Ai pamasali'an
sigām?
32 Sali' sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an ma halaman tabu' magpangongka'.
Angalingan saga onde' min dambila' ni kasehe'an sigām, yuk-i,
‘Oy! Ka'am ilu! Bay kami angalisagan ka'am
sagō' halam kam magpangigal!
Bay kami magsindilan sagō' halam kam ameya' magtangis.’
33 Ka'am ilu sali' sapantun onde' mbal tasulut. Bay pi'itu si Yahiya Magpapandi, a'a
magpupuwasa maka mbal anginum inuman makalango. Jari pah'llinganbi iya in iya
kono' sinōd saitan.
34 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu amangan maka anginum. Magtūy aku
pah'llinganbi. Yukbi, ‘He! Nda'unbi a'a itu, dahaga'! Panginginum! Magbagay iya maka
saga a'a maga'ā' sukay parinta maka a'a baldusa kasehe'an.’
35 Sagō',” yuk si Isa, “kata'uwanbi na min sasuku ameya' ma Tuhan in pangita'una
taluwa' sadja.”

Si Isa Nihulmat e' D'nda Dusahan

36 Aniya' dakayu' a'a Parisi bay amowa si Isa amangan ma luma'na. Jari pehē' si Isa
ati aningkō' ma pagkakanan.
37 Na, aniya' dakayu' d'nda ma lahat inān ala'at asal hinangna. Makata'u pa'in iya in
si Isa ina'an amangan ma luma' Parisi, pina'an iya amowa bingki'-bingki' bay nihinang
min batu pote', isihan ns'llan pahamut.
38 Pina'an iya an'ngge min bukutan si Isa, ma tongod tape'na. Anangis na pa'in iya
sampay abase' na tape' si Isa e' bohe' matana. Sinapuhan e'na maka bu'unna, siniyum
isab e'na tape' si Isa bo' yampa binu'usan e'na maka ns'llan pahamut e'.
39 Ta'nda' pa'in itu e' Parisi ya bay amowa si Isa amangan, yukna ma deyom atayna,
“Bang si Isa itu nabi to'ongan bay du kata'uwanna bang sai d'nda ya ang'ntanan tape'na
itu. Bay kata'uwanna in d'nda itu asal dusahan.”
40 Sinambungan iya e' si Isa. “Simun,” yukna, “aniya' pah'llingku ni ka'a.”

"Aho', Tuwan Guru, pah'llingun kono'," yuk si Simun.
41 Amissala si Isa, yukna, "Aniya' duwangan a'a taga-utang sali'-sali' ma a'a pangutangan. Dangan inān taga-utang lima hatus pilak, dangan taga-utang limampū'.
42 Sali'-sali' sigām mbal makabayad angkan pinapasan utang sigām e' a'a bay pangutangan he'. Na," yuk si Isa ma si Simun, "bang ma ka'a, ingga ma a'a duwangan e' ya aheya lasana ma a'a bay pangutangan sigām?"
43 Anambung si Simun, yukna, "Bang ma aku, ya a'a bay pinapasan utang aheya."
"Tauwa' sambungnu ilu," yuk si Isa.
44 Jari niharap d'nda e' si Isa ati ah'lling iya ni si Simun, yukna, "Ta'nda'nu d'nda itu? Makasōd pa'in aku ni luma'nu insini', halam aku bay sakapannu bohe' pangose' tape'ku. Sagō' d'nda itu bay angose'an tape'ku maka bohe' matana, ati sapuhanna maka bu'unna.
45 Halam aku bay siyumnu, sagō' d'nda itu, sangay min kapi'ituku, halam bay pahali aniyum tape'ku.
46 Halam bay ns'llanannu kōkku pagaddatnu ma aku, sagō' d'nda itu bay amu'usan ns'llan ahalga' ma tape'ku.
47 Angkan buwattitu pangahakaku ma ka'a, aheya lasa d'nda itu ma aku sabab ta'ampun dusana aheka. Bang a'a akulang dusana niampun, kulang du isab lasana."
48 Jari ah'lling si Isa ni d'nda, yukna, "Niampun na paldusahannu."
49 Minnē' saga sehe' si Isa magsalu inān anagna' magtilaw-tilawan di-sigām, yuk-i, "Sai bahā' a'a itu angampun saga dusa?"
50 Sagō' ah'lling si Isa ni d'nda inān, yukna, "Apuwas du ka min mulka' Tuhan ma sabab pangandolnu ma aku. Palanjal na ka ma halam aniya' kasusahannu."

8

Saga D'nda ya Parongan ma si Isa

1 Mbal at'ggol minnē', nilatag e' si Isa saga da'ira maka kaluma'an anganasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Ameya' ma iya mulidna kasangpū' maka duwa,
2 maka aniya' isab saga d'nda parongan. Kasehe'an saga d'nda itu bay kapaluwasan saitan e' si Isa, kasehe'an bay kauli'an saki sigām. Ina'an si Mariyam, d'nda min Magdala ya bay kapaluwasan saitan pitu' hekana.
3 Ina'an isab si Joanna h'nda si Kusa, ya alanga kapatutna ma deyom astana' sultan Herod, maka ina'an si Susanna, maka aheka gi' saga d'nda saddī. Saga d'nda he' bay angatasan disi Isa.

Paralilan Pasal Panabod Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Markus 4:1-9)

4 Na, aheka saga a'a min ba'anan kauman patimuk na pa'in pehē' ni si Isa. Pasalta, binissalahan sigām kissa paralilan. Yukna,
5 "Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom. Pagsabodna itu aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān, sagō' gini'ik e' a'a maglaulabay maka tinittuk e' saga manuk-manuk sampay halam na aniya' takapin.
6 Aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' kabatuhan. Makatomo' pa'in, al'kkas alanos sabab tana' he' halam aniya' bohe'na.
7 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan ati katalungan* tinanom sabab magbeya' patomo' maka sagmot e'.
8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, ati ahāp tomo'na. Pasōng amuwan buwa' lumandu'an hekana.
"Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."
9 Tinilaw si Isa e' saga mulidna bang ai hati kissa ya bay pamaralilna inān.
10 Anambung iya, yukna, "Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo' supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya halam bay pinata'u e'na ni manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a kasehe'an inān subay kinissahan saga kissa pamaralilan,
ati ninda' sadja e' sigām sagō' mbal pasobsob ni deyom pikilan sigām.
Kinale e' sigām sagō' mbal tahati.
11 "Na," yuk si Isa, "ya na itu hati kissa bay pamaralilku he'. Ya bigi-tinanom inān, ya na palman Tuhan.
12 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni lān inān, ya dalilna saga a'a makakale palman Tuhan. Manjari pina'an nakura' saitan angagaw palman min deyom pikilan sigām bo' supaya sigām mbal am'nnal ati mbal alappas.

---

* **8:7 8:7** Katalungan: atawa 'kasembolan'.

13 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan inān, ya dalilna saga a'a makakale
ma palman Tuhan. Magtūy sigām kinōgan anaima' lapal palman e' sagō' mbal
anganggamut palalom ma deyom atay sigām. Dai'-dai' du pagkahagad sigām. Ta'abut
pa'in sigām sinasat e' nakura' saitan, magtūy sigām ang'bba min bay pagkahagad sigām.
14 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni sagmot itingan inān, ya dalilna saga a'a makakale
ma palman Tuhan. Sagō' alimbit pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na
pa'in ahalga' ma sigām saga pangalta' maka napsu sigām. Sali' sigām dalil tinanom
katalungan, mbal magkato'a buwa'na.
15 Manjari ya bay sinaboran ni tana' ahāp inān, ya dalilna saga a'a akale ma palman
Tuhan magatay pote'. Tinau' e' sigām ma deyom itikad maka atuyu' sigām ameya'an
iya. Jari palman inān sali' dalil tinanom amuwan buwa' ma deyom atay, hatina ahāp
kamaujuranna."

Palita'an Tinambunan
(Markus 4:21-25)

16 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Halam aniya' a'a amakeyat palita'an bo' yampa sa'obanna
maka undam atawa pat'nna'na ma deyo' kantil. Tantu subay pinat'nna' e'na ma diyata'
papaganna bo' ta'nda' sawana e' sasuku pasōd ni deyom luma'.
17 Sabab ai-ai tinapukan ma buwattina'an pinaluwas du ma sinosōng, maka ai-ai
nilimbungan ma buwattina'an tahati du ma waktu sinōng.
18 Angkan subay kalehunbi pahāp sabab sai-sai aniya' kata'una, kin'nnopan gi' ma iya.
Saguwā' sai-sai mbal makahati, kinulangan lagi' bay panghatina."

Ina' si Isa maka Danakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Markus 3:31-35)

19 Manjari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna l'lla sagō' mbal sigām
makasekot ni iya ma sabab kaheka a'a.
20 Aniya' anambukuhan si Isa, yukna, "Tuwan, ina'an ina'nu maka saga danakannu
an'ngge ma luwasan, bilahi mag'nda' maka ka'a."
21 Ah'lling si Isa ni saga a'a maina'an, yukna, "Sai-sai akale ma palman Tuhan maka
ameya', sigām ya ina'ku maka dauranakanku."

Kapagagi si Isa ma Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Markus 4:35-41)

22 Pagabut llaw dakayu', paruwa' si Isa maka saga mulidna ni bayanan. Yukna ni
sigām, "Sūng kitam pauntas ni dambila' danaw e'."
23 Aleha pa'in sigām, tatuli si Isa. Sakali itu aniya' hunus parugpak ni danaw inān.
Sōng-sōng na sigām abuhaw sabab sinampoyakan e' goyak, maka aheya kapiligduhan
sigām.
24 Pasekot ni si Isa saga mulidna amati' iya. "O Tuwan! Tuwan!" yuk sigām, "Abuhaw
na kitam!"
Jari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān pahondong. Saru'un-
du'un du pahali, ati t'ddo' na to'ongan.
25 Puwas e' ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, "Angay? Mbal kam bahā' angandol
ma aku?"
Sagō' tināw sigām maka ainu-inu angkan sigām magtilaw-tilawan di-sigām, yuk-i, "Sai
bahā' a'a itu? Tasoho'na baliyu maka goyak ati bineya' iya."

Kauli'an A'a Sinōd Saitan
(Matiyu 8:28-34; Markus 5:1-20)

26 Manjari palanjal sigām sampay makatandan ni lahat bangsa Gerasa, ya ma
anggopan lahat Jalil.
27 Pagdeyo' pa'in si Isa, sinampang iya e' a'a min da'ira inān, a'a sinōd saitan. At'ggol
na iya halam magsin'mmek atawa pat'nna' ma deyom luma' sagō' lowang kubul ya
pat'nna'anna na pa'in.
28 Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa, angolang iya pakosog maka pasujud ma dahuanna.
Akosog pangalinganna, yukna, "O Isa, Anak Tuhan Mahatinggi! Ai kabaya'annu min
aku? Angamu' aku junjung ni ka'a, da'a aku binasahun."
29 Angkan buwattē' junjungna sabab in saitan ma deyom baranna inān bay sinō' e'
si Isa paluwas. Araran asal a'a inān pagkasangonan saitan. Minsan nihengkotan tape'-
tanganna maka kilikili, nijagahan isab e' saga a'a, ab'kkat sadja e'na ati binowa iya e'
saitan maglunsul ni lahat halam maga'a.
30 Jari tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Sai ōnnu?"

Yuk sambung saitan inān, “Ōnku Laksa'an.” Sabab aheka saitan bay pasōd ni deyom
baran a'a inān.
31 Anganjunjung saga saitan e' ni si Isa bang pa'in sigām mbal papehē'na ni deyom
nalka'.
32 Ma jadjahan ina'an aniya' ba'anan bawi, aheka to'ongan, magkakan ma lorosan būd.
Na, angamu'-ngamu' saga saitan inān ma si Isa bang makajari pinasōd ni deyom saga
bawi he' ati pinaba'id sigām e'na.
33 Jari paluwas saitan min baran a'a inān bo' pasōd ni bawi. Magtūy maglumpat
paragan saga bawi he' min pampang tudju ni deyom danaw bo' yampa alembo
kamemon.
34 Pag'nda' itu e' saga a'a bay angipat bawi he', paragan sigām pehē' ni da'ira maka ni
kaluma'an deya, angahaka'an saga a'a maina'an.
35 Jari pina'an sigām ang'nda' bang ai bay paniya' inān. Pagt'kka sigām ni tongod si
Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan aningkō' maina'an ma bihing tape' si Isa. Magsin'mmek
na iya maka ahāp na akkal-pikilanna. Manjari tināw sigām.
36 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' bang buwattingga iya bay
kauli'an.
37 Manjari saga a'a min kalahat-lahatan Gerasa inān kamemon angamu' ma si Isa bang
pa'in iya ala'an minna'an sabab mbal kasandalan tāw sigām. Angkan paruwa' si Isa ni
bayanan bo' pauntas parambila'.
38 A'a bay kapaluwasan saitan e' angamu' ameya' ma si Isa sagō' pinapole' iya. Yuk si
Isa ma iya,
39 “Amole' na ka ni luma'nu. Haka'in saga a'a maina'an pasal hinang aheya bay
tahinang e' Tuhan ma ka'a.” Manjari ala'an minnē' bo' angalatag deyom da'ira he'
angahaka pasal bay tahinang ma iya e' si Isa.

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Markus 5:21-43)

40 Na, makatandan pa'in si Isa ni dambila' danaw, kinōgan saga a'a maina'an
anampang iya sabab nilagaran iya.
41 Sakali itu, aniya' pina'an ni iya dakayu' nakura' langgal ma lahat inān, ōnna si
Jayrus. Pasujud iya ni si Isa angamu' iya pehē' ni luma'na,
42 sabab aniya' anakna d'nda dakayu'-kayu', sangpū' maka duwantahun umulna, song
magkamamatay. Jari ameya' si Isa ma iya.
Na, ma labayan pa'in si Isa tudju ni luma' nakura' inān, kasigpitan iya e' ba'anan a'a.
43 Aniya' ma kaheka'an a'a inān dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na maka duwantahun
halam atitis paglaha'na. Aubus na sīnna kamemon panamba doktol sagō' halam aniya'
makapauli'.
44 Pasekot iya min buli'an bo' ama'abut tanganna ni tōng s'mmek si Isa. Saru'un-du'un
magtūy pahondong paglaha'na.
45 Ah'lling si Isa, yukna. “Sai bay ang'ntanan aku?”
Amalilu saga a'a inān kamemon. Yuk si Petros, “Tuwan, kaheka a'a ma sakalibutnu
maggipit ni ka'a, atilaw gi' ka?”
46 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Aniya' bay ang'ntanan aku sabab tananamku aniya'
barakat paluwas min baranku.”
47 Sakali itu, pagka kinata'uwan e' d'nda in hinangna kasakupan na, pehē' iya pasujud
ni atag tape' si Isa maka e'na amidpid. Minsan aheka a'a makakale, nihaka'an e'na si Isa
bang angay iya bay ama'abut tanganna ni iya, maka pasal sakina kauli'an magtūy.
48 Yuk si Isa ni iya, “Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu ma aku. Palanjal
ka ma halam aniya' kasusahan.”
49 Manjari itu, hinabu si Isa amissala ni d'nda, aniya' a'a at'kka pina'an min luma' si
Jayrus. Yukna ni si Jayrus, “Amatay na anaknu. Da'a pamale'un guru ilu!”
50 Sagō' takale llingna itu e' si Isa ati yukna ni si Jayrus, “Da'a ka tināw. Magparassaya
sadja ka. Allum du anaknu.”
51 Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, halam aniya' bay tugutanna magbeya' maka
iya pasōd, luwal si Petros, si Yahiya, si Yakub, maka matto'a onde'.
52 Magtangisan maka magolang asal saga a'a maina'an kamemon. Sagō' nilāng sigām
e' si Isa, yukna, “Da'a kam magtangis. Halam amatay onde' itu. Hal iya atuli!”
53 Pinagtittowahan iya e' sigām sabab kasakupan e' sigām amatay na onde'.
54 Jari binalutan e' si Isa tangan onde' bo' yampa pinatanog suwalana, yukna, “Arung,
punduk ka.”
55 Sakali pabalik nyawana ati pabuhat magtūy. Sinoho' iya e' si Isa subay pinakan.

56 Ainu-inu to'ongan matto'ana sagō' sinō' sigām e' si Isa da'a angahaka ni sai ni sai
pasal ina'an-i.

9

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Matiyu 10:5-15; Markus 6:7-13)

1 Na, tapatimuk pa'in e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa buwananna sigām
kawasa pamala'an saitan min deyom baran a'a sampay amauli' saki indaginis.
2 Puwas e' sinō' sigām pal'ngngan magnasihat pasal pagparinta Tuhan ma manusiya'.
Sinō' sigām amauli' isab sasuku taluwa' saki.
3 Yukna ni sigām, "Da'a kam amowa ai-ai ma pal'ngngananbi. Da'a kam amowa
tungkud atawa puyu' pamowahan ai-aibi atawa lutu' atawa sīn. Da'a isab kam amowa
badju' pasalinanbi.
4 Maingga-maingga lahat kat'kkahanbi, bang kam sinagina e' a'a sinō' pariyata' ni
luma'na, subay kam pahanti' maina'an sat'ggolbi ma kaluma'an ina'an-i.
5 Bang ganta' aniya' kaluma'an papehē'anbi, bo' a'ana inān mbal magaddatan ka'am,
ala'an kam minna'an. Paspasinbi dahū bagunbunna min tape'bi tanda' saksi' in ka'am
apuwas min sigām."
6 Manjari magl'ngnganan na saga mulid si Isa angalatag kalahat-lahatan. Pi'ingga-
pi'ingga pat'kkahan sigām, pinagnasihat e' sigām lapal ahāp maka pinauli' e' sigām saga
a'a asaki.

Asasaw Pikilan si Herod
(Matiyu 14:1-12; Markus 6:14-29)

7 Manjari itu takale e' si Herod, ya ang'ntan pagparinta ma lahat Jalil, pasal
pakaradja'an itu kamemon. Asasaw pikilanna sabab magsaddī-saddī pangupama saga
a'a. Bang ma a'a kasehe' si Yahiya Magpapandi ko' inān, allum na pabīng min
kamatayna.
8 Bang ma kasehe' nabi Elija ko' inān panyata' pi'itu ni dunya. Bang ma kasehe' isab,
dakayu' nabi ko' inān bay ma masa awal, bo' allum na pabalik.
9 Yuk si Herod, "Si Yahiya bay sō'ku pinonggolan kōkna. Daka sai a'a ya takaleku
pinagbissala itu." Sakali pasulay na pa'in si Herod amowa mag'nda' maka si Isa.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Yahiya 6:1-14)

10 Na, saga a'a bay kawakilan e' si Isa pabīng na ni iya min kal'ngnganan sigām.
Nihaka'an iya pasal kamemon bay tahinang sigām. Manjari binowa sigām e' si Isa
pina'an ni da'ira Betsaida, sigām-sigām sadja.
11 Makata'u pa'in ba'anan a'a inān bang pi'ingga si Isa, magtūy sigām paturul ma iya.
Sinagina sigām e' si Isa ati pandu'anna sigām pasal pagparinta Tuhan. Pinauli' isab
sasuku taga-saki.
12 Sōng pa'in pas'ddop llaw, pehē' ni iya mulidna kasangpū' maka duwa. Yuk sigām,
"Sō'un lagi' ba'anan a'a itu pehē' ni saga kaluma'an ma katilibutta itu, maka ni luma'
saga a'a maghuhuma, bo' supaya sigām amiha balanja' maka pahanti'an. Sabab halam
aniya' luma' ma lahat itu."
13 Sagō' anambung si Isa ma saga mulidna, yukna, "Ka'am na amakan sigām."
Yuk sigām, "Lima du tinapay ma kami maka duwa du daing. Luwal bang kami pehē'
am'lli tinapay pamakan ba'anan a'a itu!"
14 (Aniya' saga limangibu bang hal l'lla ni'itung.)
Yuk si Isa ni saga mulidna, "Sō'unbi sigām magtingkō'an limampū'-limampū' ma
datumpuk."
15 Aubus pa'in sigām pinatingkō' kamemon,
16 niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing e'. Pahangad iya ni langit bo' yampa
magsukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na kinakan inān bo' sōnganna ni saga
mulidna pinagtopod-topod ma saga a'a inān.
17 Magkakan sigām kamemon sampay mag'ssohan na. Pagubus sigām amangan,
tinipun e' saga mulid si Isa kapinna, aniya' sangpū' maka duwa ambung aheya ap'nno'.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-19; Markus 8:27-29)

18 Aniya' dakayu' llaw, sabu pa'in si Isa dangan-danganna angarap ni Tuhan, pehē' ni
iya saga mulidna. Tinilaw sigām e'na, yukna, "Sai kono' aku, bang ma pangupama saga
a'a?"

19 Yuk sambung saga mulid e', “Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si Yahiya
Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija, maka bang ma a'a kasehe' isab
dakayu' nabi ka bay ma masa awal, allum na pabīng.”
20 “Na, bang ma ka'am,” yuk si Isa. “Ai yukbi? Sai sa aku itu?”
Anambung si Petros, yukna, “Ka'a ya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan.”

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:20-28; Markus 8:30—9:1)

21 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna sinō' da'a angahaka ni sai bang sai iya.
22 Yukna isab ni sigām, “Aku itu, Anak Manusiya', pinat'kkahan kabinasahan aheka.
Pinagin'mbal du isab aku e' saga pagmatto'ahan maka e' saga kaimaman alanga maka
saga guru sara' agama. Pinapatay du aku sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku
pabīng.”
23 Jari ah'lling si Isa ni sigām kamemon, yukna, “Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku,
subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna. Kahaba' llaw subay tanggungna hāgna
pamapatayan iya. Minnē' iya makajari ameya' ma aku.
24 Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō'
sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, bo' lilla' isab amatay ma sababku, makabāk du
iya kallum kakkal.
25 Sababna,” yuk si Isa, “bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom dunya kamemon,
aheya lugi'na bang halam aniya' kallumna kakkal, maka bang iya amutawan min Tuhan.
26 Sai-sai aiya' angahaka patampal in iya suku'ku maka pandu'ku ya pameya'anna,
jari aku itu, Anak Manusiya', aiya' isab angakuhan a'a inān ma waktu kapi'ituku pabalik.
Pabalik du aku aliput e' sahayaku, maka sahaya Mma'ku Tuhan, sampay sahaya ba'anan
mala'ikatna asussi.
27 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am,” yuk si Isa, “aniya' ma ka'am mbal amatay
sat'ggol halam ta'nda'na pagparinta Tuhan pinat'nna'.”

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-8; Markus 9:2-8)

28 Na, palabay pa'in saga dapitu' min bay pamissala si Isa inān, binowa e'na si Petros
maka si Yahiya maka si Yakub patukad ni diyata' būd bo' angamu'-ngamu' ni Tuhan
mahē'.
29 Hinabuna angamu'-ngamu', apinda pangluwahanna maka apote' sidda s'mmekna,
landu' makasilaw.
30 Sakali aniya' duwangan l'lla, ya na nabi Musa maka nabi Elija,
31 magpanyata' pina'an aliput e' sahaya, ati magsuli-suli sigām maka si Isa pasal
kamatay ya pamakadal Tuhan ma iya, ya song kalabayanna ma da'ira Awrusalam.
32 Na, si Petros maka saga sehe'na bay atuli sagō' pagbati' sigām, ta'nda' e' sigām sahaya
si Isa maka a'a duwangan ya an'ngge ma bihingna.
33 Jari itu, song pa'in ala'an duwangan inān min si Isa, ah'lling si Petros ma iya, yuk-
i, “Tuwan guru, ahāp kami makamaitu. Angahinang kami t'llu panggung-panggung
pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa itu, maka dakayu' ma si
Elija.” (Amūng-mūng sadja iya, sagō' halam kata'uwanna bang ai kat'nna'an llingna.)
34 Ma sabu pa'in ah'lling si Petros, aniya' gabun patuwa' angalandungan sigām ati
tināw saga mulid inān pagka kalandungan e' gabun.
35 Aniya' suwala ah'lling min deyom gabun e', yuk-i, “Anakku ko' itu bay pene'ku.
Kalehunbi iya.”
36 Paghondong pa'in suwala inān, luwal si Isa la'a ya ta'nda' e' saga mulid inān. Halam
sigām bay ah'lling-h'lling pasal bay ta'nda' e' sigām inān.

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 17:14-18; Markus 9:14-27)

37 Pag'llaw dakayu', makalūd pa'in disi Isa min būd inān, aheka to'ongan a'a
pasampang ni iya.
38 Aniya' l'lla angalingan min deyom katimukan inān, yuk-i, “O Tuwan! Angamu' aku
junjung ni ka'a, ka'ase'in kono' anakku tunggalan itu!
39 Bang pasān sinōd iya saitan. Patagha' sadja iya angolang, amaspad saga
baranna maka anuput-nuput bowa'na. Landu' iya minula e' saitan, sali' halam aniya'
kahondonganna.
40 Bay amu'ku saga mulidnu itu amaluwas sagō' mbal tapaluwas e' sigām.”
41 Yuk si Isa, “Ka'am saga a'a ma patahunan itu, asā' pahāp pikilanbi! Halam to'ongan
aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi bo'

yampa kam magkahagad?” Jari ah'lling iya ni mma' onde', “Bowahun pi'itu anaknu,”
yukna.
42 Na, sabu pa'in onde' inān binowa ni si Isa, nihantakan iya ni tana' e' saitan maka
pinapaspad. Sagō' pinabukagan saitan e' si Isa ati pinauli' onde' inān bo' ni'nde'an ni
mma'na.
43 Jari ainu-inu saga a'a maina'an kamemon, pag'nda' sigām ma kaheya kawasa Tuhan.

Amissala si Isa Pabalik ma Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Markus 9:30-32)

Hinabu masi magkainu-inuhan saga a'a inān ma saga hinang si Isa kamemon, ah'lling
iya ni saga mulidna, yukna,
44 “Pandogahinbi to'ongan ya pamissalaku itu ma ka'am. Aku itu, Anak Manusiya',
arai' na sinōngan ni pagbaya'an saga a'a.”
45 Saguwā' in bissala si Isa inān halam tahati e' saga mulidna. Tu'ud nilimbungan
hatina min sigām. Mbal isab sigām makatawakkal atilaw iya bang ai hatina bay yukna
he'.

Sai ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Markus 9:33-37)

46 Ma llaw dakayu' magjawab saga mulid si Isa bang sai ma sigām ya katapusan alanga.
47 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ma deyom pikilan sigām, angkan niā' e'na dakayu'
onde'-onde' ariki', pinat'ngge e'na ma bihingna.
48 Yukna ni sigām, “Sasuku anaima' dakayu' onde'-onde' ariki' buwattitu ma sabab
ōnku ya pamanyabutanna, baranku ya tinaima' e'na. Maka sasuku anaima' aku,
taima'na isab Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya. Sai-sai areyo' pagatayna min
kasehe'anna, ya ina'an katapusan alanga.”

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du
(Markus 9:38-40)

49 Jari ah'lling si Yahiya, yukna, “Tuwan, aniya' ta'nda' kami dakayu' a'a anabbut ōnnu
pamaluwasna saitan min deyom baran a'a. Bay iya lāng kami sabab in iya ngga'i ka
sehe'tam.”
50 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Da'a iya lāngunbi sabab sasuku mbal anagga' ka'am
amogbog du.”

Si Isa Mbal Tinaima' e' saga A'a Samariya

51 Manjari itu, pagka song ta'abut na waktu pama'angkat si Isa ni sulga', amanuyu'
to'ongan iya pehē' ni Awrusalam.
52 Aniya' saga a'a soho'na parahū min iya, ati pehē' sigām pal'ngngan tudju ni dakayu'
kauman ma lahat Samariya anakapan pahanti'anna mahē'.
53 Saguwā' saga a'a ma kauman inān mbal bilahi anaima' si Isa sabab Awrusalam ya
patudjuhanna.
54 Kinata'uwan pa'in itu e' duwa mulidna, si Yakub maka si Yahiya, yuk sigām ni si Isa,
“Tuwan Panghū', bilahi ka bahā' bang kami anoho' api pahūg min sulga' pangamula
saga a'a inān?”
55 Sagō' niharap duwangan itu e' si Isa bo' pah'llinganna.
56 Manjari palanjal sigām minnē' bo' ni kaluma'an saddī.

Saga A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Matiyu 8:19-22)

57 Ma pal'ngnganan pa'in sigām, aniya' dakayu' a'a amissala ni si Isa, yukna, “Tuwan,
bilahi aku ameya' ma ka'a pi'ingga-pi'ingga papehe'annu.”
58 Yuk si Isa ma iya, “Gōm hayop talun aniya' pat'nna'anna, maka kamanuk-manukan
aniya' pugaranna. Saguwā' aku itu, Anak Manusiya', halam taga-pahanti'an luggiya'.”
59 Ah'lling si Isa ni a'a dakayu', yukna, “Pi'itu ka ameya' ma aku.”
Sagō' magtumagal a'a he', yukna, “Tuwan, paba'irun gi' aku pabīng ni luma'. Subay
na apuwas pangubulku ma mma'ku bo' yampa aku ameya' ma ka'a.”
60 Anambung si Isa, yukna, “Patut bang a'a amatay pinakubul ma saga a'a kasehe'an
ya halam kaniya'an kallum taptap. Sagō' ka'a, pehē' ka pal'ngngan magnasihat pasal
pagparinta Tuhan.”
61 Aniya' isab a'a dangan ah'lling ma si Isa, yukna, “Ameya' aku ma ka'a, Tuwan, sagō'
dūlin aku ama'id min matto'a-danakanku dahū.”

62 Yuk si Isa ma iya, “Bang aniya' a'a magararu ma humana bo' hal palingi' ang'nda'
ni buli'anna, mbal taluwa'. Damikiyanna bang a'a bilahi ameya' ma aku bo' abimbang
ma ai-ai bay bbahanna he', mbal iya tōp maghinang ma pagparintahan Tuhan.”

10

Pinal'ngngan e' si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

1 Puwas e' aniya' pitumpū' maka duwa a'a saddī kawakilan e' si Isa. Sinō' sigām parahū
min iya ni kamemon da'ira maka kaluma'an ya song papehē'anna. Pinal'ngngan sigām
e'na duwa-duwa magbeya'.
2 Yukna ma sigām, “Saga a'a inān sali' dalil huma atiguma' na buwa'na. Aluha tana'
sagō' kulang a'a magani, angkan yukku ma ka'am: angamu'-ngamu' kam tabang ni tag-
dapu tana' bo' supaya iya anoho' saga a'a pehē' magani.
3 Na, lum'ngngan na kam. Sali' kam sapantun anak bili-bili pinapehē' ni t'ngnga' saga
ero' talun magpangal'kkob.
4 Da'a kam amowa pitaka atawa puyu' pamowahan ai-aibi atawa taumpa'. Bang aniya'
a'a tasampangbi ma labayan da'a kam pahogga' magsagina.
5 “Bang aniya' luma' pariyata'anbi pah'llinginbi dahū, yuk-i, ‘Bang pa'in kam kaniya'an
kasannangan!’
6 Manjari bang aniya' pat'nna' ma luma' inān a'a patut binuwanan kasannangan,
kat'kkahan du iya kasannangan bay pangamu'bi he'. Sagō' bang halam, papelleng ni
ka'am kasannangan e'.
7 Pat'nna' kam ma dakayu' luma' sadja. Da'a kam magpinda-pinda pat'nna'an.
Amangan kam maka anginum ai-ai pangalabot ka'am e' saga a'a ma deyom luma' he'
sabab bang a'a maghinang, wajib iya binuwanan napakana.
8 “Maingga-maingga kaluma'an kat'kkahanbi, bang kam sinagina e' saga a'ana,
kakanunbi ai-ai pinat'nna'an ka'am e' sigām.
9 Pauli'unbi saga a'a sakihan mahē' maka haka'anbi sigām, ta'abut na waktu
pagparinta Tuhan.
10 Saguwā' bang aniya' kaluma'an kat'kkahanbi bo' kam mbal ganta' sinagina e' a'ana,
paluwas kam ni lān bo' pah'llinginbi.
11 Yukbi, ‘Itiya' paspasan kami min tape' kami bagunbun lahatbi itu, tanda' saksi' in
kami apuwas na min ka'am. Sagō' subay kata'uwanbi in pagparinta Tuhan asekot na.’
12 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma manusiya'
abuhat lagi' hukumanna ma saga a'a ma lahat ina'an-i min bay hukuman ma lahat Sodom
ma masa awal.”

Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Matiyu 11:20-24)

13 “Allā!” yuk si Isa. “Ka'am saga a'a Korasin maka a'a Betsaida, maka'ase'-ase' sidda
ya pamakadal ka'am! Aheka hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am sagō' halam
ikutbi. Bang da'ira Tira maka da'ira Sidun ma masa awal e' bay pangahinangan saga
hinangku makainu-inu itu, tantu saga a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu
sigām bay magsin'mmek karut, maka magbusugan di-sigām abu, tanda' sin pagsusun
sigām.
14 Bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi' hukuman ya pinat'kka ni ka'am
min bay hukuman ma saga a'a da'ira Tira maka da'ira Sidun.
15 Ka'am isab a'a Kapirnaum,” yuk si Isa, “ilu kam magbantug-bantug di-bi in ka'am
pinalanga sampay ni sulga'! Luwal nalka' ya pasampayanbi!”
16 Ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Sasuku anaima' pandu'bi, sali' aku ya
tataima'na. Sai-sai isab anulak ka'am, sali' aku ya tasulakna. Maka sai-sai anulak aku,
tasulakna Tuhan ya bay amapi'itu aku ni dunya.”

Pagbalik ni si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

17 Mbal at'ggol, makabalik na ni si Isa saga mulidna pitumpū' maka duwa ya bay
soho'na pal'ngngan. Landu' sigām akōd. Yuk sigām ni iya, “Tuwan, minsan saga saitan,
bay ameya' ma panoho'an kami pagsabbut kami ōnnu!”
18 Anambung si Isa, yukna, “Bay ta'nda'ku nakura' saitan sali' luwa lāt apakpak min
b'ttong langit, halam na aniya' ga'osna.
19 Kabuwanan kam e'ku kawasa bo' kam mbal ainay minsan tagi'ikbi sowa atawa
jalalangking. Taga'osbi isab kawasa nakura' saitan ya magbabanta, ati halam aniya'
makamula ka'am minsan ai.

20 Sagō' da'a kam magkalasigan ma sabab kapagbaya'anbi saga saitan. Gom gi' kam
magkōg-koyag ma sabab ōnbi wa'i tasulat e' Tuhan ma deyom sulga'."

Magkōg-koyag si Isa
(Matiyu 11:25-27; 13:16-17)

21 Manjari ma waktu ina'an sinōd kōg si Isa sabab min Rū Sussi. Yukna ni Tuhan, "O
Mma', ka'a ya makapagbaya' ma sulga' maka ma dunya. Aheya pagsukulanku ni ka'a
sabab in bay limbungannu min a'a taga-pangadji' sampay min a'a alalom pangita'una,
pata'unu na ni saga a'a akulang ta'una. Aho', Mma', min kōg maka baya'nu angkan
buwattē'.
22 "Bay na pangandol ai-ai kamemon ma aku e' Mma'ku. Halam aniya' makata'uwan
Anak Tuhan bang sai iya, luwal Mma'ku'. Damikiyanna isab, halam aniya' makata'uwan
Mma'ku bang sai iya, luwal aku anakna lissi, sampay isab sasuku tapene'ku pinata'u."
23 Jari paharap si Isa ni saga mulidna bo' ah'lling ni sigām sadja. "Aheya kahāpanbi,"
yukna, "ma sabab paka'nda'bi pakaradja'an itu.
24 Haka'anta kam, aheka saga nabi maka saga sultan ma masa awal e' bay bilahi
to'ongan ang'nda' pakaradja'an ya ta'nda'bi ma buwattina'an, sagō' halam ta'nda' e'
sigām. Bilahi isab sigām akale ma ai-ai takalebi itu, sagō' halam bay makakale."

Kissa Pasal A'a Samariya ya Ahāp Addatna

25 Manjari aniya' dakayu' guru sara' agama pehē' ni si Isa. Aniya' panilawna ma si
Isa panulayan iya, yukna, "Tuwan Guru, ai subay hinangku bo' supaya aku pinasuku'an
kallum kakkal ni kasaumulan?"
26 Anambung si Isa, yukna, "Ai bahā' tasulat ma deyom sara' Tuhan, ya bay pang'bba
ma si Musa? Ai hatina ya tabassanu mahē'?"
27 Yuk sambung a'a inān, "Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi Tuhan. Ya lasabi
ma iya subay min deyom ataybi maka min deyom tawhidbi maka min panahu'anbi maka
min kosogbi. Maka wajib isab kam alasahan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan
baranbi."
28 "Taluwa' sambungnu," yuk si Isa. "Hinangun ilu ati pinasuku'an du ka kallum
kakkal ni kasaumulan."
29 Sagō' guru inān mbal bilahi tara'ug angkan yukna ma si Isa, "Manjari sai bahā'
pagkahiku ya subay kalasahanku?"
30 Anambung si Isa, yukna, "Aniya' dakayu' a'a bangsa Yahudi palūd min Awrusalam
tudju ni da'ira Ariha. Ma labayan pa'in, nirugpakan iya e' saga mundu. Nila'ugan iya
maka nilangpasan kamemon alta'na sampay s'mmek bay ma baranna. Ahalol pa'in iya,
pinasagaran iya maina'an.
31 Pasalta', aniya' palabay min lān inān dakayu' imam Yahudi sagō' pag'nda'na ma a'a
ahalol e', palikuwad iya min dambila'.
32 Damikiyanna, aniya' a'a saddī makapina'an, Yahudi isab min tubu' si Libi, a'a
anabangan imam. Sagō' pag'nda'na ma a'a ahalol e', palikuwad isab iya min dambila'.
33 Puwas e' aniya' dakayu' a'a bangsa Samariya pal'ngngan min lān ina'an ati ta'abutna
a'a ahalol e'. Pag'nda'na, magtūy iya t'kkahan ase'.
34 Pasekot iya pina'an ati tambalanna pali'na maka ns'llan maka binu, bo' yampa
p'kkosna. Puwas e' pinasakat a'a inān ma kura'na ati binowa ni luma' paghahanti'an bo'
niayura e'na maina'an.
35 Pagsalung amuwan iya sīn ma tag-dapu luma' he' ati yukna ma iya, 'Ayurahin aku
a'a itu. Bang ka makagastu palabi min sīn itu, bayaranku pa'in ma kabalikku pi'itu.' "
36 Jari atilaw si Isa ni guru inān, yukna, "Na, ma a'a t'llungan inān, ingga bang ma
pikilannu maghinang sangkahāpan ma a'a bay kalangpasan e' mundu he'?"
37 Anambung guru, yukna, "Ya a'a dangan ma'ase' ma iya sampay anabang."
"Na," yuk si Isa, "pehē' na ka. Hinangun buwat hinang a'a inān."

Si Isa ma Luma' disi Marta maka si Mariyam

38 Manjari itu, makalanjal pa'in disi Isa maka saga mulidna minnē', at'kka sigām ni
dakayu' kaluma'an ati sinagina iya e' d'nda niōnan si Marta, sinō' pariyata' ni luma'na.
39 Aniya' danakan si Marta d'nda niōnan si Mariyam. Si Mariyam iya aningkō' na pa'in
ma atag tape' si Isa akale ma pamandu'na.
40 Si Marta alengog pikilanna sabab kaheka hinangna magadjal lalabotan, angkan
iya pehē' ni si Isa magmahi. "Tuwan," yukna, "mbal bahā' ahalga' ma ka'a itiya' aku
pinasagaran e' danakanku magadjal dangan-danganku. Sōʼun iya anabang."
41 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'a Marta, asasaw ka maka aheka hinang
kasusahannu,

42 sagō' dakayu' du hinang aheya kagunahanna. Ahāp ya pinene' e' si Mariyam, mbal
du kala'anan min iya."

11

Pamandu' si Isa Pasal Sambahayang
(Matiyu 6:9-13; 7:7-11)

1 Aniya' dakayu' llaw anambahayang si Isa. Aubus pa'in, ah'lling ni iya dakayu'
mulidna, yukna, "Tuwan, pandu'in kono' kami magsambahayang buwat bay pamandu'
si Yahiya ma mulidna."
2 Anambung si Isa, yukna, "Bang kam anambahayang subay buwattitu
kal'ngnganana. Yukbi,
'O Mma' kami Tuhan, bang pa'in pinagaddatan ōnnu e' kamemon.
Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma manusiya' kamemon ma dunya itu.
3 Jukupin kami balanja' llaw-llaw.
4 Ampunun saga dusa kami,
sabab ampun kami isab sai-sai makarusa ni kami.
Da'a kami tugutin binowa ni deyom sasat.' "
5 Ah'lling gi' si Isa ni sigām, yukna, "Saupama aniya' min ka'am taga-bagay. Jari pehē'
kam tonga' bahangi ni luma'na bo' yukbi, 'O bagay, pasambi'un kono' aku tinapay t'llu
solagna,
6 sabab aniya' bagayku dakayu' at'kka baha'u min l'ngnganana. Ina'an iya ma luma'
kami, bo' halam ai-ai tapamakanku iya.'
7 Sakali anambung bagaybi min deyom luma', yukna, 'Oy! Da'a aku sasawun. Ahogot
na tambol lawang maka itiya' na kami magtai'anak maglegehan. Mbal aku makabungkal
amuwanan ka'a ai-ai.'
8 Haka'anta kam," yuk si Isa, "minsan buwattē' panambung bagaybi he', tantu iya
pabungkal bo' kam buwananna ai-ai kagunahanbi. Ngga'i ka ma sabab kapagbagaybi,
sagō' ma sabab katuyu'bi angamu'.
9 "Angkan haka'anta kam, angamu'-ngamu' kam ati binuwanan du kam. Amiha kam
ati makabāk du kam. Mikiukab kam ati niukaban du kam.
10 Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du, sai-sai amiha makabāk du, sai-sai mikiukab
niukaban du.
11 Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an daing e' anakbi, buwananbi bahā' sowa?
12 Atawa bang amu'na nt'llo, buwananbi bahā' jalalangking?
13 Ka'am ilu, minsan taga-dusa, ata'u du amuwanan anakbi ai-ai makahāp. Luba'-
lagi'na na Mma'bi ma deyom sulga' ata'u du amuwanan ka'am Rū Sussi ni sasuku
angamu' ni iya."

Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-30; Markus 3:20-27)

14 Aniya' saitan makaumaw pinala'an e' si Isa. Makala'an pa'in saitan-i, makabissala
na a'a bay umaw. Ainu-inu ba'anan a'a bay maina'an,
15 sagō' aniya' ah'lling, yuk-i, "Kabuwanan iya kawasa e' Be'elsebul ya pagnakura'an
saga saitan, angkan iya makapala'an saga saitan."
16 Aniya' isab saga a'a kasehe' bay mikipa'nda' ma si Isa hinang makainu-inu,
panulayan sigām bang b'nnal min Tuhan kawasana.
17 Sagō' kasakupan asal e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, angkan yukna ma sigām,
"Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana ati magbono' sali'-sali',
mbal at'ggol magka'at pagsultanan e'. Damikiyanna bang aniya' a'a magdaokom abahagi'
duwa bo' magsagga'an di-sigām, al'kkas sigām magkaukanat.
18 Damikiyanna isab bang nakura' saitan amaluwas saitan, hatina magsagga' iya maka
panendogna, mbal at'ggol, kamulahan sigām. Na, yukbi in aku itu kabuwanan kawasa
e' nakura' saitan ya angkan aku makapaluwas saitan.
19 Bang he'-i b'nnal, minningga bahā' pangā'an mulidbi kawasa ya angkan sigām isab
makapaluwas saitan? Mulidbi luggiya' ya amatampal kasā'anbi.
20 Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan sabab kawasaku deyo' bay
min Tuhan. Ya na ko' ilu paltanda'an in Tuhan itiya' na magparinta ma deyomanbi.
21 "Saupama a'a aga'os sakap asal maka pakokosna, bang iya ganta' anganjagahan
luma'na mbal ainay pangalta'na.
22 Sagō' bang aniya' a'a akalap gi' kosogna parugpak pina'an bo' anganda'ug,
kalangpasan du saga pakokos bay pangandolan e' a'a tag-luma' he'. Pinagbahagi'-
bahagi'an isab pangalta'na ati pamuwan ma saga kasehe'an."

23 Ah'lling isab si Isa, yukna, “Sai-sai mbal amogbogan aku anagga' aku du. Maka
sai-sai mbal anabangan aku magpatipun saga suku'ku, amakaukanat du iya.”

Kabalik Saitan ni Baina
(Matiyu 12:43-45)

24 “Na, bang takdil ni saitan,” yuk si Isa, “bang aniya' saitan paluwas min baran a'a,
nilunsul e'na lahat halam bay kaulanan pamiha'anna pahalian. Sagō' halam aniya'
tabākna. Jari ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, ‘Gom aku pabīng ni baran a'a
bay pat'nna'anku he'.’
25 Pagbīng pa'in, ta'nda'na wa'i bay sinapuhan maka minomos.
26 Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan saddī, akalap gi' la'at sigām min iya, ati pasōd
sigām kamemon ni deyom baran a'a he', bo' pat'nna' maina'an. Jari in kahālan a'a he'
ala'at gi' min bay dahū.”

Pasal Kakōgan B'nnal

27 Manjari aubus pa'in pamissala si Isa, aniya' d'nda min katimukan a'a inān ah'lling
patanog. Yukna ma si Isa, “Kinōgan sidda d'nda bay anganakan ka'a maka bay
amaruru'!”
28 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Aheya gi' kakōgan sasuku akale ma palman Tuhan
sampay ameya' ma panoho'anna.”

Paltanda'an min Nabi Yunus
(Matiyu 12:38-42)

29 Paheka na pa'in saga a'a maghuru-huru pina'an ni si Isa ati yukna ma sigām, “Ala'at
kahinangan saga a'a patahunan itu. Mikipa'nda' kam paltanda'an panulayanbi aku bang
sab'nnal-b'nnal aku min Tuhan. Sagō' halam aniya' paltanda'an pina'nda'an ni ka'am,
luwal paltanda'an nabi Yunus bay ma masa awal e'.
30 Si Yunus bay tahinang paltanda'an e' Tuhan pagbanda' ma saga a'a ma da'ira
Niniba. Damikiyanna isab aku, Anak Manusiya', tahinang paltanda'an ma ka'am saga
a'a patahunan itu.
31 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', aniya' du an'ngge maina'an
dakayu' sultan d'nda bay min lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi' du iya in ka'am taga-
dusa. Ya angkan iya taga-kapatut anaksi' sabab in iya bay pi'itu min lahatna ma bihing
dunya supaya takalena bissala sultan Sulayman, ya bay alalom to'ongan pangita'una he'.
Sagō' haka'anta kam, ma buwattina'an aniya' maitu ma ka'am pasōng lagi' pangita'una
min sultan Sulayman, sagō' mbal ikutbi.
32 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', magt'nggehan saga a'a bay
ma da'ira Niniba ma masa awal e', bo' anaksi'an ka'am in ka'am taga-dusa. Sabab sigām
ya bay apinda min dusa sigām pagkale sigām ma pandu' si Yunus. Haka'anta kam, aniya'
maitu ma ka'am alanga lagi' min nabi Yunus, sagō' mbal iya ikutbi.”

Pasal Kasawahan
(Matiyu 5:15; 6:22-23)

33 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Halam aniya' anū'an palita'an bo' yampa tapukanna
atawa turunganna maka undam, sagō' pat'nna'na du ma diyata' papagan supaya ta'nda'
sawana e' sasuku pasōd ni deyom luma' he'.
34 Matata itu sali' dalil palita'an amuwan sawa ma deyom ginhawata. Bang ahāp
pang'nda'ta, asawa sampay deyom ginhawata. Sagō' bang matata mbal ahāp, sali'
angalendom sampay deyom ginhawata itu.
35 Tantuhunbi in kasawahan ma deyom ginhawabi b'nnal sadja, ngga'i ka kalendoman.
36 Sagō' bang asawa lullun deyom ginhawabi, maka bang halam aniya' lendomna
minsan dangkuri', asawa to'ongan kamemonna. Ya dalilna aniya' palita'an amasawahan
iya.”

Saga Katiksa'an Nnom Hekana
(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

37 Aubus pa'in e' si Isa amissala, aniya' dakayu' a'a Parisi amowa iya ni luma'na
amangan. Jari pasōd iya pina'an amangan.
38 Ainu-inu Parisi he' ma si Isa sabab halam iya bay angose'an tanganna dahū bo'
yampa amangan.
39 Yuk si Isa ma iya, “Ka'am saga Parisi, kose'anbi sawanbi maka laibi sampay
luwasanna, sagō' ap'nno' deyom ataybi e' pangalangpasbi maka kala'atanbi.
40 Dupang pahāp kam! Kabā'bi bahā' hal luwasan baranbi ya pinapanjari e' Tuhan,
bo' deyomna halam?

41 Sagō' isi sawanbi maka laibi subay panarakkabi ma saga miskin, jari halal du
kamemonbi.
42 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi! Atukid sidda kam anukbal
ni Tuhan bahagi' sangpū' min ai-aibi kamemon, minsan la'a hal ginisan sayul-sayul
ya pamapābi kinakan. Sagō' halam kabogboganbi saga hinang ahalga', hatina hinang
abontol ma pagkahibi maka lasa tudju ni Tuhan. Ahāp isab hinangbi anukbal bahagi'
min ai-aibi, sagō' da'a taikutinbi saga hinang labi ahalga' he'.
43 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi! Bang kam ma deyom langgal,
ya kabaya'anbi subay aningkō' ma paningkō'an bangsahan. Bang kam ma mairan, ya
kabaya'anbi subay nihulmat e' saga a'a.
44 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am. Sali' kam sapantun kakakubulan hal
pinasagaran, manjari tagi'ik e' a'a bo' halam kinata'uwan e' sigām in ina'an makabatal.”
45 Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama ah'lling ni si Isa, yuk-i, “Tuwan Guru,
pagka buwattē' pah'llingnu ma saga Parisi, sampay kami isab talapaynu pinakaiya'.”
46 “Aho',” yuk si Isa, “maka'ase'-ase' isab ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama!
Sabab pabuhatanbi saga a'a maka sara'-panara' ya mbal takole' binogbogan e' sigām.
Sagō' mbal kam anabang amowa, minsan la'a hal tabang ariki'.
47 “Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am! Sabab pa'altibi tampat ma saga nabi, bo' nabi
inān bay tabono' e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal e'.
48 Jari ka'am ilu anaksi'an di-bi in ka'am pauyun du ma kahinangan ka'mbo'-mbo'anbi
he'. Sigām bay amapatay saga nabi he', ati ka'am ya ama'alti kubul sigām.
49 Angkanna Tuhan, ya alalom asal ta'una, bay angallam, yuk-i, ‘Pabeya'ku pehē' ni
bangsa Isra'il saga nabi maka saga a'a kawakilanku. Saguwā' kasehe'an a'a pabeya'ku
pinapatay du e' sigām, kasehe'an nila'at.’
50 Angkanna,” yuk si Isa, “ka'am saga a'a patahunan itu tin'kkahan du kabinasahan
ma sabab bay dusa ka'mbo'-mbo'anbi amono' kanabi-nabihan sangay min waktu
pamapanjari dunya.
51 Bininasa du kam ma sabab kamatay saga nabi kamemon, tinagna'an min si Habil
anak si Adam, sampay ni si Jakariya ya pinapatay e' sigām ma llotan tongod pagkulbanan
maka baran langgal e'. Aho', haka'anta kam saga a'a ma ahil jaman itu, tantu kam
pamatanggungan karusahan sigām kamemon.
52 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama, sabab tambolanbi
saga a'a bo' mbal kaniya'an pangita'u. Ya sapantunna pangalta' tinau' sakuli-kuli, in
ka'am mbal bilahi angukay iya, maka lāngbi isab sasuku bilahi.”
53 Pagla'an si Isa minna'an, magtūy saga Parisi maka saga guru sara' anagna' anoway
iya. Ala'at sidda panoway sigām, maka aheka isab panilaw sigām ma iya,
54 bang kalu tasaggaw amah'lling kasā'an, manjari katuntutan iya ni sara'.

12

Pagbanda' Pasal Pandu' Parisi maka Saddusi
(Matiyu 10:26-27)

1 Pasalta' ina'an-i, ibu-ibuhan saga a'a magtimukan, sikaselot-selotan. Manjari amanda'
si Isa dahū ma saga mulidna, yuk-i, “Halli'inbi pasulig tinapay min saga Parisi, hatina
hinang sigām maglaku-laku in sigām ahāp.
2 Kamemon bay nilimbungan,” yukna, “tantu pinaluwas. Maka kamemon bay tatau'
ma deyom atay tantu pinabukis du.
3 Ai-ai pagsuli-sulibi ma deyom kalendoman kinale du ma kasawahan. Ai-ai
paghigung-higungbi ma deyom bilik pinatanyag du ma mairan.”

Pasal Sai Subay Pinagmatāwan
(Matiyu 10:28-31)

4 “Haka'anta kam, saga bagay,” yuk si Isa, “da'a katāwinbi saga a'a ya makapatay
baranbi sabab mbal ta'abut palnyawahanbi.
5 Sagō' pandu'anta kam bang sai iya subay pagmatāwanbi: katāwinbi Tuhan sabab
taga-kapatut iya angalarukan nyawabi ni deyom nalka' bang tapapatay na baranbi.”
6 Yuk si Isa lagi', “Pikilunbi saga manuk-manuk paupit ilu, tab'llita lima hekana maka
duwa unud sīn. Saguwā' minsan manuk-manuk ariki' halga'na, mbal takalipat e' Tuhan
minsan dakayu'.
7 Na, luba'-lagi'na ka'am isab mbal takalipat e' Tuhan. Minsan lamba bu'unbi ilu
taitung asal e'na. Angkan kam subay mbal tināw sabab ahalga' gi' kam min ba'anan
paupit ilu.”

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an
(Matiyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 "Haka'anta kam," yuk si Isa, "sai-sai angahaka ma matahan kaheka'an a'a in iya
ameya' ma aku, Anak Manusiya', angahaka du aku ma matahan saga mala'ikat Tuhan
in a'a inān palsuku'anku du.
9 Sagō' sai-sai amalilu ma matahan kaheka'an a'a in aku ngga'i ka pameya'anna,
paliluhanku isab a'a inān ma matahan saga mala'ikat Tuhan.
10 Sai-sai amah'lling la'at ma aku, Anak Manusiya', makajari niampun dusana, sagō'
sai-sai amah'llingan Rū Sussi ala'at, mbal to'ongan niampun.
11 "Ma sinosōng, bang kam sinaggaw e' a'a bo' binowa ni langgal sigām nihukum
atawa ni alopan saga gubnul maka saga parinta, da'a kam magsusa bang buwattingga
e'bi anganda'awahan di-bi atawa bang ai pamissalabi.
12 Sabab pinandu'an du kam e' Rū Sussi ma waktu ina'an-i bang ai subay pamissalabi."

Paralilan Pasal A'a Dayahan

13 Manjari aniya' dangan min katimukan a'a inān ah'lling. Yukna ni si Isa, "Tuwan,
soho'un lagi' danakanku amahagi'an aku pusaka' bay pang'bba e' mma' kami."
14 Sagō' yuk si Isa ma iya, "Sehe', halam aku kabuwanan kapatut anara' ka'am, maka
halam aniya' kapatutku amahagi' alta'bi."
15 Sinugpatan isab lling si Isa ma saga a'a inān, yuk-i, "Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi
napsu indaginis sabab minsan kam dayahan makalandu', ngga'i ka karayabi aheka ya
makabuwanan ka'am kallum."
16 Puwas e' aniya' pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Aniya' a'a dayahan
taga-huma aheka sidda buwa'na.
17 Manjari a'a itu amikilan di-na, yukna, 'Ai bahā' subay hinangku pagka halam aniya'
kamalig sarang panau'anku buwa' tinanom itu?
18 Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku. Langkatku saga kamaligku bo'
hinangku kamalig baha'u, aheya lagi' min bay tagna'. Jari tau'ku mahē' buwa' tinanomku
kamemon maka alta'ku kamemon.
19 Puwas e' ah'llingan aku di-ku, yukku, ahāp asal sukudku. Aheka na tatau'ku
panganggastuku sampay ma tahunan. Pahali-hali na aku. Amangan aku maka anginum,
maka pahāpku palasahanku.'
20 Sagō' amissala Tuhan ma iya, yukna, 'Dupang pahāp ka! Ma sangom ilu amatay du
ka. Ma sai na bahā' alta' bay tau'annu barannu ilu?'
21 Na," yuk si Isa, "buwattē' du ya kamaujuran a'a bang amabūd alta' pamahāp
palasahanna, bo' pa'in miskin iya ma pang'nda' Tuhan."

Pasal Pangandol ma Tuhan
(Matiyu 6:25-34)

22 Jari amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Angkan kam soho'ku da'a sakit
magsusa pasal kallumanbi bang ai kakanbi, atawa pasal ginhawa-baranbi bang ai
kapan'mmekbi.
23 Sabab labi ahalga' kallumta min pagkakanta, maka ahalga' gi' baranta min
pan'mmekta.
24 Nda'unbi saga owak. Mbal magtanom, mbal magani, maka halam aniya' pagtatau'an
sigām kinakan, sagō' binalanja'an asal sigām e' Tuhan. Bo' ka'am ilu, ahalga' gi' to'ongan
min kamanuk-manukan.
25 Sai bahā' makapataha' umulna saga danjām sadja, minsan buwattingga e'na
magmasusa?
26 Manjari bang mbal tapataha'bi umulbi minsan dangkuri', angay pagsusahanbi ai-ai
kasehe'?
27 Nda'unbi saga sumping bang buwattingga katomo'na. Mbal magsangsā' maghinang,
mbal magt'nnun. Sagō' haka'anta kam, minsan sultan Sulayman maka kahaldayana ma
masa awal e', mbal maka'atu kahāp s'mmekna ma dakayu' sumping itu.
28 Bang Tuhan ya makapayakun sumping kasagmotan itu, ya tatasanna dang'llaw du,
pagsalung tinunu', ya lagi'na ka'am pas'mmekanna du. Akulang pahāp pangandolbi ma
iya!
29 "Angkan kam soho'ku da'a magsusa, da'a kam magpikil na pa'in bang ai kakanbi
atawa inumbi.
30 Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na he' kinasusahan na pa'in e' sigām.
Sagō' ka'am ilu, kinata'uwan e' Mma'bi Tuhan in ina'an kagunahanbi asal.
31 Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan, manjari pinaniya'an du kam ai-ai
kulang-kabusbi."

Pasal Karaya ma Sulga'
(Matiyu 6:19-21)

32 "Ka'am saga mulidku," yuk si Isa, "da'a kam tināw minsan kam mbal aheka. Sabab
ka'amuhan Mma'bi Tuhan amuwanan ka'am palsuku'an ma deyom pagparintahanna.
33 Pab'llihinbi alta'bi ati panarakkahunbi b'llihanna ma saga a'a miskin. Bang hinangbi
itu-i sali' kam dalil ang'nna' alta'bi ma deyom pitaka mbal magka'ndang. Hatina aniya'
karayabi ma deyom sulga', karaya mbal pakulang. Bang ganta' maina'an karayabi, mbal
ta'abut e' a'a panangkaw maka halam aniya' ulat amaka'at iya.
34 Sabab hatina, maingga-maingga ya panau'anbi alta'bi, ya na ina'an pataptapan
pangatayanbi."

Pinajaga e' si Isa saga Mulidna

35-36 Amissala gi' si Isa, yukna, "Subay kam patanam ma ai-ai pat'kka, buwat saga
sosoho'an angalagaran kapole' nakura' sigām min pagkawinan. As'mmek na pa'in sigām
maka mbal am'ddahan palita'an. Pagt'kka nakura' sigām bo' pagkuku'na ma lawang,
magtūy iya niukaban.
37 Aheya kahāpan saga sosoho'an inān pagka masi sigām magjaga maka asakap
asal ma pagt'kka nakura' sigām. Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "nakura'
inān angamomosan di-na du ati patingkō'na saga sosoho'anna he' bo' yampa sigām
buhatanna.
38 Minsan tonga' bahangi atawa dai' llaw ya kat'kkana, bang ta'abutna saga
sosoho'anna asal ajaga, tantu aheya kahāpan sigām.
39 Saupama a'a tag-dapu luma', bang kata'uwanna waktu kat'kka panangkaw, tantu
mbal pasagaranna luma'na nilangkat maka sinōd.
40 Damikiyanna isab ka'am, subay kam sakap sadja sabab aku, Anak Manusiya', at'kka
du pi'itu pabīng ma waktu mbal kata'uwanbi."

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Matiyu 24:45-51)

41 Manjari atilaw si Petros, yukna, "Tuwan, sai bissalahannu paralilan ilu? Kami sadja
atawa a'a kamemon?"
42 Anambung si Isa magparalilan pabīng. "Bang aniya' sosoho'an ahāp akkalna,
a'a kapangandolan," yukna, "iya na ina'an pinene' e' nakura'na magmandul ma saga
sosoho'an kasehe'an. Iya na isab magatas-pikil ma balanja' sigām.
43 Na, bang bay alikut nakura'na inān bo' amole' na, aheya kahāpan ma magmandul
inān bang iya ta'abut e' nakura'na anogol ma bay pamahinang iya.
44 Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na kamemon ma sosoho'an
kapangandolan e'.
45 Sagō' in mandul itu, bang saupama pangannalna ma deyom atayna in nakura'na
at'ggol gi' at'kka, anagna' iya angala'ugan saga sosoho'an kasehe'an l'lla maka d'nda. Ya
na pa'in hinangna magkakan maka maginum maka maglango.
46 Sakali patagha' sadja t'kka nakura' inān, ma llaw halam nilagaran e' magmandul,
ma waktu halam kata'uwanna. Manjari nilagut iya e' nakura'na sampay abugtang.
Pinakadalan iya nalka' sali'-sali' maka saga a'a mbal magkahagad ma Tuhan.
47 "Bang sosoho'an ata'u bang ai kabaya'an nakura'na subay hinangna, bo' mbal sakap
maghinang, tantu iya niraplosan to'ongan.
48 Sagō' bang sosoho'an a'awam asal pasal kabaya'an nakura'na, bo' aniya' tahinangna
patut paminasahan iya, niraplosan du isab iya sagō' mbal sakit abuhat. Sai-sai
kabuwanan aheka, aheka isab niholat min iya. Damikiyanna bang a'a pangandolan
ma aheka, pasōng isab aheka niholat min iya."

Si Isa Pagsagga'an A'a
(Matiyu 10:34-36)

49 Yuk si Isa lagi', "Bay aku pi'itu amowa api ni dunya itu ati kabaya'anku bangsi' wa'i
na arokot.
50 Aniya' kabinasahan subay kalabayanku ati kabuhatan aku sat'ggol mbal gi' aubus.
51 Arai' pangannalbi in aku pi'itu amowa kasannangan ni dunya. Sagō' haka'anta kam,
ngga'i ka kasannangan. Palsagga'an ya bowaku pi'itu.
52 Sabab puwas minnitu, bang aniya' lima puhu' magdakayu' luma', magkalukassa
sigām. T'llungan sigām anagga' duwangan, maka duwangan inān angatu ma t'llungan.
53 Mma' anagga' anakna l'lla, maka l'lla anagga' mma'na. Ina' anagga' anakna d'nda,
maka d'nda anagga' ina'na. Mato'a d'nda anagga' ayuwanna d'nda, maka ayuwan d'nda
anagga' mato'ana."

Pamandogahan Pasal Pakaradja'an ma Sinosōng
(Matiyu 16:2-3)

54 Ah'lling isab si Isa ni kaheka'an a'a inān. “Bang takdil ni luwa lahat,” yukna, “bang
ta'nda'bi angandom langit tampal ni s'ddopan, magtūy yukbi, ‘Sōng ulan’. Maka angulan
du isab.
55 Bang patumbuk satan, yukbi, ‘Ā, song apasu' lahat,’ ati apasu' du.
56 Mamarahi pahāp ka'am ilu magbau'-bau'. Ata'u kam ang'nda' pamandogahan ma
b'ttong langit maka ma dunya, jari angay mbal tapandogabi pakaradja'an ya pat'kka ma
masa ītu?
57 “Angay kam mbal ata'u magpikilan di-bi bang ingga ya apatut subay hinangbi?
58 Abila kam tinuntutan e' a'a ma sabab utangbi ati binowa e'na ni sara', pasulay kam
to'ongan maghāp maka iya ma halam gi' makatandan ni sara'. Sabab bang mbal, ya
aniya' tinandanan ka ni huwis ati ni'nde'an ni pulis bo' kinalabusu.
59 Haka'anta kam, ka'ddasan du kam ma deyom kalabusu inān. Subay puwasanbi bay
kataksilanbi kamemon bo' yampa kam makaluwas minnē'.”

13

Pang'bba min Dusa maka Kapamutawan min Tuhan

1 Na, ma waktu ina'an-i aniya' saga a'a anuli-nuli ni si Isa pasal saga a'a Jalil, ya bay
sinō' binono' e' gubnul Pilatu pasalta' ma waktu kapanumbali' sigām hayop pagkulban
ni Tuhan.
2 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Pangannalbi bahā' in dusa saga a'a inān labi gi'
min a'a kamemon maitu ma lahat Jalil, ya angkan sigām t'kkahan bala' buwattē'?
3 Ngga'i ka! Sagō' haka'anta kam, bang ka'am ilu mbal ang'bba min dusabi, ya du
ka'am amatay buwat saga a'a Jalil e'.
4 Saga a'a isab sangpū' maka walu' hekana, ya bay amatay mahē' ma Silowam pagka
kah'bba'an e' luma' pamantawan, pangannalbi bahā' in sigām dusahan lagi' min a'a
Awrusalam kasehe'.
5 Tantu ngga'i ka! Sagō' bang ka'am ilu mbal ang'bba to'ongan min dusabi, amatay du
kam buwat sigām.”
6 Manjari aniya' paralilan pangissa si Isa ma sigām. Yukna, “Aniya' a'a taga-kayu igira
patomo' ma deyom kabbunna, ya panomo'an bahan anggul. Pina'an iya amiha buwa'
igira sagō' halam aniya' tapihana,
7 angkan yukna ni tunggu' kabbun inān, ‘Nda'un, t'lluntahun na kapagpi'itu-pi'ituku
ni kayu igira itu amiha buwa' sagō' halam aniya' tapihaku. Puwarun na, sabab kaliman
tana' ītu.’
8 Saguwā' anambung tunggu' kabbun e', yukna, ‘Da'a, tuwan. Pasagaranta gi'
dantahun. Kalutku pahāp tana'na, tambalanku maka tai' hayop.
9 Bang hati' amuwan buwa' ma musim sinōng itu, ahāp isab. Bang mbal, na minsan
puwadnu na.’ ”

D'nda Buggul Kauli'an ma Llaw Paghali

10 Ma dakayu' llaw Sabtu', ina'an si Isa amandu' ma deyom langgal.
11 Aniya' maina'an dakayu' d'nda asaki sabab min saitan, sangpū' na maka waluntahun
t'ggolna. Parukkug sidda bukutna, mbal tapah'nnat.
12 Pag'nda' si Isa ma d'nda itu, sinō' iya pasekot. Yuk si Isa ma iya, “Arung, apuwas na
ka min sakinu ilu.”
13 Jari pina'abut e' si Isa tanganna ma iya. Magtūy iya pah'nnat ati ananglit ma Tuhan.
14 Sagō' nakura' langgal inān, apasu' atayna pagka si Isa amauli' a'a ma llaw Sabtu'.
Yukna ma saga a'a maina'an, “Nnom llaw ma deyom dapitu' wajib paghinangtam ai-ai.
Pi'itu kam ma deyom nnom llaw inān bang kam bilahi kauli'an sakibi, da'a bang llaw
Sabtu'.”
15 Sinambungan nakura' inān e' si Isa, yukna, “Magbau'-bau' pahāp ka'am ilu. Aniya'
bahā' ma ka'am mbal angahubaran sapi'na atawa kura'na bo' yampa guyudbi ni bohe'
supaya painumbi, minsan pasabu ma llaw Sabtu'?
16 D'nda itu panubu' si Ibrahim du buwat ka'am. Aniya' na sangpū' maka waluntahun
t'ggolna bay katahanan e' nakura' saitan. Mbal bahā' iya wajib pinuwasan min susana
ma llaw Sabtu'?”
17 Magtūy kaiya'an saga a'a ya anagga' si Isa ma sabab panambungna he'. Sagō' saga
a'a kamemon inān akōd kamemon ma sabab hinang makainu-inu kamemon ya tahinang
e'na.

Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-32; Markus 4:30-32)

18 Amissala gi' si Isa, yukna, "Ai pamasali'antam pagparinta Tuhan ma bangsa
manusiya'? Ai pamaralilanku iya?
19 Ya pagparinta Tuhan," yuk si Isa, "sali' dalil dansolag bigi-tinanom ariki'-diki',
tinanom e' a'a ma tana'na. Patomo' pa'in itu, manjari tahinang kayu na, ati pina'an
saga manuk-manuk patapu' ma sangana."

Paralilan Pasal Pasulig ya Pangalamud Tirigu
(Matiyu 13:33)

20 Ah'lling si Isa pabīng, yukna, "Ai pamaralilanku pagparinta Tuhan ma manusiya'?
21 Ya pagparinta Tuhan," yukna, "sali' dalil pasulig ginuna e' d'nda pinalamud ni tirigu
aheka, saga duwampū' maka lima kilu. Pagaddun pa'in, abuskag kamemon addunan."

Lawang Akiput
(Matiyu 7:13-14, 21-23)

22 Jari palanjal si Isa tudju ni da'ira Awrusalam hinabuna angalatag saga kaluma'an
aheya-ariki' amandu' ma saga a'a.
23 Aniya' inān dakayu' a'a atilaw iya, yuk-i, "Tuwan, akulang bahā' saga a'a lappasan
e' Tuhan min mulka'?"
Yuk sambung si Isa ma saga a'a inān,
24 "Bang kam bilahi pasōd ni deyoman Tuhan subay kam amuspus bo' kam makasōd
min lawangna akiput. Sabab haka'anta kam, aheka a'a anulay pasōd sagō' mbal
makasōd.
25 Makabungkal pa'in tag-dapu luma' anambol lawang, mbal na kam makasōd. Ma
luwasan lawang sadja kam anguku' maka angalingan. Yukbi, 'O tuwan, ukabin kami.'
Sinambungan du kam e'na, yukna, 'Mbal kata'uwanku kam bang minningga!'
26 Jari yukbi, 'Takalipatnu bahā' kami? Bay kami dakakanan maka ka'a. Bay ka
amandu' ma lahat kami.'
27 Sagō' balikanna du bay llingna ma ka'am, yukna, 'Haka'anta kam, mbal kata'uwanku
bang kam minningga. Ala'an kam min aku, ka'am kamemon maghinang kala'atan ilu!'
28 Manjari magalud du kam, magtage'ot isab emponbi ma waktu ina'an bang ta'nda'bi
ka'mbo'-mbo'anbi disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, sampay saga kanabi-nabihan
kamemon wa'i bay pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan. Malaingkan ka'am ya
nilarukan paluwas.
29 Patimuk du isab pina'an saga a'a min mpat pidjū alam ati magtingkō'an sigām
maina'an bo' magjamu ma deyom pagparintahan Tuhan.
30 Pata'u kam, aniya' saga a'a taramuli ma buwattina'an, pinarahū du ma sinosōng.
Maka aniya' saga a'a makarahū ma buwattina'an, pinaramuli isab ma waktu sinōng."

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam
(Matiyu 23:37-39)

31 Manjari ma waktu ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi. Yuk sigām, "Tuwan,
subay ka ala'an minnitu sabab sultan Herod inān bilahi amapatay ka'a."
32 Anambung si Isa, yukna, "Pehē' kam angahaka'an si Herod pangangakkal inān bang
ai hinangku. Llaw itu maka salung landu'anku hinangku amala'an saitan min baran a'a,
sampay amauli' saga a'a asaki. Ati ma llaw kat'lluna atangbus e'ku hinangku.
33 Sagō' subay aku palanjal ni pal'ngngananku llaw itu maka salung sampay isab ni
kasimuddayan. Halam du aniya' la'at makani-aku maitu sabab Awrusalam ya lahat
pamapatayan kaheka'an saga nabi."
34 Sakali magkarukka'an si Isa ma pasal da'ira Awrusalam. "Arōy!" yukna. "Ka'am
saga a'a Awrusalam, makasusa ko' kam ilu! Saga nabi min Tuhan hal papataybi. Saga
sosoho'an Tuhan isab hal bantungbi bang sigām pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku bay
bilahi animuk ka'am ma sabakanku? Sali' sapantun manuk d'nda bang pasabakna anak-
anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam bilahi.
35 Nda'unbi na, asiya-siya du langgalbi e' Tuhan. Maka haka'anta kam, song na aku
mbal ta'nda'bi sat'ggol halam ta'abut waktu pananglitbi aku. Subay yukbi, 'Bang pa'in
binarakatan iya pinapi'itu kawakilan e' Tuhan,' bo' yampa aku ta'nda'bi."

14

Si Isa ma Luma' A'a Parisi

1 Ma dakayu' Sabtu', pina'an si Isa amangan ma luma' dakayu' nakura' Parisi abantug.
Jari maina'an pa'in, pinatongan iya e' saga a'a maina'an.

2 Aniya' isab ma tongod si Isa a'a taga-saki, am'ngkong tape'-tanganna.
3 Atilaw si Isa ni saga guru sara' agama inān maka ni saga Parisi, yukna, “Bang kita
saupama amauli' saki a'a ma llaw Sabtu', langgal sara' agamatam bahā', atawa mbal?”
4 Sagō' halam sigām anambung. Jari ni'ntanan e' si Isa a'a asaki inān ati pinauli' e'na
bo' yampa papole'na.
5 Puwas e' atilaw si Isa ma saga a'a inān, yukna, “Bang saupama aniya' anakbi atawa
sapi'bi ahūg ni deyom lowang ma llaw paghali, ai hinangbi? Tantu ngā'bi pinaluwas
min deyom lowang e' minsan pasabu ma llaw paghali.”
6 Jari halam aniya' panganjawab sigām.
7 Tapandoga e' si Isa bowahan saga a'a maglurukan pina'an. Amene' sigām magtūy
paningkō'an ahāp ya tōp ma a'a bangsahan, angkan buwattitu pamaralilanna ma sigām,
yuk-i,
8 “Bang kam ganta' niabbit paluruk ni pagkawinan, da'a kam magtūy aningkō' ma
kōkan, ma paningkō'an ahāp. Kalu aniya' a'a bangsahan gi' min ka'am bay sinō' paluruk.
9 Jari pi'ilu ni ka'am a'a tag-hinangan, ya bay angabbit ka'am karuwangan paluruk
pehē', ati yukna, ‘Papinda ka minnilu bo' patingkō'un lagi' a'a itu.’ Jari kaiya'-iya'an
kam ati papinda kam aningkō' ni tape'an.
10 Sagō' bang kam sinō' paluruk, aningkō' kam magtūy ma tape'an. Jari pi'ilu du ni
ka'am tag-hinangan ati yukna ni ka'am, ‘Bagay, papinda ka ni kōkan, ni paningkō'an labi
ahāp.’ Manjari ta'nda' kam e' saga luruk inān kamemon in ka'am patut pinagaddatan.
11 Sabab hatina sasuku maglanga-langa di-na pinareyo' du. Maka sasuku magpatireyo'
di-na pinalanga du.”
12 Manjari ah'lling si Isa ni a'a bay angabbit iya amangan ma luma'na, yukna, “Na, ka'a
isab, bagay, bang ka angahinang pagjamuhan, da'a soho'un paluruk saga bagaynu, atawa
saga danakannu, atawa kahekanu, atawa lūng-kampungnu dayahan. Sabab bang sigām
ya sō'nu paluruk, ya du ka'a sinō' paluruk e' sigām ma waktu dakayu'. Jari katungbasan
ka magtūy.
13 Saguwā' bang ka ganta' angahinang pagjamuhan, ya soho'nu paluruk subay saga
a'a miskin maka a'a pengka', a'a aku'il maka a'a abuta.
14 Bang itu hinangnu, aheya du kahāpannu sabab halam aniya' ai-ai sigām panungbas
ma ka'a. Tuhan ya anungbasan ka'a ma llaw damuli, ma waktu pamakallum pabalik
saga a'a abontol.”

Jamuhan Aheya
(Matiyu 22:1-10)

15 Takale pa'in bissala si Isa itu e' a'a dangan ya amangan maina'an, magtūy iya
ah'lling, yukna, “Saga a'a palamud magjamu ma deyom pagparintahan Tuhan, aheya
asal kahāpan sigām.”
16 Anambung si Isa, kissa pamaralilan lagi', yukna, “Aniya' a'a bay magsakap jamuhan
aheya, ati aheka a'a bay abbitna paluruk.
17 Ta'abut pa'in llaw pagjamu, sinoho' ipatanna pehē' amata'uwan saga a'a bay
ta'abbitna. ‘Dai' na kam,’ yuk ipatan e'. ‘Sakap na kamemon.’
18 Saguwā' sali'-sali' sigām kamemon magpanumagal. Yuk a'a ya papehē'anna tagna',
‘Mbal aku makaluruk sabab aniya' tana' bay b'lliku subay nda'ku dahū. Pehē'ku lagi'.’
19 Yuk a'a dangan, ‘Bay na aku makab'lli saga sapi' paga'araru, sangpū' hekana. Subay
sulayanku gi' kosog sigām. Pehē'ku gi'.’
20 Yuk isab a'a dangan, ‘Baha'u aku bay kinawin, angkan aku mbal makaluruk.’
21 Manjari amole' ipatan inān angahaka'an nakura'na. Ap'ddi' to'ongan atay nakura'
he', ati yukna ma ipatanna, ‘Pasa'ut ka pehē' ni saga lān aluha maka lān akiput ya
paglalabayan a'a ma da'ira itu. Bowahun pi'itu saga miskin, saga a'a aku'il, saga a'a buta
maka saga a'a pengka'.’
22 Jari pehē' iya. Makapole' pa'in, ah'lling iya ni nakura'na, yuk-i, ‘Tahinangku na bay
panoho'annu-i sagō' masi gi' aniya' paningkō'an ma pagjamuhan.’
23 Yuk nakura', ‘Pehē' ka ni paglalabayan a'a ma deya, ati logosun saga a'a pi'itu bo'
supaya ap'nno' luma'ku.
24 Sabab haka'anta kam,’ yukna, ‘in a'a bay ta'abbitku dahū, halam aniya' min sigām
makananam saga kinakan bay sakapku.’ ”

Pasal Pameya' ma si Isa
(Matiyu 10:37-38)

25 Palanjal isab si Isa ni pal'ngnganana maka landu' aheka a'a ameya' parongan ma
iya. Manjari harapna sigām ati yukna,

26 “Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku nihinang mulidku, ya lasana ma aku subay
palabi min lasana ma ina'-mma'na maka ma anak-h'ndana, sampay ma saga danakanna
l'lla-d'nda. Minsan lasana ma baranna subay mbal palabi min lasana ma aku. Bang
ngga'i ka buwattē' lasana mbal iya manjari mulidku.
27 Subay paglilla'na kabinasahan sampay ni kamatay ma sabab pameya'na ma aku.
Ya sapantunna a'a ananggung hāgna pamapatayan iya. Bang mbal akuhanna, mbal iya
manjari mulidku.
28 “Bang saupama aniya' ma ka'am bilahi angahinang luma' pamantawan, subay iya
amikil-mikil dahū bo' tabista bang pila gastuna, ati kata'uwanna bang maka'abut sīnna
pangahinang luma' inān atawa mbal.
29 Sabab bang taosol na hāg, bo' mbal maka'abut sīnna pangubusna luma', pinag-
tunggīngan iya e' a'a kamemon ang'nda' pina'an.
30 Yuk sigām, ‘A'a itu bay makalandu' angahinang luma' sagō' mbal taubusna.’
31 “Atawa bang saupama aniya' sultan sangpū' ngibu sundaluna, song palanjal
magbono' maka sultan saddī, aningkō' gi' iya dahū amikil-mikil bang tara'ugna sultan
dakayu' inān, ya taga-sundalu duwampū' ngibu hekana.
32 Bang hati mbal tara'ugna, magtūy iya amabeya' suluhan pasampang ni sultan
dakayu' ma masi gi' atala, bo' mikipagkahāp.
33 Damikiyanna isab ka'am,” yuk si Isa, “subay kam amikil-mikil dahū sabab mbal
kam manjari mulidku bang kam mbal maglilla' anaikutan kaniya'bi kamemon.”

Pasal Asin Halam Aniya' Nanamna
(Matiyu 5:13; Markus 9:50)

34 Magparalilan na isab si Isa, yukna, “Kata'uwanbi, ahāp asal asin sagō' halam aniya'
pamabalik nanamna bang magtinu' na.
35 Halam na aniya' kagunahanna. Mbal minsan taguna panambal tana' atawa
pangalamud ni tai' hayop, hal tinimanan sadja. Na,” yuk si Isa, “sasuku kam makakale,
kalehunbi to'ongan.”

15

Bili-bili Alungay
(Matiyu 18:12-14)

1 Ma dakayu' llaw aheka saga a'a maga'ā' sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe'
patimuk pina'an ni si Isa sabab bilahi akale ma pandu'na.
2 Manjari saga Parisi maka saga guru sara' agama magdugal na, yuk-i, “A'a itu anaima'
saga a'a baldusa, magsalu isab maka sigām!”
3 Angkan binissala e' si Isa kissa pamaralilan itu, yukna.
4 “Bang saupama aniya' ma ka'am taga-bili-bili dahatus hekana, bo' wa'i alungay
dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu pasagaranna siyampū' maka siyam maina'an ma
deya bo' yampa pehē' amiha dakayu' ya alungay sat'ggol mbal tabākna.
5 Tabākna pa'in, tinanggung e'na tudju amole' maka e'na kinōgan sidda.
6 Pagt'kkana ni luma', magtūy lingananna saga bagayna maka kakampunganna.
Soho'na sigām magtimuk ati yukna ma sigām, ‘Maglami-lami kitam sabab tabākku na
bili-biliku bay alungay.’
7 Damikiyanna,” yuk si Isa, “bang aniya' a'a dangan magsusun sampay ang'bba min
dusana, aheya kalasigan ma deyom sulga'. In kalasigan ina'an palabi lagi' min kalasigan
ma siyampū' maka siyam a'a abontol ya halam aniya' dusa sigām pinagsusunan.”

Dublun Alungay

8 “Saupama isab,” yuk si Isa, “bang aniya' d'nda taga-dublun sangpū' hekana, bo'
alungay dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu iya anū' palita'an magtūy bo' sapuhanna
deyom luma' ati pihana pahāp-hāp sampay tabākna.
9 Jari bang tabākna na, nilinganan e'na bagayna maka kakampunganna. Sinō' sigām
magtimuk ati yukna ma sigām, ‘Maglami-lami kitam sabab tabākku na dublunku bay
alungay.’
10 Damikiyanna isab,” yuk si Isa, “aheya kakōgan ma saga mala'ikat Tuhan bang a'a
dakayu' a'a magsusun sampay ang'bba min dusana.”

Anak L'lla Alungay

11 Anuli-nuli gi' si Isa, yukna, “Aniya' inān dakayu' a'a taga-anak duwa l'lla.
12 Dakayu' llaw ah'lling anak siyali ni mma'na, yukna, ‘Mma', bahagi'un na alta'nu ati
pamuwanun ma aku bahagi'ku.’ Jari binahagi' e' matto'a inān kaniya'na ma anakna
karuwangan.

13 Mbal at'ggol, pinab'llihan e' siyali itu bahagi'na ati binowa e'na b'llihanna ni lahat
atala. Mahē' pa'in iya, pinaka'at e'na sīnna kamemon ma ai-ai kanapsuhanna.
14 Sakali itu, pagubus na sīnna kamemon, ginotom sidda lahat inān. Manjari aheya
na kasukkalanna,
15 angkan iya pehē' ni dakayu' a'a ma lahat inān bo' magpatiata ma iya. Jari sinoho'
iya e' a'a inān pehē' ni humana angipat saga bawi.
16 Na, pagka mbal kasandalan lingantuna, bilahi iya amangan minsan kinakan bawi
sagō' halam aniya' bay amuwanan iya minsan ai.
17 "Daipara tasayuna karupanganna angkan yukna ma deyom atayna, 'Saga ipatan
mma'ku he' maglabi-labi kinakan sigām, sagō' aku itu itiya' na song amatay e' otas.
18 Gom na aku amole' pehē' ni si Mma'. Yukku ma iya, "Mma', taga-dusa aku ni Tuhan
sampay ni ka'a.
19 Mbal na aku manjari ōnannu anak. Bistahun aku sali' hal dakayu' tendognu." '
20 Jari pabuhat iya min baina bo' pal'ngngan tudju ni mma'na pabīng.
"Sagō' atā-tā lagi' iya min luma', ta'nda' iya e' mma'na. Ma'ase' to'ongan mma'na ati
paragan pehē' bo' gapusna maka siyumna.
21 Yuk anakna inān ma iya, 'Mma', taga-dusa aku ni Tuhan sampay ni ka'a. Mbal na
aku manjari ōnannu anak.'
22 Sagō' nilinganan e' mma' inān saga ipatanna. Yukna ma sigām, 'Pal'kkas kam.
Bowahunbi pi'itu badju' kapuspusan ahāp ati pabadju'inbi iya itu. Pasingsinginbi isab,
maka pataumpa'inbi.
23 Puwas e' pehē' kam angā' anak sapi' ya bay pal'mmokta he', bo' sumbali'unbi.
Magjamu kitam, maka maglami-lami.
24 Sabab anakku itu bay niyatku amatay, sagō' itiya' na allum pabīng. Pangannalku
bay na alungay sagō' itu na tapole'.' Manjari anagna' sigām maglami-lami.
25 "Na, pasalta' pa'in itu-i, in anak siyaka wa'i magusaha ma huma. Ma labayan pa'in
iya tudju amole' bo' asekot-sekot na ni luma', aniya' takalena magkulintangan maka
magpangigal ma deyom luma'.
26 Nilinganan e'na dakayu' ipatan bo' tilawna bang magay ma luma' he'.
27 Yuk ipatan, 'Tapole' na siyalinu, maka bay sinō' e' mma'nu sinumbali' anak sapi' ya
pinal'mmok inān, sabab at'kka na anakna ma halam aniya' baya-bayana.'
28 Sagō' akagit atay magtūy anak siyaka he', ya angkan mbal bilahi pasōd ni deyom
luma'. Paluwas mma'na angamu' iya pasōd sagō' mbal iya.
29 Yukna ni mma'na, 'Nda'un, Mma', ma tahunan na aku maghinang ma ka'a sali'
banyaga'nu. Halam aniya' panoho'annu minsan dakayu' bay sagga'ku, sagō' halam aku
bay buwanannu minsan la'a dakayu' anak kambing supaya aku makapagjamu maka
saga bagayku.
30 Talkala' makapole' pa'in pi'itu anaknu ilu, magtūy sumbali'annu anak sapi'
pinal'mmok e', minsan bay paka'atna alta'nu panambana saga d'nda maghinang ala'at.'
31 Anambung mma'na, yukna, 'Otō', kakkal du ka ma aku, maka suku'nu asal kaniya'ku
itu kamemon.
32 Patut du bang kita maglami-lami maka magkalasigan sabab allum du siyalinu ya
bay niyatta amatay-i. Pangannalta alungay sagō' tapole' na iya.' "

16

Pasal Magmandul Ataha' Akkalna

1 Manjari itu amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Aniya' a'a dayahan maka
aniya' isab magmandul ma alta'na. Manjari tinuntutan magmandul itu in iya kono' hal
amaka'at alta' nakura'na.
2 Angkan tinambukuhan magmandul inān e' nakura', sinō' patampal ni iya. Yuk
nakura', 'Ai bahā' takaleku pasal ka'a itu? Bistahun kamemon bay pangandolku ma
ka'a, sabab mbal na ka magmandulan alta'ku.'
3 Amikil-mikilan di-na magmandul itu, yukna, 'Ai tahinangku buwattina'an sabab itiya'
na aku pinala'an min bay hinangku. Mbal na aku makakole' magkalga, maka aiya' aku
angamu' sin.
4 Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku supaya aniya' bagay angokoman aku
bang aku pinala'an na min hinangku.'
5 "Jari nilinganan e'na saga a'a taga-utang ma nakura'na, dangan maka dangan. Yukna
ni a'a dahū pina'an ni iya, 'Pila utangnu ma nakura'ku?'
6 "Ya sambungna, 'Dahatus mital ns'llan pagb'lla.'

"Yuk mandul ma iya, 'Ā, itiya' katasnu. Pasa'ut ka aningkō', sulatun limampū' mital sadja.'
7 Yukna isab ni a'a taga-utang pasunu', 'Ka'a, pila utangnu?'
"Yuk a'a he', 'Dahatus karut pai-tirigu.'
"Yuk mandul ma iya, 'Itiya' katasnu. Sulatun mailu walumpū' karut sadja.'
8 "Na, makakale pa'in nakura' pasal hinang sosoho'anna angakkal itu, magtūy sanglitanna ma sabab kataha' akkalna." Yuk si Isa isab, "Saga a'a mbal ameya' ma Tuhan, ataha' gi' akkal sigām min saga a'a ya ameya' ma Tuhan, sabab ata'u sigām anguntungan pagkahi sigām.
9 "Angkan pituwahanta kam," yuk si Isa, "paggunahunbi alta'bi maitu ma dunya bo' supaya kam makabāk bagay. Manjari bang ta'abut waktu kahalam alta'bi, tinaima' du kam mahē' ma paglahatanbi kakkal.
10 Bang a'a kapangandolan ma alta' ariki', kapangandolan du isab ma alta' aheya. Damikiyanna isab bang a'a mbal pangandolan ma alta' ariki', mbal isab kapangandolan ma alta' aheya.
11 Na, abila kam pinasuku'an alta' maitu ma dunya itu, bo' mbal kapangandolan, mbal du pinangandol ma ka'am alta' b'nnal.
12 Maka bang kam mbal kapangandolan ang'ntan alta' ngga'i ka suku'bi, mbal du pangandol ma ka'am alta' ya dī palsuku'anbi.
13 "Halam aniya' ipatan makapagduwa nakura' sabab tantu kab'nsihanna nakura' dakayu' maka kalasahanna dakayu'. Amalut iya ma dakayu' ati taikutanna dakayu'. Hatina mbal kam manjari maghinang ma Tuhan bang pilak ya paheyabi ma atay."

Pamandu' si Isa Kasehe'
(Matiyu 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12)
14 Takale pa'in pandu' si Isa itu e' saga Parisi, magtūy iya tinittowahan e' sigām sabab napsuhan sigām ma pilak.
15 Sagō' ah'lling si Isa ni sigām, yukna, "Ka'am ilu hal magbontol-bontol di-bi ma pang'nda' a'a, sagō' kinata'uwan asal deyom ataybi e' Tuhan. Ya pinahalga' ma atay e' manusiya' halam du aniya' kagunahanna bang ma Tuhan."
16 Yukna isab, "Ma waktu halam gi' pi'itu si Yahiya Magpapandi, ya na pa'in pinagnasihat usulan sara' bay pang'bba e' si Musa maka sulat bay tasulat e' kanabi-nabihan. Sagō' buwattina'an, sangay min waktu kapi'itu si Yahiya sampay ni llaw itu, ya pinagnasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Ati amanuyu' to'ongan saga a'a kamemon pasōd ni deyom pagparintahanna.
17 Sagō' in sara' bay pang'bba e' si Musa mbal du apinda kapatutna. Aluhay gi' nilanyapan dunya itu maka langit, min dakayu' balis ma sara' pinindahan."
18 Yukna isab, "Sai-sai animanan h'ndana bo' angah'nda saddī, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on. Maka sai-sai angah'nda bitu'anun taga-dusa isab buwattē'."

A'a Dayahan maka si Lasarus
19 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Aniya' a'a dayahan asal mags'mmek ahalga', maka ahāp sadja kinakanna sakahaba' llaw.
20 Aniya' isab a'a miskin ōnna si Lasarus, aliput baranna e' dugsul. Ya kabiyaksahanna binowa iya palege ma atag lawang luma' a'a dayahan inān.
21 Sabab aholat iya kabuwanan l'bbi kinakan bang aniya' apakpak min pagkakanan a'a dayahan. Pehē' isab saga ero' angandelatan ba'anan dugsulna.
22 "Manjari amatay miskin itu ati binowa iya e' saga mala'ikat ni deyom sulga', ni pangayurahan si Ibrahim. Puwas e' amatay isab a'a dayahan ati kinubul.
23 Mahē' pa'in ma ahirat, kap'ddi'an to'ongan a'a dayahan e'. Jari pahangad iya ati ta'nda'na si Ibrahim mahē' ma kalawakan, maka si Lasarus isab mahē' ma bihingna.
24 Angkan iya angalingan magtūy ni si Ibrahim. 'O mbo' Ibrahim,' yukna, 'ma'ase' ka ma aku! Soho'un si Lasarus pi'itu. Bang pa'in t'nno'anna hal tōng tudlu'na ni deyom bohe' bo' p'ttakanna ni d'lla'ku, sabab kap'ddi'an aku to'ongan ma deyom api itu.'
25 "Sagō' anambung si Ibrahim. 'Oto',' yukna, 'entomun jaman bay kallumnu lagi'. Bay ka pinaniya'an kahāpan indaginis, bo' si Lasarus ya bay pinaniya'an kala'atan. Sagō' ma buwattina'an itiya' iya taga-palasahan ahāp, bo' ka'a ya kabinasahan.
26 Maka ngga'i ka hal ilu-i, sabab aniya' butasan alalom pinat'nna' ma llotantam angkan sai-sai bilahi pi'ilu minnitu, mbal makalintas. Damikiyanna, halam aniya' minnilu makalintas pi'itu.'
27 "Yuk a'a dayahan e', 'Na, bang buwattilu, mbo', ya amu'ku junjung ni ka'a: sō'un sadja si Lasarus ilu pehē' ni luma' mma'ku,

28 sabab aniya' lima danakanku l'lla mahē'. Soho'un sigām pinituwahan ma si Lasarus
bo' mbal pi'itu ni lahat pangananaman p'ddi' itu.'
29 "Yuk si Ibrahim, 'Ina'an ma sigām kasulatan si Musa maka kanabi-nabihan
pamituwa sigām. Ya na ina'an subay ni'ikut e' sigām.'
30 "Yuk a'a dayahan, 'Mbal sigām angikut, mbo'. Saguwā' bang aniya' pina'an ni sigām
a'a bay amatay pabungkal na min kamatay, tantu du sigām ang'bba min dusa sigām.'
31 "Yuk sambung si Ibrahim, 'Bang mbal tabeya' e' sigām bay tasulat e' si Musa
maka kanabi-nabihan, mbal sigām tabowa am'nnal minsan aniya' a'a pabungkal min
kamatayna.' "

17

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-7, 21-22; Markus 9:42)

1 Amandu' lagi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Tantu aniya' sasat-manasat paniya' na
pa'in ma manusiya' makaparusa sigām. Saguwā' maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ma
sasuku anasat sehe'na amowa magdusa, sabab bininasa du iya e' Tuhan.
2 Ahāp lagi' a'a inān pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' yampa nihūg ni
timbang, bang pa'in da'a kalandu'an hinangna magparusa ma dakayu' a'a areyo' itu, ya
taga-pangandol ma aku.
3 Angkan kam soho'ku subay kamaya'-maya'," yukna.
"Bang aniya' pagkahinu ganta' makabuwan dusa ma ka'a, subay iya tō'annu bang ai
dusana. Jari bang pagsusunanna dusana sampay bbahanna, subay iya ampunnu.
4 Bang min pitu' iya makabuwan dusa ma ka'a ma deyom dang'llaw, ati min pitu' iya
magni-ka'a angamu' ampun, subay iya ampunnu."

Pasal Pangandol

5 Manjari ah'lling ni Panghū' Isa saga mulidna bay kawakilanna. Yuk sigām, "Tuwan,
pakosogun kono' pangandol kami tudju ni Tuhan."
6 Yuk Panghū', "Abila bay makasali' heya pangandolbi ni buwat heya bigi-tinanom
landu' anahut, makajari kam magpanoho'an ma kayu aheya itu, yukbi, 'Pabubut ka
minnilu bo' ka pat'nna' ni deyom s'llang.' Jari bineya' du buwat yukbi he'."
7 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang saupama aniya' sosoho'anbi, ya hinangna magararu
ma tana'bi atawa magipat saga hayopbi bili-bili. Bang iya tapole' min paghinanganna,
ah'lling bahā' kam ma iya, 'Dai' na ka amangan'?
8 Tantu mbal. Gom pa'in yukbi, 'Adjalun kinakanku bo' yampa ka asalin amuhatan
aku. Subay na aku aubus amangan bo' yampa ka'a!'
9 Magsukul kam bahā' ma sosoho'anbi pagga hinangna panoho'anbi? Tantu mbal.
10 Damikiyanna isab ka'am ilu bang hinangbi kamemon bay panoho'an ka'am, subay
yukbi, 'Kami itu hal sosoho'an. Patut kami maghinang ai-ai ya panoho'an ma kami.' "

Sangpū' A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa

11 Manjari itu, ma pal'ngnganan pa'in si Isa tudju ni Awrusalam, palabay iya min llot
lahat Samariya maka lahat Jalil.
12 Pagt'kkana pa'in ni dakayu' kauman, aniya' pasampang ni iya sangpū' a'a ni'ipul.
An'ngge sigām ma kalawakan lagi'
13 angalingan minnē'. Yuk sigām, "O Isa! Tuwan! Ma'ase' na ka ma kami."
14 Pag'nda' si Isa ma sigām, yukna, "Pehē' kam patūy ni saga imam bo' palilingunbi
baranbi ma sigām, ta'nda' in ka'am kauli'an na." Sakali itu, pasalta' sigām pal'ngngan
pehē' ni imam, na, kauli'an na.
15 Jari aniya' dangan min kasangpū' inān, tananamna pa'in in iya kauli'an na, pabīng
iya magtūy maka atanog e'na ananglitan Tuhan.
16 Pasujud iya ni si Isa magsukul ni iya. A'a itu bangsa Samariya asal.
17 Yuk si Isa, "Sangpū' puhu' kam bay kauli'an. Ma'ai na siyam-i?
18 Angay hal a'a liyu itu ya pabalik pi'itu magsukul ni Tuhan?"
19 Manjari ah'lling si Isa ni a'a Samariya he', yukna, "An'ngge na ka bo' ka palanjal na.
Kauli'an ka ma sabab pangandolnu."

Pasal Kapagparinta Tuhan
(Matiyu 24:23-28, 37-41)

20 Ma dakayu' llaw aniya' saga Parisi atilaw si Isa bang sumiyan waktu pamat'nna' e'
Tuhan pagparintana ma manusiya'. Yuk sambung si Isa, "Bang pat'nna' pi'itu pagparinta
Tuhan mbal ta'nda' kapi'ituna.

21 Halam du aniya' ah'lling, ‘Nda'unbi, itiya' maitu pagparintahan Tuhan!’ atawa
‘Ina'an na maina'an!’ Sababna ilu na parinta Tuhan ma deyomanbi.”
22 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Aniya' du llaw ma sinosōng in ka'am ilu
bilahi to'ongan ang'nda' aku, Anak Manusiya'. Bilahi kam ang'nda' minsan ma dang'llaw
sadja. Sagō' mbal gi' ta'nda'bi.
23 Aniya' a'a angahaka'an ka'am, yukna, ‘Ina'an iya maina'an!’ atawa ‘Itiya' iya maitu!’
Sagō' da'a kam pehē' amiha aku.
24 Sabab bang ta'abut llaw kapi'itu Anak Manusiya' pabalik, ta'nda' du e' kamemon.
Buwat du paka'nda' sigām ma lāt bang aninagan b'ttong langit min bihing paruwambila'.
25 Sagō' subay aku makananam kabinasahan aheya dahū gi' minnē'. Subay aku
sinulak e' saga a'a ahil jaman itu bo' yampa ta'abut llaw kapi'ituku pabalik.
26-27 Jari bang ta'abut waktu ina'an-i, sali' du kahālanna maka kahālan bay ma masa si
Nū. Bay sigām magkakanan na pa'in maka maginuman. Bay sigām magh'nda-magh'lla
sampay ni llaw karuwa' disi Nū ni diyata' adjung. Manjari nilatapan dunya e' Tuhan ati
magmula manusiya' kamemon. Na, buwattē' du isab ya kahālan manusiya' bang aku
Anak Manusiya' pabīng ni dunya.
28 “Damikiyanna isab saga a'a bay ma jaman lagi' si Lōt. Magkakanan na pa'in sigām
maka maginuman, magb'lli maka magdagang, magtanom maka maghinang luma'.
29 Sagō' ta'abut pa'in waktu kapala'an si Lōt min da'ira Sodom e', magtūy aniya' api
maka mailang pinatumbuk sali' ulan min deyom langit. Jari magmula saga a'a inān
kamemon.
30 “Na, buwattē' du isab kahālan saga a'a ma dunya itu bang ta'abut llaw pama'nda'
aku, in Anak Manusiya' itu.
31 Pagt'kka llaw ina'an, bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na bo' aniya'
palsuku'anna tabba ma deyom luma', subay mbal sōdna luma' inān. Damikiyanna isab
bang aniya' a'a ma humana, subay mbal balikna luma'na.
32 Pamintānginbi ya bay pat'kka ni h'nda si Lōt bay ma masa awal e'.
33 Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya' kallumna taptap. Sagō' sai-sai mbal
allogan baranna ma sababku, minsan iya amatay, makabāk du kallum kakkal.
34 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “ma waktu pabalikku pi'itu, aniya' a'a duwangan atuli
ma dakayu' du palegehan, jari niā' dakayu' inān ati tabba dakayu'.
35 Aniya' du inān duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu. Niā' dakayu' ati
ta'bba dakayu'.
36 Aniya' isab duwangan maghinang ma huma. Niā' dakayu' ati tabba dakayu'.”
37 Manjari tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, “Tuwan, maingga pat'kkahan ya yuknu
ilu?”
Anambung si Isa magparalilan, yukna, “Ma'ingga-ma'ingga lahat aniya' patay,
maina'an du pagtipunan saga owak.”

18

Paralilan Pasal Balu D'nda maka Huwis

1 Manjari aniya' paralilan pangissa e' si Isa ma saga mulidna supaya sigām mbal
sinumu angamu'-ngamu' ni Tuhan sakahaba' waktu.
2 Yukna, “Ma dakayu' lahat aniya' huwis mbal magmatāw ma Tuhan, mbal isab
magaddat ma pagkahina manusiya'.
3 Aniya' isab ma lahat inān dakayu' d'nda balu. Na, d'nda itu taga-palkala' ati pehē'
na pa'in ni huwis inān angamu' tabang. Angalogos iya mikipatuntul, yukna, ‘Tuwan,
tabangin aku bo' mbal tara'ug e' kuntaraku.’
4 Tagna' mbal anabang huwis inān, sagō' pagt'ggol-t'ggol, ah'llingan iya di-na, yukna,
‘Aku itu mbal magmatāw ma Tuhan, mbal isab magaddat ma manusiya'.
5 Sagō' d'nda itu hal makasasaw pikilanku angkan subay tabanganku. Bang iya mbal
dūlanku, sinumu du aku ma pagpi'ituna.’
6 “Na,” yuk si Isa, “hatiunbi bay pah'lling huwis ya mbal abontol inān.
7 Mbal bahā' anabang Tuhan ma saga a'a tapene'na, ya angamu' tabang ni iya llaw-
sangom? Magtanggu-tanggu gi' iya bahā' amatuntul ma sigām?
8 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “al'kkas du e' Tuhan amatuntul sigām. Sagō' ma
sinosōng, bang aku Anak Manusiya' pabalik pi'itu ni dunya, aniya' bahā' tabākku atotog
angandol ma aku?”

Pasal Parisi maka A'a Maga'ā' Sukay Parinta

9 Na, aniya' isab paralilan pinah'lling e' si Isa ma saga a'a ya amista di-sigām abontol
ati amareyo'-deyo' ma saga a'a kasehe'an.

10 Yuk si Isa, “Aniya' duwangan a'a bay patukad pehē' ni langgal pagkulbanan bo'
anambahayang. Dangan inān a'a Parisi, dangan a'a maga'ā' sukay parinta.
11 Maina'an pa'in sigām ma deyom langgal, an'ngge a'a Parisi dangan-danganna ati
anambahayang iya ni Tuhan. Yukna, ‘O Tuhanku, aheya pagsukulanku ni ka'a. Sabab
in aku itu mbal buwat a'a kasehe'an, ya napsuhan maka angulli' maka angaliyu-lakad
min h'nda sigām. Magsukul isab aku in aku ngga'i ka buwat a'a maga'ā' sukay parinta
itu.
12 Aku itu, min duwa magpuwasa ma deyom dapitu', maka jakatanku isab kamemon
tausahaku.’
13 “Sagō' in a'a maga'ā' sukay parinta inān wa'i an'ngge ma tōng langgal, mbal minsan
paharap ni sulga'. Tin'ppak e'na daggahana kabowa susana. ‘O Tuhan,’ yukna, ‘ma'ase'
pa'in ka ma aku sabab dusahan aku.’
14 “Haka'anta kam,” yuk si Isa, “amole' pa'in a'a duwangan min langgal, a'a magā'
sukay ya abontol ma bistahan Tuhan, ngga'i ka a'a Parisi. Sababna sai-sai magpalanga
ma baranna pinareyo' du, maka sai-sai magpareyo' di-na pinalanga du isab.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Markus 10:13-16)

15 Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo' supaya pinat'nna'an tanganna.
Pag'nda' itu e' saga mulidna, magtūy pinah'llingan e' sigām saga a'a amowa inān.
16 Manda' nilinganan onde'-onde' inān e' si Isa. Yukna ni saga mulidna, “Parūlunbi
saga kamanahutan ilu pi'itu ni aku. Da'a sigām lāngunbi sabab sai-sai makasali' ni onde'
itu taga-palsuku'an du ma pagparinta Tuhan.
17 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasulut ma pagparinta Tuhan
buwat kapasulut onde'-onde', na, a'a inān mbal makasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan.”

Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Markus 10:17-31)

18 Ma dakayu' llaw aniya' Yahudi alanga pehē' ni si Isa atilaw iya. “Tuwan Guru,”
yukna, “ka'a ilu asal ahāp. Ai subay hinangku bo' kaniya'an kallum ya taptap ni
kasaumulan?”
19 Anambung si Isa, yukna, “Angay yuknu in aku itu ahāp? Halam aniya' ahāp, luwal
Tuhan dakayu'-kayu'.
20 Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan, da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka
paghola'nu. Da'a ka amono'. Da'a ka anangkaw. Da'a ka anaksi' puting. Pagaddatin
ina'-mma'nu.”
21 Yuk l'lla inān ni iya, “Tuwan, sangay min kaonde'-onde'ku bay kabogboganku ina'an-
i kamemon.”
22 Takale pa'in itu e' si Isa, yukna, “Aniya' gi' dakayu' halam tahinangnu. Pehē' ka,
pab'llihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari
aniya' du karayanu maina'an ma deyom sulga'. Puwas e', pi'itu ka ameya' ma aku.”
23 Sagō' pagkale a'a itu ma bissala si Isa magtūy iya asusa sidda sabab landu' aheka
alta'na.
24 Ta'nda' e' si Isa kasusana ati yukna ni iya, “Saga a'a dayahan kahunitan asal pasōd
ni deyom pagparintahan Tuhan!
25 Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd ni deyoman
pagparinta Tuhan.”
26 Takale pa'in lling si Isa itu e' saga a'a, yuk sigām, “Bang buwattē', sai bahā'
makasampay ni kasalamatan ma deyom sulga'?”
27 Yuk sambung si Isa, “Ya mbal takole' e' manusiya' takole' du e' Tuhan.”
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Nda'un ba kami itu. Bay na bbahan kami ai-ai
kamemon bo' ameya' ma ka'a.”
29 “Aho',” yuk si Isa, “maka haka'anta kam to'ongan, sasuku bay ang'bbahan luma'na,
atawa h'ndana, atawa danakanna, atawa ina'-mma'na, atawa panganakna, ma sabab
katuyu'na ma pagparinta Tuhan,
30 tinungbasan du iya e' Tuhan ma dunya dakayu' itu, lipat manglipat min bay
bbahanna. Ati ma ahirat pinasuku'an iya kallum taptap ni kasaumulan.”

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Markus 10:32-34)

31 Manjari binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddī min a'a kasehe'an
bo' yampa sigām haka'anna. “Pakale kam,” yukna. “Itiya' na kitam patukad ni

Awrusalam. Maina'an pa'in kitam, pinamattan du kamemon bay tasulat e' kanabi-
nabihan ma pasalku, Anak Manusiya'.
32 Sinōngan aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi, ati pinagudju'-udju' aku e'
sigām. Nihalipulu isab aku, pinagludja'an, pinagdaplosan maka pinapatay.
33 Sagō' ta'abut pa'in t'llumbahangi min kamatayku allum du aku pabīng."
34 Saguwā' halam tahati e' saga mulidna bang ai bissala si Isa inān. Halam makasobsob
ni deyom pikilan sigām, maka halam tahati e' sigām bang ai pinah'lling e'na.

A'a Buta Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 20:29-34; Markus 10:46-52)

35 Manjari, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Ariha, aniya' a'a buta aningkō' ma bihing lān
palabayan sigām. Hinangna angamu' sīn.
36 Makakale pa'in buta itu ma ba'anan a'a maglaulabay minna'an, tinilaw e'na bang ai
sababanna.
37 Nihaka'an iya e' saga a'a, yuk-i, "Ilu palabay si Isa, a'a min Nasaret."
38 Pagkalena itu, magtūy iya angalingan pakosog. "O Isa," yukna, "tubu' Sultan Da'ud,
ma'ase' ka ba ma aku!"
39 Pinah'llingan iya e' saga a'a ma munda'an inān, sinō' iya da'a maghibuk. Sagō'
pinakosog gom pa'in pangalinganna. "O Isa, tubu' Sultan Da'ud," yukna, "ma'ase' na
ka!"
40 Jari pahondong si Isa ati soho'na a'a buta inān binowa ni iya. Makasekot pa'in,
atilaw si Isa, yukna,
41 "Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?"
"Tuwan," yukna, "kabaya'anku maka'nda' pabīng."
42 Yuk si Isa ni iya, "Maka'nda' na ka. Pauli' na matanu ma sabab pangandolnu ma
aku."
43 Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati ameya' paturul ma si Isa maka e'na
ananglitan Tuhan. Pag'nda' itu e' ba'anan a'a inān, ya du sigām kamemon ameya'
ananglitan Tuhan.

19

Si Isa maka si Sakkiyas

1 Pasōd na si Isa ni da'ira Ariha bo' palabay min t'ngnga' kaluma'anna.
2 Na, aniya' a'a maglahat mahē', ōnna si Sakkiyas. Nakura' asal iya ma saga a'a maga'ā'
sukay parinta, maka dayahan iya.
3 Bilahi to'ongan a'a itu ang'nda' bang sai si Isa, sagō' mbal ta'nda'na sabab apandak
iya maka aheka a'a magtimukan.
4 Angkan iya paragan parahū min kaheka'an a'a inān bo' parāg ni diyata' kayu sikamor
supaya ta'nda'na si Isa bang palabay na minnē'.
5 Pagt'kka si Isa ni tongod kayu inān, pahogga' iya bo' pahangad, maka yukna ma si
Sakkiyas, "O Sakkiyas, pal'kkas ka pareyo' sabab pahanti' aku ma luma'nu llaw itu."
6 Jari parai'-dai' si Sakkiyas pareyo', maka kinōgan iya amowa si Isa ni luma'na.
7 Sakali magpanoway saga a'a kamemon, yuk-i, "Allā! Wa'i iya pehē' amangan ma
luma' a'a baldusa!"
8 Ma luma' pa'in, an'ngge si Sakkiyas ati yukna ni si Isa, "Tuwan, pakale ka. Santonga'
alta'ku panarakkaku na ma saga miskin. Maka bang aniya' a'a bay akkalanku, papole'ku
na ni iya sīnna nilipat mpat."
9 Yuk si Isa ni iya, "Llaw itu lappasan ka sampay anak-h'ndanu sabab tubu' ka isab si
Ibrahim.
10 Aku Anak Manusiya', ya maksudku pi'itu ni dunya subay amiha saga a'a atala min
Tuhan bo' sigām lappasan."

Paralilan Pasal T'llungan Sosoho'an
(Matiyu 25:14-30)

11 Hinabu pa'in akale saga a'a ma si Isa, aniya' kissa pamaralilan pah'llingna ma sigām,
sabab asekot na iya ni da'ira Awrusalam. Ya pangannal sigām in pagparinta Tuhan ma
manusiya' arai' na tinagna'an to'ongan.
12 Buwattitu pamaralilna: "Aniya'," yukna, "a'a bangsahan magbamba palintas ni
lahat atala bo' gin'llal sultan mahē'. Puwas e', pabalik kono' iya ni lahatna magsultan.
13 Manjari itu, ma song pa'in atulak, nilinganan e'na sangpū' sosoho'anna. Binuwanan
sigām e'na dublun bulawan pakaniya-pakaniya. Yukna ma sigām, 'Pangalituhunbi alta'
itu t'ggolku alikut.'

14 “Sagō' kinab'nsihan a'a bangsahan itu e' saga a'a ma lahatna, angkan sigām
amabeya' a'a amowahan iya lapal, yuk-i, ‘Mbal kami bilahi bang ka'a ya pagsultanan
kami.’
15 “Sagō' gin'llal iya magsultan ati pabīng ni lahatna. Pagt'kkana na, magtūy soho'na
pa'alop ni iya saga sosoho'an bay buwananna dublun bo' kata'uwanna bang pila
tauntung e' sigām dangan maka dangan.
16 “Jari pa'alop ni iya sosoho'an dahū, yukna, ‘Tuwan, ya dublun dakayu' bay
pamuwannu aku taga-untung na sangpū' dublun.’
17 “ ‘Ahāp hinangnu,’ yuk sultan. ‘Sosoho'an ahantap ka. Pagka ka kapangandolan
ma alta' ariki'-diki', buwananta ka kapatut magagi ma sangpū' da'ira.’
18 “Puwas e' pa'alop ni iya sosoho'an karuwana. ‘Tuwan,’ yukna, ‘ya dublun bay
pamuwannu aku taga-untung na lima.’
19 “Yuk sultan ni iya, ‘Ahāp. Ka'a isab buwananku kapatut magagi ma lima da'ira.’
20 “Jari pa'alop isab pina'an sosoho'an dakayu' ati yukna, ‘Tuwan, o'o, itiya' du
dublunnu. Bay putusku maka panyu' bo' tau'ku sakuli-kuli.
21 Tu'ud aku tināw sabab ka'a ilu mbal ma'ase' ma a'a. Ngā'nu ya halam bay paghulas-
sangsā'annu, maka aninu ya halam bay paglu'ugannu.’
22 “Yuk sultan ni iya, ‘Oy! Pilliyu! Sosoho'an ala'at ka. Papellengku ni ka'a bay llingnu
sī' bo' ka taluwa' hukuman. Kata'uwannu bahā' in aku mbal ma'ase'? Ngā'ku bahā' ya
halam bay paghulas-sangsā'anku? Aniku bahā' ya halam bay paglu'uganku?
23 Bang hati' buwattē', angay halam bay patau'nu sīnku ni deyom bangko bo' aniya'
anakna? Manjari bang aku makapole', ta'ā'ku du sīnku sampay anakna.’
24 “Puwas e' ah'lling sultan ni saga a'a magpan'ngge maina'an. ‘Ngā'unbi dublun min
iya ati pamuwanunbi ni sosoho'an dakayu', ya taga-dublun sangpū' inān.’
25 “Yuk saga a'a inān, ‘Tuwan! Aniya' na sangpū' dublunna!’
26 “ ‘Haka'anta kam,’ yuk sultan, ‘sasuku kapangandolan ma aheka, kin'nnopan du
ma iya, sagō' sasuku mbal kapangandolan minsan ma ariki', kinulangan du ai-ai bay
ma iya.
27 Na, saga bantaku inān,’ yuk sultan, ‘a'a mbal bilahi bang aku pagsultanan sigām,
bowahunbi pi'itu. Papatayunbi sigām maitu ma matahanku.’ ”

Kapagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Yahiya 12:12-19)

28 Aubus pa'in bissala si Isa itu, lum'ngngan iya parahū min sigām tudju ni Awrusalam.
29 Makasekot pa'in iya ni kauman Betpage maka Betani, ya ma kasekotan būd Jaitun
inān, anoho' iya duwangan mulidna parahū min kasehe'an.
30 Yukna ma sigā, “Pehē' na kam ni kaluma'an ma dahuanbi ilu. Jari pagt'kkabi
pina'an, makabāk du kam dakayu' anak kura' pahengkot, kura' halam bay tapangura'an
a'a. Hubaranbi bo' bowahunbi pi'itu.
31 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay hubaranbi, haka'inbi, ‘Tu'ud pagguna
e' nakura'.’ ”
32 Sakali pehē' na duwangan mulid e', ati tabāk e' sigā buwat bay panoho'an si Isa.
33 Sabu pa'in sigā angahubad anak kura', ah'lling saga tag-dapuna ma sigā, yuk-i, “Oy!
Angay hubaranbi ilu?”
34 Ya sambung sigām, “Tu'ud pagguna e' nakura'.”
35 Jari binowa e' sigā anak kura' inān ni si Isa. Nilampikan bukutna maka saga badju'
sigā bo' yampa si Isa pinatingkō' ma diyata'.
36 Na, makakura' pa'in iya, bin'llat e' saga a'a s'mmek sigām ma lān palabayanna.
37 Pagka asekot na si Isa ni Awrusalam, bo' ina'an na ma lān ma lūran būd Jaitun,
ya ba'anan anak-mulidna inān kamemon anagna' magpananglit ma Tuhan. Pinatanog
suwala sigām ananglitan iya ma sabab saga hinang barakatan bay ta'nda' sigām.
38 Yuk sanglit sigām,
“Bang pa'in binarakatan sultan itu,
ya kawakilan e' Tuhan pi'itu.
Kasannangan asal ma deyom sulga',
maka sanglit ma Tuhan Mahatinggi!”
39 Jari ah'lling ni si Isa saga Parisi bay ma deyom kaheka'an a'a, yuk-i, “Tuwan Guru,
sō'un saga mulidnu itu pahali!”
40 Anambung iya, yukna, “Haka'anta kam, bang sigām mbal ah'lling, paganti' saga batu
ma lān itu angolang magmahaldika'an aku.”

Pinagtangisan Da'ira Awrusalam e' si Isa

41 Asekot-sekot pa'in si Isa ni da'ira Awrusalam, bo' ta'nda'na saga kaluma'anna,
tatangis iya.
42 Yukna, “Allā, minsan ma llaw itu na, bang bay kata'uwanbi bang ai ya makabowa-
han kam kasannangan. Malaingkan kalimbungan na min ka'am.
43 Ma waktu sinōng aniya' bala' at'kka ni ka'am. Niagpangan da'irabi e' saga bantabi,
kinuta'an sakalibutna e' sigām bo' kam mbal makalahi.
44 Nilubu e' sigām kaluma'anbi ilu kamemon sampay halam na aniya' batu pagdayaw
luma' takapin magbangkat-bangkat. Maka ka'am kamemon magtai'anak ya maglahat
mailu, pinapatay isab e' sigām. Paniya' du bala' itu ma ka'am sabab halam takannalbi
waktu kapangalappas Tuhan ma ka'am.”

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-17; Markus 11:15-19; Yahiya 2:13-22)

45 Manjari pagt'kka si Isa pehē', pasōd iya ni deyom langgal pagkulbanan ati anagna'
amala'an saga a'a magdagang maina'an.
46 Yukna ma sigām, “Tasulat asal bay pagkallam Tuhan ya yuk-i, ‘Luma'ku itu niōnan
luma' pagsambahayangan saga a'a.’ Sagō' hinangbi na sali' luma' patapukan mundu.”
47 Amandu' na pa'in si Isa llaw-llaw ma deyom langgal inān. Bilahi amapatay iya saga
kaimaman alanga maka saga guru sara' agama maka saga a'a pagbebeya'an.
48 Sagō' halam aniya' lān tapiha sigām, sabab in a'a kamemon inān atuyu' to'ongan
akale ma pamissalana.

20

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna
(Matiyu 21:23-27; Markus 11:27-33)

1 Ma dakayu' llaw, ina'an isab si Isa ma langgal pagkulbanan amandu'an saga a'a
maka magnasihatan sigām lapal ahāp. Jari pehē' ni iya saga kaimaman alanga, maka
saga guru sara' agama, maka saga pagmatto'ahan.
2 Yuk sigām ni iya, “Ai kapatutnu maghinang buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a
kapatut ilu?”
3 Yuk sambungna, “Aniya' dakayu' panilawku ma ka'am dahū. Haka'inbi aku:
4 ya kapatut si Yahiya magpandi a'a he', kapatut min Tuhan bahā' atawa min manusiya'
sadja?”
5 Sakali magisun-isun saga a'a, yuk-i, “Bang saupama yukta in kapatut si Yahiya inān
bay min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang angay kitam halam bay am'nnal ma si
Yahiya.
6 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, na, piligdu kitam.
Pinagbantung kitam e' saga a'a itu kamemon sabab magkahagad asal sigām in si Yahiya
nabi bay min Tuhan.”
7 Angkan buwattitu panambung saga nakura' inān ma panilaw si Isa, yuk-i, “Sitta'a.
Mbal kata'uwan kami bang minningga kapatutna.”
8 “Na,” yuk si Isa, “ya du isab aku, mbal kam haka'anku bang minningga ya kapatutku
maghinang saga hinangku itu.”

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Matiyu 21:33-46; Markus 12:1-12)

9 Manjari amaralilan lagi' si Isa ma saga a'a. “Aniya',” yukna, “dakayu' a'a tag-kabbun
bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay patunggu'anna ma saga magtutunggu'.
Puwas e' atulak iya ni lahat saddī ati at'ggol mahē'.
10 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul-i, sinoho' e' tag-dapu kabbun inān
dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga magtutunggu' bo' angā' bahagi'na. Sagō' niraplosan
sosoho'an itu e' sigām ati pinapole' ma halam aniya' tabowana.
11 Puwas e' aniya' sosoho'an saddī pinapehē' e' tag-kabbun. Ya du iya niraplosan e'
sigām, nihalipulu maka pinapole' ma halam aniya' tabowana.
12 Puwas e' soho'na isab sosoho'an saddī pehē', kamint'lluna na. Jari sosoho'an damuli
itu binakatan e' sigām bo' yampa nijudjalan paluwas min likusan anggul e'.
13 Manjari yuk tag-kabbun, ‘Ai bahā' subay hinangku? Papehē'ku gi' anakku luggiya',
ya kalasahanku. Tantu iya pinagaddatan e' sigām.’
14 “Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu, magtūy sigām magisun, yuk-i, ‘Ya
na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng na kitam, papataytam na bo' ta'ā'tam tana' itu.’
15 Jari nijudjalan iya e' sigām paluwas min likusan, pinapatay.
“Na,” yuk si Isa, “ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun e'?

16 Tantu iya pehē' amapatay saga tunggu' inān, ati patunggu'anna kabbunna ma a'a
saddī."
Pagkale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām, "Ē! S'lle' bale puhu', bang pa'in
mbal kinabbul bowa'nu!"
17 Sagō' pinatongan sigām e' si Isa, yukna, "Bang ma ka'am, ai hatina, ya tasulat ma
Kitab, ya yuk-i:
'Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma', kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kagunahanna.' "
18 Yuk si Isa gi', "Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna. Maka sasuku
kahūgan batu itu apodjak du kamemonna."

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Markus 12:13-17)

19 Angkan saga guru sara' agama maka saga kaimaman alanga bilahi anaggaw si
Isa saru'un-du'un, sabab tahati e' sigām in sigām ya bay pa'andiganna ma paralilan
pasal tunggu' kabbun inān. Sagō' halam iya tasaggaw e' sigām sabab tināw ma saga a'a
mahadjana'.*
20 Amiha gi' sigām waktu ahāp bo' supaya iya tinandanan e' sigām pehē' ni
pang'ntanan gubnul. Jari aniya' saga a'a tinambahan e' sigām, a'a magbau'-bau' in sigām
asaltun. Pinapehē' sigām ni si Isa, kalu iya tajallat ma bissalana.
21 Yuk saga a'a tinambahan itu ni si Isa, "Tuwan guru, kata'uwan kami in bissalanu
maka pamandu'nu abontol to'ongan. Mbal ka amapagbidda' ma a'a minsan sai, maka
b'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul maka pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan.
22 Haka'in kami kono'. Bang kita ganta' amayad sukay ni parinta Rōm, ya deyo' min
Sultan Mahatinggi he', langgalta bahā' sara' agamatam?"
23 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa pangangakkal sigām, angkan yukna ma sigām,
24 "Pa'nda'in aku sīn." Pag'nda' si Isa ma sīn, yukna, "Patta' sai maka ōn sai ma sīn
itu?"
"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung sigām.
25 "Na," yuk si Isa, "pagka suku' sultan ko' itu, pamayarunbi ni iya. Damikiyanna,
bang aniya' ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan."
26 Manjari mbal iya takole' nijallat e' sigām ma pasal pah'llingna ma mairan. Landu'
sigām ainu-inu ma panambungna, angkan sigām mbal makapamissala.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Markus 12:18-27)

27 Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis agama Yahudi ya amandu'
halam aniya' a'a magpatayan allum pabīng ma llaw damuli.
28 Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i, "Tuwan Guru, aniya' sara' bay pang'bba kitam e' si
Musa pasal a'a amatay ma halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina, bo'
supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'.
29 Na," yuk sigām, "aniya' bay pitu' l'lla magdanakan. Magh'nda siyaka sagō' amatay
iya ma halam taga-anak.
30 Jari nih'nda balu e' danakan pasunu' ati amatay isāb ma halam taga-anak.
31 Damikiyanna isab siyali kat'lluna. Jari in pitu' magdanakan bay makah'nda ni
dakayu' d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak.
32 Ma katapusanna amatay isab d'nda.
33 Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik saga a'a
magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā' h'nda e' sigām kapitu'
magdanakan."
34 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Saga a'a ma dunya itu magh'nda asal maka
magh'lla.
35 Sagō' saga a'a ya binista e' Tuhan makajari pinakallum pabalik min kamatay, ya tōp
isab maglahat mahē' ma sulga', mbal na sigām magh'nda-h'lla.
36 Sabab mbal na sigām magkamatay sagō' parasali' na sigām ni saga mala'ikat. Anak
Tuhan na sigām sabab pinakallum na pabīng min kamatay sigām.
37 Pinatampal isab e' si Musa pasal kapakallum a'a min kamatay. Sabab ma waktu
ka'nda'na po'on puhung bay sabbutna Panghū' Tuhan, yuk-i, 'Tuhan pagtuhanan disi
Ibrahim maka si Isa'ak maka si Yakub.'
38 Hatina Tuhan itu pagtuhanan asal e' saga a'a allum, ngga'i ka e' a'a magpatayan.
Allum asal a'a kamemon ma pang'nda' Tuhan."

---

* **20:19 20:19** Mahadjana': hatina saga a'a kamemon ma deyo'an dakayu' pagparintahan.

39 Ah'lling saga guru sara' agama kasehe', yuk-i, “Tuwan Guru, ahāp sambungnu ilu.”
40 Jari halam aniya' makatawakkal anilaw iya pabalik.

Panilaw pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Markus 12:35-37)

41 Jari atilaw si Isa ma sigām, yukna, “Angay saga a'a magpina'in in Al-Masi tubu' sultan Da'ud?
42 Sabab si Da'ud magbaran bay angallam ma deyom Kitab Jabul, yukna,
‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
“Dai' ka, aningkō' ka ma bihingku kowan,
43 ati bowaku palbantahannu ni deyo' pād-tape'nu.” ’
44 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' sultan Da'ud, tantu iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”

Pamituwa si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

45 Pasalta' pa'in pakale saga a'a inān kamemon, ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna,
46 “Halli'inbi saga guru sara' agama, ya tagihan maglunsul magpamakay juba ataha'. Tagihan isab sigām nihulmat bang ma mairan. Bang ma deyom langgal, bilahi sigām pinatingkō' ma tingkō'an bangsahan. Damikiyanna bang sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an a'a alanga ya paningkō'an sigām.
47 Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda bo' ta'ā' luma' sigām, ati pinataha' sambahayang sigām, paglaku-laku in sigām bal-iman. Angkan pinakalap kabinasahan sigām.”

21

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Markus 12:41-44)

1 Manjari patongas si Isa ati ta'nda'na saga a'a dayahan magpangahūg sīn pagjakat sigām ni tu'ung ma deyom langgal inān.
2 Aniya' isab ta'nda'na dakayu' d'nda balu, miskin to'ongan, angahūg duwa unud sīn.
3 Yuk si Isa, “B'nnal ya pangahakaku ma ka'am itu, ya duwa unud sīn tahūg e' d'nda miskin itu labi gi' halga'an min pilak bay tahūg e' kamemon saga a'a kasehe'an.
4 Sabab,” yuk si Isa, “bay sigām amuwan min alta' sigām manglabi-labihan. Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin sidda, bay amuwan sīnna kamemon ya arak pam'llina napakana.”

Pamandogahan Pasal Llaw Kiyamat
(Matiyu 24:1-2; Markus 13:1-2)

5 Aniya' saga mulidna kasehe' magsuli-suli pasal langgal pagkulbanan. Ahāp kono' ninda' saga batu bay ginuna pangahinang langgal e', maka aheka alti-altina bay panukbal ni Tuhan. Takale pa'in suli-suli sigām itu e' si Isa, yukna,
6 “Ma sinōng nilubu du kamemon ya ta'nda'bi ilu. Halam du aniya' batuna angapin magbangkat, sabab pinagkaukanat kamemon.”

Kasigpitan maka Katiksa'an
(Matiyu 24:3-14; Markus 13:3-13)

7 Tinilaw iya e' sigām. “Tuwan Guru,” yuk sigām, “sumiyan paniya' ya bay yuknu insini'? Maka ai pandogana bo' kinata'uwan in pakaradja'an inān at'kka na?”
8 Anambung iya, yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan. Sabab ma sinosōng ilu aheka pi'itu anabbut ma ōnku, maglaku-laku in sigām Al-Masi. Ya pah'lling sigām, ‘Kiyamat na!’ Sagō' da'a kam magkahagad ma sigām.
9 Bang aniya' takalebi hunub-hunub pasal pagbono' atawa pasal lengog, da'a kam agawa. Tantu paniya' saga pagbono' sagō' ngga'i ka gi' ina'an-i llaw kiyamat.”
10 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka dakayu'.
11 Paniya' du saga linug aheya maka gotom maka saki bonglay ma kaluha'an dunya. Aniya' isab saga paltanda'an ta'nda' ma b'ttong langit, paltanda'an makainu-inu maka makatāw-tāw.
12 Sagō' dahū min ina'an-i sinaggaw kam e' saga a'a maka nila'at. Binowa du kam ni langgal sigām bo' kam nihukum maka ni'isi ni deyom kalabusu. Tinukbalan du isab kam ni saga sultan maka ni gubnul bo' kam nihukum ma sabab pameya'bi ma aku.
13 Bang kam ma alopan sigām, ya na ina'an waktu kapangahakabi ma sigām lapal ahāp pasal aku.

14 Sagō' da'a kasusahinbi bang ai panganda'awabi waktu kapanumariya ka'am,
15 sabab aku ya amuwanan ka'am ta'u bo' kam makasambungan sigām. Jari halam
aniya' kuntarabi makasagga' ka'am, maka mbal katangkisan bissalabi.
16 Minsan saga matto'abi maka dauranakanbi, minsan saga lūng-kampungbi maka
saga kabagayanbi, sinōngan du kam e' sigām ni kuntarabi. Maka aniya' min ka'am
pinapatay du e' sigām.
17 Kinab'nsihan du kam e' a'a kamemon ma sabab pameya'bi ma aku.
18 Sagō' mbal kam kalungayan ai-ai minsan dalamba bu'unbi.
19 Lappasan du kam bang pa'in pahogotbi pangandolbi."

Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-21; Markus 13:14-19)

20 "Bang ta'nda'bi da'ira Awrusalam itu alibut e' sundalu, na, kata'uwanbi song na
waktu pamaka'at iya.
21 Jari sasuku pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-būran. Sasuku
ma deyom da'ira Awrusalam subay paluwas magdai'-dai', maka sasuku ma deya da'a
subay pabīng pehē' ni deyom da'ira.
22 Sabab ya ina'an waktu pangamulka' Tuhan ma manusiya'. Minnē' aniya'
kamaujuran ma kamemon bay tasulat ma deyom Kitab.
23 Ndū', maka'ase'-ase' sidda saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i, maka saga d'nda
taga-anak duru'an lagi'. Sabab aniya' kabinasahan aheya pinat'kka ni kaluha'an lahat
itu. Pinat'kkahan du mulka' Tuhan saga a'ana.
24 Aniya' sigām kasehe'an nilagut e' sundalu, pinapatay. Aniya' a'a kasehe'an sinaggaw,
nihinang pilisu bo' binowa ni sabarang lahat. Da'ira Awrusalam itu pinaka'at du e' saga
kabangsahan ngga'i ka Yahudi. Subay na ajukup ganta'an pagparinta bangsa inān bo'
yampa sigām ala'an."

Pasal Kabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Matiyu 24:29-31; Markus 13:24-27)

25 "Ma waktu sinōng ilu aniya' paltanda'an paniya' ma mata llaw maka ma bulan maka
ma saga bitu'un. Saga kabangsa-bangsahan maitu ma dunya isab ag'mma du sumangat
sigām. Alengog pikilan sigām sabab mbal manjari pang'llub tahik maka landos goyak.
26 Agon amatay saga a'a sabab min tāw maka susa sigām, pagka aniya' bala' niagaran
e' sigām song pat'kka ni dunya. Sabab saga pandoga ma tonga'an ayan pinala'an du min
pat'nna'an sigām.
27 Puwas ina'an-i," yuk si Isa, "maka'nda' du saga a'a ma aku, Anak Manusiya', pi'itu
labay min gabun. Ta'nda' e' sigām barakatku maka kosog sahayaku.
28 Jari bang anagna' saga pakaradja'an ya yukku itu, pabuhat kam maka patongas
sabab mbal na at'ggol, lappasan du kam."

Pamintāngan min Kayu Igira
(Matiyu 24:32-35; Markus 13:28-31)

29 Jari aniya' paralilan pinah'lling e' si Isa ma sigām, yukna, "Pandogahinbi kayu igira
maka saga kayu kasehe'an.
30 Bang ta'nda'bi angugbus dahunna, minnē' kata'uwanbi song musim pang'llaw na.
31 Damikiyanna itu bang ta'nda'bi paniya' bay pamissalaku ma ka'am insini' he', minnē'
isab kata'uwanbi asekot na waktu pagparinta Tuhan ma dunya.
32 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa. "Ma mbal gi' magpatayan kamemon
saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon bay yukku-i.
33 Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu mbal to'ongan magkapinda."

Saga Bebeya'an si Isa Sinō' Pahalli'

34 "Subay kam pahalli'," yuk si Isa, "bo' kam mbal ta'abutku magdūl-baya'an di-bi,
maka maglango-lango, maka kabuhatan e' legot dunya itu. Sabab tagha' sadja t'kka llaw
ina'an-i, sapantun litag bang pinassik,
35 ati taluwa' saga a'a kamemon ma babaw dunya itu.
36 Pajaga kam to'ongan. Da'a kam pahali angamu' tabang ni Tuhan bang pa'in aniya'
kosogbi, bo' kasandalanbi kamemon pakaradja'an inān. Angamu' kam tabang isab bang
pa'in kam makatampal ni aku, Anak Manusiya'."
37 Na, kahaba'-kahaba' llaw amandu' na pa'in si Isa ma deyom langgal pagkulbanan,
sagō' pagsangom paluwas iya min da'ira tudju ni būd Jaitun bo' pahanti' mahē'.
38 Dai'-llaw lagi' pina'an na pa'in saga a'a kamemon ni langgal pagkulbanan bo' akale
ma pandu'na.

22

Pinagisunan si Isa
(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Na, marai' na Hinang Tinapay Halam Pasuligna, ya pinagōnan isab Hinang Paglakad.
2 Saga imam alanga maka saga guru sara' agama amikil-mikil bang buwattingga e'
sigām amapatay si Isa ma halam aniya' makata'u. Tu'ud sigām tināw ma saga a'a
katimukan.

Kapanipu si Judas ma si Isa
(Matiyu 26:14-16; Markus 14:10-11)

3 Manjari pasōd nakura' saitan ni deyom pikilan si Judas, ya niōnan Judas Iskariyut,
dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa.
4 Pehē' si Judas itu ni saga imam alanga maka ni saga nakura' ma jaga langgal
pagkulbanan, bo' sigām bowana magisun bang buwattingga e'na anōngan si Isa ni
sigām.
5 Kinōgan sigām to'ongan ati anganjanji' sigām anambahan iya maka sīn.
6 Angaho' magtūy si Judas ati anagna' iya amiha waktu ahāp panōngna ma si Isa ni
saga bantana ma halam aniya' a'a saddī maina'an.

Pagsakap ma Hinang Paglakad
(Matiyu 26:17-25; Markus 14:12-21; Yahiya 13:21-30)

7 Manjari ta'abut na Hinang Tinapay Halam Pasuligna. Ya na ina'an llaw panumbali'
anak bili-bili ma Hinang Paglakad.
8 Sinō' e' si Isa si Petros maka si Yahiya, yukna, "Pehē' kam magsakap ai-ai
pagkakantam ma Hinang Paglakad."
9 Yuk sigā ma iya, "Tuwan, maingga kabaya'annu panakapan kami?"
10 Yukna ni sigā, "Makasōd pa'in kam ni deyom da'ira ilu, sinampang du kam e' dakayu'
l'lla amowa kibut isihan bohe'. Turulunbi iya ni luma' pasōranna,
11 ati yukbi ma tag-dapu luma', 'Sinō' ka tinilaw e' guru bang ma'ai kono' bilik
pagtimukanna maka saga mulidna?'
12 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap," yuk si Isa. "Panyap asal
bilik inān. Maina'an kam magsakap pagkakantam."
13 Jari pehē' na sigā. Ta'nda' e' sigā mahē' buwat bay pangahaka si Isa, ati sinakap e'
sigā pagkakan ma Hinang Paglakad.

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Kurintu 11:23-25)

14 Ta'abut pa'in waktu pagjamu, aningkō' na si Isa maka saga a'a bay kawakilanna bo'
sigām magkakan.
15 Ah'lling iya ni sigām, yukna, "Ya itu kabaya'anku to'ongan, subay magsalu maka
ka'am amangan ma Hinang Paglakad itu, ma mbal lagi' aku makalabay kabinasahan.
16 Sabab haka'anta kam, puwas itu mbal na aku amangan jamu itu pabīng, subay na
asampulna' pagparinta Tuhan."
17 Manjari niā' e' si Isa dakayu' sawan. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa ah'lling
ni sigām, yukna, "Sambutunbi inuman itu bo' inumunbi dangan maka dangan.
18 Sabab haka'anta kam, puwas minnitu mbal na aku anginum binu-anggul itu sat'ggol
halam gi' pat'nna' pagparinta Tuhan ma manusiya'."
19 Puwas e' niā' e'na tinapay. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa pagpōng-pōngna
ati pamuwanna ma saga mulidna. "Tinapay itu baranku ko', ya pamalilla'ku ma pasalbi.
Hinangunbi itu pangentomanbi aku."
20 Damikiyanna isab, pagubus sigām amangan, pamuwan e'na inuman ma sigām.
"Inuman itu," yukna, "ta'nda' sin kapagsulutan Tuhan maka manusiya', ya hinangna
baha'u itu. Ati tatuman du pagka pinabu'us laha'ku ma sababbi.
21 "Sagō' nda'unbi," yuk si Isa, "ya a'a song anōngan aku ni bantaku, itiya' maitu
magsalu maka aku.
22 Sabab aku Anak Manusiya' itu, amatay du buwat asal pangangganta' Tuhan ma aku.
Saguwā' asiya-siya du a'a ya anōngan aku ni bantaku."
23 Jari magtilaw-tilawan di-sigām saga mulid inān bang sai min sigām ya anganiyat
anōngan si Isa ni bantana.

Paglugat saga Mulid bang Sai Sigām Alanga

24 Na, maglugat saga mulid inān bang sai ma sigām subay pinalanga.

25 Sagō' yuk si Isa ma sigām, “Maitu ma dunya, saga sultan ma kabangsa-bangsahan
magmanda asal ni saga a'a ma deyo'an sigām. Maka saga nakura' sigām pagmakōkan
bilahi nihulmat e' a'a kamemon, in sigām kono' po'onan kahāpan ma deyom lahat e'.
26 Sagō' ka'am ilu da'a subay magbuwattē'. Ya bangsahan to'ongan ma ka'am subay
sumali' bowahanna ni bowahan kasiyalihan. Maka a'a pagnakura'an subay sumali' ni
sosoho'an.
27 Sai bahā' bangsahan? A'a aningkō' amangan atawa a'a magbubuhat kinakan? Ya
tantu bangsahan a'a aningkō' amangan. Sagō' aku itu, itiya' ma ka'am sali' sosoho'anbi.
28 “Ka'am ilu bay pataptap ma aku minsan aku ma deyom kasusahan.
29 Manjari itu, pagka aku kabuwanan kapatut e' Mma'ku mag'ntan parinta ma
sinosōng, pamuwanku isab ma ka'am kapatut buwattē'.
30 Magbeya' du kitam amangan ma deyom pagparintahanku. Patingkō'ta du kam ma
paningkō'an bangsahan bo' kam angahukum ma sangpū' maka duwa bangsa panubu'
si Isra'il.”

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari ah'lling si Isa ma si Simun Petros. “Simun!” yukna. “Niamu' kam e' nakura'
saitan bo' niayak e'na sapantun tirigu.
32 Sagō' bay ka amu'anku tabang ni Tuhan, Simun, bang pa'in mbal apinda
pangandolnu ma aku. Taikutannu du aku, sagō' bang ka pabīng ni aku subay ka
amat'ttog iman saga dauranakannu.”
33 Yuk si Petros, “Tuwan Panghū', mbal ka taikutanku. Bang ka ganta' pinakalabusu,
parongan du aku ma ka'a. Bang ka pinapatay, lilla' du aku paunung ma ka'a.”
34 Yuk sambung si Isa, “Haka'anta ka, Petros, ma sangom itu ma halam gi' angukku'uk
manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.”

Pasal Pitaka, Paglutu'anan maka Pakokos

35 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Waktu bay kapanoho'ku ka'am
pal'ngngan magnasihat ma halam aniya' pitaka atawa paglutu'anan atawa taumpa'
tabowabi, aniya' bahā' bay kulang ma ka'am?”
“Halam,” yuk sigām.
36 “Sagō' buwattina'an,” yuk si Isa, “bang aniya' sīnbi atawa paglutu'ananbi,
bowahunbi na ma pal'ngngananbi. Maka sasuku halam aniya' patakosna subay
pab'llihanna badju'na bo' aniya' pam'llina kalis.
37 Sabab haka'anta kam, song na maujud lapal Kitab ya bay tasulat ma sabab aku, ya
yuk-i, ‘Talapay iya ma saga a'a angalanggal sara'.’ ”
38 Yuk saga mulid, “Nda'un, Tuwan, aniya' maitu duwa kalis.”
“Sarang na ko' ilu,” yuk si Isa.

Ma Kabbun Getsemane
(Matiyu 26:36-46; Markus 14:32-42)

39 Jari paluwas si Isa min da'ira tudju ni būd Jaitun buwat asal kabiyaksahanna, maka
ameya' ma iya saga mulidna.
40 Pagt'kkana ni papehē'anna, yukna ma sigām, “Angamu' kam tabang ni Tuhan bo'
kam mbal tabowa e' sasat.”
41 Puwas e' ala'an iya min sigām, saga dabantungan lawakna, ati pasujud iya angamu'-
ngamu' ni Tuhan.
42 Yukna, “O Mma', bang ka bilahi, la'anin lagi' min aku sawan kabinasahan itu. Sagō'
ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in kabaya'annu du.”
43 Manjari aniya' panyata' ni iya dakayu' mala'ikat min sulga' amuwanan iya kosog
panandalna.
44 Na, pagka mbal manjari dukkana, akosog gom pa'in panganjunjungna ni Tuhan ati
am'ttak hulasna ni tana', pinaka na luwa laha'.
45 Aubus pa'in e'na angamu'-ngamu', an'ngge iya bo' pabalik pehē' ni saga mulidna ati
tabākna sigām magtulihan kabowa sukkal sigām.
46 Yuk si Isa ma sigām, “Angay kam atuli? Punduk kam angamu'-ngamu' ni Tuhan bo'
kam mbal tabowa e' sasat.”

Pagsaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Yahiya 18:3-11)

47 Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, aheka a'a at'kka pina'an. Ya
pameya'an sigām si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa he'. Pa'abut
iya magtūy ni si Isa arak aniyum iya.

48 Sagō' ah'lling si Isa ma iya, yukna, “Buwattitu bahā', Judas, pangakkalnu ma Anak
Manusiya'?”
49 Kinata'uwan pa'in e' saga mulid ma atag si Isa bang ai song nihinang ma iya, atilaw
sigām, “Tuwan, guna kami na bahā' kalis kami?”
50 Jari nilagut sosoho'an Imam Muwallam e' dakayu' mulid inān, ati autas magtūy
dambila' taingana.
51 Sagō' yuk si Isa, “Sarang na ko' ilu.” Jari ni'ntanan e'na tainga a'a he' ati kauli'an
magtūy.
52 Ah'lling si Isa ni saga a'a bay pina'an anaggaw iya, ya na saga imam alanga maka
saga nakura' jaga langgal, maka saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi. Yukna ma sigām,
“Kabā'bi ba in aku itu mundu, ya po'on kam amowa kalis maka kakakal?
53 Llaw-llaw mahē' na pa'in aku ma deyom langgal pagkulbanan, sagō' halam aku bay
tasaggawbi. Saguwā' ya na itu waktu pamasuku' ka'am bo' aku tasaggawbi, maka waktu
isab kapagagi nakura' saitan.”

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:57-58, 69-75; Markus 14:53-54, 66-72; Yahiya 18:12-18, 25-27)

54 Manjari sinaggaw si Isa e' sigām, binowa ala'an minnē' tudju ni luma' Imam
Muwallam. Paturul si Petros ma si Isa min katāhan.
55 Aniya' api bay pinakeyat e' saga sundalu ma halaman luma' Imam Muwallam ati
parakayu' si Petros ni sigām magtingkō'an ma atag api he'.
56 Jari itu, sabu pa'in iya aningkō' ma kasinagan api, ta'nda' iya e' dakayu' d'nda ipatan
Imam Muwallam. Pinatongan iya pahāp-hāp e' d'nda itu maka e'na ah'lling, yukna, “A'a
itu bay ameya' ma si Isa.”
57 Sagō' amalilu si Petros, yukna, “Arung, mbal iya kata'uwanku!”
58 Mbal at'ggol minnē' aniya' dakayu' l'lla ang'nda' ma si Petros ati yukna, “Ya du ka'a
dambeya'an maka sigām!”
Sagō' ah'lling si Petros, yukna, “Ngga'i ka aku, tuwan!”
59 Palabay pa'in danjām aniya' isab a'a saddī angegot-ngegot, yukna, “Kata'uwanku a'a
itu bay du sehe'na, sabab a'a Jalil isab iya!”
60 Anambung si Petros, yukna, “Tuwan, mbal kata'uwanku bang ai pah'llingnu ilu!”
Hinabu si Petros masi ah'lling, magtūy angukku'uk manuk.
61 Jari palingi' si Isa ang'nda' ma si Petros ati taentom e' si Petros bay pah'lling si Isa
ma iya, ya yukna, “Ma mbal gi' angukkugu'uk manuk sangom itu, amalilu du ka min
t'llu in aku mbal kata'uwannu.”
62 Magtūy paluwas si Petros minnē'. Anangis iya, magdukka to'ongan.

Si Isa Pinagtunggīng maka Pinagtibu'
(Matiyu 26:67-68; Markus 14:65)

63 Pinagtunggīngan si Isa e' saga a'a anganjagahan iya, maka pinagtibu' iya e' sigām.
64 Tinambunan matana bo' yampa nilata. “Tokorun kono',” yuk sigām, “bang sai
anibu' ka'a!”
65 Aheka gi' isab pamūng-mūng sigām pamahina' sigām ma iya.

Pinaharap si Isa ni saga Pagnakura'an
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Yahiya 18:19-24)

66 Pagk'llat llaw na, magtimuk saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi maka saga
kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Jari binowa si Isa paharap ni
palhimpunan sigām.
67 Yuk sigām ma iya, “Haka'in kami to'ongan bang ka'a ya Al-Masi.”
Anambung si Isa, yukna, “Minsan kam haka'anku mbal du aku kahagadbi.
68 Maka bang aniya' tilawku ma ka'am, mbal du kam anambung.
69 Sagō' puwas min llaw itu in aku, Anak Manusiya', aningkō' du ma atag Tuhan Sangat
Kawasa, ma bihingna kowan.”
70 Yuk sigām kamemon, “Na, bang buwattē', Anak Tuhan ka bahā'?”
Yuk sambung si Isa, “Ya na yukbi, aku na.”
71 Jari ah'lling sigām, yuk-i, “Angay kitam amiha saksi' saddī! Sabab takaleta
himumūnganna itu.”

23

Binowa si Isa Paharap ni Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Yahiya 18:28-38)

1 Manjari magt'nggehan saga a'a palhimpunan kamemon ati binowa si Isa e' sigām
paharap ni gubnul Pilatu.
2 Maina'an pa'in, tinuntutan e' sigām si Isa, yuk-i, “Ta'abut kami a'a itu amowa bangsa
kami anagga' ma parinta. Tasoho'na saga a'a subay da'a amayad sukay ni Sultan
Mahatinggi. Maglaku-laku isab iya in iya Al-Masi, ya tapene' e' Tuhan magsultan.”
3 Atilaw si Pilatu ma si Isa. “Ka'a ilu,” yukna, “sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?”
Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”
4 Yuk si Pilatu ni saga kaimaman alanga maka ni kaheka'an a'a inān, “Halam aniya'
tapihaku sababan pamat'nna'anku iya hukuman.”
5 Saguwā' angegot na pa'in sigām, yuk-i, “Pinalengog e'na saga a'a ma kaluha'an lahat
Yahudiya sabab min pamandu'na. Bay tagna'anna hinangna ma lahat Jalil, manjari itiya'
na iya pasampay pi'itu ni Awrusalam.”

Tin'kkahan si Isa ni Sultan Herod

6 Na, pagkale itu e' si Pilatu, magtūy tilawna bang min lahat Jalil si Isa.
7 Makata'u pa'in si Pilatu in si Isa asal min lahat pagsultanan si Herod, sinō' iya
tin'kkahan ni si Herod sabab ina'an iya ma Awrusalam pasalta' ma waktu ina'an-i.
8 Pag'nda' si Herod ma si Isa, akōd iya to'ongan sabab at'ggol na baya'na ang'nda' iya.
Aheka bay takalena pasal si Isa angkan bilahi ang'nda' iya hinabuna maghinang hinang
kawasahan.
9 Aheka panilaw si Herod ma si Isa, sagō' mbal iya anambung.
10 Manjari pasekot pina'an saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama, ati
akosog e' sigām anuntutan si Isa.
11 Manjari pinagtunggīngan si Isa e' si Herod maka saga sundaluna, nihalipulu isab
e' sigām. Pinas'mmekan iya maka juba landu' alingkat bo' yampa pinabīng ni si Pilatu
he'.
12 Na, ya na ina'an llaw kapaghāp si Herod maka si Pilatu, sabab bay sigām magbanta
tagna'.

Pinat'nna'an si Isa Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-26; Markus 15:6-15; Yahiya 18:39—19:16)

13 Manjari nilinganan e' si Pilatu saga kaimaman alanga maka saga pagnakura'an
maka saga a'a kamemon. Sinō' sigām patimuk ni iya.
14 Yukna ma sigām, “Bay bowabi a'a itu ni aku, pagka yukbi in iya amidjakan saga
a'a anagga' ma parinta. Bay na iya pariksa'ku maitu ma pang'nda'bi sagō' halam aku
makabāk dusa ma iya buwat panuntutbi.
15 Buwattē' isab ma si Herod, angkan pabowana si Isa pabalik pi'itu. Atampal ko' itu,
halam aniya' la'at bay tahinang e' a'a itu pamat'nna'an iya hukuman ni kamatay.
16 Angkan sō'ku iya niraplosan sadja bo' yampa pinal'ppa.”
[
17 Angkan buwattē' pah'lling si Pilatu sabab ya kabiyaksahanna kahaba' tahun, bang
maghinang saga Yahudi ma Hinang Paglakad, subay iya amal'ppa dakayu' pilisu.]
18 Makakale pa'in saga katimukan a'a ma lling si Pilatu, magtūy sigām magpangolang
kamemon. Yuk sigām “Papatayun a'a ilu! Si Barabbas ya kabaya'an kami pinal'ppa.”
19 Na, si Barabbas itu bay pinakalabusu ma sabab hiluhala' bay tahinangna ma da'ira
Awrusalam, maka ma sabab hinangna amono'.
20 Jari amissala pabalik si Pilatu ni saga a'a he', sabab bilahi amal'ppa si Isa.
21 Sagō' magpangolang sidda sigām, yuk-i, “Lansangun iya ni hāg! Lansangun iya ni
hāg!”
22 Ah'lling gi' si Pilatu, kamint'lluna na. “Angay?” yukna. “Ai bay hinangna ala'at?
Halam aniya' tabākku sababan pamapatay iya. Sō'ku sadja iya niraplosan bo' yampa
pinal'ppa.”
23 Sagō' angabut-ngabut sigām angolang pakosog in si Isa subay nilansang ni hāg. Jari
hal magpabeya' la'a si Pilatu,
24 angkan pat'nna'na hukuman ma si Isa buwat pangamu' sigām.
25 Pinal'ppa e'na a'a ya niamu' e' sigām pinaluwas, a'a bay takalabusu ma sabab
panagga'na ma parinta maka ma sabab pamono'na. Sagō' tinukbalan si Isa ni sigām
bo' tahinang buwat kabaya'an sigām.

Nilansang si Isa ni Hāg
(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Yahiya 19:17-27)

26 Manjari itu binowa si Isa e' saga sundalu paluwas minnē'. Pasalta', aniya' a'a
talanggal e' sigām palūd min deya tudju ni Awrusalam. Ōnna si Simun, a'a min

lahat Kirini. Minandahan iya e' saga sundalu, pinatanggung ma iya hāg ya song
pangalansangan si Isa. Sinō' iya ananggung min buli'an si Isa.
27 Aheka to'ongan saga a'a paturul ma si Isa, maka aniya' isab saga d'nda angolang
maka magtangis ma sababna.
28 Palingi' si Isa ang'nda' ma sigām ati yukna, "Ka'am saga d'nda Awrusalam, da'a aku
panangisanbi. Baranbi maka panganakbi ya subay panangisinbi.
29 Sabab aniya' llaw at'kka ma sinosōng in ka'am amissala du, 'Ahāp sukud saga d'nda
halam bay makapangiram, ya halam bay maka'anak maka halam bay makaparuru'
onde'.'
30 Ya na ko' inān waktu kapanukna' manusiya' di-sigām, yuk-i, 'Bang pa'in paligid ni
aku saga būd itu! Bang pa'in aku katambunan e' saga kabūd-būran!' "
31 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang maka'ase'-ase' kahālanbi ma buwattina'an, akalap
lagi' ma waktu sinōng inān. Buwat sapantun po'on kayu, bang tatunu' ma masi lagi'
allum, luba'-lagi'na bang atoho' na."
32 Aniya' gi' duwangan a'a saddī min si Isa binowa e' sigām pinapatay, a'a bay
makalanggal sara'.
33 Jari pagt'kka sigām ni lahat niōnan "Peya'-peya' Kōk", na nilansang si Isa e' sigām
ni hāg inān. Nilansang isab saga a'a makalanggal sara' ma hāg sigām. Dakayu' inān
pinat'ngge ma bihing si Isa kowan maka dakayu' ma bihingna gibang.
34 Anabbut si Isa ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ampunun saga a'a angalansang aku
itu, sabab mbal tahati e' sigām bang ai hinang sigām."
Maglegot saga sundalu, pinagtokoran e' sigām saga s'mmek si Isa bang ma sai dapuna.
35 Magt'nggehan maina'an saga a'a ang'nda'-ng'nda' ma si Isa, maka pinagudju' iya e'
saga pagnakura'an bangsa Yahudi. Yuk sigām, "A'a itu, makalappas a'a saddī. Subay iya
angalappas di-na bang sab'nnal-b'nnal iya Al-Masi, ya tapene' e' Tuhan magsultan!"
36 Pinagtunggīng isab iya e' saga sundalu. Pasekot sigām ni iya anōngan binu al'ssom
pamainum iya.
37 Yuk sigām, "Bang ka sab'nnal-b'nnal sultan saga Yahudi, angalappas ka di-nu!"
38 Maka aniya' sulat bay pinat'nna' ma hāg min diyata' kōkna, yuk-i, "SULTAN BANGSA
YAHUDI."
39 Pinamūng-mūngan isab si Isa e' dakayu' a'a langgal sara' bay nilansang inān. Yukna,
"Ka'a ya Al-Masi bahā'? Angalappas ka di-nu, bo' kami isab bowahun."
40 Sagō' pinah'llingan iya e' a'a langgal sara' dakayu', yukna, "Angay? Halam aniya'
tāwnu ma Tuhan? Sali'-sali' hukuman ma kitam t'llungan.
41 Sagō' kita duwangan itu, wajib kita subay pinapatay buwattitu sabab ya na tungbas
saga kahinanganta. Sagō' a'a itu, halam aniya' la'at bay tahinangna."
42 Jari yukna ni si Isa, "Isa, entomun aku bang ta'abut na waktu kapagparintanu."
43 Yuk si Isa ma iya, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a, llaw itu du magbeya' kita
ma lahat Tuhan."

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Yahiya 19:28-30)

44 Jari itu, augtu pa'in llaw, angalendom mata llaw ati taluwa' lendom kaluha'an lahat
e' sampay ni lisag t'llu kohap.
45 Maka agese' duwa in kultina ya pangagpang ma deyom langgal pagkulbanan inān.
46 Manjari angolang si Isa pakosog, yukna, "O Mma', sōnganku na nyawaku ni
komkomannu." Aubus pa'in pah'llingna itu, magtūy ab'kkat napasna.
47 Pag'nda' kapitan sundalu ma pakaradja'an itu, sanglitanna Tuhan. Yukna, "B'nnal
a'a itu ahāp asal addatna."
48 Sampay saga a'a magtimuk maina'an, pag'nda' sigām ma bay paniya' inān,
magpamole' sigām an'ppak daggaha sigām sabab kaheya susa sigām.
49 Ina'an isab magpan'ngge min katāhan saga bagay si Isa kamemon sampay saga d'nda
bay ameya' paumpig ma iya min lahat Jalil lagi'. Ang'nda'-ng'nda' sigām ma pakaradja'an
itu kamemon.

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Yahiya 19:38-42)

50-51 Na, aniya' a'a maina'an niōnan si Yusup, a'a min kaluma'an Arimati ya ma lahat
Yahudiya. A'a abontol asal iya, ahāp addat-tabi'atna. Atuyu' iya angagad ma waktu
pamat'nna' parinta Tuhan ma manusiya'. Dakayu' iya pagmatto'ahan, sagō' halam iya
bay pauyun ma kagara'an maka kahinangan pagkahina pamapatay ma si Isa.
52 Jari pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa.

53 Pinareyo' e'na min hāg ati sinaput e'na bo' yampa pat'nna'na ma deyom pagkubulan
bay kinehean ma deyom batu lakit. Baha'u asal kubul inān, halam lagi' bay
kapangubulan.
54 Kohap Juma'at na ma buwattē', song llaw Sabtu', arai' na pas'ddop llaw.
55 Bay ameya' isab ma si Yusup saga d'nda bay paumpig ma si Isa min lahat Jalil lagi',
ati ta'nda' e' sigām kubul maka buwattingga e' si Yusup amat'nna' patay si Isa.
56 Jari amole' na sigām anakap saga laksi' maka ns'llan pahamut pamahilala' sigām
ma mayatna.
Ta'abut pa'in llaw Sabtu', pahali na sigām buwat panoho'an sara' agama.

24

Si Isa Allum Pabīng
(Matiyu 28:1-10; Markus 16:1-8; Yahiya 20:1-10)

1 Pagk'llat llaw Ahad bo' subu-subu to'ongan, pehē' saga d'nda he' ni kubul amowa
saga laksi' bay sakap sigām.
2 Pagt'kka pehē', ta'nda' e' sigām taplok batu wa'i bay ginulungan min lowang kubul.
3 Pasōd sigām ni deyom sagō' ta'nda' in mayat si Isa halam na maina'an,
4 ati asasaw pikilan sigām ma sabab ina'an-i. Sakali aniya' an'ngge ma bihing sigām
duwangan l'lla, makasilaw sidda s'mmek sigā.
5 Sinōd tāw saga d'nda ina'an, angkan sigām hal patondok. Sagō' yuk duwangan l'lla
inān, “Angay pihabi a'a allum maitu ma deyom kakubulan saga a'a magpatayan?
6 Halam na maitu si Isa. Allum na iya pabalik. Entomunbi bay pah'llingna ma ka'am,
waktu kamahe'na lagi' ma lahat Jalil.
7 Yukna he', ‘In aku, Anak Manusiya', sinōngan du pehē' ni pang'ntanan saga a'a
dusahan bo' nilansang e' sigām ni hāg pinapatay. Ma kat'llu llawna, allum du aku
pabīng.’ ”
8 Jari taentom e' saga d'nda itu bay pah'lling si Isa he',
9 ati amole' sigām min kubul ni luma'. Nihaka e' sigām saga pakaradja'an itu kamemon
ma saga mulid si Isa kasangpū' maka ssa, maka ma saga mulidna kasehe'.
10 Ya d'nda angahaka itu si Mariyam a'a min Magdala, maka si Joanna, maka si
Mariyam ina' si Yakub, maka saga d'nda saddī bay sehe' sigām.
11 Sagō' mbal am'nnal saga a'a kawakilan ma haka saga d'nda inān sabab kinabā' hal
magligaw.
12 Sagō' an'ngge si Petros min baina bo' paragan ni kubul. Pagt'kkana pehē', pakuru'
iya pasīb, sagō' halam aniya' ta'nda'na ma deyom, luwal saga saput pat'nna'an di-na.
Jari ala'an iya minnē' maka e'na ainu-inu ma bay paniya' inān.

Ma Labayan Tudju ni Kauman Emmaus
(Markus 16:12-13)

13 Ma llaw ina'an-i aniya' duwangan mulid si Isa pal'ngngan tudju ni kaluma'an
Emmaus, lawakna saga sangpū' maka dda kilometro (atawa batu) min Awrusalam.
14 Magsuli-suli na pa'in sigā pasal kamemon ya baha'u bay pat'kka inān.
15 Hinabu pa'in sigā magsuli-suli, pasekot pina'an si Isa bo' magdongan maka sigā.
16 Ta'nda' iya e' sigā sagō' halam takilā in iya si Isa.
17 Yukna ma sigā, “Ai pagsuli-sulihanbi ma pal'ngngananbi ilu?”
Pahogga' sigā magtūy, maka ala'at pamaihu'an sigā sabab asusa.
18 Jari anambung dangan inān, ya niōnan Kleyopas. “Alō!” yukna, “Hal du ka'a ma
deyom da'ira Awrusalam a'awam pasal pakaradja'an ya baha'u bay pat'kka maina'an si',
sabab kinata'uwan na e' a'a kamemon!”
19 “Angay? Pakaradja'an ai?” yuk si Isa.
“Ya tahinang ma si Isa, a'a Nasaret,” yuk sigā. “Nabi asal iya, taga-kawasa ma
pamissalana kamemon maka ma kahinanganna kamemon ma pang'nda' Tuhan maka
ma pang'nda' manusiya'.
20 Bay iya ni'nde'an ni gubnul e' saga kaimaman kami alanga maka e' saga a'a
pagnakura'an kami. Ni'nde'an iya pehē' supaya pinat'nna'an hukuman ni kamatay, ati
nilansang iya ni hāg bo' pinapatay.
21 Na, bay kami angasa-ngasa to'ongan in iya itu dakayu'-kayu' pinabeya' e' Tuhan
amaluwas kami saga tubu' si Isra'il min kasigpitan. Saguwā' halam dapat, sabab aniya'
na t'llumbahangi min bay kapamapatay sigām ma iya.
22 Lāgi, aniya' isab saga d'nda sehe' kami bay amowahan kami haka makakuddat
insini'. Dai' llaw sī' bay sigām pehē' kono' palu'aw ni kubul si Isa,

23 sagō' halam na maina'an mayatna. Jari pabalik sigām ni kamaina'anan kami. Yuk
sigām aniya' saga mala'ikat bay magpanyata' ni sigām. Bay ah'lling kono' mala'ikat e' in
si Isa allum na.
24 Sakali aniya' saga sehe' kami bay anganyata' pehē' ni kubul ati ta'nda' e' sigām buwat
bay pangahaka saga kar'ndahan e'. Sagō' halam ta'nda' si Isa."
25 Manjari ah'lling si Isa ni duwangan itu, yukna, "Ndū', babbal pahāp ka'am ilu!
Angay halam kahagadbi kamemon bay pangabtang e' kanabi-nabihan?
26 Sabab bang ma sigām in Al-Masi wajib subay makalabay kabinasahan dahū bo'
yampa pinabangsa."
27 Jari pinahati duwangan itu e' si Isa pasal kamemon ya tasulat ma deyom Kitab ma
sababna. Tinagna'an e'na min kasulatan si Musa, sampay ni kasulatan kanabi-nabihan
kamemon.
28 Makasekot pa'in sigā ni kaluma'an ya papehe'an sigā, magbau'-bau' si Isa palanjal
gi'.
29 Manda' iya tinaggahan e' sigā, yuk-i, "Pi'itu na ka ameya' ma kami sabab kohap na
to'ongan. Sōng na sangom." Angkan pasōd si Isa bo' pahanti' ma sigā.
30 Makatingkō' pa'in sigām magsalu, niā' e'na tinapay ati niamu'an pagsukulan ni
Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na bo' yampa pamuwanna ma sigā.
31 Minnē' pasawa pang'nda' sigā ati takilā iya. Sagō' alanyap iya magtūy.
32 Jari magsuli-suli sigā duwangan. "Angkan du kita landu' kahōpan ma h'llingna ma
pal'ngnganan e', pagpahatina ma kita pasal Kitab."
33 Pabuhat sigā magtūy bo' pabīng ni Awrusalam. Pagt'kka sigā pehē', tabāk saga
mulid si Isa kasangpū' maka ssa magtimuk maka mulid kasehe'an.
34 Yuk sigām ma duwangan itu, "Allum na Panghū'tam pabalik! Allum iya to'ongan!
Bay iya patuwa' ni si Simun!"
35 Manjari anuli-nuli isab duwangan itu pasal bay kalabayan sigā ma lān, maka pasal
pakakilā sigā ma si Isa ma salta'na magpōng-pōng tinapay.

Si Isa Magpa'nda' na ma saga Mulidna
(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

36 Hinabu pa'in magsuli-suli duwangan e', pina'an si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga'
sigām. Ah'lling iya, yukna, "Bang pa'in kam kaniya'an kasannangan."
37 Takuddat sigām magtūy maka nileya'-leya' to'ongan, sabab pangannal sigām in si
Isa inān umagad.
38 Sagō' yukna ma sigām, "Angay tak'bbal deyom ataybi? Angay kam masi magduwa-
ruwa?
39 Nda'unbi tanganku maka tape'ku itu. Aku na ko' itu. Ntaninbi ba baranku itu
bo' kata'uwanbi in aku itu ngga'i ka umagad. Sabab umagad itu halam aniya' baranna
aponod. Ta'nda'bi du aku, aniya' baranku."
40 Buwattē' pah'llingna ma sigām. Ati pa'nda'anna tanganna maka tape'na ma sigām.
41 Sagō' masi sigām kahunitan magkahagad in ina'an b'nnal, sabab mamarahi sidda
kakōgan maka kainu-inuhan sigām. Angkan yuk si Isa ma sigām, "Aniya' bahā' maitu
ai-ai takakan?"
42 Sinōngan iya dangkuri' daing tinapa.
43 Niā' e'na ati kinakan e'na ma pang'nda' sigām.
44 Puwas e' ah'lling iya, yukna, "Ya na ko' itu bay pah'llingku ma ka'am tagna', waktu
kapameya'ku gi' ma ka'am. Yukku tantu aniya' kamaujuran ma kamemon bay tasulat ma
pasal aku, ya tasulat ma Kitab Tawrat maka ma Kanabi-nabihan, maka ma Jūd Kalangan.
Ai-ai pat'kka itu ma aku, ya na kamaujuran saga sulat sigām."
45 Manjari pinasawa e' si Isa pikilan sigām bo' supaya makahati ma lapal Kitab e'.
46 Yukna ma sigām, "Ya na itu asal tasulat ma deyom Kitab: in Al-Masi subay
pinananaman kabinasahan sampay pinapatay. Jari ta'abut pa'in kat'llu llaw min
kamatayna allum du iya pabīng.
47 Subay pinagnasihatan isab saga bangsa kamemon pasal ka'ampunan dusa. Bang
sigām magtaubat sampay ang'bbahan dusa sigām, niampun sigām e' Tuhan ma sabab
Al-Masi. Subay tinagna'an pagnasihat itu min Awrusalam.
48 Ka'am ya bay maka'nda' ma ai-ai pat'kka ma aku, jari ka'am ya subay amuwan saksi'.
49 Pabeya'anku ka'am ya bay panganjanji' Mma'ku Tuhan. Sagō' da'a kam ala'an min
da'ira itu sat'ggol kam halam pinahōpan kawasa min sulga'."

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Kahinangan 1:9-11)

50 Jari binowa sigām e' si Isa paluwas min Awrusalam sampay maka'abut na ni kauman
Betani. Pagabut sigām pina'an, pinat'ngge e' si Isa tanganna pangamu'na kahāpan ma
sigām.
51 Pasalta' pa'in iya angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya min sigām ati tabowa
pa'angkat ni sulga'.
52 Amudji sigām ma iya maina'an bo' yampa pabīng tudju ni Awrusalam. Landu' aheya
kakōgan sigām,
53 ati maina'an na pa'in sigām ananglitan Tuhan ma langgal pagkulbanan. *Tammat*

YAHIYA

Pahati Pasal Jūd itu

Si Yahiya itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, a'a bay kawakilan e' si Isa magnasihat lapalna. Ina' si Yahiya si Salome, mulid si Isa isab bay magbeya' maka d'nda kasehe'an angayura iya.

Magdaraing asal si Yahiya maka abata' lagi' iya ma waktu kapangabbit si Isa ma iya. Salta' pa'in iya maka danakanna si Yakub amahāp pokot mma' sigā ma bihing danaw, bay palabay si Isa minna'an ati linganannа sigā duwangan binowa pamulid ma iya. Halam iya ang'bba min si Isa sampay ni kato'ana.

Nihaka'an kitam e' si Yahiya bang ai sababanna angkan tasulat e'na jūd itu. Ya mohotna subay magkahagad a'a kamemon in si Isa b'nnal Anak Tuhan, pinapi'itu magpabaran manusiya' supaya kitam makata'uwan Tuhan. Jari sasuku am'nnal ma si Isa taga-kallum taptap sampay ni deyom sulga'.

Aniya' pitu' hinang makainu-inu sinalsila e' si Yahiya ma jūd itu, ati pinahati kitam bang ai to'ongan hatulan saga hinang itu. Minnē' kitam makatantu in si Isa b'nnal-b'nnal bay pinapi'itu e' Tuhan, pagka tahinang saga hinangna makainu-inu he'. Tu'ud iya magdakayu' asal maka Mma'na Tuhan.

Ya niangut e' si Yahiya in a'a kamemon subay magkahagad sampay ameya' ma si Isa, sabab saddī min si Isa halam aniya' labayan pasampayan sigām tudju ni Tuhan.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si YAHIYA

Palman maka Sawa

1 Ma halam gi' aniya' dunya, asal na Palman. Magdakayu' asal Palman itu maka Tuhan,
maka Tuhan isab Palman.
2 Sangay min katagna' magdakayu' asal Palman maka Tuhan.
3 Bay pinapanjari ai-ai kamemon e' Palman itu, bo' pa'in min kahandak Tuhan. Halam
aniya' pinapanjari minsan ai bang ngga'i ka min Palman.
4 Palman ya po'onan kallum, maka kallum itu ya amuwan kasawahan ma panghati
manusiya'.
5 Asinag na pa'in Sawa ma deyom kalendoman, sago' mbal kap'ddahan e' kalendoman.
6 Aniya' a'a bay pinapi'itu e' Tuhan, niōnan si Yahiya.
7 Sinoho' iya amata'uwan bangsa manusiya' pasal Sawa, supaya makakale maka
magkahagad saga a'a kamemon.
8 Ngga'i ka si Yahiya ya pinagōnan Sawa itu. Ya hinangna pi'itu ni dunya subay
amuwan saksi' pasal Sawa.
9 Sawa b'nnal ko' inān, ya palahil ni dunya bo' amuwan kasawahan ma panghati maka
itikad saga a'a kamemon.
10 Ma dunya pa'in Palman, halam iya takilā e' saga a'a maina'an, minsan sigām bay
pinapanjari e'na min kahandak Tuhan.
11 Bay iya pi'itu ni lahatna luggiya', sagō' halam tataima' e' bangsana.
12 Saguwā' sasuku anaima' Palman itu sampay magkahagad ma iya, buwananna sigām
kapatut bo' supaya sigām manjari anak Tuhan.
13 Tahinang sigām anak Tuhan, ngga'i ka buwat katubu' manusiya', atawa min
kabaya'an manusiya', atawa min napsu l'lla. Ya angkan sigām tahinang anak Tuhan
sabab min kahandak Tuhan.
14 Manjari ya pinagōnan Palman itu bay palahil pi'itu magpabaran manusiya' bo'
pat'nna' ma deyomantam. Jukup asal ma iya ase' maka lasa maka kasab'nnalan. Ta'nda'
kami barakatna maka sahayana, ya palsuku'an Anak Tuhan dakayu'-kayu'.
15 Anaksi' si Yahiya pasal Palman. Atanog pah'llingna yukna, "Ya na ko' itu bay
pangahakaku ni ka'am, ya yukku, 'Aniya' pi'itu damuli min aku, sagō' alanga gi' iya
min aku sabab asal na iya ma halam gi' aku bay nianakan'."
16 Ap'nno' Palman e' ase' maka lasa ati makasambut kitam min iya saga kahāpan
manglabi-labihan.
17 Kapat'nna'an kitam sara'-panoho'an Tuhan labay min si Musa. Kapahampitan kitam
ase' maka lasa sampay kasab'nnalan labay min si Isa Al-Masi.
18 Halam aniya' manusiya' bay maka'nda' Tuhan, luwal Anakna tunggalan ya pataptap
ma bihingna. Pinata'u kitam e'na pasal kajarihan Tuhan.

Haka si Yahiya Magpapandi Pasal Al-Masi
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18)

19 Na, buwattitu ya panambung si Yahiya waktu kapanilosa iya e' saga imam maka saga
tatabang,* ya bay sinō' pehē' e' pagnakura'an Yahudi min da'ira Awrusalam. Tinilosa si
Yahiya bang sai iya.
20 Halam ya bay magmarī' sagō' atampal sadja sambungna. Yukna, "Ngga'i ka aku
Al-Masi.†"
21 "Na, sai ka?" yuk sigām. "Si Elija ka bahā'?"
"Ngga'i ka," yuk si Yahiya.
Yuk gi' saga imam, "Ka'a bahā' dakayu' nabi ya nilagaran e' bangsatam Yahudi?"
"Ngga'i ka," yukna.
22 Ma katapusanna tino'ongan patilaw sigām, yuk-i, "Haka'in kami to'ongan bang sai
ka, sabab kami itu sinō' amowa haka ni saga a'a bay amapi'itu kami. Ai yuknu ma pasal
ka'a barannu?"
23 Manjari sali' du sambung si Yahiya maka bay tasulat e' nabi Isaya, yuk-i, "Aku itu a'a
angalingan pakosog ma lahat paslangan. Ya pangalinganku, 'Hawaninbi lān palabayan
Panghū'."
24 Na aniya' saga Parisi‡ pinapehē'
25 atilaw si Yahiya, yuk-i, "Angay ka angkan magpandi saga a'a bang ka ngga'i ka
Al-Masi atawa nabi Elija atawa Nabi dakayu'?"
26 Yuk sambung si Yahiya, "Bohe' sadja ya pagpandiku ma saga a'a, sagō' aniya' an'ngge
ma t'ngnga'bi ilu dakayu' a'a mbal kata'uwanbi.
27 Damuli gi' iya min aku, sagō' mbal aku tōp minsan angahubaran engkot taumpa'na,
sabab alanga to'ongan iya min aku."
28 Bay paniya' pakaradja'an itu ma kauman Betani, ya ma dambila' sapa' Jordan ma
lugal bay pagpandihan si Yahiya.

Si Isa Pinagsambatan Bili-bili Tuhan

29 Pag'llaw dakayu', ta'nda' e' si Yahiya si Isa tudju pehē' ni iya. Jari magsambatan
si Yahiya yukna, "Nda'unbi, ilu na Bili-bili ya pamuwan e' Tuhan pagkulban ma sabab
bangsa manusiya' supaya pinuwasan paldusahan sigām.
30 Ya na ko' itu bay pangahakaku ma ka'am, ya yukku, 'Aniya' a'a pi'itu damuli min
aku. Alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma halam gi' aku nianakan.'
31 Tagna', halam kata'uwanku bang sai iya. Sagō' pi'itu aku magpandi a'a ma bohe'
supaya pinakilā si Isa ni bangsa Isra'il.
32-33 "Halam iya bay kata'uwanku, manda' aku pinata'u e' Tuhan ya anoho' aku
magpandi a'a maka bohe'. Yukna ma aku, 'Bang ta'nda'nu Rū Sussi pat'ppak ma dakayu'
a'a sampay pat'ttog ma iya, ya na ko' a'a magpapandi a'a maka Rū Sussi.' " Buwattitu
isab panaksi' si Yahiya pasal si Isa, yuk-i, "Bay ta'nda'ku Rū Sussi paruwa'i min sulga'
buwat luwa assang. Bay ta'nda'ku pat'ppak maka pat'ttog ma si Isa.
34 Ta'nda'ku to'ongan," yukna, "angkan kasaksi'anku in si Isa Anak Tuhan."

Saga Mulid si Isa Tagna'

35 Pagk'llat llaw dakayu', ina'an si Yahiya an'ngge pabalik ma dambila' sapa' Jordan,
beya' maka duwangan mulidna.
36 Pag'nda'na si Isa palabay, ah'lling iya, yukna, "Nda'unbi. Ina'an Bili-bili min Tuhan."
37 Takale pa'in h'lling si Yahiya itu e' duwangan mulidna, papinda sigā paturul ma si
Isa.
38 Paglingi' si Isa, ta'nda'na duwangan a'a paturul ma iya ati tilawna sigā, yukna, "Ai
gawibi?"
Yuk sambung sigā, "Tuwan Rabbi (hatina Tuwan Guru), maingga pat'nna'annu?"
39 Yuk si Isa, "Dai' kam bo' ta'nda'bi."
Jari ameya' sigā ma iya ati ta'nda' bang maingga pat'nna'anna. Maina'an sigā ma iya
sampay ni kasangoman. Saga lisag mpat kohap ya waktu kapangabbitna ma sigām.
40 Ōn dangan bay paturul inān si Andariyas, danakan si Simun Petros.
41 Jari patūy si Andariyas amiha danakanna he'. Tabākna pa'in, yukna ni si Simun,
"Tabāk kami na Al-Masi." (Hatina a'a tapene' e' Tuhan angaliyusan bangsana min
kasigpitan.)

---

* **1:19 1:19** Tatabang: saga panubu' si Libi ya taga-kapatut anabang ma imam waktu kapaghinang ni Tuhan. Kaōnan 'Levite' bang ma bahasa Ingglis. † **1:20 1:20** Al-Masi, hatina a'a bay pinagba'atan e' kanabi-nabihan ma awal lagi'. In iya kono' pinene' e' Tuhan palahil ni dunya angaliyusan bangsa Isra'il min kasigpitan. ‡ **1:24 1:24** Parisi: umpigan bangsa Yahudi maga'agama, ya atukid paokat min ai-ai makalumu'.

42 Jari binowa si Simun ni si Isa e' si Andariyas.
Pinatongan iya e' si Isa ati yukna ma iya, "Ka'a si Simun anak si Yahiya, sagō' ōnanta ka Kipas." (Ōn Kipas itu sali' du maka Petros, hatina, "Batu".)

Si Natanael maka si Pilip Binowa Pamulid ma si Isa
43 Pagsalung pa'in, agara' si Isa pehē' ni lahat Jalil. Tabākna si Pilip mahē' ati yukna ni iya, "Dai' ka ameya' ma aku."
44 Si Pilip itu a'a min kauman Betsaida, lahat si Andariyas maka si Petros.
45 Puwas e' piniha e' si Pilip si Natanael. Tabākna pa'in, magtūy haka'anna si Natanael, yukna, "Ta'nda' kami a'a bay pinapata e' si Musa ma deyom Kitab Tawrat, maka pinapata isab e' kanabi-nabihan ma kasulatan sigām. Si Isa iya, anak si Yusup min kauman Nasaret."
46 "He!" yuk si Natanael. "Aniya' bahā' kahāpan paluwas min Nasaret?"
Yuk si Pilip, "Dai' ka anganyata'."
47 Pag'nda' si Isa ma si Natanael ina'an patudju ni iya, yukna, "A'a itu a'a Isra'il to'ongan, a'a mbal ata'u angakkal!"
48 Yuk si Natanael, "Buwattingga kata'unu ma aku?"
Yuk sambung si Isa, "Bay ka asal ta'nda'ku ma deyo' kayu igira ma halam gi' nilinganan e' si Pilip."
49 Anambung si Natanael, yukna, "Tuwan Guru, ka'a Anak Tuhan. Sultan ka ma bangsa Isra'il."
50 Atilaw si Isa ma si Natanael, yukna, "Magkahagad ka bahā' ma aku saukat na yukku in ka'a bay ta'nda'ku ma deyo' kayu igira? Ma sinosōng aniya' du ta'nda'bi saga hinangku akalap gi' barakatna minnitu."
51 Yukna isab ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am. Ma sinosōng maka'nda' kam sulga' aukab, maka saga mala'ikat Tuhan magdeyo'-diyata' min aku, Anak Manusiya'."

2

Pagkawin ma Kaluma'an Kana
1 Palabay pa'in duwang'llaw, aniya' pagkawin ma kaluma'an Kana ya ma lahat Jalil. Wa'i ina' si Isa paluruk pehē'.
2 Ya du disi Isa maka saga mulidna bay sinō' paluruk.
3 Ahagin pa'in binu-anggul, ah'lling ina' si Isa ni iya, yukna, "Halam na aniya' binu-anggul sigām."
4 Ya sambung si Isa, "Ina', minsan aku mbal soho'nu, aku ya magkabaya'an. Halam gi' ta'abut waktu pamatuwa' barakatku."
5 Jari anoho' ina' si Isa ma saga ipatan ma luma' inān. "Ai-ai panoho'anna ma ka'am," yukna, "hinangunbi."
6 Na aniya' nnom poga batu maina'an pangisihan bohe' pagailan saga a'a, pagka addat sigām bangsa Yahudi. Dakayu' poga inān isihan saga dahatus litru.
7 Ah'lling si Isa ni saga ipatan e', yukna, "P'nno'inbi saga poga ilu maka bohe'." Magtūy pin'nno'an e' sigām, pinagsamaintib maka bowa'na.
8 Puwas e' anoho' si Isa, yukna, "Saukunbi min poga ilu bo' binowa ni nakura' ya tag-jamuhan." Magtūy binowa e' sigām pehē' ni nakura' he',
9 ati kininaman e'na binu-anggul bay bohe'. Halam kata'uwanna bang minningga binu inān sagō' kinata'uwan asal e' saga ipatan ya bay anauk iya. Pagkinam pa'in e' nakura', magtūy lingananna pangantin l'lla.
10 "Kamaumuhanna," yukna, "bang ma pagkawinan, binu ahāp ya pamainum dahū ma saga a'a maglurukan. Subay aheka tainum e' sigām bo' yampa pamainum binu kulang hāpna. Sagō' bang ka'a," yukna, "binu ahāp ya tau'nu sampay ma buwattina'an."
11 Ya na itu paltanda'an tagna' nihinang e' si Isa. Nihinang e'na mahē' ma Kana ya ma lahat Jalil. Minnē' pina'nda'an e'na kawasana, manjari magkahagad ma iya saga mulidna.
12 Puwas e', palūd disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Ya sehe'na inān ina'na maka saga danakanna maka saga mulidna. Ina'an sigām pahanti' daka pilambahangi.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46)
13 Manjari itu asekot na waktu paghinang Yahudi ya niōnan Hinang Paglakad, angkan si Isa patukad ni Awrusalam.

14 Pagt'kkana pehē', pasōd iya ni deyom langgal pagkulbanan. Aniya' ta'nda'na ma
deyomna inān saga a'a magdagang sapi' maka bili-bili maka assang. Ta'nda'na isab saga
a'a pagsasambi'an sīn aningkō' ma lamisahan sigām.
15 Pag'nda' itu e' si Isa, angā' iya lubid nihinang lulubak bo' s'ssolna saga a'a kamemon
paluwas min deyom langgal, beya' isab saga sapi' maka saga bili-bili. Binulangkayat e'na
saga lamisahan a'a magsasambi' sīn, maka pinakaukanat sīn sigām.
16 Yukna ni saga magdaragang assang. "La'aninbi daganganbi ilu! Langgal itu mbal
manjari nihinang tabu' sabab luma' Mma'ku Tuhan!"
17 Pag'nda' saga mulid si Isa ma hinangna itu, taentom e' sigām sulat Kitab, ya yuk-i,
"Pagtuyu'ku ma luma'nu, O Tuhan, sali' hantang api ma deyom atayku agon makamula."
18 Sakali tinilaw si Isa e' saga nakura' Yahudi, yuk-i, "Ai kapatutnu maghinang saga
hinangnu ilu? Panda'in kami hinang makainu-inu tanda' saksi' in ka'a taga-kapatut."
19 Anambung si Isa, yukna, "Lubuhunbi langgal itu ati bangunku pabalik ma deyom
t'llung'llaw."
20 "Ōy!" yuk saga nakura' he'. "Langgal itu, mpatpū' maka nnom tahun bay
kapangahinang iya. Tabangunnu pabīng bahā' ma deyom t'llung'llaw sadja?"
21 Malaingkan ya langgal pinagbissala e' si Isa inān baranna du.
22 Angkanna, ta'abut pa'in waktu kallum si Isa pabalik min kamatayna, taentom e'
saga mulidna bissalana itu ati tapagkahagad e' sigām sulat Kitab maka bissala si Isa.
23 Mahē' pa'in si Isa ma Awrusalam salta' ma Hinang Paglakad, aheka a'a magkahagad
ma iya pagka ta'nda' e' sigām saga hinangna makainu-inu.
24 Sagō' mbal angandol si Isa ma sigām, sabab kata'uwanna asal kajarihan sigām
kamemon.
25 Minsan halam aniya' amata'u, kata'uwanna asal bang ai ma deyom atay manusiya'.

3

Si Isa maka si Nikudimas

1 Manjari itu aniya' a'a min umpigan Parisi, ōnna si Nikudimus.
2 Ma dakayu' sangom pehē' iya ni si Isa bo' ah'lling, yukna, "Tuwan Guru, kata'uwan
kami in ka'a guru pinapi'itu e' Tuhan. Sabab mbal ka makahinang saga hinang makainu-
inu ya hinangnu ilu, luwal bang ka tinabang e' Tuhan."
3 Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, halam aniya' manusiya'
maka'nda' pagparinta Tuhan, luwal bang a'a nianakan min duwa."
4 Yuk si Nikudimus, "Buwattingga a'a nianakan pabalik bang aumul na? Tantu iya
mbal makasōd pabalik ni deyom kandang ina'na bo' nianakan pabalik!"
5 Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, halam aniya' a'a makasōd
ni pagparintahan Tuhan, luwal bang a'a nianakan min bohe' maka min Rū Tuhan.
6 Ya nianakan e' manusiya', manusiya' asal, sagō' ya nianakan min Rū Tuhan tahinang
anak Tuhan taga-rū isab.
7 Da'a ka ainu-inu pagka yukku ma ka'a in ka'am subay nianakan pabalik.
8 Dalilta baliyu, ya ameya' pi'ingga-pi'ingga kabaya'anna. Takalenu bahonosna, sagō'
mbal kata'uwannu bang minningga atawa pi'ingga. Buwattē' du isab bang a'a nianakan
min Rū Tuhan, mbal kinata'uwan bang minningga kaniya'na."
9 "Buwattingga kajarina itu?" yuk tilaw si Nikudimus.
10 Anambung si Isa, yukna, "Mbal tahatinu bahā'? Guru babantugun lagi' ka ma
bangsata Isra'il?
11 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, amissala kami pasal ai-ai kata'uwan kami, maka
anaksi' kami pasal bay ta'nda' kami. Sagō' ka'am ilu mbal magkahagad.
12 Buwattingga e'bi magkahagad ma bissalaku pasal sulga', bang minsan bissalaku
pasal dunya mbal pagkahagadbi?
13 Halam aniya' bay makapehē' ni sulga', luwal aku Anak Manusiya', ya pi'itu asal deyo'
bay min sulga'.
14 "Ma waktu awal, hinabu ma lahat paslangan lagi' bangsa Isra'il, aniya' sowa dī
tumbaga bay niangkat e' si Musa ma hāg bo' ta'nda' e' saga a'a bay keket sowa. Jari
sai-sai maka'nda' bay kauli'an. Damikiyanna in aku Anak Manusiya' subay niangkat ma
hāg,
15 jari sasuku angandol ma aku pinaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan.
16 "Aheya to'ongan lasa Tuhan ma manusiya', ya po'on paglilla'na Anakna tunggal
pinapatay bo' supaya sasuku angandol ma Anakna itu mbal binutawanan min Tuhan,
sagō' kakkal kallumna sampay ni kasaumulan.

17 Ngga'i ka hukuman dusa ya minaksud e' Tuhan angkan papi'ituna Anakna. Ya
maksudna subay lappasan min hukuman bangsa manusiya' kamemon labay min si Isa.
18 Sasuku angandol ma Anak Tuhan mbal taluwa' hukuman Tuhan. Sagō' sasuku mbal
angandol, asal taluwa' hukuman, sabab halam sigām bay angandol ma si Isa, ya tunggal
anak Tuhan.
19 Buwattitu ya pangahukuman Tuhan: si Isa ya bay pi'itu ni dunya amasawa deyom
pikilan manusiya' sagō' manusiya' itu mbal bilahi ma kasawahan. Ya kabaya'an sigām
subay kalendoman sabab ala'at saga hinang sigām.
20 Sasuku maghinang ala'at ab'nsi to'ongan ma kasawahan, maka mbal pasekot ni
kasawahan sabab mbal bilahi ta'nda' saga hinang sigām ala'at.
21 Sagō' sasuku maghinang abontol bilahi ni kasawahan supaya talhakit in hinang
sigām ameya' du ma panoho'an Tuhan."

Si Isa maka si Yahiya

22 Puwas e' pehē' si Isa maka saga mulidna ni lahat Yahudiya. At'ggol-t'ggol kamahē'na
maka sigām. Magpandi isab iya saga a'a maina'an.
23-24 Pasalta', magpandi na pa'in si Yahiya ma lahat Anon ya ma atag kauman Salim,
sabab aheka bohe' maina'an maka angabut-ngabut saga a'a pina'an ni iya mikipandi.
Dahū ko' inān min waktu kapangalabusu ma iya.
25 Jari aniya' pagsu'alan saga mulid si Yahiya maka dakayu' Yahudi pasal addat sigām
magail.
26 Pehē' sigām ah'lling ni si Yahiya, yuk-i, "Tuwan Guru, taentomnu bahā' a'a bay ma
ka'a ma dambila' sapa' Jordan e', ya bay saksi'annu? Na, ina'an iya magpandi saga a'a
buwattina'an. Pina'an ni iya saga a'a kamemon."
27 Anambung si Yahiya, yukna, "Halam aniya' kapatut manusiya' bang ngga'i ka Tuhan
ya amuwanan iya.
28 Ka'am ilu makasaksi'an aku du, bay na sa yukku in aku ngga'i ka Al-Masi. Tu'ud
aku sinō' parahū min iya anakapan ai-ai.
29 Sapantun magkawin, pangantin l'lla ya tag-h'nda. Sagō' panonna, ya an'ngge ma
atag ina'an akale-kale, kinōgan asal pagka takalena lagam pangantin l'lla. Buwattē'
kahālanna ma kami maka si Isa," yuk si Yahiya. "Halam aniya' kulang ma kakōganku
pagka iya inān takale na.
30 Subay pasōng kabantugan si Isa, maka aku itu subay pakō'-kō'."

Ya Pi'itu min Sulga'

31 Ya pi'itu min sulga' alanga asal min kamemon. Hal kahālan dunya ya tasuli-suli e'
a'a min dunya, sabab suku' dunya iya. Sagō' alanga asal min kamemon ya pi'itu min
sulga'.
32 Pamandu'na ai-ai bay ta'nda'na maka takalena mahē' ma sulga', sagō' halam aniya'
magkahagad ma lapalna.
33 Ya balikna, sasuku magkahagad, angaho' du in pangallam Tuhan asal b'nnal
kamemon.
34 Bang aniya' pinapi'itu e' Tuhan, lapal Tuhan ya pamissalana sabab kabuwanan iya
Rū Tuhan ma halam aniya' kulangna.
35 Alasa Tuhan ma Anakna ati pamuwanna ma iya kapatut ang'ntanan kamemon.
36 Taga-kallum kakkal ni kasaumulan sasuku angandol ma Anak Tuhan. Sasuku mbal
angandol maka mbal ameya' ma Anak Tuhan, halam aniya' kallum sigām kakkal sagō'
pat'ddas du sigām ma mulka' Tuhan.

4

Si Isa Magbissala maka D'nda min Samariya

1 Jari itu takale e' saga Parisi pasal saga a'a pinandi e' si Isa nihinang mulidna. Labi
aheka kono' min saga a'a ya tahinang mulid si Yahiya.
2 Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka si Isa baranna ya magpandi, luwal saga mulidna.
3 Na, pagka kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagsuli-suli he', ala'an iya maka saga
mulidna min lahat Yahudiya bo' pabīng ni lahat Jalil.
4 Ya lān pal'ngnganan sigām palabay asal min t'ngnga' lahat Samariya.
5 Mahē' sigām ma lahat Samariya, at'kka sigām pehē' ni dakayu' da'ira niōnan Sikar.
Asekot lahat itu ni tana' bay pamuwan e' si Yakub ni anakna si Yusup ma masa awal e'.
6 Aniya' ma tana' inān bohe' kali bay tahinang e' si Yakub ati aningkō' si Isa ma bihing
bohe' inān sabab binale' iya ma pagl'ngnganan. Augtu na llaw ma buwattina'an.

7-8 Halam maina'an saga mulidna sabab wa'i sigām ni da'ira am'lli kinakan sigām.
Sakali itu aniya' d'nda Samariya pina'an anambu' bohe'. Ah'lling si Isa ni iya, yukna,
“Buwanin kono' aku bohe' inumku.”
9 Anambung d'nda, yukna, “Oy, bangsa Yahudi ka, maka aku itu bangsa Samariya
ko'! Angay aku pangamu'annu bohe'?” Angkan buwattē' pah'lling d'nda sabab bangsa
Yahudi mbal bilahi angangguna kapanyapan saga a'a Samariya.
10 Anambung si Isa, yukna, “Bangsi' kata'uwannu bang ai pamuwan Tuhan ma
manusiya', maka bang sai aku ya angamu' bohe' itu ni ka'a, tantu du ka angamu' bohe'
ni aku. Jari painumta du ka bohe' makakallum.”
11 “Tuwan,” yuk d'nda, “minningga panambu'annu bohe' makakallum? Halam aniya'
panambu'nu, maka alalom pahāp pagbohe'an itu.
12 Bohe' kali itu bay pang'bba kami e' ka'mbo'-mbo'antam si Yakub. Sigām magtai'anak
sampay saga hayop sigām bay anginum min bohe' itu. Palabi bahā' kawasanu min
kawasa si Yakub e'?”
13 Anambung si Isa, yukna, “Tantu patay bohe' pabīng sasuku anginum bohe' kali itu.
14 Sagō' sasuku anginum bohe' pamainumku, mbal to'ongan iya patay bohe' pabīng.
Sabab bohe' pamainumku iya sapantun tuburan bohe' amuwal ma deyom atayna,
amuwanan iya bohe' makakallum saumul-umul.”
15 “Tuwan,” yuk d'nda, “buwanin aku bohe' ya pah'llingnu itu bo' aku mbal patay
bohe' pabīng. Ati mbal na aku pi'itu anambu' bohe'.”
16 “Pehē' ka, ngā'un h'llanu,” yuk si Isa, “ati bowahun iya pi'itu.”
17 “Halam aniya' h'llaku,” yuk sambung d'nda.
Yuk si Isa ni iya, “B'nnal ya yuknu ilu, halam aniya' h'llanu.
18 Sabab min lima ka bay magh'lla sagō' ya l'lla parakayu'annu buwattitu ngga'i ka
h'llanu. Taluwa' llingnu ilu.”
19 Yuk d'nda, “Tuwan, ta'nda'ku in ka'a nabi.
20 Bay anambahayang ka'mbo'-mbo'an kami bangsa Samariya maitu ma būd itu. Sagō'
bang ma ka'am saga Yahudi, Awrusalam ya panambahayangantam Tuhan.”
21 Yuk si Isa ni iya, “Arung, b'nnalun llingku itu. Aniya' du waktu ma sinosōng, bang
a'a magpamudji ma Mma'tam Tuhan, ngga'i ka ma būd itu atawa mahē' ma Awrusalam
ya lugal pagpudjihan sigām.
22 Ka'am saga a'a Samariya mbal ata'u bang ai ya pagta'atanbi. Saguwā' in kami
makata'u asal, sabab in paglappas ma manusiya' paluwa' min bangsa Yahudi.
23 Sagō' buwattitu, at'kka na waktu bay nilagaran, waktu kapamudji Mma'tam Tuhan
e' saga a'a magpamudji sab'nnal-b'nnal, min itikad maka min kasab'nnalan. Buwattē'
asal kabaya'an Tuhan.
24 In Tuhan rū asal, maka sasuku amudji iya subay min itikad sigām maka min
kasab'nnalan.”
25 Yuk d'nda ni si Isa, “Asal kata'uwanku, ma sinosōng pi'itu du Al-Masi (ya pinene' e'
Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitan).”
26 Yuk si Isa, “Aku na ko', ya amissala itu ma ka'a.”
27 Sakali at'kka saga mulid si Isa pabīng pehē'. Ati ainu-inu sigām pagka ta'nda' si Isa
e' sigām magsuli-suli maka d'nda. Sagō' halam aniya' min sigām anilaw d'nda inān bang
ai gawina, atawa anilaw si Isa bang angay iya magsuli-suli maka iya.
28 Manjari itu ni'bbahan e' d'nda inān kibut pagbohe'anna bo' yampa pabalik pehē' ni
kaluma'an. Pagt'kkana pehē' ah'lling iya ni saga a'a maina'an.
29 “Dai' na kam,” yukna. “Nda'unbi a'a bay angahaka'an aku pasal kamemon bay
hinangku. Ya itu bahā' Al-Masi?”
30 Jari paluwas saga a'a inān min da'ira bo' pal'ngngan pehē' ang'nda' si Isa.
31 Na, makala'an pa'in d'nda he', anganjunjung saga mulid si Isa bang pa'in iya
amangan. Yuk sigām, “Tuwan, amangan ka.”
32 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Aniya' kinakanku mbal kata'uwanbi.”
33 Magtilawan di-sigām saga mulid e', yuk-i, “Aniya' bahā' bay amowahan iya
kinakan?”
34 Yuk si Isa ma sigām, “Ya maka'ssohan aku bang tahinangku kabaya'an Tuhan, ya
amapi'itu aku. Maka subay talusku saga hinang bay pamahinangna ma aku.
35 Inggay aniya' bissalabi, ya yuk-i, ‘Mpat bulan gi' bo' yampa waktu pagani?’ Sagō'
haka'anta kam,” yuk si Isa, “ta'abut na waktu pagani. Nda'unbi saga a'a magpi'itu inān.
Sapantun sigām buwa' huma atiguma' na, sakap na pinagani.
36 Ahāp tungbas ma sasuku animuk buwa' itu. Hatina animuk iya manusiya'
pinaniya'an kallum kakkal. Angkan magdakayu' magkōg-koyagan saga a'a magtanom
maka a'a magtimuk.

37 B'nnal bissala inān ya yuk-i, ‘Saddī a'a magtanom, saddī a'a magani.’
38 Bay soho'ku ka'am magani buwa' minsan ngga'i ka paglu'uganbi. Saddī iya bay
maglu'ug, sagō' makahampit du kam min paglu'ugan sigām.”
39 Manjari aheka saga a'a Samariya min da'ira Sikar magkahagad ma si Isa ma sabab
bay lling d'nda, ya yuk-i, “Kahaka'an aku e'na pasal kamemon bay tahinangku.”
40 Angkan pagt'kka saga a'a Samariya pehē' ni si Isa, nilogos iya e' sigām subay pat'nna'
gi' ma lahat sigām. Jari duwambahangi ya pahanti'na maina'an.
41 Pasalta' pa'in si Isa maina'an, aheka lagi' saga a'a magkahagad ma iya ma sabab
pamandu'na.
42 Yuk saga a'a itu ma d'nda, “Buwattina'an magkahagad na kami ma si Isa, ngga'i
ka ma sabab pangahakanu ma kami sagō' ma sabab baran kami makakale na ma
pamandu'na. Kata'uwan kami na in iya sab'nnal-b'nnal maglalappas ma saga manusiya'
ma deyom dunya itu.”

Anak Bag'llal Kauli'an e' si Isa

43 Apuwas pa'in duwambahangi kahanti' disi Isa ma da'ira Sikar e', ala'an sigām minnē'
tudju ni lahat Jalil.
44 (Aniya' asal bay pamissala si Isa, ya yuk-i, “In nabi mbal pinagaddatan e' saga a'a
ma lahatna luggiya'.”)
45 Pagt'kka disi Isa ni lahat Jalil, pasampang ni iya saga a'a maina'an, sabab bay sigām
ma Awrusalam pasabu ma waktu Hinang Paglakad, ati ta'nda' e' sigām kamemon ya
tahinang e' si Isa maina'an.
46 Manjari pabalik si Isa pehē' ni Kana ma lahat Jalil. Ya na ko' he' lahat bay
pamindahanna bohe' ni binu-anggul. Sakali itu aniya' dakayu' bag'llal sultan pasabu
pehē'. Wa'i anakna l'lla asaki ma da'ira Kapirnaum.
47 Pagkale bag'llal itu in si Isa ina'an bay at'kka ni lahat Jalil min lahat Yahudiya,
magtūy iya pehē' ni si Isa anganjunjung bang pa'in pinauli' anakna, sabab song na
magkamamatay.
48 Yuk si Isa ni iya, “Tantu kam mbal magkahagad, luwal bang kam maka'nda' saga
paltanda'an nihinang pagkainu-inuhan a'a.”
49 Yuk bag'llal ni iya, “Ndū', Tuwan, pasa'ut lagi' ka ma aku sabab sa'at-sa'at amatay
anakku.”
50 “Pehē' na ka,” yuk si Isa. “Pauli' du anaknu.”
Pinarassaya e' bag'llal pah'lling si Isa itu ati ala'an iya tudju amole'.
51 Ma labayan pa'in, tasampang iya e' saga sosoho'anna ati nihaka'an iya e' sigām,
yuk-i, “Kauli'an na anaknu.”
52 Tinilaw sigām e'na bang lisag pila bay kauli' sakina ati yuk sambung sigām, “Lisag
dakayu' kohap-in bay kala'an pasu'na.”
53 Jari nientom e' mma' onde' inān ya na to'ongan waktu bay kapah'lling si Isa ni iya,
ya yuk-i, “Pauli' du anaknu.” Angkanna bag'llal inan sampay saga a'a kamemon ma
okomanna magkahagad na ma si Isa.
54 Paltanda'an si Isa karuwana itu bay tahinang e'na pagkainu-inuhan a'a ma lahat
Jalil, waktu kabalikna pehē' min lahat Yahudiya.

5

A'a ma Bihing Tigbaw Kauli'an e' si Isa

1 Puwas e' patukad disi Isa ni Awrusalam sabab aniya' paghinang saga Yahudi mahē'.
2 Na, aniya' ma Awrusalam inān bohe' tigbaw, ōnna Betsata bang ma bissala Hibrani.
Bohe' itu asekot ni lawang pagsōd-luwasan da'ira, ya niōnan Lawang Bili-bili, maka
aniya' lima saurung maina'an pagsindungan a'a.
3 Na, ma waktu ina'an aheka a'a asaki maglegehan ma ba'anan pagsindungan inān.
Aniya' sigām abuta, aniya' apengka' maka aniya' amatay ugatna. [Ya nilagaran e' sigām
kagawgaw bohe'.
4 Sababna bang pasān aniya' mala'ikat min Tuhan pareyo' ni bohe' inān anganggaw-
gaw. Jari sai-sai makarahū pehē' ni deyom bohe' aubus pa'in bay ginawgaw, kauli'an
du minsan ai sakina.]
5 Jari itu aniya' maina'an a'a taga-saki, t'llumpū' na maka waluntahun ya t'ggol sakina.
6 Ta'nda' iya e' si Isa palege maina'an, maka kata'uwanna at'ggol na kasaki a'a inān.
Jari atilaw ma iya si Isa, yukna, “Bilahi ka bahā' kauli'an?”
7 Anambung a'a sakihan, yukna, “Aho', Tuwan, sagō' halam aniya' amuhat aku pehē'
ni tigbaw bang pagawgaw bohe'na. Hinabuku paingsud pehē', aniya' parahū min aku.”
8 Yuk si Isa ni iya, “Pabungkal ka, bowahun palegehannu bo' ka magtūy lum'ngngan.”

9 Saru'un-du'un du kauli'an a'a inān, magtūy iya lum'ngngan amowa palegehanna.
Na, llaw ina'an llaw Sabtu',
10 angkan buwattitu pamissala saga Yahudi ma a'a bay kauli'an sakina inān, yuk-i,
"Oy, llaw paghali ko' itu! Talanggalnu sara'tam pagka buhatnu palegehannu."
11 Anambung iya ma sigām, yukna, "Ya a'a bay amauli' aku bay anoho' aku amowa
palegehanku, maka anoho' aku lum'ngngan."
12 "Sai a'a bay anoho' ka'a?" yuk sigām.
13 Sagō' mbal kinata'uwan e' a'a inān bang sai, sabab bay pas'llot si Isa magtūy min
katimukan a'a.
14 Puwas e' tabāk a'a itu e' si Isa ma deyom langgal pagkulbanan. Yuk si Isa ni iya,
"Nda'un ba, kauli'an na sakinu, angkan ka subay ang'bba min saga dusanu. Ya aniya',
pat'kkahan ka la'at akosog gi' min bay dahū."
15 Manjari ala'an a'a inān minna'an ati pehē' angahaka'an saga nakura' Yahudi in si
Isa bay amauli' iya.
16 Angkanna si Isa nila'at e' saga Yahudi, sabab kauli'an e'na saki a'a pasalta' ma llaw
paghali.
17 Ah'lling si Isa ni sigām, yukna, "Mma'ku Tuhan maghinang na pa'in sampay ni
kabuwattina'an, damikiyanna aku subay maghinang isab."
18 Ya he' po'onna angkan saga Yahudi inān luhūy amanuyu' amapatay iya. Ngga'i ka
ma sabab kalanggalna ma sara' pasal llaw paghali, sagō' ma sabab h'llingna pasal in
Tuhan Mma'na lissi, hatina in iya magsali' maka Tuhan.

Kapatut si Isa min Mma'na Tuhan

19 Manjari sinambungan e' si Isa saga a'a inān, yukna, "B'nnal ya pangahakaku itu ma
ka'am, halam aniya' tahinangku bang min baran-baranku. Sagō' ai-ai ta'nda'ku nihinang
e' Mma'ku, ya na ina'an hinangku. Kamemon nihinang e' Mma', ya du isab nihinang e'
Anak.
20 Kinalasahan asal aku e' Mma'ku, maka pamata'una isab ma aku kamemon ya
hinangna. Ma sinosōng isab pahinangna gi' ma aku saga hinang labi abarakat min
bay tahinangku dahū, ati ainu-inu du ka'am kamemon.
21 Mma'ku Tuhan ya amakallum saga a'a magpatayan. Damikiyanna aku itu, Anak
Tuhan, amakallum isab sai-sai kabaya'anku.
22 Maka ngga'i ka Mma'ku ya angahukum saga manusiya', sagō' pamuwanna na ma
aku kapatut angahukum
23 bo' supaya aku pinagmahaldika'an e' kamemon, buwat pagmahaldika' sigām ma
Tuhan. Sai-sai mbal angamahaldika' aku, Anak Tuhan, mbal isab mahaldika'na Mma'ku
ya bay amapi'itu aku.
24 "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku makakale ma saga pamissalaku, maka
magkahagad isab ma bay amapi'itu aku, kakkal du kallumna sampay ni kasaumulan.
Mbal iya taluwa' hukuman Tuhan ma sabab dusana, sagō' apuwas iya min mulka' ati
allum salama-lama.
25 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa, "ta'abut na waktu bay pangalagad.
Jari akale saga a'a magpatayan ma suwala Anak Tuhan ati allum salama-lama sasuku
akale.
26 Mma'ku ya po'onan kallum, maka kabuwanan aku e'na kapatut amakallum ma
manusiya'.
27 Pamuwanna isab ma aku kapatut angahukum saga manusiya', sabab Anak
Manusiya' asal aku.
28 "Da'a kainu-inuhinbi h'llingku itu," yuk si Isa. "Ma sinosōng, akale saga a'a
magpatayan kamemon ma suwalaku.
29 Pagkale itu, paluwas du sigām min deyom kakubulan sigām. Paluwas saga a'a bay
maghinang ahāp bo' allum salama-lama. Paluwas isab saga a'a bay maghinang ala'at bo'
taluwa' hukuman ma sabab dusa sigām."

Saga Saksi' Pasal si Isa

30 Amissala gi' si Isa, yukna, "Halam aniya' tahinangku bang hal min baran-baranku.
Angahukum sadja aku buwat bay panoho'an aku e' Tuhan, angkan abontol hukumanku.
Sabab ngga'i ka kabaya'anku ya tuyu'anku nihinang, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay
amapi'itu aku.
31 Bang hal aku anaksi'an di-ku, mbal du aku bin'nnal.
32 Sagō' aniya' saddī anaksi'an aku, maka kata'uwanku in panaksi'na ma aku b'nnal
sadja."

33 Yuk si Isa gi' ni saga Yahudi, “Bay papehē'bi saga a'abi ni si Yahiya atilaw iya, maka
b'nnal bay pangahakana ma pasalku.
34 Sagō' ngga'i ka saksi' min manusiya' ya pasangdolanku. Sabbutku si Yahiya inān bo'
supaya kam lappasan min hukuman dusa.
35 Si Yahiya itu sapantun palita'an amuwan sawa ma pikilan manusiya', maka ka'am
ilu bay ka'amuhan dai'-dai' ma sawana.
36 “Sagō' aniya' saksi' ma aku labi gi' akosog min panaksi' si Yahiya, hatina saga hinang
ya bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Saga hinangku itu anaksi'an aku in aku b'nnal
bay pinapi'itu e' Mma'ku.
37 Maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi' isab ma pasalku. Sagō' ka'am ilu, halam
kam bay makakale suwalana atawa maka'nda' baihu'na.
38 Halam isab bay pasobsob lapalna ni deyom pangatayanbi sabab mbal kam
magkahagad ma aku, ya pinapi'itu e'na ni dunya.
39 Atuyu' kam sidda angadji' Kitab sabab pangannalbi minnē' kam kaniya'an kallum
kakkal ni kasaumulan. Sagō' aku ya binissala ma kakitaban itu.
40 Malaingkan ka'am ilu mbal bilahi pi'itu ni aku supaya kam pinaniya'an kallum
kakkal.”
41 Amissala gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, “Mbal aku anambut sanglit min
manusiya'.
42 Saguwā' kata'uwanku bang ai ma deyom ataybi maka kata'uwanku halam aniya'
lasabi ma Tuhan.
43 Minsan aku pi'itu taga-kapatut deyo' bay min Mma'ku, mbal aku taima'bi. Sagō'
bang aniya' a'a saddī pi'itu amapatut di-na, taima'bi du iya.
44 Buwattingga e'bi magkahagad ma aku bang ya angutbi sanglit min pagkahibi
manusiya', ati mbal angutbi sanglit min Tuhan dakayu'-kayu'.
45 “Da'a pikilunbi in aku anuntutan ka'am ni Mma'ku ma llaw hukuman. Ya anuntutan
ka'am si Musa, ya pangaholatanbi.
46 Bang kam bay magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Musa, ya du aku kahagadbi du
isab, sabab aku ya pinagsulat e'na ma Kitab Tawrat.
47 Sagō' buwattingga pagkahagadbi ma bissalaku, pagka mbal kahagadbi bay tasulat
si Musa?”

6

Pamakan si Isa ma saga A'a Limangibu Hekana
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17)

1-4 Dakayu' llaw, sōng pa'in waktu paghinang Hinang Paglakad, pehē' si Isa ni dambila'
danaw Jalil (ya niōnan isab danaw Tibiri). Aheka to'ongan saga a'a bay paturul ni iya
sabab ta'nda' e' sigām hinangna kawasahan ma saga a'a taga-saki. Manjari patukad si
Isa maka saga mulidna ni bīd-bīd bo' aningkō' mahē'.
5 Sakali pag'nda' si Isa aheka to'ongan saga a'a patudju ni iya, ah'lling iya ma si Pilip
dakayu' mulidna, yukna, “Maingga pam'llihanta kinakan pamakan ba'anan a'a itu?”
6 Angkan buwattē' patilaw si Isa, sabab sinulayan e'na pangandol si Pilip. Malaingkan
kinata'uwan e' si Isa bang ai song hinangna.
7 Anambung si Pilip, yukna, “Minsan gadji walumbulan mbal makab'llihan tinapay
sarang pamakan saga a'a itu, minsan hal dangkuri' pararangan.”
8 Manjari ah'lling gi' dakayu' mulid si Isa saddī, si Andariyas danakan si Simun Petros.
9 Yukna ni si Isa, “Itiya' maitu dakayu' onde'-onde' l'lla, aniya' lima tinapayna maka
duwa daingna. Sagō' pamagayta bang hal itu pamakan ba'anan a'a itu?”
10 Yuk si Isa, “Sō'unbi saga a'a ilu aningkō'.” Aniya' maina'an parang-parang aluha
ati magtingkō'an sigām kamemon. Aniya' sigām limangibu a'a bang l'lla sadja ni'itung,
saddī d'nda maka onde'-onde'.
11 Ningā' e' si Isa tinapay he'. Pinagsukulan e'na bo' yampa pagbahagi'na ma saga
a'a magtingkō'an inān. Damikiyanna daing, bay binahagi' e'na ma sigām pila-pila ya
kabaya'an sigām.
12 Asso pa'in sigām kamemon, ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Timukunbi
kapinna ilu bo' mbal kaugun.”
13 Magtūy aniya' sangpū' maka duwa ambung pin'nno'an e' sigām maka kapin tinapay
lima hekana inān.
14 Pag'nda' saga a'a ma paltanda'an bay tahinang e' si Isa inān, yuk sigām, “B'nnal ko'
itu, ya na itu nabi asal lagarantam pi'itu ni dunya.”

15 Kinata'uwan e' si Isa in saga a'a inān anganiyat anaggaw iya bo' nilogos magsultan.
Angkan iya ala'an magtūy minnē' ati patukad dangan-danganna ni būd.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-23; Markus 6:45-52)

16 Logob-logob pa'in lahat, palūd saga mulid si Isa ni bihing danaw.
17 Pasakat sigām ni bayanan bo' pauntas ni dambila' danaw, tudju ni da'ira Kapirnaum.
Sangom na, sagō' halam gi' si Isa bay maka'abut ni sigām.
18 Akosog na baliyu maka anganggoyak na tahik.
19 Makabusay pa'in sigām saga lima atawa nnom kilometro lawakna, ta'nda' e' sigām
si Isa lum'ngngan min kuwit tahik, pasekot na tudju ni bayanan sigām. Jari tināw sigām
to'ongan.
20 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Da'a kam tināw. Aku ko' itu."
21 Minnē' sigām bilahi amasakat iya ni bayanan. Pagsakatna pa'in, magtūy sigām
saru'un-du'un at'kka ni patudjuhan sigām.
22 Pag'llaw dakayu', ina'an ma dambila' danaw saga a'a bay pinakan e' si Isa. Tata'u
asal e' sigām dakayu' du bayanan bay pameya'an saga mulid e'. Maka kinata'uwan isab
in si Isa halam bay paruwa' ameya' ma saga mulidna. Luwal saga mulid bay pauntas
parambila'.
23 Jari itu aniya' saga bayanan saddī bay min da'ira Tibiri parunggu' ni kasekotan bay
pagkakanan sigām tinapay, puwas bay pagsukulan e' Panghū' Isa.
24 Na, pag'nda' saga a'a itu in si Isa maka saga mulidna halam na maina'an, paruwa'
sigām ni saga bayanan inān bo' anumpang tudju ni Kapirnaum amiha si Isa.

Si Isa Sapantun Pagkakan Makakallum

25 Tabāk pa'in si Isa e' sigām ma dambila' danaw, yuk sigām ni iya, "Tuwan Guru,
sumiyan kapi'itunu?"
26 Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ya angkan aku pihabi
sabab asso kam e' tinapay. Sagō' halam tahatibi paltanda'an makainu-inu ya bay
tahinangku inān ma pang'nda'bi.
27 Da'a pagtuyu'inbi kinakan magkabalos. Ya pagtuyu'anbi subay kinakan mbal
magkabalos, ya makakallum saumul-umul. Aku Anak Manusiya' ya amuwanan ka'am
kinakan itu sabab aniya' kapatut pamuwan aku e' Mma'ku Tuhan, bainat in aku
makasulut atayna."
28 Manjari atilaw sigām ni si Isa, yuk-i, "Na, ai na pa'in subay hinang kami bo' tabeya'
kami kabaya'an Tuhan?"
29 Anambung si Isa, yukna, "Ya na itu kabaya'an Tuhan subay hinangbi: subay kam
angandol ma aku, ya pinapi'itu e'na."
30-31 Yuk sigām isab ni si Isa, "Paltanda'an ai pa'nda'annu kami supaya kami
magkahagad ma ka'a? Ka'mbo'-mbo'antam ma masa awal e' bay amangan manna mahē'
ma lahat paslangan. Tasulat ko' inān ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Bay sigām buwananna
kinakan min sulga'.' Jari ai hinangnu?"
32 Ya sambung si Isa ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, ngga'i ka si Musa
ya bay amuwanan kinakan min sulga'. Mma'ku Tuhan ya amuwanan ka'am kinakan
b'nnal min sulga'.
33 Sabab in kinakan pamuwan e' Tuhan, ya na a'a deyo' bay min sulga', ya amuwan
kallum ma manusiya'."
34 Manjari angamu' saga a'a inān ni si Isa, yuk-i, "Tuwan, sat'ggol kami allum buwanin
kami kinakan ya pagbissalanu ilu."
35 Yuk si Isa, "Aku na ko' kinakan makabuwan kallum. Sasuku ameya' ma aku mbal
lingantu pabīng. Maka sasuku angandol ma aku mbal patay bohe' pabīng.
36 Sagō' bay na sa kam haka'anku, minsan aku ta'nda'bi mbal du kam magkahagad.
37 Ameya' du ma aku a'a kamemon ya pamasuku' aku e' Mma'ku, maka mbal sulakku
sasuku ameya' ma aku.
38 Ya angkan aku pi'itu min sulga' ngga'i ka angahinang kabaya'an baranku, sagō'
kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku.
39 Ya kabaya'an Tuhan subay halam aniya' lungayku saga a'a bay pamasuku'na ma
aku. Gom pa'in pakallumku sigām kamemon ma llaw katapusan.
40 Sababna ya kabaya'an Mma'ku Tuhan ma a'a kamemon, sasuku ang'nda' maka
magkahagad ma Anakna, tantu sigām kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan.
Pakallumku isab sigām ma llaw katapusan."
41 Sakali itu magdugal saga nakura' inān ma pasal pah'lling si Isa he', ya yuk-i, "Aku
itu kinakan min sulga'."

42 Yuk sigām, “Bang kitam mbal asā', a'a itu si Isa anak si Yusup! Kata'uwanta ina'-
mma'na. Jari angay iya ah'lling buwattē', in iya kono' min sulga'?”
43 Anambung si Isa ma sigām, yukna. “Pahali kam magdugal.
44 Halam aniya' makapameya' ma aku, luwal bang kabuwanan baya' e' Mma'ku ya bay
amapi'itu aku. Ati sasuku ameya' ma aku pakallumku du ma llaw katapusan.
45 Aniya' tasulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan buwatittu: ‘Pinandu'an sigām
kamemon e' Tuhan.’ Sai-sai,” yuk si Isa, “akale maka angikut ma pamandu' Mma'ku,
ameya' du isab ma aku.
46 Halam aniya' bay maka'nda' Tuhan, luwal aku ya pi'itu min Tuhan.
47 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magkahagad ma aku aniya' kallumna
kakkal ni kasaumulan.
48 Aku ya kinakan makabuwan kallum,” yuk si Isa.
49 “Saga ka'mbo'-mbo'anbi bay makakakan manna ma lahat paslangan, sagō' wa'i du
sigām magpatayan.
50 Malaingkan saddī in kinakan min sulga' itu. Bang aniya' a'a amangan kinakan itu,
a'a inān mbal amatay.
51 Aku ya kinakan min sulga', aku ya kinakan makabuwan kallum. Bang aniya'
amangan kinakan itu-i, allum du iya sampay ni kasaumulan. Ya pamakanku manusiya'
isiku ko', ya paglilla'ku bo' supaya allum saga manusiya' kamemon sampay ni
kasaumulan.”
52 Manjari maglugat saga Yahudi ma sabab pamissala si Isa inān, yuk-i “A'a itu,
buwattingga kapamuwanna isina pamakan ma kitam?”
53 Yuk si Isa ni sigām, “B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, bang mbal kakanbi isi
Anak Manusiya' maka bang mbal inumbi laha'na, halam aniya' kallumbi b'nnal.
54 Sagō' sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku, kakkal du kallumna sampay ni
kasaumulan. Maka pakallumku iya bang ta'abut llaw kahinapusan,
55 sabab isiku itu asal kinakan b'nnal, maka laha'ku itu inuman b'nnal.
56 Sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku pataptap ma aku, maka aku isab
pataptap ma iya.
57 Bay aku pinapi'itu e' Mma'ku ya kakkal salama-lama, maka kakkal isab kallumku
ma sababna. Damikiyanna saga a'a amangan isiku, allum du isab ma sababku.
58 Ya na itu kinakan deyo' bay min sulga',” yuk si Isa. “Saddī ko' itu min kinakan
niōnan manna ya bay takakan e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal e'. Minsan sigām bay
amangan manna he', magpatayan na pa'in sigām bang ta'abut ganta'an. Sagō' sasuku
amangan kinakan min sulga' itu, allum sampay ni kasaumulan.”
59 Binissala itu e' si Isa waktu kapamandu'na ma deyom langgal Kapirnaum.

Aheka Bebeya'an Ang'bba min si Isa

60 Takale pa'in pandu' si Isa itu, aheka bebeya'anna ah'lling, yuk-i, “Ahunit makalandu'
pamandu' itu. Halam aniya' makasandal akale.”
61 Halam aniya' bay angahaka'an si Isa sagō' kata'uwanna asal in pamandu'na
inān pagdugalan e' sigām. Angkan yukna ni sigām, “Ala'at bahā' ataybi ma sabab
pamandu'ku inān?
62 Na, buwattingga bahā' bang ta'nda'bi aku, Anak Manusiya', pabīng ni lahat bay
baiku?
63 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “Rū Tuhan ya taga-kawasa amuwan kallum b'nnal,
pangita'u manusiya' mbal. Makakallum pamandu'ku itu, sabab luwas ko' itu min Rū
Tuhan.
64 Sagō' aniya' ma ka'am mbal magkahagad ma aku.” Buwattē' pah'lling si Isa sabab
kata'uwanna sangay min katagna' bang sai mbal magkahagad ma iya, maka bang sai
song anukbalan iya ni bantana.
65 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Ya itu sababanna angkan yukku ma ka'am, halam aniya'
ameya' ma aku bang ngga'i ka Mma'ku Tuhan ya amuwanan iya baya'.”
66 Pagka buwattē' pah'lling si Isa, aheka saga mulidna bay ala'an min iya maka mbal
na ameya' ma iya.
67 Angkan si Isa atilaw ni saga mulidna kasangpū' maka duwa, yukna, “Ya du ka'am
bahā', ala'an isab?”
68 Anambung si Simun Petros, yukna, “Tuwan, sai pameya'an kami bang ngga'i ka
ka'a? Luwal ka'a taga-lapal bissala ya amuwan kallum kakkal ni kasaumulan.
69 Magkahagad kami ma ka'a, maka kata'uwan kami in ka'a Dakayu'-kayu' Asussi ya
bay pi'itu min Tuhan.”

70 Yuk si Isa ni sigām, “Bay kam pene'ku kasangpū' maka duwa, sagō' aniya' dangan
min ka'am ilu pasōran saitan.”
71 Ya pinagbissala inān e' si Isa si Judas anak si Simun Iskariyut. Sabab si Judas itu,
minsan iya dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, tukbalanna du si Isa ni saga
bantana ma sinosōng.

7

Si Isa maka Dauranakanna

1 Puwas e' magl'ngngan si Isa ma lahat Jalil sadja. Mbal iya makalanjal ni lahat
Yahudiya sabab bilahi amapatay iya saga nakura' Yahudi mahē'.
2 Sagō' asekot pa'in waktu paghinang bangsa Yahudi ma niōnan Hinang Panggung,
3 ah'lling ni si Isa saga danakanna l'lla, yuk-i, “Ahāp bang ka palanjal minnitu. Subay
ka pehē' ni lahat Yahudiya supaya ta'nda' e' saga mulidnu bang ai hinangnu.
4 Sababna bang a'a bilahi abantug, subay mbal limbunganna hinangna. Pagka ka'a ilu
maghinang saga hinang makainu-inu itu, subay ka magpata'u ni a'a kamemon.”
5 Minsan saga danakanna itu mbal amarassaya ma iya.
6 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Halam gi' ta'abut waktu kapama'nda'ku di-ku.
Sagō' bang ka'am, minsan ai waktu makajari sadja,
7 sabab ka'am ilu mbal kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu, ya mbal angisbat Tuhan.
Malaingkan kinab'nsihan aku e' sigām sabab pah'llinganku na pa'in kahinangan sigām
ala'at.
8 Pehē' kam ni paghinangan,” yuk si Isa ni saga danakanna. “Aku itu mbal gi' pehē'
sabab ngga'i ka gi' waktuku.”
9 Aubus pa'in bay llingna itu, maina'an gi' iya ma lahat Jalil.

Si Isa ma Paghinangan Yahudi

10 Makalikut pa'in saga danakanna ni paghinangan, mbal at'ggol paturul isab si Isa
pehē' sagō' mbal iya parongan ma kaheka'an a'a inān angkan halam kinata'uwan
kapehē'na.
11 Pinagpiha iya e' saga nakura' Yahudi mahē' ma paghinangan. Magtilaw sigām bang
maingga iya.
12 Aheka saga a'a ma deyom katimukan inān maghigung-higung ma pasalan si Isa.
Yuk kasehe'an, “A'a ahāp si Isa.” Yuk isab kasehe'an, “Mbal, sabab parupangna saga
a'a.”
13 Sagō' halam aniya' makatawakkal anuli-nuli patampal ma pasalna sabab tināw
sigām ma saga pagnakura'an.
14 Sōng-sōng pa'in atonga' paghinang, pehē' si Isa ni langgal pagkulbanan ati anagna'
iya amandu'.
15 Ainu-inu saga Yahudi ma pamandu'na, yuk-i, “A'a itu halam bay makapagguru.
Minningga bahā' pangā'anna kata'una?”
16 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Pamandu'ku itu ngga'i ka min kata'uku, sagō'
min Tuhan ya amapi'itu aku.
17 Bang aniya' a'a bilahi angahinang kabaya'an Tuhan, kata'uwanna du pamandu'ku
itu bang min Tuhan atawa min paghona'-hona'ku sadja.
18 Bang a'a ganta' amissala min hona'-hona'na hal, ya angutna kabantugan ma
baranna. Sagō' bang angutna kabantugan ma bay anoho' iya, na, abontol a'a inān maka
mbal angakkal.”
19 Ah'lling gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, “Bay kam kapang'bbahan sara' e' si
Musa, sagō' halam aniya' min ka'am minsan dakayu' amogbogan sara' he'. Angay kam
bilahi amapatay aku?”
20 Anambung kaheka'an a'a, yuk sigām, “Ka'a ilu sinōd saitan! Sai bilahi amapatay
ka'a?”
21 Yuk sambung si Isa, “Min t'dda du aku bay angahinang hinang makainu-inu pasalta'
ma llaw Sabtu', ati kainu-inuhanbi kamemon.
22 Bay kam sinoho' e' si Musa subay angislam saga anakbi l'lla, bo' ngga'i ka min si
Musa usulan itu sagō' min ka'mbo'-mbo'anbi tagna'. Angkan islambi anakbi bang ta'abut
llawna, minsan magsalta' maka llaw Sabtu'.
23 Na, bang ta'islambi anakbi l'lla ma llaw Sabtu' supaya mbal talanggal sara' si Musa,
angay angkan akagit ataybi ma aku pagka pauli'ku saki a'a ma llaw Sabtu' du isab?
24 Da'a kam magdai'-dai' anōngan aku dusa ma saukat na kam mbal ka'amuhan ma
bay hinangku. In hukumanbi subay abontol.”

Ya Itu Bahā' Al-Masi?

25 Manjari aniya' saga a'a Awrusalam magsuli-suli, yuk-i, “Ya na itu bahā' a'a piniha e' saga nakura' pinapatay?
26 Nda'unbi,” yuk sigām. “Itiya' iya amissala patampal sagō' mbal sinagga' e' saga nakura'. Makatantu bahā' sigām, in iya b'nnal Al-Masi?
27 Bang pi'itu Al-Masi, mbal iya kinata'uwan bang minningga. Sagō' a'a itu, kata'uwantam asal bang minningga.”
28 Amandu' pa'in si Isa ma deyom langgal pagkulbanan, pinatanog suwalana, yukna, “Aho'. Kata'uwanbi aku bang minningga. Halam aku bay pi'itu hal min kabaya'anku. Bay aku sinoho' pi'itu e' Tuhan, ya mbal magputing. Mbal iya kata'uwanbi,
29 sagō' aku,” yuk si Isa, “ata'u du ma iya sabab minnē' asal aku, maka iya ya bay anoho' aku pi'itu.”
30 Manjari pasulay sigām anaggaw iya, sagō' halam aniya' minsan maka'ntanan iya sabab halam gi' ta'abut waktu pamapatay iya.
31 Malaingkan aheka a'a maina'an magkahagad ma iya. Yuk sigām, “Ya na itu Al-Masi sabab halam aniya' makahinang hinang kawasahan palabi gi' hekana min saga hinang si Isa itu.”
32 Manjari takale e' saga Parisi bang ai pinaghigung-higung e' kaheka'an a'a inān ma pasal si Isa, angkan sigām maka saga imam alanga bay anoho' saga jaga langgal pehē' anaggaw iya.
33 Amissala si Isa ni saga a'a magtimukan inān, yukna, “Mbal aku at'ggol maitu ma ka'am. Sōng na aku amole' pehē' ni bay anoho' aku pi'itu.
34 Pihabi du aku, sagō' mbal aku tabākbi sabab mbal kam makaturul ni papehē'anku inān.”
35 Manjari magsuli-suli saga nakura' Yahudi, yuk sigām, “Pi'ingga bahā' a'a itu angkan iya mbal tabāktam? Pehē' iya bahā' ni kalahatan Girīk, ya paglahatan bangsatam magpulak-palik e'? Pehē' bahā' iya amandu'an bangsa Girīk?
36 Ai hatina ya yukna inan, in kitam amiha iya, sagō' mbal tabāktam. Maka mbal kitam makaturul ni papehē'anna?”

Bohe' Makabuwan Kallum Kakkal

37 Manjari ta'abut pa'in llaw katangbus paghinang inān, ya llaw aheya, an'ngge si Isa amissala. Pinatanog la'a suwalana, yukna, “Sasuku kam patay bohe', pi'itu kam ni aku bo' kam painumku.
38 Sasuku magkahagad ma aku kataluwa'an sulat Kitab ya yuk-i, ‘aniya' patubud min deyom atayna sali' dalil bohe' anasahan, bohe' makabuwan kallum.’ ”
39 Ya bohe' patubud pinagbissala e' si Isa itu, hatina Rū Tuhan ya song pamuwan ma saga a'a magkahagad ma iya. Sagō' ma waktu ina'an in Rū Tuhan halam gi' bay tapamuwan sabab halam gi' ta'abut waktu pamabangsa si Isa e' Tuhan.
40 Makakale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām kasehe', “B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam.”
41 Yuk kasehe', “Al-Masi iya.”
Sagō' saddī lling kasehe'an. Yuk sigām, “Ngga'i ka iya Al-Masi, sabab Al-Masi ngga'i ka min lahat Jalil.
42 Yuk Kitab in Al-Masi subay panubu' sultan Da'ud, maka subay nianakan ma kaluma'an Betlehem sabab ya na lahat sultan Da'ud.”
43 Jari magsaddī pamikil saga a'a ma pasalan si Isa.
44 Aniya' sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam aniya' minsan maka'ntan ma iya.

Mbal Magkahagad Pagnakura'an Yahudi

45 Ma katapusanna pabalik na saga jaga inān. Tinilaw sigām e' Imam Muwallam maka Parisi ya bay anoho' sigām anaggaw si Isa yuk-i, “Angay iya halam tabowabi pi'itu?”
46 Anambung saga jaga he', “Halam to'ongan aniya' a'a amandu' buwat pamandu' a'a inān.”
47 Yuk saga Parisi, “Ya du ka'am bahā' taparupang e'na?
48 Aniya' bahā' nakura' atawa Parisi magkahagad ma iya? Tantu halam, minsan dakayu'.
49 Ya sadja magkahagad saga a'a katimukan itu, a'a awam ma pasal sara' si Musa. Angkanna sigām taluwa' mulka' Tuhan!”
50 Sakali ah'lling si Nikudimus, ya bay makapehē' ni si Isa waktu sangom e'. Yukna ma saga pagkahina Parisi,
51 “Bang ma sara'tam mbal kita manjari amat'nna'an hukuman ma a'a abila halam bay pinabissala dahū, supaya kinata'uwan bang ai bay hinangna.”

52 Anambung sigām, yukna, “Oy! Ka'a isab min Jalil bahā'? Ang'nda' ka ma deyom
Kitab. Halam aniya' nabi paluwas min lahat Jalil.”
53 [Manjari magpole'an saga a'a inān kamemon.]

8

Pasal D'nda Ta'abut Maghinang Ala'at

1 Sagō' patukad si Isa pehē' ni būd Kayu Jaitun.
2 Pagdai' llaw pa'in, pehē' iya pabīng ni langgal pagkulbanan. Magtipunan ni iya saga
a'a aheka ati aningkō' iya amandu'an sigām.
3 Manjari aniya' dakayu' d'nda binowa ni iya e' saga guru sara' agama maka e' saga
Parisi. D'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad. Pinatampal iya ma kaheka'an a'a inān
kamemon.
4 Yuk saga Parisi ni si Isa, “Tuwan guru, d'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad.
5 Na, bang ma sara' bay pang'bbahan kitam e' si Musa, ya hukuman ma d'nda buwattitu
subay binantung maka batu pinapatay. Na, bang ma ka'a?”
6 Buwattē' pamissala sigām panulay sigām ma si Isa, kalu aniya' sā' ma panambungna,
jari aniya' sababan panuntut sigām ma iya. Saguwā' patondok sadja si Isa anulat ma
kuwit tana' maka tōng tudlu'na.
7 Na sabu pa'in iya sinumariya e' sigām, patongas iya ati yukna ni sigām, “Sai-sai kam
halam taga-dusa, wajib iya parahū amantung d'nda itu.”
8 Jari patondok iya pabīng anulat isab ma kuwit tana'.
9 Pagkale pa'in e' sigām pah'lling si Isa itu, magtūy sigām ala'an kamemon dangan
maka dangan, tinagna'an min matto'a sampay ni kasehe'an. Luwal si Isa tabba maina'an,
maka d'nda masi ma bay pan'nggehanna.
10 Pagtongas si Isa pabīng, yukna ni d'nda, “Maingga na sigām, arung? Halam aniya'
amat'nna'an ka'a hukuman?”
11 “Halam aniya', Tuwan,” yuk sambung d'nda.
“Na,” yuk si Isa, “minsan aku, mbal du aku amat'nna'an ka'a hukuman. Amole' na ka
pehē' sagō' da'a angandusa pabīng.”

Si Isa Ibarat Sawa

12 Puwas e' amissala si Isa ma saga Parisi pabīng, yukna, “Aku itu sawa pamasawa
pikilan manusiya'. Sasuku ameya' ma aku, mbal to'ongan pal'ngngan ma deyom
kalendoman sabab aniya' ma deyom pikilanna sawa ya makabuwan kallum ma
manusiya'.”
13 Yuk saga Parisi ni si Isa, “Ka'a ilu anaksi'an di-nu na. Mbal tab'nnal saksi'nu bang
ka hal anaksi'an di-nu.”
14 Anambung si Isa, yukna, “Minsan aku anaksi'an di-ku, mattan asal panaksi'ku sabab
kata'uwanku du bang minningga aku, maka bang pi'ingga papehē'anku. Sagō' ka'am ilu,
mbal kata'uwanbi bang minningga aku atawa bang pi'ingga.
15 Bang aniya' hukumbi, paghona'-hona' manusiya' ya pameya'anbi. Aku itu mbal
angahukum a'a.
16 Sagō' abila aku saupama angahukum, abontol du hukumanku sabab ngga'i ka aku
dangan-danganku ya angahukum. Duwangan kami angahukum sabab ginapi' aku e'
Mma'ku, ya bay amapi'itu aku.
17 Tasulat ma deyom sara'bi,” yuk si Isa, “bang duwangan ya anaksi' bo' maguyun
panaksi' sigā, magtaluwa' na.
18 Jari b'nnal bissalaku sabab duwa saksi'ku maguyun. Anaksi'an aku di-ku, maka
Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi'an aku du isab.”
19 Tinilaw si Isa e' saga Parisi, yuk sigām, “Maingga mma'nu?”
Yuk sambung si Isa, “Mbal kata'uwanbi Mma'ku, maka aku isab mbal kata'uwanbi.
Sabab bang bay aku kata'uwanbi, ya du Mma'ku bay du isab kata'uwanbi.”
20 Binissala itu si Isa sabuna magpandu' ma deyom langgal pagkulbanan, ma atag
pamat'nna'an saga tu'ung pangahūgan sarakka. Sagō' halam aniya' makasaggaw iya
sabab halam gi' ta'abut waktu ya pangangganta' Tuhan.
21 Manjari itu binalik e' Isa bay pamissalana ma saga a'a inān, yukna, “Sōng na aku
ala'an. Pihabi du aku sagō' mbal aku tabākbi. Amatay sadja kam ma mbal ta'ampun
dusabi. Mbal kam makapehē' ni papehē'anku.”
22 Angkan magtilaw-tilaw saga nakura' Yahudi, yuk sigām, “Amapatay iya di-na bahā',
ya angkan yukna in kita mbal makapehē' ni papehē'anna?”
23 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ka'am ilu porol asal ma babaw dunya itu. Sagō' aku itu,
sulga' ya lahatku. Kajarihanbi asal min dunya, bo' kajarihanku ngga'i ka.

24 Angkan kam haka'anku, in ka'am amatay sadja ma mbal ta'ampun dusabi. Sabab
bang mbal pagkahagadbi bay pah'llingku ma pasal baranku bang sai aku, tantu kam
amatay ma dusabi."
25 "Sai ka to'ongan?" yuk tilaw sigām.
Anambung si Isa, yukna, "Buwat bay pangahakaku ma ka'am sangay min katagna'.
26 Maka aheka gi' pah'llingku pangahukum paldusahanbi. Daipara b'nnal sadja ya bay
amapi'itu aku. Jari ai-ai takaleku min iya, ya he' sadja pangahakaku ma saga manusiya'
ma dunya itu."
27 Saguwā' halam tahati e' sigām in Mma'na Tuhan ya pinagbissala itu e' si Isa.
28 Angkan yukna ni sigām, "Bang aku Anak Manusiya' ta'angkatbi na ni hāg, minnē'
kata'uwanbi in aku baranku ya pah'llingku. Kata'uwanbi isab halam aniya' tahinangku
bang min baran-baranku sadja, maka ai-ai pamandu'ku bay pamandu' aku e' Mma'ku.
29 Taptap pagapi' ma aku ya bay amapi'itu aku. Mbal aku pinasagaran e'na, sabab
hinangku sadja ai-ai makasulut iya."
30 Pagkale saga a'a inān ma pamissala si Isa, aheka sigām angandol ma iya.

A'a Banyaga' maka A'a Ngga'i Ka Banyaga'

31 Jari itu ah'lling si Isa ni saga Yahudi ya am'nnal ma iya. "Bang kam atuyu' ameya'
ma pandu'ku," yukna, "mulidku na kam sab'nnal-b'nnal.
32 Makata'u du kam bang ingga ya kasab'nnalan min Tuhan, jari kasab'nnalan ya
angaliyus ka'am min pagbanyaga'an."
33 Anambung sigām, yuk-i, "Oy! Kami itu panubu' si Ibrahim. Halam kami bay
tabanyaga' e' sai-sai. Angay ka makabissala in kami papuwas min pagbanyaga'an?"
34 Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magdusa
binanyaga' du e' baya'na magdusa.
35 Banyaga' itu mbal kakkal ma okoman tag-dapu. Ya kakkal maina'an anakna lissi.
36 Angkan bang Anak Tuhan ya amalimaya ka'am min pagbanyaga'an, tantu du kam
alimaya.
37 Kata'uwanku, panubu' kam asal si Ibrahim. Sagō' bilahi kam amapatay aku sabab
mbal tataima'bi pandu'ku.
38 Ya pamandu'ku ma ka'am itu bay pamata'u aku e' Mma'ku. Sagō' nihinang e'bi saga
hinang bay pamata'u ka'am e' pag'mma'anbi."
39 Yuk saga Yahudi, "Si Ibrahim ya pag'mma'an kami."
Yuk si Isa, "Bang bay kam b'nnal saga panubu' si Ibrahim, bay du tas'ppubi si Ibrahim
maghinang saga hinangna.
40 Sagō' bilahi kam amapatay aku saukat na kam bay haka'anku pasal kasab'nnalan
bay takaleku min Tuhan. Halam bay makahinang buwattē' si Ibrahim.
41 Ya hinangbi na pa'in saga kahinangan mma'bi!"
Magtūy anambung saga a'a inān, yuk sigām, "Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya
pag'mma'an kami. Maka kami itu anakna lissi."
42 Yuk si Isa, "Bang Tuhan b'nnal pag'mma'anbi, bay du kam alasahan aku sabab min
Tuhan aku angkanna aku maitu. Halam aku bay pi'itu min pagnahu'-nahu'ku, sagō'
pinapi'itu aku e' Tuhan.
43 Angay mbal tahatibi bissalaku? Sabab mbal kam makatatas akale ma lapal
pamandu'ku."
44 Yuk si Isa gi' ni sigām, "Nakura' saitan ya pag'mma'anbi. Ya angutbi subay ameya'
ma kabaya'an mma'bi. Pamapatay asal iya min katagna'. Halam iya bay ameya'
ma kasab'nnalan sabab halam aniya' b'nnal ma deyom kajarihanna. Kabiyaksahanna
magputing angkan iya magputing na pa'in. Putingan to'ongan iya maka po'onan iya
kaputingan kamemon.
45 Sagō' aku," yuk si Isa, "b'nnal sadja pah'llingku, ya po'on ka'am mbal magkahagad
ma aku.
46 Halam aniya' ma ka'am makatōngan aku dusa. B'nnal sadja pah'llingku, jari angay
aku mbal pagkahagadbi?
47 Bang a'a ganta' suku' Tuhan, ameya' iya ma pandu' Tuhan. Sagō' ka'am ilu ngga'i ka
suku' Tuhan, angkan kam mbal bilahi ameya'."

Si Isa maka si Ibrahim

48 Sakali sinambungan si Isa e' saga nakura' Yahudi he', yuk sigām, "Taluwa' ya bay
yuk kami, in ka'a ngga'i ka Yahudi. A'a Samariya ka, maka pasōran ka saitan!"
49 Yuk si Isa, "Halam aku pasōran saitan. Aku itu, mahaldika'ku sadja Mma'ku, sagō'
ka'am ilu hal angahalipulu aku.
50 Mbal aku amiha kamahaldika'anku. Aniya' saddī amiha, jari in iya angahukum.

51 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku ameya' ma pamandu'ku mbal to'ongan
amatay salama-lama."
52 "Na," yuk sigām, "makatantu kami to'ongan in ka'a kasōran saitan! Minsan
si Ibrahim maka kanabi-nabihan kamemon, wa'i magpatayan. Ati yuknu mbal
magkamatay salama-lama sasuku ameya' ma pamandu'nu.
53 Angay, palabi bahā' kawasanu min kawasa ka'mbo'an kami si Ibrahim? Minsan si
Ibrahim, minsan saga kanabi-nabihan kamemon, bay du sigām amatay. Sai ka bahā'
angkan ka magnahu'-nahu' buwattilu?"
54 Anambung isab si Isa, yukna, "Bang aku saupama angamahaldika' di-ku, halam
aniya' kapūsanna. Sagō' Mma'ku ya angamahaldika' aku, ya yukbi in iya pagtuhananbi.
55 Mbal minsan kata'uwanbi Tuhan, sagō' aku ya ata'uwan iya. Bang saupama yukku
in aku mbal makata'uwan Tuhan, na, putingan aku buwat ka'am. Daipara kata'uwanku
asal Tuhan, maka beya'ku saga panoho'anna.
56 Ka'mbo'anbi si Ibrahim inān, bay kinōgan pagka kata'uwanna aniya' waktu
sinosōng kapang'nda'na ma aku pi'itu ni dunya. Manjari pag'nda'na ma kapi'ituku landu'
iya akōd."
57 Anambung sigām ma si Isa, yuk-i, "Buwattingga kapag'nda'nu maka si Ibrahim?
Mbal gi' minsan limampū' tahun umulnu."
58 Yuk si Isa gi' ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma halam gi' si Ibrahim
bay nianakan, asal na aku."
59 Manjari saga Yahudi inān angā' batu pamantung sigām ma si Isa, daipara palimbu
iya ati paluwas min langgal pagkulbanan e'.

9

Kauli'an A'a bay Buta min Deyom Kandang

1 Pal'ngngan pa'in si Isa, aniya' dakayu' l'lla ta'nda'na, a'a bay abuta min deyom
kandang.
2 Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, "Tuwan guru, angay a'a itu abuta? Min dusana
atawa min dusa ina'-mma'na?"
3 Yuk sambung si Isa, "Ya kabutana itu ngga'i ka ma sabab dusana atawa dusa
matto'ana. Abuta iya supaya iya pama'nda'an kawasa Tuhan.
4 Sat'ggol halam pas'ddop llaw, subay hinangta saga hinang Tuhan ya bay amapi'itu
aku," yuk si Isa. "Bang ta'abut na sangom, halam aniya' makapaghinang.
5 Sat'ggolku maitu ma dunya amuwan aku kasawahan ma pikilan manusiya'."
6 Apuwas pah'lling si Isa itu, angaludja' iya ni tana'. Pinapaglamugay ludja' maka tana'
nihinang pisak, ati niakup e'na bo' pineheran ni mata a'a abuta inān.
7 Yuk si Isa ni iya, "Pehē' ka ni tigbaw Silowam akula'up." (Ya hati Silowam itu,
"pinabeya'".) Manjari pehē' na l'lla buta inān akula'up. Pagbīngna minnē', maka'nda'
na iya.
8 Ta'nda' iya e' saga sehe'na dalūng maka e' saga a'a bay maka'nda' iya angamu'
sarakka. Yuk sigām, "Ya na itu bahā' a'a bay aningkō' angamu' sarakka inān?"
9 Yuk kasehe'an, "Aho', ya na ko'."
Yuk kasehe'an isab, "Ngga'i ka. Hal iya angaluwa a'a buta he'."
Saguwā' ah'lling magbaran in a'a buta, yukna, "Aku na ko' itu."
10 "Buwattingga angkan kaka'nda'nu?" yuk tilaw sigām.
11 Anambung iya, yukna, "A'a niōnan si Isa bay angakup pisak pineheran ni mataku.
Puwas e' sinō' aku pehē' ni tigbaw Silowam akula'up, ati pehē' aku. Makakula'up pa'in,
magtūy aku maka'nda'."
12 "Maingga na a'a inān?" yuk sigām.
Yuk sambungna, "Sitta'a, mbal kata'uwanku."

A'a bay Abuta Pinariksa' e' saga Parisi

13 Sakali binowa l'lla bay abuta ni saga Parisi.
14 Na, ya llaw kapangakup pisak e' si Isa maka kapamauli'na mata a'a buta he', llaw
Sabtu'.
15 Manjari pinariksa' a'a itu e' saga Parisi bang buwattingga iya maka'nda'. Yukna
ma sigām, "Bay iya amat'nna' pisak ni mataku. Puwas e' akula'up aku. Pagkula'up itu
magtūy aku maka'nda' na."
16 Yuk saga Parisi kasehe', "A'a inān ngga'i ka min Tuhan, sabab talanggalna sara' pasal
llaw Sabtu' pagka buwattē' hinangna."
Sagō' yuk kasehe', "Bang a'a dusahan, mbal tahinangna buwat saga hinang makainu-
inu itu." Manjari mbal maguyun pikilan sigām.

17 Ma katapusanna atilaw sigām pabalik ma a'a buta he', yuk-i, “Ya yuknu in matanu
bay kauli'an e' a'a inān. Sai iya, bang ma bistahannu?”
Yuk a'a bay abuta he', “Bang ma aku, in iya dakayu' nabi.”
18 Sagō' mbal am'nnal saga nakura' Yahudi in a'a inān bay buta tagna'. Angkan
nilinganan ina'-mma'na e' sigām bo' tinilaw.
19 Yuk sigām, “A'a itu, anakbi bahā'? B'nnal bahā', asal buta iya min deyom kandang?
Buwattingga kaka'nda'na itu?”
20 Yuk saga matto'ana, “Aho', anak kami ko' itu. Maka b'nnal isab, abuta iya asal min
deyom kandang.
21 Sagō' mbal kata'uwan kami bang buwattingga bay kaka'nda'na atawa bang sai bay
makauli' matana. Tilawunbi iya. Asangpot na iya, ata'u du anambung.”
22 Buwattē' panambung saga matto'a l'lla he' sabab tināw sigā ma pagnakura'an. Sabab
bay na maggara' saga nakura', bang aniya' a'a magsab'nnal ma si Isa in iya Al-Masi ya
tapene' e' Tuhan, mbal pinasōd ni deyom langgal.
23 Angkan yuk matto'ana, “Tilawunbi iya, asangpot na iya.”
24 Jari itu a'a bay abuta he' nilinganan pabalik e' saga nakura' Yahudi. Yuk sigām ni
iya, “Pasapahanta ka, saksi'tam Tuhan. Kata'uwan kami, dusahan asal a'a bay amauli'
ka'a.”
25 Anambung a'a he', yukna, “Mbal kata'uwanku bang iya taga-dusa atawa halam.
Sagō' bang ma pana'uku, bay aku buta ati maka'nda' na aku.”
26 Tinilaw iya pabalik e' sigām, yuk-i, “Ai bay hinangna ni ka'a? Buwattingga e'na
amauli' matanu?”
27 Anambung iya, yukna, “Bay na kam haka'anku sagō' mbal aku kalebi. Angay kam
bilahi akale pabīng? Baya'an kam bahā' magpamulid ma iya?”
28 Pinah'llingan iya la'at e' saga nakura' inān, yuk sigām, “Ka'a mulidna. Kami itu
mulid si Musa.
29 Kata'uwan kami in si Musa bay kapalmanan e' Tuhan. Saguwā' a'a ina'an, mbal
minsan kata'uwan kami bang minningga.”
30 Anambung a'a bay abuta, yukna, “Ainu-inu aku. Mbal iya kata'uwanbi bang
minningga, sagō' makapauli' iya mataku.
31 Kata'uwantam in Tuhan mbal akale ma a'a dusahan. Ya kinale e' Tuhan bang a'a
magmatāwan iya maka maghinang kabaya'anna.
32 Sangay min katagna' dunya, yamboho' kita makakale aniya' makapauli' a'a bay buta
min deyom kandang.
33 Abila a'a inān ngga'i ka min Tuhan, tantu iya mbal makahinang saga hinang
buwattitu.”
34 Pinabukagan iya e' sigām, yuk-i, “Dusahan ka min llaw kapaganak ma ka'a sampay
ni kaheyanu, ati pandu'annu kami bahā'?” Jari pinaluwas iya e' saga nakura' inān min
deyom langgal.

Manusiya' Sali' Hantang Buta

35 Takale pa'in e' si Isa pasal a'a bay buta inān pinaluwas na min deyom langgal,
magtūy pehē' si Isa amiha iya. Tabāk pa'in iya, yuk si Isa, “Magkahagad ka bahā' ma
a'a niōnan Anak Manusiya'?”
36 Anambung a'a itu, yukna, “Sai iya, Tuwan? Haka'in aku supaya aku magkahagad
ma iya.”
37 Yuk si Isa ma iya, “Ta'nda'nu na iya, maka itiya' na iya anuli-nulihan ka'a
buwattina'an.”
38 Magtūy pasujud a'a itu ma dahuan si Isa, maka e'na ah'lling, “Tuwan Panghū',
magkahagad aku ma ka'a.”
39 Yuk si Isa, “Angkan aku pi'itu ni dunya, supaya papagsaddiku saga manusiya'. Jari
sasuku a'a bay buta maka'nda' du, maka sasuku bay maka'nda' tabuta du.”
40 Takale pa'in pah'lling si Isa itu e' saga Parisi kasehe'an bay maina'an, atilaw sigām
ma iya. Yuk sigām, “Kami bahā' pah'llingnu sali' hantang buta?”
41 Anambung si Isa, yukna, “Abila kam bay buta, mbal du kam katōngan dusa. Pagka
yukbi in ka'am maka'nda' du, na, taga-dusa gi' kam sabab mbal beya'bi kabaya'an
Tuhan.”

10

Pasal A'a Angupiksa' saga Bili-bilina

1 Manjari magparalilan si Isa, yukna, “B'nnal pangahakaku itu ma ka'am, bang aniya'
a'a pasōd ni deyom kuralan bili-bili, ma halam palabay min lawang sagō' pasōd min
palabayan saddī, a'a inān panangkaw maka pangalangpas.
2 Sagō' bang a'a pasōd min lawang, ya na ina'an a'a angupiksa' bili-bili.
3 Tantu iya niukaban e' tunggu' lawang. Paglinganna ōn saga bili-bilina pakaniya-
pakaniya, tapanhid suwalana e' sigām ati bowana sigām paluwas min deyom kural.
4 Makaluwas pa'in, parahū iya ati paturul saga bili-bili min buli'anna sabab tapanhid
suwalana.
5 Bang a'a saddī, mbal du tinurul e' bili-bili. Alahi sadja sigām sabab mbal tapanhid
suwalana.”
6 Kissa itu bay pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān sagō' halam tahati e' sigām.
7 Angkanna ah'lling si Isa ma sigām pabalik, yukna, “B'nnal ya pangahakaku itu ma
ka'am, aku itu ibarat lawang palabayan saga bili-bili.
8 Saga a'a bay pi'itu dahū min aku sali' a'a anangkaw, a'a angalangpas. Saguwā' halam
sigām kinale e' saga a'a suku'ku.
9 Aku itu ibarat lawang,” yuk si Isa. “Sai-sai pasōd labay min aku, lappasan du iya.
Limaya du iya magsōd-luwas ati makabāk iya kalluman.
10 Bang a'a angalangpas, halam aniya' gawina pi'itu saddī min anangkaw maka
amapatay maka amaka'at. Sagō' ya gawiku pi'itu amuwan kallum ma manusiya', kallum
mamarahi hāpna.
11 “Aku itu,” yuk si Isa, “ibarat a'a tag-bili-bili ahāp sidda pangupiksa'na ma saga bili-
bilina. A'a inān maglilla' amatay ma sabab sigām.
12 Sagō' mbal magparuli to'ongan a'a ginadjihan anunggu' sabab ngga'i ka iya tag-dapu.
Angkan bang aniya' ta'nda'na ero' talun pasekot, magtūy pasagaranna saga bili-bili ati
alahi iya minnē'. Saga bili-bili kasehe' tas'kkat e' ero', kasehe' akaukanat.
13 Ya angkan a'a inān alahi sabab ginadjihan sadja iya. Halam aniya' pagka'inoganna
ma saga bili-bili.
14-15 Aku itu,” yuk si Isa, “ibarat a'a tag-bili-bili ahāp pangupiksa'na ma saga bili-bilina.
Kami maka Mma'ku magkata'u to'ongan. Damikiyanna aku maka saga a'a suku'ku, ata'u
aku ma sigām maka ata'u sigām ma aku. Maglilla' isab aku amatay ma sabab sigām.
16 Aniya' gi' saga a'a suku'ku saddī minnitu. Ibarat sigām bili-bili ma kuralan saddī.
Ya du sigām subay bowaku. Angasip du sigām ma suwalaku ati pagdakayu'ku sigām,
manjari dakayu' du angupiksa' sigām kamemon.
17 “Kinalasahan aku e' Mma'ku Tuhan sabab maglilla' aku amatay bo' supaya bawi'ku
kallumku pabīng.
18 Halam aniya' taga-kapatut amapatay aku, sabab aku ya magkabaya'an amatay
maka mbal. Taga-kapatut aku maglilla' kallum baranku, maka taga-kapatut amakallum
baranku pabīng. Panoho'an Mma'ku ko' itu ma aku.”
19 Makakale pa'in saga a'a ma pamissala si Isa inān, magtūy sigām abahagi' duwa
pabalik.
20 Aheka sigām angupama, yuk-i, “A'a itu sinōd saitan! Binelaw! Angay iya kalebi?”
21 Sagō' yuk kasehe'an, “Bang a'a kasōran saitan mbal iya makabissala buwat
pamissalana itu. Maka bang saitan, mbal tapa'nda'na a'a buta.”

Mbal Magkahagad saga Yahudi

22 Manjari timpu paghaggut na, waktu isab Paghinang Pagsussi ma langgal pagkul-
banan ma Awrusalam.
23 Ina'an si Isa ma deyom langgal lum'ngngan ma saurung ya niōnan Saurung
Sulayman.
24 Jari magtimukan saga a'a pehē' ni sakalibutna. Yuk sigām ni iya, “At'ggol gi' ka
bahā' amahati kami bang sai ka? Bang ka b'nnal Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, subay
kami haka'annu pahāp.”
25 Anambung si Isa, yukna, “Bay na kam haka'anku sagō' halam aku bay pagkahagadbi.
Ya amata'uwan ka'am bang sai aku, ya na saga hinang makainu-inu bay hinangku min
ōn Mma'ku.
26 Sagō' mbal aku pagkahagadbi sabab ka'am ilu ngga'i ka saga bili-biliku, ngga'i ka
suku'ku.
27 Saga bili-biliku angasip du ma suwalaku. Kata'uwanku sigām maka paturul du
sigām ma aku.
28 Buwananku sigām kallum kakkal ni kasaumulan. Mbal to'ongan sigām amutawan
min Tuhan sumiyan-sumiyan, maka halam aniya' makaragtu' sigām min komkomanku.

29 Bay sigām pamasuku'an aku e' Mma'ku, maka akawasa iya min kamemon. Halam
aniya' makaragtu' saga a'a suku'ku min komkomanna.
30 Aku maka Mma'ku dakayu' du."
31 Pagkale saga a'a ma lling si Isa he', amuwa' sigām batu pabīng pamantung sigām
ma iya.
32 Yukna ni sigām, "Aheka hinang ahāp bay pa'nda'anku ni ka'am, saga hinang bay
pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Hinang ingga ya kab'nsihanbi, ya angkan kam bilahi
amantung aku?"
33 Yuk sambung saga a'a inān, "Ngga'i ka ma sabab hinangnu ahāp ya angkan kami
magbamba amantung ka'a, sagō' ma sabab llingnu pangkal tudju ni Tuhan. Manusiya'
sadja ka, bo' pa'in maglaku-laku ka in ka'a Tuhan."
34 Yuk si Isa ni sigām, "Na, tasulat asal ma deyom Kitab Tawrat ya pamissala Tuhan
ni saga manusiya'. Yuk-i, 'Ka'am ilu saga tuhan.'
35 Na, kata'uwantam in kamemon tasulat ma deyom Kitab mbal to'ongan apinda
salama-lama. Bang Tuhan angōn tuhan ma saga a'a bay pamuwananna lapalna,
36 ya lagi'na aku patut niōnan Anak Tuhan. Sabab tapene' aku e' Tuhan bo' ma iya
sadja, maka pinapi'itu aku e'na ni dunya. Jari angay yukbi in aku ah'lling pangkal tudju
ni Tuhan pagka yukku in aku Anak Tuhan?
37 Bang aku saupama mbal angahinang saga hinang kabaya'an Mma'ku, da'a aku
pagkahagarunbi.
38 Sagō' bang magtaluwa' hinangku maka kabaya'an Tuhan, na, pagkahagarunbi
kahinanganku sadja, minsan kam mbal makab'nnal ma pah'llingku. Sabab minnē'
kata'uwanbi to'ongan maka tahatibi in Mma'ku maka aku dakayu' du."
39 Magtūy pasulay saga a'a inān pabalik anaggaw si Isa, sagō' makapuwas iya min
pang'ntanan sigām.
40 Puwas e' pabalik si Isa pehē' ni dambila' sapa' Jordan, ni bay pagpandihan saga a'a
e' si Yahiya waktu tagna'. Pat'nna' si Isa maina'an daka pilambahangi.
41 Jari aheka a'a pehē' ni iya. Yuk suli-suli sigām, "Si Yahiya halam bay makahinang
saga paltanda'an kainu-inuhan a'a, sagō' b'nnal sadja kamemon bay pah'llingna pasal si
Isa."
42 Ati aheka a'a mahē' angandol ma si Isa.

11

Kamatay si Lasarus

1 Na, aniya' dakayu' l'lla asaki, ōnna si Lasarus. Ina'an iya maglahat ma kaluma'an
Betani maka duwangan danakanna d'nda, si Mariyam maka si Marta.
2 In si Mariyam dakayu' d'nda ya amu'usan ns'llan pahamut ni tape' Panghū' Isa bo'
sapuhanna maka bu'unna.
3 Jari itu, pagga abangat saki si Lasarus, aniya' lapal pinabeya' e' duwangan danakanna
ni si Isa, yuk-i, "Tuwan, asaki bagaynu ya kalasahannu."
4 Takale pa'in lapal itu e' si Isa, yukna, "Ya kamaujuran saki si Lasarus inān ngga'i ka
du kamatay, sagō' sanglit ni Tuhan, supaya sinanglitan isab Anak Tuhan."
5 Na, alasa asal si Isa ma t'llungan magdanakan inān, disi Marta maka si Mariyam
maka si Lasarus.
6 Sagō' pagta'una in si Lasarus wa'i asaki, angagad gi' iya duwang'llaw mahē' ma
pat'nna'anna.
7 Yuk si Isa ni saga mulidna, "Sūng kitam pabīng pehē' ni lahat Yahudiya."
8 Yuk saga mulidna ni iya, "Tuwan Guru, baha'u ka arak pinagbantung e' saga Yahudi
bo' ka pinapatay. Ati maggara' na ka isab pabīng pehē'?"
9 Anambung si Isa, yukna, "Da'a kam asusa. Aniya' sangpū' maka duwanjām
kasawahan ma deyom dang'llaw. Bang kita ganta' lum'ngngan ma waktu llaw mbal
makarugtul tape'ta sabab asawa asal dunya.
10 Sagō' bang kita lum'ngngan waktu sangom makarugtul sadja sabab ma deyom kita
lendom."
11 Akatis pa'in lling si Isa itu, yukna ni saga mulidna, "Si Lasarus bagaytam inān wa'i
tatuli. Sagō' pehē' aku amati' iya."
12 Yuk saga mulidna ni iya, "Tuwan, pauli' du iya bang hal atuli."
13 Kinata'uwan asal e' si Isa in si Lasarus amatay na, sagō' bang ma pangannal saga
mulidna dī tuli ya pagpa'inna.
14 Angkan pinatampal e' si Isa llingna, yukna, "Amatay na si Lasarus.

15 Ahāp aku halam makamahē' ma Betani ma waktu kasaki si Lasarus, sabab tantu
du kam angandol ma aku bang ta'nda'bi ka-e'ku ma iya. Sūng kitam pehē'."
16 Manjari si Tomas, ya niranglay K'mbal, ah'lling ni saga pagkahina, yukna, "Sūng.
Parongan kitam kamemon minsan kitam paunung ma iya sampay ni kamatay."

Si Isa ya Po'onan Kallum

17 At'kka pa'in disi Isa ni Betani, tata'una mpat llaw na bay kapangubul si Lasarus.
18 Betani itu asal asekot ni Awrusalam, saga dabatu lawakna,
19 jari aheka saga a'a min lahat Yahudiya magbunyug pehē' ni si Mariyam maka ni si
Marta pasal kamatay danakan sigā l'lla.
20 Manjari itu, takale pa'in e' si Marta pasal si Isa ilu na, pehē' iya anampang. Si
Mariyam tabba ma deyom luma'.
21 Magbāk pa'in si Marta maka si Isa, yukna ni si Isa, "Tuwan Panghū', bang ka bay
maitu mbal du bay amatay danakanku!
22 Sagō' kata'uwanku, minsan ma buwattitu, nirūlan ka e' Tuhan ma ai-ai amu'nu."
23 Yuk si Isa ni iya, "Allum du danakannu pabīng."
24 Yuk si Marta, "Aho', Tuwan, kata'uwanku. Pabangun du iya ni kallum ma llaw
kahinapusan."
25 Yuk si Isa ni iya, "Aku ya magpakallum saga a'a magpatayan, maka aku ya po'onan
kallum. Sai-sai angandol ma aku allum du minsan iya amatay na.
26 Sasuku isab allum bo' angandol ma aku, mbal magkamatay sampay ni kasaumulan."
Manjari atilaw si Isa ni si Marta, yukna, "Magkahagad ka bahā'?"
27 "Aho', Panghū'ku," yuk si Marta, "magkahagad aku in ka'a Al-Masi, Anak Tuhan, ya
lagaran kami pi'itu ni dunya."
28 Akatis pa'in lling si Marta itu, pehē' iya angalinganan danakanna si Mariyam bo'
yampa singu'-singu'na, yukna, "Itiya' na Tuwan Guru amiha ka'a."
29 Pagkale itu e' si Mariyam, pabuhat iya min paningkō'anna bo' parai'-dai' pehē' ni si
Isa.
30 Halam gi' makasampay si Isa pehē' ni kaluma'an sagō' ina'an iya masi gi' ma bay
pasampangan si Marta ma iya.
31 Aniya' saga a'a ma luma' magtingkō'an maka si Mariyam. Jari pag'nda' sigām ma
iya pabuhat maka paluwas magdai'-dai', magtūy du sigām paturul. Pangannal sigām in
si Mariyam pehē' ni kubul maglemong mahē'.
32 Sagō' si Isa ya papehē'anna. Pag'nda'na ma si Isa pasujud iya ni dahuan tape'na,
maka yukna, "Panghū'ku, bang ka bay maitu, mbal du bay amatay danakanku."
33 Maka'nda' pa'in si Isa ma si Mariyam maglemong, sampay saga sehe'na Yahudi
ameya'-meya' isab maglemongan, magtūy iya angandu'-ngandu' maka ahansul deyom
atayna.
34 "Maingga," yukna, "bay pangubulanbi iya?"
Yuk sigām, "Tuwan, pi'itu ka nda'un."
35 Anangis si Isa.
36 Yuk suli-suli saga a'a he', "Nda'unbi ba kaheya lasana ma si Lasarus."
37 Sagō' yuk kasehe', "Si Isa itu bay makapaka'nda' saga a'a buta. Angay halam
tatabangna si Lasarus bo' mbal amatay?"

Kapakallum si Isa ma si Lasarus

38 Na, angandu'-ngandu' si Isa pabīng bo' pehē' ni kubul. In kubul inān bay ma deyom
songab batu maka aniya' batu panambol iya.
39 Pagt'kka sigām ni kubul, yuk si Isa, "La'aninbi batu ilu."
Sagō' ah'lling si Marta, danakan a'a bay amatay itu. Yukna ni si Isa, "Abau na iya,
Tuwan, sabab ka'mpat llawna na."
40 Yuk si Isa ma iya, "Bay na ka haka'anku, maka'nda' ka kawasa Tuhan, bang pa'in
ka magkahagad."
41 Sakali nila'anan e' sigām batu panambol kubul. Pahangad si Isa angamu'-ngamu' ni
Tuhan. "O Mma'," yukna, "magsukul aku sabab takalenu pangamu'ku.
42 Kata'uwanku in ka'a akale na pa'in ma aku, sagō' paluwasku bissalaku itu ma sabab
saga a'a itu supaya sigām am'nnal in ka'a bay amapi'itu aku."
43 Pagubus bissalana itu, angalingan iya pakosog yukna. "Lasarus! Paluwas ka pi'itu."
44 Magtūy paluwas a'a bay amatay. Masi saputna ma tape'-tanganna maka masi
turung-mukana. Yuk si Isa ni sigām, "La'aninbi saputna ilu, bo' pasagarinbi iya
pal'ngnganan di-na."

Pinagisunan si Isa bo' Sinaggaw
(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2)

45 Aheka saga a'a, bay pina'an ni si Mariyam, maka'nda' hinang si Isa itu ati
magkahagad na sigām ma iya.
46 Sagō' aniya' sigām kasehe' pehē' ni saga Parisi anumbung pasal bay hinang si Isa.
47 Angkanna saga Parisi maka saga imam nakura' bay amapagtipun Tumpukan
Maghuhukum*. Yuk sigām, "Ai bahā' hinangtam ni a'a itu? Aheka na paltanda'an kainu-
inuhan a'a, tahinang e'na.
48 Bang iya pasangdantam," yuk sigām, "tantu magkahagad saga a'a kamemon ma iya.
Ati pi'itu saga nakura' Rōm angamula bangsatam sampay langgaltam."
49 Aniya' dakayu' anambung, ōnna si Kayapas. Imam Muwallam iya ma tahun ina'an-i.
Yuk si Kayapas itu, "Sali' halam aniya' panghatibi.
50 Hatiunbi itu: padpad magmula katibu'ukan bangsatam kamemon, ahāp lagi' bang
dakayu' a'a sadja amatay ganti'tam kamemon."
51 Ya pinagba'at itu e' si Kayapas ngga'i ka min baranna. Buwattē' pah'llingna sabab in
iya Imam Muwallam ma tahun ina'an-i. Angkan tapagba'at e'na in si Isa subay pinapatay
panganggantī' bangsa Isra'il.
52 Ngga'i ka hal bangsa Isra'il, saguwā' amatay iya panganggantī' saga panganak Tuhan
ya apulak-palik ma kalahat-lahatan bo' supaya sigām pinapagdakayu'.
53 Jari itu, tinagna'an min llaw ina'an-i, maggara' na saga a'a inān amapatay si Isa.
54 Angkan iya mbal na patampal ni kaheka'an a'a mahē' ma lahat Yahudiya. Gom pa'in
iya maka saga mulidna ala'an pehē' ni Epra'im, kauman ma bihing lahat paslangan, ati
maina'an iya pat'nna' maka saga mulidna.
55 Manjari asekot na paghinang saga Yahudi ya niōnan Hinang Paglakad. Aheka saga
a'a min kalahat-lahatan wa'i patukad ni Awrusalam magpandi sussi bo' supaya sigām
manjari palamud ma paghinang.
56 Amiha na pa'in sigām ma si Isa kalu iya ina'an ma Awrusalam, jari atipun pa'in
sigām ma deyom langgal pagkulbanan, magkihaka sigām dangan maka dangan. Yuk
sigām, "Ai ma pikilanbi? Pi'itu bahā' si Isa ni paghinangan? Arai' mbal, ā?"
57 Buwattē' pagbissala sigām sabab aniya' bay panoho'an saga imam alanga maka saga
Parisi, bang aniya' kono' makata'uwan kamaina'anan si Isa, subay pata'una magtūy saga
nakura' supaya iya sinaggaw.

12

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Markus 14:3-9)

1 Nnom llaw la'a bo' Hinang Paglakad, at'kka si Isa ni Betani, kaluma'an si Lasarus ya
a'a bay pakallumna min kamatayna.
2 Mahē' pa'in si Isa, sinakapan iya kinakan e' saga a'a mahē' pagmahaltabat sigām ma
iya. Si Marta anabang magbowa bubuhatan, ati si Lasarus maka a'a kasehe'an ina'an
dangkakanan maka si Isa.
3 Manjari itu ningā' e' si Mariyam tonga' kilu ns'llan pahamut, ōnna narda. Ns'llan itu
halam aniya' lamud-lamudna, ahalga' sidda. Binu'usan e' si Mariyam ns'llan pahamut
itu ni tape' si Isa bo' sapuhanna maka bu'unna. Asaplag deyom luma' e' hamut ns'llan
e'.
4 Manjari anu'al si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa. Ya na ko' itu a'a song
anukbalan si Isa ni saga bantana.
5 "Oy!" yuk si Judas. "Arapun pahamut ilu pinab'llihan ati b'llihanna pamuwan ma
saga a'a miskin. Halga'na ilu sali' gadji dantahun."
6 Buwattē' bissala si Judas inān ma sabab pilliyu iya, ngga'i ma sabab lasana ma saga
miskin. Bay pangandol ma iya sīn kamuliran inān, bo' pa'in anangpas iya angā' sīn
minnē'.
7 Manjari yuk si Isa, "Pasagarin d'nda itu. Tu'ud pangawal e'na ma llaw kapangubul
aku.
8 Aniya' na pa'in kamiskinan tabangbi, sagō' aku itu mbal taptap ma ka'am."
9 Pasalta' aheka a'a makata'u in si Isa ina'an ma Betani, angkan sigām pina'an. Ngga'i
ka hal si Isa ya sababanna, tu'ud sigām bilahi ang'nda' si Lasarus, ya bay pinakallum e'
si Isa.

---

* **11:47 11:47** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' maka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

10 Angkan magisun saga imam alanga amapatay isab si Lasarus.
11 Buwattē' pagisun sigām, sabab min si Lasarus angkan aheka saga Yahudi papinda
angandol na ma si Isa.

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40)

12 Pagk'llat llaw dakayu', takale e' ba'anan a'a magtimukan ma Hinang Paglakad in si
Isa ilu ma labayan tudju ni Awrusalam.
13 Jari itu anagpe' sigām saga engas-engas dahunan ati paluwas sigām pehē' anampang
si Isa. Angalingan sigām pakosog, yuk sigām,
"Mahaldika'!
Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
Bang pa'in binarakatan sultan bangsa Isra'il!"
14 Aniya' dakayu' anak kura' bay tabāk e' si Isa pangura'anna, buwat tasulat asal ma
deyom Kitab, ya yuk-i,
15 "Ka'am saga a'a Awrusalam, da'a kam tināw.
Ilu'un sultanbi angura' ma anak kura'."
16 Ma waktu ina'an-i halam tahati e' saga mulidna bang ai paniya' itu. Sagō' pagpole'
si Isa ni sulga', yampa taentom e' sigām in pakaradja'an itu bay asal tasulat ma deyom
Kitab. Maka taentom e' sigām bay hinang sigām inān ma iya.
17 Pinasaplag na pa'in suli-suli pasal si Isa e' kaheka'an a'a bay makasabu ma iya waktu
kapangalinganna ma si Lasarus paluwas min kubul, maka kapamakallumna ma iya.
18 Angkan aheka paluwas min da'ira bo' anampang si Isa ma labayan, sabab takale e'
sigām pasal hinang si Isa makainu-inu inān.
19 Sakali maghimumūngan saga Parisi, yuk-i, "Nda'unbi! Ameya' na ma iya saga a'a
kamemon. Halam aniya' dapattam!"

Amissala si Isa Pasal Kamatayna

20 Aniya' saga a'a bangsa Girīk bay magdongan pina'an ni Awrusalam bo' anamba-
hayang ma waktu Paghinang inān.
21 Pehē' sigām itu ah'lling ni si Pilip, yuk-i, "Tuwan, bilahi kami mag'nda' maka si Isa."
Si Pilip itu dakayu' mulid si Isa, a'a min kauman Betsaida mahē' ma lahat Jalil.
22 Pehē' si Pilip angahaka'an si Andariyas ati pehē' sigā karuwangan angahaka'an si
Isa.
23 Anambung si Isa yukna, "Asekot na waktuku. Arai' na aku, in Anak Manusiya',
pinabangsa to'ongan.
24 B'nnal ya panapantunku itu ma ka'am, in dansolag bigi-tinanom* taptap na pa'in
dansolag sat'ggol mbal tinanom ni tana'. Ma tana' pa'in, pahansul bo' patomo', ati bo'
amuwan buwa' paheka.
25 Sapantun bigi-tinanom isab kitam manusiya'. Sasuku allogan kallum-baranna ma
dunya itu, amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sasuku mbal allogan
kallum-baranna ma dunya, kakkal du kallum-nyawana sampay ni kasaumulan."
26 Yuk si Isa gi', "Sasuku bilahi maghinang ni aku subay ameya' ma aku. Manjari
pi'ingga-pi'ingga papehē'anku, ina'an isab iya ameya' ma aku, maka sasuku maghinang
ni aku pinalanga du e' Mma'ku."
27 Masi ah'lling si Isa, yukna, "Asusa deyom atayku ma buwattitu. Daka ai pangamu'ku.
Parahing bahā' aku ni Mma'ku bo' mbal pat'kkana ni aku kabinasahan itu? Da'a na,
sabab ya na itu maksudku pi'itu, subay labayanku kabinasahan itu."
28 Manjari anabbut si Isa ni Tuhan, yukna. "O Mma', paheya'un ōnnu."
Magtūy aniya' suwala min sulga' ah'lling, yukna, "Bay na paheyaku ōnku, maka
paheyaku du pabalik."
29 Takale suwala itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an ati yuk kasehe', "Oy! L'ggon
ko' inān."
Yuk kasehe', "Mala'ikat ko' inān amissala ni iya."
30 Sagō' yuk si Isa ni sigām, "Suwala inān ngga'i ka ma kahāpanku sagō' ma
kahāpanbi.
31 Ta'abut na waktu pangahukum saga manusiya' ma dunya. Ta'abut na waktu
pamahalam kosog nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya itu.
32 Bang aku niangkat na ni hāg, bowaku du saga a'a kamemon ameya' ma aku."
33 Binissala itu e' si Isa pamata'una ma saga a'a maina'an bang buwattingga kamatayna.

---

* **12:24 12:24** 'Jimpaw' atawa 'tuwaliya.'

34 Anambung saga a'a aheka inān ni si Isa, yuk sigām, “Bang ma Kitab in Al-Masi allum
du salama-lama. Sagō' yuknu in Anak Manusiya' subay pina'angkat ni hāg pinapatay.
Sai bahā' Anak Manusiya' itu?”
35 Anambung si Isa, yukna, “Itiya' masi ma deyomanbi ya niōnan sawa, sagō' mbal
at'ggol maitu. Sat'ggol iya masi gi' ma ka'am, subay palanjalbi l'ngnganbi bo' kam
mbal kalendoman. Sabab sasuku lum'ngngan ma kalendoman, mbal kata'uwanna
papehē'anna.
36 Angkanna,” yuk si Isa, “subay kam angandol ma sawa sat'ggol masi ma ka'am,
supaya kam manjari panganak kasawahan.” Aubus pa'in e' si Isa amissala, ala'an iya
bo' palimbu min saga a'a inān.

Mbal na pa'in Magkahagad saga Yahudi

37 Minsan aheka hinang makainu-inu bay tahinang si Isa ma pang'nda' sigām, masi
sigām mbal magkahagad ma iya.
38 Jari tatuman ya tasulat ma deyom Kitab e' nabi Isaya, ya yuk-i,
“O Panghū', sai bay magkahagad ma haka kami?
Sai bay kapa'nda'an kawasanu?”
39 Ya na itu po'onna angkan sigām mbal magkahagad, buwat tasulat e' si Isaya ma ayat
dakayu', ya yuk-i,
40 “Pinabuta sigām e' Tuhan supaya mbal maka'nda'.
Nilimbuhan pikilan sigām supaya mbal makahati.
Jari mbal sigām papinda ni aku, yuk Tuhan,
bo' kauli'anku kasusahan sigām.”
41 Binissala itu e' si Isaya sabab ta'nda'na sahaya si Isa, maka pinagpa'in iya e'na.
42 Malaingkan, aheka saga nakura' Yahudi magkahagad ma si Isa. Sagō' mbal sigām
anuli-nuli patampal pasal pagkahagad sigām, sabab tināw sigām ma saga Parisi. Tināw
sigām pinaluwas tūy min deyom langgal ati mbal na pinasōd pabīng.
43 Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' pagkahi manusiya', labi gi' min sanglit min Tuhan.
44 Manjari atanog e' si Isa amissala, yukna, “Sasuku magkahagad ma aku, ngga'i ka
hal aku ya pagkahagadna, sagō' Tuhan isab, ya bay amapi'itu aku.
45 Maka sasuku ang'nda' aku, ta'nda'na isab ya bay amapi'itu aku.
46 Bay aku pi'itu ni dunya amuwan sawa ma pikilan manusiya', bo' supaya in sasuku
magkahagad ma aku mbal paddas ma deyom kalendoman.
47 Sasuku akale pandu'ku bo' mbal beya'na, ngga'i ka aku angahukum iya, sabab ngga'i
ka pangahukum ma manusiya' ya maksudku pi'itu ni dunya. Pi'itu aku supaya sigām
lappasanku min hukuman dusa.
48 Ma llaw kahinapusan aniya' du angahukum saga a'a ya anulak aku maka mbal
anaima' pamandu'ku. Pamandu'ku ma sigām ya pangahukuman sigām ma llaw
katapusan.
49 Taluwa' ko' itu sabab ngga'i ka min pagnahu'-nahu'ku ya angkan aku amandu', sagō'
min Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Bay aku tinugpangan e'na bang ai subay pamandu'ku,
maka bang buwattingga e'ku amandu'.
50 Maka kata'uwanku in panoho'an Mma'ku itu amuwan kallum kakkal sampay
ni kasaumulan. Angkan ai-ai pamissalaku ma manusiya' bay panoho'an aku asal e'
Mma'ku.”

13

Si Isa Angose'an Tape' saga Mulidna

1 Sōng pa'in tinagna'an Hinang Paglakad, kinata'uwan asal e' si Isa ta'abut na waktu
kala'anna min dunya bo' pabīng ni Mma'na. Bay na kalasahanna asal saga a'a suku'na
ma dunya itu, sagō' pa'nda'anna sigām bang buwattingga kaheya lasana.
2 Manjari pagabay kohap pa'in, magkakan disi Isa maka saga mulidna. Si Judas anak
si Simun Iskariyut aubus na bay pinahōpan pikilan e' nakura' saitan subay anōngan si
Isa ni saga bantana.
3 Kinata'uwan asal e' si Isa in iya baranna kabuwanan kapatut e' Mma'na Tuhan
magagi ma kamemon. Kata'uwanna isab in iya bay pi'itu min Tuhan maka pabalik
du iya ni Tuhan.
4 Jari pabuhat si Isa min pagkakanan ati hurusanna dallapis badju'na bo' yampa
a'ampi' maka jimpaw*.

* **13:4 13:4** ‘Jimpaw’ atawa ‘tuwaliya.’

5 Anumpahan iya bohe' ni deyom undam ati anagna' iya angose'an tape' saga mulidna
pakaniya-pakaniya. Puwas e' sinapuhan e'na tape' sigām maka jimpaw ya pa'ampi'na.
6 Pagabutna ni si Simun Petros, yuk si Petros ni iya, “Panghū', kose'annu bahā'
tape'ku?”
7 Anambung si Isa, yukna, “Mbal tahatinu buwattina'an bang ai hinangku itu sagō'
tahatinu du ma sinosōng.”
8 Yuk si Petros, “Mbal to'ongan pakose'ku tape'ku ma ka'a.”
“Bang mbal kose'anku tape'nu,” yuk sambung si Isa, “mbal ka mulidku.”
9 Yuk si Simun Petros ma iya, “Na Panghū', bang buwattē' du, da'a hal tape'ku, kose'in
sampay tanganku maka kōkku.”
10 Anambung si Isa, yukna, “Bang a'a bay amandi alanu' na baranna. Hal tape'na la'a
ya subay kose'anna pabīng. Ka'am kamemon, alanu' na pangatayanbi, haliyu sadja min
a'a dangan ilu.”
11 Buwattē' pah'lling si Isa sabab kata'uwanna asal bang sai song anōngan iya ni saga
bantana, angkan yukna in sigām alanu' pangatayan sigām kamemon, haliyu min a'a
dangan.
12 Aubus pa'in kinose'an e' si Isa tape' saga mulidna, abadju' iya pabīng bo' aningkō'
ma baina. Atilaw iya ni saga mulidna, yukna, “Tahatibi bahā' bang ai bay hinangku itu
ma ka'am?
13 Ōnanbi aku Guru maka Panghū'. Taluwa' ko' inān, sabab gurubi du aku maka
panghū'bi.
14 Manjari, pagka aku gurubi maka panghū'bi bay angose'an tape'bi, subay aku
panununranbi. Ka'am ilu subay isab magkose'an tape' sehe'bi dangan kam maka dangan.
15 Bay hinangku itu pamintānganbi, supaya aku panununranbi magpareyo' atay.
16 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, in banyaga' mbal alanga min nakura'na, maka
sosoho'an mbal alanga min a'a anoho' iya.
17 Pagka tahatibi na pamandu'ku itu, tantu aheya kahāpan ma ka'am bang beya'bi
du.”
18 Yuk si Isa lagi', “Ngga'i ka ka'am kamemon ya pagsambatku itu. Kata'uwanku du
bang sai bay tapene'ku ameya' ma aku. Sagō' subay du aniya' kamaujuran ma bay
pinagkallam ma deyom Kitab, ya yuk-i, ‘Nila'at du aku e' a'a dangkakanan maka aku.’
19 Haka'anta kam pasal itu ma halam lagi' pat'kka, jari bang pat'kka, b'nnalbi du bay
pah'llingku tagna' ma pasalan baranku, hatina ‘aku na Iya’.
20 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am,” yuk si Isa, “sasuku anaima' a'a soho'ku, sali'
baranku ya tinaima'. Maka sasuku anaima' aku, tataima'na isab ya bay amapi'itu aku.”

Haka si Isa Pasal A'a Sōng Anipu Iya
(Matiyu 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23)

21 Aubus pa'in ah'lling si Isa itu, asasaw pangatayanna ati yukna ni saga mulidna,
“B'nnal llingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am song anukbalan aku ni saga
bantaku.”
22 Magpatong-piyatongi saga mulid. Tu'ud halam kinata'uwan e' sigām bang sai
pinah'lling e' si Isa.
23 Jari aniya' mulid dakayu', ya kalalasahan si Isa, ina'an pasandig ma bihing si Isa.
24 Sininyal mulid itu e' si Simun Petros ati yuk si Petros, “Tilawun kono' si Isa bang
sai pah'llingna.”
25 Manjari pali'id mulid inān ni si Isa atilaw, yuk-i, “Panghū', sai bahā' anōngan ka'a
ni bantanu?”
26 Anambung si Isa, yukna, “Ya a'a buwananku tinapay aubus bay t'nno'anku ni loho',
ya na ko' inān a'a-i.” Sakali niā' tinapay e' si Isa, tin'nno'an e'na ni loho' bo' yampa
pamuwanna ma si Judas anak si Simun Iskariyut.
27 Pagā' tinapay itu e' si Judas, magtūy pahōp nakura' saitan ni deyom pikilanna. Yuk
si Isa ni si Judas, “Dai'-dai'un na ya song hinangnu ilu.”
28 Halam aniya' minsan dangan min mulidna kasehe' makahati bang ai bay pah'lling
si Isa ma si Judas e'.
29 In iya asal amatuntul sīn sigām, angkan pangannal saga mulid kasehe' in si Judas
sinō' am'lli sakap paghinang atawa sinō' amuwan tutulungan ma saga miskin.
30 Manjari pagsambut pa'in tinapay e' si Judas, magtūy iya paluwas minnē'. Sangom
na ma waktu he'-i.

Panoho'an Baha'u

31 Paglikut si Judas, yuk si Isa, “Buwattina'an pina'nda'an na kamahaldika'an ma aku,
Anak Tuhan. Pina'nda'an isab kawasa Tuhan sabab min aku.

32 Jari bang kapa'nda'an kawasa Tuhan sabab min aku, song isab pa'nda'anna
pangamahaldika'na ma aku. Mbal na at'ggol.
33 Na, saga anak-mulidku,” yuk si Isa, “mbal na aku at'ggol maitu ma ka'am. Pihabi du
aku, sagō' balikanku bay pangahakaku ma saga nakura' Yahudi: ‘Mbal kam makapehē'
ni papehē'anku inān.’
34 Na, aniya' panoho'an baha'u pang'bbaku ma ka'am. Subay kam maglasa-liyasahi.
Maglasa kam buwat kalasaku ma ka'am.
35 Bang kam ganta' maglasa-liyasahi, minnē' kinata'uwan e' saga manusiya' kamemon
in ka'am b'nnal mulidku.”

Kapamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34)

36 Yuk si Simun Petros ni si Isa, “Tuwan Panghū', pi'ingga ka?”
Yuk sambung si Isa, “Mbal na aku karonganannu ni papehē'anku he', sagō' parongan
du ka ma sinosōng.”
37 “Tuwan,” yuk si Petros ni iya, “angay aku mbal makarongan ma ka'a buwattina'an?
Maglilla' aku pinapatay ma sababnu.”
38 Sinambungan iya e' si Isa, yukna, “Paglilla'nu bahā' barannu pinapatay ma sababku?
B'nnal ya pangahakaku ma ka'a, ma mbal gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu
in aku mbal kata'uwannu.”

14

Pinahantap e' si Isa Pangatayan saga Mulidna

1 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Da'a pasusahunbi deyom ataybi pasal llingku inān.
Angandol sadja kam ma Tuhan maka angandol kam ma aku.
2 Aheka pat'nna'an maina'an ma okoman Mma'ku Tuhan. Bang ngga'i ka b'nnal, bay
du kam haka'anku. Pehē' du aku anagamahan ka'am pat'nna'an.
3 Na, bang aubus e'ku anagamahan kam pat'nna'an, pabalik du aku pi'itu angā' ka'am
binowa pehē', supaya kitam magdakayu' pat'nna'an.
4 Kata'uwanbi isab labayan tudju ni papehē'anku.”

Si Isa Lalabayan Tudju ni Mma'na

5 Yuk si Tomas ni iya, “Tuwan Panghū', mbal kata'uwan kami bang pi'ingga
papehē'annu. Daka buwattingga e' kami makatullus pehē'!”
6 Yuk si Isa ma iya, “Aku ya labayan tudju ni Tuhan. Aku ya po'onan kasab'nnalan.
Aku ya po'onan kallum. Halam aniya' makapehē' ni Mma'ku Tuhan bang ngga'i ka aku
ya palabayanna.
7 Bang aku kata'uwanbi du, kata'uwanbi isab Mma'ku. Puwas min llaw itu kata'uwanbi
du iya, maka ta'nda'bi.”
8 Yuk si Pilip ni si Isa, “Tuwan Panghū', pa'nda'in Mma'nu ma kami, ati ka'amuhan
kami.”
9 Anambung si Isa, yukna, “T'ggol kamailuku na ma ka'am, Pilip, mbal gi' kata'uwannu
aku bang sai? Sai-sai maka'nda' aku, sali' Mma'ku to'ongan ya ta'nda'na. Jari angay
angkan yuknu in Mma'ku subay pina'nda'an ni ka'am?
10 Mbal ka bahā' am'nnal, Pilip, in aku maka Mma'ku dakayu' du? Saga pandu' bay
pamandu'ku ma ka'am inān, ngga'i ka min paghona'-hona'ku sagō' min Mma'ku, ya
pataptap itu ma aku. Angahinang iya hinangna labay min aku.”
11 Yuk si Isa lagi', “Subay aku pagkahagadbi pagka yukku in aku maka Mma'ku dakayu'
du. Sagō' bang aku ganta' mbal pagkahagadbi ma pamissalaku hal, pagkahagarunbi aku
ma sabab saga hinang ya bay tahinangku.
12 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sai-sai taga-pangandol ma aku, tahinang e'na
saga hinang bay hinangku. Maka pasōng lagi' saga hinangna min bay hinangku, sabab
marai' na aku pehē' ni Mma'ku Tuhan.
13 Ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab aku ya panabbutanbi, hinangku du ma ka'am
supaya aniya' mahaldika' ma Mma'ku sabab min aku.
14 Ai-ai amu'bi ni aku ma sabab ōnku ya panabbutanbi, paniya'ku sadja du ma ka'am.”

Panganjanji' si Isa pasal Rū Sussi

15 Yuk si Isa lagi', “Bang aku kalasahanbi du, tantu beya'bi saga panoho'anku.
16 Angamu' aku ni Mma'ku ati aniya' paniya'na ma ka'am ganti'ku anabangan ka'am.
Pataptap du iya ma ka'am saumul-umul.

17 Rū Tuhan ko' itu, ya pinagsambatan Rū kasab'nnalan. Mbal iya tataima' e' saga a'a
mbal angisbat, sabab mbal ta'nda' e' sigām maka mbal takilā. Sagō' ka'am ilu, takilābi
du Rū Tuhan sabab ilu iya ma ka'am maka pataptap ma deyom ataybi.
18 "Minsan aku ala'an min ka'am, mbal kam siya-siyaku. Pabalik du aku pi'itu ni ka'am.
19 Marai' na waktu in aku mbal ta'nda' e' saga a'a ya mbal angisbat Tuhan. Sagō'
ta'nda'bi du aku ati allum du kam salama-lama pagka aku ya asal allum.
20 Ta'abut pa'in waktu ina'an, kata'uwanbi du in aku maka Mma'ku dakayu' du, maka
kata'uwanbi isab in ka'am maka aku dakayu' du.
21 Sai-sai anaima' saga panoho'anku sampay ameya', ya ilu a'a alasa ma aku. Jari
sasuku alasahan aku, kinalasahan iya e' Mma'ku. Ya du aku alasahan iya, maka amakilā
aku di-ku ma iya."
22 Sakali tinilaw si Isa e' si Judas, (ya ngga'i ka Judas Iskariyut.) "Panghū'," yukna, "ai
sababna angkan hal kami ya pata'unu ma pasalnu, ngga'i ka manusiya' kamemon?"
23 Anambung si Isa, yukna, "Bang a'a alasahan aku, tantu beya'na pamandu'ku. Jari
kinalasahan iya e' Mma'ku ati pina'an du kami maka Mma'ku pat'nna' ma iya.
24 Sagō' bang a'a mbal alasa ma aku, mbal isab beya'na saga pandu'ku. Saga kabtangan
ya takalebi min aku, ngga'i ka min hona'-hona'ku sagō' min Mma'ku, ya bay amapi'itu
aku.
25 "Bay na itu pamissalaku ni ka'am ma waktu kamaituku ma ka'am.
26 Sagō' ma sinosōng pinandu'an du kam pasal kamemon e' Rū Sussi, ya pinabeya' e'
Mma'ku anabangan ka'am paganti' min aku, maka amaentoman ka'am pasal kamemon
bay pamandu'ku."
27 Yuk si Isa lagi', "Ya pang'bbaku ma ka'am kasannangan atay. Kasannangan itu min
aku asal, maka halam aniya' sali'na ma deyom dunya. Angkan yukku ma ka'am, da'a
pasusahunbi ataybi maka da'a kam tināw.
28 Bay na takalebi pah'llingku, ya yuk-i, 'Ala'an aku min ka'am sagō' pabalik du aku
pi'ilu ni ka'am.' Bang aku kalasahanbi, tantu du kam kinōgan pagka aku pehē' ni
Mma'ku, sabab alanga iya min aku.
29 Bay na itu pata'uku ma ka'am buwattina'an hinabuku halam lagi' ala'an, supaya aku
pagkahagadbi bang ta'abut na waktu ina'an.
30 Mbal na aku makat'ggol amissalahan ka'am, sabab marai' na at'kka nakura' saitan
ya magagi ma babaw dunya itu. Mbal aku kapagagihan e'na,
31 sagō' subay anganad saga manusiya' kamemon in aku alasa asal ma Mma'ku, ya
angkan aku amanuyu' angahinang ai-ai panoho'an Mma'ku ma aku.
"Na, sūng na," yuk si Isa. "Palanjal kitam minnitu."

15

Si Isa Dalil Dī Po'onan Tinanom

1 Manjari itu magparalilan si Isa. Yukna ni saga mulidna, "Aku itu dalil dī po'onan
tinanom, maka Mma'ku dalil a'a angayuput.
2 Sinagpe' e'na kamemon kasangahanku ya mbal amuwan buwa', maka nihawanan
e'na kamemon kasangahanku taga-buwa' bo' paganap buwa'na.
3 Ka'am ilu sali' dalil sanga ati hawananna ka'am maka saga lapal pamandu'ku ka'am.
4 Subay kam pat'ttog ma aku ati pat'ttog aku ma ka'am, sabab in sanga mbal
abuwa'an di-na, luwal bang dalos maka po'onanna. Damikiyanna ka'am ilu, mbal kam
makahinang ahāp luwal bang aku ya paralosanbi kakkal.
5 "Aku itu dī po'onan tinanom, bo' ka'am ya dalil kasangahanku. Sai-sai kam pat'ttog
ma aku, bo' aku isab pat'ttog ma iya, aheka buwa'na ma kaul maka pi'il. Sabab bang a'a
ganta' autas min aku, halam aniya' tahinangna ahāp.
6 Sai-sai mbal pat'ttog ma aku, sali' iya dalil sanga asagpe', tinimanan maka alanosan
di-na. Manjari saga sanga alanos itu tinimuk du bo' nilarukan ni deyom api tinunu'.
7 Sagō' bang kam pat'ttog ma aku, maka bang tau'bi pandu'ku ma deyom ataybi,
nirūlan du kam e' Tuhan ma ai-ai amu'bi.
8 Bang kam amuwan buwa' paheka ma kaul maka pi'il, minahaldika' du Mma'ku, ati
minnē' talhakit in ka'am mulidku sab'nnal-b'nnal.
9 "Alasa aku ma ka'am buwat kalasa Mma'ku ma aku. Da'a kam pabutas min lasaku.
10 Bang beya'bi saga panoho'anku, mbal du kam abutas min lasaku. Buwat aku,
beya'ku asal saga panoho'an Mma'ku ma aku ati mbal aku abutas min lasana.
11 Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am, supaya kam makahampit kakōran, halam
aniya' kulangna.

12 Ya na itu panoho'anku ma ka'am, subay kam maglasa-liyasahi buwat paglasaku ma
ka'am.
13 Bang aniya' a'a lilla' amatay ma sabab lasana ma bagayna, mbal kaliyuhan lasa
buwattē'.
14 Ka'am ilu, bagayku du kam bang hinangbi saga panoho'anku ma ka'am.
15 Mbal na kam ōnanku sosoho'an sabab sosoho'an itu mbal pinata'u bang ai na pa'in
nihinang e' nakura'na. Saguwā' ka'am ilu bay na pata'uku pasal kamemon ya takaleku
min Mma'ku, angkan kam ōnanku na saga bagayku.
16 Ngga'i ka ka'am ya bay amene' aku, sagō' aku ya bay amene' ka'am, maka
bay angwakilan ka'am supaya aheka kahāpan tahinangbi, kahāpan mbal apinda,
sapantun kayu magbuwa' paheka. Jari ai-ai pangamu'bi ni Tuhan ma sabab ōnku ya
panabbutanbi, tantu kam nirūlan e'na.
17 Ya itu panoho'anku: maglasa-liyasahi kam."

Kinab'nsihan saga Bebeya'an si Isa

18 Yuk si Isa ni saga mulidna, "Bang kam ganta' kinab'nsihan e' saga a'a mbal angisbat
Tuhan, entomunbi aku. Ya du aku kinab'nsihan e' sigām dahū gi' min ka'am.
19 Bang bay kam dambeya'an maka saga a'a mbal angisbat e', bay du kam kinalasahan
e' sigām pagka dambeya'an maka sigām. Sagō' saddī na kam. Bay kam pene'ku
pinasaddī min saga a'a inān, angkan kam kinab'nsihan.
20 Entomunbi bay pah'llingku ma ka'am, ya yukku, 'In banyaga' mbal alanga min
nakura'na.' Na, bang aku nakura'bi nila'at e' saga a'a inān, tantu isab ka'am nila'at du e'
sigām. Bang sigām bay ameya' ma pamandu'ku, ameya' du isab sigām ma pamandu'bi.
21 Sagō' kinab'nsihan kam e' sigām maka nila'at ma sabab suku'ku kam. Tu'ud sigām
halam makakilā ma Tuhan ya bay amapi'itu aku.
22 Bang bay halam aku pi'itu ni dunya amandu'an sigām, mbal sigām katōngan dusa.
Saguwā' ma buwattina'an mbal na sigām makara'awa pasal saga dusa sigām.
23 Sai-sai ab'nsihan aku, ab'nsi isab iya Mma'ku.
24 Bang bay halam tahinangku ma pang'nda' sigām saga hinang ya mbal tahinang e' a'a
saddī, halam du sigām bay katōngan dusa. Sagō' bay na ta'nda' e' sigām kahinanganku
inān, malaingkan masi ab'nsihan aku maka Mma'ku.
25 Tantu du aku kinab'nsihan e' sigām bo' supaya atuman ya bay tasulat ma Kitab, ya
yuk-i, 'Kinab'nsihan aku e' sigām ma halam aniya' po'on sababna.' "
26 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Pi'ilu du ni ka'am Pananabang, hatina Rū Tuhan ya luwas
min haddarat Tuhan. Angahaka ya kasab'nnalan pasal Tuhan. Papi'ituku iya ni ka'am
min Mma'ku. Jari pagmailu na iya anaksi' iya ma sababku.
27 In ka'am isab, anaksi' du isab ma sababku, sabab sehe'ku asal kam sangay min
katagna'."

16

1 Yuk si Isa ni saga mulidna, "Awalanku pangahakaku itu ma ka'am bo' supaya kam
mbal ang'bba min pangandolbi ma aku.
2 Ka'am ilu song mbal tinugutan pasōd ni deyom langgal e' saga nakura' agama. Maka
at'kka du waktu, bang aniya' a'a amapatay ka'am, ya pangannal sigām in hinang sigām
maguyun maka kabaya'an Tuhan.
3 Angkan buwattē' hinang a'a ma ka'am sabab halam sigām bay makata'u pasalan
Mma'ku atawa aku.
4 Haka'anta kam pasal itu supaya kam makaentom bang ta'abut waktu pamat'kka
saga pakaradja'an itu. Nientom e'bi bay pangahakaku itu ma ka'am. Halam kam bay
haka'anku dahū minnitu sabab masi aku bay ma ka'am."

Hinang Rū Sussi.

5 "Sagō' buwattina'an tugila'ku na ni ka'am sabab song na aku pabalik pehē' ni bay
amapi'itu aku, bo' pa'in halam aniya' min ka'am atilaw aku bang pi'ingga aku.
6 Makalandu' na kasusahanbi pagka kam kahaka'anku na.
7 Sagō' b'nnal sadja ya pangahakaku itu ma ka'am, aheya gi' kahāpan ma ka'am bang
aku ala'an min ka'am. Sabab bang aku saupama bay mbal ala'an, mbal du pi'ilu ni ka'am
ya Pananabang e'. Sagō' bang aku ala'an, papi'iluku du iya ni ka'am.
8 Pagpi'ilu pa'in Pananabang itu, amandu'an iya saga manusiya' ma dunya itu pasal
dusa, maka pasal ka'adilan, maka pasal hukuman Tuhan.
9 Pinahati sigām e'na pasal dusa sigām pagga mbal magkahagad ma aku.
10 Pinahati isab sigām pasal ka'adilan, sabab in aku itu pehē' na ni Mma'ku ati mbal
ta'nda'bi.

11 Pinahati du isab sigām pasal hukuman Tuhan, sabab tahukum na nakura' saitan,
ya magagi ma babaw dunya itu.
12 "Aheka gi' pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa, "sagō' mbal ta'anggapbi buwat-
tina'an.
13 Subay na at'kka pi'ilu in Rū Kasab'nnalan, bo' yampa kam bowana ata'u pasal
kasab'nnalan kamemon. Mbal iya amandu' min pagnahu'-nahu'na, sagō' ai-ai takalena
min Tuhan, ya na he' pamandu'na ma ka'am. Maka pinata'u kam e'na pasal pakaradja'an
ya pat'kka ma sinosōng.
14 Pinagmahaldika'an isab aku, sabab kamemon ya pamata'u Rū Tuhan ma ka'am asal
min aku.
15 Ai-ai palsuku'an Mma'ku, palsuku'anku du isab, angkan yukku ma ka'am, in
kamemon pamata'u Rū Tuhan ma ka'am asal bay min aku."

Karukka'an maka Kalasigan

16 Yuk si Isa, "Mbal at'ggol, mbal na aku ta'nda'bi. Pagpuwas ina'an isab, mbal at'ggol
ta'nda'bi du aku pabīng."
17 Magsuli-suli saga mulid si Isa kasehe'an, yuk sigām, "Ai bahā' hatina, ya yukna 'mbal
na at'ggol ati mbal na iya ta'nda'tam, maka puwas ina'an-i mbal at'ggol ati ta'nda'ta iya
pabīng?' Maka bay pah'llingna isab, ya yukna-i, 'sabab pehē' na iya kono' ni Mma'na?'
18 Ai bahā' hatina 'mbal na at'ggol?' Hē! Mbal tahati!"
19 Kinata'uwan asal e' si Isa in mulidna inān bilahi atilaw iya pasal bissalana. Angkan
yukna ni sigām, "Bay yukku ma ka'am insini', 'mbal at'ggol ati mbal aku ta'nda'bi, maka
mbal du isab at'ggol ati ta'nda'bi du aku pabīng.' Ya na itu bahā' pagtilaw-tilawanbi
dangan maka dangan?
20 B'nnal sadja pangahakaku itu ma ka'am, ka'am ilu maglemong du maka magdukka,
salta' pa'in kinōgan saga a'a mbal angisbat Tuhan. Taluwa' du kam kasusahan sagō'
papinda du susabi ni kalasigan.
21 Ya dalilna buwat d'nda anganak. Asusa iya sasangna song anganak. Sagō' pagma-
luwasan pa'in anakna, mbal na taentomna p'ddi' bay kalabayanna. Gom pa'in iya
kinōgan sabab aniya' onde'-onde' palahil ni dunya.
22 Damikiyanna ma ka'am. Ma buwattina'an asusa kam, sagō' mag'nda' du kitam
pabīng. Manjari magkōg-koyag du kam to'ongan ma halam aniya' makala'anan kōg-
koyagbi inān.
23 "Bang ta'abut llaw pag'nda'tam pabalik mbal aniya' panilawanbi aku. B'nnal
pangahakaku itu ma ka'am, ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab ōnku ya pamanyabutanbi,
tantu kam nirūlan e'na.
24 Dahū minnitu halam kam bay angamu' ai-ai ma sabab ōnku ya pamanyabutan.
Angamu' na kam, ati nirūlan sadja kam bo' ajukup kakōganbi."

Tara'ug saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

25 Yuk si Isa ni sigām, "Dahū, bay aku magparalilan, sagō' aniya' waktu mbal na aku
magparalilan ma ka'am. Atampal sadja pamissalaku ma ka'am pasal Mma'ku.
26 Ta'abut pa'in llaw ina'an-i, angamu' du kam ni Tuhan ma sabab ōnku ya
pamanyabutanbi. Ngga'i ka na aku angamu'an ka'am ni Mma'ku,
27 sabab Mma'ku alasa asal ma ka'am. Kinalasahan kam e'na ma sabab aku ya
kalasahanbi maka ma sabab pam'nnalbi in aku bay pi'itu min Tuhan.
28 Aho', bay aku pi'itu min Mma'ku Tuhan bo' pasampay ni dunya itu, ati ma
buwattina'an ala'an na aku min dunya bo' pabīng pehē' ni Mma'ku."
29 Yuk saga mulidna ni iya, "Buwattina'an ahangpat na pamissalanu, ngga'i ka bissala
paralilan.
30 Kata'uwan kami na in ka'a makasakupan kamemon. Mbal na kagunahannu akale
ma panilaw saga a'a sabab kata'uwannu asal deyom pikilan sigām. Angkanna kami
am'nnal to'ongan in ka'a bay pi'itu min Tuhan."
31 Yuk si Isa ma sigām, "Magkahagad na kam bahā' buwattina'an?
32 Sōng na waktu, arai' na to'ongan, in ka'am ilu magkaukanat du. Maglahian du
kam ni kaluma'anbi pakaniya-pakaniya ati bbahanbi du aku dangan-danganku. Sagō'
ya b'nnalna, ngga'i ka aku dangan-danganku sabab pat'ttog du Mma'ku ma aku.
33 Haka'anta na kam pasal itu kamemon bo' supaya asannang deyom ataybi ma sabab
kapameya'bi ma aku. Maitu ma dunya, bininasa du kam e' saga a'a mbal angisbat Tuhan,
sagō' da'a kam tināw. Tara'ugku na sigām."

17

Pangamu'-ngamu' si Isa Pasal Baranna

1 Akatis pa'in itu binissala e' si Isa, pahangad iya tudju ni sulga' anabbut ni
Tuhan. “O Mma',” yukna, “ta'abut na waktu. Mahaldika'un aku, Anaknu, supaya aku
makamahaldika' ka'a.
2 Bay aku kawakilannu magagi ma manusiya' kamemon bo' supaya buwananku
kallum kakkal ni sasuku a'a ya pamasuku'nu aku.
3 Buwattitu hatulan kallum kakkal itu: sasuku ata'u ma ka'a in ka'a Tuhan tunggal
sab'nnal-b'nnal, maka makata'u isab ma si Isa Al-Masi ya papi'itunu ni dunya, aniya' na
kallumna kakkal ni kasaumulan.
4 Bay na patuwa'ku kabangsanu maitu ma dunya, sabab atalus na e'ku saga hinang
bay pamahinangnu aku.
5 O Mma', mahaldika'un aku mailu ma pajātannu,* buwat bay mahaldika'ku ma halam
lagi' aniya' dunya pinapanjari.”

Angamu'-ngamu' si Isa pasal Saga Mulidna

6 “Bay na ka pata'uku ni saga a'a ya pamasuku'nu aku maitu ma dunya. Suku'nu asal
sigām, ati pasuku'nu sigām ma aku. Tabeya' e' sigām lapal palmannu,
7 maka kinata'uwan e' sigām in kamemon pamuwannu aku, asal min ka'a.
8 Bay na pasampayku ni sigām lapal pamuwannu aku, maka tataima' na e' sigām.
Kinata'uwan na e' sigām in aku sab'nnal-b'nnal deyo' bay min ka'a, maka magkahagad
na sigām in ka'a bay amapi'itu aku.
9 “O Mma', amu'anku junjung saga a'a itu. Ngga'i ka manusiya' kamemon ya amu'anku
itu, luwal saga a'a ya pamasuku'nu aku, sabab suku'nu du isab.
10 Ma ka'a asal suku'ku kamemon, maka ma aku isab suku'nu kamemon. Talhakit isab
kabangsaku ma sabab saga a'a ya suku'ku itu.
11 Na, marai' na aku pabalik pi'ilu ni ka'a. Sōng na bbahanku dunya itu, sagō' in sigām
suku'ku itiya' masi ma dunya. O Mma'ku Sussi, hampanin sigām sabab min barakat
ōnnu, ya ōn bay pamuwannu aku, bo' supaya sigām magdakayu' atay buwat kita.
12 T'ggolku masi maitu ma saga a'a ya pamasuku'nu aku, bay sigām hampananku min
barakat ōnnu, ōn bay pamuwannu aku. Bay sigām tunggu'anku angkan halam aniya'
min sigām bay amutawan min ka'a. Halam aniya' alungay min ka'a, luwal dakayu', ya
ganta'anna pabutawan, ati minnē' atuman du pa'in in bay pinagba'at ma deyom Kitab.”
13 Angamu'-ngamu' lagi' si Isa, yuk-i, “Na, Mma', marai' na aku pabalik pi'ilu ni ka'a.
Angkan ko', t'ggolku masi ma dunya itu pamandu'ku na pa'in llingku itu bo' aheya
kakōgan saga mulidku, luwas isab min kakōganku.
14 Bay na pasampayku palmannu ni sigām ati kinab'nsihan e' saga a'a ya mbal angisbat
ka'a, sabab magsaddī sigām maka a'a he'. Pasali' sigām ni aku, sabab ya du aku halam
aniya' lamudku ma saga a'a ya mbal angisbat ka'a ma dunya itu.
15 Mbal aku angamu' subay pala'annu saga a'a suku'ku min dunya. Ya amu'ku bang
pa'in sigām hampanannu bo' mbal tapagagihan e' nakura' saitan, ya patila'atun.
16 Pasali' sigām ni aku, pagka ngga'i ka dunya itu ya lahat sigām luggiya'.
17 Pasaddīhun maka sussihun sigām supaya sigām ma ka'a sadja. Ya panussi sigām
pandu'nu b'nnal, hatina palmannu.
18 Bay sigām soho'ku pehē' ni saga a'a ma dunya, buwat bay panoho'nu aku pi'itu ni
deyom dunya.
19 Ma sabab sigām, ya angkan aku magpasuku' di-ku ma ka'a, supaya sigām suku'nu
to'ongan.
20 “Ngga'i ka hal saga mulidku ītu ya amu'anku,” yuk si Isa, “sagō' saga a'a kamemon
ya song magkahagad ma aku ma sabab lapal sigām.
21 O Mma', angamu' aku junjung ni ka'a, bang pa'in sigām da'atay buwat kita, sabab
pataptap na pa'in ka ma aku, maka pataptap isab aku ma ka'a. Mura-murahan, bang
pa'in sigām pat'ttog ma kita, bang pa'in isab sigām magdakayu' atay kamemon supaya
magkahagad saga a'a ma dunya in ka'a bay amapi'itu aku.
22 Bay sigām pabangsaku buwat bay pamabangsanu ma aku, supaya sigām mag-
dakayu' atay buwat kita.
23 Hatina pataptap aku maina'an ma sigām buwat ka'a pataptap asal ma aku, bo'
supaya sigām da'atay to'ongan. Jari minnē' kinata'uwan e' saga a'a ma dunya itu in ka'a
bay amapi'itu aku, maka kinata'uwan isab in saga a'a magkahagad ma aku kalasahannu
du buwat panglasanu ma aku.

---

* **17:5 17:5** ‘Pajātan’, hatina ‘haddarat’ atawa ‘matahan’.

24 “O Mma'! Bay pamasuku'nu aku saga a'a itu, ati kabaya'anku sigām subay parongan
ma aku, bo' sigām maka'nda' sahaya ya pamuwannu aku. Sabab kalasahannu aku asal
ma halam gi' aniya' dunya.
25 O Mma', a'adil ka. Mbal ka kinata'uwan e' saga a'a porol ma dunya itu, sagō' aku itu
makata'uwan ka'a du. Maka saga a'a suku'ku itu, ata'u isab sigām in ka'a bay amapi'itu
aku.
26 Bay na ka pata'uku ma sigām, maka pata'uku na pa'in bo' supaya sigām pahōpannu
lasa tudju ni pagkahi sigām, buwat lasanu ma aku. Pata'uku isab sigām supaya aku
pataptap ma deyom atay sigām.”

18

Panaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53)

1 Aubus pa'in e' si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya maka saga mulidna tudju
ni dambila' sapa' Kedron. Aniya' kabbun kayu jaitun maina'an ati pasōd disi Isa pehē'.
2 Na, kinata'uwan e' si Judas bang pi'ingga ya papehē'an si Isa sabab araran iya maka
saga mulidna bay magtimuk maina'an. Si Judas itu a'a song anōngan si Isa ni saga
bantana.
3 Jari pina'an si Judas ni kabbun inān angamaliman damba'an sundalu bangsa Rōm
maka saga bag'llal bay pinabeya'an iya e' saga imam alanga maka saga Parisi. Magtakos
sigām maka aniya' suwariyan maka palita'an binowa e' sigām.
4 Kinata'uwan asal e' si Isa kamemon ya song makani-iya, angkan iya pasōng
pasampang ni saga a'a inān. Yukna ni sigām, “Sai pihabi?”
5 Yuk sigām, “Piha kami si Isa a'a Nasaret.”
“Aku na ko' itu,” yuk si Isa. Si Judas, ya a'a anukbalan si Isa ni saga bantana, ina'an
an'ngge maka saga a'a inān.
6 Pagpa'in si Isa, “Aku na ko' itu”, magtūy sigām pasuhut pahantak.
7 Jari atilaw si Isa pabalik, yukna, “Sai pihabi?”
Yuk sambung sigām, “Si Isa, a'a min Nasaret.”
8 Jari ah'lling si Isa, yukna, “Bay na kam haka'anku, aku na ko'. Bang aku ya pihabi,
na pasagarinbi saga sehe'ku itu amole'.”
9 Buwattitu pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay pangamu'-ngamu'na ni Mma'na
Tuhan, ya yuk-i, “O Mma', halam aniya' pabutawan minsan dakayu' min saga a'a bay
pamasuku'nu aku.”
10 Magtakos asal si Simun Petros, jari niurusan e'na kalisna bo' lagutna sosoho'an
Imam Muwallam inān. Ya tauwa' taingana kowan, autas magtūy. Ōn sosoho'an itu si
Malkus.
11 Yuk si Isa ni si Petros, “Pabalikun pakokosnu ni tagubanna. Akuhanku du kamemon
kabinasahan ilu pamakadal ma aku e' Mma'ku.”
12 Manjari sinaggaw si Isa e' saga sundalu maka nakura' sigām maka saga bag'llal
Yahudi, ati niengkotan.
13 Binowa iya e' sigām pehē' ni si Annas dahū. Si Annas itu mato'a si Kayapas, Imam
Muwallam ma tahun ina'an.
14 Bay angahūg gara' si Kayapas ma saga nakura' Yahudi, ya yukna ahāp lagi' bang
dakayu' du a'a amatay panganggan ti' saga a'a kamemon.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57)

15 Na, paturul ma si Isa si Simun Petros maka mulid dakayu'. Mulid dakayu' itu
magkata'u asal maka Imam Muwallam, angkan iya makabeya' ma si Isa sampay pasōd
ni deyom halaman luma' Imam Muwallam he'.
16 Sagō' si Petros iya ta'bba ma luwasan lawang. Daipara paluwas pabīng mulid si
Isa dakayu' he', bo' ama'id min d'nda anunggu'an lawang bang pa'in bowana si Petros
pasōd.
17 Tinilaw si Petros e' d'nda ma lawang inān, yuk-i, “Bang aku mbal alaung, dakayu'
mulid ka ma a'a itu.”
Amalilu magtūy si Petros. “Ē, ngga'i ka!” yukna.
18 Na, ahaggut sangom inān, angkan saga sosoho'an maka saga bag'llal bay angandokot
api, ati ina'an sigām magt'nggehan ma sakalibut api magdangkahan. Pina'an isab si
Petros patimbul ni sigām.

Si Isa Sinumariya e' Imam Muwallam
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71)

19 Manjari si Annas, ya bay Imam Muwallam, amariksa' si Isa ma pasal saga mulidna
maka ma pasal pamandu'na.
20 Anambung si Isa, yukna, "Bay aku amandu'an saga a'a kamemon ma mata
mairan. Ai-ai pamandu'ku bay pah'llingku ma pagtimukan saga Yahudi, ma deyom
kalanggal-langgalan maka ma langgal pagkulbanan. Halam aniya' bay pamandu'ku ma
kalimbungan a'a.
21 Angay aku tilawnu? Tilawun saga a'a bay akale ma pamandu'ku. Tilawun sigām
bang ai bay pamandu'ku. Kinata'uwan asal e' sigām."
22 Pagbissala pa'in itu e' si Isa, magtūy iya sinampak e' dakayu' jaga bay maina'an, ati
yukna ni si Isa, "Halam bahā' aniya' addatnu anambungan Imam Muwallam buwattilu!"
23 Sinambungan jaga inān e' si Isa, yukna, "Bang hati' asā' pah'llingku ma Imam
Muwallam, haka'in saga a'a kamemon ma pagsara'an itu bang ai kasā'an llingku. Sagō'
bang halam aniya' sā'na, angay aku sampaknu?"
24 Puwas e', ma masi niengkotan si Isa, tinandanan na iya e' si Annas pehē' ni si
Kayapas, ya Imam Muwallam.

Amalilu Pabīng si Petros
(Matiyu 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62)

25 Ina'an masi si Simun Petros an'ngge ma parangkahan. Tinilaw iya e' saga sehe'na
magt'nggehan, yuk-i, "Ka'a, mulid ka bahā' ma a'a inān?"
Amalilu magtūy si Petros. "Ngga'i ka," yukna.
26 Ina'an isab dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, sugsug ni a'a bay autas taingana e'
si Petros. Yuk sosoho'an itu ni si Petros "Ngga'i ka ka'a bahā' bay ta'nda'ku ameya' ma
a'a inān hinabuna ma kabbun?"
27 Amalilu si Petros pabīng. "Ngga'i ka," yukna. Magtūy angukku'uk manuk.

Si Isa Binowa Paharap ma Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5)

28 Dai' llaw pa'in, pininda si Isa min luma' si Kayapas tudju ni astana' gubnul bangsa
Rōm. Sagō' saga nakura' Yahudi halam bay pasōd ni deyom astana' sabab makabatal
kono' bang sigām pasōd ni deyom luma' ngga'i ka luma' Yahudi, ati mbal sigām makajari
palamud magjamu ma Hinang Paglakad.
29 Angkan paluwas gubnul Pilatu ni sigām bo' atilaw, yukna, "Ai panuntutanbi a'a itu?"
30 Yuk sambung sigām, "Mbal du bay tukbalan kami a'a itu ni ka'a bang halam aniya'
dusana."
31 "Na," yuk si Pilatu ni sigām, "ka'am na angahukum iya ma buwat kal'ngnganan
sara'bi."
Anambung saga Yahudi, yuk sigām, "Halam aniya' kapatut kami amat'nna' hukuman
ni kamatay minsan ma sai."
32 Buwattē' kahālanna bo' supaya magmaksud bay pah'lling si Isa dahū pasal
buwattingga kamatayna.
33 Pasōd si Pilatu ni deyom astana' pabīng ati soho'na si Isa binowa patampal ni iya.
Yukna ni si Isa, "Ka'a ilu, sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?"
34 Yuk sambung si Isa, "Ya patilawnu itu, min paghona'-hona'nu bahā', atawa aniya'
a'a saddī bay angahaka'an ka'a ma pasalanku?"
35 Anambung si Pilatu, yukna, "Oy! Pangannalnu aku itu Yahudi bahā'! Saga bangsanu
du maka saga nakura' kaimamanbi ya bay anukbalan ka'a pi'itu ni aku. Angay, ai
dusanu?"
36 Anambung si Isa, yukna, "Ya pagsultananku ngga'i ka maitu ma dunya. Abila bay
maitu ma dunya, bay du angatu saga bebeya'anku bo' aku mbal tasaggaw e' saga nakura'
Yahudi. Aho', ngga'i ka maitu pagsultananku."
37 Jari tinilaw iya e' si Pilatu, yukna, "Bang buwattilu, sultan ka bahā'?"
Yuk sambung si Isa, "Ka'a ya ah'lling in aku sultan. Ya na itu sababanna angkan
aku nianakan maka angkan aku pi'itu ni dunya, supaya aku makapamissala ma pasal
kasab'nnalan. Sasuku ameya' ma kasab'nnalan akale du ma aku."
38 Yuk si Pilatu, "Ai bahā' in kasab'nnalan?"

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25)

Apuwas pa'in ina'an-i, paluwas si Pilatu pehē' ni saga Yahudi ati yukna ma sigām,
"Halam aniya' tapihaku sababan pangahukumanku a'a itu.

39 Sagō' kahaba' waktu paghinang Hinang Paglakad, ya kabiyaksahanbi subay aniya'
dakayu' pilisu paluwasku. Bilahi kam bahā' bang paluwasanku ka'am sultan bangsa
Yahudi itu?”
40 Magpangolang saga a'a inān, yuk-i, “Da'a bang a'a ilu-i. Si Barabbas ya kabaya'an
kami.” Na, mundu asal si Barabbas.

19

1 Manjari itu magpanoho'an si Pilatu in si Isa subay niraplosan.
2 Puwas e' aniya' bahan itingan tinabid e' saga sundalu, nihinang sali' luwa korona
pamaporong kōk si Isa. Pinajubahan isab iya e' sigām maka juba taluk.
3 Patampal sigām ni iya magbalik-balik bo' magtunggīng. Yuk pagtunggīng sigām,
“Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!” Jari pinagsampak iya e' sigām ma baihu'na.
4 Paluwas pabīng si Pilatu amissalahan saga a'a magtimukan inān, yukna, “Nda'unbi.
Itiya' si Isa paluwasku ni ka'am bo' supaya kata'uwanbi halam aniya' tabākku sababanna
pamat'nna'anku iya hukuman.”
5 Jari paluwas isab si Isa. Masi gi' bahan itingan paporong ma kōkna, maka masi gi'
jubana taluk. Yuk si Pilatu ni saga a'a, “Nda'unbi. Ya na itu a'a!”
6 Pag'nda' pa'in saga imam alanga maka saga jaga langgal ma si Isa, magtūy sigām
magpangolang, yuk-i, “Papatayun iya! Lansangun iya ni hāg!”
Yuk si Pilatu ni sigām, “Baya'-baya'bi na! Ngā'unbi bo' ka'am na angalansang iya ni
hāg. Sagō' bang ma aku, halam aniya' sababanna tabākku pamat'nna'an iya hukuman
ni kamatay.”
7 Yuk saga Yahudi inān ni iya, “Aniya' sara' kami, yukna, a'a ilu subay pinapatay sabab
magpina'in iya in iya kono' Anak Tuhan.”
8 Makakale pa'in si Pilatu ma lling saga a'a itu, gom pa'in pasōng gawana.
9 Binowa e'na si Isa pasōd pabalik ni deyom astana' bo' tilawna, yukna, “Minningga
ka?” Sagō' halam anambung si Isa.
10 Yuk si Pilatu ni iya, “Angay? Mbal aku sambungannu bahā'? Kalu mbal
kata'uwannu aniya' kapatutku amaluhaya ka'a. Maka aniya' kapatutku angalansang
ka'a ni hāg bo' ka pinapatay.”
11 Anambung si Isa, yukna, “Bang ngga'i ka ya Tuhan amuwanan ka'a kapatut, halam
aniya' kapatutnu amapatay aku. Angkanna a'a bay anukbalan aku ni ka'a aheya gi'
dusana min dusanu.”
12 Puwas e' amiha lawang si Pilatu pamaluhayana ma si Isa. Sagō' magpangolang
na pa'in ba'anan Yahudi he', yuk sigām, “Bang ka'a amaluhaya a'a ilu, ngga'i na ka
bagay Sultan Mahatinggi. Sai-sai magsultan-sultan di-na magbanta du maka Sultan
Mahatinggi.”
13 Pagkale pamissala saga a'a inān e' si Pilatu, binowa e'na si Isa paluwas. Ati aningkō'
si Pilatu ma pangahukuman, ya ma halaman niōnan Halaman Batu. (Gabbata ōnna
bang ma bahasa Hibrani.)
14 Llaw pagsakap jamu, ma Hinang Paglakad ko' inān, maka song ugtu llaw na. Jari
pagtingkō' si Pilatu, yukna ni saga a'a, “Ilu na Sultanbi!”
15 Sagō' magpangolang sadja saga a'a inān, yuk sigām, “La'anin iya! La'anin!
Lansangun iya ni hāg!”
Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, “Papatayku bahā' sultanbi?”
Anambung saga imam alanga, yuk-i, “Halam aniya' sultan kami, luwal Sultan
Mahatinggi ma Rōm!”
16 Ya katapusanna, ni'nde'an si Isa e' si Pilatu pehē' ni kaimaman e', supaya iya
pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa nilansang ni hāg
(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43)

Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu.
17 Paluwas iya min da'ira maka e'na ananggung hāg ya song pangalansangan iya.
Patudju iya ni lugal niōnan Peya'-peya' Kōk. (Golgota ōnna bang ma bahasa Hibrani.)
18 Pagmahē' pa'in, nilansang si Isa ni hāg e' saga sundalu ati pinat'ngge hāg e'. Aniya'
isab duwangan l'lla nilansang ni hāg sigā min bihing si Isa karuwambila'.
19 Aniya' sulat pamata'u bay sinulat e' gubnul Pilatu, sinō' pinehē' ni diyata' hāg si Isa.
Yuk sulat e', “SI ISA AˈA NASARET, SULTAN BANGSA YAHUDI.”
20 Aheka a'a bay makabassa sulat itu sabab asekot ni Awrusalam lahat pamapatayan
si Isa inān, maka sulat itu bay tasulat ma bahasa Hibrani maka ma bahasa Rōm maka
ma bahasa Girīk.

21 Mbal bilahi saga imam alanga ma bay tasulat e' sultan, angkan yuk sigām pehē' ni
si Pilatu, “Da'a sulatun ‘Sultan bangsa Yahudi.’ Sulatun, ‘A'a magpina'in in iya sultan
Yahudi.’ ”
22 Anambung si Pilatu, yukna, “Bay na tasulat sulatku.”
23 Talansang pa'in si Isa ni hāg e' saga sundalu, ningā' e' sigām s'mmekna ati binahagi'
mpat pamahagi' sigām dangan maka dangan. Aniya' gi' dakayu' badju' si Isa dalos
hinanganna.
24 Magsuli-suli saga sundalu, yuk-i, “Da'a gese'ta badju' itu. Ahāp lagi' pagtokoranta bo'
kata'uwanta bang sai kat'nna'anna.” Pagka buwattē' hinang saga sundalu inān aniya'
kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Kapagbahagi'an s'mmekku e' saga a'a.
Kapagtokoran e' sigām badju'ku bang sai kat'nna'anna.”
25 Na, ina' si Isa, maka danakan ina'na, maka si Mariyam h'nda si Klopas, maka si
Mariyam min lahat Magdala, ina'an magt'nggehan ma bihing hāg bay pangalansangan
si Isa.
26 Ta'nda' e' si Isa ina'na maka dakayu' mulidna ya kalasahanna an'ngge maina'an, ati
yukna ni ina'na, “Ina', anaknu na mulid ilu.”
27 Yukna isab ni mulidna inān, “Ilu na ina'nu.” Angkanna, puwas min llaw ina'an, ina'
si Isa bay binowa e' mulid inān paokom ma iya.

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49)

28 Manjari itu kinata'uwan e' si Isa ajukup na kamemon bay pamahinang ma iya.
Sakali yukna, “Patay bohe' aku.” Buwattē' pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay
tasulat ma deyom Kitab.
29 Aniya' maina'an dakayu' poga-poga isihan binu al'ssom, angkan saga sundalu bay
angal'ggoman l'ppus ni deyom binu he'. Pinasagnat e' sigām ni tōng kayu-kayu bo'
yampa pina'abut pehē' ni bowa' si Isa.
30 Makas'ssop pa'in si Isa ma binu, yukna, “Atalus na hinangku.” Jari patoyok kōkna
maka ab'kkat napasna.
31 Na, pagka llaw Juma'at na, angamu' saga nakura' Yahudi pehē' ni si Pilatu, sinō'
pinōngan tape' saga a'a t'llungan bay nilansang ni hāg inān, bo' supaya al'kkas amatay,
jari tapareyo' min hāg ma halam gi' ta'abut llaw Sabtu'. Mbal bilahi saga nakura' bang
patay inān paddas pinasagaran ma hāg sampay ma llaw Sabtu', sabab ya na llaw landu'
ahalga' ma bogbog sigām.
32 Angkan pehē' saga sundalu amōngan tape' saga a'a duwangan bay nilansang ni hāg
sambeya' maka si Isa, ubus tape' dangan bo' dangan.
33 Sagō' maka'abut pa'in sigām ni si Isa, ta'nda' e' sigām in iya amatay na asal, angkan
halam kala'usan pinōngan tape'na.
34 Gom pa'in nihiyak kīdna maka budjak e' dakayu' sundalu inān ati paluwas magtūy
laha' maka bohe'.
35 A'a bay makanyata' ya tahinang itu ma si Isa, sinulat e'na saga pakaradja'an
itu supaya kam magkahagad isab. Kapangandolan panaksi' a'a anulat itu, maka
kata'uwanna b'nnal asal bissalana.
36 Pat'kka buwattitu supaya aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya
yuk-i, “Halam aniya' to'olangna apōng minsan dakayu'.”
37 Maka aniya' gi' ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, “Ang'nda' du sigām ma a'a bay tahiyak
e' sigām.”

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56)

38 Puwas e' aniya' dakayu' a'a min lahat Arimati pehē' ni si Pilatu. Ōnna si Yusup,
mulid si Isa bay maglimbung pasal kapagmulidna sabab tināw nila'at e' saga nakura'
Yahudi. Pehē' si Yusup itu ni si Pilatu ama'id angā' mayat si Isa. Pinatugutan iya e' si
Pilatu angkan iya pina'an amareyo' mayat si Isa min hāg.
39 Sehe'na si Nikudimas, ya bay pehē' ni si Isa waktu sangom. Si Nikudimas itu amowa
saga limampū' kilu laksi', mira maka alos*, pinaglamugay.
40 Manjari niā' mayat si Isa e' saga a'a duwangan itu bo' yampa sinaput e' sigā maka
kuku pote' pinabeya'an laksi', buwat addat bangsa Yahudi bang amahilala' patay.

---

* **19:39 19:39** ‘Mira maka alos:’ ginis pahamut ya ginuna pangapul.

41 Aniya' kabbun ma atag bay pamapatayan si Isa, maka aniya' ma deyom kabbun
inān pangubulan baha'u bay kinehean ma deyom batu. Halam gi' aniya' bay takubul
maina'an.
42 Jari itu, pagka song sangom Sabtu' na, kinubul mayat si Isa maina'an sabab asekot
du pangubulan inān ni bay pamapatayan iya.

20

Kubul Halam Maga'a
(Matiyu 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12)

1 Pagdai' llaw pa'in ma llaw Ahad, ma halam gi' apote' sobangan, pehē' ni kubul si
Mariyam, d'nda min lahat Magdala. Ta'nda'na in batu panambol lowang kubul bay na
nila'anan.
2 Sakali paragan iya pehē' angahaka'an si Simun Petros maka mulid dakayu', ya
kinalasahan asal e' si Isa. Yuk si Mariyam ni sigā, "Halam na maina'an Panghū'tam.
Aniya' bay angala'anan iya min deyom kubul maka mbal kata'uwan kami bang maingga
pamat'nna'an sigām ma iya."
3 Manjari si Petros maka mulid dakayu' magdai'-dai' pehē' ni kubul.
4 Paragan sigā karuwangan sagō' al'kkas gi' mulid dakayu' min si Petros, ati makarahū
iya at'kka ni kubul.
5 Pakuru' iya pasīb ni deyomna ati ta'nda'na saga saput maina'an, sagō' halam iya
pasōd.
6 Jari at'kka na si Petros min buli'anna ati patūy pasōd ni deyom kubul. Ta'nda'na
saput si Isa pat'nna'an di-na maina'an,
7 maka ta'nda'na turung-mukana palūn. Saddī kat'nna'anna, mbal magbeya' maka
saput e'.
8 Ma katapusanna, pasōd na isab mulid dakayu', ya bay makarahū pina'an. Pag'nda'na
saput, magtūy iya magkahagad na pasal si Isa.
9 (Aniya' asal bay tasulat ma deyom Kitab ma pasalan si Isa, in iya subay allum pabīng
min kamatayna, sagō' halam gi' bay tahati lapal Kitab inān e' saga mulid e'.)
10 Manjari amole' na sigā karuwangan.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Markus 16:9-11)

11 Sagō' an'ngge-n'ngge na pa'in si Mariyam mahē' ma atag kubul e', maka e'na anangis.
Hinabuna anangis, pakuru' iya pasīb ni deyom kubul.
12 Aniya' ta'nda'na duwa mala'ikat magjuba pote' aningkō' maina'an ma bay pa-
mat'nna'an mayat si Isa, dangan min bay kōkna, dangan min bay tape'na.
13 Yuk saga mala'ikat itu ni iya, "Arung, angay ka angkan anangis?"
Anambung si Mariyam, yukna, "Sabab wa'i bay nila'anan e' sigām mayat Panghū'ku,
maka mbal kata'uwanku bang pi'ingga ya pamat'nna'an sigām ma iya."
14 Masi pa'in ah'lling si Mariyam, palingi' iya ati ta'nda'na si Isa an'ngge maina'an.
Sagō' halam takilāna bang iya na si Isa.
15 Yuk si Isa ni iya, "Arung, angay ka anangis? Sai pihanu?"
Kinabā' e' si Mariyam in a'a inān tunggu' kabbun, angkan yukna ni iya, "Tuwan, bang
ka'a bay amowa mayatna minnitu, haka'in aku bang maingga pamat'nna'annu iya bo'
aku pehē' angā' iya pabīng."
16 Yuk si Isa ni iya, "Mariyam."
Magtūy iya paharap ni si Isa ati yukna ni iya ma buwat bahasa Hibrani, "Rabbuni!"
Hatina "guru".
17 Yuk si Isa ni iya, "Da'a aku balutin sabab halam gi' aku bay makapole' ni Mma'ku.
Sagō' pehē' ka ni saga dauranakanku. Haka'in sigām in aku song amole' ni Mma'ku
maka Tuhanku, hatina ni Mma' sigām maka Tuhan sigām."
18 Jari si Mariyam, d'nda min Magdala, pehē' na angahaka'an saga mulid pasal
kapang'nda'na ma Panghū' Isa maka pasal bay pah'lling si Isa ma iya.

Magpa'nda' si Isa ni Saga Mulidna
(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49)

19 Sangom Ahad pa'in, magtimuk na saga mulid si Isa ma deyom luma'. Saga lawangna
bay sinularan pahogot sabab tināw sigām ma saga nakura' Yahudi. Sakali pina'an si Isa
an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ah'lling ni sigām, yukna, "Mura-murahan, bang
pa'in kam kaniya'an kasannangan atay."

20 Manjari pa'nda'anna sigām saga limpa' ma tanganna maka ma kīdna. Akōd to'ongan
saga mulidna inān pag'nda' sigām ma Panghū'.
21 Ah'lling si Isa pabīng, yukna ma sigām, “Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an
kasannangan atay. Soho'ta kam pehē' ni dunya buwat bay kapanoho' e' Mma'ku ma
aku.”
22 Puwas e' anganapas si Isa ma sigām maka e'na ah'lling, yukna, “Taima'unbi na Rū
Sussi.
23 Bang ampunbi dusa a'a, niampun du dusa sigām e' Tuhan. Bang mbal ampunbi,
mbal du isab niampun e' Tuhan.”

Si Isa maka si Tomas

24 Na, ma waktu katuwa' si Isa ni saga mulidna inān halam bay maina'an si Tomas. Si
Tomas itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, ya niranglay K'mbal.
25 Manjari nihaka'an iya e' kasehe'an, yuk-i, “Bay ta'nda' kami in Panghū'.”
Sagō' yuk si Tomas, “Bang mbal tanyata'ku maka tasadsadku limpa' lansang ma pād
tanganna, maka bang mbal tasadsadku bakat ma kīdna, mbal du aku magkahagad.”
26 Palabay pa'in pitung'llaw minnē' magtimuk na pabalik saga mulid si Isa ma deyom
luma', maka ina'an na isab si Tomas. Kasularan asal saga lawang e', sagō' pina'an sadja
si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati yukna, “Mura-murahan, bang pa'in kam
kaniya'an kasannangan atay.”
27 Jari ah'lling iya ni si Tomas, yukna, “Nda'un tanganku itu. Abutun maka tōng
tangannu. Pa'abutun tangannu pi'itu ni kīdku. Da'a na ka magduwa-ruwa. Magkahagad
na ka to'ongan.”
28 Ah'lling si Tomas, yukna, “Ya Panghū'ku maka Tuhanku!”
29 Yuk si Isa ni iya, “Yampa ka magkahagad bahā', pagka ta'nda'nu na aku? Aheya
kalasigan saga a'a magkahagad ma aku minsan aku halam ta'nda' e' sigām.”

Pasal Jūd itu Angkan Sinulat

30 Aheka gi' saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa ma pang'nda' saga mulidna,
saddī min saga hinang ya tasulat ma jūd itu.
31 Sagō' angkan sinulat saga kahinangan itu ma deyom jūd itu, bo' supaya
pam'nnalanbi si Isa in iya b'nnal Al-Masi, Anak Tuhan, maka supaya kam kaniya'an
kallum kakkal ni kasaumulan ma sabab pagkahagadbi ma iya.

21

Magpa'nda' si Isa ni Pitu' Mulidna

1 Puwas daka pilang'llaw minnē' magpa'nda' si Isa pabīng ni saga mulidna mahē' ma
bihing danaw Tibiri. Buwattitu ya katuwa'na ni sigām:
2 Si Simun Petros bay maina'an magbeya' maka si Tomas ya niranglay K'mbal, maka si
Natanael ya min kauman Kana ma lahat Jalil. Ina'an isab magbeya' saga anak si Sibidi,
maka duwangan mulid si Isa saddī.
3 Na, ah'lling si Simun Petros, yukna. “Kaut gi' aku amokot.”
“Ameya' kami,” yuk kasehe'an e'. Jari paruwa' sigām ni bayanan bo' pauntas kaut,
sagō' halam aniya' ta'ā' sigām sampay ni karai'-llawan.
4 Baya-baya pa'in llaw, ina'an si Isa an'ngge ma bihing tampe sagō' halam iya takilā e'
saga mulidna.
5 Angalingan iya pehē' ni sigām, yukna, “Owa' saga bagay, halam bahā' aniya' ta'ā'bi?”
“Halam,” yuk sigām.
6 “Na,” yuk si Isa, “hūgunbi pokot min bihingbi kowan ilu ati maka'ā' kam.” Paghūg
pa'in, mbal sigām makahella' pokot ma sabab kaheka daing.
7 Manjari ah'lling dakayu' mulid ya kinalasahan e' si Isa. Yukna ni si Petros, “Panghū'ta
ko' inān!” Makakale pa'in si Simun Petros itu, magtūy sulugna pabīng badju' bay
urusanna, bo' pakuppa ni danaw tudju pehē' ni si Isa.
8 Saga mulid kasehe'an paturul min bayanan sigām, maka e' sigām angangguyud pokot
ap'nno' e' daing. Asekot asal sigām ni bihing, aniya' saga limampū' d'ppa lawakna.
9 Makaruwa'i pa'in sigām ni bihing, aniya' ta'nda' e' sigām api maka saga daing patapa
ma bagana, maka aniya' isab saga tinapay.
10 Yuk si Isa ni sigām, “Bowahunbi pi'itu saga daing min bay ta'ā'bi ilu.”
11 Angkan pehē' si Simun Petros paruwa' pabīng ni bayanan sigām bo' guyudna pokot
tudju kaleya. Ap'nno' pokot inān e' daing a'aslag, dahatus maka limampū' maka t'llu
hekana. Sagō' pokot e' halam agese' minsan sōdna aheka makalandu'.

12 Yuk si Isa ni sigām, “Dai' kam amangan.” Halam aniya' ma saga mulidna inān
makatawakkal atilaw iya bang sai iya, sabab kinata'uwan e' sigām in iya Panghū' sigām.
13 Jari pehē' si Isa angā' tinapay bo' pamuwanna ni sigām, damikiyanna saga daing.
14 Kamint'lluna na itu magpa'nda' si Isa ni saga mulidna damuli pa'in min llaw bay
pamakallum iya min kamatay.

Si Isa maka si Petros

15 Aubus pa'in e' sigām amangan, amissala si Isa ni si Simun Petros. “Simun anak si
Yahiya,” yukna, “lasanu ni aku, alabi gi' bahā' min saga sehe'nu itu?”
“Aho' Panghū',” yuk si Petros, “kata'uwannu in aku alasa ma ka'a.”
Yuk si Isa, “Na, upiksa'un saga bili-biliku.”
16 Atilaw si Isa pabīng, yukna, “Simun anak si Yahiya, kalasahannu aku bahā'?”
“Aho', Panghū',” yukna, “kata'uwannu du in aku alasa du ma ka'a.”
Yuk si Isa, “Na, ipatun saga bili-biliku.”
17 Kamint'lluna na patilaw si Isa ma si Petros. “Simun anak si Yahiya,” yukna,
“kalasahannu bahā' aku?”
Asusa na si Petros sabab pinamint'llu gi' e' si Isa patilawna ma iya, ya yukna, “Alasa
ka bahā' ma aku.” Angkan anambung si Petros ma si Isa, yukna, “Panghū', kata'uwannu
kamemon. Kata'uwannu in aku alasa du ma ka'a.”
Yuk si Isa ma iya, “Na, upiksa'un saga bili-biliku.
18 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a,” yuk si Isa, “ma kabata'nu lagi' bay ka
amas'mmekan di-nu. Bay ka lum'ngngan pi'ingga-pi'ingga kabaya'annu. Sagō' bang
ka ato'a na pah'nnatnu du tangannu ati a'a saddī ya angengkotan ka'a bo' ka binowa ni
papehē'an ya ngga'i ka kabaya'annu.”
19 Binissala itu e' si Isa pamata'una bang ai bowahan kamatay si Petros ma waktu
sinōng, kamatay pangamahaldika'na ma Tuhan. Puwas e' yuk si Isa ma si Petros,
“Ameya' sadja ka ma aku.”
20 Jari palingi' si Petros ati ta'nda'na paturul ma iya mulid dakayu', ya kinalasahan e'
si Isa. Ya na itu mulid bay pali'id ni si Isa ma waktu kapagjamu sigām, maka bay atilaw
iya, ya yukna, “Tuwan Panghū', sai bahā' song anōngan ka'a ni saga bantanu?”
21 Pag'nda' si Petros ni mulid dakayu' itu, yukna ni si Isa, “Panghū', buwattingga a'a
ina'an-i?”
22 Yuk si Isa ni si Petros, “Bang kabaya'anku a'a inān subay allum sampay ni kabīngku
pi'itu, da'a na kasusahun. Ameya' sadja ka ma aku.”
23 Jari tinuhuma e' saga bebeya'an si Isa pasal mulidna dakayu' itu mbal magkamatay.
Sagō' halam si Isa bay amissala in a'a inān mbal du amatay. Ya sadja yukna, bang
saupama kabaya'anna mulidna inān subay allum sampay kabīngna ni dunya, ngga'i ka
kasusahan si Petros.
24 Ya mulid pinagsuli-suli itu, ya na a'a angahaka pasal saga pakaradja'an itu, maka
iya isab bay anulat itu kamemon. Maka kata'uwan kami in hakana asal b'nnal.
25 Aheka to'ongan saga hinang saddī bay tahinang e' si Isa. Bang saga hinang itu ganta'
tasulat kamemon ma saga kitab, kumpasku mbal s'ddong ma deyom dunya saga kitab
ya panulatan iya. *Tammat*

KAHINANGAN

Pahati Pasal Jūd itu

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas supaya tahati e' si Teyopilus pasal kahinangan saga a'a ya bay kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Ya na itu sulat karuwana bay tasulat e' si Lukas ni si Teyopilus, a'a bangsahan.

Nihaka e' si Lukas maitu bang buwattingga kasaplag haka pasal si Isa ni kamemon kalahat-lahatan. Tagna' pagkahi sigām Yahudi sadja ya panganasihatan e' saga a'a kawakilan itu, puwas e' saga bangsa ngga'i ka Yahudi, sampay pa'abut ni lahat alawak.

Nihaka isab ma deyom sulat itu pasal Rū Sussi, ya pinaniya'an saga a'a itu e' Tuhan, panabang sigām maghinang ai-ai bay panoho'anna ma sigām.

Si Lukas itu bay sehe' si Paul ma l'ngnganana magnasihat lapal Tuhan, sampay ma waktu kapangalabusu ma iya ma da'ira Rōm.

KAHINANGAN

Saga A'a Kawakilan

Kapa'angkat si Isa ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Lukas 24:50-53)

1 Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.
Tuwan Teyopilus, ma sulat bay sulatanku ka'a dahū, bay pangahakaku saga hinang
maka pandu' si Isa kamemon, sangay min tagna' kapaghinangna
2 sampay ni llaw bay pama'angkat iya tudju ni sulga'. Ma halam gi' iya bay pa'angkat,
aniya' saga panoho'an pang'bba e'na ma saga a'a bay kawakilanna, labay min Rū Sussi.
3 Puwas pa'in kamatay si Isa, ma deyom mpatpū' llaw araran iya magpanyata'
magbaran ni saga a'a bay kawakilanna. Min heka iya ama'nda'an di-na bo' mattan
to'ongan in iya asal allum. Ta'nda' iya e' sigām ati ma deyom mpatpū' llaw he', amissala
iya ni sigām pasal kapagparinta Tuhan.
4 Aniya' isab waktu kapagsalu si Isa maka saga mulidna inān, pasalta' magpanoho'an
iya ma sigām, yukna, "Da'a gi' kam ala'an min da'ira Awrusalam. Lagarinbi dahū
paljanji'an Mma'ku ya pamuwanna ma ka'am, buwat bay pamata'uku ma ka'am.
5 Si Yahiya he', bohe' ya bay pamandina saga a'a. Sagō' saddī ya pamandi ka'am.
Palabay daka pilang'llaw, pinahōpan du kam Rū Sussi."
6 Manjari itu, magtimuk pa'in sigām maka si Isa, atilaw sigām ni iya. "Tuwan Panghū',"
yuk sigām, "ya na itu bahā' waktu pamabīngnu ni bangsa kami Isra'il ya bay kapatut
kami tagna' ang'ntanan pagparinta?"
7 Yuk sambung si Isa, "Mbal kam makata'u pasal ilu-i, sabab Mma'ku sadja ya taga-
kapatut amat'nna' waktu maka masa.
8 Saguwā'," yuk si Isa, "kabuwanan du kam kawasa ma waktu kahōp Rū Sussi ni
ka'am, ati magpasab'nnal kam ma pasalku ma da'ira Awrusalam itu, ma kaluha'an lahat
Yahudiya, ma lahat Samariya, sampay ma mpat pidju alam."
9 Aubus pa'in pamissala si Isa, tabowa iya pa'angkat ni sulga', ma sabu sigām
magpang'nda'. Sakali kalimbuhan iya e' gabun, halam na ta'nda' e' sigām.
10 Masi na pa'in sigām ang'nda' papatong ni langit hinabu si Isa pa'angkat, jari aniya'
duwangan l'lla magpamakay pote' an'ngge ma atag sigām.
11 Yuk duwangan itu ni sigām, "Ka'am saga a'a Jalil! Angay kam magt'nggehan na pa'in
papatong tudju ni langit? Si Isa, ya bay pina'angkat min ka'am tudju ni sulga', pabīng
du, bo' kabīngna pi'itu magsali' maka buwat bay ka'angkatna, ya ta'nda'bi itu."

Si Mattiyas Pinene' Paganti' min si Judas

12 Sakali amole' na saga a'a kawakilan e' min būd Kayu Jaitun tudju ni Awrusalam,
saga dakilometro lawakna.
13 Makat'kka pa'in sigām ni Awrusalam, magtūy sigām pariyata' ni bilik paghanti'an.
Ya maina'an disi Petros, si Yahiya, si Yakub, si Andariyas, si Pilip, si Tomas, si Bartolome,
si Matiyu, si Yakub anak si Alpa, si Simun ya niranglay Pangangatu, maka si Judas
dakayu' ya anak si Yakub.
14 Araran sigām magtipun angamu'-ngamu' ni Tuhan. Pabeya' isab ma sigām saga
kar'ndahan, sampay si Mariyam ina' si Isa maka saga danakan si Isa l'lla.
15 Na mbal at'ggol minnē', magtipun saga a'a magpangandol ma si Isa. Aniya' sigām
kulang-labi dahatus maka duwampū'. Manjari an'ngge si Petros ma t'ngnga'-t'ngnga'
sigām amissala.

16 “Saga dauranakanku,” yukna, “wajib subay aniya' kamaksuran ma lapal Rū Sussi,
ya bay pinasulat ma si Da'ud ma pasal si Judas. Si Judas Iskariyut, ya na bay anuli'an
saga a'a anaggaw si Isa.
17 Si Judas itu bay dansehe'an maka kitam. Bay iya kawakilan isab e' si Isa maghinang
buwat hinangtam.”
18 Ya sīn bay panamba si Judas ma hinangna ala'at, ya pamasaggawna si Isa ni saga
bantana, bay pam'llina tana'. Tab'llina pa'in tana' he', ahūg iya pareyo' minna'an ati
abustak b'ttongna. Paluwas tina'ina kamemon.
19 Kinata'uwan itu e' a'a kamemon ma Awrusalam, angkan tana' inān niōnan e' sigām
Akeldama, ma buwat bahasa Yahudi, hatina “Tana' Tamba Laha'.”
20 “Na,” yuk si Petros, “aniya' tasulat ma deyom Kitab Jabul, ya yuk-i,
‘Bang pa'in asiya-siya palahatanna.
Subay halam aniya' pat'nna' maina'an pabīng.’
Maka aniya' isab ayat dakayu', yuk-i,
‘Subay aniya' a'a saddī paganti' ma bay hinangna he'.’ ”
21-22 Amissala gi' si Petros, yukna, “Angkanna subay aniya' gin'llal saddī ameya' ma
kitam anaksi' in Panghū' Isa allum na pabīng. Ya subay pinene' a'a bay sehe'tam ma
waktu kapagbeya' Panghū' Isa maka kitam, min waktu bay kapamandi a'a e' si Yahiya
sampay ni llaw ka'angkat si Isa min kitam tudju ni sulga'.”
23 Sakali itu sinabbut e' sigām ōn duwangan l'lla pamene'an. Dakayu' inān si Yusup,
ya niōnan si Barsabbas (atawa si Justus), maka dakayu' si Mattiyas.
24 Angamu'-ngamu' disi Petros ni Tuhan, yuk sigām, “O Tuhan, kata'uwannu bang ai
ma deyom pikilan manusiya' kamemon. Pandu'in kami bang sai pene'nu ma duwangan
itu
25 ganti' si Judas, bo' tahinangna hinang ya pamasuku'nu ma saga a'a kawakilan. Sabab
hinang itu bay ni'bbahan e' si Judas, pagka wa'i na iya amole' ni lahatna kakkal.”
26 Puwas ina'an magko'ot-ko'ot na sigām ōn a'a pamene'an. Ya tako'ot inān ōn si
Mattiyas, jari pinak'nnop iya ni kasangpū' maka ssa ya bay kawakilan si Isa inān.

2

Kapatulun Rū Sussi ma Llaw Pentekosta

1 Ta'abut pa'in llaw paghinang Pentekosta, magtimuk saga a'a magpangandol ma si Isa
kamemon.
2 Saru'un-du'un du aniya' bahonos min langit, sali' baliyu alandos patumbuk. Magtūy
tasōd kaluha'an luma' ya pagtingkō'an sigām inān.
3 Ati ta'nda' e' sigām sali' d'lla' api asaplag pat'nna' ma saga a'a inān pakaniya-pakaniya.
4 Manjari kamemon sigām inān kahōpan Rū Sussi ati anagna' sigām magbissala ma
ginisan bahasa. Ai-ai pamuwan ma sigām min kawasa Rū Tuhan, ya na he' pamissala
e' sigām.
5 Na, aniya' bay pahanti' maina'an ma Awrusalam saga a'a bangsa Yahudi bay min
kalahatan, a'a maga'agama.
6 Pagkale sigām ma hidjul min deyom luma' inān, magtūy aheka sigām patimuk
pina'an. Ainu-inu isab sigām sabab takale sigām saga bebeya'an si Isa magbissala ma
buwat bahasa sigām pakaniya-pakaniya.
7 Kinobla'an sigām kamemon, maka ainu-inu, angkan yuk sigām, “Daka ai takaletam
itu! Ya magpamissala itu hal ba'anan a'a min lahat Jalil!
8 Angay sigām makabissala bahasatam luggiya', dangan maka dangan?
9 Kitam itu,” yuk sigām, “min kalahat-lahatan ko'. Aniya' itu min lahat Partiya, min
Midiya, min Elam, aniya' min Mesopotami, min lahat Yahudiya itu, min Kappadoke, min
Puntus maka min Asiya.
10 Aniya' isab kitam min Prigiya, min Pampiliya, min lahat Misil maka min kalahatan
Libiya ya ma kasekotan lahat Kirini. Aniya' isab kitam min da'ira Rōm.
11 Aniya' kitam kasehe' bangsa Yahudi, maka aniya' kasehe' ngga'i ka Yahudi ya
papinda na ni agama Yahudi. Aniya' isab min pū' Kerete maka min lahat Arab.
Sagō' minsan kitam minningga lahat, takaletam saga a'a itu amissala ma bahasatam.
Takaletam pasal hinang kawasa ya nihinang e' Tuhan.”
12 Manjari ainu-inu saga a'a magtimukan inān kamemon, maka sali' asasaw. Atilaw
na pa'in sigām dangan maka dangan, yuk-i, “Ai bahā' hatina itu?”
13 Sagō' aniya' kasehe' angudju'-ngudju' ma saga bebeya'an si Isa inān. Yuk sigām,
“Saga a'a itu nilango binu!”

Pagnasihat si Petros ma Katimukan A'a

14 Sagō' an'ngge si Petros maka sehe'na kasangpū' maka ssa, ati akosog e'na amissala
ma saga a'a magtimukan inān. “Ka'am saga pagkahiku Yahudi,” yukna, “sampay ka'am
maglahat ma da'ira Awrusalam itu! Pakale kam bo' kam pahatiku pasal pakaradja'an
ya takalebi itu.
15 Pangannalbi marai' nilango saga a'a magpamissala itu, saguwā' ngga'i ka. Halam
aniya' maglangohan bang yampa lisag siyam subu!
16 Ya ta'nda'bi ma buwattina'an, ya na ko' itu kamaksuran bay pinagkallam e' nabi
Jowel ma masa awal e', yuk-i,
17 ‘Ya itu hinangku ma saga llaw damuli, yuk Tuhan,
pahōpku Rū-ku ma manusiya' kamemon.
Saga panubu'bi l'lla-d'nda amaluwas du lapalku,
saga l'lla abata' gi' maka'nda' du pakaradja'an halam gi' at'kka,
makauppi isab saga matto'abi.
18 Aho', yuk Tuhan, minsan saga ataku l'lla-d'nda,
pahōpanku du Rū-ku ma masa ina'an-i,
ati sigām ya amaluwas palmanku.
19 Hinangku isab hinang makainu-inu ma b'ttong langit,
maka saga paltanda'an ma babaw dunya.
Pa'nda'ku laha' maka api maka humbu aheya.
20 Mata llaw magdo'om-do'om du,
maka bulan apinda ni keyat, sali' luwa laha',
Bang song at'kka llaw pangahukum e' Panghū'bi,
llawna aheya, llaw mahaldika'.
21 Jari sai-sai anabbut ma ōn Tuhan mikitabang,
lappasan du iya.’ ”
22 Yuk gi' si Petros, “Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kalehunbi bissalaku itu. Si Isa, a'a
Nasaret, bay pinatuman ma pang'nda'bi in iya bay sinoho' e' Tuhan. Sabab kabuwanan
iya barakat angkan tahinangna saga hinang akawasa kainu-inuhan a'a, sampay saga
paltanda'an. Kata'uwanbi asal, sabab maitu ma deyomanbi ya bay pangahinanganna
saga hinang e'.
23 In kamatay si Isa itu kinata'uwan asal e' Tuhan ma halam gi' bay paniya'. Min
niyatna maka maksudna angkan si Isa bay tinukbalan ni pang'ntananbi, ati ka'am ya
bay amapatay iya pagka pasagaranbi a'a jahulaka' angalansang iya ni hāg.
24 Saguwā' pinakallum iya pabalik e' Tuhan. Pinaluhaya iya e' Tuhan min katiksa'an
kamatay, sabab in iya mbal to'ongan kapagbaya'an e' kamatay.
25 Aniya' bay tasulat e' si Da'ud ma masa awal e' ma pasal si Isa Al-Masi itu, ya yuk-i,
‘Ta'nda'ku Panghū'ku ma atagku sakahaba' waktu.
Itiya' iya ma bihingku kowan, mbal aku tajogjog,
26 angkan akōd deyom atayku, angkan aku magkalasigan.
Minsan amatay baranku aholat sadja aku ma iya,
27 sabab mbal du aku bbahannu ma lahat saga magpatayan.
Aku ya sosoho'annu luggiya',
mbal pasagarannu baranku angahalu' ma deyom paliyangan.
28 Katuli'annu aku lān ya amowa ni kallum kakkal.
Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku.’
29 “Na, saga dauranakanku,” yuk si Petros, “patampalku pamissalaku ni ka'am pasal
bay ka'mbo'-mbo'antam si Da'ud e'. Bay iya amatay sampay kinubul, maka kubulna masi
takilā sampay ni llaw itu.
30 Sagō' in iya nabi, angkan kinata'uwan e'na bang ai bay panganjanji' Tuhan ma
iya. Bay anapa isab Tuhan ma si Da'ud ma pasal waktu sinōng. Subay aniya' dakayu'
panubu'na magsultan.
31 Na, pagka kinata'uwan e' si Da'ud bang ai pinat'kka e' Tuhan ma waktu sinōng, bay
iya angallam pasal kallum Al-Masi pabīng min kamatayna. Yuk pangallamna he', ‘Halam
iya bay ni'bbahan ma lahat saga magpatayan. Halam isab bay angahalu' baranna ma
deyom paliyangan.’
32 Si Isa ko' inān,” yuk si Petros, “ya bay pinakallum e' Tuhan pabīng. Ati kami
kamemon itu saksi' du, in kallumna pabalik asal b'nnal.
33 Pinabangsa na iya, pinatingkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan, ati tasambut e'na
min Mma'na in Rū Sussi ya bay panganjanji'. Jari pinabeya' Rū itu e' si Isa bo' pahōp ni
kami, angkan saga kahinangan ya ta'nda' maka takalebi buwattina'an.
34 Ngga'i ka si Da'ud ya bay pa'angkat ni sulga', sagō' buwattitu pamissalana, yuk-i
‘Bay ah'lling Tuhan ni Panghū'ku, yukna,

Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
35 sampay bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.'
36 "Angkanna," yuk si Petros, "in ka'am bangsa Isra'il kamemon, subay kata'uwanbi in
si Isa itu, ya bay palansangbi ni hāg, gin'llal na e' Tuhan, in iya Panghū' maka Al-Masi,
ya pinene' e' Tuhan!"
37 Pagkale saga a'a ma pamissala si Petros itu magtūy alengog sidda pikilan sigām. Yuk
sigām ni si Petros maka ni kasehe'an kawakilan e', "Saga dauranakan, ai subay hinang
kami?"
38 Yuk sambung si Petros, "Taikutinbi to'ongan dusabi. Ati ka'am dangan maka dangan
subay pinandi min ōn si Isa Al-Masi, palsaksi'an in ka'am angandol na ma iya. Manjari
niampun du dusabi maka pinaniya'an du kam Rū Sussi, ya pamuwan Tuhan ma ka'am.
39 Sabab ya ilu janji'na ma ka'am maka saga panubu'bi, sampay isab sigām min
katāhan, sai-sai tapene' e' Panghū'tam Tuhan."
40 Aheka gi' bissala si Petros ma saga a'a inān. Binanda'an sigām e'na, niebot-ebotan
pahāp, yukna, "Anabang kam di-bi bo' kam papuwas min saga a'a ya maghinang
kalumu'an ma buwattina'an!"
41 Manjari aheka am'nnal ma bissala si Petros inān ati pinandi sigām tanda' in sigām
suku' si Isa na. Ma llaw inān, aniya' saga t'llungibu heka a'a pinak'nnop ni saga a'a
magpangandol ma si Isa.

Kapagdakayu' Atay saga Bebeya'an si Isa

42 Amogbog sigām ma bay pamandu' e' saga a'a kawakilan si Isa, maka magdakayu'
sigām maka saga a'a kasehe' ya magpangandol. Magbahagi' sigām tinapay maka
magbeya' angarap ni Tuhan.
43 Aheka hinang makainu-inu maka paltanda'an bay tahinang e' saga a'a kawakilan
itu, angkan sinōd tāw saga a'a kamemon.
44 Magdakayu' na pa'in saga a'a magpangandol kamemon, maka magbahagi'-biyahagi'i.
45 Pinab'llian ginisan pangalta' sigām ati b'llihanna pamahagi' ni kasehe'an sasuku
taga-sukkal.
46 Llaw-llaw sigām magsabu ma deyom langgal pagkulbanan. Magsalu sigām ma
kaluma'an sigām. Akōd isab magbahagi' kinakan min atay pote'.
47 Ananglit na pa'in sigām ma Tuhan, ati kasulutan a'a kamemon ma sigām. Sakahaba'
llaw aniya' na pa'in a'a pinak'nnop ni sigām e' Panghū', sasuku kalappasan min
hukuman dusa.

3

A'a Aku'il Kauli'an e' si Petros

1 Manjari dakayu' llaw, pehē' si Petros maka si Yahiya ni langgal pagkulbanan ma
waktu sambahayang luhul.
2 Maina'an ma atag lawang langgal niōnan Lawang Alingkat, aniya' dakayu' a'a mbal
makal'ngngan min deyom kandang ina'na gi'. Binowa iya llaw-llaw ni atag bowa' lawang
inān supaya iya makapangamu' sarakka ni saga a'a maglabayan minna'an tudju ni
deyom langgal.
3 Pag'nda'na ma si Petros maka ma si Yahiya ina'an song pasōd, magtūy iya angamu'
sīn ni sigā.
4 Pinatongan iya e' sigā, jari yuk si Petros, "Ang'nda' ka ni kami!"
5 Magtūy ang'nda' a'a inān, aholat kabuwanan ai-ai e' sigā.
6 Sagō' ah'lling si Petros ma iya, yukna, "Halam to'ongan aniya' alta'ku sagō' ya
pamuwanku ma ka'a bang ai aniya' ma aku. Min kawasa ōn si Isa Al-Masi a'a Nasaret,
soho'ta ka pal'ngngan!"
7 Ati binalutan iya e' si Petros ma tanganna kowan, tinabang bo' makat'ngge. Saru'un-
du'un du iya kabuwanan kosog ma tape'na sampay ma buku-bukuna.
8 Magtūy iya an'ngge bo' yampa lum'ngngan. Puwas e' magbeya' iya maka disi Petros
pasōd ni deyom langgal. Pal'ngngan iya maka e'na maglaksu sampay ananglit ma Tuhan.
9 Ta'nda' iya e' saga a'a magtimuk maina'an, pal'ngngan maka ananglit na pa'in ma
Tuhan.
10 Takilā iya e' sigām in iya bay aningkō' angamu' sarakka ma langgal ma bowa'
lawang ya pinagōnan Lawang Alingkat. Magtūy sigām kinobla'an maka ainu-inu ma
bay tahinang ma a'a inān.

Magnasihat si Petros ma Deyom Langgal

11 Amalut lagi' a'a inān ma si Petros maka si Yahiya maina'an ma saurung langgal ya niōnan Saurung si Sulayman. Angkan ainu-inu saga a'a kamemon ati paragan sigām pina'an ni disi Petros.
12 Pag'nda' pa'in si Petros ma saga a'a inān, amissala iya, yukna, “Oy, ka'am a'a Isra'il! Angay itu kainu-inuhanbi! Angay kami patonganbi? Pangannalbi bahā' min kawasa kami atawa min kasussi atay kami, ya angkan a'a itu makal'ngngan na?
13 Tuhan ya pagtuhanan si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub, sampay ka'mbo'-mbo'antam, bay amabangsa sosoho'anna si Isa. Sagō' t'kkahanbi iya ni sara' bo' pinapatay ati sulakbi iya ma matahan gubnul Pilatu, minsan iya anganiyat amaluhaya si Isa.
14 Asussi si Isa maka a'adil, saguwā' bay taikutanbi. Ya bay amu'bi pinaluwas e' gubnul a'a pamomono'.
15 Bay iya papataybi, ya po'onan kallum, sagō' pinakallum iya pabīng e' Tuhan. Kami itu saksi' in ina'an b'nnal.
16 Na,” yuk si Petros, “min kawasa ōn si Isa, angkan a'a bay aku'il itu kabuwanan kosog bo' makal'ngngan na. Ta'nda'bi na iya, maka takilābi asal. Aho', min pangandolna ma ōn si Isa, angkan iya kauli'an ma pang'nda'bi.
17 “Saga dauranakanku,” yuk si Petros, “kata'uwanku in ka'am maka saga nakura'bi bay a'awam, angkan bay hinangbi buwattē' ma si Isa.
18 Saguwā' ya na he' katumanan pagkallam Tuhan, ya bay pinata'u e' kanabi-nabihan min awal gi' he'. Pinata'u e' sigām in Al-Masi subay makalabay kabinasahan.
19 Na,” yuk si Petros, “taikutinbi na dusabi. Papinda kam ni Tuhan bo' pinapasan e'na dusabi, ati bo' kam pinaniya'an kahayangan atay e' Panghū'.
20 Jari pinapi'itu du si Isa, ya Al-Masi bay tapene' e' Tuhan magbaya' ma ka'am.
21 Sagō' subay maina'an gi' iya ma sulga' sampay ta'abut waktu pamahāp Tuhan ma kamemon ai-ai, buwat bay janji'na labay min kanabi-nabihan ma masa awal.
22 Sabab si Musa bay angallam ma bangsa Isra'il, yukna, ‘Ma sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinaniya'an ka'am e' Panghū'bi Tuhan. A'a bangsabi iya. Wajib iya subay kalebi ma ai-ai pamissalana ma ka'am.
23 Sai-sai mbal akale ma nabi inān, pinaokat du iya e' Tuhan min bangsa suku'na sampay minula.’
24 “Buwattē' na pa'in pangallam saga nabi kamemon, tinagna'an min si Samwel pasal pakaradja'an ya paniya' ma waktu itu.
25 Manjari ka'am ya makasambut kahāpan min kanabi-nabihan, maka ka'am ya pinasuku'an paljanji'an Tuhan ya bay panganjanji'na ma ka'mbo'-mbo'anbi. Bay anganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, ‘Kamemon saga bangsa ma dunya itu pinaniya'an kahāpan ma sabab panubu'nu.’
26 Angkan tapene' e' Tuhan sosoho'anna si Isa, ati pinapi'itu iya ni ka'am dahū bo' kam pinaniya'an kahāpan pagka kam binowa e'na ang'bba min kahinanganbi ala'at.”

4

Pinatampal disi Petros ni Tumpukan Maghuhukum

1 Masi gi' si Petros maka si Yahiya amissala ma saga a'a, aniya' pina'an ni sigā saga imam maka kapitan jaga langgal pagkulbanan, maka saga Saddusi.*
2 Landu' asasaw pikilan sigām sabab ina'an disi Petros amandu'an saga a'a in si Isa allum pabalik min kamatayna.
3 Manjari sinaggaw disi Petros. Kinalabusu† sigā sampay ni llaw dakayu' sabab abay-kohap na.
4 Sagō' aheka a'a bay akale ma bissala disi Petros bo' am'nnal ma si Isa. Ya heka sigām angandol inān saga limangibu bang l'lla sadja ya ni'itung.
5 Pag'llaw dakayu', magtimuk ma Awrusalam saga kanakura'an bangsa Yahudi, saga pagmatto'ahan, maka saga guru sara' agama.
6 Ina'an isab maina'an si Annas Imam Muwallam, maka disi Kayapas, si Yahiya, si Iskandar, maka saga kampung si Annas kasehe'.
7 Manjari duwangan a'a kawakilan e' sinō' pa'alop ni sigām. Tinilaw sigā e' saga nakura' inān, yuk-i, “Kawasa ai bay pangahinangbi saga kahinanganbi di'ilaw e'? Atawa ōn sai bay panabbutanbi?”
8 Manjari si Petros inān pinahōpan Rū Sussi, ati kasambunganna saga nakura' inān, yukna, “Ka'am saga nakura' bangsa Yahudi, maka ka'am saga pagmatto'ahan ilu,

* **4:1 4:1** Saddusi: umpigan agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli. † **4:3 4:3** Kinalabusu: atawa nijīl.

9 bang ya panumariyahanbi kami pasal kahāpan bay tahinang ma a'a aku'il itu, maka
pasal bang buwattingga bay kapamauli' ma iya,
10 na, ya itu subay tōp kata'uwanbi. Pata'u kam maka kamemon saga bangsa Isra'il.
Ya a'a an'ngge ma dahuanbi itu, angkan iya kauli'an na sabab kawasa si Isa Al-Masi a'a
Nasaret! Bay iya palansangbi ni hāg, sagō' pinakallum iya min kamatayna e' Tuhan.
11 Si Isa itu bay kinallam ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Ya batu bay sinulak e'bi saga a'a maghinang luma',
ya na ina'an batu tapene' pamapagon luma'.'
12 Halam to'ongan aniya' saddī min si Isa ma kaluha'an dunya itu makalappas kitam
min mulka'. Luwal ōn si Isa bay pamuwan e' Tuhan panabbutan manusiya', bo' supaya
kitam lappasan."
13 Sakali ainu-inu saga kanakura'an inān pag'nda' sigām ma kaesog si Petros maka
si Yahiya amissala. Kinata'uwan isab in sigā karuwangan itu a'a areyo' asal, halam
bay makalabay pangadji' alanga. Manjari kinilā sigā pahāp e' kanakura'an he', in sigā
magbeya' maka si Isa.
14 Malaingkan halam aniya' panganjawab e' saga nakura', sabab ina'an ma pang'nda'
sigām a'a bay kauli'an e', an'ngge ma atag disi Petros.
15 Angkan sigām magpanoho'an pinaluwas disi Petros minnē' bo' sigām magisun.
16 Yuk sigām, "Ai bahā' subay hinangtam ma saga a'a itu? Mbal kitam makapalilu
pasal bay tahinang e' sigā, sabab kinata'uwan e' a'a kamemon ma da'ira Awrusalam itu
aniya' hinang landu' akawasa bay tahinang e' sigā duwangan itu.
17 Sagō',' yuk sigām, "sanggupantam sigā supaya mbal patanyag palkala' itu.
Banda'antam subay da'a amissala pabīng min ōn si Isa."
18 Angkan pinalinganan pabalik si Petros maka si Yahiya e' saga nakura' inān.
Binanda'an sigā subay da'a to'ongan amissala atawa amandu' min ōn si Isa minsan
pandu' ai.
19 Sagō' anambung si Petros maka si Yahiya yuk-i, "Kumpasunbi kono' bang ingga ya
abontol ma pang'nda' Tuhan: ka'am manusiya' ya patut bineya', atawa iya?
20 Sabab mbal kami makajari pahali angahaka'an saga a'a pasal bay ta'nda' kami maka
bay takale kami he'."
21 Gom pa'in pinakosog e' saga nakura' inān ya sanggup sigām ma disi Petros bo'
yampa sigā pinaluhaya. Halam aniya' sababan paminasa saga nakura' inān ma disi
Petros, sabab ina'an kamemon saga a'a ananglitan Tuhan ma sabab hinang kawasahan
bay tahinang e'.
22 Na, ya a'a bay kauli'an ku'ilna labi mpatpū' tahun umulna.

Angamu'-ngamu' Saga A'a Bebeya'an si Isa

23 Na, tapaluwas pa'in disi Petros, magtūy sigā pabīng ni kasehe'an sigā angahaka
pasal kamemon bay pah'lling saga kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan.
24 Takale pa'in ina'an-i e' sigām, magtūy sigām magbeya' angamu'-ngamu' ni Tuhan.
"O Panghū' Sangat Kawasa," yuk sigām, "ka'a ya bay amapanjari langit maka dunya,
tahik maka kabohe'an, sampay binangsa kamemon ma deyomna.
25 Bay pabissalanu sosoho'annu si Da'ud, pangkat kami, ati angallam iya deyo' bay min
Rū Sussi, yuk-i,
'Angay angkan magpananggup saga kabangsa-bangsahan?
Angay sigām magkagara'an ma halam aniya' pūsna?
26 Magdakayu' saga kasultanan bo' magsakap,
Magtipun saga kanakura'an angatu ma Panghū',
maka ma Al-Masi ya tapene'na magbaya'!'
27 B'nnal pangallam e'," yuk pangamu'-ngamu' sigām, "sabab bay magtipun ma da'ira
itu saga a'a Yahudi maka a'a ngga'i ka Yahudi, sultan Herod maka gubnul Puntus Pilatu.
Maggara' sigām anguntara ma si Isa, sosoho'annu sussi ya bay g'llalnu Al-Masi.
28 Jari tahinang e' sigām ya bay niyatnu min awal lagi', luwas min kawasanu maka
kahandaknu.
29 Na, Panghū', kalehun sanggup sigām ma kami. Tabangin kami saga sosoho'annu, bo'
kami mbal tināw amissala lapalnu.
30 Paluwasun kosog kawasanu amauli' saga a'a sakihan. Pahinangun hinang makainu-
inu maka paltanda'an min kawasa ōn si Isa, ya sosoho'annu sussi."
31 Na, aubus pa'in pangamu'-ngamu' sigām inān, ajogjog luma' ya pagtipunan sigām ati
pinahōpan sigām Rū Sussi. Minnē' sigām amissala lapal Tuhan, halam to'ongan aniya'
tāw sigām ma a'a.

Magbahagi' Sama-sama saga Bebeya'an si Isa

32 Manjari itu magda'atay maka magdakayu' kagara'an kamemon magpangandol ma
si Isa inān. Halam aniya' ah'lling in kaniya'na ina'an suku'na sadja, sagō' sama-bahagi'
sigām kamemon ma ai-ai sigām.
33 Saga a'a kawakilan inān magabut-abut anaksi' pasal kallum Panghū' Isa pabīng min
kamatayna. Jari akawasa to'ongan panaksi' sigām, ati landu' sigām kinahāpan e' Tuhan.
34 Halam aniya' ma deyoman sigām kakulang-kabusan. Bang aniya' waktu pamab'lli
sigām tana' atawa luma',
35 ni'nde'an b'llihanna ni saga a'a kawakilan inān. Jari in sīn inān bay pinagbahagi'an
ma sasuku taga-kasusahan.
36 Na, aniya' maina'an dakayu' panubu' si Libi niōnan si Yusup. Bangsa Yahudi asal
iya, a'a min pū' Kiprus. Ya pangōn saga a'a kawakilan ma iya, "Barnabas", (hatina a'a
amat'ttog iman).
37 Aniya' bay tana' si Barnabas itu, jari pab'llihanna. Ati b'llihanna ni'nde'an e'na ni
saga a'a kawakilan inān.

5

Si Ananiyas maka si Sappira

1 Na aniya' inān dakayu' a'a niōnan si Ananiyas, h'ndana si Sappira. Aniya' tana'na
bay pab'llihanna,
2 sagō' in b'llihanna kasehe' bay tatau'na. Niuyunan isab itu e' h'ndana, jari ya sīn bay
takapin min b'llihan e' bay ni'nde'an ni saga a'a kawakilan.
3 Yuk si Petros ma iya, "Ananiyas, angay pasagarannu nakura' saitan pahōp ma
deyom pangatayannu, amowa-mowa ka'a amutingan Rū Sussi? Sabab ilu bay tau'nu
sīn kasehe'an bay b'llihan tana'nu he'.
4 Ma halam lagi' bay pab'llihannu, suku'nu asal tana' inān. Maka minsan bay
kapab'llihanna, suku'nu du b'llihanna inān paggunabi. Jari angay tapikilnu maghinang
buwattilu? Ngga'i ka manusiya' ya pagputingannu ilu, sagō' Tuhan!"
5 Pagkale pa'in si Ananiyas ma lling itu, magtūy iya pahantak amatay. Jari sasuku
makakale ma pasal kamatayna inān sinōd tāw sidda.
6 Sakali pasōd pina'an saga kal'llahan abata' gi' anaput patayna bo' yampa binowa
paluwas minnē', kinubul.
7 Na, palabay pa'in saga t'llunjām, at'kka pina'an h'nda si Ananiyas, sagō' halam
kinata'uwan e'na bang ai bay tum'kka he'.
8 Yuk si Petros ma iya, "Haka'in aku. Ya na bahā' itu sīn kamemon bay ta'ā'bi
maglakibini min b'llihan tana'bi?"
"Aho'," yuk d'nda, "ya na ko' ilu."
9 Yuk si Petros, "Angay kam maglakibini bay maggara' anulayan Rū Panghū'! Nda'un,
ilu na ma bowa' lawang saga a'a bay angubul h'llanu insini'. Maka ya du ka'a binowa
du isab e' sigām."
10 Saru'un-du'un du pahantak d'nda inān ma atag tape' si Petros, amatay. Pagsōd pa'in
saga kal'llahan abata' e', ta'nda' iya e' sigām amatay na ati binowa iya kinubul ma bihing
h'llana.
11 Minnē' sidda tināw saga jama'a si Isa kamemon sampay sasuku bay makakale ma
pasal ina'an-i.

Aheka Saki Kauli'an e' saga A'a Kawakilan

12 Aheka saga paltanda'an maka hinang makainu-inu bay tahinang ma deyoman saga
a'a Awrusalam inān e' saga a'a kawakilan. Jari sasuku magpangandol ma si Isa araran
magtipunan kamemon ma Saurung si Sulayman.
13 Halam aniya' a'a saddī makatawakkal palamud ni sigām, minsan aheya pagaddat
saga a'a kamemon ma sigām.
14 Sagō' paganap na pa'in bo' paganap saga a'a l'lla-d'nda angandol ma Panghū' Isa.
15 Ya kaluwasanna, binowa saga a'a sakihan paluwas min luma' ni kalān-lānan bo'
pinalege ma kantil atawa ma tepo supaya taluwa' lambung si Petros bang iya ganta'
palabay minna'an.
16 Aheka isab saga a'a bay pina'an min saga kauman ma sakalingkal Awrusalam,
amowa sehe' sigām sasuku magsakihan atawa a'a sinōd saitan. Jari kauli'an sigām
kamemon.

Pininjala' Saga A'a Kawakilan si Isa

17 Pagubus, angimbū Imam Muwallam maka ba'anan pagkahina Saddusi ma saga a'a
kawakilan.

18 Jari pinasaggaw e' sigām saga kawakilan e' bo' kinalabusu.
19 Sagō' ma sangom inān aniya' mala'ikat min Tuhan bay pina'an angukab tambol
kalabusu, amowa saga a'a kawakilan inān paluwas.
20 Yuk mala'ikat ni sigām, "Pehē' kam an'ngge ma halaman langgal pagkulbanan
amandu'an saga a'a pasal kallum baha'u itu, bang ai hatulanna."
21 Jari pagdai'-llaw dakayu', pehē' na sigām ni halaman langgal buwat bay panoho'an
mala'ikat e', ati anagna' sigām amandu'an saga a'a.
At'kka pa'in pina'an Imam Muwallam maka saga sehe'na, pinatimuk e' sigām
Tumpukan Maghuhukum bo' magsakaum kamemon saga pagmatto'ahan bangsa Isra'il.
Pagubus, sinō' saga nakura' jaga pehē' ni kalabusu bo' pina'alop saga a'a kawakilan ni
Maghuhukum e'.
22 Sagō' pagt'kka saga jaga itu ni kalabusu, halam maina'an saga a'a kawakilan. Jari
pabīng ni Maghuhukum angahaka.
23 Yuk sigām, "Pagt'kka kami ni kalabusu, masi ahogot saga tambol lawangna. Maka
ina'an isab saga sundalu jaga masi an'ngge ma luwasan lawang kalabusu e'. Sagō'
pagukab kami, halam aniya' tabāk kami ma deyom!"
24 Na, takale pa'in haka inān e' nakura' jaga langgal sampay e' kaimaman alanga,
asasaw pamikil sigām bang ai kat'kkahan saga pakaradja'an itu.
25 Sakali aniya' a'a at'kka pina'an amowa haka, yukna, "Pakale kam! Ya a'a bay
pakalabusubi, ina'an na ma deyom langgal amandu'an saga a'a!"
26 Magtūy pehē' nakura' jaga maka saga a'ana angā' disi Petros. Sagō' halam
sigām makapissoko' disi Petros sabab tināw sigām binantung maka batu e' ba'anan a'a
maina'an.
27 Binowa saga a'a kawakilan itu e' sigām pinatampal ni Tumpukan Maghuhukum, jari
sinumariya sigām e' Imam Muwallam.
28 Yuk-i, "Bay na kam sanggupan kami to'ongan sinō' da'a amandu' pasal a'a ya
pameya'anbi ilu. Sagō' nda'unbi na ya kahinanganbi itu! Asaplag deyom Awrusalam ma
sabab pamandu'bi. Tu'ud kam magniyat amatanggung dusa ni kami ma pasal kamatay
a'a inān!"
29 Anambung si Petros maka kasehe'an bay kawakilan e', yuk sigām, "Panoho'an
Tuhan ya subay beya' kami, ngga'i ka panoho'an manusiya'.
30 Si Isa inān," yuk sigām, "bay soho'bi nilansang ni hāg bo' pinapatay. Sagō' bay iya
pinakallum pabīng e' Tuhan, ya asal pagtuhanan saga pangkattam.
31 Tapabangsa na iya e' Tuhan, pinat'nna' ma bihingna tampal ni kowan bo'
magnakura' sampay Manglalappas ma manusiya', bo' supaya aniya' pagtaubatan maka
ka'ampunan dusa ma bangsa Isra'il.
32 Kami itu," yuk disi Petros, "anaksi' in pakaradja'an pamissalaku itu b'nnal sadja. Ya
du Rū Sussi, ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku ameya' ma panoho'anna."
33 Pagkale pa'in lling itu e' ma Tumpukan, apasu' to'ongan atay sigām ati maggara'
sigām amapatay saga a'a kawakilan inān.
34 Sagō' aniya' maina'an dakayu' Parisi niōnan si Gamaliyal, a'a pagguruhan sara'
agama. A'a iya pinagaddatan e' kamemon. Na an'ngge si Gamaliyal itu ma Tumpukan
Maghuhukum bo' soho'na pinaluwas dai'-dai' saga a'a sinumariya he'.
35 Yuk si Gamaliyal, "Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kamaya'-maya' kam ma ai-ai song
hinangbi ma saga a'a ma luwasan itu.
36 Entomunbi bay palabay he', aniya' bay niōnan si Tiyudas magheya-heya di-na.
Aniya' isab saga mpat hatus a'a bay paumpig ma iya. Sagō' ya kamattihanna, pinapatay
si Tiyudas ati akaukanat saga tendogna. Ya ina'an katobtobanna.
37 Puwas min si Tiyudas, aniya' isab pasunu' dakayu' a'a Jalil, ōnna si Judas, ma timpu
pagsulat ōn a'a kamemon e' parinta. Aheka isab saga a'a bay tabowana ameya' ma iya,
sagō' ya du iya bay pinapatay maka akaukanat isab tendogna kamemon.
38 Angkan kam banda'anku na ma pasal palkala' itu. Da'a inayunbi saga a'a itu.
Pasagarinbi sadja na sigām. Sabab bang hal min pikilan manusiya' ya minaksud maka
nihinang e' sigām itu, halam du aniya' kasōnganna.
39 Sagō' bang min Tuhan, mbal tapaggatbi. Gōm pa'in sagga'bi na kabaya'an Tuhan!"
40 Manjari bineya' e' saga a'a inān pamissala si Gamaliyal. Nilinganan e' sigām saga
a'a kawakilan inān pinasōd bo' yampa sinō' niraplosan. Binanda'an sigām da'a amandu'
pabalik min ōn si Isa, ati pinaluwas sigām.
41 Sagō' ala'an pa'in saga a'a kawakilan min Tumpukan e', makalandu' akōd sigām
sabab tabista sigām e' Tuhan tōp pinalabay min kabinasahan ma sabab pangandol sigām
ma ōn si Isa.

42 Sakahaba' llaw ina'an sigām ma deyom langgal pagkulbanan sampay ma saga
kaluma'an, magpandu' na pa'in maka magnasihat lapal ahāp pasal si Isa in iya Al-Masi.

6

Pitu' A'a Pinene' Anabang

1 Ma waktu inān magheheka na pa'in saga a'a bebeya'an si Isa. Jari aniya' palkala'
ma sigām: saga Yahudi ya amissala bahasa Girīk magsagga' maka saga Yahudi porol ma
lahat Yahudiya. Ya makala'at atay saga Yahudi amissala Girīk inān, in kar'ndahan sigām
balu takalipat kono' ma waktu kapagbahagi' balanja' kahaba' llaw.
2 Angkan saga bebeya'an si Isa kamemon sinō' pinatimpuk e' sangpū' maka duwa a'a
kawakilan ati ah'lling ni sigām. Yuk-i, "Mbal taluwa' bang kami ang'bbahan hinang
kami magnasihat palman Tuhan, ati bo' amahagi' saga balanja'.
3 Angkanna, saga dauranakan, subay kam amene' pitu' l'lla min deyomanbi ilu, a'a
kahōpan e' Rū Sussi, maka taga-pangita'u alalom. Bang tapene'bi na, patanggung kami
ni sigām ya hinang amahagi' balanja' itu.
4 Manjari kami itu," yuk a'a kawakilan e', "amanuyu' na pa'in angamu'-ngamu' ni
Tuhan maka anganasihat palmanna."
5 Na, kasulutan a'a inān kamemon ma bay kagara'an e', ati tapene' e' sigām si Esteban,
a'a bal-iman maka kahōpan e' Rū Tuhan. Tapene' isab si Pilip, si Prokoros, si Nikanur, si
Timun, si Parmenas, maka si Nikulas min Antiyuk. Si Nikulas itu ngga'i ka Yahudi, a'a
ya bay apinda ni agama Yahudi.
6 Ya kapitu' a'a itu bay binowa patampal ni saga a'a kawakilan bo' niamu'an tabang
min Tuhan. Pinat'ppakan isab sigām tangan, tanda' in sigām pinasuku'an hinang inān.
7 Manjari pasaplag na pa'in palman Tuhan. Pak'nnop to'ongan heka saga a'a ameya'
ma si Isa ma deyom Awrusalam, maka aheka isab kaimaman ameya' angandol ma si
Isa.

Si Esteban Sinaggaw

8 Si Esteban inān a'a sidda tinabang e' Tuhan, a'a binarakatan, angkan aheka hinang
makainu-inu maka paltanda'an bay tahinang e'na ma deyoman saga a'a ma Awrusalam.
9 Sagō' aniya' saga a'a anagga' iya, jama'a min dakayu' langgal niōnan Langgal A'a
Aluhaya. Saga a'a inān asal min da'ira Kirini maka min da'ira Iskandari. Jari magbeya'
sigām maka saga Yahudi kasehe' min lahat Silisi maka min lahat Asiya isab, ati amowa
magjawab ma si Esteban.
10 Daipara saga a'a inān mbal maka'atu ma bissala si Esteban ma sabab pangita'u ya
asal pamuwan ma iya e' Rū Tuhan.
11 Sakali aniya' a'a saddī tinambahan e' saga anagga' inān. Binidjakan sigām, sinō'
angahaka puting pasal si Esteban. Ya yuk puting sigām, "Bay takale kami a'a itu amūng-
mūng pangkal ma si Musa maka ma Tuhan."
12 Minnē' aniya' sasaw ma kaheka'an a'a inān maka ma saga pagmatto'ahan maka
saga guru sara' agama. Angkan sigām pina'an anaggaw si Esteban, ati tinandanan iya
ni Tumpukan Maghuhukum.
13 Aniya' isab saga a'a binidjakan e' sigām magsaksi' puting ma pasal si Esteban. Yuk
saksi' he', "A'a itu mbal pahali amissala kala'atan pasal langgaltam sussi itu, maka pasal
sara' agamatam.
14 Bay iya takale kami ah'lling in si Isa, a'a Nasaret e', song angalangkat langgal itu.
Maka pinindahan kono' e'na pangaddatan kamemon bay pang'bba kitam e' si Musa."
15 Manjari pinatongan si Esteban e' saga a'a aningkō' ma Paghuhukum e', ati tanda' e'
sigām pamaihu'an si Esteban angaluwa pamaihu'an mala'ikat.

7

Bissala si Esteban ma Tumpukan Maghuhukum

1 Manjari tinilaw si Esteban e' Imam Muwallam, yukna, "B'nnal bahā' ya panuntut e'
saga a'a itu?"
2 Anambung si Esteban, yukna, "Saga matto'a-danakanku, pakale kam. Ya Tuhan
Sanglit-sahaya bay patuwa' ni pangkattam si Ibrahim, waktu kapaglahatna ma
Mesopotami. Halam gi' iya bay maglahat ma Haran ma waktu ina'an-i.
3 Yuk Tuhan ni iya, 'Ala'an ka min lahatnu porol ilu maka min kaheka'annu. Pehē' ka
tudju ni lahat dakayu', ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.'

4 “Angkan bay maglain si Ibrahim min lahat Kaldeya tudju ni lahat Haran maglahat
maina'an. Amatay pa'in mma'na, pinapi'itu iya e' Tuhan ni lahat ya paglahatantam itu
buwattina'an.
5 Sagō' halam gi' iya bay kabuwanan tana' e' Tuhan palsuku'anna ma lahat itu, minsan
la'a hal tana' sarang pagi'ikan tape'na. Sagō' nijanji'an iya e' Tuhan, in iya sampay
panubu'na pinasuku'an du lahat itu. Bo' ma waktu bay panganjanji' Tuhan e', bay halam
gi' aniya' tubu' si Ibrahim.
6 Buwattitu bay bissala Tuhan ma si Ibrahim, yukna, ‘Maglahat du saga panubu'nu
ma lahat bangsa liyu. Tahinang du sigām banyaga' sampay tiniksa' e' bangsa inān ma
deyom mpat hatus tahun.
7 Saguwā' pat'nna'ku hukuman ma bangsa ya song amanyaga' saga panubu'nu. Puwas
e', paluwasku du sigām min lahat pamanyaga'an ma sigām ati maghinang du sigām ni
aku ma lahat itu.’
8 Sakali si Ibrahim bay kabuwanan addat pagislam, tanda' palsaksi'an in iya maka
panubu'na taga-kapagsulutan maka Tuhan. Angkan anakna si Isa'ak bay ni'islam e'
si Ibrahim, ta'abut pa'in walung'llaw ma luwasan. Ya du si Isa'ak, bay isab angislam
anakna si Yakub. Maka si Yakub e' bay angislam anakna kasangpū' maka duwa, ya na
ka'mbo'an bangsatam Yahudi.
9 “Manjari,” yuk si Esteban, “si Yusup bay ni'ihiran e' saga siyakana, ya saga anak
si Yakub kasehe'. Angkan iya pinab'llihan e' sigām, binowa ni lahat Misil binanyaga'
mahē'. Daipara ginapi' iya e' Tuhan,
10 ati pinuwas iya e'na min kasusahan kamemon bay kalabayanna. Binuwanan iya
e' Tuhan pangita'u alalom ma waktu kaharapna ni Pira'un ya sultan Misil ati kasulutan
sultan inān ma iya. Angkan iya gin'llal gubnul e' sultan, magagi ma lahat Misil kamemon
sampay ma saga a'a ma deyom okomanna.
11 “Sakali itu aniya' bay gotom ma kaluha'an lahat Misil e' sampay isab ma lahat
Kana'an, ya bay paglahatan disi Yakub. Saga ka'mbo'antam, halam aniya' takakan tapiha
e' sigām.
12 Angkanna, pagkale si Yakub aniya' kono' kinakan ma lahat Misil, bay soho'na saga
anakna l'lla, ya asal pangkat bangsatam, pehē' ni Misil am'lli takakan. Ya na he' tagna'an
kapehē' sigām.
13 Kaminduwana pa'in kapehē' sigām, bo' yampa magpakilā si Yusup ma saga
danakanna he'. Jari minnē' kinata'uwan e' sultan in si Yusup taga-kampung.
14 Puwas e' aniya' lapal bay pinabeya' e' si Yusup ni mma'na si Yakub. Bay soho'na si
Yakub magtautai'anak pauntas ni lahat Misil. Pitumpū' maka lima puhu' heka sigām.
15 Sakali pauntas na sigām ni lahat Misil. Jari amatay si Yakub mahē', damikiyanna
saga anakna, ya pangkatantam.
16 Saga bangkay sigām bay tinūran ni Sekem ma lahat Kana'an, bo' kinubul mahē' ma
pagkubulan ya bay bin'lli e' si Ibrahim min tubu' si Hamor ma masa awal e'.
17 “Manjari itu, song pa'in ta'abut waktu pamaluwas sigām min lahat Misil, buwat bay
janji' Tuhan ma si Ibrahim, paheka na to'ongan bangsatam.
18 Aniya' na sultan saddī ang'ntanan lahat Misil, sultan halam makata'u ma bay pasalan
si Yusup.
19 Bay niakkalan bangsatam e' sultan e', bay pinissoko' ka'mbo'-mbo'antam, sinō'
animanan onde'-onde' sigām bo' supaya amatay.
20 “Na, ya na waktu bay kapaganak ma si Musa. Onde'-onde' mustala si Musa, ati
ni'ipat ma luma' matto'ana ma deyom t'llumbulan.
21 Puwas pa'in t'llumbulan e', pinaluwas iya, manda' tapuwa' e' dayang-dayang ya anak
sultan, ati tahinang anak e'na.
22 Bay iya pinandu'an kamemon pangadji' bangsa Misil, ati abantug iya ma pag-
bissalana maka ma saga kahinanganna.
23 “Ta'abut pa'in mpatpū' tahun umul si Musa,” yuk si Esteban, “agara' iya patibaw ni
saga pagkahina bangsa Isra'il.
24 Makatibaw pa'in, aniya' ta'nda'na dakayu' pagkahina Isra'il nila'ugan e' a'a bangsa
Misil. Magtūy nirapitan pagkahina itu e' si Musa ati binalosan a'a Misil inān pinapatay.
25 Sabab pangannal si Musa in saga pagkahina bangsa Isra'il makahati in iya ginuna
du e' Tuhan amapuwas sigām min pagbanyaga'an. Sagō' halam tahati e' sigām.
26 Pagsalung pa'in min llaw bay pamono' he', aniya' ta'nda' e' si Musa duwangan
a'a Isra'il magbono'. Arak pinapagkahāp e'na karuwangan. ‘Saga tuwan,’ yukna,
‘magdanakan ko' kam ilu. Angay kam magbono'?’
27 Sagō' ya a'a bay amono' inān bay anganjudjal si Musa. Yukna, ‘Sai bahā' bay
amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma kami? Angay ka subay angahukum kami?

28 Bilahi ka isab amapatay aku, buwat bay pamapataynu ma a'a Misil di'ilaw?’
29 Takale pa'in itu e' si Musa, magtūy iya alahi min lahat Misil pehē' ni lahat Midiyan
bo' maglahat mahē'. Makah'nda iya maina'an, sampay iya niabut duwa anak l'lla.
30 “Palabay pa'in mpatpū' tahun, aniya' mala'ikat bay magpa'nda' ni iya min t'ngnga'
po'on puhung magpasalupa ni api asuleyab, ma atag būd Turusina mahē' ma lahat
paslangan.
31 Ainu-inu si Musa ma bay ta'nda'na inān, angkan iya pasekot ni po'on puhung
angaliling. Sagō' asekot pa'in iya, takale e'na suwala Tuhan.
32 Yuk suwala he', ‘Aku ya Tuhan pagtuhanan ka'mbo'-mbo'annu, si Ibrahim, si Isa'ak
maka si Yakub.’ Magtūy amidpid baran si Musa sabab min tāwna, angkan iya mbal
makatawakkal ang'nda' pehē'.
33 Yuk Tuhan ni iya, ‘La'anin taumpa'nu, sabab ya tana' pan'nggehannu ilu tana' sussi.’
34 Yuk Tuhan lagi', ‘Ta'nda'ku asal paminasa ma saga a'aku mahē' ma lahat Misil.
Takaleku isab pagdahing sigām, maka itiya' na aku amaluwas sigām. Na dai' na ka.
Papehē'ta ka ni lahat Misil.’
35 “Na,” yuk si Esteban, “si Musa itu, ya na a'a bay sinulak e' saga pagkahina bangsa
Isra'il. Pinah'llingan iya e' sigām, yuk-i, ‘Sai bay amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma
kami! Angay ka subay angahukum kami?’ Bo' si Musa ya bay sinō' e' Tuhan magnakura'
sampay angalappas ma saga ka'mbo'-mbo'antam he'. Bay iya tinabangan e' mala'ikat ya
bay panyata' ni iya min t'ngnga' po'on puhung he'.
36 Manjari in ka'mbo'-mbo'antam bangsa Isra'il bay pinagnakura'an e' si Musa paluwas
min lahat Misil. Bay iya maghinang saga hinang makainu-inu maka saga paltanda'an
kawasahan mahē' ma Misil sampay ma atag S'llang Keyat. Ya du ma lahat paslangan e',
ma deyom mpatpū' tahun.
37 “Si Musa ko' inān, ya bay amissala ni bangsa Isra'il ma awal lagi', yuk-i, ‘Ma sinosōng
aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinapi'itu e' Tuhan. A'a bangsabi du iya.’
38 Waktu kapagtimuk saga a'a Isra'il ma lahat paslangan, bay palamud si Musa ma
saga ka'mbo'-mbo'antam, beya' isab mala'ikat ya bay angallam ma iya ma būd Turusina.
Si Musa isab ya bay makasambut lapal makabuwan kallum bo' pinalatun ni kitam.
39 “Sagō' ka'mbo'-mbo'antam inān,” yuk si Esteban, “mbal to'ongan ameya' ma si Musa.
Sinulak iya e' sigām. Ya kabaya'an sigām subay pabīng ni lahat Misil.
40 Manjari, pagka at'ggol si Musa mahē' ma diyata' būd Turusina, ah'lling saga a'a Isra'il
inān ni si Harun, yuk-i, ‘Hinangin kitam saga ta'u-ta'u pagtuhanan, pagmakōkantam.
Wa'i daka maingga si Musa ilu, ya bay magnakura'an kitam paluwas min Misil!’
41 Ya he' waktu bay kapangahinang sigām dakayu' ta'u-ta'u pinasengod ni luwa anak
sapi' maka aniya' susumbali'an bay panukbal e' sigām ni ta'u-ta'u he'. Bay sigām
maglami-lami isab pangahulmat sigām ma bay hinangan tangan sigām.
42 Angkan ko' sigām bay tinaikutan e' Tuhan. Pinasagaran sigām amudji saga ba'anan
bitu'un ma langit, buwat bay tasulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,
‘O saga a'a Isra'il, yuk Tuhan,
ngga'i ka aku ya bay harapbi maka susumbali'an
ya pagkulbanbi ma deyom mpatpū' tahun,
waktu kamahē'bi ma lahat paslangan e'.
43 Ya pagbowa-bowabi na pa'in tampat pat'nna'an ta'u-ta'u tuhanbi si Molok,
maka ta'u-ta'u hinangan luwa bitu'un
ya pangarapanbi ni tuhanbi si Repan.
Ya na ina'an saga ta'u-ta'u bay hinangbi panumbahanbi.
Angkan kam pala'anku ni liyu lahat Babilon.’
44 “Waktu kamahē' ka'mbo'-mbo'antam ma lahat paslangan,” yuk si Esteban, “ina'an
ma sigām luma' tolda ya pagtau'an paljanji'an Tuhan. Luma' inān bay nihinang e' si
Musa buwat bay panoho'an Tuhan ma iya. Bineya' e' si Musa suntu'an ya bay pama'nda'
ma iya.
45 Jari in luma' inān bay pang'bba e' disi Musa ma pangkattam pasunu', ati sigām ya
bay amowa luma' inān ni lahat itu ma waktu kapagmakōk si Yussa' ma sigām. Waktu
inān bay kapangagaw sigām lahat itu min saga kabangsahan ya bay tapala'an e' Tuhan
min dahuan sigām. Jari luma' Tuhan inān bay pat'nna' maitu sampay ta'abut waktu
kapagsultan si Da'ud.
46 Si Da'ud e' bay makasulut atay Tuhan, ati ama'id iya min Tuhan bang pa'in iya
nirūlan angahinang luma' pat'nna'an Tuhan, ya pagtuhanan pangkattam si Yakub.
47 Sagō' sultan Sulayman ya bay pinaba'id e' Tuhan angahinang luma' inān.
48 “Malaingkan in Tuhan Mahatinggi, mbal pat'nna' ma deyom langgal hinangan
manusiya'. Bay tasulat e' dakayu' nabi ya pamissala Tuhan itu, ya yuk-i,

49 'Sulga' ya paningkō'anku,
maka dunya ya pagi'ikan tape'ku.
Luma' ai bahā' hinanganbi aku?
Maingga bahā' panakapanbi aku pahalian?
50 Sabab aku ya bay makahinang ina'an-i kamemon!' "
51 Amissala na pa'in si Esteban, yukna, "Ka'am ilu, atuwas sidda kōkbi! Munapik kam! Apalpal pahāp taingabi, mbal akale ma lapal Tuhan! Sali' du kam maka bay ka'mbo'-mbo'anbi sabab ya du isab ka'am anagga' Rū Sussi!
52 Aniya' bahā' minsan la'a hal dakayu' nabi halam bay tapinjala' e' saga ka'mbo'-mbo'anbi? Halam. Bay pinapatay e' sigām saga a'a amowa lapal Tuhan ma masa awal e', ya bay magmahalayak pasal kapi'itu sosoho'anna adil. Manjari, makapi'itu pa'in sosoho'anna inān, hal tipubi sampay papataybi.
53 Ka'am ya bay makasambut sara' Tuhan labay min mala'ikat, malaingkan halam kabogboganbi sara' inān!"

Kapamantung ma si Esteban

54 Pagkale pa'in saga Maghuhukum inān ma si Esteban, ap'ddi' makalandu' atay sigām ya angkan sigām ang'ttop le'e tudju ni iya.
55 Sagō' kahōpan si Esteban e' Rū Sussi ati pahangad iya tudju ni sulga'. Ta'nda'na sahaya Tuhan, maka ta'nda'na isab si Isa an'ngge ma bihing Tuhan tampal ni kowan.
56 "Nda'unbi," yuk si Esteban, "ta'nda'ku aukab sulga'. Maka ta'nda'ku isab si Isa, ya niōnan Anak Manusiya', an'ngge ma bihing Tuhan."
57 Pagka buwattē' h'lling si Esteban, angolang pakosog saga a'a ma Tumpukan inān. Tinaplokan tainga sigām, maka pinagheka'an si Esteban
58 bo' nijudjalan paluwas min da'ira inān. Ma luwasan pa'in, anagna' sigām amantung iya. Saga saksi' inān, hatina saga a'a amantung, bay amatau' badju' sigām ma dakayu' l'lla abata' gi', niōnan si Saul.
59 Hinabu pa'in si Esteban pinagbantung e' sigām, angamu'-ngamu' iya, yukna, "O Panghū' Isa, taima'un nyawaku."
60 Puwas e' angōk-tu'ut iya maka e'na angalingan pakosog, yuk-i, "O Panghū'ku, da'a patōngin dusa saga itu ma pasal pamono' sigām ma aku." Pagubus pah'lling si Esteban itu, magtūy iya amatay.

8

Ina'an isab si Saul angaho' ma pagpatay ma si Esteban.

Pangala'ug si Saul ma saga Bebeya'an si Isa

1-2 Na, wa'i kinubul si Esteban e' saga a'a angisbat Tuhan. Pinagdohonan to'ongan iya e' sigām. Sakali itu, tinagna'an min llaw ina'an, aheya katiksa'an pinat'kka ni saga jama'a si Isa ma Awrusalam. Angkan sigām apulak-palik kamemon tudju ni kaluha'an lahat Yahudi maka ni lahat Samariya. Luwal saga a'a bay kawakilan e' si Isa ya tabba ma Awrusalam.
3 Sagō' si Saul inān, atuyu' angamula saga jama'a si Isa. Sinōd e'na kaluma'an sigām, ubus luma' dakayu' bo' dakayu'. Sinaggaw isab e'na l'lla-d'nda bo' yampa kinalabusu.

Pinatanyag Lapal Ahāp ma Lahat Samariya

4 Sagō' saga bebeya'an si Isa akaukanat inān bay anganasihat lapal ahāp pasal si Isa pi'ingga-pi'ingga ya papehe'an sigām.
5 Buwat si Pilip: bay iya pehē' ni dakayu' da'ira ma lahat Samariya anganasihatan saga a'a maina'an ma pasal Al-Masi.
6 Pagkale pa'in saga kaheka'an a'a maina'an ma bissala si Pilip, maka pag'nda' sigām ma paltanda'an makainu-inu ya tahinangna, kinale to'ongan lapalna e' sigām.
7 Aheka saga a'a bay paluwasan saitan. Atanog pangolang saga saitan salta' sigām pinaluwas. Aheka isab saga a'a kauli'an, saga aku'il maka saga a'a mbal makaosegan di-sigām,
8 angkan akōd to'ongan saga a'a ma da'ira inān.

Si Simun, A'a Maghihikmat

9 Na, aniya' a'a niōnan si Simun maglahat ma da'ira inān. Ata'u iya maghikmat maka ainu-inu ma kahinanganna saga a'a ma jadjahan Samariya inān. Maglaku-laku si Simun in iya babantugun.
10 Jari kinale iya e' a'a kamemon maina'an, ai-na ka a'a areyo' atawa alanga. Yuk sigām kamemon ma pasal si Simun inān, "A'a itu taga-barakat deyo' bay min Tuhan, angkan niōnan Barakat-Aheya."

11 At'ggol na kapanginu-nginu sigām ma paghikmat si Simun angkan sigām akale
to'ongan ma iya.
12 Sagō' am'nnal pa'in saga a'a inān ma lapal ahāp ya pinagnasihat e' si Pilip pasal
pagparinta Tuhan maka ma pasal si Isa Al-Masi, magtūy sigām pinandi, d'nda maka
l'lla, palsaksi'an in sigām ma si Isa na.
13 Ya du si Simun bay am'nnal isab. Aubus pa'in iya bay pinandi, auli na iya ma si
Pilip. Pag'nda'na ma saga paltanda'an maka hinang makainu-inu ya tahinang e' si Pilip,
ainu-inu iya to'ongan.
14 Manjari itu takale e' saga a'a kawakilan mahē' ma Awrusalam pasal saga a'a
Samariya bay makataima' lapal Tuhan, angkan sigām bay magpanoho'an ma si Petros
maka si Yahiya pehē' ni lahat Samariya.
15 Pagt'kka pa'in disi Petros pina'an, niamu'-amu'an e' sigā saga a'a Samariya bo' supaya
sigām pinasambutan Rū Sussi.
16 Sabab in Rū Sussi halam gi' bay pahōp ni sigām minsan dakayu'. Sagō' bay sigām
pinandi sadja, palsaksi'an in sigām suku' ma si Isa na.
17 Manjari pinat'nna' e' si Petros maka si Yahiya tangan sigā ma saga a'a Samariya
magpangandol inān, ati kaniya'an sigām Rū Sussi.
18 Ta'nda' e' si Simun in saga a'a inān pinahōpan Rū Sussi, pagpat'nna' tangan disi
Petros ma sigām. Angkan iya bay arak amuwan sīn panambana si Petros maka si Yahiya.
19 Yukna ni sigā, "Buwaninbi isab aku kawasabi ilu, bo' supaya bang aniya' sai-sai
kapat'nna'an tanganku pinahōpan du isab iya Rū Sussi."
20 Sagō' sinambungan iya e' si Petros, yuk-i, "Ahāp lagi' ka minulka'an maka sīnnu ilu!
Pangannalnu in kahāpan Tuhan tab'lli-b'lli maka sīn!
21 Halam aniya' palsuku'annu atawa lamudnu ma hinang kami itu, sabab mbal abontol
ataynu ma pang'nda' Tuhan.
22 Angkan ko', taikutin na kala'atannu ilu. Mikiampun ka ma Tuhan, kalu niampun
pikilannu ala'at ilu.
23 Sabab kata'uwanku na, mamarahi pangihidnu. Sali' ka tajallat e' dusanu."
24 Sakali anambung si Simun, yuk-i, "Amu'-amu'inbi aku ni Tuhan supaya mbal pat'kka
ni aku ya yukbi ilu."
25 Puwas e', aubus pa'in e' si Petros maka si Yahiya anaksi' pasal si Isa sampay
amasaplag lapal Tuhan ma saga a'a inān, pauntas na sigā tudju ni Awrusalam pabīng.
Ma labayan lagi' sigā, maghapit-hapit sigā ma ba'anan kauman ma lahat Samariya bo'
ninasihat e' sigā lapal ahāp.

Si Pilip maka Bag'llal Bangsa Eteyopa

26 Na, aniya' mala'ikat Tuhan amissala ni si Pilip, yuk-i, "Magsakap ka. Pehē' ka ni
lān tampal ni timul, ya dalosan Awrusalam maka Gasa." Lān ina'an-i mbal na agon
tapalabayan.
27 Angkan magsakap si Pilip bo' pauntas pehē'. Manjari itu aniya' a'a bangsa Eteyopa
bay ma Awrusalam amudji ni Tuhan. A'a itu alanga kag'llalna, maka kinabili asal.
Pangandol ma iya pangalta' si Kandake, ya dayang-dayang magnakura'an lahat Eteyopa.
28 Na, amole' pa'in bag'llal itu min Awrusalam, aningkō' iya ma kalesana, maka e'na
amassa Kitab ma jūd bay tasulat e' nabi Isaya.
29 Sinoho' si Pilip e' Rū Tuhan, yuk-i, "Pina'an ka pa'abay ma kalesa inān."
30 Jari paragan si Pilip pehē' ati takalena bag'llal itu amassa min jūd nabi Isaya. Atilaw
si Pilip ma iya, yukna, "Tahatinu bahā' ya bassanu ilu?"
31 Yuk sambung bag'llal inān, "Mbal. Buwattingga kata'uku bang halam aniya' amahati
ma aku?" Jari sinoho' e'na si Pilip pariyata' pina'an bo' aningkō' ma bihingna.
32 Na, ya na itu saga ayat Kitab bay tabassana he', yuk-i,
"A'a itu sali' hantang bili-bili magpabeya' sadja bang binowa sinumbali'.
Halam iya bay ah'lling minsan dakabtang.
Sali' anak bili-bili mbal pabanga' bang ginuntingan.
33 Tahinang iya panunggīngan,
maka halam tin'kkahan ni sara' abontol.
Halam aniya' makasuli-suli pasal saga tubu'na,
sabab atobtob umulna ma deyom dunya itu."
34 Yuk bag'llal ni si Pilip, "Haka'in aku. Sai binissala e' nabi itu? Baranna ka, atawa
a'a saddī?"
35 Manjari anagna' si Pilip amissala, tinagna'an min saga ayat Kitab bay tabassa e'
bag'llal e'. Sinuli-sulihan iya e' si Pilip pasal si Isa.

36 Manjari itu, ma sabu sigām palanjal ma pal'ngnganan, at'kka sigām ni lahat taga-
bohe'. Yuk bag'llal ni si Pilip, “Nda'un, aniya' itu bohe'. Bang halam du aniya'
makababag, mikipandi na aku palsaksi'an in aku ma si Isa na.” [
37 Yuk si Pilip, “Bang ka am'nnal min deyom ataynu, makajari sadja.”
“Aho',” yuk bag'llal, “amarassaya aku in si Isa Al-Masi asal Anak Tuhan.”]
38 Magtūy magpanoho'an bag'llal pinahogga' kalesa. Jari pareyo' sigā karuwangan ni
bohe' bo' yampa iya pinandi e' si Pilip.
39 Pagluwas sigā min bohe', magtūy tabowa si Pilip ala'an minnē' e' Rū Panghū'. Halam
na iya ta'nda' pabīng e' bag'llal inān. Palanjal iya ni patudjuhanna, maka e'na kinōgan
to'ongan.
40 Malaingkan si Pilip itu, wa'i palahil ma lahat Asotus. Nilatag e'na kamemon saga
kauman ma jadjahan ina'an maka e'na magnasihat lapal ahāp sampay at'kka ni lahat
Kesareya.

9

Si Saul Papinda na ni si Isa Al-Masi

1 Salta' ma waktu inān masi si Saul ananggup amapatay saga mulid Panghū' Isa. Pehē'
iya ni Imam Muwallam
2 angamu' sulat kataddangan, binowa ni saga kalanggalan mahē' ma da'ira Damaskus.
Jari bang aniya' tabākna mahē' saga a'a ameya' ma kal'ngnganan Panghū' Isa Al-Masi,
aniya' kapatutna anaggaw sigām l'lla-d'nda sampay amowa sigām pabīng ni Awrusalam
bo' kinalabusu.
3 Manjari itu, ma labayan pa'in si Saul asekot ni Damaskus, patagha' sadja aniya' sawa
min deyom sulga' asinag ma katilibutna.
4 Pahantak iya magtūy ni tana' ati makakale iya suwala amissala, yuk-i, “Saul, O Saul!
Angay aku pinjala'nu?”
5 Anambung si Saul, yukna, “Sai sa ka'a ilu, Nakura'?”
Yuk suwala inān, “Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in.
6 Sagō' an'ngge na ka,” yukna. “Pehē' ka ni deyom da'ira inān. Nihaka'an du ka
maina'an bang ai subay hinangnu.”
7 Saga a'a bay sehe' si Saul hal an'ngge maina'an, halam makapah'lling. Takale e' sigām
suwala inān bo' halam aniya' sai-na ta'nda' sigām.
8 Pabungkal si Saul min tana' bay kahantakanna bo' amak'llat matana, sagō' mbal iya
maka'nda'. Angkan iya niambit e' saga sehe'na tudju ni deyom Damaskus.
9 T'llumbahangi iya mbal maka'nda', maka halam isab iya bay amangan atawa
anginum.
10 Aniya' ma Damaskus inān dakayu' mulid si Isa Al-Masi niōnan si Ananiyas.
Magpanyata' Panghū' Isa ni iya ah'lling, yukna, “O Ananiyas!”
“Itiya' aku, Panghū',” yukna.
11 Yuk Panghū' Isa ni iya, “Pasakap ka. Pehē' na ka ni lān niōnan Lān Bontol.
Panilawun ma luma' si Judas pasal dakayu' a'a min Tarsus niōnan si Saul. He' na iya
angamu'-ngamu' ni Tuhan buwattina'an.
12 Bay iya pata'uku bang ai song makani-iya. Bay ka sali' ta'nda' e'na pasōd ni deyom
pa'ataganna inān amat'nna' tangannu ma iya, bo' supaya iya maka'nda' pabīng.”
13 Sagō' anambung si Ananiyas, yukna, “Allō, Panghū'ku, aheka bay angahaka'an aku
pasal si Saul inān. Ala'at makalandu' kahinanganna ma saga a'a suku'nu ma Awrusalam
e'.
14 Maka itiya' na isab iya ma Damaskus itu. Bay iya kabuwanan kapatut e' kaimaman
alanga bo' tasaggawna sasuku magpanabbut ma ōnnu.”
15 Sagō' anambung Panghū' Isa, yukna, “Pehē' na ka, sabab si Saul inān bay tapene'ku
maghinang ma aku. Iya ya amatanyag ōnku pehē' ni kabangsa-bangsahan ya ngga'i ka
Yahudi, maka ni saga kasultanan, maka ni saga bangsa Isra'il isab.
16 Baranku ya,” yuk Panghū' Isa, “amandu'an iya pasal sukkal kamemon ya subay
sandalanna ma sinosōng pagka aku ya pameya'anna.”
17 Jari pehē' si Ananiyas ni luma' pahanti'an si Saul bo' pasōd. Pinat'nna' e'na tanganna
ma si Saul, ati yukna, “Saul, magdanakan na kita. Itiya' aku sinō' pi'itu e' Panghū' Isa,
ya bay magpa'nda' ni ka'a ma labayan ma waktu kapi'itunu. Sinō' aku pi'itu bo' ka
maka'nda' pabīng, bo' ka pinahōpan Rū Sussi.”
18 Saru'un-du'un aniya' sali' sisik daing ahūg min mata si Saul, jari maka'nda' iya
pabīng. An'ngge iya bo' yampa pinandi palsaksi'an in iya ma si Isa na.
19 Aubus pa'in iya bay amangan, pabalik na kosogna.

Magnasihat si Saul ma Da'ira Damaskus

Na, pahanti' si Saul daka pilambahangi ma saga mulid si Isa ma Damaskus inān.
20 Anagna' iya magtūy magnasihat ma deyom kalanggalan Yahudi maina'an. “Si Isa
itu,” yukna, “tuman anak Tuhan!”
21 Ainu-inu a'a kamemon sasuku akale ma iya. Yuk sigām, “Ya na ko' itu a'a bay ma
Awrusalam ya angamula sasuku anabbut ma ōn si Isa. Maka ya maksudna kono' pi'itu
anaggaw sasuku ameya' ma si Isa, bo' yampa sigām bowana pabīng ni Awrusalam, ni
saga imam alanga he'.”
22 Sagō' ya pagnasihat si Saul pak'nnop na pa'in kosogna. Minnē' manyatakan to'ongan
pasal si Isa, in iya b'nnal Al-Masi, angkan saga Yahudi maglahat ma Damaskus mbal
makajawab ma iya.
23 At'ggol-t'ggol pa'in minnē', magisun saga Yahudi amapatay si Saul,
24 daipara kahaka'an iya pasal pagisun e'. Llaw-sangom, nijagahan e' sigām saga
lawang pagluwasan min da'ira inān bo' supaya iya pinapatay.
25 Sagō' sangom pa'in lahat, binowa si Saul e' saga anak-mulidna pinatingkō' ma deyom
ambung aheya bo' yampa tinonton min dakayu' tandawan tudju ni luwasan da'ira inān.

Patibaw si Saul ni Awrusalam

26 Pagt'kka si Saul ni Awrusalam, pasulay iya palamud ma saga kamuliran si Isa mahē'.
Sagō' tināw sigām ma iya sabab mbal sigām am'nnal in iya mulid si Isa na.
27 Daipara si Barnabas bay amakilā si Saul ni saga a'a kawakilan. Bay isab sigām
pata'una pasal paka'nda' si Saul ma Panghū' Isa, ma labayan tudju ni Damaskus. Bay
iya kono' binissalahan isab e' si Isa maina'an. Nihaka isab e' si Barnabas pasal si Saul
mbal tināw magnasihat ma pasal si Isa ma deyom da'ira Damaskus e'.
28 Manjari pat'nna' si Saul ma saga kamuliran si Isa ma Awrusalam. Halam aniya'
hawal-hawalna angalatag deyom da'ira magnasihatan saga a'a min kawasa ōn si Isa.
29 Magbissala isab iya sampay magjawab maka saga Yahudi ya asal amissala bissala
Girīk sagō' pasulay sigām amapatay iya.
30 Pagta'u pa'in ina'an-i e' saga dauranakanna bebeya'an si Isa, magtūy sigām amowa
si Saul palūd ni Kesareya bo' yampa pinalaus minnē' tudju ni Tarsus.
31 Na, yampa taga-kasannangan saga jama'a si Isa ma kaluha'an lahat Yahudiya
maka ma lahat Jalil, maka mahē' ma lahat Samariya. Tinabang sigām e' Rū Sussi
angkan angahogot iman sigām kamemon. Pasōng isab heka sigām, maka e' sigām
magmahaltabat to'ongan ma Tuhan.

Si Petros ma Lahat Lidda maka Joppa

32 Manjari itu magl'ngngan na si Petros angalatag kalahatan. Aniya' isab waktu, pehē'
iya ni da'ira Lidda anibaw saga a'a suku' Tuhan mahē'.
33 Jari aniya' talanggalna mahē' a'a niōnan si Aneyas. A'a itu amatay ugatna,
waluntahun na iya halam bay makabungkal min palegehanna.
34 Yuk si Petros ni iya, “Aneyas, kauli'an na ka e' si Isa Al-Masi. Pabungkal ka,
momosun patulihannu ilu!” Magtūy pabungkal si Aneyas itu.
35 Ta'nda' iya e' saga a'a kamemon ya maglahat ma Lidda maka ma lahat Saron inān,
ati papinda saga a'a inān am'nnal ma Panghū' Isa.
36 Na, aniya' ma lahat Joppa inān dakayu' d'nda mulid si Isa, niōnan si Tabita. Dorkas
ya ōn si Tabita itu bang ma bahasa Girīk, hatina “usa”. D'nda inān maghinang sadja
kahāpan, maka anabang ma saga a'a miskin.
37 Jari ma waktu ina'an-i taluwa' saki si Tabita itu ati amatay. Tasussi pa'in patayna,
pinalege iya ma dakayu' bilik ma diyata' angkap.
38 Lahat Joppa inān mbal du alawak to'ongan min Lidda. Sakali itu, takale pa'in e' saga
kamuliran si Isa ma Joppa in si Petros ina'an ma Lidda, magtūy sigām anoho' duwa l'lla
pehē' amowa lapal ni si Petros. Yuk lapal e', “Pasa'ut ka pi'itu.”
39 Pagta'u pa'in si Petros, magtūy iya magsakap ameya' ma duwangan inān. Pagt'kkana
ni Joppa binowa iya pariyata' ni bilik. Jari pinagtimukan iya e' saga kabaluhan d'nda
magpanangis na pa'in. Pina'nda'an ni iya e' sigām saga badju' indaginis bay tahinang e'
si Dorkas waktu bay kallumna gi'.
40 Na, pinaluwas sigām kamemon e' si Petros min deyom bilik inān bo' yampa iya
angōk-tu'ut angamu'-ngamu' ni Tuhan. Puwas e' pa'alop iya ni patay d'nda inān. Yukna,
“Tabita, pabungkal ka!” Sakali pinak'llat e' si Tabita matana, ati punduk iya pag'nda'na
ma si Petros.
41 Pina'abut e' si Petros tanganna panabang iya bo' makat'ngge. Puwas e' nilinganan e'
si Petros saga a'a angandol inān maka saga balu ati sōnganna si Tabita ni sigām, allum
na.

42 Pahayag suli-suli pasal kallum si Tabita itu ni a'a kamemon ma Joppa, angkan aheka
angandol ma Panghū' Isa.
43 At'ggol-t'ggol kat'nna' si Petros ma Joppa inān. Paokom iya ma luma' si Simun, a'a
magadjal kuwit hayop.

10

Si Petros maka si Kornelos

1 Na, aniya' a'a ma lahat Kesareya niōnan si Kornelos. Kapitan iya ma dakayu' ba'anan
sundalu Rōm, ya niōnan "Ba'anan Itali".
2 Si Kornelos itu dakayu' a'a magtata'at. Sigām magtai'anak magmatāw asal ma
Tuhan. Aheya isab panulungna ma saga Yahudi sasuku kasigpitan, maka atukid iya
anambahayang ni Tuhan.
3 Dakayu' llaw saga lisag t'llu kohap, aniya' magpanyata' ni si Kornelos, ati ta'nda'na
to'ongan mala'ikat min Tuhan. Ya pah'lling mala'ikat ma iya, "O Kornelos!"
4 Pinatongan mala'ikat inān e' si Kornelos, jari niumagad iya. "Ai gawinu ma aku,
tuwan?" yukna.
Yuk mala'ikat, "Kapandogahan e' Tuhan panabbutnu ilu maka panulungnu ma saga
miskin, ati kinannal ka e'na.
5 Soho'un saga tendognu pehē' ni Joppa angā' dakayu' a'a niōnan Simun, ya niōnan
isab Petros.
6 Ina'an iya paokom ma luma' si Simun, ya maga'adjal kuwit hayop. Ina'an luma'na
ma bihing tahik."
7 Makala'an pa'in mala'ikat bay ah'lling e', nilinganan e' si Kornelos duwa ipatanna
maka dakayu' sundalu, tendogna lissi, a'a magta'at ni Tuhan.
8 Kahaka'an sigām kat'llungan itu e' si Kornelos pasal kamemon bay tum'kka inān, bo'
yampa sigām patulakna pehē' ni Joppa.
9 Pagsalung, saga waktu ugtu na, ma song pa'in at'kka t'llungan itu ni Joppa, pariyata'
si Petros ni karatagan atop luma' bo' anambahayang.
10 Mbal at'ggol, lingantu iya ati bilahi iya amangan. Jari itu, pasalta' pa'in niadjal
kinakanna, aniya' pa'nda' ni iya.
11 Ta'nda'na langit paukab maka aniya' ta'nda'na sali' luwa manta alambu bay
niengkotan ma ka'mpat tōngna, ina'an tinontonan pareyo' ni dunya.
12 Ya pakandung ma deyom manta inān kamemon ginisan hayop, maka saga ai-ai
maglelehan, maka saga manuk-manuk.
13 Jari aniya' suwala takale e' si Petros ah'lling ni iya, yuk-i, "An'ngge ka, Petros.
Anumbali' ka pina'an bo' ka amangan!"
14 Sagō' anambung si Petros, yukna, "E, Panghū', mbal aku! T'ggolku allum halam aku
bay makakakan haram atawa ai-ai al'mmis."
15 Takalena suwala inān ah'lling pabīng, yukna, "Da'a ōnin haram bang tahalal e'
Tuhan!"
16 Min t'llu ah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai inān pabīng ni sulga'.
17 Manjari itu, ma sabu si Petros masi angandongdong bang ai hatina ya bay ta'nda'na
inān, tatuli' na luma' si Simun e' saga a'a bay sinō' pina'an e' si Kornelos. Ina'an na sigām
angagad ma bowa' lawang
18 angalingan. Atilaw sigām ni a'a luma', yuk sigām, "Owa'! Aniya' bahā' paokom
maitu a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros?"
19 Sasang si Petros masi angandongdong bang ai hatina bay ta'nda'na inān, na, ah'lling
Rū Tuhan ni iya, yukna, "Simun, ilu aniya' t'llungan a'a amiha ka'a.
20 An'ngge na ka bo' ka pareyo'. Da'a ka hawal-hawal ameya' ma sigām sabab aku ya
bay anoho' sigām pi'itu."
21 Angkan pareyo' si Petros ati yukna ni t'llungan inān, "Aku na ko' ya a'a pihabi ilu.
Ai gawibi?"
22 Yuk t'llungan inān, "Bay kami sinō' pi'itu e' Kapitan Kornelos. A'a ahāp addatna.
Magtata'at iya ma Tuhan maka pinagaddatan e' saga Yahudi kamemon. Bay iya
nihaka'an e' mala'ikat sussi, sinō' anambukuhan ka'a. Jari pehē' na ka ni luma'na supaya
takalena bang ai pamissalanu ma iya."
23 Manjari t'llungan inān bay sinō' pasōd e' si Petros, ati nihulmat e'na ma sangom
inān.
Pagsubu pa'in, magsakap na si Petros bo' ameya' ma saga a'a inān. Aniya' isab saga
dauranakanna bebeya'an si Isa min Joppa anehe'an sigām.

24 Pag'llaw dakayu', at'kka na sigām ni Kesareya. Ina'an asal si Kornelos angalagaran
sigām, maka ina'an isab saga kampungna maka saga panonna bay soho'na patipun
pina'an.
25 Sōng pa'in pasōd si Petros, sinampang iya e' si Kornelos. Pasujud iya ma dahuwan
si Petros angahulmat iya.
26 Sagō' sinō' iya an'ngge e' si Petros. "Pabuhat ka," yukna. "Manusiya' du aku, sali'
ka'a."
27 Magsuli-suli sigā karuwangan sabu sigā pareyom ati aheka a'a ta'nda' e' si Petros
magtimuk maina'an.
28 Yukna ni sigām, "Kata'uwanbi, bang ma agama kami Yahudi, mbal kami makajari
maglamud maka bangsa ngga'i ka Yahudi. Mbal kami makajari minsan patibaw ni buwat
ka'am itu. Sagō' bay aku pinata'u e' Tuhan subay halam aniya' manusiya' bistaku haram
atawa al'mmis.
29 Angkan ko', pagka aku bay tambukuhanbi pi'itu, halam aku magin'mbal. Sagō'
tilawta kam, ai panambukuhanbi aku?"
30 Anambung si Kornelos, yukna, "Aniya' na t'llung'llaw palabay, saga buwattē' waktu,
bay aku ma deyom luma' itu anambahayang lisag t'llu kohap. Tagha' aniya' an'ngge
paharap ni aku dakayu' a'a angillap pamakayna.
31 Ah'lling a'a he' ni aku, yukna, 'Kornelos! Takale na e' Tuhan ya bay amu'nu, maka
kinannal isab e'na bay panulungnu ma saga miskin.
32 Sō'un a'anu ni Joppa angā' pi'itu dakayu' a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros.
Ina'an iya paokom ma si Simun, a'a maga'adjal kuwit hayop. Ina'an luma'na ma bihing
tahik.'
33 Na, ya he' po'onna angkan ka bay tambukuhanku pi'itu magtūy," yuk si Kornelos.
"Magsukul isab aku ni ka'a sabab itiya' na ka maitu. Maka itiya' isab kami kamemon
magtimuk ma pang'nda' Tuhan bo' kami akale ma ai-ai bay panoho'an ka'a e' Panghū'."

Pamissala si Petros

34 Na, tinagna'an e' si Petros pamissalana ma saga a'a inān, yukna, "Buwattina'an
kamattanan na aku. B'nnal to'ongan, in manusiya' mbal pinagbidda' e' Tuhan.
35 Sasuku magmatāw ma Tuhan sampay angahinang kabontolan, tinaima' du e'na
minsan ai bangsa.
36 Kata'uwanbi lapal ya bay pinasampay e' Tuhan ni bangsa Yahudi, lapal ahāp
pasal kapaghāp manusiya' maka Tuhan sabab min bay tahinang e' si Isa Al-Masi, ya
pagpanghū'an asal ma kamemon.
37 Kata'uwanbi du pasal pakaradja'an bay pinaniya' ma kaluha'an lahat Yahudiya, ya
tinagna'an mahē' ma lahat Jalil pagubus pandi taubat ya bay panganasihat e' si Yahiya.
38 Kata'uwanbi pasal si Isa, a'a Nasaret, in iya bay pinaniya'an Rū Sussi e' Tuhan, maka
binuwanan barakat. Bay iya angalatag kaluma'an maghinang ahāp. Maka sasuku isab
bay ma pang'ntanan nakura' saitan kauli'an e'na, sabab ina'an asal Tuhan ma iya.
39 "Jari kami itu," yuk si Petros, "amuwan saksi' ma pasal kamemon bay tahinang e' si
Isa ma lahat Yahudiya sampay ma Awrusalam. Bay iya pinagantung ma hāg pinapatay.
40 Malaingkan, ta'abut pa'in t'llumbahangi min kamatayna, bay iya pinakallum pabīng
e' Tuhan ati pa'nda'anna iya ni saga a'a.
41 Ngga'i ka a'a kamemon bay pama'nda'an. Luwal kami, ya tapene' e' Tuhan subay
anaksi' ma pasal si Isa, hatina kami ya bay magsalu maka iya ma kallumna pabīng min
kamatayna.
42 Sinō' kami e' si Isa itu magnasihat lapal ahāp ni saga a'a. Sinō' isab kami anaksi'
ma pasalna, in iya kabuwanan kapatut e' Tuhan angahukum ma manusiya' kamemon,
ma saga allum gi' sampay ma saga magpatayan.
43 Ya du isab kanabi-nabihan kamemon, bay makasaksi' isab ma pasalna. Ya yuk
sigām, sasuku angandol ma si Isa niampun du paldusahan sigām sabab min kawasa
ōnna."
44 Salta' pa'in si Petros amissala, pahōp Rū Sussi ma saga a'a inān ya akale ma lapalna.
45 Ainu-inu saga Yahudi magpangandol ma si Isa, ya bay sehe' si Petros min Joppa. Ya
angkan sigām ainu-inu sabab pamuwan e' Tuhan Rū-na Sussi sampay ma saga a'a ngga'i
ka bangsa Yahudi.
46 Takale e' sigām disi Kornelos amissala saga bahasa saddī maka e' sigām ananglitan
Tuhan. Ah'lling si Petros, yukna,
47 "Saga a'a itu kaniya'an na Rū Sussi sali' du maka kitam. Halam aniya' makasagga'
bang sigām itu pinandi."

48 Angkan sigām sinō' e' si Petros subay pinandi, paltanda'an in sigām ma si Isa Al-Masi.
Jari itu niamu' e' disi Kornelos si Petros sinō' lagi' pahanti' ma sigām pila-pilang'llaw.

11

Amahati si Petros Pasal Kahinanganna

1 Sakali itu takale e' saga a'a kawakilan maka saga dauranakan bebeya'an si Isa ma
sakalibut lahat Yahudiya, pasal saga a'a ngga'i ka Yahudi bay makataima' lapal Tuhan.
2 Pagtukad pa'in si Petros pabalik ni Awrusalam, magtūy iya sinoway e' saga Yahudi
bebeya'an si Isa kasehe', a'a masi amogbog ma addat sigām magislam.
3 Yuk sigām, "Oy! Ka'a ilu bay pasōd ni deyom luma' saga a'a halam magislam, magsalu
maka sigām!"
4 Angkan sigām pinahati e' si Petros pasal kahālanna inān kamemon, sangay min
katagna'na.
5 Yukna, "Bay pa'in aku anambahayang ma da'ira Joppa inān, aniya' bay pa'nda' ni
aku. Ta'nda'ku sali' manta alambu, niengkotan tōngna ka'mpat, tinontonan pareyo' min
langit, pinatongod ni atagku.
6 Ta'nda'ku ma deyomna inān saga hayop, sattuwa talun, maka ai-ai maglelehan ma
tana', maka saga manuk-manuk.
7 Jari aniya' suwala takaleku ah'lling ni aku, yuk-i, 'An'ngge ka, Petros. Anumbali' ka
pina'an bo' ka amangan.'
8 Sagō' yukku, 'E, Panghū'! Mbal aku! T'ggolku allum halam aniya' kinakan haram
atawa l'mmis bay palabay min bowa'ku!'
9 Sagō' takaleku suwala he' ah'lling pabīng min deyom sulga', yukna, 'Da'a niōnan
haram ai-ai tahalal e' Tuhan.'
10 Min t'llu pinah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai inān kamemon pabīng ni
sulga'.
11 "Salta' pa'in inān, aniya' at'kka ni luma' paokomanku t'llungan l'lla bay sinō' pehē'
ni aku min lahat Kesareya.
12 Jari sinō' aku e' Rū Sussi subay mbal hawal-hawal ameya' ma sigām. Bay aku
sinehe'an isab e' saga danakantam nnom puhu', a'a min Joppa. Pagt'kka kami ni
Kesareya pasōd na kami ni deyom luma' si Kornelos e'.
13 Nihaka'an kami e' si Kornelos pasal aniya' mala'ikat bay ta'nda'na an'ngge ma deyom
luma'na, amissala ma iya. Yuk mala'ikat kono', 'Sō'un a'anu pehē' ni Joppa angā' dakayu'
a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros.
14 Binowahan ka e'na lapal, maka lappasan du ka sampay saga sehe'nu karaluma' ilu.'
15 "Makatagna' pa'in aku amissala ni disi Kornelos," yuk si Petros, "pahōp Rū Sussi ni
sigām buwat bay kahōp ni kitam tagna'.
16 Manjari taentomku ya bay lling Panghū', ya yuk-i, 'Bohe' ya bay pamandi saga a'a
e' si Yahiya, sagō' saddī ya pamandi ka'am. Pinasangon du Rū Sussi ni deyom baranbi.'
17 Na," yuk si Petros, "apasti' na, ya pamuwan e' Tuhan ma saga a'a ngga'i ka
Yahudi, sali' du maka bay pamuwanna ma kitam Yahudi pagka Panghū' Isa Al-Masi
ya pam'nnalantam. Jari sai sa aku itu? Mbal tasagga'ku Tuhan."
18 Makakale pa'in saga Yahudi inān ma bissala si Petros e', halam aniya' panganjawab
sigām saddī. Sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-i, "Bang buwattē' kahālanna, saga
kabangsahan ngga'i ka Yahudi kabuwanan du isab kahāpan e' Tuhan bo' supaya sigām
ang'bba min dusa sigām sampay pinaniya'an kallum kakkal."

Palhimpunan saga Jama'a si Isa ma Antiyuk

19 Na, ma waktu bay pamapatay ma si Esteban, apulak-palik saga a'a magpangandol
ma si Isa pagka sigām nila'ugan. Aniya' sigām kasehe' bay makasampay ni lahat Piniki,
ni pū' Kiprus, sampay isab ni da'ira Antiyuk. Ninasihat e' sigām lapal ahāp, bo' Yahudi
sadja ya pinakalehan.
20 Sagō' aniya' sigām kasehe' a'a min Kiprus maka min Kirini bay pehē' ni Antiyuk, ati
magnasihat lapal ahāp pasal Panghū' Isa sampay ni saga a'a ngga'i ka Yahudi.
21 Ina'an kawasa Tuhan ma pagnasihat sigām, angkan aheka to'ongan saga a'a Antiyuk
bay magkahagad sampay papinda ni Panghū' Isa.
22 Jari itu takale e' saga jama'a si Isa ma Awrusalam pasal ina'an, angkan bay
pinapina'an e' sigām si Barnabas ni Antiyuk.
23 At'kka pa'in si Barnabas pina'an, ta'nda'na ya kaheya tabang Tuhan ma saga a'a
inān. Kinōgan iya maka e'na anoho' sigām pat'ttog angandol ma Panghū' min deyom
atay sigām.

24 Si Barnabas itu ahāp addatna, a'a iya kahōpan asal e' Rū Sussi maka akosog
pangandolna. Manjari aheka a'a ma Antiyuk bay tabowana angandol ma Panghū' Isa.
25 Puwas e', pehē' na si Barnabas ni da'ira Tarsus amiha si Saul.
26 Tabākna pa'in, binowa e'na si Saul pabīng ni Antiyuk. Dantahun ya t'ggol si
Barnabas maka si Saul pat'nna' ma jama'a si Isa maina'an, ati aheka to'ongan saga a'a
bay pinandu'an e' sigā karuwangan. Ma Antiyuk ya bay tagna' pangōn "Almasihin" ma
saga bebeya'an si Isa.
27 Manjari itu, ma timpu he'-i du, aniya' bay palūd min Awrusalam tudju ni Antiyuk
saga a'a magpalatun lapal min Tuhan.
28 Aniya' dangan min sigām niōnan Agabus bay an'ngge angallam ma pasal waktu
sinōng, bo' min kawasa Rū Sussi. Yuk si Agabus, "Aniya' gotom song pat'kka ni kalahat-
lahatan kamemon." (Subay na waktu kapagsultan sultan Klaudi bo' yampa pat'kka
gotom itu.)
29 Angkan saga kamuliran ma Antiyuk bay anganiyat amabeya' tulung ni saga
dauranakan ma lahat Yahudiya, pila-pila takole' e' sigām dangan maka dangan.
30 Jari sīn inān bay pinabowa ma si Barnabas maka ma si Saul tudju ni saga
pagmatto'ahan ma katipunan jama'a si Isa ma Awrusalam.

12

Kal'ppa si Petros min Kalabusu

1 Ma waktu ina'an, anagna' sultan Herod anaggaw saga jama'a si Isa kasehe'an bahasa
nila'ugan.
2 Bay paponggolanna kōk si Yakub ya danakan si Yahiya.
3 Jari makata'u pa'in si Herod in saga Yahudi inān kasulutan ma hinangna, bay isab
soho'na sinaggaw si Petros. Ya waktu panaggaw ma si Petros itu pasalta' ma Hinang
Tinapay Halam Pasuligna.
4 Tasaggaw pa'in si Petros, sinoho' iya kinalabusu e' sultan. Mpat ba'an sundalu bay
sinō' anganjagahan si Petros, mpat-mpat sigām ma damba'an. Ya gara' si Herod subay
pinalabay gi' Hinang Paglakad bo' yampa nihukum si Petros ma mata mairan.
5 Angkan tinahan si Petros ma deyom kalabusu, sagō' angamu'-ngamu' saga a'a jama'a
si Isa ma sababna.
6 Na, ma sangom song pangahukum sultan Herod ma si Petros, ina'an iya atuli ma
llot duwa sundalu. Binaggot iya maka duwa kilikili, maka aniya' isab saga sundalu
anganjagahan lawang kalabusu inān.
7 Patagha' aniya' dakayu' mala'ikat min Panghū' panyata' pehē', maka asawa deyom
kalabusu. Ni'ntanan iya ma bahana e' mala'ikat e', kinudjal bo' binati'. "Pal'kkas ka!"
yuk mala'ikat itu. "Pabungkal ka!" Magtūy apakpak kilikili min tangan si Petros.
8 Yuk mala'ikat ni iya, "Asintoron ka maka ataumpa'." Bineya' magtūy e' si Petros.
"Sulugun badju'nu bo' ka paturul ma aku," yuk mala'ikat.
9 Manjari tinurul mala'ikat inān e' si Petros paluwas min kalabusu. Saguwā' halam
kinata'uwan e' si Petros bang b'nnal ya hinang mala'ikat inān atawa mbal. Pangannalna
hal bay pabagala ni iya.
10 Palabay sigā min jaga dakayu' bo' ni jaga pasunu', sampay sigā maka'abut ni tambol
basi' ya ma lawang paluwasan ni da'ira. Magtūy aukaban di-na tambol inān, ati paluwas
sigā minna'an. Lum'ngngan sigā ma kataha'an dakayu' lān inān, jari saru'un-du'un du
ala'an mala'ikat min si Petros.
11 Pagla'an mala'ikat, na yampa tasayu e' si Petros ya bay talabayna. Yukna, "Ā,
kata'uwanku na, b'nnal to'ongan ko' itu. Mala'ikat e' bay pinabeya' e' Tuhan amal'ppa
aku min deyom pang'ntanan si Herod maka min kala'atan kamemon ya kinabaya'an e'
saga Yahudi nihinang ma aku."
12 Tasayuna pa'in, magtūy iya pehē' ni luma' si Mariyam, ina' si Yahiya Markus. Aheka
a'a bay magtimuk maina'an angamu'-ngamu' ni Tuhan.
13 Kinuku' e' si Petros lawang luma' ati aniya' ipatan d'nda niōnan Roda pehē' ang'nda'
bang sai.
14 Tapanhidna lagam si Petros. Jari lumandu'an kakōganna, angkan halam min-
san taukabna lawang. Gom pa'in iya parai'-dai' pareyom pabīng bo' angahaka'an
kasehe'anna in si Petros ina'an an'ngge ma luwasan.
15 "Oy! Binelaw ko' ka'a ilu!" yuk sigām ni si Roda. Sagō' binalik-balikan e'na, in si
Petros b'nnal ina'an. Jari yuk sigām, "Mala'ikatna ko' he'."
16 Sagō' halam pahali anguku' si Petros, angkan niukab e' sigām lawang. Pag'nda'
sigām ma si Petros, tak'bbal atay sigām.

17 Aninyal si Petros, anoho' sigām da'a ahidjul bo' haka'anna sigām bang buwattingga e'
Tuhan bay amal'ppa iya min deyom kalabusu. Yuk si Petros, “Haka'inbi kono' si Yakub
maka saga danakantam kasehe' pasal ītu.” Puwas e' ala'an iya minnē' tudju ni lahat
saddī.
18 Pagk'llat llaw pa'in, aheya kahiluhala'an ma saga sundalu bay jaga ināan sabab wa'i
daka ma'ai si Petros.
19 Anguldin sultan Herod, sinō' piniha to'ongan si Petros. Sagō' halam iya tabāk.
Manjari sinumariya e' si Herod saga jaga he' bo' soho'na sigām pinapatay. Puwas e' palūd
sultan Herod min lahat Yahudiya paliyu ni Kesareya, pat'nna' mahē' daka pilang'llaw.

Kamatay Sultan Herod

20 Ma masa ināan akagit to'ongan atay sultan Herod ma saga a'a ma lahat Tira maka
ma lahat Sidun, angkan saga a'a min karuwa da'ira he' bay magbeya' pa'alop ni iya.
Dahū binagay e' sigām si Blastus, dakayu' bata'an ya pangandolan sultan, supaya iya
amogbogan sigām. Manjari pehē' na sigām ni si Herod pama'ap, sabab min lahat sultan
ya pangā'an sigām balanja'.
21 Sakali itu, ta'abut pa'in llaw bay tinugila', amakay na si Herod pakayanna pagsultan.
Aningkō' iya ma tingkō'an pagsultananna, maka e'na amaluwas bissalana ma katimukan
a'a ināan.
22 Angolang pakosog saga a'a ināan. “Ngga'i ka manusiya' ya amissala ilu,” yuk sigām,
“sagō' dakayu' tuhan!”
23 Magtūy si Herod taluwa' bala' e' mala'ikat Tuhan sabab halam bay paheyana Tuhan.
Manjari itu amatay iya e' ulat bay amangan isina.
24 Sagō' pasaplag na pa'in lapal Tuhan, maka paheka isab saga a'a magkahagad.
25 Pagka aubus na e' si Barnabas maka si Saul ya bay gawi sigām pehē' ni Awrusalam,
pabīng sigām ni Antiyuk. Binowa e' sigām sehe' si Yahiya Markus.

13

Si Barnabas maka si Saul Pinatuntul

1 Na, ma saga jama'a si Isa ma Antiyuk, aniya' saga a'a magpalatun lapal min Tuhan,
maka aniya' isab magpandu' saga lapalna. Sigām itu ya na si Barnabas, si Simiyun ya
niranglay Ettom, si Lukiyus min Kirini, si Saul, maka si Mana'en ya bay dasuligan maka
gubnul Herod.
2 Manjari itu, ma sabu pa'in sigām amudji Tuhan maka amuwasa, amissala Rū Sussi,
yuk-i, “Pasaddihinbi aku si Barnabas maka si Saul ilu, bo' tahinang ya pamahinangku
ma sigām.”
3 Aubus pa'in e' sigām angamu'-ngamu' ni Tuhan maka amuwasa, amat'nna' sigām
tangan ma duwangan itu bo' yampa pinalanjal.

Ma Pū' Kiprus

4 Manjari, pagka si Barnabas maka si Saul itu sinō' pal'ngngan e' Rū Sussi, palūd sigā
tudju ni Siluki bo' yampa aleha minnē' tudju ni pū' Kiprus.
5 At'kka pa'in sigā ni pū' ināan, ni kauman Salamis, ninasihat e' sigā lapal Tuhan ma
deyom saga kalanggalan Yahudi. Si Yahiya Markus ya anehe'an sigā anabang.
6 Alatag e' sigā kaluha'an pū' ināan sampay ta'abut kauman Papos. Jari aniya' talanggal
e' sigā maina'an a'a maghikmat, ōnna si Bal-Isa, bangsa Yahudi. Magnahu'-nahu' iya
amalatun lapal min Tuhan.
7 Magbagay asal si Bal-Isa maka si Sirgus Paulus, ya gubnul ma pū' ināan. Gubnul itu
asal alalom pangita'una. Na, pinalinganan si Barnabas maka si Saul e' gubnul sabab
bilahi iya akale lapal Tuhan.
8 Sagō' sinagga' duwangan itu e' a'a maghikmat ināan. (Elimas ōnna dakayu'.) Ya po'on
anagga' si Elimas itu, sabab mbal bilahi bang gubnul ināan ganta' magkahagad ma lapal
Tuhan.
9 Jari kahōpan Rū Sussi si Saul (ya niōnan isab si Paul). Pinandang e'na a'a maghikmat
ināan.
10 Yuk si Paul ma iya, “Anak saitan! Pangangakkal! Jahulaka'! Ai-ai makahāp sagga'nu
sadja. Mbal ka pahali amabengkok kal'ngnganan b'nnal ya min Panghū'!
11 Buwattina'an t'kkahan ka bala' min Tuhan. Abuta du ka, at'ggol-t'ggol ya mbal
ka'nda'nu sawa llaw.”
Saru'un-du'un du angalendom pang'nda' si Elimas, ati pa'agap-agap iya amiha a'a
angambit iya.

12 Pag'nda' ina'an-i e' gubnul, magkahagad na iya sabab ainu-inu iya ma pamandu' si
Paul pasal Panghū' Isa.

At'kka disi Paul ni Antiyuk ma Lahat Pisidiya

13 Na, aleha disi Paul min Papos tudju ni Perga, dakayu' da'ira ma lahat Pampiliya.
At'kka pa'in sigām pina'an, ang'bba si Yahiya Markus min sigā ati amole' pehē' ni
Awrusalam.
14 Pauntas si Paul maka si Barnabas min Perga sampay at'kka na ni Antiyuk, ya Antiyuk
mahē' ma lahat Pisidiya. Pag'llaw Sabtu', llaw mulliya ma bangsa Yahudi, pasōd sigā ni
deyom langgal Yahudi aningkō' maina'an.
15 Aniya' binassa maina'an min Kitab Tawrat maka min Kitab Kanabi-nabihan. Puwas
e' anambuku saga nakura' langgal ma disi Paul, yuk-i, "Saga danakan, bilahi kami bang
aniya' bissalabi pamat'ttog iman saga a'a itu."
16 An'ngge si Paul maka e'na aninyal bo' yampa iya amissala ni saga a'a. Yukna,
"Ka'am saga pagkahiku bangsa Isra'il, sampay ka'am ya amudji Tuhan min bangsa saddī,
kalehunbi aku.
17 Saga ka'mbo'-mbo'an kami bay tapene' e' Tuhan, ya asal pagtuhanan kami bangsa
Isra'il. Pinaheya e'na bangsa Isra'il waktu kamahē' sigām ma lahat Misil. Pinaluwas
sigām e'na min lahat inān min kosog kawasana.
18 Mpatpū' tahun sigām sinabalan e' Tuhan ma lahat paslangan.
19 Pitu' bangsa bay pinaka'at e' Tuhan ma lahat Kana'an, ati pamasuku' e'na lahat inān
ma saga a'a suku'na.
20 Ya t'ggol saga pakaradja'an inān saga mpat hatus maka limampū' tahun.
"Puwas e'," yuk si Paul, "pinat'nna'an sigām e' Tuhan saga a'a maghukum. Ta'abut
pa'in ni nabi Samwel ya na he' katobtobanna.
21 Puwas e', angamu' sigām sultan magagian sigām, angkan pinene' e' Tuhan si Saul
anak si Kīs, tubu' si Benjamin. Ati si Saul ya pinat'nna' magsultanan sigām ma deyom
mpatpū' tahun.
22 Manjari si Saul e' bay nila'anan e' Tuhan min pagsultananna, ati si Da'ud ya
pinaganti' magsultan. Ya na itu bay pangallam Tuhan ma pasal si Da'ud e', yukna, 'Si
Da'ud, anak si Jesse itu, a'a makasulut atayku. Nihinang e'na kamemon kabaya'anku.'
23 "Na," yuk si Paul, "min tubu' si Da'ud asal si Isa, ya bay pinat'nna' e' Tuhan
angalappas ma bangsa Isra'il, panuhulna janji'na bay ma masa awal e'.
24 Ma halam gi' bay tinagna'an e' si Isa hinangna, bay magnasihat si Yahiya ma bangsa
Isra'il kamemon. Sinō' sigām e' si Yahiya ang'bba min dusa, ati pinandi taubat.
25 Na, song pa'in aubus e' si Yahiya ai-ai bay pamahinang iya e' Tuhan, amissala iya ma
bangsa Isra'il, yukna, 'Bang ma pamikilbi, sai bahā' aku itu? Ngga'i ka aku ya lagaranbi.
Sagō' aniya' a'a dangan pasunu' min aku. Mbal aku tōp minsan angahubaran engkot
taumpa'na.'
26 "Na, saga danakanku bangsa Isra'il, sasuku kam panubu' si Ibrahim, sampay ka'am
min kabangsahan saddī ya angisbat Tuhan, kitam ko' ya pinakalehan lapal itu, manjari
lappasan du kitam min hukuman dusa.
27 Saga a'a Awrusalam maka saga nakura' sigām, halam makakilā ma si Isa.
Malaingkan, pagka iya pinat'nna'an e' sigām hukuman ni kamatay, tatuman e' sigām
pagkallam kanabi-nabihan ya pinagbassa ma saga langgal Yahudi kahaba' Sabtu'.
28 Minsan halam aniya' tabāk e' sigām sababan pamapatay iya, bay sigām angamu' ni
gubnul Pilatu sinō' iya pinapatay.
29 Manjari itu, aubus pa'in pinamattan e' saga a'a Awrusalam kamemon bay tasulat
ma deyom Kitab pasal si Isa, pinareyo' patayna min hāg bo' yampa kinubul.
30 Saguwā' pinakallum iya e' Tuhan min kamatayna.
31 Jari allum pa'in iya pabīng, araran iya ta'nda' e' saga a'a bay sehe'na magbeya',
min lahat Jalil gi' sampay ni Awrusalam. Jari ma buwattina'an saga a'a bay sehe'na he'
anaksi' na ma pasalna ni saga bangsa Isra'il.
32 "Na," yuk si Paul, "itiya' kami maitu amasampayan ka'am lapal ahāp. Hatina ya
bay panganjanji' Tuhan ma ka'mbo'-mbo'antam
33 tatuman na ma kitam saga panubu' sigām. Sabab tapakallum e'na si Isa. Magmattan
to'ongan ya bay tasulat ma deyom Kitab Jabul, ma kalangan karuwana. Yuk Tuhan e',
'Ka'a ya anakku,
llaw itu pamata'uku in aku mma'nu.'
34 Ya na itu isab pangallam Tuhan pasal pamakallumna si Isa pabalik min kamatayna,
mbal pinahalu' ma deyom gumi. Yukna,
'Buwananta ka saga kahāpan tantu,

ya kahāpan bay janji'ku ma si Da'ud.'
35 Takallam isab ma ayat kitab dakayu', ya yuk-i,
'Mbal pasagarannu angahalu' ma deyom gumi
sosoho'annu asussi atayna.'
36 "Si Da'ud ma waktu bay kallumna, bay makahinang kamaksuran Tuhan. Puwas e'
amatay iya. Takubul iya ma atag bay pangubulan saga kamatto'ahanna ati angahalu' na
baranna.
37 Sagō' ya pinakallum e' Tuhan min kamatayna itu, halam angahalu'.
38-39 "Na, saga dauranakanku, subay kata'uwanbi to'ongan, minsan buwattingga e'bi
amogbogan sara' si Musa mbal du kam makapuwas min dusa. Sagō' sasuku kam
angandol ma si Isa, apuwas na kam min dusabi kamemon. Angkan lapal pasal si Isa itu
ninasihatan ka'am na bo' kata'uwanbi aniya' ka'ampunan dusabi.
40 Na, kamaya'-maya' kam bo' mbal pat'kka ni ka'am ya bay tasulat e' kanabi-nabihan,
ya yuk-i,
41 'Ka'am pangungudju' ilu, nda'unbi ba!
Painu-inuhanta kam to'ongan bo' kam magmula, yuk Tuhan.
Sabab aniya' hinangku ma waktu kallumbi lagi',
hinang mbal kahagadbi, minsan kam pinahati.' "
Minnē' aubus bissala si Paul.
42 Jari itu, makaluwas pa'in si Paul maka si Barnabas min langgal e', sinō' sigām pabīng
e' saga a'a inān ma Sabtu' balik amissala pabalik ma pasal ina'an-i.
43 Makala'an pa'in isab saga a'a bay ma langgal e', aheka saga a'a bay paturul ma si
Paul maka si Barnabas, saga bangsa Yahudi maka saga a'a bangsa saddī ameya' na ma
agama Yahudi. Binissalahan saga a'a inān e' disi Paul, sinō' sigām pat'ttog ma tatabangan
Tuhan.
44 Pagsabtu' balik pa'in, agon kamemon saga a'a min da'ira Antiyuk inān magtipun
pina'an akale ma lapal Tuhan.
45 Saguwā', pag'nda' saga Yahudi kasehe'an ma ba'anan a'a sikatimukan inān, magtūy
sigām angihid ma si Paul, angkan nijawab bissalana e' sigām. Pinahina' isab iya.
46 Sagō' gom pa'in paesog si Paul maka si Barnabas amissala. Yuk sigā ma saga a'a
angihid e', "Ka'am saga Yahudi wajib nilapalan palman Tuhan dahū. Sagō', pagka
sulakbi palman itu ati mbal kam amista di-bi in ka'am tōp pinaniya'an kallum taptap ni
kasaumulan, ahāp lagi' kami ang'bba min ka'am. Papinda na kami magnasihat ni saga
kabangsahan saddī.
47 Sabab ya itu bay panoho'an Tuhan ma kami, yuk-i,
'Sali' kam sapantun sawa pat'nna'ku pamasawa saga kabangsahan saddī,
supaya maka'abut lapal itu ni mpat pidju alam,
hatina in manusiya' kamemon makajari lappasan.' "
48 Takale pa'in bissala itu e' saga a'a bangsa saddī, magtūy sigām kinōgan ati pinaheya
e' sigām lapal Tuhan. Manjari magkahagad na ma si Isa sasuku tapene' e' Tuhan
pinaniya'an kallum taptap ni kasaumulan.
49 Patanyag na pa'in lapal Tuhan ma kaluha'an lahat inān.
50 Saguwā' saga pagnakura'an ma da'ira Antiyuk inān maka saga d'nda bangsahan ya
magta'at ni Tuhan, bay ni'isihan lling e' saga Yahudi. Sinō' sigām angala'at si Paul maka
si Barnabas, angkan sigā duwangan itu bay pinala'an e' saga a'a inān min jadjahan e'-i.
51 Sakali pinaspasan e' disi Paul bagunbun min tape' sigā, saksi' in sigā papuwas na
min saga a'a ma lahat inān. Puwas e' palanjal sigām tudju ni lahat Ikuni.
52 Sagō' saga kamuliran si Isa ma da'ira e', kinōgan makalandu' maka kahōpan isab e'
Rū Sussi.

14

Ma Da'ira Ikuni

1 Ma lahat Ikuni pa'in, pasōd si Paul maka si Barnabas ni deyom langgal Yahudi buwat
kabiyaksahan sigā. Sidda apaslod bissala sigā angkan landu' aheka saga a'a, Yahudi
maka ngga'i ka Yahudi, am'nnal ma si Isa.
2 Sagō' saga Yahudi ya agagga am'nnal, bay amidjakan saga a'a ngga'i ka Yahudi maka
bay amala'at atay sigām ni sasuku am'nnal ma si Isa.
3 At'ggol-t'ggol ya kahanti' disi Paul ma Ikuni. Halam aniya' tāw sigā amissalahan saga
a'a pasal Panghū' Isa. Maka si Isa bay amaniya'an sigā kawasa pangahinang saga hinang
makainu-inu maka saga paltanda'an, bo' supaya pinarassaya in lapal sigā pasal kaheya
tabang Tuhan.

4 Abahagi' duwa saga a'a ma da'ira he'. Aniya' sigām kasehe' bay amogbogan saga
Yahudi, aniya' isab kasehe' amogbogan disi Paul.
5 Jari magisun saga a'a bangsa saddī maka saga Yahudi, beya' saga pagnakura'an sigām.
Ya pagisun sigām angala'ug maka amantung disi Paul.
6 Tata'u pa'in pagisun itu e' disi Paul, magtūy sigā alahi tudju ni da'ira Listara maka
da'ira Derbe, ya ma lahat Likauna sampay ni saga kaluma'an ma sakalibut ina'an-i.
7 Ati pinasaplag e' sigā maina'an lapal ahāp pasal si Isa.

Ma da'ira Listara

8 Sakali itu aniya' aningkō' ma Listara inān a'a aku'il tape'na, halam bay makal'ngngan
sangay min kapaganak ma iya.
9 Akale to'ongan a'a itu ma bissala si Paul. Pinatongan iya pahāp, ati kinata'uwan e'
si Paul in a'a itu taga-pangandol ma si Isa in iya kauli'an du e'na.
10 Manjari pinatanog e' si Paul suwalana, yukna, "An'ngge ka pabontol!" Magtūy
pabuwang a'a inān an'ngge maka e'na lum'ngngan.
11 Pag'nda' ba'anan a'a inān ma bay tahinang si Paul e', magtūy sigām angolang ma
bahasa sigām Likauna, yuk-i, "Itiya' saga tuhan magpasalupa manusiya' pareyo' ni
kitam."
12 Manjari aniya' ōn tuhan ya pangōn saga a'a inān ma disi Paul. Si Siyus ya pangōn
sigām ma si Barnabas, maka si Hermes ya pangōn sigām ma si Paul sabab in iya
bibissalahun.
13 Ya luma' pangarapan ma tuhan Siyus, ina'an ma luwasan lawang da'ira. Manjari
aniya' sapi' mandangan ginuyud ni atag lawang inan e' imam maghinang ni tuhan Siyus.
Aniya' isab tuhugan sumping tabowana sabab in iya maka kaheka'an a'a inān bilahi
anumbali' sapi' pangahulmat sigām ma disi Paul.
14 Sagō' pagta'u si Barnabas maka si Paul bang ai song nihinang e' saga a'a inān, magtūy
gineret s'mmek sigā, tanda' sin susa sigā. Sakali paragan sigā ni t'ngnga' pagtimukan a'a
inān maka e' sigā angolang, yuk-i,
15 "Oy, saga tuwan! Angay buwattilu hinangbi ma kami? Manusiya' du kami buwat
ka'am. Ya po'on kami pi'itu sabab lapal ahāp ya pangahaka kami ma ka'am, supaya kam
pataikut min pagtuhananbi ilu, ya halam aniya' kapūsanna. Bay kami pi'itu bo' kam
papinda ni Tuhan ya kakkal salama-lama, ya bay amapanjari langit maka gintana'an
maka tahik sampay kakaya'-kaya'anna kamemon.
16 Ma masa awal in kabangsa-bangsahan kamemon bay pinasagaran e' Tuhan ameya'
ma ai-ai kabaya'an sigām.
17 Sagō' minsan buwattē', aniya' na pa'in saksi' pamamattan manusiya' pasal
kapagtuhanna. Pina'nda'an e'na kahāpna, binuwanan kam ulan pamusug tinanombi
bo' aniya' buwa'na bang ta'abut musimna. Pinaniya'an kam pagkakan aheka, maka
pinalasig ataybi."
18 Minsan buwattē' pamahati disi Paul mbal agon pahawid saga a'a. Subay magkulban
to'ongan ni sigām.
19 Manjari itu aniya' at'kka ni da'ira Listara he' saga Yahudi bay min Antiyuk ma
Pisidiya maka aniya' min Ikuni. Jari tabowa-bowa e' sigām saga katimukan a'a inān, ati
pinagbantung si Paul. Puwas e' ginuyud iya e' sigām tudju paluwas min kaluma'an inān
pagka kinabā' amatay na.
20 Sagō' kapagtimukan pa'in si Paul e' saga bebeya'an si Isa, magtūy iya an'ngge bo'
pabīng ni deyom da'ira. Pagk'llat llaw dakayu', palanjal iya maka si Barnabas tudju ni
Derbe.

Pabalik disi Paul ni Antiyuk ma Siriya

21 Mahē' pa'in sigā ma Derbe, ninasihat e' sigā lapal ahāp ni saga a'a mahē', ati aheka
tabowa ameya' ma si Isa. Puwas e', pabīng sigā ni Antiyuk labay min Listara maka Ikuni.
22 Pinahogot e' disi Paul iman saga bebeya'an si Isa mahē'. Sinō' sigām pat'ttog
angandol ma Tuhan. Yuk pandu' disi Paul, "Subay aheka katiksa'an kalabayanta bo'
kita pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan."
23 Aniya' a'a gin'llal e' sigā pagmatto'ahan saga jama'a si Isa Al-Masi, maingga-
maingga aniya' lahat pagtipunan sigām. Amuwasa disi Paul sampay angamu'-ngamu'
bo' pajagahanna saga a'a inān ma Tuhan, ya pangandolan na e' sigām.
24 Tauntas pa'in lahat Pisidiya e' disi Paul, at'kka sigā ni Pampiliya.
25 Palanjal isab ni da'ira Perga, bo' ninasihat e' sigā lapal Tuhan maina'an. Puwas e'
palūd sigām tudju ni Attali.
26 Aleha na sigā minnē' bo' pabīng ni Antiyuk dakayu', ni saga bebeya'an si Isa ya bay
amajagahan sigā ma Tuhan bo' makahinang ai-ai pangahandakna.

27 Makatandan pa'in sigā ni Antiyuk, pinatipun e' sigā saga jama'a si Isa maina'an.
Nihaka'an sigām e' disi Paul kamemon bay tahinang sigā, ma sabab tabang min Tuhan.
Kabuwanan labayan kono' saga bangsa ngga'i ka Yahudi bo' supaya makapangandol ma
si Isa.
28 At'ggol disi Paul paralahat ma saga bebeya'an si Isa maina'an ma Antiyuk.

15

Pagisunan ma Awrusalam

1 Manjari itu aniya' saga a'a at'kka ni Antiyuk bay min lahat Yahudiya, ati pinandu'an
e' sigām saga bebeya'an si Isa maina'an. Yuk pamandu' sigām, "Mbal kam makajari
alappas bang kam mbal taislam buwat panoho'an sara' si Musa!"
2 Nijawab to'ongan saga a'a inān e' si Paul maka si Barnabas, binowa maglugat ma
sabab pamandu' sigām buwattē'. Angkan na si Paul maka si Barnabas maka saga
bebeya'an kasehe' min Antiyuk inān ginara'an pehē' ni Awrusalam. Sinō' sigām amowa
saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan maina'an magbissala pasal palkala' inān.
3 Na, pinalanjal disi Paul e' saga jama'a ma Antiyuk. Paglintas sigām pa'in labay min
lahat Piniki maka min Samariya, nihaka e' sigām maina'an pasal saga bangsa ngga'i ka
Yahudi ya papinda na ni Tuhan. Landu' kinōgan saga bebeya'an si Isa, pagkale sigām
ma lapal disi Paul itu.
4 Pagt'kka sigām pehē' ni Awrusalam, sinagina sigām e' saga jama'a si Isa mahē',
sampay saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan. Nihaka'an sigām e' disi Paul
pasal kamemon bay tahinang e' sigā deyo' bay min Tuhan.
5 Sagō' aniya' saga Parisi angandol ma si Isa bay an'ngge amissala. Yuk sigām, "Saga
a'a angandol ma si Isa min bangsa saddī inān subay ni'islam dahū, maka subay sigām
amogbog ma sara' si Musa."
6 Jari magsakaum saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan amikil-mikil pasal
palkala' inān.
7 At'ggol-t'ggol pa'in e' sigām magbissala, an'ngge si Petros amissala. Yukna, "Ka'am
saga dauranakanku, kata'uwanbi du: ma waktu palabay inān bay aku tapene' e' Tuhan
min deyomanbi, sinō' magnasihat lapal ahāp ni saga kabangsahan saddī, ya ngga'i ka
Yahudi, bo' supaya sigām makakale sampay magkahagad.
8 Jari in Tuhan, ya makata'u bang ai ma deyom atay manusiya', bay amuwan Rū
Sussi ma kabangsahan saddī buwat bay pamuwanna ma kitam, tanda' palsaksi'an in iya
kasulutan na ma sigām.
9 Sigām maka kitam itu mbal pinapagbidda' e' Tuhan. Sinussi e'na pangatayan sigām
labay min pangandol sigām ma si Isa.
10 Na," yuk si Petros, "angay subay pakagitbi atay Tuhan. Angay pahunitanbi saga a'a
ya soho'bi amogbogan sara' si Musa? Parahāl minsan kitam maka ka'mbo'-mbo'antam
mbal maka'aku amogbog.
11 Da'a na. Magkahagad kitam ma Panghū' Isa ati lappasan kitam sabab min ase'na
maka lasana. Damikiyanna isab saga a'a min kabangsahan saddī inān."
12 Minnē' pahondong magsuli-suli saga a'a magsakaum inān kamemon hinabu sigām
akale ma pangahaka si Barnabas maka si Paul. Pinata'u sigām pasal saga paltanda'an
maka saga hinang makainu-inu kamemon deyo' bay min Tuhan ya bay tahinang e' sigā
ma deyoman saga a'a ya ngga'i ka Yahudi.
13 Aubus pa'in sigām angahaka, paganti' si Yakub amissala. "Ka'am saga dau-
ranakanku," yukna, "kalehunbi na aku.
14 Bay kami pinahati e' si Simun itu insini' pasal katagna' Tuhan bay ama'nda'an
pagka'inagonna ma saga a'a ya ngga'i ka Yahudi. Sabab aniya' saga a'a pene'na min
sigām nihinang a'a suku'na.
15 Atayudtud isab sulat saga kanabi-nabihan, iya yuk-i,
16 'Puwas itu, yuk Tuhan, pabīng du aku,
ati bawi'ku pagsultan si Da'ud, ya sapantun luma' alarak.
Bangunku pabalik, batukku pagdayawna bay alarak e',
17 supaya aku piniha e' saga manusiya' takapin,
beya' isab saga bangsa ngga'i ka Yahudi
ya kaōnan maka ōnku.
Pangallam Panghū' ko' itu,
18 ya makahinang kamemon saga pakaradja'an itu.
Kasakupan ko' itu sangay min awal.'

19 “Na,” yuk si Yakub, “buwattitu panganggara'ku: subay mbal sasawtam saga a'a min
kabangsahan saddī ya papinda na ameya' ma Tuhan.
20 Sagō' subay sigām pabeya'antam sulat buwattitu: da'a kam amangan haram buwat
ai-ai paglamas ni saga ta'u-ta'u, da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, da'a kam
amangan isi hayop bay pin'kkol, maka da'a amangan laha'.
21 Saga sara' panoho'an si Musa pinagbassa na pa'in sakahaba' Sabtu' ma kalanggalan-
tam Yahudi. Lāgi in pandu' si Musa pinagnasihat na pa'in ma kada'irahan sangay min
awal lagi'.”

Sulat ni saga Almasihin ya Ngga'i ka Yahudi

22 Manjari magkagara'an saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan maka saga
jama'a inān kamemon, amene' saga a'a min deyoman sigām bo' pinapehē' ni Antiyuk,
pinasehe' ma si Paul maka si Barnabas. Jari ya pinene' inān si Judas Barsabbas maka si
Silas. Duwangan itu asal pinagaddatan e' dauranakan sigā bebeya'an si Isa.
23 Aniya' isab sulat pinabowa ma sigā, yuk-i:
“Sulat itu deyo' min kami dauranakanbi, saga a'a kawakilan maka pagmatto'ahan
maitu ma Awrusalam. Pinasampay itu ni ka'am saga dauranakan bangsa saddī ya
maglahat mailu ma Antiyuk, ma Siriya, sampay saga ma Silisi.
Aheya pagaddat kami ma ka'am.
24 Takale kami aniya' kono' saga l'lla min deyoman kami bay pi'ilu amasusa ka'am
sampay anasaw pikilanbi ma sabab pandu' sigām. Sagō' ngga'i ka min panoho'an
kami ya angkan sigām amandu' buwattē'.
25 Angkan kami bay magisun kamemon subay amene' saga a'a maitu bo' sinō' pi'ilu
ni ka'am. Jari pasehe' kami sigām ma si Barnabas maka si Paul, bagay kami kinalasahan.
26 Disi Paul itu bay magmalilla' ma kallum sigām ma sabab Panghū'tam si Isa Al-
Masi.
27 Manjari itiya' na si Judas maka si Silas, bay soho' kami pi'ilu pabaran ni ka'am
angahaka'an ka'am ai-ai bay tasulat kami itu.
28 Dauyunan kami maka Rū Sussi, in ka'am ilu subay mbal pinahunitan liyu min
saga panoho'an itu, ya wajib bineya':
29 da'a kam amangan ai-ai bay paglamas ni saga ta'u-ta'u, da'a kam amangan laha',
da'a kam amangan isi hayop bay pin'kkol, maka da'a isab kam maghinang kala'atan
d'nda maka l'lla. Bang halli'anbi he'-i, makahāp to'ongan ma ka'am.
Mura-murahan, wassalam.”
30 Jari itu pinal'ngngan na saga a'a amowa sulat inān tudju ni Antiyuk. Pagt'kka pa'in
sigā pina'an, pinatipun e' sigā saga a'a dajama'a maina'an bo' ni'nde'an sulat inān.
31 Pagbassa pa'in, magtūy sigām kinōgan to'ongan, sabab sulat inān makalasig atay
sigām.
32 At'ggol-t'ggol isab pamissala si Judas maka si Silas pamahogot maka pamakosog
pangandol saga jama'a inān, sabab aniya' kapandayan bay pamuwan Tuhan ma sigā
magpalatun palmanna.
33 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pinatuntul sigā e' saga dauranakan, yuk-i “Mura-
murahan, bang pa'in kam asalamat.” Jari amole' na sigā ni bay anoho' sigā.
34 (Sagō' si Silas bilahi lagi' pat'nna' maina'an.)
35 In si Paul maka si Barnabas pahanti' gi' ma Antiyuk, magbeya' maka ba'anan a'a
kasehe' magpandu' maka magnasihat lapal Panghū'.

Pagbutas si Paul maka si Barnabas

36 Apuwas pa'in daka pilambahangi, ah'lling si Paul ni si Barnabas, yukna, “Sūng kita
patibaw pabīng ni saga dauranakanta bebeya'an si Isa ma kada'irahan kamemon bay
pagnasihatanta lapal Tuhan e'. Tibawta bang buwattingga na kahālan sigām.”
37 Si Barnabas inān bilahi amowa si Yahiya Markus pasehe' ma sigā,
38 sagō' bang ma bistahan si Paul si Markus itu mbal tōp panehe', sabab bay iya
ang'bbahan sigām bay mahē' gi' ma Pampiliya. Halam iya bay makatatas anabangan
sigām.
39 Aheya paglugat si Paul maka si Barnabas angkan sigā magbutas. Malaingkan si
Barnabas bay amowa si Markus ati atulak sigā karuwangan tudju ni pū' Kiprus.
40 Si Paul ya amene' si Silas pasehe' ma iya. Sōng pa'in sigā atulak min Antiyuk,
pinajagahan sigā ma Tuhan e' saga bebeya'an si Isa maina'an maka niamu'an
tatabanganna.
41 Ala'an pa'in si Paul minnē', palabay iya min lahat Siriya maka min lahat Silisi.
Maingga-maingga lahat aniya' saga jama'a si Isa magtipun, pinahogot e'na pangandol
sigām.

16

Si Timuti Pabunyug ma disi Paul

1 Manjari palanjal si Paul tudju ni Derbe maka ni Listara. Aniya' ma Listara dakayu'
bebeya'an si Isa niōnan si Timuti. Ina'na bangsa Yahudi angandol ma si Isa, ati mma'na
bangsa Girīk.
2 Si Timuti itu binissalahan ahāp e' saga bebeya'an si Isa, ya ma Listara maka ma Ikuni
inān.
3 Bilahi na si Paul amowa si Timuti sehe'na ma pal'ngnganan, angkan iya ni'islam dahū
e' si Paul bo' mbal tasoway e' saga Yahudi ma jadjahan ina'an. Sababna kinata'uwan e'
saga Yahudi kamemon in mma' si Timuti bangsa Girīk.
4 Na, pauntas na disi Paul ni saga kalahat-lahatan bo' nihaka'an e' sigām saga bebeya'an
si Isa maina'an pasal kagara'an bay min saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan
ma Awrusalam. Sinō' saga bebeya'an inān ameya' ma kagara'an e'.
5 Jari itu pahogot na pa'in pangandol jama'a si Isa ma saga palhimpunan ma kalahatan
inān, maka pasōng isab heka sigām sakahaba' llaw.

Aniya' Papanyata' ni si Paul

6 Na, niuntas e' disi Paul lahat Prigiya maka lahat Galatiya, sabab pinaggat sigām e'
Rū Sussi sinō' da'a magnasihat lapal Tuhan maina'an ma kalingkal lahat Asiya.
7 Ta'abut pa'in tobtoban lahat Misiya, pasulay sigām palanjal ni lahat Bitiniya sagō'
pinaggat sigām e' Rū si Isa.
8 Angkan sigām pauntas labay min t'ngnga' lahat Misiya sampay palūd na ni Trowas.
9 Ma Trowas pa'in bo' sangom na, aniya' pa'nda' ni si Paul. Ta'nda'na a'a min
Makidunya mikitabang ma iya. Yuk a'a itu, "Pi'itu ka parambila' ni Makidunya bo' kami
tabangun!"
10 Aubus pa'in si Paul maka'nda' ina'an-i, magtūy kami magsakap atulak ni Makidunya,
sabab kata'uwan kami in kami sinoho' e' Tuhan anganasihat lapal ahāp ni saga a'a
mahē'.

Si Lidiya Papinda Ameya' ma si Isa

11 Makauntas pa'in kami min Trowas, patūy kami tudju ni pū' Samoterak. Pagk'llat
llaw pa'in, pauntas na isab kami min pū' ina'an tudju ni Neyapoles.
12 Pagt'kka kami ni Neyapoles patukad kami tudju ni Pilipi, da'ira aheya ma kalingkal
Makidunya, paglahatan bangsa Rōm isab. Pahanti' kami maina'an daka pilang'llaw.
13 Pagsabtu', paluwas kami min da'ira inān tudju ni bihing sapa', sabab ma tokoran
kami aniya' pagsambahayangan saga Yahudi maina'an. Jari aningkō' kami amissala ma
saga kar'ndahan ya patipun maina'an.
14 Aniya' inān d'nda niōnan si Lidiya akale ma kami, d'nda min da'ira Tiyatira. Ya
usahana maglitu kakana' taluk, kakana' ahalga'. D'nda itu magta'at asal ni Tuhan.
Hinabuna akale ma kami, kabuwanan iya pikilan e' Panghū' Isa ati kinahagad e'na
bissala si Paul.
15 Jari pinandi disi Lidiya maka saga sehe'na karaluma', palsaksi'an in sigām ma si Isa
na. Puwas e' sinō' kami e' si Lidiya paokom ma deyomanna. Yuk si Lidiya, "Bang aku
tabistabi angandol na sab'nnal-b'nnal ma Panghū', pi'itu kam paokom ma luma'ku." Jari
talogos kami e'na.

Si Paul maka si Silas Kinalabusu ma Pilipi

16 Manjari itu, ma labayan pa'in kami tudju ni pagsambahayangan e', aniya' talanggal
kami dakayu' d'nda banyaga'. Pagkasōran iya saitan angkan iya makapangalimal, ati
aheya isab paluntungan saga a'a ya tag-dapuna luwas min pangalimalna.
17 Paturul na pa'in iya ma kami maka si Paul, maka e'na angolang patanog, yuk-i, "Saga
a'a itu sosoho'an Tuhan Mahatinggi! Sigām ya angahaka'an ka'am bang buwattingga
kam lappasan!"
18 Mbal pahali paglinganna buwattē' daka pilang'llaw. Ya kat'kkahanna ap'ddi' pikilan
si Paul, angkan iya palingi' ni d'nda inān bo' pah'llinganna saitan ya ma iya, "Min kawasa
ōn si Isa Al-Masi," yuk si Paul, "soho'ta ka paluwas min d'nda ilu!" Saru'un-du'un du
magtūy paluwas saitan e', ati d'nda inān mbal na makapangalimal.
19 Makata'u pa'in saga tag-dapu d'nda inān in iya mbal na kapangusaha'an, magtūy
sinaggaw e' sigām si Paul maka si Silas. Ginuyud sigā karuwangan ni pagtabu'an bo'
pinaharap ni saga pagnakura'an da'ira.
20 Tin'kkahan isab sigā ni saga bag'llal bangsa Rōm ya maghuhukum maina'an.
Yuk panuntut saga tag-dapu d'nda inān, "Saga a'a itu hal angahinang kasasawan ma
lahattam. Bangsa Yahudi ko' sigā itu.

21 Pamandu' e' sigā saga addat mbal taluwa' bang ma sara'tam bangsa Rōm. Mbal
kami wajib anaima' atawa angahinang saga addat buwattē'."
22 Manjari palamud ba'anan a'a ya bay maina'an ati ameya'-meya' anganjuri disi Paul.
Magpanoho'an saga bag'llal inān subay nihurusan s'mmek disi Paul bo' niraplosan.
23 Makalandu' abisa ya pangandaplos ma sigā bo' yampa sigā ni'isi ni deyom kalabusu.
Sinō' isab tunggu' kalabusu pinahogot pangalabusuna ma sigā.
24 Pagkale uldin itu e' tunggu', magtūy ni'isi e'na disi Paul ni t'ngnga'-t'ngnga' kalabusu
bo' pinasungan e'na tape' sigā maka papan aheya.
25 Jari itu, saga tonga' bahangi pa'in, angamu'-ngamu' si Paul maka si Silas ni Tuhan,
magkalangan isab pamudji sigā ma iya. Akale ma sigā saga pilisu kasehe'an inān.
26 Taggaha' sadja aniya' linug akosog, ajogjog papagan kalabusu inān. Saru'un-du'un
du paukab tambolna kamemon, apakpak isab saga kilikili min tape'-tangan saga pilisu
inān.
27 Tabati' tunggu' kalabusu, ati pag'nda'na aukab saga tambol, pangannalna wa'i
makal'ppa saga pilisu. Magtūy nihublut kalisna, arak amapatay di-na.
28 Sagō' angalingan si Paul pakosog, yukna, "Da'a ka angamula di-nu! Itiya' du kami
kamemon."
29 Angalingan tunggu' inān angamu' palita'an bo' pasa'ut pareyom. Pasujud iya
amidpid ma atag tape' si Paul maka si Silas.
30 Sakali niambit sigā e'na paluwas bo' yampa sigā tilawna. "Saga tuwan," yukna, "ai
subay hinangku bo' aku lappasan?"
31 Yuk disi Paul, "Angandol ka ma Panghū' Isa, ati lappasan du ka sampay saga sehe'nu
karaluma'."
32 Puwas e' ninasihat lapal Tuhan ni tunggu' kalabusu inān sampay ni a'a kamemon
ma deyom luma'na.
33 Jari alalom pa'in bahangi, binowa sigā paluwas e' tunggu' kalabusu ati kose'anna
pali' sigā. Pinandi isab tunggu' inān karamata'an, tanda' in sigām ma si Isa na.
34 Pagubus, binowa disi Paul e' tunggu' inān ni luma'na ati pinakan. Landu' aheya
kakōg-koyagan sigām karaluma' sabab Tuhan na ya pagkahagaran sigām.
35 Pagk'llat llaw pa'in, magpanoho'an saga bag'llal ma saga tendog sigām, sinō' amowa
uldin pehē' ni kalabusu. Yuk uldin e', "Pal'ppahun na saga a'a ilu."
36 Yuk jaga kalabusu ma si Paul, "Magpanoho'an saga bag'llal in ka'a maka si Silas
makajari na pinaluwas. Wajib na kam ala'an, bang pa'in kam asalamat isab," yukna.
37 Sagō' ah'lling si Paul ni saga tendog e', yukna, "Bay kami niraplosan e' sigām di'ilaw
ma mata mairan, minsan kami halam bay sinumariya. Bo' pa'in a'a Rōm du kami. Ni'isi
isab kami ni deyom kalabusu. Ati bilahi na sigām amaluwas kami ma halam aniya'
makata'u. Ā, mbal makajari!" yuk si Paul. "Subay magbaran pi'itu saga bag'llal ilu
amaluwas kami."
38 Manjari pehē' na saga tendog inān angahaka'an saga bag'llal pasal h'lling si Paul.
Pagkale saga bag'llal aniya' kataddangan disi Paul in sigā bangsa Rōm, tināw sigām
39 angkan pina'an ni disi Paul pama'ap. Puwas e' binowa disi Paul e' saga bag'llal
e' paluwas min kalabusu. Ya pangamu' sigām ma si Paul bang pa'in ala'an min da'ira
sigām.
40 Manjari pina'an si Paul maka si Silas ni luma' si Lidiya. Mag'nda' sigām maka
bebeya'an si Isa maina'an, ati amissala disi Paul pamahogot atay sigām. Puwas e' atulak
na disi Paul.

17

Ma Da'ira Tessaloneka

1 Manjari itu tauntas e' disi Paul da'ira Ampipoli maka Apollon, bo' yampa at'kka ni
da'ira Tessaloneka. Na, aniya' maina'an dakayu' langgal Yahudi,
2 ati pina'an si Paul sabab ya na asal kabiyaksahanna. Jari t'llu Sabtu' ya pagbissalana
maka saga a'a maina'an pasal pamandu' ma deyom Kitab.
3 Pinahatian sigām e'na, maka pinandu'an sab'nnal-b'nnal min deyom Kitab pasal Al-
Masi subay makalabay kabinasahan maka pinapatay, maka subay pinakallum pabīng
min kamatayna. Yuk si Paul, "Si Isa ya pagnasihatku itu ma ka'am, in iya Al-Masi, ya
asal tapene' e' Tuhan."
4 Saga Yahudi kasehe' inān bay tabowa magkahagad ati palamud ma si Paul maka si
Silas. Aheka isab saga bangsa Girīk ya magtata'at ni Tuhan maka aheka d'nda bangsahan
bay palamud.

5 Sagō' angihid saga Yahudi kasehe', angkan pinatipun e' sigām saga a'a min katabu'an,
a'a bula'ug, sinō' amapaghiluhala' da'ira inān. Nirumpās luma' si Jason pamiha'an sigām
ma disi Paul bo' binowa paluwas ni katimukan a'a.
6 Saguwā', pagka halam tabāk e' sigām disi Paul, ginuyud e' sigām si Jason maka saga
bebeya'an si Isa kasehe' tudju ni kabag'llalan. Angolang saga Yahudi inān, yuk-i, "Itiya'
pasampay ni da'iratam duwangan a'a ya bay amuwan kasasawan ma kalahat-lahatan.
7 Maka si Jason itu bay angokoman sigā ma deyom luma'na. Sigām kamemon itu
angalanggal sara' Sultan Mahatinggi pagka yuk sigām aniya' sultan saddī, niōnan Isa!"
8 Pagkale bissala itu e' katimukan a'a inān maka e' saga bag'llal, magtūy sigām
ahiluhala'.
9 Si Jason maka saga sehe'na inān bay sinō' amayad ni bag'llal pamiyansa baran sigām.
Puwas e' pinapole' na sigām.

Ma Da'ira Bereya

10 Pagabay-kohap pa'in, pinalanjal si Paul maka si Silas e' saga bebeya'an si Isa inān,
sinō' pehē' ni da'ira Bereya. Pagt'kka sigām pina'an, pasōd sigām ni langgal Yahudi.
11 Saga Yahudi maina'an labi alunuk atay sigām min saga Yahudi bay ma Tessaloneka.
Kinōgan sigām to'ongan akale ma lapal disi Paul. Pinariksa' e' sigām sulat Kitab llaw-
llaw pang'nda'an sigām bang b'nnal ya pamandu' e' si Paul.
12 Jari aheka saga a'a Bereya magkahagad ma si Isa, sampay saga d'nda bangsahan
min bangsa Girīk maka saga l'lla Girīk isab.
13 Saguwā', makata'u pa'in saga Yahudi min Tessaloneka in si Paul ina'an na isab
ma Bereya anganasihat lapal Tuhan, paturul sigām pina'an. Pinitna-pitnahan e' sigām
kaheka'an a'a Bereya inān, binowa magkasasawan.
14 Magtūy ginara'an si Paul, sinō' palūd kaut. Sagō' si Silas maka si Timuti angalagad
gi' maina'an.
15 Saga a'a ya amowa si Paul palūd inān bay anehe'an iya sampay ni da'ira Aten.
Puwas e' amole' sigām ni Bereya maka e' sigām amowa tambuku ni si Silas maka si
Timuti. Sinō' pasa'ut ni Aten parakayu' ni si Paul.

Ma Da'ira Aten

16 Manjari itu, ma da'ira Aten pa'in si Paul angalagaran si Silas maka si Timuti, landu'
asukkal pikilanna pag'nda'na ma da'ira inān ap'nno' e' ta'u-ta'u ya pagtuhanan saga a'a
maina'an.
17 Angkanna iya pehē' ni langgal Yahudi magsambung himumungan maka saga Yahudi
maka saga a'a bangsa saddī ya magta'at ma Tuhan. Ya du ma halaman da'ira inān,
sakahaba' llaw magsuli-suli na pa'in iya maka sasuku palabay minna'an.
18 Aniya' isab saga guru ameya' magjawab. Ya bineya' e' saga guru itu saga pamandu'
si Epikuru, atawa pandu' saga a'a niōnan Istuwik. Pagkale saga a'a itu ma pagnasihat
si Paul pasal si Isa maka kallumna pabīng min kamatay, yuk kasehe'an, "Daka ai
pinah'lling e' a'a magligaw itu!"
Yuk isab kasehe', "Kilāku, a'a itu amissala pasal saga tuhan saddī, ya pagtutuhanan
bangsa liyu."
19 Angkanna si Paul binowa e' sigām ni palhimpunan Aten, ya niōnan palhimpunan
Areyopagos. Yuk sigām ni si Paul, "Bilahi kami makata'u pasal pandu' baha'u ya
pamissalanu ilu.
20 Saddī-saddī isab pandu'nu ilu, angkan kami bilahi ana'u bang ai hatina."
21 Sababna saga a'a porol maka saga a'a liyu ya maglahat ma Aten inān, kabintanan
asal magsuli-suli maka akale-kale ma pasal ai-ai t'kka baha'u.
22 Sakali itu an'ngge si Paul ma dahuan palhimpunan Areyopagos ati yukna,
"Tapandogaku in ka'am saga a'a Aten itu, maga'agama to'ongan.
23 Sabab sasangku maglibutan ma deyom da'irabi itu ang'nda'-ng'nda' ma ba'anan ai-ai
ya sumbabi, aniya' ta'nda'ku dakayu' panumbahanbi taga-sulat. Yuk sulat e', 'Ni tuhan
dakayu', ya mbal kinata'uwan.' Na," yuk si Paul, "ya tuhan pinudji e'bi minsan mbal
kata'uwanbi, ya na Tuhan pamahatiku ka'am buwattina'an.
24 "Ya na ko' itu Tuhan dakayu'-kayu' bay amapanjari dunya itu maka kakaya'-
kaya'anna kamemon. Makapagnakura' asal iya ma sulga' sampay ma dunya. Mbal iya
pat'nna' ma deyom luma' pagta'atan bay hinangan manusiya'.
25 Maka mbal iya mikitabang ma manusiya' sabab halam aniya' kulang ma iya.
Dakayu'-kayu' iya asal amuwan kallum maka napas, maka kalluman indaginis ma
binangsa manusiya'.
26 Dangan du a'a," yuk si Paul, "bay pinapanjari e' Tuhan, ati min dangan e' pinaniya'
e' Tuhan saga kabangsa-bangsahan manusiya' kamemon. Pinapaglahat sigām e'na ma

kaluha'an dunya itu. Ginanta' asal e'na bangsa dakayu' maka dakayu' bang buwattingga
ya t'ggol sigām anatas ma dunya maka bang maingga paglahatan sigām.
27 Buwattē' hinang Tuhan ma binangsa manusiya' bo' supaya sigām amiha iya,
sapantun a'a anadsad ma kalendoman kalu iya tabāk. Sagō' in Tuhan mbal alawak
min kitam kamemon.
28 B'nnal bissala ya yuk-i, 'Tuhan ya sababanna angkan kitam allum, ya angkan aniya'
kuwat-anggawta'tam, ya angkan aniya' kapaga'atam.' Aniya' isab a'a bay anulat, yukna
'In kitam itu, anak Tuhan.'
29 "Na, pagka saga anak Tuhan na kitam," yuk si Paul, "da'a subay pikiltam in
kajarihan Tuhan pinaluwa ni ta'u-ta'u hinangan bulawan atawa pilak atawa batu, ya
nihinang min akkal maka kapandayan manusiya'.
30 Waktu tagna', halam bay tabista e' Tuhan kahinangan manusiya' ahāp-ala'at pagka
a'awam lagi' sigām. Sagō' ma buwattina'an ya panoho'an Tuhan ma a'a kamemon
maingga-maingga lahat, subay sigām ang'bba to'ongan min paldusahan sigām.
31 Sabab aniya' llaw bay tinagama e' Tuhan pangahukumna manusiya' kamemon,
maka abontol isab hukumanna. Aniya' isab kawakilan e' Tuhan amal'ngngan hukuman.
Pinatampal e' Tuhan ma manusiya' kamemon in a'a itu asal tapene'na, sabab tapakallum
iya min kamatay."
32 Pagkale saga a'a inān ma si Paul amissala pasal kallum pabalik min kamatay, magtūy
iya tinittowahan e' sigām kasehe'an. Sagō' aniya' a'a kasehe'an ah'lling, yuk-i, "Tuwan,
bilahi kami akale ma ka'a pabīng pasal ilu-i."
33 Minnē', paluwas si Paul min palhimpunan inān.
34 Manjari aniya' saga a'a bay pabeya' ma iya bo' angandol ma si Isa. Ōn dakayu' inān
si Diyunisi a'a min palhimpunan Areyopagos, maka dakayu' d'nda niōnan si Damaris.
Maka aniya' isab a'a kasehe'an bay angandol.

18

Ma Da'ira Kurintu

1 Puwas e' atulak si Paul min Aten pauntas ni da'ira Kurintu.
2 Maina'an pa'in, magbāk iya maka si Akila, dakayu' Yahudi bay nianakan ma lahat
Puntus. Si Akila itu baha'u bay at'kka pina'an ni Kurintu bay min lahat Itali, magbeya'
maka h'ndana si Prisila. Sigā maglakibini bay ala'an min lahat Itali pagka aniya'
panoho'an min sultan Klaudi, in kamemon kono' saga bangsa Yahudi sinō' ala'an min
da'ira Rōm.* Na, pina'an si Paul anibaw disi Akila.
3 Jari itu, pagka sali' du usaha sigā maghinang luma' tolda, pat'nna' iya ma sigā ameya'
magusaha.
4 Ati sakahaba' llaw Sabtu' pina'an iya ni langgal Yahudi magsuli-suli maka saga a'a
maina'an kalu tabowana saga Yahudi maka saga Girīk magkahagad ma pamandu'na.
5 Pagt'kka si Silas maka si Timuti min Makidunya, magnasihat sadja si Paul. Halam
aniya' hinangna saddī. Anaksi' iya ni saga Yahudi ma pasalan si Isa, in iya Al-Masi ya
asal tapene' e' Tuhan.
6 Sagō' tasagga' pa'in si Paul e' saga Yahudi maka pinamūng-mūngan ala'at, magtūy iya
angangjabjaban badju'na, tanda' saksi' in iya papuwas na min sigām. Yukna ni sigām,
"Kasuppakan du kam bang kam amutawan ni deyom nalka'. Papuwas na aku. Papinda
na aku magnasihat pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi."
7 Sakali ala'an si Paul min saga a'a ma langgal inān bo' yampa pehē' ni luma' si Titus
Justus, a'a bangsa saddī ya magta'at asal ni Tuhan. Ina'an luma'na ma bihing langgal.
8 Na, si Krispus, ya magmakōk ma langgal inān, angandol na ma Panghū' Isa, beya'
isab kamemon saga a'a ma okomanna. Aheka isab saga a'a min da'ira Kurintu inān bay
akale ma pamandu' si Paul ati angandol ma si Isa maka pinandi tanda' in sigām ma iya
na.
9 Na, ma llaw dakayu', bo' waktu sangom na, aniya' magpanyata' ni si Paul. Takalena
Panghū' Isa amissala ni iya, yukna, "Da'a ka agawa amissala, sagō' anganasihat na pa'in
ka,
10 sabab pagapi' du aku ma ka'a. Halam aniya' makamula ka'a sabab aheka saga a'aku
ma deyom da'ira itu."
11 Angkan si Paul pat'nna' maina'an dantahun maka nnom bulan. Magpandu' na pa'in
iya lapal Tuhan.

---

* **18:2 18:2** Da'ira Rōm: da'ira aheya ma lahat Itali, ya pat'nna'an sultan mahatinggi.

12 Manjari itu, pasalta' pa'in si Galliyu maggubnul ma kalingkal lahat Akaya he',
magdakayu' saga Yahudi anaggaw si Paul. Tin'kkahan iya e' sigām ni sara' gubnul.
13 Ya panuntut sigām, “A'a itu amandu'an saga a'a hatulan pagta'at ni Tuhan ya
pangalāngan sara' kami.”
14 Sōng pa'in si Paul anganda'awa, amissala gubnul Galliyu ni saga Yahudi inān, yukna,
“Bang hinang ala'at atawa langgal sara' Rōm ya sababan palkala'bi itu, patut kam subay
kinale.
15 Sagō', pagka pagjawabanbi saga kabtangan maka ōn a'a maka sara' agamabi, ka'am
ya magsalassayan di-bi. Mbal aku anara' ma palkala' buwattilu!”
16 Angkan pinala'an sigām e' si Galliyu min pagsara'an inān.
17 Manjari saga a'a inān kamemon amalutan si Sostenes, ya pagmakōkan ma langgal
Yahudi inān. Pinagdaplosan iya ma alopan pagsara'an, sagō' halam pamagay hinang
sigām inān e' si Galliyu.

Pabīng disi Paul ni Da'ira Antiyuk

18 At'ggol-t'ggol gi' ya kat'nna' si Paul mahē' ma Kurintu bo' yampa iya ama'id min saga
bebeya'an si Isa he'. Aleha iya minnē' tudju ni lahat Siriya, sinehe'an e' si Prisila maka
si Akila. Ma halam gi' sigām makatulak, bo' ma Kengkereya lagi', bay magpabagongan
kōkna si Paul, panuhul najalna ni Tuhan.
19 Pagt'kka sigām ni Epesos ni'bbahan e' si Paul disi Akila maina'an. Pasōd iya ni
deyom langgal magsuli-suli maka saga Yahudi.
20 Sinō' gi' iya pat'ggol-t'ggol ma sigām, sagō' mbal iya.
21 Gom pa'in iya ama'id, yukna, “Bang min kabaya'an Tuhan, pabīng du aku ni ka'am.”
Puwas e' aleha iya min Epesos.
22 Pagt'kkana ni Kesareya magtūy iya patukad ni Awrusalam magaddatan tipunan
jama'a si Isa maina'an. Puwas e' palūd iya pabīng tudju ni Antiyuk.
23 At'ggol-t'ggol pa'in kamahe'na ma Antiyuk, atulak iya minnē'. Talatagna kalahatan
Galatiya maka Prigiya, ati pinahogot pal-imanan saga bebeya'an si Isa kamemon ma
saga lahat inān.

Si Apollos At'kka na Da'ira Epesos

24 Manjari itu aniya' dakayu' Yahudi niōnan si Apollos at'kka ni da'ira Epesos. A'a
iya bay nianakan ma da'ira Iskandari. Apanday iya amissala, maka alalom pangadji'na
bang ma Kitab.
25 Bay iya pinandu'an pasal kal'ngnganan Panghū' Isa. Aheya katuyu'na amissala,
taluwa' isab pamandu'na. Sagō' ya sadja kata'uwanna ya pagpandi bay pamandu' e' si
Yahiya.
26 Anagna' iya magnasihat ma deyom langgal Yahudi, maka halam aniya' hawal-
hawalna. Takale pa'in iya e' si Prisila maka si Akila, binowa iya e' sigā ni luma' ati
pinahatian pasal kal'ngnganan Tuhan bo' pasōng ta'una.
27 Manjari agara' si Apollos parambila' ni lahat Akaya. Bilahi isab saga bebeya'an si
Isa ma Epesos inān anabangan iya, angkan sigām bay amabeya' sulat ni lahat Akaya he'.
Sinō' saga bebeya'an si Isa amatuntul si Apollos pagt'kkana pehē'. Manjari makat'kka
pa'in iya, aheya tabangna ma saga a'a Akaya, ya magpangandol ma si Isa ma sabab
kahāp Tuhan ma sigām.
28 Sabab apaslod si Apollos itu angatu ma saga Yahudi waktu kapagjawab sigām ma
mairan angkan iya anganda'ug. Ginuna e'na saga ayat Kitab pamamattanna ma sigām
pasal si Isa in iya Al-Masi ya asal tapene' e' Tuhan.

19

Si Paul ma Da'ira Epesos

1 Maina'an pa'in si Apollos ma da'ira Kurintu, palabay si Paul min kareya-reyahan
sampay at'kka ni da'ira Epesos. Jari aniya' tabākna maina'an saga mulid si Isa.
2 Atilaw iya ma sigām, yukna, “Bay bahā' kam pinaniya'an Rū Sussi, waktu
kapangandolbi ma si Isa?”
“Halam,” yuk sambung sigām. “Halam kami makakale saga aniya' Rū Sussi.”
3 Yuk si Paul, “Na, pandi ai bahā' bay pamandi ka'am?”
“Pandi si Yahiya,” yuk sigām.
4 Yuk si Paul, “Pandi taubat ya pamandi si Yahiya ma a'a bang ang'bba min dusa sigām.
Bay isab soho'na saga bangsa Yahudi am'nnal ma a'a dakayu' ya pasunu' ma iya. Si Isa
ya pagsambatna.”

5 Takale pa'in bissala si Paul itu e' saga a'a Epesos, pinandi na sigām tanda' in sigām
ma si Isa na.
6 Pinat'nna' e' si Paul tanganna ni sigām ati magtūy sigām pahōpan Rū Sussi.
Magbissala isab sigām saga bahasa saddī. Amaluwas isab sigām lapal, deyo' bay min
Tuhan.
7 Ya heka sigām aniya' saga sangpū' maka duwa l'lla.
8 Manjari pasōd si Paul ni deyom langgal Yahudi, ati t'llumbulan ya t'ggolna magpandu'
maina'an. Aesog iya amissala ma saga a'a inān pasal pagparinta Tuhan. Binowa sigām
magsuli-suli, kalu aniya' tabowa ameya' am'nnal ma lapalna.
9 Sagō' saga a'a kasehe' inān hal magmatuwas, mbal bilahi am'nnal. Ala'at bissala
sigām ma alopan kaheka'an a'a inān pasal kal'ngnganan Panghū' Isa. Angkan si Paul
ala'an min langgal inān, maka binowa isab saga bebeya'an si Isa. Jari sakahaba' llaw
magsambung himumūngan maka sigām ma deyom iskul si Tirannus.
10 Ya na pa'in he'-i hinangna ma deyom duwantahun, angkan saga a'a kamemon ma
sakalingkal lahat Asiya he', bangsa Yahudi maka bangsa saddī, bay makakale lapal
Panghū'.
11 Aniya' kahinangan sidda makainu-inu tahinang e' si Paul, deyo' min kawasa Tuhan.
12 Minsan saga panyu' maka lampik bay pagguna e' si Paul, bang binowa ni a'a sakihan
kauli'an saki sigām, maka paluwas isab saga saitan min baran sigām.

Saga Anak si Eskeba

13 Aniya' isab saga Yahudi magtatawal angalatag kalahatan inān amaluwas saga saitan
min deyom baran a'a. Jari itu anabbut sigām ōn Panghū' Isa bahasa amaluwas saitan.
Yuk sigām ma saga saitan, “Ma ōn si Isa ya pagnasihatan si Paul, soho'ta kam paluwas
min a'a ilu.”
14 Jari itu aniya' pitu' l'lla magdanakan anawal ma waktu inān. Mma' sigām si Eskeba,
dakayu' imam alanga ma saga Yahudi.
15 Sagō' dakayu' llaw, hinabu sigām magtawal, sinambungan sigām e' saitan, yuk-i, “Si
Isa kata'uwanku, maka si Paul kata'uwanku isab. Saguwā' ka'am ilu mbal kata'uwanku
bang sai.”
16 Magtūy nirumpās kapitu' l'lla magdanakan inān e' a'a taga-saitan e'. Aesog iya
makalandu' angkan sigām mbal maka'atu ma iya. Alahi sigām kamemon min luma' he',
ap'nno' e' pali', maka tinantangan.
17 Manjari patanyag habal inān ni kamemon saga a'a ma Epesos, ni saga Yahudi maka
ni saga bangsa saddī. Sinōd sigām tāw kamemon, ati minnē' pinaheya gom pa'in ōn
Panghū' Isa.
18 Aheka saga a'a angandol ma si Isa patampal na magpasab'nnal pasal bay kahinangan
sigām ala'at.
19 Aheka sigām biyaksa bay maghikmat amowa saga lūnan kitab sigām panulatan
hikmat maka tawal. Jari tinunu' e' sigām pinamint'dda ma kaheka'an a'a. Pagitung
sigām ma halga' saga kitab inān, aniya' limampū' ngibu pilak bang sīn sigām.
20 Pagka buwattē' pasaplag na pa'in lapal Tuhan maina'an, pasōng isab kawasana
angkan aheka am'nnal.
21 Apuwas pa'in saga pakaradja'an e'-i, agara' si Paul palabay min lahat Makidunya
maka Akaya bo' yampa palanjal ni Awrusalam. Yukna, “Pagka aku aubus na bay ni
Awrusalam, subay aku pehē' isab patibaw ni da'ira Rōm.”
22 Angkanna si Timuti maka si Erastus, ya duwangan sehe' si Paul anabangan iya,
bay sohō'na parahū ni Makidunya, bo' in iya inān pat'ggol gi' mahē' ma kalingkal lahat
Asiya.

Hiluhala' ma Epesos

23 Ma waktu ina'an-i aniya' lengog aheya ma deyom da'ira Epesos ma sabab
kal'ngnganan Panghū' Isa. Buwattitu ya kahālanna:
24 aniya' dakayu' a'a magsasasal pilak, ōnna si Dimitri. Ya hinangna magsasal luma'-
luma' pilak pagsusumbahan ni tuhan sigām d'nda, ōnna Artemes. Auntung usaha saga
a'a magsasasal ma kompolan si Dimitri.
25 Jari pinatimuk e'na saga a'a inān maka kasehe'an sasuku magsasal, bo' yukna ni
sigām, “Saga bagay, kata'uwanbi du, ya angkan kitam taga-kaniya' sabab min usahatam
itu.
26 Ta'nda'bi na maka takalebi ya tahinang e' a'a niōnan si Paul inān. Yuk pamandu'na,
in tuhan nihinang e' manusiya' ngga'i ka tuhan b'nnal. Jari aheka na tabowa am'nnal
ma pamandu'na. Ngga'i ka hal maitu ma Epesos, sampay isab ma kaluha'an lahat Asiya.

27 Ya kahanggawanku," yuk si Dimitri "pinalehom marai' usahatam. Lāgi ya langgal
isab panumbahan ni si Artemes tuhantam babantugun, marai' mbal na pinaheya ma
atay. Buwattina'an si Artemes itu sinumba asal e' saga a'a kamemon ma kaluha'an Asiya
sampay isab ma kaluha'an dunya. Ya aniya' pinahalam kabantugna."
28 Makakale pa'in saga a'a magtimukan inān ma bay bissala si Dimitri e', magtūy
ap'ddi' makalandu' atay sigām. Anagna' sigām angolang pakosog, yuk-i, "Binabantug si
Artemes, tuhan saga a'a Epesos!"
29 Sakali paheya kalengogan ma kaluha'an da'ira inān. Jari sinaggaw e' saga a'a inān
si Gayus maka si Aristarkus, a'a Makidunya karuwangan bay sehe' si Paul ma labayan.
Pagsaggaw itu, magtūy magsama-sama kaheka'an saga a'a paragan ni lugal pagtitipunan
e', maka e' sigām amowa disi Gayus.
30 Bilahi si Paul paharap ni saga a'a sikatimukan inān, sagō' nihawiran iya e' saga
bebeya'an si Isa.
31 Minsan saga bag'llal ma lahat Asiya inān, ya bagay si Paul isab, bay amabeya'an iya
lapal. Niamay-amayan iya da'a sinō' ama'nda'an di-na pasōd ni luma' pagtitipunan e'.
32 Pasalta', ahiluhala' na katimukan a'a inān. Saddī pangalingan kasehe', saddī
isab pangalingan kasehe', sabab kaheka'anna halam minsan makata'u bang ai po'onna
angkan sigām magsakaum inān.
33 Jari aniya' a'a niōnan si Iskandar bay pinapehē' ni dahuan e' saga Yahudi,
sinō' amissala. Kinabā' e' saga a'a kasehe'an iya ya pagsababan hiluhala' inān.
Jari pinahantap ba'anan a'a inān e' si Iskandar, sinō' mbal asagaw, ati pa'ahat iya
anganda'awa.
34 Sagō' takilā pa'in iya e' kaheka'an a'a inān in iya bangsa Yahudi, magpangolang
sigām sama-sama ma deyom saga duwanjām. Ya na pa'in pangolang sigām: "Binabantug
si Artemes, tuhan saga a'a Epesos!"
35 Ya katobtobanna, saga a'a inān sinō' pahali e' bag'llal magsusulat. Yukna ni sigām,
"Oy! Ka'am saga a'a Epesos! Kinata'uwan asal e' a'a kamemon in kitam saga a'a Epesos
tunggu' luma' si Artemes tuhantam babantugun, maka batu mahasussi ya bay pahūg
min diyata' langit.
36 Mbal kapaliluhan pasal ilu-i, angkan kam subay pahantap. Da'a kam magdai'-dai'
maghinang ai-ai ma halam tapikilbi pahāp.
37 Itiya' bowabi pi'itu saga a'a itu, bo' halam sigām bay angalangpasan langgal atawa
amūng-mūng ala'at pasal tuhantam d'nda itu.
38 Abila aniya' panuntutan si Dimitri maka saga tendogna ma sai-sai, aniya' du llaw
pagsara', maka aniya' isab bag'llal magsasara'. Patut sigām anuntut mahē'.
39 Maka bang aniya' palkala'bi saddī, subay pinasalassay ma palhimpunan paghuku-
man.
40 Sabab piligdu kitam," yuk bag'llal inān, "marai' kitam tinuntutan pagka kitam
ya po'onan kahiluhala'an itu. Mbal kitam makara'awa sabab halam to'ongan aniya'
sababanna."
41 Aubus pa'in bissala bag'llal he' magtūy pinapole' e'na saga a'a bay magtimuk inān.

20

Katulak si Paul min Epesos

1 Na, pahali pa'in hiluhala' inān, anambuku si Paul ma saga bebeya'an si Isa, sinō'
patimuk. Amissala iya ma sigām pamat'ttogna pangatayan sigām, bo' yampa iya ama'id
palanjal ni lahat Makidunya.
2 Nil'ngngan e'na kalahat-lahatan maina'an, maka araran iya amissala ma saga a'a
supaya pat'ttogna atay sigām. Puwas e' at'kka na iya ni lahat Akaya,
3 ati t'llumbulan ya kat'nna'na maina'an. Sōng pa'in iya pauntas ni jadjahan Siriya,
tabistu pasal saga Yahudi magisun amono' iya. Angkan iya agara' amaklay min deya,
bo' pabalik min bay pal'ngngananna labay min kaluha'an lahat Makidunya.
4 Ya sehe'na inān si Sopater anak si Pirus, a'a min lahat Bereya, maka disi Aristarkus
maka si Sigundu, saga a'a min Tessaloneka. Ameya' isab si Gayus min Derbe, maka disi
Tikikus maka si Trupimus, a'a min lahat Asiya. Ameya' isab si Timuti.
5 Bay sigām parahū min kami angalagaran kami maina'an ma Trowas.
6 Aubus pa'in Hinang Tinapay Halam Pasuligna, atulak kami min Pilipi. Makalabay
pa'in limambahangi ta'abut kami saga sehe' kami maina'an ma Trowas. Dapitu' ya
kahanti' kami maina'an.

Da'ira Trowas

7 Ta'abut pa'in sangom Sabtu',* magtimuk kami bo' magbahagi'an tinapay. Si Paul inān
sakap na atulak dai'-llaw, angkan iya anganasihatan saga a'a magtimuk inān sampay ni
katonga'an bahangi.
8 Ya bilik pagtimukan kami inān ma angkap diyata', maka aheka palita'an bay
maina'an.
9 Aniya' maina'an dakayu' l'lla abata' lagi', ōnna si Utikus, aningkō' ma babag
tandawan. Manjari itu, pagka pinataha' e' si Paul bissalana, kinaru' sidda si Utikus
itu sampay tatuli. Pagtuli itu, ahūg iya pareyo' ni tana' min diyata' t'llu angkap luma'
inān. Pagbuhat iya e' saga a'a, asal amatay na.
10 Sagō' pareyo' si Paul pina'an bo' pak'ppang ni si Utikus maka e'na anganggapus.
Yuk si Paul, "Da'a kam asusa. Masi gi' iya allum."
11 Puwas e' pabīng si Paul pariyata' amahagi' tinapay bo' yampa sigām magkakan.
Amissala gi' iya ma sigām sampay ni karai'-llawan, puwas e' atulak na iya.
12 Ya subul bay ahūg inān binowa na e' saga sehe'na amole', allum du isab. Jari
pahantap atay sigām.
13 Na, bay na kami parahū min si Paul ni jambatan bo' ameya' min kappal tudju ni
Assos. Ya kapaggara'an kami, mahē' na ma Assos paruwa' si Paul. Min panoho'anna du
isab, sabab hal kono' iya amaklay min deya.
14 Makapagbāk pa'in kami ma Assos, magtūy iya paruwa' kami ni kappal bo' palintas
tudju ni lahat Mitilini.
15 Ak'tta isab kami minnē', ati pak'llat llaw dakayu', tumandan kami ni tongod Kiyus.
Pag'llaw dakayu' pahapit kami ni Samos, ati pag'llaw karuwana at'kka kami ni Militus.
16 Ya gara' si Paul subay da'a pahapit ni Epesos bo' mbal makalihan maina'an ma lahat
Asiya. Sabab magdai'-dai' iya palanjal tudju ni Awrusalam bo' tasa'utna paghinang saga
Yahudi ya niōnan Pentekosta.

Kapang'bba si Paul min Pagmatto'ahan ma Epesos

17 Angkanna, pagt'kka kami ni Militus, amabeya' lapal si Paul ni Epesos, pinasampay
ni saga pagmatto'ahan palhimpunan si Isa.
18 Pagt'kka pa'in sigām ni Militus, amissala si Paul, yukna, "Kata'uwanbi kajarihanku
t'ggolku bay ma deyomanbi, sangay min tagna' kat'kkaku ni lahat Asiya.
19 Bay aku maghinang ma Panghū' Isa ma areyo' pangatayanku. Araran bay am'ttak
bohe' mataku. Bay sandalanku katiksa'an ya pinat'kka ni aku sabab min pagisun saga
Yahudi.
20 Kata'uwanbi du isab halam bay ka'lloganku ai-ai bang pa'in makahāp ka'am. Gom
pa'in bay kam nasihatanku sampay pandu'anku, suma'an ma kaheka'an a'a, suma'an
isab ma luma'bi.
21 Bangsa Yahudi maka bangsa ngga'i ka Yahudi, bay banda'anku sali'-sali' subay
ang'bba to'ongan min dusa sigām bo' papinda tudju ni Tuhan, maka subay angandol
isab ma Panghū'tam si Isa.
22 "Na buwattina'an," yuk si Paul, "itiya' na aku ni Awrusalam ma sabab panoho'an
min Rū Sussi. Mbal kata'uwanku bang ai makani-aku mahē'.
23 Sagō' pinata'u to'ongan aku e' Rū Sussi, ma kamemon saga da'ira ya papehē'anku
in aku kinalabusu du maka pininjala'.
24 Sagō' mbal ka'lloganku kallumku bang pa'in tatalusku ai-ai bay panganggantа'
aku. Bang pa'in isab takatisku hinang bay pamahinang aku e' Panghū' Isa, hatina
magpasaplag lapal ahāp pasal ase' maka lasa Tuhan.
25 "Bay na kam talatagku kamemon. Bay kam nasihatanku pagparinta Tuhan. Maka
kata'uwanku na, puwas itu mbal na kitam mag'nda' pabalik.
26 Angkan kam haka'anku to'ongan ma llaw itu: bang aniya' min ka'am ganta'
amutawan ni deyom nalka', min ka'am du, angiyas aku.
27 Sabab halam aniya' bay limbunganku min ka'am. Bay kam pata'uku pasal niyat
maka maksud Tuhan kamemon.
28 Kamaya'-maya' kam. Upiksa'unbi isab saga a'a kamemon bay pangandol ma ka'am
e' Rū Sussi. Upiksa'unbi saga jama'a ma palhimpunanbi ilu, ya bay pinasuku' ma Tuhan
sabab min laha' si Isa bay min kamatayna.
29 Sabab kata'uwanku, bang aku alikut na, aniya' du palamud ni ka'am saga guru
putingan, sali' hantang ero' sidda aesog. Mbal sigām ma'ase' ma ka'am.
30 Minsan min deyomanbi ilu, ma sinosōng aniya' du magputing bo' supaya aniya'
saga bebeya'an si Isa tabowa ameya' ma sigām.

---

* **20:7 20:7** Sangom Sabtu', hatina tagna'an llaw Ahad bang ma bistahan bangsa Yahudi.

31 Kamaya'-maya' kam! Entomunbi bay ka-e'ku ma ka'am. Ma deyom t'lluntahun
alandos bay p'ttak bohe' mataku ma sababbi, pagka kam banda'anku dangan maka
dangan llaw-sangom.
32 "Na buwattina'an, pajagahanta na kam ma Tuhan. Bang pa'in kam mura-murahan
pinahōpan lapalna pasal tabangna, sabab minnē' pahogot gom pa'in pangandolbi tudju
ni Tuhan. Minnē' kam pinaniya'an kahāpan, ya asal pamusaka' Tuhan ma sasuku
ameya' ma iya.
33 T'ggolku ma ka'am halam aku bay anganapsuhan alta' sai-na, ai-na ka pilakna atawa
bulawanna atawa saga s'mmekna.
34 Kata'uwanbi du, bay aku magbaran angusaha bo' aniya' kalluman kami maka saga
sehe'ku.
35 Ai-ai bay hinangku he' bay pama'nda'ku ka'am panunuranbi," yuk si Paul. "Hatina
in kitam subay angusaha to'ongan supaya katabangantam saga a'a ya mbal makausaha.
Entomunbi bay bissala Panghū' Isa, ya yukna, 'Bang kita amuwan, labi gi' kakoyaganta
min a'a binuwanan.' "
36 Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy iya angōk-tu'ut magbeya' maka sigām
kamemon angamu'-ngamu' ni Tuhan.
37 Magtangisan sigām kamemon salta' sigām maggapus maka magsiyum, pagka sigām
mag'bba na maka iya.
38 Ya makasusa sigām to'ongan, ya bay yukna in iya mbal na ta'nda' e' sigām pabīng.
Manjari sinehe'an iya e' sigām tudju ni kappal.

21

Patukad si Paul ni Awrusalam

1 Makapag'bba pa'in kami maka saga a'a Epesos e', ak'tta kami bo' patūy ni Kōs.
Pag'llaw dakayu', patandan kami ni Rodos, bo' palanjal minnē' tudju ni Patara.
2 Ma Patara pa'in, tasabu kami kappal song atulak ni Piniki. Manjari paruwa' kami ati
atulak kami minnē'.
3 Pag'nda' kami pū' Kiprus min katāhan, palabay kami min bihingna tampal kowan bo'
makatudju ni kalahatan Siriya. Tumandan kami ni lahat Tira ati pareyo' kami maina'an,
sabab aniya' duwa'an kappal nihawas.
4 Pagka aniya' tabāk kami maina'an saga bebeya'an si Isa, pahanti' kami ma sigām
dapitu'. Bay sigām kabuwanan pangita'u e' Rū Tuhan angkan sigām anoho' si Paul da'a
subay pehē' ni Awrusalam.
5 Sagō' ta'abut pa'in llaw katulak kami minnē', sinehe'an kami e' sigām kamemon
magtautai'anak paluwas min da'ira he'. Angōk-tu'ut kami kamemon ma bihing tampe
angamu'-ngamu' ni Tuhan.
6 Aubus pa'in kami bay mag'bba maka sigām, paruwa' na kami ni kappal, ati in sigām
amole' na ni luma' sigām.
7 Manjari palanjal kami min lahat Tira bo' paleha tudju ni Tolemas. Pagt'kka kami
ni Tolemas, pinagaddatan kami e' saga bebeya'an si Isa maina'an ati maina'an kami ma
sigām dambahangi.
8 Pag'llaw dakayu' atulak na isab kami minnē' ati makatandan kami ni Kesareya.
Maina'an pa'in, magtūy kami pahanti' ma luma' si Pilip, a'a magnanasihat lapal ahāp
pasal si Isa. Si Pilip itu dakayu' a'a ma deyom pitu' ya bay gin'llal ma Awrusalam ma
waktu palabay.
9 Aniya' mpat anakna budjang amaluwas lapal Tuhan.
10 Maina'an pa'in kami daka pilambahangi, aniya' a'a at'kka pina'an min lahat
Yahudiya, ōnna si Agabus. A'a iya amaluwas lapal Tuhan.
11 Jari pasekot iya ni kami angā' sintoron si Paul, bo' yampa angengkotan di-na tape'-
tangan. Amissala si Agabus e', yukna, "Ya itu palman min Rū Sussi: ya tag-dapu
sintoron itu niengkotan du isab buwattitu e' saga Yahudi ma Awrusalam, ati sinōngan
ni pang'ntanan bangsa saddī."
12 Pagkale pa'in kami bissala si Agabus e', magtūy kami maka saga a'a kasehe'an inān
anganjunjung ni si Paul, da'a sinō' palanjal ni Awrusalam.
13 Sagō' anambung si Paul, yukna, "Angay kam magtangis ilu? Da'a pahansulunbi
atayku. Lilla' du aku, ngga'i ka hal niengkotan, sagō' minsan isab aku pinapatay mahē'
ma Awrusalam, bang pa'in ma sabab ōn Panghū' Isa."
14 Pagka mbal palogos si Paul, na pahali kami anganjunjung. Yuk kami, "Bang pa'in
baya'-baya' Tuhan."

15 At'ggol-t'ggol pa'in kamahē' kami ma Kesareya, magmomos na kami bo' palanjal
tudju ni Awrusalam.
16 Aniya' isab saga bebeya'an si Isa min Kesareya bay parongan ma kami. Jari binowa
kami e' sigām ni luma' si Manason, paokoman kami. Si Manason itu a'a Kiprus, mulid
si Isa asal bay min katagna'.

Tinibaw si Yakub e' si Paul

17 Manjari itu, pagt'kka kami ni Awrusalam, sinagina kami pahāp e' saga danakan
mahē'.
18 Pagk'llat llaw pa'in, magbeya' kami maka si Paul anibaw si Yakub. Ina'an isab
pahadil saga pagmatto'ahan kamemon.
19 Aubus pa'in si Paul bay magaddatan sigām, nihaka'an sigām e'na kamemon bay
pinahinang ma iya e' Tuhan ma deyom kabangsahan ngga'i ka Yahudi.
20 Pagkale itu, magtūy sigām ananglitan Tuhan. Yuk sigām ni si Paul, "Bagay Paul,
kata'uwannu na. Ma ibu-ibuhan na saga bangsatam Yahudi angandol ma si Isa, a'a
amogbog lullun ma sara' si Musa.
21 Bay na sigām kahaka'an pasal ka'a-i amandu'an kamemon saga Yahudi ya pat'nna'
ma kalahatan bangsa saddī, in sigām makajari ang'bbahan sara' si Musa. Yuknu kono'
ni sigām mbal na subay magislam saga anak sigām, maka mbal na subay tinurul
pangaddatan bangsa Yahudi.
22 Na buwattinggatam na bo' ka mbal sinaggaw? Sabab tantu, takale na e' sigām in
ka'a at'kka na.
23 Ahāp bang beya'nu gara' kami itu," yuk saga matto'a inān. "Aniya' maitu mpat a'a
song anuhul bay najal sigām ni Tuhan.
24 Ameya' gi' ka ma sigām ni langgal pagkulbanan, ati palamud ka maghinang addat
Yahudi pagsussi. Subay atasannu gastu pagkulban sigām bo' sigām makabagongan kōk
sigām. Jari bang hinangnu buwattē', kinata'uwan du e' a'a kamemon in bay panuhuma
ka'a mbal b'nnal, maka barannu amogbog du ma sara' si Musa.
25 Na, ya pasalan saga a'a min bangsa saddī magpangandol ma si Isa, bay na
sigām pabeya'an kami sulat sinō' da'a amangan ai-ai bay paglamas ni saga ta'u-ta'u
ya pagtuhanan a'a, da'a amangan laha' atawa hayop bay pin'kkol, maka da'a isab
maghinang kala'atan d'nda maka l'lla."
26 Manjari binowa e' si Paul mpat a'a inān, ati pag'llaw dakayu' magbeya' sigām
maghinang saga addat Yahudi pagsussi. Puwas e' pasōd si Paul ni deyom langgal
pagkulbanan angahaka'an saga imam e' bang sumiyan atangbus timpu pagsussi sigām,
maka bang sumiyan waktu panukbal pagkulban ni Tuhan e' sigām pakaniya-pakaniya.

Si Paul Sinaggaw ma Langgal Pagkulbanan

27 Sōng pa'in atangbus pitumbahangi pagsussi sigām, aniya' saga Yahudi bay min
Asiya maka'nda' si Paul ma deyom langgal pagkulbanan. Magtūy pinapaglengog e' sigām
kaheka'an a'a inān ati binalutan si Paul.
28 Angalingan sigām pakosog, yuk-i, "Oy! Ka'am saga a'a Isra'il! Anabang kam ba!
Ya na ko' itu a'a angalatag kalahat-lahatan amandu'an a'a kamemon. Sinagga' e'na
bangsatam maka sara' si Musa, maka langgal pagkulbanan itu. Lāgi, itiya' na isab bay
bowana saga a'a ngga'i ka Yahudi ni deyom langgal. Alumu' e'na pamudjihantam sussi
itu!"
29 Angkan buwattē' pagpa'in sigām sabab aniya' bay sehe' si Paul ta'nda' e' saga Yahudi
inān magbeya' maka iya ma deyom da'ira. Ōnna si Trupimus, a'a Epesos ngga'i ka
Yahudi. Jari pangannal sigām in si Trupimus itu binowa e' si Paul ni deyom langgal
pagkulbanan, bo' pa'in halam.
30 Na, pasaplag kalengogan inān ni kaluha'an Awrusalam. Maglundug saga kabanosan
a'a pina'an bo' niagaw e' sigām si Paul, ginuyud paluwas min deyom langgal, ati tinambol
magtūy saga lawangna.
31 Salta' pa'in sigām ano'ongan amapatay si Paul, aniya' habal at'kka pehē' ni nakura'
sundalu Rōm. Ahiluhala' kono' deyom Awrusalam inān kamemon.
32 Magtūy binowa e' nakura' saga tininti maka saga sundalu pasa'ut pehē' ni tongod
kahiluhala'an. Pag'nda' saga a'a ma nakura' maka ma kasundaluhan inān, magtūy sigām
pahali angandaplosan si Paul.
33 Pina'an nakura' sundalu ni si Paul anaggaw iya ati sinō' iya niengkotan maka duwa
kilikili. Puwas e' atilaw nakura' ma saga a'a inān, yukna, "Sai a'a itu, maka ai dusana?"
34 Magbidda' ya pangolang saga a'a inān. Aniya' anambung buwattē', aniya' anambung
buwattitu. Aheya kasensongan angkan mbal kahangpatan e' nakura' he' bang ai to'ongan
sababanna. Manjari bay soho'na saga sundaluna amowa si Paul ni deyom kuta'.

35 Ma haron kuta' pa'in, binengket iya e' saga sundalu sabab pasōng to'ongan
kalengogan a'a inān, mbal tasapad.
36 Abut-abut pangamahit saga a'a paturul ni si Paul inān, yuk sigām, “Gom iya
pinapatay!”

Anganda'awahan di-na si Paul

37 Sōng pa'in binowa e' sigām si Paul ni deyom kuta', ah'lling iya ni nakura' sundalu,
yukna, “Makajari bahā' bang aku ah'lling ni ka'a?”
Anambung nakura', yukna, “Oy, ata'u ka mag'lling Girīk?
38 Yukku ka'a ilu a'a Misil ya bay amowa saga a'a anagga' ma parinta Rōm ma waktu
palabay he'. Aniya' saga mpat ngibu mundu ma deyo'anna, a'a magtakos kamemon bay
munda'anna pehē' ni lahat paslangan. Ka'a bahā'?”
39 Yuk si Paul, “Ngga'i ka. Aku itu Yahudi. Bay aku nianakan ma da'ira Tarsus, ma
lahat Silisi he'. A'a aku min da'ira bangsahan. Na, tuwan, paba'irun aku kono' amissala
ni saga a'a itu.”
40 Jari pinaba'id si Paul e' nakura' sundalu inān ati an'ngge iya ma haronan kuta'.
Aninyal iya ma saga a'a, supaya sigām akale ma iya. Pahondong pa'in paghidjul sigām
inān, amissala si Paul ma bahasa Hibrani.

22

1 “Saga matto'a-danakan,” yuk si Paul, “kalehunbi da'awaku.”
2 Pagkale sigām bahasa Hibrani ya pamissalana, pahantap sigām bo' akale pahāp. Jari
buwattitu ya pamissalana ma sigām, yukna,
3 “Aku itu a'a Yahudi. Bay aku nianakan mahē' ma da'ira Tarsus, ma lahat Silisi,
sagō' sulig aku maitu ma Awrusalam. Bay aku magguru ma si Gamaliyal, maka bay
aku kapandu'an pahāp ma sara' bay pameya'an ka'mbo'-mbo'antam. Bay aku amanuyu'
maghinang ni Tuhan, buwat kapanuyu'bi kamemon ilu ma buwattina'an.
4 Bay pinjala'ku saga a'a ameya' ma kal'ngnganan si Isa bo' supaya sigām pinapatay.
Bay sigām saggawku l'lla maka d'nda bo' ni'isi ni deyom kalabusu.
5 Makasaksi' Imam Muwallam maka saga palhimpunan matto'a kamemon in bissalaku
itu b'nnal sadja. Bay aku pinaniya'an e' sigām sulat pamapatut, sulat ni saga danakanta
Yahudi mahē' ma Damaskus. Angkan aku bay pehē' ni Damaskus bo' tasaggawku saga
bebeya'an si Isa mahē'. Pinilisu sigām, binowa ni Awrusalam itu bo' bininasa.”
6 “Jari itu,” yuk si Paul, “saga ugtu llaw, asekot pa'in aku ni Damaskus, patagha' sadja
aniya' sawa min deyom sulga' anahaya ma sakalibutku.
7 Pahantak aku ni tana' ati aniya' takaleku suwala ah'lling ni aku, yukna, ‘Saul, O Saul!
Angay aku pinjala'nu?’
8 “Agsai tilawku. ‘Sai sa ka'a ilu, nakura'?’ yukku.
“Yuk sambungna, ‘Aku a'a Nasaret, ya pinjala'nu na pa'in.’
9 “Na, saga sehe'ku he',” yuk si Paul, “bay maka'nda' sawa itu sagō' halam tahati e'
sigām bang ai pamah'lling ma aku e' suwala inān.
10 Tilawku isab, ‘Ai subay hinangku, Nakura'?’
“Yuk Panghū' inān ni aku, ‘An'ngge ka, bo' ka palanjal pehē' ni Damaskus. Nihaka'an
du ka mahē' kamemon ya pamahinang Tuhan ma ka'a.’
11 Manjari abuta aku e' silaw sawa he', angkan aku bay niambit e' saga sehe'ku pehē'
ni Damaskus.
12 “Mahē' pa'in ma Damaskus aniya' dakayu' a'a niōnan si Ananiyas. A'a iya
maga'agama ameya' ma sara'tam, maka pinagaddatan iya e' saga Yahudi kamemon ma
da'ira inān.
13 Bay pehē' si Ananiyas an'ngge ma atagku. Yukna, ‘Saul, magdanakan kita. Maka'nda'
na ka pabīng.’ Saru'un-du'un du aku maka'nda',” yuk si Paul, “ati ta'nda'ku si Ananiyas
e'.
14 Yukna, ‘Saul, tapene' ka e' Tuhan ya asal pagtuhanan ka'mbo'-mbo'antam, bo'
tata'unu bang ai kabaya'anna. Tapene' ka e'na bo' supaya ta'nda'nu Sosoho'anna Adil,
maka bo' takalenu isab suwalana amissala.
15 Anaksi' du ka pasal si Isa. Angahaka isab ka ma a'a kamemon pasal ai-ai bay
ta'nda'nu maka takalenu.
16 Na, da'a na ka ananggu,’ yuk si Ananiyas ni aku. ‘An'ngge ka bo' ka pinandi, tanda'
in ka'a ma si Isa na. Sabbutun ōn Panghū' Isa bo' ka asussi min paldusahannu.’ ”
17 “Manjari itu,” yuk si Paul, “bay aku pabīng ni Awrusalam itu. Sabuku
anambahayang ma deyom langgal pagkulbanan aniya' panyata' ni aku.

18 Ta'nda'ku Panghū' Isa amissala ni aku. Yukna, ‘Parai'-dai' ka ala'an min Awrusalam
itu sabab mbal du kinahagad e' saga a'a maitu ya panaksi'nu ma pasal aku.’
19 “ ‘Tuwan Panghū'’, yukku, ‘kinata'uwan asal e' saga a'a itu in aku bay angalatag
saga kalanggalan Yahudi bo' tasaggawku maka tabinasaku sasuku angandol ma ka'a.
20 Ma waktu kapamapatay saga a'a ma si Esteban, ya saksi'nu he', bay aku mahē'
angaho'an hinang sigām. Bay aku pamatau'an s'mmek saga a'a bay amapatay iya.’
21 “Sagō' anoho' gi' Panghū' Isa ma aku, yukna, ‘Ala'an na ka minnitu, sabab papehē'ta
ka ni katāhan, ni kabangsa-bangsahan ngga'i ka Yahudi.’ ”

Si Paul dī A'a Rōm

22 Akale to'ongan saga a'a inān ma si Paul sampay tabissalana ina'an-i, sagō' ta'abut
pa'in sinibahat e'na kabangsahan ngga'i ka Yahudi, magtūy sigām anagna' angamahit
pakosog. Yuk sigām, “Papatayunbi a'a ilu! Mbal iya manjari pinakallum.”
23 Ina'an sigām maggasud na pa'in, anganjabjaban na pa'in badju' sigām, maka e' sigām
anabulakan bagunbun tudju pariyata'.
24 Manjari magpanoho'an nakura' ma saga sundaluna amowa si Paul ni deyom kuta'.
Sinō' iya niraplosan maka sinumariya bo' tata'u bang angay angkan maggasud saga
Yahudi he'.
25 Kaengkotan pa'in si Paul, song pa'in niraplosan, atilaw iya ni tininti ya an'ngge
maina'an, yukna, “Patut bahā' daplosanbi a'a Rōm ma halam gi' bay pinalabay min
sara'?”
26 Pagkale pa'in itu-i e' tininti, pehē' iya ni nakura' atilaw. Yukna, “Ai maksudnu ma
a'a itu? A'a Rōm ko' iya!”
27 Angkan pehē' nakura' ni si Paul. Yukna, “Haka'in aku, a'a Rōm ka bahā'?”
“Aho',” yuk si Paul.
28 Yuk nakura', “Aku itu, aheka sīn bay pamayadku bo' aku manjari a'a Rōm.”
“Sagō' aku,” yuk si Paul, “a'a Rōm asal min kapaganak ma aku.”
29 Takale pa'in e'-i, magtūy pasebog saga a'a bay arak amariksa' si Paul. Sampay
nakura', tināw isab pagta'una in si Paul a'a Rōm. Sabab iya ya bay magbaran anoho'
niengkotan si Paul maka kili-kili.

Si Paul Pinatandan ni Tumpukan Maghuhukum

30 Jari bilahi mikihaka nakura' sundalu he' bang ai to'ongan panuntut si Paul e'
saga Yahudi. Angkanna, pagk'llat llaw dakayu', bay soho'na nila'anan engkot si Paul.
Bay soho'na isab magsakaum saga kaimaman alanga maka kamemon saga a'a min
Tumpukan Maghuhukum. Ati pinatampal si Paul ni sigām.

23

1 Manjari amandang si Paul ma Tumpukan Maghuhukum inān. Yukna ma sigām,
“Saga dauranakanku, abontol itikadku tudju ni Tuhan pasal bay kahinanganku, min
tagna' sampay ni llaw ītu.”
2 Pagkale si Ananiyas, ya Imam Muwallam, ma bay pina'in e' si Paul e', soho'na saga
a'a ma atag si Paul anampak bowa'na.
3 Yuk si Paul ni si Ananiyas, “Bininasa du ka e' Tuhan. Ahāp luwasannu sagō' ala'at
deyom ataynu! Ilu ka aningkō' angahukum aku ma buwat usulan sara', sagō' ka'a ya
labi-labina angalanggal sara' sabab soho'nu aku sinampak!”
4 Ah'lling ni si Paul saga a'a ma atagna inān, yuk sigām, “Imam Muwallam ya
pahina'nu ilu, ya tapene' e' Tuhan!”
5 Anambung si Paul, yukna, “Saga danakanku, halam kata'uwanku in iya Imam
Muwallam. Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, subay da'a pah'llingantam ala'at
pagnakura'an bangsatam.”
6 Manjari itu, pagga kinata'uwan e' si Paul saga a'a ma Tumpukan inān abahagi' duwa,
kasehe' sigām Saddusi, kasehe' Parisi, angalingan iya patanog, yukna, “Saga danakan!
Aku itu dakayu' Parisi, maka Parisi isab saga matto'aku. Itiya' aku nihukum maitu sabab
angaholat aku in a'a magpatayan pinakallum pabalik min kamatay.”
7 Pagubus, anagna' na magsu'al saga Parisi maka saga Saddusi inān, angkan sigām
abahagi' duwa.
8 Angkan buwattē', in saga Saddusi magpa'in halam aniya' pinakallum pabīng min
kamatay, maka halam aniya' mala'ikat atawa umagad. Sagō' saga Parisi magkahagad
pasal e'-i kamemon.
9 Jari pasōng kasensongan maina'an, maka aniya' saga guru sara' an'ngge, a'a ameya'
ma kal'ngnganan saga Parisi. Tino'ongan jawab sigām, yuk-i, “Halam aniya' la'at tabāk
kami ma a'a itu! Kalu b'nnal, aniya' umagad atawa mala'ikat bay ah'lling ni iya.”

10 Manjari karuhunan gom pa'in kasensongan inān, angkan tināw nakura' sundalu
kalu pinags'kkat pagdayaw baran si Paul e' saga a'a maina'an. Manjari soho'na saga
sundaluna pareyo' pehē' angagaw si Paul bo' binowa ni deyom kuta' pabīng.
11 Sangom inān panyata' Panghū' Isa ni si Paul an'ngge ma bihingna. Yukna, "Paiman
ka! Bay aku kasaksi'annu maitu ma Awrusalam. Subay aku kasaksi'annu du isab ma
da'ira Rōm."

Magisun saga Yahudi Amapatay si Paul

12 Pagk'llat llaw pa'in, aniya' saga Yahudi magisun. Magsapahan sigām di-sigām subay
mbal amangan atawa anginum sat'ggol mbal tapapatay si Paul.
13 Labi sigām mpatpū' puhu' bay magisun e'.
14 Manjari pehē' sigām ni saga imam alanga maka pagmatto'ahan, amata'u. Yuk
sigām, "Bay na kami magsapa in kami mbal manjari animtim kinakan ai-ai, sat'ggol
mbal tapapatay kami si Paul e'.
15 Angkanna, ka'am maka saga Maghuhukum subay amabeya' lapal ni nakura' sundalu
anambukuhan iya amowa si Paul pi'ilu ni ka'am. Subay kam magbau'-bau' in ka'am
bilahi amariksa' pahāp-hāp pasal palkala'na he'. Jari kami itu asakap du amapatay iya
ma labayan, ma halam gi' makasampay pi'ilu."
16 Daipara aniya' kamanakan si Paul l'lla, anak danakanna d'nda, bay makakale pasal
pagisun e'. Angkan iya pehē' ni deyom kuta' angahaka'an si Paul.
17 Jari nilinganan e' si Paul dakayu' tininti, bo' ah'lling ni iya, yukna, "Bowahun subul
itu ni nakura'nu, sabab aniya' pangahakana."
18 Binowa na iya e' tininti tudju ni nakura'na.
Yuk tininti, "Bay aku nilinganan e' si Paul, ya pilisu inān, mikipabowa subul itu ni
ka'a sabab aniya' kono' pangahakana."
19 Manjari niambit subul inān e' nakura', binowa pasaddī min kasehe'an bo' yampa
tilawna. "Ai hakanu ma aku?" yukna.
20 Anambung subul he', yukna, "Bay magisun saga nakura' Yahudi. Pagsalung kono',
niamu' ka e' sigām amowa si Paul patampal ni Tumpukan Maghuhukum, bahasa iya
pinariksa' pabīng.
21 Sagō' da'a asipun saga nakura' inān, sabab aniya' labi mpatpū' a'a anapukan di-
sigām ma bihing lān bo' tinipu si Paul. Bay na sigām magsapahan di-sigām mbal
amangan atawa anginum sat'ggol mbal tapapatay sigām si Paul. Asakap na sigām, luwal
la'a pangiddanu ya nilagaran."
22 Yuk nakura' ni iya, "Da'a ka ah'lling ni sai-sai in aku bay haka'annu pasal itu-i."
Puwas e' pinaba'id na subul he'.

Tinandanan si Paul ni Gubnul Pilik

23 Jari itu nilinganan e' nakura' duwa tinintina. Yukna ni sigām, "Tipununbi duwa
hatus sundalu, sō'unbi magsakap pehē' ni Kesareya. Paronganunbi isab pitumpū'
sundalu magpangura' maka duwa hatus sundalu magpamowa budjak. Subay sigām
atulak lisag siyam sangom ilu.
24 Sakapunbi isab saga kura' pangura'an si Paul, ati tandaninbi iya pina'an ni gubnul
Pilik ma halam aniya' baya-bayana."
25 Jari aniya' sulat pinabeya' e' nakura' ni gubnul. Yuk lapal sulat e',
26 "Sulat itu min aku, si Klaudi Lisiyas, pinasampay ni ka'a Pilik, ya gubnul
balbangsa.
27 Tuwan gubnul, a'a itu bay sinaggaw e' saga Yahudi, arak pinapatay. Sagō'
pagta'uku pa'in in iya a'a Rōm, magtūy aku pehē' maka saga sundaluku anabang iya.
28 Ya kabaya'anku subay ana'u bang ai panuntut sigām ma iya, angkan iya bay
bowaku patampal ni paghukuman sigām bangsa Yahudi.
29 Mahē' pa'in aku, tasayu na in palkala' panuntutan sigām ma iya, palkala'
pasal usulan sara' sigām. Halam aniya' bay tahinangna pamapatayan iya atawa
pamakalabusuhan iya.
30 Manjari tapata'u aku aniya' kaisunan saga Yahudi amapatay iya. Angkan iya
soho'ku tinandanan magtūy ni ka'a. Maka saga a'a anuntutan iya, bay soho'ku pi'ilu ni
ka'a bo' takalenu bang ai panuntut sigām. Ya du ilu. Wassalam."
31 Manjari ningā' na si Paul e' saga sundalu buwat bay panoho'an ma sigām. Ta'abut
kauman Antipatri e' sigām sangom inān.
32 Pagk'llat llaw dakayu', pabīng ni kuta' saga sundalu bay magpamaklay he', ati
pinabowa si Paul ma saga sundalu magpangura'.
33 Makasampay sigām ni da'ira Kesareya, ati ninde'an e' sigām ni gubnul, sulat bay
min nakura' sigām. Tinukbalan isab si Paul ni iya.

34 Binassa sulat e' gubnul bo' yampa tilawna si Paul bang min lahat ingga iya. Tata'u
pa'in in si Paul min lahat Silisi,
35 yuk gubnul ni iya, “Subay na at'kka saga a'a manuntutan ka'a bo' yampa takale
palkala'nu.” Manjari magpanoho'an iya in si Paul sinō' nijagahan ma deyom astana'
gubnul e'.

24

Si Paul Tinuntutan e' saga Yahudi

1 Makalabay pa'in limambahangi, palūd na si Ananiyas Imam Muwallam ni Kesareya.
Aniya' isab saga pagmatto'ahan Yahudi magbeya' maka iya, maka dakayu' abugaw
niōnan si Tertullus. Paharap sigām itu ni gubnul supaya anuntutan si Paul.
2 Kalinganan pa'in si Paul, tinagna'an e' si Tertullus panuntutna. Yukna, “Tuwan
balbangsa! Asannang to'ongan lahat kami ma sabab kahāp kapaggubnulnu. Ya bay
kahālan kami ala'at tapahāpnu na, sabab ahāp asal pamat'nna'nu.
3 Ka'amuhan kami ma tabangnu sakahaba' waktu, maingga-maingga lahat, maka
aheya pagsukul kami ni ka'a.
4 Sagō' papu'utku gi' lapal itu bo' ka mbal sinumu,” yukna. “Ya amu'ku junjung ni
ka'a, kalehun aku dai'-dai'.
5 “Tapandoga kami in a'a itu asal panganjabu. Pinahiluhala' e'na bangsa kami Yahudi
ma kaluha'an dunya. In iya pagmakōkan ma umpigan Nasaret.*
6 Bay iya arak angalumu'an langgal pagkulbanan ma Awrusalam, angkan iya tasaggaw
kami. Ya maksud kami in iya subay pinahukum ma buwat usulan sara' kami,
7 sagō' bay parumpās si Lisiyas nakura' sundalu inān angagaw iya min pang'ntanan
kami.
8 Puwas e' bay soho'na saga a'a anuntut pi'itu patampal ni ka'a. Na, bang ka'a
anumariya a'a itu, tata'unu du min iya bang ai sababan angkan kami anuntutan iya.”
9 Pauyun isab saga Yahudi he' anuntutan si Paul. Yuk sigām in bay binissala e' si
Tertullus inān b'nnal sadja.

Panganda'awa si Paul ma Alopan si Pilik

10 Manjari sininyalan si Paul e' gubnul, sinō' amissala. Yuk si Paul ni gubnul,
“Kinōgan aku anganda'awahan di-ku ma alopannu, tuwan, sabab kata'uwanku at'ggol
na pamal'ngngannu sara'nu ma bangsa kami itu.
11 Aluhay ko' itu pinariksa'. Aniya' na sangpū' maka duwang'llaw buwattina'an, tuwan,
bay aku patukad ni Awrusalam anambahayang.
12 Halam aku bay ta'abut e' saga Yahudi itu maglugat maka sai-na ma deyom langgal
pagkulbanan. Halam aku bay ta'abut amahiluhala' saga a'a, ai na ka ma deyom
kalanggalan sigām, ai na ka ma kamaina'anan saddī ma jadjahan da'ira Awrusalam.
13 Halam isab aniya' mattanna pamaluwas saga a'a itu palsaksi'an panuntut sigām ma
aku.
14 Sagō', magsab'nnal aku, tuwan, Tuhan kapangkatan kami ya pagta'atanku saman-
tala' aku ameya' ma kal'ngnganan si Isa, ya pinagōnan e' sigām ‘umpigan pagokatan.’
Sagō' kahagadku asal kamemon ya tasulat ma deyom sara' si Musa maka ma deyom
Kitab Kanabi-nabihan.
15 Sali' du aku maka sigām aholat ma Tuhan in manusiya' kamemon, ahāp maka ala'at,
pinakallum pabīng.
16 Angkan aku amanuyu' to'ongan bang pa'in apote' atayku tudju ni Tuhan, sampay ni
pagkahiku manusiya'.
17 “Manjari itu, pila-pilantahun kalikutanku min Awrusalam, bay aku pabīng pehē'
amowa sīn panarakkaku saga a'a bangsaku, sampay maghinang kulban ni Tuhan.
18 Na, ma sabu pa'in aku maghinang e'-i, bay aku ta'abut e' saga a'a itu ma deyom
langgal pagkulbanan. Baha'u bay talusku hinang pagsussi. Kulang isab a'a bay ma
atagku inān maka halam aniya' bay lengog.
19 Sagō' aniya' saga Yahudi min lahat Asiya bay maina'an. Bang aniya' ganta' panā'
saga a'a inān ma aku, arapun sigām maitu anuntutan aku.
20 Saguwā', pagka sigām halam maitu, pabissalahun na saga Awrusalam itu. Sō'un
sigām angahaka bang dusa ai bay panuntutan aku, waktu kapanumariya aku e'
Tumpukan Maghuhukum he'.
21 Sabab halam aku bay katōngan dusa, luwal bahā' ya bay pangalinganku sabuku
an'ngge ma dahuan sigām, ya yukku, ‘Ya angkan aku hukumbi ma buwattina'an, ma

* **24:5 24:5** Umpigan Nasaret: hatina saga a'a ya ameya' ma si Isa, a'a Nasaret.

sabab kahagadku in a'a magpatayan pinakallum du pabīng'." Minnē' akatis da'awa si Paul.
22 Manjari pinahondong pagbissala inān e' si Pilik sabab kasakupanna asal pasal kal'ngnganan si Isa Al-Masi. Yuk si Pilik, "Subay na at'kka pi'itu nakura' Lisiyas bo' yampa paluwasku hukumanku."
23 Puwas e' bay soho'na dakayu' kapitan inān anganjagahan si Paul ma mbal sakit asigpit kat'nna'anna. Saga bagayna subay pinarūl amowahan iya napakana.
24 Apuwas pa'in daka pilambahangi, pina'an si Pilik maka h'ndana si Drusilla, d'nda Yahudi. Pinalinganan e'na pina'an si Paul ati pakale iya ma pamissala si Paul pasal pangandol tudju ni si Isa Al-Masi
25 Amissala na pa'in si Paul ma pasal a'a subay angahinang kabontolan maka subay amaggat ma napsuna ala'at. Binissala e'na isab hukuman ya pinat'kka e' Tuhan ma saga manusiya' ma llaw sinōng. Pagkale si Pilik ma bissala si Paul itu, magtūy iya tināw ati yukna ma si Paul, "Makajari na ka ala'an. Lingananta pa'in ka pabīng bang aku bilahi."
26 Lāgi aholat si Pilik kalu kabuwanan sīn pagmamhu' e' si Paul, angkan si Paul araran pinalinganan e'na bo' magsuli-suli maka iya.
27 Makalabay pa'in duwantahun, paganti' si Purkiyus Pistus min si Pilik maggubnul. Malaingkan bilahi kinahāpan si Pilik e' saga Yahudi, angkan tahanna lagi' si Paul ma deyom kalabusu.

25

Anganda'awa si Paul ma Alopan Gubnul Pistus

1 Palabay pa'in t'llung'llaw min kat'kka si Pistus ni lahat paggubnulanna inān, patukad iya min Kesareya tudju ni Awrusalam.
2 Ma Awrusalam pa'in, pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka saga nakura' bangsa Yahudi amowa saga tuntut sigām ma si Paul. Angamu' sigām junjung ni si Pistus
3 bang pa'in soho'na si Paul pinapinda ni Awrusalam. Bay sigām asal magkaisunan angahapa'an iya ma labayan bo' pinapatay.
4 Sagō' anambung si Pistus, yukna, "Ina'an si Paul tinahan ma Kesareya ma deyom kalabusu, maka song aku palūd pina'an pabīng.
5 Paronganunbi ma aku ni Kesareya saga a'abi taga-kapatut. Tuntutinbi iya maina'an bang aniya' bay tahinangna ala'at."
6 Saga walu' atawa sangpū' bahangi ya kat'nna' si Pistus ma sigām ma Awrusalam bo' yampa palūd ni Kesareya. Pag'llaw dakayu', aningkō' iya ma bilik paghukuman bo' soho'na si Paul pinasōd pina'an.
7 Pagsōd pa'in si Paul, pinagtimukan iya e' saga Yahudi ya bay palūd min Awrusalam. Tinuntutan iya e' sigām tuntut abuhat, sagō' halam aniya' kamattanan sigām.
8 Manjari anganda'awahan di-na si Paul, yukna, "Halam aniya' bay tahinangku langgal sara' ma bangsa kami Yahudi. Halam aniya' bay tahinangku kala'atan tudju ni langgal pagkulbanan, atawa ni Sultan Mahatinggi bangsa Rōm."
9 Sagō' si Pistus, pagka kabaya'anna kinahāpan e' saga Yahudi, atilaw ni si Paul, yukna, "Angaho' ka bahā' bang ka pinatukad pabīng ni Awrusalam, bo' ka hukumku maina'an ma sabab saga tuntut ma ka'a itu?"
10 Yuk si Paul, "Itiya' aku an'ngge ma paghukuman Sultan Mahatinggi. Wajib aku sinara' maitu. Kasakupannu asal, tuwan gubnul, halam aku bay makabuwan kala'atan ma saga Yahudi.
11 Bang sab'nnal-b'nnal aku bay makalanggal sara', atawa bang aniya' bay tahinangku patut pamapatayan aku, maglilla' du aku. Sagō' bang ngga'i ka b'nnal ya panuntut e' saga a'a itu ma aku, halam sai-na taga-kapatut ang'nde'an aku ni pang'ntanan sigām. Amu'ku tinukbalan nihukum e' Sultan Mahatinggi!"
12 Aubus pa'in si Pistus bay makapagisun maka saga bag'llalna, sambunganna si Paul, yukna, "Pagka ka bilahi tinukbalan ni Sultan Mahatinggi, pinapehē' na ka."

Angaru si Pistus ma Sultan Agrippa

13 At'ggol-t'ggol pa'in minnē', at'kka pina'an ni Kesareya sultan Agrippa maka danakanna d'nda si Bernike. Pina'an sigām anibaw si Pistus, pagaddat sigām ma iya.
14 Maina'an pa'in sigām daka pilambahangi, pinahatian sultan e' si Pistus pasal palkala' si Paul. Yuk si Pistus, "Aniya' maitu dakayu' pilisu bay tinahan e' si Pilik.
15 Pagpehē'ku ni Awrusalam, bay aku kabowahan tuntut e' saga kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan Yahudi. Bay aku niamu' e' sigām amat'nna'an iya hukuman.

16 “Sagō' bay sigām haka'anku, ngga'i ka addat kami bangsa Rōm anōngan sai-sai
pinat'nna'an hukuman bang halam gi' bay pinapagtampal dahū maka saga a'a bay
anuntutan iya. Aniya' isab waktu kapanganda'awana dahū.
17 Angkan ko', pagt'kka pi'itu saga a'a anuntut e', halam aku bay amabiyal. Pag'llaw
dakayu', bay aku aningkō' magtūy ma bilik paghukuman, ati soho'ku si Paul itu binowa
pareyom.
18 Jari an'ngge saga a'a anuntutan iya. Pangannalku aniya' dusa aheya panuntutan
sigām ma si Paul, sagō' halam.
19 Ya palkala' sigām hal pagjawaban pasal agama sigām, maka pasal dakayu' a'a
amatay niōnan Isa. Pinagpa'in a'a inān e' si Paul asal allum.
20 Na,” yuk si Pistus, “pagka mbal kata'uwanku bang buwattingga subay pamariksa'ku
ma saga palkala' buwattē', bay tilawku si Paul bang iya bilahi pinatukad ni Awrusalam
bo' nihukum mahē'.
21 Saguwā' angamu' iya pinatandan palkala'na ni Sultan Mahatinggi ma Rōm bo'
sinalassay mahē'. Angkan iya soho'ku tinahan maitu pinajagahan sampay aniya' waktu
pamasampay iya ni paghukuman Sultan Mahatinggi.”
22 Ah'lling si Agrippa ni si Pistus, “Bilahi aku akale ma a'a itu,” yukna.
“Takalebi du iya salung,” yuk si Pistus.

Si Paul Binowa Paharap ma Sultan Agrippa

23 Pag'llaw dakayu', at'kka pina'an si Agrippa maka si Bernike. Angulinting sigā e'
pamulawan maka pamakay angillap, magmahaldika' to'ongan hinabu sigā pasōd ni
luma' mairan. Ina'an isab saga nakura' sundalu maka saga a'a bangsahan min lahat
ina'an. Magpanoho'an si Pistus, ati binowa si Paul pareyom.
24 Ma deyom pa'in, yuk si Pistus ni si Agrippa, “Tuwan Sultan, sampay ka'am kamemon
makasabuhan kami! Itiya' ta'nda'bi dakayu' a'a ya bay tinuntutan ni aku e' saga Yahudi
kamemon, e' saga Yahudi min lahat itu maka saga Yahudi min Awrusalam. Bay sigām
angamahit sidda, in a'a itu kono' subay pinapatay saru'un-du'un.
25 Sagō' halam aniya' sababan tabākku pamapatayan iya. Jari, pagka iya bilahi
tinukbalan ni Sultan Mahatinggi, aniya' niyatku amabeya' iya pehē'.
26 Sagō' halam aniya' tantu sababanna panulatanku ni Panghū'ku Sultan,” yuk si
Pistus. “Angkan iya bay bowaku pa'alop ni ka'am, ya lagi'na bang ni ka'a, Sultan
Agrippa. Ya angkan palkala' itu pinariksa' pabalik, kalu aniya' tabākku sababan bo'
sinulat pinabeya' ni Sultan Mahatinggi.
27 Sabab bang ma aku,” yukna, “mbal taluwa' bang kita anukbalan pilisu ni sara'
alanga, bo' mbal tatugila' bang ai panuntut ma iya.”

26

Si Paul Amissala ma Matahan Sultan Agrippa

1 Sakali itu amissala na si Agrippa ni si Paul, yukna, “Paba'idta na ka anganda'awahan
di-nu.” Manjari aninyal si Paul maka tanganna bo' yampa anagna' anganda'awa.
2 “Tuwan sultan Agrippa,” yukna, “kinōgan aku sabab ka'a ya pa'alopanku llaw itu
bo' aku makada'awa pasal bay panuntut e' saga Yahudi.
3 Sabab kasakupannu ya addat Yahudi kamemon maka saga pasu'alan sigām. Angkan
aku pama'ap ni ka'a, bang pa'in ka mbal sinumu akale ma aku.
4 “Kinata'uwan asal e' saga Yahudi kamemon bang buwattingga bay tebongku sangay
min kaonde'ku ma deyom kakampunganku, sampay isab mahē' ma Awrusalam.
5 At'ggol na pakata'u sigām ma aku. Kinata'uwan du e' sigām kapamogbogku ma
kal'ngnganan saga Parisi. Halam aniya' makasali' ni saga Parisi bang bogbog du harap
ni sara' agama Yahudi.
6 Tu'ud saga Yahudi inān mbal bilahi amuwan saksi' ma pasalku. Na buwattina'an,”
yuk si Paul, “itiya' aku nihukum ma sabab pangaholatku in bay janji' Tuhan ni
kamatto'ahan kami atuman du.
7 Ya du isab e'-i niholat e' saga bangsa kami Yahudi kasangpū' maka duwa, salta' pa'in
sigām magta'at ni Tuhan llaw-sangom. Tuwan sultan, ya angkan aku tinuntutan e' saga
pagkahiku Yahudi, ma sabab pangaholatku itu.
8 Ka'am saga kasehe' ilu! Angay kam mbal makapam'nnal in Tuhan amakallum a'a
min kamatay?
9 “Minsan aku, ya pangannalku tagna' subay aku amuspusan kosogku anagga' si Isa,
a'a Nasaret.

10 Ya na he' kahinanganku, waktu tagna' ma Awrusalam. Bay aku kabuwanan kapatut
e' saga imam alanga, angkan aheka a'a suku' Tuhan bay isiku ni deyom kalabusu. Ta'abut
pa'in sigām pinat'nna'an hukuman ni kamatay, bay aku pauyun angaho'.
11 Min heka isab sigām bay pabinasaku ma deyom saga kalanggalan kamemon, bo'
supaya sigām tapissoko' ang'bba min pameya' sigām ma si Isa. Mamarahi pasu' atayku
ma sigām, angkan sigām bay abutku ma saga kalahatan bangsa saddī supaya sigām
kala'uganku.
12 "Ya na he' bay angutku, ya angkan aku bay pehē' ni Damaskus amowa kapatut maka
sulat panoho'an bay pamuwan aku e' saga nakura'.
13 Na, tuwan Sultan," yuk si Paul ni si Agrippa, "augtu pa'in llaw, hinabuku ma labayan,
aniya' bay ta'nda'ku sawa min deyom sulga', asilaw gi' min llaw. Anahaya sawa he' ma
tongodku sampay ma saga a'a bay sehe'ku magl'ngngan e'.
14 Pahantak kami kamemon ni tana'. Jari aniya' takaleku suwala ah'lling ma bahasa
Hibrani, yukna, 'Saul! O Saul! Angay aku pinjala'nu? Kap'ddi'an du ka pagga aku
sagga'nu, sali' sapantun sapi' ya kap'ddi'an bang sipa'na tungkud dapuna.'
15 " 'Sai sa ka'a ilu, Nakura'?' yukku.
"Yukna, 'Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in.
16 Saguwā' an'ngge na ka to'ongan,' yukna. 'Ya po'on aku papa'nda' itu ni ka'a bo' ka
pene'ku. Kawakilan ka angahaka ma saga a'a pasal in aku bay ta'nda'nu llaw itu, maka
ma pasal ai-ai ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.
17 Papuwasta du ka min pang'ntanan saga pagkahinu Yahudi, maka min pang'ntanan
bangsa saddī, ya song pamapehe'anku ka'a,
18 supaya sigām tabowanu papinda min kalendoman tudju ni kasawahan, min
pang'ntanan nakura' saitan tudju ni okoman Tuhan. Manjari ta'ampun du karusahan
sigām sabab min pangandol sigām ma aku,' yuk si Isa, 'ati pinalamud sigām ni deyoman
saga a'a tapene' e' Tuhan.'
19 "Angkan ko', tuwan Sultan," yuk si Paul, "halam bay tasagga'ku ya bay pa'nda' ni
aku inān min sulga'.
20 Jari magnasihat na aku. Bay tagna'anku ma Damaskus, puwas e' ma Awrusalam, bo'
ma kaluha'an lahat Yahudi, sampay isab ma saga a'a ngga'i ka Yahudi. Bay pandu'anku
sigām kamemon subay ang'bba to'ongan min dusa sigām bo' papinda ameya' ma Tuhan.
Maka subay isab aniya' kahinangan sigām ahāp paltanda'an in sigām ang'bba na min
dusa.
21 Ya na ko' he' sababanna angkan aku bay sinaggaw e' saga Yahudi mahē' ma deyom
langgal pagkulbanan. Tino'ongan aku e' sigām, arak pinapatay,
22 daipara tinabangan na pa'in aku e' Tuhan sampay ni kabuwattituhan. Angkanna
aku itiya' an'ngge maitu anaksi' ni saga a'a kamemon areyo'-alanga. Sali' du bissalaku
itu maka bay binissala e' saga kanabi-nabihan ma masa awal e', maka e' si Musa, ma
pasal pakaradja'an ma sinosōng.
23 Yuk pangallam sigām in Al-Masi subay makananam kabinasahan maka kamatay.
Maka Al-Masi ya pinakallum min kamatay dahū min kamemon, bo' buwananna
kasawahan pikilan saga Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, supaya sigām kalappasan min
hukuman dusa."
24 Sakali itu, salta' pa'in si Paul anganda'awahan di-na buwattē', pinahitan iya e'
si Pistus, yukna, "Paul! Binelaw ka! Dumasiyaw pahāp kalanga pangadji'nu, ya na
makabelaw ka'a ilu."
25 Anambung si Paul, yukna, "Tuwan Balbangsa, ngga'i ka aku binelaw. B'nnal sadja
maka ahantap bissalaku itu.
26 Kata'uwannu asal, tuwan Sultan, pasal kahālan itu. Angkan aku makatawakkal
amissala ni ka'a sabab makatantu aku in kamemon bay pat'kka itu kasakupannu asal.
Halam itu bay kalimbungan.
27 Tuwan sultan Agrippa," yuk si Paul, "magsab'nnal ka bahā' ma bay kallam saga
kanabi-nabihan? Kata'uwanku in ka'a ilu magsab'nnal."
28 Yuk si Agrippa ni si Paul, "Ma pikilannu bahā' tabowanu aku magalmasihin?"
29 Yuk si Paul, "Buwattina'an ka atawa ma sinosōng, ya amu'-amu'ku ni Tuhan bang
pa'in ka'a, tuwan sultan, sampay saga a'a kamemon ya akale ma aku llaw itu, pasali' ni
aku. Ya sadja subay mbal kasali'anbi ya kilikili pangengkot aku itu."
30 Sakali an'ngge sultan maka gubnul maka si Bernike min paningkō'an sigām, sampay
saga sehe' sigām magtingkō'an inān.
31 Pagluwas sigām minnē', magsuli-suli sigām. Yuk sigām, "Halam aniya' sababan
pamapatayan atawa pamakalubusuhan a'a inān."

32 Yuk si Agrippa ni si Pistus, “Bang iya halam bay makalandu' mikitukbal ni Sultan
Mahatinggi, bay iya tapal'ppa.”

27

Si Paul Palintas ni Da'ira Rōm

1 Tagara' pa'in in kami subay pinatulak ni Itali, si Paul maka saga pilisu kasehe' bay
pinajagahan ma si Juliyus, dakayu' kapitan ma saga sundalu Rōm. Magnakura' iya ma
damba'an sundalu niōnan Ba'anan sundalu Sultan Mahatinggi.
2 Paruwa' kami ni dakayu' kappal min lahat Aramittu, marai' na atulak ni saga lahat
paghapit-hapitan ma bihing lahat Asiya. Manjari ak'tta na kami min Kesareya he'.
Ameya' isab ma kami si Aristarkus a'a Makidunya min da'ira Tessaloneka.
3 Pagk'llat pa'in llaw dakayu', pahapit kami ni Sidun. Kinahāpan si Paul e' si Juliyus.
Pinaba'id iya anibaw saga bagayna ma lahat Sidun e', bo' iya tatabang e' sigām ma ai-ai
kakulanganna.
4 Makalanjal pa'in kami minnē', anusulan kami min limbu pū' Kiprus sabab anagga'
baliyu.
5 Puwas e' palintas kami ni dambila' s'llang, min dilaut Silisi maka Pampiliya, bo'
yampa kami makatandan ni Mira, dakayu' kauman ma lahat Likiya.
6 Aniya' kappal ta'nda' e' kapitan mahē', kappal min da'ira Iskandari song atulak
palanjal ni Itali. Jari pinariyata' kami e'na pina'an bo' atulak na.
7 Agon kami mbal pasōng ma deyom daka pilambahangi. Kahunitan kami tumandan
ni kauman Kinidus. Manjari itu, pagka alandos baliyu, mbal kami makasangsang
angkan kami palabay min limbu pū' Kerete, min dilaut tōng Salmone.
8 Anusul-nusul kami min bihing deya, maka kahunitan kami isab makat'kka ni lo'ok,
ya niōnan Parunggu'an Asalamat. Asekot-sekot isab inān ni da'ira Laseya.
9 Pagka at'ggol-t'ggol kami maina'an, mbal na kami makalanjal sabab piligdu. Palabay
na waktu pagpuwasa ati timpu pamaliyu lagi'. Ginara'an saga a'a inān e' si Paul, yukna,
10 “Saga tuwan, ma pandogahanku, bang kitam ganta' palanjal minnitu, asiya-siya
kitam. Piligdu, magka'at kappal itu maka duwa'anna, maka aniya' isab amatay.”
11 Sagō' kapitan saga sundalu he', tabowa magkahagad ma bissala nakura' kappal
maka tag-dapu. Jari halam sigām bay ameya' ma gara' si Paul.
12 Ya parunggu'an inān mbal ahāp paglihanan bang salta' timpu pamaliyu, angkan
kaheka'an saga a'a inān bilahi ak'tta minnē' tudju ni lahat Pinik, bang pa'in mura-
murahan makatandan, ati bo' pinalabay timpu pamaliyu maina'an. Pinik he' dakayu'
parunggu'an ahāp ma pū' Kerete, patampal ni hilaga' maka satan.

Baliyu Alandos ma Dilaut

13 Manjari itu, pagka aniya' baliyu satan mbal sakit akosog, kinabā' e' saga a'a inān
ahāp na tinawakkalan bay kagara'an sigām. Angkan nihella' na sau bo' yampa kami
anusul min bihing pū' Kerete.
14 Sagō' mbal gi' at'ggol patumbuk na baliyu min deya, baliyu habagat.
15 Jari katumbukan kami e' baliyu. Mbal na tasagga' kami baliyu he', angkan kami
pabīng munda' ati hal kami magpatūt la'a.
16 Makalabay pa'in kami min limbu Kauda, pū'-pū' ariki', yampa kami makabaggot
buti-buti bay tundanan e', sagō' kahunitan gi' kami.
17 Taruwa' pa'in buti-buti e' sigām ni diyata' kappal, magtūy binaggot baran kappal
maka k'llat bo' mbal pasisa tapi'na. Puwas e', pagka sigām tināw binowa pasanglad
ni kat'bbahan asekot pehē' ni Libiya, pinahagmak leha e' sigām. Manjari kappal e'
pinasagaran e' sigām tabowa e' baliyu.
18 Abinasa kami sidda e' goyak angkanna pagk'llat llaw dakayu', anagna' sigām
animanan saga duwa'an kasehe'.
19 Ta'abut pa'in kat'llumbahangina, tinimanan e' sigām kapanyapan kappal takapin.
20 Daka pilambahangi kami halam bay maka'nda' mata llaw atawa bitu'un. Halam
isab aniya' kahondongan baliyu. Angkan kami mbal na magniyat lappasan.
21 Sakali itu, pagka at'ggol saga a'a inān halam bay makakakan, an'ngge si Paul ma
t'ngnga' sigām amissala. “Saga bagay,” yukna, “arapun bay beya'bi kagara'an da'a subay
atulak min pū' Kerete. Bang bay aku beya'bi mbal kitam bay magka'at maka halam
aniya' ai-ai alungay.
22 Sagō' buwattina'an soho'ta kam paiman, sabab halam du aniya' min ka'am amatay.
Luwal du kappal itu magka'at.
23 Sabab dibuhi',” yuk si Paul, “aniya' bay panyata' ni aku dakayu' mala'ikat min Tuhan
ya asal pagta'atanku. Aku itu palsuku'anna asal.

24 Yuk mala'ikat ni aku, ‘Paul, da'a ka tināw. Subay ka paharap ni Sultan Mahatinggi.
Pinakallum du isab saga sehe'nu ma kappal itu, ma sabab kahāp Tuhan ma ka'a!’
25 Angkan, saga bagay,” yuk si Paul, “subay kam aiman. Sabab angandol aku ma
Tuhan in bay pamissalana ma aku maujud du.
26 Sagō' tabowa du kitam e' baliyu paragsa' ni dakayu' pū'.”
27 Manjari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka mpat bahangi min katagna' badju inān,
tapepe na pa'in kami e' baliyu ma olangan s'llang Adriya. Sōng-sōng pa'in tonga'
bahangi, tapandoga e' saga a'a kappal inān in kami asekot na ni bihing lahat.
28 Angkan tin'kkad deyo' inān bo' kinata'uwan bang pila lalomna. Jari t'kkaranna
he' aniya' saga duwampū' d'ppa. Mbal at'ggol tin'kkad pabīng, ati sangpū' la'a maka
limand'ppa.
29 Tināw sigām tabowa paragsa' ni kabatuhan, angkan sigām angahūg mpat sau min
buli' kappal bo' yampa sigām aminta-minta bang pa'in al'kkas pak'llat llaw.
30 Saga a'a maghinang ma kappal inān bay pasulay alahi. Magbau'-bau' sigām angahūg
saga sau min munda' kappal, sagō' ina'an sigām bay anontonan buti-buti tudju ni tahik.
31 Sagō' ah'lling si Paul ni kapitan maka ni saga sundalu, yukna, “Bang saga a'a inān
mbal pat'ttog ma kappal, magmula du kam!”
32 Angkan kin'ttob e' saga sundalu lubid bay panonton buti-buti. Hal pinal'bbos ni
tahik.
33 Apote' pa'in sobangan, nilogos sigām kamemon e' si Paul, sinō' amangan. Yukna,
“Kasangpū' na maka mpat bahangi llaw itu ya pagsusabi. Halam kam bay makatimtim
ai-ai.
34 Angkan kam logosku subay amangan, bo' kam makatatas. Sabab minsan hal
dalamba bu'unbi mbal du magmula.”
35 Akatis pa'in e' si Paul ah'lling, angā' iya tinapay ati bo' pinagsukulan e'na ni Tuhan
ma alopan sigām kamemon. Puwas e' pinagpōng e'na tinapay bo' iya amangan.
36 Jari itu pahogot atay sigām ati amangan sigām kamemon.
37 Aniya' kami duwa hatus maka pitumpū' maka nnom a'a bay ma diyata' kappal e'.
38 Maka'ssohan pa'in sigām, tinimanan e' sigām ni tahik saga buwas tirigu ya ma
deyom mohang, bo' supaya palantung kappal inān.

Magka'at Kappal

39 Pag'llaw pa'in halam takilā e' saga a'a kappal bang pū' ai ya pata'nda' inān, sagō'
aniya' ta'nda' e' sigām lo'ok taga-gusung ma bihing. Ya paggara' sigām, bang makajari,
pinasanglad kappal pina'an ni gusung.
40 Angkan kinehet e' sigām engkot saga sau, ni'bbahan ma deyom tahik. Nihubaran
isab lubid bay pamaggot saga bansān. Puwas e' pinat'ngge e' sigām leha-leha ma munda'
bo' tabowa e' baliyu patandan ni bihing.
41 Sagō' makaragsa' sigām ni kahanggalan. Amalut munda' kappal, mbal pajudjal,
maka buli'na he' abagbag e' goyak.
42 Maggara' saga sundalu inān amapatay saga pilisu kamemon bo' supaya halam aniya'
makalangi ni bihing alahi.
43 Sagō' nakura' sigām inān mbal bilahi ni'inay si Paul, angkan lāngna saga sundalu,
sinō' da'a angalanjalan e'-i. Gom pa'in soho'na saga a'a inān, sasuku ata'u palangi,
palaksu dahū ni deyom tahik bo' palangi kaleya.
44 Saga a'a kasehe'an sinō' paturul, ameya' pagūng ma papan atawa ma kayu bay
magka'at ma kappal inān. Manjari tabuwattē' kami kamemon, makatandan ni bihing,
halam ainay.

28

Ma Pū' Malta

1 Makatandan pa'in kami ma halam aniya' baya-baya, aniya' angahaka'an kami in pū'
inān niōnan Malta.
2 Asidda kami kinahāpan e' saga a'a Malta inān. Nirokotan e' sigām api sabab anagna'
na angulan maka ahaggut na, ati pina'idda kami kamemon e' sigām.
3 Si Paul inān bay animuk engas-engas pangayu, dap'kkosan. Ma sabuna pa'in
amat'nna' kayu inān ma api, aniya' sowa abisa paluwas sabab min pasu'na. Jari sowa
ina'an pakeket ma tangan si Paul.
4 Pag'nda' saga a'a Malta ma sowa ina'an pagantung ma tangan si Paul, magtūy sigām
magupama dangan maka dangan, yuk-i, “Tantu a'a itu bay amapatay, sabab minsan iya
bay makapuwas min deyom tahik, tu'ud mbal katangguhan kadalna.”
5 Sagō' sowa inān hal pinessekan e' si Paul tudju ni deyom api ma halam ainay.

6 Angagad-ngagad na pa'in saga a'a Malta inān kalu ang'tting tangan si Paul, atawa
amatay saru'un-du'un. Sagō' at'ggol-t'ggol pa'in e' sigām angagad, bo' halam aniya' la'at
tum'kka ni baran si Paul, apinda pikilan sigām. Yuk sigām, "Dakayu' tuhan ko' a'a itu!"
7 Na, aniya' ma kasekotan ina'an saga huma si Publiyus, ya datu' ma pū' inān. Binowa
kami ni humana ati sinagina kami e'na pahāp-hāp. Pina'idda kami e'na ma deyom
t'llumbahangi.
8 Ina'an asal mma' si Publiyus palege sabab apasu' iya, maka magsungi'-sungi'. Pasōd si
Paul ni deyom bilikna bo' angamu'-ngamu' ni Tuhan ma pasalna. Pinat'nna' isab tangan
si Paul ni baran matto'a he', magtūy iya kauli'an.
9 Pagka buwattē', pina'an na isab ni si Paul sasuku taga-saki ma pū' inān, ati kauli'an
du isab sigām.
10 Aheka bay pamuwan e' saga a'a inān pangahulmat kami, ati song pa'in kami atulak,
niruwa' e' sigām ni kappal ai-ai kagunahan kami palutu'.

Pagtulak ni Rōm

11 Aniya' kami t'llumbulan ma pū' Malta inān bo' yampa kami ak'tta minnē'. Ya
pameya'an kami kappal min Iskandari bay palihan ma pū' inān t'ggol bay timpu
pamaliyu.
12 At'kka kami ni da'ira Sirakus, ati t'llumbahangi ya kahanti' kami maina'an
13 bo' yampa kami palaus minnē' tudju ni lahat Rigiyum. Pag'llaw dakayu', baliyu
satan na ati duwambahangi bo' kami at'kka ni kauman Putiuli.
14 Aniya' tabāk kami saga bebeya'an si Isa maina'an. Sinō' kami paokom ma sigām
saga dapitu'. Puwas e' palaus kami amaklay ni da'ira Rōm.
15 Takale pa'in e' saga bebeya'an si Isa ma Rōm in kami at'kka na, magtūy sigām bay
pa'abut ni tiyanggi Appiyus maka ni kauman T'llu-Kadday anampang kami. Pag'nda' si
Paul ma sigām, magsukul iya ni Tuhan ati pahogot atayna pabīng.
16 Makat'kka pa'in kami ni da'ira Rōm, pinaba'id si Paul magluma'an di-na. Aniya'
dakayu' sundalu anganjagahan iya.

Si Paul Magnasihat ma Da'ira Rōm

17 Palabay pa'in t'llumbahangi, nilinganan e' si Paul saga kanakura'an Yahudi ya
maglahat maina'an, sinō' patimuk. Atimuk pa'in, yuk si Paul ni sigām, "Saga
dauranakanku, halam aniya' dusaku ma pagkahiku Yahudi, maka halam aniya'
palsagga'anku ma pangaddatan ka'mbo'antam. Sagō' minsan buwattē', bay aku
sinaggaw sampay pinakalabusu e' saga Yahudi ma Awrusalam, bo' sinōngan e' sigām
ni pang'ntanan bangsa Rōm.
18 Bay aku sinumariya e' saga bag'llal Rōm. Jari bilahi na sigām amal'ppa aku sabab
halam aniya' tapiha e' sigām sababan pamapatayan aku.
19 Sagō' mbal to'ongan amarūl saga Yahudi he' bang aku ganta' pinal'ppa, angkan
halam aniya' tahimangkanku saddī min mikitukbal ni Sultan Mahatinggi ma Rōm itu.
Saguwā', minsan buwattē', halam aniya' panuntutku ma saga pagkahiku Yahudi.
20 Angkan kam bay amu'ku pi'itu bo' kitam mag'nda' maka magbissala, supaya
kata'uwanbi bang ai ya maksudku. Itiya' aku niengkotan maka kilikili ma sabab
pameya'ku ma a'a dakayu'-kayu' ya holattam bangsa Isra'il."
21 Yuk saga a'a magtimukan inān ni si Paul, "Halam kami bay makasambut sulat min
lahat Yahudiya ma pasalannu. Halam isab aniya' saga danakantam Yahudi bay pi'itu
minnē' amowa haka atawa tuhuma ala'at bang ma sababannu.
22 Sagō' bilahi kami akale bang ai kapam'nnalannu. Sabab kata'uwan kami, ya pandu'
pameya'annu ilu binissalahan na pa'in ala'at e' saga a'a ma sabarang lahat."
23 Manjari itu, maggara' sigām maka si Paul bang sumiyan pamissalana ma sigām.
Ta'abut pa'in llawna, aheka sigām bay pina'an ni luma' pahanti'an si Paul e'. Min
subu-subu sampay ni kasangoman pinahatian sigām e' si Paul maka ninasihatan pasal
kapagparinta Tuhan. Tinō'an sigām bang ai bay tasulat ma deyom Sara' si Musa maka
ma Kitab Kanabi-nabihan, bo' sigām kamattanan sampay tabowa magkahagad ma si Isa.
24 Aniya' min sigām tabowa magkahagad ma bissalana, maka aniya' halam.
25 Minnē' aniya' pagsu'al sigām. Ma song pa'in sigām amole', aniya' gi' bissala si Paul
ma sigām, yukna, "Atumlang na bay pangallam Rū Sussi, ya bay pinalatun e' nabi Isaya
ni saga ka'mbo'-mbo'anbi.
26 Sabab ya itu bay yukna,
'Pehē' na ka ni bangsa itu bo' sigām haka'in:
Asal kam pakale, sagō' mbal tahatibi.
Asal kam papatong, sagō' mbal tapanhidbi.
27 Sabab saga a'a itu hal magmatuwas.

Tainga sigām bay tinaplokan, mata sigām bay tinambunan.
Bang bay ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,
bay takale e' tainga sigām.
Bay du isab tahati e' tawhid sigām,
ati pabalik sigām magta'at ma aku,' yuk Tuhan,
'bo' yampa sigām bawi'ku.' "
28 Tinambol e' si Paul bissalana, yukna, "Angkan subay kata'uwanbi, in lapal Tuhan
pasal kalappasna ma manusiya' pinasampay na ni saga kabangsahan ya ngga'i ka
Yahudi. Sigām inān angikut du." [
29 Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy ala'an saga Yahudi maka e' sigām magjawab
sidda.]
30 Ma deyom duwantahun, ina'an si Paul pat'nna' ma luma' bay padjakna. Sinagina
e'na sasuku bay pina'an ni iya,
31 ninasihatan na pa'in pasal pagparinta Tuhan, maka pasal Panghū' Isa Al-Masi.
Atampal e'na amandu' maka halam aniya' makalāng iya. *Tammat*

RŌM

Pahati pasal sulat itu

Rōm itu da'ira aheya ma lahat Itali, da'ira bay pat'nna'an Sultan Mahatinggi, ya gin'llal Caesar. Aheka isab kalahat-lahatan saddī ma sakalibut s'llang Meditera bay ta'agaw e' bangsa Rōm ati talapay niōnan lahat Rōm sabab pinagparintahan e' sultan Rōm. Manjari in a'a kamemon pat'nna' ma pagparintahan Rōm, sasuku aniya' kataddanganna, niōnan bangsa Rōm isab. Ya pat'nna' ma da'ira Rōm inān porol a'a Rōm maka ba'anan a'a liyu. Aniya' isab maina'an saga a'a magpangandol ma si Isa.

Jari itu bilahi si Paul pina'an anibaw saga bebeya'an si Isa sagō' at'ggol na halam bay makalanjal sabab aheka kinabimbangan. Angkanna iya amabeya' sulat itu ni Rōm pangahaka saga suku' si Isa maina'an in iya magbamba na patibaw ni sigām dahū, bo' yampa palanjal ni lahat Kastila' magpata'u saga a'a maina'an pasal si Isa Al-Masi.

Ma sulat itu pinahati e' si Paul bang buwattingga kapaghāp manusiya' maka Tuhan, hatina ma sabab pangandol sigām sadja, ngga'i ka ma sabab hulas-sangsā' sigām maghinang.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira RŌM

1 Sulat itu deyo' min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am ma da'ira Rōm. Aku itu dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi. Tapene' aku e' Tuhan, kawakilan e'na magnasihat lapalna ahāp.
2 Lapal ahāp itu bay panganjanji' e' Tuhan ma masa awal. Bay pinalatun e'na ma saga nabi, ati sinulat e' sigām ma deyom Kitab.
3 Si Isa anak Tuhan ya pinagbissala ma lapal ahāp itu. Bang takdil ni kapaga'ana, tubu' iya min sultan Da'ud.
4 Bang takdil ni kajarihanna maka palnyawahanna, asussi iya luwas bay min Rū Sussi, maka manyatakan isab in iya b'nnal Anak Tuhan ma sabab kosog kawasa Tuhan ya bay pamakallum iya min kamatay. Si Isa Almasi Panghū'tam ko' itu.
5 Iya ya palsababan angkan aku kabuwanan kapatut e' Tuhan ati kawakilan magnasihat bo' supaya aniya' saga a'a min bangsa kamemon tabowa e'ku magsab'nnal maka ameya' ma si Isa.
6 Ya du ka'am maglahat ma da'ira Rōm ilu, tapene' du isab kam e' Tuhan bo' pasuku' ma si Isa Al-Masi.
7 Amabeya' aku sulat itu ni ka'am kamemon mailu ma Rōm, a'a kinalasahan e' Tuhan maka pinene' e'na bo' kam manjari a'ana. Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan ma Sabab saga A'a Rōm

8 Tagna'anku na bissalaku ma ka'am: magsukul aku ni Tuhan labay min si Isa Al-Masi, maka magsukul aku ma pasalanbi kamemon sabab abantug na pangandolbi sampay ma kaluha'an dunya.
9 Saksi'ku Tuhan ya paghinanganku min deyom atay pagka aku magnasihat lapal ahāp pasal Anakna. Taentomku kam sakahaba'
10 waktu kapangarapku ni Tuhan. Amu'ku isab ni iya bang pa'in aku kinahandakan e'na supaya makaluhaya pi'ilu patibaw ni ka'am ma waktu itu.
11 Landu' to'ongan aku bilahi mag'nda' maka ka'am sabab aniya' kahāpan min Rū Tuhan bowahanku ka'am, supaya angahogot imanbi tudju ni Tuhan.
12 Saguwā' bang aku makamailu ma ka'am, magkalasigan kitam sali'-sali', ka'am ma sabab pangandolku, aku isab ma sabab pangandolbi.
13 Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kam mbal a'awam ma pasalanku. Min heka na aku bay agara' anibaw ka'am, saguwā' aniya' na pa'in makabimbang, ya po'on aku halam bay makalanjal. Ya maksudku pi'ilu, subay aniya' paluntungan min pagnasihatku, hatina aniya' a'a tabowaku magsab'nnal ma si Isa, buwat bay kapamowaku ma bangsa kasehe' ya ngga'i ka isab Yahudi.
14 Sabab aniya' hinang bay pama'atas ma aku, ya po'on aku subay magnasihat lapal ahāp ma a'a kamemon minsan ai bangsa, bangsa Girīk ka atawa bangsa saddī, a'a taga-pangadji' ka atawa halam aniya' pangadji'na.
15 Angkan aku atuyu' to'ongan magnasihat lapal ahāp itu sampay ma ka'am ya maglahat mailu ma da'ira Rōm.

16 Mbal aku aiya' magnasihat lapal ahāp itu sabab aniya' barakatna min Tuhan
pamapuwas a'a kamemon min hukuman dusa, bangsa Yahudi dahū bo' yampa bangsa
kasehe', ya sasuku magsab'nnal ma lapal itu.
17 Lapal ahāp itu amahatian kitam bang buwattingga pamabontol Tuhan ma kitam
manusiya'. Subay kitam angandol sadja, min tagna'anna sampay ni katapusanna, buwat
bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Sai-sai angandol ma Tuhan, bo' tabista e'na
abontol, allum du iya."

Bangsa Manusiya' Taga-dusa Kamemon

18 In mulka' Tuhan pinabukis na min deyom sulga', pinat'kkahan saga manusiya' ma
sabab ya nihinang e' sigām ma halam aniya' pagmatāw ma Tuhan. Katambunan e' sigām
in pangita'u b'nnal.
19 Patut sigām minulka'an sabab manyatakan asal kajarihan Tuhan, sabab baran
Tuhan ya bay amata'uwan sigām. Tu'ud sigām mbal bilahi am'nnal.
20 Sangay min waktu bay pamapanjari dunya itu e' Tuhan atampal asal palantarana,
minsan iya mbal ta'nda' e' manusiya'. Atampal in iya taga-kawasa taptap ni kasaumulan.
Atampal isab in iya Tuhan, takilā asal min kamemon ai-ai bay papanjarina. Manjari
halam aniya' a'a makara'awa in iya a'awam pasal Tuhan.
21 Makata'u asal sigām ma pasal Tuhan, in iya patut pagtuhanan, saguwā' mbal sigām
bilahi angamahaltabat iya atawa angōn Tuhan ma iya. Mbal sigām minsan magsarang-
sukul. Ya pinikil na pa'in e' sigām pikilan halam aniya' kagunahanna, ati alendom akkal
sigām kabowa karupangan ya tahinang sigām.
22 Maglaku-laku sigām in sigām taga-pangita'u sagō' magkarupangan sadja.
23 Arapun sigām amudji Tuhan ya taptap allum, saguwā' ya pinudji e' sigām saga ta'u-
ta'u pinaka luwa manusiya' ya magkamatay. Pinudji isab e' sigām ta'u-ta'u luwa hayop,
luwa manuk-manuk, luwa ai-ai maglelehan ma kuwit tana'.
24 Angkanna manusiya' itu pinasagaran e' Tuhan magdūl-baya' ma kasabulan ai-ai
kinanapsuhan e' sigām. Magkahinangan na pa'in sigām kalumu'an dapagkahian.
25 Sinulak e' sigām bissala b'nnal pasal Tuhan ati pinene' e' sigām bissala puting. Ya
sinumba e' sigām saga ai-ai bay pinapanjari e' Tuhan, sagō' Tuhan ya mbal sinanglitan
minsan iya ya Magpapanjari angkan patut subay pinudji sampay ni kasaumulan. Amin.
26 Pagka buwattē' kahinangan manusiya', pinasagaran sigām e' Tuhan magpan-
gandūlan napsu sigām makatamparasa. Ang'bba kar'ndahan min addat sigām
kar'ndahan bo' magkabaya' maka pagkahi d'nda maghinang ala'at.
27 Damikiyanna isab kal'llahan, mbal bilahi ma d'nda sagō' magkabaya' maka pagkahi
sigām l'lla. Magbeya' sigām maghinang kasabulan, angkan sigām pinat'kkahan la'at
pinapagtongod maka kala'atan ya bay tahinang sigām.
28 Na, pagka bangsa manusiya' itu mbal bilahi angisbat pangita'u b'nnal pasal Tuhan,
pinasagaran sigām e'na magpikil karupangan, ati nihinang e' sigām ya mbal manjari
nihinang.
29 Ap'nno' panahu'an sigām e' kala'atan maka dusa kaginisan, hawa napsu maka
kajahilan. Makalandu' heka kala'atan ma deyom pangatayan sigām, buwat saga
angalindi, amono' pagkahi sigām manusiya', angalugat, angulli', anganjahulaka',
amalatun bissala ala'at,
30 angalimut isab sigām ma kasehe'an sigām. Ab'nsi saga a'a buwattē' ma Tuhan.
Ajingki sigām ma pagkahi sigām, alanga to'ongan atay sigām maka magabbu-abbu na
pa'in. Ya sadja pinikil e' sigām bang buwattingga kasōng hinang sigām ala'at-i. Agagga
sigām ma pami'at matto'a
31 maka ala'at pamikil sigām. Mbal sigām kapangandolan, mbal alasa atawa ma'ase'
ma pagkahi sigām, mbal tabowa magkahāp.
32 Makata'u saga manusiya' itu abontol asal pangahandak Tuhan ma pasal a'a
maghinang saga dusa itu, in sigām subay pinapatay. Sagō' minsan buwattē', luhūy
sigām maghinang kala'atan maka kinōgan gom pa'in bang aniya' a'a kasehe' makasali'
ni sigām.

2

Hukuman Tuhan ma Manusiya'

1 Angkanna kam mbal makara'awa, sasuku kam anoway pagkahibi ma sabab ala'at
hinangna. Yukbi in sigām patut pinat'nna'an hukuman, sagō' amat'nna'an kam di-
bi hukuman sabab ya du ka'am maghinang kala'atan. Hatina, bang kam anoway
kasehe'anbi, sali' ka'am baranbi ya sinoway.

2 Kata'uwanta asal, abontol hukuman Tuhan ya pamat'nna'na ma sasuku maghinang
ginisan la'at bay sambatku he'.
3 Kumpasbi bahā' in ka'am makapuwas min hukuman Tuhan, bo' pa'in masi
maghinang kala'atan ya panowaybi sehe'bi?
4 Ma'ase' Tuhan ma ka'am, angkan kam halam pinat'nna'an hukuman saru'un-
du'un, sagō' halam tapaheyabi ma atay in kahāpanna, maka ka'ase'na, maka kalunuk
pangatayanna. Ya sadja kabaya'anna in ka'am subay pataikut sampay ang'bba min
dusabi.
5 Sagō' atuwas kam, mbal bilahi apinda min dusabi. Angkanna paruhun kabinasahan
ma ka'am bang ta'abut llaw pamatuwa' e' Tuhan astolna maka hukumanna abontol.
6 Sabab in manusiya' kamemon tinungbasan du e' Tuhan pakaniya-pakaniya, pina-
pagtongod maka ai-ai bay hinang sigām ma dunya.
7 Aniya' manusiya' kasehe' atukid maghinang ahāp sabab sanglit maka hulmat min
Tuhan ya niangut e'na, maka kallum kakkal. Ya pamuwan Tuhan ma a'a buwattē' kallum
taptap ni kasaumulan.
8 Aniya' isab a'a kabintanan magpalanga di-na min kasehe'anna. Sinulak e' sigām
kasab'nnalan ati ameya' ma kala'atan. Tantu pinat'kkahan mulka' Tuhan saga a'a
buwattē'.
9 Sasuku biyaksa maghinang ala'at taluwa' du katiksa'an maka kabinasahan, bangsa
Yahudi bo' yampa bangsa kasehe'.
10 Saguwā' sasuku maghinang ahāp sinanglitan du e' Tuhan, binuwanan kahulmatan
maka kasannangan atay, bangsa Yahudi bo' yampa isab bangsa kasehe',
11 sabab Tuhan mbal amapagbidda' ma manusiya'. Sali'-sali' sigām ma pang'nda'na
minsan ai bangsa.
12 Saga bangsa kasehe', ya halam bay kapat'nna'an sara' si Musa, amutawan du min
Tuhan minsan halam aniya' sara' pangalanggalan sigām. Maka bangsa Yahudi isab,
taluwa' sigām hukuman ma buwat panoho'an sara' si Musa.
13 Sabab ngga'i ka min kakaleta ma sara' si Musa ya angkan kita abontol ma pang'nda'
Tuhan, saguwā' min kapameya'ta ma panoho'anna.
14 Halam aniya' sara' si Musa ma saga a'a ya ngga'i ka Yahudi, sagō' bang sigām
angahinang kahāpan luwas min deyom atay sigām, hatina tabeya' e' sigām sara' Tuhan.
15 Aniya' tanda' saksi' in panoho'an sara' pat'nna' asal ma deyom itikad sigām, jari
minnē' aniya' pangita'u sigām pasal hinang ya patut nihinang maka mbal.
16 Manjari bang ta'abut llaw damuli, ya llaw pangahukum Tuhan ma manusiya' labay
min si Isa Al-Masi, tinanding e'na ai-ai bay katapukan ma deyom pamikil, ati minnē'
sigām nihukum. Buwattē' isab ma lapal ahāp ya pagnasihatku.

Bangsa Yahudi maka Pamogbog Sara'

17 Na ka'am saga Yahudi, ya pasangdol ma sara'-panoho'an min si Musa bo' supaya
kam tinaima' e' Tuhan. Tuhan isab ya pagmalangkahianbi ni a'a kasehe'an.
18 Kata'uwanbi bang ai pangahandak Tuhan ma ka'am, maka bang ai ya wajib hinangbi
ma sabab sara' si Musa ya pangadji'anbi.
19 Pangannalbi in ka'am tōp magmalim ma a'a buta, ya halam pangadji'na. Yukbi in
ka'am sali' sawa pamasawa akkal a'a kasehe', ya ma deyom kalendoman.
20 Pangannalbi isab in ka'am jukup ma akkal maka ma pangita'u sabab ilu sara' ma
ka'am, angkan yukbi in ka'am ata'u amaguru ma a'a mbal ata'u, amituwa isab ma saga
a'a a'awam.
21 Ata'u kam amandu' ma a'a kasehe'an, angay kam mbal amandu'an di-bi? Banda'anbi
a'a kasehe' subay mbal anangkaw, bo' ka'am ya anangkaw du!
22 Pamandu'bi subay mbal angaliyu-lakad ma ngga'i ka paghola'na, bo' ka'am ya labi
magd'nda. Asammal kono' ma pang'nda'bi bang a'a anumba ta'u-ta'u, bo' pa'in ka'am ya
angagaw ai-ai ahalga' min luma' pagsusumbahan ta'u-ta'u inān!
23 Magabbu-abbu kam in ka'am kabuwanan sara' Tuhan, sagō' ka'am ya amuwan
kamaruhan ma Tuhan pagka halam beya'bi panoho'anna.
24 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Ka'am saga Yahudi ya sababna angkan
Tuhan pinah'llingan pangkal e' bangsa kasehe'an."
25 In kitam Yahudi sinō' ni'islam tanda' saksi' in kitam a'a suku' Tuhan. Saguwā' bang
kam maglalanggal sara', sali' halam aniya' pūs ma pagislambi. Ahāp lagi' kam halam
bay ni'islam.
26 Bang takdil ni a'a ngga'i ka Yahudi, a'a halam bay ni'islam, abila sigām ameya' ma
panoho'an sara', binista sigām e' Tuhan suku'na sali' du maka a'a bay ni'islam.

27 Manjari ka'am saga Yahudi katōngan dusa e' bangsa kasehe' inān, minsan kam
kaniya'an Kitab Tawrat. Katōngan kam dusa sabab ka'am ya angalanggal sara' minsan
bay ni'islam, sagō' sigām ya angisbat sara' minsan halam bay ni'islam.
28 Ya dī Yahudi ngga'i ka a'a ya amogbogan addat maka usulan Yahudi, ya taga-bainat
pagislam isab ma baranna.
29 Ya taluwa' niōnan Yahudi to'ongan bang a'a taga-bainat ma deyom pangatayanna.
Hinang Rū Tuhan ko' itu, ngga'i ka min pamogbogna ma sara'. A'a inān mbal sinanglitan
e' pagkahina manusiya' bang buwattē' kapagyahudina, sagō' sinanglitan iya e' Tuhan.

3

Tuhan ya Kapangandolan

1 Kalu aniya' atilaw, yuk-i, "Na bang buwattē', halam bahā' aniya' kasōngan kami
bangsa Yahudi? Maka addat kami pagislam halam aniya' kapūsanna?"
2 Buwattitu panambungku ma a'a inān: tantu aheya kasōngan bangsa Yahudi. Muna-
muna, pangandol ma sigām ya dī palman Tuhan.
3 Kalu aniya' anilaw, yuk-i, "Painay Yahudi kasehe'an ya mbal angandol ma Tuhan?
Taluwa' bahā' bang yukta in Tuhan mbal kapangandolan ma sabab manusiya' mbal
angandol?"
4 Tantu mbal. Minsan magputing kamemon manusiya', mbal magputing Tuhan. Buwat
bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Mattan in ka'adilannu min ai-ai pamissalanu.
Anganda'ug sadja ka bang ma paghuhukuman."
5 Aniya' gi' anganjawab, yuk-i, "Tantu atampal to'ongan ka'adilan Tuhan sabab katā
pagbidda'anna maka manusiya' ya ngga'i ka a'adil. Jari ai pamikilta bang buwattē'? Asā'
bahā' hinang Tuhan bang pagmulka'anna dusatam?"
6 Tantu mbal. Abontol pangamulka' Tuhan, patut iya amat'nna' hukuman ma binangsa
manusiya'.
7 Aniya' gi' isab anganjawab, yuk-i, "Bang aku saupama magputing, bo' minnē'
kasakupan du in Tuhan b'nnal to'ongan angkan subay minahaldika', angay aku subay
pinat'nna'an hukuman dusa?
8 Gom gi' kita magdusa, sabab minnē' aniya' pangamahaldika' ma Tuhan." Asā'
panganjawab e', sagō' aniya' saga a'a bay anuna'an aku in aku kono' bay amitnahan
a'a subay angandusa paheka bo' supaya paheya kamahaldika'an Tuhan. Putingan asal
panuna' he'. Saga a'a inān tōp pinataluwa'an hukuman Tuhan.

Dusahan Manusiya' Kamemon

9 Na, ahāp bahā' kahālanta bangsa Yahudi itu min bangsa kasehe'? Ngga'i ka. Bay
na kam pata'uku in bangsa kamemon, Yahudi maka ngga'i ka, kapagbaya'an sali'-sali' e'
paldusahan sigām,
10 buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda' Tuhan.
11 Halam aniya' pangita'u sigām pasal Tuhan,
halam aniya' atuyu' angisbat iya.
12 Magsiha'an a'a kamemon min kabontolan,
halam aniya' kagunahan sigām.
Halam aniya' minsan dangan maghinang ahāp.
13 Bowa' sigām sali' dalil kubul halam katambunan,
hal paluwasan bissala pangakkal.
Sapantun sigām sowa sabab makamula bowa' sigām.
14 Anukna' na pa'in sigām, sabab landu' ab'nsi.
15 Tagihan sigām anganjuri, kabintanan sigām amapatay.
16 Kabiyaksahan sigām amaka'at, amasukkal.
17 Mbal sigām ata'u angahāp atawa amapagsulut.
18 Halam aniya' pagmatāw sigām tudju ni Tuhan."
19 Kata'uwanta asal, ai-ai panoho'an ma deyom sara' inān bay pinat'nna'an saga a'a
ya ma deyo'an sara', supaya halam aniya' makapanganda'awa bang katōngan dusa.
Manjari tabowa manusiya' kamemon pinat'nna'an hukuman e' Tuhan.
20 Sabab halam to'ongan aniya' manusiya' binista abontol e' Tuhan ma sabab
pameya'na ma panoho'an sara'. Saguwā' sara' Tuhan ya po'onanna angkan tata'utam in
kitam dusahan.

Pasal Kapangampun Tuhan ma Manusiya'

21 Saguwā' ma buwattina'an pinata'u kita bang buwattingga kapangampun Tuhan ma
dusa manusiya', bo' supaya sigām tabista e'na abontol minsan ngga'i ka min pamogbog
sara'. Tasulat asal ma deyom Kitab Tawrat maka Kitab Jabul pasal maksud Tuhan itu,
22 hatina sai-sai angandol ma si Isa Al-Masi, minsan ai bangsa, niampun dusana ati
abontol iya ma bistahan Tuhan. Halam aniya' kapagbidda'an manusiya',
23 sabab makarusa sigām sali'-sali' ati halam aniya' maka'abut ni ka'adilan Tuhan.
24 Malaingkan pina'nda'an e' Tuhan lasana maka ase'na ni manusiya' minsan halam
aniya' tongodna. Ati tahinang sigām abontol ma bistahanna, sali' halam bay makarusa,
ma sabab kapangal'kkat sigām min hukuman dusa e' si Isa Al-Masi.
25 Bay pinalahil si Isa e' Tuhan bo' supaya amabu'us laha'na pangampun dusa
manusiya', sasuku angandol ma iya. Buwattē' hinang Tuhan pama'nda'na kabontolanna,
sabab halam bay inayna karusahan manusiya' ma waktu palabay, hal bay sabalanna.
26 Ta'nda' isab kabontol Tuhan ma buwattina'an, sabab aniya' na taluwa' hukuman
ma sabab dusa manusiya'. Minnē' magmattan in Tuhan abontol to'ongan, maka sasuku
angandol ma si Isa abontol isab ma pang'nda' Tuhan.
27 Jari bang buwattē' kahinangan Tuhan ma kitam, mbal na kita makapagabbu pasal
ai-ai bay hinangta. Kalu-kalu bang bay kita binista abontol ma sabab kapamogbogta ma
sara', sagō' ngga'i ka. Subay min pangandolta sadja ya angkan kita binista abontol e'
Tuhan.
28 Atampal du, ya po'on manusiya' tabista abontol e' Tuhan, min pangandolna sadja,
ngga'i ka min pamogbogna ma sara'.
29 Arai' pangannalbi in Tuhan itu pagtuhanan e' bangsa Yahudi sadja, sagō' ngga'i ka.
Pagtuhanan iya sampay e' bangsa ngga'i ka Yahudi,
30 sabab dakayu' du Tuhan. Bangsa Yahudi maka bangsa kasehe', sali'-sali' du sigām
binista abontol e' Tuhan, sasuku sigām angandol ma si Isa.
31 Kalu yukbi in sara' Tuhan inān subay tinimanan pagka aniya' na pangandolta ma si
Isa. Sagō' mbal isāb, sabab bang si Isa ya pangandolanta, gom pa'in isbatta sara' Tuhan.

4

Si Ibrahim Panunurantam

1 Manjari ai na pamūngta pasal bay kalabayan si Ibrahim, ya pag'mma'an pangkattam
Yahudi?
2 Saupama si Ibrahim, bang iya bay binista abontol e' Tuhan ma sabab ahāp
kahinanganna, aniya' pamantugna ma baranna. Saguwā' halam aniya' pamantuganna
ma pang'nda' Tuhan, sabab ngga'i ka min kahinanganna ya angkan iya binista abontol.
3 Entomunbi bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Bay am'nnal si Ibrahim ma Tuhan,
ati binista iya abontol sabab min kapam'nnalna."
4 Saupama bang aniya' a'a maghinang ni a'a dakayu' bo' ginadjihan, mbal yukta in
gadji inān hal paglasa ma iya. Tu'ud gadjina, tongod hulas-sangsā'na. Bang halam
aniya' hinangna, halam du aniya' tongodna.
5 Buwattitu isab hatulanna: bang a'a mbal angandol ma hinangna, sagō' angandol ma
Tuhan ya amuwan ka'adilan ma manusiya' baldusa, in a'a inān binista abontol e' Tuhan
ma sabab pangandolna.
6 Buwattē' du isab bissala si Da'ud, waktu kapamissalana pasal kalasig a'a bang binista
abontol e' Tuhan ma halam aniya' hinang ahāp pasangdolanna. Yukna he',
7 "Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna,
maka sasuku pinapasan paldusahanna.
8 Aheya kahāpan ma iya bang mbal ni'itung dusana e' Tuhan."
9 Kalu pangannalbi in kahāpan ya binissala e' si Da'ud itu pamasuku' ma saga Yahudi
sadja, pagka bangsa magislam. Ngga'i ka, sabab pamasuku' isab sampay ma bangsa
kasehe', ya mbal magislam. Bay na sambatku si Ibrahim dahū inān, in iya bay binista
abontol e' Tuhan ma sabab pam'nnalna.
10 Na, sumiyan bay kapamista Tuhan itu? Dahū min kapagislam ma si Ibrahim,
atawa damuli? Kata'uwanta, si Ibrahim bay tabista abontol e' Tuhan dahū lagi' min
bay kapagislam ma iya.
11 Bay iya am'nnal ma janji' Tuhan dahū bo' yampa ni'islam tanda' palsaksi'an in iya
bay tabista abontol e' Tuhan ma halam gi' bay ni'islam. Manjari itu si Ibrahim sali'
hantang pag'mma'an a'a kamemon ya magpam'nnal ma Tuhan, sasuku tabista abontol
e' Tuhan minsan halam bay makalabay pagislam.

12 Pag'mma'an isab si Ibrahim ma sasuku bay magislam, ngga'i ma saukat na ni'islam,
saguwā' ma sabab panunud sigām ma si Ibrahim, ya bay angandol ma Tuhan ma halam
gi' bay ni'islam.
13 Na aniya' bay janji' Tuhan ma si Ibrahim ma masa awal e', in iya maka saga
panubu'na subay pinusaka'an kaluha'an dunya itu. Ya po'on si Ibrahim nijanji'an
buwattē', ngga'i ka min pamogbogna ma sara' sagō' min pangandolna ma Tuhan, angkan
iya binista abontol.
14 Bang hal a'a amogbogan sara' ya panganjanji'an pusaka', halam du aniya' pūs
pangandolta ma Tuhan. Maka janji' Tuhan inān halam aniya' kamaujuranna bang sara'
ya subay binogbogan.
15 Sabab hatina, in sara' itu amuwan palsababan ma mulka' Tuhan. Bang bay halam
aniya' sara' halam aniya' bay makalanggal iya.
16 Angkan yukta in panganjanji' Tuhan subay ajatu labay min pangandol manusiya'.
Ati minnē' atayudtud, in janji'na ngga'i ka hal tungbas, saguwā' pamusaka'na ma saga
panubu' si Ibrahim kamemon. Ngga'i ka sadja ma bangsa Yahudi, ya amogbogan sara'
itu, saguwā' ma a'a kamemon sasuku angandol ma Tuhan buwat bay pangandol si
Ibrahim. Jari pag'mma'antam si Ibrahim,
17 buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i, "Hinangta ka pag'mma'an saga kabangsa-
bangsahan kamemon." Jari pag'mma'antam si Ibrahim bang ma bistahan Tuhan, sabab
am'nnal iya ma Tuhan, in iya makapakallum a'a magpatayan maka amaniya' ai-ai bay
halam aniya', min pangallamna sadja.
18 Bin'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan, ati angagad iya ma halam aniya' niholat. Angkan
iya wajib pag'mma'an e' kamemon bangsa, buwat bay panganjanji' Tuhan ma iya.
Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, "Ya heka tubu'nu buwat du heka bitu'un."
19 Ya umul si Ibrahim waktu bay kapanganjanji' Tuhan ma iya marai' na dahatus
tahun, saguwā' halam apinda pangandolna minsan tapikilna baranna inān agon-agon
amatay na. Sampay h'ndana si Sara, mbal na maka'anak,
20 sagō' halam iya bay pahondong angandol ma Tuhan. Halam aniya' pagduwa-
duwana pasal bay janji' Tuhan e', sagō' pasōng gom pa'in pangandolna maka e'na
magmahaldika'an Tuhan.
21 Tatantuna asal in Tuhan makaga'os du angahinang ai-ai bay panganjanji'na.
22 Angkan si Ibrahim bay binista abontol e' Tuhan, ma sabab pangandolna.
23 Maka ngga'i ka hal si Ibrahim bay pinagsulat inān, ya yuk-i, "binista iya abontol e'
Tuhan."
24 Sampay kitam, sabab tahinang kitam abontol ma bistahan Tuhan, sasuku kitam
am'nnal ma iya, ya bay amakallum Panghū'tam si Isa min kamatay.
25 Bay tinukbalan si Isa pinapatay ma sabab dusatam, maka pinakallum iya pabīng e'
Tuhan supaya kitam binista abontol.

5

Maghāp na Kitam maka Tuhan

1 Manjari itu, pagka niampun na kitam sampay nihinang abontol ma bistahan Tuhan
ma sabab pangandoltam, magkahāp na kitam maka iya, min bay tahinang e' Panghū'tam
si Isa Al-Masi.
2 Pinananaman kitam kaheya tabang Tuhan ma sabab pangandoltam ma si Isa, ati
pataptapantam tabang itu buwattina'an. Magkōg-koyag kitam sabab aniya' holatantam
in kitam pinahampitan kasahaya'an Tuhan.
3 Ngga'i ka isab hal pakaradja'an sinōng ya amuwan kakōgan, sampay pakaradja'an
ma buwattina'an minsan kitam ma deyom katiksa'an, sabab kata'uwantam isab, bang
kalabayantam katiksa'an pasōng lagi' kasandaltam.
4 Bang kitam anandal, ka'amuhan du Tuhan ma kaul-pi'iltam. Maka bang iya
ka'amuhan, tantu aniya' holatantam ahāp.
5 Halam aniya' pagsusunantam bang buwattē' kaholatantam, sabab itiya' asal Tuhan
pinat'nna' ma deyom pangatayantam, labay min Rū Sussi ya pamuwan e' Tuhan.
6 Sabab hatina, ma waktu bay panugila' e' Tuhan, waktu halam aniya' ga'ostam, bay
amatay Al-Masi ganti' saga a'a baldusa.
7 Alahang aniya' manusiya' lilla' amatay ganti' sehe'na minsan painay ka'adilna. Kalu-
kalu bang a'a ahāp to'ongan kasuddahanna, ya aniya' makatawakkal amatay ma pasalna.
8 Saguwā' pina'nda'an kitam e' Tuhan bang buwattingga heya lasana ma kitam, sabab
amatay Al-Masi ganti'tam, ma waktu lagi' kitam masi ma deyom karusahan.

9 Na, pagka kitam abontol ma bistahan Tuhan ma sabab kamatay si Isa, manantuhi
kitam lappasan e'na min mulka'na.
10 Maghāp na kitam maka Tuhan sabab min kamatay Anakna, waktu lagi' kitam masi
amantahan Tuhan. Na, bang kitam nihāp e' Tuhan ma sabab kamatay Anakna, palabi
gi' kalappastam ma sabab kallumna pabalik.
11 Maka ngga'i ka hal e'-i. Aniya' gi' isab kakōgantam aheya ma sabab bay tahinang e'
si Isa Al-Masi Panghū'tam, angkan kitam maghāp na maka Tuhan.

Pagbidda'an si Mbo' Adam maka Al-Masi

12 Na, aniya' dangan manusiya' bay makarusa, ya po'on aniya' dusa ma dunya itu. Bay
iya makahinang dusa, ati minnē' aniya' kamatay ma dunya. Ya kamattihanna aniya'
kamatay ma manusiya' kamemon, sabab magdusa kitam kamemon.
13 Ma halam gi' aniya' sara' bay pamuwan ma si Musa e' Tuhan, aniya' asal dusa ma
dunya itu. Sagō' sat'ggol halam aniya' sara' pinal'ngngan, in dusa sigām mbal kaōnan
langgal sara'.
14 Malaingkan in binangsa manusiya' kamemon min si Adam sampay ni si Musa bay
kapagbaya'an he' kamatay. Beya' isab saga a'a ya mbal magsali' dusa sigām maka bay
dusa si Adam waktu kapanagga'na panoho'an Tuhan.
Si Adam itu sali' suntu'an pangā'antam panghati pasal a'a dangan ya pi'itu ni dunya
ma llaw damuli.
15 Sagō' atā pagbidda'an dusa si Adam maka kahāpan ya pamuwan kitam e' Tuhan.
Magpatayan bangsa manusiya' ma sabab dusa a'a dakayu' inān, sagō' ballabi-labihan
kahāpan Tuhan ya pangahilasna ma manusiya' labay min kasi-lasa si Isa Al-Masi, ya a'a
dakayu' itu.
16 Lāgi, magbidda' ya pamuwan e' Tuhan maka kamattihan dusa si Adam. Dakayu'
du dusa bay tahinang e'na ati minnē' kitam kamemon katōngan dusa. Saguwā' saddī
kahāpan ya pangahilas Tuhan ma manusiya' supaya sigām tabistana abontol, minsan
landu' aheka paldusahan bay tahinang sigām.
17 Hatina, in manusiya' kamemon kapagbaya'an na pa'in e' kamatay ma sabab dusa a'a
dangan, malaingkan in kamatay itu mbal maka'atu ma kabontolan atay ya pamuwan e'
Tuhan ma sasuku anaima' ase'na maka lasana. Ya kamaujuranna, sasuku makataima'
kasi-lasa itu tahinang sali' sultan makapagbaya' ma dusa, sabab min a'a dakayu', ya si
Isa Al-Masi.
18 Ya hatulanna, dakayu' du dusa tahinang e' dangan a'a, jari hukuman Tuhan ya
kamattihanna ma saga a'a kamemon. Damikiyanna, dakayu' du hinang abontol tahinang
e' a'a dangan, jari kabontolan maka kallum kakkal ma a'a kamemon ya kamattihanna.
19 Dakayu' du a'a bay anagga' panoho'an Tuhan, ati aheka tabowa angandusa ma sabab
iya ya panunuran. Damikiyanna isab ma damuli itu, dakayu' du a'a bay ameya' ma
panoho'an Tuhan, ya si Isa Al-Masi, ati aheka tahinang abontol ma bistahan Tuhan
labay min si Isa he'.
20 Na, pagka dusahan asal saga manusiya', aniya' sara' bay pinat'nna' e' Tuhan bo'
supaya kak'nnopan kalanggal sara' sigām. Saguwā' minsan buwattingga kosog dusa
manusiya', palabi lagi' lasa maka ase' Tuhan ma sigām.
21 Jari in binangsa manusiya' kamemon bay kapagbaya'an asal e' dusa sigām, ati
kamatay ya kamattihanna. Saguwā' kapagbaya'an na kitam e' lasa maka ase' Tuhan,
ati kallum kakkal ya kamattihantam, sasuku kitam tabista abontol e' Tuhan ma sabab
bay kahinangan si Isa Al-Masi Panghū'tam.

6

Si Isa Al-Masi Panunurantam

1 Na, buwattingga? Pasangdantam bahā' kabaya'antam magdusa, bo' supaya pasōng
lagi' ase' maka lasa Tuhan.
2 Tantu mbal! Sabab kitam itu sali' hantang a'a amatay, ya mbal na makapagdusa,
angkan kitam subay ang'bba min dusa.
3 Sabab kata'uwanbi, bay kitam pinandi tanda' saksi' in kitam lamud na ma si Isa
Al-Masi, ati minnē' aniya' lamudtam ma kamatayna.
4 Hatina to'ongan, sali' kitam hantang paunung na ma Al-Masi kinubul maka iya,
pagka buwattē' kapamandi ma kitam. Sali' kitam da-kamatay maka iya, bo' supaya
kita kabuwanan kallum baha'u buwat bay pamakallum iya min kawasa Mma'na Tuhan.
5 Sabab hatina, bang kitam parongan amatay maka si Isa, tantu kitam magdongan
maka iya pinakallum pabalik.

6 Kata'uwantam isab, in kajarihantam tagna' wa'i pinapatay ma hāg magbeya' maka Al-
Masi, bo' supaya pahalam kala'atantam. Jari mbal na kitam tabowa binanyaga' pabīng
e' saga dusatam,
7 sabab sai-sai amatay apuwas na min hukuman dusa.
8 Bang kitam bay parongan ma Al-Masi ma kamatayna, am'nnal du kitam in kitam
parongan ma iya ma kallumna.
9 Sabab kata'uwanta Al-Masi, in iya bay pinakallum pabīng min kamatay, angkan mbal
na magkamatay pabalik. Puwas na iya min kamatay sampay ni kasaumulan.
10 Min t'dda du iya bay amatay bo' supaya kapuwasanna paldusahan manusiya'
kamemon. Saguwā' in kallumna buwattina'an ma okoman Tuhan na.
11 Ya du ka'am, subay bistahunbi baranbi sali' hantang a'a amatay, ang'bba na min
katagihanna magdusa. Allum na kam bang harap ni Tuhan, ma sabab si Isa Al-Masi ya
parakayu'anbi.
12 Angkan kam subay mbal kapagagihan e' dusa indaginis, bo' mbal beya'bi napsubi.
13 Paggatunbi baya' ginhawa-baranbi bo' kam mbal tabowa angahinang kala'atan.
Pamalilla'unbi baranbi ni Tuhan, sabab a'a kam bay pinakallum e'na pabīng min
kamatay. In ginhawa-baranbi ilu subay pamasuku'bi ni iya paglagina ma kahinangan
abontol.
14 Da'a kam magpasagad pinagagihan e' dusabi, sabab puwas na kam min
kal'ngnganan sara'. Ma gomgoman Tuhan na kam, kaniya'an ka'ase'na maka kalasana.

Magpa'ata Kitam ma Tuhan

15 Na, ai lagi'? Angandusa bahā' kitam ma sabab apinda min kal'ngnganan sara' ni
ase' maka lasa Tuhan? Tantu mbal.
16 Kata'uwanbi du, bang kam saupama magpatiata ni a'a dakayu', pinagbaya'an kam
e'na sabab atana kam. Ati bang dusa ya pa'atahanbi, kamatay ya kamattihanna. Bang
kabaya'an Tuhan ya pa'atahanbi, na, kabontolan atay ya kamattihanna.
17 Angkan aheya pagsukulan ni Tuhan! Tagna', bay kam tabanyaga' e' dusa, sagō'
makakale pa'in kam ma pamandu' ya pangandolanbi na, magtūy beya'bi magatay-pote'.
18 Jari pinaluhaya na kam min dusa bay pamanyaga'an ka'am tagna', ati banyaga'
Tuhan na kam maghinang kabontolan.
19 Amaralil aku pasal banyaga' maka nakura' bo' supaya tahatibi, sabab kulang lagi'
akkalbi. Ma waktu tagna' inān bay kam magparūl binanyaga' e' dusabi, ya po'on kam
maghinang kasabulan maka kala'atan duhun manduhun. Saguwā' buwattina'an Tuhan
ya pagbanyaga'anbi, angkan kam maghinang ai-ai abontol ya makasussi pangatayanbi.
20 Sat'ggol kam sapantun banyaga' abowa-bowa e' ba'anan dusabi, mbal kam pasoho'
maghinang kabontolan.
21 Makaiya'-iya' ya bay kahinanganbi tagna', bang isab tapikilbi ma buwattina'an. Ai
bay paluntunganna? Tantu halam, sabab kamatay ya kamattihanna.
22 Sagō' ma buwattina'an tapuwas na kam e' Tuhan min dusa, ati banyaga'na na kam.
Ya paluntunganbi atay asussi tudju ni iya, maka kallum kakkal ya kamattihanna.
23 Tagna', bay kitam tabanyaga' e' dusa ati kamatay ya tungbasna, saguwā' kallum
kakkal ya pangahilas Tuhan ma kitam bang si Isa Al-Masi Panghū'tam ya pameya'antam.

7

Apuwas na Kitam min Sara'

1 Saga danakanku magpangandol ma si Isa, tantu kam makahati ma song pah'llingku
itu sabab biyaksa du kam ma bowahan sara'. Kapagbaya'an kita e' sara'-manara' t'ggolta
allum, sagō' puwas kita min sara' bang amatay na.
2 Saupama d'nda taga-h'lla, wajib iya magpūn maka h'llana t'ggolna allum. Saguwā'
bang h'llana amatay na, apuwas na iya min hatulan sara' pasal a'a maglakibini.
3 Bang d'nda inān ganta' parakayu' ni l'lla saddī hinabu masi allum paghola'na tagna',
makalanggal iya sara' sabab angaliyu-lakad. Saguwā' bang amatay h'llana ati magpūn
iya maka l'lla saddī, mbal kaōnan pangaliyu-lakad sabab apuwas na iya min bowahan
sara' he'.
4 Buwattē' isab ma ka'am, saga dauranakanku. Apuwas na kam min sara' tasulat
si Musa. Sali' kam hantang a'a magpatayan sabab dambeya'an na kam maka Al-Masi
ma kamatayna. Bay iya pinakallum pabīng, manjari suku'na na kam bo' supaya kam
maghinang ahāp ma Tuhan sadja.
5 Ma waktu tagna', in ginhawa-baranta itu bay kapagbaya'an e' kajarihanta tagna'.
Karuhunan gom pa'in napsuta pagka subay anagga' ma sara', jari kamatay ya
kamattihanna.

6 Sagō' buwattina'an alimaya na kita min kal'ngnganan sara' sabab hantang kita
bay amatay, ati ang'bba na min dusa ya bay magbaya'an kita ma waktu tagna'. Ma
buwattitu saddī na pameya'ta ma Tuhan. Ngga'i ka kal'ngnganan sara' ya beya'ta
saguwā' kal'ngnganan baha'u, ya min Rū Tuhan.

Sara' maka Dusa

7 Manjari ai pamikilta pasal sara' itu? Dusahan bahā'? Tantu mbal. Atampal du, ya
angkan kata'uwanku dusa maka kamattihanna, ma sabab aniya' sara' amata'u aku. Bay
aku a'awam pasal napsu itu, manda' aniya' panoho'an sara' amata'u aku, ya yuk-i, "Wajib
kam da'a anganapsuhan alta' pagkahibi."
8 Sagō' makata'u pa'in aku min sara' in napsu itu dusahan asal, luhūy pasōng saga
dusa ma deyom ginhawa-baranku maka pak'nnop napsuku indaginis. Hatina, sat'ggol
bay halam aniya' sara' mbal kinata'uwan in kitam dusahan.
9 Ahāp asal palasahanku ma waktu tagna' pagka halam aniya' tata'uku pasal sara',
ati pangannalku in aku a'a ahāp. Sagō' pagta'uku pa'in pasal sara' Tuhan itu, magtūy
kata'uwanku aheya kasalla'anku, maka patut aku pinat'nna'an hukuman ni kamatay.
10 Jari minnē' aheya kasusahanku. Sara' itu bay panganiyat Tuhan ma binangsa
manusiya' supaya sigām binowa ni kallum, saguwā' ma kasulayanku, in sara' itu hal
amowa aku ni kamatay sabab dusahan aku.
11 Sali' aku nirupang e' dusaku sabab pangannalku in panoho'an sara' ta'anggapku du,
sagō' mbal. Jari pinat'nna'an aku hukuman ni kamatay sabab min sara' itu.
12 Ahāp asal sara' si Musa sabab min Tuhan du. Abontol maka ahāp panoho'anna
kamemon.
13 Jari taluwa' bahā' bang yukta in sara' ahāp ya amowa aku ni kamatay? Tantu mbal.
In sara' ahāp itu hal pamabukisan dusaku bo' takilāku to'ongan. Dusaku ya amowa aku
ni kamatay. Talhakit to'ongan in dusa itu mamarahi ala'at, ma sabab sara'.

Aniya' Pagsagga'an ma Ginhawa-baranta

14 Kata'uwantam in sara' itu deyo' bay min Rū Tuhan. Saguwā' aku itu manusiya'
sadja, tabanyaga' na pa'in e' dusaku.
15 Mbal to'ongan tahatiku kaul-pi'ilku itu, sabab bang aku bilahi angahinang ahāp,
sali' aniya' ma ginhawaku makabimbang. Ya balikna, bang aniya' mbal kabaya'anku
nihinang, ya he' tahinangku.
16 Jari bang aku ganta' ab'nsi ma hinang ala'at ya asal hinangku, angaho' du aku in
sara' Tuhan ahāp du.
17 Ngga'i ka itikadku to'ongan ya angahinang kala'atan ya kab'nsihanku he', tu'ud aku
abowa-bowa e' dusa ya pat'nna' ma deyom kajarihanku.
18 Kata'uwanku du, halam aniya' ahāp ma deyom baranku, hatina ma kajarihanku itu,
sabab minsan kabaya'anku angahinang ahāp, mbal ta'anggapku.
19 Mbal tahinangku kahāpan ya angutku, sagō' ya na pa'in hinangku kala'atan mbal
kabaya'anku.
20 Jari bang aku ganta' angahinang ai-ai ya mbal makasulut atayku, hatina ngga'i ka dī
baranku ya angahinang inān, tu'ud aku tabowa-bowa e' dusa ya ma deyom kajarihanku
itu.
21 Buwattitu ya kal'ngnganana bang aku ganta' bilahi maghinang ahāp, maumu aku
tabowa-bowa maghinang ala'at.
22 Ma itikadku sadja landu' aku kasulutan ma sara' Tuhan,
23 saguwā' pag'nda'ku pa'in ni deyom ginhawa-baranku, saddī isab kal'ngnganana.
Sabab aniya' na pa'in la'at ma deyom kajarihanku magsagga' maka sara' Tuhan ya
makasulutan aku. Minnē' aku binanyaga', pinagagihan na pa'in e' dusa ya amowa na
pa'in ma deyom ginhawa-baranku.
24 Allā! Mbal manjari susaku! Sai bahā' anabang aku supaya aku makapuwas min
kajarihan ala'at itu, sabab itiya' aku binowa ni kamatay?
25 Magsukul ni Tuhan, itiya' anabang si Isa Al-Masi Panghū'tam!

Na ya du ilu kasusahanku: makaisbat aku sara' Tuhan ma deyom pikilanku, sagō'
abowa-bowa aku magdusa pagga kapagbaya'an kajarihanku e' dusa.

8

Kabaya'an Rū Sussi ya Panunurantam

1 Malaingkan buwattina'an, pagka kitam sōd si Isa Al-Masi na, mbal na kapat'nna'an
hukuman Tuhan.

2 Apuwas na kitam min kal'ngnganan dusa maka min kamatay ya kamattihanna, sabab
ameya' na kitam ma kal'ngnganan Rū Tuhan. Tabowa kitam ni kallum pagka si Isa Al-
Masi ya parakayu'antam.
3 Halam aniya' ga'osan sara' pamapuwas kitam min pagbaya'an dusa, sabab manusiya'
sadja kitam mbal makabogbogan sara'. Sagō' Tuhan ya makaga'os. Pinapi'itu e'na
Anakna lissi pamapuwas ba'anan dusatam. Daisi iya maka kitam, ati iya ya katōngan
dusa ganti' min kitam.
4 Buwattē' hinang Tuhan supaya tatuman kamemon ya tasulat ma panoho'an-sara'
sabu pa'in kitam ang'bba min napsutam bo' ameya' ma kabaya'an Rū Sussi.
5 Sai-sai angandūl ma napsu baranna kapagbaya'an du e' napsu. Sai-sai ameya' ma
kabaya'an Rū Sussi, kapagbaya'an du e' Rū Sussi.
6 Bang a'a abowa-bowa pikilanna e' napsu baranna, kamatay ya kamattihanna,
sagō' bang kapagbaya'an pikilanna e' Rū Sussi, kallum kakkal ya kamattihanna maka
kasannangan deyom atay.
7 Manjari bang a'a abowa-bowa e' napsuna, sagga'na Tuhan pagga mbal magmaluluy
ma panoho'anna. Maka minsan iya bilahi ameya', mbal to'ongan ta'anggapna.
8 Bang a'a abowa-bowa e' napsuna, mbal tasulutna Tuhan.
9 Malaingkan ka'am ilu mbal na abowa-bowa e' napsubi buwat bay kajarihanbi tagna',
saguwā' Rū Tuhan ya pameya'anbi na ma ai-ai kabaya'anna, pagka ilu na iya pat'nna' ma
deyom ataybi. Sai-sai halam kaniya'an Rū Tuhan e' Al-Masi, ngga'i ka iya suku' Al-Masi.
10 Magkamatay baranbi sabab dusa, sagō' minsan na, kabuwanan du kam kallum
taptap min Rū Sussi bang ilu Al-Masi ma deyom ataybi, sabab tabista kam abontol e'
Tuhan.
11 Bang pat'nna' ma ka'am Rū Tuhan, tantu kam pinakallum e' Tuhan buwat bay
pamakallumna Al-Masi min kamatayna.
12 Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakanku, aniya' subay pagmatayantam saddī
min kajarihan maka kanapsuhantam tagna'.
13 Sabab bang kitam ganta' abowa-bowa na pa'in, e' kajarihantam dusahan, kamatay
ya kamattihanna. Saguwā' bang paglagitam tabang min Rū Tuhan bo' bbahantam
hinangtam ala'at, taptap du kallumtam.
14 Panganak Tuhan sasuku minaliman e' Rū Tuhan.
15 Sabab ngga'i ka umagad makatāw-tāw ya tasambuttam, sagō' Rū Sussi ya angahi-
nang kitam panganak Tuhan. Kawasa min iya isab, ya angkan kitam makatawakkal
angōn "Mma'" ma Tuhan.
16 Aniya' saksi' ma deyom palnyawahantam bay min Rū Sussi, angkan kitam
makatantu in kitam tantu anak Tuhan.
17 Na, pagka kitam panganak Tuhan sab'nnal-b'nnal, pinahampitan kitam pusaka'
ma llaw damuli. Magdakayu' kitam maka Al-Masi pinasambutan pusaka' itu, sabab
bang kitam palamud ma kabinasahanna ma buwattina'an, palamud isab kitam ma
kasahaya'anna bang ta'abut waktuna.

Kasahaya'an ma Sinosōng

18 Bang ma aku, mbal angatu kasigpitan ya kalabayantam buwattina'an ma kasa-
haya'an ya pinabukisan kitam ma sinosōng.
19 Angagad ai-ai pinapanjari kamemon ma waktu kapamabukis e' Tuhan saga
panganakna.
20 Sabab kamemon bay pinapanjari e' Tuhan kalungayan pūsna, ngga'i ka min
kabaya'an ai-ai pinapanjari itu, saguwā' min kahandak Tuhan. Sabab aniya' niholat,
21 hatina ma sinosōng in bay pinapanjari kamemon pinalimaya du min kasigpitan ya
kalabayanna ma buwattina'an, pagka magka'ndang du maka magkamatay du kamemon.
Saguwā' ma sinosōng magdakayu' du bay pinapanjari kamemon itu maka panganak
Tuhan, bang sigām pinabangsa sampay pinalimaya na min kasigpitan kamatay.
22 Kata'uwanta, in kamemon pinapanjari itu magsalinggā asal sampay ni kabuwat-
tina'an, buwat hantang d'nda kap'ddi'an bang song anganak.
23 Maka ngga'i ka hal ina'an-i, sampay kitam ya kabuwanan Rū Sussi e' Tuhan pan-
gawalna, magsalinggā du isab sat'ggoltam angalagaran waktu pamabaha'u barantam.
Bang ta'abut waktu ina'an pinatampal in kitam panganak Tuhan.
24 Ya na he' holatantam pagka lappasan na kitam min hukuman dusa. Halam gi'
mattan, angkan niōnan "holat". Mbal kaōnan holat bang magmattan na.
25 Saguwā' aniya' holatantam tantu minsan mbal gi' magmattan, ya angkan kitam mbal
sinumu angagad.

26 Pagapi' du Rū Sussi anabangan kitam bang mbal makakole'. Maumu kitam
mbal ata'u bang buwattingga subay pangamu'-ngamu'tam ni Tuhan, sagō' Rū Sussi ya
anibahat ma sababtam, bo' arapun mbal tapagsuli-suli sibahatna.
27 Tatanding deyom pamikiltam e' Tuhan maka kasakupanna isab bang ai kinannal
e' Rū Sussi, sabab palamud Rū Sussi itu angamu'an kitam suku' Tuhan kahāpan, ma
buwat kahandak Tuhan.
28 Ya ko' itu kata'uwantam: nihinangan kitam kahāpan e' Tuhan ma deyom
pakaradja'an indaginis ahāp-ala'at, pagka kitam alasa ma iya. Jari minsan buwattingga
pakaradja'an ya kalabayantam, ahāp sadja kaluwasanna.
29 Bay kitam tapene' e' Tuhan min awal lagi', ginanta' kitam subay anunud ma Anakna
supaya iya pagsiyakahan ma dauranakanna manusiya' kamemon.
30 Sasuku bay ginanta' e' Tuhan anunud ma Anakna, pinene' isab e'na, maka sasuku
ya pinene' binista e'na abontol. Sasuku isab abontol ma bistahanna binahagi'an du min
deyom sahayana.

Pasal Lasa Tuhan Mbal Kaliyuhan

31 Na, bang pikiltam bay pah'llingku-i, sali' halam aniya' sugpatna. Sabab bang Tuhan
ya amogbogan kitam, mbal kitam takole' e' sai-na.
32 Halam bay ka'lloganna Anakna lissi, sagō' sinōngan e'na pinapatay ma pasalantam
kamemon. Bang buwattē' kalasa Tuhan anukbalan Anakna, tantu kitam binuwanan
e'na ai-ai makahāp, luwas min kahilasanna.
33 Halam aniya' makatuna'an kitam ya pinene' e' Tuhan, sabab Tuhan ya amabontol
itikadtam.
34 Angkanna halam aniya' amat'nna'an kitam kasā'an pinehē' ni deyom nalka'. Bay
amatay si Isa Al-Masi ma sabab dusatam, ati pinakallum pabīng e' Tuhan. Pinabangsa
na iya ma buwattitu, pinatingkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan, ati ina'an na iya
magpatillot ma manusiya' maka Tuhan, angamu'an kitam tabang.
35 Manjari sai bahā' amapagbutas kitam maka lasa Al-Masi? Tantu halam aniya'.
Minsan ai kalabayantam, ai-na kasusahan, ai-na ka katiksa'an, ai-na ka pagpuhinga'
a'a, kasigpitan ka atawa kamiskinan, minsan ma deyom kapiligduhan, minsan kita
pinapatay, tantu mbal apinda lasa Al-Masi ma kitam.
36 Saga kabinasahan inān tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Kasiya-siyahan kami sakahaba' llaw,
hal angagad pinapatay ma sabab ka'a ya pameya'an.
Sali' kami hantang hayop bili-bili ma pamista saga a'a,
hal binowa sinumbali'.”
37 Saguwā' mbal tapamagaytam saga pakaradja'an itu. Anganda'ug du kitam to'ongan
ma sabab Al-Masi, ya alasa asal ma kitam.
38 Makatantu du aku, halam aniya' makaga'os amapagbutas kitam maka lasa Al-Masi,
minsan ma kallumta maka ma kamatayta. Minsan bangsa mala'ikat atawa bangsa
mananasat, minsan ai kalabayantam ma masa itu maka ma masa sinōng, tantu kitam
kinalasahan na pa'in.
39 Minsan ma diyata' maka minsan ma deyo', halam aniya' min bay pinapanjari
kamemon makaga'os amapagbutas kitam maka lasa Tuhan, ya bay pina'nda'an ni kitam
e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

9

Saga A'a Tapene' e' Tuhan

1 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am: mbal aku magputing sabab suku' Al-Masi aku.
Anubali aku sab'nnal-b'nnal min atay pote', sabab kapagbaya'an aku e' Rū Sussi.
2-3 Makalandu' heya dukkaku. Kasangdanan sukkalku ma pasal pagkahiku bangsa
Yahudi. Bang bay makajari, lilla' aku taluwa' mulka' Tuhan sampay pinaokat min Al-
Masi, bang pa'in sigām angandol ma iya.
4 Panubu' si Isra'il asal sigām, bangsa suku' Tuhan. Bay sigām nihinang panganakna,
maka pina'nda'an sahayana ma deyoman sigām. Aniya' kapagsulutan sigām maka
Tuhan, maka kabuwanan sigām sara'na. Ma sigām ya hatulan pagta'at b'nnal maka
panganjanji' Tuhan.
5 Tubu' asal sigām min saga pangkat Yahudi babantugun. Minnē' du isab Al-Masi
bang harap ni pangkat manusiya'. Tuhan ya magbaya' ma kamemon, patut sinanglitan
salama-lama. Amin.
6 Mbal isab yukku in janji' Tuhan ma bangsa Isra'il halam aniya' pūsna. Sagō' ya
yukku, aniya' tubu' si Isra'il kasehe' mbal manjari niōnan bangsa suku' Tuhan.

7 Aniya' isab tubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak Tuhan. Ya tubu' si Ibrahim
sab'nnal-b'nnal subay binista ma buwat bay pangallam Tuhan ma iya, ya yuk-i, "Ya
panubu'nu to'ongan subay min anaknu dangan ilu, min si Isa'ak."
8 Bang pina'amu, aniya' panubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak Tuhan.
9 Buwattitu bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, "Bang ta'abut waktuna,
pabalik du aku pi'ilu ati maka'anak l'lla h'ndanu si Sara."
10 Ngga'i ka hal si Ibrahim ya pagsambatku. Pikilunbi isab duwangan anak si Ripka.
Da'mma' sigām, si Isa'ak ya pag'mma'an bangsa Yahudi.
11-12 Jari ma halam gi' palahil onde' inān, amissala Tuhan ni si Ripka, yukna, "Ya
k'mbal siyaka ilu pinagagihan du e' siyali." Minnē' kinata'uwan in kapamene' Tuhan
min baya'na asal, ngga'i ka min kahinangan manusiya' ahāp-ala'at. Sabab k'mbal inān
halam gi' bay makahinang ai-ai ahāp ka atawa ala'at, sabab masi ma deyom kandang.
Manjari bang Tuhan ya amene', subay min palniyatanna.
13 Buwat du bay tasulat ma deyom Kitab pasal k'mbal itu, ya yuk-i, "Si Yakub
kalasahanku, si Esaw ya kab'nsihanku."
14 Jari ai na pamikilta pasal kissa ina'an? Sowayta bahā' Tuhan in pamene'na mbal
abontol? Tantu mbal,
15 sabab Tuhan ya magkahandak, buwat yukna ma si Musa,
"Ma'ase' aku ma sai-sai kabaya'anku,
alasa aku ma sai-sai kabaya'anku."
16 Na minnē' tahatita, ngga'i ka min kabaya'anta manusiya' atawa min hulas-sangsā'ta
maghinang ahāp ya angkan kita kina'ase'an e' Tuhan, sagō' min baya'na du.
17 Aniya' isab bay tasulat ma deyom Kitab pasal pamissala Tuhan ni sultan ma lahat Misil
ma masa awal e'. Yuk-i, "Aniya' kagunahanku ma ka'a, ya angkan ka g'llalku magsultan.
Bay paluwasku kawasaku panganda'ug ka'a, bo' supaya abantug ōnku ma kaluha'an
dunya."
18 Jari itu manyatakan du, ma'ase' Tuhan ma sasuku kabaya'anna. Maka sasuku
kabaya'anna subay atuwas kōkna, patuwasna du.

Paminasa Tuhan maka Ka'ase'na

19 Kalu aniya' dakayu' min ka'am anganjawab, yuk-i, "Bang buwattē', bang hati' min
kabaya'an Tuhan ya angkan a'a anuwas, angay iya subay sinoway e' Tuhan? Sabab
halam aniya' makasagga' kabaya'an Tuhan."
20 Atawakkal pahāp ka anganjawab buwattilu! Manusiya' du ka, ati samlangnu Tuhan!
Bang saupama kibut, aniya' bahā' anamlang a'a bay angahinang iya, yukna, "Angay aku
hinangnu buwattitu?"
21 Kata'uwanta, ya a'a angahinang kibut itu taga-kapatut du ma tana' inān angahinang
ai-ai kabaya'anna. Daginis du tana', sagō' dabahagi'na nihinang kibut pangisihan llaw-
llaw, maka dabahagi'na isab nihinang pagguna ahalga'.
22 Buwattē' du isab ma Tuhan, taga-kapatut iya maghinang ai-ai kabaya'anna. Bilahi
iya amatuwa' ka'astolna ma manusiya' baldusa bo' ta'nda' kaheya kawasana, daipara
ni'imanan e'na saga a'a ka'astolanna minsan sigām patut pinataluwa'an mulka'.
23 Angkan saga manusiya' itu ni'imanan e' Tuhan sabab kabaya'anna subay tata'u e'
a'a kamemon pasal kahāpna ma saga a'a ka'ase'anna, ya sakapna supaya pinabangsa
ma sinosōng.
24 Kitam ko' inān, a'a pinene' e' Tuhan min bangsa Yahudi, sampay isab min saga
bangsa kamemon.
25 Buwattitu pamissala Tuhan bay tasulat e' nabi Hoseya, yuk-i,
"Saga a'a ngga'i ka bay a'aku tagna',
ōnanku a'a suku'ku buwattina'an.
Ya bangsa halam bay kalasahanku,
ōnanku na bangsa kalasahanku."
26 Maka itu gi':
"Mahē' ma lahat bay pamah'llinganku sigām
in sigām ngga'i ka suku'ku,
mahē' du isab sigām ōnanku panganak Tuhan,
ya Tuhan kakkal salama-lama."
27 Buwattitu isab ya tasulat e' nabi Isaya ma pasal bangsa Isra'il, yuk-i,
"In bangsa Isra'il itu, minsan heka sigām
sali' solagan gusung ma bihing tampe,
akulang sigām makapuwas min mulka' Tuhan.
28 Sabab pinuspusan e' Tuhan hukumanna ni dunya,

mbal katangguhan.”
29 Buwat bay pangallam si Isaya isab ma masa awal, ya yuk-i,
“Bang kitam halam bay kinapinan tubu'
e' Tuhan Sangat Kawasa,
bay du kitam alaglag kamemon,
buwat a'a min kauman Sodom maka kauman Gomora.”

Pasal Al-Masi Sinulak e' Bangsa Isra'il

30 Manjari ai yukta pasal bay sambatanku baha'u si'? Ya itu: saga a'a ngga'i ka Yahudi, ya halam bay angangut ma kabontolan atay, angandol na ma Al-Masi jari abontol na sigām ma pang'nda' Tuhan.
31 Saguwā' saga bangsa Isra'il, ya bay amanuyu'an sara' si Musa pangā'an sigām kabontolan atay, halam tabista abontol e' Tuhan.
32 Angay bahā'? Sabab hinang baran sigām ya pasangdolan sigām, ngga'i ka pangandol ni Tuhan. Sapantun sigām a'a makarugtul ni “batu parugtulan”,
33 buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Aniya' batu bay pat'nna'ku ma da'ira Siyun,
batu parugtulan a'a, batu pamah'bba'an.
Saguwā' sasuku angandol ma iya,
halam to'ongan aniya' kapagsusunanna.”

10

1 Saga dauranakanku bebeya'an si Isa, ya pagmatayanku to'ongan pagkahiku bangsa Yahudi, bang pa'in sigām lappasan bo' makasōd ni deyom sulga'. Ya ko' ina'an pangamu'-ngamu'ku ni Tuhan.
2 Makasaksi' aku ma pasal katuyu' sigām ma Tuhan, sagō' halam tahati e' sigām bang ai kataluwa'anna.
3 Halam tahati sigām bang buwattingga e' Tuhan angampun dusa, maka e'na amuwan kabontolan ma manusiya'. Angusul sigām ma agama sigām, ati mbal anambut kabontolan ya pamat'nna' Tuhan ma sigām.
4 Ya sara' bay tasulat e' si Musa taga-katumanan na pagka makapi'itu na Al-Masi, manjari sai-sai angandol ma iya niōnan abontol e' Tuhan.

A'a Kamemon Makajari Lappasan

5 Aniya' isab tasulat e' si Musa pasalan a'a amogbogan sara' supaya binista abontol e' Tuhan. Yuk sulat e', “Sai-sai angahinang panoho'an sara' itu, aniya' kallumna kakkal.”
6 Aniya' sulat dakayu' pasal kabontolan atay ya pinaniya'an sasuku angandol, yuk-i, “Da'a kam atilaw-tilaw ma deyom ataybi bang sai patukad pariyata' ni sulga'.” (Hatina sai amareyo' Al-Masi minnē'.)
7 “Da'a isab kam atilaw bang sai pareyo' ni deyom ahirat.” (Hatina sai amowa Al-Masi pariyata' min lahat kamatayan.)
8 Kira-kirahunbi ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, “Ilu na lapal Tuhan ma ka'am. Ilu ma deyom bowa'bi. Ilu isab ma deyom ataybi.” Hatina ilu na ma ka'am lapal bay nasihat kami pasal pangandol ma si Isa Al-Masi.
9 Bang kam magpasab'nnal in si Isa Panghū'bi maka magkahagad to'ongan min deyom ataybi in iya bay pinakallum min kamatay e' Tuhan, tantu kam lappasan bo' pasōd ni deyom sulga'.
10 Sabab min pagkahagadtam ma si Isa ya angkan kitam binista abontol e' Tuhan, ati bang kitam angahaka sab'nnal ni a'a kasehe'an pasal pagkahagadtam, minnē' kitam lappasan.
11 Yuk sulat Kitab isab, “Sai-sai magkahagad ma iya halam aniya' pagsusunanna sapupud-daya.”
12 Talapay manusiya' kamemon pinagbissala ma ayat Kitab itu, sabab mbal magbidda' Yahudi maka ngga'i ka Yahudi. Dakayu' du Tuhan ya pameya'an e' sigām kamemon, maka aheya kahāpan pamuwanna ma sasuku parahing ni iya.
13 Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sai-sai parahing ni Panghū', tantu lappasan.”
14 Buwattingga e' sigām parahing ni Panghū' bang halam gi' makapam'nnal ma iya? Maka buwattingga e' sigām am'nnal bang halam gi' bay makakale lapal ahāp? Buwattingga isab e' sigām akale lapal ahāp bang halam aniya' magnasihatan sigām?
15 Maka buwattingga isab e' a'a magnasihat bang halam aniya' bay anoho' iya magnasihat? Sagō' aniya' bay sinoho', buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Kahāp du pa'in bang aniya' amowahan kita lapal ahāp!”

16 Saguwā' ngga'i ka a'a kamemon bay akale lapal ahāp itu, buwat na bay pamūng si
Isaya inān, ya yuk-i, “O Tuhan, kulang du a'a magkahagad ma panglapal kami.”
17 Manjari lapal pasal Al-Masi subay pinagnasihat dahū bo' yampa takale e' a'a, ati
minnē' aniya' pagkahagad sigām.
18 Amikilan aku pasal bangsa Isra'il. Kalu baha' halam takale sigām lapal ahāp pasal si
Isa Al-Masi? Sagō' tantu takale sabab atanyag lapal itu, buwat tasulat ma deyom Kitab,
yukna,
“Patanyag pamandu' sigām ni kamemon bangsa,
pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam.”
19 Amikilan lagi' aku, kalu halam tahati e' bangsa Isra'il pasal lapal itu. Sagō' tahati du.
Si Musa ya makarahū anambung, yukna,
“Pagalakta kam ni bangsa kasehe',
ya yukbi halam aniya' gunana.
Pap'ddi'ku ataybi tudju ni bangsa dakayu',
ya pangannalbi mbal makata'uwan aku.”
20 Atampal du pangallam Tuhan ya tasulat e' si Isaya, yuk-i,
“Tabāk aku e' saga a'a bay halam amiha aku.
Panyata' aku ni saga a'a halam bay atilaw ma pasalanku.”
21 Saguwā' buwattitu ya pamissala Tuhan ma pasal bangsa Isra'il, yukna,
“Kahaba' llaw bilahi aku anaima' saga a'a anagga' aku,
ya anagga' na pa'in ma kabaya'anku.”

11

*Ka'ase' Tuhan ma Bangsa Isra'il**

1 Manjari angannal-ngannal lagi' aku: “Tinimanan bahā' e' Tuhan bangsa dakayu'-
kayu' ya palsuku'anna?” Tantu mbal. Bangsaku ko' inān sabab bangsa Isra'il aku, tubu'
si Ibrahim, min panubu' si Benjamin.
2 Halam katimanan e' Tuhan bangsa ya bay tapene'na sangay min awal tagna'.
Kata'uwanbi ya tasulat ma deyom Kitab, waktu kapanutul si Elija ni Tuhan pasal bangsa
Isra'il. Yuk si Elija e',
3 “O Tuhan, pinapatay e' sigām saga nabi sosoho'annu. Nilubu e' sigām pagkukulbanan
kami ni ka'a. Hal aku la'a takapin min ba'anan nabi, ati piniha aku e' sigām bo'
pinapatay.”
4 Entomunbi bay panambung Tuhan ma panutul si Elija e', yuk-i, “Aniya' gi' pitu' ngibu
a'a bay kapinanku, a'a halam bay makasumba ni ta'u-ta'u Ba'al.”
5 Damikiyanna ma buwattina'an, aniya' gi' takapin bangsa Isra'il halam pataikut min
Tuhan, a'a isab tapene'na min lasana maka min ka'ase'na ma sigām.
6 Bang kasi-lasa Tuhan ya sababanna angkan iya amene' a'a, tantu ngga'i ka
kahinangan manusiya' ya makasabab. Sagō' bang Tuhan bay amene' a'a ma saukat
na ahāp hinangna, sali' halam aniya' pūs ma ase' maka lasa Tuhan e'.
7 Jari ai lagi'? Halam tabāk e' bangsa Isra'il ya pagmatayan sigām. Luwal a'a pinene'
e' Tuhan ya makabāk. Bay pinatuwas kōk saga a'a kasehe'an,
8 buwat tasulat ma kitab, ya yuk-i,
“Pinabongog e' Tuhan pamikil sigām, ya po'on mbal makahati.
Aniya' mata sigām sagō' mbal maka'nda',
Aniya' tainga sigām sagō' mbal makakale.”
9 Aniya' isab bay pamissala si Da'ud, yukna,
“Bang pa'in sigām nijallat e' paglami sigām,
Bang pa'in sigām palukbu' sampay ah'bba',
panungbas kala'atan sigām.
10 Bang pa'in palendom pang'nda' sigām bo' mbal maka'nda',
bang pa'in parukkug bukut sigām sampay ni kasaumulan.”
11 Amikilan lagi' aku pasal bangsa Isra'il itu. Ya kah'bba' sigām inān, anatas bahā'
sampay ni kasaumulan? Tantu mbal. Sabab buwattitu ya pinagmohotan e' Tuhan: saga
bangsa ngga'i ka Isra'il pas'lle' na lappasan min hukuman dusa ma sabab karusahan
bangsa Isra'il. Minnē' isab in bangsa Isra'il tabowa angihid pagka tinaikutan.
12 Kira-kirahunbi, bang kaniya'an kahāpan saga a'a ngga'i ka Isra'il ma sabab karusa-
han bangsa Isra'il, maka ma sabab kapanaikut Tuhan ma sigām, luhūy paheya kahāpan
ma palbangsa-bangsahan kamemon bang jukup na saga a'a Isra'il magpangahagad.

* **11:** Bangsa Isra'il: sali' du maka bangsa Yahudi. Kaōnan sigām bangsa Isra'il ma sabab pangkat sigām si Isra'il, kaōnan sigām Yahudi ma sabab pangkat sigām si Yahudi.

Pasal A'a Ngga'i ka Yahudi

13 Aniya' pamissalaku ma ka'am ya ngga'i ka Yahudi. Kawakilan aku e' Tuhan
magnasihat ma buwat ka'am. Paheyaku isāb pagnasihatku itu ma atay,
14 bang pa'in pinaihid pagkahiku Yahudi bo' supaya aniya' sigām lappasan min mulka'.
15 Sabab bang maghāp na Tuhan maka saga palbangsa-bangsahan ma sabab kataikut
Tuhan ma bangsa Isra'il, ai kaluwasanna bang sigām tinaima' e' Tuhan pabīng?
Lumandu'an ahāp. Sali' sigām a'a pinakallum pabīng min kamatay.
16 Buwat tinapay bang ma pangaddat Yahudi. Niakup dangkuri' min addunan bay
panukbal ni Tuhan, paltanda'an in tinapay inān kamemon palsuku'an Tuhan du. Atawa
po'on kayu, panukbal gamutna ni Tuhan, jari palsuku'anna katibu'ukan kayu inān
sampay ni sangana.

Kayu Jaitun Ni'ipat maka Kayu Jaitun Talun†

17 Na, magparalilan aku: bang aniya' sanga sinagpe' min po'on kayu ni'ipat, bo' aniya'
sanga kayu talun pinabatuk ni bay panagpe'an sanga tagna', jari kabahagi'an kajatuhan
min kayu ni'ipat saga magdalos na maka gamutna.
18 Sagō' da'a pagabbu-abbuhinbi, sabab ka'am ilu hal sanga, maka ngga'i ka sanga ya
amuwan kallum ma gamut. Gamut ya amuwan kallum ma sanga.
19 Kalu yukbi, "B'nnal ko' ilu, saguwā' sinagpe' sigām e' Tuhan supaya kami
kapabatukan."
20 Aho', b'nnal. Sagō' ya po'on sigām bangsa Isra'il sinagpe' sabab agagga am'nnal
ma Tuhan, ati ka'am ya pinabatuk ni po'on kayu ma sabab kapam'nnalbi. Sagō' da'a
pagmalangkahianbi ina'an-i. Gom pa'in kam magmatāw, ya aniya' kam sinagpe' buwat
bay sigām.
21 Sabab hatina, bang mbal allog Tuhan ma saga sanga porol, ya du ka'am mbal
ka'lloganna.
22 Kira-kirahunbi ka'ase' Tuhan maka kab'ngngisna. Kab'ngngisanna saga a'a ya
pataikut min iya, saguwā' ka'ase'anna kam bang pa'in pataptap ma kahāpna, mbal
magla'an-la'an. Bang kam ganta' pataikut min pangandolbi, ya du ka'am sinagpe' du
buwat ibarat sanga kayu.
23 Ya balikna, pinabatuk bangsa Isra'il ni bay bai sigām, bang sigām ganta' pahali
anulak Al-Masi. Sabab halam aniya' ahunit ma Tuhan.
24 Ya hantang hatulanna, bang ka'am bay niā' min kayu jaitun talun bo' pinabatuk
ni kayu ni'ipat, labi aluhay bang bangsa Isra'il pinabīng ni kayu bay panagpe'an sigām
tagna', sabab ya na po'onan sigām.

Lappasan Bangsa Isra'il Kamemon ma Sinōng

25 Saga dauranakanku, aniya' bay pamata'u aku e' Tuhan ma pasal bangsa Isra'il itu.
Bilahi aku amahatian ka'am supaya kam mbal amikil di-bi in ka'am ahāp min sigām.
Buwattitu: in bangsa Isra'il itu bay agagga am'nnal ma si Isa Al-Masi, saguwā' mbal
anatas kagagga sigām. Bang ajukup na kaheka'an a'a min bangsa saddī ameya' ma
Tuhan, ameya' isab bangsa Isra'il.
26 Manjari lappasan isab bangsa Isra'il kamemon, buwat bay sinulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i,
"Pi'itu min lahat Siyun ya Manglalappas.
Pahalamna saga la'at bay tahinang e' panubu' si Yakub.
27 Makapi'ilu pa'in aku, la'ananku dusa sigām kamemon,
buwat bay asal tajanji'ku ma sigām."
28 In bangsa Isra'il itu bay banta Tuhan sabab tasulak e' sigām lapal ahāp pasal si Isa Al-
Masi, sagō' in kahāpan bay ma sigām tagna' papelleng na ni bangsa saddī. Saguwā' mbal
du taptap kapanagga' sigām, sabab nientom e' Tuhan bay kapamene'na ma ka'mbo'-
mbo'an sigām, angkan sigām kinalasahan na pa'in.
29 Sabab Tuhan, bang aniya' a'a bay pinene' e'na sampay lidjiki'anna, mbal to'ongan
apinda niyatna.
30 Ka'am ngga'i ka Yahudi ilu, bay kam anulang kabaya'an Tuhan ma waktu palabay
inān, manda' kina'ase'an kam e'na buwattina'an ma sabab kapanulang bangsa Yahudi.
31 Ya du isab bangsa Yahudi, tasulang e' sigām kabaya'an Tuhan buwattina'an, sagō'
kina'ase'an sigām e' Tuhan buwat ka'ase'na ma ka'am.

---

† **11:16** Bangsa Isra'il sapantun po'on kayu jaitun ni'ipat bo' ahāp buwa'na, maka saga bangsa kasehe' sapantun po'on kayu hal atomo'an di-na ma talun.

32 Min kahandak Tuhan angkan in kamemon bangsa manusiya' tahinang sali'
sapantun pilisu mbal makalimaya min kapanulang sigām, bo' supaya in sigām kamemon
pinat'kkahan ase'na.

Pananglit ma Tuhan

33 Mbal tapula'-pula' kahāp Tuhan, ka'ase'na, pangita'una maka panahu'anna. Halam
aniya' min kitam makahati ma kagara'anna maka ma kahinanganna.
34 Buwat yukna ma deyom Kitab,
"Sai makata'u panahuan Tuhan?
Sai makapituwahan iya?
35 Sai bay makabuwanan Tuhan ai-ai,
atawa bay makapautang ma iya?"
36 Min Tuhan asal ai-ai kamemon. Iya ya bay amaniya' kamemon maka iya isab
sababanna angkan paniya' ba'anan ai-ai kamemon. Sanglitanta iya ni kasaumulan.
Amin.

12

Hinang Makasulut Atay Tuhan

1 Saga dauranakanku, landu' kitam kina'ase'an e' Tuhan, angkan buwattitu junjungku
ma ka'am: pamasuku'unbi baranbi ni Tuhan, panukbalunbi ni iya t'ggolbi allum. Ai-ai
hinangbi subay ma iya sadja, maka subay makasulut atayna. Bang buwattē' ajatu du
pa'in pagta'atbi ma Tuhan.
2 Da'a panunurinbi kajarihan ya maumu panunuran ma ahil jaman itu, sagō'
parūlunbi Tuhan amabaha'u deyom panahu'anbi bo' supaya pinindahan e'na addat-
tabi'atbi kamemon. Bang buwattē' kasakupanbi du bang ai kahandak Tuhan, kahāpna
maka kasampulna'anna, ati kata'uwanbi bang ai makasulut iya.
3 Bay aku kinahāpan e' Tuhan, binuwanan kapatut magnasihat, angkan yukku ma
ka'am kamemon, da'a kam maglaku-laku in ka'am alanga min bay pamat'nna' ka'am.
Subay kam amikilan di-bi pahāp-hāp. Bistahunbi to'ongan bang ai bay pamatulun
Tuhan ma ka'am kaniya-kaniya, sabab min pangandolbi.
4 Dalilunbi baran manusiya'. Baranta itu dakayu' du, bo' magginis pagdayawna.
Magbidda' isab hinang pagdayaw dakayu' maka dakayu'.
5 Buwattē' isab ma kitam magpangandol ma si Isa. Minsan kitam aheka, sapantun
kitam dakayu' baran atibu'uk pagka suku' kitam Al-Masi. Magsugpat kitam dangan maka
dangan minsan magbidda' kahinangantam, buwat pagdayaw baran.
6 Kabuwanan kitam kapandayan ginisan ma sabab lasa Tuhan, saddī ma dangan
maka ma dangan. Maka kapandayan itu subay ginuna pahāp-hāp, pinapagtongod maka
pangandoltam. Bang a'a kabuwanan kapandayan magpaluwas bissala deyo' min Tuhan,
subay paluwasna to'ongan.
7 Bang a'a kabuwanan kapandayan anabangan pagkahina, subay tabanganna
to'ongan. Bang kapandayan magpandu', subay amandu' to'ongan.
8 Bang kapandayan amalasig atay kasehe', subay amalasig to'ongan. Bang a'a anulung
ma sukkal kasehe', subay hilas panulungna. Bang a'a binuwanan kapatut magnakura',
subay atukid e'na magpal'ngngan ai-ai. Bang a'a binuwanan kapandayan angayura a'a
kasigpitan, subay iya magkalasigan angayura.
9 Ya lasabi ma sehe'bi subay min deyom atay. Kab'nsihinbi ai-ai ala'at, balutinbi ai-ai
ahāp.
10 Subay kam maglasa-liyasahi to'ongan sabab magdanakan kam ma deyoman si Isa
Al-Masi. Magaddat-iyaddati kam min deyom atay.
11 Subay kam mbal lisu'an sabab Panghū' Isa ya paghinanganbi. Subay kam atukid
sadja ma ai-ai pamahinang ka'am.
12 Subay kam magkakōgan ma pangaholatbi ma Tuhan. Bang kam taluwa' sukkal
sandalinbi sadja, maka da'a kam pahali angamu'-ngamu' ni iya.
13 Buwaninbi pagkahibi suku' Tuhan bang kasigpitan, pa'iddahunbi isab sasuku
pahapit ni luma'bi.
14 Bang aniya' angala'at ka'am, amu'inbi sigām kahāpan ni Tuhan. Da'a balosinbi
sukna'.
15 Ameya' kam magkōg-koyag bang aniya' sehe'bi magkōg-koyag, ameya' kam
magtangis bang aniya' sehe'bi ganta' magtangisan.
16 Magsulut-siyuluti kam dapagkahian. Da'a palangahunbi bowahanbi, maka da'a kam
aiya' magbagay maka a'a areyo'. Da'a kam maglaku-laku in pangita'ubi alalom.

17 Bang aniya' angala'at ka'am, da'a pellenginbi la'at. Ai-ai binista abontol e' saga a'a
kamemon, ya na he' subay tukirinbi.
18 Amanuyu' kam magsulut maka a'a kamemon. Bang aniya' pagsagga'an subay ngga'i
ka ka'am ya amowa sagga'.
19 Saga bagay, da'a to'ongan kam amalos bang kam nila'at. Sagarinbi sigām binalos e'
mulka' Tuhan. Entomunbi bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Aku na amalos, aku
na anungbas, yuk Panghū'."
20 Ahāp bang beya'bi panoho'an itu, ya bay tasulat isab ma Kitab, yuk-i,
"Bang aniya' bantabi lingantu, pakanunbi.
Bang iya patay bohe', painumunbi,
sabab bang buwattē' lasabi ma iya, kalu iya sinōd susun."
21 Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi. Hāpunbi a'a angala'at inān bo' tara'ug la'atna
sabab min kahāpbi.

13

Subay Beya'ta Ang'ntan Pagparinta

1 In kitam manusiya' kamemon subay ameya' ma saga a'a magparinta ma paglahattam
sabab halam aniya' kabuwanan kapatut magparinta bang ngga'i ka min kahandak
Tuhan.
2 Sasuku anagga' ma a'a magparinta, sali' Tuhan maka panoho'anna ya sagga'na,
angkan iya taluwa' hukuman.
3 Bang a'a maghinang ahāp mbal du tināw ma parinta. Luwal a'a maghinang kala'atan
ya tināw. Bang kam mbal bilahi tināw ma a'a magparinta, subay ahāp sadja hinangbi.
Sinanglitan kam e'na
4 sabab sosoho'an Tuhan iya, a'a pinat'nna' maghinang kahāpan ma pasalanbi.
Saguwā' bang kam ganta' maghinang kala'atan, patut kam tināw, sabab nakura' inān
taga-kapatut aminasa ka'am. Sosoho'an Tuhan iya, wajib aminasa sasuku maghinang
ala'at.
5 Angkan kam subay magmaluluy ma saga a'a ang'ntan pagparinta, kaissana ma sabab
kam tināw bininasa, karuwana ma sabab kata'uwanbi ma deyom itikadbi bang ai subay
hinangbi.
6 Ya he' sababanna angkan kam subay amayad sukay parinta, sabab sosoho'an Tuhan
saga a'a ya maghinang ma deyo'an parinta inān.
7 Subay kam amayaran sigām sukay pila-pila ya katongoranna, ai-na ka tongod ni
usahabi, ai-na ka tongod ni baranbi. Pagaddatinbi sigām kamemon bang aniya' kawasa
sigām patut pinagaddatan. Pagmahaltabatinbi bang patut pinagmahaltabatan.

Subay Kita Maglasa-liyasahi

8 Bang aniya' utangbi, bayarinbi bang ta'abut waktuna. Aniya' isab utang mbal
kabayaran, ya na lasa ma pagkahibi. Bang kam alasa ma pagkahibi tatuman e'bi
panoho'an-sara' bay tasulat e' si Musa,
9 ya yuk-i, "Wajib kam da'a angaliyu-lakad min paghola'bi. Wajib kam da'a amapatay,
da'a anangkaw, da'a anganapsuhan alta' kasehe'anbi." Ya panoho'an panambatku
itu maka panoho'an kasehe', tapagdakayu' maka panoho'an dakayu'-dakayu', ya yuk-
i, "Kalasahinbi pagkahibi buwat e'bi alasahan baranbi."
10 Hatulanna, sasuku alasa ma pagkahina mbal to'ongan bilahi angala'at iya.
Angkan bang kitam alasahan pagkahita manusiya', tatuman e'tam sara' Tuhan maka
panoho'anna kamemon.
11 Patut subay hinangbi panoho'an itu sabab song na waktu pabīng si Isa. Asekot na
min katagna' pam'nnalta ma si Isa. In kitam sali' hantang a'a bay magtulihan, sagō'
abati' na.
12 Sōng palabay kalendoman, ya masa pangandusa. Apote' na sobangan, angkan subay
bbahanta kahinangan ala'at, ya nihinang ma deyom kalendoman. Subay kita sakap
anagga' kala'atan, buwat ibarat sundalu magsakap.
13 Kaul-pi'ilta subay ahāp, ya tōp ma a'a pat'nna' ma deyom kasawahan. Angkan
da'a subay dumasiyaw paglami-lamita, da'a kita maglango-lango, da'a magba'is, da'a
magkasabulan. Da'a kita magbono', da'a isab maglindi-lindi.
14 Sapantun badju' paghaggut, ahāp lagi' bang Panghū'tam si Isa Al-Masi ya
pangalampikbi. Da'a kannalunbi napsu baranbi bang buwattingga e'bi amarūl.

14

Pangandol Akosog maka Pangandol Alamma

1 Aniya' pamituwaku ma ka'am ma pasalan a'a alamma pangandolna ma si Isa.
Bagayunbi iya, da'a iya bowahunbi magjawab ma saukat na aniya' kapam'nnalanna
saddī.
2 Buwat saupama ma pagkakan, aniya' a'a dakayu' makahalal pagkakan ai-ai sabab
ahogot pangandolna ma si Isa Al-Masi. Aniya' isab a'a dangan, hal sayul ya palaukna
pagka mbal gi' ahogot pangandolna.
3 Na, ya a'a makahalal kinakan indaginis subay mbal angudju' ma a'a dangan ya mbal
makahalal. Damikiyanna a'a amangan sayul sadja, subay mbal anoway a'a dangan ma
saukat tahalalna kinakan ai-ai. Sabab tinaima' du a'a inān e' Tuhan.
4 Halam aniya' kapatutbi anoway a'a dakayu' bang ngga'i ka ka'am ya pagnakura'an.
Nakura'na sadja ya tag-kapatut amah'llingan iya ahāp-ala'at. Saguwā' tantu iya mbal
tabowa ni kala'atan sabab tinabang iya e' Panghū' Isa angkan makasandal.
5 Bang takdil ni llaw, aniya' a'a angisbat llaw mulliya sabab aheya bang ma bistahanna.
Saddī isab bistahan a'a dangan, bang ma iya sali' du llaw kamemon. Jari ai-ai pamistabi
pasal llaw, da'a pagduwa-duwahinbi
6 Sai-sai angamulliya llaw, Tuhan ya aheya ma atayna pagmahaldika'anna. Sai-sai
angahalal kinakan ai-ai, Tuhan ya mahaldika'na sabab Tuhan ya pagsukulanna bang
amangan. Damikiyanna isab, sai-sai amene' pagkakanna, Tuhan du isab mahaldika'na
sampay pagsukulanna.
7 Ngga'i ka baranta sadja ya pagka'inagonanta t'ggolta allum.
8 Subay isbatta Panghū' Isa ma kallumta maka ma kamatayta sabab suku'na kita.
9 Ya na itu sababanna angkan Al-Masi bay amatay sampay allum pabīng min
kamatayna, supaya iya pagpanghū'an saga a'a suku'na, ai-na ka allum, ai-na ka bay
magpatayan.
10 Angkanna kam subay mbal anoway atawa angudju' danakanbi. Makapagbalharap
du kitam kamemon maka Tuhan ma llaw damuli bo' nihukum e'na.
11 Buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i,
“B'nnal sadja bissalaku,” yuk Tuhan.
“Pasujud du ni aku saga manusiya' kamemon.
Magpanyabut sigām kamemon in aku asal Tuhan.”
12 Manjari in kitam kamemon subay magpamattan ni Tuhan ma sinosōng pasal ai-ai bay
hinangtam ma dunya.

Da'a Parusahunbi Sehe'bi

13 Ya itu sababanna angkan kita subay pahali magsoway dangan maka dangan. Ahāp
lagi' kita da'a magniyat angahinang ai-ai bang hinang inān amowa magdusa ma dakayu'
danakanta.
14 Aku itu, pagka parakayu' na ma Panghū' Isa, kata'uwanku to'ongan halam aniya'
pagkakan haram min ka'asalna. Sagō' ma sehe'ta dakayu', bang aniya' pagkakan haram
ma pamistana mbal to'ongan tas'llongna.
15 Na, bang danakannu ganta' asusa ma sabab ka'a ya ta'nda'na amangan kinakan
ya haram ma pamistana, sali' halam aniya' lasabi ma iya. Subay ka mbal pasangdan
amangan e'-i bang amowa danakannu ni kala'atan, sabab bay amatay Al-Masi ma
sababanna inān.
16 Bang ma ka'a ahāp pagkakannu, saguwā' mbal ahāp bang binissalahan ala'at e'
kasehe'an.
17 Pagka kita ma deyoman pagparinta Tuhan, mbal subay pahalga'ta ma atay
pagkakanta atawa paginumta. Ya subay paheyata kahinanganta abontol, maka
kasannangan atay, maka kalasigan pamuwan e' Rū Sussi.
18 Jari bang buwattē' paghinangta tudju ni Al-Masi kasulutan du Tuhan ma kita, maka
pinagaddatan kita e' pagkahita manusiya'.
19 Angkan na, subay kita angamohot maghinang ai-ai makapagsulut pagkahita, maka
magpahogot pangandolta dangan maka dangan.
20 Da'a paka'atunbi hinang Tuhan ma saukat na magbidda' pangaddatbi pasal
pagkakan. Tahalal asal pagkakan kamemon, saguwā' asā' kam bang kam amangan ai-ai,
bo' kam ta'nda' e' dakayu' pagkahibi, ati minnē' iya ang'bba min pangandolna.
21 Ahāp lagi' kita pahondong amangan susumbali'an, atawa anginum binu, atawa
angahinang ai-ai bang ina'an-i manjari panababan pamowa danakanta angandusa
atawa ang'bba min pangandolna.

22 Manjari ai-ai pamistabi pasal itu-i subay hal ka'am maka Tuhan ya makata'u. Aheya
kalasiganbi bang kam anganiyat angahinang ai-ai ma halam aniya' dusa tananam ma
itikadbi.
23 Sagō' bang a'a magduwa-ruwa pasal pagkakan bo' amangan na pa'in, katōngan iya
dusa sabab mbal magtaluwa' maka pangandolna. Taga-dusa kita bang aniya' hinangta
mbal magtaluwa' maka pangandolta.

15

Panabang ma Danakantam

1 Sasuku kitam akosog pangandoltam ma Tuhan subay anabang ma a'a kasehe'an ya
mbal angandol to'ongan. Subay tanggungtam kalammahan sigām. Ngga'i ka baranta ya
subay sinulut,
2 sagō' danakantam bebeya'an si Isa Al-Masi, pamahāp kahālanna bo' supaya pasōng
pahogot pangandolna.
3 Panunurantam Al-Masi sabab halam iya bay angandūlan di-na. Atumlang ya tasulat
ma deyom Kitab, yuk-i, "Ka'a, Tuhan, pinamūng-mūngan ala'at, bo' aku ya t'kkahan
himumungan sigām."
4 Ai-ai ma deyom Kitab bay pinasulat e' Tuhan ma awal jaman pangā'antam
kapamintāngan, bo' supaya ahogot imantam maka kasandal ma katiksa'an. Minnē'
kitam angaholat lappasan.
5 Tuhan ya amasandal maka amahogot imantam. Mura-murahan, bang pa'in kam
tinabang e'na bo' kam magdakayu' pikilan hinabubi anunud ma si Isa Al-Masi.
6 Jari maguyun kam amudji ma Tuhan, ya Mma' sin Panghū' Isa Al-Masi.
7 Taima'unbi kasehe'anbi angandol ma Al-Masi, buwat kapanaima' ka'am e' Al-Masi.
Tapudji Tuhan bang buwattē' panaima'bi.
8 Haka'anta kam pasal Al-Masi, bay iya pi'itu ni dunya anabang bangsa Yahudi bo'
sigām makatantu in Tuhan kapangandolan du, ati bo' atuman bay janji'na ma pangkat
kami.
9 Ya minaksud e'na saga a'a ngga'i ka Yahudi bo' supaya sigām amudji Tuhan ma sabab
ka'ase'na. Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Magsukul aku ni ka'a, Tuhan, ma deyoman saga a'a ngga'i ka Yahudi.
Magkalang aku kalangan pamudji ōnnu."
10 Aniya' gi' ayat Kitab dakayu', yuk-i,
"Ka'am kabangsa-bangsahan ya ngga'i ka Yahudi,
dai' kam magkōg-koyag sama-sama
maka bangsa ya tapene' e' Tuhan."
11 Maka ayat itu gi':
"Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon ya ngga'i ka Yahudi.
Pudjihunbi iya, ka'am sabarang bangsa."
12 Aniya' isab bay sinulat e' si Isaya pasal Al-Masi, yuk-i,
"Aniya' tubu' si Jesse palahil ni dunya ma sinōng.
Magbaya' du iya ma bangsa ngga'i ka Yahudi,
ati iya ya pangasahan sigām."
13 Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kakōgan maka kasannangan deyom atay
min Tuhan, ya po'onan holatanbi, pagka kam angandol na pa'in ma iya. Ati manglabi-
labihan kaholatanbi ma sabab kawasa min Rū Sussi.

Ya Po'on si Paul Atawakkal Anulat

14 Saga dauranakanku, halam aniya' hawal-hawalku ma sababanbi. Tatantuku in
ka'am ahāp kasuddahanbi, aheya isab pangita'ubi, patut kam magpandu'-pandu'an di-bi.
15 Saguwā' aniya' gi' pamaentomku ka'am, ya po'on aku atawakkal amabeya' sulat itu.
Halam aniya' pagduwa-duwaku anulatan ka'am sabab taga-wakil aku min Tuhan.
16 Maghinang aku ma si Isa Al-Masi ma pasalan saga bangsa saddī min Yahudi.
Ibarat aku imam magnasihat lapal ahāp min Tuhan, bo' supaya angandol saga bangsa
kasehe'an. Ungsuranku sigām ni Tuhan dalil tutukbalan. Kasulutan iya ma sigām, sabab
tasussi na pangatayan sigām e' Rū Sussi.
17 Na, mbal aku aiya' magpata'u pasal paghinangku ma Tuhan, sabab si Isa Al-Masi ya
pagkōganku.
18 Halam aniya' pagbissalahanku haliyu min bay pamahinang aku e' Al-Masi. Maka
Al-Masi ya sababna angkan tabowa saga bangsa saddī ameya' ma Tuhan. Takale e' sigām
pagnasihatku, ta'nda' e' sigām saga hinang bay hinanganku

19 min kawasa Rū Sussi, hatina saga paltanda'an maka hinang kainu-inuhan a'a. Bay
pasaplagku to'ongan lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi, tinagna'an min Awrusalam sampay
ta'abut lahat Ilirikum.
20 Sangay min tagna' kapagnasihatku, ya pagmatayanku subay pinasaplag lapal ahāp
itu ma lahat halam bay kapakalehan pasal Al-Masi, sabab mbal aku bilahi anugpat ni
bay tahinang e' a'a bay dumahū min aku.
21 Kabaya'anku subay atuman sulat Kitab itu, ya yuk-i,
"Saga a'a halam bay pinata'u ma pasalanna,
makata'u du ma sinosōng,
maka a'a halam bay makakale, makahati na."

Agara' si Paul Palanjal ni Da'ira Rōm

22 Ya ko' ina'an sababna angkan aku bay makat'ggol pi'ilu ni ka'am, sabab hinangku
angalatag kalahatan ītu subay apuwas dahū.
23 Sagō' atammat na hinangku ma jadjahan ītu. Bilahi na aku sidda patibaw ni ka'am,
24 manjari agara' na aku amusay ni lahat Kastila', sagō' bilahi aku pahapit ni ka'am
dahū bo' supaya kitam makapag'nda'. Bilahi isab aku patuntulbi, bang aku song pauntas
ni papehē'anku he'. Subay na ahāp katibawku ma ka'am bo' yampa aku ala'an.
25 Saguwā' aniya' gi' gawiku dahū. Itiya' aku ni Awrusalam ang'nde'an tutulungan ni
saga a'a suku' si Isa mahē'.
26 Sabab bay animuk sīn saga jama'a si Isa ya maglahat ma sakalibut lahat Makidunya
maka Akaya itu, panulung saga miskin ma kajama'ahan suku' Tuhan ma Awrusalam.
27 Hilas isab min deyom atay sigām, maka patut isab sabab Yahudi ya po'onna angkan
sigām ngga'i ka Yahudi bay pinakalehan lapal min Tuhan. Tauwa' bang bangsa Yahudi
ya pinahampitan ai-ai bay pangalidjiki' saga a'a ngga'i ka Yahudi.
28 Manjari bang atangbus gawiku ang'nde'an kamemon bay pinabowa ma aku, pauntas
aku tudju ni lahat Kastila' ati pahapit du ni ka'am.
29 Kata'uwanku isab, bang aku ganta' makat'kka ni ka'am, tantu kam bowahanku
kahāpan aheya min Al-Masi, kahāpan halam kulangna.
30 Saga dauranakanku, kata'uwanku aheya pangisbatbi ma si Isa Al-Masi Panghū'tam
maka aniya' lasabi luwas min Rū Tuhan, angkan aku angamu' junjung itu. Gapi'unbi
aku, amu'inbi aku tabang ni Tuhan.
31 Amu'-amu'inbi isab aku bo' aku mbal ainay e' saga a'a ma lahat Yahudi ya mbal
magkahagad ma si Isa. Amu'inbi isab aku kahāpan pasal tutulungan ya bowaku pina'an,
bang pa'in tinaima' sangkahāpan e' saga a'a suku' Tuhan he'.
32 Jari bang kabaya'an Tuhan, pasampay du aku ni ka'am maka kalasiganku aheya, ati
ahāp palasahanku bang kita makapag'nda'.
33 Na, mura-murahan, bang pa'in kam ginapi' kamemon e' Tuhan, ya po'onan
kasannangan. Amin.

16

Pangentom si Paul ma saga Bagayna

1 Bilahi aku amakilā ni ka'am dakayu' danakantam d'nda itu. Ōnna si Pebe, a'a
anabang ma katipunan jama'a si Isa ma lahat Kengkereya.
2 Aniya' gawina pi'ilu ni Rōm. Subay ahāp e'bi ama'idda iya bang makat'kka pi'ilu,
pagka si Isa Al-Masi ya Panghū'bi sali'-sali', maka suku' Tuhan du kam. Subay iya
patuntulbi ma ai-ai kalagihanna, sabab aheka a'a bay tatabang e'na, sampay isab aku.
3 Amabeya' aku minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni disi Akila maka si Prisila ilu, a'a
maglakibini bay sehe'ku maghinang ma si Isa Al-Masi.
4 Bay sigā arak amatay ma sababanku waktu aku bay ma deyom kapiligduhan,
angkanna aheya pagsukulanku ma sigā. Ngga'i ka hal aku ya magsukul, sampay saga
jama'a si Isa kamemon ya ngga'i ka Yahudi, sasuku magpalhimpunan ma kalahat-
lahatan ilu.
5 Pabeya'ku isab lapalku ma saga jama'a si Isa ya magtipun ma luma' sigā.
Damikiyanna si Epeneto bagayku kalalasahan, pabeya'anku minsan hal lapalku. Dahū
asal iya min a'a kamemon ya magpangandol ma Al-Masi ma kaluha'an lahat Asiya.
6 Maka si Mariyam, ya akosog hinangna ma pasalanbi.
7 Si Androniku maka si Juniyas, pagkahiku Yahudi bay sehe'ku ma deyom kalabusu.
Abantug sigā bang takdil ni saga a'a kawakilan si Isa, dahū sigā min aku bay angandol
ma Al-Masi.
8 Pabeya'ku isab lapalku ni disi Ampliyatu, bagayku kinalasahan ma deyoman Panghū'
Isa,

9 maka si Urbanu, sehe'tam maghinang ma Al-Masi, maka si Istakis bagayku
kinalasahan isab.
10 Si Apelles isab, apa bay na iya kasulayan in pameya'na ma Al-Masi ahogot du. Sigām
ma okoman si Aristobol,
11 maka si Herodiyun pagkahiku Yahudi, maka sigām angandol ma Panghū' Isa min
okoman si Narkissu.
12 Damikiyanna disi Tripena maka si Triposa, d'nda maghinang ma Panghū' Isa, maka
bagayku si Persis, d'nda kinalasahan, ya abasag paghinangna ni Panghū'tam. Amabeya'
isab aku minsan la'a hal lapalku ni sigām.
13 Si Rupus isab, a'a tapene' e' Panghū'ta, maka ina' si Rupus e'. Sapantun iya ina'
angayura aku.
14 Disi Asingkrit, si Plegon, si Hermes, si Patrobas, si Hermas maka saga sehe' sigām
angandol ma si Isa.
15 Disi Pilologo maka si Juliya isab, si Nereyo maka danakanna d'nda, si Olimpas isab
maka a'a suku' Tuhan kamemon ya dansehe'an maka sigām. Pabeya'ku lapalku ni sigām
ilu kamemon.
16 Bang kam magsabu, subay kam magsiyum ta'nda' paglasabi. Kamemon saga jama'a
Al-Masi ya magtipun-tipun maitu amabowa tambuku ni ka'am, in ka'am nientom kono'
e' sigām.

Bissala Katangbusan

17 Saga dauranakanku, aniya' junjungku ni ka'am. Halli'inbi saga a'a anagga' pandu'
bay pamandu' ka'am pasal si Isa Al-Masi. Saga a'a ilu bilahi amapagsagga' ka'am bo'
kam aboklang duwa, maka bilahi isab amowa ka'am pasiha' min pangandolbi ni si Isa.
Tangkisinbi saga a'a inān.
18 Sabab bang a'a maghinang buwattē' ngga'i ka Panghū'tam Al-Masi ya paghinangan
sigām, saguwā' baran sigām ya nirūlan. Binidjakan e' sigām saga a'a kulang
panahu'anna, nilanahan bo' supaya tabowa niakkalan.
19 In ka'am ilu abantug na ma sabab kahogot pameya'bi ma Al-Masi, angkan aku
kinōgan ma sababbi. Kabaya'anku ma ka'am subay alalom pamikilbi pasal ai-ai
makahāp, ma halam aniya' la'at makani-pikilanbi.
20 Manjari Tuhan, ya po'onan kasannangan ataytam, pasa'ut du amaka'at nakura'
saitan ni deyo' pād-tape'tam.
Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Panghū'tam si Isa.
21 Si Timuti, ya sehe'ku maghinang ma Tuhan itu, amabeya' minsan la'a hal lapalna ni
ka'am. Damikiyanna isab disi Lukiyus itu maka si Jason, maka kampungku si Sosepater.
22 (Palamud si Tertiyu, ya bay kawakilan anulat sulat itu, yuk-i, “Amabeya' aku lapalku
ni ka'am pagka kitam Almasihin sali'-sali'.”)
23 Si Gayus, ya tag-luma' paokomanku itu, amabeya' isab minsan la'a hal lapalna ni
ka'am. Ya du si Erastus, a'a ang'ntan alta' parinta ma da'ira itu, maka danakantam si
Kuwartu.
24 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' si Isa Al-Masi, ya
Panghū'tam. Amin.

Pamudji si Paul ma Tuhan

25-26 Pudjitam Tuhan. Taga-kawasa iya amahogot pangandolbi, pagga beya'bi lapal
ahāp ya bay pagnasihatku pasal si Isa Al-Masi. In lapal ahāp itu halam bay kinata'uwan
e' manusiya' sangay min masa awal e', saguwā' buwattina'an pinamahalayak na ni a'a
kamemon ma sabab panoho'an Tuhan, ya taptap allum. Bay pinasulat e'na lapalna ma
kanabi-nabihan, pamata'u ma bangsa a'a kamemon ma deyom dunya bo' supaya sigām
magkahagad sampay ameya' ma Tuhan.
27 Pudjitam Tuhan, ya tunggal tubus ma pangita'u. Pudjitam iya sampay ni
kasaumulan, pagka si Isa Al-Masi ya pamanyabutantam. Amin. *Wassalam*

1 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Sulat itu bay pinabeya' e' si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, da'ira aheya to'ongan ma lahat Akaya, beya' ni lahat Girīk ma buwattina'an. Abantug da'ira Kurintu ma masa ina'an, kaissana ma sabab ina'an po'onan pagparinta ma kaluha'an lahat Akaya, karuwana ma sabab heka ai-ai ya pinaglituhan maina'an. Magginis saga bangsa maglahat maina'an, magginis isab saga agama sigām, angkan aheka saga tuhan-tuhan indaginis sinumba e' sigām. Aheka a'a ma Kurintu alanga pangadji'na, jari ya he' pagmalangkahian sigām. Kabiyaksahan isab sigām maghinang kalumu'an d'nda-l'lla.

Aniya' saga bangsa Yahudi bay pat'nna' maina'an amogbogan agama sigām. Si Paul isab bay maina'an saga dantahun maka tonga', maghinang luma' tolda pagusahana. Bay iya magnasihat ma pasal si Isa Al-Masi ma deyom saga langgal Yahudi. Bay pandu'anna saga bangsa Yahudi maka saga bangsa Girīk, ati aheka sigām am'nnal ma si Isa.

Makalikut pa'in si Paul minnē', paganap na pa'in saga a'a angandol ma si Isa, sagō' aniya' kahinangan maka kapam'nnalan sigām mbal taluwa'. Angkan aniya' ma sigām bay amabeya' sulat ni si Paul, waktu lagi' iya pat'nna' ma da'ira Epesos. Tinilaw iya e' sigām pasal pagsagga'an maka pagsasawan sigām. Itiya' panambung si Paul ma sulat kaissana itu.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira KURINTU

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Sostenes dakayu' danakantam. Tapene' aku
sabab min kahandak Tuhan, kawakilan aku e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna.
2 Ka'am saga jama'a suku' Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami
sulat itu. Bay kam tapene' asal e' Tuhan bo' kam tahinang a'ana sussi, palsuku'anna
ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi. Pinasampay isab sulat itu ni saga a'a
kamemon ma sabarang lahat, sasuku amudji Panghū' Isa Al-Masi, ya Panghū' sigām
maka Panghū'tam.
3 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay min
Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul

4 Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu ma pasalanbi, ma sabab ase'na maka
lasana, ya pamuwanna ma ka'am bay min si Isa Al-Masi.
5 Mamarahi heka kahāpanbi indaginis ma sabab Al-Masi ya parakayu'anbi, luba'-
lagi'na ma bissalabi maka ma pangita'ubi kamemon.
6 Ahogot na pandu' pasal Al-Masi ma deyom pangatayanbi,
7 angkan tubus na kam ma kapandayan indaginis, hinabubi angalagaran waktu
pamatuwa' si Isa Al-Masi Panghū'tam.
8 Pinahogot e'na imanbi sampay ni llaw kahinapusan bo' supaya halam aniya' tamak
atay bi bang ta'abut llaw pangahukum manusiya' e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
9 Kapangandolan asal Tuhan, ya bay amene' ka'am bo' supaya kam makapagda'atay
maka Anakna si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.

Abahagi' saga Jama'a si Isa ma Kurintu

10 Saga dauranakanku, kabuwanan aku kapatut e' si Isa Al-Masi Panghū'tam, angkan
aku angamu' junjung itu ni ka'am kamemon: magsulut-siyuluti kam. Da'a kam
magkaniya-kaniya. Subay kam dauyunan to'ongan ma maksudbi maka ma niyatbi.
11 Angkan tasambatku palkala' itu, saga dauranakanku, sabab aniya' min luma' si
Kaluya bay angahaka'an aku aniya' palsagga'an ma ka'am dansehe'an.
12 Hatina mbal maguyun pamikilbi, sabab aniya' ilu magpina'in: “Aku itu ameya' ma
si Paul.” Aniya' isab ah'lling: “Aku itu ameya' ma si Apollos.” Aniya' ah'lling: “Aku
itu ameya' ma si Petros.” Maka aniya' gi' isab magpina'in, yuk-i, “Aku itu ameya' ma
Al-Masi.”
13 Pagka buwattē', bā'nu Al-Masi bay pinagsalik-salik! Sai bahā' bay amatay ma hāg
ma sababbi? Aku bahā'? Bay bahā' kam pinandi tanda' in ka'am suku'ku?
14 Magsukul to'ongan aku ni Tuhan sabab halam aniya' sai-sai bay pandiku, haliyu
min si Krispus maka si Gayus.
15 Angkan halam aniya' makapah'lling in iya bay pinandi bo' beya' ma aku.

16 Ā, yamboho' taentomku si Estepanos magtai'anak inān. Bay sigām tapandiku, sagō'
halam aniya' taentomku saddī min sigām.
17 Sabab halam aku bay sinoho' e' Al-Masi magpandi. Sinō' sadja aku magpasaplag
lapalna ahāp. Maka subay mbal paggunaku bissala alalom luwas bay min pangita'uku.
Halam aniya' kawasa ma pagnasihatku liyu min kamatay Al-Masi ma hāg.

Al-Masi ya Pang'nda'an Kawasa maka Pangita'u Tuhan

18 Ya lapal pasal kamatay Al-Masi ma hāg, niōnan lapal karupangan e' saga a'a ya
anudju nalka'. Sagō' bang ma kitam ya anudju sulga', in lapal itu pamatuwa'an kawasa
Tuhan.
19 Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yukna,
"Paka'atku pangita'u saga a'a alalom pangita'una.
La'ananku akkal sigām, sasuku alanga pangadji'na."
20 Manjari ai kamattihan saga a'a alalom pangita'una, maka saga a'a alanga pangadji'na?
Ai isab kamattihan saga a'a apanday magjawab ma dunya pinjaman itu? Ai dapat sigām?
Sabab pinahati kitam e' Tuhan in akkal manusiya' itu halam aniya' kapūsanna.
21 Alalom to'ongan asal panahu'an Tuhan angkan halam aniya' makata'uwan iya bang
luwas sadja min ta'u manusiya'. Ya kagara'an Tuhan in manusiya' subay lappasan min
mulka' bang pa'in pagsab'nnalanna lapal ya pagnasihat kami itu, minsan niōnan lapal
karupangan e' saga a'a kasehe'an.
22 Saga bangsa Yahudi bilahi to'ongan ang'nda' saga hinang kawasahan bo' supaya
sigām am'nnal, maka saga bangsa Girīk bilahi pinakalehan pangita'u alalom.
23 Sagō' ya pagnasihat kami Al-Masi nilansang ni hāg pinapatay pamapuwas dusa
manusiya'. Ala'at atay saga bangsa Yahudi ma lapal itu, maka binista karupangan e'
saga bangsa ngga'i ka Yahudi.
24 Sagō' saga a'a bay tapene' e' Tuhan tahinang suku'na, bangsa Yahudi maka bangsa
saddī, magkahagad ma Al-Masi in iya kawasa maka pangita'u Tuhan.
25 Sabab kagara'an Tuhan itu, minsan binista sali' karupangan e' saga a'a, alalom gi'
pangita'una min pangita'u manusiya' kamemon. Maka minsan yuk saga a'a in Tuhan
mbal makaga'os pagka si Isa Al-Masi bay pasagaranna amatay, aga'os du to'ongan iya
labi min ga'osan manusiya'.
26 Na, saga dauranakanku, entomunbi bay kahālanbi tagna' ma halam gi' kam tapene'
e' Tuhan. Kulang pangadji'bi, kulang ga'osbi, maka kulang isab kabangsabi.
27 Sagō' minsan na, tu'ud pinagtu'uran e' Tuhan subay pene'na sasuku binista e'
manusiya' halam taga-pangita'u, bo' supaya magkaiya'an saga a'a taga-pangita'u. Pinene'
e'na saga a'a ya binista e' manusiya' halam aniya' ga'osanna, bo' supaya magkaiya'an
saga a'a ga'osan.
28 Pinene' e' Tuhan saga a'a pinaggunyak-gunyak e' kasehe'an, saga a'a binista halam
taga-pūs, supaya kinata'uwan ai-ai ahalga' ma bistahan manusiya', halam aniya' halga'na
ma Tuhan.
29 Manjari halam aniya' makapagmalangkahi bang paharap ma Tuhan.
30 Ka'am ilu tabowa e' Tuhan parakayu' ni Al-Masi, maka Al-Masi ya tahinang po'onan
pangita'u e' Tuhan. Min Al-Masi isab ya angkan kitam taitung abontol e' Tuhan, tahinang
a'ana sussi. Jari apuwas na kitam min pang'ntanan dusa.
31 Angkan taluwa' ya bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Sai-sai bilahi
magmalangkahi, subay pagmalangkahianna ya bay tahinang e' Panghū'."

2

1 Tagna' kapi'iluku ni ka'am, saga dauranakan, waktu bay kapamandu'ku ma ka'am
pasal lapal min Tuhan, halam bay gunaku saga bissala ahunit nihati atawa pangadji'
alanga.
2 Sat'ggol bay kamailuku ma ka'am, ya niyatku subay halam aniya' saddī min si Isa
Al-Masi pagnasihatku ma ka'am, ya lagi'na kamatayna ma hāg.
3 Angkanna, pagt'kkaku pa'in pi'ilu, bay sali' angalongkoy baranku, magk'bba-k'bba
atayku, kalu mbal taluwa' pagnasihatku.
4 Sasangku anganasihat lapalku ma ka'am, halam bay beya'anku addat saga a'a apaul
amissala, ya ataha' akkalna. Sagō' tinapilan llingku e' kawasa min Rū Sussi, ya angkan
kam bay tabowa magkahagad.
5 Ngga'i ka pangita'u manusiya' ya pasangdolan pangandolbi, sagō' kawasa Tuhan.

Pangita'u min Tuhan

6 Malaingkan bang a'a asangpot pangandol sigām, alalom isab pamandu'ku ma sigām.
Sagō' ngga'i ka pangita'u min babaw dunya itu ya pamandu'ku, ngga'i ka isab ta'u min
saga a'a ya makapagbaya' ma dunya itu. Sabab tantu patobtob du kapagbaya' sigām.
7 Ya pamandu'ku itu pangita'u Tuhan, hatina kagara'anna ya bay nilimbungan min
manusiya' kamemon. Ma halam gi' aniya' dunya bay pinapanjari ginanta' asal e'na bang
buwattingga kitam pinaniya'an sahayana ma sinosōng.
8 Halam tahati pangita'u Tuhan itu e' saga a'a makapagbaya' maitu ma dunya. Bang bay
tahati e' sigām, halam sigām bay magpanoho'an pinalansang ni hāg si Isa, ya Panghū'
Balbangsahan.
9 Sagō' a'awam sigām buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Halam gi' ta'nda' mata, halam gi' takale tainga,
halam gi' minsan tapikil e' manusiya',
bang ai tinagama e' Tuhan ma sasuku alasahan iya."
10 Sagō' kitam ya bay pinata'u e' Tuhan, deyo' bay min Rū-na.
Sabab Rū Tuhan ya ata'u angaliling kamemon sampay ni niyat maka maksud ya ma
deyom palkuli-kulihan Tuhan.
11 Minsan kitam manusiya', luwal nyawata ya makata'u bang ai to'ongan ma deyom
itikadta. Damikiyanna ma Tuhan, Rū-na ya makata'u bang ai ma deyom itikadna.
12 Ya pamikil bay pinaniya'an kitam ngga'i ka hal pamikil manusiya' min dunya itu.
Sagō' pinaniya'an kitam Rū Tuhan ya pinabeya' e' Tuhan supaya kitam makata'uwan
kamemon pamuwan e' Tuhan.
13 Manjari bang kami magnasihat, ngga'i ka min pangadji' manusiya' ya pangā'an
kami bissala, sagō' min bay pamandu' kami e' Rū Tuhan. Ati pandu' b'nnal min iya ya
pamahati kami ni sasuku kaniya'an Rū Tuhan.
14 Bang a'a halam bay kaniya'an Rū itu, mbal tataima'na ya pamuwan e' Rū Tuhan.
Mbal to'ongan tahatina, halam sali' aniya' kapūsanna bang ma bistahanna. A'a inān
subay pinaniya'an Rū Tuhan dahū bo' yampa tahatina.
15 Bang a'a ganta' kaniya'an Rū Tuhan, tasilangna kamemon bang ai katongoranna
ahāp-ala'at, sagō' in iya baranna mbal tasalla' e' a'a kasehe'an.
16 Sagō' kata'uwantam na, sabab sali' du pamikiltam maka pamikil Al-Masi, buwat
tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Halam aniya' makata'u bang ai ma deyom pikilan Panghū',
halam aniya' makapituwahan iya!"

3

Saga Sosoho'an Tuhan

1 Saga dauranakanku, waktu kamailuku ma ka'am, mbal aku makabissala ni ka'am
buwat a'a kaniya'an Rū Tuhan sabab mbal gi' ahogot pangandolbi ma Al-Masi. Masi
kam abowa-bowa e' napsu baranbi, sali' hantang anak duru'an.
2 Ya pamandu' ma ka'am sapantun gatas ya pamainum onde' ariki', sabab mbal gi'
makakakan pagkakan atuwas. Sampay isab ni kabuwattina'anan, mbal gi' kam makahati
pandu' ahunit,
3 sabab masi kam ameya'-meya' ma addat-tabi'at ya kabiyaksahan kaheka'an
manusiya' ma dunya itu. Aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a magihid maka maglugat.
Minnē' kinata'uwan in ka'am masi ameya' ma kajarihan dunya itu.
4 Bang aniya' a'a ah'lling in iya ma si Paul, bo' ah'lling a'a dangan in iya ameya' ma si
Apollos, halam du aniya' pagbidda'anbi maka a'a kasehe'an ma dunya itu, sabab masi
kam maglugat.
5 Pikilunbi, sai bahā' si Apollos, maka sai aku itu? Sosoho'an Tuhan du kami sali'-sali',
tapaglagi e'na supaya kam tabowa am'nnal ma si Isa Al-Masi. Ya sadja hinang kami ai-ai
bay pamahinang kami pakaniya-pakaniya e' Panghū'.
6 Sali' kami dalil a'a maghuma. Aku itu sali' dalil magtatanom binhi', maka si Apollos
sali' a'a magbusug tinanom e'. Sagō' Tuhan ya amasulig kamemon.
7 Angkan ko', ya magtatanom maka magbubusug mbal patut paheyata. Tuhan sadja
ya patut pinaheya, sabab iya ya amasulig saga tinanom.
8 In a'a magtanom maka a'a magbusug halam aniya' pagbidda'anna. Sali'-sali' du sigā
tinungbasan e' Tuhan ma sinosōng, pinapagtongod maka bay hinang sigā dangan maka
dangan.
9 Kami maka si Apollos dakahinangan du maghinang ni Tuhan, ati ka'am ilu sali' dalil
huma Tuhan paghinangan kami.
Maka ka'am isab sapantun luma' nihinang e' Tuhan.

10 Aku itu a'a kabuwanan kapandayan e' Tuhan amat'nna' papaganna, bo' aniya' a'a
dakayu' angahinang baran luma' ma diyata' papagan bay hinangku he'. Malaingkan
sai-sai maghinang luma' subay kamaya'-maya' bo' ahāp lullun kahinanganna.
11 Bang niralil, si Isa Al-Masi ya dī papagan luma', ya asal pinat'nna' e' Tuhan. Halam
aniya' pasangdolantam saddī min si Isa.
12 Magginis pagdayaw ya pinagguna e' a'a maghinang luma'. Aniya' pagdayaw apagon,
landu' ahalga' buwat saga bulawan, pilak atawa palmata intan. Aniya' isab pagdayaw
aguya', buwat saga kayu maka parang maka sairap.
13 Ma sinosōng, bang ta'abut llaw pamabukis e' Al-Masi kahinangan a'a kamemon,
ta'nda' du bang pagdayaw ai bay ginuna e' a'a maghinang dangan maka dangan, ahāp
ka atawa ala'at. Ta'nda' isab kahinangan kamemon ma llaw he'-i, pagka pinalabay min
api bo' ta'nda' bang buwattingga kapūsanna.
14 Bang mbal atunu' ya bay nihinang e' a'a ma diyata' papagan inān, tinungbasan iya
ni kahāpan.
15 Sagō' bang atunu' ya bay nihinang e'na, alugi' iya. Bo' arapun in iya baranna
lappasan du, sali' hantang a'a bay makal'ppa min deyom tunu'.
16 Halam bahā' kata'uwanbi? In ka'am angandol ma si Isa Al-Masi pat'nna'an Tuhan
na, maka ilu Rū Tuhan pat'nna' ma deyom pangatayanbi.
17 Angkan bang aniya' a'a amaka'at pat'nna'an Tuhan ilu, tantu du a'a inān magka'at
e' Tuhan. Sabab mahasussi asal pat'nna'an Tuhan, maka ka'am ya pat'nna'anna.
18 Na, in pasal pangita'u itu, da'a kam angakkalan di-bi. Bang aniya' a'a ma deyomanbi
amikilan di-na in pangita'una alalom, buwat pinikil e' saga a'a mbal angisbat Tuhan,
ahāp lagi' bang a'a inān angakuhan karupangna bo' supaya pinaniya'an kata'u min
Tuhan.
19 Sabab ya niōnan pangita'u e' kaheka'an manusiya', halam aniya' gunana bang ma
bistahan Tuhan, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Tajallat e' Tuhan saga a'a
bal-akkal, kapellengan sigām e' akkal sigām."
20 Maka ayat itu lagi', "Kasakupan asal e' Panghū' ai-ai pamikilan e' a'a alalom
pangita'una, halam aniya' kapūsanna."
21 Angkan kam subay mbal magmalangkahi ma kahinangan manusiya'. Palsuku'anbi
ai-ai ahāp kamemon.
22 Kami maka si Apollos maka si Petros, tahinang sosoho'anbi bo' kam kaniya'an
kahāpan. Sampay dunya itu maka ai-ai paniya' ma buwattina'an atawa ma sinosōng,
minsan isab kallum maka kamatay, ma ka'am isab bo' supaya kam kaniya'an kahāpan.
23 Sagō' entomunbi, in ka'am ilu suku' Al-Masi, maka Al-Masi ya suku' Tuhan asal.

4

Saga A'a Kawakilan e' Al-Masi

1 In kami maka si Apollos subay itungbi sosoho'an Al-Masi. Bay pangandol ma kami
e' Tuhan saga pandu' b'nnal ya halam bay pinata'u ma bangsa manusiya' dahū.
2 Bang saupama aniya' pamahinang a'a e' nakura'na, patut bang a'a inān kapangan-
dolan ma ai-ai bay pamahinang iya.
3 Mbal pamagayku bang ka'am atawa sara' manusiya' analla' aku. Mbal na aku analla'
atawa angandapit di-ku.
4 Halam aniya' kasā'an tananamku ma deyom pangatayanku, sagō' minsan buwattē',
kalu aniya' kasā'an tu'ud halam bay tananamku. Panghū' Isa ya taga-kapatut analla'
aku.
5 Angkan kam subay da'a magdai'-dai' amat'nna' kasā'an ma kasehe'anbi ma halam
gi' waktu pangahukum. Subay na pabīng Panghū' Isa bo' yampa aniya' hukuman.
Pinatampal du e'na ai-ai bay tatau' ma deyom kalendoman. Pinaluwas e'na saga maksud
maka niyat bay tinapukan e' manusiya' ma deyom panahu'an. Manjari sinanglitan saga
manusiya' e' Tuhan, pinapagtongod maka bay kahinangan sigām.
6 Saga dauranakanku, bay sambatku si Apollos maka aku baranku supaya aniya'
kapamintānganbi, ati bo' ta'anadbi bang ai hatina bissala itu, ya yuk-i, "Da'a kam palabi
min bay pamat'nna' e' Tuhan ma ka'am." Mbal ahāp bang bantugbi a'a dakayu', bo'
pareyo'bi isab a'a dakayu'.
7 Angay yukbi in ka'am alanga min kasehe'anbi? Tuhan ya bay amuwanan ka'am ai-
ai kaniya'bi. Angay kam magbantug in ka'am taga-kaniya', bo' pa'in hal pamuwan ma
ka'am?

8 Ajukup kam bahā' ma pikilanbi? Dayahan bahā' kam? Tahinang kam sultan bahā', bo' pa'in kami itu halam? Ahāp du isab ma aku bang kam sab'nnal-b'nnal tahinang sultan bo' supaya kitam makapagnakura' sama-sama.
9 Angkan buwattē' bay pah'llingku ma ka'am, sabab bang ma bistahanku in kami saga a'a kawakilan pinareyo' to'ongan e' Tuhan, min deyo'an a'a kamemon. Sali' kami a'a sapantun nihukum subay pinapatay ma mairan. Tahinang kami pang'nda'-nda'an e' bangsa mala'ikat maka bangsa manusiya'.
10 In kami saga kawakilan itu kinabā' dupang ma sabab Al-Masi ya pameya'an kami, bo' ka'am ilu, ahāp kono' kōkbi pagka sōd kam ma si Isa. Angay bahā'? Kami itu binista alamma, bo' ka'am ilu abasag. Kami itu pinagudju', bo' ka'am ya pinagmahaltabatan.
11 Sampay ni kabuwattituhan magsandal kami ma lingantu maka ma patay bohe'. Ya pas'mmek kami basak s'mmek. Araran isab kami pinagla'ugan, maka halam aniya' pat'ttogan kami.
12 Magsangsā' kami maghinang bo' aniya' napaka kami. Bang kami sinukna'an e' a'a, gom pa'in sigām amu'an kami lidjiki' ni Tuhan. Bang kami pininjala', hal imanan kami.
13 Bang kami nihina' e' sai-sai, bissala sangkahāpan ya panambung kami ma sigām. Sampay ni kabuwattina'anan binista kami e' sigām sali' halam aniya' kagunahan ma babaw dunya itu, sali' s'ggit ma deyo' tape' sigām.
14 Sulat itu ngga'i ka pamaiya'-iya' sagō' pamandu'ku, sabab ka'am ilu sali' saga anakku ya kalasahanku to'ongan.
15 Sabab minsan ibu-ibuhan a'a magpandu'an ka'am ma pasal Al-Masi, dakayu' du pag'mma'anbi. Luwal aku ya pag'mma'anbi sangay min waktu kasōdbi ma Al-Masi, sabab aku ya bay makatagna' amowahan ka'am lapal ahāp.
16 Angkan ko', pagka aku mma'bi, ya na itu junjungku ni ka'am: panunurinbi addat-tabi'atku.
17 Ya ilu po'onna angkan pabeya'ku si Timuti itu ni ka'am, supaya kam ata'u anunud. Kalasahanku iya sali' anakku lissi, sabab aku ya bay amowa iya angandol ma Panghū' Isa. Kapangandolan du si Timuti, maka iya ya amaentoman ka'am bang buwattingga ya kal'ngngananku pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'anku. Ya na ko' inān pamandu'ku ma saga jama'a si Isa Al-Masi, sasuku magpalhimpunan ma sabarang lahat bay papehē'anku.
18 Na, aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a alanga atay sigām, sabab pangannal sigām in aku mbal du pi'ilu anibaw ka'am.
19 Sagō' pasa'ut du aku pi'ilu bang min kabaya'an Tuhan, ati nda'ku bang kawasa ai ya ma saga a'a ilu, kawasa b'nnal ka atawa hal min bowa' sigām.
20 Sabab ngga'i ka pagsuli-suli a'a ya makapo'onan pagparinta Tuhan, sagō' kawasa Tuhan.
21 Na, ai kabaya'anbi? Bilahi kam subay pah'llinganku bo' kam bininasa? Bang hati mbal, bang kam bilahi pinananaman lasaku, maka bang kam bilahi pinakalehan kahanunut bissalaku, pindahinbi hinangbi.

5

Pasal A'a Angaliyu Lakad min Paghola'na

1 Takaleku suli-suli, aniya' kono' ma deyomanbi ilu a'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Minsan saga a'a mbal angisbat Tuhan, mbal makaharus maghinang buwattē'. Kahaka'an aku aniya' ma ka'am l'lla maghulid maka ina'na tape'!
2 Bo' ilu kam magmalangkahian di-bi. Arapun kam magkarukka'an ma sabab aniya' a'a ma pagtipunanbi magkasumbang. A'a inān subay pinaluwas min ka'am saga jama'a si Isa.
3 Minsan aku halam mailu magbaran, mailu du aku ma deyom pamikil sabab mbal kam alungay min pangannalku. Taga-kapatut aku min Panghū' Isa amat'nna'an hukuman ma a'a maghinang kala'atan ilu, buwat e'ku mailu ma ka'am.
4 Bang kam ganta' magtipun min ōn Panghū' Isa, bistahunbi aku sali' mailu ma t'ngnga'bi, maka ilu isāb ma ka'am kapatut min Panghū'tam Isa.
5 Tukbalinbi a'a magdusa ilu ni pang'ntanan nakura' saitan bo' bininasa baranna, ati kalappasan nyawana bang ta'abut llaw kapangahukum Panghū'tam ma bangsa manusiya'.
6 Mbal taluwa' bang kam maglanga-langa di-bi. Kata'uwanbi bissala, ya yuk-i, “Dangkuri' du pasulig ati pabuskag katibu'ukan addunan.” In pasulig itu pamaralil a'a angandusa. Minsan iya dakayu' du, palemed la'atna ni kamemon.

7 La'aninbi pasulig ndang bo' supaya kam sapantun addunan baha'u ya halam aniya'
pasuligna. Kata'uwanku in ka'am asussi asal ma sabab Al-Masi bay amatay, sapantun
bili-bili sinumbali' ma waktu kapaghinang Hinang Paglakad.
8 Angkan kitam subay maghinang ni Tuhan ma halam aniya' kala'atantam atawa
kalumu'an. Subay tuyu'antam addat-tabi'at ahāp to'ongan, min atay sussi maka min
kasab'nnalan.
9 Na, ma lapal sulat bay pabeya'anku ka'am tagna', bay kam soho'ku paokat min a'a
magd'nda atawa magl'lla.
10 Ngga'i ka saga a'a ya mbal am'nnal ma si Isa ya sibahatku, buwat saga a'a maghinang
kala'atan d'nda maka l'lla, magnapsu karalaman, magpanangkaw, magsumba ni ta'u-
ta'u. Subay kam halam na maitu ma dunya bo' paokat katūyan min kamemon saga a'a
dusahan.
11 Sagō' ya yukku he', da'a kam palamud ma a'a ya amūng-mūng in iya pagkahibi
bebeya'an si Isa, bo' pa'in masi magd'nda, atawa anganapsuhan alta' sehe'na, atawa
anumba ni ta'u-ta'u, atawa angalimut, atawa maglalango atawa panangkaw. Da'a kam
minsan pasalu ma saga a'a buwattē'.
12-13 Halam aniya' kapatutku analassay palkala' ma saga a'a ma luwasan palhimpunan
jama'a Al-Masi. Tuhan sadja ya angahukum sigām. Sagō' kitam saga jama'a si Isa Al-
Masi wajib amat'nna' hukuman saga sehe'tam dapalhimpunan. Tasulat asal ma deyom
Kitab, yuk-i, "Pala'anunbi a'a ala'at min deyomanbi."

6

Palkala' ma Deyoman saga Jama'a Al-Masi

1 Na, bang aniya' palsagga'anbi maka pagkahibi bebeya'an si Isa, angay t'kkahanbi ni
sara' luwasan, ni ngga'i ka bebeya'an si Isa? Arapun pasara'bi ma saga a'a suku' Tuhan.
2 Arai' mbal kata'uwanbi in kitam saga suku' Tuhan angahukum bangsa manusiya'
kamemon ma llaw damuli. Jari bang kitam angahukum saga a'a ma sinosōng ma palkala'
aheya, luba'-lagi'na na kam makapangahukum saga palkala' ariki'.
3 Marai' mbal kata'uwanbi, in kitam angahukum isab bangsa mala'ikat ma waktu
sinōng. Jari bang tahukumtam saga mala'ikat, luba'-lagi'na na saga palkala' ya
kalabayanbi ma dunya itu.
4 Angkan bang aniya' palkala'bi, subay pasara'bi ma saga a'a areyo' kapaga'a sigām ma
deyomanbi saga jama'a Al-Masi.
5 Buwattitu pah'llingku supaya kam aiya'. Angay bahā', halam aniya' a'a ma
deyomanbi minsan dakayu' taga-pangita'u angahukum ka'am bebeya'an Al-Masi bang
aniya' palsagga'anbi?
6 Sagō' biyaksa kam an'kkahan palkala'bi ni sara' luwasan, ati mikisara' kam ma sigām
ya mbal angandol ma si Isa.
7 Sali' halam aniya' dapatbi sabab aniya' na pa'in palkala'bi ma deyomanbi. Bang kam
saupama nila'at atawa kinulli'an e' pagkahibi bebeya'an si Isa, ahāp lagi' imananbi.
8 Sagō' ilu kam angulli' maka angala'at bo' pa'in danakanbi ya nila'at.
9 Halam bahā' kata'uwanbi? Bang a'a ala'at kajarihanna mbal pinahampitan pusaka'
ma pamarintahan Tuhan. Pahalli' kam bo' mbal niakkalan. Sasuku maghinang kala'atan
d'nda maka l'lla, atawa pasumba ni ta'u-ta'u, atawa angaliyu-lakad min paghola'na,
sasuku isab l'lla atawa d'nda maghinang kahina'an maka pagkahina l'lla-d'nda, tantu
halam aniya' palsuku'an sigām ma okoman pagparinta Tuhan.
10 Damikiyanna saga a'a anangkaw, a'a anganapsuhan alta' sehe'na, a'a paglalango, a'a
pangalimut, maka a'a pangalangpas.
11 Ma waktu tagna' aniya' min ka'am bay buwattē', sagō' buwattina'an sinussi na kam
min dusabi. Pinasuku' na kam ma Tuhan sadja maka taitung kam abontol ma sabab
Panghū' Isa Al-Masi maka Rū Tuhantam.

Hinang Kalumu'an D'nda maka L'lla

12 Aniya' ah'lling yukna, "Makajari aku angahinang ai-ai kabaya'anku bang pa'in ngga'i
ka langgal sara'." B'nnal ko' inān, sagō' aniya' baya'bi mbal makahāp. Aniya' isab
amina'in, yukna, "Makajari aku magdūl-baya' ma baranku." B'nnal isab, sagō' mbal
aku bilahi binanyaga' e' napsuku.
13 Yuk dakayu' isab, "Pagkakan itu bay pinaniya' bo' ni'isi ni b'ttong, maka b'ttongta
itu bay pinaniya' pangisihan pagkakan." B'nnal ko' inān, sagō' in pagkakan maka
b'ttong pinatobtob sali'-sali' e' Tuhan. In ginhawa-barantam itu mbal patut pinagguna
maghinang kahina'an d'nda maka l'lla. Ya angkan aniya' ginhawa-barantam sabab si
Isa ya pagpanghū'antam, maka Panghū' Isa ya tag-kapatut ma ginhawa-barantam.

14 Bay iya pinakallum e' Tuhan pabīng min kamatayna, maka ya du kitam pinakallum
ma sinosōng sabab min kosogna.
15 Kata'uwanbi na in kitam angandol ma Al-Masi, saga barantam itu sali' dalil
pagdayaw pamaranan Al-Masi. Angkanna, bang a'a binista sali' pagdayaw baran Al-
Masi, mbal patut bang iya pahulid ni d'nda ala'at hinangna.
16 Kata'uwanbi du, sai-sai pahulid ni d'nda ala'at, magdakayu' iya maka baran d'nda
he', buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "L'lla maka d'nda bay duwa baran
tahinang dabaran na."
17 Sagō' bang kitam parakayu' ni Panghū' Isa, magdakayu' atay kitam maka iya.
18 Amay-amay. Da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Dusa saddī minnē'
mbal makainay baranta, sagō' bang kita pabihing ni ngga'i ka paghola'ta, makabuwan
kita dusa ni baranta.
19 Halam bahā' kata'uwanbi? In ginhawa-baranbi sali' sapantun luma' pat'nna'an Rū
Sussi ya pamuwan ka'am e' Tuhan bo' pat'nna' ma deyom baranbi. Tuhan ya tag-dapu
baranbi, ngga'i ka ka'am.
20 Bay kam nil'kkat e'na bo' kam makapuwas min karusahanbi, maka ahalga'
pangal'kkatna. Angkan subay gunabi ginhawa-baranbi pamaheyabi ōn Tuhan.

7

Pasal Pagh'nda maka Pagh'lla

1 Na, in pasal bay tilawbi aku ma lapal sulatbi, buwattitu panambungku. Bang ma
aku, ahāp bang l'lla mbal magh'nda.
2 Sagō' aheka tabowa-bowa maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, angkan kam d'nda
maka l'lla subay pinahola'an kamemon.
3 In a'a maglakibini subay magdūl-baya' d'nda maka l'lla, subay sigā mbal
magkahukaw.
4 Sabab in d'nda mbal makapagbaya' ma baranna, subay h'llana. Damikiyanna du in
l'lla isab mbal makapagbaya' ma baranna, subay isab h'ndana.
5 Ka'am maglakibini, da'a kahukawinbi batin. Makajari bang asal bay pagsulutanbi
subay da'a magbihing daka pilambahangi bo' supaya aniya' waktu pangarapbi ni Tuhan.
Sagō' da'a tangguhinbi pagbihing pabalik, bo' supaya kam mbal tabowa e' sasat saitan
bang ganta' mbal kasandalan napsu baranbi.
6 Patut isab kam magh'nda atawa magh'lla, sagō' ngga'i ka panoho'anku.
7 Ya kabaya'anku in ka'am subay buwat aku mbal magh'nda. Sagō' magsaddī ya
panganggantа' Tuhan ma dangan maka ma dangan, mbal magsali'-sali' kamemon.
8 Na, ka'am saga subul maka budjang, maka ka'am saga balu, ya na itu pah'llingku ma
ka'am: ahāp bang kam mbal pinahola'an, buwat aku.
9 Sagō' bang mbal tapaggatbi napsubi, magh'nda kam atawa magh'lla. Ahāp lagi' kam
pinahola'an min atiksa' anandalan napsu baranbi.
10 Ka'am maglaulakibini, ya na itu panoho'anku ma ka'am, panoho'an deyo' bay min
Panghū' Isa Al-Masi, ngga'i ka min baranku. Yukna in d'nda mbal manjari patiman min
h'llana.
11 Sagō' bang aniya' d'nda ganta' pabutas min h'llana, subay iya mbal maghola' pabalik,
luwal bang pabīng ni bay h'llana tagna'. Ya du l'lla subay da'a animanan h'ndana.
12 Ya itu pah'llingku ma ka'am kasehe'an, lling min baranku sadja, ngga'i ka min
Panghū' Isa. Saupamaku a'a maglakibini: bang l'lla iya bebeya'an si Isa, bo' h'ndana
ngga'i ka, subay mbal tinimanan e'na h'ndana sat'ggol bilahi magdakayu' maka iya.
13 Damikiyanna bang d'nda ya bebeya'an si Isa, bo' h'llana ngga'i ka. Subay mbal
tinimanan e'na h'llana sat'ggol h'llana bilahi magdakayu' maka iya.
14 Bang ka angandol ma si Isa, bo' paghola'nu mbal, tahalal iya e' Tuhan ma sabab
pangandolnu. Tahalal isab e' Tuhan saga anakbi, jari mbal kaōnan onde'-onde' halam
tuhanna.
15 Malaingkan bang aniya' bebeya'an si Isa taga-h'nda atawa h'lla mbal angandol ma
si Isa, bo' bilahi tu'ud patiman min iya, makajari sadja. Halam aniya' dusabi, aluhaya
kam magtiman bang buwattē'. Ya kabaya'an Tuhan subay kam pasulut sadja.
16 Mbal isab kata'uwanbi bang ai kasōnganna, kalu tabowa paghola'bi angandol ma
si Isa ma sabab kahāp kaul-pi'ilbi, ati lappasan na.

Akuhinbi Bay Pamat'nna' Ka'am e' Tuhan

17 Ya itu pamituwaku ma saga jama'a si Isa kamemon ma lahat dakayu' maka dakayu':
ai-ai pamat'nna' Panghū' ma ka'am pakaniya-pakaniya, akuhinbi. Ai-ai bay katanamanbi
tagna' kam pinene' e' Tuhan, da'a kam angangut papinda ni saddī.

18 Bang aniya' a'a asal magislam dahū gi' min kapangaho'na ma Tuhan, mbal subay
la'ananna bainatna pagislam. Damikiyanna isab bang a'a halam bay taislam, bo' angaho'
na ma pangabbit Tuhan, da'a ya subay magpa'islam.
19 Sabab mbal aheya ma atay Tuhan magislam kitam atawa mbal. Ya sadja aheya ma
atayna bang beya'tam saga panoho'anna.
20 Da'a kam apinda min bay kahālanbi tagna' kapangaho'bi ma Tuhan.
21 Bang ka bay banyaga' waktu kapamene' Tuhan ma ka'a, imaninbi. Sagō' bang aniya'
waktu kaluwasnu min pagbanyaga'an, na, paluwas ka.
22 Sabab bang banyaga' maka'aho' ameya' ma Panghū' Isa, alimaya iya ma bistahan
Panghū'. Damikiyanna bang a'a ngga'i ka banyaga' maka'aho' ameya' ma Al-Masi, tabista
iya banyaga' Panghū'na.
23 Ahalga' ya bay pangal'kkat ka'am min pang'ntanan dusa, angkan kam subay da'a
pabanyaga' ni sai-sai, subay Tuhan sadja ya pabanyaga'anbi.
24 Saga dauranakanku, subay kam pat'ttog ma bay katanamanbi tagna' kam pinene' e'
Tuhan. Pataptapunbi ataybi ni Tuhan.

Pasal Budjang, Subul maka saga Balu

25 Na, in bay tilawbi pasal a'a halam taga-paghola', halam aniya' panoho'anku deyo'
bay min Panghū' Isa, sagō' paluwasku bang ai ma pamikilanku. Sagō' kapangandol aku
ma sabab ka'ase' Panghū' ma aku.
26 Bang ma aku, ahāp lagi' mbal apinda min kabuwattilubi, sabab aheka kasusahan
tum'kka ma patahunan ītu.
27 Sasuku kam taga-h'nda, da'a timaninbi. Sasuku kam halam taga-h'nda, da'a kam
atuyu' magh'nda.
28 Sagō' bang kam ganta' magh'nda ngga'i ka dusa. Saga budjang isab bang
magh'lla, mbal magdusa. Ya po'on kam gara'anku da'a magh'nda atawa magh'lla, sabab
kabaya'anku ma ka'am subay mbal pinananaman kasusahan ya maumu kalabayan e'
a'a maglaulakibini.
29 Saga dauranakan, mbal kitam at'ggol maitu ma dunya. Puwas minnitu a'a taga-
anak-h'nda subay mbal sakit abimbang ma sigām bo' supaya alimaya maghinang ni
Tuhan.
30 Bang a'a magdukka, subay ni'bbahan karukka'anna. Bang a'a magkalasigan, subay
pasengod ni a'a halam aniya' kalasiganna. Bang a'a am'lli ai-ai subay mbal parulina bay
b'llina he', sali' ngga'i ka dapuna.
31 Maka bang a'a angangguna kapanyapan dunya itu, subay mbal paheyana ma atay,
sabab in dunya itu maka kajarihanna palabay sadja.
32 Kabaya'anku subay halam aniya' makabimbang ka'am. Bang l'lla halam taga-
paghola', ya sadja tapikilna hinangna ma Panghū' Isa bang buwattingga e'na makasulut
atay Panghū'na.
33 Sagō' bang a'a taga-h'nda, abimbang iya e' kalluman anak-h'ndana. Ya tapikilna na
pa'in bang buwattingga e'na makasulut atay h'ndana he'.
34 Sali' abahagi' duwa pamikilna. Damikiyanna isab bang d'nda halam taga-h'lla,
ya sadja tapikilna hinangna ma Panghū' Isa sabab kabaya'anna subay pinama-Tuhan
ginhawa-baranna sampay pangatayanna. Sagō' bang d'nda taga-h'lla na, ya na pa'in
tapikilna saga kahinanganna ma anak-h'llana, sabab kabaya'anna subay makasulut atay
h'llana.
35 Amissala aku buwattitu sabab aheya baya'ku anabangan ka'am, ngga'i ka ma sabab
aniya' baya'ku amahunitan ka'am. Ya kabaya'anku to'ongan subay tahinangbi ai-ai ya
apatut nihinang, bo' supaya ahantap palantarabi bo' supaya magmalilla' maghinang ma
Panghū' Isa ma halam aniya' duwa-ruwabi.
36 Na, in pasal pagtunang. Bang aniya' at'ggol kapagtunang sigā, bo' ala'un-la'un na
d'nda, ati makapikil l'lla in hinangna ma tunangna he' kulang asaltun, bang kabaya'anna
magpūn, patut sigā magkawin. Ngga'i ka dusa.
37 Sagō' bang a'a magniyat subay mbal magpūn maka tunangna, ati mbal abowa-bowa
e' napsu baranna sabab tahatul e'na, taluwa' isab hinangna.
38 Ya hatulanna, ahāp du bang a'a bilahi magkawin maka budjang ya tunangna, sagō'
labi gi' ahāp bang iya mbal pakawin.
39 Na, balikanta lagi' pasal pagtiman. Bang d'nda taga-h'lla, mbal iya makaluhaya
pakawin ni l'lla saddī sat'ggol allum bay h'llana tagna'. Sagō' bang amatay na h'llana,
puwas na iya, aluhaya iya magh'lla pabīng ni l'lla kabaya'anna, bang pa'in pagkahina
angandol ma Panghū' Isa.

40 Bang aku anganggara', labi ahāp palasahan d'nda inān bang iya mbal pinahola'an
pabīng. Bang aku mbal asā' anguyun isab Rū Tuhan.

8

Pasal Kinakan Paglamas ni Ta'u-ta'u

1 Na in pasal susumbali'an bay paglamas ni ta'u-ta'u: taga-pangita'u asal kitam
kamemon, sagō' aniya' pangita'u hal pagmalangkahian. Bang kam alasa ma pagkahibi
tapahogot pangandol sigām.
2 Bang a'a amikilan di-na in iya taga-kata'u, kulang asal ta'una.
3 Sagō' bang a'a alasa ma Tuhan, takilā iya e' Tuhan.
4 Manjari itu, ya pasal kapamangan susumbali'an bay paglamas ni ta'u-ta'u:
kata'uwanta asal in niōnan ta'u-ta'u itu ngga'i ka tuhan to'ongan. Maka kata'uwanta
isab in Tuhan dakayu'-kayu' du.
5 (B'nnal, aheka pagtuhanan maka pagpanghū'an, ai-na ka ma sulga' atawa ma dunya.)
Sagō' minsan aniya' pinagbahasa "tuhan",
6 tunggal du Tuhan pagtuhanantam, ya na Mma'tam ma sulga'. In iya po'onan
kamemon ai-ai, maka iya isab pagtuyu'antam t'ggoltam allum. Tunggal isab Panghū'tam,
ya na si Isa Al-Masi. Bay pinapanjari e'na kamemon deyo' bay min Tuhan, maka allum
na pa'in kitam labay min iya.
7 Saguwā' aniya' saga sehe'ta bebeya'an si Isa halam gi' makata'u to'ongan ma pasal
ta'u-ta'u halam aniya' kawasana, sabab masi amikit ni pikilan sigām bay kabiyaksahan
sigām tagna', waktu kasumba sigām ni ta'u-ta'u. Angkan bang sigām amangan ai-ai
bay paglamas ni ta'u-ta'u, pangannal sigām in sigām palamud anumba ta'u-ta'u inān.
Manjari asasaw itikad sigām minsan halam taga-dusa.
8 Sagō' ngga'i ka kinakanta ya amowa kita pasekot ni Tuhan. Mbal kinulangan kahāpta
ma sabab aniya' mbal kakanta. Mbal isab kin'nnopan kahāpta ma sabab aniya' kakanta.
9 Sagō' minsan kam wajib angahalal ma pagkakan indaginis, subay kannalbi pahāp
pagkahibi, ya mbal gi' ahogot pangandolna ma si Isa, bo' supaya iya mbal tabowa
magdusa ma sabab pagkakanbi.
10 Bang saupama aniya' pagkahibi mbal katiyu'-tiyu'an itikadna maka'nda' kam
amangan lalamasan ma deyom luma' panumbahan ta'u-ta'u. Asal kata'uwanbi in ta'u-
ta'u mbal makainay, sagō' a'awam pagkahibi inān ati tabowa iya amangan susumbali'an
bay pangalamas ni ta'u-ta'u.
11 Manjari pagkahibi inān, a'a bay pinuwas min dusana ma sabab kamatay Al-Masi,
tabowa ni kala'atan ma sabab pangita'ubi, pagka alamma pangandolna.
12 Jari makarusa kam ma danakanbi ya alamma pangandolna he', maka amakay dusa
kam ni Al-Masi.
13 Angkan aku magniyat, bang pagkakan ya sababanna angkan magdusa dakayu'
danakanku bebeya'an si Isa, mbal na aku amangan susumbali'an sat'ggolku allum, bo'
supaya iya mbal tabowa magdusa.

9

Kapatut A'a Kawakilan

1 Limaya aku magbaya'an di-ku. Bay aku kawakilan e' Panghū' Isa, sinō' magnasihat
lapalna. Bay iya ta'nda' mataku. Maka ka'am ya kamaujuran hinangku ma Panghū',
pagka kam angandol na ma iya.
2 Minsan aku mbal kinahagad e' saga kasehe'an in aku bay kawakilan e' si Isa Al-Masi,
tantu du kahagadbi sabab ka'am baranbi ya tanda' saksi' in aku kawakilan e'na. Sabab
aku ya po'onan angkan kam ameya' ma iya.
3 Bang aku pinariksa' e' sai-sai ma pasal kahinanganku, buwattitu ya panambungku:
4 halam bahā' aniya' kapatutku binalanja'an e' saga a'a pandu'anku?
5 Halam bahā' aniya' kapatutku magh'nda ma d'nda angandol ma si Isa, supaya aniya'
sehe'ku ma l'ngngananku? Taga-h'nda saga danakan si Panghū' Isa l'lla maka saga a'a
kawakilan kasehe'an buwat si Petros.
6 Atawa hal kami baha' maka si Barnabas ya subay magusaha supaya aniya' napaka
kami?
7 Bang saupama sundalu, aniya' bahā' mbal binalanja'an e' parinta? Atawa a'a
maghuma, aniya' bahā' mbal amangan min buwa' kayu ya tanomna? Atawa a'a magipat
sapi' atawa kambing, aniya' bahā' mbal patut angā' gatas min saga hayop ya ipatna he'?
8 Ngga'i ka isab hal kahālan manusiya' ya pangā'anta ta'u pasal kapatut ma saga a'a
maghinang, anguyun isab Kitab Tawrat.

9 Tasulat asal ma panoho'an-sara' si Musa, yuk-i, “Da'a sampongunbi sapi' sabuna
anganggi'ikan pai”. Pangannalbi bahā' sapi' sadja ya pinagka'inagonan e' Tuhan ma
ayat Kitab e'?
10 Tu'ud manusiya' ya pinagka'inagonan e'na angkan pinasulat sara' inān. Paralilanta
a'a magararu maka a'a magani. Ya angkan sigām maghinang ma deyom huma sabab
aniya' holat sigām kabuwanan palsuku'an min buwa'na. Kami itu sali' dalil a'a maghuma
inān.
11 Bay kami anganasihatan ka'am lapal Tuhan, sali' dalil binhi' ma deyom pikilanbi.
Angkan kam subay mbal takuddat bang kami binuwanan bahagi' min kaniya'bi.
12 Bang gurubi kasehe' taga-kapatut binalanja'an e'bi, luba'-lagi'na kami itu.
Saguwā' halam kami bay mikibalanja' ma ka'am minsan aniya' kapatut kami. Gom
pa'in kami anandalan kasigpitan bo' supaya halam aniya' maka'agpangan lapal ahāp
pasal Al-Masi.
13 Kata'uwanbi asal, minsan saga a'a maghinang ma deyom langgal pagkulbanan,
langgal ya pangā'an sigām kinakan. Maka saga imam ya anukbalan susumbali'an
pagkulban, binahagi'an du sigām isi hayop pagkulban.
14 Damikiyanna isab saga a'a magnasihat lapal ahāp, aniya' panoho'an Panghū' Isa
subay sigām binalanja'an e' sasuku magkahagad ma lapal inān.
15 Sagō' halam bay gunaku kapatutku. Maka ngga'i ka balanja' ya mohotku angkan
anulat ni ka'am. Padpad aku mikibalanja' ma ka'am, bilahi gi' aku amatay, sabab ya
pagbantugku in aku halam bay angamu' binalanja'an.
16 Mbal aku makajari magbantug pasal pagnasihatku lapal ahāp, sabab hinangku asal
bay panoho'an aku e' si Isa Al-Masi. Aheya kasusahanku bang mbal pagnasihatku.
17 Bang aku bay makapene'an di-ku maghinang buwattitu, patut du aku ginadjihan.
Sagō' ngga'i ka min baya'ku hal, tu'ud hinang bay pangandol e' Tuhan ma aku angkan
wajib hinangku.
18 Manjari ai panambahan aku? Katambahan aku bang pa'in tapagnasihatku lapal
ahāp ma halam aniya' bayadna, minsan aniya' kapatutku binalanja'an.
19 Luhaya aku magbaya'an di-ku, ngga'i ka aku banyaga'. Sagō' minsan buwattē',
magpabanyaga' aku di-ku maghinang ni a'a kamemon supaya aheka tabowaku angandol
ma si Isa.
20 Angkanna, bang aku palamud ma saga bangsa Yahudi, beya'ku addat sigām Yahudi
bo' supaya sigām tabowaku angandol ma si Isa. Minsan aku apuwas min sara' si Musa
ya niusul na pa'in e' bangsa Yahudi, beya'ku sadja sat'ggolku ma deyoman sigām, bo'
sigām tabowa angandol ma si Isa Al-Masi.
21 Bo' arapun bang aku magbeya' maka saga a'a ngga'i ka Yahudi, mbal beya'ku sara'
agama Yahudi. Beya'ku addat saga bangsa liyu bo' supaya sigām isab tabowaku angandol
ma si Isa. Sagō' minsan mbal beya'ku sara' agama Yahudi, masi du aku ameya' ma sara'
Tuhan sabab beya'ku du panoho'an Al-Masi.
22 Bang aku ganta' magbeya' maka saga a'a ya halam gi' ahogot pangandol sigām tudju
ni si Isa, amasali' aku di-ku ni sigām bo' supaya tabowaku angandol to'ongan. Manjari
minsan ai bangsa, pasali' aku ni sigām supaya aniya' min sigām lappasan min hukuman
dusa.
23 Angkan buwattē' hinangku, supaya pasaplag lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ni saga
a'a kamemon, bo' aku isab palamud ni kahāpan ya tumabeya' ma lapal ahāp.
24 Biyaksa kam ma hatulan paglomba, aheka a'a pasōd maglomba sagō' dangan du
anganda'ug bo' anambut kahāpan ya panungbas ma a'a anganda'ug. Paralilan ko'
itu ma ka'am ya bebeya'an Al-Masi, angkan kam soho'ku maglomba to'ongan bo' kam
makasambut kahāpan ma sinosōng.
25 Tali'-tali'unbi isab ya addat saga a'a bilahi maglomba. Magmahil sigām maka am-
aggat napsu sigām supaya makara'ug sampay minahaldika' maka korona dahun kayu,
ya al'kkas alanos. Sagō' kitam bebeya'an si Isa angangut pinaniya'an kamahaldika'an
ya anatas ni kasaumulan.
26 Angkan sengoranku a'a maglomba, ya mbal paragan m'ssa'-bidda' sabab aniya'
tudjuna tantu. Sengoranku isab a'a magsuntuk, ya mbal anuntuk pehē'-pi'itu sabab
aniya' tigi'na.
27 Paggatku napsuku sabab mbal aku bilahi sinulak e' Tuhan minsan bay makapag-
nasihat lapalna ma a'a kasehe'an.

10

Banda'an Pasal saga Ta'u-ta'u

1 Na, saga dauranakanku, ta'uhunbi pasal bay kalabayan saga pangkattam Yahudi
waktu kapameya' sigām ma si Musa ma masa awal e'. Bay kalandungan gabun sigām
kamemon, maka bay amaklay kamemon labay min tahik.
2 Ya dalilna, tapandi sigām ma deyom gabun maka ma deyom tahik, tanda' in sigām
beya' ma si Musa.
3 Kamemon sigām bay magkakanan kinakan ya pamuwan e' Tuhan.
4 Kamemon sigām bay maginuman bohe' ya pamuwan e' Tuhan, sabab magbeya' sigām
anginum bohe' paluwas min batu lakit ya bay sehe' sigām, ya dalilna Al-Masi.
5 Sagō' halam kasulutan atay Tuhan ma kaheka'an sigām e', angkan aheka alaglag ma
lahat paslangan.
6 Na, subay kitam amintāng min pakaradja'an ya bay tum'kka ni kamatto'ahantam
inān, supaya kitam mbal an'ppu sigām anganapsuhan la'at,
7 atawa anumba ni ta'u-ta'u buwat sigām kasehe' ma masa he'. Tasulat asal ma
deyom Kitab pasal bay kahinangan sigām, yuk-i, "Saga a'a inān bay magtingkō'an
magjamu pagduwa'ahan ta'u-ta'u ya pagtuhanan sigām. Puwas e', magt'nggehan sigām
magpangigal maka maghinang kasabulan."
8 Wajib kitam da'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, buwat bay tahinang e'
kasehe'an sigām. Angkan aniya' sigām labi duwampū' maka t'llungibu puhu' alaglag
ma deyom dang'llaw du.
9 Da'a na kitam angandusa pangandusta'tam kahandak Panghū'. Aniya' isab min
ka'mbo'-mbo'antam bay makahinang buwattē' ma masa awal, ati aheka sigām bay
amatay e' sowa.
10 Da'a isab pagmusmurinbi Tuhan ma sabab ai-ai pamat'nna'na ma ka'am, buwat bay
kapagmusmud sigām kasehe' ma masa awal e', angkan sigām bay pinapatay e' mala'ikat
pagmumulka'.
11 Na, tum'kka saga pakaradja'an inān ni sigām bo' aniya' pamintāngan saga a'a
ma patahunan katapusan itu. Tasulat isab ma Kitab supaya kitam mbal angahinang
buwattē'.
12 Angkan ko', bang aniya' a'a ma deyomanbi ilu amikilan di-na in imanna ahogot, a'a
inān subay kamaya'-maya' to'ongan bo' mbal tabowa maghinang dusa.
13 Kamemon sasat-manasat ya kalabayanbi mbal magbidda' maka sasat ya maumu
kalabayan e' bangsa manusiya'. Maka kapangandolan Tuhan, angkan kam mbal
pasagaranna sinasat labi min kosogbi. Sabab bang kam pinat'kkahan sasat sumiyan-
sumiyan, tantu kam binuwanan e'na kosog ma waktu kasasat bo' kam makasandal, ati
minnē' aniya' kapuwasanbi.
14 Angkan ko', saga bagay kalasahanku, da'a kam palamud anumba ni ta'u-ta'u.
15 Ahāp asal kōkbi, angkan yukku ma ka'am, dongdonginbi bissalaku itu bang b'nnal
atawa mbal.
16 Bang kitam magtipun angentom kamatay Panghū' Isa, anginum kitam min deyom
sawan ya pagsukulantam ni Tuhan. Tanda' saksi' ko' inān in kitam magdakayu' maka
Al-Masi ma sabab laha'na. Damikiyanna isab tinapay ya pagbahagi'antam, tanda' ko'
inān in kitam taga-lamud ma baran Al-Masi.
17 Sabab dakayu' du tinapay ya pagbahagi'antam kamemon, angkan kitam sali' dalil
ginhawa-baran dakayu' du, minsan aheka.
18 Kira-kirahunbi addat bangsa Isra'il e': sasuku sigām amangan min bay panukbal ni
Tuhan aniya' lamud sigām ma pagta'at ni Tuhan.
19 Na, mbal yukku aniya' pūs ma ai-ai pangalamas ni ta'u-ta'u, atawa aniya' kallum ma
ta'u-ta'u ya pangalamasan e'.
20 Tantu mbal, sagō' in susumbali'an pangalamas ta'u-ta'u, tinukbalan asal ni saga
saitan, ngga'i ka ni Tuhan. Maka kabaya'anku subay halam aniya' lamudbi ma binangsa
saitan.
21 Bang kam ganta' magtipun amangan maka anginum pangentomanbi Panghū' Isa,
mbal kam makajari palamud amangan maka anginum min bay pangalamas saga saitan.
22 Luwal bahā' bang kita bilahi anunggud Panghū'. Palabi bahā' ga'osanta min
ga'osanna?
23 Aniya' saga a'a ah'lling, yuk sigām, "Makajari kita angahinang ai-ai kabaya'anta."
B'nnal ko' inān, sagō' aniya' mbal makahāp. Makajari kita angahinang ai-ai, sagō' aniya'
hinang mbal makasōng pangandolta ni Tuhan.
24 Mbal ahāp bang baranta sadja ya kinannal, sagō' subay pagka'inagonanta pagkahita.
25 Makajari kam amangan sumbali'an ai-ai pinagdagangan ma tabu' minsan halam
tilawbi bang bay paglamas ni ta'u-ta'u. Halam aniya' dusabi amangan,

26 sabab tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, “Tuhan ya tag-dapu dunya itu maka
kakaya'-kaya'anna.”
27 Bang saupama aniya' a'a mbal magkahagad ma si Isa amowa kam amangan ma
luma'na, bo' kam bilahi pehē', makajari kam amangan ai-ai pangalabot ka'am minsan
mbal tilawbi bang bay paglamas atawa halam. Halam aniya' dusabi bang kam amangan.
28-29 Sagō' bang aniya' ganta' angahaka'an ka'am in kinakan inān bay paglamas ni
ta'u-ta'u, na, da'a kakanunbi. Kaissana, ma sabab sehe'bi ya bay angahaka'an ka'am,
karuwana, ma sabab kasasaw pikilanna bang kam ta'nda' e'na amangan lalamasan.
Ngga'i ka itikadbi ya asasaw, sagō' itikadna. Kalu aniya' atilaw bang angay iya pinaggat
amangan ai-ai kabaya'anku ma saukat aniya' a'a dangan asasaw pikilanna?
30 Angay iya sinoway ma ai-ai pagkakanna, bang bay pagsukulanna ni Tuhan?
31 Buwattitu panambungku: ai-ai kakanbi atawa inumbi, ai-ai hinang, subay nihinang
pagmahaldika'bi ma Tuhan.
32 Da'a pasasawunbi pikilan pagkahibi minsan sai-na, bangsa Yahudi ka atawa bangsa
ngga'i ka Yahudi, atawa pagkahibi jama'a Tuhan.
33 Beya'inbi aku itu sabab tuyu'anku anulut saga a'a kamemon ma ai-ai hinangku.
Ngga'i ka kahāpan baranku ya kannalku, sagō' kahāpan saga a'a kasehe'an, bang pa'in
sigām lappasan bo' makasōd ni sulga'.

11

1 Manjari sengorinbi aku buwat e'ku anengoran Al-Masi.

Pasal Pagturung Bu'un Bang Angarap ni Tuhan

2 Sanglitanta kam ma sabab pangentombi ma aku sakahaba' waktu, maka ma sabab
pameya'bi ma pamandu' ya bay pang'bbaku ma ka'am.
3 Na aniya' gi' pamandu'ku. Ta'uhunbi itu: si Isa Al-Masi ya pagmakōkan kal'llahan,
ati l'lla ya pagmakōkan kah'nda'an sigām, maka Tuhan ya pagmakōkan Al-Masi.
4 Bang kam magtipun dajama'ahan magsambahayang, bo' aniya' l'lla angamu'-ngamu'
atawa amaluwas lapal min Tuhan, bang iya ganta' aturung, pahina'na Al-Masi ya
pagmakōkanna.
5 Sagō' bang d'nda ya angamu'-ngamu' atawa amaluwas lapal min Tuhan ma deyom
katipunanbi ma halam magtinurung, pahina'na h'llana ya pagmakōkanna. Mbal
magbidda' d'nda inān maka d'nda bay binagongan kōkna, bang takdil isab ni kaiya'an.
6 Bang d'nda mbal tu'ud anurungan kōkna ma deyom katipunanbi, subay iya
magpagunting apu'ut. Sagō', pagka makaiya'-iya' bang d'nda binagongan atawa
pinapu'ut bu'unna, subay iya magtinurung.
7 Mbal patut bang l'lla magtinurung sabab l'lla ya pinapanjari pamandogahan
kajarihan maka kamahaldika'an Tuhan. Sagō' d'nda ya pamandogahan kamahaldika'an
l'lla
8 sabab l'lla ya bay pinapanjari dahū e' Tuhan. Ngga'i ka l'lla ya pinapanjari min baran
d'nda, sagō' d'nda ya pinapanjari min baran l'lla.
9 Maka ngga'i ka l'lla ya pinapanjari pamalimbang ma d'nda, sagō' d'nda ya
pinapanjari pamalimbang l'lla.
10 Angkan subay magtinurung d'nda, tanda' saksi' ma saga mala'ikat in iya kapag-
baya'an e' h'llana.
11 Malaingkan in kitam ma deyom okoman Panghū' Isa subay magtabang-tiyabangi
d'nda maka l'lla. Mbal manjari bang hal l'lla atawa hal d'nda.
12 Bay pinapanjari d'nda luwas min baran l'lla, saguwā' d'nda ya anganakan l'lla. Maka
min Tuhan asal ai-ai kamemon.
13 Na, angandongdong kam di-bi: patut bahā' bang d'nda anabbut ni Tuhan ma deyom
katipunanbi ma mbal magtinurung?
14 Kata'uwanbi, sangay min katagna' makaiya'-iya' asal bang l'lla ataha' bu'unna,
15 sagō' bang d'nda ataha' bu'unna, ya he' makamanis iya. Kaniya'an iya bu'un ataha'
paturung kōkna.
16 Na, bang aniya' mailu bilahi anganjawab pasal ina'an-i, ya itu panambungku ma
iya: halam aniya' kal'ngnganan saddī ma kami maka ma saga jama'a Tuhan mainggga-
maingga lahat.

Pangentoman ma Kamatay Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-27; Markus 14:22-25; Lukas 22:14-20)

17 Aniya' gi' panoho'anku ma ka'am, sagō' mbal kam sanglitanku. Sababna, bang kam
magtipun angarap ni Tuhan, ngga'i ka kahāpan ya kaluwasanna sagō' kala'atan.

18 Muna-muna itu: makakale aku hunub-hunub in ka'am kono' mbal magdauyunan
bang magtipun. B'nnalna hunub-hunub inān, bang ma aku.
19 Patut isab bang aniya' pagbidda'an ma ka'am, supaya atampal bang sai min ka'am
ya makasulut atay Tuhan.
20 Ma waktu kapagtipunbi amangan pangentoman kamatay Panghū' Isa, sali' ngga'i
ka Panghū' Isa ya taentombi.
21 Sabab aniya' kam pasa'ut amangan kinakan bay bowabi ati mbal kapinanbi sehe'bi.
Jari aniya' kam lingantu, maka aniya' maglangohan sabab makalandu' he'na anginum.
22 Angay bahā'! Halam aniya' luma'bi pamangananbi dahū? Atawa kabaya'anbi
tu'ud subay amariki'-diki' saga pagkahibi jama'a Tuhan, maka amahina' saga sehe'bi
kamiskinan? Daka ai pamissalaku ma ka'am ma pasal hinangbi buwattilu! Bilahi kam
bahā' sanglitanku? Tantu mbal.
23 Bay pamandu'ku ma ka'am ya bay pang'bba aku e' Panghū'. Ma sangom kapanukbal
Panghū' Isa ni saga bantana, bay iya angā' tinapay.
24 Aubus pa'in pagsukulanna ni Tuhan, pinagpōng e'na. Yukna ni saga mulidna,
"Baranku ko' itu, ya pamalilla'ku ni kamatay ma sababbi. Amangan kam tinapay itu
pangentomanbi aku."
25 Damikiyanna isab inuman. Aubus pa'in e' sigām amangan, ningā' sawan e' si Isa.
Yukna, "Inuman itu paltanda'an ma kapagsulutan baha'u ya panganjanji' Tuhan ma
ka'am, tatuman e' laha'ku. Isbatunbi, pangentomanbi aku sakahaba' kam anginum."
26 Hatulanna, sakahaba' kam amangan tinapay itu sampay anginum min sawan itu,
tapasaplag e'bi kamatay si Isa sampay ta'abut waktu kabalikna pi'itu.
27 Angkan ko', sai-sai amangan tinapay maka anginum min sawan Panghū' itu ma
halam abontol pangatayanna, a'a inān katōngan dusa sabab halam pagaddatanna baran
Panghū' Isa sampay laha'na.
28 Subay kam angaliling di-bi dahū bo' yampa kam amangan tinapay maka anginum
min sawan.
29 Sabab sai-sai amangan atawa anginum ma halam tasilangna baran Panghū' Isa bang
ai hatina, amat'kkahan iya di-na hukuman Tuhan pagka buwattē' pamanganna maka
panginumna.
30 Ya he' po'onna angkan aheka ma deyomanbi ilu magkalammahan, maka aniya' isab
amatay.
31 Bang kita ganta' angaliling di-ta dahū, mbal kita taluwa' hukuman.
32 Bang kita nihukum maka bininasa e' Panghū' Isa, hatina bini'at kitam bo' supaya
mbal pinat'kkahan hukuman nalka' sambeya' maka saga a'a ya mbal angisbat Tuhan.
33 Manjari itu, saga dauranakanku, bang kam magtipun amangan pangentoman
kamatay Panghū' Isa, lagad-lagarinbi saga kasehe'anbi.
34 Bang aniya' kam lingantu, subay iya amangan dahū ma luma'na, bo' kam mbal
t'kkahan hukuman Tuhan ma waktu kapagtipunbi. Na, in pasal saga palkala' kasehe',
subay na aku mailu bo' yampa salassayku.

12

Saga Kapandayan Pamuwan e' Rū Tuhan

1 Na, saga dauranakanku, bilahi aku amahatian ka'am pasal kapandayan pamuwan e'
Rū Tuhan supaya kam mbal a'awam.
2 Taentombi bay kahalanbi tagna', waktubi halam gi' beya' ma si Isa, tabowa-bowa
sadja kam e' saga hibilis bo' maghinang ni saga pagtuhanan ya mbal makabissala.
3 Angkan yukku ma ka'am, bang a'a kapagbaya'an e' Rū Tuhan mbal iya makapah'lling
pangkal ma si Isa. Halam aniya' makapasab'nnal in si Isa pagpanghū'anna bang ngga'i
ka min Rū Tuhan.
4 Na, ginisan asal kapandayan ya min Rū Tuhan, bo' pa'in dakayu' du Rū ya amuwan.
5 Magginis isab saga hinang pananabang, sagō' tunggal du Panghū' Isa ya paghinan-
gan.
6 Magginis bowahan hinangta dangan maka dangan, sagō' dakayu' du Tuhan ya
amuwan ta'u bo' supaya tahinangta ai-ai bay pamahinang kitam kamemon.
7 Kitam saga bebeya'an si Isa Al-Masi kamemon, pinagtopod-toporan paltanda'an in
Rū Tuhan pat'nna' asal ma deyom ataytam, bo' supaya kitam kaniya'an kahāpan sama-
sama.
8 Aniya' a'a kabuwanan kapandayan e' Rū Sussi amahati pandu' alalom, aniya' isab
kabuwanan kapandayan amaluwas pangita'u.

9 Tunggal du Rū Tuhan ya amuwan saga kapandayan itu, halam aniya' saddī. Aniya'
kabuwanan pangandol akosog to'ongan, maka aniya' kabuwanan kapandayan amauli'
saga saki.
10 Aniya' a'a kabuwanan barakat bo' tahinangna saga hinang barakatan, aniya' isab
kabuwanan kapandayan e' Rū Tuhan amaluwas lapal Tuhan, maka aniya' a'a kasehe'
kabuwanan pangita'u anilang kapandayan a'a bang b'nnal min Rū Tuhan. Aniya' a'a
kabuwanan kapandayan makabissala saga bissala saddī ya mbal tahatina, maka aniya'
isab kabuwanan pangita'u magpahati bang ai binissala inān.
11 Sagō' tunggal du Rū Tuhan ya magkabaya'an amuwan saga kapandayan itu, maka
pinagsaddī-saddī isab pamuwanna ma manusiya' dangan maka dangan.

Pamaralilan Pasal Baran A'a

12 Kitam saga bebeya'an Al-Masi sali' dalil dakayu' ginhawa-baran du, bo' aheka
pagdayawna indaginis. Sagō' minsan aheka pagdayawna, dakayu' du baran atibu'uk.
13 Sabab kitam itu, bangsa Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, banyaga' maka ngga'i
ka banyaga', bay pinandi e' Rū Tuhan dakayu'-kayu', pinapagdakayu' sali' dalil baran
atibu'uk. Pinahōpan kitam Rū Tuhan sali'-sali'.
14 Na, bang niralil ginhawa baran itu, ngga'i ka daginis kamemon pagdayawna.
Magginis asal.
15 Bang saupama ah'lling tape' pasal kahālanna, yukna, “Aku itu ngga'i ka suku' ma
baran itu, sabab ngga'i ka aku tangan.” Sagō' suku' baran asal, minsan asā' pangannalna.
16 Ya du isab bang tainga ya ah'lling, yukna, “Ngga'i ka aku suku' baran itu sabab ngga'i
ka aku mata,” tantu iya suku' ma baran.
17 Bang bay mata lungbus katibu'ukan baran a'a, buwattingga pakakalena? Bang bay
tainga lungbus, buwattingga pangahamutna?
18 Sagō' ya b'nnalna, pinapanjari e' Tuhan ginisan pagdayaw baranta kamemon,
nihatul e'na ma buwat kabaya'anna.
19 Mbal kaōnan baran bang mata lungbus atawa tainga lungbus.
20 Bang pina'amu, aheka ginisan pagdayaw bo' pa'in baran dakayu' du.
21 Mbal manjari bang mata ah'lling ni tangan, yukna, “Halam aniya' kagunahanku ma
ka'a.” Damikiyanna bang kōk ah'lling ni tape', yukna, “Halam du aniya' kagunahanku
ma ka'am.”
22 Sabab ya b'nnalna, saga pagdayaw ya pangannalta aguya', aheya asal kagunahanna.
23 Saga pagdayaw baranta ya yukta ariki' kagunahanna, ya na he' subay ayaranta
pahāp. Saga pagdayaw ya mbal ahāp ninda', subay pas'mmekanta pahāp.
24 Maka saga pagdayawta ahāp luwana, minsan mbal pinahāp. Bay pinapagsugpat
pagdayaw baran itu e' Tuhan ati pinalabi e'na kahāpan ma saga pagdayaw ya mbal
pinagaddatan,
25 supaya halam aniya' palsagga'an ma deyom ginhawa-baranta itu. Gom pa'in
magtabang-tiyabangi saga pagdayawna kamemon.
26 Bang kap'ddi'an pagdayaw baranta dakayu', magtūy pananam ni saga pagdayaw
kamemon. Damikiyanna isab bang aniya' pagdayawta dakayu' sinanglitan, kinōgan
baranta kamemon.
27 Ya na itu hatian bay pamaralilku he': ka'am saga jama'a Al-Masi sali' dalil ginhawa-
baranna, maka ka'am dangan maka dangan sali' pagdayawna indaginis.
28 Jari Tuhan ya amat'nna' kamemon pagdayaw ma deyoman kajama'ahan si Isa
Al-Masi. Kaissa, aniya' saga a'a kawakilan e'na magnasihat lapal ahāp pasal si
Isa Al-Masi, karuwana, aniya' a'a kabuwanan kapandayan amaluwas lapal Tuhan
ni manusiya', kat'lluna, aniya' saga a'a kabuwanan kapandayan magpandu'. Puwas
e' aniya' kabuwanan kapandayan angahinang saga hinang kawasahan, bo' pasunu'
a'a kabuwanan barakat pamauli'na saga saki, maka aniya' kabuwanan kapandayan
anabang ma saga sehe'na. Aniya' kabuwanan kapandayan amal'ngngan hinang a'a
kasehe'an, maka aniya' isab kabuwanan kapandayan amissala ma bahasa mbal tahati
sigām.
29 Mbal kawakilan saga bebeya'an Al-Masi kamemon, mbal sinō' magnasihat
kamemon. Mbal kabuwanan kapandayan saga a'a kamemon maghinang hinang
kawasahan,
30 atawa magpauli' saki, atawa magbissala ma bahasa mbal tahati sigām, atawa
amahati bang ai binissala inān.
31 Tuyu'inbi kapandayan ya kagunahan to'ongan.

Saguwā' aniya' gi' palabi to'ongan min kapandayan itu kamemon, hatina lasata ma
kasehe'anta.

13

Pasal Lasa

1 Bang aku saupama taga-kapandayan amissala bahasa manusiya' kamemon sampay
bahasa mala'ikat, halam du aniya' pūsna bang aku mbal alasa. Kapandayanku he' sali'
lling agung hal angulenseng, atawa mital hal tinitik pehē'-pi'itu.
2 Minsan aku taga-kapandayan amaluwas lapal deyo' bay min Tuhan, maka minsan
tahatiku ai-ai bay tatau' e' Tuhan, minsan isab aku bal-iman bo' makapahigin būd min
baina, bang halam aniya' lasaku ma pagkahiku halam du aniya' kapūsanku.
3 Minsan pamuwanku alta'ku kamemon ma miskin, maka minsan paglilla'ku baranku
tinunu' ma sabab si Isa, bang halam aniya' lasaku ma pagkahiku halam du aniya'
pahala'ku.
4 Bang kita ganta' alasa ma pagkahita, tantu sigām imananta. Ma'ase' sadja kita. Mbal
kitam angihid, mbal alanga pagatayta, mbal kita magmalangkahi.
5 Bang kita alasa ma kasehe'anta a'addat du kita ma sigām. Mbal kita angannal ma
baranta sadja, mbal kita ab'nsi, mbal isab anau' kala'atan ma deyom atayta.
6 Bang kita alasa mbal kita ka'amuhan ma a'a maghinang ala'at, sagō' ka'amuhan kita
ma kasab'nnalan.
7 Bang kita alasa mbal kita sinumu angahampanan sehe'ta. Taptap du kita angandol,
maka aholat, maka angimanan ai-ai.
8 Lasa itu anatas ni kasaumulan, sagō' palabay sadja saga kapandayan, minsan
kapandayan amaluwas lapal bay min Tuhan, atawa kapandayan amissala saga bahasa
mbal tahati. Ya du isab bang kita kabuwanan pangita'u alalom, palabay du isab.
9 Sabab minsan buwattingga pangita'uta, minsan buwattingga kapandayanta
amaluwas lapal min Tuhan, taga-kulang du.
10 Sagō' bang tatuman na saga maksud Tuhan, palabay du saga kapandayan taga-
kulang inān.
11 Aku itu, ma waktu kaonde'-onde'ku, palkuli-kulihan onde' asal llingku maka
pamikilku maka akkalku. Sagō' buwattina'an, pagka aku asangpot na, ka'bbahanku
kapagonde'-onde'ku.
12 Ya ta'uta buwattina'an sali' dalil a'a ang'nda' ni deyom samin gabul. Sagō' ma llaw
sinōng inān magalop du kita maka iya. Kulang lagi' ta'uku pasal Tuhan buwattina'an,
sagō' ajukup du kata'uku ma iya ma sinosōng, dasali' maka kata'u Tuhan ma aku.
13 Manjari t'llu du anatas ni kasaumulan: pangandolta maka pangaholatanta maka
lasata. Sagō' ma deyom t'llu itu lasa ya katobtoban ahāp.

14

Saga Kapandayan Pamuwan e' Rū Tuhan

1 Pagmatayinbi lasa, tuyu'inbi isab saga kapandayan min Rū Tuhan, luba'-lagi'na
kapandayan magpaluwas lapal bay min Tuhan.
2 Bang a'a kabuwanan kapandayan amissala saga bahasa mbal tahati e' kaheka'an,
Tuhan du ya pamissalahanna, ngga'i ka pagkahina manusiya', sabab halam aniya'
manusiya' makahati iya. Pinabissala iya e' Rū Tuhan sagō' kalimbungan hatina pagga
halam aniya' makahatian iya.
3 Sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan, pamissalahanna saga pagkahina
manusiya', angkan sigām kaniya'an tatabangan maka kakosogan iman, maka kahantap
pangatayan.
4 Bang a'a ganta' amissala ma saga bahasa mbal tahati, luwal baranna ya tatabangna,
sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan tatabangna saga jama'a si Isa dapalhim-
punan.
5 Ka'amuhan aku bang ka'am kamemon ilu makabissala ma saga bahasa mbal tahati
e' kaheka'an, sagō' labi gi' ahāp bang kam kabuwanan kapandayan pamaluwas lapal
bay min Tuhan. Sabab bang a'a ata'u amaluwas lapal bay min Tuhan, aheya lagi'
kagunahanna min a'a amissala bahasa saddī. Taga-kagunahan isab saga bahasa mbal
tahati bang pa'in aniya' amahati supaya tatabang saga jama'a kamemon.
6 Saga dauranakanku, bang aku ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' aku amissalahan ka'am ma
bahasa saddī ya mbal tahatibi, ai kagunahanna? Halam aniya'. Ya sadja makahāp ka'am
bang kam bowahanku lapal bay pamata'u aku e' Tuhan, atawa pangita'u, atawa pituwa
bay min Tuhan, atawa bang kam pandu'anku.
7 Dalilunbi soleng atawa biyula bang pinah'lling. Mbal kahangpatan batbatanna bang
mbal ahapal llingna.

8 Ya du isab bang a'a amah'lling tiyup-tiyup pamasakap saga sundalu, bang mbal
ahapal llingna halam aniya' sundalu magsakap.
9 Damikiyanna ma ka'am, bang mbal ahangpat bissalabi mbal tata'u bang ai hatulanna.
Ai-ai pamissalabi tabowa paleyang e' baliyu.
10 Magginis bahasa ma kaluha'an dunya itu, ati taga-ma'ana kamemon.
11 Sagō' bang aniya' a'a ganta' ah'lling ni aku bo' mbal tahatiku bahasana, in aku maka
a'a inān sali' bangsa magsaddī mbal maghati.
12 Na pagka kam atuyu' binuwanan kapandayan e' Rū Tuhan, angutunbi kapandayan
aheya kagunahanna, pamahogot pangandol saga jama'a dapalhimpunan kamemon.
13 Angkan ko', bang a'a makapamissala ma saga bahasa saddī ya mbal tahati e'
kaheka'an, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan bo' pinaniya'an kapandayan magpahati
ai-ai bay bissalana.
14 Sabab bang aku angamu' duwa'a ma bahasa mbal tahatiku, angamu' aku min deyom
atayku sagō' mbal talamud akkal-pikilanku.
15 Jari, ai subay hinangku? Angamu' duwa'a aku min deyom pangatayanku, maka
min akkal-pikilanku. Angalang aku pamudji Tuhan, min deyom pangatayanku maka
min akkal-pikilanku.
16 Bang kam ganta' magsukul ni Tuhan min deyom pangatayanbi sadja, bo' mbal
kahangpatan e' saga jama'a kasehe'an ma pagtipunanbi, buwattingga e' sigām maka-
pangaho' ma pagsukulbi ilu?
17 Minsan ahāp bowahan pagsukulbi mbal makahāp pangandol kasehe'anbi sabab
mbal tahati.
18 Magsukul aku ni Tuhan, in aku kabuwanan kapandayan amissala saga bahasa mbal
tahati e' a'a kasehe'an, labi aheka min ka'am kamemon.
19 Sagō' bang aku ma palhimpunan saga jama'a si Isa bilahi gi' aku amah'lling saga
lima kabtang sadja, bang pa'in tahati e' kasehe'an. Da'a laksa'an kabtang ma bahasa
mbal tahati.
20 Saga dauranakanku, pasangpotunbi pikilanbi. Pasali' kam ni onde'-onde' bang takdil
ni kala'atan, sagō' da'a sengorinbi onde'-onde' ma akkal-pikilanbi.
21 Tasulat ma deyom Kitab ya bay pamissala Tuhan ma bangsa Isra'il, yuk-i.
"Ka'am saga a'aku itu, yuk Tuhan,
aniya' soho'ku bangsa liyu amissala ni ka'am,
a'a amissala saga bahasa saddī.
Minsan sigām amalatun lapalku ni ka'am,
mbal aku kalebi."
22 Jari kata'uwanta na pasal kapandayan amissala bahasa saddī. Paltanda'an ko' itu
ma saga a'a ya mbal magkahagad, ngga'i ka ma a'a ya magkahagad na. Ya kapandayan
amaluwas lapal bay min Tuhan, paltanda'an ko' inān ma saga a'a magkahagad, ngga'i
ka ma a'a ya mbal gi' magkahagad.
23 Angkanna, bang kam magtipun, bo' aniya' pasōd a'a mbal ata'u atawa mbal am'nnal,
bo' takale kam magbissala lullun ma saga bahasa mbal tahati, tantu sigām ah'lling in
ka'am binelaw.
24 Malaingkan bang aniya' pasōd ni palhimpunanbi hinabu kam amaluwas lapal bay
min Tuhan, tantu iya kamattanan e'bi kamemon ma sabab dusana maka katōngan dusa
isab.
25 Paluwas saga pikilanna bay limbunganna ati tabowa iya pasujud amanyabut ni
Tuhan. Magpasab'nnal iya, yukna, "Magsab'nnal aku, ilu Tuhan ma deyomanbi."

Paghinang ni Tuhan Subay Auntul

26 Na ai lagi', saga dauranakanku? Buwattitu pamituwaku: bang kam magtipun
dapalhimpunan, ahāp bang kam taga-kalangan pamudji ma Tuhan, atawa pamandu' ma
kasehe'an, atawa lapal bay pamata'u e' Tuhan, atawa bissala ma bahasa saddī. Ahāp
isab bang aniya' a'a taga-kapandayan magpahati bissala inān. Ai-ai hinangbi subay patut
pamahogot pangandolbi.
27 Bang aniya' a'a bilahi amissala ma bahasa mbal tahati e' kaheka'an, sarang bang
duwangan atawa t'llungan mags'lle'-s'lle' amissala. Subay aniya' magpahati isab.
28 Bang halam aniya', in a'a taga-kapandayan ma bahasa inān subay mbal ah'lling ma
palhimpunan, luwal ni baranna maka ni Tuhan.
29 Damikiyanna bang aniya' amaluwas lapal deyo' bay min Tuhan, sarang isab bang
duwangan atawa t'llungan ya mags'lle'-s'lle'. Subay nirongdongan isab lapal sigām e' a'a
kasehe'an ma palhimpunan inān bang b'nnal bay min Tuhan.

30 Sagō' bang aniya' a'a pinaniya'an lapal min Tuhan sabuna akale-kale, subay
pahondong a'a ya amissala tagna'.
31 Bang buwattē' makapags'lle'-s'lle' kam kamemon amaluwas lapal min Tuhan, bo'
supaya kapandu'an kamemon sampay pinahantap atay sigām.
32 Saga a'a taga-barakat amaluwas lapal bay min Tuhan, subay ata'u amaggat baya'
sigām amissala,
33 sabab kabaya'an Tuhan subay auntul maka ahantap kapagtipunbi. Mbal iya bilahi
ma kasasawan.
Bang bineya' kabiyaksahan saga palhimpunan Al-Masi kamemon,
34 saga d'nda subay pahantap sabu sigām ma palhimpunan. Mbal sigām pinalamud
magsambung himumūngan sabab bang ma dakayu' sara' Yahudi, "kar'ndahan subay
magmaluluy sadja."
35 Bang aniya' panilaw sigām subay h'lla sigām ya patilawan pagt'kka ni luma', sabab
makaiya'-iya' bang d'nda anuli-nuli ma deyom palhimpunanbi.
36 Pangannalbi bahā' in ka'am po'onan lapal Tuhan? Hal ka'am ya pinakalehan
lapalna?
37 Bang aniya' a'a mailu amikilan di-na in iya taga-barakat amaluwas lapal min Tuhan,
atawa aniya' saddī bay pamatulun iya e' Rū Tuhan, subay akuhanna sulat itu bay min
panoho'an Panghū'.
38 Sagō' bang a'a ilu mbal akale ma bay yukku he', da'a iya ikutunbi.
39 Angkan ko', saga dauranakan, subay tuyu'inbi kapandayan magpaluwas lapal bay
min Tuhan. Da'a isab lāngunbi pamissala ma saga bahasa ya mbal tahati e' kaheka'an.
40 Ai-ai hinangbi ma waktu kapagtipunbi subay ahatul maka auntul.

15

Pasal Kallum Al-Masi Pabalik

1 Na, saga dauranakanku, bilahi aku amaentoman ka'am pabīng pasal lapal ahāp bay
pagnasihatku ma ka'am. Bay na tataima'bi lapal inān pasangdolan imanbi.
2 Sabab lapal itu ya sababanna angkan kam lappasan min hukuman dusa, bang pa'in
kam pat'ttog ma pandu' bay pamata'uku ka'am. Bang kam ganta' mbal pat'ttog, kaliman
bay kapam'nnalbi.
3 Bay pasampayku ni ka'am lapal pandu' bay pamata'u aku, pandu' labi ahalga' min
kamemon bay pagnasihatku ni ka'am. Hatina Al-Masi bay amatay pamapuwas dusatam,
buwat bay tasulat ma deyom Kitab.
4 Amatay pa'in, bay iya kinubul, maka ta'abut pa'in kat'llumbahangina ma deyom
kubul, pinakallum iya pabīng buwat bay tasulat ma deyom Kitab.
5 Allum pa'in iya, patuwa' iya ni si Petros, bo' patuwa' isab iya ni saga a'a kasangpū'
maka duwa bay kawakilanna.
6 Puwas e' patuwa' iya ni saga a'a bay pamulid ma iya, aniya' sigām labi lima hatus
bay magtimuk. Kaheka'an sigām masi allum sampay ni kabuwattina'anan sagō' aniya'
kasehe'an wa'i na amatay.
7 Puwas e' isab patuwa' iya ni si Yakub, bo' patuwa' pabalik ni saga a'a bay kawakilanna
kamemon.
8 Katapusanna, patuwa' iya ni aku, bo' pa'in aku itu sapantun onde'-onde' nianakan
ma ngga'i ka gi' bulananna.
9 Aku itu areyo' min a'a kawakilan kamemon. Arapun aku da'a niōnan wakil si Isa,
ma sabab kapaminjala'ku ma saga bebeya'anna.
10 Sagō' aheya lasa maka ase' Tuhan ma aku, ya angkan buwattitu na kahālanku.
Aniya' isab kamaujuran lasana maka ase'na ma aku, sabab ai-ai pamahinangna aku
subay sangsā'anku to'ongan labi gi' min saga pagkahiku ya kawakilan si Isa. Sagō' ngga'i
ka min kosogku ya angkan aku makahinang buwattē', sagō' min tabang Tuhan ma aku.
11 Malaingkan dakayu' du lapal ya pinasaplag e' kami kamemon, ai-na ka aku atawa
saga a'a kawakilan kasehe'an. Ya ko' ina'an lapal ya pagkahagadbi na.

Pasal Kitam Pinakallum Pabīng

12 Na, pagka Al-Masi ya pagnasihat kami, in iya bay pinakallum e' Tuhan min
kamatayna, angay ka'am kasehe' ilu ah'lling in a'a magpatayan mbal pinakallum
pabīng?
13 Bang b'nnal ya yukbi, hatina Al-Masi halam du bay pinakallum min kamatayna.
14 Maka bang b'nnal ya yukbi in Al-Masi halam bay pinakallum pabīng, halam
aniya' kapūsan bay pagnasihat kami ma ka'am, maka pagkahagadbi halam aniya'
kagunahanna.

15-16 Ngga'i ka hal e'-i. Bang b'nnal ya yukbi in saga a'a magpatayan mbal pinakallum
pabalik e' Tuhan, hatina in Al-Masi halam bay pinakallum pabalik. Maka putingan isab
kami itu pasal Tuhan, pagka yuk kami in iya bay makapakallum Al-Masi, bo' pa'in halam.
17 Maka bang Al-Masi halam bay pinakallum pabīng, hatina pangandolbi ma iya halam
du aniya' kapūsanna, maka dusabi masi angakkot ma ka'am.
18 Saga bebeya'an si Isa isab ya magpatayan inān, wa'i amutawan min Tuhan.
19 Maka halam aniya' kahāpan lagaranta ma liyu ahirat bang b'nnal halam aniya'
kaholatantam min Al-Masi puwas min dunya ītu. Jari kapagandu'-andu'an kitam labi
min a'a kamemon.
20 Sagō' ya b'nnalna, tantu Al-Masi tapakallum min kamatayna. Pinakallum iya dahū
min kamemon, pamatuman in a'a magpatayan pasunu' pinakallum.
21 Magkamatay binangsa manusiya' kamemon sabab dusa ya bay tahinang e' dangan
a'a, damikiyanna isab tapakallum manusiya' kamemon ma sabab tahinang e' a'a dangan.
22 Magkamatay manusiya' kamemon sabab dambeya'an maka si Adam, sagō'
pinakallum kitam kamemon pagka dambeya'an maka Al-Masi.
23 Pinakallum kitam dangan maka dangan ma untulanna. Dahū Al-Masi, bo' kitam
palsuku'anna ma waktu kapi'ituna pabalik.
24 Puwas e', ta'abut ganta'an dunya ati tara'ug e' Al-Masi kamemon bay palbantahan
Tuhan, ai-na ka saga nakura', ai-na ka saga kawasa, ai-na ka saga gaga'osan. Manjari
ni'nde'an e' Al-Masi kapagparintana ni Mma'na Tuhan.
25 Sabab maksud Tuhan asal in Al-Masi subay ang'ntan pagparinta sampay ta'abut
waktu kara'ugna saga palbantahanna kamemon.
26 Bang aubus nira'ug saga palbantahan kamemon, tara'ug na banta katapusan, ya na
kamatay ma manusiya'.
27 Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Pinat'nna' e' Tuhan ai-ai kamemon
ma deyo' pād-tape'na.” Tantu mbal beya' Tuhan ma “ai-ai kamemon” ya pinagsambat
itu. Atampal ko' itu sabab Tuhan ya amat'nna' ai-ai kamemon ma pagbaya'an Al-Masi.
28 Bang itu atammat na, pareyo' isab Anak ni iya, ya bay amat'nna' ai-ai kamemon ma
deyo'anna. Jari Tuhan ya makapagtuhan ma kamemon.
29 Na, bang saupama b'nnal ya yuk kasehe'an, in a'a magpatayan mbal pinakallum
pabalik, buwattingga saga a'a ya pinandi ganti' saga pagkahi sigām bay amatay? Angay
sigām ameya' ma addat buwattē', bang hati mbal pinakallum saga pagkahi sigām?
30 Maka kami itu, angay kami magmalilla' palabay min ka'aniban sararan-daran, bang
kami mbal pinakallum du ma llaw damuli?
31 Haka'anta kam, saga dauranakan, in aku itu sa'agon-agon amatay kahaba'
llaw. Malaingkan ka'am ya kakōganku ma sabab kapameya'bi ma si Isa Al-Masi ya
Panghū'tam.
32 Bang hal palkuli-kulihan dunya itu ya holatanku, angay aku angatu ma saga bantaku
ma Epesos itu, ya sapantun halimaw angal'kkob? Bang aku b'nnal mbal pinakallum
pabalik ma llaw damuli, ahāp lagi' aku maghāp palasahan ma dunya itu, buwat yuk
bissala he',
“Magkakan kita maka maginum,
sabab amatay du kita ma salung-simuddai.”
33 Da'a pasā'unbi pamikilbi. Bang kita dansehe'an maka a'a ala'at addatna, tantu kita
tabowa maghinang kala'atan.
34 Jari pahantapun pamikilbi! Pahali kam magdusa, sabab aniya' min ka'am ilu masi gi'
a'awam pasal Tuhan, angkan kam subay aiya'.

Pasal Baran Baha'u

35 Kalu aniya' atilaw, yukna, “Buwattingga pamakallum a'a amatay? Buwattingga
baranna bang iya allum pabīng?”
36 Sali' halam aniya' akkalbi atilaw buwattē'. Pandogahinbi binhi' tinanom. Bang
tanombi ni tana', subay angahansul dahū bo' yampa pauplut ugbusna.
37 Bang kam ganta' ananom binhi' pai atawa binhi' saddī, ngga'i ka katibu'ukan
tinanom ya tanombi ni tana', luwal binhi'na.
38 Manjari binhi' inān pinajukupan e' Tuhan ma buwat kahandakna. Saga binhi'
indaginis, magsaddī-saddī pangluwahanna kaniya-kaniya.
39 Sampay ai-ai binangsa taga-napas ma dunya itu, maggintil isab isina kaniya-kaniya.
Saddī isi manusiya', saddī isi hayop, saddī isab isi kamanuk-manukan maka isi daing.
40 Aniya' baran magindaginis ma sulga', aniya' baran magindaginis ma dunya itu.
Saddī manis kabaranan ma sulga', saddī isab manis kabaranan ma dunya.

41 Ahāp sawa mata llaw, ahāp sawa bulan, maka ahāp isab sawa bitu'un, sagō'
magsaddī-saddī ya kahāp sawa sigām. Minsan saga bitu'un, magsaddī-saddī du isab
kahāp luwana.
42 Na, buwattē' ya dalil manusiya' magpatayan bang pinakallum pabīng min kamatay.
Ya baran kinubul ma deyom tana' angahansul du, saguwā' bang pinakallum na mbal
magkamatay ni kasaumulan.
43 Pagkubul ma baranta, ala'at ninda' maka halam aniya' kosogna. Sagō' bang
pinakallum na pabīng, aheya manisna maka akosog to'ongan.
44 Ya baran manusiya' kinubul itu papanjarihan asal bay min dunya itu, sagō' bang
talbangun na min kamatay, baran baha'u na, papanjarihan sulga' na! Bang aniya' baran
papanjarihan min dunya itu, aniya' du isab baran papanjarihan ma sulga',
45 buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Si Adam tagna' bay kabuwanan kallum e'
Tuhan." Sagō' aniya' gi' Adam damuli, hatina Al-Masi ya po'onan kallum pamakallum
ma manusiya'.
46 Subay dahū baranta papanjarihan min dunya, bo' yampa baran papanjarihan ma
sulga'.
47 Si Adam tagna' inān bay kinompol min tana', sagō' si Adam damuli itu min sulga'
asal.
48 Saga a'a suku' ma dunya itu dasali' asal maka si Adam ya bay kinompol min tana'.
Sagō' a'a suku' ma sulga' pasali' ni a'a dakayu' ya min sulga', hatina si Isa.
49 Ya luwa baranta ma buwattitu an'ppu baran si Adam ya bay kinompol min tana',
sagō' bang kita mahē' ma sulga' an'ppu kita baran si Isa, a'a min sulga'.
50 Haka'anta kam, saga dauranakanku, in baranta ma dunya itu mbal du kaniya'an
palsuku'an ma pagparinta Tuhan. Baranta magkahalu' itu mbal kaniya'an kallum taptap
ni kasaumulan.
51 Pakale kam bo' kam pata'uku pasal bay nilimbungan e' Tuhan waktu tagna', sagō'
pinabukis na ma buwattina'an. Kitam bebeya'an si Isa Al-Masi mbal magkamatay
kamemon, sagō' pinindahan du barantam kamemon
52 ma deyom dasasa'at, ma dapillawan mata. Saru'un-du'un sadja du bang pinah'lling
na tiyup-tiyup pamatapus alam. Saru'un-du'un pinakallum du saga pagkahitam bay
magpatayan, ati mbal na magkamatay sampay ni kasaumulan. Maka kitam ya masi
allum ma waktu kapi'ituna, kapindahan du barantam kamemon.
53 Subay pinindahan barantam magkahalu' itu ni baran taptap allum. Subay
pinindahan baran magkahalu' itu ni baran mbal magkamatay.
54 Na, bang kapindahan na baranta magkahalu' ni baran taptap allum, maka
bang baranta magkamatay itu pinindahan ni baran mbal magkamatay sampay ni
kasaumulan, manjari tatuman na ya bay kinallam ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Halam na aniya' kamatay ma manusiya',
sabab tara'ug na e' Tuhan.
55 Mbal na kitam magmula e' kamatay,
mbal kitam tināw pinananaman bisana."
56 Ya angkan manusiya' tināw amatay sabab aniya' dusa sigām song pinat'nna'an
kabinasahan. Ya po'on dusa sigām subay bininasa, sabab sara' Tuhan ya bay talanggal
e' sigām.
57 Saguwā' aheya pagsukulantam ni Tuhan, ya amuwanan kitam da'ugan. Mbal na kitam
tināw amatay sabab kapuwasan na dusatam e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.
58 Angkanna, saga dauranakan kinalasahan, patotogunbi pangandolbi ma si Isa, da'a
kam apinda min pameya'bi ma iya. Puspusinbi hinang Panghū' sabab kata'uwanbi asal,
ai-ai hinangbi ma iya ajatu sadja du.

16

Panulung ma saga A'a Suku' Tuhan

1 Na, in pasal sīn sinakap e'bi panulung saga pagkahibi suku' Tuhan ma lahat Yahudiya:
beya'unbi bay panganggara'ku ma saga palhimpunan jama'a si Isa mahē' ma lahat
Galatiya.
2 Ka'am ilu dangan maka dangan, subay kam amasaddī na sīn ma sakahaba' Ahad.
Tongorinbi sīn bay tausahabi ma deyom dapitu' palabay inān. Bang aheka, aheka isab
ya pamuwanbi, bang kulang, na ariki' du isab pamuwanbi. Pagdakayu'unbi sīn bay
pagsaddī-saddībi kamemon, supaya bang aku at'kka pi'ilu, aniya' na asal sīnbi sakap
panulung.

3 Jari makapi'ilu pa'in aku, sō'ku saga a'a tapene'bi amowa sīn inān ni Awrusalam.
Pabowahanku sigām sulat pamakilā ma sigām ni saga a'a Awrusalam e'.
4 Bang ma kira-kiraku subay du isab aku pehē' ni Awrusalam, na, magbeya' du aku
maka sigām.

Kagara'an si Paul

5 Agara' aku pi'ilu ni ka'am ni lahat Kurintu, sagō' palabay aku min lahat Makidunya
dahū sabab aniya' gawiku pehē'.
6 At'ggol-t'ggol arai' kamailuku ma ka'am, kalu pinalabay lagi' timpu pamaliyu bo'
yampa aku palanjal minnilu, ati ka'am du iya amatuntul aku pi'ingga-pi'ingga ya
palanjalanku.
7 Mbal aku bilahi pat'nna' mailu ma ka'am bang dai'-dai' sadja. Kabaya'anku subay
at'ggol-t'ggol kamailuku ma ka'am, bang kabaya'an Tuhan isab.
8 Sagō' maitu gi' aku ma Epesos sampay puwas hinang Pentekosta.
9 Sabab aheya hinang pamahinang aku maitu, hinang aheya kalagihanna, bo' pa'in
aheka saga a'a anagga' aku.
10 Bang si Timuti at'kka pi'ilu ni ka'am, paiddahunbi iya pahāp sabab hinang Tuhan
ya nihinang e'na, buwat du aku.
11 Da'a iya siya-siyahunbi. Bang iya palanjal na minnilu subay iya patuntulbi supaya
ahāp kal'ngnganana ati bo' iya makabīng ni aku, sabab lagaranku iya maka saga
danakantam kasehe'an.
12 Na, in pasal danakantam si Apollos, min heka na iya bay pogosku anehe'an
saga danakantam kasehe' itu anibaw ka'am. Sagō' halam kono' aniya' galakna pi'ilu
buwattina'an. Bang aniya' waktuna ahāp ma sinosōng pi'ilu du iya.

Bissala Katangbusan

13 Pajaga kam. Patotogunbi pangandolbi ni si Isa. Da'a kam agawa. Paluwasunbi
kosogbi.
14 Ma ai-ai hinangbi, subay lasabi ni pagkahibi ya pamanuyu'anbi.
15 Na, saga dauranakanku, makata'u du kam pasal si Estepanas magtai'anak ilu. Dahū
sigām bay am'nnal ma si Isa min kamemon ma lahat Akaya ilu, maka atogol sigām
anabangan saga pagkahi sigām suku' Tuhan. Amu'ku junjung ni ka'am,
16 beya'unbi ai-ai pamat'nna' ka'am e' saga a'a buwat si Estepanas inān maka saga
sehe' sigām maghinang pakosog ni Tuhan.
17 Akōd aku pagka at'kka na pi'itu disi Estepanas maka si Portunatus maka si Akaikus.
Minsan kam mbal makapi'itu kamemon, aniya' na panandalanku entomku sabab min
saga a'a t'llungan itu.
18 Taga-kasannangan atayku min sigām, buwat kasannangan ataybi isab min sigām.
Patut du subay pagaddatanbi saga a'a buwat sigām itu.
19 Na, saga pagkahibi jama'a si Isa magtipun ma kalahat-lahatan Asiya itu, amabeya'
minsan la'a hal lapal sigām. Ya du si Akila maka h'ndana si Prisila, maka saga jama'a
ya biyaksa magtipun ma luma' sigām, amabeya' minsan la'a hal lapal sigām pagka
Almasihin kam sali'-sali'.
20 Kamemon isab saga dauranakantam maitu, amabeya' isab pagaddat sigām ma
ka'am. Maka ka'am isab mailu, bang kam magsabu subay kam magsiyum tanda'
paglasabi.
21 Aku na pas'lle' anulat maka sulatan tanganku, bo' kam pabeya'anku minsan la'a hal
lapalku.
22 Bang aniya' mailu mbal alasa ma Panghū' Isa, subay iya pinat'kkahan mulka' Tuhan.
Sagō' "marana tā", hatina, "O Panghū' kami, pi'itu na ka!"
23 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan min si Isa Al-Masi,
Panghū'tam.
24 Alasa aku ma ka'am kamemon ma sabab si Isa Al-Masi ya pagdakayu'antam. Amin.
Wassalam

2 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Ya itu sulat si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, waktu kat'nna'na ma lahat Makidunya. Sulat karuwana ko' itu, aniya' saga dantahun palabay min bay kapanulatna ni sigām tagna'.

Aheya kasusahan si Paul ma pasal saga bagayna jama'a si Isa Al-Masi ya dapal-himpunan ma Kurintu, sabab mbal kata'uwanna bang sulatna tagna' bay tasambut e' sigām magatay pote' atawa halam. Angkan pinapehē' ni Kurintu dakayu' sehe' si Paul pangandolan, ōnna si Titus. Sinō' iya anganyata' bang buwattingga kahālan saga bebeya'an si Isa mahē', maka bang buwattingga panaima' sigām ma sulatna tagna'. Jari pabīng si Titus ni si Paul ma Makidunya amowa haka min saga a'a Kurintu. Ahāp kono' panaima' kaheka'an sigām ma sulat si Paul, maka bineya' e' sigām pamandu'na. Sagō' aniya' kasehe'an mbal to'ongan kasulutan ma kagara'an maka kapami'atan ya bay pangahūgan sigām e' si Paul.

Pinareyo'-deyo' na pa'in si Paul e' a'a kasehe'an itu, in iya kono' halam bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Jari tasulat e' si Paul sulat damuli itu pamahatina ma sigām bang ai sababna angkan bay atalom bissalana ma sulatna tagna'. Nihaka isab e'na pasal kakōganna, pagka tata'una in sigām ang'bba na min bay kasā'an sigām, maka ahāp na atay sigām tudju ni iya. Nihaka e'na kamemon bay kalabayanna, bainat in iya b'nnal-b'nnal bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Pagubus, pinabowa e' si Paul ma si Titus maka sehe'na ni saga jama'a ma palhimpunan Kurintu.

Ta'nda'bi du maitu kaheya lasa si Paul ma saga dauranakanna Almasihin.

Sulat si Paul Karuwana ni saga Aa ma Da'ira KURINTU

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka si Timuti dakayu' danakantam. Kahandak min Tuhan
asal, ya angkan aku kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Ka'am saga jama'a
Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami sulat itu, sampay saga a'a
suku' Tuhan ma kaluha'an lahat Akaya.
2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e'
Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan

3 Pudjitam Tuhan, ya Mma' si Isa Al-Masi Panghū'tam. Landu' ma'ase' Mma'tam, maka
po'onan tatabangan kamemon.
4 Pinat'ttogan kami atay e'na ma deyom kasusahan indaginis supaya kami isab
makapat'ttog atay a'a kasehe'an bang sigām isab t'kkahan kasusahan. Makatabang kami
ma sigām ma sabab panabang Tuhan bay kalabayan kami.
5 Talapay kami angananam saga kabinasahan ya bay kalabayan Al-Masi, maka talapay
kami angananam kaheya tabang Tuhan.
6 Bang kami makananam kasusahan sumiyan-sumiyan, ka'am ya pinat'ttogan atay
maka pinaniya'an kasalamatan. Bang kami ganta' tinabang, ya du ka'am tinabang.
Pinakosog pangandolbi bo' kaimananbi saga kabinasahan buwat kaimanan kami itu.
7 Manjari bang ka'am makananam kabinasahan buwat kami, taptap kami angaholat
ma pasalanbi sabab kata'uwan kami in ka'am tinabang du e' Tuhan buwat panabangna
ma kami.
8 Saga dauranakanku, bilahi kami amata'uwan ka'am pasal kasigpitan bay kalabayan
kami mahē' ma lahat Asiya. Bay kami t'kkahan kasigpitan ala'at makalandu', angkan
kami halam na magniyat allum.
9 Pangannal kami ta'abut na ganta'an, sagō' pinananaman kasukkalan buwattē' bo'
supaya kami mbal pasangdol ma baran kami. Tuhan sadja ya pasangdolan kami, in iya
amakallum saga a'a magpatayan.
10 Jari pinuwasan kami min kapiligduhan ya arāk makamula kami, maka tantu kami
pinuwasan e'na isab ma sinosōng. Aho', Tuhan sadja ya pangandolan kami, in kami
puwasanna du bang aniya' kapiligduhan sumiyan-sumiyan.
11 Maka ka'am ya anabang isab pagka kam angamu'an kami kahāpan ni Tuhan. Ya
kaluwasanna, aheka saga a'a magsarang-sukul ni Tuhan ma sabab ba'anan pangamu'-
ngamu' ya karūlan e' Tuhan ma pasalan kami.

Apinda Gara' si Paul

12 Na, aniya' pagbantugan kami. Kata'uwan kami min deyom itikad, ahāp sadja
bowahan kami tudju ni a'a kamemon luba'-lagi'na na ni ka'am. Min Tuhan asal,
angkan halam aniya' buli'an lling kami tudju ni ka'am. Ngga'i ka min akkal-pamikil
ya kabiyaksahan manusiya' sagō' min kaheya tabang Tuhan.
13-14 Ai-ai tasulat kami ma ka'am tabassabi du maka tahatibi. Ma buwattina'an aniya'
gi' halam tata'ubi ma pasal niyat maka maksud kami, sagō' aholat kami in ka'am
makata'u to'ongan ma sinosōng, bo' supaya kam makapagbantug isab ma pasal kami,
bang ta'abut llaw kabalik Panghū' Isa. Ya du kami amantug ma pasalbi ma llaw du
ina'an.
15-16 Angkan ko', pagka halam aniya' hawal-hawalku ma pasal ina'an, bay aku agara'
patibaw ni ka'am min duwa, supaya kam makasambut kahāpan nilipat duwa. Agara'
aku pahapit ni ka'am ma labayanku tudju pehē' ni lahat Makidunya, maka ma labayanku
tudju amole'. Jari makapatuntul kam aku ma pal'ngngananku pehē' ni lahat Yahudiya.
17 Kabā'bi bahā' in aku itu magduwa-baihu', pagka buwattē' gara'ku bo' pa'in halam
bay kalanjalan? Atawa pangannalbi bahā' in maksudku hal pangandūl napsuku, angkan
aku angaho' maka magin'mbal ma halam pūsna?
18 Sagō' b'nnal sadja Tuhan, angkan b'nnal isab bissalaku ma ka'am. Mbal
paglamuranku pangaho'ku maka pagin'mbalku.
19 Hatiunbi si Isa Al-Masi, Anak Tuhan, ya bay pinagnasihat ma ka'am e' kami maka
si Silas maka si Timuti. Halam aniya' pagkalu-kaluna. Si Isa Al-Masi ya po'onna angkan
niaho'an e' Tuhan saga janji'na,
20 sabab Al-Masi ya panumanan janji' Tuhan kamemon. Min Al-Masi asal ya angkan
kami makapah'lling "amin", bo' supaya pinaheya kasanglitan Tuhan.
21 Baran Tuhan ya amahogot ataytam kamemon, angkan kitam makatantu in kitam
magdakayu' pahāp maka Al-Masi. Tapene' kitam e' Tuhan bo' tahinang suku'na.
22 Pinat'nna'an kitam gindan in kitam ma iya na, maka kabuwanan kitam Rū-na
pat'nna' ma deyom ataytam. Sabab Rū Sussi ya pamatuman in kitam pinasambutan
kamemon ya panagama kitam e' Tuhan.
23 Sabbutku Tuhan, in iya makasaksi' bang ai ma deyom atayku. B'nnal sadja ya yukku
itu: ya po'on aku halam bay pahapit ni Kurintu sabab mbal aku bilahi amabukagan
ka'am.
24 Mbal kami bilahi magmandahan ka'am bang ai subay kahagadbi, sabab kata'uwan
kami in pangandolbi ahogot asal. Ya sadja kabaya'an kami subay anabangan ka'am
supaya pasōng kakōganbi bang harap ni Al-Masi.

2

1 Bay aku anganiyat mbal anibaw ka'am pabalik, bang hal pamasusa ataybi.
2 Sabab bang aku ganta' amasusa ka'am, sai amakōg aku? Luwal ka'am, ya bay
pasusaku!
3 Kata'uwanku du, bang aku kinōgan, ya du ka'am tabowa kinōgan. Mbal aku bilahi
pi'ilu bang aku tabowa asusa ma sabab aniya' kahinanganbi mbal taluwa'. Arapun ka'am
ilu amuwanan aku kakōgan. Ya na ko' he' sababna angkan aku bay amabeya' sulat tagna'
inān ni ka'am.
4 Landu' aheya bay kasusahanku ma waktu kapanulatku ka'am, sampay am'ttak bohe'
mataku. Sagō' ya maksudku ma masa ina'an ngga'i ka amasukkal ka'am. Ya kabaya'anku
subay tananambi lasaku ma ka'am kamemon.

Ka'ampunan A'a Bay Makarusa

5 Na, in pasal a'a bay makarusa ilu, ngga'i ka hal aku ya bay pinasusa e'na sagō' ka'am
kamemon, sabab palabi lagi' kasusahanbi min kasusahanku.
6 Sarang na hukuman ya bay pamat'nna' iya e' kaheka'anbi ilu.
7 Ampununbi na iya, pataptapunbi atayna bo' mbal lumandu'an sukkalna, ya aniya'
papinda min imanna.
8 Angkan aku angamu' junjung ni ka'am, hāpunbi iya pabalik bo' kata'uwanna in ka'am
masi alasa ma iya.
9 Ya na ko' itu mohotku ya angkan kam bay pabeya'anku sulat e', panulayanku ka'am
bang kam ahutu ameya' ma panoho'anku sakahaba' waktu.
10 Bang aniya' a'a mailu taga-dusa bo' ampunbi dusana, ya du aku angampun iya.
Bang aniya' isab a'a subay ampunku, ampunku iya ma pang'nda' Al-Masi supaya kam
makabāk kahāpan.
11 Sabab bang kita mbal magampun, tantu kita ka'akkalan e' nakura' saitan, maka
kata'uwanta asal bang ai mohotna.

Kasusahan si Paul ma Da'ira Trowas

12 Manjari itu, makat'kka pa'in aku ni da'ira Trowas magnasihat lapal ahāp pasal Al-
Masi, aniya' tahinang e' Panghū' maina'an angkan aku pinaluhaya magnasihat.
13 Sagō' minsan buwattē', aheya kasusahanku sabab halam tabākku maina'an
danakantam si Titus. Angkan aku bay ang'bba magtūy min saga a'a Trowas bo' palanjal
tudju ni Makidunya.

Saga A'a Magpatanyag Pahati Pasal Al-Masi

14 Sagō' aheya pagsukulan kami ni Tuhan! Sababna Al-Masi ya parakayu'an kami,
maka tahinang kami paltanda'an e' Tuhan sakahaba' waktu, ta'nda' Al-Masi anganda'ug
sadja. Maka kami itu sali' hantang pilisuna paturul min buli'anna. Ginuna kami e'
Tuhan bo' pasaplag kata'u pasal Al-Masi ni kalahat-lahatan kamemon, sali' dalil hamut
kamanyan an'bbud ni kamemon.
15 Sabab kami itu dalil kamanyan ahāp hamutna tinugtugan e' Al-Masi tudju ni Tuhan.
Maka lapal ahāp itu sali' dalil hamutna pinahamut ma a'a kamemon, ai-na ka a'a
lappasan min hukuman atawa a'a mbal lappasan.
16 Bang mbal lappasan, in pagnasihat kami sali' dalil bau makapatay. Sagō' bang
ma saga a'a lappasan, sali' hamut ahāp, hamut makabuwan kallum. Hinang ahunit ya
pagnasihat itu, mbal agon ta'anggap e' manusiya'.
17 Saddī kam min a'a kasehe'an, ya anganasihat lapal Tuhan pagpilak, jari in
lapal Tuhan tahinang sali' dagangan. Sagō' kami itu, pagka Tuhan bay anoho' kami
magnasihat, amissala magatay pote' ma pang'nda' Tuhan. Patut asal subay buwattē'
pagka sosoho'an kami Al-Masi.

3

Pasal Kapagsulutan Baha'u

1 Na, kalu tapikilbi in kami magbantug-bantug di-kami supaya kami taima'bi. Sagō'
ngga'i ka. Mbal sengoran kami saga a'a kasehe'an, mbal kami magkagunahan sulat
pamakilā kami ni ka'am. Mbal isab angamu' sulat pamakilā min ka'am bang ganta'
pehē' ni lahat saddī.
2 Ka'am baranbi ya hantang sulat sinulat maitu ma deyom atay kami. Angkan talhakit
in kami itu taga-kapatut, ma sabab kahāp kaul-pi'ilbi.
3 Atampal du, Al-Masi ya bay anulat sulat itu, ati pangandolna na ma kami bo'
pinatuntul pahāp. Ya panulat sulat itu ngga'i ka dawat, sagō' Rū min Tuhan kakkal
salama-lama. Maka ya panulatan sulat itu ngga'i ka papan batu buwat bay panulatan
sara' e' si Musa, sagō' deyom atay manusiya'.
4 Ya angkan kami makatawakkal amissala buwattitu sabab angandol kami ma Tuhan,
min Al-Masi.
5 Mbal isab kami magbau'-bau' in kami itu taga-kapandayan angkan kami tōp
makahinang saga hinang itu. Sagō' aniya' barakat bay pamuwan kami e' Tuhan.
6 Iya ya bay amuwanan kami kapandayan bo' supaya kami amal'ngngan kapagsulutan
baha'u. Ngga'i ka sara' sinulat ma deyom Kitab ya pamuwan e' Tuhan ma buwattina'an,
sagō' Rū-na ma deyom atay. Ya sara' bay tasulat ma batu ma masa awal e' hal amowa
ni kamatay, sagō' Rū Tuhan itu amowa ni kallum taptap.

Kasahaya'an Paljanji'an Baha'u

7 Bay niukilan ma papan batu in sara' bay pamowahan janji' Tuhan waktu tagna', beya'
isab maka sahaya Tuhan landu' asawa. Taluwa' sahaya isab baihu' si Musa, angkan
mbal tapandang e' a'a Isra'il minsan anginut-nginut pabaluba. Na, bang sara' amowa ni
kamatay ya pinabeya'an sahaya buwattē',
8 luba'-lagi'na na janji' ya pinal'ngngan e' Rū Tuhan buwattitu, akalap gi' sahaya-
barakatna.
9 Bang abarakat sara' awal, ya pamat'kkahan manusiya' hukuman ni kamatay, labi-labi
gi' abarakat ya kapagsulutan baha'u itu, sabab minnitu kitam binista abontol e' Tuhan.
10 Ya b'nnalna, pagka kapagsulutan baha'u itu atā bidda' barakatna, kalimbuhan na
bay kal'ngnganan sara' tagna', minsan painay barakatna.
11 Hatina in kapagsulutan baha'u itu alanga gi' barakatna min sara' tagna' ya palabay
he', sabab anatas kapagsulutan baha'u itu ni kasaumulan.
12 Angkan kami aesog magnasihat, sabab aniya' holatan kami mbal pabaluba.
13 Saddī kami min si Musa, ya bay anambunan baihu'na bo' mbal ta'nda' e' bangsa
Isra'il, sabab in sahaya Tuhan bay ma baihu'na he' pabaluba du sampay alanyap.

14 Kakulangan panghati saga bangsa Isra'il ma masa he'-i. Maka sampay isab ma waktu
itu, sakahaba' waktu bang sigām binassahan Kitab si Musa, aniya' sali' dalil tambun ma
pikilan sigām bo' mbal makahati. Subay sigām parakayu' ni Al-Masi bo' yampa nila'anan
tambun inān min pikilan sigām.
15 Sampay isab ma waktu itu, mbal makahati bangsa Isra'il bang aniya' binassa min
deyom Kitab si Musa, sabab masi gi' aniya' patambun ma pikilan sigām.
16 Sagō' kala'anan du tambun e', buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Kala'anan tambun min baihu'na ma waktu kabīngna ameya' ma Panghū'."
17 Na, ya Panghū' sibahatku itu ya na Rū Tuhan, maka sai-sai kaniya'an Rū itu aluhaya
na.
18 Manjari kitam kamemon ya halam aniya' tambun ma baihu'tam, sali' kitam dalil
samin pama'nda'an sahaya maka barakat Panghū'tam. Pinindahan kitam e'na painut-
inut, pak'nnop na pa'in kasahayatam sampay kitam makasali' na ni iya. Ya Panghū'
amindahan kitam itu, ya na Rū Tuhan.

4

Dalil L'ppo' Ahalga' Isina

1 Min ka'ase' Tuhan, ya po'on kami pinasuku'an hinang itu magnasihat pasal
kapagsulutan baha'u. Angkanna kami mbal alamma maghinang.
2 Bay na bbahan kami ai-ai bay hinang kami ma kalimbungan, maka saga kahina'an.
Mbal kami angakkal, mbal kami amandu' saddī min pandu' b'nnal. Gom pa'in pinapasti'
to'ongan pagnasihat kami ma pandu' b'nnal, supaya kinahāpan hinang kami e' a'a
kamemon ma halam aniya' sababan panowayan sigām ma kami. Maka ina'an asal
Tuhan ang'nda' ma kahinangan kami.
3 Bang aniya' a'a mbal makahati ma lapal ahāp ya nasihat kami, saga a'a inān anudju
nalka'.
4 Tu'ud sigām mbal magkahagad ma lapal ahāp sabab akkal sigām wa'i nilokoban e'
nakura' saitan ya pagtuhanan saga a'a ma alam dakayu' itu. Nilokoban sigām e' nakura'
saitan inān bo' mbal makahati ma lapal ahāp pasal kamahaldika' Al-Masi, ya magsali'
kajarihanna maka kajarihan Tuhan.
5 Sabab ngga'i ka baran kami ya pagnasihat kami ni ka'am sagō' si Isa Al-Masi, in
iya asal Panghū'. Sosoho'anbi asal kami, sinō' anabangan ka'am ma sabab si Isa ya
kalasahan kami.
6 Bay angallam Tuhan ma awal tagna', yukna, "Paniya'un sawa min deyom kalendo-
man." Jari pinasawa isab e' Tuhan deyom pikilantam supaya makata'u ma sahayana
maka kawasana, ya pina'nda'an kitam e' Al-Masi.
7 Sagō' halam aniya' kosog kami bang ma baran kami, minsan bay pangandol e' Tuhan
amowa lapalna ahalga'. Sali' kami dalil l'ppo' aguya'. Angkan buwattē' supaya atampal
ni a'a kamemon Tuhan ya po'onan kawasa, ngga'i ka kami.
8 Maumu kami kat'kkahan kasusahan sagō' mbal kami tabowa-bowa katūyan.
Suma'an asasaw pikilan kami sagō' mbal alungay iman kami.
9 Araran kami pinalabay min kapinjala'an sagō' mbal kami asiya-siya e' Tuhan. Maka
minsan kami binono', mbal du magmula to'ongan.
10 Pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan kami sakahaba' waktu, tananam e' kami kamatay
buwat bay kamatay si Isa. Malaingkan tinabangan kami e' si Isa bo' supaya aniya'
palsaksi'an ma ginhawa-baran kami in si Isa allum du.
11 Minsan kami masi allum, mbal kami magniyat allum pat'ggol apa aheka ka'aniban
kalabayan kami ma sabab si Isa. Buwattē' na pa'in bo' supaya ta'nda' kallum si Isa ma
deyom baran kami magkamatay itu.
12 Bang pina'amu, in kami itu angananam kabinasahan sampay ni kamatay ma sabab
pagnasihat kami, sagō' ya kamattihanna kallum kakkal makani-ka'am.
13 Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, "Angandol aku ma Tuhan, ya angkan aku bay
amissala." Damikiyanna kami itu, pagka buwattē' pangandol kami ma Tuhan, amissala
isab ma saga a'a,
14 sabab tantu kami pasambeya' ma si Isa pinakallum min kamatay e' Tuhan, buwat
bay pamakallumna isab ma Panghū' Isa. Jari pinapagdongan kami maka ka'am bo'
pinatampal ni haddarat Tuhan.
15 Ma sababbi du, angkan kami anandalan saga kabinasahan itu kamemon, supaya
paheka na pa'in saga a'a kaniya'an tatabangan min Tuhan, jari manglabi-labihan saga
a'a magsukul ni Tuhan supaya iya minahaldika' to'ongan.

16 Angkanna kami mbal to'ongan ang'bbahan katuyu' kami magnasihat. Minsan kami
angalamma, minsan isab apinda baran kami, pakosog gom pa'in iman kami llaw ni llaw.
17 Pinjaman sadja saga kasusahan ya tananam kami itu, mbal bista kami sabab ya
kamattihanna pahala' mbal tapula'-pula', anatas ni kasaumulan, magbidda' to'ongan
maka bay kasusahan e'.
18 Mbal anatas ai-ai ta'nda' mata ma dunya itu angkan mbal angut kami. Ya
pagmatayan kami saga kahāpan ya mbal gi' ta'nda', kahāpan anatas ni kasaumulan.

5

Luma' Kakkal ma Sulga'.

1 Mbal kita pahondong maghinang ni Tuhan sabab kata'uwanta, minsan alubu
panggung ya pahanti'anta itu (hatina baranta pinjaman), aniya' luma' kakkal tinagama-
han kita e' Tuhan ma deyom sulga'. Nihinangan kita e'na baran baha'u anatas ni
kasaumulan.
2 Buwattina'an, angandahing kita ma sabab baya'ta itu mbal agon kasandalan sat'ggol
kita mbal gi' pinabatuk ni deyom baran papanjarihan sulga'.
3 Bilahi kita ma baran buwattē' bo' mbal sali' anantang palnyawahanta bang amole'
ni sulga'.
4 Sat'ggol kita pahanti' ma baran pinjaman itu, angandahing sadja kita maka landu'
isab kabuhatan. Halam aniya' kabaya'anta pasa'ut amutawan min baranta itu, sagō'
bilahi kita pinabatukan baran baha'u ya min sulga'. Manjari pinindahan baranta
pinjaman ni baran allum ni kasaumulan.
5 Tuhan ya amasakap kita bo' supaya kapindahan baranta, ati pamuwanna Rū-na Sussi
pat'nna' ma deyom atayta, pamatantu in kita makasambut ai-ai kamemon bay panagama
kita e' Tuhan.
6 Angkan at'ttog na pa'in imanta. Kata'uwanta asal, sat'ggol kita allum masi ma baran
pinjaman itu, halam gi' kita maina'an ma atag Panghū'ta.
7 Niulinan kita e' pangandolta minsan mbal gi' ta'nda'ta bang ai tum'kka ma sinosōng.
8 Ahogot imanta, mbal kita tināw. Ya angutta to'ongan subay pabutawan min baranta
pinjaman itu bo' makapole' ni Panghū'ta.
9 Sagō' ai-na ka maitu ma dunya, ai-na ka maina'an ma sulga', ya na pa'in angutku
to'ongan labi min kamemon, bang pa'in sulutku iya.
10 Sabab in kitam kamemon wajib patampal ni paghuhukuman Al-Masi bo' pinasambu-
tan ai-ai tōp panungbas kitam pakaniya-pakaniya. Pinapagtongod maka bay kahinan-
gantam ahāp-alaʻat maitu ma dunya.

Maghāp na Tuhan maka Manusiya'

11 Na, magmatāw kami ma Panghū' angkan kami angegot-ngegot amowa saga a'a
angandol ma Al-Masi. Atampal kajarihan kami ma pang'nda' Tuhan, maka kabaya'anku
subay atampal isab ma pang'nda'bi.
12 Pangannalbi baha' in kami bilahi angā' kabantugan ma baran kami? Ngga'i ka
isab. Angkan buwattitu pamissala kami, bo' kam mbal aiya' ma pasalan kami, bo' aniya'
isab panambungbi ma saga a'a ya magabbu-abbu ma kahāp pangluwahan sigām. Mbal
pamagay e' sigām deyom pangatayan.
13 Bang kami kalungayan pangannal, Tuhan ya pagmohotan. Ya balikna, bang ahantap
akkal kami, ka'am iya kabuwanan kahāpan.
14 Kapagbaya'an kami e' lasa Al-Masi sabab kab'nnalan kami, dakayu' du a'a bay
amatay ganti' saga a'a kamemon angkan a'a kamemon taga-palsuku'an ma kamatayna.
15 Al-Masi ya bay amatay ganti' saga a'a kamemon, jari sasuku kitam allum ma sabab
kamatayna subay amuspus angahinang kabaya'anna, ngga'i ka kabaya'an barantam.
Amatay iya ma sababtam ati tapakallum na pabalik.
16 Manjari saddī na pamikil kami bang takbil ni pagkahi kami manusiya'. Mbal bista
kami kapagā'ana, aniya' kaniya'na atawa halam. Minsan Al-Masi ma waktu palabay he',
tabista iya sali' halam aniya' kasuddahanna, sagō' apinda na pamikil kami.
17 Bang a'a ganta' parakayu' na ni Al-Masi, papanjarihan baha'u na iya. In bay
kajarihanna tagna' patobtob na, jari a'a baha'u na.
18 Min Tuhan asal kahāpan itu kamemon. Bay kitam banta Tuhan sagō' nihāp na kitam
e'na ma sabab tahinang e' Al-Masi. Bagay Tuhan na kitam, ati sinō' kami amata'uwan
kasehe'an bang buwattingga kapaghāp sigām maka Tuhan.
19 Hatina in a'a kamemon makajari na maghāp maka Tuhan ma sabab kamatay Al-
Masi, ati mbal taitung e' Tuhan saga paldusahan sigām. Jari pangandol e' Tuhan ma
kami in lapal pasal kapaghāp Tuhan maka manusiya'.

20 Kawakilan kami e' Al-Masi, sinō' amissala lapalna, sali' hantang baran Tuhan ya
amissalahan ka'am labay min kami. Ganti' kami Al-Masi angamu'an kam junjung:
maghāp kam maka Tuhan!
21 Halam to'ongan aniya' dusa Al-Masi, saguwā' pinatanggungan iya paldusahantam,
supaya kitam kaniya'an kabontol Tuhan ma sabab kasōdta ma Al-Masi.

6

1 Na, pagka kami dauyunan maka Tuhan maghinang hinangna, ya itu pangamu' kami
ni ka'am: da'a haman-hamanunbi ase' maka lasa Tuhan ya tasambutbi ilu.
2 Sabab aniya' bissalana tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Bay ka kaleku ma waktu kagalakanku,
bay ka tabangku ma llaw pangalappasku ka'a."
Angkan yukku ma ka'am, ya na ko' llaw bay pangangganta' e' Tuhan pama'nda' lasana,
llaw pangalappas ka'am min hukuman dusa.

Kasigpitan si Paul

3 Pahalli' kami bo' supaya halam aniya' minsan sai pinat'nna'an bimbang ma ai-ai
tahinang kami. Ya kabaya'an kami subay mbal tasoway hinang kami magpasaplag lapal
ahāp.
4 Gom du bang magmanyatakan ma ai-ai tahinang kami in kami b'nnal sosoho'an
Tuhan, ma sabab katuyu' kami angimanan ai-ai tum'kka, ai-na ka kabinasahan, atawa
kasigpitan atawa kasusahan.
5 Magmalulus sadja kami minsan pinagdaplosan, pinakalabusu, pinagjabu. Araran
kami maghulas-sangsā', animpus llaw-sangom ma halam pagtuli atawa pagkakan.
6 Manyatakan isab kasaltun maka panghati kami, kapangiman maka ka'ase' kami ma
pagkahi manusiya'. Atampal in kami kaniya'an Rū Tuhan maka alasa magatay pote'.
7 Pandu' kasab'nnalan ya pangalapal kami ma sabab barakat bay min Tuhan. Ya
pamanyap kami kaul-pi'il abontol, ya sapantun kapanyapan sundalu pangatuna maka
panampanna.
8 Sosoho'an Tuhan kami, suma'an pinagaddatan e' a'a kasehe', suma'an pinaggunyak-
gunyak, suma'an kami sinanglitan, suma'an isab pinagtunggīngan. Pinahiputing kami,
minsan b'nnal sadja ya pah'lling kami.
9 Halam kami taga-ōn, bo' pa'in kinata'uwan e' a'a kamemon. Sa'agon-agon kami
amatay, bo' pa'in masi allum. Pinagdaplosan kami, sagō' halam gi' pinapatay.
10 Pinasukkal, sagō' kinōgan sakahaba' waktu. Kamiskinan kami, sagō' aheka a'a
kasehe' taga-karaya ma sabab kami. Halam aniya' palsuku'an kami ma dunya itu,
malaingkan suku' ma kami kahāpan kamemon.
11 Atampal na pamissala kami ma ka'am saga a'a Kurintu, halam aniya' nilimbungan.
Tantu aheya lasa kami ma ka'am.
12 Bang aniya' la'at-la'at ma deyom ataybi, ngga'i ka min kami. Halam kami pahondong
alasa.
13 Bissalahanta kam buwat pamissalaku ma anakku lahasiya': kalasahinbi kami,
buwat kami alasahan ka'am!

Pasal Paglamud maka A'a Mbal Angisbat Tuhan

14 Da'a kam magdakayu' maka saga a'a mbal angisbat Tuhan. Sabab mbal manjari
pinapaglamud ahāp maka ala'at, sapantun sawa mbal tapaglamud maka kalendoman.
15 Mbal makapaguyun Al-Masi maka nakura' saitan, jari mbal makapagda'atay saga
bebeya'an Al-Masi maka saga a'a ya mbal magkahagad.
16 In langgal pagtata'atan ni Tuhan mbal manjari panumbahan saga ta'u-ta'u. In kitam
bebeya'an Al-Masi isab sali' dalil langgal pagtata'atan luma' Tuhan ya kakkal salama-
lama, buwat bay pangallam Tuhan, ya yuk-i, "Palahat aku ma sigām bo' pat'nna' ma
deyoman sigām. Jari aku ya pagtuhanan sigām, maka sigām a'a suku'ku." Buwattitu
isāb sugpatna,
17 "Ala'an kam min saga a'a mbal magkahagad ma aku,
paokat kam min sigām.
Da'a kam palamud maghinang ai-ai makatamak atay,
ati taima'ta du kam.
18 Pag'mma'anbi aku,
maka ka'am ya panganakku l'lla-d'nda.
Pangallam Panghū' Sangat Kawasa ko' itu."

7

1 Na, saga bagay kalasahanku, pagka kitam ya pinagtu'uran saga janji' Tuhan itu, gom
bbahantam ai-ai makalumu' baran maka pikilan supaya kitam asussi lullun ma sabab
pagmatāwtam ma Tuhan.

Kakoyagan si Paul

2 Kalasahinbi kami. Halam aniya' dusa kami minsan ma sai-na, halam aniya' bay
tabowa kami maghinang ala'at, maka halam aniya' bay kulli'an kami supaya ta'ā'
kaniya'na.
3 Mbal pah'llingku buwattitu bo' kam pabukaganku. Bay na sa yukku ma ka'am tagna',
landu' kam aheya ma atay kami, angkan kami maglilla' magunung maka ka'am kallum-
kamatay.
4 Aheya pangandolku ma ka'am, maka aheya isab pagbantugku ma pasalanbi. Minsan
kami ma deyom katiksa'an, ahogot na pa'in pangatayanku maka kumarukan isab
kakoyaganku.
5 Waktu pa'in kat'kka kami ni lahat Makidunya, halam aniya' halian kami sabab aniya'
na pa'in pagsasawan maka paglugat. Magabut-abut isab kasusahan deyom atay.
6 Manda' kami pinahantapan atay e' Tuhan, ya ata'u anabang sasuku taluwa'
kasukkalan. Pinat'kka si Titus,
7 lāgi aniya' lapal tabowana pasal pamatuntulbi ma iya. Yukna isab in ka'am bilahi
mag'nda' maka aku. Aheya kono' pagsusunbi pasal bay tahinang ma deyomanbi ilu,
maka aheya pagka'inagonbi ma aku. Gom pa'in pasōng kakōganku.
8 Sabab minsan kam bay pinat'kkahan sukkal waktu kapanambutbi sulatku, halam
aniya' susunku. B'nnal aniya' susun pagta'uku pasal kasukkalbi, minsan sukkal mbal
anatas.
9 Sagō' kinōgan aku buwattina'an, ngga'i ka ma sabab pamasukkalku ka'am, sagō' ma
sabab kapang'bbabi dusa inān. Sukkalbi inān bay ginuna e' Tuhan bo' kam tabowa
magsusun. Angkan yukku in sulatku inān bay pamowahan ka'am ni kahāpan.
10 Ahāp isāb bang kita pinat'kkahan sukkal e' Tuhan, sabab kallum taptap ya
kamattihanna. Sagō' aniya' ginis sukkal kalabayan manusiya' ngga'i ka sukkal min
Tuhan, ati kamatay ya kamattihanna.
11 Nda'unbi kahāpan ya pamuwan ka'am e' Tuhan luwas min sukkalbi inān. Ahutu
na kam. Ya katuyu'anbi subay halam aniya' sababan panā'an ka'am. Ab'nsi kam ma
hinang ala'at! Ilu kam pahalli' bo' mbal tabowa-bowa magdusa! Landu' kam angentom
ma aku! Bilahi kam anulut aku, maka asa'ut na kam amat'nna' kasā'an ma a'a bay
makarusa. Manyatakan halam aniya' lamudbi ma dusa a'a inān.
12 Jari itu, minsan kam bay pabeya'anku sulat, ngga'i ka a'a makarusa atawa a'a
nirusahan ya mohotku. Luwal ka'am, bang pa'in tahimangkanbi aheya asal lasabi ma
kami.
13 Angkan ahantap na atay kami.
Maka ngga'i ka isab hal e'-i. Tabowa kami kinōgan isab, pag'nda' kami kakōgan si
Titus. Ka'am kono' bay makabuwanan iya kahayangan atay, angkan iya kinōgan.
14 Bay kam sanglitanku waktu kapagsuli-suli kami maka si Titus, dahū lagi' min
kapi'iluna ni ka'am. Kinōgan aku sabab halam aku bay karapatanbi. Pag'nda' pa'in si
Titus ma ka'am, kinata'uwan magtūy e'na in bay pananglitku ka'am b'nnal sadja. Buwat
kamemon bay pah'llingku ma ka'am.
15 Angkan pasōng lasana ma ka'am pagka taentom e'na ya bay kalunuk ataybi ameya'
ma panoho'anna. Nientom isab bay panaima'bi ma iya. Nihanggaw kam, kalu iya mbal
kasulutan ma ka'am.
16 Angkan aheya na kakōganku sabab kata'uwanku na in ka'am kapangandolan
to'ongan.

8

Pasal Pagmura

1 Na, saga dauranakanku, bilahi kami angahaka'an ka'am pasal kaheya tabang Tuhan
ma saga palhimpunan jama'a si Isa Al-Masi ma kalahat-lahatan Makidunya.
2 Minsan sigām ma deyom kasusahan, mbal kaliyuhan kakōgan sigām. Minsan
sigām landu' kamiskinan, magmura sigām amuwan tutulungan ma saga pagkahi sigām
kakulangan.
3 Aku ya saksi', bay sigām amuwan pila-pila ya taga'os sigām, maka palabi lagi' minnē'.
Min kahilasan sigām du,

4 sabab niamu'an kami junjung e' sigām bang pa'in sigām pinalamud anulung saga
pagkahi sigām suku' Tuhan, ya pat'nna' ma lahat Yahudiya.
5 Pamuwan e' sigām palabi gi' to'ongan min bay taholat kami, sabab ngga'i ka hal pilak
ya pamuwan e' sigām. Bay pinaglilla' e' sigām baran sigām, dahū ni Panghū', puwas e'
ni kami. Sabab ya na ko' he' kahandak Tuhan ma sigām.
6 Ahāp hinang sigām, maka ahāp isab bang atalus panimukbi sīn panulungbi. Angkan
kami bay anoho' si Titus pi'ilu anabangan ka'am pabalik sabab iya ya bay makatagna'
animuk mailu.
7 Mbal kam taramuli bang takdil ni kahāpan indaginis. Akosog pangandolbi, apanday
kam amissala lapal Tuhan, maka alalom pangita'ubi. Atuyu' kam anabangan saga
sehe'bi, maka aheya lasabi ma kami. Angkan kam pogosku supaya kam mbal taramuli
bang takdil ni panulung ma pagkahibi.
8 Ngga'i ka ko' itu panoho'an. Bilahi sadja aku ata'u bang aniya' lasabi sab'nnal-
b'nnal ma kasehe'anbi, angkan bay sibahatku lasa saga a'a Makidunya he', bang kalu
panunuranbi.
9 Kata'uwanbi ya kaheya lasa maka ase' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Minsan iya
dayahan asal ma sulga', bay iya magpamiskin di-na ma sababbi, bo' supaya kam taga-
karaya b'nnal min kahilasanna.
10 Na, bang ma gara'ku, ahāp talusbi ya bay tagna'anbi tahun palabay inān. Bay ka'am
galakan dahū lagi' min palhimpunan jama'a kasehe', maka ka'am ya bay makarahū
amuwan.
11 Jari lanjalinbi na panimukbi bo' atalus. Bay kam kinōgan anagna', subay kam
kinōgan analus, pila-pila ya taga'osbi dangan maka dangan.
12 Sabab bang kam lilla' amuwan bo' pamuwanbi pila-pila ya taga'osbi minsan mbal
aheka, tantu tinaima' e' Tuhan.
13 Ngga'i ka mohotku amasigpit ka'am bo' supaya magkasannangan saga a'a kasehe'.
Ya mohotku in ka'am subay taga-kaniya' sali'-sali'.
14 Saguwā' ma buwattina'an ka'am ya taga-labi, angkan patut du bang kam amuwan
tutulungan ma pagkahibi kulang-kabus. Jari bang ganta' aniya' waktu kakulang-kabusbi,
bo' sigām kasehe' ya taga-labi, na ka'am ya tinabang isab e' sigām.
15 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "A'a bay makatimuk pagkakan aheka
halam aniya' labina. Maka a'a bay makatimuk ariki', halam aniya' kulangna."

Disi Titus maka saga Sehe'na

16 Aheya pagsukulan kami ni Tuhan ma sabab pikilan ya pamahōpna ma Titus, angkan
iya atuyu' anabangan ka'am, buwat katuyu' kami.
17 Magmalulus iya maghinang ai-ai bay pangamu' kami, maka ngga'i ka hal e'-i. Min
kaheya baya'na angkan iya agara'an di-na pi'ilu anabangan ka'am.
18 Pabeya' kami isab ma iya danakantam dakayu', ya pinagaddatan to'ongan e' jama'a
Al-Masi ma ba'anan palhimpunan itu, ma sabab hinangna amasaplag lapal ahāp.
19 Lāgi, tapene' iya e' saga a'a ma saga palhimpunan itu, sinō' anehe'an kami bang
kami palanjal ni lahat Yahudiya ang'nde'an tutulungan itu. Angkan buwattitu kagara'an
kami, sabab bilahi kami amaheya ōn Panghū' Isa. Ahāp isab bang ta'nda' kahutu kami
anabang.
20 Kinamaya'-maya'an asal e' kami heka sīn tutulungan itu bo' halam aniya' sababan
panā'an kami.
21 Sabab ya katuyu'an kami subay abontol sadja kahinangan kami, ngga'i hal ma
pang'nda' Panghū', sampay isab ma pang'nda' manusiya'.
22 Aniya' gi' isab danakantam dakayu' pinasehe' ma disi Titus, a'a bay kasulayan kami
min heka, in iya ahutu anabang. Pasōng isab baya'na buwattina'an ma sabab kaheya
pangandolna ma ka'am.
23 Na in pasal si Titus, sehe'ku iya maghinang ma pasalanbi. Maka saga danakantam
kasehe', kawakilan asal sigām e' palhimpunan jama'a Al-Masi maka sinanglitan Al-Masi
ma sabab kahinangan sigām.
24 Angkan buwattitu pangamu'ku' ni ka'am: pa'nda'inbi lasabi ma saga a'a itu supaya
talhakit ni saga palhimpunan jama'a si Isa in pagsanglit kami ma pasalbi b'nnal taga-pūs.

9

Tulung ma saga Pagkahi Almasihin

1 Na, in pasal tutulungan ya pabeya'bi ni pagkahitam suku' Tuhan ma lahat Yahudiya,
minsan kam mbal sulatanku

2 sabab asal kata'uwanku, aheya baya'bi anabang. Ya na ko' he' pagbantugku ni saga
a'a Makidunya itu. Yukku ma sigām, "Sangay min tahun palabay in dauranakantam
mahē' ma lahat Akaya, sakap asal animuk sīn tutulungan." Jari, makakale pa'in sigām
ma bay llingku, magtūy palamud anabang kaheka'an sigām.
3 Jari soho'ku pi'ilu saga danakan itu bo' kam sakap animuk tutulungan buwat bay
pagbantug ma pasalanbi, ati mbal aku taluwa' pinahiputing.
4 Bang aniya' a'a min Makidunya itu anehe'an aku, bo' kam ta'abut halam gi' asakap,
aiya' kami. Luba'-lagi'na isab ka'am, sabab ka'am ya pagbantugan kami.
5 Angkan aku agara' amapi'ilu saga danakan itu parahū min aku angahatul tutulungan
ya bay janji'bi. Jari asakap na sabab pagmurabi, ngga'i ka ma sabab kam pinogos.

Pagtanom Paheka

6 Entomunbi to'ongan paralilan itu pasal a'a ananom. Bang salat ya tanomna, salat
isab anihanna. Bang aheka tanomna, aheka isab anihanna.
7 Angkan kam dangan maka dangan subay angangganta' bang pila ya pamuwanna.
Minsan pila pamuwanna, subay hilas min deyom atay ma halam aniya' bay amogos iya.
Sabab alasa Tuhan ma a'a bang hilas pagmurana.
8 Ata'u du Tuhan amuwanan ka'am ai-ai manglabi-labihan supaya halam aniya'
kakulanganbi sakahaba' waktu, ati bo' aniya' labina isab panabangbi sasuku taga-
kulang.
9 Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Aheka pamuwanna ma saga a'a miskin.
Mbal apinda kahāp addatna ni kasaumulan."
10 Tuhan ya amuwan binhi' ma a'a magtanom, maka amuwan pagkakan bo' aniya'
kinakan manusiya'. Buwattē' isab ma ka'am, buwat ibarat a'a maghuma. Tuhan ya
amuwanan ka'am binhi' pila-pila kagunahanbi, maka Tuhan ya amaheka buwa'na,
hatina kahinangan abontol ya tahinangbi.
11 Binuwanan kam e' Tuhan kaniya' ballabi-labihan bo' supaya kam makapagmura
minsan sumiyan waktu. Manjari pagt'kka kami pi'ilu, aheka saga a'a magsukul to'ongan
ni Tuhan ma sabab tutulungan ya tahampit sigām min ka'am.
12 Pagka buwattē' hinangbi, tatabang saga a'a suku' Tuhan ya kasukkalan, sagō' aniya'
gi' sugpatna. Minnē' isab aniya' pagsukulan lumandu'an aheya tinukbalan ni Tuhan.
13 Manjari hinangbi ahāp inān tanda' saksi' in ka'am b'nnal angandol ma Tuhan, maka
aheka a'a tabowa ananglitan Tuhan ma sabab pangisbatbi ma lapal ahāp pasal Al-Masi,
ya lapal pagsab'nnalanbi. Amuwan sigām sanglit ni Tuhan isab ma sabab pagmurabi
amahagi'an sigām sampay saga a'a kamemon.
14 Hinabu pa'in sigām angamu' duwa'a ni Tuhan ma pasalbi, paheya lasa sigām ma
ka'am ma sabab tatabangan Tuhan ya mbal tapula'-pula'.
15 Magsukul kitam ni Tuhan ma sabab kahāpna mbal tasipat.

10

Anganda'awa si Paul Pasal Kahinanganna

1 Aniya' ilu amah'llingan aku, yuk-i, "At'mmun si Paul inān bang maitu ma atag kami,
sagō' aesog amabukag labay min deyom sulat bang makalikut." Sagō' panunuranku
Al-Masi ma kareyo' atayna maka ma kahanunut bissalana, jari angamu' aku junjung ni
ka'am.
2 Pahāpunbi kaul-pi'ilbi supaya halam aniya' pamabukaganku ka'am bang aku mailu
ma ka'am. Sabab atawakkal aku amabukag saga a'a ya angalimut kami, in kami kono'
hal ameya' ma kahinangan dunya itu.
3 Manusiya' kami pat'nna' ma dunya itu, sagō' ngga'i ka kapandayan manusiya' ya
ginuna e' kami pamaggat kala'atan.
4 Ngga'i ka patakos manusiya' ya pangatu kami sagō' patakos taga-kawasa deyo' bay
min Tuhan, angkan kami makapaka'at kuta' (hatina ai-ai makasagga'.)
5 Tara'ug e' kami pasu'alan maka pagabbu saga a'a ya anulak pandu' kasab'nnalan
pasal Tuhan. Jari tabowa paghona'-hona' manusiya' magmalulus ma Al-Masi.
6 Na, sakap na kami amat'nna' kabinasahan ma sasuku mbal angikut panoho'anna,
bang hati' aniya' ma deyomanbi mbal gi' angikut.
7 Hal pangluwahan a'a ya tandingbi, ngga'i ka deyom atay. Aniya' baha' mailu
magabbu-abbu in iya palsuku'an Al-Masi? Subay iya amikil pahāp sabab ya du kami
palsuku'an Al-Masi.
8 Mbal aku aiya' minsan lumandu'an kapagbantugku pasal kapatut bay pamuwan kami
e' Panghū'. Ngga'i ka kapatut pamaka'at pangandolbi, sagō' kapatut pamahogot.

9 Mbal aku bilahi amakitāw ka'am labay min kasulatanku.
10 Sabab kata'uwanku aniya' ilu angupama, yukna, “Atumlang bissala si Paul bang anulat, apaslod panganjawabna. Sagō' bang iya maitu magbaran sali' halam aniya' kosogna, maka mbal iya ata'u amissala.”
11 Subay pahati saga a'a angupama buwattilu: ai-ai pamissala kami ma deyom sulat ma kalikut kami, hinang kami du bang mailu na ka'am.
12 Mbal kami makatawakkal amasali' di-kami ni saga a'a magheya-heya di-sigām inān. Dupang saga a'a inān! Pangannal sigām in sigām ata'u anilang ahāp maka ala'at, bo' pa'in hal baran sigām ya pamandogahan. Angkan ai-ai nihinang e' sigām ahāp-ala'at, ahāp lullun kono'.
13 Saguwā' mbal kami magbantug ma baran kami haliyu min hinang bay pamasuku' kami e' Tuhan. Damikiyanna isab kahinangan kami ma deyomanbi, bay pamasuku' isab e' Tuhan.
14 Mbal paliyu pagbantug kami, sabab kami ya bay makarahū amowahan ka'am lapal ahāp pasal Al-Masi.
15 Mbal kami magbantug-bantug ma pasal hinang saga a'a kasehe'. Ya kabaya'an kami subay pasōng hogot pangandolbi supaya tapasōng isab hinang kami mailu ma deyomanbi.
16 Jari bang ahogot na pangandolbi, makajari na kami palanjal ni saga kalahat-lahatan ma liyuhanbi. Sabab hatina mbal kami bilahi angā' kabantugan min kahinangan saga a'a kasehe', ya pamasuku' asal ma sigām.
17 Tasulat asal ma Kitab, “Sai-sai bilahi magbantug, Panghū' ya subay pagbantuganna.”
18 Sabab mbal kita tinaima' ma saukat na kita ananglitan di-ta, luwal bang kita binuwanan sanglit e' Panghū'.

11

Si Paul maka saga A'a Magwakil-wakil di-Sigām

1 Da'a pa'in aku kasumuhinbi, minsan sali' ula-ula bissalaku itu. Dūlinbi aku dai'-dai',
2 sabab a'llogan aku ka'am buwat ka'llog Tuhan. Ka'am ilu sali' dalil budjang halam aniya' lumu'na, maka aku itu dalil matto'a amatunangan ka'am ni l'lla dakayu'-kayu', ya na Al-Masi.
3 Asusa aku ya aniya' kam binidjakan pataikut min Al-Masi ati ang'bba min bay lasabi tuman ma iya. Kalu kam ka'akkalan buwat si Sitti Hawa ma awal jaman e'. Bay iya ka'akkalan e' sowa ma sabab min kapanday sowa inān magputing.
4 Sabab bang aniya' pi'ilu anganasihatan ka'am, kinōgan sadja kam. Mbal lāngbi minsan saddī pamandu' saga a'a inān pasal si Isa min bay pamandu' kami, minsan isab ngga'i ka Rū Sussi ya pinasambutan ka'am.
5 Bang ma bistahanku, mbal aku kalakbawan e' saga gurubi ilu, ya pinagsambat “kawakilan Al-Masi umbul dakayu'”.
6 Akulang arai' kapandayanku bang takdil ni bissala, sagō' ajukup pangita'uku bang takdil ni kasab'nnalan. Pinapasti' ko' itu ma ka'am kamemon sakahaba' waktu.
7 Taga-dusa aku bahā' amareyo' baranku supaya ka'am ya pinalanga, pagka kam ninasihatan lapal ahāp ma halam pangamu'an tamba?
8 Bang pinaralil, bay langpasanku saga jama'a ma palhimpunan kasehe' supaya ka'am ya katabangan.
9 Halam aku bay mikibalanja' ma ka'am t'ggolku bay mailu. Bay aku binowahan ai-ai kulang-kabusku e' saga danakantam min Makidunya. Halam kam bay kabuhatan amalanja'an aku, maka buwattē' na pa'in ma sinosōng!
10 Mbal kapaliluhan pagbantugku itu e' sai-sai minsan ma kaluha'an lahat Akaya, sabab halam aku bay angamu' ai-ai ni ka'am. B'nnal sadja pah'llingku itu sabab itiya' kasab'nnalan Al-Masi ma pangatayanku.
11 Angay aku subay anganggastuhan di-ku? Pangannalbi bahā' in aku mbal alasa ma ka'am, ya po'on aku mbal mikitabang ma ka'am? Tuhan ya makata'u in aku alasa du.
12 Togolanku na pa'in hinangku itu. Mbal aku mikitamba ma sai-sai bo' mbal makapagabbu saga a'a ya bilahi pasali' ni kami.
13 Halam sigām bay kawakilan e' Al-Masi, hal magbau'-bau' in sigām bay kawakilanna. Pangangakkal isab ma ai-ai tahinang sigām.
14 Sagō' mbal sakit makainu-inu, sabab minsan nakura' saitan ata'u isab magpasalupa ni luwa mala'ikat asahaya.

15 Angkan kitam subay mbal anginu-nginu bang saga a'a sosoho'an nakura' saitan
maghāp-hāp di-sigām, magbau'-bau' in sigām maghinang abontol. Sagō' magtongod
kadal saga a'a he' maka bay kahinangan sigām ala'at.

Angahaka si Paul Pasal Bay Kalabayanna

16 Balikanku gi' bay yukku: da'a aku bistahunbi ula-ula ma sabab bissalaku. Sagō'
bang aku subay bistabi sali' ula-ula, na tugutinbi aku magbantug-bantug, minsan la'a
hal bantug ma kariki'an.
17 Ngga'i ka min panoho'an Panghū' angkan aku magbantug sagō' min baranku. Hatina
min ula-ulaku angkan aku magbantug-bantug di-ku.
18 Malaingkan, pagka aheka a'a magbantug-bantug pasal kahinangan sigām, ameya'-
meya' isab aku magbantug-bantug di-ku.
19 Alalom kono' pamikilbi angkan kam mbal sinumu akale minsan ma bissala saga
ula-ula itu!
20 Ya b'nnalna, sabalanbi saga a'a minsan sigām magmandahan ka'am, minsan isab
angulli' atawa angakkal ma ka'am. Minsan a'a amareyo' ka'am atawa anampak ka'am,
ahāp sadja ma ka'am.
21 Aiya' aku angahaka'an ka'am, kulang esog kami angkan kami mbal makasengod ni
hinang sigām!

Min ula-ulaku angkan aku atawakkal magbantug ma buwat pagbantug a'a kasehe'.

22 Bangsa Hibrani bahā' sigām? Ya du aku. Bangsa Isra'il bahā'? Ya du aku. Panubu'
si Ibrahim bahā'? Ya du aku, panubu' si Ibrahim isab.
23 Sosoho'an Al-Masi bahā'? Sosoho'an Al-Masi isab aku, sagō' akalap lagi' min sigām.
(Ula-ula pahāp pamissalaku buwattitu.) Minsan painay kalu'ugan sigām, palabi gi'
kalu'uganku. Minsan sigām bay pinakalabusu, aheka lagi' kapangalabusu ma aku. Min
pila aku bay nilappet? Labi gi' min sigām. Min heka aku agon-agon amatay.
24 Min lima aku bay niraplosan e' saga Yahudi, t'llumpū' maka siyam pangandaplos
min t'dda.
25 Min t'llu aku bay niraplosan e' bangsa Rōm, maka min t'dda aku bay pinagbantung.
Min t'llu aku bay alogdang ma dilaut, maka aniya' isab waktu hal pagūng ma s'llang,
dang'llaw dambahangi t'ggolna.
26 Maglatun-latun na pa'in aku min lahat dakayu' ni dakayu', maka aheka ka'aniban
bay kalabayanku. Bay aku nirunukan, bay minunduhan. Bay aku nirogpa'an,
suma'an e' saga pagkahiku Yahudi, suma'an e' bangsa saddī. Ai na ka ka'aniban ma
deyom kaluma'an, ai na ka ka'aniban ma deya-dilaut, bay na kalabayanku kamemon.
Kalabayanku isab kala'atan min saga a'a magbau'-bau' in sigām pagkahiku bebeya'an si
Isa.
27 Bay aku makapagsangsā', bay aku abinasa. Araran aku halam bay atuli sangom.
Bay aku pinunung maka patay bohe'. Maumu aku kulang-kabus ma kapamangan maka
ma kapan'mmek, angkan kasandalanku haggut.
28 Ahunit ko' inān, sagō' aniya' gi' kasusahanku paliyu minnē'. Makananam aku
kasukkalan kahaba' llaw ma sabab saga palhimpunan jama'a Al-Masi ma kalahat-
lahatan.
29 Bang aniya' ganta' alamma imanna tudju ni si Isa, tananamku kalammahanna. Bang
aniya' tabowa-bowa angahinang dusa, tabowa isab aku magkarukka'an.
30 Mbal aku bilahi magbantug, sagō' bang aku subay magbantug, gom pagbantuganku
ai-ai bay kalabayanku supaya manyatakan in aku halam aniya' kosogku.
31 B'nnal sadja ya bay pah'llingku inān, kinata'uwan asal e' Tuhan, ya Mma' Panghū'
Isa. Wajib iya sinanglitan sampay ni kasaumulan.
32-33 Waktu kamahē'ku ma da'ira Damaskus, saga lawang paluwasan min da'ira bay
pinajagahan ma sundalu e' gubnul ya ma deyo'an sultan Aretas. Sinoho' sigām anaggaw
aku, manda' aku tinontonan pareyo' ma deyom ambung labay min tandawan ma ād
da'ira. Jari makal'ppa aku.

12

Pasal Bay Magpasalupa ni si Paul

1 Magbantug gi' aku. Minsan halam aniya' pūsna, magsuli-suli aku pasal ai-ai bay
magpasalupa ni aku min Panghū' Isa, sampay bay pamata'una ma aku.
2 Aniya' kata'uwanku dakayu' l'lla bebeya'an si Isa Al-Masi bay tabowa pa'angkat ni
sulga'. Aniya' na sangpū' maka mpat tahun palabay. Mbal kata'uwanku bang iya bay
pa'angkat magbaran, atawa hal pinasalupahan. Tuhan sadja makata'u.

3 Saguwā' kata'uwanku in l'lla itu bay tabowa pa'angkat ni lahat paliyama. Balikanku,
mbal kata'uwanku bang baranna to'ongan atawa hal umagadna bay pinapehē', atawa
bang iya bay pinasalupahan. Luwal Tuhan ya makata'u.
4 Mahē' pa'in, pinakalehan iya kabtangan mbal wajib binissala e' manusiya'.
5 Patut du aku magbantug ma sabab a'a itu sagō' mbal aku magbantug-bantug ma
baranku, luwal ma pasal kalammahanku.
6 Bang aku ganta' bilahi magbantug, ngga'i ka ula-ula sabab b'nnal sadja kamemon
pah'llingku. Sagō' pahondong na aku magbantug-bantug, sabab mbal aku bilahi
sinanglitan labi min kasab'nnalanna. Kabaya'anku sinanglitan ma pasal kahinanganku
maka pamissalaku.
7 Bay aku pinat'kkahan p'ddi', ya pinagbahasa "tugsuk ma isiku", sali' hantang
sosoho'an saitan pinabeya' anasat aku bo' supaya aku mbal makapagabbu ma bay
pina'nda'an aku ma deyom sulga'.
8 Min t'llu aku bay angamu' junjung ni Panghū' pasal saki itu, bang pa'in nila'anan.
9 Sagō' anambung iya, yukna, "Sarang ma ka'a bang ka tabangku na pa'in. Minnē'
asampulna' kawasaku, pagka ka'a mbal makakole'an di-nu." Angkanna aku kinōgan
magbantug ma pasal kalammahanku, sabab bang aku alamma, tananamku to'ongan
kawasa Al-Masi.
10 Ya ina'an sababanna angkan aku kasulutan ma ai-ai at'kka ni aku, alamma ka
baranku atawa pinagudju'-udju' aku, magtiksa' aku atawa pininjala', atawa pinal-
abayan min kasusahan indaginis. Sandalanku ina'an kamemon ma sabab Al-Masi ya
pameya'anku, sabab akosog aku ma waktu kalammaku.

Susa si Paul ma Pasal saga A'a Kurintu

11 Sali' aku dupang magpaheya-heya di-ku buwattitu. Sagō' min ka'am du, sabab bang
aku bay paheyabi mbal aku bay amaheya di-ku. Minsan halam aniya' pūsku, mbal aku
kalakbawan e' saga a'a ya magnahu'-nahu' in sigām muna-muna kawakilan e' Al-Masi.
12 Bay na tahinang ma deyomanbi saga kahinangan ya pamandogahan a'a kawakilan
Al-Masi. Bay na ta'nda'bi saga paltanda'an, saga hinang kawasahan maka hinang
makainu-inu ya tahinangku hinabuku angimanan kasigpitan.
13 Ya sadja dusaku ma ka'am, halam aku bay mikibalanja' ma ka'am. Saddī minnē',
sali' du bowahanku ma ka'am maka bowahanku ma saga palhimpunan jama'a si Isa
kasehe'. Bang ya du he' kasā'anku, ampununbi pa'in aku.
14 Agara' aku pi'ilu anibaw ka'am, kamint'lluku na. Mbal kam pabuhatanku sabab
ngga'i ka alta'bi ya anguttku, luwal lasabi. Patut isab, sabab ngga'i ka matto'a ya
niayuput e' anak, sagō' anak ya niayuput e' matto'a sigām. Maka ka'am ya sali' hantang
panganakku.
15 Kinōgan aku amuwanan ka'am kaniya'ku kamemon. Aho', paglilla'ku sampay
baranku bang pa'in kam tatabangku. Bang pasōng lasaku ma ka'am, pakō' bahā' lasabi
ma aku?
16 Tantu kam am'nnal in ka'am halam bay pabuhatanku. Sagō' aniya' mailu ah'lling,
in aku ataha' akkalku angulli'an sīnbi.
17 Buwattingga pangulli'ku ka'am? Bay bahā' kam niakkalan e' saga a'a soho'ku pi'ilu?
18 Bay amu'ku si Titus anibaw ka'am waktu palabay inān, maka aniya' isab
danakantam dakayu' sinō' anehe'an iya. Bay kam kinulli'an bahā' e' disi Titus? Tantu
mbal. Jari sali' du kami ma maksud maka ma palantara.
19 Kalu isab pangannalbi in kami hal anganda'awahan di-kami, ya angkan kami
amissala buwattē'. Sagō' amissala kami ma pang'nda' Tuhan, maka pamissala e' kami
ai-ai ya patut pamissala saga a'a palsuku'an Al-Masi. Ai-ai nihinang e' kami, saga bagay,
nihinangan ka'am supaya akosog pangandolbi.
20 Agawa aku pi'iluku, ya aniya' ta'abutku pasaddī kaul-pi'ilna min kabaya'anku. Maka
aku isab, kalu saddī kaul-pi'ilku min kabaya'anbi. Kagawahanku isab ya aniya' ta'abutku
magsagga', magihid, al'kkas angastol. Kalu aniya' magokat-okat, maglimut-limutan,
angalituhan suli-suli, magmalangkahi, maka magkasasawan.
21 Lāgi, ya kagawahanku pagbalikku, kalu aku pinareyo'-deyo' e' Tuhanku ma
kamailuhanbi, ati taluwa' aku kasusahan ma sabab saga a'a bay makarusa ma waktu
tagna', bo' pa'in halam gi' makapang'bba min kalumu'an bay tahinang sigām, buwat
saga pagba'is maka paglango.

13

Bissala Katangbusan

1 Na, kamint'lluku na pi'ilu anibaw ka'am. Bang aniya' a'a mailu anuntutan sehe'na
bay maghinang ala'at, subay beya'bi kal'ngnganan sara' ya tasulat ma deyom Kitab. Yuk-
i, "Subay aniya' duwangan atawa t'llungan amuwan saksi' pasal panuntut bo' aniya'
kab'nnalanna."
2 Bay kam banda'anku ma l'ngnganku kaminduwa pi'ilu, sagō' balikanku buwattina'an
ma kalikutku. Sasuku kam bay makarusa ma waktu tagna' sampay ka'am kasehe', mbal
ka'ase'anku bang aku makapi'ilu pabīng.
3 Bang kam hatulku, tantu du kam angahalap ma aku in aku taga-kapatut deyo' bay
min Al-Masi. Mbal alamma Al-Masi bang takdil ni ka'am, tananambi du kawasana.
4 Sabab minsan halam aniya' kawasa Al-Masi ma waktu kapangalansang iya ni hāg,
allum na iya pabalik e' kawasa Tuhan. Damikiyanna kami saga kawakilan Al-Masi, sali'
kami alamma isab pagka kami sōd ma iya. Saguwā' allum kami sambeya' maka iya ma
sabab kawasa Tuhan, ya angkan akawasa pangahatul kami ma ka'am.
5 Ananding kam di-bi, anumariya kam di-bi, bo' kata'uwanbi bang b'nnal ajatu
pangandolbi ma Al-Masi. Halam bahā' kata'uwanbi? Ilu si Isa Al-Masi pat'nna' ma
deyom ataybi. Bang hati' halam, halam aniya' kajatuhan pangandolbi.
6 Mura-murahan, bang pa'in tata'ubi in pameya' kami ma Al-Masi ajatu to'ongan.
7 Angamu'-ngamu' kami ni Tuhan bang pa'in halam aniya' sā' ma ai-ai hinangbi. Ngga'i
ka hinang kami ya angut kami subay binantug, ya sadja angut kami bang pa'in ta'nda'
kajatu pangandolbi. Minsan pangannal e' saga a'a in hinang kami kulang ajatu, mbal
pamagay kami.
8 Mbal kami maka'atu ma kasab'nnalan, gom pa'in kami angisbat.
9 Kinōgan kami minsan tabista alamma, bang pa'in akosog pameya'bi ma si Isa. Ya
pangamu' kami ni Tuhan, bang pa'in kam asampulna' ma kaul maka pi'il.
10 Ya ilu po'onna angkan aku anulatan ka'am pasal ai-ai itu hinabu aku makalikut,
supaya kam angawal amahāp addatbi. Jari mbal aku anangguna kapatut ya pamuwan
Panghū' Isa ma aku hal pamabukag. Gom pa'in gunaku pamakosog pangandolbi maka
pangahatul kaul-pi'ilbi.

Pagaddat Katapusan

11 Na, saga dauranakanku, tammat na. Ang'bba na aku min ka'am. Pagmatayinbi
kasampulna'an ma kaul-pi'ilbi, ikutunbi panganjunjungku ma ka'am, magda'atay kam,
maka tuyu'inbi kasannangan ma deyomanbi. Jari mailu Tuhan ma ka'am, ya po'onan
lasa maka kasannangan.
12 Bang kam maglanggal sumiyan-sumiyan subay kam magsiyum tanda' paglasabi.
13 Saga pagkahibi suku' Tuhan maitu amabeya' minsan la'a hal lapal sigām.
14 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan min Panghū'
Isa Al-Masi, maka lasa min Tuhan, maka kapagdakayu' atay min Rū Sussi.

Wassalam

GALATIYA

Pahati pasal sulat itu

Bay angalatag kalahat-lahatan si Paul magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Ta'abut pa'in l'ngnganna kaminduwana, bay iya pa'abut ni lahat Galatiya, ya bahagi' lahat Asiya Diki'. Aheka da'ira maka kaluma'an bay ta'abut e' si Paul ma sakalibut lahat Galatiya he', ati pinagnasihatan saga a'a inān pasal kamatay si Isa Al-Masi pamapuwas dusa sigām. Jari aheka isāb bay magkahagad sampay angandol ma si Isa. Makalikut pa'in si Paul min Galatiya, aniya' bay pehē' saga a'a saddī magpandu' in a'a magpangandol ma si Isa subay amogbog panoho'an-sara' ya bay tasulat e' si Musa, bo' supaya sigām tantu pinaghāp maka Tuhan. Minnē' asasaw pikilan saga bebeya'an si Isa ma lahat Galatiya he'.

Kahaka'an pa'in si Paul pasal pamandu' saga a'a t'kka baha'u itu, magtūy pabeya'na sulat itu ni a'a Galatiya. Pinapasti' e' si Paul ma sulat itu ngga'i ka sara' si Musa ya makalappas sigām min hukuman sagō' pangandol sigām ma si Isa.

Nihaka isāb ma sulat itu pasal kaul-pi'il ya patut minohot e' saga Almasihin.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Lahat GALATIYA

1 Sulat itu min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am maglahat ma Galatiya. Kawakilan aku magnasihat sagō' ngga'i ka pangwakil min manusiya'. Ngga'i ka isāb manusiya' bay anganggʼllal aku. Tu'ud aku kawakilan e' si Isa Al-Masi, sampay e' Mma'tam Tuhan ya bay amakallum ma si Isa min kamatayna.

2 Kami maka dauranakantam maitu, maguyun amabeya' minsan la'a hal lapal kami ni ka'am saga jama'a si Isa Al-Masi ma ba'anan palhimpunan ma lahat Galatiya.

3 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

4 Bay maglilla' amatay si Isa pamapuwas dusatam supaya kitam limaya min kala'atan ya taptap nihinang ma ahil jaman itu. Ya na kabaya'an Mma'tam Tuhan subay hinangna.

5 Patut iya pinudji saumul-umul. Amin.

Dakayu' du Lapal Ahāp

6 Landu' aku ainu-inu ma ka'am. Asa'ut pahāp kam pataikut min Tuhan ya bay amene' ka'am ma sabab ase' maka lasa Al-Masi! Apinda kam magtūy ni lapal saddī!

7 Saguwā' halam aniya' kaōnan lapal ahāp bang saddī min lapal pasal si Isa. Atampal asal, aniya' a'a bilahi anasaw pikilanbi maka amindahan lapal pasal Al-Masi.

8 Minsan kami, minsan isāb mala'ikat min deyom sulga', bang aniya' amandu' lapal saddī min bay panganasihat kami ma ka'am, a'a inān subay taluwa' mulka' saumul-umul.

9 Balikanku bay pamissala kami dahū: bang aniya' amandu' lapal saddī min lapal ahāp ya bay taima'bi, a'a inān subay minulka'an.

10 Kira-kirahunbi bang ai mohotku: sanglit min manusiya' atawa sanglit min Tuhan? Kabaya'anku bahā' anulut manusiya'? Bang aku bay bilahi anulut manusiya', mbal aku niōnan sosoho'an Al-Masi.

Si Paul Kawakilan e' Tuhan

11 Saga danakanku, aniya' pamahatiku ka'am. Ya lapal pagnasihatku itu ngga'i ka min pikilan manusiya' ya paluwasanna.

12 Halam bay tasambutku min manusiya', maka ngga'i ka manusiya' bay paggu-ruhanku. Tasambutku asal min si Isa Al-Masi, bay pamabukis ni aku.

13 Kata'uwanbi pasal kajarihanku tagna', waktu kapamogbogku ma agama Yahudi, bay apaslod paminjala'ku ma saga jama'a si Isa, ya pinagsambatan palhimpunan Tuhan. Kabaya'anku subay halam aniya' min sigām takapin allum.

14 Bidda' du aku min saga topad-sibu'ku Yahudi bang takdil ni pangisbat ma agama kami. Atuyu' lagi' aku min sigām amogbog ma usulan bay min kamatto'ahan kami.

15 Sagō' tapene' aku e' Tuhan ma sabab ase'na maka lasana tudju ni aku. Pinene' asal aku ma halam gi' bay nianakan.

16 Ya kahandak Tuhan ma aku subay kasakupanku pasal Anakna, bo' supaya aku makapagnasihat lapal ahāp ma pasalanna ni kabangsahan ngga'i ka Yahudi. Jari halam bay pangaruhanku sai-sai.

17 Halam aku minsan patukad ni Awrusalam anibaw sigām ya bay kawakilan e' si Isa
dahū min aku. Bay aku patūy kaleya ni lahat Arab, ati pagubus, pabīng aku ni da'ira
Damaskus.
18 Palabay pa'in t'lluntahun, patukad aku ni Awrusalam bo' magkata'u maka si Petros,
ati pahanti' aku ma iya duwa pitu' t'ggolna.
19 Saddī min si Petros, halam aniya' ta'nda'ku maina'an a'a kawakilan e' si Isa, luwal
si Yakub ya siyali Panghū'tam.
20 Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja ya panulatku itu. Ngga'i ka puting.
21 Puwas ina'an, bay aku pehē' ni saga kaluma'an ma lahat Siriya sampay ma lahat
Silisi.
22 Ma waktu ina'an, mbal aku takilā e' saga jama'a Al-Masi ya ma ba'anan palhimpunan
Al-Masi ma lahat Yahudiya.
23 Ya sadja takale sigām habal pasal kapindaku min bay kajarihanku tagna'. Yuk habal
e', "Pinasaplag lapal ahāp e' a'a bay angala'at kajama'ahan si Isa, nirapitan e'na bowahan
pangandol ya bay sagga'na tagna'."
24 Jari pinudji Tuhan e' saga a'a ya makakale habal pasalan aku.

2

Tinaima' si Paul e' saga A'a Kawakilan

1 Palabay pa'in sangpū' maka mpat tahun minnē', bay aku pabalik ni Awrusalam. Si
Barnabas ya sehe'ku, maka bay bowaku isab si Titus.
2 Angkan aku pehē' sabab aniya' pamabukis ni aku e' Tuhan subay beya'ku. Bay
haka'anku saga a'a ma palhimpunan inān pasal lapal ya pagnasihatku ma a'a ngga'i ka
Yahudi. Ngga'i ka kamemon ya binissalahan, hal saga a'a ya pangannalku pagnakura'an
sabab nihanggaw aku. Kalu mbal tinaima' hinangku, ati halam aniya' pūs ma hulas-
sangsā'ku. Sagō' kasulutan sigām,
3 ati halam bay amogos si Titus subay ni'islam minsan iya bangsa Girīk.
4 Aniya' palkala' asal pasal si Titus itu, sabab aniya' a'a bay palamud ma kami magbau'-
bau' in sigām bebeya'an Al-Masi. Sagō' ya maksud sigām subay anipihan kaluhaya'an
ya pinaniya'an kami e' si Isa Al-Masi pagka apuwas na min hatulan sara'. Tu'ud sigām
bilahi amanyaga' kami pabīng.
5 Malaingkan halam kami bay angaho' ma sigām minsan dansasa'at sabab ya
pagmatayan kami subay pataptap ma ka'am in kasab'nnalan pasal si Isa.
6 Halam aniya' bay pinasugpat ni pamandu'ku e' saga pagnakura'an inān, ya
pangannalku taga-kapatut. Mbal aheya ma atayku bang a'a taga-kapatut atawa halam,
sabab sali'-sali' du a'a kamemon ma pang'nda' Tuhan.
7 Halam aniya' pagsoway-soway sigām. Gom pa'in aku niakuhan e' sigām in aku b'nnal
bay pangandolan e' Tuhan magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ma saga bangsa
ngga'i ka Yahudi. Buwat isab si Petros, bay pangandolan e' Tuhan magnasihat ma bangsa
Yahudi.
8 Sabab min kawasa Tuhan ya angkan aku makapagnasihat ma bangsa kasehe'.
Damikiyanna isab si Petros, min kawasa Tuhan isab angkan iya makapagnasihat ma
bangsa Yahudi.
9 Jari takilā aku e' disi Yakub, si Petros maka si Yahiya, ya taga-ōn ma palhimpunan
sigām, in aku taga-barakat min Tuhan. Ati magsalam sigām maka aku maka si Barnabas,
tanda' in kami dambeya'an maka sigām. Magtūy arakayu' gara' kami in kami subay
magnasihat pehē' ni bangsa kasehe', ati sigām ya magnasihat na pa'in ma deyoman
bangsa Yahudi.
10 Ya sadja niamu' e' sigām bang pa'in kami angannal ma saga bebeya'an si Isa ya
kulang-kabus ma deyoman sigām e'. Buwattē' isab katuyu'anku.

Sinulang si Petros e' si Paul

11 Na ma waktu dakayu', maina'an pa'in kami ma da'ira Antiyuk, bay pahanti' isab si
Petros maina'an. Jari bay tampalku iya sabab aniya' hinangna inān mbal magtaluwa'.
12 Tagna', bay iya makapagsalu maka saga jama'a Al-Masi ya ngga'i ka Yahudi. Saguwā'
pagt'kka pa'in saga Yahudi bay pinapehē' e' si Yakub, paokat iya min bay paumpiganna
inān, pagka tināw iya pinabukagan e' saga a'a t'kka baha'u. Yahudi asal sigām, ya
amogbog na pa'in ma addat pagislam.
13 Ya du tināw saga Yahudi kasehe', angkan sigām anunuran si Petros ati mbal
na magsalu maka saga a'a ngga'i ka Yahudi. Minsan si Barnabas, abowa-bowa isab
maghinang buwattē'.

14 Pag'nda'ku hinang sigām mbal magtaluwa' maka pandu' b'nnal ya katōpan lapal
ahāp, magtūy pah'llinganku si Petros ma matahan sigām kamemon. "Ka'a ilu," yukku,
"Yahudi ka, sagō' ameya' na ma addat bangsa saddī itu. Angay logosnu saga bangsa
ngga'i ka Yahudi subay amogbog addat Yahudi?
15 "Ya b'nnalna, bangsa Yahudi kitam sabab tubu' min bangsa Yahudi, saddī min a'a
kasehe', ya pinagbahasa 'bangsa baldusa'.
16 Saguwā' kata'uwan kami halam aniya' a'a niōnan abontol ma saukat na sara' agama
ya bogbogna. Ya sadja binista abontol e' Tuhan bang a'a angandol ma si Isa Al-Masi.
Kami bangsa Yahudi, angandol ma si Isa Al-Masi, ati binista kami abontol e' Tuhan.
Ngga'i ka ma sabab sara' agama ya ni'isbat, sabab halam aniya' binista abontol e' Tuhan
minsan painay pamogbogna ma sara'.
17 "Na, bang manyatakan in kami masi dusahan, hinabu kami pasōd ma Al-Masi bo'
binista abontol, ai bahā' pah'llingta? Al-Masi bahā' ya sababan angkan kami magdusa?
Tantu mbal!
18 Bang aku saupama pabalik amogbogan sara' bay taikutanku, mattan in aku dusahan,
19 sabab sapantun aku a'a amatay bang takdil ni sara' si Musa, supaya aku allum bang
takdil ni Tuhan.
20 Bang pina'amu, ang'bba na aku min bay kahālanku tagna', buwat ibarat a'a bay
paunung ma Al-Masi pinapatay ma hāg. In kallumku buwattina'an ngga'i min baran-
baranku, saguwā' min Al-Masi, ya pat'nna' ma deyom pangatayanku. T'ggolku allum ma
dunya itu, angandol aku ma Anak Tuhan. Alasa iya ma aku sabab maglilla' iya amatay
ma sababku.
21 Mbal taikutanku lasa Tuhan maka ase'na. Bang bay kita makajari binista abontol
ma sabab pamogbog sara' agama, kaliman kamatay Al-Masi ma sababtam!"

3

Pamogbog Sara' Atawa Pangandol ma si Isa

1 Ka'am saga a'a Galatiya, asā' pahāp akkalbi! Sai bay angakkalan ka'am? Bay kam
kamattanan ma pasal kamatay si Isa Al-Masi ma hāg bo' niampun dusabi.
2 Aniya' panilawku ma ka'am: bay kam anaima' Rū Tuhan ma sabab pamogbog ma
sara' agama? Atawa ma sabab pangandolbi ma lapal ya takalebi?
3 Dupang pahāp kam! Tagna' kam angandol, Rū Tuhan ya pasangdolanbi. Sagō'
buwattina'an hulas-sangsā'bi ya pasangdolan.
4 Pangannalbi bahā' halam aniya' kagunahan ma bay kalabayanbi sangay min tagna'
kapangandolbi ma si Isa? Tantu aheya kagunahanna.
5 Tuhan ya bay amuwanan ka'am Rū-na Sussi, maka bay amahinang saga hinang
barakatan ma deyomanbi. Angay bahā'? Ma sabab pamogbogbi ma sara' atawa ma
sabab pangikutbi maka pagkahagadbi ma lapal ahāp?
6 Pikilunbi si Ibrahim ma masa awal e': "Bay am'nnal si Ibrahim ma pangallam Tuhan,
ati tabista iya abontol e' Tuhan ma sabab pam'nnalna."
7 Pahati kam, sasuku angandol ma Tuhan kaōnan panubu' si Ibrahim.
8 Pinagkallam ma deyom Kitab pasal a'a ngga'i ka Yahudi, in sigām isab binista abontol
e' Tuhan ma sabab pangandol sigām. Bay pata'una isab si Ibrahim pasal lapal ahāp ma
halam gi' ta'abut waktuna. Yuk Tuhan ma si Ibrahim, "Binuwanan kahāpan ma sababnu
saga manusiya' kamemon ma kaluha'an dunya."
9 Pinagsab'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan inān, ati kabuwanan iya kahāpan. Ya du
sasuku magsab'nnal ma Tuhan, kabuwanan kahāpan isab buwat si Ibrahim, ya a'a
pangangandol.
10 Saguwā' sasuku amogbog sara' agama bo' supaya binista abontol e' Tuhan, taluwa'
sigām mulka' Tuhan. Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, "Taluwa' mulka' sasuku
mbal maka'ambat angahinang saga panoho'an kamemon ya tasulat ma Kitab Tawrat."
11 Na, pasti' to'ongan ko' itu. Halam aniya' binista abontol e' Tuhan ma sabab
panoho'an-sara' ya bogboganna, sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, "Taga-
kallum kakkal sasuku binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandolna."
12 Wajib bogboganta sara' minsan mbal pangandolanta, buwat tasulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i, "Sasuku bilahi allum subay amogbog sara' maka panoho'anna kamemon, ma
halam aniya' nilakaran minsan dakayu'."
13 Sagō' mbal ta'ambat binogbog panoho'an sara' kamemon, jari mulka' Tuhan ya
kadalta. Malaingkan tal'kkat kitam e' Al-Masi min mulka', sabab iya ya bay makananam
mulka' ganti'tam. Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Bang a'a pinasagnat ma hāg
pinapatay, a'a inān taluwa' mulka' Tuhan."

14 Tal'kkat kitam e' si Isa supaya saga kahāpan ya bay pamuwan ma si Ibrahim
pasampay isab ni saga a'a ngga'i ka Yahudi, labay min si Isa Al-Masi. Jari makataima'
kitam Rū ya panganjanji' e' Tuhan ma sabab pangandoltam ma Al-Masi.

Sara' maka Janji' Tuhan

15 Saga danakanku, buwananta kam paralilan. Bang aniya' duwangan magsulut bo'
bay na makapagsapa, tantu mbal kapindahan kapagsulutan sigā.
16 Buwattē' isab bowahan janji' Tuhan. Bay iya anganjanji' ma si Ibrahim maka ma
panubu'na, bo' ngga'i ka panubu' si Ibrahim kamemon ya kapanganjanji'an. Ya niōnan
panubu'na itu dakayu' du, hatina Al-Masi.
17 Buwattitu isab: aniya' kapagsulutan Tuhan bay pat'nna'na ma waktu kapangan-
janji'na ma si Ibrahim. Jari palabay pa'in mpat hatus maka t'llumpū' tahun, aniya' sara'
bay pat'nna'na. Malaingkan in kapagsulutan tagna' inān mbal kapindahan ma saukat
na aniya' sara', maka janji' Tuhan inān mbal kapindahan.
18 Bang saupama si Ibrahim bay pinahampitan pusaka' ma sabab kal'ngnganan sara',
sali' halam aniya' kagunahan ma bay janji' Tuhan. Sagō' ya b'nnalna, kabuwanan iya
pusaka' ma sabab kasi-lasa Tuhan ma iya, luwas min janji'na.
19 Na, bang buwattē' kahālanna, ai kagunahan sara'? Aniya' sara' bay pinasugpat e'
Tuhan ni janji'na supaya tasayu e' manusiya' saga dusa sigām. Buwattē' na pa'in sampay
ni waktu palahil pi'itu dakayu' tubu' si Ibrahim ya panganjanji'an e'. Bay pinat'nna'
sara' inān labay min saga mala'ikat, maka si Musa ya magpati'llot amasampay sara' ni
manusiya'.
20 Sagō' halam aniya' magpati'llot kinagunahan ma waktu kapanganjanji' Tuhan ma
si Ibraham. Luwal Tuhan dakayu'-kayu'.

Maksud Sara' Agama

21 Kalu tapikilbi aniya' palsagga'an ma sara' tasulat si Musa maka janji' Tuhan inān,
sagō' halam, dakagara'an du. Bang bay aniya' sara' taga-kawasa amuwan kallum kakkal
ma manusiya', makajari kitam niōnan abontol e' Tuhan ma sabab pamogbogta ma sara'.
Saguwā' halam aniya' sara' buwattē',
22 maka dusahan kitam manusiya' kamemon, sali' pinagagihan e' dusa, buwat tasulat
ma deyom Kitab. Malaingkan kabuwanan kitam kahāpan ya bay panganjanji' Tuhan
ma sasuku angandol ma si Isa Al-Masi.
23 Sat'ggol halam pinalahil bowahan pangandol itu, in kitam manusiya' ibarat pilisu
katambolan e' sara'. Subay pinabukis pasal pangandol ma si Isa bo' yampa kitam
pinaluwas.
24 Bini'at kitam e' sara' si Musa sat'ggol halam gi' pi'itu Al-Masi, supaya kitam binista
abontol e' Tuhan bang iya palahil na ni dunya.
25 Jari ta'abut na masa kapangandoltam ma si Isa, ati mbal na kitam pinagagihan e'
sara'.
26 Ka'am ilu, anak Tuhan du kam kamemon ma sabab pangandolbi ma si Isa Al-Masi
ya parakayu'anbi.
27 Bay na kam pinandi tanda' saksi' in ka'am sōd na ma Al-Masi, ati kajarihan Al-Masi
ya kajarihanbi na.
28 Manjari halam aniya' pagbidda'an Yahudi maka ngga'i ka Yahudi. Halam aniya'
pagbidda'an ata maka ngga'i ka ata. Halam aniya' pagbidda'an l'lla maka d'nda, sabab
magdakayu' na kam kamemon pagka sōd na kam ma si Isa Al-Masi.
29 Pagga kam suku' ma Al-Masi, binista kam sali' panubu' si Ibrahim, ati kaniya'an
kam kahāpan bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim e'.

4

1 Palanjalku gi' pamandu'ku. Bang saupama aniya' onde'-onde' amatay mma'na,
pamusaka' ma iya pangalta' mma'na he'. Sagō' sat'ggol halam gi' asangpot umulna mbal
iya pinahampitan pamusaka'. Sapantun iya ata lagi'.
2 Pinagbaya'an iya sampay pangalta'na e' saga a'a angulip iya. Subay ta'abut waktu
bay panugila' e' mma'na bo' yampa aniya' kapatutna magbaya' ma alta' inān.
3 Buwattē' isab kahālanta ma waktu tagna', hinabu kita onde'-onde' lagi', pinagbaya'an
kita e' kaga'osan ya mbal ta'nda' mata.
4-5 Saguwā' ta'abut pa'in waktu bay panugila' e' Tuhan, sinoho' e'na Anakna pi'itu ni
dunya. Nianakan iya e' manusiya' supaya kitam makataima' kapatutan ya pamusaka'
panganak. Bangsa Yahudi iya, nianakan ma deyo'an sara' agama, supaya tapaluwas e'na
sasuku binanyaga' e' sara'.

6 Pagga kam panganak Tuhan na, pinahōpan kam Rū si Isa ya anak Tuhan. Angkan
kitam makajari na angōn Mma' ma Tuhan, ma sabab Rū-na ya pat'nna' ma deyom
pangatayantam.
7 Angkan kam mbal na kaōnan banyaga', sagō' panganak Tuhan na. Ati ma ka'am
pusaka' kamemon ya pamuwan e' Tuhan ma saga anakna, pagka anak Tuhan na kam.

Kasusa si Paul Pasal A'a Galatiya

8 Ma waktu tagna', ma halam gi' kam ata'u ma Tuhan, sapantun kam banyaga'
pinagbaya'an e' kaga'osan ya mbal ta'nda'.
9 Sagō' magkata'u na kam maka Tuhan, kinilā kam e'na, jari angay kam pabalik
pinagbaya'an e' kaga'osan ya halam aniya' kawasa atawa pūsna? Kabaya'anbi bahā'
binanyaga' pabīng?
10 Sabab ilu kam angisbat llaw mulliya maka bulan, musim maka tahun!
11 Asusa aku ma pasalbi, kalu kaliman bay sangsā'ku ma deyomanbi.
12 Saga dauranakanku, aniya' panganjunjungku ni ka'am. Sengorinbi aku, sabab ya
du aku bay anengoran ka'am. Halam aniya' la'at tahinangbi ma aku.
13 Kata'uwanbi asal bay kahālanku waktu kahanti'ku ma ka'am tagna'. Bay aku
t'kkahan saki, angkan aku bay pahanti' ma ka'am anganasihatan ka'am lapal ahāp.
14 Halam aku bay palehombi, halam aku bay sulakbi, minsan kam kabuhatan ma
sabab sakiku. Gom pa'in saginabi aku buwat e'bi anagina mala'ikat min Tuhan. Bay aku
taima'bi buwat e'bi anaima' si Isa Al-Masi bang ganta' patibaw ni ka'am.
15 Ai bay tumaluwa' ni kakōganbi tagna'? Saksi'anta kam, bang sadja makajari, bay
kam lilla' angalugit matabi pangangganti' mataku.
16 Bantahanbi na aku bahā', pagka aku amissala kasab'nnalan ma ka'am?
17 Aheya pangannal saga a'a inān ma ka'am, sagō' aniya' maksud sigām mbal ahāp.
Ya kabaya'an sigām subay kam niokat min aku bo' amanuyu' ma sigām sadja.
18 Ahāp isab bang kam magpanuyu' bang pa'in ahāp maksudna. Ahāp bang aku mailu
ma ka'am, sagō' labi-labi ahāp bang aku alikut.
19 Ka'am saga anak-mpuku, kahunitan pikilanku pabīng ma pasalbi, buwat ibarat
d'nda kahunitan bang anganak. Asigpit pikilanku ma pasalbi sat'ggol halam gi' ajatu
kajarihan Al-Masi ma deyom pangatayanbi.
20 Aheya kabaya'anku bang pa'in aku makamailu ma ka'am buwattina'an, bo'
ahanunut pamissalaku ma ka'am. Sabab alengog pikilanku ma pasalanbi.

Pamaralilan pasal si Hagar maka si Sara

21 Aniya' tilawku ma ka'am: sasuku kam bilahi amogbog panoho'an-sara', kata'uwanbi
bahā' ya tasulat ma deyom Tawrat?
22 Tasulat pasal si Ibrahim, aniya' anakna l'lla duwa hekana. Dangan inān min atana
si Hagar, dangan min si Sara, ya h'ndana po'on.
23 Ya anakna min ata inān bay nianak buwat panganak kasehe' ma dunya itu. Sagō'
bidda' anakna min h'ndana po'on, ya d'nda alimaya he', sabab anak panumanan bay
panganjanji' Tuhan ma iya.
24 Na buwattitu hatulanna: in duwangan d'nda itu sali' dalil duwa pagsulutan Tuhan
maka manusiya'. Jari in pagsulutan dakayu' bay min būd Turusina. Bang niralil, ya na
si Hagar ya anganakan ata.
25 Si Hagar itu sali' dalil būd Turusina mahē' ma lahat Arab. Taparalil isab iya ni da'ira
Awrusalam ma patahunan ītu, sabab tabanyaga' isab saga a'ana.
26 Sagō' in da'ira Awrusalam porol, ya ma deyom sulga', limaya asal. In iya pag-ina'an
ma sasuku kitam angandol ma si Isa.
27 Aniya' ayat Kitab pasal Awrusalam, yuk-i,
“Magkōg-koyag ka, arung,
minsan ka halam bay makalabay paganak!
Angolang ka patanog ma sabab kakōgannu,
minsan ka halam bay makananam p'ddi' panganak!
Sabab aheka lagi' anak ma h'nda ka'bbahan
min anak h'nda taga-paghola'.”
28 Na, saga dauranakan, ka'am ilu sali' dalil anak panumanan janji' Tuhan, buwat si
Isa'ak.
29 Bistahunbi bay masa si Ibrahim e'. Ya anakna min si Hagar bay nianakan ma buwat
paganak kasehe'. Aheya pa'in iya, bay iya angala'at danakanna, ya nianakan labay min
barakat Rū Tuhan. Damikiyanna isab kitam ma buwattina'an, aniya' na pa'in pangala'at
kitam.

30 Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Pala'anunbi d'nda ata maka
anakna, sabab mbal manjari binahagi'an pusaka' ya pang'bba anak min h'nda po'on, ya
alimaya.”
31 Manjari itu, saga dauranakanku, ngga'i ka kitam panganak d'nda ata. Panganak
kitam d'nda alimaya, ya ngga'i ka ata.

5

Kaluhaya'an ma Sabab Al-Masi

1 Kitam itu, aluhaya na min bay pagbanyaga'an tagna', sabab pinuwasan kitam e' Al-
Masi. Angkanna kam subay mbal pasagad binanyaga' pabalik. Subay kam patotog sadja
ma kaluhaya'anbi.
2 Ikutunbi bissala itu sabab baranku ya ah'lling: bang kam ganta' angaho' pinagislam
bo' supaya kam binista abontol e' Tuhan, tahinangbi Al-Masi sali' halam aniya' gunana
ma ka'am.
3 Banda'anta kam to'ongan. Sasuku pinagislam ma buwat panoho'an-sara' tasulat si
Musa, subay angisbat panoho'an-sara' inān kamemon.
4 Sasuku kam magupama in ka'am binista abontol e' Tuhan ma sabab sara' ya
bogboganbi, sali' kam ang'bba min Al-Masi. Alawak na kam min ase' maka lasa Tuhan.
5 Saguwā' aholat kitam pinaniya'an kabontolan atay labay min Rū Sussi, ya po'on kitam
angandol.
6 Sabab bang kitam sōd na ma si Isa Al-Masi sali'-sali' du kitam kamemon ma
pang'nda' Tuhan, ni'islam kitam maka halam. Ya sadja ahalga' ma Tuhan bang aniya'
pangandoltam maka bang lasa ni pagkahi ya kat'kkahanna.
7 Ahāp bay pameya'bi ma pandu' b'nnal pasal si Isa, ibarat a'a maglomba. Saguwā' sai
bahā' bay amidjakan ka'am bo' kam pahondong ameya'?
8 Ngga'i ka Tuhan, sabab iya ya bay amene' ka'am ameya' ma Al-Masi.
9 Buwat lling kamatto'ahan, “Minsan dangkuri' du pasulig abuskag katibu'ukan
addunan.”
10 Sagō' makatantu aku labay min Panghū' Isa in kitam dauyunan du. Tantu isab
tinambahan kabinasahan ya a'a anasaw pikilanbi, pinapagtongod e' Tuhan maka bay
dusana, minsan sai-na.
11 Saga dauranakan, mbal aku bay pininjala' e' saga Yahudi bang bay masi pamandu'ku
in addat pagislam subay binogbog. Sabab bang buwattē' pamandu'ku, halam aniya'
sababan pagla'atan sigām atay ma pasal kamatay si Isa ma hāg.
12 Ya kabaya'anku ma saga a'a ya anasaw pikilanbi ilu, gom lagi' sigām kapellengan
laring tudju ni harapan sigām.
13 Manjari ka'am, saga dauranakan, bay tapene' e' Tuhan bo' aluhaya min usulan sara'.
Sagō' pahalli' kam, da'a dūlinbi napsu baranbi ma saukat na kam aluhaya na. Ahāp lagi'
bang kam atukid magtabang-tiyabangi ma sabab lasabi dangan maka dangan.
14 Ya na itu kamaujuran panoho'an-sara', tumabeya' kamemonna ma panoho'an
dakayu' itu, ya yuk-i, “Kalasahinbi pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi.”
15 Sagō' bang kam magjingki-jingki maka magkosog-kosogan, buwat hantang ero'
magl'kkob, subay kam ahalli' to'ongan sabab tantu kam makani-kala'atan.

Rū Tuhan atawa Napsu Manusiya'

16 Aniya' pamissalaku ma ka'am: beya'unbi Rū Sussi magbaya' ma baranbi ati tantu
mbal karūlan napsubi.
17 Magbesod kabaya'an napsuta maka kabaya'an Rū Sussi. Mbal maguyun duwa ginis
baya' itu, ya po'on kitam mbal makarapat angahinang ai-ai ya anguttam.
18 Sagō' bang kitam pinagnakura'an e' Rū Sussi, puwas du kitam min pagbaya'an sara'.
19 Atampal du saga kahinangan ya luwas min kajarihanta tagna': hinang kalumu'an
d'nda maka l'lla, hinang kasabulan, pagba'is,
20 paghulmat ma saga ta'u-ta'u, paghinang pantak, pagbanta maka pagbono', paglindi-
lindi, pangastol, paglanga-langa min pagkahi, pagsu'al, pakaniya-kaniya tumpukan,
21 pangandali'it ma pagkahi, paglami-lami makalandu', maka paglango. Aniya' gi'
hinang sigām buwattē'. Balikanku bay pamituwaku ma ka'am waktu dahū, sai-sai
maghinang saga hinang ala'at itu mbal to'ongan pinasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan.
22 Saguwā' buwattitu ya kahinangan a'a pinagbaya'an e' Rū Tuhan: patilasahun iya,
taptap kalasiganna, asannang pamikilna, patilu'uyun iya ma pagkahina, patitabangun
maka ahatul bowahanna. Kapangandolan iya,

23 areyo' pagatayna, ata'u isab angahawid napsuna. Halam aniya' sara' makapa-
gin'mbal ma hinang buwattē'.
24 Manjari sai-sai magpasuku' ma si Isa Al-Masi pinahalam e' sigām kajarihan sigām
tagna'. Sapantun sigām bay paunung ma Al-Masi amatay ma hāg. Hatina napsu maka
baya' sigām kamemon pinahalam sabab mbal na karūlan.
25 Kabuwanan kita kallum baha'u min Rū Tuhan, angkan kita subay ameya'
pinagbaya'an e'na.
26 Da'a kita magabbu-abbu, atawa anukas ma pagkahitam, atawa angalindi.

6

Magtabang-tiyabangi Kam

1 Saga dauranakanku, bang aniya' sehe'bi ilu ta'abut angahinang dusa, ka'am ya
pinagbaya'an e' Rū Tuhan subay amandu' ma iya bo' supaya ang'bba min dusana he'.
Sagō' subay ahanunus pamandu'bi ma iya. Subay kam pahatul-hatul isab ma baranbi
bo' mbal tabowa-bowa maghinang dusa.
2 Magtabang-tiyabangi kam dangan maka dangan bang aniya' kabuhatan. Bang
buwattē', bineya' e'bi panoho'an Al-Masi.
3 Bang aniya' a'a alanga atayna, pangannalna in iya ahāp min kasehe', a'a inān hal
angakkalan di-na.
4 Subay kam ananding di-bi kaniya-kaniya, bo' tata'ubi bang buwattingga kaul-pi'ilbi.
Bang hati ahāp, makajari kam magkōg-koyagan di-bi. Da'a kam magbantug-bantug ma
sabab aniya' hinangbi labi ahāp min hinang a'a dangan.
5 Subay kitam ananggung ai-ai bay pangangganta' kitam dangan maka dangan.
6 Sasuku kam makapagguru pasal palman Tuhan subay anabang ma a'a pagguruhanbi.
Pahampitinbi iya min ai-ai ahāp ya ma ka'am.
7 Da'a kam asā' ma pamikilbi, mbal tarupang Tuhan. Buwat a'a magtanom, niani du
e'na bang ai bay tanomna. Buwattē' du isab ma hinangan manusiya'.
8 Bang a'a angandūlan napsuna karuhunan du la'atna ati tinungbasan iya kamatay
saumul-umul. Bang a'a ameya' pinagbaya'an e' Rū Tuhan, minnē' iya tinungbasan
kallum kakkal ma deyom sulga'.
9 Da'a kita sinumu maghinang ahāp. Sabab bang mbal bbahanta hinang ahāp, tantu
kita katungbasan pahala' ma waktu sinosōng.
10 Angkanna isab, subay kita maghinang kahāpan ma a'a kamemon sakahaba' waktu,
ya lagi'na ma dauranakantam ya angandol ma si Isa.

Bissala Katapusan

11 Nda'unbi katapusan sulat itu, sulatan tanganku ya aheya batang sulatna.
12 Aniya' ilu ma ka'am saga a'a hal maglaku-laku pangā'an sigām bantug. Saga a'a ilu
angalogos ka'am subay ni'islam. Tu'ud sigām tināw nila'at ma sabab pagsab'nnal sigām
ma kamatay Al-Masi ma hāg.
13 Minsan saga a'a magislam ma buwat sara' si Musa, mbal ta'ambat binogbogan e'
sigām panoho'an sara' he'. Pinogos kam e' sigām subay magislam, bo' supaya sigām
makapagbantug in ka'am tapogos e' sigām.
14 Saguwā', halam aniya' pagbantuganku saddī min kamatay Panghū'tam si Isa Al-
Masi. Apuwas na aku min dusaku ma sabab kamatayna ma hāg inān, ati halam na
aniya' baya'ku ma napsu dunya itu. Halam isab aniya' lamudku ma legot dunya.
15 Mbal aheya ma atayku bang a'a pinagislam atawa halam. Ya sadja aheya ma atayku
bang pinabaha'u kajarihanta e' Tuhan.
16 Sasuku angaho' ma pamituwaku itu, mura-murahan bang pa'in sigām pinaniya'an
kasannangan maka ka'ase'. Talapay isab saga a'a suku' Tuhan kamemon, ya pinagsam-
batan “Isra'il sin Tuhan”.
17 Aubus na. Subay halam aniya' anasaw aku pabīng puwas itu, sabab aniya' limpa'
bakat ma baranku, bainat in aku sosoho'an si Isa.
18 Saga dauranakanku, mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e'
Panghū'tam si Isa Al-Masi. Amin. *Wassalam*

EPESOS

Pahati pasal sulat itu

Epesos itu ōn da'ira aheya ma bihing tahik, ma lahat niōnan Asiya Diki'. Da'ira abantug ko' inān ma masa awal ma sabab karaya saga a'ana maka ma sabab aheka ai-ai pinagdagangan maina'an. Abantug isab ma sabab aniya' pagtuhanan sigām d'nda, ōnna si Artemes. T'lluntahun ya t'ggol si Paul ma Epesos magnasihat pasal si Isa Al-Masi, maka aniya' isab hinang makainu-inu bay tahinang e'na. Aheka a'a Epesos bay makakale ma lapal nasihatna sampay angandol ma si Isa. Puwas pa'in t'lluntahun e', ala'an si Paul minna'an bo' palanjal ni kalahatan saddī.

Sulat itu bay sinulat e' si Paul ma samantala' iya ma deyom kalabusu ma lahat Rōm. Ngga'i ka hal a'a Epesos ya pinabeya'an, sampay isab saga a'a maglahat ma ba'anan kauman ya ma jadjahan ina'an. Ya pamandu' si Paul ma deyom sulat itu in si Isa Al-Masi subay pagmakōkan ai-ai kamemon, ya lagi'na ma saga a'a angandol ma iya, a'a kabuwanan Rū Sussi tanda' in sigām palsuku'an si Isa. Aniya' isab pamandu' maitu pasal kaul maka pi'il ya patut panunuran sigām, maka bang buwattingga e' sigām angatu ma nakura' saitan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira
EPESOS

1 Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan. Pinabeya' sulat itu ni ka'am palsuku'an Tuhan ya maglahat ma Epesos, ya ahogot kapagdakayu'bi maka si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Kahāpan min Haddarat Tuhan

3 Pudjitam Tuhan, ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi. Nilidjiki'an kitam e'na ma sabab kasōdtam ma Al-Masi, angkan kitam pinaniya'an kahāpan indaginis bay min haddarat Tuhan.

4 Sabab pinene' kitam e' Tuhan ma halam gi' bay pinapanjari dunya itu, bo' pasōd ma Al-Masi ati bo' asussi pangatayantam ma halam aniya' tamaktam ma pang'nda' Tuhan. Lasana ya sababan

5 angkan iya bay agara' min awal lagi' in kitam subay tahinangna anak, sabab min kahinangan si Isa Al-Masi. Min kōgna maka baya' angkan buwattē' kagara'anna.

6 Patut iya sinanglitan ma sabab ase'na maka lasana ya mbal tapula'-pula', ya pangahilasna ma kitam labay min Anakna kinalasahan.

7 Nil'kkat kitam min hukuman ma sabab Al-Masi, labay min laha' sin kamatayna, hatina niampun dusatam e' Tuhan. Mamarahi aheya ase'na maka lasana,

8-9 ya pagmurana ma kitam! Nihinang e' Tuhan ma buwat maksudna, min pangita'una kamemon maka min panahu'anna. Pamata'una na ni kitam bang ai kamaksuranna, ya bay halam kinata'uwan e' manusiya' dahū, hatina Al-Masi ya kinahandakan e' Tuhan anuman maksudna.

10 Ya itu maksud Tuhan, ya pinaniya' ma sinosōng bang maujud na kamemon: in ai-ai pinapanjari kamemon, ai-na ka ma deyom sulga', ai-na ka ma dunya itu, subay pinapagdakayu' ma deyo'an Al-Masi.

11 Tahinang kamemon ya minaksud maka kinahandak e' Tuhan, ati kami ya pinene' nihinang palsuku'anna, pagka sōd ma Al-Masi. Maksudna ko' itu, min awal tagna' lagi',

12 in kami itu, ya bay dumahū angaholatan Al-Masi, subay amuwan sababan pananglit Tuhan ma sabab kamahaldika'na.

13 Buwattē' du isab ma ka'am. Bay kam angandol ma Al-Masi, waktu kakalebi lapal b'nnal, ya lapal ahāp pasal kalappas ka'am min hukuman. Maka pamuwan e' Tuhan Rū-na Sussi ma ka'am, buwat bay panganjanji'na bo' aniya' tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na.

14 Rū Sussi itu pamatantu in kitam anambut ai-ai bay panganjanji' Tuhan ma saga a'ana, ati minnē' kitam makatantu in a'a palsuku'an Tuhan pinalimaya to'ongan du ma sinosōng. Jari sinanglitan Tuhan ma sabab kamahaldika'na.

Pangamu' si Paul ni Tuhan

15-16 Ya itu sababanna angkan aku mbal pahali magsukul ni Tuhan ma pasalanbi sangay min waktu kakaleku habal pasal pangandolbi ma Panghū' Isa maka ma pasal

lasabi ma a'a palsuku'an Tuhan kamemon. Kinannal na pa'in kam sakahaba' waktu
kapangamu'ku duwa'a,
17 ati abut-abut aku angamu' junjung ni Tuhan ya pagtuhanan Panghū'tam si Isa Al-
Masi maka pag'mma'antam mahaldika'. Ya pangamu'ku bang pa'in iya amahōp Rū-na
ni ka'am bo' kam binuwanan panahu'an alalom maka panghati pasal kahandak Tuhan,
ati bo' pasōng pangita'ubi ma iya.
18 Amu'ku isab bang pa'in pinasawa akkalbi bo' kasakupanbi to'ongan bang ai
pangaholatanbi angkan kam pinene' e' Tuhan. Kabaya'anku isab subay kasakupanbi
bang ai pamusaka' e' Tuhan ma ka'am saga a'a palsuku'anna, hatina saga lidjiki'
mamarahi ahāp.
19 Bang pa'in isab kata'uwanbi kawasana landu' apaslod, kawasa mbal tapula'-pula',
ya makahāp kitam sasuku angandol ma iya. Dasali' kawasa Tuhan itu maka kosog
barakatna
20 ya bay pamakallumna Al-Masi pabīng min kamatayna. Puwas e', pinatingkō' iya
ma bihing Tuhan tampal ni kowan, mahē' ma sulga'.
21 Pinabangsa na iya, alanga to'ongan min binangsa mala'ikat maka min ai-ai
kamemon taga-kawasa, min bangsa pananasat maka min pagnakura'an indaginis ya
ma diyata' ayan. Alanga kag'llal Al-Masi min kag'llal kamemon, ma dunya itu sampay
ma ahirat.
22 Pinat'nna' e' Tuhan ai-ai kamemon ma deyo' pād-tape' si Isa bo' pinagbaya'an e'na.
Jari gin'llal iya pagmakōkan ma palhimpunan saga jama'ana kamemon,
23 ya dalil pagdayaw pamasugpat baranna, ya amuwan kajatuhan ma ai-ai kamemon.

2

Kapinda min Kamatay ni Kallum

1 Na, ma waktu palabay in ka'am ilu bay sali' a'a patay ma pang'nda' Tuhan ma sabab
salla' maka dusa ya tahinangbi.
2 Bay kam ameya'an addat-tabi'at ala'at ya pameya'an saga a'a baldusa ma dunya itu.
Pameya'anbi isab nakura' saitan, ya pagnakura'an saga bangsa mananasat min diyata'
ayan, ya pameya'an isab e' saga manusiya' agagga ma panoho'an Tuhan.
3 Maglamugay asal kitam maka saga a'a inān magdūlan napsutam, maghinang ai-ai
makahāp palasahan barantam, abowa-bowa e' hona'-hona'tam asabul. Bay kitam dasali'
maka manusiya' kasehe' angkan kitam pagmulka'an e' Tuhan.
4 Daipara aheya ka'ase' Tuhan. Apaslod lasana
5 angkan kitam pinakallum e'na sambeya' maka Al-Masi, minsan kita bay sali'
sapantun patay ma sabab bay kahinangantam ala'at. Min ka'ase' Tuhan maka min
lasana ya angkan kam lappasan.
6 Pinakallum kitam sambeya' maka Al-Masi, ati pinapagdakayu' kitam maka iya bo'
magbaya' maka iya minna'an min lahat sulga'.
7 Buwattē' hinang Tuhan bo' supaya ta'nda'an di-na salama-lama in ase'na maka lasana
mahal-mahal du pa'in, mbal to'ongan tasipat. Ta'nda' asal ma kahinangan si Isa Al-Masi
bang buwattingga kahāp Tuhan tudju ni kitam.
8 Sabab min ase' maka lasa Tuhan ya angkan kam lappasan, ma sabab pangandolbi
ma Al-Masi. Ngga'i ka min kahinanganbi, tu'ud pamuwan Tuhan ma ka'am.
9 Mbal kam makapagmalangkahi ma baranbi, sabab ngga'i ka min hulas-sangsā'bi ya
angkan kam lappasan.
10 Hinangan Tuhan du kita, tapabaha'u e'na ma sabab si Isa Al-Masi ya pasōranta, bo'
supaya ta'ambatta saga hinang ahāp ya pangangganta'an kita e' Tuhan.

Kapagdakayu' saga Bebeya'an Al-Masi

11 Jari entomunbi bay kahālanbi dahū. Saddī bangsa kam, ya pinagsambatan e' saga
Yahudi "a'a halam bay makalabay pagislam". Ya pangōn saga Yahudi di-sigam: "Bangsa
magi'islam", sabab aniya' bainat hinangan manusiya' ma kuwit baran sigām.
12 Entomunbi, bay kam alawak asal min Al-Masi ma waktu tagna' inān. A'a liyu kam
halam aniya' lamud ma bangsa Isra'il, ya bangsa palsuku'an Tuhan. Halam isab aniya'
lamudbi ma kapagsulutan ya bay panganjanji' Tuhan ma saga a'a suku'na. Bay halam
aniya' holatanbi ma dunya itu, lāgi halam aniya' Tuhan pana'atanbi.
13 Daipara ma buwattina'an, in ka'am bay alawak sidda min Tuhan pinasekot na sabab
min kamatay Al-Masi ati sōd na kam ma iya.
14 Sabab baran Al-Masi bay amowahan kitam kasannangan, ati dabangsa na kitam,
bangsa Yahudi maka ngga'i ka. Pinahalam e' si Isa agpang ya bay makabahagi'-duwa
bangsatam, hatina pinahalam e'na bay pagbantahan.

15 Tinangbus na e' Al-Masi in sara' agama maka panoho'anna bay pamogbogan bangsa
Yahudi. Ya maksudna, in bay duwa bangsa subay dabangsa na, bangsa baha'u, pagka
sōd sali'-sali' ma iya. Jari maghāp na kitam, magsulut-siyuluti.
16 Lāgi pinapaghāp maka Tuhan sigām karuwa bangsa, labay min kamatay si Isa ma
hāg. Pinahalam e'na pagbantahan Yahudi maka bangsa saddī.
17 Bay pi'itu Al-Masi anganasihatan kitam kamemon, ka'am ya bay alawak min Tuhan
maka ka'am ya asekot. Ya panganasihatna ni kitam, makajari na kitam maghāp maka
Tuhan
18 sabab in kitam kamemon makapagbalharap na maka Tuhan labay min Al-Masi
pagka tinabangan sali'-sali' e' Rū-na dakayu'-kayu'.
19 Hatina in ka'am ngga'i ka Yahudi mbal na kaōnan a'a liyu atawa a'a saddī, sabab
dabangsa na kam maka saga a'a bay palsuku'an Tuhan tagna'. Dampalanakan kam ma
okoman Tuhan.
20 Jari in kitam kamemon sali' dalil luma'. Bay nihinang papaganna e' saga a'a
kawakilan si Isa maka e' saga kanabihan, bo' si Isa Al-Masi ya sali' dalil batu pamahogot
kamemonna.
21 Al-Masi ya pamabatukan pagdayaw maka panyapna kamemon, bo' pasōng heyana
sampay tahinang langgal pangarapan ni Panghū'.
22 Ka'am isab, pagka sōd na kam ma Al-Masi, sali' dalil pagdayaw luma'. Pinapag-
dakayu' kam, pinapagbatuk bo' kam manjari luma' pat'nna'an Tuhan, sabab min Rū-na
ya pat'nna' ma deyom pangatayanbi.

3

Si Paul Magnasihat ma saga A'a Ngga'i ka Yahudi

1 Ya itu sababanna angkan aku angamu'-ngamu' ni Tuhan ma pasalbi. Aku si Paul,
pilisu Al-Masi ma sabab ka'am ya bangsa ngga'i ka Yahudi.
2 Tantu takalebi pasal hinang bay pama'atas ma aku e' Tuhan sabab min ase'na maka
lasana, hinang pamowa ka'am ni kahāpan.
3 Bay aku pinabukisan e' Tuhan maksudna ya halam bay kinata'uwan e' manusiya'.
Bay na kam sulatanku pasal itu, sagō' kapu'utanna hal.
4 Jari bassahunbi sulat itu bo' tahatibi bang ai bay pinabukis ni aku pasal Al-Masi.
5 Halam itu bay pinata'u ni manusiya' ma masa awal, sagō' pinabukis na e' Rū Sussi
ni saga a'a kawakilan maka ni kanabi-nabihan asussi.
6 Ya na itu bay pamabukis e': dambeya'an na saga a'a ngga'i ka Yahudi maka bangsa
Isra'il ma sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ya tapagsab'nnalbi na. Sapantun sigām
pagdayaw baran dakayu'-kayu', maka sali'-sali' sigām pinaniya'an janji' pagka sōd si Isa
Al-Masi na.
7 Bay aku kabuwanan hinang e' Tuhan subay magnasihat lapal ahāp, ati katulunan
aku kapandayan min kawasana.
8 Areyo' aku min saga a'a suku' Tuhan kamemon, sagō' nihāp aku e'na. Sinō' aku
angalapal ni saga a'a bangsa ngga'i ka Yahudi pasal anughala' mbal tapula'-pula' ya
pamaniya' sigām min Al-Masi.
9 Sinō' aku amahati manusiya' kamemon ma pasalan maksud Tuhan bang buwattingga
kal'ngngananna. Halam bay pinabukis maksud itu ni sai-na sangay min awal tagna'.
Tu'ud bay kinuli-kulihan asal e' Tuhan, ya magpapanjari ma kamemon.
10 Jari ya na itu maksud Tuhan: subay pinahati saga bangsa mala'ikat maka bangsa
ga'osan ma diyata' ayan pasal kalalom pangita'u Tuhan ma indalupa ginis, ya pinaluwas
e'na labay min palhimpunan saga jama'a Al-Masi.
11 Ya na ko' itu maksud Tuhan bay niniyat e'na dahū lagi' min awal tagna', ya tatuman
e'na labay min si Isa Al-Masi Panghū'tam.
12 Alimaya na kitam pasōd sampay ni haddarat Tuhan, mbal na tināw sabab Al-Masi
ya parakayu'antam maka pangandolantam.
13 Angkan amu'ku ni ka'am, da'a bbahinbi pangimanbi ma sabab aniya' katiksa'an
kalabayanku itu. Ma kahāpbi du angkan subay pagkoyaganbi.

Pangamu'-ngamu' ma Pasal saga A'a Epesos

14 Angkanna aku pasujud ma alopan Mma'tam Tuhan,
15 ya po'onan ma pag'mma'an kamemon, ai-na ka ma sulga', ai-na ka ma dunya.
16 Angamu' aku duwa'a ni Tuhan bang pa'in kam paniya'anna kawasa luwas min
barakatna mbal tapula'-pula', labay min Rū-na Sussi ya pat'nna' ma iman-nyawabi.

17 Ya angutku bang pa'in pataptap Al-Masi ma deyom pangatayanbi ma sabab
pangandolbi ma iya. Angamu' aku junjung isab bang pa'in ahogot lasabi sapantun kayu
alalom gamutna, atawa luma' ahāp papaganna.
18 Bang pa'in kam maka a'a suku' Tuhan kamemon pinaniya'an barakat bo' kasaku-
panbi lasa Al-Masi, luhana, langana, taha'na, maka lalomna.
19 Mura-murahan, bang pa'in kata'uwanbi lasa itu, ya mbal tat'kkad e' pangita'u
manusiya', bo' supaya kam tinulunan manglabi-labihan min katubus Tuhan.
20 Na, mahaldika' ni Tuhan, ya taga-kawasa maghinang kahāpan ma pangatayanbi
paliyu to'ongan min ai-ai amu'tam maka min ai-ai tahimangkantam.
21 Wajib iya pinagmahaldika'an ma deyomantam saga jama'ana maka ma deyoman si
Isa Al-Masi ya parakayu'antam, waktu ni waktu sampay ni kasaumulan. Amin!

4

Pagda'atay saga Bebeya'an Al-Masi

1 Na, pagka aku pilisu ma sabab pameya'ku ma Panghū'tam, aniya' amu'ku ni ka'am:
angutunbi palantara ya tōp ma sasuku pinene' e' Tuhan.
2 Subay areyo' pangatayanbi, subay ahanunut bissalabi maka subay kam angimanan
pagkahibi. Magka'inagon kam dangan-parangan, tanda' lasabi.
3 Amanuyu' kam magsulut-siyuluti bo' taptap kapagdakayu'bi atay, ya pamuwan ka'am
e' Rū Tuhan.
4 Kitam magpangandol sali' dalil pagdayaw baran Al-Masi, bo' baranna dakayu' du.
Dakayu' du Rū Tuhan maka dakayu' du isab pangaholatantam, waktu kapamene' Tuhan
ma kitam.
5 Dakayu' du Panghū', dakayu' du pangandolantam, maka dakayu' du pagpandi.
6 Dakayu' du Tuhan ya pag'mma'an ma binangsa manusiya' kamemon. Magnakura'
iya ma kamemon, ta'abut kamemon e' kawasana maka itiya' na iya ma deyom ataytam
kamemon.
7 Binuwanan kitam kapandayan pakaniya-pakaniya, ai-ai ya pangangganta' e' Al-Masi.
8 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Waktu ka'angkatna ni sulga'
aheka pilisu bay tabowana.
Ati pamuwanna kahāpan ma manusiya'."
9 Na, buwattitu hatian ya yukna he', "pariyata' ni sulga'". Hatina in iya bay pareyo' ni
dunya itu dahū, ni deyo'na katapusan, bo' yampa pariyata'.
10 Jari ya a'a bay pareyo', iya isab bay pa'angkat pabalik ni liyu saga langit, bo' supaya
aliput e'na kamemon.
11 In iya isāb bay amuwan saga a'a kawakilan magnasihat, maka a'a taga-kapandayan
amaluwas bissala Tuhan, maka a'a magpasaplag lapal ahāp, maka a'a ata'u amandu'
maka angupiksa' saga jama'a.
12 Ya po'on aniya' kapandayan buwattē' ma kajama'ahan Al-Masi, bo' supaya asakap
saga a'a suku' Tuhan kamemon maghinang ai-ai, maka supaya pahogot gom pa'in saga
pagdayaw ya pagsambatta baran Al-Masi.
13 Jari maka'abut du kitam kamemon pinapagdakayu' atay ma pangandoltam maka ma
pangita'utam pasal Anak Tuhan. Jari ajatu kitam ma kaul maka pi'il buwat kajatu Al-
Masi.
14 Mbal na kitam sali' onde'-onde' halam aniya' panahu'anna, mbal na "tabowa
pap'llay e' baliyu atawa goyak," hatina pandu' indalupa ginis ya pinahinang e' saga
guru pangangakkal, panganjallat ma sasuku mbal gi' asangpot.
15 Padpad kitam kaddasan ma kaonde'-onde'tam, gom gi' kitam amanuyu' magbissala
kasab'nnalan luwas min lasatam dangan-parangan, ati pasangpot kitam ma kaul maka
pi'il bo' pasali' ni Al-Masi. In iya pagmakōkantam maka kitam sapantun pagdayaw
baranna,
16 ati magbatuk-biyatuki ba'anan pagdayaw itu, magsugpat pahāp min ugat ya
karalosanna. Jari bang ajatu na kahinangan pagdayaw kamemon, pasulig du kat-
ibu'ukantam. Buwattē' isab ma kitam baran Al-Masi, maglasa-liyasahi kitam bo' ajatu
kahinangantam dangan maka dangan, ati tantu aniya' kasōngantam.

Kaul-pi'il ya Tōp ma A'a Sōd ma Al-Masi

17 Magbanda' aku ma ka'am sabab aniya' kapatutku min Panghū'tam. Pahali kam
ameya' ma kasuddahan saga a'a ya mbal magta'at ni Tuhan, ya kulang pūs ma pamikil
sigām.

18 Kalaungan akkal sigām maka halam aniya' lamud sigām ma kallum ya pamuwan e'
Tuhan. Tu'ud sigām magmatuwas di-sigām angkan mbal ata'uwan iya.
19 Mbal sigām ata'u aiya', gom pa'in sigām angandūlan di-sigām maghinang kasabulan
makamaru. Paddas sigām maghinang kalumu'an duhun manduhun.
20 Sagō' ngga'i ka buwattē' ya pakata'ubi pasal Al-Masi.
21 Tantu kam bay makakale ma pasalna, bay kam pinandu'an kasab'nnalanna labay
min lapal ahāp pasal si Isa.
22 Angkanna kam subay ang'bba min bay kabiyaksahanbi tagna'. Bbahinbi kajarihanbi
tagna', waktu kam tabowa-bowa e' saga napsu baran pangangakkal.
23 Subay kam pinabaha'u to'ongan ma itikadbi maka panahu'anbi.
24 Sulugunbi kajarihanbi baha'u (sapantun badju') ya pinaniya'an ka'am e' Tuhan bo'
kam makasali' ni iya ma kabontolan maka kasussihan atay.
25 Angkan ko' kitam subay pataikut min pagputing. Ai-ai pah'llingta ma pagkahita
subay b'nnal sadja, sabab dambeya'an kitam, sapantun pagdayaw baran Al-Masi.
26 "Bang kam ganta' angastol, pahalli' kam bo' mbal tabowa angahinang ala'at." Da'a
buku-bukuhinbi pangastolbi sampay ni kakohapan.
27 Kamaya'-maya' kam bo' halam aniya' lawang pasōran nakura' saitan anasat ka'am.
28 Bang a'a bay panangkaw subay ang'bba min pagtangkawna. Subay iya amiha
pagusaha alaba, jari bang manglabi-labihan na aniya' du pa'in panulungna ma saga
a'a miskin.
29 Da'a kam amaluwas bissala asabul. Ai-ai pamissalabi subay panabang sadja ma
kasehe'anbi, pamahāp panghati sigām ma ai-ai kagunahan. Bang buwattē', aniya'
kasōngan ma sasuku makakale.
30 Da'a pabakatunbi atay Rū Sussi min Tuhan, ya pinatulunan ka'am bo' aniya'
palsaksi'an in ka'am pinalimaya du ma llaw damuli.
31 Timaninbi koto'-koto' deyom ataybi kamemon, maka astolbi. Da'a pakawasunbi
ataybi, da'a kam angamahit atawa angalimut, da'a isab kam anganjingki ma sai-sai.
32 Saguwā' hāpunbi sehe'bi, ka'ase'inbi. Magampun-iyampuni kam, buwat bay
pangampun ka'am e' Tuhan sabab min Al-Masi.

5

Saga Kahinangan Abontol

1 Panganak Tuhan na kam landu' kinalasahan, angkan kam subay ameya'-meya'an
kajarihanna.
2 Subay kam alasa na pa'in, buwat kalasa Al-Masi ma ka'am. Bay paglilla'na baranna
ni kamatay ma sababbi, tinukbal ni Tuhan sali' dalil pagkulban, sali' lalabotan ahāp
hamutna pamasulut atay Tuhan.
3 Ka'am ilu, pagka kam palsuku'an Tuhan, subay mbal na maghinang kala'atan
d'nda maka l'lla atawa maghinang kahina'an, atawa dumasiyaw magnapsu ai-ai. Mbal
tapagsuli-suli saga kahinangan buwattē'.
4 Mbal apatut isab bang kam maglaka'-laka' atawa magsuli-suli karupangan atawa
maglata kasabulan. Ya patut hinangbi magsukul ni Tuhan.
5 Pata'u kam to'ongan, sasuku maghinang kasabulan, atawa magkahina'an d'nda maka
l'lla, atawa bahaya pilak, napsuna ya pagtuhanan a'a inān. Tantu halam aniya' lamudna
ma deyom pagparintahan Al-Masi maka Tuhan.
6 Painsap kam bo' mbal ka'akkalan e' bissala halam pūsna. Haka'anta ka, dusa
buwattē' ya sababan angkan pinataluwa'an mulka' e' Tuhan saga a'a agagga ma iya.
7 Angkan kam banda'anku, da'a kam palamud ma saga a'a buwattē'.
8 Tagna', bay kam sapantun ma deyom kalendoman, sagō' ma karanta'an na kam sabab
Panghū' Isa ya pasōranbi. Subay ahantap maka asaltun kajarihanbi pagka kam a'a ma
deyom karanta'an na.
9 Sasuku ma deyom karanta'an, kahāpan maka ka'adilan maka kasab'nnalan ya
kamattihanna.
10 Panuyu'inbi ai-ai makasulut atay Panghū'tam.
11 Da'a kam palamud ma hinang halam pūsna, ya nihinang na pa'in ma kalendoman.
Padpad kam palamud, gom pa'in patanyagunbi la'atna.
12 Makaiya'-iya' ya nihinang e' saga a'a ma deyom limbung, subay mbal minsan
pinagsuli-suli.
13 Sagō' ta'nda'an di-na ai-ai kamemon bang taluwa' kasawahan,
14 sabab asawa asal. Angkan takallam ma ayat Kitab, ya yuk-i,
"Ka'a atuli ilu, abati' na ka.

Pabangun ka min kamataynu,
ati taluwa' ka kasawahan Al-Masi.”
15 Jari pahatul-hatul kam bo' ahāp bowahanbi ma kaul maka pi'il. Palalomunbi
akkalbi, da'a beya'-beya'unbi akkal karupangan.
16 Tukirinbi hinang ahāp sakahaba' waktu, sabab aheka kala'atan nihinang ma
patahunan ītu.
17 Da'a kam magkarupangan, sagō' patukid kam anganad bang ai kahandak
Panghū'tam pamahinangna ka'am.
18 Da'a kam maglango binu sabab makamula ko' inān. Ahāp lagi' kam kahōpan e' Rū
Tuhan.
19 Bang kam maglanggal maka pagkahibi jama'a Al-Masi, paggunahunbi bissala min
Kitab, maka kalangan ginisan pamudjibi Tuhan. Magkalangan kam pamudjibi Tuhan,
pamaheyabi iya, luwas min bowa'bi maka min deyom atay bi.
20 Subay kam magsukul ni Mma'tam Tuhan sakahaba' waktu ma pasal ai-ai kamemon,
sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi.

Pasal A'a Maglakibini

21 Subay kam magmalulus dangan maka dangan, pagka Al-Masi ya pagta'atanbi.
22 Ka'am kar'ndahan, subay asulut ma kabaya'an h'llabi, buwat kasulutbi ma
Panghū'tam.
23 H'llabi ya pagmakōkanbi, buwat Al-Masi ya pagmakōkan ma kitam saga a'ana.
Manglalappas asal iya.
24 Magmalulus ma iya saga jama'ana kamemon, damikiyanna ka'am kar'ndahan subay
magmalulus ma h'llabi ma ai-ai kabaya'an sigām.
25 Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, buwat ka-e' Al-Masi alasahan kitam saga
a'ana. Bay paglilla'na baranna pinapatay ma sabab kitam,
26 supaya kitam pinasuku' ma Tuhan sadja. Sinussi kitam e' Al-Masi min lapalna maka
min bohe',
27 bo' supaya halam aniya' dusa panā'an kitam, maka halam aniya' tamaktam, atawa
limpa' atawa salla'. Jari aninag kitam kajama'ahanna ati tinaima' e'na sapantun
pangantin d'nda.
28 Damikiyanna isab ka'am kal'llahan, subay alasahan h'ndabi buwat e'bi alasahan
baranbi. Bang kam alasa ma h'ndabi, sali' kam alasahan ginhawa-baranbi.
29 Sabab halam aniya' ab'nsihan baranna, gom pa'in pakanna maka pahilala'na pahāp,
buwat kapahilala' Al-Masi ma kitam saga jama'ana,
30 sabab sapantun kitam pagdayaw baranna.
31 Tasulat ko' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Ya na itu sababanna angkan a'a ang'bba
min ina'-mma'na, bo' papūn ni h'ndana. Jari dabaran na sigām karuwangan.”
32 Alalom bissala inān, mbal agon tahati. Bang ma bistahanku, Al-Masi maka
kajama'ahanna ya sinambat inān.
33 Malaingkan ka'am kal'llahan subay alasahan kah'nda'anbi buwat e'bi alasahan
baranbi, maka ka'am kar'ndahan subay magaddatan kah'lla'anbi.

6

A'a Magtautai'anak

1 Ka'am saga onde'-onde', beya'unbi pami'at ina'-mma'bi, sabab patut ko' itu ma sasuku
angandol ma Panghū' Isa.
2 Ikutunbi panoho'an bay tasulat ma Kitab, ya muna-muna panoho'an sinugpatan janji'
e' Tuhan. Yuk-i, “Wajib kam magaddatan mma'bi maka ina'bi.”
3 Maka buwattitu sugpatna, “bo' supaya kam makani-kahāpan, sampay ataha' umulbi
maitu ma dunya.”
4 Ka'am saga matto'a, subay ahanunut bowahanbi ma saga anakbi bo' mbal mandā'-
dā'. Ya pami'atbi maka pamandu'bi ma sigām sabab makasulut atay Panghū'tam.

Ata maka Tag-Ata

5 Ka'am saga ata, beya'unbi panoho'an nakura'bi maitu ma dunya. Ya hinangbi
ma sigām subay hilas min atay pote', buwat Al-Masi ya paghinanganbi. Subay kam
magmatāw maka magaddat ma sigām.
6 Subay ahāp hinangbi, ngga'i ka hal ma waktu kapangaliling sigām ma ka'am, supaya
kam nihulmat e' sigām. Hinangunbi panoho'an sigām hilas min deyom atay bi ma sabab
Al-Masi ya pa'atahanbi.

7 Hinangunbi pahāp ai-ai pamahinang ka'am sabab ngga'i ka hal manusiya' ya
paghinanganbi, sampay isab Panghū'tam.
8 Sabab kata'uwanbi asal, sai-sai ahāp hinangna, ata maka ngga'i ka, tinungbasan iya
ahāp e' Panghū'tam.
9 Ka'am saga nakura', subay ahatul addatbi ma saga panendogbi. Da'a sanggupinbi,
sabab dakayu' du nakura' ya magnakura'an ka'am sali'-sali', nakura' ka atawa ata. Ya
na si Isa ya pagnakura'anbi ma deyom sulga', ya mbal amapagbidda' manusiya' bang
angahukum.

Saga Panyap Pangatu ma Nakura' Saitan

10 Buwattitu ya pamituwaku katapusan: pahogotunbi na pangandolbi sabab Panghū'
Isa ya parakayu'anbi. Paggunahunbi kosogna akawasa.
11 Sapantun kam sundalu binowa magbono', angkan kam subay magpanyap maka
panyap kamemon ya pamuwan e' Tuhan pangatubi, bo' kam maka'atu ma nakura' saitan.
12 Ngga'i ka pagkahi manusiya' ya sehe'ta magbono', sagō' binangsa mananasat ya
makapagbaya' ma tonga'an ayan, maka bangsa mbal ta'nda' mata, ai-ai taga-ga'os atawa
ntan, sampay ba'anan kawasa ma deyom kalendoman.
13 Angkan kam soho'ku: sakapunbi na panyap kamemon ya pamuwan ka'am e' Tuhan.
Jari bang pat'kka llaw kapanasat ka'am e' saitan, aniya' na pangatubi ati mbal kam
tara'ug. Bang ta'ambatbi kamemon ya pamahinang ka'am e' Tuhan, tantu kam mbal
angaku-da'ug.
14 Manjari patanam kam buwat ibarat sundalu. Pakambotunbi kasab'nnalan
pangahampan hawakanbi. Gunahunbi hinang abontol panampan daggahabi.
15 Subay kam asakap magpatanyag lapal pasal kapaghāp Tuhan maka manusiya'. Ya
he' sali' sapantun pataumpa'bi.
16 Bowahunbi pangandolbi sakahaba' waktu bo' tasagangbi pana' arokot, hatina ai-ai
panasat ka'am e' saitan ya patila'atun.
17 Kannalunbi pangita'ubi in ka'am tantu lappasan. Ya he' sali' saruk basi' pangagpang
kōkbi. Pangatuhunbi palman Tuhan, sapantun kalis pamuwan ka'am e' Rū Tuhan
pakokosbi.
18 Subay kam taptap anabbut ni Tuhan labay min Rū-na. Amu'-amu'unbi ni iya ai-ai
kasusahanbi sakahaba' waktu, min kawasa maka kata'u ya pamuwan Tuhan ma ka'am.
Da'a kam sinumu pajaga, angabut-ngabut kam angamu'an tabang saga pagkahibi suku'
Tuhan kamemon.
19 Amu'inbi isab aku tabang ni Tuhan bang pa'in aku buwananna bissala ma waktu
kapagnasihatku, bo' aku makatawakkal amahati saga a'a pasal lapal ahāp, ya pinabukis
na e' Tuhan.
20 Bay aku kawakilan magnasihat lapal itu, angkan aku itiya' na ma deyom kalabusu.
Angamu'-ngamu' kam ni Tuhan, bang pa'in aku aesog magpasaplag palman buwat bay
pama'atas aku e' Tuhan.

Bissala Katapusan

21-22 Papi'iluku ni ka'am si Tikikus, danakantam kinalasahan, a'a kapangandolan isab
ma kahinanganna tudju ni Panghū'tam. Pi'ilu du iya amowahan ka'am habal pasal ai-ai
kamemon ya makani-kami itu. Kahaka'an isab kam bang ai na pa'in kahālanku maka
hinangku, maka bang ai kahālan kami itu kamemon. Pinahogot e'na pangatayanbi.
23 Buwattitu pangamu'-ngamu'ku ma pasal saga dauranakan mailu: bang pa'in sigām
pinaniya'an kasannangan atay maka lasa maka pangandol ahogot, deyo' min Mma'tam
Tuhan maka Panghū'tam Isa Al-Masi.
24 Mura-murahan, bang pa'in kaniya'an tatabangan kamemon saga a'a ya taptap lasa
sigām ma Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

PILIPI

Pahati pasal sulat itu

Pilipi itu dakayu' da'ira aheya ma lahat Makidunya. Ma lahat Girīk asal sago' ma deyo'an pagparinta Rōm ma waktu si Paul. Bay makapagnasihat si Paul maina'an ma Pilipi tagna' kat'kkana ni lahat Makidunya, ati aheka a'a bay magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ahogot to'ongan pangandol sigām ma Panghū' Isa, maka magkalasa isab sigām maka si Paul. Minsan iya makalikut min Pilipi, maumu tibawna pabīng saga bagayna maina'an. Lāgi pinatuntul iya e' sigām.

Palabay pa'in daka pilantahun min waktu kat'nna' si Paul ma Pilipi, kinalabusu iya ma sabab pagnasihatna. Takale pa'in e' saga Almasihin ma Pilipi in si Paul wa'i takalabusu, magtūy sigām bay amabeya' danakan sigām si Epaprode amowahan iya balanja'.

Na, ya na itu sababanna angkan sinulat e' si Paul sulat itu: kaissana, pinabeya' e'na lapal pagsukulna ma sabab tabang maka lasa sigām. Karuwana, sinō' sigām amahogot pangandol sigām ma si Isa Al-Masi, maka sinō' kinōgan minsan ma deyom kasigpitan. Kat'lluna, sinō' sigām angahalli' ma saga guru putingan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira
PILIPI

1 Sulat itu min si Paul maka si Timuti, duwangan sosoho'an si Isa Al-Masi. Pabeya' kami pi'ilu ni ka'am saga a'a sōd si Isa Al-Masi kamemon ya maglahat mailu ma Pilipi, beya' isab pagmatto'ahanbi maka saga a'abi magpanabang.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' Panghū' Isa Al-Masi.

Pangamu'-ngamu' maka Pagsukul si Paul

3 Aheya pagsukulanku ni Tuhan sakahaba' waktu bang kam taentomku.

4 Sakahaba' waktu kapanambahayangku, akōd aku angamu'an ka'am kahāpan kamemon,

5 sabab taentomku bay tabangbi ma aku magnasihat lapal ahāp, sangay min waktu tagna' sampay ni kabuwattituhan.

6 Makatantu aku pasal hinang ahāp ya tinagna'an e' Tuhan ma deyom pangatayanbi, sabab tantu tukiranna sampay ta'abut llaw kapi'itu pabalik si Isa Al-Masi.

7 Patut aku magka'inagonan ka'am kamemon, sabab itiya' kam taptap ma pangatayanku. Bay kam palamud kamemon ma hinang ya pamasuku' aku e' Tuhan. Bay aku gapi'bi, minsan ma kapagsambungku himumungan maka saga a'a ya anulang pagnasihatku, minsan maitu ma deyom kalabusu.

8 Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja pah'llingku ya yukku aheya pangentomku ma ka'am. Alasa aku ma ka'am buwat lasa Al-Masi ma aku.

9 Angamu'-ngamu' na pa'in aku ni Tuhan ma pasalbi, bang pa'in magkak'nnop na pa'in paglasabi dangan maka dangan, sampay pangita'ubi harap ni Tuhan. Bang pa'in pasōng isab akkalbi bo' ahāp e'bi amikilan ai-ai,

10 ati bo' kam makatali' bang ai ya hinangbi ahāp katapusan. Bang tatali'bi pahāp, tantu alanu' ataybi, maka halam aniya' dusa panā'an ka'am bang at'kka llaw kabalik Al-Masi.

11 Pin'nno'an du kam kahāpan indaginis labay min si Isa Al-Masi ma addat-tabi'atbi, ati pinudji Tuhan maka sinanglitan ma sababbi.

Pangalabusu ma si Paul Ahāp Kaluwasanna

12 Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kata'uwanbi in pakaradja'an kalabayanku itu ahāp sadja kamattihanna, sabab minnē' pasaplag gom pa'in lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi.

13 Kinata'uwan na e' saga jaga ma deyom astana' itu maka saga a'a kamemon ma jadjahan ītu, in aku kinalabusu ma sabab Al-Masi ya pameya'anku.

14 Jari pahogot lagi' pangandol kaheka'an saga danakantam suku' Panghū' Isa ma sabab kili-kili ya pangengkot aku itu, ati pasōng katawakkal sigām amasaplag lapal Tuhan. Mbal na sigām tināw.

15 Ya b'nnalna aniya' saga a'a kasehe' magnasihat pasal Al-Masi ma sabab pangihid maka pangalindi sigām. Sagō' aniya' kasehe'an magnasihat min atay pote'

16 ma sabab lasa sigām ma aku. Kinata'uwan asal e' sigām in aku bay pinamaitu min kahandak Tuhan bo' t'nggehanku lapal ahāp.

17 Magnasihat pasal Al-Masi saga a'a angalindi inān, sagō' magduwa baihu' sigām
sabab ya maksud sigām to'ongan subay karuhunan susaku hinabuku ma deyom
kalabusu.
18 Saguwā' minsan buwattē', mbal pamagayku. Gom pa'in aku kinōgan bang pa'in
pinagnasihat Al-Masi, ai-na ka min atay pote', ai-na ka min panganjingki. Maka taptap
du kakōganku,
19 sabab kata'uwanku in aku pinaluwas du min deyom kalabusu, labay min pangamu'-
ngamu'bi ni Tuhan. Tinabang isab aku e' Rū si Isa Al-Masi.
20 Ya angutku to'ongan, maka holatanku, bang pa'in aku mbal karapatan ma hinang
bay pamasuku' aku e' Tuhan. Bilahi aku anawakkal sakahaba' waktu, ya lagi'na ma
waktu itu, bo' supaya aniya' sanglit ma Al-Masi min ai-ai hinangku, ma kallumku ka
atawa ma kamatayku.
21 Sabab ahalga' ma atayku Al-Masi sat'ggolku allum. Maka bang aku ganta' amatay
na, labi ahāp to'ongan.
22 Bang pina'amu, sat'ggol halam ta'abut ganta'anku, paheka gom pa'in kahinanganku
ajatu. Sagō' dalam duwa gi' aku. Mbal kata'uwanku bang ingga ya subay pene'ku, ni
kamatay atawa ni kallum.
23 Magduwa-ruwa deyom pikilanku. Bilahi aku amutawan minnitu bo' pa'atag ma
Al-Masi, sabab labi hāpna bang kita ma atagna na.
24 Sagō' muna-muna ahalga' ma ka'am bang pinataha' lagi' umulku.
25 Manantuhi aku bang ingga ya makahāp ka'am, angkan aku mbal gi' amutawan min
ka'am. Maitu lagi' aku ma ka'am bo' supaya pasōng pangandolbi maka kakōganbi.
26 Jari bang aku makamailu ma ka'am pabīng, aku ya sababan angkan manglabi-
labihan kakōg-koyagbi.
27 Na, minsan ai paniya', pahantapunbi palantarabi bo' makatōp ma saga a'a ya
angisbat lapal ahāp pasal Al-Masi. Jari minsan aku mailu ma ka'am, atawa hal
pinahabalan sadja ma pasal kahālanbi, kata'uwanku du in ka'am dauyunan sadja.
Kata'uwanku isab in ka'am magdakayu' amogbogan lapal ahāp.
28 Da'a kam tināw ma saga a'a ya amantahan ka'am, minsan kam ni'inay. Sabab
bang ta'nda' e' sigām in ka'am mbal tapakitāw, nahas ko' inān pamata'u sigām in sigām
magka'at du, maka ka'am ya lappasan ma sabab katabang Tuhan ma ka'am.
29 Ahāp ya pangangganta' Tuhan ma ka'am ma sabab Al-Masi ya pameya'anbi, ngga'i
ka hal pamarassayabi ma iya, lāgi makananam kam kabinsana'an isab ma pasalanna.
30 Sabab ilu kam binowa magsu'al maka saga a'a ya magpanagga' lapal ahāp, buwat
bay ta'nda'bi ma aku waktu kapagsu'alku maka a'a kasehe'. Maka takalebi isab
buwattina'an in aku masi binowa magsu'al.

2

Addat Al-Masi ya Panunurantam

1 Na, kata'uwanku ahogot imanbi ma sabab pagbeya'bi maka Al-Masi. Kauli'an
kasusahanbi ma sabab lasana maka aniya' kapagdakayu'bi atay sabab min Rū Sussi.
Aheya isab kasi-lasabi dangan maka dangan.
2 Manjari, pagga buwattē' kahālanbi, pajatuhun lagi' kakōganku. Magdakayu' kam
ma pamikilbi, papagsali'-sali'unbi lasabi, magda'atay kam to'ongan. Bang aku beya'bi
buwattē', jukup du pa'in kakōganku.
3 Ai-ai hinangbi subay da'a min pangihidbi atawa min kabaya'anbi magmalangkahi.
Subay areyo' sadja pangatayanbi. Bistahunbi pagkahibi ilu alanga gi' min ka'am.
4 Da'a pikilunbi kahāpan ni baranbi sadja, saguwā' magka'inagon kam dangan maka
dangan.
5 Ya pangatayanbi subay pasali' ni buwat pangatayan si Isa Al-Masi.
6 Tuhan asal iya min ka'asalna,
sagō' halam tapikilna in kapagdakayu'na maka Tuhan subay gomgomanna.
7 Gom pa'in bbahanna kaniya'na kamemon,
ati maglilla' iya magpa'ata.
Bay iya magpabaran manusiya' pi'itu ni dunya,
8 pasengod iya ni kajarihan manusiya'.
Bay iya magpareyo' di-na,
ati beya'na kabaya'an Tuhan sampay ni kamatay,
minsan pinapatay ma hāg.
9 Angkan iya pinalanga e' Tuhan ni langa katapusan.
Kabuwanan iya ōn alanga min ōn kamemon,

10 bo' magsujuran ni iya binangsa ai-ai kamemon,
ai-na ka ma sulga', ai-na ka ma dunya,
ai-na ka isab ma deyom ahirat.
11 Magpasab'nnal sigām kamemon
in si Isa Al-Masi Panghū' to'ongan,
maka Mma'tam Tuhan ya pinagmahaldika'an.

Sawa Pamasawa Dunya

12 Manjari itu, saga bagay kalasahanku, beya'unbi na pa'in pamituwaku buwat bay sakahaba'. Bay asal beya'bi ma kamailuku lagi', sagō' luba'-lagi'na na bang aku alikut. Isbatunbi Tuhan, pagmatāwinbi, hinabubi amanuyu' bo' tatuman kalappasbi.
13 Sabab Tuhan ya angahinang na pa'in ma deyom pangatayanbi bo' aniya' baya'bi maka kosogbi angahinang ai-ai pangahandakna.
14 Hinangunbi ai-ai panoho'an ka'am ma halam aniya' karugalan atawa pangan-jawabbi,
15 supaya halam aniya' la'at atawa salla' panā'an ka'am. Jari anak Tuhan na kam halam taga-tamak minsan kam palamud ma saga a'a ya abengkok pikilan sigām maka ala'at kasuddahan sigām. Sapantun kam bitu'un asahaya amuwan sawa ma b'ttong langit,
16 salta' ka'am amasampay lapal min Tuhan ni saga a'a ma dunya itu, lapal makabuwanan sigām kallum taptap. Bang hinangbi ina'an, pamantuganku ka'am bang ta'abut llaw kabalik Al-Masi, sabab ka'am ya sali' bainat in hinangku maka sangsā'ku taga-kamattihan du.
17 Na, ya pangandolbi ma Al-Masi sali' dalil pagkulban tinukbalan ni Tuhan. Maka bang aku saupama pinapatay, laha'ku sali' dalil lalabotan pamajukup ni pagkulbanbi. Jari mbal aku magang-ang amutawanan nyawaku, gom pa'in aku magbeya' maka ka'am magkōg-koyagan.
18 Damikiyanna isab ka'am ilu, subay kam kinōgan na pa'in sampay ameya' ma kakōganku.

Si Timuti maka si Epaprode

19 Agara' aku amabeya' si Timuti pasa'ut pi'ilu, bang kabaya'an Panghū' Isa isab. Jari bang iya pabīng pi'itu amowahan aku habal pasal kahālanbi, aheya kalasiganku.
20 Sabab halam aniya' angatu ma si Timuti itu bang takdil ni pagka'inagon ma ka'am.
21 Kaheka'an saga a'a itu hal angannal ma baran sigām sadja, mbal angannal pasal pakaradja'an si Isa Al-Masi.
22 Sagō' kata'uwanbi si Timuti maka kahatulna. Bay iya anabangan aku magnasihat lapal ahāp, buwat panabang a'a ma mma'na.
23 Angkan aku magniyat amapi'ilu si Timuti, sago' subay kata'uwanku dahū bang ai tum'kka ni aku.
24 Pasangdol isab aku ma Panghū' Isa, bang pa'in aku makasaunu' ni ka'am.
25 Bang ma kumpasanku ahāp subay pabalikku ni ka'am danakanku si Epaprode, ya bay soho'bi pi'itu anabangan aku. Sehe'ku iya maghinang ni Tuhan, gapi'ku angosogan lapal ahāp.
26 Angentom iya ma ka'am kamemon, maka asusa isab iya pagka takalebi habal pasal sakina.
27 B'nnal bay abangat sakina, arak iya amatay, manda' iya kina'ase'an e' Tuhan. Ya du aku kina'ase'an, sabab bang iya ganta' bay amatay, magduruhun karukka'anku.
28 Angkanna aheya baya'ku amabalik iya ni ka'am, bo' kam kinōgan pag'nda'bi ma iya, ati pahantap bay kasusahanku.
29 Sampangunbi iya pahāp luwas min pagkōg-koyagbi, sabab Panghū' Isa ya pameya'anbi sali'-sali'. Pagaddatinbi saga a'a ya pasali' ni si Epaprode itu,
30 sabab arak to'ongan iya amatay ma sabab hinangna tudju ni Al-Masi. Bay panūkna kallumna, bang pa'in iya paganti' min ka'am amatuntul aku.

3

Ya Pasangdolan si Paul

1 Na, saga dauranakanku, ya itu katapusanna: magkōg-koyag kam ma sabab Panghū'bi si Isa. Mbal makainay ma aku bang aku anulatan ka'am pabalik pasal itu, bang pa'in kam asalamat.
2 Halli'inbi saga a'a maghinang kala'atan ilu, ya sapantun ero' landu' ab'ngngis. Tagihan sigām anganggali'an kuwit a'a, bainat in sigām suku' Tuhan.

3 Sagō' haka'anta kam, kitam ya taga-bainat b'nnal. Amudji kitam ni Tuhan sabab
min Rū-na Sussi, maka magkōg-koyag isab kitam ma sabab si Isa Al-Masi. Halam aniya'
pasangdolantam ma hinangan baran.
4 Sagō' bang aku subay taga-pasangdolan ma hinangan baran, aniya' du kahinangan
ma aku.
Bang pangannal saga a'a kasehe' aniya' kapatutan sigām pasangdol ma pamogbog
sigām ma agama, luba'-lagi'na na aku.
5 Sabab ta'abut pa'in walung'llaw min bay kapaganak ma aku, ni'islam aku ma buwat
addat kami Yahudi. Bangsa Isra'il aku, panubu' si Benjamin asal kamatto'ahanku. Porol
aku bangsa Hibrani. Bang takdil ni pamogbog ma sara' agama Yahudi, umpigan Parisi
aku ya atukid amogbog ma sara' agama.
6 Landu' aku atukid ma agama Yahudi, ya po'on bay pinjala'ku saga jama'a Al-Masi.
Bang aniya' a'a tabista a'adil ma sabab kapamogbogna ma panoho'an-sara' si Musa, luba'-
lagi'na na aku itu, sabab halam aniya' salla'ku.
7 Malaingkan ai-ai bay pangannalku amowa aku ni kahāpan mbal na pamagayku bang
pa'in aku taga-lamud ma Al-Masi.
8 Maka ngga'i ka hal e'-i. Ai-ai bay ahalga' ma aku dahū itungku na sali' halam aniya'
pūsna, bang pa'in kata'uwanku Panghū'ku si Isa Al-Masi. Sabab ahalga' gi' iya min
kamemon. Taikutanku na kamemon bay bistaku pangalta' ma waktu tagna', ati itungku
na sali' s'ggit, bang pa'in ta'angutku Al-Masi,
9 sampay makaparakayu' na ni iya. Mbal paheyaku ma atay in kabontolan luwas min
pamogbogku ma sara' bay tasulat si Musa. Binista aku abontol e' Tuhan sabab min
pangandolku ma Al-Masi. Ya na ko' ilu kabontolan pamuwanna ma sasuku angandol.
10 Ya sadja pagmatayanku bang pa'in kasakupanku Al-Masi, bo' tananamku isab
barakat Tuhan ya bay pamakallum Al-Masi min kamatayna. Bilahi aku pasali' ni iya
anandalan kabinasahan buwat bay panandalna, sampay ni kamatay.
11 Sabab bang buwattē' kapameya'ku ma Al-Masi makaholat aku pinakallum pabīng
min kamatay.

Si Isa ya Pagmatayantam Sakahaba' Waktu

12 Halam gi' ta'abut kamemon ya pagmatayanku, maka mbal gi' aku sampulna' ma
kaul maka pi'il. Sagō' amanuyu' na pa'in aku bo' ta'angutku kamemon ya minaksud e'
si Isa Al-Masi angkan iya bay amene' aku.
13 Haka'anta kam saga dauranakan, mbal aku amikil di-ku in aku maka'angut na. Sagō'
buwattitu na pa'in hinangku: bbahanku na ai-ai bay talabayku inān, ati angutku na ai-ai
ya pinama-aku ma sinosōng.
14 Amanuyu' aku sampay ta'abutku kahāpan ya pangabbitan aku e' Tuhan labay min
si Isa Al-Masi, hatina kallum kakkal ma deyom sulga'.
15 Kitam kamemon, sasuku kitam asangpot na ma pangandol maka ma akkal, subay
sali'-sali' panganguttam. Bang hati aniya' amikilan saddī pasal ai maka ai, pinasawa du
e' Tuhan pamikilna.
16 Sagō' minsan painay, subay tukiranta ai-ai bay ta'abutta min katagna' pangandolta
sampay ni kabuwattituhan.
17 Saga danakanku, subay kam dauyunan anunuran aku. Pandogahinbi isab saga a'a
kasehe'an, ya ameya' ma suntu'an bay pang'bba kami ma ka'am.
18 Araran itu bay pah'llingku ni ka'am ma waktu palabay, maka balikanku hinabu aku
anangis: aheka a'a anulakan pandu' pasal kamatay Al-Masi ma hāg.
19 Nalka' ya kamattihan sigām, sabab tabanyaga' sigām e' napsu, maka pagbantugan
sigām saga hinang makaiya'-iya'. Luwal legot dunya ya kinannal e' sigām.
20 Saguwā' mbal buwattē' ma kitam. Sulga' ya lahattam luggiya', maka aniya'
Manglalappas lagarantam pabalik pi'itu minnē', hatina Panghū'tam si Isa Al-Masi.
21 Makapi'itu pa'in iya, pinindahan e'na ginhawa barantam ya magkalamma maka
magkamatay itu. Pinindahan ni buwat baranna asahaya, min kawasana ya pan-
gangga'osna ma ai-ai kamemon.

4

1 Saga dauranakanku kinalasahan, landu' aku angentom ma ka'am. Ka'am ya po'onan
kalasiganku maka kamaujuran hinangku. Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am:
patotogunbi pameya'bi ma Panghū'tam!

Pamituwa Katapusan

2 Aniya' amu'ku ni duwangan d'nda ilu, si Yudi maka si Sintiki, bang pa'in sigā
magsulut sabab magdanakan asal sigā ma deyoman Panghū' Isa.

3 Ka'a isab, bagayku kapangandolan, aniya' panganjunjungku ni ka'a pagka kita
dansehe'an maghinang panoho'an Tuhan. Tabangun pa'in duwangan d'nda ilu sabab
sehe'ku asal amuspus amasaplag lapal ahāp, beya' isab si Klemen maka a'a kamemon
bay anehe'an aku maghinang. Tasulat na e' Tuhan ōn sigām ma būk ya panunulatan ōn
a'a taga-kallum kakkal.
4 Magkōg-koyag kam sakahaba' waktu ma sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi.
Balikanku lagi': magkōg-koyag kam!
5 Subay ahantap bowahanbi ni a'a kamemon. Asekot na waktu kapi'itu Panghū' Isa.
6 Da'a kasusahinbi ai-ai, saguwā' amu'unbi ai-ai kagunahanbi ni Tuhan sakahaba'
waktu pangaharapbi iya. Pagsukulinbi iya ma waktu kapangamu'-ngamu'bi.
7 Jari pinaniya'an kam kasannangan Tuhan, kasannangan mbal ta'ambat pinikil
e' manusiya', ati asalamat du pa'in ataybi maka pamikilbi sabab si Isa Al-Masi ya
parakayu'anbi.
8 Na, ya katapusanna, saga dauranakanku, pahōpunbi ni deyom pamikilbi ai-ai landu'
ahāp maka patut binantug. Pikilunbi ai-ai abontol, asaltun, ahāp kinale, maka ai-ai
makasulut atay.
9 Beya'unbi ai-ai bay ta'anadbi atawa ta'ā'bi min aku, ai-na ka min bissalaku, ai-na
ka min palantaraku. Ati pat'ttog ma ka'am in Tuhan ya amuwanan kitam kasannangan
atay.

Pagsukulan si Paul

10 Aheya pagsarang-sukulanku ni Panghū'tam ma sabab pagka'inagonbi ma aku
pinabalik na. Bay kam alasa asal ma aku, sagō' halam aniya' dapatbi amabeya'an aku
tatabangan.
11 Mbal yukku in aku kasigpitan, sabab ahantap pangatayanku minsan buwattingga
kahālanku.
12 Bay na kalabayanku kasigpitan maka kaniya' ballabi-labihan, sagō' biyaksa aku
amahantap pangatayan minsan ai paniya', ai na ka lingantu, ai na ka asso, ai na ka
taga-kaniya' manglabi-labihan, ai na kakulang-kabusan.
13 Kasandalanku ai-ai kamemon ya tum'kka ni aku, sabab min kosog Al-Masi ya
pamakosogna aku.
14 Saguwā' ahāp addatbi anabangan aku ma deyom kasusahanku itu.
15 Ka'am saga a'a Pilipi ata'u isab ma bay kahālanku, waktu katulakku min lahat
Makidunya ilu. Halam aniya' jama'a Al-Masi saddī min ka'am bay amatuntul aku. Luwal
ka'am ya sehe'ku magtabang-tiyabangi, bo' pa'in baha'u kata'ubi ma pasal lapal ahāp.
16 Minsan ma waktu kamaina'anku ma Tessaloneka, bay kam angabut-ngabut
amabeya'an aku tatabangan hinabuku ma deyom asigpit.
17 Sagō' ngga'i ka kaniya'bi ya angutku. Ya sadja kabaya'anku bang pa'in aniya'
paluntunganbi aheya bang ta'abut waktu panungbas ka'am e' Tuhan.
18 Bo' kata'uwanbi, tasambutku na kamemon bay pabeya'anbi aku, magsukul. Gom
pa'in palabi lagi', jari halam aniya' kulangku, sabab itiya' na isab paglasa ya bay
pabowabi ma si Epaprode. Sapantun lalabotan ahamut ko' itu, tinukbalan ni Tuhan.
Kasulutan isab iya.
19 Jari Tuhanku ya amuwanan ka'am ai-ai kulangbi min alta'na ya mbal tapula'-pula',
luwas isab min si Isa Al-Masi.
20 Sanglitantam Tuhantam, ya Mma'tam, sampay ni kasaumulan. Amin.
21 Pasampayunbi pa'in minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni kamemon saga a'a Tuhan,
ya pasuku' ma si Isa Al-Masi. Ya du saga dauranakantam ma aku itu, amasampay isab
lapal kasi-lasa sigām.
22 Ya du isab kamemon saga a'a suku' Tuhan ma lahat itu, luba'-lagi'na sigām ya
paokom ma deyom astana' Sultan Mahatinggi itu, amabeya' isab ni ka'am minsan la'a
hal lapal kasi-lasa sigām.
23 Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
Amin.

Wassalam

KOLOSSA

Pahati pasal sulat itu

Kolossa itu dakayu' da'ira bay mahē' ma lahat niōnan Asiya Diki'. Mbal magkata'u si Paul maka saga jama'a si Isa Al-Masi ya maglahat ma da'ira Kolossa he'. Luwal a'a niōnan si Epapras ya kata'uwanna mahē', dakayu' sehe'na maghinang ma si Panghū' Isa. Aniya' isab a'a Kolossa bay am'nnal ma si Isa ma sabab nasihat si Epapras.

Ma kalabusu pa'in si Paul, at'kka ni iya si Epapras bay min Kolossa. Aniya' habal tabowana pasal kahālan saga a'a ma palhimpunan si Isa ma Kolossa he'. Yuk habal itu, aniya' kono' saga guru baha'u palamud ni sigām amowa pandu' saddī. Pinareyo'-deyo'kono' si Isa e' sigām ati bang ma pamandu' sigām in bangsa mala'ikat alanga kono' min si Isa, maka mala'ikat ya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan. Jari asasaw pikilan kajama'ahan si Isa ma palhimpunan Kolossa ma sabab pamandu' saga guru t'kka baha'u inān.

Ya itu sababanna angkan si Paul bay amabeya' sulat itu ni sigām, pinabowa ma si Epapras. Ya pangahaka si Paul ma deyom sulat itu in pandu' saga guru inān asā' du. Si Isa Al-Masi b'nnal Anak Tuhan, pinalanga asal iya e' Tuhan maka halam aniya' paliyu min iya. Jari halam aniya' saddī min si Isa amowa manusiya' ni Tuhan, maka tunggal iya pagpanghū'an.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira KOLOSSA

1 Sulat itu deyo' min aku, si Paul, maka min danakantam si Timuti. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan.

2 Pasampayku sulat itu ni ka'am saga dauranakan ma Kolossa, a'a asussi taga-pangandol ma Al-Masi. Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan.

Pagsukulan si Paul ni Tuhan

3 Sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ma pasalanbi, aheya pagsukulan kami ni Tuhan ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi.

4 Sabab makakale kami habal pasal pangandolbi ma si Isa Al-Masi maka pasal lasabi ma a'a saga suku' Tuhan kamemon.

5 Angandol kam maka alasa sabab aniya' kaholatan tinau'an ka'am ma deyom sulga'. Bay na kam pinakalehan lapal kasab'nnalan pasal si Isa, ati minnē' kata'uwanbi aniya' niholat.

6 Pasaplag na pa'in lapal ahāp itu ni kaluha'an dunya. Aheya du pa'in paluntungan lapal itu ma deyom kaul-pi'il manusiya', buwat ma kaul-pi'ilbi isab sangay min llaw tagna' kakalebi pasal kasi-lasa Tuhan. Tahatibi isab bang ai hatulanna

7 pagka kam pinandu'an e' si Epapras, sehe' kami kinalasahan ya magbeya' maka kami maghinang panoho'an Tuhan. Atukid e'na maghinang ma deyo'an si Isa Al-Masi, ganti' kami.

8 Bay iya amowahan kami haka pasal lasabi ma sabab Rū Tuhan.

9 Angkan na kami halam pahali angamu'an ka'am kahāpan ni Tuhan sangay min waktu kapanambut kami lapal pasal kahālanbi. Angamu'-ngamu' kami tabang ni Tuhan bang pa'in kam binuwanan panghati maka pangita'u e' Rū-na, bo' supaya kasakupanbi to'ongan bang ai pangahandak Tuhan ma buwat ka'am.

10 Manjari ahatul kam ma kaul-pi'ilbi buwat kabaya'an Panghū' Isa, ati ai-ai hinangbi makasulut iya maka ajatu kahinanganbi waktu ni waktu, maka pasōng pangita'ubi pasal Tuhan.

11 Mura-murahan, bang pa'in kam binuwanan kosog e' Tuhan deyo' min kawasana barakatan, manjari kaimananbi ai-ai minsan buwattingga.

12 Subay kam magkōg-koyag magsukul ni Mma'tam Tuhan, ya bay amapatut ka'am bo' tataima'bi palsuku'an ma deyom lahat asahaya.

13 Pinuwasan kitam e'na min deyom kalendoman ya pagbaya'an nakura' saitan, ati pininda kitam ni pagbaya'an Anakna kinalasahan.

14 Nil'kkat na kitam min pagbanyaga'an nakura' saitan maka ta'ampun dusatam.

In Al-Masi Mbal Kaliyuhan

15 Dasali' Al-Masi maka Tuhan. Mbal ta'nda'tam Tuhan sagō' kasakupanta kajarihanna pag'nda'tam Al-Masi. Anak tunggal-kawasa iya, dahū asal min kamemon pinapanjari.

16 Ai-ai kamemon ma deyom sulga' maka ai-ai ma dunya, ya ta'nda' e' manusiya' maka
ya mbal ta'nda', bangsa hibilis maka ai-ai taga-ga'osan ma diyata' ayan, in itu kamemon
bay pinapapanjari e' Al-Masi, deyo' bay min Tuhan. Maka Al-Masi ya taga-kapatut ma
kamemon.
17 Asal na iya ma halam gi' aniya' pinapanjari, maka iya ya angumbangan pinapanjari
kamemon bo' supaya mbal apulag.
18 Pagmakōkan iya ma saga jama'ana, maka sigām ya buwat ibarat baranna. In iya
asal po'onan kallum ma sigām, maka dahū iya min kamemon pinakallum min kamatay,
supaya iya tunggal bangsahan min kamemon.
19 Min kabaya'an Tuhan isab angkan Al-Masi dasali' maka iya ma kajarihanna
kamemon.
20 Ya minaksud asal e' Tuhan in ummat pinapanjari kamemon subay maghāp maka iya
labay min Anakna. Manjari ai-na ka bangsa ma babaw dunya atawa ma diyata' langit,
makapagkahāp maka Tuhan ma sabab laha' Anakna bay pabu'us waktu kamatayna ma
hāg.
21 Waktu tagna', bay kam alawak min Tuhan. Bantana asal kam ma deyom pikilanbi
ma sabab kala'atan ya hinangbi.
22 Saguwā' buwattitu maghāp na kam maka Tuhan sabab min kamatay Al-Masi. Ya
maksud Tuhan subay kam magharap maka iya ma asussi pangatayanbi, ma halam aniya'
tamak-tamakbi atawa dusa panā'an ka'am.
23 Tantu ko' inān, bang pa'in kam patotog angandol ma Al-Masi. Da'a bbahinbi lapal
ahāp bay takalebi sabab ya na po'onna angkan aniya' holatbi. Ya na ko' itu lapal ahāp
ya pinasaplagan a'a kamemon ma kaluha'an dunya itu. Aku si Paul taga-kag'llal min
Tuhan magnasihat lapal itu.

Kahinangan si Paul

24 Kinōgan aku bininasa bang pa'in ma sababanbi, sabab bang aku anandalan
kabinasahan, paganap binasaku ni kabinasahan bay kasandalan Al-Masi, ya sasuku
halam ajukup. Bay iya anandalan kabinasahan ma sababan saga jama'ana, ya ibarat
baranna.
25 Aku itu tahinang sosoho'an na e' Tuhan bo' aku anabang ma sasuku magpangandol
ma si Isa. Kawakilan aku e'na anabang ka'am, sinō' aku magnasihat lapalna kamemon.
26 Lapalna itu bay nilimbungan e' Tuhan min manusiya' kamemon min masa awal
lagi', sagō' pamata'u na buwattina'an ni saga a'a suku'na.
27 Sigām suku'na ya pinata'u, bo' manyatakan saga a'a ma sabarang bangsa bang
ai maksud Tuhan ma manusiya'. Mamarahi ahāp ya bay limbunganna he', ahalga'
to'ongan, sagō' pinabukis na. Hatina Al-Masi pat'nna' du ma deyom ataytam, angkan
aniya' holattam in kitam pinasuku'an sahaya ma deyom sulga'.
28 Angkanna halam aniya' panganasihat kami saddī min Al-Masi. Ginuna e' kami ai-ai
tata'u kami pasal Al-Masi, pami'at maka pamandu' kami ma a'a kamemon bo' supaya
sigām dangan maka dangan abontol du ma kaul maka pi'il, pagka ameya' na ma Al-Masi.
29 Ya na itu pagsangsā'anku na pa'in. Puspusku kosogku, ya bay pamakosog aku e'
Al-Masi.

2

1 Bilahi aku amata'u ka'am pasal pagka'inagonku ma ka'am maka saga a'a min da'ira
Laodikiya inān, sampay isab sasuku mbal gi' magkilā maka aku.
2 Ya angutku subay ahogot pangandolbi maka subay arakayu' ataybi maglasa-liyasahi.
Subay asawa panghatibi pasal Al-Masi sabab minnē' ahogot to'ongan pangandolbi ati
kasakupanbi lapal bay nilimbungan e' Tuhan ma waktu palabay, ya pasal Al-Masi.
3 In iya pagtatau'an pangalta' kamemon, hatina kapandayan maka kata'u Tuhan.
4 Na, buwattē' pamahatiku ka'am supaya kam mbal takole' nirupang e' ba'anan
pasu'alan halam aniya' pūsna, minsan buwattingga kalu'uyna.
5 Manjari itu, minsan aku alikut min ka'am, aheya du kam ma deyom pikilanku. Sidda
aku kinōgan ma sabab ahatul pagtipunbi maka atotog pangandolbi ma Al-Masi.

Al-Masi ya Pagmakōkan

6 Jari itu, pagka tataima'bi na si Isa Al-Masi pagpanghū'anbi, subay kam pasangdan
na pa'in ma iya.
7 Ya pamalutbi ma iya subay buwat gamut kayu lalomna. Pat'ttog kam ma iya supaya
pahogot gom pa'in pangandolbi buwat bay pamandu' ka'am. Subay lipat-manglipat
pagsukulanbi ni Tuhan.

8 Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' manusiya' minsan sai-na bang
bilahi amanyaga' ka'am supaya kam tabowa ameya' ma sigām. Pangangakkal asal
pangita'u saga a'a inān. Halam aniya' kagunahanna sabab hal pali-pali bay pang'bba
min kamatto'ahan, maka ilmu' bay min bangsa hibilis ya magbaya' ma diyata' ayan.
Ngga'i ka pangita'u min Al-Masi.
9 Sabab ina'an ma Al-Masi kajarihan Tuhan, jukup ma addatna maka ma panahu'anna,
bo' pa'in magpabaran manusiya' buwat kitam.
10 Ya du ka'am kabuwanan kasampulna'an pagka Al-Masi ya pasōranbi. Alanga asal
iya min kamemon, makapagagi ma ai-ai taga-ga'os, bangsa mala'ikat ka maka bangsa
saitan.
11 Aniya' bainat pangilāhan ka'am ya sōd ma Al-Masi, saguwā' ngga'i ka bainat ma
kuwit baranbi ya nihinang e' manusiya' magi'islam. Ya pangilāhan ka'am bainat bay
nihinang e' Al-Masi.
12 Sababna sapantun kam a'a bay kinubul sambeya' maka iya, waktu kapamandi ma
ka'am tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na. Pinakallum isab kam pabīng, pagka
pasangdolanbi kawasa Tuhan ya bay amakallum si Isa pabīng min kamatayna.
13 Tagna'bi inān sali' kam hantang a'a magpatayan ma pang'nda' Tuhan sabab masi
magdusa. Bay ala'at kajarihanbi maka halam aniya' lamudbi ma bangsa suku' Tuhan.
Daipara apinda na kahālanbi buwattina'an, pinakallum na kam e' Tuhan sambeya' maka
Al-Masi. Niampun e'na dusata kamemon,
14 maka pinapasan e'na sulat panuntut ya pamat'nna'an kitam. Pinuwasan kita min
hukuman sara' ma sabab kamatay Al-Masi ma hāg. Jari halam na aniya' sababan
pamat'nna'an kita hukuman.
15 Tara'ug isab e' Al-Masi bangsa mananasat maka ai-ai taga-kaga'os ma diyata' ayan.
Kala'anan e'na ga'osan sigām ati pinahina' sigām ma mairan. Tara'ug e'na kamemon ma
sabab kamatayna ma hāg.
16 Angkanna kam subay mbal tasoway e' sai-sai ma pasal kinakanbi maka inumanbi,
atawa pasal jamu duwa'a atawa hinang bulan atawa hinang ma llaw mulliya.
17 Binogbog e' sigām usulan inān bo' pa'in hal gindan pamaentom sigām aniya' gi'
nilagaran ma waktu sinōng, ya na Al-Masi.
18 Jagahinbi kahāpan ya panungbas ka'am e' Tuhan bo' kam mbal kinulli'an e' saga
a'a ya maglaku-laku pasal kareyo' pangatayan sigām. Anumba sigām ma saga mala'ikat,
magmalangkahi na pa'in sigām pasal aniya' kono' bay panyata' ni sigām min Tuhan.
Abbuhan saga a'a buwattē' ati abowa-bowa e' legot dunya, maka hona'-hona' halam
aniya' pūsna.
19 Tu'ud sigām pabutas min Al-Masi ya po'onan kallum sigām. Buwat sapantun baran,
Al-Masi ya kōkna, maka kitam ya pagdayawna. Jari magdalos pagdayaw itu maka kōk
pagka aniya' ugat paralosanna. Angkan kitam itu, ya dalil pagdayaw Al-Masi, pasōngna
pa'in kosogtam ma sabab Tuhan ya magkabaya'an.

Kapaunung ma Al-Masi

20 Sapantun kam a'a bay paunung ma Al-Masi ma kamatayna, sabab amatay na kam ni
bay palihalanbi tagna', ati apuwas na kam min komkoman binangsa saitan ya magbaya'
ma diyata' ayan. Jari angay kam subay pasangdan na pa'in ma kal'ngnganan a'a kasehe'
ma dunya itu?
21 Angay beya'bi pali-pali sigām, ya yuk-i, “Da'a ntanin ilu!” atawa “Da'a kakanun
ina'an!” atawa “Da'a umasun ina'an!”
22 Saguwā' pinjaman sadja ya pinagpali-pali e' saga a'a inān, sabab ubus pa'in ginuna,
magtūy pahalam. Maka pali-pali inān hal pinahinang e' manusiya'.
23 Nihagda kita e' sigām subay magsumba ni mala'ikat. Sinō' magpareyo'-deyo' di-
ta, maka magtiksa'-tiksa' di-ta. Aniya' kono' paluntungan ma pangahagda sigām, sagō'
halam aniya' dapatna pamapaggat napsu baran.

3

1 Manjari itu, pagka Al-Masi allum na pabīng, ya du ka'am parakayu' ma iya
binuwanan kallum kakkal. Na pagka buwattē', tuyu'inbi ai-ai ma deyom sulga' ma
kamaina'anan Al-Masi. Ina'an asal iya aningkō' ma paningkō'an bangsahan, ma bihing
Tuhan tampal ni kowan.
2 Pagmatayinbi ai-ai suku' ma sulga', da'a na ai-ai ma babaw dunya itu.
3 Sabab ka'am ya angandol ma Al-Masi, ibarat a'a amatay na, halam na aniya' baya'na
ma alam itu. Ina'an asal po'onan kallumbi ma haddarat Tuhan, tinau' pahogot e' Al-Masi.

4 Sababna Al-Masi ya po'onan kallumbi, angkanna ma sinosōng, bang iya pa'nda' pi'itu,
magdongan du kam maka iya bo' aliput isab e' sahayana.

Kaul-pi'il Tagna' maka Kaul-Pi'il Baha'u

5 Angkan yukku ma ka'am, taikutinbi napsubi ala'at. Da'a kam magd'nda atawa
magl'lla. Da'a kam magkasabulan, da'a kam magba'is-ba'is. Da'a kam abahaya ma pilak
sabab bang alta' ya paheyabi ma atay, ya na he' sali' pagtuhananbi.
6 Ab'nsi Tuhan ma hinang buwattē', ya po'on iya amat'kka mulka' ni saga a'a agagga
ma panoho'anna.
7 Buwattē' kabiyaksahanbi tagna', waktu lagi' kam ameya' ma ai-ai kanapsuhanbi.
8 Sagō' ma buwattitu subay bbahanbi bay kasuddahanbi ala'at inān, buwat saga
magastol, magb'nsi ma pagkahi, maka magb'ngngis. Da'a kam angalimut sehe'bi, da'a
isab maglaka'-laka',
9 da'a kam magputing ma sehe'bi. Bay na bbahanbi kajarihanbi maka kahinanganbi
tagna'.
10 Kaniya'an na kam kajarihan baha'u ya pinindahan na pa'in e' Tuhan Magpapanjari,
supaya kam makasali' ni buwat kajarihanna. Ya mohotna in ka'am subay pasōng
pangita'ubi ma iya.
11 Manjari dasali' saga a'a kamemon sasuku bay pinabaha'u na e' Tuhan. Halam aniya'
pagbidda'an sigām, bangsa Yahudi ka maka bangsa kasehe', a'a magislam ka maka a'a
halam bay magislam, ata ka maka ngga'i ka, sampay saga a'a bangsa liyu. Pat'nna' Al-
Masi ma deyom ataytam sali'-sali', maka Al-Masi sadja ya katumanan ma ai-ai kamemon.
12 Bay kam tapene' e' Tuhan nihinang a'ana. A'a sussi kam kinalasahan e'na angkan
kam wajib ma'ase' ma pagkahibi samantala' ahāp addatbi ni kasehe'an, areyo' isab maka
alunuk pangatayanbi. Tatasinbi pagkahibi minsan kam ni'inay.
13 Bang aniya' pagla'atanbi maka pagkahibi, sagarinbi na. Bang aniya' kap'ddi'anbi
atay, subay kam magampun-iyampuni. Ya pangampunbi ma pagkahibi manusiya' subay
buwat kapangampun ka'am e' Panghū' Isa.
14 Maka aniya' gi' sugpatna aheya: subay kam alasa ma pagkahibi sabab bang kam
maglasa-liyasahi ahogot du kapagdakayu'bi atay.
15 Magmalulus kam ma Al-Masi bo' kam minaliman e' kasannanganna, sabab sinō'
kam e' Tuhan subay magsulut-siyuluti, sabab kitam magpangandol ma Al-Masi sapantun
dabaran du. Pagsukulinbi isab Tuhan.
16 Gomgominbi pamandu' Al-Masi bo' pasobsob to'ongan ni deyom ataybi. Bang
kam ganta' magpandu' dangan maka dangan, paglagihunbi pangita'u kamemon bay
pamuwan ka'am. Magkalang kam saga kalangan pamudji Tuhan sampay kalangan
makani-ka'am min Rū Tuhan. Magkalang kam pagka aheya pagsukulanbi ni Tuhan.
17 Entomunbi Panghū' Isa ma ai-ai hinangbi maka pamūngbi, in iya pameya'anbi.
Maka pagsukulinbi na pa'in Tuhan ya Mma'tam labay min ōn si Isa.

Pandu' ma saga A'a Daokoman

18 Ka'am kar'ndahan subay ameya' ma kabaya'an h'llabi. Patut isab, pagka si Isa ya
Panghū'bi.
19 Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, da'a kab'ngngisinbi.
20 Ka'am saga kamanahutan, angikut kam ma pami'at matto'abi sabab kasulutan
Panghū'tam ma hinangbi buwattē'.
21 Ka'am kamatto'ahan, da'a pala'atunbi atay anakbi bo' mbal mandā'-dā'.
22 Ka'am saga tendog, subay beya'bi kamemon panoho'an nakura'bi. Da'a hal ma salta'
sigām ang'nda' bo' supaya kam sinanglitan. Subay sali' du ma kamaina'an maka ma
kalikut sigām. Hinangunbi panoho'an sigām min deyom ataybi, ma sabab Panghū' ya
pagaddatanbi.
23 Subay kam atukid ma ai-ai hinangbi sabab minsan manusiya' ya paghinanganbi,
Panghū' Isa ya luggiya' nakura'bi.
24 Kata'uwanbi du, Panghū'tam ya anungbasan ka'am ma sinosōng. Pinasambutan
kam pusaka' ya tinau'an saga a'a suku'na ma sabab Al-Masi ya paghinanganbi.
25 Sasuku mbal taluwa' hinangna, tinungbasan du pinapagtongod maka hinangna
ala'at, sabab mbal amapagbidda' Tuhan ma manusiya'.

4

1 Ka'am saga nakura', subay ahāp pangahatulbi ma saga sosoho'anbi. Ya panambabi
ma sigām subay pinapagtongod maka hinang sigām, sabab kata'uwanbi asal aniya'
pagnakura'anbi mahē' ma sulga'.

Pamituwa Katapusan

2 Patukid kam angarap ni Tuhan, pahāpun akkal-pamikilbi, maka pagsukulinbi Tuhan.
3 Amu'-amu'inbi isab kami tabang bang pa'in kami mura-murahan pinaluhaya e'
Tuhan bo' supaya kami makapagnasihat lapal pasal Al-Masi, ya lapal halam bay
kinata'uwan ma masa awal e'. Ya he' po'onna angkan aku kinarenahan ma deyom
kalabusu itu, tu'ud aku magnasihat pasal Al-Masi.
4 Amay-amay, amu'inbi aku tabang min Tuhan supaya asawa e'ku magnasihat pasal
si Isa sabab ya na he' bay pamahinangna ma aku.
5 Pahāpunbi addatbi tudju ni saga a'a ya mbal am'nnal ma si Isa. Bang aniya' waktu
sumiyan-sumiyan, haka'inbi to'ongan sigām ma pasalna.
6 Ai-ai pamissalabi subay ahanunut sadja, bo' supaya kasulutan sasuku akale. Subay
kam ata'u isāb anambungan sasuku anilaw ka'am.

Bissala Pama'iran

7 Aniya' lapal ma pasal kahālanku binowahan ka'am e' si Tikikus. Danakantam iya,
a'a landu' kinalasahan. Dansehe'an iya maka kami maghinang ma Panghū' Isa, a'a
kapangandolan isab.
8 Makabāk kam kalasigan bang iya angahati ka'am pasal kahālan kami itu, ya po'on
iya sō'ku pi'ilu.
9 Bay pasehe'ku ma iya si Onesimus, a'a dalahat maka ka'am. Danakantam iya
kinalasahan maka kapangandolan. Kahaka'an kam e'na pasal saga pakaradja'an maitu
kamemon.
10 Si Aristarkus, sehe'ku ma deyom kalabusu itu, amabeya' minsan la'a hal lapalna ma
ka'am. Ya du si Markus itu, kaki si Barnabas. Bay na kam haka'anku pasal si Markus.
Bang iya ganta' pahapit ni lahatbi ilu subay iya patuntulunbi pahāp-hāp.
11 Itiya' isab si Yussa' ya niranglay Justus, amabeya' isab lapalna ma ka'am. Luwal
t'llungan itu ya bangsa Yahudi anehe'an aku magnasihat pasal pagparinta Tuhan. Aheya
to'ongan panabang sigām ma aku.
12 Si Epapras amabeya' isab minsan la'a hal lapalna. Sosoho'an iya ma si Isa Al-Masi,
a'a min lahatbi du isab. Angamu'-ngamu' iya pakosog ma sababbi sakahaba' waktu, bang
pa'in ahogot pameya'bi ma kabaya'an Tuhan bo' supaya kam asampulna' ma kaul-pi'ilbi,
ma halam aniya' hawal-hawal ma deyom ataybi.
13 Makasaksi' du aku ma pasal si Epapras itu. Bay iya magsangsā' ma sababbi sampay
ma saga a'a ma da'ira Laodikiya maka ma da'ira Hirapulis.
14 Maka itiya' isab si Lukas ya doktol kalasahantam, maka si Demas. Ya du sigām
duwangan itu amabeya' isab lapal sigām.
15 Amabeya' aku lapal pagaddatku ma saga danakantam ma Laodikiya, maka ma si
Nimpa. Lapayun isab kajama'ahan Al-Masi ya magtipun ma luma'na.
16 Bang aubus na e'bi amassa sulat itu palanjalunbi lagi' ni saga jama'a si Isa Al-Masi
ya magtipun ma da'ira Laodikiya inān bo' tabassa e' sigām. Amu'unbi isab sulat bay
pabeya'anku sigām, ati bassahunbi isab he'-i.
17 Haka'inbi si Arkippus ilu: "Amay-amay. Talusun hinang bay pamahinang ka'a e'
Panghū' Isa sabab iya ya paghinangannu."
18 Sugpatanku isab da'ayat maka sulatan tanganku du. Nientom du kam e'ku, e' si
Paul. Da'a aku takalipatunbi pagka itiya' aku ma deyom kalabusu kinarenahan.
Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Tuhan. *Wassalam*

1 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Aniya' dakayu' da'ira mahē' ma lahat Makidunya niōnan Tessaloneka. Mbal du alawak da'ira itu min da'ira Pilipi.

Ma l'ngngan si Paul karuwana bay iya makahapit maka saga sehe'na si Timuti maka si Silas ni Tessaloneka bo' magnasihat ni saga a'a mahē'. Minsan mbal at'ggol kamahē' sigām, aheka a'a bay akale ma pagnasihat sigām sampay magkahagad na ma Panghū' Isa. Sagō' aniya' saga Yahudi bay anagga' disi Paul, bay amidjakan isab saga a'a Tessaloneka, sinō' angala'at sigām. Angkanna sigām bay ala'an minnē' tudju ni da'ira Kurintu. Ma Kurintu pa'in, asusa pamikil si Paul pasal saga bebeya'an si Isa bay bbahanna ma Tessaloneka inān, ya agon-agon tabowa e' sasat ati pataikut min Panghū' sigām si Isa. Jari sinō' si Timuti patibaw e' si Paul pina'an ni Tessaloneka angahati bang buwattingga saga Almasihin maina'an.

Makabīng pa'in si Timuti ni Kurintu, nihaka e'na pasal kahālan saga bebeya'an si Isa Al-Masi maina'an ma Tessaloneka. Manjari aheya pagsukulan si Paul ni Tuhan pasal iman maka lasa sigām. Angkanna pabeya'na sulat itu. Sinambungan isab e'na patilaw sigām pasal kabalik si Isa min sulga', maka sinō' sigām pataptap angandol ma si Isa minsan ma deyom kabinasahan.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan.

Pagsukulan ma Sabab saga A'a Tessaloneka

2 Magsukul kami ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ni Tuhan.

3 Nientom kam ma alopan Mma'tam Tuhan, nientom kahāpan ya hinangbi luwas min pangandolbi, nientom pagsangsā'bi ma sabab lasabi ma iya, maka kahogot imanbi isab ma sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pangasahanbi.

4 Saga dauranakan, ka'am kinalasahan e' Tuhan, kata'uwan kami in ka'am bay tapene' e'na.

5 Sabab ngga'i ka pangupama manusiya' ya panganasihat kami ma ka'am, sagō' lapal abarakat bay min Rū Tuhan, angkan ahogot pagsab'nnalbi. Kata'uwanbi bay bowahan kami waktu kat'nna' kami ma ka'am bo' ahāp kahālanbi.

6 Bay sunuranbi kajarihan kami maka kajarihan Panghū'tam. Minsan kalabayanbi katiksa'an abisa, tinaima' e'bi lapal itu, lāgi kinōgan kam sabab min Rū Sussi.

7 Angkan buwattina'an, ka'am ya panununan e' kamemon saga a'a magpangandol ma lahat Makidunya maka ma lahat Akaya.

8 Pasaplag isāb lapal pasal Panghū' Isa sabab min ka'am, pasampay ni kaluha'an lahat Makidunya maka Akaya. Ngga'i ka hal jadjahan ina'an, pasaplag habal pasal pangandolbi ni Tuhan ni sabarang lahat. Minsan kami mbal na ah'lling,

9 sabab amissala na pa'in saga a'a inān pasal kapanaima'bi ma kami. Tabissala pasal kapang'bbabi min ta'u-ta'u ya bay pagtuhananbi tagna' bo' kam papinda angisbat Tuhan b'nnal, ya kakkal salama-lama.

10 Angagad kono' kam ma waktu kapi'itu min sulga' Anakna, ya bay pakallumna min kamatayna. Si Isa ko' inān, ya angalappas kitam min mulka' song pinat'kka ni saga manusiya'.

2

Kahinangan si Paul ma Da'ira Tessaloneka

1 Saga dauranakanku, kata'uwanbi aheya kapūsan l'ngngan kami pi'ilu ni ka'am.

2 Kata'uwanbi asal, bay kami makalabay kabinasahan ma da'ira Pilipi maka landu' nihina', sago' magsukul ni Tuhan, bay kami makatawakkal angahaka'an ka'am lapalna ahāp minsan aheka anagga'.

3 Ya pamandu' kami ma ka'am halam aniya' sā'na, halam aniya' mohotna ala'at, halam aniya' niyat kami angakkalan kami.

4 Tabista kami e' Tuhan makajari pinangandolan lapal ahāp itu. Mbal kami angangut
anulut manusiya' sagō' Tuhan, ya makaliling deyom pikilantam.
5 Kata'uwanbi haliluwal kami, halam kami bay angalanahan a'a minsan sai bo' tabowa
am'nnal, halam kami magbau'-bau' in kami asaltun bo' pa'in sinōd bahaya pilak. Tuhan
ya saksi' kami.
6 Halam isab kami bay amiha mahaltabat min manusiya', ai-na ka min ka'am atawa
min a'a saddī.
Minsan kami taga-kapatut pagka kawakilan Al-Masi, halam kami bay angahagda
atawa amabuhat ka'am.
7 Gom pa'in ahanunut pah'lling kami ma ka'am, buwat d'nda angupiksa' saga anakna.
8 Aheya lasa kami ma ka'am, ya po'on kami lilla' angahaka'an ka'am pasal lapal ahāp
min Tuhan. Lāgi pamalilla' baran kami sampay ni kamatay, ma sabab kaheya lasa kami
ma ka'am.
9 Tantu taentombi, saga dauranakan, bay paglu'ug kami waktu kamailu kami ma
ka'am. Bay kami maghulas-sangsā' llaw-sangom bo' aniya' kalluman kami, supaya
halam sai-sai kabuhatan sat'ggol kami anganasihatan ka'am lapal Tuhan.
10 Kasaksi'anbi, maka kasaksi'an isab e' Tuhan, bang buwattingga bay tebong kami ma
deyomanbi saga a'a magpangandol. Abontol sadja kami, halam aniya' kasā'an.
11 Kata'uwanbi isab bay addat kami ma ka'am pakaniya-pakaniya, sali' addat matto'a
ma saga anakna lahasiya'.
12 Bay pahogot kami imanbi, bay palasig kami pangatayanbi, bay kam sinō' amahāp
kaul-pi'ilbi bo' tōp ma Tuhan, ya amowa ka'am palamud ma pagparintahanna maka ma
kasahaya'anna.
13 Magsukul na pa'in kami ni Tuhan sabab mbal takalipat kami bay kapanaima'bi
lapal palman. Takalebi min kami bo' pa'in ngga'i ka lapal manusiya' ya taima'bi sagō'
palman sab'nnal-b'nnal min Tuhan, palman amowa na pa'in ma deyom pangatayan
sasuku magkahagad.
14 Dauranakanku, panunuranbi na pakaradja'an ya kalabayan e' saga jama'a si Isa Al-
Masi ya ma palhimpunan lahat Yahudiya. Sabab ya du ka'am bay nila'at e' pagkahibi
dabangsa, buwat bay pangala'at sigām e' pagkahi sigām Yahudi.
15 Bay pinapatay e' sigām Panghū' Isa, maka pinapatay isab kanabi-nabihan ma awal
lagi'. Mbal sigām makasulut atay Tuhan maka sinagga' e' sigām saga a'a kamemon.
16 Sinagga' kami e' sigām bo' mbal tapagnasihat lapal ahāp ma saga a'a bangsa liyu,
ya ngga'i ka Yahudi sabab mbal bilahi bang bangsa liyu lappasan min dusa. Mbal sigām
pahali angalandu'an dusa sigām, ya angkan pinataluwa'an mulka' Tuhan.

Kabaya'an si Paul Anibaw saga A'a Tessaloneka

17 Saga dauranakanku, pagka kami bay magokat maka ka'am minsan mbal at'ggol,
landu' kami angentom ati atuyu' to'ongan kami amowa mag'nda' maka ka'am pabīng.
Minsan kami alawak min ka'am buwattina'an, itiya' kam ma deyom pikilan kami.
18 Bilahi kami patibaw ni ka'am, paligay aku itu, si Paul. Min pila aku bay magsakap
pi'ilu, sagō' pinat'nna'an aku bimbang e' nakura' saitan, ya angkan halam makalanjal.
19 Na, ka'am ya pagsababan pagkōg-koyagan kami maka kaholatan kami. Maka ka'am
ya pamantugan kami ma matahan Panghū'tam si Isa bang ta'abut waktu pagbīngna
pi'itu.
20 Aho' b'nnal, ka'am ya pamantugan maka pagkōg-koyagan kami.

3

1-2 Na, pagka mbal kasandalan pangentom kami ma ka'am, anganiyat kami amatibaw
si Timuti pi'ilu, bo' kami duwangan ta'bba ma da'ira Aten itu. Si Timuti itu, danakan
kami asal maka sehe' kami maghinang kahinangan Tuhan. Magbeya' kami magnasihat
lapal ahāp pasal Al-Masi. Pinatibaw iya pi'ilu bo' amahogot imanbi maka amakosog
pangandolbi ma Tuhan.
3 Ya kabaya'an kami subay halam aniya' tabowa maghenggol-henggol imanna ma
sabab kabinasahan ya kalabayanbi ilu. Kata'uwanbi asal, pinakadal kitam kabinasahan
pagka suku' Al-Masi.
4 Bay sa kam nihaka'an waktu kamailu kami, in kitam suku' Al-Masi tantu t'kkahan
kabinasahan. Jari kasakupanbi na, paniya' na bay pangahaka kami.
5 Angkanna, pagka mbal na kasandalanku susaku ma kahālanbi, bay soho'ku si Timuti
pi'ilu angahati ka'am bang masi ahogot pagimanbi ma si Isa Al-Masi. Ya kahanggawanku,
kalu kam bay tasasat e' nakura' saitan, sabab bang kam tabowa e' sasat saitan, kaliman
bay hinang kami mailu.

6 Daipara itiya' na si Timuti baha'u bay at'kka min ka'am, maka ahāp to'ongan habal
ya tabowana pasalbi. Yukna ahogot masi pagimanbi ma Tuhan maka masi na pa'in
paglasabi dangan maka dangan. Yukna isab ahāp ataybi tudju ni kami itu, maka aheya
baya'bi ang'nda' kami, buwat kaheya baya' kami mag'nda' maka ka'am.
7 Angkanna, saga dauranakan, minsan kami ma deyom kasigpitan maka kabinasahan,
ahogot du atay kami sabab makata'u na kami in ka'am halam apinda min pangandolbi
ma Tuhan.
8 Ahāp na palnyawahan kami pagka kata'uwan kami in pameya'bi ma Panghū' Isa
atotog du.
9 Magsukul na kami ni Tuhan ma sababbi, sabab ka'am ya po'onna angkan aheya
kakōgan kami ma matahanna.
10 Llaw-sangom atukid kami angamu'-ngamu' ni Tuhan, bang pa'in kami mag'nda'
maka ka'am, bo' kam katabangan kami bang aniya' mbal gi' jukup ma pagimanbi.
11 Mura-murahan, bang pa'in kami tinabang e' Mma'tam Tuhan maka e' Panghū'tam
si Isa bo' kami makatūy pi'ilu ni ka'am.
12 Mura-murahan isab, bang pa'in kam tinabang e' Panghū'tam bo' lumabihan lasabi
ma saga sehe'bi dambeya'an ilu sampay ma manusiya' kamemon, buwat isab lasa kami
ma ka'am.
13 Bang pa'in pinatotog ataybi e' Panghū' supaya kam asussi maka saltun ma matahan
Mma'tam Tuhan ma waktu kabalik pi'itu Panghū' Isa, beya' maka ba'anan a'a suku'na.

4

Kaul-pi'il ya Makasulut Atay Tuhan

1 Na, saga dauranakan, buwattitu hatulanna. Bay kam pandu'an kami bang kaul-
pi'il ingga ya makasulutan Tuhan. Buwattē' asal kaul-pi'ilbi, Sagō' buwattina'an, pagka
aniya' kapatut kami min Panghū' Isa, amu'ta kam maka soho'ta kam amuspus to'ongan
ma kaul-pi'il ahāp.
2 Kata'uwanbi du, in pamandu' kami ma ka'am asal min kapatut Panghū' Isa.
3 Ya kabaya'an Tuhan subay asussi deyom ataybi. Da'a kam maghinang kala'atan d'nda
maka l'lla.
4 Ka'am kal'llahan, subay ahantap e'bi amowa h'ndabi ma halam aniya' sabulna, maka
subay ahatul addatbi ma sigām.
5 Da'a parūlunbi napsu baranbi magba'is-ba'is, buwat saga a'a mbal magmatāw ma
Tuhan.
6 Na, bang takdil ni napsu baran itu, da'a to'ongan kam angahinang la'at ma pagkahibi
bebeya'an si Isa. Da'a isab kam angulli' ai-aina sabab bininasa e' Panghū' sasuku
magdusa buwattē'. Bay kam pata'u kami pasal palkala' itu ma waktu tagna' gi', bay
na kam asal banda'an kami.
7 Pinene' kitam e' Tuhan supaya anuyu'an palantara asaltun, da'a paghinang kala'atan
d'nda maka l'lla.
8 Jari sasuku anaikutan pandu' itu, Tuhan ya taikutanna, ngga'i ka manusiya'. Lāgi
Tuhan ya amuwanan ka'am Rū-na Sussi.
9 Na, minsan kam mbal sinulatan pasal paglasabi maka pagkahibi angandol ma Al-
Masi, sabab kapandu'an kam e' Tuhan, subay maglasa-liyasahi dangan maka dangan.
10 Maka alasa du kam asal ma saga danakanbi kamemon magpangandol ma si
Isa, ina'an ma kaluha'an lahat Makidunya ilu. Sagō' amu'ta kam, saga dauranakan,
pasōngunbi gi' lasabi ma sigām.
11 Tuyu'inbi ai-ai amowa ni kasannangan. Tukirinbi hinangbi luggiya', da'a kam
anasaw ma hinang pagkahibi. Magusaha'an kam di-bi bo' aniya' kallumanbi, buwat
bay panoho'an kami ma ka'am dahū.
12 Manjari bang beya'bi panoho'an itu, pinagaddatan kam e' saga a'a minsan sigām
mbal angandol ma si Isa, ati mbal kam asukkal ma kalluman.

Pasal Kapabalik Panghū' Isa

13 Na, saga dauranakanku, bilahi kami amahati ka'am pasal saga a'a angandol ma si
Isa Al-Masi bang sigām ganta' amatay na. Subay kam mbal magdukka buwat saga a'a
kasehe'an, ya halam aniya' pangasa-ngasahan sigām allum pabalik.
14 Am'nnal kitam in si Isa bay amatay ati allum pabīng, angkan kitam am'nnal bang
amatay saga a'a ya angandol ma si Isa, pinakallum du sigām pabīng e' Tuhan ati
paronganna sigām ma si Isa ma waktu pagbīngna.
15 Pamandu' kami itu bay min Panghū' Isa, ya yukna in kitam masi allum ma waktu
kabīngna pi'itu, mbal du parahū min saga a'a magpatayan.

16 Sabab dahū aniya' lling pagtawag akosog, maka suwala nakura' mala'ikat, maka
lling tiyup-tiyup min Tuhan. Magtūy saru'un-du'un ya t'kka Panghū' min sulga'. Puwas
e' pinabangun dahū saga a'a bay magpatayan, a'a asal bay angandol ma Al-Masi.
17 Puwas e' kitam ya masi allum ma dunya itu, binowa du magdongan maka sigām
pa'angkat ni diyata' gabun bo' anampang Panghū'tam ma tonga'an ayan. Manjari
parakayu' kitam ma Panghū' sampay ni kasaumulan.
18 Angkan pangahaka'unbi saga bissala itu dangan ni dangan, bo' supaya ahogot
pangatayanbi.

5

1 Na, saga dauranakan, in pasal masa sinōng maka pakaradja'anna, minsan kami mbal
na anulatan ka'am.
2 Sabab kata'uwanbi du, ya llaw kapi'itu Panghū' magtagha' sadja sali' hantang a'a
anangkaw ma sangom, mbal kinata'uwan bang sumiyan ya kat'kkana.
3 Bang aniya' a'a magupama in sigām asannang na, maka halam aniya' kapiligduhan,
magtūy sigām t'kkahan bala' sabu pa'in sigām ah'lling. Mbal sigām makalahi sabab
tagha' sadja t'kka bala' he', sapantun d'nda song anganak bang patagha' p'ddi'na.
4 Sagō' ka'am ilu, saga dauranakanku, ngga'i ka ma deyom kalendoman, angkan kam
subay mbal kinobla'an bang patagha' ya t'kka llaw ina'an-i, buwat kakobla' a'a bang
aniya' sugarul anōd luma'na.
5 Sabab ka'am ilu sali' a'a porol ma kasawahan, ngga'i ka ma kalendoman.
6 Angkanna kitam subay mbal makasali' ni saga a'a kasehe'an, ya magtulihan sadja.
Subay kita pajaga, maka subay ahāp pamikiltam.
7 Sarang na waktu sangom pagtuli a'a, maka sangom isab ya waktu paglalango saga
a'a magi'inum.
8 Sagō' kitam, pagka ma deyom kasawahan na, subay ahāp pamikiltam, ngga'i ka
buwat pamikil a'a maglalango. Kitam magpangandol ma si Isa sali' dalil sundalu
magtinampan. Ya panampan daggahata, ya na pangandolta ni Tuhan maka lasata. Ya
panurung kōkta, ya na kaholatanta ma Tuhan in kitam kalappasan du.
9 Halam kitam bay pinene' e' Tuhan supaya kitam pinananam mulka'na, sagō' supaya
kitam lappasan ma sabab si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.
10 Bay iya amatay ganti'tam bo' supaya kitam pat'nna' ma iya, ai-na ka amatay, ai-na
ka allum lagi' ma waktu kapi'ituna.
11 Angkan kam subay amahogot atay sehe'bi dangan maka dangan. Subay kam
magtabang-tiyabangi buwat asal kabiyaksahanbi.

Pamissala Katapusan

12 Na, saga dauranakan, aniya' gi' pangamu' kami ma ka'am. Pagaddatinbi saga a'a
pagnakura'anbi ma deyoman Panghū' Isa. Atukid sigām maghinang ma deyomanbi,
amandu'an ka'am pasal addat-tabi'at maka hinang ya makasulut iya.
13 Pagmahaltabatinbi maka kalasahinbi saga pagnakura'an ilu ma sabab hinang sigām
ma ka'am. Magsulut isab kam dangan maka dangan.
14 Ya na itu isab pangamu' kami ma ka'am, saga dauranakan, amay-amayinbi saga
a'a lisu'an, sō'unbi sigām maghinang. Pahogotunbi atay sasuku al'kkas sinōd tāw.
Tabanginbi isab saga a'a aluhay tabowa e' sasat. Imaninbi a'a kamemon.
15 Pajaga kam supaya halam aniya' ma ka'am amalosan la'at bang ganta' aniya'
angala'at ka'am. Sagō' ya tuyu'anbi sakahaba' waktu subay maghinang ahāp ma
pagkahibi angandol ma si Isa Al-Masi, sampay ma saga a'a kamemon.
16 Subay kam magkakōran sakahaba' llaw.
17 Subay kam angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan.
18 Ai-ai pat'kka ni ka'am, subay kam magsukul sadja sabab ya na kabaya'an Tuhan
subay hinangbi pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
19 Da'a sagga'unbi ai-ai nihinang e' Rū Sussi ma deyomanbi.
20 Da'a palehomunbi saga bissala ya pinabissala e' Tuhan.
21 Sagō' pariksa'unbi ai-ai takalebi. Bang ahāp, bogboginbi.
22 Halli'inbi la'at indaginis.
23 Mura-murahan, bang pa'in pinasussi kajarihanbi kamemon e' Tuhan, ya amuwan
kasannangan atay. Mura-murahan isab, bang pa'in jagahanna nyawabi maka pikilanbi
maka baranbi bo' halam aniya' tamakbi ma waktu pagbīng pi'itu Panghū'tam si Isa
Al-Masi.
24 Tantu itu nihinang e' Tuhan ya bay amene' ka'am, sabab kapangandolan iya
to'ongan.

25 Saga dauranakanku, amu'inbi isab kami tabang ni Tuhan.
26 Siyumunbi saga danakantam mailu kamemon, tanda' pagaddat kami ma sigām.
27 Aniya' kapatutku min Panghū', ya angkan kam soho'ku amassa sulat itu ni pagkahibi kamemon ya angandol ma si Isa.
28 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan min Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

2 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Asasaw saga Almasihin ma da'ira Tessaloneka sabab asā' pamikil sigām pasal kabalik si Isa Al-Masi min sulga' ni dunya. Yuk kasehe'an bay na iya pabalik. Angkan pinabeya' e' si Paul sulat karuwana itu, bo' haka'anna sigām subay aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna patuwa' dahū bo' yampa pabalik Panghū' Isa. Manjari saga a'a mbal magkahagad ma si Isa subay tabowa maghinang kala'atan e' a'a mamarahi la'atna inān. Jari paruhun na pa'in saga dusa ma deyom dunya.

Pinituwahan e' si Paul saga bebeya'an si Isa, sinō' mbal lisu'an. Sinō' sigām magusaha supaya aniya' napaka sigām, maka sinō' isab anabang pagkahi sigām. Bay sigām soho'na amahogot pangandol sigām tudju ni si Isa minsan makalabay kabinasahan, sabab nijagahan du sigām e' Tuhan, maka tinungbasan e'na la'at sasuku aminasa sigām.

Sulat si Paul Karuwana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya ka'am suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'ta Tuhan maka e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Pagsukulan maka Pangamu'-ngamu'

3 Saga dauranakanku angandol ma Al-Masi, wajib kami magsukul na pa'in ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu. Ya angkan kami patut magsukul sabab aheya na kasōngan pagimanbi ni si Isa Al-Masi, maka pasōng gom pa'in paglasabi dangan maka dangan.

4 Ya na itu sababanna angkan kami amantug ma pasalbi ni saga kajama'ahan Tuhan. Sabab minsan kam ma deyom katiksa'an maka kabinasahan, asandal kam maka anatas pangandolbi ma iya.

5 Saga pakaradja'an itu kamemon amuwan bainat in hukuman Tuhan abontol, sabab kasandalanbi katiksa'an ma sabab suku' Tuhan kam, ati minnē' kinata'uwan in ka'am tōp pinasōd ni deyom pagparintahanna.

6 Abontol asal hukuman Tuhan, tiniksa' du e'na saga a'a bay aniksa' ka'am.

7 Ka'am sasuku magkasusahan buwattina'an, binuwanan du kasalamatan ma sinosōng, beya' isab kami. Nihinang itu e' Tuhan bang panyata' Panghū' Isa pi'itu min deyom sulga' magbeya' maka saga mala'ikatna akawasa.

8 Asahaya kapi'ituna sali' sapantun api asuleyab. Amat'nna' iya hukuman ma sasuku mbal magmatāw ma Tuhan, maka ma sasuku isab mbal ameya' ma lapal ahāp pasal Panghū' Isa.

9 Ya pangahukum Tuhan ma saga a'a inān mulka' halam aniya' katobtobanna. Binutawanan sigām min Panghū'tam maka min kawasana asahaya,

10 ma llaw pagbīng si Isa Al-Masi pi'itu. Ya na ina'an waktu pangamahaldika' iya e' a'a suku'na, waktu pamaheya ma iya e' saga a'a magpangandol kamemon. Talapay isab ka'am ilu ma waktu sinōng inān, sabab tapagkahagadbi saksi' kami pasal si Isa.

11 Angkanna kami angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan ma sababbi. Ya pangamu' kami, bang pa'in kam tubus ma kaul maka pi'il pagka kam bay tapene' e' Tuhan. Ya pangamu' kami isab, bang pa'in kam tinabangan min kawasana bo' tatalusbi kamemon niyatbi ma sabab si Isa ya pangandolanbi.

12 Angkan kami angamu'-ngamu' buwattitu supaya pinaheya ōn si Isa Panghū'tam ma sababbi. Maka pinaheya du isab kam e'na, ma sabab tatabangan min Tuhantam sampay min Panghū' Isa Al-Masi.

2

Banta Tuhan

1 Na, in pasal kapi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka pasal pagtimuktam maina'an maka iya, ya na itu pangamu' kami ma ka'am saga dauranakanku.

2 Da'a kam magtūy asasaw atawa asusa bang aniya' a'a magbau'-bau' in llaw pagbīng Panghū' Isa ni dunya ta'abut na. Da'a beya'unbi minsan kami ya tinugpang bay amabeya' lapal atawa sulat atawa bissala bay patulun min Tuhan.

3 Da'a kam ameya' nilingu e' sai-sai minsan buwattingga pamissala sigām. Sabab ya
llaw Panghū' inān mbal gi' magtūy at'kka, sabab in kaheka'an manusiya' ma dunya itu
subay anagga' dahū ma Tuhan. Maka aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna subay patuwa'
dahū bo' yampa at'kka llaw ina'an-i. Nalka' ya pamakadal ma a'a inān.
4 Kinuntarahan e'na ai-ai kamemon ya pagtuhanan e' manusiya', maka kamemon ya
sinumba e' sigām. Magpalanga iya di-na min kamemon, ati pasōd iya aningkō' ma
langgal pangarapan Tuhan magnahu'-nahu' in iya Tuhan.
5 Halam bahā' taentombi? Bay na itu pangahakaku ma ka'am waktu lagi' bay
kamailuku.
6 Kata'uwanbi du bang ai ya angagpang a'a mamarahi ala'at e', ya angkan mbal magtūy
paniya' bay yukku-i. Subay ta'abut waktu bay pangangganta' iya bo' yampa iya palahil.
7 Ma buwattina'an magkahinangan asal a'a mamarahi la'atna inān, sagō' ma deyom
sipuk. Mbal gi' tino'ongan hinangna sat'ggol masi maitu ya manghahawid.
8 Subay nila'anan manghahawid inān bo' yampa palahil a'a mamarahi la'atna itu. Sagō'
atubag du iya e' Panghū' Isa ma waktu kabalikna pi'itu. Amatay iya e' napas Panghū',
magmula iya katūyan ma sabab sahaya Panghū'.
9 Jari paglahil a'a itu, aniya' kawasana min nakura' saitan ya angkan iya makahinang
kaginisan hinang kawasahan maka saga paltanda'an maka saga hinang makainu-inu,
sagō' ngga'i ka b'nnal.
10 Ginuna e'na kala'atan indaginis pamarupangna saga a'a anudju nalka'. Ya angkan
sigām anudju nalka' sabab mbal sigām bilahi ma pandu' kasab'nnalan. Halam tataima'
e' sigām bo' supaya sigām lappasan min hukuman dusa.
11 Pagka buwattē', pinat'kkahan sigām e' Tuhan akkal-pikilan abengkok, ya po'on
sigām magkahagad ma kaputingan.
12 Angkan pinat'kkahan hukuman sasuku mbal magkahagad ma pandu' kasab'nnalan
saguwā' kinōgan gom pa'in maghinang kala'atan.

Pamatotog Pangandoltam

13 Sagō' wajib kami magsukul ni Tuhan sakahaba' waktu ma sabab ka'am, saga
dauranakan kinalasahan e' Panghū'tam. Sabab bay kam tapene' asal e' Tuhan min awal
tagna' lagi', supaya kam lappasan ma sabab hinang Rū Tuhan amasussi deyom ataybi,
maka ma sabab pagkahagadbi ma pandu' kasab'nnalan pasal si Isa Al-Masi.
14 Ya na ko' he' po'onna angkan kam tapene' e' Tuhan, pagka takalebi lapal ahāp ya
bay pagnasihat kami ma ka'am. Tapene' kam e'na supaya kam pinahampitan sanglit
maka sahaya Panghū'tam si Isa Al-Masi.
15 Angkanna, saga dauranakanku, patotogunbi pangandolbi. Bogboginbi to'ongan saga
pandu' bay takalebi min bowa' kami, sampay saga pandu' ma deyom sulat bay pabeya'an
kami ni ka'am.
16 Kinalasahan kitam e' Mma'tam Tuhan, maka tinabang kitam e'na, angkan pa-
muwanna na ma kitam katotogan atay anatas ni kasaumulan. Pamuwanna isab pangasa
mbal magkapinda. Mura-murahan, bang pa'in Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa
Al-Masi
17 amahogot ataybi maka amakosog ka'am supaya ahāp sadja hinangbi maka bissalabi.

3

Si Paul Mikisambahayang

1 Na, saga dauranakanku, ya itu llingku katapusan. Amu'-amu'inbi kami tabang ni
Tuhan, bang pa'in al'kkas palatag lapal pasal Panghū'tam, bang pa'in nihulmat isab
lapal itu e' saga a'a makakale, buwat bay kapangahulmatbi.
2 Angamu'-ngamu' kam isab bang pa'in kami pinuwas e' Tuhan min a'a jahulaka', sabab
ngga'i ka a'a kamemon ya magkahagad ma lapal ahāp.
3 Daipara kapangandolan to'ongan Panghū'tam. Pinahogot e'na imanbi, nihampanan
isab kam bo' mbal ni'inay e' nakura' saitan.
4 Angandol kami ma ka'am ma sabab Panghū'tam, ati kata'uwan kami in ka'am tantu
ameya' ma bay panoho'an kami, maka hinangbi na pa'in.
5 Mura-murahan, bang pa'in kam niulinan e' Panghū' bo' pasōng ta'ubi pasal lasa
Tuhan ma ka'am, maka pasal kasandal Al-Masi.

Pagbanda' Pasal Kalisu'

6 Manjari, saga dauranakanku, pagka aniya' kapatut kami min Panghū'tam si Isa Al-
Masi, soho'ta kam paokat min pagkahibi bebeya'an si Isa kasehe', ya lisu'an magusaha,
maka mbal ameya' ma bay pamandu' kami ma ka'am.

7 Sabab kata'uwanbi asal in kami subay panunuranbi. Halam kami bay lisu'an
maghinang waktu gi' kamailu kami ma ka'am.
8 Halam kami bay mikibalanja', sagō' bayaran kami ai-ai bay pagnapaka kami. Gom
pa'in kami maghulas-sangsā' llaw maka sangom bo' supaya aniya' kalluman kami. Jari
mbal kam kabuhatan amalanja'.
9 Patut asal bang kami mikibalanja' ni ka'am, sagō' amalanja'an kami di-kami bo' aniya'
kapamintānganbi.
10 Sabab minsan ma waktu kamailu kami, aniya' bay pamandu' kami ma ka'am, yuk-i,
"Bang a'a mbal bilahi maghinang, subay iya mbal pakanbi."
11 Ya angkan itu binissala, sabab makakale kami aniya' ilu ma ka'am saga a'a lisu'an
magusaha maka kabiyaksahan sigām palamud ma palkala' ngga'i ka suku' sigām.
12 Ya panoho'an kami maka pamituwa kami ma sigām min kapatut Panghū'tam si Isa
Al-Masi, subay sigām pahantap magusaha.
13 Sagō' ka'am, saga dauranakanku, da'a kam sinumu maghinang ahāp.
14 Bang aniya' ganta' mailu agagga ameya' ma panoho'an kami ya ma deyom sulat itu,
gindaninbi a'a inān ati da'a kam magbeya' maka iya bo' supaya iya aiya'.
15 Da'a pa'in iya itungunbi sali' bantabi, sagō' banda'anbi iya sali' dakayu' danakanbi.

Pamissala Katapusan

16 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannangan e' Panghū'tam, ya
po'onan kasannangan, sakahaba' waktu minsan ai makani-ka'am. Mura-murahan isab,
bang pa'in iya pagapi' ma ka'am kamemon.
17 Na, aku baranku ya anulat katapusan sulat itu, tanda' in aku si Paul ya amabeya'.
Buwattitu asal kabiyaksahanku ma sulatku kamemon.
18 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan aheya e'
Panghū' Isa Al-Masi. *Wassalam*

1 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Si Timuti ya pinabeya'an sulat itu e' si Paul, dakayu' l'lla abata' bay min Listara, da'ira mahē' ma Asiya Diki'. Ina' si Timuti itu bangsa Yahudi, niōnan si Yunis. Mma'na bangsa Girīk.

Ma l'ngngan si Paul karuwana magnasihat pehē' ni kalahat-lahatan, bay iya pabalik ni da'ira Listara ati binowa e'na si Timuti panehe'. Kasulutan si Paul ma addat-tabi'atna, angkan iya tahinang sali' anakna. At'ggol pameya' si Timuti ma si Paul, maka aheka isab bay ta'anadna min iya. Jari aniya' waktu panehe' si Paul ma si Timuti pabba ma Epesos angahatul ma saga Almasihin mahē', sampay ma saga kauman ma jadjahan e'.

Pagt'kka si Paul ni Makidunya, pinabeya' e'na sulat itu ni si Timuti pamat'ttog atayna, supaya iya atukid amandu' pandu' b'nnal bay min si Isa Al-Masi. Sinō' e'na nilāng ma si Timuti saga guru magpandu' ngga'i ka b'nnal. Sinō' iya amene' saga a'a ahāp, pinat'nna' magnakura'an saga jama'a si Isa. Pinituwahan isab si Timuti subay ahalli' ma ai-ai hinangna, maka mbal subay aloman magpandu' ma kasehe'anna, minsan iya abata' lagi'.

Sulat si Paul Kaissana ni si TIMUTI

1 Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi ma sabab panoho'an
Tuhantam Manglalappas, maka ma sabab si Isa Al-Masi ya pangaholatantam.
2 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti, ya ōnanku anakku lahasiya' ma sabab
pangandolnu ma si Isa.

Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka kina'ase'an sampay binuwanan kasannangan deyom atay.

Pasal Saga Guru Magpandu' Kaputingan

3 Na, Timuti, balikanku lagi' bay panoho'anku ma ka'a, songku pa'in atulak ni lahat
Makidunya. Kabaya'anku subay ka pat'ddas mailu ma Epesos bo' supaya talāngnu saga
a'a mailu, ya amandu' saga pandu' ngga'i ka b'nnal.
4 Soho'un sigām pahali magsuli-suli pasal kissa hinangan manusiya' maka saga salsila
panugsugan ka'mbo'-mbo'an sigām, sabab hal paglugatan. Mbal amowa ni maksud
Tuhan, ya pamata'una ma saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi.
5 Ya mohotku angkan buwattitu pamituwaku, subay ajatu lasabi luwas min atay pote',
maka min pikilan alanu' maka min iman sab'nnal-b'nnal.
6 Sagō' aniya' a'a bay pasiha' min pandu'ku. Ya taturul e' sigām saga suli-suli halam
aniya' pūsna.
7 Bilahi sigām niōnan guru pagguruhan sara' Tuhan, sagō' mbal tahati e' sigām bang
ai pamandu' sigām maka ai pangalogos sigām ma saga a'a.
8 Kata'uwanta in sara' bay tasulat e' si Musa ahāp asal, bang pa'in apatut e'ta
angangguna iya.
9 Kata'uwantam isab ngga'i ka a'a adil ya pinat'nna'an sara' itu, sagō' a'a magpan-
galanggal sara' maka a'a agagga pinandu'an, a'a mbal angisbat Tuhan, maka a'a baldusa.
Ya pinat'nna'an sara' isab saga a'a asabul maka a'a halam aniya' kannal sigām tudju ni
Tuhan, beya' isab saga a'a amono' matto'a sigām atawa pagkahi sigām manusiya'.
10 Pinat'nna'an isab sara' saga a'a angaliyu-lakad, maka a'a maghinang kasabulan,
maka a'a anaggaw pagkahi sigām pagpilak, a'a magputing, a'a anaksi' ya ngga'i ka b'nnal.
Taluwa' sara' isab ba'anan kahinangan ai-ai ya mbal magtaluwa' maka pandu' b'nnal.
11 Pandu' b'nnal itu magtaluwa' maka lapal ahāp ya pangandol ma aku e' Tuhan
asahaya, ya wajib pinagmahaldika'an.

Ase' maka Lasa Tuhan ya Pagsukulan si Paul

12 Magsukul aku ni si Isa Al-Masi Panghū'tam, ya amuwanan aku kosog bo' supaya aku
makahinang hinangku. Magsukul aku ni iya sabab tabistana aku patut pangandolan, ati
kawakilan aku e'na maghinang ma iya.
13 Kawakilan aku e'na minsan iya bay pah'llinganku pangkal ma tahun palabay,
minsan bay tala'atku saga a'ana maka abisa bay pangala'ugku ma sigām. Daipara
kina'ase'an aku e'na sabab ma waktu he' halam gi' aniya' bay pangandolku ma iya,
angkan aku a'awam in bay kahinanganku inān ala'at.

14 Pinalabi e' Panghū'tam lasana maka ase'na ma aku, maka tinabang aku e'na bo'
pasōng pangandolku. Tinabang isab aku angalasa pagkahiku. Suku'tam asal kahāpan
ina'an-i bang kitam parakayu' ni si Isa Al-Masi.
15 B'nnal kabtangan itu, subay tinaima' to'ongan, ya yuk-i, "In si Isa Al-Masi bay pi'itu
ni dunya bo' supaya puwasanna saga a'a dusahan min hukuman dusa." Bang takdil ni
a'a dusahan, halam aniya' paliyu min aku.
16 Sagō' minsan buwattē' paldusahanku, bay aku kina'ase'an to'ongan e' Tuhan ati
niampun aku e'na. Pina'nda'an e' si Isa katuyu'na ma saga a'a dusahan, angkan aku
bay imananna to'ongan minsan aku dusahan labi min kamemon. Manjari aku itu sali'
suntu'an ma saga a'a magkahagad ma iya ma llaw sinōng sampay binuwanan kallum
kakkal ni kasaumulan.
17 Magmahaldika' kitam ma Tuhan dakayu'-kayu', ya Sultan ni kasaumulan. Mbal iya
magkamatay, mbal iya ta'nda' e' manusiya'. Wajib iya pinudji salama-lama. Amin.
18 Timuti, anakta ka. Pangandolku na ma ka'a panoho'an itu, ya magtaluwa' asal maka
palman Tuhan, ya bay binowahan ka'a e' saga a'a magbobowa palman. Isbatun to'ongan
kabtangan palman itu bo' ahāp e'nu angatu ma ai-ai ala'at.
19 Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi. Paisbat ka bo' halam aniya' dusa
tahinangnu ya makasasaw pikilannu. Sabab aniya' saga a'a mbal ameya' ma pikilan
alanu', ya angkan magka'at pangandol sigām ma Tuhan.
20 Buwattē' si Himinus maka si Iskandar maka kasehe'an lagi'. Bay na sigām
tukbalanku ni pang'ntanan nakura' saitan supaya sigām amintāng ati bo' pahali
amah'lling pangkal ni Tuhan.

2

Pasal Pangarap ni Tuhan

1 Ya itu saga pamituwaku: in kitam bebeya'an si Isa subay anabbut Tuhan, subay
angamu' tabang ni iya maka magsarang-sukul. Subay kitam angamu'-ngamu' ma pasal
a'a kamemon,
2 ma pasal saga sultan maka a'a kamemon taga-kapatut magparinta bo' supaya
asannang maka ahantap paglahattam, samantala' kitam magmatāw ma Tuhan min
addat-tabi'at asaltun.
3 Landu' ahāp bang buwattē' bowahantam, makasulut atay Tuhan ya Manglalappas.
4 Ya kabaya'an Tuhan itu, in manusiya' kamemon subay lappasan min hukuman dusa
maka subay ata'uwan pandu' kasab'nnalan.
5 Sabab dakayu' du Tuhan, maka dakayu' du isab magpa'llot ma Tuhan maka
manusiya' amapagkahāp sigām, ya na si Isa Al-Masi pagkahita manusiya'.
6 Bay paglilla'na kallumna pangal'kkat bangsa manusiya' min paldusahan sigām.
Manjari, pagka amatay si Isa ma waktu bay asal pangangganta' e' Tuhan, minnē'
tatuman bang ai ya kabaya'an Tuhan ma manusiya'.
7 Ya na itu sababna angkan aku kawakilan e' Tuhan, sinō' amandu' ma saga a'a ngga'i
ka bangsa Yahudi, supaya sigām nasihatanku pasal pangandol ma si Isa Al-Masi maka
pasal pandu' kasab'nnalan. B'nnal sadja ya pah'llingku itu, mbal aku magputing!
8 Maingga-maingga aniya' saga jama'a si Isa magtipun, ya kabaya'anku in kal'llahan
subay angamu'-ngamu' ni Tuhan magatay pote', hinabu sigām anangga ma halam aniya'
ka'astol atawa paglugat sigām ni sai-sai.
9 Kabaya'anku isab subay ahantap bowahan saga d'nda bang takdil ni pan'mmek. Ya
kalingkat sigām subay aganta'. Bu'un sigām subay nihatul sagō' da'a sakit pina'alti.
Subay sigām da'a magbulawan atawa magmussa' atawa mags'mmek ahalga'.
10 Ya makalingkat sigām saga kahinangan ahāp. Tōp asal itu ma saga d'nda ya
magpina'in in sigām magtata'at ma Tuhan.
11 Saga d'nda isab subay akale sadja bang ninasihatan, maka subay angaku
pinandu'an.
12 Mbal tugutanku saga d'nda magnasihat atawa magmanda ma l'lla. In d'nda subay
hal akale bang ma palhimpunanbi.
13 Sabab si Mbo' Adam bay pinapanjari dahū e' Tuhan bo' yampa si Sitti Hawa.
14 Maka ngga'i ka si Adam ya bay ka'akkalan e' nakura' saitan. D'nda ya bay ka'akkalan,
maka d'nda ya bay angalanggal sara' Tuhan.
15 Malaingkan lappasan du saga d'nda ma paganak bang pa'in tinuyu'an e' sigām
pangandol ma Tuhan, maka lasa sigām ma a'a, maka kasussi pangatayan sigām. Addat-
tabi'at sigām isab subay ahantap na pa'in.

3

Pagmakōkan ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

1 B'nnal kabtangan itu, ya yuk-i, “Bang a'a angangut pinat'nna' magmakōk ma saga
jama'a si Isa, ahāp pangangutna.”
2 Subay halam aniya' la'at atawa sā' panā'an a'a magmakōk. Subay dakayu' du h'ndana,
subay iya ahantap ma ai-ai hinangna, subay ahāp pikilanna maka ahāp addatna. Bang
aniya' pehē' ni luma'na subay pa'iddana to'ongan. Subay iya apanday isab amandu' ma
saga sehe'na.
3 Subay iya ngga'i ka a'a maglalango. Subay iya mbal ab'ngngis sagō' subay ahāp
bowahanna ni kamemon. Subay iya mbal pangalulugat, subay mbal napsuhan ma pilak.
4 Subay ahāp e'na angahatul anak-h'ndana, maka in iya baranna subay pinagaddatan
e' panganakna. Panoho'anna isab subay bineya' e' sigām.
5 Sabab bistahunbi, bang a'a pinat'nna' nakura' bo' mbal ata'u angahatul ma anak-
h'ndana, buwattingga e'na angahatul katimukan saga a'a suku' Tuhan?
6 Bang a'a sōd baha'u ni si Isa Al-Masi mbal iya makajari pinat'nna' nakura' sabab
mbal gi' ahogot pangandolna, gana-gana palanga atayna ati pinat'kkahan iya hukuman,
buwat bay hukuman ma nakura' saitan.
7 Sagō' ya a'a pinat'nna' pagmakōkan subay pinagaddatan asal e' saga a'a ngga'i ka
jama'a si Isa. Sababna, bang iya ganta' tasā' e' sigām, gana-gana iya tabowa e' sasat
nakura' saitan.

Magtatabang ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

8 Na, in pasal a'a pinat'nna' magtatabang ma katimukanbi saga jama'a si Isa Al-Masi,
subay asaltun addat-tabi'at sigām, maka subay sigām mbal magduwa-d'lla'. Subay sigām
mbal maglalango maka subay mbal napsuhan ma sīn.
9 Subay sigām patotog magatay pote' ma pandu' kasab'nnalan ya bay pamata'u e'
Tuhan pasal si Isa Al-Masi.
10 Subay sigām sinulayan dahū, jari bang kapandogahan na in addat sigām ahāp,
makajari na sigām pinat'nna' magtatabang ma saga nakura'.
11 Damikiyanna h'nda sigām, subay ahāp isab addat-tabi'at sigām maka subay mbal
biyaksa angalituhan suli-suli. Subay isab mbal angandūl ma napsu sigām, maka subay
kapangandolan ma ai-ai indaginis.
12 Saga a'a pinat'nna' magtatabang itu subay dakayu' du h'ndana maka subay ahāp
e'na angahatul anak-h'ndana maka sasuku ma okomanna.
13 Jari bang ahāp e' saga a'a magtatabang itu maghinang kahinangan sigām, pinaheya
du ōn sigām, ati makatawakkal sigām amissala ma pasal pangandol ni si Isa Al-Masi.

Pasal Bay Pamata'u e' Tuhan

14 Na, Timuti, buwattitu panulatku ma ka'a sabab angasa aku pasa'ut pi'ilu.
15 Sagō' bang aku tinaggahan, kata'uwannu du min sulat itu bang buwattingga
bowahan saga a'a ma deyom okoman Tuhan, hatina ma palhimpunanbi saga a'a suku'
Tuhan ya kakkal salama-lama. In palhimpunan ilu ibarat papagan maka hāg ya
pasangdolan pandu' kasab'nnalan itu.
16 Halam aniya' kalu-kaluna, alalom sidda pandu' agamatam, pandu' pasal si Isa Al-
Masi ya bay halam kinata'uwan, sagō' pinata'u na e' Tuhan.
Bay iya palahil pi'itu magpabaran manusiya',
sinaksi'an iya e' Rū Sussi in iya a'adil.
Ta'nda' iya e' ba'anan mala'ikat.
Pinagnasihat iya ni palbangsahan kamemon,
pinagkahagad iya e' saga a'a ma kaluha'an dunya.
Tabowa iya pa'angkat ni kasahaya'an sulga'.

4

1 Pasti' asal pamissala Rū Tuhan ma pasal waktu sinōng. Yukna aheka a'a ang'bba
min pamogbog sigām ma pandu' kasab'nnalan bo' angisbat ma saitan putingan, maka
ameya' isab ma pandu' bay minnē'.
2 Saga pandu' itu pinalatun e' saga a'a pangangakkal, ya mbal ata'u magsusun sabab
abengkok itikad sigām.
3 Bang ma pandu' saga a'a itu, dusahan kono' sasuku magh'nda atawa magh'lla, maka
aniya' kono' pagkakan mbal manjari kinakan. Asā' to'ongan pandu' buwattē' sabab
in pagkakan itu bay pinapanjari e' Tuhan, angkan patut nihalal maka pinagsukulan e'
sasuku magkahagad maka makata'u pandu' b'nnal.

4 Ahāp asal kamemon bay pinapanjari e' Tuhan, angkan subay taima'ta sadja bang
pa'in amu'anta pagsukulan ni iya.
5 Halal kinakanta kamemon ma sabab lapal Tuhan maka ma sabab pagsukulta isab.

Sosoho'an si Isa Al-Masi Ahāp

6 Na, Timuti, bang pamandu'nu saga pituwaku itu ni saga dauranakanta angandol
ma si Isa Al-Masi, ahāp hinangnu. Akosog isab imannu ma sabab lapal agamatam ya
pamalutannu, maka ma sabab pandu' kasab'nnalan ya pameya'annu.
7 Sagō' da'a ka angikut ma saga kissa-kissa nsa'-bidda', ya halam aniya' kapūsanna.
Patanamun akkal-pikilannu bo' taptap ahāp pameya'nu ma kabaya'an Tuhan.
8 Bang baranta ya pakosogta, aniya' du kagunahanna minsan mbal aheya. Sagō' bang
pakosogta pangandolta tudju ni Tuhan supaya tabeya'ta kabaya'anna, aheya to'ongan
kagunahanna. Sabab minnē' kita tabowa ni kahāpan, ngga'i ka hal ma dunya ītu,
sampay isab ma dunya dakayu'.
9 B'nnal kabtangan itu, wajib ni'isbat kamemon.
10 Ya angkan kitam magsangsā' na pa'in maka magtuyu' na pa'in magnasihat, sabab
pangasahantam Tuhan kakkal salama-lama. In iya isab angalappas ma manusiya'
kamemon min hukuman dusa, labi-luba'na saga a'a magkahagad ma iya.
11 Manjari, Timuti, pandu'in pahāp maka soho'un bineya' saga panoho'an itu.
12 Da'a ka aiya' amandu' minsan aniya' amareyo'-deyo' ka'a ma sabab abata' lagi' ka.
Sagō' subay ahāp bowahannu kamemon bo' ka manjari panunuran e' saga a'a angandol
mailu ma si Isa Al-Masi. Subay ahāp kaul-pi'ilnu, subay alasa ma pagkahinu, subay
akosog pangandolnu ma Tuhan, maka subay halam aniya' la'at ma deyom pikilannu.
13 Sat'ggolku mbal gi' makapi'ilu, patuyu' ka amassa min Kitab sakahaba' waktu
kapagtipunbi saga jama'a si Isa. Patuyu' ka anganasihat maka amandu'an sigām.
14 Da'a haman-hamanun kapandayannu, ya bay min Rū Sussi. Kapandayan itu bay
pamuwan ka'a ma waktu palabay, pagka aniya' lapal min Tuhan bay binissala ma
pasalnu, maka ka'a bay pinat'nna'an tangan e' saga pagmatto'ahan.
15 Hinangun kamemon ya pamahinang ka'a ma deyom sulat itu. Patukid ka to'ongan,
bo' supaya ta'nda' e' a'a kamemon ahāp kasōngannu.
16 Kamaya'-maya' ka ma barannu sampay ma pamandu'nu. Hinangun na pa'in ai-ai
panoho'anku itu ma ka'a. Sabab bang itu pagtuyu'annu, ngga'i ka hal ka'a ya lappasan
min hukuman dusa, sagō' sasuku akale ma lapalnu.

5

Pagmatto'ahan, Balu D'nda, maka Ata

1 Da'a ka amah'llingan l'lla aumul gi' min ka'a. Bang saupama aniya' pamandu'nu ma
iya, palunukun bissalanu buwat e'nu amissala ni mma'nu lissi. Saga l'lla abata' lagi',
bistahun sali' danakannu.
2 Saga d'nda aumul min ka'a, pagaddatin buwat ka-e'nu ma ina'nu lissi. Saga d'nda
abata' lagi', pagaddatin sigām buwat danakannu isab, ma halam aniya' pikilannu saddī
tudju ni sigām.
3 Na, in pasal saga d'nda abalu angandol ma si Isa Al-Masi, ya halam taga-kampung
amatuntul sigām, pagaddatin sigām.
4 Sagō' bang balu d'nda aniya' anakna atawa mpuna, anak-mpuna he' subay
magka'inagonan kamatto'ahan sigām. Bainat ko' inān in sigām magta'at sab'nnal-b'nnal
ni Tuhan, ati katungbasan e' sigām bay kamale'an matto'a sigām atawa mbo' sigām
angipat sigām tagna'. Jari bang buwattē' hinang sigām, kasulutan Tuhan.
5 Saguwā' bang balu d'nda karangan-danganan, halam to'ongan aniya' angupiksa' iya,
Tuhan sadja ya kaholatanna. Angamu'-ngamu' na pa'in iya ni Tuhan, mikitabang isab
ma iya llaw-sangom.
6 Sagō' bang aniya' balu d'nda hal angandūlan napsu baranna, sapantun iya a'a amatay
minsan masi gi' allum baranna.
7 Pasampayun pamandu'ku itu ni saga bebeya'an si Isa mailu, supaya halam aniya'
pagsababan panā'an a'a ma sigām.
8 Sagō' bang aniya' a'a mailu mbal bilahi amahilala' lahasiya'na, ya lagi'na bang mbal
amahilala' a'a ma okomanna, a'a inān ang'bba na min pandu' ya pagkahagarantam,
maka akalap gi' dusana min a'a mbal angandol ma Tuhan.
9 Na, bang takdil ni pagsusulatan balu d'nda, ya patut nilapay bang d'nda ta'abut
nnompū' tahun umulna, maka balu halam bay magh'lla ni saddī.
10 Ya patut nilapay, bang balu abantug ma sabab hinangna ahāp, buwat pami'atna ma
panganakna, pamahilala'na ma saga a'a makani-luma'na, maka areyo' pangatayanna

angayuput saga pagkahina suku' Tuhan. Subay d'nda anabang saga a'a taluwa' kasusahan, maka atuyu' isab angahinang kahāpan indaginis. Ya na ina'an ginis balu ya taluwa' sinulat.
11 Sagō' bang balu d'nda abata' gi', da'a sigām lapayun ma deyom pagsulatan ilu, sabab aluhay apinda pikilan sigām. Bang sigām t'kkahan baya' magh'lla, ang'bba du sigām min paghinang sigām ma Al-Masi.
12 Jari makarusa sigām pagka mbal na taisbat bay janji' sigām ni Tuhan tagna' kabalu sigām.
13 Gana-gana sigām angalisu' maghinang, ati pabiyaksa sigām angalatag kaluma'an. Maka ngga'i ka isab hal e'-i, sabab tagihan sigām maglituhan suli-suli ma pasal a'a kasehe'an. Palamud sigām ma palkala' ngga'i ka suku' sigām, maka pinagsuli-suli na pa'in e' sigām ya mbal wajib binissala.
14 Bang ma aku, ahāp lagi' bang saga balu masi gi' abata' magh'lla pabīng maka maganak maka angahatul deyom luma' sigām. Manjari halam aniya' la'at tabissala e' saga bantatam ma pasalan kitam magpangandol ma si Isa Al-Masi.
15 Angkan buwattitu pamandu'ku, sabab aniya' saga balu pataikut na min Tuhan bo' ameya' ma nakura' saitan.
16 Sagō' bang d'nda bebeya'an si Isa taga-lahasiya' balu d'nda, ya d'nda inān subay angupiksa' iya. Mbal manjari pinaupiksa' e'na ma saga Almasihin kasehe'. Sarang ma sigām amahilala' saga d'nda balu ya halam to'ongan aniya' magka'inagonan sigām.
17 Na, in pasal saga matto'a ya ahāp pamatuntul sigām ma ka'am jama'a si Isa Al-Masi ilu, patut tungbas sigām nilipat duwa. Labi-labi gi' isab bang matto'a amuspusan kosogna magnasihat maka magpandu'.
18 Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Da'a sampongunbi bowa' sapi' pasalta' anganggisa' pai.” Maka aniya' isab ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, “Bang a'a sinō' maghinang, patut iya tinambahan.”
19 Bang saupama aniya' anuntutan dakayu' matto'abi, da'a magtūy asipunbi tuntut e'. Subay aniya' duwangan atawa t'llungan ya makasaksi' ma dusana.
20 Bang aniya' ganta' makarusa, bi'atunbi a'a inān ma pang'nda' saga bebeya'an si Isa kamemon, bo' supaya amintāng a'a kasehe'an maka tināw isab anununan a'a bay makarusa he'.
21 Timuti, saksi'ku Tuhan maka si Isa Al-Masi maka saga mala'ikat asussi, soho'ta ka to'ongan angisbat ai-ai ya panoho'anku ka'a ma deyom sulat itu. Da'a ka amapagbidda' ma a'a minsan sai. Ai-ai hinangnu da'a ka angandapitan dangan ma saukat kalasahannu.
22 Da'a ka magdai'-dai' amene' a'a nihinang pagmakōkan ma palhimpunanbi. Tandingun dahū bo' kinata'uwan addat-tabi'atna. Da'a ka palamud ma dusa a'a kasehe'an. Pahalli' ka ma barannu bo' asaltun kaul-pi'ilnu.
23 Da'a hal bohe' ya inumnu, sagō' anginum ka isab dangkuri' binu-anggul panambal b'ttongnu, sabab maumu ka magsaki-saki.
24 Aniya' saga a'a ta'nda'an di-na paldusahan sigām, maka kata'uwanta in sigām taga-dusa angkan sigām tantu nihukum ma sinosōng. Aniya' isab saga a'a kasehe'an mbal magtūy ta'nda' dusa sigām. Subay waktu sinōng bo' yampa kinata'uwan.
25 Damikiyanna isab aniya' saga hinang atampal magtūy kahāpna, maka aniya' isab saga hinang mbal magtūy kinata'uwan. Sagō' minsan buwattē', mbal katapukan, kinata'uwan du ma sinosōng.

6

1 Sasuku banyaga' magpangandol ma si Isa subay magaddat to'ongan ma saga a'a ya tag-dapu sigām, bo' supaya halam aniya' makapah'lling la'at ma Tuhan, atawa makasoway pandu' ya pameya'antam.
2 Bang banyaga' pinagdapuhan e' pagkahi bebeya'an si Isa, subay mbal kinulangan pagaddatna ma saukat magdanakan sigām ma deyoman Al-Masi. Ahāp lagi' bang banyaga' inān amahāp hinangna, ma sabab a'a paghinanganna he' pagkahina bebeya'an si Isa, a'a isab asal kalasahanna. Ya itu subay pamandu'nu ma kasehe'annu ilu: soho'un sigām ameya' to'ongan.

Pasal Karaya B'nnal

3 Bang aniya' mailu magpandu', bo' saddī pamandu'na min pandu' kasab'nnalan bay min Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka bang saddī isab min pandu' ya amowa kitam maghinang kabaya'an Tuhan,
4 na, hal magmalangkahi a'a inān maka halam aniya' kata'uwanna. Ya sadja kabaya'anna subay magpayod maka magsu'al pasal saga kabtangan. Ya kamaujuranna

aniya' maglindi-lindihan, aniya' magpanganjawab, aniya' maghimumungan ala'at, aniya' magtuna' nsa'-bidda'.
5 Jari magsagga' na pa'in saga a'a itu. Asagut deyom pikilan sigām, maka mbal na tasilang e' sigām pandu' kasab'nnalan. Ma pangannal sigām, bang sigām magagama magdaya du sigām.
6 B'nnal isab, aheya untungta bang kita magsukul sadja ma ai-ai pangangganta' kita.
7 Kita itu ma waktu kalahilta, aniya' bahā' bay bowata ni deyom dunya itu? Halam aniya'. Damikiyanna bang kita amatay, halam aniya' tabowata pehē'.
8 Angkanna kita subay mbal anawad. Bang pa'in aniya' napakata maka pan'mmekta, sarang na ko' he'.
9 Sagō' saga a'a bilahi magkarayahan, aluhay tabowa sinasat magdusa. Tajallat sigām e' ba'anan napsu ma karupangan indaginis ya amaka'at sigām, ati ya kamattihanna magmula du sigām ma dunya ītu sampay ma dunya dakayu'.
10 Sabab napsuta ma alta' ya po'onan la'at kaginisan kamemon ya nihinang e' manusiya'. Aniya' isab saga a'a napsuhan ma alta', ati minnē' sigām ang'bbahan pangandol sigām ma si Isa Al-Masi. Ya kamaujuranna ahansul pangatayan sigām e' ba'anan kasusahan ya pat'kka ni sigām.

Pamituwa ma si Timuti Sadja

11 Saguwā' ka'a, Timuti, a'a tapene' e' Tuhan, patala ka min kala'atan inān kamemon. Tukirin kaul-pi'il abontol maka pangisbat ni Tuhan, maka pangandol ma Al-Masi, maka lasa ma pagkahinu. Pahantapun bowahannu minsan ma sai, maka imanin ai-ai tum'kka ni ka'a.
12 Puspusin kosognu ameya' ma Al-Masi, maka angutun kallum kakkal ya anatas ni kasaumulan, sabab ya na ilu po'onanna ya angkan ka'a-i niabbit e' Tuhan. Entomun bay kapagsab'nnalnu ma alopan saga saksi' aheka, hatina in ka'a angandol to'ongan ma si Isa Al-Masi.
13 Aniya' itu pamituwaku ma ka'a ma pang'nda' Tuhan, ya amuwan napas ma binangsa kamemon, maka ma pang'nda' si Isa Al-Masi, ya bay atawakkal magpasab'nnal ma alopan gubnul Puntus Pilatu pasal pangandol ma Tuhan. Buwattitu pamituwaku:
14 hinangun kamemon ya pamahinang ka'a e' Tuhan, ma halam aniya' sā'na atawa la'atna panā'an iya. Hinangun to'ongan sampay ta'abut waktu kabalik Panghū' Isa Al-Masi pi'itu ni dunya.
15 Bang ta'abut na waktuna, pinapi'itu du iya pabalik e' Tuhan, ya jukup asal barakatna, maka tunggal isab magbaya' ma kamemon. Sultan asal iya ma kasultan-sultanan kamemon, Panghū' isab ma kapanghū'-panghū'an kamemon.
16 Hal iya mbal magkamatay. Pa'ataganna asal deyom sahaya ya mbal tasekot e' manusiya'. Halam aniya' bay maka'nda' iya ma waktu palabay, maka halam du aniya' maka'nda' iya ma sinōng. Wajib iya mahaldika'tam, maka ma iya asal barakat sampay ni kasaumulan. Amin.
17 Na, in pasal saga a'a mailu taga-karaya, soho'un sigām da'a magmalangkahi ma sabab karaya sigām ma deyom dunya itu. Subay sigām mbal angandol ma pangalta' sigām sabab mbal du kakkal. Subay Tuhan ya pasangdolan sigām, sabab magmura e'na amuwan ai-ai makalasig pangatayantam.
18 Pandu'in isab saga a'a ilu subay maghinang kahāpan ma pagkahi sigām. Ya karaya sigām subay kahinangan ahāp. Subay sigām hilas amuwan ma sasuku taluwa' kasusahan.
19 Bang itu nihinang e' sigām, sali' aniya' alta' tatau' e' sigām ma deyom sulga' panantuhan sigām ma waktu sinōng. Jari makasambut du sigām kallum b'nnal, hatina kallum kakkal.
20 Na, Timuti, amay-amay, tau'un pahogot saga pandu' bay pangandol ma ka'a. Tangkisin bissala ya mbal makasulut atay Tuhan, maka saga pagpayod halam aniya' gunana. Niōnan ko' itu pangita'u e' a'a kasehe'an, sagō' ngga'i ka.
21 Sabab aniya' saga a'a magpina'in in sigām bay kaniya'an pangita'u ina'an-i, sagō' minnē' sigām tabowa pasiha' min pandu' b'nnal ya pam'nnalantam.

Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e' Tuhan.
Wassalam

2 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Ma waktu kapanulat si Paul ma sulat itu, ina'an iya ma da'ira Rōm ma deyom kalabusu. Kata'uwanna asal in iya song pinapatay ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi. Angkan anulat si Paul pabīng ni si Timuti sabab bilahi mag'nda' maka iya pabīng. Ta'nda' ma sulat itu bang buwattingga lasa si Paul ma si Timuti, ya ōnanna anakna.

Aheka pamituwa si Paul ma si Timuti ma deyom sulat itu. Sinō' iya patukid na pa'in anaksi' ma pasal si Isa, maka subay mbal takalipatna pandu' b'nnal bay pamandu' iya. Subay iya alasa ma pagkahina, subay isab aiman minsan ma deyom kabinasahan maka katiksa'an. Subay panunuranna si Paul, angkan iya pinaentoman pasal pangandol si Paul maka kasandalna maka lasana.

Sulat si Paul Karuwana ni si TIMUTI

1 Sulat itu min aku, si Paul. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi sabab min kabaya'an
Tuhan, sinō' magnasihat ni saga a'a pasal kallum kakkal ya bay paljanji'an Tuhan ma
sasuku parakayu' ma si Isa Al-Masi.
2 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti. Sali' ka anakku kinalasahan. Mura-murahan,
bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'ta Tuhan
maka Panghū'ta si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka kina'ase'an isab.

Pamalasig si Paul ma Pangatayan si Timuti

3 Magsukul aku ni Tuhan, ya paghinanganku. Maghinang na pa'in aku ma iya ma
abontol itikadku, buwat bay paghinang kamatto'ahanku ma masa awal e'. Magsukul
aku ni Tuhan ma sababnu, Timuti, pagka taentomta ka ma waktu kapangarapku ni
Tuhan llaw maka sangom.
4 Bang taentomku bay panangisnu ma waktu katulakku, landu' aku bilahi mag'nda'
maka ka'a pabalik supaya aku kinōgan to'ongan.
5 Taentomku isab kapangandolnu sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi, buwat bay
pangandol mbo'nu d'nda si Loyda maka bay pangandol ina'nu si Yunis. Tatantuku isab
in ka'a taga-pangandol buwattē'.
6 Ya itu po'onna angkan ka paentomanku pasal kapandayan bay pamuwan ka'a e'
Tuhan, waktu kapat'nna'ku tanganku ma ka'a. Pajatuhun kapandayannu ilu
7 sabab ngga'i ka tāw ya pamahōp Tuhan ma pangatayantam, sagō' kawasa, maka lasa
ma pagkahi, maka pamaggat napsu.
8 Da'a ka aiya' magsab'nnal ni a'a pasal Panghū'tam si Isa Al-Masi. Da'a ka isab aiya'
ma pasalku, pagka aku ma deyom kalabusu itu ma sabab pameya'ku ma Al-Masi. Sagō'
maglilla' sadja ka ameya'an aku anandalan kasigpitan ma sabab lapal ahāp pasal si Isa
Al-Masi. Pinakosog du ka e' Tuhan bo' kasandalannu.
9 Lappasan na kitam e'na min hukuman dusa, tapene' kitam bo' kitam tahinang a'a
suku'na. Ngga'i ka ko' itu tungbas ma sabab aniya' bay hinangtam ahāp, sagō' ma sabab
aniya' lasana maka ase'na tudju ni kitam. Ya asal mohotna ma halam gi' tapapanjari
dunya, in kitam manusiya' asal kalasahanna maka ka'ase'anna sabab min kahinangan
si Isa Al-Masi.
10 A'awam kitam tagna' sagō' pinabukis na ma buwattina'an, sabab makapi'itu na ni
dunya si Isa Al-Masi, ya Manglalappas. Taga'os e'na kosog kamatay ati kaniya'an kitam
kallum kakkal ni kasaumulan luwas min lapal ahāp.
11 Kawakilan aku e' Tuhan, sinō' magnasihat maka magpandu' lapal ahāp.
12 Ya na itu sababna angkan aku katiksa'an ma deyom kalabusu itu, sagō' mbal
aku aiya' sabab kata'uwanku du bang sai ya pangandolanku. Maka tatantuku isab in
iya makakole' anganjagahan kamemon bay pangandolna ma aku, sampay ta'abut llaw
pabalikna ni dunya.
13 Isbatun to'ongan saga pandu' b'nnal bay pamandu'ku ma ka'a. Panunurin pahāp.
Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi maka kalasahin isab pagkahinu, pagka si Isa
Al-Masi ya parakayu'antam sali'-sali'.
14 Tau'un pandu' ahāp ya bay pangandol Tuhan ma ka'a, pagka ka tinabang e' Rū Sussi,
ya pat'nna' ma deyom ataytam.
15 Kata'uwannu, Timuti, bay aku siniya-siya e' saga bebeya'an si Isa ma lahat Asiya itu,
sampay e' si Pigilus maka si Hermogen.

16 Saguwā' mura-murahan bang pa'in disi Onesepor magtai'anak kina'ase'an e' Tuhan,
sabab araran iya bay amalasig pangatayanku. Halam iya bay aiya' anibaw aku minsan
aku ma deyom kalabusu.
17 Sagō' pagt'kkana pi'itu ni da'ira Rōm, magtūy pinuspusan e'na kosogna amiha aku
sampay aku tabākna na.
18 Mura-murahan, bang pa'in iya kina'ase'an e' Tuhan ma llaw kabalik si Isa Al-
Masi pi'itu angahukum manusiya'. Kata'uwannu du bang buwattingga bay katabang
si Onesepor itu ma aku, waktu kamahē'ku gi' ma da'ira Epesos e'.

2

1 Manjari ka'a Otō', pakosogun pangandolnu sabab min tatabangan ya pamuwan
kitam bebeya'an si Isa Al-Masi.
2 Saga pamandu'ku bay takalenu min aku ma alopan saga saksi' aheka, subay
patanggungnu ma saga a'a kapangandolan, a'a ata'u isab amandu'an saga sehe' sigām.
3 Maglilla' ka ameya'an aku anandalan kasigpitan, supaya ka makasali' ni sundalu
ahāp ma deyoman si Isa Al-Masi.
4 Sabab bang a'a magsundalu, mbal iya palamud ma kahinangan saga a'a ngga'i ka
sundalu sabab kabaya'anna subay kasulutan nakura'na.
5 Atawa bang a'a bilahi maglomba ma pagdaganan, mbal iya makara'ug bang mbal
beya'na aturan paglomba he'.
6 Bang a'a isab magsangsā' maghuma, subay iya parahū angā' bahagi'na min buwa'
huma he'.
7 Tali'un to'ongan saga pamaralilku itu, sabab tinabang du ka e' Tuhan bo' tahatinu
to'ongan.
8 Entomun si Isa Al-Masi, tubu' iya si Da'ud maka bay iya pinakallum pabīng min
kamatay. Ya na itu lapal ahāp pagnasihatku.
9 Angananam aku kabinasahan ma sabab pagnasihatku lapal ahāp itu, maka itiya' aku
tinahan ma deyom kalabusu buwat a'a bay makalanggal sara'. Sagō' minsan tinahan
baranku itu, mbal tatahan lapal Tuhan.
10 Manjari maglilla' aku angananam kabinasahan ma sabab saga a'a tapene' e' Tuhan,
bo' supaya sigām parakayu' ni si Isa Al-Masi ati pinaniya'an kasalamatan ma deyom
sahaya Tuhan salama-lama.
11 B'nnal sadja saga kabtangan itu, ya yuk-i,
"Bang kita bay ameya' ma si Isa ma kamatayna,
ameya' du isab ma iya ma kallumna.
12 Bang kita anandal na pa'in ma deyom kabinasahan,
ameya' du kita ma si Isa ang'ntanan pagparinta ma sinosōng.
Bang kita amalilu in si Isa ngga'i ka pameya'anta,
pinaliluhan du kita isab e'na.
13 Bang kita mbal at'ttog angandol ma iya,
masi du iya kapangandolan sabab mbal to'ongan apinda addatna."

Sosoho'an ya Makasulut Atay Tuhan

14 Paentomin saga bebeya'an si Isa mailu pasal pamituwaku itu. Amay-amayin
to'ongan sigām ma pang'nda' Tuhan, sō'un sigām da'a magsu'al pasal saga kabtangan.
Saga pagsu'al itu mbal du makahāp, sagō' amaka'at gom pa'in pangandol saga a'a sasuku
makakale iya.
15 Puspusun kosognu amahāp ai-ai hinangnu bo' ka makasulut atay Tuhan. Subay
abontol e'nu magnasihat pasal lapal kasab'nnalan, supaya ka mbal aiya' ma sabab
hinangnu.
16 Halli'in saga pagbissala karupangan ya mbal makasulut atay Tuhan. Bang a'a
palamud ma saga pagbissala buwattē', ya kamattihanna tabowa sigām magdusa ati
palawak gom pa'in min Tuhan.
17 Ya pandu' saga a'a magbissala karupangan e' ibarat dugsul, palatag na pa'in ma
deyom baran sampay alapat kamemonna. Buwattē' isab saga pamandu' disi Himinus
maka si Pilitus.
18 Ka'bbahan e' sigā pandu' b'nnal. Yuk sigā in pamakallum saga a'a magpatayan
palabay na, angkan halam na aniya' pinakallum ma sinosōng. Jari minnē' aniya' saga
a'a mbal na angandol ma si Isa.
19 Sagō' ya pandu' min Tuhan itu apagon asal, sali' dalil papagan luma' mbal tajogjog.
Aniya' sulat ma papagan itu, yuk-i, "Kinata'uwan e' Tuhan bang sai a'ana." Aniya' gi'

isab sulatna dakayu', yuk-i, “Sasuku ah'lling in iya suku' Tuhan, subay bbahanna saga kahinangan ala'at.”

20 Buwattitu pamaralilku ma ka'a, Timuti. Ma deyom luma' aheya ya pat'nna'an a'a dayahan, magginisan kapanyapanna. Aniya' saga pangisihan hinangan bulawan, aniya' isab hinangan pilak. Subay palkala' aheya bo' yampa ginuna saga pangisihan ahalga' itu. Aniya' isab saga pangisihan hinangan kayu atawa tana', makajari ginuna llaw-llaw.

21 Manjari saga bebeya'an si Isa sali' dalil kapanyapan indaginis. Sasuku anussihan di-na min la'at kamemon, tapagguna ma pakaradja'an aheya. Ya angkan iya tapagguna e' Panghū'na, sabab tasussi deyom atayna maka sakap iya maghinang ai-ai ahāp.

22 Halli'in saga napsu baran ya kabiyaksahan saga onde' baha'u. Ya tuyu'annu subay atay abontol, maka pagiman, maka paglasa, maka kasannangan. Magda'atay ka maka saga a'a angarap ma Panghū'ta si Isa Al-Masi min deyom atay sussi.

23 Da'a ka palamud ma saga pagjawab karupangan, ya halam aniya' kapūsanna. Kata'uwannu in pagjawab buwattitu tahinang sadja pagbono'.

24 Pagka sosoho'an Tuhan ka, da'a ka maglugat maka sai-sai. Subay ka angahāp maka anabalan a'a kamemon, maka subay ahāp e'nu magpandu'.

25 Bang aniya' ganta' makasagga' pandu'nu, subay ahanunus panambungnu. Kalu sigām binuwanan pikilan e' Tuhan bo' makabāk pagsusunan, ati tabowa sigām pata'u ma pandu' kasab'nnalan.

26 Jari angahāp pikilan sigām pabīng, ati papuwas sigām min pang'ntanan nakura' saitan, ya bay anganjallat pikilan sigām bo' ameya' maghinang kabaya'anna.

3

Pasal Masa Kahinapusan

1 Entomun to'ongan itu, Timuti. Bang sōng na ta'abut masa kahinapusan dunya itu, aheka katiksa'an paniya'.

2 Ya niangut e' saga a'a ma masa ina'an kahāpan di-sigām sadja, mbal takannal e' sigām a'a kasehe'an. Napsuhan du sigām ma pilak, abbuhan sigām, maka alanga atay sigām. Amissala sigām kala'atan ma pagkahi sigām maka mbal ameya' ma pami'at matto'a sigām. Mbal sigām ata'u magsukul, maka landu' sigām asabul.

3 Mbal sigām ma'ase' ma sehe' sigām, mbal isab bilahi magkahāp bang aniya' bay pagsagga'an. Angalimut na pa'in sigām ma a'a kasehe'an, maka nirūlan ai-ai kinanapsuhan baran sigām. Ab'ngngis sigām makalandu', maka ab'nsi ma ai-ai ahāp.

4 Mbal sigām kapangandolan sabab paninipu. Lumandu'an esog sigām, maka mbal manjari pagmalangkahi sigām. Bilahi sadja sigām maghāp palasahan ati halam aniya' baya' sigām angisbat Tuhan.

5 B'nnal sigām magagama sagō' halam aniya' pūsna sabab mbal sigām bilahi pinindahan pangatayan. Oto' halli'in saga a'a buwattē'.

6 Aniya' isab saga l'lla ma waktu ina'an-i pasōd ni deyom luma' a'a bo' amidjakan saga kar'ndahan magkarupangan. Asasaw pikilan saga d'nda inān sabab min dusa sigām, ati abowa-bowa sigām e' napsu magindaginis.

7 Akale sadja sigām ma sai-sai amandu', sagō' mbal to'ongan makahati ma pandu' b'nnal.

8 Saga l'lla ya amidjak inān anagga' asal ma pandu' b'nnal. Asagut deyom pikilan sigām, maka pangandol sigām ngga'i ka b'nnal. Ya panunuran sigām kahinangan disi Jannis maka si Jambes, ya bay anagga' si Musa ma masa awal e'.

9 Saguwā' in pamandu' saga a'a amidjak inān halam du aniya' kasōnganna. Mbal at'ggol, kinata'uwan du karupangan sigām e' a'a kamemon, buwat bay karupangan disi Jannis maka si Jambes e'.

Patogol ma Pandu' B'nnal

10 Samantala' ka'a, Timuti, kata'uwannu du bang ai pamandu'ku maka bang buwattingga kaul-pi'ilku maka bang ai mohotku. Kata'uwannu isab in aku angandol asal ma si Isa. Imananku maka kalasahanku isab saga pagkahiku, maka sandalanku saga kasukkalan.

11 Kata'uwannu du saga kapinjala'an maka kasigpitan bay pat'kka ni aku mahē' ma da'ira Antiyuk maka mahē' ma Ikuni maka ma Listara. Aho', kata'uwannu saga kapinjala'an kamemon bay kasandalanku. Daipara kapuwasan aku e' Panghū'tam min kasukkalanku inān kamemon.

12 B'nnal asal, sasuku bilahi ameya' ma kabaya'an Tuhan ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anna, tantu sigām kat'kkahan kapinjala'an.

13 Sagō' saga a'a patila'atun maka saga a'a pangakkal, paruhun na pa'in kahinangan
sigām ala'at. Angalingu sigām ma sehe' sigām, maka talingu du isab baran sigām.
14 Sagō' ka'a, Timuti, patogol ka ameya' ma pandu' b'nnal bay pamandu' ka'a, ya pandu'
asal pagkahagarannu to'ongan. Kata'uwannu du bang sai bay amandu'an ka'a.
15 Maka kata'uwannu isab kahālannu sangay min kariki'-diki'nu sampay ni kaheyanu,
bay ka pina'anad asal ma ai-ai tasulat ma deyom Kitab. Ya na ina'an po'onanna angkan
ka makapikil anaima' kallum kakkal, ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku angandol ma si
Isa Al-Masi.
16 Kamemon tasulat ma deyom Kitab inān bay pinasulat e' Tuhan, ati aheya
kagunahanna pamandu' maka pangalāng saga hinang mbal taluwa', maka pamabontol
kasā'an. Aheya isab kagunahanna pamituwa pasal addat-tabi'at ahāp,
17 supaya ajukup saga a'a sosoho'an Tuhan ma pangita'u maka ma kapandayan. Jari
sakap na sigām maghinang saga hinang ahāp kamemon.

4

1 Na, Timuti, aniya' gi' panoho'anku to'ongan ma ka'a. Saksi'ku Tuhan maka si Isa
Al-Masi, ya angahukum manusiya' ma sinosōng, saga a'a masi allum sampay saga a'a
magpatayan. Song iya pabalik pi'itu ni dunya amat'nna' pagparintana, angkan buwattitu
pangamay-ngamayku ma ka'a.
2 Pagnasihatun lapal Tuhan, anakap ka di-nu minsan ai waktu, kinale ka llingnu atawa
mbal. Bang aniya' makahinang kasā'an, bi'atun. Bang aniya' makarusa, lāngun. Bang
aniya' alamma pangandolna ma Tuhan, pakosogun. Patampalun pamandu'nu, maka
imanin saga a'a pandu'annu minsan sigām ahunit pinandu'an.
3 Angkan buwattitu panoho'anku ma ka'a, sabab aniya' waktu ma sinosōng mbal
anaima' saga a'a ma pandu' b'nnal. Ya tinurul e' sigām ai-ai kabaya'an sigām, ati aheka
guru pinatimuk e' sigām, sasuku amowahan sigām lling ahāp kinale.
4 Pataikut sigām min pandu' b'nnal ati akale gom pa'in ma kissa bay hinangan
manusiya'.
5 Saguwā' ka'a, Timuti, subay atotog pikilannu minsan ai kalabayannu. Sandalin
kasigpitan ai-ai, maka tuyu'in hinangnu magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi.
Hinangun to'ongan ai-ai kamemon bay pamahinang ka'a e' Tuhan.
6 Song na ta'abut ganta'an panukbal kallumku, sapantun inuman panukbal ni Tuhan.
Asekot na waktu pamole'ku ni ahirat.
7 Bay na puspusanku kosogku sali' dalil a'a maglomba ma pagdaganan, ati makasam-
pay na aku ni gindananna. Halam bay bbahanku pangandolku ma Tuhan.
8 Manjari aniya' asal tinagama e' Tuhan ma deyom sulga' panungbasna ma sasuku
bay abontol atayna ma deyom dunya. Pinasambutan du aku tungbas inān e' Panghū'
Isa Al-Masi, ya maghuhukum abontol, bang ta'abut llaw aheya inān. Ngga'i ka isab hal
aku ya tinungbasan. Tinungbasan du isab saga a'a kamemon sasuku aholat angalagaran
kapi'itu si Isa.

Pasal bay Kalabayan si Paul

9 Patuyu' ka pasa'ut pi'itu,
10 sabab bay na aku ni'bbahan e' si Demas pagka ahalga' ma iya saga legot dunya itu,
ati wa'i na iya ala'an tudju ni lahat Tessaloneka. Si Kresken wa'i na ni Galatiya, maka si
Titus wa'i ni Dalmatiya.
11 Luwal la'a si Lukas ya sehe'ku maitu. Ngā'un si Markus ati bowahun pi'itu sabab
makatabang iya ma aku ma hinangku itu.
12 Ina'an si Tikikus bay soho'ku ni Epesos.
13 Bang ka pi'itu, bowahun s'mmekku ya bay ta'bba ma luma' si Karpus mahē' ma
lahat Trowas. Bowahun isab saga būkku, ya lagi'na saga katas panulatanku.
14 Si Iskandar, ya a'a magsasal e', bay sidda angala'at aku. Sagō' pī'un na, Tuhan ya
ata'u anungbasan iya ma sabab hinangna.
15 Ka'a isab, pahalli' ka ma iya sabab akosog panagga'na ma lapal pagnasihatta.
16 Tagna' aku sinumariya mahē' ma sara', halam aniya' bay angandapitan aku. Bay
aku siniya-siya e' sehe'ku kamemon. Mura-murahan, bang pa'in mbal binista e' Tuhan
paghinang sigām buwattē'.
17 Sagō' minsan aku bay ni'bbahan e' sigām, pagapi' asal Panghū' Isa ma aku.
Kabuwanan aku kosog e'na supaya aku makapagnasihat ma saga a'a ngga'i ka Yahudi,
bo' sigām makakale pahāp ma lapalna. Jari kapuwasan aku e'na min kamulahan,
sapantun a'a niliyusan min bowa' halimaw.

18 Tantu isab aku lappasan e' Tuhan min kala'atan kamemon ya pat'kka ni aku ma
sinosōng, ati binowa aku e'na ni lahat pagparintahanna ma deyom sulga', ma halam
aniya' baya-bayana. Patut iya pinudji sampay ni kasaumulan. Amin.

Bissala Katangbusan

19 Itiya' aku amasampay minsan la'a hal lapalku ni si Prisila maka si Akila maka disi
Onesepor magtai'anak.
20 Si Erastus, he' na angagad ma Kurintu, maka si Trupimus bay bbahanku ma da'ira
Militus pagka asaki.
21 Amay-amay, Timuti, pasa'ut ka pi'itu bo' ka mbal ta'abut e' musim pamaliyu.
Itiya' isab disi Ubulus, si Pudin, si Linus maka si Klauda magpasampay isab minsan
la'a hal lapal sigām ni ka'am. Damikiyanna isab saga dauranakantam bebeya'an si Isa
kasehe'an.
22 Mura-murahan, bang pa'in patotog Panghū'tam ma deyom ataynu. Bang pa'in ka'am
kamemon kaniya'an tatabangan min Tuhan. *Wassalam*

TITUS

Pahati pasal sulat itu

Si Titus itu bangsa Girīk. Abata' lagi' iya ma waktu kasambutna sulat itu. Bay iya makakale ma pagnasihat si Paul angkan iya angandol na ma si Isa Al-Masi. Manjari tabanganna si Paul ma hinangna, ati kapangandolan to'ongan iya.

Bay iya ameya' ma si Paul ma l'ngnganna pabalik ni saga lahat kasehe' bay pagnasihatanna. Jari aniya' dakayu' lahat ya pat'kkahan sigā ma l'ngngan e'-i, ya na pū' Kerete. Manjari itu, song pa'in sigā ala'an, anoho' si Paul ma si Titus subay pa'bba ma pū' inān angahatul saga a'a maina'an ya magpangandol ma Panghū' Isa.

Ma deyom sulat itu pinandu'an e' si Paul si Titus bang buwattingga pamene'na a'a pinat'nna' nakura' ma saga jama'a si Isa Al-Masi ma lahat dakayu' maka dakayu', maka bang buwattingga subay addat sigām. Pinandu'an iya isab pasal matto'a maka onde' baha'u, d'nda maka l'lla, bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Sinō' iya angalāng saga guru ya magpandu' ngga'i ka b'nnal, sabab pandu' sigām hal amowa saga Almasihin magkasasawan.

Sulat si Paul ni si TITUS

1 Sulat itu min aku, si Paul, sosoho'an Tuhan. Kawakilan isab aku e' si Isa Al-Masi, sinō' pehē' anabangan saga a'a bay tapene' e' Tuhan bo' pasōng pangandol sigām ma iya, bo' pasōng isab pangita'u sigām pasal pandu' b'nnal, ya amowa sigām ameya' ma kabaya'an Tuhan.

2 Angkan buwattē', sabab aniya' kallum kakkal holatantam. Kallum kakkal inān bay panganjanji' asal e' Tuhan dahū gi' min waktu pamapanjari dunya, maka Tuhan itu mbal ata'u magputing.

3 Ta'abut pa'in waktu bay pangangganta' inān, pinaluwas e'na lapalna labay min pagnasihatku. In pagnasihat itu bay pangandol ma aku e' Tuhantam Manglalappas.

4 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Titus. Sali' na ka anakku lahasiya' pagka kita angandol sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi, ya maglalappas ma kitam.

Saga Hinang si Titus ma Pū' Kerete

5 Bay ka bbahanku mailu ma pū' Kerete bo' tahatulnu ai-ai halam bay aubus, tapat'nna'nu isab saga a'a nihinang pagmatto'ahan ma saga jama'a si Isa ya magtimuk ma kalahat-lahatan ilu kamemon. Entomun bay panoho'anku ma ka'a:

6 bang a'a pinat'nna' pagmatto'ahan subay halam aniya' dusana panā'an iya maka subay dakayu' du h'ndana. Saga panganakna isab subay angandol ma si Isa Al-Masi, maka subay mbal bula'ug atawa atuwas pinandu'an.

7 Sababna bang a'a pinat'nna' pagmakōkan ma saga jama'a si Isa, hinang Tuhan ya pangandol ma iya, angkan subay halam aniya' dusa panā'an iya. Subay iya mbal abbuhan atawa al'kkas apasu' atayna. Subay iya ngga'i ka a'a patilango, maka subay mbal ab'ngngis atawa napsuhan ma pilak.

8 Bang aniya' a'a pehē' ni luma'na subay pa'iddana to'ongan, maka subay iya ka'amuhan isab ma ai-ai makahāp. Subay iya ahantap ma ai-ai hinangna, maka subay iya abontol. Subay iya ameya' ma Tuhan min deyom atayna, maka subay ata'u ahalli'an napsuna.

9 Subay ahogot pamalutna ma lapal kapangandolan itu, buwat bay pamandu' ma iya. Manjari ata'u iya amahogot atay saga a'a kasehe'an, pagka pamandu'na pandu' kasab'nnalan ma sigām. Maka ata'u iya anambungan saga a'a anagga' iya bo' pabontolna kasā'an sigām.

10 Angkan subay buwattē', sabab aheka a'a atuwas kōk sigām maka agagga pinandu'an, labi-luba'na saga sehe'bi bay papinda min agama Yahudi. Binissala e' saga a'a inān ya halam aniya' pūsna, maka nilingu e' sigām a'a kasehe'an.

11 Lāngun saga a'a magbissala buwattē' sabab aheka a'a magtautai'anak tabowa asasaw e' pamandu' sigām, pandu' mbal wajib pinamūng, maka pandu' pagpilak sadja.

12 Aniya' dakayu' pagkahi sigām bangsa Kerete, a'a bibissalahun, bay makapaluwas bissala, yuk-i, “Saga bangsa Kerete itu hal magputing, ab'ngngis sigām buwat sattuwa talun, napsuhan sigām maka lisu'an maghinang.”

13 Taluwa' bissala inān, angkan subay lāngnu saga a'a magpandu' inān bo' supaya ahāp pagkahagad sigām ma pandu' b'nnal.

14 Soho'un sigām da'a angisbat ma saga kissa-kissa bangsa Yahudi ya ngga'i ka b'nnal,
da'a isab ameya' ma panoho'an bay nihinang e' saga a'a pataikut min kasab'nnalan.
15 Bang a'a asussi pangatayanna, asussi ai-ai kamemon makani-pikilanna. Sagō' bang
a'a mbal asussi pangatayanna maka mbal am'nnal ma si Isa Al-Masi, halam aniya' asussi
ma iya sabab katamakan deyom pamikilna, maka mbal tapagbidda'na hāp maka la'at.
16 Saga a'a inān magbau'-bau' in sigām ata'u ma Tuhan, sagō' hinang sigām maka
bissala sigām mbal magtaluwa'. Makab'nsi-b'nsi addat sigām, mbal sigām ameya'
pandu', maka mbal makapaghinang ahāp.

2

Pandu' B'nnal

1 Samantala' ka'a, Titus, pamituwanu subay magtaluwa' maka pandu' b'nnal.
2 Pituwahin saga matto'a l'lla in sigām subay ahalli' ma napsu baran sigām, subay ahāp
addat sigām, maka subay ahantap ma ai-ai nihinang e' sigām. Subay ahogot to'ongan
pangandol sigām ma si Isa, subay alasa ma pagkahi sigām, maka subay asandal minsan
ai tum'kka ni sigām.
3 Buwattē' isab pamituwanu ma saga matto'a d'nda. Ya addat-tabi'at sigām subay
makatōp ma d'nda ya atuyu' ameya' ma kabaya'an Tuhan. Subay sigām da'a angalimut
ma sehe' sigām maka subay mbal tagihan anginum ai-ai makalango. Ya pamandu' e'
sigām subay pandu' ahāp.
4 Manjari tabi'at e' matto'a d'nda itu saga kar'ndahan abata' gi' bo' sigām alasa ma
anak-h'lla sigām,
5 sampay ahantap ma ai-ai hinang sigām. Subay asussi pangatayan sigām maka subay
atuyu' maghinang ma deyom luma'. Subay isab angaku kagara'an e' h'lla sigām. Bang
buwattē' addat sigām, manjari halam aniya' makapah'llingan la'at pasal lapal Tuhan itu.
6 Damikiyanna isab saga l'lla abata' gi', soho'un sigām pahantap ma ai-ai tahinang
sigām.
7 Ka'a Titus, subay ahāp to'ongan kaul-pi'ilnu bo' ka manjari panunuran e' saga
sehe'nu. Bang ka amandu' subay abontol sadja pamandu'nu, maka bowahannu subay
magtaluwa' maka lapal Tuhan ya pamandu'nu.
8 Ma ai-ai pamandu'nu paggunahun saga bissala ahāp ya mbal tasoway, supaya aiya'
saga kuntaratam pagka mbal makabāk sababan pamah'lling sigām la'at ma kitam.
9 Pandu'in saga ata in sigām subay ameya' kapagbaya'an nakura' sigām, maka subay
patuyu' anulut atayna. Mbal sigām manjari anganjawab ma panoho'an nakura' sigām.
10 Subay sigām mbal anangkawan nakura' sigām, sagō' subay mattan in sigām ahatul
maka kapangandolan sakahaba' waktu. Jari ka'amuhan saga a'a ma pamandu'tam pasal
Tuhan, ya angalappas ma kitam min hukuman dusa.
11 Sabab pinatuwa' na e' Tuhan lasana maka ase'na bo' kalappasan saga manusiya'
kamemon min hukuman dusa.
12 Kapandu'an kitam e' lasa maka ase' Tuhan subay ang'bba min ai-ai ya mbal amowa
kitam tudju ni iya. Subay bbahanta isab napsuta ma legot dunya itu. Jari subay
kitam ahantap ma ai-ai hinangtam. Subay kitam abontol sadja, maka subay ameya'an
kabaya'an Tuhan sat'ggoltam ma dunya itu,
13 samantala' kitam angalagaran llaw ya asal holatantam. Ya na ina'an llaw patuwa'
sahaya Tuhantam Sangat Kawasa, si Isa Al-Masi ya maglalappas ma kitam.
14 Bay iya maglilla' amatay ma sababtam, supaya kitam tal'kkat e'na maka kapuwasan
min kala'atan kamemon. Kabaya'anna subay asussi ataytam, bo' kitam manjari a'a
suku'na na, ya atuyu' maghinang kahāpan.
15 Ya itu pamandu'nu ni saga a'a. Amay-amayin sigām maka bi'atun sasuku sigām
asā', sabab aniya' kapatutnu anagda sigām. Subay halam aniya' amareyo' ka'a.

3

Sakap Maghinang Ahāp

1 Paentomin saga bebeya'an si Isa Al-Masi mailu, in sigām subay angaku ma kapatut
saga pagnakura'an maka saga a'a ang'ntan pagparinta, ati subay ameya' ma panoho'an
sigām. Subay sigām sakap maghinang ai-ai ahāp.
2 Soho'un sigām da'a angalimut ma sai-sai, sagō' subay sigām pasulut maka pabagay
sadja ma a'a kasehe'an. Subay ahanunut pah'lling sigām ni a'a kamemon.
3 Sabab in kitam bay du isab a'awam ma waktu palabay, bay agagga sinoho', maka bay
talingu. Tabowa-bowa na pa'in kitam e' napsu ahāp-ala'at, ai-ai ya makahāp palasahan.

Bay ala'at isab kasuddahantam maka angandali'it na pa'in kitam ma saga sehe'tam.
Ab'nsi kitam ma pagkahita, maka kinab'nsihan isab kitam e' sigām.
4 Sagō' Tuhan, ya angalappas kitam, bay makapatuwa' kahāpna maka lasana ma
bangsa manusiya',
5 ati puwasanna kitam min hukuman dusa. Ngga'i ka ma sabab aniya' kahāpan bay
hinangtam, sagō' ma sabab ase'na ma kitam. Nianakan kitam pabīng e' Rū Sussi maka
kabuwanan kallum baha'u pagka sussina ataytam.
6 Manglabi-labihan na kahāpan ma kitam pagka kitam pinasangonan Rū Sussi e' Tuhan
ma sabab si Isa Al-Masi ya angalappas kitam.
7 Sabab min lasa maka ase' Tuhan ya angkan kitam pinapagkahāp na maka Tuhan,
bo' kitam kaniya'an kallum kakkal ya asal holatantam.
8 B'nnal sadja ya pah'llingku itu. Kabaya'anku subay ka amandu' pahāp-hāp pasal
saga pandu'ku ya ma deyom sulat itu. Soho'un saga a'a ilu angikut to'ongan bo' supaya
sasuku sigām magkahagad ma Tuhan magmatuyu' na pa'in maghinang ahāp. Ahāp asal
hinang sigām buwattē', maka aniya' kagunahanna ma a'a kamemon.
9 Saguwā' halli'in saga a'a magjawab ma halam aniya' kagunahanna, maka pagsuli-suli
pasal saga ōn ka'mbo'-mbo'an sigām pangkat-mamangkat. Da'a ka isab palamud bang
aniya' maglugat atawa magsu'al pasal sara' bay pang'bba e' si Musa ma masa awal e'.
Saga pagsuli-suli buwattē' mbal makahāp, halam aniya' pūsna.
10 Bang aniya' sehe'bi makatagna'an paglugat ma saga bebeya'an si Isa, sanggupin iya
mint'dda, bo' sanggupin iya pabīng min t'dda la'a. Bang iya mbal ang'bba min hinangna
he', da'a ka palamud ma iya.
11 Sabab kata'uwannu in a'a buwattē', abengkok asal pikilanna maka dusahan.
Atampal sā'na sabab min hinangna.

Bissala Katangbusan

12 Na, Titus, bang at'kka pi'ilu si Artemas atawa si Tikikus, sai-sai ya soho'ku, patuyu'
ka pehē' ni da'ira Nikupulis bo' kitam magbāk mahē'. Sabab agara' aku pat'nna' mahē'
sat'ggol timpu pamaliyu.
13 Patuntulun si Apollos maka si Senas ya abugaw he' bang sigā pauntas ni
pal'ngnganan sigā. Buwanin sigā ai-ai kagunahan sigā.
14 Pandu'in saga sehe'tam bebeya'an si Isa Al-Masi ilu, in sigām subay patukid
maghinang ahāp bo' aniya' panabang sigām ma a'a kasehe'an bang kasigpitan. Bang
buwattē' aniya' du pa'in kagunahan saga kahinangan sigām.
15 Saga sehe'ku kamemon maitu amasampay minsan la'a hal lapal sigām ni ka'a.
Ya du aku amasampay kasi-lasaku ni sasuku alasahan kami, pagka kitam dambeya'an
angandol ma Al-Masi.
Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e' Tuhan.
Wassalam

PILIMUN

Pahati pasal sulat itu

Si Pilimun itu Almasihin bay min lahat Kolossa. A'a balkanan iya tabowa angandol ma si Isa sabab pagnasihat si Paul ya takalena. Magbagay asal iya maka si Paul sangay min waktu kapangandolna ma si Isa.

Aniya' ma si Pilimun dakayu' banyaga' niōnan si Onesimus. Jari si Onesimus itu bay alahi min luma' nakura'na ni da'ira Rōm, ati maina'an iya makapagbāk maka si Paul. Pinandu'an iya e' si Paul lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi angkan iya angandol na. Manjari tinabangan e'na si Paul mahē' ma deyom kalabusu.

Na, pagka magkahagad na si Onesimus ma si Isa, wajib iya subay pabīng ni nakura'na, ya bay palahianna he'. Sagō' aniya' sara' ma masa ina'an-i, bang aniya' banyaga' ganta' alahi min nakura'na, subay bininasa to'ongan. Ya itu po'onna angkan si Paul amabeya' sulat itu ni si Pilimun, sinō' angampun si Onesimus bang pabīng na ni pang'ntananna. Sinoho' si Pilimun anaima' si Onesimus buwat danakanna lahasiya', sabab angandol na sigā sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Si Onesimus ya amowa sulat itu pinasampay ni nakura'na.

Sulat si Paul ni si PILIMUN

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Timuti danakantam ma deyoman si Isa. Itiya' aku ma deyom kalabusu ma sabab si Isa Al-Masi ya pameya'anku.

Pinasampay sulat itu ni ka'a, Pilimun. Bagay kami ka, maka sehe' kami maghinang ma Tuhan.

2 Pinasampay isab ni si Appiya danakantam d'nda, maka ni si Arkippus ya sehe' kami maghinang ma si Isa ibarat sundalu, maka ni kajama'ahan si Isa ya magtipun ma luma'nu.

3 Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Magsukul si Paul ni Tuhan

4 Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu'ku ma pasalnu,

5 sabab takaleku pasal pangandolnu ma Panghū' Isa maka kaheya lasanu ma saga a'a suku' Tuhan kamemon.

6 Angamu'-ngamu' aku ni Tuhan bang pa'in ka atuyu' angahaka'an saga a'a pasal pangandolnu ma Panghū' Isa, bo' supaya palalom panghatinu pasal kamemon kahāpan ya pinaniya'an kitam ma sabab Al-Masi ya parakayu'antam.

7 Bagay, akōd to'ongan aku sabab min lasanu, maka alasig isab deyom atayku ma sabab kapamalasignu pangatayan saga a'a suku' Tuhan.

Pangamu' si Paul ma Pasal si Onesimus

8 Manjari itu, minsan aniya' kapatutku deyo' min Al-Masi anoho' ka'a pasal ai-ai subay hinangnu, mbal du aku magpanoho'an.

9 Sagō' amu'anta sadja ka junjung, luwas min paglasata. Jari aku, si Paul, a'a to'a na, ya ma deyom kalabusu itu ma sabab kapameya'ku ma Al-Masi, hal anganjunjung la'a.

10 Angamu' aku junjung ni ka'a pasal si Onesimus, ya sali' anakku lahasiya' itu. Tahinang aku pag'mma'anna sabab tabowa iya magkahagad ma si Isa hinabuku ma deyom kalabusu itu.

11 Tagna' he', halam bay aniya' gunana ma ka'a, sagō' ma buwattina'an aheya na gunana ma ka'am sampay isab ma aku.

12 Jari itiya' papole'ku ni ka'a si Onesimus, a'a kalasahanku to'ongan.

13 Bilahi aku bang iya bay paddas maitu ma aku bo' aniya' paganti' min ka'a anabangan aku sat'ggolku ma deyom kalabusu itu ma sabab lapal ahāp ya pagnasihatku.

14 Sagō' mbal ka pogosku subay anabangan aku. Ya kabaya'anku bang aku tabangannu, subay min baya'nu to'ongan. Jari mbal aku angahinang ai-ai bang ka mbal pasulut.

15 Ya angkan arai' si Onesimus bay pinaokat min ka'a dai'-dai', supaya iya pakakkal ma ka'a t'ggolna allum.

16 Tagna' he' banyaga'nu sadja iya, sagō' ma buwattina'an ahāp lagi' iya min banyaga', sabab danakantam na iya kinalasahan. Ahalga' to'ongan iya ma aku, sagō' labi iya

ahalga' ma ka'a sabab banyaga'nu iya maka danakannu isab ma sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi.
17 Manjari, Pilimun, bang aku tabistanu sali' sehe'nu magusaha, taima'un si Onesimus itu buwat panaima'nu ma aku.
18 Bang aniya' dusana ma ka'a, atawa bang aniya' utangna, aku ya pa'atasun.
19 Nda'un paljanji'anku itu, ma sulatan tanganku: "Aku si Paul amayad." Ngga'i ka isab pagtungbuy, sagō' aheya utangnu ma aku, sabab aku ya po'onna angkan ka taga-kallum kakkal na ni kasaumulan.
20 Aho', bagay, dūlin lagi' aku maka palasigun atayku ma sabab pangandolta ma Al-Masi ya Panghū'tam.
21 Sulatku sulat itu sabab tatantuku in ka'a akale du. Kata'uwanku in tabangnu ma aku palabi lagi' min pangamu'ku itu.
22 Aniya' gi' isab amu'ku: sakapin aku bilik mailu, sabab aholat aku in pangamu'bi ni Tuhan nirūlan du e'na, ati ni'nde'an du aku ni ka'am.

Bissala Katapusan
23 Itiya' si Epapras, sehe'ku maitu ma deyom kalabusu ma sabab si Isa Al-Masi ya pameya'anna, amabeya' minsan la'a hal lapalna ma ka'a.
24 Damikiyanna disi Markus, si Aristarkus, si Demas maka si Lukas, saga sehe'ku maitu maghinang ma Tuhan, amabeya' isab lapal sigām ma ka'a.
25 Mura-murahan, bang pa'in kam kamemon pinaniya'an tatabangan e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.
Wassalam

HIBRANI

Pahati pasal sulat itu

Mbal kinata'uwan bang sai bay anulat sulat itu, sagō' aheka am'nnal si Paul ya bay anulat.

Sulat itu bay sinulatan saga bangsa Hibrani, hatina bangsa Yahudi, sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi. Pagka sigām ameya' ma si Isa, kinab'nsihan sigām e' pagkahi sigām Yahudi ya mbal magkahagad. Niudju' sigām sampay bininasa bo' ang'bba min pangandol sigām ma Panghū' Isa. Aniya' jama'a si Isa kasehe' mbal makasandal bininasa, jari pabīng ni bay agama sigām tagna'. Angkanna sulat itu bay pinabowa ni saga a'a suku' si Isa, pamat'ttog atay sigām supaya sigām amalut pahogot ma iya.

Nihaka ma sulat itu pasal si Isa, Anak Tuhan asal iya alanga lagi' min si Musa, alanga isab min saga mala'ikat. Aheya isab kamatay si Isa min susumbali'an ya pinagkulban e' bangsa Yahudi pamapuwas dusa. Nihaka isab maitu pasal manusiya' pinaghāp na maka Tuhan ma sabab hinang si Isa, maka halam aniya' saddī min iya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan.

HIBRANI

Anak Tuhan Labi Alanga min saga Mala'ikat

1 Ma awal jaman lagi' araran e' Tuhan amasampay palmanna ni ka'mbo'-mbo'antam
labay min kanabi-nabihan, maka aheka ginisan lān bay pamasampayna.
2 Saguwā' ma ahil jaman itu, Anakna ya amasampay palmanna ni kitam. Bay
pinapanjari e' Anak saga alam min kahandak Tuhan, maka gin'llal iya pinusaka'an
kamemon ai-ai ma sakalingkal alam.
3 Takilāta sahaya Tuhan labay min Anakna, ta'nda'ta isab ma kajarihan Anak bang
buwattingga kajarihan Tuhan. Tinayak na pa'in alam itu e' Anak sabab min kallamna
kawasahan. Aubus pa'in e'na angahinang lawang pamasussi manusiya' min dusa sigām,
aningkō' iya ma bihing Tuhan Sangat Kawasa, tampal ni kowan.
4 Jari pinabangsa Anak itu labi min saga mala'ikat. Maka alanga isab ōn ya pamusaka'
Tuhan ma iya, labi alanga min ōn saga mala'ikat.
5 Sabab halam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat bay pamissalana ma
Anakna, ya yuk-i,
"Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu."
Damikiyanna isab, halam aniya' mala'ikat bay pinalmanan e' Tuhan buwat ma ayat ītu,
ya yuk-i,
"Mma'na du aku,
maka anakku du iya."
6 Aniya' isab bay pangallam e' Tuhan ma waktu song pinabeya' Anakna tunggal-
kawasahan pi'itu ni deyom dunya, yuk-i,
"Subay iya pinudji e' kamemon saga mala'ikat Tuhan."
7 Buwattitu isab pamissalana ma pasal bangsa mala'ikat:
"Tahinangna bangsa mala'ikat sali' baliyu,
tahinang sosoho'anna sali' dallet api."
8 Malaingkan buwattitu pangallam Tuhan pasal Anakna:
"O Tuhan, anatas pagparintanu ni kasaumulan.
Abontol sadja kapagsultannu.
9 Kasulutan ka ma ai-ai abontol,
kab'nsihannu ai-ai ala'at.
Angkan ka pinene' pinalanga e' Tuhannu,
angkan ka binuwanan kakōgan maka kabantugan
labi gi' min bay pamuwanna ma kasehe'annu."
10 Aniya' gi' pamissala dakayu', yuk-i,
"O Panghū', bay papanjarinu dunya itu ma awal tagna'.
Tangannu ya bay angahinang kalangit-langitan.
11 Palanyap du babaw dunya itu maka diyata' ayan,
Magka'ndang kamemonna buwat sapantun s'mmek,
sago' ka'a ilu kakkal sadja.
12 Momosnu dunya maka langit buwat s'mmek nilūnan,
ati pindahannu ni saddī, buwat badju'.
Malaingkan ka'a ilu mbal magkapinda,

kakkal ka saumul-umul.”
13 Halam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat pamissalana ma Anakna, ya yuk-i,
“Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
sampay pat'nna'ku palbantahannu kamemon,
ma deyo' pād-tape'nu.”
14 Na pagka buwattē', ai bahā' saga mala'ikat? Ginis umagad sigām pinabeya' e' Tuhan anabang ma manusiya' ya makataima' kalappasan min Tuhan.

2

Pasal Kalappas Aheya

1 Pagka buwattē' kawasa Anak Tuhan, subay isbatta pandu' b'nnal bay takaleta ma pasalna, supaya kita mbal tabowa palaran.
2 Sabab bang mbal katangkisan sara' ya bay pinalatun e' mala'ikat ni ka'mbo'-mbo'antam, maka bang sasuku makahinang kasā'an atawa dusa bay pinat'nna'an kabinasahan pinapagtongod maka dusana,
3 na, buwattingga kita apuwas min mulka' bang palehomta kalappas landu' aheya itu? Panghū' Isa baranna bay magnasihat pasal kalappas itu, ati tinuman kasab'nnalanna e' saga a'a bay makakale iya.
4 Tinapilan isab saksi' sigām e' Tuhan, pagka sigām buwananna barakat maghinang paltanda'an maka hinang kainu-inuhan a'a. Katulunan sigām ginis kapandayan min Rū Sussi, min kahandak Tuhan isab.

Si Isa ya Manglalappas

5 Na ngga'i ka bangsa mala'ikat ya gin'llal e' Tuhan makapagbaya' ma dunya sinosōng ya pagsambatta itu.
6 Manusiya' ya pinapagbaya', buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Ai kapūsan manusiya' angkan pagka'inagonannu?
Ai anak manusiya' angkan parulinu?
7 Pat'nna'nu iya areyo' dangkuri' min bangsa mala'ikat.
Buwanannu iya kasanglitan maka kabantugan,
8 sampay kapatut magbaya' ma kamemon ai-ai.”
Bang ma bissala Kitab itu, aniya' kapatut pamuwan e' Tuhan ma Anak Manusiya' bo' kapagbaya'an e'na ai-ai kamemon. Halam aniya' mbal tumabeya' pinagbaya'an. Malaingkan mbal gi' ta'nda'ta manusiya' magbaya' ma kamemon.
9 Ta'nda'ta si Isa, ya bay pinareyo' dai'-dai' min saga mala'ikat, minahaldika'an na maka sinanglitan ma sabab kamatayna ganti' manusiya' kamemon, sabab min ase' maka lasa Tuhan.
10 Tuhan ya po'onan ma kamemon maka kamattihan ma kamemon, angkan patut bang iya amasampulna' si Isa labay min saga kabinasahan bay kalabayanna. Aheka a'a tahinang panganak Tuhan bay binowa e' si Isa ni kasahaya'anna, sabab iya ya pagmakōkan maka Manglalappas sigām.
11 Sinussi e'na pangatayan manusiya', jari da'mma' iya maka saga a'a ya sinussi. Angkan iya mbal aiya' angaku in sigām danakanna.
12 Buwattitu ya bay pah'llingna ni Tuhan, yuk-i:
“Bissalahanku saga danakanku ma pasal kahinangannu.
Sanglitanta ka ma palhimpunan sigām.”
13 Yukna isab,
“Pasangdol aku ma Tuhan.”
Maka aniya' isab ayat dakayu', ya yuk-i,
“Itiya' aku maka dauranakan ya bay pamaipat aku e' Tuhan.”
14 In niōnan dauranakan itu dalaha' maka daisi sabab manusiya' sigām sali'-sali', angkan si Isa bay tahinang manusiya' bo' supaya makananam kamatay. Jari itu, pagka kalabayanna kamatay, tara'ug e'na nakura' saitan ya bay taga-ga'osan ma kamatay manusiya'.
15 Pagka buwattē' kapanganda'ug si Isa min nakura' saitan, tapalimaya e'na sasuku bay tabanyaga' e' tāw sigām ma kamatay, sangay lagi' min kaonde' sigām.
16 Atampal ko' itu, ngga'i ka mala'ikat ya tinabang e' si Isa, sagō' saga panubu' si Ibrahim.
17 Ya itu sababanna angkan si Isa subay magsali' to'ongan maka dauranakanna manusiya' bo' supaya tananamna ai-ai kalabayan sigām. Manjari ma'ase' iya maka

kapangandolan, jari patut iya nihinang Imam Muwallam magpatillot ma sigām maka
Tuhan bo' supaya aniya' ka'ampunan dusa sigām.
18 Ma buwattina'an makatabang na si Isa ma sasuku sinasat sabab bay kalabayanna
sasat maka kabinasahan.

3

Si Isa Alanga min si Musa

1 Saga dauranakanku magpangandol ma si Isa, ka'am bay niabbit* e' Tuhan nihinang
a'ana, soho'ta na kam angannal ma pasal si Isa. Bay iya pinapi'itu e' Tuhan nihinang
Imam Muwallam ma agama ya pagsab'nnalantam.
2 Atukid asal iya ma hinangna tudju ni Tuhan, ya bay amene' iya magimam, buwat
bay katukid si Musa maghinang ai-ai ma luma' okoman Tuhan.
3 Patut asal bang si Isa sinanglitan labi min si Musa. Buwat ibarat luma', patut bang
a'a maghinang luma' ya sinanglitan labi min luma' bay hinangna.
4 Minsan maingga luma', aniya' bay makahinang iya, saguwā' Tuhan ya makahinang
kamemon ai-ai.
5 Sosoho'an Tuhan asal si Musa, atukid maghinang ai-ai ma deyom luma' Tuhan.
Binissala e'na pasal palman Tuhan ya pinaluwas ma waktu sinōng.
6 Saguwā' pangandolan Al-Masi pagka Anak tag-luma' iya, angkan tukiranna hinangna
magbaya' ma luma' Tuhan. Sapantun kitam luma' Tuhan kapagbaya'anna, bang pa'in
ahogot imantam maka kaholatantam.

Aniya' Pahalian ma saga A'a Suku' Tuhan

7 Ya itu lapal min Rū Sussi, ya yuk-i,
“Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,
8 da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi,
waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'anku,
waktu isab kapanukas sigām ma aku ma lahat paslangan.
9 Sinulayan na pa'in aku e' sigām, yuk Tuhan, tinukas na pa'in,
minsan sigām bay maka'nda' saga kahinanganku
ma deyom mpatpū' tahun e'.
10 Angkan ap'ddi' atayku ma saga a'a inān.
‘Saga a'a itu,’ yukku, ‘mbal at'ttog pameya' sigām ma aku.
Halam ni'ikut e' sigām addat-tabi'at ya kabaya'anku.’
11 Bay aku angastol ati pagsapahanku sigām, yukku,
‘Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku.’ ”
12 Na, saga dauranakan, halli'inbi pikilanbi bo' supaya halam aniya' min ka'am
maghinang kala'atan, saga ang'bbahan pangandolna, ati tabowa pataikut min Tuhan
ya kakkal salama-lama.
13 Sat'ggol masi waktu niōnan “llaw itu”, subay kam magtabang-tiyabangi da-
pagkahian sakahaba' waktu bo' pahogot imanbi, supaya kam mbal ka'akkalan e'
kala'atan ati tabowa magmatuwas ma Tuhan.
14 Tantu kita dambeya'an maka Al-Masi bang pa'in isbatta pangandolta min tagna'
sampay ni katapusan.
15 Buwat lapal sulat Kitab, ya yuk-i:
“Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,
da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'an e',
ma waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'an Tuhan.”
16 Na, sai pinagbissala itu, ya bay makakale suwala Tuhan saguwā' anulang ma
kabaya'anna? Ya na sigām kamemon bay pinagmunda'an e' si Musa paluwas min lahat
Misil.
17 Sai isab bay kina'astolan e' Tuhan ma deyom mpatpū' tahun e'? Ya na saga a'a bay
makarusa, angkan sigām bay nilaglagan ma lahat paslangan e'.
18 Maka sai isab taluwa' sapahan Tuhan, ya yukna, “Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd
ni pahalian bay tagamahanku sigām.” Ya taluwa' sapa Tuhan inān, ya na saga bay
anulang kabaya'anna.
19 Manjari kata'uwanta, halam bay makasōd saga a'a inān ni lahat pahalian sabab
mbal magkahagad ma Tuhan.

---

* **3:1 3:1** ‘Niabbit,’ hatina ‘pinabā'’ atawa ‘pinata'u.’

4

1 Na, pagka masi taga-pūs bay panganjanji' Tuhan ma kitam, hatina in kitam makajari
pasōd ni pahalian bay tagamana, angkan kita subay ahalli' supaya halam aniya' min
kitam mbal maka'abut pinasōd ni pahalian e'.
2 Bay kitam makakale lapal ahāp min Tuhan, buwat bay pinakale ma ka'mbo'-mbo'an
e'. Bay sigām makakale lapal sagō' halam aniya' kahāpan ta'ā' sigām minnē' sabab
halam bay am'nnal.
3 Sagō' makasōd kitam ni pahalian bay tinagama e' Tuhan, pagka am'nnal ma lapalna.
Saguwā' sasuku mbal am'nnal, mbal isab pasōd buwat bay pamissala e' Tuhan, yuk-i,
"Astolan aku, ya po'on aku makasubali, yukku,
Saga a'a itu, mbal to'ongan makasōd
ni deyom lahat pamahalianku sigām."
Buwattē' bay janji' Tuhan. Aniya' asal pahalian sabab ajukup hinang Tuhan sangay min
waktu bay kapamapanjarina dunya.
4 Sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab ma pasal llaw kapitu'na, ya yuk-i, "Ta'abut pa'in
llaw kapitu'na, magtūy pahali Tuhan min hinangna kamemon sabab ajukup na."
5 Ni'isaban isab e' Tuhan pah'llingna, yukna, "Mbal to'ongan makasōd saga a'a itu ni
lahat bay tagamaku pahalian sigām."
6 Jari halam bay makasōd ni deyom pahalian saga a'a bay makakale tagna', sabab
agagga sigām. Malaingkan aniya' a'a pinasōd,
7 sabab aniya' gi' llaw dakayu' pangangganta' e' Tuhan ma manusiya', ya pinagbahasa
"Llaw Ītu". Palabay pa'in daka pilantahun min waktu ka'mbo'-mbo'an e', ni'isaban
e' Tuhan palmanna, pinabissala ma si Da'ud, ati tasulat bissalana ma ayat Kitab bay
pagbassata tagna'. Yuk-i,
"Ma llaw itu, bang takalebi palman Tuhan,
da'a patuwasunbi kōkbi."
8 Bang si Yussa' bay makabuwanan pahalian tantu ma bangsa Isra'il ma masa awal inān,
waktu tagna', mbal bay amissala Tuhan pasal llaw saddī.
9 Sagō' aniya' bissalana, maka aniya' pahalian ma a'a suku' Tuhan,
10 sabab sasuku makasōd ni deyom pahalian bay tinagamahan iya e' Tuhan, pahali iya
min hinangna buwat kahali Tuhan min bay hinangna.
11 Angkan kitam subay amuspus pasōd ni pahalian Tuhan, bo' supaya halam aniya' min
kitam tinaikutan ma sabab kapameya'na ma kajarihan saga a'a patigaggahun inān.
12 Pahōp asal palman Tuhan, maka apaslod. Atalom gi' labi min katalom kalis,
ati pa'abut to'ongan ni deyom paltubu-tubuhanta maka ni palnyawahanta sampay ni
sumsumta. Manjari ai-ai pinikil maka niniyat e' manusiya', tasilang sadja ma sabab
palman Tuhan e'.
13 Halam aniya' katapukan min pang'nda' Tuhan ma ai-ai pinapanjari kamemon.
Atampal sadja ma pang'nda'na, ati paharap du kitam ni iya ma sinosōng, magpasab'nnal
ma pasal kamemon bay hinangta.

Si Isa Imam Muwallam Bangsahan

14 Na, aniya' ma kitam Imam Muwallam landu' bangsahan, wa'i na makasampay ni
haddarat Tuhan. Ya na si Isa Anak Tuhan. Angkan subay ahogot pamogbogtam ma
agama ya pagsab'nnalantam itu.
15 Sabab si Isa, ya Imamta Muwallam, landu' ma'ase' ma kitam. Kata'uwanna asal
kalammahantam sabab bay na kalabayanna sasat indaginis buwat makani-kitam. Ya
sadja pagbidda'anna, in iya halam bay makarusa.
16 Na, pagka aniya' ma kitam Imam Muwallam buwattē', subay mbal ag'mma
sumangattam pasekot ni haddarat Tuhan angamu' tabang min iya, ya po'onan tabang.
Tantu kitam kina'ase'an maka tinabang ma waktu asigpit.

5

1 Na, in pasal Imam Muwallam bangsa Yahudi: bang aniya' pinene' magimam
muwallam, pinene' iya min pagkahina manusiya'. Kawakilan iya maghinang ni Tuhan
paganti' min pagkahina. Tinukbalan e'na lalabotan ni Tuhan, kinulban e'na saga hayop
supaya aniya' pangampunan dusa saga a'a.
2 Biyaksa iya t'kkahan lamma angkan ahanunut e'na amissalahan saga a'a halam
kapandu'an, a'a bay paokat min lān tudju ni Tuhan.
3 Ngga'i ka isab hal dusa a'a kasehe'an ya pinagkulbanan, sampay dusa baranna isab,
sabab manusiya' iya magkalamma.

4 Halam aniya' angangg'llal di-na Imam Muwallam bang hal min baranna, saguwā'
Tuhan sadja ya amene', buwat bay pamene'na ma si Harun waktu palabay.
5 Damikiyanna Al-Masi, halam iya bay maglaku-laku di-na in iya subay imam
muwallam, saguwā' Tuhan bay angangg'llal. Buwattitu pamissala Tuhan ma iya:
"Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu."
6 Aniya' isab bay pamissalana ma ayat saddī, ya yuk-i,
"Ka'a ya tahinang imam salama-lama tahun.
Sali' du pagimamnu maka bay pagimam si Malkisadik waktu tagna'."
7 Hinabu pa'in si Isa ma dunya itu, bay iya angamu' duwa'a maka anganjunjung
ni Tuhan, ya taga-kapatut amuwasan iya min kamatay. Akosog panangisna sabuna
angamu'-ngamu', ati kinale iya e' Tuhan ma sabab kapagmalulusna ma kahandakna.
8 Makananam si Isa katiksa'an minsan iya Anak Tuhan, manjari atukid pameya'na ma
panoho'an Tuhan pagka kapamintānganna tiksa' inān.
9 Ta'abut pa'in iya atubus ma kamemon, tahinang iya tunggal manglalappas ma sasuku
ameya' ma iya, bo' supaya sigām pinaniya'an kallum kakkal.
10 Lāgi pinat'nna' iya Imam Muwallam e' Tuhan, buwat bay kapagimam si Malkisadik
ma masa awal e'.

Imanta Subay Ginomgoman Pahāp

11 Na, aheka lagi' arak pamata'u kami ma ka'am ma pasal ina'an-i, saguwā' kahunitan
aku amahati ka'am sabab agagga kam pinandu'an.
12 At'ggol na kapameya'bi ma si Isa, sagō' mbal gi' kam makapandu' ma pagkahibi ilu.
Subay aniya' a'a saddī amandu'an ka'am pabalik pasal lapal Tuhan. Sali' kam hantang
onde'-onde' ya mbal makakakan atuwas, subay hal gatas.
13 Bang a'a mbal makakakan saddī min gatas, masi iya onde'-onde' ya mbal gi'
makapanilang ahāp maka ala'at.
14 Subay kam asangpot bo' yampa makakakan pagkakan atuwas. Hatulanna, bang a'a
asangpot pangandolna, biyaksa iya ami'at baranna bo' tasilangna ahāp maka ala'at.

6

1 Angkanna, bang kitam bilahi asangpot ma kaul maka pi'il, subay kitam ang'bba
min pamandu' panagna'an pasal Al-Masi, bo' palanjal ni pangadji' alalom-lalom.
Da'a balikantam undang-undangan pasal pagtaikut min hinang halam taga-pūs maka
pangandol ma Tuhan.
2 Pasal pagpandi maka pagt'ppak tangan, maka pandu' pasal pagpakallum a'a
magpatayan maka hukuman kakkal. Bay na pangadji'antam ina'an.
3 Jari pasangpot du pangita'utam, bang karūlan isab e' Tuhan.
4 Saupama a'a bay pinasawahan panahu'anna: bay makananam anughala' min sulga'
maka bay makahampit kawasa min Rū Sussi. Bang a'a inān anaikutan pangandolna ma
si Isa, tantu iya mbal makabāk kataubatan pabīng.
5 Bay na kalabayanna kahāpan min palman Tuhan maka tananamna isāb barakat min
pagparintahan sinōng.
6 Sagō' bang iya animanan pangandolna, tantu iya mbal makabāk pagsusunan atawa
pagtaubatan pabalik. Sabab hatulanna, nilansang e'na Anak Tuhan ni hāg pabalik,
nihinang iya panunggīngan a'a ma mata mairan pabīng.
7 Na, kitam manusiya' sapantun tana' paghuma'an. Bang araran kaulanan, pasulig
maina'an saga tinanom ya pagguna e' a'a tag-huma.
8 Saguwā' bang tana' hal patomo'an sagmot maka kayu-kayu itingan, halam aniya'
kagunahanna. Taka-taka sinukna'an ati tinunu' ma katobtobanna.
9 Saguwā' minsan buwattē' pagbanda'ku ma ka'am, saga bagay kalasahanku,
makatantu kami in ka'am mbal magkabuwattē'. Tantu kam kaniya'an kahāpan ya
pinasambeya' maka kalappasan kalabayanbi ilu.
10 Abontol asal Tuhan. Mbal takalipatna bay hinangbi ahāp sampay lasabi ma iya.
Ta'nda' lasabi min panabangbi ma pagkahibi bebeya'an si Isa, min tagna' sampay ni
kabuwattina'anan.
11 Ya sadja kabaya'an kami bang pa'in ataptap katuyu'bi dangan maka dangan sampay
ta'abutbi kamaujuranna, bo' tatuman ai-ai holatbi min Tuhan.
12 Mbal kami bilahi bang kam maglisu'-lisu'. Ahāp lagi' kam anengoran saga a'a
anandalan haggut-pasu' ma sabab pangandol sigām, ya angkan sigām makasambut
panganjanji' Tuhan.

Tuman du Janji' Tuhan

13 Ma waktu kamatto'ahan, aniya' janji' Tuhan ma si Ibrahim. Bay sapahanna isab
janji'na, ōnna dakayu'-kayu' ya pagsapahanna sabab halam aniya' alanga min ōnna.
14 Angallam iya ma si Ibrahim, yukna, “Ya itu janji'ku ma ka'a: barakatanta ka to'ongan
maka pahekaku saga panubu'nu.”
15 Halam sinumu si Ibrahim angalagaran Tuhan, angkan tasambutna kamemon bay
panganjanji' ma iya.
16 Ya addat manusiya' bang anapa, subay aniya' pagsapahan liyu min sigām, jari asulut
palkala' a'a duwangan bang makapagsapa na.
17 Ya kabaya'an Tuhan subay atampal to'ongan bang ai maksudna maka bang
buwattingga tatasna, angkan pinapagtapil janji'na maka sapana.
18 Minnē' kitam makatantu in janji' Tuhan mbal magkapinda sabab mbal kapindahan
in duwa magtapil itu, mbal isab kapaliluhan e' Tuhan. Angkan pat'ttog gom pa'in
imanta, sasuku kitam makabāk kasalamatan ma iya, ati amalut kitam ma kaholatan
ya pamuwanna ma kitam.
19 Jari ahogot kaholatantam, sali' sapantun sau mbal talaran minsan buwattingga
kalandos s'llog. Angkan ahogot, sabab ina'an paengkot ma deyom Luma' Pangarapan ni
Tuhan, ma haddaratna to'ongan.
20 Bay na pareyom pina'an si Isa, dahū min kitam, sali' dalil imam magpatillot
ma pasaltam. Tahinang na iya Imam Muwallam magimam salama-lama, buwat bay
kapagimam si Malkisadik ma masa awal e'.

7

Si Imam Malkisadik

1 Na in pasal sultan Malkisadik: si Malkisadik itu bay sultan ma lahat Salem ma masa
awal e', maka imam isab iya ma Tuhan Mahatinggi. Jari dakayu' llaw, hinabu si Ibrahim
amole' min panganda'ugna ma saga sultan kuntarana, sinampang iya e' Malkisadik maka
sinibahatan e'na kahāpan.
2 Kabuwanan bahagi' si Malkisadik e' si Ibrahim, dambahagi' min sangpū' ma pangalta'
bay ta'agawna ma pagbono'an. Bang nihati ōn Malkisadik itu, “Sultan Ka'adilan” atawa
“Sultan Kasannangan.”
3 Halam aniya' salsila pasal si Malkisadik bang minningga pangkatanna. Mbal isab
kata'uwanta bang buwattingga kapaganak ma iya maka bang sumiyan kamatayna.
Dasali' iya maka Anak Tuhan, sabab anatas kapagimamna ni kasaumulan.
4 Kira-kirahunbi kabangsa si Malkisadik itu, sabab kabuwanan iya bahagi' sangpū'
min pangalta' bay tataban e' si Ibraham, pangkattam landu' abantug.
5 Aniya' panoho'an sara' pinat'nna'an saga panubu' si Libi pasal kapagimam sigām.
Sinō' sigām animuk alta' min pagkahi sigām tubu' si Ibrahim, bahagi' sangpū' min
kaniya' sigām.
6 Ngga'i ka panubu' si Libi si Malkisadik itu, sagō' makasambut iya bahagi' min si
Ibrahim. Jari si Ibrahim, a'a bay kapanganjanji'an e' Tuhan, bay niamu'an kahāpan e' si
Malkisadik.
7 Atampal ko' itu, ya a'a angamu' kahāpan akawasa lagi' min a'a ya niamu'an kahāpan.
8 A'a magkamatay asal saga kaimaman Yahudi ya animuk bahagi' alta' min pagkahi
sigām. Saguwā' si Malkisadik itu, ya bay makasambut bahagi' min si Ibrahim, tasulat
ma deyom Kitab in iya taptap allum.
9 Taga-kapatut saga imam panubu' si Libi animuk alta' sagō' tumabeya' si Libi ma
mbo'na si Ibrahim ma kapanukbal bahagi' alta' ni si Malkisadik.
10 Halam gi' bay nianakan si Libi ma waktu kapanukbal si Ibrahim e', sagō' ina'an iya
patanam ma deyom kuddarat mbo'na.

Si Isa maka si Malkisadik

11 Na, ma waktu tagna' inān aniya' sara' pamat'nna' e' Tuhan ma bangsa Isra'il, maka
aniya' kaimaman panubu' si Libi bay gin'llal magsuluhan. Manjari bang panubu' si Libi
itu bay taga-kawasa amasampulna' kajarihan saga pagkahi sigām, angay subay aniya'
bowahan imam saddī buwat kapagimam si Malkisadik? Angay mbal bineya' kapagimam
si Harun ya panubu' si Libi?
12 Bang ginanti'an bowahan pagimam tagna', subay ginanti'an isab sara' ya
pameya'anna.
13-14 Atampal ko' itu, ngga'i ka panubu' si Libi ya pagbissalahantam itu, sagō' si Isa ya
Panghū'tam. Saddī tubu'anna sabab panubu' si Yuda iya, maka halam aniya' panubu'
si Yuda maghinang ma deyom Luma' Pangarapan ni Tuhan. Halam minsan sinambat e'
si Musa panubu' si Yuda bang takdil ni imam.

15 Atampal to'ongan, aniya' na imam saddī palahil, ma buwat kapagimam si
Malkisadik.
16 Ngga'i ka sara' atawa usulan manusiya' ya makabuwanan si Isa kapatut magimam,
sagō' nihinang iya imam ma sabab kawasana, pagka halam aniya' kahinapusan
kallumna.
17 Buwat bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Ka'a ya tahinang imam ma salama-lama tahun,
buwat bay kapagimam si Malkisadik."
18 Pinapasan na bay sara' tagna' pagka halam aniya' kosogna, halam aniya' kapūsanna.
19 Sabab halam aniya' bay tasussi pangatayanna ma sabab sara' si Musa ya bogboganna.
Maka aniya' na niholat saddī, labi ahāp min sara' inān. Minnē' kitam taga-kapatut
pasekot ni Tuhan.
20 Aniya' gi' sapa Tuhan pinabeya' ma pagimam si Isa. Halam aniya' sapa ma saga
imam tagna',
21 saguwā' si Isa tahinang imam labay min panapa Tuhan, ya yuk-i,
"Angallam Panghū' ma pasalan ka'a, yukna,
'Ka'a ya tahinang imam sampay ni kasaumulan.'
Mbal to'ongan apinda sapa pangallamna itu."
22 Na pagka buwattē', labi ahāp kapagsulutan baha'u itu, ya niumbangan e' si Isa.
23 Aniya' gi' pagbidda'an saga imam tagna' maka si Isa. Magkamatay asal saga imam
tagna' inān, angkan subay aheka bo' aniya' na pa'in paganti'.
24 Saguwā' halam aniya' ganti' si Isa sabab allum iya salama-lama.
25 Angkan iya makaga'os angalappas to'ongan ma sasuku angandol ma iya, bo' supaya
makapagsekot maka Tuhan. Makalappas iya min buwattina'an sampay ni kasaumulan
sabab allum iya salama-lama anganjunjung ni Tuhan ma pasalan sigām.
26 Manjari Imamtam Muwallam si Isa, ya ata'u anabangan kitam. Asussi pan-
gatayanna, halam aniya' tamakna. Pinabidda' iya min manusiya' dusahan ati pinalanga
iya ma deyom sulga'.
27 Bidda' isab iya min saga Imam Muwallam kasehe'an inān. Taga-kapatut sigām
anukbalan susumbali'an llaw-llaw pamapuwas dusa. Dusa baran sigām ya pinuwas
dahū, bo' yampa dusa kasehe'an. Sumaguwā' mbal magkagunahan buwattē' si Isa.
Pinamint'dda panukbalna pagkulban ni Tuhan pamapuwas dusa manusiya' kamemon,
pagka paglilla'na baranna ni kamatay.
28 Bang ma sara' si Musa, manusiya' salla'an ya pinat'nna' magimam-nakura'. Saguwā'
labi ajatu pangwakil Tuhan ma Anakna sabab min janji'na ahogot, damuli lagi' min
waktu kapamuwan sara'. Jari Anakna, ya halam aniya' salla'-salla'na, tahinang Imam
Muwallam sampay ni kasaumulan.

8

Si Isa ya Imam Muwallam

1 Na, ya na itu to'ongan maksud pagbissalahantam: aniya' ma kitam Imam Muwallam
buwat bay bissalaku he'. Ina'an iya ma haddarat Tuhan Sangat Kawasa, aningkō' ma
bihingna tampal ni kowan.
2 Ina'an iya magimam ma pangarapan mahasussi, hatina ma langgal to'ongan ya bay
nihinang e' Panghū', ngga'i ka e' manusiya'.
3 Ya angkan aniya' imam muwallam pinat'nna', sabab anukbalan sigām lalabotan saga
manusiya' ni Tuhan, sampay susumbali'an ya pagkulban sigām. Damikiyanna Imamtam
Muwallam, subay aniya' panukbalna ni Tuhan.
4 Bang iya bay ma dunya lagi', mbal iya makapagimam sabab aniya' asal imam maitu
pinat'nna' anukbalan lalabotan saga a'a ni Tuhan ma buwat usulan sara' Yahudi.
5 Sagō' ya nihinang e' imam ma dunya itu ngga'i ka kab'nnalanna. Sali' lambung
sadja atawa patta' ma hinang to'ongan, ya nihinang ma deyom sulga'. Buwattē' isab
bay kahinangan si Musa ma masa awal e', ma songna maghinang langgal tolda. Bay iya
binanda'an e' Tuhan, yuk-i, "Amay-amay, beya'in suntu'an langgal bay pa'nda'anku ni
ka'a ma diyata' būd."
6 Sagō' kapagimam ya pamahinang ma si Isa, aheya to'ongan lagi' min kapagimam
saga a'a ma dunya. Labi ahāp isab kapagsulutan baha'u ya paghāpan manusiya' maka
Tuhan ma sabab si Isa, maka labi ahāp paljanji'an ya amuwan kajatuhan.
7 Bang bay halam aniya' salla' ma kapagsulutan tagna', mbal bay ginanti'an ni saddī,
8 sagō' tasoway e' Tuhan saga a'a suku'na, angkan yukna,
"Aniya' waktu paniya' ma sinosōng

waktu pangahinangku pagsulutan baha'u maka bangsa Isra'il,
beya' isab bangsa Yuda.
9 Saddī isab min kapagsulutan tagna',
ya bay hinangku ma ka'mbo'-mbo'an sigām,
waktu kapamowaku sigām paluwas min lahat Misil.
Halam kabogbogan e' sigām kapagsulutanku maka sigām,
ya angkan sigām pasagaranku, yuk Panghū'.
10 Buwattitu ya kapagsulutan song hinangku ma bangsa Isra'il:
Ma waktu sinōng inān, yuk Panghū',
pahōpku panoho'anku ni deyom pamikil sigām.
Sulatku isab sara'ku ma deyom atay sigām.
Ati aku ya pagtuhanan sigām,
maka sigām ya tahinang bangsa suku'ku.
11 Mbal na sigām subay amandu'an sehe' sigām ma pasalanku,
mbal sigām amogos pagkahi sigām subay ata'u ma Panghū'.
Sabab kinata'uwan du aku e' a'a kamemon,
min a'a areyo' sampay ni a'a bangsahan.
12 Ati ampunku paldusahan sigām kamemon.
Mbal na entomku bay hinang sigām ala'at."
13 Na, pagka binissala e' Tuhan kapagsulutan baha'u itu, hatina amaluba na in kapagsulutan tagna'. Sabab minsan ai-ai, bang ang'ndang na atawa amaluba na, al'kkas na magka'at.

9

Untulan ma Langgal Pagkulbanan Tagna'

1 Na, aniya' sara' pasal pagta'at ni Tuhan bay pabeya' ma kapagsulutan tagna', maka aniya' isab luma' pangarapan bay hinangan manusiya'. Buwattitu hinanganna:
2 aniya' luma' tolda bay nihinang duwa bilikna. Ya bilik pasōran dahū niōnan Bilik Sussi. Aniya' panyapna papagan palita'an maka lamisahan pagtutukbalan, maka tinapay pangalabot ni Tuhan.
3 Aniya' isab bilik niōnan Bilik Mahasussi ma deyom to'ongan, ma liyu kultina pangagpang.
4 Ya panyapna lamisahan bulawan panugtugan kamanyan, maka ba'ul sinarul deyom-luwasanna maka bulawan, ya pinagōnan Ba'ul Pagsulutan. Aniya' ma deyom ba'ul inān garul bulawan isihan kinakan niōnan "manna". Ina'an isab tungkud si Harun ya bay tinomo'an dahun, maka duwa papan batu bay niukilan pagsulutan Tuhan.
5 Aniya' duwa mala'ikat pikpikan ma diyata'an ba'ul, tanda' pangilahan in ina'an-i haddarat Tuhan. Pab'llat pikpik sigām angalimbuhan sa'ob ba'ul, ya pinigsikan laha' pangampunan dusa. Saguwā' mbal tapagbissalatam ba'anan kapanyapanna ma waktu itu.
6 Na, buwattitu ya kal'ngnganana ma deyom Luma' Pangarapan inān: magsōd saga imam llaw-llaw ni deyom bilik tampal ni luwasan bo' angahinang ai-ai ya kapatutan sigām.
7 Saguwā' luwal imam muwallam ya makajari pasōd ni bilik ma deyom to'ongan inān, mint'dda dantahun. Maka minsan iya, subay aniya' laha' pagkulban tabowana pareyom, tinukbalan ni Tuhan pamapuwas dusana sampay dusa saga a'a kasehe'an ya halam tasayu e' sigām.
8 Jari asawa pamandu' min Rū Sussi itu, hatina halam aniya' pasōran ni Bilik Mahasussi To'ongan sat'ggol masi Luma' Pangarapan tagna' inān.
9 Kapamintāngan ko' itu ma kitam buwattina'an, hatina in lalabotan maka kukulbanan ya tinukbal ni Tuhan ma waktu palabay inān, halam aniya' dapatna amabontol itikad saga a'a inān.
10 Angkan buwattē', sabab in untulan bay bogbogan sigām pasal pagkakan maka paginum maka ginisan pagail, hal pamasussi baran sigām sampay ta'abut waktu pamabaha'u ai-ai e' Tuhan.

Pasal Laha' Al-Masi

11 Saguwā' makalahil pa'in Al-Masi magimam muwallam angumbangan saga pakaradja'an ahāp ya paniya' ma buwattina'an, bay iya pasōd ni langgal labi asampulna' min langgal hinangan manusiya'. In langgal itu ngga'i ka suku' ma alam pinapanjari.

12 Min t'dda du Al-Masi bay pasōd ni Bilik Mahasussi. Ngga'i ka laha' kambing maka
laha' sapi' ya tabowana, saguwā' dī laha'na, bo' supaya kitam pinuwas min hukuman
dusa sampay ni kasaumulan.
13 Bang aniya' a'a abatal ma masa awal, subay iya pinigsikan maka laha' kambing
atawa laha' sapi', maka abu min anak sapi' tinunu' pinalamud ni bohe'. Manjari ala'an
batalna ati patut iya anambahayang.
14 Saguwā' labi akawasa laha' Al-Masi min laha' hayop. Tinabang iya e' Rū kakkal ma
waktu kapaglilla'na baranna pagkulban ni Tuhan, halam isab aniya' tamak-tamakna.
Manjari laha'na itu makapabontol itikadtam min kahinangan ya amowa ni kamatay.
Minnē' limaya na kitam maghinang ni Tuhan ya kakkal salama-lama.
15 Ya itu sababanna angkan Al-Masi wajib magpatillot angahatul kapagsulutan baha'u
ya paghāpan manusiya' maka Tuhan, bo' supaya sasuku tapene' e'na makasambut
pusaka' kakkal. Angkan sigām makajari anambut, sabab Al-Masi bay amatay pama-
puwas sigām min paldusahan ya bay tahinang sigām ma deyo'an kapagsulutan tagna'.
16 Bang takdil ni kataddangan pamusaka', buwattitu kal'ngngananna: in pusaka' mbal
magtūy ni'nde'an ni a'a pinusaka'an. Subay amatay dahū in a'a amusaka', maka subay
aniya' bainat pasal kamatayna bo' yampa ni'nde'an pusaka' inān.
17 Sabab in kataddangan pusaka' itu mbal gi' taga-pūs sat'ggol masi allum a'a tag-alta'.
Subay iya amatay bo' yampa taga-pūs.
18 Angkanna, minsan ma kapagsulutan tagna', subay aniya' laha' pagkulban pabu'us
dahū bo' yampa aniya' kajatuhanna.
19 Buwattitu isab kal'ngngananna: aubus pa'in e' si Musa bay amata'u saga a'a
Isra'il pasal kamemon sara' ya panoho'an Tuhan ma sigām, bay iya angā' laha' hayop
pinaglamud maka bohe', bo' pigsikanna Kitab panulatan sara', beya' isab saga a'a inān
kamemon. Ya tagunana pamigsik laha', engas-engas min kayu-kayu hissup pin'kkos
maka bulbul bili-bili nianjibi keyat.
20 Ya lling si Musa hinabuna amigsik: “Ya itu laha' amuwan kajatuhan ma pagsulutan
itu, ya bay pinat'nna'an ka'am e' Tuhan bo' kam ameya' ma panoho'anna.”
21 Damikiyanna luma' pangarapan sigām ni Tuhan, maka panyap kamemon ya
pinakay ma paghinang sigām, pinigsikan isab maka laha'.
22 Hatina, sinussi maka laha' agon-agon kamemon ai-ai ya pinakay ma sara' agama
inān. Subay aniya' laha' pinabu'us bo' ka'ampunan paldusahan manusiya'.
23 Jari in luma' pangarapan tagna' maka kapanyapanna subay sinussi maka laha'
hayop. Sagō' ngga'i ka he' kab'nnalanna. Hal ibarat patta' ma dī Luma' Pangarapan ya
ma deyom sulga'. Bo' malaingkan landu' ahalga' ai-ai ma deyom sulga', angkan subay
aniya' laha' labi ahalga' panussi iya.
24 Jari sinōd e' Al-Masi in Bilik Mahasussi, sagō' ngga'i ka bilik sussi hinangan
manusiya' ma buwat suntu'an bay min sulga'. Pasōd Al-Masi ni deyom sulga' to'ongan
bo' makapagharap maka Tuhan ma haddaratna, ati maina'an iya anganjunjung ma
pasalantam.
25 Bay pasōd saga imam muwallam Yahudi ni deyom Bilik Mahasussi tahun ni tahun
amowa laha' hayop pagkulban ni Tuhan. Saguwā' Al-Masi halam bay pasōd bo' maglilla'
baranna magbalik-balik.
26 Bang iya bay pasōd min heka, min heka du isab tananamna kabinasahan sangay min
waktu kapamapanjari dunya. Saguwā' mint'dda sadja kalahilna ni dunya itu, ma song
akiyamat dunya, bo' supaya paglilla'na baranna ni kamatay pamala'an dusa manusiya'.
27 Ya pangangganta' bangsa manusiya' subay amatay min t'dda sadja bo' yampa
nihukum e' Tuhan.
28 Damikiyanna Al-Masi, min t'dda du isab iya bay amatay pagkulban bo' supaya
tatanggungna dusa manusiya'. Palahil iya pabīng ma sinosōng, kaminduwana na, sagō'
ngga'i ka pamuwas dusa. Ya angkan iya palahil pabīng bo' kalappasanna to'ongan
sasuku angalagaran iya.

10

1 Ya sara' bay pamuwan e' Tuhan ma bangsa Yahudi he' hal hantang suntu'an
pang'nda'anta kahāpan ya song pinaniya'. Ngga'i ka kab'nnalanna. Aniya' susumbali'an
bay pinagkulban ni Tuhan tahun ni tahun, halam aniya' kaubusanna. Sagō' mbal
makarapat saga pagkulban inān pangalanu' pangatayan a'a magsasambahayang.
2 Bang sigām bay sinussi sab'nnal-b'nnal min dusa sigām, halam aniya' dusa tananam
sigām, ati mbal sigām magkagunahan magkulban pabalik. Malaingkan masi du dusa
sigām.

3 Maka susumbali'an ya pagkulban na pa'in ma pasalan sigām tahun ni tahun hal
pamaentom in sigām masi taga-dusa.
4 Mattan du, laha' sapi' maka laha' kambing mbal makapuwasan dusa manusiya'.
5 Na, pagka halam aniya' ka'ampunan dusa min paghinang tagna' he', buwattitu
pagkallam Al-Masi hinabuna palahil ni dunya itu. Yukna,
"Ngga'i ka pagkulban maka lalabotan ya kabaya'annu,
saguwā' sakapannu aku baran manusiya'.
6 Mbal ka kasulutan ma katibu'ukan hayop tinunu' pagkulban,
atawa ginisan lalabotan ya tinukbal pama'ampun dusa.
7 Buwattitu isab pamissalaku: Itiya' aku, O Tuhan,
lilla' angahinang ai-ai pangahandaknu aku,
buwat tasulat ma pasalku ma deyom Kitab."
8 Duwa ginis bay pamissalana he', kaissana, "Halam aniya' kabaya'annu, ai-na ka
ma susumbali'an maka lalabotan, atawa ma hayop tinunu' ma katibu'ukan atawa ma
pagkulban pagtaubatan dusa." (Buwattē' pah'llingna minsan panoho'an sara' asal saga
pagkulban maka tutukbalan.)
9 Karuwana, ya yukna, "Itiya' aku, O Tuhan, sakap angahinang ai-ai pangahandaknu
aku." Hatina, nibbahan e' Tuhan bay bowahan tagna' bo' pinaganti' bowahan baha'u.
10 Na, pagka ajukup e' si Isa Al-Masi bay pangahandak Tuhan ma iya, asussi kitam min
dusatam ma sabab baran si Isa bay pagkulban pinam'nt'dda.
11 Magt'nggehan na pa'in ma deyom langgal saga imam Yahudi inān kamemon
bo' maghinang ai-ai pamahinang sigām. Tinukbalan e' sigām magbalik-balik saga
pagkulban halam dapatna pamala'an dusa.
12 Saguwā' in imam damuli itu, hatina Al-Masi, bay magmalilla' baranna min t'dda
sadja, nihinang pagkulban pamapuwas dusa manusiya', ati mbal binalikan sampay ni
kasaumulan. Jari itu, aubus pa'in hinangna he', aningkō' iya ma bihing Tuhan tampal
ni kowan,
13 ati ina'an na iya angagad buwattina'an sampay ta'abut waktu kapanganda'ug Tuhan
min palbantahanna kamemon, bo' yampa pinat'nna' saga palbantahan e' ma deyo' pād-
tape' Al-Masi.
14 Al-Masi itu, pinamint'dda pagmalilla'na baranna ni Tuhan, ati minnē' pinabontol
to'ongan itikad manusiya', sasuku sinussi e'na.
15 Aniya' isab saksi' min Rū Sussi, ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i,
16 "Ya na itu kapagsulutan pat'nna'ku ma manusiya'
bang ta'abut llawna, yuk Panghū'.
Pahōpku panoho'anku ni deyom atay sigām.
Sulatku isab ma deyom panahu'an sigām."
17 Sinugpat isab ayat dakayu' itu, ya yuk-i,
"Mbal na entomku paldusahan sigām,
sampay kala'atan bay tahinang e' sigām."
18 Na, pagka ta'ampun dusatam kamemon e' Tuhan, mbal na kitam magkagunahan
angahinang pagkulban pabīng.

Pasekot Kitam ni Tuhan

19 Manjari itu, saga danakanku, makatawakkal na kitam pasōd ni deyom Bilik
Mahasussi ma sabab laha' si Isa.
20 Sabab bay pagmalilla' e' si Isa baranna pinapatay, ati minnē' kitam niukaban
pasōran baha'u, pasōran kakkal. Hatina makasōd na kitam ni Bilik Mahasussi labay
min kultina ya sapantun baran si Isa.
21 Aniya' na Imamtam bangsahan tag-kapatut ma okoman Tuhan.
22 Angkan kitam subay pasekot ni Tuhan magatay pote', ma ahogot pangandolta ma
iya. Subay halam aniya' hawal-hawalta ma pasal dusa bay hinangta ma waktu palabay,
sabab tapabontol na itikadta. Tapandi isab baranta paltanda'an in kitam asussi na.
23 Subay kita amalut pahogot ma kaholatan ya pagkahagaranta, sabab kapangandolan
asal Tuhan ya bay anganjanji' ma kitam.
24 Subay kannalta isab pagkahita bang buwattingga e'ta anabangan sigām bo' maglasa-
liyasahi maka maghinang kahāpan.
25 Da'a kitam ang'bba min addattam magtipun-tipun, buwat kapang'bba e' saga jama'a
si Isa kasehe'. Gom na pa'in kita magtipun amat'ttog iman pagkahita dangan maka
dangan, ya lagi'na ma buwattina'an pagka kata'uwanta asekot na Llaw Panghū' Isa.
26 Na, bang kita angahinang kala'atan bo' pagtu'uranta minsan bay tataima' pandu'
kasab'nnalan, tantu halam aniya' pagkulban pamala'an dusata.

27 Ya sadja lagaranta hukuman Tuhan makatāw-tāw, maka api asiglat ya panunu'na
ma saga a'a anagga' iya.
28 Bang aniya' a'a bay makalanggal sara' si Musa ma masa awal e', bo' aniya' saksi' min
duwangan atawa t'llungan maguyun, pinapatay iya, mbal kina'ase'an.
29 Jari labi abisa hukuman pinat'kkahan a'a ya angahalipulu Anak Tuhan. Mbal isab
magaddat ma laha' bay pamajatu pagsulutan baha'u, ya panussi pangatayanna min dusa.
Tahina' isab e'na Rū Sussi, ya ama'nda'an kitam ka'ase' Tuhan.
30 Kata'uwanta bang sai bay amaluwas bissala, ya yuk-i, “Aku ya amalos. Aku ya
anungbas.” Yukna isab, “Angahukum Panghū' ma bangsa suku'na.”
31 Landu' makatāw-tāw bang kita taluwa' hukuman Tuhan, ya kakkal salama-lama.
32 Entomunbi bay palihalanbi ma waktu tagna' gi'. Baha'u kam bay makananam
kasawahan min Tuhan sampay am'nnal ma si Isa, maka aheka katiksa'an bay
kalabayanbi, sagō' halam bay apinda imanbi.
33 Suma'an pinaggunyak-gunyak baranbi maka pininjala' ma mata mairan, suma'an
ka'am angandapitan pagkahibi waktu sigām pininjala'.
34 Bay ka'ase'anbi saga a'a pilisu ati tanggungbi kabinasahan sigām. Minsan
kalangpasan ai-aibi kamemon, gom pa'in kam kinōgan sabab kata'uwanbi aniya' gi'
ma ka'am alta' labi ahalga', anatas ni kasaumulan.
35 Angkan kam sinoho' da'a ang'bbahan pangandolbi ma Tuhan, sabab aheya
tungbasna bang binogbogan.
36 Paiman kam supaya tahinangbi ai-ai pangahandak ka'am e' Tuhan, bo' kam
makahampit bay paljanji'anna ma ka'am.
37 Sabab asekot na waktu, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Mbal at'ggol bo' at'kka ya bay nilagaran. Marai' na t'kkana.
38 Allum du saga a'aku abontol ma sabab pangandol sigām,
sagō' bang a'a pataikut min aku, mbal aku kasulutan ma iya.”
39 Saguwā' halam aniya' lamudtam ma saga a'a ya pataikut min Tuhan bo' yampa
binutawanan e'na. Angandol kitam ma Tuhan ati lappasan kitam min hukuman.

11

Pasal Pangandol

1 Na in pasal pangandol itu, hatina aniya' paltantuhanta in ai-ai holatta buwattina'an
paniya' du ma sinosōng. Min pangandolta, ya angkan kita am'nnal ma pasal ai-ai ya
mbal gi' ta'nda'ta.
2 Bay kasulutan Tuhan ma saga a'a ma waktu ka'mbo'-mbo'an ma sabab pangandol
sigām ma iya.
3 Bang kita angandol, makata'u kita in alam itu kamemon bay pinapanjari e' Tuhan
min palmanna sadja. Manjari kakaya'-kaya'anna itu ya ta'nda' mata, bay tahinang min
ai-ai ya mbal ta'nda'.
4 Entomunbi saga a'a bay ma masa awal e', buwat si Habil. Bay iya angandol
ma Tuhan, ya po'on iya bay makatukbalan pagkulban tudju ni iya, labi ahāp min
bay pangalamas siyakana si Kabil. Bay angandol si Habil, ati binista iya abontol e'
Tuhan sabab ka'amuhan Tuhan ma panukbalna. Masi aniya' kapamintāngantam min
pangandol si Habil minsan at'ggol na kamatayna.
5 Si Idris isab ma masa awal e', halam iya bay makalabay kamatay sabab akosog
pangandolna ni Tuhan. Halam tabāk bangkayna sabab bay iya pina'angkat e' Tuhan
hinabuna allum. Angkan buwattē', sabab a'a iya makasulut atay Tuhan.
6 Halam aniya' manusiya' makasulut atay Tuhan bang mbal angandol ma iya. Sabab
sai-sai bilahi angarap ni Tuhan subay magkahagad aniya' Tuhan. Subay isab kahagadna
aniya' panungbas Tuhan ma sasuku atuyu' amiha iya.
7 Si Nū isab, aniya' pangandolna angkan iya bay angasip ma pagbanda' Tuhan pasal
bala' song pinat'kka ni dunya. Kinahagad e'na ma halam gi' ta'nda'na. Bineya' e'na
panoho'an Tuhan, ati nihinang e'na adjung aheya supaya sigām magtai'anak lappasan
min latap. Ati minnē', min bowahan hinang si Nū he', talhakit in a'a kasehe'an bay ma
dunya patut pinatōngan dusa. Bo' si Nū ya binista abontol ma sabab pangandolna.
8 Si Ibrahim isab, bay iya angandol ma Tuhan angkan beya'na panoho'an Tuhan ati
ala'an min dī lahatna tudju ni lahat saddī, ni bay panganjanji' Tuhan ma iya. Bay iya
palintas minsan halam kata'uwanna bang pi'ingga patudjuhanna.
9 Ma sabab pangandolna isab, angkan si Ibrahim bay pat'nna' ma lahat bay
panganjanji' Tuhan ma iya, minsan iya sali' a'a liyu maina'an. Maglihan-lihan iya, ati

luma' tolda ya luma' palihananna. Buwattē' du isab anakna si Isa'ak maka mpuna si
Yakub, ya tumabeya' ma si Ibrahim panganjanji'an lahat inān e' Tuhan.
10 Aiman si Ibrahim sabab aniya' lagaranna lahat saddī, hatina da'ira ahogot
pangosolanna, ya ginanta' maka nihinang e' Tuhan.
11 Damikiyanna si Sara h'nda si Ibrahim, angandol isab ma Tuhan ati kabuwanan iya
kosog makapangiram minsan iya aumul na, minsan palabay na bay waktu pangiramna.
Tu'ud pangandolanna Tuhan in janji'na maujud du.
12 Si Ibrahim itu, minsan iya sali' a'a pinagamatay na, humeka to'ongan tubu'na. Ya
heka panubu'na buwat heka bitu'un ma b'ttong langit, buwat solagan gusung ma bihing
tahik, mbal takole' ni'itung.
13 Manjari kamemon saga a'a kaōnan inān bay magpangandol ma Tuhan sampay ni
kamatay. Ya bay paljanji'an Tuhan ma sigām, halam bay tasambut ma dunya lagi',
saguwā' tapantaw e' sigām min katāhan, maka e' sigām kinōgan. Bay sigām angahaka
patampal in sigām sali' a'a liyu, hal maglihan ma dunya itu.
14 Na, pagka sigām ah'lling in sigām a'a liyu, manyatakan du aniya' lahat saddī
minohot, hatina lahat sigām luggiya'.
15 Halam isab nientom lahat bay pala'anan sigām tagna', sabab bang aniya' bay baya'
sigām pabīng ni lahat e', halam aniya' bay makasagga'.
16 Sagō' ngga'i ka lahat tagna' ya nientom e' sigām, sagō' lahat labi ahāp, lahat sulga'.
Angkan Tuhan mbal aiya' niōnan Tuhan e' sigām, sabab aniya' da'ira bay tinagama e'na
ma sigām.
17-18 Si Ibrahim isab, waktu bay kapanulay Tuhan ma iya, ahogot pangandolna.
Angkan iya bay mbal allog amapatay anakna si Isa'ak pagkulban, minsan ya anak bay
panganjanji' e' Tuhan. Yuk janji' Tuhan e', "Paheka du panubu'nu luwas min si Isa'ak."
Sagō' angandol si Ibrahim, angkan iya magmalilla' amapatay anakna he', pagkulban ni
Tuhan.
19 Sabab bang ma bistahan si Ibrahim, tapakallum du anakna e' Tuhan. Jari tasambut
e' si Ibraham anakna sali' luwas min kamatay.
20 Si Isa'ak isab bay angandol ma Tuhan, angkan nijanji'an e'na anakna duwangan, si
Yakub maka si Esaw, in sigā pinat'kkahan du lidjiki' e' Tuhan ma sinosōng.
21 Si Yakub isab, song pa'in iya magkamamatay, bay angandol ma Tuhan ati niamu'an
e'na barakat mpuna, anak si Yusup duwangan. Binalutan e'na tungkud pasangdolanna
hinabuna amudji Tuhan.
22 Si Yusup isab, song pa'in iya magkamamatay, bay angandol ma Tuhan. Angkan iya
bay makapah'lling pasal kala'an bangsa Isra'il min lahat Misil. Pang'bba e'na ma sigām
panoho'an pasal bangkayna.
23 Ina'-mma' si Musa isab bay angandol ma Tuhan waktu kapanguldin sultan Misil
subay pinapatay kamemon anak Yahudi l'lla sasuku nianakan baha'u. Angkan sigā bay
anapukan si Musa ma deyom t'llumbulan puwas min kapaganak ma iya. Ta'nda' pa'in
e' sigā in si Musa mahal-mahal lingkatna, halam sigā tināw ma uldin sultan e'.
24 Si Musa isab bay angandol ma Tuhan, sabab ta'abut pa'in kasangpotna mbal na iya
angaku niōnan anak dayang-dayang, ya anak Sultan bay amasulig iya.
25 Pād-pād iya ameya' ma hinang ala'at ma luma' sultan, ya makahāp palasahan dai'-
dai' sadja, bilahi lagi' iya parakayu' ma pagkahina bangsa Isra'il, a'a suku' Tuhan. Lilla'
iya magbeya' maka sigām bininasa.
26 Bang ma iya, minsan iya pinakaiya' ma sabab Al-Masi, ahalga' lagi' min kamemon
alta' ma lahat Misil, sabab ya angutna tungbas min Tuhan ma llaw damuli.
27 Bay ala'an si Musa min lahat Misil ma sabab kosog pangandolna ma Tuhan, halam
iya tināw ma pangastol sultan e'. Akosog to'ongan niyatna, sabab ta'nda'na Tuhan ya
mbal ta'nda' manusiya'.
28 Ma sabab pangandolna isab, angkan iya bay magpanoho'an ma bangsa Isra'il. Sinō'
sigām amigsikan laha' bili-bili ni lusuk-lusuk lawang sigām, bo' mbal talapay pinapatay
anak sigām l'lla kasiyakahan bang palabay mala'ikat pangmumulka'. Ya he' tagna'an
Hinang Paglakad.
29 Bangsa Isra'il isab, waktu kauntas sigām ni dambila' s'llang ya niōnan S'llang Keyat.
Minsan du bay s'llang, tahinang gintana'an magtūy ma sabab pangandol sigām, jari
pauntasan sigām parambila'. Saguwā' pasulay pa'in saga a'a Misil pauntas, alembo sigām
sabab pabīng magtūy tahik.
30 Waktu kapehē' bangsa Isra'il ni da'ira Ariha, pinaglibut-libutan da'ira inān e' sigām
ma deyom dapitu'. Ta'abut pa'in kapitu'na, magtūy alubu ādna batu sabab min kosog
pangandol sigām.

31 Bay angandol ni Tuhan si Rahab ya d'nda pagtatambahan ma da'ira Ariha.
Pinatuntul e'na saga a'a magmata-mata ati halam iya bay talapay pinapatay maka saga
a'a ya agagga ma Tuhan.
32 Na, mbal na sugpatanku sabab mbal aku makasa'ut angahaka'an ka'am ma pasal disi
Gidiyun, si Barak, si Samson, si Jepta, si Da'ud, si Samwel, sampay ni kanabi-nabihan.
33 Saga a'a itu bay angangga'os pagsultanan ma sabab pangandol sigām. Aniya' kasehe'
abontol pagsara' sigām ma sabab pangandol, maka aniya' bay makasambut panganjanji'
Tuhan ma sabab pangandol sigām. Aniya' isab bay amak'ttop bowa' halimaw.
34 Aniya' sigām kasehe' bay am'ddahan api aheya, aniya' isab bay makaliyus min patay
bono'. Aniya' isab sigām taluwa' kalammahan saguwā' angosog gom pa'in pamaranan
sigām. Landu' sigām aesog ma pagbono', sampay tara'ug e' sigām ba'anan sundalu min
lahat saddī.
35 Aniya' saga d'nda bay kamatayan sagō' allum pabalik saga lahasiya' sigām
magpatayan he'. Aniya' isab a'a kasehe' mbal angaho' pinal'ppa minsan sigām
pinap'ddi'an to'ongan sampay kamatay. Tu'ud sigām aholat pinakallum pabalik bo'
binuwanan kallum labi ahāp.
36 Aniya' isab kasehe' bay pinaggunyak-gunyak sampay niraplosan, aniya' isab kasehe'
bay kinarenahan bo' yampa tinambolan ma deyom kalabusu.
37 Aniya' isab sigām bay pinagbantung, aniya' bay pinagkatkat duwa, maka aniya'
isab bay binono' maka kalis. Aniya' sigām kasehe' hal kuwit bili-bili atawa kambing ya
pas'mmek sigām, miskin to'ongan. Nila'ugan na pa'in sigām, nijahulaka'.
38 Dunya itu mbal tōp paglahatan saga a'a inān, subay lahat labi ahāp. Sat'ggol sigām
ma dunya itu, hal sigām maglihan na pa'in suma'an ma lahat paslangan, suma'an ma
kabūd-būran. Bay sigām pat'nna' ma deyom sengab batu* atawa ma lowang ma deyom
tana'.
39 Babantugun saga a'a itu kamemon ma sabab kosog pangandol sigām ma Tuhan.
Saguwā' halam sigām bay makasambut panganjanji' Tuhan t'ggol sigām allum,
40 sabab aniya' labi ahāp panganggantа' kitam e' Tuhan. Hatina in kitam maka saga
a'a bay masa awal inān subay magbeya' anambut paljanji'an maka kasampulna'anna.

12

Mma'tam Tuhan

1 Na, pagka kita sali' dalil a'a maglomba pinagtimukan e' ba'anan saksi', subay
bbahanta ai-ai makasembol, sampay saga dusa ya katagihanta sidda. Subay kita atuyu'
magdagan sampay ta'abutta gindan ya pat'kkahanta.
2 Subay patonganta si Isa saumul-umul, sabab iya ya pasangdolanta min katagna'
sampay ni katapusan. Bay sinandalan e'na katiksa'an ma waktu kapangalansang iya ni
hāg pinapatay. Halam bay paheyana ma atay kaiya'anna amatay ma hāg, sabab niangut
e'na kakōgan ya tinagamahan iya. Ina'an na iya ma sulga' aningkō' ma haddarat Tuhan,
tampal ni kowan.
3 Kannalunbi to'ongan bay kasandal si Isa waktuna pinagsagga' e' saga a'a baldusa.
Bang he'-i takannalbi mbal du palamma pangandolbi. Mbal du kam sinumu ameya' ma
iya,
4 sabab kata'uwanbi asal, halam lagi' aniya' min ka'am bay amatay min kapanagga'bi
ma kala'atan.
5 Marai' takalipatbi ya bay binissala e' Panghū' ni buwat ka'am anakna bo' supaya
ahogot ataybi. Yukna inān,
"Ka'am saga anak, da'a kam amabiyal ma pami'atku ma ka'am.
Da'a kam mandā'-dā' bang kam buwananku kal'ggahan.
6 Sabab bi'atku du sasuku kalasahanku.
Palabayku isab min kabinasahan sasuku ōnanku anak."
7 Angkanna, bang kam ganta' pinat'kkahan kabinasahan, subay kam magmalilla' sadja
sabab pami'at mma'bi ko' itu. Ya kabinasahan tananambi ilu tanda' palsaksi'an in ka'am
binista anak e' Tuhan. Aniya' bahā' onde'-onde' mbal bini'at e' mma'na?
8 Bang kam mbal tumabeya' bini'at e' Tuhan buwat kapami'atna ma anakna kamemon,
mbal kam manjari niōnan anakna lahasiya'. Sali' kam ngga'i ka anak to'ongan.
9 Minsan mma'ta maitu ma dunya, bay ami'at kita ati masi sigām pagaddatanta. Ya
lagi'na isab Mma'ta Tuhan, ya ang'ntan palnyawahan manusiya'. Subay kita magmaluluy
ma iya bo' supaya kita allum to'ongan.

---

* **11:38 11:38** 'Sengab batu,' atawa 'songab batu.'

10 Pinagbi'at kita e' matto'ata sat'ggol kita onde'-onde', bo' pami'at sigām hal min akkal
manusiya'. Saguwā' saddī pami'at Tuhan sabab tantu pamahāpna kaul-pi'ilta bo' supaya
kita makasali' ni buwat kasussina.
11 Bang kita bini'at e' Tuhan mbal kita magtūy kinōgan sabab masi alengog pikilanta.
Saguwā' bang palabay na waktu bay pami'at e', amintāng du kita bo' aniya' kasannan-
ganta luwas min kabontolan hinangta.

Pamandu' maka Pagbanda'

12 Angkan yukku ma ka'am: pakosog kam, maka pat'ttogunbi pangandolbi.
13 Pabontolunbi lān pal'ngngananbi. Jari bang aniya' pagkahibi ilu magduwa-ruwa,
mbal iya alungay min lān. Gom pa'in kauli'an kalamma pangandolna.
14 Subay kam amuspus magsulut maka a'a kamemon. Tuyu'inbi isab kaul-pi'il asussi,
sabab halam aniya' makata'u Tuhan bang mbal asussi.
15 Kamaya'-maya' kam, kalu aniya' min ka'am ang'bba min ase' maka lasa Tuhan.
Painsap kam isab bang aniya' a'a ma deyomanbi ala'at kasuddahanna, sabab a'a
buwattē' sapantun gamut kayu makalassun, taka-taka pasaha' ati paledled la'atna ni
kaheka'an.
16 Kamaya'-maya' kam isab bo' supaya halam aniya' min ka'am magd'nda atawa
magl'lla. Da'a isab pasagarinbi bang aniya' mailu an'ppu si Esaw, a'a masa awal
sali' halam aniya' tuhanna. Si Esaw itu bay anak kasiyakahan, ati pamusaka' ma iya
paljanji'an Tuhan. Saguwā' bay panambi' e'na palsuku'anna ni dapinggan kinakan.
17 Kata'uwanbi asal kissana. At'ggol-t'ggol pa'in minnē', anganjunjung iya ma mma'na
bang pa'in iya niamu'an lidjiki' min Tuhan. Sagō' pinagin'mbal iya sabab in bay hinang
mma'na inān mbal to'ongan kapindahan, minsan buwattingga pagtangisna.
18 Ka'am ilu, asekot na kam ni Tuhan, sagō' ya kasekotbi ngga'i ka buwat bay ma
bangsa Isra'il masa awal e', sabab ta'nda' e' sigām bang ai ya pasekotan sigām, hatina
būd Turusina. Ta'nda' e' sigām kosog apina, maka lendom makatangkob lahat, maka
hunus alandos.
19 Takale isab sigām sali' tiyup-tiyup atanog, maka lling suwala makatāw-tāw. Pagkale
sigām ma suwala he', magtūy sigām anganjunjung to'ongan bang pa'in sigām mbal
pinakalehan pabalik, minsan hal dakabtang.
20 Tināw sigām makalandu' ma sabab panoho'an, ya yuk-i, “Bang aniya' makaragpak
ni būd itu, minsan hayop, subay pinagbantung pinapatay.”
21 Makatāw-tāw sidda ya ta'nda' sigām inān. Sampay isab si Musa, sabab buwattitu
bay llingna: “Amidpid aku,” yukna. “Tināw aku sidda.”
22 Saguwā' ka'am ilu, saddī na kasekotbi ni Tuhan. Ilu na kam makasampay ni būd
Siyun, ni da'ira paglahatan Tuhan kakkal salama-lama. Makasampay na kam ni da'ira
Awrusalam ma deyom sulga', sampay ni saga mala'ikatna magibu-ibuhan.
23 Ina'an kam ma palhimpunan magkalasigan, ma palhimpunan saga a'a niōnan anak
Tuhan siyaka, ya tasulat ōn sigām ma deyom sulga'. Makaharap isab kam ni Tuhan,
ya angahukum ma manusiya' kamemon. Ina'an isab kam ma saga umagad a'a adil bay
magpatayan, ya asampulna' na.
24 Makasampay na isab kam ni si Isa, ya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan
bo' angahatul kapagsulutan baha'u. Ta'abutbi isab laha' si Isa, ya pinagsambat laha'
pamigsik. Laha' labi ahāp ko' inān min laha' si Habil ya bay pinabu'us ma masa awal
e', sabab laha' pamalosan.
25 Angkanna kita subay mbal amabiyal bang Tuhan ya amissala ni kita. Subay
kita amintāng min saga a'a bay amabiyal ma pagbanda' si Musa, waktu kapamowana
palman Tuhan ma masa awal e'. Bang sigām halam bay makapuwas min kabinasahan
minsan hal manusiya' ya bay pinabiyal e' sigām, luba'-lagi'na kita mbal makapuwas
bang taikutanta Tuhan ya magbanda'an kitam min deyom sulga'.
26 Ma waktu kapamalman Tuhan ma si Musa, bay ajogjog deyom dunya e' suwalana.
Sagō' buwattina'an aniya' panganjanji'na dakayu', ya yuk-i, “Pajogjogku dunya pabīng,
min t'dda lagi', sagō' ngga'i ka hal dunya ya pinajogjog, sampay isab saga lapis langit.”
27 Bang nihati kabtangan itu, ya yuk-i, “min t'dda lagi'”, in ai-ai pinapanjari nijogjog
du bo' palanyap, malaingkan pataptap sadja ya mbal takole' nijogjog.
28 Angkanna kitam subay magsukul to'ongan ni Tuhan, sabab makasambut kitam lahat
mbal takole' nijogjog. Subay kita amudji Tuhan ma buwat kabaya'anna. Subay kitam
magmamay maka magmatāw ma iya.
29 Sabab bang angahukum Tuhantam, sali' api makasuleyaban kamemon.

13

Saga Hinang Makasulut Tuhan

1 Da'a bbahinbi kabiyaksahanbi maglasa-liyasahi sabab magdanakan kam ma dey-
oman Al-Masi.
2 Paentom kam. Bang aniya' pi'ilu ni luma'bi a'a mbal takilābi, subay iya patuntulbi.
Sabab aniya' ma waktu palabay bay amatuntul a'a liyu, kinabā' manusiya' sagō' mala'ikat
min sulga'.
3 Kannalunbi na pa'in kahālan pagkahibi ma deyom kalabusu ilu, sali' hantang baranbi
ya ma deyom kalabusu. Kannalunbi isab saga pininjala', sali' hantang ka'am isab
pininjala'.
4 Ka'am kamemon, pahalga'unbi paglakibinibi. Kamaya'-maya' kam, sabab sasuku
maghinang kala'atan d'nda maka l'lla atawa angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'na, tantu
pinataluwa'an hukuman Tuhan.
5 Subay kam ahalli' isab ma napsubi bo' kam mbal ameya' ma bahaya pilak. Da'a kam
atawad min bay pangangganta' ka'am, sabab aniya' du Tuhan amaruli, buwat yukna,
"Mbal kam bbahanku, mbal kam pasagaranku saumul-umul."
6 Angkan kita subay atawakkal amissala buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Panghū' du ya anabangan aku,
ati halam aniya' kagawahanku.
Mbal du aku tināw ni'inay e' a'a."
7 Entomunbi saga a'a pagmakōkanbi, ya bay anganasihatan ka'am lapal Tuhan.
Entomunbi bay kamattihan sigām pagka ahāp bowahan sigām t'ggol sigām allum.
Sengorinbi isab bay pangandol sigām.
8 Mbal magkapinda si Isa Al-Masi, sali' du iya min katagna' sampay ni kabuwat-
tina'anan, sampay isab ni katapusan.
9 Da'a kam abowa-bowa e' pandu' magsaddī-saddī, supaya kam mbal pabidda' min
pandu' b'nnal. Ahāp bang lasa maka ase' Tuhan ya ginuna pamakosog palnyawahanta,
da'a na panoho'an pasal kapamangan. Halam aniya' paluntungan saga a'a pinagbaya'an
e' panoho'an buwattē'.
10 Aniya' kulban tinukbalan ma pasaltam, sagō' mbal makalamud saga a'a ya
maghinang ma langgal pagkulbanan Yahudi.
11 Ma agama Yahudi, bang ta'abut waktu pagkulban ni Tuhan supaya pinuwasan dusa
saga a'a, Imam Muwallam ya wajib amowa laha' hayop ni deyom Bilik Mahasussi bo'
tinukbal ni Tuhan. Saguwā' baran hayop itu binowa paluwas min kaluma'an inān, bo'
yampa tinunu'.
12 Damikiyanna si Isa, bay iya amatay isab ma luwasan da'ira supaya tasussina saga
a'ana maka laha'na luggiya'.
13 Jari paluwas kita min agama Yahudi tudju ni si Isa, ati ameya' kita pinaggunyak-
gunyak buwat bay paggunyak-gunyak saga a'a ma iya.
14 Sabab halam aniya' palahatanta kakkal ma dunya itu. Tu'ud kita angalagaran lahat
dakayu' ya paniya' ma sinosōng.
15 Angkan na, subay kitam magabut-abut anukbal pudji ni Tuhan labay min si Isa,
hatina bissala pamudji paluwas min bowa'ta, pagka si Isa pamanyabutantam.
16 Da'a kam alipas angahinang kahāpan ni sehe'bi. Bahagi'inbi sigām kaniya'bi bang
sigām taluwa' kasigpitan, sabab hinangbi buwattē' sali' dalil lalabotan makasulut atay
Tuhan.
17 Beya'unbi pamandu' saga a'a pagmakōkanbi maka paluluy sadja kam ma panoho'an
sigām. Anganjaga na pa'in sigām ma ka'am bo' mbal ainay pal-imananbi, sabab aniya'
waktu pabaihu' sigām ni Tuhan angahaka pasal ai-ai bay tahinang sigām. Beya'unbi
isab panoho'an sigām supaya aniya' kakōgan sigām, sabab halam aniya' kasōngan ma
ka'am bang sigām kabuhatan ma sabab panulangbi.
18 Da'a kam pahali angamu'an kami tabang ni Tuhan. Makatantu kami in itikad kami
abontol sadja tudju ni Tuhan, maka halam aniya' angut kami saddī min hinang ahāp
maka kasuddahan ahāp.
19 Aniya' isab panganjunjungku ni ka'am: angamu'-ngamu' kam kono' ni Tuhan bang
pa'in aku makasa'ut pabīng ni ka'am.

Lling Katapusan

20-21 Pangamu'antam Tuhan po'onan kasannangan, ya bay amangun Panghū'tam si
Isa min kamatayna supaya iya allum pabīng. Si Isa ya dakayu' babantugun angupiksa'
kitam ma sabab laha' kamatayna bay pamajatu kapagsulutan kakkal ni kasaumulan.
Angipat na iya ma kitam suku'na, ya pinagbahasa sali' bili-bilina. Mura-murahan,

bang pa'in kam pinanyapan e' Tuhan ai-ai kagunahanbi supaya ahāp e'bi angahinang
kahandakna. Mura-murahan isab, bang pa'in Tuhan angahinang ai-ai kabaya'anna ma
deyom pangatayanbi ma sabab Al-Masi ya pameya'anbi. Manjari sanglitantam Al-Masi
salama-lama. Amin.
22 Saga dauranakanku, aniya' gi' panganjunjungku ni ka'am: ikutunbi lapal sulat ya
pabeya'ku itu. Da'a kam sinumu amassa, sabab mbal sakit ataha'.
23 Subay kata'uwanbi in danakantam si Timuti tapaluwas na min kalabusu. Bang iya
makasa'ut pi'itu, bowaku iya ameya' ma aku anibaw ka'am.
24 Haka'inbi saga pagnakura'anbi sampay a'a suku' Tuhan ilu kamemon in kami itu
amabeya' minsan la'a hal lapal kami ma sigām. Saga danakantam min lahat Itali itu
amabeya' isab lapal sigām.
25 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan. *Wassalam*

YAKUB

Pahati pasal sulat itu

Si Yakub itu siyali si Isa Al-Masi min ina'. Pagnakura'an iya ma saga a'a magpangandol ma si Isa ma da'ira Awrusalam.

Sulat itu bay pinasampay e' si Yakub ni saga a'a bangsa Yahudi kamemon ya magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ya angkan si Yakub bay anulat ni sigām supaya sigām kapandu'anna bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Yukna bang a'a ganta' ah'lling in iya angandol ma Tuhan, bo' pa'in mbal ahāp addatna maka kaul-pi'ilna, pangandol a'a inān halam aniya' pūsna. Hatina bang a'a angandol sab'nnal-b'nnal ma Tuhan subay manyatakan to'ongan min addatna maka min saga hinangna.

Sulat min si YAKUB

1 Sulat itu min aku si Yakub, a'a sosoho'an Tuhan maka si Isa Al-Masi Panghū'tam. Magaddat aku ma ka'am saga pagkahiku Yahudi, a'a suku' Tuhan apulak-palik ma kaluha'an dunya.

Pasal Kasukkalan maka Pagiman

2 Saga dauranakanku, bang kam taluwa' kasukkalan indaginis, subay kam kinōgan.
3 Sabab kata'uwanbi, bang pangandolbi pinalabayan kasukkalan bo' kaimananbi, gom pa'in pasōng tatasbi anandalan ai-ai.
4 Puspusinbi kosogbi anandalan kasukkalan bo' supaya kam asangpot ma kaul maka pi'il, ma halam aniya' kulangbi.
5 Sagō' bang aniya' ma ka'am akulang pangita'una, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan ati tantu iya kabuwanan pangita'u, sabab magmura asal Tuhan ma a'a kamemon. Mbal iya an'ndal bang pangamu'an.
6 Saguwā' bang kam ganta' angamu' ai-ai ni Tuhan, subay kam am'nnal ma iya ma halam aniya' pagduwa-duwabi. Sasuku magāng-āng pangandolbi ni Tuhan, ibarat kam sahal goyak tabowa pehē'-pi'itu e' baliyu.
7 Da'a kam aholat pinasambutan ai-ai e' Panghū',
8 sabab bang a'a magduwa-ruwa pikilanna mbal ahantap pamikilna.

Pasal Miskin maka Dayahan

9 Bang saupama aniya' pagkahitam sōd si Isa kamiskinan, subay iya kinōgan sabab pinalanga du iya e' Tuhan.
10 Damikiyanna bang aniya' a'a sōd si Isa taga-karaya, subay iya kinōgan bang pinareyo' e' Tuhan, sabab minsan a'a dayahan pahalam du isab ibarat sumping kasagmotan.
11 Makasilak pa'in llaw, magtūy alanos kasagmotan e' pasu' llaw he'. Apakpak sumpingna ati pahalam bay manisna. Buwattē' du isab bang a'a dayahan. Kosog-kosogan pa'in iya angusaha, amatay du iya ati ka'bbahan du pagusahana.

Pasal Sasat

12 Aheya du kahāpan a'a bang mbal alungay pangandolna minsan iya anandalan kasukkalan. Sababna bang mbal apinda pangandolna minsan ma deyom kasukkalan, pinaniya'an du iya kallum kakkal ni kasaumulan. Ya na itu tungbas panganjanji' Tuhan ma sasuku alasa ma iya.
13 Bang kam ganta' sinasat maghinang la'at, da'a bīnginbi Tuhan. Da'a yukbi Tuhan ya anasat ka'am inān, sabab in Tuhan mbal tasasat maka mbal isab iya anasat.
14 Sagō' napsu manusiya' ya amowa-mowa iya maghinang kala'atan. Napsuna sali' dalil umpan angati iya maghinang dusa.
15 Ma tagna'anna, aniya' kinanapsuhan e' a'a, ma deyom pikilanna sadja. Mbal at'ggol magbuwa' du napsu inān, jari dusa ya buwa'na. Bang karuhunan dusa inān, nalka' ya kamattihanna.
16 Angkanna, saga danakan kalasahanku, da'a palinguhunbi pikilanbi.
17 Saga lidjiki' kamemon maka ai-ai halam aniya' salla'na ya pamuwan kitam, patulun asal min sulga', min Tuhan magpapanjari saga sawa ya anahaya ma b'ttong langit. Magkapinda sawa inān sagō' mbal magkapinda Tuhan maka mbal amuwan landung.
18 Min kabaya'anna angkan kitam nihinang anakna pagka kahagadtam lapal pal-manna. Ya kabaya'anna in kitam saga anakna subay pinabangsa labi gi' min bangsa ai-ai bay papanjarina.

Pasal Pagkale maka Paghinang

19 Amay-amay, saga dauranakan kalasahanku, subay kitam pakale pahāp maka subay
mbal magdai'-dai' amissala. Subay kitam mbal al'kkas angastol,
20 sabab bang a'a angastol mbal tahinangna saga hinang ahāp ya kinabaya'an e' Tuhan.
21 Angkan subay la'ananbi kamemon ya makalumu' ataybi, maka subay bbahanbi
saga hinang ala'at ya mamarahi hekana ilu. Pareyo'unbi ataybi tudju ni Tuhan, maka
taima'unbi lapal palmanna, ya sali' dalil binhi' tinanom e'na ma deyom pangatayanbi.
Sabab palman Tuhan ya sababanna angkan kam lappasan min hukuman dusa.
22 Da'a kam hal akale ma palman Tuhan. Ikutunbi panoho'anna. Bang kalebi bo' mbal
hinangbi, angakkalan kam di-bi.
23 Bang a'a ganta' hal akale ma palman Tuhan, bo' mbal ameya' ma panoho'anna, in
a'a inān ibarat a'a ananding pangluwahanna ma samin.
24 Aubus pa'in e'na ananding, ala'an iya min atag ina'an ati takalipatna magtūy bang
buwattingga pangluwahanna.
25 Samin itu ibarat sara' Tuhan ya halam aniya' salla'na, sara' makapaluhaya ma
manusiya'. Maka a'a ang'nda' ma samin itu ibarat a'a angadji' na pa'in ma sara' inān.
Mbal takalipatna sagō' bineya' e'na bay ta'adji'na, jari tantu iya kabuwanan kahāpan e'
Tuhan minsan ai hinangna.
26 Bang aniya' a'a amikilan di-na in iya bal-agama, bo' mbal tapaggatna d'lla'na
amissala ala'at, a'a inān angakkalan di-na. Halam aniya' kapūsan pagagamana.
27 Bang ma Mma'tam Tuhan, ya na itu pagagama halam aniya' lamudna ala'at:
kaissana, subay tabangta saga anak-ilu' maka saga balu d'nda bang sigām ma deyom
kasigpitan. Karuwana, subay kita angahalli'an di-ta bo' kita mbal tabowa anunuran
saga addat ala'at maitu ma dunya.

2

Sinō' Kita Da'a Amapagbidda' A'a

1 Saga dauranakanku, pagka kam ameya' ma si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam bangsahan,
subay mbal papagbidda'bi a'a minsan sai-na.
2 Saupama aniya' duwangan a'a pasōd ni deyom pagtimukanbi, dakayu' inān dayahan
magsingsing bulawan maka mags'mmek ahalga', bo' dakayu' inān miskin, ndang asal
s'mmekna.
3 Saupama palabi pagaddatbi ma a'a ahalga' s'mmekna, ati yukbi ma iya, “Tuwan,
aningkō' ka kono' ma tingkō'an ahāp itu.” Sagō' yukbi ni a'a miskin e', “An'ngge sadja
ka mailu,” atawa “Aningkō' ka maitu ma lantay, ma atag tape'ku”.
4 Na, bang buwattē' hinangbi, asā' kam pagka papagbidda'bi saga pagkahibi bebeya'an
si Isa. Ala'at deyom pikilanbi, pagka yukbi alanga dakayu', bo' areyo' dakayu'.
5 Pakale kam, saga dauranakanku kinalasahan. Tapene' asal e' Tuhan saga a'a ya
binista miskin ma dunya itu, bo' aniya' karaya sigām b'nnal, hatina pangandol sigām
ma iya. Pinene' isab sigām bo' binuwanan palsuku'an ma deyom pagparintahanna,
buwat asal panganjanji'na ma sasuku alasahan iya.
6 Sagō' ilu pagtunggīnganbi saga a'a miskin! Sai bahā' anigpitan ka'am, maka sai
anukbalan ka'am ni pagsara'an? A'a dayahan ko' he'.
7 Sai bahā' amissalahan la'at ma pasal ōn bangsahan ya pangōn tag-suku' ma ka'am?
A'a dayahan!
8 Ahāp hinangbi bang beya'bi to'ongan sara' Tuhan, sara' umbul dakayu'. Tasulat asal
sara' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Kalasahinbi pagkahibi buwat e'bi alasahan baranbi.”
9 Sagō' bang papagbidda'bi a'a ma sabab luwana, makarusa kam, maka taluwa' kam
hukuman sabab langgal sara' kam.
10 Sara' Tuhan itu, minsan bogboganbi kaheka'anna bo' pa'in lakaranbi hal dakayu',
talanggalbi du kamemonna.
11 Sabab yuk Tuhan ma deyom sara'na, “Da'a ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka
paghola'nu,” maka yukna isab, “Da'a ka amapatay”. Manjari minsan kam mbal angaliyu-
lakad, bo' amapatay kam, masi du talanggalbi sara' Tuhan.
12 Subay kitam ahantap ma kaul maka pi'il sabab sinara' kitam ma sara' ya makabuwan
kalimayahan.
13 Sabab bang Tuhan ya angahukum ma manusiya', bo' aniya' a'a halam bay ma'ase' ma
pagkahina, mbal du isab kina'ase'an e' Tuhan. Saguwā' bang a'a ma'ase' ma pagkahina,
mbal iya tināw sinara' sabab ma'ase' du Tuhan ma iya.

Pasal Pangandol maka Paghinang

14 Saga dauranakanku, bang aniya' a'a ganta' ah'lling in iya angandol ma Tuhan, bo'
mbal taluwa' saga hinangna, pangandolna inān halam aniya' pūsna, maka halam aniya'
dapat makalappas iya min hukuman dusa.
15 Saupama aniya' pagkahibi bebeya'an si Isa kulang-kabus ma pan'mmek maka ma
pagkakan,
16 ai kapūsanna bang hal yukbi ni sigām, "Mura-murahan, bang pa'in ahāp kahālanbi.
Mags'mmek kam akapal bo' kam mbal nihaggut! Amangan kam pahāp!" Bang kam hal
amissala sadja bo' mbal amuwan ai-ai panabangbi kulang-kabus sigām, na, tantu halam
aniya' pūsna.
17 Damikiyanna bang takdil ni pangandol. Bang yukbi in ka'am angandol ma Tuhan,
bo' halam aniya' hinangbi ahāp tumabeya', mbal b'nnal pangandolbi.
18 Kalu aniya' anganjawab, yuk-i, "Aniya' angandol ma Tuhan, aniya' maghinang
kahāpan." Na, bang buwattē' panganjawabna, buwattitu panambungku, "Pa'nda'in
aku pangandolnu ma halam aniya' hinang tumabeya' tanda' saksi', ati pa'nda'anta ka
pangandolku luwas min kahinanganku ahāp."
19 Am'nnal ka bahā' in Tuhan dakayu' du? Na, ahāp isab. Sagō' minsan saga saitan,
am'nnal isab sigām in Tuhan dakayu' du, ati amidpid sigām sabab min tāw sigām.
20 Dupang pahāp ka! Bilahi ka bahā' kab'nnalan pasal pangandolta halam aniya'
pūsna bang mbal pinabeya'an kahinangan ahāp?
21 Pikilun si Ibrahim ya ka'mbo'-mbo'antam. Angkan iya bay binista abontol e' Tuhan
ma sabab tahinang e'na panoho'an Tuhan. Bay tukbalanna ni Tuhan anakna si Isa'ak,
pinat'nna' e'na ma diyata' batu pagkulban.
22 Mbal bahā' tahatinu? Ya pangandol si Ibrahim inān bay magbeya' maka hinangna.
Min hinangna angkan jukup pangandolna ma Tuhan.
23 Jari tahatita na in bay tasulat ma deyom Kitab pasal si Ibrahim, ya yuk-i, "Si Ibrahim
bay am'nnal ma Tuhan, ati binista iya abontol e' Tuhan sabab min kapam'nnalna."
Angkan iya bay kaōnan bagay Tuhan.
24 Na, minnē' kata'uwannu in kitam itu binista abontol e' Tuhan bang aniya' isab
hinangta ahāp. Mbal jukup bang kita hal angandol. In pangandolta subay magbeya'
maka hinangta.
25 Buwattē' isab si Rahab, d'nda pagtatambahan ma masa awal e'. Sagō' binista iya
abontol e' Tuhan ma sabab hinangna ahāp. Bay patuntulna saga mata-mata bangsa
Isra'il bay pina'an anganyata' lahatna. Pinandu'an sigā e'na lān saddī pamole'an sigā.
26 Manjari in pangandolta ma Tuhan sapantun baran, amatay bang halam aniya'
napasna. Damikiyanna pangandolta ma Tuhan, amatay isāb bang halam aniya'
kahinangan ahāp tumabeya'.

3

Pasal D'lla'

1 Saga dauranakanku, subay mbal aheka min ka'am angangut nihinang guru. Sabab
kata'uwanbi in kami saga guru, bang asā' pamandu' kami, labi abuhat in hukuman ya
pinat'nna'an kami e' Tuhan min saga a'a ngga'i ka guru.
2 In kitam manusiya', araran magkasā'. Bang aniya' a'a mbal to'ongan asā' ma
bissalana, tubus na a'a inān ma kaul maka pi'il, maka kapagagihanna kabaya'an
baranna.
3 Ya dalilna kakkang kura'. Sangonanta kakkang itu ni bowa' kura' bo' ameya' ma
panoho'anta, ati kapagbaya'anta pi'ingga-pi'ingga.
4 Dalilna isab bansān ma kappal leha'an. Minsan aheya baran kappal, maka minsan
akosog baliyu, maka minsan ariki' isab bansān, in kappal inān tabowa patudju pi'ingga-
pi'ingga ya kinabaya'an e' a'a amansān.
5 Buwattē' isab hatulan d'lla'ta itu. Minsan b'nnal ariki', tantu aheya hinangna.
Pikilunbi api. Minsan hal keyat ariki', tantu makaralletan gulangan aluha.
6 Na, api itu pangandalilan d'lla'ta, sabab d'lla'ta ya makatagna'an ginisan kala'atan.
Dakayu' du d'lla' ma baranta, sagō' bang itu palagtik na, tabowa katibu'ukan baranta ni
kala'atan. T'ggolta allum, in d'lla'ta itu amuwanan kita kasusahan. Ya dalilna api luwas
bay min nalka'.
7 Binangsa kaginisan, sattuwa talun maka manuk-manuk, daing isab maka sowa,
takole' pinagbaya'an e' manusiya'.
8 Saguwā' d'lla' itu, halam aniya' makapagbaya'an iya. Halam aniya' hondongan
la'atna, ap'nno' asal e' lassun makapatay.

9 D'lla'ta ya ginuna pamudjita Panghū'ta Tuhan, ya Mma'tam. Maka d'lla'ta isab
ya ginuna panukna'ta pagkahita manusiya', ya bay pinapanjari e' Tuhan ma buwat
kajarihanna.
10 Hatina dakayu' du bowa' ya paluwasan bissala pamudji maka bissala panukna'.
Saga dauranakanku, subay kita da'a buwattē'.
11 Aniya' bahā' bohe' ahāp maka bohe' at'bbag magbeya' paluwas min dakayu'
tuburan?
12 Tantu halam. Saga dauranakanku, aniya' bahā' kayu igira amuwan buwa' jaitun?
Aniya' bahā' bahan anggul amuwan buwa' igira? Tantu halam. Damikiyanna, mbal ka
makasauk bohe' ahāp min pagbohe'an at'bbag.

Pasal Pangita'u min Tuhan

13 Bang aniya' mailu ma ka'am a'a alalom pangita'una maka ahāp panghatina, subay
manyatakan ma kahāp tebong a'a ilu in iya taga-pangita'u. Subay areyo' pangatayanna
maka subay alalom pikilanna bo' maghinang ahāp.
14 Sagō' ka'am ilu, bang ala'at deyom hona'-hona'bi bo' kam angandali'it ma sehe'bi,
maka bang hal kahāpan baranbi ya kannalbi, da'a kam magbantug-bantug di-bi in ka'am
taga-kata'u. Da'a paliluhinbi dusabi.
15 Min dunya saga hona'-hona' buwattē', min pikilan manusiya' maka min saitan.
Ngga'i ka buwattē' bang pangita'u min Tuhan.
16 Sabab maingga-maingga lahat, bang aniya' saga a'ana angandali'it maka hal
angannal ma kahāpan baran sigām, tantu aniya' maina'an kasasawan maka ginisan
la'at kamemon.
17 Sagō' bang a'a taga-pangita'u min Tuhan buwattitu kahālanna: kaissana, halam
aniya' tamak atayna. Karuwana, aluhay iya binowa magsulut bang aniya' pagsagga'an.
Ahāp bowahanna ni a'a kamemon, maka ahanunus iya. Ma'ase' iya, maka biyaksa iya
maghinang ahāp ma pagkahina. Magtaluwa' hinangna maka lling bowa'na, maka mbal
iya amapagbidda' a'a minsan sai.
18 Sasuku a'a amapagkahāp sehe'na, sali' dalil a'a magtanom. Kabontolan atay ya
ta'ā'na min tinanomna, pagka patisulutun iya maka mbal pangalulugat.

4

Magmaluluy Sadja Kam ma Tuhan

1 Ai po'onna angkan kam araran magsagga' maka maglugat? Min napsubi ko' ilu, ya
magkosog-kosogan na pa'in ma deyom ataybi.
2 Aniya' kabaya'anbi sagō' mbal ta'ā'bi, angkan kam bilahi amapatay. Aniya'
kanapsuhanbi sagō' mbal kam karūlan, angkan kam magsagga' maka magbono'. Mbal
kam pinaniya'an ai-ai ya kabaya'anbi, sabab mbal kam angamu' ni Tuhan.
3 Maka minsan isab amu'bi, mbal kam binuwanan sabab ala'at kōkbi. Tu'ud kam
bilahi magparūl napsubi, angkan kam angamu'.
4 Ka'am ilu sali' sapantun a'a angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'na. Halam bahā'
kata'uwanbi? Sasuku amanuyu' ma kala'atan ai-ai ma dunya itu, kab'nsihanna Tuhan.
Maka sasuku ka'amuhan ma addat-tabi'at ya sinunuran ma dunya itu, bantahanna
Tuhan.
5 Marai' pangannalbi mbal b'nnal ya tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "In ginhawa
bay pinat'nna' e' Tuhan ma deyom baranta akosog asal magnapsu."
6 Sagō' akosog lagi' tabang Tuhan ma kita min saga napsu ya amowa-mowa baranta,
buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Sinagga' e' Tuhan saga a'a alanga atayna,
sagō' tinabangan e'na saga a'a areyo' atayna."
7 Angkan kam subay magmaluluy sadja ma kabaya'an Tuhan. Paggatunbi nakura'
saitan ati alahi du iya min ka'am.
8 Pasekot kam ni Tuhan ati sinekot kam isab e'na. Ka'am saga dusahan ilu, bbahinbi
saga hinangbi ala'at. Ka'am isab, ya mbal magtaluwa' hinangbi maka llingbi, sussihunbi
deyom ataybi.
9 Kasukkalinbi saga kala'atan ya tahinangbi. Magkarukka'an kam maka magtangis. Ya
pagtittowabi maka kakōganbi subay pininda ni kasusahan.
10 Pareyo'unbi ataybi tudju ni Panghū' ati pinalanga du kam e'na.
11 Saga dauranakanku, da'a kam angalimut kasehe'anbi. Sabab sasuku angalimut
atawa anoway danakanna bebeya'an si Isa, sali' sara' Tuhan maka kahandakna ya
sowayna. Jari bang kam ganta' anoway kahandak Tuhan, tantu mbal beya'bi sabab
yukbi aniya' sā'na.

12 Dakayu'-kayu' Tuhan ya amat'nna' sara' maka angahukum. Tunggal du iya ya angalappas maka tunggal iya amowa ni kamulahan. Angkan halam aniya' kapatutbi anoway pagkahibi manusiya'.

Pagbanda' Pasal Pagabbu

13 Pakale kam sasuku kam magpangupama pasal llaw sinōng. Yukbi, "Salung atawa simuddai pehē' du kami ni da'ira ina'an-i ati pahanti' kami dantahun maina'an maglitu supaya aheka sīn paluntungan kami."
14 Malaingkan mbal kata'uwanbi bang ai pat'kka ni ka'am salung! Kallumbi ma dunya itu sali' dalil husbu. Dai'-dai' du ta'nda', magtūy palanyap.
15 Angkan subay buwattitu pah'llingbi, "Bang min kabaya'an Panghū', allum gi' kami ati makahinang itu-ini."
16 Sagō' ka'am ilu, alanga ataybi maka abbuhan kam. Bo' arapun in pagabbu buwattilu ala'at kamemon.
17 Manjari sai-sai ata'uwan hinang ahāp bo' mbal hinangna, taga-dusa du iya.

5

Pagbanda' ma saga A'a Dayahan

1 Na, ka'am saga a'a dayahan, pakale na kam ma aku. Subay kam magpanangis, subay kam maglemong, ma sabab kasukkalan ya song pat'kka ni ka'am.
2 Magka'at na alta'bi, maka s'mmekbi ahāp aubus bay kinakan e' ulat.
3 Saga bulawanbi maka pilakbi anawasa' na ma deyom tau'an. Jari in sawasa' inān tanda' saksi' in ka'am bay anipun alta' paheka ma llaw kahinapusan dunya itu. Taka-taka in alta'bi inān sapantun api amangan isibi.
4 Dayahan kam, sagō' halam kagadjihanbi saga a'a maghinang ma kahuma'anbi. Kalehunbi pangandahing saga a'a bay soho'bi animuk buwa' min tana'bi. Wa'i pasampay pangandahing sigām ni Tuhan Sangat Kawasa.
5 Ka'am saga dayahan, kabiyaksahan kam maghāp palasahan maka angandūlan napsubi. Ibarat kam sapi' hal amahambug di-na, bo' mbal kata'uwanna song waktu panumbali' iya.
6 Bay hukumbi maka papataybi saga a'a halam taga-dusa, minsan sigām halam bay anagga' ka'am.

Pangiman ma Deyom Kabinasahan

7 Angkanna, saga dauranakanku, tatasinbi ai-ai makani-ka'am sat'ggol mbal pabīng Panghū'tam si Isa Al-Masi. Pikilunbi a'a maghuma, atatas iya angagaran waktu pagbuwa' tana'na, sabab ahalga' asal buwa'na ma iya. Mbal iya sinumu angagaran kat'kka ulan, ulan pagararu maka ulan pamatahak pai.
8 Damikiyanna isab ka'am, subay kam mbal sinumu angagad. Pahogotunbi ataybi sabab asekot na waktu papi'itu Panghū'tam.
9 Saga dauranakanku, da'a pagmusmurinbi sehe'bi bebeya'an si Isa Al-Masi, bo' kam mbal taluwa' hukuman Tuhan. Ilu na ya maghuhukum, asekot na to'ongan.
10 Saga dauranakanku, pikilunbi saga nabi, ya bay amowa lapal deyo' min Panghū' ma masa awal e'. Panunurinbi sigām, pagka sigām bay atuyu' angiman ma deyom kabinasahan.
11 Bang ma bistahanta, taga-kahāpan asal saga a'a makatatas buwattē'. Takalebi pasal kasandal si Ayyub waktuna ma deyom kasusahan. Kata'uwanbi isab kamaujuranna, ahāp bay panungbas Panghū' ma iya. Sabab landu' patiase'un maka patilasahun Panghū'tam.
12 Saga dauranakanku, ahalga' pamituwaku itu min kamemon: bang aniya' bissalabi da'a kam magsapa. Da'a sibahatunbi sulga' atawa dunya atawa ai-ai saddī pagsapahanbi. Magaho' sadja kam bang subay aho'. Mag'mbal isab bang subay mbal. Da'a palabihunbi minnē', bo' kam mbal taluwa' hukuman Tuhan.

Pangamu'-ngamu' maka Pangandol

13 Abila aniya' a'a mailu ma ka'am t'kkahan kasusahan, subay iya angamu' tabang ni Tuhan. Abila isab aniya' ma ka'am kinōgan, subay iya angalang saga kalangan pamudjina Tuhan.
14 Abila aniya' ma ka'am taga-saki, subay tambukuhanna saga pagmatto'ahan ma palhimpunan si Isa Al-Masi mailu. Ati saga matto'a inān subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ma kamaina'anan a'a sakihan, maka subay sigām anapu iya maka ns'llan ma salta' sigām anabbut ōn Panghū'tam.

15 Manjari itu, bang sigām angamu'-ngamu', bo' ahogot asal pangandol sigām ma
Tuhan, a'a inān kauli'an du. Niuli'an du iya e' Panghū', maka bang aniya' dusana,
niampun du.
16 Angkan yukku ma ka'am, magpasab'nnal kam pasal saga dusabi ni pagkahibi
bebeya'an si Isa Al-Masi. Amu'inbi isab tabang ni Tuhan ma sabab pagkahibi dangan
maka dangan, bo' supaya kam kauli'an. Bang a'a abontol angamu' ni Tuhan min deyom
atayna, abarakat to'ongan pangamu'na.
17 Si Nabi Elija e', manusiya' du buwat kitam. Bay iya anabbut Tuhan min deyom
atayna ma masa awal e', angamu' subay mbal angulan. Jari halam to'ongan aniya' ulan
am'ttak ni lahat inān ma deyom t'lluntahun maka tonga'.
18 Puwas e' bay iya angamu'-ngamu' pabalik subay aniya' ulan. Angulan magtūy, jari
magbuwa' saga tinanom.
19 Na, saga dauranakanku, abila aniya' min ka'am pasiha' min pandu' b'nnal, bo' aniya'
a'a dangan amowa iya ameya' ma pandu' b'nnal pabalik, ahāp ko' he'.
20 Tau'unbi itu ma deyom pikilanbi: sai-sai makabowa a'a dusahan ang'bba min
kasā'anna, lappasan e'na a'a dusahan inān bo' mbal pinehē' ni deyom nalka', ati
ta'ampun du paldusahanna aheka. *Wassalam*

1 PETROS

Pahati pasal sulat itu

Si Petros itu mulid si Isa Al-Masi min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay iya pinene' e' Panghū' Isa magnasihat lapalna. Ato'a na si Petros ma waktu kapanulatna sulat itu.

Bay pabeya'na sulat itu ni saga bebeya'an si Isa Al-Masi ya apulak-palit min lahat sigām porol. Bay sigām pininjala' e' saga a'a mbal magkahagad ma si Isa ati pinakaukanat ni kalahat-lahatan. Pinabeya'an sigām sulat itu e' si Petros bo' aniya' pamalasig atay sigām minsan ma deyom katiksa'an, supaya mbal ang'bba min pangandol sigām ma si Isa. Pinaentoman sigām pasal si Isa Al-Masi, pasal kamatayna maka kallumna pabīng, maka kabalikna ni dunya min sulga'. Angkanna sigām makaholat in sigām makasandal ma deyom kabinasahan, ati tantu sigām tinungbasan pahala' ma waktu kabalik si Isa Al-Masi.

Sulat Kaissana min si PETROS

1 Sulat itu min aku, si Petros, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Pasampayku sulat itu pi'ilu ni ka'am saga a'a bay tapene'na, ya maglihan-lihan ma dunya itu. Ilu kam apulak-palik ma kalahat-lahatan buwattina'an, ma sakalibut lahat Puntus, Galatiya, Kappadoke, Asiya, maka ma lahat Bitiniya.

2 Bay kam tapene' e' Mma'tam Tuhan min maksudna, jari suku'na na kam ma sabab hinang Rū Tuhan ya ma deyom ataybi. Tapene' kam supaya kam ameya' ma si Isa Al-Masi, bo' pinuwasan dusabi ma sabab laha'na.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay ma halam aniya' kulangna.

Kaholatantam Kallum Kakkal

3 Mahaldika' ni Tuhan, ya mma' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Aheya to'ongan ka'ase'na ma kitam, ya angkan kitam binuwanan kallum baha'u buwat sapantun a'a nianakan pabīng. Makaholat isab kitam pinakallum min kamatay, sabab ya du si Isa Al-Masi bay pinakallum isab min kamatayna.

4 Jari angagad na kitam pinaniya'an pusaka' ya tinau' e' Tuhan ma saga a'a suku'na. Tinau' e'na ma deyom sulga', ati maina'an mbal magka'at, mbal magkahalu', mbal magkapinda.

5 Nihampanan kam pahāp sabab min kawasa Tuhan, pagka kam angandol ma iya. Tantu kam nihampanan sampay ta'abutbi kasalamatan ya pinabukis ma llaw kahinapusan.

6 Angkan kam kinōgan minsan ma deyom susa ma dunya pinjaman itu, ma sabab katiksa'an indaginis ya kalabayanbi.

7 Pinaniya'an kam katiksa'an ilu bo' sinulayan pangandolbi bang b'nnal atawa ngga'i ka. Minsan bulawan, subay pinalabay min api bo' nila'anan l'mmi'na. Sagō' ahalga' lagi' pangandolbi min bulawan, sabab mbal anatas bulawan ni kasaumulan. Bang kam angandol sab'nnal-b'nnal, sinanglitan du kam maka minahaldika'an bang ta'abut llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi.

8 Alasa kam ma iya minsan halam ta'nda'bi. Maka minsan iya mbal ta'nda'bi ma buwattitu, angandol kam asal ma iya. Jari aheya sidda kakōganbi, mbal tasibahat,

9 sabab kaniya'an kam kasalamatan kakkal, ya kamaksuran pangandolbi.

10 Bay amikilan pahāp saga kanabihan ma masa awal e', bay angahangpat to'ongan pasal kasalamatan itu. Bay pinagbissala e' sigām kahāpan ya pinama-ka'am ma ahil jaman itu.

11 Pinatulunan sigām Rū Al-Masi, angkan sigām bay angabtang pasal kabinasahan ya subay kalabayanna, maka ma pasal sanglit-sahaya ma iya puwas kabinasahan e'. Jari sidda bilahi saga nabi inān makata'u bang sumiyan kat'kkana maka bang buwattingga kal'ngngananna.

12 Pinata'u sigām e' Tuhan in pakaradja'an bay pagbissala sigām inān ngga'i ka ma baran sigām, sagō' ma saga a'a ma tahun sinōng, hatina ma ka'am. Manjari ka'am na ya pinakale na e' saga a'a bay magnasihat lapal ahāp min kawasa Rū Tuhan ya pinatulunan sigām min sulga'. Minsan saga mala'ikat, bilahi to'ongan makahati ma pasal saga pakaradja'an itu.

Sinō' Kita Amanuyu' ma Ka'adilan

13 Angkan kam soho'ku subay pahatul-hatul ma deyom pamikilbi. Pahalli' kam, maka
holatunbi kahāpan ya pamuwan ka'am bang ta'abut na llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi.
14 Beya'unbi panoho'an Tuhan, sengorinbi onde'-onde' ahatul. Da'a parūlunbi
kanapsuhan ya bay kabiyaksahanbi waktu tagna', ma halam gi' aniya' kata'ubi.
15 Subay kam a'adil ma ai-ai hinangbi sabab a'adil asal Tuhan, ya bay anoho' ka'am
ameya' ma iya.
16 Sabab tasulat ma deyom Kitab bay bissala Tuhan, ya yuk-i, "Wajib kam sussi ma
kaulbi maka pi'ilbi, sabab aku itu mahasussi asal."
17 Angahukum Tuhan ma manusiya' kamemon, tinongoran kahinangan sigām
pakaniya-pakaniya ma halam aniya' papagbidda'na. Angkanna, pagga pangōnbi "Mma'"
ma Tuhan bang aniya' pangamu'-ngamu'bi, subay kam magmatāw ma iya t'ggolbi
pat'nna' ma dunya itu.
18 Kata'uwanbi du bang ai bay pamuwan e' Tuhan pangal'kkat ka'am min bay
kajarihanbi halam taga-pūs inān, ya kajarihan bay pang'bba ka'am e' kamatto'ahanbi.
Ngga'i ka alta' magkaka'at buwat bulawan atawa pilak ya bay pangal'kkat ka'am,
19 sagō' laha' Al-Masi ahalga', ya bay pabu'us ma kamatayna. Ibarat iya bili-bili halam
aniya' tamakna atawa salla'na, pagkulban pamapuwas dusatam.
20 Ya na itu asal pangahandak Tuhan ma iya ma halam gi' aniya' dunya, jari makapi'itu
na iya ma masa damuli itu, ma sababbi du.
21 Min hinang si Isa Al-Masi angkan kam angandol na ma Tuhan, ya bay amakallum
si Isa min kamatayna sampay amabangsa iya ma deyom kasahaya'an. Jari ahogot na
pangandolbi maka pangasabi ma Tuhan.
22 Na buwattina'an, pagka kam angisbat na ma pandu' kasab'nnalan, tabowa na kam
ang'bba min kasabulan kamemon bo' aniya' kasi-lasabi b'nnal ma pagkahibi bebeya'an
si Isa. Angkan kam soho'ku: maglasa-liyasahi kam min deyom ataybi.
23 Sabab ka'am ilu sali' sapantun onde' baha'u bay nianakan. In kapaganak ma ka'am
itu ngga'i ka min manusiya' ya magkamatay, sagō' min palman Tuhan. A'a baha'u na
kam sabab min kapagsab'nnalbi ma palman Panghū', ya makakallum ma manusiya'
maka mbal magkapinda.
24 Yuk ayat Kitab,
"Pinjaman sadja saga manusiya' kamemon, sapantun parang.
Kamemon kabantugan sigām sapantun sumping-sumping.
Angalanos du parang, magkapakpak du isab kasumpingan,
25 saguwā' anatas palman Panghū' salama-lama."
In palman Panghū' itu, ya na lapal ahāp bay panganasihat ka'am.

2

Al-Masi Dalil Batu Landu' Ahalga'

1 Angkan kam subay ang'bbahan kamemon kahinanganbi ajahil. Da'a kam magputing.
Da'a kam magbau'-bau' in ka'am ahāp bo' pa'in masi ala'at deyom ataybi. Da'a kam
angalindi, maka da'a kam angalimut sehe'bi.
2 Pasali' kam ni onde'-onde' baha'u nianakan, ya aruru' na pa'in. Ya du ka'am
subay angabut-ngabut angadji' palman Tuhan. Sali' dalil gatas ahāp ko' inān, ya
makapasangpot pangandolbi sampay ta'abutbi kasalamatanna,
3 pagka tananambi na bang buwattingga kahāp Panghū' ma ka'am.
4-5 Pasekot na kam ni si Isa, ya dalil batu allum ni kasaumulan. Pasekot kam bo'
kam pinagguna e' Tuhan pangahinanganna luma' pat'nna'an Rū-na. Pinaralil isab kam
ni batu allum, maka si Isa iya batu aheya pamahogotan luma' Tuhan. Bay tasulak si
Isa Al-Masi e' saga a'a, sagō' pinene' iya e' Tuhan sabab landu' ahalga' ma atayna. Jari
maina'an du kam ma luma' Tuhan maghinang ni iya min itikad abontol, buwat dalil
imam. Maina'an kam anukbal ni iya saga kapudjihanbi maka kahinanganbi ahāp. Jari
ka'amuhan iya ma panukbalbi sabab si Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi.
6 Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab:
"Aniya' batu landu' ahalga' tapene'ku,
pat'nna'ku nihinang papagan luma' ma da'ira Siyun.
Jari sasuku angandol ma iya
halam du aniya' kapagsusunanna."
7 Tantu ahalga' batu itu ma ka'am ya magpangandol ma si Isa. Saguwā' aniya' mbal
bilahi magkahagad, ya sinambat ma ayat Kitab dakayu', ya yuk-i,
"Ya batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
kinabā' halam aniya' gunana,

ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna.”
8 Maka aniya' gi' ayat dakayu', yuk-i,
“Ya ina'an batu parugtulan tape' a'a,
batu pamah'bba'an.”
B'nnal ko' he'. Mbal sigām magkahagad ma palman Tuhan pasal si Isa, ya po'on sigām
sali' dalil a'a makarugtul ni batu. Ya na tu'ud pangahandak Tuhan ma sigām.
9 Malaingkan tapene' kam e' Tuhan bo' kam tahinang kaimaman magsusultan, bangsa
sussi, a'a palsuku'an Tuhan. Nilinganan kam e'na paluwas min kalendoman, bo' papinda
ni kasawahanna makainu-inu. Tapene' kam bo' supaya patanyagbi pasal kahinangan
Tuhan ahāp makalandu'.
10 Ma waktu bay dahū inān ngga'i ka kam suku' Tuhan, sagō' a'a Tuhan na kam
ma buwattitu. Bay kam a'awam ma pasal ka'ase' Tuhan ma waktu palabay, saguwā'
tananambi na ka'ase'na.
11 Saga bagay kalasahanku, sali' kitam a'a liyu ma dunya itu sabab aniya' lahattam
saddī. Angkan buwattitu panganjunjungku ma ka'am: da'a to'ongan dūlinbi napsu
baranbi ala'at, sabab napsuta itu magsagga' asal maka kapameya'ta ma Tuhan.
12 Ya kal'ngngananbi subay ahantap sadja minsan kam ma deyoman saga a'a mbal
ata'uwan Tuhan. Minsan sigām bilahi anuna'an ka'am maghinang ala'at, ta'nda' e' sigām
saga hinangbi ahāp, ya po'on sigām ananglitan Tuhan ma llaw kapi'ituna.

Pagmalulus ma Pagnakura'an

13 Subay kam magpabeya' sadja ma saga a'a kamemon sasuku taga-kag'llal, ma sabab
Panghū' Isa ya pameya'anbi. Kaissana, beya'unbi panoho'an min sultan mahatinggi, ya
alanga min kamemon ma lahat itu.
14 Pasunu', beya'unbi panoho'an min saga gubnul, ya kabuwanan kapatut aminasa
sasuku maghinang ala'at, maka ananglit ma sasuku maghinang ahāp.
15 Sabab ya na itu kabaya'an Tuhan ma ka'am, hinangunbi kahāpan. Jari pag'nda' saga
a'a kulang panghati inān ma kahinanganbi, magtūy patambol bowa' sigām. Pahondong
sigām amūng-mūng karupangan.
16 Limaya na kam, maka ahāp isab. Saguwā' da'a kam anumagal in ka'am makajari
maghinang ala'at ma sabab limaya na. Ata Tuhan na kam, angkan kam limaya
maghinang panoho'anna sadja.
17 Pagaddatinbi manusiya' kamemon. Kalasahinbi pagkahibi magpangandol ma si Isa,
pagmatāwinbi Tuhan, pagaddatinbi sultan mahatinggi.

Si Isa Al-Masi ya Panunuran

18 Ka'am saga sosoho'an maghinang ma a'a, angalilla' sadja kam ma a'a ya paghinan-
ganbi. Ngga'i ka hal a'a ahāp kasuddahanna, a'a alasa ma ka'am ya subay pagaddatanbi.
Subay pagaddatinbi sigām minsan isab ab'ngngis.
19 Bang kam ganta' bininasa ma halam aniya' sā'bi paminasahan ka'am, bo' pa'in
sandalanbi ma sabab Tuhan ya paheyabi ma atay, kasulutan Tuhan ma ka'am.
20 Sagō' bang kam angimanan katiksa'an ya pinapagtongod maka hinangbi ala'at, mbal
kam patut sinanglitan. Sagō' bang kam anandal kabinasahan minsan bay makahinang
ahāp, kasulutan du Tuhan ma ka'am.
21 Ya na he' asal kabaya'an Tuhan ma ka'am, in ka'am subay asandal ma deyom
kabinasahan. Al-Masi ya panunuranbi sabab bay na iya anandalan kabinasahan ma
sababanbi. Pasali' kam ni iya.
22 Halam to'ongan iya bay makarusa,
halam iya bay makapah'lling puting minsan min t'dda.
23 Ma waktu bay kapamūng-mūng ala'at ma iya, halam iya bay anambung ala'at. Waktu
kapaminasa ma iya, halam iya bay ananggupan sai-sai. Gom pa'in pangandolna baranna
ni Tuhan ya abontol hukumanna.
24 Bay tinanggung e' si Isa karusahantam pagka amatay ma hāg pangalansangan ma iya,
supaya kitam ang'bba min dusatam bo' amanuyu' kahinangan abontol. Kauli'an kitam
ma sabab saga bakat bay tananamna.
25 Bay kam sali' sapantun bili-bili alungay min paglabayan, sagō' ma buwattina'an
pabibud na kam bo' pabeya' ma Al-Masi, ya angupiksa' ka'am sampay anganjagahan
nyawabi.

3

Pamandu' ma A'a Maglakibini

1 Ka'am saga kar'ndahan, subay sulutbi kabaya'an h'llabi. Manjari bang aniya' sigām
mbal gi' magsab'nnal ma lapal Tuhan, bo' pag'nda' sigām kaul-pi'ilbi ahāp du, minnē'
aniya' pagsab'nnalan sigām. Minsan sigām mbal bissalahanbi, tabowa sigām asulut
2 pag'nda' sigām ma kabontol itikadbi sampay ma pana'atbi ma Tuhan.
3 Mbal kam tahinang alingkat ma sabab pangari-ngaribi ma pangluwahanbi, buwat
saga pama'alti bu'unbi, maka pamulawanbi maka pan'mmekbi ahalga'.
4 Ya wajib tuyu'anbi bo' kam ahāp d'nda, subay addat ahāp. Bang kam ahongpot,
bang areyo' pangatayanbi, anatas du kamanisbi sampay ni kato'abi. Maka landu' ahalga'
kamanisbi buwattē' ma pang'nda' Tuhan.
5 Buwattē' isab kahinangan saga d'nda suku' Tuhan ma masa awal. Bay sigām
pasangdol ma iya, angkan sigām ahāp d'nda. Bay sinulut e' sigām kabaya'an h'lla sigām
6 buwat si Sara, h'nda si Ibrahim. Sinulut e'na kabaya'an h'llana, niōnan e'na
nakura'na. Na, ka'am saga d'nda ma buwattitu, bang ahāp hinangbi, maka bang kam
mbal aluhay pinakitāw, sali' kam dī tubu' si Sara.
7 Ka'am kal'llahan, subay ahāp akkalbi magpūn maka paghola'bi. Pagaddatinbi sigām
pahāp pagka alunuk baran sigām min baranbi, sabab sali'-sali' du kam pinahampitan
kallum taptap ma deyom sulga'. Bang buwattē' hinangbi halam aniya' makalimbit
pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.

Kabinasahan ma Sabab Hinang Ahāp

8 Ya na itu bissalaku katapusan ma ka'am, subay kam dauyunan kamemon,
magkannal-kiyannali. Sunurinbi addat magdanakan maglasa-liyasahi, ka'ase'inbi
pagkahibi ma areyo' pangatayanbi.
9 Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi la'at. Bang kam sinukna'an, da'a pellenginbi
sukna'. Ya pamalosbi ma sigām subay kahāpan sabab ya na kabaya'an Tuhan ma ka'am,
supaya kam pinusaka'an kahāpan.
10 Sabab tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Sai-sai bilahi ahāp palasahanna,
supaya tananamna waktu kasannangan,
subay pahondong maghimumungan ala'at,
subay mbal magbissala kaputingan.
11 Subay iya pataikut min hinang ala'at,
bo' maghinang ahāp.
Subay iya atuyu' magsulut maka kasehe'anna,
maka subay pagmatayanna kasannangan.
12 Sabab anganjaga du Panghū' ma saga a'a abontol,
kinale e'na pamanyabut sigām.
Sagō' sinagga' e'na saga a'a jahallis."
13 Halam aniya' angala'at ka'am bang kam atuyu' maghinang ahāp.
14 Maka minsan kam saupama pinuhinga' ma sabab hinangbi ahāp, aheya du
kakōganbi. Da'a kam atāw ma pananggup manusiya', da'a isab kam magkahanggawan.
15 Sagō' paheya'unbi Al-Masi ma deyom pangatayanbi, in iya tantu Panghū'bi. Subay
kam asakap sakahaba' waktu supaya kam makasambungan sai-sai atilaw ka'am bang
angay kam makatantu pinaniya'an kahāpan.
16 Sagō' subay ahanunut maka a'addat panambungbi. Subay abontol isab itikadbi bo'
magkaiya'an saga a'a ya anoway kahinanganbi ahāp ma sabab pameya'bi ma Al-Masi.
17 Bang Tuhan ya magkahandak, ahāp kam taluwa' kabinasahan ma sabab ahāp
hinangbi, bang pa'in da'a hinang ala'at.
18 Sabab bay amatay Al-Masi pinamint'dda ma sabab kamemon paldusahan manusiya'.
Ngga'i ka ma sabab dusa baranna, sabab halam aniya' dusana minsan dakayu'. Tu'ud iya
amatay supaya kam binowa maghāp maka Tuhan. Bay iya pinapatay sagō' pinakallum
e' Rū Tuhan.
19 Min Rū Tuhan isab angkan iya bay pehē' magmahalayak ni saga umagad ya bay
tinambolan e' Tuhan ma deyom ahirat.
20 Ya na ina'an umagad saga a'a bay mbal ameya' ma kabaya'an Tuhan waktu
kapangahinang adjung e' si Nū. Bay angagad Tuhan ma samantala' si Nū angahinang
adjung inān, ya aniya' ameya' ma iya. Saguwā' pagtumbuk latap, walu' du a'a bay
pasakat ni adjung bo' lappasan min latap.
21 Ya kalappas sigām min latap inān sali' paralilan kalappastam labay min bohe'
pagpandi ma waktu itu. Bang nihati pagpandi itu, ngga'i ka hinang pamala'an lumut
baranta saguwā' paltanda'an in kitam bay anganjanji' ni Tuhan min itikad abontol.
Manjari lappasan kitam sabab min kallum si Isa pabalik min kamatayna.

22 Wa'i na iya pehē' ni sulga' aningkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan. Mahē' na
iya magbaya' ma bangsa mala'ikat kamemon, maka ma ai-ai taga-kapatut atawa taga-
ga'osan ma deyom sulga'.

4

Kaul-Pi'il ya Makasulut Tuhan

1 Na, pagka Al-Masi bay makalabayan kabinasahan ma ginhawa-baranna, ya du ka'am
subay anengoran iya bo' kam sakap anandal kabinasahan. Sabab sai-sai angananam
kabinasahan buwattē', ang'bba na min katagihanna magdusa.
2 Jari puwas itu, sat'ggolbi maitu ma dunya, subay kam pinagagihan e' kabaya'an
Tuhan. Da'a na kam pinagagihan e' napsu maka baya' manusiya',
3 ya pinene' e' saga a'a ya mbal ata'uwan Tuhan. At'ggol bay kapaghinangbi kasabulan
makatamparasa, magba'is maka maglangohan. Sakahaba' waktu pagtipunbi maglami-
lami, landu' aheka bay inumbi. Bay kam pasumba isab ni ta'u-ta'u ya sammal ma
pang'nda' Tuhan. Sagō' sarang na.
4 Ma buwattina'an ainu-inu saga a'a bay sehe'bi waktu tagna' bang angay kam mbal
na palamugay ni sigām angandūlan napsubi. Angkanna kam binissalahan la'at e' sigām.
5 Saguwā' aniya' du waktu paharap saga a'a inān ni Tuhan angahaka pasal bay
kahinangan sigām. Asakap asal Tuhan angahukum binangsa manusiya', saga a'a masi
allum sampay a'a bay magpatayan.
6 Ya itu sababanna angkan lapal ahāp itu bay pinagnasihat sampay ni umagad saga a'a
magpatayan, bo' supaya sigām pinaniya'an kallum ma haddarat Tuhan, minsan sigām
bay pinalabayan hukuman ya pangangganta'an manusiya' pagma-dunya lagi'.
7 Sōng na kiyamat dunya itu, angkan subay ahāp sadja kōkbi. Subay ahantap e'bi
amikil bo' ahāp pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.
8 Maka ya na itu subay pahalga'bi min kamemon: maglasa-liyasahi kam to'ongan,
sabab bang kam maglasa sab'nnal-b'nnal tantu kam magampun-iyampuni minsan
painay heka kasā'anbi.
9 Bang aniya' saga pagkahibi bebeya'an si Isa ganta' pahapit ni luma'bi, da'a kam
magmusmud. Pa'iddahunbi sadja sigām min atay pote'.
10 Aniya' ma ka'am kapandayan bay pamuwan e' Tuhan pakaniya-kaniya. Jari
paggunahunbi kapandayanbi ilu panabangbi ni kasehe'an, sabab patut du bang ahāp
e'bi angangguna kata'u atawa kapandayan bay pangandol ma ka'am e' Tuhan.
11 Sai-sai apanday magnasihat, subay lapal min Tuhan ya pagnasihatna. Sai-sai
ata'u anabang ma sehe'na, subay iya anabang to'ongan min kosog bay pangahandak
iya e' Tuhan. Sabab minnē' pinaheya ōn Tuhan ma ai-ai hinangbi, pagka si Isa Al-
Masi ya pamanyabutanbi. Patut iya pinasuku'an kasahaya'an maka barakat sampay ni
kasaumulan. Amin.

Kabinasahan ma Sabab Kapameya'ta ma Al-Masi

12 Saga bagay kalasahanku, da'a kam kinobla'an ma sabab kabinasahan aheya ya
tum'kka panulayan ka'am, sabab maumu aniya' buwattē'.
13 Sagō' palasigunbi ataybi, sabab tananambi na kabinasahan buwat bay kalabayan
Al-Masi, jari aheya du kakōganbi bang pina'nda'an na sanglit sahayana ni kamemon.
14 Subay kam kinōgan bang kam pinamūng-mūngan ala'at ma sabab Al-Masi ya
pameya'anbi, sabab ilu pat'nna' ma ka'am Rū barakatan, ya na Rū Tuhan.
15 Bang kam taluwa' kabinasahan, subay halam aniya' sababanna, buwat saga bay
amapatay a'a, bay anangkaw, bay magpilliyu, atawa minsan bay palamud ma palkala'
a'a ngga'i ka lamudbi.
16 Sagō' bang kam pinananaman kabinasahan ma sabab Almasihin kam, da'a kam
aiya'. Magsukul sadja kam ni Tuhan ma sabab ōn Al-Masi ya pangōn ka'am.
17 Song na waktu panagna' hukuman Tuhan, sagō' kitam ma deyomanna ya nihukum
dahū. Bang buwattē' kahālanna, bang kitam suku'na pinat'nna'an hukuman, ai
kamaujuran saga a'a mbal magkahagad ma lapal ahāp ya min Tuhan?
18 Buwat yukna ma deyom Kitab,
"Bang a'a adil mbal agon lappasan,
luba'-lagi'na na a'a baldusa, ya mbal angisbat Tuhan!"
19 Angkanna, sai-sai kam angalabayan kabinasahan sabab iya na kahandak Tuhan
ma ka'am, pasangdan kam maghinang ahāp. Pangandolunbi isab baranbi ni bay
amapanjari ka'am, sabab tantu iya kapangandolan.

5

Pagmatto'ahan maka Onde' Baha'u

1 Aniya' isab pamituwaku ma saga pagmatto'ahan ya ma deyomanbi, sabab pagmatto'ahan isab aku. Mataku itu bay maka'nda' kabinasahan Al-Masi, maka aniya' du isab lamudku ma sinosōng bang iya pinabangsa na ma pang'nda' saga manusiya' kamemon. Ya na itu amu'ku ni ka'am:

2 Upiksa'unbi pahāp saga a'a bay pangandol ma ka'am e' Tuhan, ya sali' dalil bili-bili pinaipat ma ka'am. Ayarinbi sigām min kōg maka baya', sabab ya na itu kabaya'an Tuhan. Da'a kam subay nihagda. Ya pangupiksa'bi ma sigām subay ngga'i ka pagpilak, subay min kahilasanbi sadja.

3 Da'a pagmandahinbi saga a'a bay pama'atas ka'am, gom pa'in kam panunuran sigām.

4 Jari bang pi'itu pabalik si Isa Al-Masi, ya dalil nakura' magupiksa' bili-bili, landu' ahāp panungbasna ma ka'am. Ya tungbas inān mbal magkapinda kahāpna, sabab makahampit kam ma sahayana.

5 Na, ka'am isab saga l'lla abata' lagi', beya'unbi pamituwa pagmatto'ahanbi ilu. Subay areyo' pangatayanbi sabubi magtabang-tiyabangi, sabab yuk lling Kitab,

"Angatu Tuhan ma a'a alanga atayna,
sagō' tabangna sasuku areyo' atayna."

6 Angkan kam subay magpatireyo' ni Tuhan Sangat Kawasa, bo' kam pinalanga e'na bang ta'abut llaw bay pangangganta'na.

7 Tukbalunbi kasusahanbi kamemon ni Tuhan, sabab magka'inagon du iya.

8 Pahāpunbi pamikilbi, pajaga kam to'ongan. Sabab ilu bantabi nakura' saitan amiha ka'am. Sali' iya sapantun halimaw maglunsul na pa'in, kalu aniya' tapihana nil'kkob e'na.

9 Atuhunbi nakura' saitan ma ahogot pangandolbi ma si Isa, sabab kata'uwanbi ngga'i ka hal ka'am ya t'kkahan kabinasahan, sampay isab saga pagkahibi Almasihin ma kaluha'an dunya.

10 Sagō' aubus pa'in e'bi anandalan kabinasahan ma dai'-dai', binawi' du kam e' Tuhan sampay halam aniya' salla'bi. Pinatotog e'na imanbi, binuwanan du kam kosog bo' mbal apinda min pangandolbi ma iya. In iya Tuhan po'onan tatabangan. Pinagabbit kam e'na supaya kam pinabangsa ma deyom kasahaya'anna ya mbal magkapinda, pagka Al-Masi ya parakayu'anbi.

11 Sanglitantam Tuhan, ya sangat kawasa sampay ni kasaumulan. Amin.

Lapal Katangbusan

12 Si Silas bay anabangan aku anulat sulat apu'ut itu. Bang ma bistahanku in iya dakayu' danakantam tantu kapangandolan. Bilahi aku amahogot ataybi, ya po'on aku amabeya' sulat itu. Sugpatanku isab saksi'ku, in itu tatabangan sab'nnal-b'nnal deyo' bay min Tuhan. Da'a bbahinbi.

13 Amabeya' minsan la'a hal lapal sigām saga pagkahibi bebeya'an Al-Masi ya magsakaum maitu ma lahat Babilon, a'a tapene' e' Tuhan buwat ka'am. Ya du si Markus itu, ya itungku sali' anakku.

14 Magsiyum kam tanda' sin paglasabi dangan maka dangan.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannangan deyom atay, sasuku kam suku' Al-Masi. *Wassalam*

2 PETROS

Pahati Pasal Sulat itu

Bay tasulat sulat itu e' si Petros, mulid si Isa min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay pabeya'na sulatna ni saga Almasihin ya apulak-palit ma kalahat-lahatan. Ya minohot e' si Petros ma deyom sulat karuwana itu subay sinā' saga guru putingan maka pandu' bengkok ya pamandu' e' sigām. Bang ma pandu' sigām si Isa Al-Masi mbal na pabīng ni dunya, angkan saga jama'ana subay hal maglami-lami maka maghāp palasahan di-sigām.

Sinō' saga Almasihin inān e' si Petros subay amalut pahogot ma bay pamata'u sigām pasal Tuhan maka Panghū' Isa Al-Masi. Sabab in lapal inān bay pinasampay ni sigām e' saga a'a bay anganyata' baran Panghū' Isa sampay akale ma suwalana. Bang ma pamandu' si Petros, angkan halam makasaunu' Panghū' Isa pabīng pi'itu sabab angiman gi' Tuhan ma manusiya' kamemon minsan dusahan, "sabab mbal bilahi minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan min iya ni deyom nalka'."

Sulat Karuwana min si PETROS

1 Sulat itu deyo' min aku, si Simun Petros, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi ya kawakilan e'na magnasihat.

Pabeya'ku sulat itu ni ka'am kamemon angandol ma si Isa Al-Masi. In iya Tuhantam maka iya ya makalappas kitam. Min kabontolanna, ya angkan kitam kaniya'an pangandol itu. Manjari pangandolbi ilu maka pangandol kami itu mbal du magbidda', ahalga' sali'-sali'.

2 Mura-murahan, bang pa'in manglabi-labihan tatabangan maka kasannangan deyom atay ma ka'am, min pangita'ubi ma pasal Tuhan maka ma pasal Panghū'tam si Isa.

Pasal Pana'abbit maka Pamene' Tuhan

3 Min barakatna du, angkan kita kaniya'an ai-ai pamajatu kallumta maka pamahogot pangisbatta ma Tuhan, labay min Al-Masi ya bay amowa ka'am pinasuku'an kahāpna maka kabangsana.

4 Jari pamuwan na ma kitam saga janji' Tuhan, ya mamarahi ahāp maka ahalga'. Minnē' kitam makasengod ni kajarihan Tuhan, ati makapuwas kitam min kanapsuhan alumu' ya ma deyom dunya itu.

5 Ya itu sababanna angkan kam subay amanuyu' bo' supaya pinasugpat addat-tabi'at ahāp ni pangandolbi, ati addat-tabi'atbi pinasugpatan pangita'u.

6 Pangita'ubi subay pinasugpatan pamaggat napsu, ati pamaggatbi napsu subay pinasugpatan iman. Pangimanbi subay pinasugpatan pagta'at ni Tuhan,

7 ati pagta'atbi subay pinasugpatan lasa ma saga danakanbi bebeya'an si Isa, maka lasabi subay pinasugpatan lasa ni a'a kamemon.

8 Bang jukup itu kamemon ma ka'am sampay manglabi-labihan na, tantu ahāp kamattihanna ma ai-ai hinangbi, maka pasōng ta'ubi pasal si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

9 Saguwā' sai-sai halam kaniya'an bay pamūngku he', ibarat iya a'a kasamunan matana, mbal agon maka'nda'. Takalipatna na in iya bay sinussi min karusahanna tagna'.

10 Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakan, subay kam atuyu' to'ongan bo' atuman kapamene' Tuhan ma ka'am. Bang itu hinangbi na pa'in, mbal to'ongan kam ang'bba min pangandolbi tudju ni iya.

11 Minnē' kam binuwanan kapatut bo' kam sinagina pasōd ni deyoman pagparinta si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam Manglalappas. Taptap kapagbaya'na sampay ni kasaumulan.

12 Ya du ina'an sababanna angkan aku mbal pahali amaentoman ka'am, minsan kata'uwanbi na maka minsan ahogot na pameya'bi ma pandu' b'nnal ya ta'ā'bi.

13 Sababna, bang ma aku, patut kam paentomanku na pa'in sat'ggolku allum.

14 Kata'uwanku, mbal aku at'ggol maitu, sabab pinata'u aku e' si Isa Al-Masi Panghū'tam in aku song amole' lahat.

15 Angkan tukiranku pamandu'ku ma ka'am bo' supaya aniya' pangentomanbi ma ai-ai bay pamūngku bang aku amatay na.

Kasahaya maka Barakat Panghū' Isa Al-Masi

16 Ngga'i ka kissa luwas min akkal manusiya' ya pameya'an kami, waktu kapangahaka
kami ma ka'am pasal kabalik si Isa Al-Masi Panghū'tam ni dunya, maka pasal kawasana.
Mata kami ya bay maka'nda' sahayana maka kaheya'anna.
17 Mahē' asal kami waktu bay kapanambutna kamahaldika'an maka sahaya min
Tuhan ya Mma'na. Aniya' suwala bay pinakale ma iya luwas min haddarat Tuhan,
yuk-i, "Anakku ko' itu kalasahanku. Landu' aku kasulutan ma iya."
18 Baran kami bay makakale suwala he' amissala min deyom sulga', waktu kapagdon-
gan kami maka Al-Masi ni pussuk būd ya bay kamahē'an Tuhan.
19 Manjari itu, pagka ina'an bay tanyata' kami, makatantu kami in bay pagkallam saga
nabi pasal Al-Masi kapam'nnalan sadja du. Subay asipbi pahāp ya bay pinagkallam e'
sigām, sabab sapantun palita'an ko' inān asinag na pa'in ma deyom kalendoman, sampay
ni karai'-llawan, sampay ni waktu kasobang bitu'un maga.
20 Muna-muna, asipunbi pandu' ītu labi min kamemon: halam aniya' manusiya'
makapahati pasal pagkallam kanabi-nabihan ya tasulat ma deyom Kitab, bang hal min
baranna.
21 Sabab ya pinagkallam e' kanabi-nabihan itu ngga'i ka luwas min kahandak
manusiya'. Tu'ud sigām kapagbaya'an e' Rū Tuhan angkan makapaluwas lapal deyo'
min Tuhan.

2

Pasal Guru Mbal B'nnal

1 Ma waktu palabay inān aniya' saga a'a magnabi-nabi di-sigām bay patuwa' ni bangsa
kami. Damikiyanna isab ma ka'am, aniya' du patuwa' ma deyomanbi a'a maglaku-
laku in sigām guru, bo' pa'in mbal b'nnal pagguru sigām. Binowahan kam e' sigām
pandu' amaka'at pangandolbi ma si Isa. Pinaliluhan e' sigām Panghū'tam si Isa, ya bay
angal'kkat sigām min naja'. Sakadjap sadja mulka' ma saga a'a buwattē'.
2 Sagō' aheka a'a ameya'-meya'an sigām maghinang kasabulan makatamparasa. Ya he'
po'onna angkan binissalahan la'at bowahan kasab'nnalan ya pameya'antam.
3 Saga guru mbal b'nnal itu napsuhan sidda, angkan kam pinakalehan saga kissa bay
pahinang-hinang sigām, bo' kam kapanguntungan e' sigām. Sagō' in hukuman ma saga
a'a inān sakap asal sangay min awal. Mbal atuli mulka' ya tinagamahan sigām.
4 Minsan saga mala'ikat dusahan, halam sigām bay kina'ase'an e' Tuhan. Gom pa'in
nilarukan e'na ni nalka' ati kinabbat sigām maina'an ma deyom lendom bitu-bituhan,
bo' angalagaran llaw hukuman.
5 Damikiyanna isab saga a'a bay mbal magmatāw ma Tuhan ma masa awal e', halam
sigām bay kina'ase'an e' Tuhan, gom pa'in sigām pinatumbukan latap ma sakalingkal
dunya. Luwal disi Nū bay hampananna, iya maka sehe'na pitu' puhu'. Ma halam gi'
latap inān, bay ninasihatan e' si Nū ba'anan a'a inān pasal pangatayan sigām subay
pinabontol.
6 Bay tinunu' isab e' Tuhan da'ira Sodom maka Gomora, pangahukumna ma karusahan
saga a'a maina'an. Minnē' aniya' kapamintāngan saga a'a kasehe'an bang ai kamattihan
sasuku mbal angisbat Tuhan.
7 Hal si Lōt ya bay pinuwas e' Tuhan min saga da'ira inān. Bay ahantap addat-tabi'atna
angkan asasaw pikilanna e' saga a'a pangalanggal sara' maina'an, sabab hal magba'isan.
8 Bay iya pat'nna' ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ang'nda' ma palantara sigām, akale ma
himumungan sigām kahaba' llaw, ya po'on abakat atayna e' kala'atan sigām.
9 Kamattanan kitam min si Nū maka si Lōt in Panghū' ata'u angalappas min deyom
katiksa'an sasuku ameya' ma kabaya'anna. Ata'u isab iya anambolan saga a'a dusahan
ma deyom kabinasahan sampay ta'abut llaw hukuman.
10 Luba'-lagi'na na bang a'a magdūl-baya'an napsu sigām landu' asammal, maka mbal
magaddat ma sai-sai taga-pagbaya'.

Atawakkal makalandu' saga guru ngga'i ka b'nnal itu, maka mamarahi sidda
pagmalangkahi sigām. Mbal sigām magaddat ma saga bangsa sulga', gom pa'in
magtunggīng.
11 Labi aga'os maka akawasa saga mala'ikat min guru putingan itu, sagō' minsan
mala'ikat, mbal du amah'llingan la'at ma pagkahi sigām bangsa sulga' bang ta'abut
waktu kapangaharap sigām ni Panghū'.
12 Sagō' saga guru itu amah'lling pangkal ma mbal tahati e' sigām. Nihinang e' sigām
ai-ai makani-pikilan sigām, buwat hantang sattuwa talun ya halam taga akkal, hal
sinaggaw bo' pinapatay. Buwattē' isab kadal saga a'a buwattē', magmula du.

13 Katungbasan sigām kala'atan ma sabab kala'atan ya bay tahinang sigām. Ya
makahāp palasahan sigām bang magdūlan napsu sigām sampay ma mata mairan. Ya
na pa'in pagkōg-koyagan sigām bang angakkalan ka'am ma waktu kapagsalubi maka
sigām. Tinamakan kam e' sigām, binuwanan kamaruhan.
14 Tagihan sigām ang'nda'-ng'nda' ma saga d'nda ya pagba'isan sigām, mbal to'ongan
sinumu magdusa. Binidjakan e' sigām ni kala'atan saga a'a mbal ahogot pangandolna.
Kabiyaksahan sigām maghawa napsu ma indaginis. Pagmulka'an Tuhan saga a'a inān!
15 Bay na sigām pasaddī min pal'ngnganan abontol, alopas na min paglabayan. Ya
panununran sigām nabi bay ma masa awal, ōnna si Bala'am anak si Beyor. Si Bala'am he'
bay bilahi tinambahan sīn ma sabab kahinanganna ala'at,
16 sagō' pinabukagan iya e' kura' ma sabab dusana. Kura' he' bay magsuwala buwat
suwala manusiya', angkan halam kalandu'an e' si Bala'am karupanganna.
17 Halam aniya' pūs pagguru saga a'a itu. Sali' sigām sapantun tuburan bohe' at'ggang,
atawa gabun tabowa paleyang e' baliyu. Aniya' lahat tinagamahan sigām e' Tuhan ma
lendom bitu-bituhan.
18 Bowa'an sidda sigām, pangangabbu, sagō' halam aniya' pūs bissala sigām.
Niumpanan e' sigām saga a'a baha'u bay ang'bba min kasā'an ya kabiyaksahan pagkahi
sigām. Pinabilahi sigām angandūlan baya' napsu sigām makatamparasa.
19 Bang ma janji' saga guru itu, limaya sasuku ameya'-meya'an hinang buwattē'. Sagō'
ya b'nnalna, sali' sigām banyaga' kapagagihan e' napsu angkan sigām subay maghinang
kasabulan.
20 Saupama a'a bay makapuwas min kalumu'an dunya pagka si Isa Al-Masi
Panghū'tam ya pangandolanna, bang iya tajallat pabīng maghinang kalumu'an bay
bbahanna, luhūy ala'at kahālanna damuli min bay dahū.
21 Bang sigām bay ata'u ma kal'ngnganan ya amowa ni atay abontol, bo' bay pataikut
min panoho'an deyo' min Tuhan, ahāp lagi' sigām halam bay makata'uwan panoho'an
e'.
22 Taluwa' sigām lling bay min kamatto'ahan, ya yuk-i, "Ero' bay angutta', pabīng
amangan utta'na," maka itu gi', "Bawi bay pinandi, pabīng magtūy paloblob ni
kapisakan."

3

Pasal Llaw Kapabalik Panghū' Isa

1 Saga bagay kalasahanku, kaminduwaku na anulat ni ka'am. Ya maksudku ma sulat
dahū sampay ma sulat ītu, subay amaentoman ka'am pasal bay ta'anadbi tagna', bo'
supaya abontol e'bi amikil ma halam aniya' simbugna ala'at.
2 Entomunbi bay pinagkallam e' kanabi-nabihan ma masa awal, sampay panoho'an
deyo' min si Isa Panghū'tam Manglalappas. Bay kam pinandu'an pasal panoho'an inan
e' saga a'a kawakilan si Isa.
3 Ya na itu subay hatiunbi dahū min kamemon: ma kahinapusan masa itu aniya'
patuwa' ni deyomanbi saga a'a tagihan ameya' ma napsu sigām. Niudju' kam e' sigām,
yuk-i,
4 "Angay halam tatuman ya bay janji' si Isa pasal kapi'ituna pabīng? Amatay na
saga kamatto'ahan kami, sagō' masi na pa'in pa'atol dunya itu maka kakaya'-kaya'anna.
Halam aniya' apinda ma dunya itu sangay min waktu bay pamapanjari!"
5 Tu'ud panu'uran e' saga a'a angudju' itu, angkan sigām mbal angentom ma bay
hinang Tuhan ma awal tagna'. Angallam iya mint'dda, magtūy paniya' langit maka
dunya. Pinatuwa' gintana'an min deyom bohe', bo' bohe' du bay pangahinang iya.
6 Min bohe' du isab angkan nilatapan dunya bay waktu awal e', pinaka'at e' Tuhan.
7 Min pagkallam Tuhan isab, ya angkan umbanganna langit maka dunya ma buwattitu,
bo' supaya tinunu' bang ta'abut llaw pangahukumna ma saga manusiya' ya mbal bilahi
magta'at ni iya. Ya na ko' ina'an llaw kapamutawan sigām min Tuhan.
8 Saga bagay, da'a takalipatunbi ītu: dang'llaw maka dangibu tahun sali' du t'ggolna
bang ma bistahan Panghū'.
9 Bang ma pangannal kasehe'an at'ggol e' Panghū' anuman bay panganjanji'na. Sagō'
ngga'i ka. Tu'ud iya pasangdan angimanan ka'am sabab mbal iya bilahi bang aniya'
minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan min iya. Ya kabaya'anna in manusiya'
kamemon subay apinda pikilanna sampay ang'bba min dusana.
10 Saguwā' patagha' sadja ya Llaw Panghū'tam, buwat kat'kka a'a panangkaw.
Palanyap du langit ma llaw du ina'an, maka akosog sidda lagublubna. Ahansul e'

api kamemon bay paniya' ma diyata' ayan. Pahalam isab dunya itu sampay kakaya'-
kaya'anna kamemon.
11 Na, pagka kata'uwanbi in ai-ai kamemon itu pinahalam du ma sinosōng, kira-
kirahunbi to'ongan pasal kajarihanbi bang buwattingga bowahanna. Subay kam
amuspus bo' asussi pangatayanbi maka halam aniya' salla'bi,
12 ma salta' kam angalagaran llaw kapi'ituna inān. Subay kam patukid isab maghinang
ai-ai pamahinang ka'am, bo' tasa'ut kapi'ituna. Ya na ina'an llaw pangahansul saga lapis
langit ma deyom api, llaw isab panunaw ai-ai kamemon bay ma diyata' ayan, sabab min
pasu'na.
13 Saguwā' kitam itu, angalagaran gi' panganjanji' Tuhan, hatina langit baha'u maka
dunya baha'u ya paglahatan ka'adilan.
14 Angkanna, saga bagay, sat'ggol kam angalagaran llaw ina'an-i, patukid kam
bo' supaya halam aniya' tamak atawa la'at tabāk ma pangatayanbi, hinabubi isab
magda'atay maka Tuhan.
15 Da'a bistahunbi in Panghū' alallay pagka tangguhanna hukuman. Tu'ud iya
angimanan bangsa manusiya' sabab kabaya'anna subay aniya' waktu kapang'bba sigām
min dusa ati bo' lappasan min mulka' sinōng. Buwattē' du isab bay panulat ni ka'am e'
si Paul, dakayu' danakantam kinalasahan. Tulun min Tuhan asal pangita'una anulatan
ka'am buwattē'.
16 Atayudtud du isab sulat si Paul kamemon bang harap ni pakaradja'an sinōng
inān. Sagō' aniya' lapal sulatna ahunit nihati, ya pinabengkok e' saga a'a akulang ma
panghatina maka ma pangandol, buwat kapamabengkok sigām ma ayat Kitab kasehe'.
Tantu sigām minulka'an.
17 Saga bagay, bay na kam kabanda'anku pasal pakaradja'an itu. Angkan kam soho'ku
pajaga bo' kam mbal tabowa apinda min kahogot pangandolbi. Da'a beya'-beya'unbi
kasā'an saga a'a asabul ilu,
18 sagō' pasōngunbi pangandolbi ma tatabangan si Isa Al-Masi Panghū'tam Manglalap-
pas. Pasōngunbi isab ta'ubi ma pasalanna. Patut iya pinasuku'an kamahaldika'an, min
waktu itu sampay ni kasaumulan! Amin. *Wassalam*

1 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Si Yahiya itu bay dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa, ya sinō' magnasihat lapalna. Ato'a na si Yahiya ma waktu kapanulatna t'llu sulat itu.

Ya sulat si Yahiya dahū itu bay pinasampay ni kamemon a'a magpangandol ma si Isa ma kalahat-lahatan. Aheka a'a ma masa ina'an bay magpandu' kaputingan. Yuk sigām kasehe' in si Isa ngga'i ka Anak Tuhan, hal manusiya' kono'. Yuk kasehe'an isab in Anak Tuhan halam bay magpabaran manusiya', hal bay magpasalupa pi'itu. Aniya' isab pamandu' sigām saddī.

Pinasawa e' si Yahiya ma sulat itu in si Isa b'nnal Anak Tuhan maka b'nnal isab iya manusiya'. Binanda'an isab saga jama'a si Isa, sinō' sigām angandongdong to'ongan bang aniya' pandu' takale e' sigām, magsali' maka bay pandu' min si Isa Al-Masi atawa mbal. Jari bang pandu' ngga'i ka b'nnal subay tinangkisan.

Pinasawa maitu pasal saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi sampay alasa ma Tuhan Mma'na: subay sigām alasa isab ma pagkahi sigām manusiya'.

Sulat Kaissana min si YAHIYA

1 Sulatanta kam pasal si Isa Al-Masi, ya palman pamo'onan kallum. Min awal tagna' asal palman itu. Bay iya takale kami, bay iya ta'nda' maka mata kami. Tatanding iya maka ka'ntanan e' kami.

2 Bay na palahil ya niōnan Po'onan Kallum. Bay iya ta'nda' kami, jari kami itu saksi'na angkan kami angahaka'an ka'am ma pasalna, ya amuwan kallum kakkal. Bay iya ma Mma'na Tuhan asal min ka'asalna, bo' bay pa'nda' ni kami.

3 Jari in bay ta'nda' maka takale kami, ya na he' pamata'u kami ni ka'am bo' supaya kam pauyun ma kami magda'atay maka Mma'tam Tuhan sampay anakna si Isa Al-Masi.

4 Sulatanta kam sulat itu bo' supaya ajukup kakoyagantam.

Tuhan Ya Po'onan Karanta'an

5 Ya na itu lapal bay takale kami min si Isa Al-Masi, lapal pangahaka kami ma ka'am: in Tuhan asal po'onan kasawahan. Halam aniya' kalendoman ma kajarihanna minsan dangkuri'.

6 Angkan ko', bang kita ganta' magpa'in in kita da'atay maka Tuhan bo' masi kita ma deyom kalendoman dusa, putingan kita pagka mbal ameya' ma kasab'nnalan.

7 Kakkal Tuhan ma deyom karanta'an, jari bang kita pasengod ni iya pataptap ma karanta'an, da'atay kita. Maka sinussi kita min dusata kamemon sabab min laha' si Isa Anak Tuhan.

8 Abila yukta halam aniya' dusata, angakkalan kita di-ta maka halam aniya' kasab'nnalan ma deyom kajarihanta.

9 Sagō' bang kita magpasab'nnal ni Tuhan pasal paldusahanta, tantu kita niampun. Sinussi isab kita min kala'atanta kamemon sabab tinuman e' Tuhan janji'na, maka abontol kahinanganna.

10 Bang yukta in kita halam bay makarusa, sali' pahiputingta Tuhan, ati halam pasobsob lapal palmanna ni deyom atayta.

2

Aniya' Amogbogan Kita ma Haddarat Tuhan

1 Saga anak-mpuku, sulatanta kam sulat itu supaya kam mbal magdusa. Malaingkan bang aniya' ganta' makarusa, aniya' du amogbogan kita ma alopan Tuhan, ya na si Isa Al-Masi, ya A'adil.

2 Baran Al-Masi bay tahinang pagkulban pangampunan dusatam. Maka ngga'i ka dusatam hal, sampay dusa manusiya' kamemon ma dunya itu.

3 Bang beya'ta panoho'an Tuhan, minnē' kita makatantu in kita ata'uwan iya.

4 Bang aniya' ganta' magpa'in in iya ata'uwan Tuhan bo' mbal beya'na panoho'anna, a'a inān putingan maka halam aniya' kasab'nnalan ma deyom kajarihanna.

5 Saguwā' sasuku ameya' ma lapal palman Tuhan, tantu ajatu lasa Tuhan ma kajarihan a'a inān. Bang kita makarakayu' sab'nnal-b'nnal ma Tuhan, buwattitu pangilahanna:

6 sasuku ah'lling in iya pataptap ameya' ma Tuhan, panunuranna kaul-pi'il si Isa waktu kamaituna lagi' ma dunya.

Panoho'an Baha'u

7 Saga bagay kalasahanku, ngga'i ka panoho'an baha'u ya panulatku itu ma ka'am.
Panoho'an tagna' gi' ko' itu, ya bay ma ka'am sangay min katagna' kapagkahagadbi ma
Al-Masi, hatina lapal pagnasihat ya bay takalebi.
8 Saguwā' minsan bay at'ggol ma ka'am, patut niōnan panoho'an baha'u sabab
manyatakan kab'nnalna ma kajarihan Al-Masi maka ma kajarihanbi. Anginut na
palabay kalendoman, anahaya na in sawa b'nnal.
9 Sasuku magpina'in in iya ma deyom karanta'an, bo' kab'nsihanna na pa'in pagkahina
bebeya'an si Isa, masi iya ma deyom kalendoman sampay ni kabuwattituhan.
10 Sagō' sasuku alasa ma pagkahina, karanta'an iya pataptapanna, maka halam aniya'
makabowa iya angahinang dusa.
11 Sagō' masi gi' ma deyom kalendoman sasuku ab'nsi ma pagkahina. Mbal
kata'uwanna bang pi'ingga ya patudjuhanna sabab abuta iya e' kalendoman.
12 Sulatanta kam, saga anak-mpuku,
sabab ta'ampun na dusabi min ōn Al-Masi.
13 Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi, ya min katagna' awal.
Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab tara'ugbi nakura' saitan, ya patila'atun.
Sulatanta kam isab, saga anak-mpuku,
sabab kata'uwanbi na Mma'bi Tuhan.
14 Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi,
ya bay asal min katagna' awal.
Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab akosog kam maka pat'ttog palman Tuhan
ma deyom pangatayanbi.
Tara'ugbi isab nakura' saitan, ya patila'atun.
15 Da'a panuyu'inbi dunya pinjaman itu maka kahinanganna, sabab mbal alasa ma
Mma'tam Tuhan sasuku amanuyu'an kahinangan dunya itu.
16 Sabab ngga'i ka min Tuhan saga kahinangan dunya itu: buwat saga napsutam ala'at,
maka ai-ai kinarandaman mata, maka ai-ai pagmalangkahian manusiya'. Luwas ko' itu
min alam dakayu'.
17 Palabay du alam itu maka kanapsuhanna, sagō' sasuku maghinang kabaya'an Tuhan
allum sampay ni kasaumulan.

Banta Al-Masi

18 Saga anak-mpuku, song na patobtob dunya itu. Bay na kam kahaka'anku, aniya'
banta Al-Masi palahil pi'itu. Aheka na isab pi'itu buwattina'an amantahan iya, angkan
kata'uwanta asekot na katapusan dunya itu.
19 Bay palamud saga banta inān ma kitam tagna', sagō' wa'i na sigām pasaddī sabab
ngga'i ka dambeya'an to'ongan maka kitam. Bang bay sigām b'nnal dambeya'an maka
kitam, bay du sigām pataptap ma kitam. Sagō' pasaddī na sigām bo' mattan in sigām
ngga'i ka min pameya'antam.
20 Aniya' bay pamatulun ni ka'am e' Mahasussi, angkan ka'am kamemon taga-
pangita'u.
21 Ya po'on aku anulat itu ni ka'am, ngga'i ka ma sabab kam a'awam pasal pandu'
b'nnal, sagō' ma sabab kasakupanbi na. Kata'uwanbi isab, halam aniya' puting paluwas
min kasab'nnalan.
22 Na, sai bahā' putingan? Ya amina'in in si Isa ngga'i ka Al-Masi tapene' e' Tuhan.
Banta Al-Masi in a'a putingan he', sinulak e'na Tuhan maka Anakna.
23 Sabab sai-sai anulak si Isa Anak Tuhan, tasulakna isab Tuhan. Maka sai-sai angaku
si Isa in iya Anak Tuhan, ina'an isab Tuhan Mma' ma a'a inān.
24 Angkan kam amay-amayanku: pasobsobunbi lapal bay takalebi tagna' ni deyom
panahu'anbi. Bang tau'bi pahogot, kakkal du kapagdakayu'bi maka Anak Tuhan maka
Mma'na.
25 Panganjanji' Al-Masi ko' itu ma kitam, hatina kallum taptap ni kasaumulan.
26 Angkan buwattē' panulatku ma ka'am bo' tata'ubi pasal saga a'a ya bilahi amowa
ka'am pasaddī min kasab'nnalan.
27 Sagō' pat'ttog ma ka'am ya bay pamatulun e' Al-Masi, mbal kam magkagunahan
pandu' min sai-sai. Sabab kapandu'an na kam e' Rū Sussi ya pamatulun ma ka'am,

maka b'nnal sadja pamandu'na, ngga'i ka puting. Jari beya'unbi pamandu'na bo' supaya kam taptap ma Al-Masi.

Panganak Tuhan

28 Na, saga anak-mpuku, pataptap kam ma Al-Masi bo' kam mbal tināw ma waktu kabalikna, ati mbal magkaiya'an pa'alop ma iya bang ta'abut llaw kapi'ituna pabīng.
29 Pagka kata'uwanbi in Al-Masi asal adil, kata'uwanbi sasuku maghinang ka'adilan tahinang anak Tuhan isab.

3

Saga Panganak Tuhan

1 Mbal tapula'-pula' lasa Mma'tam ma kitam. Min kaheya lasana angkan kitam niōnan anak Tuhan na. B'nnal isab, anak Tuhan na kitam. Mbal ata'uwan Tuhan kaheka'an a'a ma dunya itu, angkan kitam mbal takilā e' sigām.
2 Saga bagay kalasahanku, anak Tuhan kitam buwattina'an, bo' halam gi' pinabukis bang buwattingga kasōngantam. Daipara kata'uwantam, bang pabīng na Al-Masi, makasali' kitam ni iya sabab maka'nda' kitam pangluwahanna.
3 Jari sai-sai aniya' holatanna buwattē', sinussi e'na pangatayanna bo' pasali'na ni kasussi Al-Masi.
4 Makalanggal sara' Tuhan sasuku makahinang dusa, sabab in niōnan dusa itu sali' du maka langgal sara'.
5 Kata'uwanbi bang ai mohotna angay palahil Al-Masi ni dunya. Bay iya pi'itu amuwasan paldusahan manusiya', sagō' halam to'ongan aniya' dusa ma iya.
6 Jari mbal kasangdanan magdusa sasuku taptap ma Al-Masi. Malaingkan sasuku angandusa na pa'in, halam bay takilāna Al-Masi, halam isab kata'uwanna.
7 Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' sai-na. Sasuku maghinang kabontolan a'adil asal, sali' Al-Masi.
8 Sasuku angandusa na pa'in, suku' iya ma nakura' saitan, sabab saitan e' bay magdusa asal sangay min awal tagna'. Angkan Anak Tuhan bay palahil pi'itu ni dunya, bo' paka'atna kahinangan nakura' saitan e'.
9 Mbal maghinang dusa sasuku tahinang anak e' Tuhan, sabab ina'an kajarihan Tuhan ma deyom pangatayanna. Mbal iya makasangdan magdusa sabab Tuhan ya pag'mma'anna.
10 Aniya' pagbidda'an saga anak Tuhan maka anak nakura' saitan angkan tasilangtam. Sasuku mbal angahinang kabontolan maka mbal alasa ma pagkahina, mbal kaōnan anak Tuhan.

Pasal Paglasa-liyasahi

11 Ya itu lapal nasihat bay takalebi, tagna' kapameya'bi ma Al-Masi: in kitam subay maglasa-liyasahi.
12 Da'a subay panunurantam si Kabil, ya bay amapatay siyalina l'lla. Suku' saitan Patila'atun iya, sabab ala'at asal bay kahinanganna, bo' arapun abontol bay kahinangan siyalina he'.
13 Da'a kam ainu-inu, saga danakan, bang kam kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu.
14 Kata'uwanbi kahālantam tagna', sapantun kitam a'a magpatayan, sagō' papinda na kitam min kamatay tudju ni kallum. Angkan kata'uwantam, sabab alasa na kitam ma pagkahita bebeya'an Al-Masi. Paddas ma deyom kamatay sasuku mbal alasa.
15 Sasuku ab'nsi ma pagkahina, a'a inān sali' pamomono'. Maka kata'uwanbi asal, bang a'a amono' pagkahina manusiya' halam iya bay kaniya'an kallum kakkal.
16 Min Al-Masi ya kata'uwantam dī lasa bang buwattingga, sabab bay pinaglilla' e'na kallumna ganti'tam. Maka ya du kitam, subay kitam magmalilla' amatay ma sabab saga pagkahitam jama'a Al-Masi.
17 Bang saupama aniya' a'a taga-kaniya' maka'nda' pagkahina ma deyom kasigpitan bo' mbal ka'ase'anna, painay e'na alasahan Tuhan?
18 Saga anak-mpuku, da'a kitam alasa hal min kuwit bowa'ta. Subay min atay-pote' maka min itikad abontol maka min kahinangan b'nnal.
19 Jari bang kita alasa ma pagkahita min deyom atay, minnē' kita manantuhi in kita beya' du ma kasab'nnalan, ati ahantap pangatayantam ma alopan Tuhan.
20 Minsan aniya' amadlak ni ataytam pasal bay dusata tagna', mbal kita sakit asusa sabab alalom gi' pangita'u Tuhan min ai-ai tananam e' itikadta. Kasakupan e' Tuhan ai-ai kamemon.

21 Angkanna, saga bagay kinalasahan, bang halam aniya' salla' atawa dusa tananamta
ma deyom pangatayanta, mbal kita tināw ma matahan Tuhan.
22 Makasambut kita min iya ai-ai amu'ta sabab beya'ta saga panoho'anna. Hinangta
isab ai-ai makasulut atayna.
23 Ya na itu panoho'anna: subay kita magkahagad ma ōn Anakna si Isa Al-Masi, maka
subay maglasa-liyasahi isab buwat bay panoho'an kita.
24 Pataptap du ma Tuhan sasuku maghinang panoho'anna, maka pataptap isab Tuhan
ma iya. Angkan kata'uwanta in Tuhan pataptap na ma kita, ma sabab Rū ya bay
pat'nna'na ma deyom pangatayanta.

4

Tatabun Pahāp saga A'a Magnabi-nabi

1 Saga bagay kalasahanku, bang aniya' a'a amūng in iya bay katulunan e' Rū Tuhan,
da'a iya kahagarunbi magdai'-dai'. Subay tatabunbi dahū bang b'nnal min Tuhan ya
pasangon ma iya. Sabab aheka na saga a'a bay paluwas ni kaluha'an dunya maglaku-
laku in sigām nabi, bo' ngga'i ka.
2 Buwattitu ya pangilāhanbi saga a'a bang b'nnal bay patulunan Rū Tuhan: sasuku
angaku in si Isa Al-Masi bay pi'itu magbaran manusiya', min Tuhan iya.
3 Sagō' sasuku mbal angaku buwattē', ngga'i ka Rū Tuhan ya pasangon ma iya.
Min banta Al-Masi ko' inān, ya yukku ma ka'am song palahil pi'itu. Itiya' na iya ma
buwattina'an.
4 Sagō' ka'am ilu, saga anak-mpu, suku' Tuhan na. Tara'ugbi saga nabi ya ngga'i ka
b'nnal ma sabab Rū Tuhan ma deyom pangatayanbi ilu. Akawasa gi' Rū Tuhan ya bay
pasangon ma ka'am min sai-sai ma dunya itu.
5 Suku' ma dunya itu saga nabi putingan inān, angkan niasip pandu' sigām e' saga a'a
ma dunya.
6 Saguwā' suku' Tuhan asal kitam, ati sai-sai ata'uwan Tuhan angikut kitam du. Mbal
angikut saga a'a ya ngga'i ka suku' Tuhan. Minnē' kapandogahanta pamandu' a'a, bang
min Rū kasab'nnalan ka atawa min saddī.

Tuhan Po'onan Lasa

7 Saga bagay kalasahanku, subay kitam maglasa-liyasahi sabab min Tuhan asal lasa
kamemon. Anak Tuhan sasuku alasa, maka kata'uwanna Tuhan.
8 Sasuku mbal alasa, mbal kata'uwanna Tuhan sabab Tuhan ya po'onan lasa kamemon.
9 Buwattitu ya kamattanan lasa Tuhan ni kitam: bay soho'na Anakna tunggal pi'itu ni
dunya supaya kitam pinaniya'an kallum kakkal.
10 Ya itu dī lasa: lasa Tuhan ma kitam, ngga'i ka lasatam ma Tuhan. Min lasana
angkan soho'na Anakna pi'itu ni dunya pinapatay hantang pagkulban bo' supaya aniya'
pangampunan dusatam.
11 Saga bagay kalasahanku, pagka buwattē' lasa Tuhan ma kitam, wajib kitam subay
maglasa-liyasahi.
12 Halam aniya' a'a bay maka'nda' luwa Tuhan, malaingkan bang kitam maglasa-
liyasahi, pataptap du Tuhan ma kitam ati pinasampulna' lasana ma deyom kajarihan-
tam.
13 Ya na itu pamandogahantam angkan kata'uwantam in kitam pataptap na ma Tuhan,
maka iya ya pataptap isab ma kitam: itiya' Rū-na bay pamuwan e'na bo' pat'nna' ma
deyom pangatayantam.
14 Bay ya ta'nda' kami, maka kami isab saksi' in si Isa bay sinō' pi'itu e' Mma'na Tuhan
bo' kalappasanna manusiya' kamemon.
15 Sasuku magpasab'nnal in si Isa Anak Tuhan, pataptap du Tuhan ma a'a inān, maka
iya isab pataptap ma Tuhan.
16 Pasangdolantam lasa Tuhan ya kata'uwantam asal.

Tuhan ya po'onan lasa, jari sasuku pasangdan alasa ma Tuhan maka ma pagkahina,
pataptap iya ma Tuhan, maka Tuhan isab pataptap ma iya.
17 Pinasampulna' lasatam supaya kita mbal agawa bang ta'abut llaw pangahukum
Tuhan ma manusiya'. Mbal kita tināw sabab sali' du kahālantam ma dunya itu maka
kahālan Al-Masi.
18 Bang b'nnal to'ongan lasata, mbal du kalamuran tāw, sabab bang tinubus na lasata
pahalam tāwta. Sasuku masi makananam tāw halam gi' asampulna' lasana, sabab tināw
iya bininasa e' Tuhan.
19 Angkan kitam alasa ma Tuhan sabab dahū iya bay alasahan kitam.

20 Bang aniya' ganta' amūng in iya alasa ma Tuhan bo' masi kab'nsihanna pagkahina, putingan a'a inān. Sabab bang mbal kalasahanna pagkahina ya ta'nda'na, daka buwattingga e'na alasahan Tuhan ya halam ta'nda'na.
21 Ya na itu panoho'an Al-Masi ma kitam: sasuku alasa ma Tuhan subay alasa isab ma pagkahina.

5

Da'ugantam min Kala'atan Dunya

1 Sasuku magkahagad in si Isa asal Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, a'a inān anak Tuhan. Bang kita alasa ma a'a, kalasahanta isab anakna.
2 Minnē' kata'uwantam, bang kita alasa ma Tuhan maka bang beya'ta isab panoho'anna, tantu kita alasa ma panganakna.
3 Hatina bang kita sab'nnal alasa ma Tuhan, subay beya'ta panoho'anna. Maka panoho'anna mbal sakit abuhat.
4 Sabab sasuku kita bay tahinang anak e' Tuhan, tara'ugta na sasat dunya itu. Min pangandolta ma Al-Masi ya angkan kita makapanganda'ug.
5 Jari sai lagi' ya makara'ug min kala'atan dunya itu? Luwal sasuku ya amarassaya ma si Isa, ya Anak Tuhan.

Saksi' Pasal si Isa Al-Masi

6 Si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya labay min bohe' maka laha'. Ngga'i ka hal bohe', sagō' laha' isab bay kamatayanna. Rū Tuhan ya anaksi' sabab in iya po'onan kasab'nnalan.
7 Manjari maguyun t'llu saksi' itu:
8 Rū Tuhan, maka bohe', maka laha'.
9 Magkahagad kita bang saksi' min manusiya', sagō' akosog lagi' saksi' min Tuhan sabab saksi' Tuhan ko', ya bay pangallamna pasal Anakna.
10 Manjari sasuku amarassaya ma Anak Tuhan, aniya' isab saksi' ma deyom itikadna. Sagō' sasuku mbal amarassaya ma Tuhan, amahiputing iya ma Tuhan pagka halam kahagadna panaksi' ya bay pamuwan e' Tuhan pasal anakna.
11 Ya na itu lapal saksi' min Tuhan: Tuhan ya bay amuwanan kitam kallum kakkal ni kasaumulan, maka kallum kakkal itu bay min Anakna.
12 Sasuku parakayu' to'ongan ni Anak Tuhan, ma iya asal kallum itu. Sasuku isab halam makarakayu', halam aniya' kallumna kakkal.

Pasal Kallum Kakkal

13 Sulatanta kam bo' kata'uwanbi in ka'am taga-kallum kakkal salama-lama, sasuku kam amarassaya ma Anak Tuhan.
14 Halam aniya' hawal-hawaltam paharap ni Tuhan, sabab tantu kinale ai-ai panabbuttam bang pa'in min kahandakna.
15 Kata'uwantam isab, tantu kitam pinaniya'an ai-ai bay panabbuttam.
16 Bang aniya' maka'nda' danakanna magdusa bo' ngga'i ka dusa pagmulka'an Tuhan, subay iya angamu' tabang ni Tuhan. Jari kabuwanan kallum danakanna he' bang pa'in ngga'i ka dusa pagmulka'an. B'nnal aniya' dusa pagmulka'an Tuhan, mbal yukku in ka'am subay angamu'-ngamu' pasal dusa buwattē'.
17 Dusa asal kahinangan ala'at kamemon, sagō' aniya' dusa mbal pagmulka'an Tuhan.
18 Kata'uwanta, sasuku bay tahinang panganak Tuhan mbal pinasangdan dusana sabab nihampanan iya e' Anak Tuhan, ati mbal ya ta'abut e' saitan Patila'atun.
19 Kata'uwanta in kitam suku' Tuhan na, sagō' in a'a kaheka'an ma dunya itu masi kapagbaya'an e' saitan Patila'atun.
20 Kata'uwanta, in Anak Tuhan bay pi'itu ni dunya sampay amuwanan kita panghati bo' supaya kata'uwanta Tuhan b'nnal. Maka parakayu' na kita ni Tuhan b'nnal itu maka ni Anakna si Isa Al-Masi. Ya na itu Tuhan b'nnal, iya ya po'onan kallum kakkal.
21 Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal kapagtuhanan e' saddī min Tuhan. *Wassalam*

2 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Sulat si Yahiya karuwana itu bay pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e' Tuhan maka saga panganakna. In d'nda itu pinaralil isab ni saga a'a dapalhimpunan. Sinō' sigām maglasa-liyasahi, maka binanda'an sigām e' si Yahiya pasal saga a'a magpandu' puting.

Sulat Karuwana min si YAHIYA

1 Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahan, pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e'
Tuhan sampay ni saga panganakna. Alasahan aku ka'am sab'nnal-b'nnal. Lāgi ngga'i ka
hal aku, sampay a'a kamemon ya ata'uwan kasab'nnalan, alasa du isab ma ka'am.
2 Alasa kami ma sabab kasab'nnalan ma deyom pangatayantam, ya pataptap ma kitam
sampay ni kasaumulan.
3 Mura-murahan, bang pa'in kitam pinaniya'an tatabangan maka ase' maka kasan-
nangan atay, deyo' min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Anakna. Bang pa'in
pinama-kitam luwas min kasab'nnalanna maka min lasana.

Kasab'nnalan maka Lasa

4 Landu' aku kinōgan pagka aku kahaka'an aniya' panganaknu kasehe'an ameya' ma
kasab'nnalan, buwat bay panoho'an kitam e' Mma'tam Tuhan.
5 Jari aniya' amu'ku ni ka'a, arung: beya'un panoho'an ya sulatku itu. Ngga'i ka
panoho'an baha'u, sagō' panoho'an bay ma kitam sangay min katagna' gi', ya yuk-i:
maglasa-liyasahi kam.
6 Ya lasa pah'llingku itu, iya na palantaratam ameya' na pa'in ma panoho'an Tuhan.
Buwat bay takalebi sangay min katagna', in kitam sinō' taptap maglasa-liyasahi.
7 Aheka a'a pangakkal ma dunya, a'a mbal angaku in si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya
magbaran manusiya'. Pandogahinbi a'a buwattē' sabab Pangangakkal maka Banta ko'
inān, ya kuntara Al-Masi.
8 Halli'inbi sigām bo' mbal kaliman bay pagsangsā'antam ati bo' tasambutbi kamemon
ya panungbas ka'am.
9 Sai-sai mbal pataptap ma pandu' bay min Al-Masi, bo' paliyu gom pa'in minnē', halam
ma iya Tuhan. Ya balikna, sai-sai pataptap na pa'in, ina'an ma iya Tuhan Mma' maka
Anakna.
10 Bang aniya' ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' mbal maguyun pandu'na maka pandu' Al-Masi,
da'a pareyomunbi ni luma'bi. Da'a minsan saginahunbi,
11 sabab sai-sai anagina a'a buwattē' taga-lamud na ma kahinanganna ala'at.

Bissala Panangbusan

12 Aheka gi' pangahakaku ni ka'am sagō' mbal aku bilahi amataha' sulat itu. Aholat aku
kalu makatibaw pi'ilu magsuli-suli pabaihu' maka ka'am, ati bo' ajukup kakoyagantam.
13 Saga anak danakanbi d'nda ya tapene' e' Tuhan, amabeya' ni ka'am minsan la'a hal
lapal sigām. *Wassalam*

3 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Ya sulat si Yahiya kat'lluna itu bay pinabeya' ni dakayu' l'lla niōnan si Gayus. Sinanglitan si Gayus itu e' si Yahiya ma sabab kapanuyu'na ma hinang Tuhan sampay ma pamatuntulna ma saga bebeya'an si Isa ya palanjal ni kalahat-lahatan magnasihat.

Sulat Kat'lluna min si YAHIYA

1 Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahanbi, pinasampay ni si Gayus, bagay
kalasahanku sab'nnal-b'nnal.
2 Bagay, ya amu'ku ni Tuhan bang pa'in ahāp labayannu kamemon, bang pa'in ahāp
anggauta'nu, pinasali' ni kahāp ataynu tudju ni Tuhan.
3 Landu' aku kinōgan pagka aniya' saga danakanta bay at'kka pi'itu angahaka'an aku
ma pasalannu. In ka'a kono' ahogot to'ongan pamalutnu ma pandu' b'nnal. At'ttog asal
pameya'nu ma kal'ngnganan b'nnal.
4 Halam aniya' makalasig atayku liyu min habal pasal saga panganakku ameya' na
pa'in ma kal'ngnganan b'nnal.
5 Bagay, atuyu' asal ka ma hinangnu amatuntul saga danakanta bebeya'an Al-Masi,
minsan a'a mbal takilānu.
6 Sinuli-suli lasanu e' sigām ni saga jama'a Al-Masi ma palhimpunan itu. Ahāp asal
hinangnu amatuntul saga inān song sigām pauntas ni pal'ngnganan sigām. Makasulut
Tuhan ko' ilu.
7 Saga a'a itu bay angalanjalan l'ngngan sigām ma sabab ōn si Isa ya panabbutan
sigām, maka halam aniya' tabang tasambut sigām min a'a ya mbal magkahagad ma si
Isa.
8 Patut kita angayuput saga a'a buwattē', bo' aniya' lamudta ma hinang sigām
magnasihat pandu' b'nnal.
9 Bay na aku amabeya' sulat ni saga jama'a si Isa Al-Masi mailu, sagō' si Diyutripi, ya
bilahi magmakōk ma palhimpunan sigām, mbal to'ongan angasip.
10 Angkan bang aku pi'ilu bangkilku du bay hinangna maka bay pangalimutna m'ssa'
bidda' ma pasalan kami. Maka mbal gi' iya ka'amuhan ma hinangna buwattē', angkan
paruhunna gom pa'in. Mbal taima'na saga dauranakanta ya pahapit pi'ilu magnasihat,
maka nilāng e'na sasuku bilahi anaima', pinaokat isab min palhimpunanbi!
11 Bagayku kalasahanku, da'a sengorin addat-tabi'at ala'at. Sengorin addat-tabi'at
ahāp. Sasuku maghinang kahāpan suku' Tuhan iya, sagō' sasuku maghinang kala'atan
halam aniya' kata'una ma Tuhan.
12 Si Dimitri ilu sinaksi'an sangkahāpan e' a'a kamemon, maka saksi' sigām maguyun
du maka kasab'nnalan. Kami isab saksi'na, maka kata'uwannu in saksi' kami b'nnal
sadja.
13 Aheka gi' pangahakaku ka'a sagō' mbal aku bilahi amataha' sulat itu.
14 Aholat aku makasa'ut pi'ilu mag'nda' maka ka'a bo' kita makapagtampal bissala.
15 Mura-murahan, bang pa'in ka kaniya'an kasannangan deyom atay. Amabeya'
kamemon saga bagay kami maitu minsan la'a hal lapal sigām. Haka'in saga bagay kami
mailu dangan maka dangan, in sigām masi nientom. *Wassalam*

JUDAS

Pahati pasal sulat itu

Si Judas itu bay siyali si Isa, magdanakan isāb maka si Yakub ya pagnakura'an saga Almasihin mahē' ma Awrusalam.

Pinabeya' e' si Judas sulatna itu ni a'a kamemon magpangandol ma si Isa Al-Masi ma kalahat-lahatan. Niebot-ebotan sigām e'na, sinō' pahalli' to'ongan ma saga guru ya amandu' kabengkokan. Bay magbau'-bau' saga guru inān in sigām magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi, sagō' aheka kahinangan sigām mbal manjari. Ba'isan sigām maka abbuhan.

Aniya' isāb jama'a si Isa bay magkahagad ma pamandu' sigām sampay ameya'-meya' ma sigām maghinang la'at. Binanda'an e' si Judas saga jama'a itu, sasuku tabowa binidjakan e' saga guru putingan he', bo' supaya amuspus pabalik ni pandu' b'nnal ya bay pamandu' ma sigām tagna'.

Sulat min si JUDAS

1 Sulat itu min aku, si Judas, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi, maka danakan si Yakub.
Pasampayku sulat itu ni ka'am saga a'a tapene' maka kinalasahan e' Tuhan, ya niokoman
e' si Isa Al-Masi.
2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an ase' maka lasa ballabi-labihan, sampay
kasannangan deyom atay.

Kamaujuran saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

3 Sagay bagayku kinalasahan, landu' aku bilahi anulatan ka'am pasal kalappasan
ya pagkahagarantam sali'-sali', sagō' saddī ya panulatku ma ka'am buwattina'an.
Ya pangamay-ngamayku ma ka'am: t'nggehinbi pandu' b'nnal ya bay pangandol
pinam'nt'dda e' Tuhan ma saga a'a suku'na.
4 Aniya' saga a'a mbal magmatāw ma Tuhan makalamud ni ka'am ma halam
kata'uwanbi, angkan kam amay-amayanku pahāp. Pinabengkok e' sigām pamandu'
pasal ase' maka lasa Tuhantam, bo' aniya' panganda'awahan sigām maghinang
kalumu'an. Tapaliluhan e' sigām si Isa Al-Masi, ya tunggal Panghū'tam Sangat Kawasa.
Tasulat asal ma masa awal lagi' pasal hukuman ya pangangganta' ma saga a'a buwattē'.
5 Minsan kasakupanbi bay kahālan bangsa Isra'il ma masa awal, bilahi gi' aku
amaentoman ka'am pasal waktu kabanyaga' sigām ma lahat Misil. Bay sigām niliyus
e' Panghū' min lahat Misil sagō' puwas e' bay papatayna sasuku mbal magkahagad ma
iya.
6 Entomunbi isāb pasal saga mala'ikat kasehe', ya bay angaliyu-lakad min kapatutan
bay pangangganta' Tuhan ma sigām bo' ang'bba min pat'nna'an sigām luggiya'. Wa'i
sigām tinambolan e' Tuhan ma deyom kalendoman bitu-bituhan, binaggot maka kili-
kili kakkal ni kasaumulan, sampay ta'abut Llaw Aheya pangahukum Tuhan ma sigām.
7 Entomunbi isāb saga a'a bay ma da'ira Sodom maka Gomora sampay ma saga
kaluma'an ma sakalibutna. Tagihan sigām maghinang kalumu'an maka kasabulan
makatamparasa, ati pinat'kkahan sigām api mbal magkap'dda bo' aniya' pamintāngan
ma a'a kamemon.
8 Buwattē' isāb saga a'a ma deyomanbi ilu. Anguppi na pa'in sigām ati katamakan
anggauta'-baran sigām. Sinulak e' sigām kapagbaya' Tuhan, nilimut bangsa mala'ikat ya
landu' asahaya.
9 Minsan si Mika'il, ya pagnakura'an saga mala'ikat, mbal makatawakkal angalimut
ma nakura' saitan, waktu kapaglugat sigā. Ya sadja pah'lling si Mika'il, "Panghū' Tuhan
ya amabukagan ka'a."
10 Malaingkan maghimumūngan na pa'in saga a'a ya sambatku ma sulat itu. Akasla
pah'lling sigām pasal ai-ai ya mbal tahati e' sigām. Sali' sigām hayop angandūlan ai-ai
kanapsuhan sigām, angkan sigām kamulahan.
11 Maka'ase'-ase' sidda saga a'a inān sabab sinengoran e' sigām kajarihan si Kabil.
Bineya'-beya' e' sigām kasā'an si Bala'am, sabab ya du sigām tabowa e' bahaya pilak.
Anagga' sigām ma Tuhan, buwat bay kapanagga' disi Kora ma masa awal e', ati alaglag
isab sigām.
12 Saga a'a ilu sali' dalil tamak ma pagjamubi, ya hinangbi tanda' sin paglasabi.
Mbal sigām ata'u aiya' sabab halam aniya' pangannal sigām saddī, luwal baran sigām.
Sapantun sigām gabun mbal amuwan ulan, gabun tabowa paleyang e' baliyu. Sapantun

isab sigām po'on kayu mbal amuwan buwa' minsan musimna na, angkan binubut sampay gamutna. Jari minduwa kamatay saga a'a inān.
13 Sapantun sigām goyak ma timpu badju. In kaiya'an sigām sali' bula'-bula' goyak bang am'ssa'. Ibarat sigām bitu'un maglensa, mbal tapamandogahan. Kalendoman bitu-bituhan ya katobtoban sigām sampay ni kasaumulan.
14 Bay angallam nabi Idris, ya panubu' si Adam min nnom pangkat, ma pasal a'a buwattilu, yuk-i, "Pata'u kam. Pi'itu du Panghū'tam maka mala'ikatna sussi magibu-ibuhan,
15 bo' tahukum e'na manusiya' kamemon. Pinatōngan e'na dusa saga a'a agagga ma iya, ma sabab kala'atan ya tahinang sigām luwas min kajarihan sigām ala'at, maka ma sabab lling pangkal kamemon bay pamissala e' sigām ni Tuhan."
16 Magdurugal maka magsosoway saga a'a inān. Tagihan sigām angandūlan napsu sigām ala'at, maka magbantug-bantug di-sigām. Nilanahan e' sigām a'a kasehe'an bo' supaya karūlan ai-ai kabaya'an sigām.

Bissala Pangamay-ngamay

17 Sagō' saddī ma ka'am, saga bagayku. Entomunbi bay pangallam e' saga a'a kawakilan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
18 Yuk sigām ma ka'am, "Bang song na kahinapusan masa itu, paniya' saga a'a angudju'-ngudju' ka'am, a'a hal angandūlan napsu sigām minsan pangalāngan e' Tuhan."
19 Bilahi saga a'a inān angahinang okatan ma saga jama'a Al-Masi. Pinagbaya'an sigām e' napsu baran sigām maka halam ma sigām Rū Tuhan.
20 Saguwā' ka'am, saga bagay, subay magpakosog di-bi bo' ahogot pagkahagadbi ma pandu' sussi ya pangandolanbi. Subay kam angamu' duwa'a isab min kawasa Rū Sussi.
21 Pahogot kam ma lasa Tuhan samantala' kam angalagaran si Isa Al-Masi Panghū'tam, ya amuwanan ka'am kallum taptap ni kasaumulan ma sabab ka'ase'na.
22 Ma'ase' kam ma saga sehe'bi ya magāng-āng angandol ma si Isa.
23 Liyusunbi saga a'a ya song magnikala'atan, ibarat a'a song ahūg ni api. Ka'ase'inbi pahāp saga a'a kasehe'an, sagō' tangkisinbi kala'atan sigām bo' kam mbal kalaminan. Kab'nsihinbi napsu sigām, ya sali' hantang l'mmis makatupak badju'.

Pamudji ni Tuhan

24 Magpudji kitam ni Tuhan. Luwal iya taga-kawasa angahampanan kitam bo' mbal tabowa maghinang dusa pabīng. Pinatampal kitam e'na ni haddaratna asahaya ma halam aniya' tamak atay. Aheya isab pagkōg-koyagtam.
25 Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya amuwasan kitam min hukuman dusa, angkan iya subay pudjitam labay min Panghū'tam si Isa Al-Masi. Sabab ma iya kasanglitan, kabantugan, ga'osan maka kawasahan, min awal tagna' sampay ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan. Amin. *Wassalam*

PAMABUKISAN

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat jūd pamabukisan itu si Yahiya, dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa. Ato'a to'ongan na iya, song na amatay ma waktu kapanulatna itu, song na waktu kamatayna. Bay iya ma pū' Patmos, pū'-pū' ariki' pamilisuhan iya e' parinta Rōm ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi.

Jūd itu bay sinulat e' si Yahiya pamahogot iman saga Almasihin bay ma masa ina'an-i sabab landu' sigām nila'at. Aniya' uldin bay min Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm, in sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi in iya tunggal pagpanghū'an, subay pininjala' e' parinta. Jari aheka sigām bay amatay ma sabab kabisa paminjala' sigām e'.

Ya sinulat e' si Yahiya ma deyom jūd itu ai-ai bay pamabukis ma iya e' Tuhan ma pasal pakaradja'an song pinaniya' ma dunya maka ma langit. Aheka bay pama'nda' ma iya hal panginu-inuhan a'a sabab alalom sidda hatina. Kasehe' bay tahati e' saga Almasihin ya bay allum ma masa he'-i, sagō' aheka mbal tahatitam ma buwattina'an. Aheka isab bissala paralilan mbal kahangpatantam. Malaingkan asawa pamandu' ma jūd itu ma pasal si Isa Al-Masi. In iya sali' dalil "Bili-bili" bay pagkulban pamuwas dusa manusiya' kamemon, maka in iya Panghū' Sangat Kawasa. Tantu iya angangga'osan palbantahanna kamemon sampay nakura' saitan, ati pinabaha'u e'na langit maka dunya. Manjari Panghū' Isa Al-Masi ya magsultan ma kamemon sampay ni kasaumulan.

PAMABUKISAN

ni si Yahiya

1 Jūd pasal pakaradja'an song paniya', ya pamata'u e' Tuhan ma si Isa Al-Masi sinō' pamabukis ma iya ni saga sosoho'anna. Pinabukis e' si Isa labay min mala'ikatna ya papehē'na ni sosoho'anna si Yahiya. Jari si Yahiya ya anaksi' ma deyom jūd itu pasal kamemon ta'nda'na.

2 Kasaksi'an e' si Yahiya kamemon bay ta'nda'na maka takalena, hatina pangallam Tuhan maka kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa Al-Masi.

3 Tantu isab pinaniya'an kahāpan sasuku amassa sulat itu pasal pakaradja'an sinosōng, damikiyanna sasuku akale maka angikut ma ai-ai tasulat maitu. Sabab asekot na waktu pamat'kka pakaradja'an itu kamemon.

Pagaddat maka Pagpudji

4-5 Sulat itu deyo' min aku, si Yahiya, pinasampay ni pitu' palhimpunan jama'a si Isa ma kalingkal lahat Asiya. Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tabang maka kasannangan atay min Tuhan, ya mbal magkapinda min awal sampay ni kabuwattituhan sampay isab ni kasaumulan, maka min Rū pitu' hekana ya ma dahuan tingkō'an Tuhan, maka min si Isa Al-Masi, ya kapangandolan ma saksi'na. Dahū asal iya pinakallum pabīng min kamatay. Magagi isab iya ma sasuku magnakura' ma kaluha'an dunya.

Pudji ni iya, ya alasa ma kitam. Tapapuwas kitam e'na min paldusahan ma sabab laha'na ya pinabu'us ma kamatayna.

6 Tahinangna kitam bangsa sultan, tumpukan kaimaman maghinang ni Tuhan, ya Mma'na. Angkan subay sanglitantam Al-Masi itu, in iya sangat kawasa sampay ni kasaumulan. Amin.

7 Pajaga kam. Ilu si Isa Al-Masi song pi'itu, ameya' min gabun.
Ta'nda' du iya e' manusiya' kamemon
sampay e' saga a'a bay angahiyak iya.
Kamemon bangsa ma dunya itu magkarukka'an du ma sababna.
Aho', bang du pa'in. Amin.

8 "Aku ya Alip maka Ya'," yuk Tuhan Sangat Kawasa, "Aku in Panghū' ya mbal magkapinda sangay min awal sampay ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan."

Magpanyata' Al-Masi

9 Aku itu si Yahiya dakayu' danakanbi. Dansehe'an kitam ma deyoman si Isa, angkan aku taga-lamud ma ka'am angimanan kasigpitan maka kabinasahan, ya pinaniya'an sai-sai pasuku' ni pagparinta si Isa. Bay aku pinalawak pehē' ni pū' Patmos ma sabab panganasihatku palman Tuhan, maka ma sabab lapal kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa.

10 Manjari aniya' dakayu' llaw, llaw Panghū' Isa, bay aku kapagbaya'an e' Rū Tuhan.
Makakale aku suwala akosog ma bukutanku, ahapal sali' lling tiyup-tiyup.
11 Yuk suwala inān, "Sulatun ai-ai ta'nda'nu ati pabeya'un ni saga jama'a ya magtipun
ma pitu' da'ira itu: ni Epesos, Ismirna, Pergamo, Tiyatira, Sardis, Piladilpi, maka ni
Laodikiya."
12 Sakali palingi' aku ang'nda' bang sai ya amissala ni aku. Paglingi'ku pa'in, maka'nda'
aku pitu' papagan bulawan pamat'nna'an palita'an.
13 Maina'an, ma t'ngnga' saga papagan palita'an inān, aniya' dangan an'ngge, angaluwa
manusiya'. Ya pakayanna pa'abut ni tape'na, maka aniya' kambot bulawan palebod ma
daggahana.
14 Bu'unna apote' to'ongan buwat pote' tawas, maka parallet matana, pinaka na api.
15 Tape'na inān magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan ni api bo' yampa nilanu'an.
Ya suwalana inān sali' lagublub bohe' anasahan min diyata'.
16 Aniya' pitu' bitu'un balutanna ma tanganna kowan, maka aniya' takos paluwas min
bowa'na, atalom solabna karuwambila'. Baihu'na aninag sali' silak llaw bang augtu na.
17 Pag'nda'ku ni iya, magtūy aku pahantak ma atag tape'na, bā'nu aku amatay. Daipara
pinat'nna' e'na tanganna kowan ni aku, maka e'na ah'lling. Yukna, "Da'a ka atāw! Aku
ya Tagna'an maka Kahinapusan.
18 Aku dakayu'-kayu' ya asal allum. Bay na aku amatay, sagō' nda'un itu, allum na aku
pabīng sampay ni kasaumulan. Aku ya taga-kawasa magagi ma kamatay sampay ma
lahat saga a'a magpatayan.
19 "Na, sulatun," yukna, "kamemon bay ta'nda'nu maina'an sī', maka ya ta'nda'nu ma
buwattina'an, maka ya paniya' isab ma waktu sinōng.
20 Pamahatiku na pasal pitu' bitu'un bay ta'nda'nu ma tanganku kowan maka pasal
pitu' papagan palita'an bulawan. Ya na itu hatina: in pitu' bitu'un itu, ya na pitu'
mala'ikat ang'ntanan pitu' palhimpunan jama'aku. In pitu' papagan palita'an, ya na
pitu' palhimpunan."

2

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Epesos

1 Yukna gi', "Sulatun lapal itu bo' pabeya'un ni mala'ikat dakayu', ya ang'ntanan
palhimpunan jama'aku ma da'ira Epesos.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa pitu' bitu'un ma
tanganku kowan, maka magl'ngngan pehē'-pi'itu ma deyoman pitu' papagan palita'an
bulawan itu.

2 Kata'uwanku hinangbi. Kata'uwanku isab kapanuyu'bi maghulas-sangsā', maka
ma kosogbi anandalan kasigpitan ai-ai. Kata'uwanku isab mbal kaimananbi saga a'a
maghinang kala'atan. Bay na tapariksa'bi to'ongan saga a'a magnahu'-nahu' in sigām
bay kawakilan e'ku, ati minnē' kata'uwanbi saga a'a inān magputing.
3 Kata'uwanku isab in ka'am aiman asal. Bay sandalanbi kasigpitan ai-ai ma pasalku,
maka halam bay bbahanbi imanbi.
4 Sagō' aniya' panowayku ma ka'am, sabab lasabi ma aku ngga'i ka buwat bay ka'ina
tagna'.
5 Entomunbi bay kaheya lasabi tagna', apinda na to'ongan. Taikutinbi na dusabi,
jari hinangunbi kahāpan buwat bay hinangbi tagna'. Bang mbal taikutanbi dusabi
magbaran du aku pi'ilu ni ka'am angala'anan palita'anbi min pat'nna'anna.
6 Sagō' kasulutan isab aku ma ka'am sabab ka'mbalanbi hinang saga a'a magpameya'
ma umpigan Nikulai, ya ka'mbalanku isab.
7 Na, ka'am kamemon ya taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan ni saga
palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku iya kapatut
amangan buwa' min kayu ya makabuwan kallum salama-lama, ya patomo' mahē' ma
lahat Tuhan."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Ismirna

8 "Sulatun isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku
ma da'ira Ismirna.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Tagna'an maka Kahinapusan.
Bay aku amatay, bo' allum na pabīng.

9 Kata'uwanku kabinasahan ya kalabayanbi ilu, maka ya kahālan kamiskinbi,
saguwā' ya b'nnalna taga-karaya kam aheya. Kata'uwanku isab bang ai pangalimut
ka'am e' a'a magnahu'-nahu' in sigām Yahudi a'a suku' Tuhan, bo' pa'in ngga'i ka. Saga
a'a inān dansehe'an asal maka saga a'a bebeya'an nakura' saitan.

10 Da'a katāwinbi saga kabinasahan ya song pat'kka ni ka'am. Pakale kam! Sōng kam
sinulayan e' nakura' saitan bo' kam apinda min pagimanbi. Aniya' kam ni'isi ni deyom
kalabusu, ati sangpū' ng'llaw ya t'ggol kapangananambi kabinasahan. Sagō' pat'ttog
kam angandol ma aku minsan kamatay ya sōngbi, sabab tungbasanta du kam kallum
saumul-umul.
11 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan itu, ya
pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat mbal du
makananam kap'ddi'an ma deyom nalka', ya pinagbahasa kamatay kaminduwana."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Pergamo

12 "Sulatun isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku
ma da'ira Pergamo.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa takos atalom solabna
karuwambila'.
13 Kata'uwanku bang ma'ai paglahatanbi. Ina'an kam ma lahat binabantug sabab
pagsusumbahan ni nakura' saitan. Saguwā' minsan buwattē', ahogot pameya'bi ma
aku. Halam bay butawananbi pagimanbi ni aku minsan waktu bay pamapatay ma si
Antipas e'. Kapangandolan iya magnasihat ma pasalku, angkanna iya bay binono' ma
lahat nakura' saitan ilu.
14 Sagō' aniya' panowayku ma ka'am. Muna-muna, aniya' min ka'am ilu ameya'-
meya' ma pandu' si Bala'am, ya bay ma masa awal e'. Si Bala'am e' bay amandu'an si
Balak amowa bangsa Isra'il magdusa ni Tuhan, ati takakan e' sigām pagkakan haram
ya bay paglamas ni ta'u-ta'u. Bay isab sigām magkarupangan d'nda-l'lla.
15 Karuwana, aniya' isab min ka'am ameya'-meya' ma pandu' umpigan Nikulai.
16 Angkan kam subay pataikut min dusabi. Bang kam ganta' mbal, pasa'ut aku pi'ilu
ati atuhanku saga a'a ilu. Pangatuku pakokos ya paluwas min bowa'ku.
17 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan itu, ya
pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat,
buwananku sigām kinakan mbal ta'nda' e' kasehe'an, kinakan min deyom sulga' ya
niōnan manna. Toporanku isab sigām batu pote' bay kasulatan ōn sigām baha'u.
Halam aniya' makata'uwan ōn inān saddī min a'a asal makataima' iya."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Tiyatira

18 "Sulatun na isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan
jama'aku ma da'ira Tiyatira.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, Anak Tuhan. Mataku itu parallet
sali' suleyab api, tape'ku itu magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan.
19 Kata'uwanku kahinanganbi. Kata'uwanku in lasabi aheya, maka pangandolbi
ma aku ahogot, maka akosog isab panabangbi ma pagkahibi, maka panandalbi ma
kasigpitan ai-ai. Ahāp lagi' kahinanganbi buwattina'an min bay dahū.
20 Saguwā' aniya' panowayku ma ka'am. Ilu pasagaranbi si Jesebel, ya d'nda
magnahu'-nahu' in iya magpalatun palman min Tuhan. Tabowa saga sosoho'anku
magdusa sabab min pamandu'na. Tabowana sigām maghinang kasabulan d'nda maka
l'lla, sampay amangan kinakan haram ya bay pangalamas ni ta'u-ta'u.
21 Bay na patangguku d'nda inān, kalu iya apinda min paldusahanna. Sagō' mbal
iya bilahi ang'bba min pagba'is-ba'isna.
22 Pahantakku iya ma pabahakanna sabab saki, ati makananam iya kabinasahan.
Ya du saga sehe'na maghinang ala'at, bowaku isab anganam kabinasahan aheya bang
mbal pinagsusunan sampay tinaikutan saga kala'atan bay tahinang sigām.
23 Papatayku isab saga a'a ameya' ma pandu' d'nda inān, bo' supaya kinata'uwan e'
saga jama'aku kamemon ma palhimpunan sigām, in aku itu dakayu'-kayu' makasakupan
akkal-pamikil maka itikad manusiya'. Tungbasanku kam isab kaniya-kaniya, pinapag-
tongod maka bay kahinanganbi.
24 Sagō' ka'am kasehe'an ma Tiyatira ilu, halam bay ameya' ma pandu' si Jesebel
e'. Halam isab bay anadbi pandu' magilmu' ya pinagōnan pandu' alalom min nakura'
saitan. Haka'anta kam, mbal kam pahunitanku angkan itu sadja panoho'anku ka'am:
25 gomgominbi ai-ai bay pamasuku' ka'am, sampay ta'abut waktu kabalikku pi'ilu.
26-27 Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, maka atuyu' isab maghinang kabaya'anku
sampay ni llaw kamatayna, buwananku du kawasa buwat bay pamuwan aku e'
Mma'ku. Buwananku sigām kawasa magnakura' ma kabangsa-bangsahan. Ya bowa-
han pagnakura' sigām sali' hantang tungkud basi' mbal ka'atuhan, ati palbantahan
sigām sali' bila' poga akaukanat sadja.
28 Buwananku isab sigām bitu'un maga.

29 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan ya pinasampay
ni saga jama'aku ilu."

3

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Sardis

1 Amissala gi' ya a'a ta'nda'ku inān, yukna, "Sulatun lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya
ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Sardis.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa Rū Tuhan maka bitu'un
pitu' hekana. Kata'uwanku bang ai kahinanganbi. Kata'uwanku isab kabantugbi
maghinang kabaya'anku, sagō' ngga'i ka ko' ilu b'nnal.
2 Angkan kam subay pahalli'. Pahogotunbi pangandolbi ya masi takapin ilu, bo'
mbal atighan kamemon. Ya kahinanganbi ilu, bang ma lilinganku isab, mbal gi' ajatu
ma pang'nda' Tuhanku.
3 Angkan pikilunbi saga pandu' bay takalebi tagna'. Beya'unbi na, pataikut kam
min dusabi. Sagō' bang kam mbal pahalli', patangkaw du aku pi'ilu ma waktu mbal
kata'uwanbi.
4 Sagō' aniya' gi' min ka'am ma Sardis ilu halam kalaminan kala'atan. Bay asal
halli'anbi ataybi, buwat hantang s'mmek nihalli'an bo' mbal katamakan. Papagdon-
ganta kam maka aku ma apote' lullun pakayanbi, sabab tōp kam ameya' ma aku.
5 Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, pinas'mmekan du sigām pote' buwat yukku
e', maka mbal papasanku ōn sigām min Kitab pagsusulatan ōn a'a ya kabuwanan kallum
kakkal. Patanyagku ni Mma'ku maka ni saga mala'ikatna in a'a inān suku'ku na.
6 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay
ni palhimpunan jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Piladilpi

7 "Sulatun lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma
da'ira Piladilpi.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Mahasussi, ya Ab'nnal To'ongan.
Aku ya ang'ntan kunsi' sultan Da'ud. Bang aku ya angukab halam aniya' makatambol.
Damikiyanna bang aku ya anambol halam aniya' makaukab.
8 Kata'uwanku bang ai ya kahinanganbi. Kata'uwanku isab akulang ga'osbi, sagō'
taisbatbi pandu'ku maka ahogot pameya'bi ma aku. Aniya' lawang bay ukabanku ka'am
pasōranbi, lawang mbal tatambol minsan e' sai.
9 Pakale kam! Saga a'a magbau'-bau' ilu in sigām bangsa Yahudi suku' Tuhan kono',
hal magputing. Suku' saitan sigām. Ma waktu sinōng, bowaku du sigām pasujud ni
tape'bi, jari kinata'uwan e' sigām kamemon in ka'am kalasahanku.
10 Bay kam soho'ku angimanan ai-ai, ati katukiranbi panoho'anku he'. Angkan kam
hampananku pahāp bo' halam aniya' baya-bayabi ma deyom kabinasahan ya pat'kka ni
kaluha'an dunya ma sinosōng, kabinasahan panulayan a'a kamemon.
11 Arai' na aku pi'ilu pabalik ni dunya. Gomgominbi pahāp ai-ai bay pamasuku'
ka'am bo' supaya halam aniya' maka'agaw tungbas ya pamahala' ka'am.
12 Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, paheyaku du ma haddarat Tuhan. Pataptap
iya maina'an, mbal to'ongan ala'an minnē' salama-lama. Sulatku ōn Tuhanku ma
baranna, maka ōn da'ira Tuhan ya niōnan Awrusalam Baha'u. Ya na ko' itu da'ira song
pinareyo' min sulga', min Tuhanku. Sulatku isab ōnku baha'u ma baran saga a'aku inān.
13 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni
palhimpunan jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Laodikiya

14 "Sulatun lapal itu ni mala'ikat damuli, ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma
da'ira Laodikiya.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya niōnan Amin, ya tantu
kapangandolan. B'nnal asal panaksi'ku. Aku ya po'onan ma kamemon bay
pinapanjari e' Tuhan.
15 Kata'uwanku isab kahinanganbi, in ka'am ma llot ameya' ma aku maka mbal,
sali' hantang bohe' mbal papasu', mbal paringin. Ya kabaya'anku subay kam ano'ongan.
Bang kam ameya' ma aku, ameya' kam to'ongan. Bang hati' mbal, da'a na.
16 Sagō' magduwa-ruwa lagi' pikilanbi ma pasalku, buwat bohe' bang ma llot apasu'
maka aringin. Angkan kam ludja'anku.
17 Yukbi in ka'am dayahan, ahāp kallumanbi. Yukbi halam aniya' sukkalbi. Sagō' ya
b'nnalna, sali' kam hantang buta sabab halam tasayubi bang ai to'ongan kahālanbi.

Asiya-siya kam, makahansul kam deyom atay, sabab miskin kam, hatina akulang pagimanbi. Sali' kam a'a halam aniya' kapan'mmekna.
18 Angkan kam hūganku gara' buwattitu: b'llihunbi min aku bulawan halam aniya' simbugna bo' kam manjari dayahan. B'llihunbi min aku pakayan pote' pamakaybi bo' katambunan tamparasabi. B'llihunbi isab tambal min aku panambal matabi bo' kam maka'nda'.
19 Sasuku kalasahanku, bi'atku na pa'in sampay sowayku supaya amintāng. Angkanna, panuyu'inbi kahāpan, pataikut kam min dusabi.
20 Pakale kam! Itiya' aku angalagaran ka'am, sali' a'a an'ngge ma lawang luma'bi anguku' pikiukab. Bang aniya' angasip ma suwalaku sampay angukaban aku, pasōd du aku bo' kami magsalu.
21 Sasuku anganda'ug maka mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku du kapatut magsamatingkō' maka aku ma tingkō'anku bangsahan. Pasali' du iya ni aku pagka tara'ugku palbantahanku ati aningkō' aku ma bihing Mma'ku, ma paningkō'anna bangsahan.
22 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni saga palhimpunan jama'aku."

4

Pakaradja'an ma Deyom Sulga'

1 Puwas e' aniya' saddī pa'nda' ni aku. Aniya' ta'nda'ku lawang aukab ma deyom sulga'. Takaleku isab suwala ya bay amissala ni aku dahū, ya sali' lling tiyup-tiyup. Yukna, "Pariyata' ka pi'itu, pa'nda'anta ka saga pakaradja'an ya song pat'kka."
2 Saru'un-du'un du aku kapagbaya'an e' Rū Tuhan ati ta'nda'ku paningkō'an bangsahan ma deyom sulga', maka aniya' Dangan aningkō' ma diyata'na.
3 Angillap asal pamaihu'anna, buwat palmata gaddung maka palmata keyat. Paningkō'an inān alengkol e' biradali* walna' gaddung.
4 Alibut isab e' duwampū' maka mpat paningkō'an saddī, paningkō'an e' duwampū' maka mpat pagmatto'ahan magpamakay pote', maka magpinorong korona bulawan.
5 Ya paningkō'an ma t'ngnga' inān asal paluwasan lāt maka l'tte' maka l'ggon maglagublub, maka aniya' pitu' suwariyan parallet ma alopanna. Bang nihati, in pitu' suwariyan inān ya na Rū Tuhan.
6 Aniya' isab ma dahuan paningkō'an inān pinaka s'llang aningaw-tingaw, sali' luwa samin.
Ta'nda'ku isab ma sakalibut paningkō'an, ma mpat duguna, aniya' mpat binatang†. Alapat baran sigām e' mata, min dahuan maka min bukutan.
7 Ya pangluwahan dakayu' binatang inān buwat luwa halimaw. Karuwana buwat luwa sapi', kat'lluna buwat pamaihu'an manusiya', maka ka'mpatna inān buwat luwa belle' bang paleyang.
8 In mpat binatang inān taga-kepet, nnom hekana pakaniya-pakaniya, maka alapat sigām e' mata deyom-luwasan. Halam aniya' halian sigām magkalang llaw-sangom, yuk-i,

"Sussi, sussi, sussi asal Tuhan,
ya Panghū' Sangat Kawasa.
In iya Tuhan mbal magkapinda sangay min awal tagna'
sampay ni kabuwattituhan, sampay isab ni kasaumulan."

9 Magkalang na pa'in mpat binatang inān, pagsanglit maka pagmahaldika' maka pagsukul sigām ni Tuhan kakkal salama-lama ya aningkō' ma tingkō'anna bangsahan. Sakahaba' waktu magkalang mpat binatang itu,
10 magsujuran saga pagmatto'ahan karuwampū' maka mpat. Paharap sigām ni Dangan ya aningkō' ma tingkō'an e', ati amudji sigām ma iya, ya kakkal allum salama-lama. Pinat'nna' e' sigām saga korona bay paporong sigām ma dahuan paningkō'an bangsahan, bo' yampa sigām amaluwas bissala. Yuk-i,
11 "O Tuhan, Panghū' kami, ka'a ya dakayu'-kayu'
patut sinanglitan sampay minahaldika'.
Patut isab ka kaniya'an kawasa,
sabab ka'a ya bay amapanjari kamemon.
Asal min kahandaknu angkan pinaniya' ai-ai kamemon,
angkan kabuwanan kallum."

---

* **4:3 4:3** Biradali: atawa salindugu'. † **4:6 4:6** Binatang: atawa sattuwa palsuku'an Tuhan.

5

Gulungan Katas maka Bili-bili

1 Manjari aniya' isab ta'nda'ku gulungan katas, ina'an binalutan ma tanganna kowan
e' Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan. Katas inān bay sinulatan min
karuwambila'na maka bay pinikitan maka pitu' gindan bo' mbal pab'llat.
2 Sakali aniya' ta'nda'ku mala'ikat akawasa. Atanog e'na amissala, yuk-i, "Sai bahā'
taga-kapatut amitas saga gindan ma gulungan katas itu sampay am'llat iya?"
3 Sagō' minsan ma diyata' langit atawa ma babaw dunya atawa ma deyom ahirat,
halam aniya' bay tabāk makarapat am'llat gulungan katas inān, ang'nda' ni deyomna.
4 Na, pagka halam aniya' minsan dakayu' patut am'llat katas inān atawa ang'nda' ma
deyomna, magtūy aku anangis magkarukka'an.
5 Manjari binissalahan aku e' dakayu' matto'a min duwampū' maka mpat inān, yuk-i,
"Da'a ka anangis. Nda'un ba. Tara'ug na nakura' saitan e' dangan a'a ya pinagsambat
Halimaw min panubu' si Yuda. Babantugun iya, maka tubu' sultan Da'ud. Angkanna
iya makarapat amitas pitu' gindan ma gulungan katas inān, sampay am'llat iya."
6 Puwas e' aniya' ta'nda'ku maina'an sali' Bili-bili an'ngge ma atag paningkō'an
bangsahan ma t'ngnga'-t'ngnga'na. Pinaglibutan iya e' mpat binatang maka duwampū'
maka mpat pagmatto'ahan. Aniya' ta'nda'ku ma baran Bili-bili saga bainat in iya bay
pinapatay. Aniya' pitu' tandukna maka pitu' isab matana. Bang pina'amu, in pitu'
matana inān, ya na Rū Tuhan pinabeya' e' Tuhan ni kaluha'an dunya.
7 Sakali itu pa'abut Bili-bili itu ni Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan,
angā' gulungan katas min tanganna kowan.
8 Pagā'na katas, magtūy in mpat binatang, maka duwampū' maka mpat pagmatto'ahan
inān magsujuran ma dahuanna amudji iya. Saga pagmatto'ahan inān bay amowa biyula
kaniya-kaniya maka tugtugan bulawan ap'nno' e' kamanyan, bo' hamut kamanyan inān
buwat ibarat pagduwa'a min a'a suku' Tuhan.
9 Sakali magkalangan sigām kalangan baha'u, yuk-i,
"Ka'a ya taga-kapatut angā' gulungan katas
sampay amitas gindanna,
sabab ka'a ya bay pinapatay,
maka laha'nu bay pabu'us ma kamataynu.
Ya na ko' ilu bay pangal'kkat saga manusiya' min karusahan sigām
bo' supaya sigām manjari suku' Tuhan.
Saga a'a itu asal min bangsa kamemon, min bahasa kamemon,
min panubu' kamemon, sampay min lahat kamemon.
10 Tahinangnu sigām tubu'an sultan,
tumpukan imam maghinang ni Tuhantam.
Ati sigām ya magbaya' ma babaw dunya itu ma sinosōng."
11 Puwas e' ang'nda' aku pina'an pabalik, ati aniya' takaleku suwala min mala'ikat
magibu-ibuhan. Sikat'nggehan sigām ma sakalibut paningkō'an bangsahan maka mpat
binatang maka duwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān.
12 Atanog e' ba'anan mala'ikat itu magkalang, yuk-i,
"Patut minahaldika' Bili-bili ya bay pinapatay.
Akawasa iya maka dayahan to'ongan.
Aheya asal pangita'una maka kosogna.
Mahaldika'ta iya, sanglitanta iya, pudjita iya."
13 Puwas e' takaleku magkalangan kamemon bay pinapanjari e' Tuhan, ma diyata'
langit, ma babaw dunya, ma ahirat, sampay ma deyom tahik. Aho', magdakayu' saga
binangsa kamemon ma sakalingkal alam, yuk-i,
"Pudjitam iya ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan.
Pudjitam Bili-bili inān.
Subay iya mahaldika'tam,
subay sanglitantam salama-lama,
sabab in iya asal sangat kawasa."
14 Sakali anambag mpat binatang inān, yuk-i, "Amin". Ati pasujud karuwampū' maka
mpat pagmatto'ahan inān amudji Tuhan maka Bili-bili.

6

Saga Gindan Pinikit ni Gulungan Katas

1 Na, sabu pa'in aku ang'nda' pina'an, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan kaissana min
gulungan katas inān. Maka takaleku dakayu' binatang min atag paningkō'an inān
magsuwala. Sali' l'ggon ya tanog suwalana, yuk-i, “Lanjalin na!”
2 Magtūy aniya' ta'nda'ku kura' pote'. Ya angura' inān amowa ba'ugan pana',
maka binuwanan iya korona paporong kōkna. Jari angura' iya paluwas minna'an
angangga'osan saga bantana kamemon. Mbal iya angaku da'ug.
3 Sakali pinitas e' Bili-bili inān ya gindan karuwana, ati takaleku binatang karuwana
magsuwala, yuk-i, “Lanjalin na!”
4 Magtūy aniya' kura' dakayu' paluwas, kura' alutu' keyatna. Ya angura' inān
binuwanan patakos ataha', maka binuwanan iya kapatut angala'anan kasannangan min
kaluha'an dunya, sampay amat'nna' kalengogan ma bangsa manusiya' amapagbono'
sigām.
5 Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan kat'lluna, ati takaleku binatang kat'lluna
magsuwala, yuk-i, “Lanjalin na!” Pag'nda'ku, aniya' kura' ettom pangura'an e' a'a
amenten timbangan.
6 Jari aniya' takaleku sali' suwala paluwas min t'ngnga' mpat binatang inān. Yuk
suwala he', “Ya pam'lli dapansing buwas tirigu atawa t'llu pansing dawa subay gadji
a'a dang'llaw. Sagō' in ns'llan maka binu da'a subay pinaka'at.”
7 Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan ka'mpatna, ati takaleku binatang ka'mpatna
magsuwala, yuk-i, “Lanjalin na!”
8 Pag'nda'ku aniya' kura' angamudas, sali' halam laha'na. Ya angura' inān niōnan
Kamatay, maka paturul min buli'anna niōnan Ahirat. Manjari in duwangan itu
binuwanan kapatut amapatay dabahagi' min bahagi' mpat ma manusiya' kamemon ma
dunya. Bono', gotom, bonglay, sampay sattuwa talun, ya pinat'kka e' duwangan itu
pamapatay saga a'a.
9 Puwas e', pagpitas pa'in e' Bili-bili ya gindan kalimana min gulungan katas e',
ta'nda'ku maina'an, ma deyo' tongod pagkulbanan, saga umagad a'a. A'a inān bay
pinapatay ma sabab pagnasihat sigām ma palman Tuhan, maka ma sabab katuyu' sigām
anaksi' ma pasal si Isa Al-Masi.
10 Sakali angalingan saga umagad itu. Atanog pangalingan sigām, yuk-i, “O Tuhan
Panghū' kami, ka'a ya tunggal Sangat Kawasa. Mahasussi ka maka ab'nnal to'ongan!
Buwattingga gi' t'ggolna bo' yampa hukumnu saga a'a ma dunya he'? Sumiyan sigām
pagmulka'annu ma sabab pamapatay sigām ma kami itu?”
11 Jari binuwanan sigām juba pote' pakaniya-pakaniya, ati sinō' sigām pahali-hali gi'
dai'-dai'. Subay kono' jukup ya heka dauranakan sigām sosoho'an Tuhan pinapatay bo'
yampa minulka'an saga a'a bay amapatay he'.
12 Na, aubus pa'in ina'an-i, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan ka'nnomna min gulungan
katas. Magtūy aniya' linug aheya makajogjog deyom dunya. Angalendom isab mata llaw
sali' hantang karut ettom, maka luwa bulan inān akeyat pinaka luwa laha'.
13 Sampay bitu'un ma b'ttong langit, sikapakpakan sali' hantang buwa' kayu amala-
ganas hūgna bang taluwa' badju.
14 Nilanyapan isab langit sali' hantang katas nilūnan, maka kamemon kabūd-būran
maka kapū'-pū'an apinda min baina.
15 Manjari saga a'a ma dunya, saga kasultanan maka saga parinta, saga kanakura'an
sundalu, saga a'a dayahan maka a'a ga'osan sampay isab a'a kamemon, ata maka ngga'i
ka ata, magtapukan di-sigām sama-sama, ai-na ka ma deyom songab batu, ai-na ka ma
deyo' kabatuhan ma kabūd-būran.
16 Aminta-minta sigām ni kabūd-būran maka ni kabatuhan, yuk-i, “Tambunin kami,
bo' supaya kami mbal ta'nda' e' Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan, bo'
mbal isab taluwa' mulka' min niōnan Bili-bili.
17 Sabab ta'abut na waktu pamat'kka mulka' e' sigā ma manusiya'. Halam aniya'
makasandalan mulka' inān, minsan sai.”

7

Dahatus maka Mpatpū' maka Mpat Ngibu A'a Isra'il

1 Puwas inān maka'nda' aku mpat mala'ikat an'ngge ma mpat pidju alam magpana-
gang. Ina'an sinagang e' sigām mpat baliyu aheya bo' supaya mbal patumbuk ni
gintana'an atawa ni dilaut, atawa ni kakayu-kayuhan minsan la'a hal ni dampo'on.
2 Maka aniya' ta'nda'ku dakayu' mala'ikat paluwas min sobangan amowa pagsasāp
Tuhan, ya kakkal salama-lama. Ginasuran e' mala'ikat dakayu' saga mala'ikat ka'mpat
inān, ya bay kabuwanan kawasa e' Tuhan magpaka'at dunya deya-dilaut.

3 Yuk mala'ikat dakayu' itu, “Da'a gi' mulahunbi gintana'an maka dilaut ilu sampay
kakayu-kayuhanna, sat'ggol halam gi' kasāpan e' kami saga sosoho'an Tuhantam ma
tuktuk sigām.”
4 Manjari nihaka'an aku bang pila puhu' ya subay sināpan ma tuktuk. Dahatus kono'
maka mpatpū' maka mpat ngibu min kabangsahan tubu' Isra'il.
5-8 Min panubu' si Yuda aniya' sangpū' maka duwangibu bay kasāpan. Ya du min
panubu' si Ruben, si Gād, si Aser, si Naptali, si Manasse, si Simiyun, si Libi, si Issakar,
si Sibulun, si Yusup, maka si Benjamin. Sangpū' maka duwangibu bay kasāpan min
panubu' sigām kaniya-kaniya.

Katimukan A'a Mamarahi Hekana

9 Puwas e' ang'nda' aku, ati ta'nda'ku katimukan a'a mamarahi hekana, mbal taitung!
Aniya' sigām min lahat kamemon maka min bangsa kamemon, min panubu' kamemon
maka min bahasa kamemon. Ina'an sigām sikat'nggehan ma alopan paningkō'an
bangsahan maka ma alopan Bili-bili. Magnijuba sigām pote', magpamowa isab sali'
lokay kaniya-kaniya.
10 Atanog e' sigām magsuwala sama-sama, yuk-i,
“Sanglitanta Tuhan Manglalappas,
ya aningkō' ma paningkō'anna bangsahan.
Pudjita isab Bili-bili.”
11 Ina'an mpat binatang maka saga pagmatto'ahan an'ngge ma atag paningkō'an, maka
ina'an isab saga mala'ikat kamemon an'ngge min sakalibut sigām. Sakali magsujuran
ba'anan mala'ikat inān paharap ni paningkō'an ati pinudji Tuhan e' sigām.
12 Yuk-i,
“Amin. Sanglitanta Tuhan, mahaldika'ta na iya.
Paheyata ōnna, pagsukulanta iya,
sabab ma iya asal pangita'u alalom
maka barakat maka sangat kawasa
sampay ni kasaumulan!
Amin!”
13 Sakali itu, tinilaw aku e' dakayu' min pagmatto'ahan inān, yukna, “Kata'uwannu
bahā' bang sai saga a'a magnijuba pote' itu? Kata'uwannu bang minningga sigām?”
14 Anambung aku, “Tuwan, mbal. Ka'a ya makata'u.”
Yukna ma aku, “Sigām inān bay makalabay kabinasahan aheya. Bay karakdakan e'
sigām juba sigām ma laha' Bili-bili, hatina kala'anan tamak dusa sigām.
15 Ya he' sababanna angkan sigām an'ngge ma alopan tingkō'an Tuhan.
Maghinang sigām ma iya llaw-sangom ma tongod pangarapan ni iya.
Nihampanan sigām e' Tuhan, ya aningkō' ma tingkō'anna bangsahan.
Asalamat sigām ma haddaratna.
16 Mbal na sigām lingantu atawa patay bohe' pabalik
sampay ni kasaumulan.
Mbal sigām kinapiyalu atawa apanggang,
17 sabab Bili-bili, ya pa'atag ma haddarat Tuhan, angupiksa' sigām.
Iya ya magmakōk, amowa sigām ni tuburan bohe' makakallum.
Ati sinapuhan e' Tuhan bohe' mata sigām kamemon.”

8

Gindan Kapitu'na

1 Manjari itu, apuwas pa'in e' Bili-bili amitas gindan kapitu'na min gulungan katas
inān, magtūy halam aniya' minsan bah'ssek ma deyom sulga' ma deyom saga tonga'
jām.
2 Puwas e' ta'nda'ku pitu' mala'ikat an'ngge ma haddarat Tuhan, ati tinoporan sigām
tiyup-tiyup pakaniya-pakaniya.
3 Sakali aniya' mala'ikat dakayu' pina'an an'ngge ma atag pagkukulbanan, maka e'na
amowa tugtugan bulawan. Aheka kamanyan bay pamuwan ma iya pamasimbugna ni
saga duwa'a ya pangamu'-ngamu' e' kamemon saga a'a suku' Tuhan. Ati tinukbal e'
mala'ikat maina'an ma lamisahan bulawan ya ma dahuan tingkō'an Tuhan.
4 Jari in humbu kamanyan maka pangamu'-ngamu' saga a'a suku' Tuhan, wa'i pat'bbud
pariyata' min tangan mala'ikat e'.
5 Sakali, niā' tugtugan e' mala'ikat itu. Pin'nno'an e'na maka baga api min diyata'
lamisahan inān bo' yampa nilarukan ni dunya. Paglaruk itu, magtūy aniya' l'ggon

maglagublub, maka l'tte', maka lāt aninglab. Aniya' isab linug anganjogjog deyom dunya.

Pinah'lling Tiyup-tiyup

6 Manjari in pitu' mala'ikat, ya amowa pitu' tiyup-tiyup inān, sakap na song amah'lling.
7 Ya mala'ikat dakayu' inān amah'lling na tiyup-tiyupna. Magtūy aniya' tigtigan aes
maka api bay pinatumbuk ni dunya maglamud maka laha'. Minnē' atunu' dunya,
dabahagi' min bahagi' t'llu. Talapay saga kakayu-kayuhan dabahagi' isab min bahagi'
t'llu, maka atunu' isab kaparang-parangan kamemon ma dunya.
8 Puwas e' ya mala'ikat karuwana inān amah'lling na isab tiyup-tiyupna. Sakali aniya'
api akompol buwat heya būd wa'i pinatumbuk ni deyom tahik. Paglaruk pa'in itu,
magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ma katahikan inān tahinang laha'.
9 Amatay magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ya ai-ai bay allum ma deyom tahik.
Magka'at isab dabahagi' min bahagi' t'llu ya sasuku tabayan ma kuwit tahik inān.
10 Puwas e' ya mala'ikat kat'lluna amah'lling na isab tiyup-tiyupna. Sakali aniya'
bitu'un aheya amaga'-maga' sali' suwariyan, wa'i pinatumbuk min b'ttong langit tudju
ni kasapa'-sapa'an maka ni tuburan bohe', dabahagi' isab min bahagi' t'llu.
11 Bitu'un inān niōnan "Pa'it" sabab ya bohe' bay katumbukanna apa'it du. Aheka a'a
bay amatay paginum sigām bohe' inān, sabab min pa'itna.
12 Puwas e' ya mala'ikat ka'mpatna amah'lling na isab tiyup-tiyupna. Magtūy taluwa'
lendom dabahagi' min bahagi' t'llu ma llaw, ma bulan, sampay saga bitu'un. Angkan ma
deyom dang'llaw, alendom mpat jām t'ggolna. Damikiyanna ma waktu sangom, mpat
jām isab mbal amuwan sawa min diyata' langit.
13 Na puwas ina'an-i, sabuku ang'nda', aniya' belle' takaleku magsuwala, ina'an
paleyang ma to'ongan ayan. Atanog suwalana, yukna, "Arōy! Arōy! Asiya-siya na
sasuku maglahat ma dunya, sabab landu' abisa saga bala' ya pinat'kka ni sigām bang
ta'abut waktu pamah'lling tiyup-tiyup e' t'llu mala'ikat damuli!"

9

1 Manjari ya mala'ikat kalimana bay amah'lling tiyup-tiyupna, ati aniya' ta'nda'ku
sali' bitu'un bay ahūg ni dunya min diyata' langit. Bitu'un itu bay kabuwanan kunsi'
pangukab tambol lowang tegob-tegoban.
2 Pagukabna pa'in lowang inān, magtūy aniya' humbu an'bbud min deyomna, sali'
humbu min tunu' aheya. Jari kalendoman llaw maka langit e' humbu inān.
3 Aniya' ba'anan ampan pat'ppak ni dunya luwas bay min deyom humbu, kabuwanan
kapatut angeket, buwat jalalangking.
4 Sinō' sigām da'a amaka'at kaparang-parangan atawa kakayu-kayuhan atawa ai-ai
patomo' ma babaw dunya. Luwal saga a'a halam bay kasāpan tuktuk sigām maka sāp
Tuhan ya makajari minula e' saga ampan inān.
5 Malaingkan mbal sigām pinarūl amapatay. In manusiya' inān subay pinap'ddi'an
sadja ma deyom limambulan. Ya nanam p'ddi' kalabayan saga a'a inān sali' maka p'ddi'
keket jalalangking.
6 Na, ma deyom limambulan parahing na pa'in saga a'a kineket itu bang pa'in sigām
amatay, sagō' mbal tinugutan amatay. Bilahi to'ongan sigām amatay sagō' mbal nirūlan.
7 Ya pangluwahan saga ampan inān sali' hantang kura' pinanyapan song pangura'an
ni pagbono'an. Aniya' sali' korona bulawan paporong ma kōk sigām, maka pamaihu'an
sigām sali' manusiya'.
8 Bu'un sigām ataha' sali' bu'un d'nda, maka empon sigām sali' taling sattuwa halimaw.
9 Daggaha sigām tinamingan maka sisik sali' luwa basi'. Ang'llub isab pikpik sigām
bang pajabjab, sali' tagandak ba'anan kura' angangguyud saga kalesa bang parugpak ni
pagbono'an.
10 Togel sigām sali' togel jalalangking, taga-tugsuk ma tōngna. Ya ina'an paminasa
sigām ma manusiya' ma deyom limambulan.
11 Aniya' isab sultan magagi ma sigām, ya na dakayu' saitan tag-ntanan lowang tegob-
tegoban inān. Ōn tag-ntanan inān, bang ma bahasa Hibrani, si Abaddon. Bang ma
bahasa Girīk, si Apolyon, hatina Pamamaka'at.
12 Na, minnē' patobtob na bala' ya dahū pinat'kka, sagō' masi gi' duwa bala' damuli.
13 Manjari mala'ikat kannomna bay amah'lling tiyup-tiyupna ati makakale aku suwala
paluwas min mpat dugu lamisahan bulawan ya pagtugtugan kamanyan, ya maina'an ma
alopan Tuhan.
14 Buwattitu ya lapal suwala inān, yukna, "Hubarin na mpat saitan ya bay niengkotan
ma bihing sapa' Alpurati he'."

15 Saga saitan inān bay pinasakap asal sagō' halam sigām bay nihubaran. Subay
na ta'abut waktuna to'ongan, llawna maka bulanna maka tahunna, bo' yampa sigām
pinaluwas amapatay ba'anan manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu ma sigām kamemon.
16 Kahaka'an aku bang pila sundalu ma deyo'an mpat saitan e', a'a magpangura' lullun.
Duwampū' ngibu laksa' kono' ya heka sigām.
17 Buwattitu ya pangluwahan saga kura' bay ta'nda'ku, maka saga sundalu magpan-
gura' inān. Ya daggaha sigām bay tinampanan maka taming magwalna' keyat api maka
bilu alutu' maka sali' biyaning mailang. Ya kōk kura' inān angaluwa halimaw, ya bowa'
sigām paluwasan api maka humbu maka mailang arokot.
18 Jari amatay in binangsa manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu. Ya makapatay inān
t'llu ginis bala' bay paluwas min bowa' saga kura', hatina api maka humbu maka mailang
arokot.
19 Aniya' duwa bala' pamapatay saga kura' inān ma manusiya'. Kaissana, ya bala'
paluwas min bowa' sigām. Karuwana, ya bala' ma togel sigām, sabab togel sigām inān
sali' sowa taga-kōk pangamula ma manusiya'.
20 Malaingkan saga manusiya' takapin, ya halam bay amatay e' bala' inān, mbal
to'ongan pataikut min ta'u-ta'u pagtutuhanan sigām. Mbal sigām pahali anumba ni saga
saitan sampay ni ta'u-ta'u mbal maka'nda', mbal makakale, maka mbal makal'ngngan,
ya bay hinangan bulawan, pilak, tumbaga, batu maka kayu.
21 Mbal sigām papinda min kahinangan ala'at. Masi-masi sigām magpamono' sampay
amantak ni pagkahi sigām. Mbal sigām pahali maghinang kasabulan d'nda maka l'lla,
sampay magtangkaw.

10

Mala'ikat maka Gulungan Katas Ariki'

1 Manjari aniya' na isab dakayu' mala'ikat akosog ta'nda'ku pareyo' min sulga' tudju ni
dunya, paputus ma gabun. Aniya' biradali* palengkong min diyata' kōkna, ati baihu'na
magsinag sali' mata llaw. Ya b'ttisna inān sali' hāg arokot.
2 Aniya' ntananna gulungan katas ariki' pab'llat. Tape'na kowan bay pinat'ppak ni
diyata' tahik, ati tape'na gibang pinat'ppak ni gintana'an.
3 Sakali angalingan pakosog mala'ikat itu, sali' pamanggohong† pakosog min bowa'
halimaw. Paglinganna itu, na, sinambag iya e' pitu' l'ggon angalagublub.
4 Paglagublub itu, arak sulatku bay lapal l'ggon e', sagō' aniya' takaleku suwala min
deyom sulga' anagang aku, yuk-i, "Da'a sulatun ya pagkallam e' pitu' l'ggon ilu. Kuli-
kulihun sadja."
5 Manjari in mala'ikat ya bay ta'nda'ku an'ngge ma tahik maka ma gintana'an, bay
anayang tanganna kowan tudju ni langit
6 maka e'na anibahat. Ya panibahatanna ōn Tuhan kakkal, ya bay amapanjari langit
maka kakaya'-kaya'anna sampay dunya itu deya-dilaut maka kakaya'-kaya'anna isab.
Yuk sibahatna, "Pinalanjal na, mbal na patanggu.
7 Sagō' ta'abut pa'in saga llaw song pinah'lling tiyup-tiyup e' mala'ikat kapitu'na,
atuman kagara'an Tuhan ya bay ma deyom sipuk. Tahinang buwat bay pamata'una
ma saga sosoho'anna, hatina ma kanabi-nabihan."
8 Puwas e' amissala ni aku pabīng ya suwala bay takaleku ah'lling min deyom sulga',
yuk-i, "Pehē' ka, ngā'un katas pab'llat min tangan mala'ikat ya an'ngge ma tahik sampay
ma gintana'an inān."
9 Na, pehē' aku ni mala'ikat angamu' gulungan katas ariki'. Yukna ni aku, "Ā, ngā'un
na, kakanun. Tananamnu du ko' ilu, amamis sali' gula' buwani ma deyom bowa'nu,
sagō' al'ssom ma deyom b'ttongnu."
10 Ngā'ku gulungan katas ariki' min tangan mala'ikat inān bo' yampa kakanku.
Pagkakanku magtūy amamis sali' gula' buwani, sagō' pagt'llonku, al'ssom ma deyom
b'ttongku.
11 Manjari aniya' amissala ni aku, yukna, "Subay paluwasnu lapal Tuhan pabīng pasal
ya song pinat'kka ni kabangsa-bangsahan, ni kapanubu'an, ni bahasa kaginisan, sampay
ni ba'anan kasultanan sigām."

11

Duwangan Saksi'

* **10:1 10:1** 'Biradali' atawa 'salindugu''. 'Rainbow' bang ma bahasa Ingglis. † **10:3 10:3** 'Pamanggohong:' ya lling halimaw atawa baruwang landu' akosog.

1 Manjari itu kabuwanan aku batang kayu pagsukuran, ati sinoho' aku anukud. Yuk
panoho'an e', "Pehē' ka, sukurun langgal Tuhan sampay pagkukulbanan. Itungun bang
pila jama'a ya angarap ni Tuhan maina'an.
2 Sagō' da'a lapayun halaman ma katilibut langgal inān. Da'a sukurun he'-i sabab
pamasuku' ma saga a'a ngga'i ka suku' Tuhan. Nilumu' da'ira sussi e' sigām ma deyom
mpatpū' maka duwambulan.
3 Sō'ku duwangan saksi'ku pina'an," yukna. "Magpamakay sigā s'mmek karut, ati
pinasaplag e' sigā lapal Tuhan ma deyom dangibu maka duwa hatus maka nnompū'
llaw."
4 Na, in duwa saksi' itu*, ya na duwa kayu jaitun maka duwa palita'an an'ngge ma
dahuan Panghū' ya tag-suku'an dunya.
5 Bang aniya' ganta' pasulay angala'ugan saga saksi' itu, aniya' api pasulapput
min bowa' sigā amaka'at saga banta sigā. Angkan tantu amatay sai-sai anawakkal
anganjahulaka'an duwangan itu.
6 Aniya' isab kapatut sigā anambolan langit bo' supaya mbal angulan sat'ggol sigā
masi magpasaplag lapal Tuhan. Taga-kapatut isab sigā magbaya' ma tuburan bohe',
pinapinda ni laha'. Maka aniya' isab kapatut sigā amat'kka bala' kaginisan ni dunya,
sumiyan-sumiyan ya kabaya'an sigā.
7 Na, bang aubus na e' duwangan saksi' itu magpasaplag lapal Tuhan, nirugpakan du
sigā e' dakayu' sattuwa makatāw-tāw, ya paluwas min deyom lowang tegob-tegoban.
Tara'ug e'na duwangan itu, pinapatay.
8 Jari patay sigā pinasagaran pahantal ma paglabayan ma deyom da'ira binabantug
inān, da'ira bay pangalansangan Panghū' sigā ni hāg. Ya pangōn da'ira inān Sodom
maka Misil, bo' ngga'i ka he' dī ōnna. Tu'ud ōn pamaralil sadja.
9 Ma deyom t'llung'llaw maka tonga' in patay duwangan saksi' itu niaro'-aro'an na pa'in
e' ba'anan a'a min panubu' kamemon, min bangsa kamemon, min bahasa kamemon,
maka min lahat kamemon. Saguwā' mbal to'ongan amakubul saga a'a angaro'-ngaro'
inān.
10 Na, kinōgan du sidda saga a'a ma sakalingkal dunya ma sabab kamatay duwangan
itu. Magkalamihan sigām sampay maghulmat-hiyulmati dangan maka dangan, sabab in
duwa nabi itu bay amaniya' kabinasahan ni saga a'a pat'nna' ma dunya.
11 Saguwā', palabay pa'in t'llung'llaw maka tonga' min bay kamatay duwangan itu,
magtūy pinabatuk nyawa sigā pabīng e' Tuhan, binuwanan kallum pabalik. Magtūy
sigā pabungkal, ati sasuku maka'nda' ma sigā landu' to'ongan tināw.
12 Puwas e' aniya' takale e' duwangan nabi itu suwala atanog amissala ni sigā min
deyom sulga', yuk-i, "Pariyata' kam pi'itu." Magtūy sigā pariyata' ni sulga' min deyom
gabun ma sabu banta sigā ang'nda'-ng'nda'.
13 Salta' kapariyata' sigā, saru'un-du'un aniya' linug akosog makalandu'. Alubu
dabahagi' min bahagi' sangpū' ma da'ira inān. Aniya' pitu' ngibu a'a amatay e' linug.
Sakali saga a'a ya takapin allum inān sinōd tāw sidda, angkan sigām bay amuwan sanglit
ma Tuhan ya ma deyom sulga'.
14 Na, palabay na bala' karuwana sagō' arai' na bala' kat'lluna.

Pinah'lling Tiyup-tiyup Kapitu'

15 Na, ya mala'ikat katapusan amah'lling na tiyup-tiyupna. Magtūy aniya' saga suwala
atanog takale min deyom sulga', yuk-i, "In dunya itu kapagparintahan na e' Panghū'tam
Tuhan maka Al-Masi ya tapene'na. Taptap kapagparintana sampay ni kasaumulan!"
16 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan, ya magtingkō'an asal ma alopan
Tuhan, pasujud magpamudji iya,
17 yuk-i,
"O Tuhan Panghū' kami Sangat Kawasa,
kakkal ka asal min awal sampay ni kabuwattituhan.
Aheya pagsukulan kami sabab ginuna e'nu kawasanu
bo' ka anagna' magparinta ma dunya.
18 Bay akagit atay saga palbangsahan patigaggahun,
ati ta'abut na waktu kapangamulka'nu sigām,
waktu pangahukumnu ma saga a'a magpatayan,
waktu kapanungbasnu ma saga kanabi-nabihan ya sosoho'annu,
sampay a'a suku'nu kamemon maka sasuku magaddat ma ōnnu,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo',
waktu isab kapamaka'atnu saga a'a bay amaka'at dunya itu."

* **11:4 11:4** Tasulat pasal saksi' itu ma Jūd Nabi Jakariya 4:1-14.

19 Sakali niukab na langgal Tuhan ma sulga' ati ta'nda'ku maina'an ba'ul pangisihan
kapagsulutan Tuhan maka saga a'a suku'na. Aniya' inān singlab lāt, maka l'ggon
maglagublub, maka linug, maka aniya' tigtigan aes parugpak min diyata'.

12

D'nda maka Naga

1 Manjari itu aniya' ta'nda'ku paltanda'an landu' makainu-inu palahil ma b'ttong
langit. Aniya' inān dakayu' d'nda an'ngge ma bulan, ya pas'mmekna sali' sinag llaw.
Ya paporong ma kōkna sangpū' maka duwa bitu'un.
2 D'nda itu arai' na anganak. T'kkahan iya p'ddi' angkan iya angolang.
3 Puwas e' aniya' paltanda'an makainu-inu saddī palahil ma b'ttong langit. Ta'nda'ku
dakayu' naga keyat landu' aheya, pitu' kōkna, sangpū' tandukna. Kōkna kapitu' inān
taga-korona.
4 Sakali itu, in togel naga itu bay angalappet saga bitu'un, dabahagi' min bahagi' t'llu,
bo' nihantakan e'na min b'ttong langit pareyo' ni dunya. An'ngge iya ma dahuan d'nda
ya song anganak e', supaya l'kkobna onde'-onde' bang makaluwas na.
5 Manjari d'nda inān anganak l'lla sagō' halam ta'abut e' naga sabab niragtu' minnē' bo'
tinandanan ni Tuhan ma paningkō'anna bangsahan. Ya pangangganta' asal ma onde'
inān in iya subay magbaya' ma palbangsa-bangsahan kamemon ma sinosōng, maka
akosog kapagbaya'na, sali' hantang tungkud basi' mbal tasagga'.
6 Na, taragtu' pa'in onde' he', magtūy alahi d'nda inān ni lahat halam a'ana, lahat bay
tinagamahan iya e' Tuhan. Maina'an iya niussap ma deyom dangibu maka duwa hatus
maka nnompū' llaw.
7 Sakali aniya' pagbono' ma deyom sulga'. Disi Mika'il maka saga mala'ikat ma
deyo'anna bay magbono' maka naga. Angatu isab naga inān maka saga panendogna,
8 sagō' mbal makaga'os angkan pinala'an min bay tongod sigām ma deyom sulga'.
9 Ya naga aheya bay nilarukan paluwas min sulga'. Ya na he' sowa bay awal, ya niōnan
hibilis atawa nakura' saitan. Angakkal asal iya ma manusiya' kamemon. Nihantakan
iya pareyo' ni dunya, sampay panendogna kamemon.
10 Puwas e', aniya' takaleku suwala akosog ah'lling min deyom sulga', yukna,
"Ta'abut na waktu kapangalappas Tuhan ma manusiya'.
Pina'nda'an na e' Tuhan ya kosog kapagparintana.
Pina'nda'an na isab kapatut Al-Masi ya tapene'na.
Sabab nakura' saitan bay anuntutan danakantam llaw-sangom
ma alopan Tuhan, ina'an na bay nilarukan paluwas min sulga'.
11 Tara'ug na iya e' dauranakantam sabab min laha' si Isa, ya niōnan Bili-bili,
maka min pandu' b'nnal ya pamatanyag sigām.
Lāgi pinaglilla' e' sigām ginhawa-baran sigām sampay ni kamatay.
12 Ka'am maglahat ma deyom sulga' ilu, magkōg-koyag kam.
Maka'ase'-ase' ka'am maglahat ma dunya, ma gintana'an maka ma tahik,
sabab ilu nakura' saitan paruwa'i ni ka'am.
Kumarukan to'ongan pasu' atayna,
sabab kata'uwanna in ganta'anna song na ta'abut."
13 Sakali itu, tata'u pa'in e' naga in iya bay nihantakan ni dunya, magtūy turulna d'nda
ya bay anganakan l'lla inān.
14 Sagō' d'nda itu bay kabuwanan duwa pikpik belle' aheya bo' makaleyang tudju
ni lahat halam a'ana, ya bay tinagamahan iya. Ati maina'an iya niussap ma deyom
t'lluntahun maka tonga' bo' supaya mbal ta'abut e' sowa, hatina e' naga inān.
15 Jari aniya' bohe' alandos bay sinulapputan e' naga inān min deyom bowa'na bo'
supaya nirunukan d'nda inān sampay talaran.
16 Daipara tinabang iya e' tana'. Wa'i palowang tana' ati in bohe' bay min bowa' naga
inān hal pahūs ni deyom lowang.
17 Na, minnē' mbal takole'-kole' pasu' atay naga inān tudju ni d'nda, angkan iya
angangut anguntarahan saga anak-mpu d'nda inān kasehe'an, sasuku ameya' ma
panoho'an Tuhan sampay amogbogan pandu' b'nnal bay min si Isa.
18 Manjari pehē' naga inān an'ngge ma bihing tampe.

13

Duwa Sattuwa

1 Manjari itu, aniya' ta'nda'ku sali' sattuwa paluwas min tahik. Sattuwa itu pitu' kōkna
maka sangpū' tandukna, bo' tandukna he' bay sinangonan korona pakaniya-pakaniya.
Kōkna kapitu' inān bay sinulatan ōn sidda ala'at, ōn pangkal ni Tuhan.
2 Ya sattuwa ta'nda'ku itu sali' luwa halimaw b'ttikan, tape'na sali' tape' sattuwa
baruwang, maka bowa'na sali' bowa' halimaw. Sattuwa itu bay kawakilan e' naga,
kabuwanan barakatna luggiya' maka kapagsultanna maka kapatutna akosog.
3 Dakayu' kōk sattuwa itu bay nilagut ma katubaganna, sagō' kauli'an bay bakatna
arak makapatay he', angkan takuddat saga a'a kamemon ma dunya. Jari ameya' sigām
ma sattuwa itu.
4 Pasumba kamemon saga a'a ma naga inān sabab in iya bay amuwan kapatutna ma
sattuwa. Sinumba isab sattuwa e' sigām maka e' sigām ah'lling, yuk-i, "Sattuwa itu halam
aniya' sali'na! Halam aniya' maka'atuhan iya!"
5 Manjari in sattuwa itu pinarūl magbaya' ma dunya ma deyom mpatpū' maka
duwambulan. Pinasagaran isab iya magmalangkahi sampay amah'lling pangkal ni
Tuhan.
6 Pinabanga' e'na bowa'na anukna'an Tuhan maka ōnna maka pajātanna, maka
sasuku maglahat ma deyom sulga'.
7 Pinasagaran isab sattuwa itu amono' saga a'a suku' Tuhan sampay sigām tara'ug
e'na. Binuwanan iya kapatut magbaya' ma panubu' kamemon, ma pihak kamemon, ma
bahasa kamemon, sampay ma bangsa kamemon.
8 Ma sinosōng in sattuwa itu pinudji e' a'a kamemon maglahat ma deyom dunya,
sasuku halam tasulat ōnna ma kitab ya palsuku'an Bili-bili. Sangay min waktu
kapamapanjari dunya, tasulat asal ma kitab inān ōn saga a'a ya taga-kallum kakkal.
9 Na, sasuku kam taga-tainga, asipunbi itu-i:
10 Bang a'a pinakadalan sinaggaw, tantu du iya sinaggaw.
Bang kadalna patay lagut, tantu du iya amatay e' lagut.
Angkan ka'am saga a'a suku' Tuhan, subay kam pasandal maka subay pahogotbi imanbi.
11 Manjari aniya' na isab ta'nda'ku sattuwa dakayu', luwas bay min deyom tana'. Aniya'
duwa tandukna ariki' pinaka luwa tanduk bili-bili, sagō' suwalana inān sali' lling naga.
12 Sattuwa damuli itu bay kawakilan e' sattuwa tagna', ya bay kauli'an bakatna
makatubag e', angkan pinagguna e' sattuwa damuli in kapatut aheya ya bay min sattuwa
tagna'. Pinissoko' a'a kamemon ma dunya e' sattuwa damuli itu, sinō' pasumba ma
sattuwa dahū inān.
13 Tahinang isab e' sattuwa damuli itu hinang makainu-inuhan a'a. Bay soho'na api
pareyo' min diyata' langit tudju ni dunya ma pang'nda'an a'a kamemon.
14 Ka'akkalan e'na saga a'a kamemon ma deyom dunya. Tabowa-bowa sigām sabab
hinang makainu-inu ya tahinangna deyo' bay min sattuwa dahū ya paganti'anna. Jari
in sattuwa damuli itu bay magpanoho'an ma a'a kamemon, sinō' sigām angahinang
ta'u-ta'u pangahulmat sattuwa ya bay nilagut maka kalis e', sagō' masi allum.
15 Kabuwanan isab kawasa sattuwa damuli itu amuwan napas ma ta'u-ta'u, ya
nihinang sali' pangluwahan sattuwa dahū. Manjari allum ta'u-ta'u itu, angkan
makapamūng na, anoho' subay pinapatay sasuku mbal anumba iya.
16 Bay pinissoko' e'na a'a kamemon subay sināpan ma tangan sigām kowan maka ma
tuktuk sigām. Pinagsali'-sali' kamemon, alanga maka areyo', miskin maka dayahan, ata
maka ngga'i ka.
17 Sai-sai halam taga-sāp mbal makajari am'lli atawa amab'lli. Sāp inān, ya na ōn
sattuwa atawa umbul ganti' ōnna.
18 Ahunit umbul itu nihati. Sagō' sai-sai ataha' nahu'na makatali' du bang ai hatina
umbul sattuwa itu, sabab ōn a'a ko' he'. Umbulna itu nnom hatus maka nnompū' maka
nnom.

14

Bili-bili maka saga A'a Suku'na

1 Puwas e' ang'nda' aku pabalik ati ta'nda'ku ya pinagsambat Bili-bili, ina'an an'ngge
ma būd Siyun. Ameya' isab ma iya ba'anan a'a, dahatus maka mpatpū' maka mpat ngibu
hekana, ya bay sinulatan tuktuk sigām maka ōn Bili-bili sampay ōn Mma'na Tuhan.
2 Takaleku isab lling min deyom sulga' landu' atanog, sali' lagublub bohe' anasahan
min diyata', sali' kosog l'ggon. Bo' alu'uy lling bay takaleku inān, sali' tunis min a'a
magbibiyula.
3 Na, ya a'a dahatus maka mpatpū' maka mpat ngibu, ina'an maina'an magpan'ngge
pa'alop ma tingkō'an Tuhan maka ma mpat binatang maka ma saga pagmatto'ahan.

Magkalangan sigām kalangan baha'u, kalangan mbal ta'anad e' saddī min sigām
karahatus maka mpatpū' maka mpat ngibu, ya bay nil'kkat min pang'ntanan nakura'
saitan waktu lagi' sigām bay ma dunya.
4 Halam aniya' tamak ma saga a'a itu, sali' sapantun subul asussi to'ongan pan-
gatayanna, a'a halam gi' bay makalabay d'nda. Paumpig sadja sigām ma niōnan Bili-bili
pi'ingga-pi'ingga pal'ngngananna. Bay sigām nil'kkat e' Tuhan min pang'ntanan nakura'
saitan waktu sigām lagi' ma dunya, ati sigām ya makarahū pinasuku' ma Tuhan maka
ma Bili-bili.
5 Halam aniya' kaputingan atawa tamak sigām.

T'llu Mala'ikat

6 Puwas e' maka'nda' aku mala'ikat dakayu' paleyang ma diyata' ayan, maka e'na
amowa lapal ahāp ya mbal magkapinda ni kasaumulan. Pinasaplag e'na ni a'a kamemon
ma dunya, ni lahat kamemon, ni bangsa kamemon, ni bahasa kamemon, maka ni pihak
kamemon.
7 Sakali magsuwala mala'ikat e'. Atanog suwalana, yuk-i, "Katāwinbi Tuhan,
mahaldika'unbi, sabab ta'abut na waktu pangahukumna ma manusiya' kamemon.
Pudjihunbi na iya, ya bay amapanjari langit maka dunya, s'llang maka tuburan bohe'
kamemon."
8 Na, aniya' paturul mala'ikat saddī magsuwala isab. Yukna, "Magka'at na, magka'at
to'ongan na da'ira Babilon, ya da'ira binabantug inān. Sapantun iya d'nda ala'at
bay amowa-mowa bangsa kamemon maginum binuna makalango, hatina tabowa
maghinang kaba'isan."
9 Puwas e' paturul isab mala'ikat saddī, kat'lluna na. Atanog isab e'na magsuwala,
yukna, "Sasuku amudji sattuwa maka ta'u-ta'una, maka sasuku bay makataima' sāp
sattuwa ma tuktukna atawa ma tanganna,
10 pinananaman mulka' Tuhan. In mulka' itu sali' hantang binu halam aniya'
lamudna, ya tinumpahan ni deyom Sawan Mulka' Tuhan. Aho', sasuku amudji sattuwa
inān pinap'ddi'an to'ongan ma deyom api maka mailang asuleyab, ma pang'nda' saga
mala'ikat sussi maka Bili-bili.
11 Aniya' humbu pat'bbud na pa'in min api paminasahan inān, sampay ni kasaumulan.
Llaw-sangom halam aniya' halian pagsandal saga a'a ya bay anumba ni sattuwa maka
ta'u-ta'una, atawa sai-sai bay kasāpan maka ōn sattuwa."
12 Angkan ko' ka'am suku' Tuhan ilu, ya ameya' ma panoho'an Tuhan sampay
amogbogan si Isa, pahogotunbi imanbi.
13 Sakali makakale aku suwala min deyom sulga', yukna, "Sulatun na: puwas min llaw
itu aheya du kakōganna sasuku amatay ma deyoman Panghū' Isa."
Magtūy anambag Rū Tuhan, yukna, "Aho', tantu du sigām magkōg-koyag. Pahali
sigām min bay pagsangsā'an sigām, sabab paddas na ma sigām ya kamaujuran ma bay
kahinangan sigām ahāp."

Dalil Kapagani ma Dunya

14 Manjari ang'nda' aku pabalik ati aniya' ta'nda'ku gabun pote', maka aniya' aningkō'
maina'an sali' angaluwa manusiya'. Aniya' korona bulawan pamaporong kōkna, maka
aniya' sanggot atalom ma tanganna.
15 Sakali aniya' gi' mala'ikat saddī bay paluwas min deyom langgal inān, ati angalingan
pakosog ni iya ya aningkō' ma diyata' gabun e'. Yuk-i, "Gunahun na sanggotnu ilu.
Magani na ka, sabab ta'abut na musim kapagani ma dunya. In dunya inān sali' dalil
huma ajatu na buwa'na."
16 Manjari ya mala'ikat bay aningkō' ma diyata' gabun inān wa'i angalabaran
sanggotna ni dunya bo' pinagani e'na kamemon.
17 Sakali aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddī luwas bay min langgal ma deyom sulga',
amowa isab sanggot atalom.
18 Maka aniya' gi' isab mala'ikat saddī, mala'ikat tunggu' api, paluwas min tongod
lamisahan pagtugtugan kamanyan ni Tuhan. Angalingan pakosog mala'ikat itu ni
mala'ikat ya amowa sanggot atalom e', yukna, "Gunahun na sanggotnu ilu pananggot
buwa' anggul ma dunya sabab atahak na. Sanggotun na saga tundunanna min
bahanna."
19 Magtūy ya mala'ikat taga-sanggot e' bay angalabaran sanggotna ni dunya. Tinipun
e'na buwa' anggul inān bo' yampa larukanna ni deyom pagp'gga'an aheya, ya pangisihan
mulka' Tuhan.

20 Jari pin'gga' ba'anan anggul inān ma pagp'gga'an ma luwasan da'ira. Pagp'gga'
pa'in, laha' ya paluwas angandunuk ni katāhan saga t'llu hatus kilometro. Ati lalomna
dand'ppa maka tonga'.

15

Pitu' Mala'ikat Amowa Bala' Kahinapusan

1 Manjari itu aniya' na isab ta'nda'ku paltanda'an dakayu' ma diyata' langit, landu'
makainu-inu maka makahailan. Ya ta'nda'ku inān pitu' mala'ikat amowa pitu' ginis
bala'. Ya na he'-i kahinapusan bala' pamatobtob mulka' Tuhan.
2 Sakali aniya' ta'nda'ku maina'an sali' kahantang s'llang, landu' asawa sali' sawa
samin, maka kalamuran api angillaw-ngillaw. Ta'nda'ku isab saga a'a bay makapan-
ganda'ug min sattuwa talun maka min ta'u-ta'u ya hinangan pangluwahanna. Halam
sigām bay angaku umbul ya panganggindan ōn sattuwa he'. Jari ina'an saga a'a bay
anganda'ug magpan'ngge ma bihing s'llang, ya sali' sawa samin. Amowa sigām biyula
bay pamuwan sigām e' Tuhan pakaniya-pakaniya.
3 Magkalangan sigām kalangan bay min si Musa ya sosoho'an Tuhan, maka kalangan
min Bili-bili. Buwattitu ya lapal kalangan sigām:
"O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,
kawasahan kahinangannu kamemon, makainu-inu sidda.
Ka'a ya sultan ma palbangsa-bangsahan.
Abontol maka b'nnal kaniyatannu kamemon.
4 O Panghū', sai bahā' mbal magmatāwan ka'a?
Aniya' bahā' mbal magmahaldika'an ka'a?
Ka'a sadja ya tunggal mahasussi,
magsakaum kamemon palbangsahan amudji ka'a,
sabab ta'nda' e' a'a kamemon in kahinangannu asal adil."
5 Puwas e' ta'nda'ku aukab langgal ma deyom sulga', maka ta'nda'ku isab Bilik
Mahasussi maina'an.
6 Ta'nda'ku isab pitu' mala'ikat paluwas min deyom langgal inān, ya mala'ikat amowa
pitu' ginis bala'. Al'ssin pakayan sigām, makasilaw pote'na. Pinakambotan bulawan isab
daggaha sigām.
7 Makaluwas pa'in, na, tinoporan sigām pinggan bulawan e' dakayu' binatang min
mpat inān. Ya pitu' pinggan inān ap'nno' e' mulka' Tuhan ya kakkal ni kasaumulan.
8 Manjari langgal inān ap'nno' e' humbu min haddarat Tuhan, paltanda'an sahayana
maka kawasana, ati halam aniya' makasōd ni deyom langgal inān sat'ggol halam gi'
aubus saga bala' pitu' hekana ya binowa e' pitu' mala'ikat e'.

16

Saga Pinggan Isihan Mulka' Tuhan

1 Manjari itu, aniya' takaleku suwala atanog ah'lling min deyom langgal tudju ni pitu'
mala'ikat ya amowa pinggan inān. Yuk suwala itu, "Pehē' na kam. Bu'usinbi na ni
dunya isi pitu' pinggan, ya ap'nno' e' mulka' Tuhan ilu."
2 Sakali, pehē' dakayu' mala'ikat amu'usan bala' min pingganna tudju ni kareya-
reyahan. Pagbu'us pa'in, magtūy paluwasan saga dugsul abau maka ap'ddi' saga
a'a inān, ya bay makataima' sāp sattuwa maka anumba ta'u-ta'u bay hinangan
pangluwahanna.
3 Puwas e' ya mala'ikat karuwana amu'usan bala' min pingganna tudju ni dilaut.
Pagbu'us pa'in, magtūy tahik inān tahinang sagu, ati ai-ai bay allum ma deyom tahik
amatay kamemon.
4 Manjari mala'ikat kat'lluna amu'usan na isab bala' min pingganna tudju ni kasapa'-
sapa'an maka ni saga tuburan bohe'. Pagbu'us pa'in, saga bohe' inān tahinang laha'.
5 Sakali takaleku bissala mala'ikat, ya tag-ntanan ma kabohe'-bohe'an. Yukna,
"O Tuhan Mahasussi, ya mbal magkapinda min awal tagna'
sampay ni kabuwattina'anan, abontol sadja hukumannu.
6 Sabab in saga a'a suku'nu maka saga nabi
ya bay magpalatun palmannu, wa'i bay pinapatay.
Bay pinabu'us laha' sigām e' saga a'a ma deyom dunya,
angkan patut sigām pinainum laha'.
Magtongod du pa'in hinang sigām maka tungbasna."
7 Puwas e' aniya' takaleku suwala min atag lamisahan pagkulbanan. Yuk suwala he',
"O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,

abontol sadja hukumannu, mbal tasoway.”
8 Puwas pa'in e'-i, ya mala'ikat ka'mpatna amu'usan bala' min pingganna tudju ni mata
llaw, manjari pinakalap silak llaw min bay dahū pamahanglus saga manusiya'.
9 Na, pagka ahanglus saga a'a e' llaw sabab kumarukan pasu'na, magtūy sigām
magpanukna' ma ōn Tuhan ya magkabaya'an ma bala'. Mbal sigām pataikut min dusa
sigām atawa amuwan sanglit ma Tuhan.
10 Manjari binu'usan pingganna e' mala'ikat kalimana, pinat'kka bala'na ni pan-
ingkō'an sattuwa talun, ni po'onan pamarintahanna. Magtūy taluwa' lendom katilibut
lahat ya pamarintahan sattuwa he'. Pinagk'ttop e' saga a'a d'lla' sigām ma sabab kabisa
p'ddi'.
11 Magpanukna' isab sigām ma Tuhan ya tag-sulga', ma sabab p'ddi' maka dugsul
sigām. Sagō' mbal na pa'in sigām pataikut min kahinangan ala'at.
12 Sakali binu'usan pinggan e' mala'ikat kannomna, pinat'kka bala'na ni sapa' aheya
ya niōnan Alpurati. Pagbu'us pa'in, magtūy atigang bohe' sapa' inān, tahinang lān
palabayan saga sultan luwas min sobangan.
13 Puwas e' aniya' saga saitan ta'nda'ku magbagala pinaka luwa ambak, t'llu hekana.
Ina'an paluwas min bowa' naga, min bowa' sattuwa, maka min bowa' nabi ya bay
magpamissala puting.
14 Ya magbagala inān saga hibilis ata'u maghinang saga hinang makainu-inu. Manjari
saga hibilis itu wa'i pehē' ni saga kasultanan ma kaluha'an dunya, amowa sigām
magsakaum bo' supaya magbono' bang ta'abut llaw bay ginanta' e' Tuhan Sangat
Kawasa, ya llawna makatāw-tāw.
15 Sakali angabtang Al-Masi, yukna, “Pakale kam. Patangkaw aku pi'ilu ma waktu
halam tapikilbi. Kinōgan to'ongan sasuku ta'abutku ajaga na pa'in maka asakap isab
pan'mmekna. Mbal iya ta'abut ma sasangna anantang, ati halam aniya' kaiya'anna
minsan iya paluwas ni kaheka'an a'a.”
16 Na, tatipun e' t'llu hibilis inān saga sultan ma kaluha'an dunya, ni lahat ya niōnan
Armageddon ma bahasa Hibrani.
17 Manjari itu binu'usan na isab pingganna e' mala'ikat kapitu'na, pinat'kka ni tonga'an
ayan. Pagbu'us pa'in, magtūy aniya' suwala akosog ah'lling min paningkō'an ma deyom
langgal. Yuk suwala inān, “Na! Atangbus na!”
18 Magtūy aniya' lāt maka l'tte' maka l'ggon maglagublub, maka aniya' linug akosog
makalandu'. Sangay min kaniya' manusiya' halam aniya' linug paliyu minnē' kosogna.
Ya na he' kapuspusanna!
19 Magtūy magb'kka' tana' ma da'ira abantug, aboklang t'llu. Magka'at saga kada'irahan
ma sabarang lahat. Manjari nientom Babilon Babantugun e' Tuhan, ati pinainum iya
mulka' landu' abisa, luwas min sawanna.
20 Alanyap kapū'-pū'an kamemon. Sampay kabūd-būran, ala'an lullun min bay
pat'nna'anna, mbal na ta'nda'.
21 Saga manusiya' inān bay katumbukan tigtigan aes min diyata' langit. Ya buhat
dansolag aes itu aniya' saga limampū' kilu. Angkan saga a'a inān bay anukna'an Tuhan
ma sabab kabisa bala' inān.

17

D'nda Babantugun maka Sattuwa

1 Manjari itu aniya' pasekot ni aku dangan min saga pitu' mala'ikat ya magbowa
pinggan inān. Yukna ni aku, “Dai' ka. Pa'nda'anta ka bang buwattingga hukuman
ya pinat'kka ni da'ira aheya, ya ma atag kasowang-sowangan. Ya dalilna d'nda ala'at
to'ongan hinangna, d'nda asal babantugun.
2 Saga kanakura'an tag-lahat min sakalingkal dunya bay makapagbeya' maka d'nda
babantugun itu maghinang kahina'an. Jari saga a'a kamemon tabowa-bowa isab ginila
e' hinangna, sali' sapantun a'a nilango binu, mbal aiya' maghinang kasabulan.”
3 Sakali kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat tudju ni lahat
paslangan. Maina'an pa'in, aniya' ta'nda'ku dakayu' d'nda angura' ma sattuwa talun,
walna' keyat. Sattuwa inān pitu' kōkna maka sangpū' tandukna. Alapat baranna e' ōn
makapangkal ni Tuhan.
4 D'nda inān magbinadju' taluk maka keyat, ap'nno' e' pamulawan, palmata ahalga'
maka saga mussa' tipay. Aniya' bowana ma tanganna sawan bulawan ap'nno' e'
kalumu'an maka kasabulan, luwas bay min usahana.
5 Aniya' isab ōn tasulat ma tuktukna, ōn alalom hatina. Ya na itu sulatanna:
BABILON DA'IRA BABANTUGUN

PO'ONAN KAPUTAHAN
PO'ONAN KALUMU'AN MAKA KASAMMALAN.

6 Maka ta'nda'ku isab in d'nda inān nilango e' laha' bay tainumna, laha' min saga a'a
suku' Tuhan, ya bay pinapatay ma sabab si Isa ya pamalutan sigām.
Pag'nda'ku d'nda inān, landu' tak'bbal atayku.
7 Na, tinilaw aku e' mala'ikat, yukna, "Ai kainu-inuhannu? Pahatita na ka ma pasalan
d'nda inān maka bang ai hatina sattuwa pangura'anna inān, ya pitu' kōkna maka
sangpū' tandukna.
8 Ya sattuwa talun ta'nda'nu inān, bay allum tagna', bo' bay amatay, maka marai' na
paluwas min lowang tegob-tegoban bo' yampa pinapehē' ni katobtobanna, pinaka'at.
Aheya kainu-inuhan saga a'a maglahat ma deyom dunya, sasuku halam bay tasulat ōn
sigām ma deyom kitab panulatan ōn a'a taga-kallum kakkal, ya bay asal tasulat ma
halam gi' bay pinapanjari dunya. Landu' sigām ainu-inu, pag'nda' sigām ma sattuwa
talun e'. Bay allum, ati amatay, bo' palahil du pabalik."
9 Yuk mala'ikat gi', "Ya pamahatiku buwattina'an tahati du e' a'a alalom panahu'anna
maka pangita'una. Ya pitu' kōk ma sattuwa talun inān, hatina pitu' būd paningkō'an e'
d'nda ala'at e'. Maka hatina isab pitu' sultan.
10 Lima sultan inān palabay na kapagsultan sigām. Dakayu' inān masi magsultan
ma buwattina'an, maka ya kapitu'na halam gi' magsultan. Bang ganta' magsultan na
kapitu'na inān, dai'-dai' du kapagsultanna.
11 Ya sattuwa talun, bay allum bo' amatay, ya na ina'an sultan kawalu'na. Dambeya'an
asal iya maka pitu' sultan e', ati pinapehē' iya ni katobtobanna, pinaka'at.
12 "In sangpū' tanduk ta'nda'nu inān, ya na sangpū' sultan saddī, halam gi'
makapagsultan. Sigām kasangpū' kabuwanan kawasa magsultan magsambeya' maka
sattuwa talun, saguwā' dai'-dai' du ya kapagsultan sigām.
13 Dakagara'an kasangpū' inān, ati pamuwan e' sigām ga'osan maka kapatut sigām ma
sattuwa he'.
14 Manjari pa'atubang sigām magbono' maka Bili-bili. Sagō' tara'ug sigām e' Bili-bili
maka saga a'a kapangandolanna, a'a bay tapene'na ameya' ma iya. Mbal iya angaku
da'ug sabab in iya Panghū' sin kapanghū'an kamemon, maka Sultan sin kasultanan
kamemon."
15 Ah'lling gi' mala'ikat ni aku, yukna, "Bang pahatiku pasal kasowang-sowangan ya
paningkō'an d'nda bay ta'nda'nu inān, ya na ginisan panubu', palbangsahan, pangkatan
maka pihak, sampay ginisan bahasa.
16 Sangpū' tanduk isab ya ta'nda'nu inān, hatina sangpū' sultan. Ma sinosōng, sigām
maka sattuwa talun e' ab'nsi du ma d'nda ala'at inān. Niā'an iya e' sigām pangalta'na
kamemon, tinantangan ai-ai kamemon bay ma baranna. Pinagkakan e' sigām isina bo'
yampa iya tinunu'.
17 Buwattē' hinang sigām sabab pinapikil sigām e' Tuhan angahinang kabaya'anna.
Min kahandakna, ya angkan atayudtud kagara'an sangpū' sultan inān anukbalan
kapatut sigām ni sattuwa talun, sampay ta'abut atuman kamemon bay pangallam Tuhan.
18 Ya d'nda bay ta'nda'nu," yuk mala'ikat, "ya na da'ira babantugun ya magkuma'agi
ma kasultanan ma deyom dunya."

18

Magka'at Da'ira Babilon

1 Pagubus pa'in inān, aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddī pareyo' min sulga'. Aheya
kawasana, maka sahayana inān makabuwan kasawahan ma katilibut dunya.
2 Magsuwala iya pakosog, yukna,
"Katūyan na! Magka'at na Babilon, da'ira babantugun!
Tahinang na paglahatan saga hibilis,
pagsakauman saga saitan,
pagt'ppakan saga manuk-manuk haram, ya makasammal.
3 Babilon itu sapantun d'nda ala'at,
amidjakan bangsa a'a kamemon maginum binuna makalango,
tabowa-bowa sigām maghinang kahina'an maka iya.
Saga pagsultanan isab, ya tag-lahat ma deyom dunya,
bay magkahina'an maka iya.
Maka saga a'a maglilitu ma sabarang lahat,
bay magkarayahan ma sabab napsu karalaman d'nda itu."
4 Sakali aniya' takaleku suwala saddī ah'lling min sulga', yuk-i,

“Paluwas kam minnilu, ka'am suku'ku.
Ala'an kam min d'nda ilu.
Da'a kam palamud ma iya maghinang kala'atan,
bo' kam mbal talapay ma kabinasahan ya pinat'nna'an iya.
5 Kalna' paldusahanna magtimbun-tambak na, pabūd ni diyata' langit.
Halam takalipat e' Tuhan kahinanganna ala'at.
6 Hinangunbi ma iya buwat bay hinangna ma kasehe'an.
Ya panungbas ma iya subay nilipat duwa ma ai-ai bay hinangna.
Pagka tabowana saga a'a anginam kasabulanna,
subay isab iya pinananaman mulka' Tuhan nilipat duwa kosogna.
7 Pat'kkahunbi ma iya kabinasahan maka karukka'an.
Papagtongorunbi maka bay pagmalangkahina
maka pagdūl-baya'na ma kanapsuhanna indaginis.
Hal iya magabbu ma deyom pikilanna, yuk-i,
‘Aku itu sultan makapagbaya', mbal du aku magkabalu.
Mbal du aku makananam kasusahan.’
8 Sabab min pagabbuna angkan d'nda itu
katumbukan bala' indalupa ginis ma deyom dang'llaw.
Taluwa' iya bonglay, kaudjulan maka gotom.
Tinunu' isab iya ma deyom api,
sabab akawasa asal Panghū'tam Tuhan,
ya amat'nna'an iya hukuman.”

9 Manjari saga nakura' tag-lahat ma deyom dunya, ya bay magbeya' maka d'nda inān maghinang kasabulan maka magdūl-baya'an kanapsuhan sigām, magtangis du maka magdukka, pag'nda' sigām humbu ya paluwas min tunu' da'ira he'.
10 Ina'an sigām an'ngge ang'nda'-ng'nda' min katāhan sabab atāw talapay ma kabinasahanna. Ya pagdohon sigām, “Allā, mbal manjari! Kaliman da'ira Babilon, kabantugna maka kakosogna. Dasasa'at du, kabinasahan magtūy ya pakadalanna.”
11 Ya du saga a'a maglilitu ma deyom dunya, magtangis isab maka magdohon pasal halam na aniya' magpam'lli dagangan sigām.
12 Halam aniya' am'lli ni sigām saga bulawan, pilak, palmata maka mussa'. Halam na aniya' am'lli kakana' sigām ahalga', buwat kakana' taluk, keyat, maka sutla'. Halam na aniya' am'lli ginisan kayu ya alahang ta'nda' e' a'a, maka ai-ai hinangan garing maka kayu ahalga', maka ai-ai hinangan tumbaga, basi' maka batu marbol.
13 Halam isab aniya' am'lli saga pamapā ya dagangan sigām, saga kamanyan, laksi', maka ns'llan pahamut. Halam na aniya' am'lli saga binu, ns'llan jaitun,* tirigu maka buwasna. Halam na aniya' am'lli ni sigām saga sapi', bili-bili, kura' maka saga pameya'an ya ginuyud e' kura', sampay isab saga a'a ya niragangan e' sigām nihinang ata.
14 Yuk saga a'a maglilitu itu ni da'ira Babilon, “Na, pahalam na min ka'a kamemon bay kanapsuhannu. Alungay na min ka'a pangalta'nu kamemon maka kapanyapannu ahalga'. Mbal na tabaliknu saumul-umul.”
15 Saga a'a magdaragang, ya bay magkarayahan min pagdagang sigām ma deyom da'ira inān, ang'nda'-ng'nda' ma tunu'na min katahan sabab atāw sigām talapay ma kabinasahanna. Magtangis sigām maka magdohon,
16 yuk-i,
“Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'.
Sapantun d'nda magpamakay kakana' ahalga',
walna' taluk maka keyat, alapat isab e' pamulawan,
palmata ahalga' maka mussa'.
17 Dasasa'at du, magtūy alungay pangalta'na kamemon.”

Damikiyanna isab saga nakura' ma kappal maka saga pasahero, maka saga a'a maghinang isab ma kappal sampay sasuku magusaha ma dilaut, ang'nda'-ng'nda' isab ma da'ira inān min katāhan.
18 Pag'nda' sigām ma humbu min tunu'na he', magtūy sigām angolang, yuk-i, “Halam aniya' da'ira saddī makaliyu bantugna min da'ira Babilon inān.”
19 Magtūy sigām amusugan bagunbun ni diyata' kōk sigām, tanda' saksi' in sigām magkarukka'an na. Magtangis sigām maka magdohon, yuk-i,
“Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'! Kaugun to'ongan.
Ya na da'ira pangā'an karaya e' sasuku magkakappal
sabab aheka alta' bay mahē'.

* **18:13 18:13** Jaitun itu ginis kayu ahāp pangā'an ns'llan pagb'lla, ns'llan pang'ns'llan palita'an.

Sagō' dasasa'at du, magtūy alungay ai-aina kamemon!”
20 Ka'am ma deyom sulga', magkōg-koyag kam
pagka magka'at na da'ira he'.
Ka'am saga a'a suku' Tuhan, maka ka'am saga a'a kawakilan,
maka ka'am isāb kanabi-nabihan,
magkōg-koyag kam sabab katungbasan in da'ira Babilon,
taluwa' hukuman Tuhan ma sabab bay hinangna ma ka'am.
21 Na puwas e', aniya' mala'ikat akosog amuhat batu aheya to'ongan, sali' heya batu gilingan bay awal, ati nihantakan e'na ni tahik. Yukna,
“Buwattina'an ya kaheya paglubu ma Babilon, da'ira babantugun,
mbal na ta'nda' pabīng sampay ni kasaumulan.
22 Ka'a, da'ira Babilon, mbal na takale ma deyomannu
saga a'a magbiyula maka a'a magkalangan,
a'a magsoleng maka a'a magtiyup-tiyup.
Mbal na ta'nda' mailu a'a maghinang ai-ai kapandayan sigām.
Mbal na takale llub paggilingan.
23 Minsan sū' palita'an mbal na ta'nda' mailu.
Sampay paglami-lami pagkawin, mbal na takale.
Saga a'abi magdaragang bay tamakaga'os ma kaluha'an dunya.
Ka'akkalan saga palbangsahan kamemon ma sabab pantaknu maka hikmatnu.
24 Katōngan dusa da'ira Babilon itu ma sabab kapamono'na
ma saga kanabi-nabihan maka saga a'a suku' Tuhan.
Ina'an ma Babilon ba'anan bangkay sigām,
sampay saga a'a kamemon ya patay bono' ma deyom dunya.”

19

1 Na aubus pa'in e'-i, aniya' takaleku sali' suwala min manusiya' kumarukan hekana sikapūn-pūnan maina'an ma sulga'. Yuk sigām,
“Pudjitam Tuhan! Ma iya asal sahaya maka kawasa.
Tunggal du iya makalappasan kitam min dusa.
2 Abontol maka b'nnal hukumanna kamemon.
Pat'nna'na hukuman ma d'nda babantugun, d'nda ala'at hinangna
ya bay amowa-mowa a'a kamemon anunud ma iya maghinang kalumu'an.
Bininasa iya e' Tuhan ma sabab a'a suku' Tuhan ya papatayna.”
3 Sakali in ba'anan a'a inān magsuwala pabīng, suwala atanog, yuk-i,
“Sanglitantam Tuhan! Atunu' da'ira babantugun.
Pat'bbud na pa'in humbuna sampay ni kasaumulan.”
4 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan maka mpat binatang e' magsujuran na, maka e' sigām amudji Tuhan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan. Yuk sigām,
“Amin! Sanglitantam Tuhan!”
5 Sakali aniya' takaleku suwala paluwas min tongod paningkō'an Tuhan, yuk-i,
“Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon sosoho'anna,
sasuku kam magmatāw ma iya,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo'.”
6 Puwas e' aniya' takaleku sali' suwala min manusiya' kumarukan hekana. Akosog to'ongan llingna, sali' lagublub bohe' anasahan min diyata' maka sali' l'ggon landu' akosog. Takaleku ya bissala sigām, yuk-i,
“Sanglitanta na Tuhan! Sanglitanta na Panghū'tam Tuhan
Sangat Kawasa, sabab pat'nna'na na pagparintana!
7 Subay kitam magkōg-koyag, magkalasigan to'ongan.
Sanglitantam Tuhan
sabab ta'abut na waktu pagkawin Bili-bili maka saga a'a suku'na,
sapantun pangantin d'nda ya angari-ngarihan di-na.
8 Kabuwanan iya s'mmek angillap, s'mmek apote' to'ongan.”
(In s'mmek pote' itu, bang nihati, ya na ka'adilan bay tahinang e' saga a'a suku' Tuhan.)
9 Sakali ah'lling ni aku dakayu' mala'ikat e', yukna, “Sulatun itu: aheya kahāpan sasuku sinō' paluruk ni pagkawinan Bili-bili.” Sinugpatan lagi' bissala mala'ikat inān, yukna, “Kallam Tuhan ko' itu, kallam b'nnal.”
10 Magtūy aku pasujud ma atag tape' mala'ikat inān amudji iya, sagō' yukna, “Da'a ka pasujud ni aku. Aku itu dakayu' sosoho'an Tuhan buwat du ka'a maka saga dauranakannu ya amogbogan lapal b'nnal bay pamata'u e' si Isa. Tuhan sadja pudjihun. Lapal si Isa itu, ya na lapal bay pamatulun e' Tuhan ni saga nabi.”

A'a Angura'an Kura' Pote'

11 Manjari itu ta'nda'ku aukab sulga', maka aniya' kura' pote'. Ya angura' ma kura'
inān pinagōnan si Kapangandolan maka Kasab'nnalan. Abontol pangahukumna maka
pamono'na ma palbantahanna.
12 Matana inān sali' api parallet, maka aheka korona paporong ma kōkna. Aniya'
ōn sinulat ma puhu'na sagō' halam aniya' makata'u bang ai hatina, luwal baranna ya
makata'u.
13 Ya juba pas'mmekna inān ap'nno' e' laha', maka ya ōn pangōn iya, "Palman Tuhan".
14 Tinurul iya e' ba'anan sundalu min sulga'. Magpangura' sigām ma saga kura' pote'
maka magnijuba pote' isab, juba halam aniya' tamakna.
15 Ya niōnan Palman Tuhan itu, aniya' takos atalom paluwas min bowa'na, pan-
ganda'ugna ma palbangsa-bangsahan. Magbaya' iya ma sigām kamemon, maka akosog
kapagbaya'na, sali' hantang tungkud basi' mbal tasagga'. Sasuku angatu ma iya sali'
sapantun buwa' anggul ya gini'ikan ma pagp'gga'an Tuhan Sangat Kawasa, jari mulka'
mbal tasipat bisana ya paluwas minnē'.
16 Aniya' ōn sinulat ma jubana maka ma pa'ana, buwattitu:

SULTAN SIN KASULTANAN,
PANGHŪ' SIN KAPANGHŪ'AN.

17 Manjari ta'nda'ku na isab dakayu' mala'ikat ma diyata' langit, an'ngge ma sinag llaw.
Angalingan iya pakosog ni kamanuk-manukan kamemon ya magleyangan ma tonga'an
ayan inān. Yuk-i, "Pi'itu kam magsakaum ni pagjamuhan Tuhan, pagjamuhanna aheya.
18 Pi'itu kam amangan isi patay saga kasultanan, saga jiniral maka saga kasundaluhan,
sambil isi kura' maka isi a'a ya bay magpangura'. Amangan kam isi patay indaginis
kamemon, ata maka ngga'i ka ata, a'a alanga maka a'a areyo'."
19 Puwas e' ta'nda'ku sattuwa talun inān magtipun maka kasultanan min kaluha'an
dunya sampay kasundaluhan sigām. Ina'an sigām magdakayu' amono' ma dangan ya
angura' ma kura' pote' inān, beya' isab saga sundaluna.
20 Manjari sinaggaw sattuwa talun maka nabi putingan ya kawakilan e' sattuwa
talun, angkan iya bay makahinang saga hinang kainu-inuhan a'a. Hinangna inān bay
pangakkalna saga a'a, sasuku kasāpan maka umbul sattuwa, maka sasuku bay anumba
ni ta'u-ta'u ya nihinang pangluwahan sattuwa dakayu'. Na, in sattuwa talun maka
nabi putingan inān, bay nilarukan maka kallum-llum sigām ni deyom api mailang ya
magdanaw-danaw suleyabna.
21 Ati saga kasundaluhan sigām bay pinapatay maka takos ya paluwas min bowa' a'a
ya angura' inān. Pinagkakan isi patay sigām e' kamanuk-manukan, sampay mag'ssohan
na.

20

Dangibu Tahun

1 Manjari aniya' na isab ta'nda'ku mala'ikat pareyo' min sulga', amowa kunsi' tambol
lowang tegob-tegoban, maka kilikili a'aslag.
2 Sinaggaw e'na naga, ya Sowa Masa Awal, hatina nakura' saitan atawa hibilis.
Tasaggaw pa'in, niengkotan iya maka kilikili ati ginanta'an dangibu tahun.
3 Puwas e', nilarukan iya e' mala'ikat ni deyom lowang tegob-tegoban, bo' kinan-
daruhan pahogot sampay pinikitan gindan bo' mbal taukab. Tinambolan nakura' saitan
inān bo' supaya mbal na pa'in makapangakkal ma palbangsa-bangsahan, sat'ggol mbal
gi' pa'abut ni dangibu tahun e'. Bang ta'abut na dangibu tahun, pinal'ppa du iya, sagō'
dai'-dai' du.
4 Manjari itu aniya' ta'nda'ku saga paningkō'an babangsahun maka saga a'a magt-
ingkō'an maina'an. Kabuwanan sigām kapatut amal'ngngan hukuman. Ta'nda'ku
ba'anan saga umagad min a'a bay pinapatay ma sabab pagnasihat sigām pandu' b'nnal
ya bay pamata'u e' si Isa, maka ma sabab palman Tuhan. Saga a'a itu halam bay
makasumba ni sattuwa talun atawa ni ta'u-ta'u hinangan pangluwahanna. Halam isab
bay makataima' umbul sattuwa panāp tuktuk sigām atawa tangan sigām. Allum na
sigām pabalik min kamatay ati ameya' sigām ma Al-Masi magsultan ma deyom dangibu
tahun.
5 Ya ina'an tagna'an pagpakallum pabalik ma saga a'a bay magpatayan. (A'a
magpatayan kasehe' mbal gi' pinakallum pabīng. Subay na apuwas dangibu tahun e'.)
6 Aheya kalasigan maka kahāpan sasuku makasambeya' pinakallum min kamatay ma
pagpakallum dahū itu. Mbal sigām talapay ma kabinasahan paddas, ya pinagbahasa

kamatay kaminduwana. Pina'ntanan sigām hinang kaimaman angarap ni Tuhan maka ni Al-Masi. Ati ameya' sigām ma Al-Masi ang'ntan pagparinta ma deyom dangibu tahun.

Pasal Nakura' Saitan Tara'ug na

7 Na, bang atobtob na dangibu tahun inān, pinal'ppa du nakura' saitan min deyom lowang bay pangalabusuhan iya.
8 Pagluwasna minnē', angakkal na isab iya ma kabangsa-bangsahan ma mpat pidjū alam, ya bangsa pinagōnan Gōg maka Magog. Pinapagsakaum saga a'a inān kamemon e' nakura' saitan, pinasakap magbono'. Ya heka sigām inān sali' sapantun heka solagan gusung ma bihing tampe.
9 Manjari maglanjalan ba'anan a'a inān bo' angulatapan kaluha'an dunya, sampay alikus e' sigām paghanti'an a'a suku' Tuhan maka da'ira kalasahanna. Sagō' aniya' api pareyo' min langit anunu' sigām kamemon.
10 Puwas e' in nakura' saitan, ya bay angakkalan saga a'a palbangsa-bangsahan inān, wa'i nilarukan ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw suleyabna. Ya na he' api bay pangalarukan sattuwa talun maka nabi putingan. Na, ina'an sigām pinap'ddi'an llaw-sangom sampay ni kasaumulan.

Hukuman Kahinapusan

11 Manjari itu aniya' ta'nda'ku paningkō'an apote' maka aheya, maka ta'nda'ku isab ya magtingkō' maina'an. Dunya maka langit wa'i na ala'an min haddaratna, mbal na ta'nda' pabīng.
12 Sakali ta'nda'ku a'a magpatayan kamemon aheya-ariki', ina'an magpan'ngge ma dahuan paningkō'an inān. Jari niukab kakitaban, maka aniya' gi' kitab dakayu' niukab, ya kitab pagsusulatan ōn saga a'a, sasuku kabuwanan kallum kakkal. Saga a'a magpatayan inān nihukum min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at, ya tasulat asal ma deyom saga kitab inān.
13 Sai-sai bay magpatayan ma deyom tahik bay paluwas paharap ni Tuhan. Damikiyan isab sigām bay ma deyom gumi maka nalka' paluwas isab sigām kamemon bo' paharap ni Tuhan. Ati nihukum sigām kamemon kaniya-kaniya min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at.
14-15 Puwas e', sasuku halam bay tasulat ōnna ma deyom kitab pagsusulatan ōn saga a'a taga-kallum kakkal, nilarukan ni deyom kasaplagan api ya magdanaw-danaw suleyabna. Manjari in kamatay maka nalka' bay tinimanan ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw, ya pinagōnan kamatay karuwana.

21

Langit Baha'u maka Dunya Baha'u

1 Manjari itu aniya' ta'nda'ku langit maka dunya hinangan baha'u, halam aniya' tahikna. Langit tagna' maka dunya tagna' bay na nilanyapan.
2 Ta'nda'ku isab da'ira Sussi, Awrusalam Baha'u, deyo' bay min sulga' min haddarat Tuhan. Ya da'ira inān bay niari-arihan sali' sapantun pangantin d'nda bang song binatalan ni pangantin l'lla.
3 Sakali aniya' takaleku suwala akosog luwas min paningkō'an Tuhan, yuk-i, "Buwattina'an magdalahat na Tuhan maka manusiya'. Pat'nna' iya ma sigām, jari in sigām palsuku'anna na. Magbaran na Tuhan pataptap ma manusiya' ati iya ya pagtuhanan sigām.
4 Sinapuhan e'na kamemon bohe' mata sigām. Halam na aniya' magkamatay, halam na aniya' magdohon atawa magtangis, maka halam na aniya' p'ddi' tananam e' sigām. Sabab kamemon kahālan ma dunya tagna' pahalam na."
5 Sakali angabtang Dangan ya aningkō' ma tingkō'an bangsahan, yukna, "Na, pabaha'uku na ai-ai kamemon." Yukna lagi', "Sulatun itu, sabab b'nnal sadja kabtangan itu maka kapangandolan."
6 Angallam isab iya ni aku, yukna, "Aubus na kahinanganku kamemon. Aku in Alip maka Ya', Tagna'an maka Kahinapusan. Sai-sai patay bohe' painumku min tuburan bohe' ya amuwan kallum kakkal. Painumku iya minsan halam aniya' tongodna.
7 Pasuku'anku kahāpan itu ma sasuku mbal taga'os e' sasat-manasat. Aku ya pagtuhananna, maka iya ya anakku.
8 Saguwā' sasuku patāw maka sasuku mbal kapangandolan, nilarukan ni deyom api. Damikiyanna isab sasuku maghinang kasammalan, saga amono' ma pagkahina manusiya', maghinang kalumu'an d'nda maka l'lla, saga magpantak, saga a'a anumba ni saddī min Tuhan, sampay kamemon saga a'a magputing, ya palsuku'an sigām kamemon

pinehē' ni deyom api mailang, ya magdanaw-danaw suleyabna. Ya na he' pinagōnan Kamatay Karuwana."

Awrusalam Baha'u

9 Sakali itu aniya' pasekot ni aku dakayu' mala'ikat min mala'ikat pitu' inān, ya amowa pitu' pinggan bulawan ap'nno' e' pitu' ginis bala'. Yukna ni aku, "Pi'itu ka. Pa'nda'anta ka pangantin d'nda, ya pinah'nda e' Bili-bili."
10 Manjari kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat e' tudju ni diyata' būd alanga to'ongan. Pina'nda'an aku Awrusalam, Da'ira Sussi, hinabuna pareyo' min sulga', min haddarat Tuhan.
11 Da'ira inān angillap e' sahaya Tuhan. Ya illapna sali' illap palmata intan gaddung, atilag sali' sawa samin.
12 Da'ira inān bay nilikusan maka ād batu aluha maka alangkaw. Sangpū' maka duwa lawangna, tinunggu'an pakaniya-pakaniya e' mala'ikat sangpū' maka duwa. Ya lawang inān bay sinulatan maka ōn bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa.
13 Ād inān aniya' t'llu lawangna tampal ni sobangan, t'llu ni satan, t'llu ni uttala', maka t'llu isab tampal ni s'ddopan.
14 Ya papagan ād pangalikus da'ira inān sangpū' maka duwa batu aheya, sinulatan pakaniya-pakaniya maka ōn a'a kasangpū' maka duwa ya bay kawakilan e' Bili-bili.
15 Na, ya mala'ikat bay amissalahan aku inān, aniya' bowana sukuran bulawan panukudna ma da'ira sampay ma lawangna maka ādna.
16 Magpasagi' da'ira inān, sali' du taha'na maka luhana. Pagsukud itu duwangibu maka mpat hatus kilometro taha'na, maka langana maka luhana.
17 Sinukud isab e'na kapal ād inān ati sukuranna mpatpū' d'ppa bang ma sukurantam.
18 Palmata intan gaddung ya pangahinang ād inān ati baran da'ira inān bay nihinang maka dī bulawan, sagō' atilag sali' sawa samin.
19 Saga batu pamapagan ād pangalikus da'ira inān bay niari-arihan maka palmata ginis-ginisan. Ya pangari-ngari batu dakayu' inān palmata intan gaddung, ya karuwana palmata bilu alutu', kat'lluna palmata jali'-jali', ka'mpatna palmata gaddung alutu',
20 kalimana palmata sakulati magjali'-jali', kannomna palmata keyat alutu', kapitu'na palmata biyaning, kawalu'na palmata ogos gaddung, kasiyamna palmata kuning, kasangpū'na palmata gaddung ugbus-ugbus saging, kasangpū' ka ssana palmata bilu magb'ttik-b'ttik, ati ya kasangpū' karuwana palmata taluk.
21 Ya pangahinang sangpū' maka duwa lawang da'ira inān sangpū' maka duwa isab mussa' tipay. Dakayu' du mussa' atibu'uk ya pangahinang dakayu' lawang. Maka saga lān ma deyom da'ira inān dī bulawan, atilag sali' sawa samin.
22 Halam aniya' langgal ta'nda'ku ma deyom da'ira inān pangarapan Tuhan sabab ina'an asal Tuhan ya Panghū' Sangat Kawasa, maka ina'an isab Bili-bili. Angkan mbal kagunahan langgal maina'an.
23 Mbal isab magkagunahan sawa llaw atawa sawa bulan ma da'ira inān sabab ina'an asal sahaya Tuhan amuwan kasawahan, maka ina'an Bili-bili pamalita'an.
24 Pasaplag sawana inān pamasawa pal'ngnganan palbangsa-bangsahan. Maka saga kasultanan min kaluha'an dunya amowa du pangalta' sigām ni deyom da'ira inān.
25 Saga lawangna mbal tinambol, aukab sadja kahaba' llaw sabab halam na aniya' sangom maina'an.
26 Ai-ai makabuwan kabantugan ma palbangsa-bangsahan maka ai-ai pangalta' sigām, binowa du pina'an ni deyom da'ira,
27 sagō' halam aniya' lumu' pinasōd pina'an atawa a'a maghinang kamaruhan atawa a'a magputing. Ya sadja makasōd ni deyom da'ira inān bang a'a bay tasulat ōn sigām ma kitab suku' Bili-bili, ya kitab panunulatan ōn a'a bay kabuwanan kallum kakkal.

22

Sapa' Po'onan Kallum

1 Sakali itu pina'nda'an aku sapa' e' mala'ikat, sapa' makabuwan kallum kakkal. Asawa sidda bohe'na, anasahan min paningkō'an Tuhan maka Bili-bili,
2 labay min t'ngnga' lān ya ma deyom da'ira he'. Ma karuwambila' sapa' inān aniya' kayu, ya kayu makabuwan kallum. Kayu inān magbuwa' min sangpū' maka duwa ma deyom dantahun, min t'dda ma deyom dambulan. Bo' dahunna inān tapanguli' saki ma kabangsa-bangsahan.
3 Halam aniya' mulka' tabāk ma deyom da'ira inān.
Ya tingkō'an Tuhan maka Bili-bili ina'an ma deyom da'ira ati pinudji du iya e' saga sosoho'anna.

4 Ta'nda' e' sigām pamaihu'anna maka sinulatan ōnna tuktuk sigām.
5 Halam aniya' sangomna mahē' maka mbal sigām magkagunahan palita'an atawa
mata llaw sabab Panghū' Tuhan ya amaranta' sigām. Maka sigām ya ang'ntan
pagparinta sampay ni kasaumulan.
6 Manjari amissala mala'ikat inān ni aku, yukna, “Ya lapal kabtangan bay tasulatnu
ilu b'nnal sadja, kapangandolan asal. Sabab in Panghū'tam Tuhan, ya amasangon Rū-
na ma kanabi-nabihan, bay amapi'itu mala'ikatna amata'uwan saga sosoho'anna pasal
pakaradja'an marai' na pinat'kka.”

Kapi'itu si Isa Pabalik

7 “Pakale kam,” yuk si Isa, “asekot na kapi'iluku. Aheya du kakōgan sasuku
magkahagad ma kabtangan bay takallam ma deyom sulat ilu.”
8 Na, aku itu si Yahiya. Bay takaleku maka ta'nda'ku saga pakaradja'an tasulat itu
kamemon. Akatis pa'in e'ku akale maka ang'nda', magtūy aku bay pasujud ma alopan
mala'ikat, ya bay ama'nda'an aku ai-ai he'. Arak aku amudji iya,
9 sagō' yuk mala'ikat e' ni aku, “Da'a ka amudji aku sabab pagkahinu aku
sosoho'an Tuhan. Pagkahiku isab saga kanabi-nabihan ya dauranakannu, maka sasuku
magkahagad ma lapal sulat itu. Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya pudjita.”
10 Yukna isab ni aku, “Da'a limbungin lapal bay pamalman ma deyom sulat itu sabab
asekot na waktu pamat'kka pakaradja'anna kamemon.
11 Sai-sai angahinang kala'atan maka kasabulan, paruhun gom pa'in kala'atanna
maka kasabulanna ma sinosōng. Damikiyanna isab sai-sai bay angahinang ahāp
subay pasangdan na maghinang ahāp. Maka sai-sai isab asussi pangatayanna subay
pasangdan magmasussi.”
12 “Pakale kam,” yuk si Isa. “Asekot na kapi'iluku. Bowaku du tungbas panungbasku
a'a kamemon kaniya-kaniya, ai-ai katongoran hinangna.
13 Aku in Alip maka Ya', in Awal maka Ahil, in Tagna'an maka Kahinapusan.
14 “Aheya kakōganna sasuku anussi pamakayna min tamak kamemon, hatina anussi
pangatayanna, sabab kabuwanan sigām kapatut amangan buwa' min kayu makabuwan
kallum e', maka kapatut isab palabay min saga lawang pasōran ni deyom da'ira he'.
15 Sagō' ina'an ma luwasan da'ira saga maghihinang kalumu'an na pa'in, saga
magpapantak, saga a'a maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, saga a'a magpapatay
pagkahina manusiya', saga a'a magpanumba ni saddī min Tuhan maka saga a'a
magpangakkal maka magputing.
16 “Aku itu si Isa. Bay soho'ku mala'ikatku pi'ilu ni ka'am saga palhimpunan jama'aku
bo' kam pinata'u e'na pasal saga pakaradja'an itu. Aku itu tubu' sultan Da'ud. Aku itu
niōnan Maga, bitu'un asahaya.”
17 Sakali ah'lling Rū Tuhan maka saga a'a ya pinagbahasa pangantin d'nda. Yuk sigām,
“Pi'itu ka.” Sasuku makakale bissala itu subay ameya'-meya' ah'lling, “Pi'itu ka.” Pi'itu
kam, sasuku kam patay bohe'. Anginum kam bohe' makabuwan kallum itu. Pangahilas
ko' itu ni sai-sai bilahi, minsan halam aniya' tongodna.

Bissala Katangbusan

18 Aku itu si Yahiya. Banda'anta kam, sasuku kam makakale lapal bay takallam ma
deyom sulat itu: bang aniya' ganta' amak'nnop ai-ai halam bay takallam ma deyom sulat
itu, pinak'nnopan du iya e' Tuhan saga bala' bay tasabbut ma deyomna itu.
19 Damikiyanna, sai-sai angulangan kabtangan min deyom sulat itu, kinulangan isab
e' Tuhan palsuku'anna ya tasabbut ma deyom sulat itu. Mbal iya kaniya'an buwa' min
kayu ya makabuwan kallum. Mbal iya pinasōd ni deyom Da'ira Sussi.
20 Na, ya na itu pamissala e' dangan ya anaksi' ma saga pakaradja'an bay pinabukis
ma sulat itu, yukna, “Tantu. Asekot na kapi'iluku.”
Na, bang pa'in ka pi'itu, Panghū' Isa.
21 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan e' Panghū' Isa.
Amin.